
KO E
TOHI
'A
MOLOMONÁ

KO HA FAKAMO'ONI 'E TAHA
'O SĪSŪ KALAISI

KO E
TOHI
‘A
MOLOMONÁ

KO HA

FAKAMO‘ONI ‘E

TAHA ‘O

SĪSŪ KALAISI

KO E

TOHI 'A MOLOMONÁ

KO HA FAKAMATALA NA'E HIKI 'E HE

NIMA 'O MOLOMONÁ

KI HE NGAAHI PELETI

NA'E TO'O MEI HE NGAAHI PELETI 'A NĪFAÍ

Ko ia, ko ha fakanounou ia 'o e lekooti 'o e kakai 'o Nīfaí, kae 'uma'ā foki mo e kau Leimaná—Na'e tohi ki he kau Leimaná, 'a ia ko ha toenga 'o e fale 'o 'Isilelí; kae 'uma'ā foki ki he Siú mo e Senitailé—Na'e tohi ia 'i he fekau, pea 'i he laumālie foki 'o e kikité mo e fakahaá—Na'e tohi mo fakama'u hake, pea fufuu'i hake ki he 'Eikí, ke 'oua na'a faka'auha—Ke toki 'omai 'i he foaki mo e māfimafi 'o e 'Otuá ke toki liliu ia—Na'e fakama'u 'e he nima 'o Moloná, pea fufuu'i hake ki he 'Eikí, ke toki 'omai 'i hono taimi totonú 'o fou mai 'i he kau Senitailé—Pea 'e liliu ia 'i he foaki 'a e 'Otuá.

'Oku 'i ai foki mo ha fakamatala nounou na'e to'o mei he Tohi 'a 'Etá, 'a ia ko ha lekooti 'o e kakai 'o Sēletí, 'a ia na'e fakamovetevete 'i he taimi na'e veuveuki ai 'e he 'Eikí 'a e lea 'a e kakaí, lolotonga 'enau langa ha taua ke a'u ki he langí—Koe'uhi ke fakahā ai ki he toenga 'o e fale 'o 'Isilelí 'a e ngaahi me'a ma'ongo'onga kuo fai 'e he 'Eikí ma'a 'enau ngaahi tamaí; pea ke nau 'ilo'i ai 'a e ngaahi fuakava 'a e 'Eikí, ke 'oua na'a kapusi atu 'a kinautolu 'o ta'engata—Pea ki hono fakaloto'i foki 'o e Siú mo e Senitailé ko Sīsū ko e KALAIŚ, ko e 'OTUA TA'ENGATÁ, 'okú Ne fakahā ia 'e ia ki he ngaahi pule'anga kotoa pē—Pea ko 'eni, kapau 'oku 'i ai ha ngaahi me'a hala, ko e ngaahi fehālaaki ia 'a e tangata; ko ia, 'oua na'a fakaanga'i 'a e ngaahi me'a 'a e 'Otuá, koe'uhi ke lau 'a kimoutolu 'oku mou ta'e-ha-mele 'i he fakamaau'anga 'a Kalaisí.

Ko e 'uluaki liliu mei he ngaahi peletí ki he lea faka-Pilitāniá 'e Siosefa Sāmita, ko e Si'í.

Ko e pulusi na'e pulusi 'i he lea faka-Pilitāniá 'i Palemaila, Niu 'Ioke, USA, 'i he 1830

TALATEŪ

Ko e Tohi 'a Molomoná ko ha tohi ia 'o e ngaahi folofola mā'oni'oni 'oku tatau mo e Tohi Tapú. Ko ha lekooti ia 'o e ngaahi ngāue 'a e 'Otuá mo e kakai na'a nau nofo'i 'a e ongo 'Ameliká 'i he kuonga mu'á, pea 'oku 'i ai hono kakato 'o e ongoongolelei ta'engata.

Na'e hiki 'a e tohí 'e ha kau palōfita tokolahi 'o e kuonga mu'á, 'i he laumālie 'o e kikite mo e fakahā. Na'e tohi 'enau ngaahi lea, 'i he ngaahi peleti koula, pea tohi mo fakanounou'i 'e ha palōfita mo e tangata fa'u hisitōlia ko Molomona hono hingoá. 'Oku fai 'e he lekōtí ha fakamatala ki ha fa'ahinga sivilaise ma'ongo'onga 'e ua. Na'e ha'u 'a e tahá mei Selūsalema 'i he ta'u 600 κ.μ., pea na'e toki mavaveua ki mui 'o hoko ko ha pule'anga 'e ua, 'a ia na'e 'iloa ko e kau Nīfaí mo e kau Leimaná. Ko e tahá na'a nau mu'omu'a mai he taimi na'e veuveuki ai 'e he 'Eikí 'a e ngaahi lea 'a e kakai 'i he Taua 'o Pēpelí. 'Oku 'iloa 'a e kakai ko iá ko e kau Sēletí. Na'e 'osi ha ngaahi ta'u 'e lau afe, pea na'e faka'auha kotoa kinautolu tuku kehe pē 'a e kau Leimaná, pea ko kinautolu ko e ngaahi kui ia 'a e kau 'Initia 'Ameliká.

Ko e me'a mahu'inga taha na'e tohi 'i he Tohi 'a Molomoná, ko e hā'ele tonu mai 'a e 'Eiki ko Sisū Kalaisí 'o ngāue 'i he lotolotonga 'o e kau Nīfaí 'i he hili pē 'ene toetu'ú. 'Oku fakamatala'i mai ai 'a e ngaahi tokāteline 'o e ongoongolelei, pea fakahā mai mo e palani 'o e fakamo'uí, mo fakamatala'i ki he tangatá 'a e me'a kuo pau ke nau fai, ke nau ma'u ai 'a e melinó 'i he mo'ui ko 'ení mo e fakamo'ui ta'engatá 'i he maama ka ha'ú.

Na'e hili hono faka'osi 'e Molomona 'ene ngaahi tohí, na'á ne tuku 'a e fakamatalá ki hono foha ko Molonái, 'a ia na'á ne tānaki atu ki ai ha'ane ngaahi fakamatala si'i 'a'ana pē pea fufuu'i hake 'a e ngaahi peletí 'i he mo'unga Komolá. 'I he 'aho 21 'o Sepitema 'o e 1823, na'e toe hā mai 'a e Molonai tatau pē ko iá, ko ha tangata kuo nāunau'ia pea toe tu'u, ki he Palōfita ko Siosefa Sāmitá 'o fakahinohino'i ia 'o fekau'aki mo e lekooti fakakuongamu'á mo e 'amanaki ke liliu ia ki he lea faka-Pilitāniá.

Na'e faifai pea toki 'omai 'a e ngaahi peletí kia Siosefa Sāmita, pea na'á ne liliu ia 'i he foaki mo e māfimafi 'o e 'Otuá. Kuo pulusi 'a e lekōtí he taimí ni 'i ha ngaahi lea kehekehe lahi 'o hoko ko ha fakamo'oni fo'ou 'e taha ko Sisū Kalaisí ko e 'Alo ia 'o e 'Otuá mo'ui pea ko kinautolu kotoa pē 'e ha'u kiate ia mo tauhi 'a e ngaahi fonó mo e ngaahi ouau 'o 'ene ongoongolelei 'e fakamo'ui.

Na'e lea 'a e Palōfita ko Siosefa Sāmitá 'o kau ki he lekooti ko 'ení 'o pehē: "Na'á ku fakahā ki he kau takí, ko e Tohi 'a Molomoná ko e tohi totonu taha ia 'i he ngaahi tohi kotoa pē 'i he māmaní, pea ko e maka-tu'u-loto ia 'o 'etau tui fakalotú, pea 'e ofi ange ha tangata ki he 'Otuá 'i ha'ane tauhi ki hono ngaahi akonakí, 'i ha toe tohi kehe."

Na'e fili 'e he 'Eikí mo ha kau tangata 'e toko hongofulu mā taha kehe meia Siosefa Sāmita ke nau mamata ma'anautolu pē ki he ngaahi peleti koulá pea nau hoko ko ha kau fakamo'oni makehe ki hono mo'oni mo

hono faka-'Otua 'o e Tohi 'a Molomoná. 'Oku 'oatu fakataha heni 'enau ngaahi tohi fakamo'oni 'i he "Ko e Fakamo'oni 'a e Kau Fakamo'oni 'e Toko Tolú" mo e "Ko e Fakamo'oni 'a e Kau Fakamo'oni 'e Toko Valú."

'Oku mau fakaafe'i 'a e kakai kotoa 'i he feitu'u kotoa pē ke nau lau 'a e Tohi 'a Molomoná, pea nau fakalaulauloto 'i honau lotó ki he pōpoaki 'oku tu'u aí, pea nau fehu'i ki he 'Otua, ko e Tamai Ta'engatá, 'i he huafa 'o Kalaisi pe 'oku mo'oni 'a e tohi. Ko kinautolu te nau fai 'eni 'o kole 'i he tu'i te nau ma'u ha fakamo'oni ki hono mo'oni mo hono faka-'Otuá 'i he mālohi 'o e Laumālie Mā'oni'oni. (Vakai ki he Molonai 10:3–5.)

Ko kinautolu te nau ma'u 'a e fakamo'oni faka-'Otua ko 'eni mei he Laumālie Mā'oni'oni te nau 'ilo'i foki 'i he mālohi tatau ko Sīsū Kalaisi 'a e Fakamo'ui 'o e māmaní, pea ko Siosefa Sāmita 'a 'ene tangata ma'u fakahā mo e palōfita 'i he ngaahi 'aho faka'osi ko 'eni, pea ko e Siasi 'o Sīsū Kalaisi 'o e Kau Mā'oni'oni 'i he Ngaahi 'Aho Kimui Ní 'a e pule'anga 'o e 'Eiki 'a ia kuo toe fokotu'u 'i he māmaní, ko e teuteu ki he hā'ele 'anga ua mai 'a e Mīsaia.

 KO E FAKAMO'ONI 'A E KAU FAKAMO'ONI 'E TOKO TOLU

KE 'ILO 'e he ngaahi pule'anga, mo e ngaahi fa'ahinga, mo e ngaahi lea, pea mo e kakai fulipē, 'a kinautolu 'e a'u atu ki ai 'a e tohi ní: Ko kinautolu ní, 'i he 'alo'ofa 'a e 'Otua ko e Tamaí, pea mo hotau 'Eiki ko Sísū Kalaisí, kuo mau mamata ki he ngaahi peleti 'oku tu'u ai 'a e lekooti ko 'ení, 'a ia ko ha lekooti 'o e kakai 'o Nífaí kae 'uma'ā foki mo e kau Leimana, ko honau kāingá, kae 'uma'ā foki mo e kakai 'o Sēletí, 'a ia na'e ha'u mei he taua kuo lau ki aí. Pea 'oku mau 'ilo'i foki kuo liliu ia 'i he foaki mo e māfimafi 'o e 'Otuá, he kuo folofola 'aki ia 'e hono le'ó kiate kinautolu; ko ia 'oku mau 'ilo'i fakapapau ai 'oku mo'oni 'a e tohi. Pea 'oku mau fakamo'oni foki kuo mau mamata ki he ngaahi tongitongi 'oku tu'u 'i he ngaahi peletí; pea kuo fakahā ia kiate kinautolu 'i he māfimafi 'o e 'Otuá, kae 'ikai 'o e tangata. Pea 'oku mau fakahā 'i he ngaahi lea fakamo'omo'oni, na'e 'alu hifo ha 'āngelo 'a e 'Otuá mei he langí, 'o ne 'omi 'o tuku ia 'i homau 'aó, pea na'a mau vakai mo mamata ki he ngaahi peletí mo e ngaahi tongitongi 'i aí; pea 'oku mau 'ilo'i ko e me'a 'i he 'alo'ofa 'a e 'Otua ko e Tamaí, pea mo hotau 'Eiki ko Sísū Kalaisí, na'a mau vakai ai mo fakamo'oni 'i 'oku mo'oni 'a e ngaahi me'á ni. Pea 'oku fakafo ia ki he'emaui vakaí. Ka neongo iá, na'e fekau 'i 'a kinautolu 'e he le'ó 'o e 'Eikí ke mau fakamo'oni ki ai; ko ia, 'oku mau fakamo'oni ki he ngaahi me'á ni ke talangofua ki he ngaahi fekau 'a e 'Otuá. Pea 'oku mau 'ilo'i kapau te mau tui faivelenga kia Kalaisi, te mau fakama'a mei homau ngaahi kofú 'a e toto 'o e kakai fulipē, pea 'e lau 'oku mau ta'ehalaia 'i he 'ao 'o e fakamaau'anga 'o Kalaisí, pea te mau nonofo fakataha mo ia 'i he ngaahi langí 'o ta'engata. Pea ke 'i he Tamaí, mo e 'Aló, pea mo e Laumālie Mā'oni'oní, 'a ia ko e 'Otua pe taha, 'a e lāngilangí. 'Ēmeni.

'ŌLIVA KAUTELE
 TĒVITA UITEMĀ
 MĀTENI HĀLISI

 KO E FAKAMO'ONI 'A E KAU FAKAMO'ONI 'E TOKO VALÚ

KE 'ILO 'e he ngaahi pule'anga, mo e ngaahi fa'ahinga, mo e ngaahi lea, pea mo e kakai fulipē, 'a kinautolu 'e a'u atu ki ai 'a e tohi ní: Kuo fakahā kiate kinautolu 'e Siosefa Sāmita, ko e Si'í, 'a ia ko e tangata na'á ne liliu 'a e tohi ní, 'a e ngaahi peleti kuo lau ki aí, 'a ia 'oku hā 'o hangē ko ha koula; pea ko e ngaahi lau'i peleti kotoa kuo liliu 'e he Sāmita ko iá, na'a mau ala ki ai 'aki homau nimá; pea na'a mau mamata foki ki he ngaahi tongitongi 'i aí, 'a ia kotoa pē 'oku hangē ko ha ngāue fakaono'ahó, pea na'e lelei hono ngaohí. Pea 'oku mau fakamo'oni ki he me'á ni 'i he ngaahi lea fakamo'omo'oni, kuo fakahā ia kiate kinautolu 'e he Sāmita kuo lau ki aí, he kuo mau mamata ki ai mo to'o hake, pea 'oku mau 'ilo'i fakapapau kuo ma'u 'e he Sāmita kuo lau ki aí 'a e ngaahi peleti 'a ia kuo mau lau ki aí. Pea 'oku mau fakahā homau ngaahi hingoá ki māmani ke fakamo'oni'i atu ki māmani, 'a e me'a kuo mau mamata ki aí. Pea 'oku 'ikai te mau loi, he 'oku fakamo'oni 'a e 'Otuá ki ai.

KALISITIANE UITEMĀ

SĒKOPE UITEMĀ

PITA UITEMĀ, KO E SÍÍ

SIONE UITEMĀ

HAILAME PEISI

SIOSEFA SĀMITA, KO E LAHÍ

HAILAME SĀMITA

SAMUELA H. SĀMITA

 KO E FAKAMO'ONI 'A E PALŌFITA KO SIOSEFA SĀMITĀ

Ko e fakamatala tonu 'a e Palōfita ko Siosefa Sāmitā ki hono 'omi 'o e Tohi 'a Molomonā:

“I he efiafi hifo 'o e'aho uofulu mā taha 'o Sepitema [1823] . . . na'á ku kamata ke fai ha'aku lotu mo e kole tāuma'u ki he 'Otuá Māfimafí. . . .

“Lolotonga hono fai ko ia 'eku ui ki he 'Otuá, na'á ku mamata ki ha maama 'oku 'asi 'i hoku lokí, 'a ia na'e 'āsili 'ene uló 'o a'u ki he kāpui 'a e lokí 'o maama ange 'i he ho'atā mālie, pea fakafokifā na'e hā mai ha tokotaha 'i hoku tafa'aki mohengá, 'okú ne tu'u 'i he 'ataá, he na'e 'ikai tu'u 'a hono va'é 'i he falikí.

“Kuo kofu ia 'aki ha pulupulu fā'atā 'a ia na'e hinaekiaki 'aupito. Ko ha hinehina na'e mahulu ange 'i ha me'a fakamāmani kuó u mamata ai; pea 'oku 'ikai foki te u tui 'e lava ke ngaohi ha me'a fakamāmani ke hā hinehina mo ngingila pehē fau. Na'e 'ikai kofukofu 'i hono lau 'i nimá mo hono ongo nimá foki, ki 'olunga si'i hake 'i hono fasi-'a-nimá; ko ia, na'e 'ikai kofukofu 'i foki mo hono va'é, pea mo hono kupu 'i va'é, ki 'olunga si'i 'i he tunga 'i va'é. Na'e 'ikai kofukofu 'i foki mo hono 'ulú mo hono kiá. Na'á ku vakai 'o 'ilo 'i na'e 'ikai ke ne tui mo ha toe kofu kehe ka ko hono pulupulú pē, he na'e ava ia, peá u lava 'o sio ai ki hono fatafatá.

“Na'e 'ikai ngata 'i he fu'u hinehina fau hono pulupulú, ka ko hono sinó kotoa na'e nāunau'ia lahi 'o 'ikai fa'a fakamatala'i, pea na'e tatau mo'oni hono fofongá mo e 'uhila. Na'e fu'u maamangia 'aupito 'a e lokí, ka na'e 'ikai maama ia 'o hangē ko e maama na'e takatakai ki hono sinó. 'I he'eku fuofua sio kiate iá, na'á ku ilifia; ka na'e vave 'a e mahu'i atu meiate au 'a e manavaheé.

“Na'á ne ui au 'aki hoku hingoá, 'o ne pehē mai kiate au ko ha talafekau ia kuo fekau'i mai mei he 'ao 'o e 'Otuá kiate au, pea ko hono hingoá ko Molonai; pea 'oku 'i ai ha ngāue 'a e 'Otuá ke u fai; pea 'e 'iloa 'a hoku hingoá 'i he lelei mo e kovi 'i he ngaahi pule'anga, mo e ngaahi fa'ahinga, mo e ngaahi lea fulipē, pea 'e fakaongoongolelei'i pea toe lau'ikovi'i ia 'i he kakai fulipē.

“Na'á ne pehē 'oku 'i ai ha tohi kuo tanu, 'a ia kuo tongitongi ki ha ngaahi peleti koula, 'oku hiki ai ha fakamatala ki he kakai na'a nau nofo'i 'a e fonuá ni ki mu'a, pea mo e feitu'u na'a nau ha'u mei aí. Na'á ne pehē foki 'oku tu'u 'i ai hono kakato 'o e Ongoongolelei ta'engatá, 'o hangē ko ia na'e tuku 'e he Fakamo'uí ki he kakai na'a nau nofo'i ia 'i he kuonga mu'á;

“Ko e tahá, 'oku 'i ai foki mo ha maka 'e ua 'i ha me'a siliva fuopoto-poto — pea ko e ongo maká ni, kuo fakama'u ia ki ha sifa-fatafata, pea ko e me'a ia 'oku ui ko e 'Ūlimí mo e Tūmemí — pea 'oku tuku fakataha ia mo e ngaahi peletí, pea ko hono ma'u mo faka'aonga 'i 'o e ongo maka ní ko e me'a ia na'e ui ko e *Kau Tangata Kikité* 'o ono'aho pe kuonga mu'á; pea kuo teuteu 'i ia 'e he 'Otuá 'o taumu'a ki hono liliu 'o e tohí.

* * * * *

“Pea ko e tahá, na'á ne tala mai kiate au, 'o kau ka ma'u 'a e ngaahi

peleti ko ia kuó ne lau ki aí — he kuo te'eki ai hokosia 'a e taimi ke ma'u ai iá — ke 'oua na'á ku fakahā ia ki ha taha; pe ko e sifa-fatafatá mo e 'Ūlimí mo e Tūmemí; kae ngata pē kiate kinautolu 'e fekau kiate au ke u fakahā ki aí; kapau te u fai pehē, 'e faka'auha au. Lolotonga 'ene fetalanoa'aki mo au 'o kau ki he ngaahi peletí, na'e hā mai ki hoku 'atamaí ha me'a-hā-mai, peá u lava ai 'o mamata ki he potu kuo tanu ai 'a e ngaahi peletí, pea na'e pehē fau hono 'ilongofua mo hono mahino leleí na'á ku 'ilo'i 'a e potu ko iá 'i he'eku 'a'ahi ki aí.

"Na'e hili 'eku fanongo ki he ngaahi me'a ní, na'á ku vakai ki he maama 'i he lokí 'oku kamata ke tñaki fakatahataha 'o takatakai ki he sino 'o ia na'e lolotonga lea mai kiate aú, pea na'e fai pehē ia, kae 'oua kuo toe fakapo'uli 'a e lokí, tuku kehe pē 'a e feitu'u na'e takatakai kiate iá; pea tuaiekemo mo 'eku mamata kuo fakaava ha hala 'oku 'alu hake ki he langí, pea na'á ne 'alu hake ai kae 'oua kuó ne pulia 'aupito, pea na'e foki ai 'a e lokí 'o hangē ko hono anga ki mu'a 'i he te'eki hā mai 'a e maama fakalangí ko 'ení.

"Na'á ku tokoto pē 'o fakalaulauloto ki hono fakafo 'o e me'a na'e hokó, peá u fakatumutumu 'aupito 'i he me'a kuo fakahā mai kiate au 'e he talafekau makehé ni; pea 'i he, lolotonga 'eku fakalaulaulotó, na'e fakafokifā pē 'eku 'ilo'i kuo toe kamata ke maama hoku lokí, pea tuaiekemo, kuo toe tu'u 'a e talafekau fakalangí pē ko iá 'i he tafa'aki 'o hoku mohengá.

"Na'á ne kamata, 'o toe fakamatala'i mai 'a e ngaahi me'a pē ko ia 'a ia na'á ne fakahā mai 'i he'ene 'uluaki 'a'ahi mai, 'o 'ikai ha momo'i liliu 'e taha; hili 'ene fai 'ení, na'á ne fakahā mai kiate au 'a e ngaahi tautea mamafa 'e hoko mai ki he māmaní, mo e ngaahi faka'auha lahi 'i he hongē, heletā, mo e mahaki faka'auha; pea 'e hoko mai 'a e ngaahi tautea fakamamahí ni ki he māmaní 'i he to'u tangata ko 'ení. 'I he 'osi 'ene fakamatala'i 'a e ngaahi me'a ní, na'á ne toe 'alu hake 'o hangē ko ia kuó ne fai ki mu'á.

"'I he taimi ko 'ení, na'e hū mamafa pehē fau ki hoku 'atamaí 'a e ngaahi me'a ní, ko ia na'e mole me'i hoku matá 'a e fiemoheá, pea na'á ku tokoto ai kuo lōmekina hoku lotó 'i he'eku fakatumutumu 'i he me'a kuó u fakatou mamata mo fanongo ki aí. Ka ko e me'a na'e toe faka'ohovale kiate aú ko 'eku toe mamata ki he talafekau tatau 'oku 'i hoku tafa'aki mohengá, peá u fanongo ki he'ene toe fakamatala'i pe toe lea 'aki mai kiate au 'a e ngaahi me'a pē ko ia na'á ne fakahā mai ki mu'á; peá ne fai mai mo ha fakatokanga kiate au, 'o ne pehē mai kiate au 'e feinga 'a Sētane ke 'ahí'ahí'i au (koe'uhi ko e tu'unga masiva na'e 'i ai 'a e fāmili 'o 'eku tamaí), ke u ma'u 'a e ngaahi peletí koe'uhi ke u koloa'ia ai. Na'á ne ta'ofi ke 'oua na'á ku fai 'eni, 'o pehē kuo pau ke 'oua na'á ku ma'u ha toe taumu'a kehe 'i he'eku ma'u 'a e ngaahi peletí kā ke fakalāngilangi'i pē 'a e 'Otuá, pea kuo pau ke 'oua na'a fakaloto'i au 'e ha toe taumu'a kehe ka ki hono langa hake pē Hono pule'angá; ka 'ikai 'e 'ikai te u lava 'o ma'u ia.

"Hili 'a e 'a'ahi mai ko 'ení hono tu'o tolú, na'á ne toe 'alu hake ki he langí 'o hangē ko ia ki mu'á, pea na'e toe tuku au ke u fakalaulauloto ki hono ngali kehe 'o e me'a na'e toki hoko kiate aú; pea 'i he hili pē 'a e 'alu hake 'a e talafekau fakalangí meiate au ko hono tu'o tolú, na'e 'u'ua 'a e

moá, peá u 'ilo'i kuo mei 'aho, ko ia 'oku pau na'e fe'unga 'ema ngaahi fetalanoa'akí mo hono kotoa 'o e pō ko iá.

"Na'e fuofuoloa si'i mei ai na'á ku tu'u hake mei hoku mohengá, pea, hangē kuó u anga ki aí, na'á ku 'alu leva 'o fai 'a e ngaahi ngāue na'e pau ke fai 'i he 'ahō; kā, 'i he'eku feinga ke ngāue 'o hangē ko e ngaahi taimi kehé, na'á ku 'ilo kuo lahi pehē fau 'a e 'osi hoku iví kuo 'ikai te u toe lava ai 'o fai ha me'a. Pea ko 'eku tamaí, 'a ia na'á ma ngāue fakatahá, na'á ne 'ilo'i 'oku 'i ai ha me'a 'oku fehālaaki 'iate au, pea na'á ne fekau kiate au ke u foki ki 'api. Na'e kamata ke u 'alu atu 'o taumu'a ke foki ki he falé; kā, 'i he'eku feinga ke kaka hake 'i he 'ā mei he ngoue na'á ma 'i aí, na'e 'osi 'aupito hoku iví, peá u tō ta'e-fa'a-ngaue ki he kelekelé 'i he'eku vaivaiaí, pea na'e fuofuoloa si'i 'a e 'ikai te u toe 'ilo'i ha me'a.

"Ko e 'uluaki me'a pē na'á ku manatu'í ko ha le'ona'e lea mai kiate au, 'o ui au 'aki hoku hingoá. Na'á ku hanga hake, peá u vakai ki he talafekau tatau pē 'oku tu'u 'i 'olunga 'i hoku 'ulú, 'oku takatakai 'iate ia ha maama 'o hangē ko ia 'i mu'á. Na'á ne hanga leva 'o toe fakamatala'í mai kiate au 'a e ngaahi me'a kotoa pē na'á ne fakamatala'í mai kiate au 'anepoó, peá ne fekau kiate au ke u 'alu ki he'eku tamaí 'o fakahā kiate ia 'a e me'a-hā-maí mo e ngaahi fekau kuó u ma'ú.

"Na'á ku talangofua ki ai; peá u foki ki he'eku tamaí 'i he ngoué, 'o fakamatala'í 'a e me'a kotoa pē kiate ia. Na'á ne pehē mai kiate au ko e me'a ia mei he 'Otuá, 'o ne fekau kiate au ke u 'alu 'o fai 'a e me'a kuo fekau 'e he talafekau. Na'á ku 'alu mei he ngoué, peá u 'alu ki he potu kuo tala mai 'e he talafekau kiate au na'e tanu ai 'a e ngaahi peletí; pea ko e me'a 'i hono mahinongofua 'o e me'a-hā-mai kuó u ma'u 'o kau ki aí, na'á ku 'ilo'i 'a e potu ko iá 'i he'eku a'u atu ki aí.

"'Oku ofi mai pē ki he kolo ko Manisesitā, 'i he vahefonua ko 'Onateleu, 'i Niu 'Ioké, ha tafungofunga lahi 'aupito, pea 'oku mā'olunga taha ia 'i he ngaahi tafungofunga kotoa 'oku 'i he feitu'u ko iá. 'I he tafa'aki fakahihifo 'o e tafungofunga ní, 'o 'ikai mama'o mei hono tumu'akí, na'e tuku 'i lalo 'i ha fu'u maka lahi, 'a e ngaahi peletí, 'oku tuku 'i ha puha maka. Na'e matolu 'a e maká ni 'o fuopotopoto 'i loto 'i he tafa'aki ki 'olungá, pea manifinifi ange 'i he ngaahi tapá, ko ia na'e 'asi hono kongá 'i lotó ki 'olunga 'i he kelekelé, ka kuo 'ufi'ufi hono kotoa 'o e ngaahi tapa takatakaí 'aki 'a e kelekele.

"Hili 'eku vaku 'a e kelekelé, na'á ku 'omi leva ha me'a ke langa'í 'aki, 'a ia na'á ku 'ai ki lalo 'i he tapa 'o e maká, peá u feinga si'isi'í pē 'o u langa'í hake ia. Na'á ku fakasio ki loto, peá u vakai mo'oni 'i ai ki he ngaahi peletí, mo e 'Ūlimí mo e Tūmemí, pea mo e sifa-fatafatá, 'o hangē ko e fakamatala 'a e talafekau. Ko e puha na'e tuku ai iá na'e ngaohi ia 'aki hano fakatoka fakataha 'o ha ngaahi maka 'aki ha fa'ahinga sima. Na'e 'i he takele 'o e puhá ha ongo maka 'e ua kuo hili fakalavalava, pea na'e hili 'i he funga 'o e ongo maka ko iá 'a e ngaahi peletí fakataha pea mo e ngaahi me'a kehé.

"Na'á ku feinga ke to'o hake ia ki tu'a, ka na'e ta'ofi au 'e he talafekau, pea na'e toe fakahā mai kiate au kuo te'eki ai hokosia 'a e taimi 'o hono 'omi iá, pea 'e 'ikai foki hoko ia, kae 'oua ke 'osi 'a e ta'u 'e fā mei he taimi ko iá; ka

na'á ne fekau kiate au ke u ha'u ki he potu ko iá 'i he 'osi 'a e ta'u 'e taha mei he taimi ko iá, pea te ne fe'iloaki ai mo au, pea 'oku totonu ke u hokohoko fai pehē kae 'oua ke hokosia 'a e taimi ke u ma'u ai 'a e ngaahi peletí.

"Ko ia, na'á ku 'alu 'o fakatatau ki he fekau kuo fai kiate aú, na'á ku 'alu ki ai 'i he 'osi 'a e ta'u taki taha, pea na'á ku fe'iloaki 'i he taimi taki taha mo e talafekau tatau pē ko iá 'i ai, 'o u ma'u 'a e fakahinohino mo e 'ilo meiate ia 'i he'ema ngaahi fetalanoa'aki taki taha, 'o kau ki he me'a 'e fai 'e he 'Eikí, mo e founga mo e anga hono tataki Hono pule'angá 'i he ngaahi 'aho faka'osí.

* * * * *

"Na'e faifai pea hokosia 'a e taimi ke ma'u ai 'a e ngaahi peletí, ko e 'Ūlimí mo e Tūmemí mo e sifa-fatafatá. 'I he 'aho uofulu mā ua 'o Sepitemá, 'i hono taha afe valungeau uofulu mā fitu 'o e ta'ú, 'o hangē ko 'eku fa'a fai 'i he 'osi ange ha ta'u 'e tahá ki he potu kuo tanu ai 'a e ngaahi me'a, pea na'e tuku mai ia kiate au 'e he talafekau tatau pē ko iá mo e tu'utu'uni ko 'ení: Ko hoku fatongia 'a honau tauhi; pea kapau te u ta'etokanga 'o tuku ke mole ia 'i ha'aku ngāue hamumu: 'e motuhi atu au; ka 'o kapau te u fai hoku tūkuingatá kotoa 'i hono malu'i ia, kae 'oua ke toe ha'u ia, 'a ia ko e talafekau, ke ma'u ia, 'oku totonu ke malu'i ia.

"Na'e vave 'a 'eku 'ilo'i 'a e 'uhinga kuó u ma'u ai ha ngaahi tu'utu'uni mamafa ke tauhi ia ke malú, pea mo hono 'uhinga 'o e fakahā mai 'e he talafekau 'o ka hili 'eku fai 'a e me'a kuo fekau kiate aú, te ne ha'u ke ma'u iá. He ko e hili pē hono 'ilo'i 'eku ma'u iá, na'e fai leva 'a e ngaahi feinga mālohi taha ke fa'ao ia meiate au. Na'e faka'aonga'i 'a e filio'i kotoa pē na'e lava ke fakakaukau'i koe'uhi ke lava 'o fakahoko 'a e taumu'a ko iá. Na'e faka'au ke fakamamahi mo mālohi ange 'a e fakatangá 'i he fakatanga ki mu'á, pea na'e lamalama ma'u ai pē 'e ha fu'u kakai ke fa'ao ia meiate au 'o kapau 'e lava. Ka 'i he poto 'o e 'Otuá na'e nofo malu pē ia 'i hoku nimá, 'o a'u ki he'eku fakahoko 'aki ia 'a e ngaahi me'a na'e fekau ke u fai. 'I he ha'u 'a e talafekau, 'o fakatatau mo e alea, 'o ma'u ia, na'á ku tukuange ia kiate ia; pea 'okú ne tauhi ia 'o a'u mai ki he 'ahó ni, 'a ia ko e 'aho hono ua 'o Mē 'o e ta'u taha afe valungeau tolungofulu mā valú."

Vakai ki he Siosefa Sāmīta—Hisitōliá, 'i he Mata'itofe Mahu'ingá, mo e *History of The Church of Jesus Christ of Latter-day Saints* (Ko e Hisitōlia 'o e Siasi 'o Sīsū Kalaisi 'o e Kau Mā'oni'oni ' i he Ngaahi 'Aho Kimui Ní), vōlume 1, vahe 1 ki he 6, ke ma'u mei ai ha lekooti kakato ange.

Ko e lekooti fakakuongamu'a ko 'eni na'e 'omi mei he kekelelé 'o hangē ko e le'ó 'o ha kakai 'oku lea mai mei he efú, pea liliu ia ki he lea fakaonopōni 'i he foaki mo e māfimafi 'o e 'Otuá pea fakatatau ki he folofola mei he 'Otuá, pea na'e 'uluaki pulusi ia 'o oatu ki he māmaní 'i he lea faka-Pilitāniá 'i he ta'u 1830 'o ui ko e THE BOOK OF MORMON.

KO E TOHI 'A MOLOMONÁ

Ko e Tohi 'a Molomoná ko ha lekooti toputapu ia 'o e ngaahi kakai 'i 'Amelika 'i he kuonga mu'á, pea na'e tongitongi ia 'i ha ngaahi peleti ukamea. 'Oku fakamatala 'i ha fa'ahinga peleti ukamea 'e fá 'i he tohi:

1. *Ko e Ngaahi Peleti 'a Nifái*, 'a ia na'e fa'ahinga 'e ua: ko e Ngaahi Peleti Íkí mo e Ngaahi Peleti Lalahi. Ko e 'uluakí na'e meimei fakatautautefito ia ki he ngaahi me'a fakalaumálie mo e ngaahi ngāue mo e ngaahi akonaki 'a e kau palōfitá ka na'e 'i he ki muí 'a e fakamatala ki he hisitōlia fakatu'asino 'o e kakai 'oku fakamatala ki aí (1 Nifai 9:2–4). Neongo iá, na'e kamata mei he taimi 'o Mōsaiá, mo e kau 'i he ngaahi peleti lalahí ha ngaahi me'a mahu'inga fakalaumálie lahi.
2. *Ko e Ngaahi Peleti 'a Molomoná*, 'a ia 'oku tu'u 'i ai ha fakamatala fakanounou na'e hiki 'e Molomona mei he ngaahi Peleti Lalahi 'a Nifái, mo ha ngaahi fakamatala lahi. 'Oku kau foki 'i he ngaahi peleti ko 'ení hano hoko atu 'o e hisitōlia na'e hiki 'e Molomoná mo ha ngaahi fakamatala kehe na'e tānaki atu ki ai 'e hono foha ko Molonái.
3. *Ko e Ngaahi Peleti 'a 'Etá*, 'a ia 'oku tu'u ai ha hisitōlia 'o e kau Sēletí. Na'e fakanounou 'i 'a e lekooti ko iá 'e Molonai, 'a ia na'á ne fakahū ki ai 'ene ngaahi fakamatala pē 'a'ana peá ne fakataha 'i 'a e ngaahi lekōtí mo e hisitōliá fakalūkufua 'o ui ko e "Tohi 'a 'Etá."
4. *Ko e Ngaahi Peleti 'o e Palasá*, 'a ia na'e 'omi 'e he kakai 'o Lihái mei Selūsalema 'i he ta'u 600 κ.Μ. Na'e tu'u 'i ai 'a e "ngaahi tohi 'e nima 'a Mōsesé, . . . Kae 'uma'ā foki mo ha lekooti 'o e kau Siú 'o fai mei he kamata'angá, . . . 'o a'u mai ki he kamata'anga 'o e pule 'a Setikia, ko e tu'i 'o Siutá; Kae 'uma'ā foki mo e ngaahi kikite 'a e kau palōfita mā'oni'oni" (1 Nifai 5:11–13). 'Oku lahi 'a e ngaahi lea na'e to'o mei he ngaahi peleti ko iá, 'o ngāue 'aki 'a e ngaahi lea 'a 'Īsaia mo e kau palōfita 'i he tohi tapú mo e kau palōfita kehe 'oku 'ikai 'i he tohi tapú, 'oku hā 'i he Tohi 'a Molomoná.

'Oku kau 'i he Tohi 'a Molomoná ha ngaahi kongá lalahi pe ngaahi vahevahe 'e hongofulu mā nima, 'a ia 'oku 'iloa, tuku kehe pē 'a e taha, ko e ngaahi tohi, pea ko e tohi taki taha 'oku tauhingoa kiate ia na'e kau lahi 'i hono hikí. Ko e 'uluaki kongá ('a e ngaahi 'uluaki tohi 'e onó, 'o ngata 'ia 'Amenai) ko ha liliu ia mei he Ngaahi Peleti Iiki 'a Nifái. 'Oku fakahū 'i he vaha'a 'o e Tohi 'a 'Amenái mo e Tohi 'a Mōsaiá, ha kongá 'oku ui Ko e Ngaahi Lea 'a Molomoná. 'Oku hanga 'e he kongá ko 'ení 'o fakafehokotaki 'a e lekooti na'e tongitongi 'i he Ngaahi Peleti Íkí mo e fakanounou 'i 'e Molomona 'o e Ngaahi Peleti Lalahi.

Ko e kongá lōloa tahá, mei he Mōsaiá ki he Molomona, vahe 7, ko hano liliu ia 'o hono fakanounou 'i 'e Molomona 'a e Ngaahi Peleti Lalahi 'a Nifái. Ko e kongá faka'osí, 'o kamata mei he Molomona, vahe 8, 'o a'u ki

hono ngata'anga 'o e tohí, na'e tongitongi ia 'e he foha 'o Molomona ko Molonái, 'a ia na'e hili 'ene faka'osi 'a e lekooti 'o e mo'ui 'a 'ene tamaí, peá ne hiki fakanounou 'a e lekooti 'o e kau Sēletí ('o hoko ko e Tohi 'a 'Etá), peá ne toki tānaki atu ki mui mo e ngaahi kongá ko ia 'oku ui ko e Tohi 'a Molonái.

'I he ta'u r.s. 421 nai pe ofi ki ai, na'e hanga 'e Molonai, ko e fakamuimui 'o e kau palōfita tauhi hisitōlia 'o e kau Nīfaí, 'o fakama'u 'a e lekooti toputapú 'o fufuu'i hake ia ki he 'Eikí, ke toki 'omai 'i he ngaahi 'aho ki muí, 'o hangē ko ia na'e kikite'i 'e he le'o 'o e 'Otuá 'i He'ene kau palōfita 'o e kuonga mu'á. 'I he ta'u r.s. 1823, na'e ha'u 'a e Molonai pē ko iá, kuó ne hoko ko e tangata kuo toe tu'u, ki he palōfita ko Siosefa Sāmitá, 'o ne toki foaki 'a e ngaahi peleti kuo tongitongí kiate ia.

Kau ki he pulusi ko 'ení: Kuo 'i ai ha ngaahi fehālaaki si'i 'e ni'ihí 'i ha ngaahi fakalea 'i he tohí, na'e tauhi mai 'i he ngaahi pulusi kuo hili 'o e Tohi 'a Molomoná 'i he lea faka-Pilitāniá. 'Oku kau 'i hono pulusi ko 'ení 'a e ngaahi fakatonutonu 'oku hā ngali fe'unga ke ngaohi ai 'a e tohí ke hoa mo e ngaahi tohi na'e 'uluaki hiki ki mu'á mo e ngaahi 'uluaki pulusi 'o e tohí 'a ia na'e fakatonutonu 'e he Palōfita ko Siosefa Sāmitá.

KO E NGA AHI HINGOA MO E FAKAHOKOHOKO
‘O E NGA AHI TOHI ‘I HE

KO E TOHI ‘A MOLOMONÁ

<i>Hingoa ‘o e Tohi</i>	<i>Peesi</i>
‘Uluaki Tohi ‘a Nīfai	1
Tohi Hono Ua ‘a Nīfai	72
Tohi ‘a Sēkopé	161
Tohi ‘a ‘Īnosí	186
Tohi ‘a Seilomí	190
Tohi ‘a ‘Amenái	192
Ko e Ngaahi Lea ‘a Molomoná	196
Tohi ‘a Mōsaiá	199
Tohi ‘a ‘Alamā	285
Tohi ‘a Hilamaní	512
Ko e Tohi Hono Tolu ‘a Nīfai	566
Ko e Tohi Hono Fā ‘a Nīfai	645
Tohi ‘a Molomoná	651
Tohi ‘a ‘Etá	676
Tohi ‘a Molonái	719

KO E 'ULUAKI TOHI 'A NĪFAÍ

KO 'ENE PULÉ MO E NGĀUE FAKAFAIFEKAÚ

Ko ha fakamatala kia Līhai mo hono uaifi ko Selaiá, pea mo hono ngaahi foha 'e toko fā, na'e ui ('o kamata mei he lahi) ko Leimana, mo Lēmiuela, mo Samu, pea mo Nīfai. 'Oku fakatokanga 'a e 'Eiki kia Līhai ke hiki mei he fonua ko Selūsalemá, koe'uhi ko 'ene kikite ki he kakaí 'o kau ki he'enu angahalá, pea 'oku nau feinga ke tāmata'i ia. 'Okú ne fononga 'i ha 'aho 'e tolu ki he feitu'u maomaonganoá mo hono fāmili. 'Oku 'ave 'e Nīfai 'a hono ngaahi tokouá, 'o nau foki ki he fonua ko Selūsalemá ke 'omai 'a e lekooti 'o e kau Siú. Ko e fakamatala 'o 'enu ngaahi faingata'a'ia. 'Oku nau mali mo e ngaahi 'ofefine 'o 'Isimeli. 'Oku nau 'ave honau ngaahi fāmili 'o nau ō ki he feitu'u maomaonganoá. Ko honau ngaahi faingata'a'ia mo e ngaahi mamahi 'i he feitu'u maomaonganoá. Ko e hala 'o 'enu ngaahi fonongá. Ko 'enu a'u ki he ngaahi fu'u vai lahi. 'Oku angatu'u 'a e ngaahi tokoua 'o Nīfai kiate ia. 'Okú ne valoki'i 'a kinautolu, pea ne fo'u ha vaka. 'Oku nau ui 'a e potu ko iá ko Mahu. 'Oku nau folau atu 'i he fu'u vai lahi ki he fonua 'o e tala'ofá, mo e ngaahi fakamatala kehe. 'Oku fakatatau 'eni ki he fakamatala 'a Nīfai; pe ko hono fakalea 'e tahá, ko au, Nīfai na'á ku hiki 'a e lekooti ko 'eni.

VAHE 1

'Oku kamata 'e Nīfai 'a e lekooti 'o hono kakaí—'Oku mamata 'a Līhai 'i ha me'a-hā-mai ki ha pou afi pea ne lau mei ha tohi 'o e kikite—'Okú ne fakafeta'i ki he 'Otuá, mo ne tomu'a fakahā 'a e hā'ele mai 'a e Mīsaiá, mo ne kikite'i hono fakauha 'o Selūsalemá—'Oku fakatangá'i ia 'e he kau Siú. Ta'u 600 K.M. nai.

KO au, "Nīfai, ko e me'a 'i he fanau'i au 'i he ^bongo mātu'a 'lelei, ko ia na'e ^aako-

nekina ai au 'i he 'ilo kotoa 'a 'eku tamaí; pea ko e me'a 'i he'eku sio ki he ngaahi 'e faingata'a'ia lahi lolotonga 'a hoku ngaahi 'ahó, ka neongo iá, kuo 'ofeina lahi au 'e he 'Eiki 'i hoku ngaahi 'ahó kotoa pē; 'io, ko e me'a 'i he'eku ma'u ha 'ilo lahi ki he angalelei pea mo e ngaahi ^fme'a lilo 'a e 'Otuá, ko ia 'oku ou hiki ai ha ^glekooti 'o 'eku ngaahi ngāué 'i hoku ngaahi 'ahó.

2 'Io, 'oku ou hiki ha lekooti 'i he ^alea 'a 'eku tamaí, 'a ia 'oku kau ai 'a e 'ilo 'a e kau Siú pea mo e lea 'a e kau 'Isipité.

[1 NĪFAI]

1 *a* FFL Nīfai, Foha 'o Līhai.

b T&F 68:25, 28.

FFL Mātu'a, Ngaahi

c LFkt. 22:1.

d 'Inosi 1:1;

Mōsaia 1:2–3.

FFL Ako'i.

e FFL Faingata'a.

f FFL Me'a Lilo 'a e 'Otuá, Ngaahi.

g FFL Fofolá.

2*a* Mōsaia 1:2–4;

Molom. 9:32–33.

3 Pea 'oku ou 'ilo'i 'oku "mo'oni 'a e lekooti 'oku ou hiki; pea 'oku ou hiki ia 'aki hoku nima pē 'o'okú; pea 'oku ou hiki ia 'o fakatatau ki he'eku 'iló.

4 He na'e hoko 'o pehē 'i he kamata'anga 'o e "uluaki ta'u 'o e pule 'a ^bSetikia, ko e tu'i 'o Siutá, (ko 'eku tamai, ko Līhai, kuo nofo ia 'i 'Selūsalema 'i hono ngaahi 'aho kotoa pē); pea 'i he ta'u pē ko iá na'e ha'u ha kau ^dpalōfita tokolahi, 'o kikitē ki he kakaí kuo pau ke nau fakatomala, ka 'ikai 'e faka'auha 'a e fu'u kolo ko 'Selūsalemá.

5 Ko ia na'e hoko 'o pehē lolotonga 'a e 'alu atu 'a 'eku tamai, ko "Līhai, na'á ne lotu ki he 'Eikí, 'io, 'aki hono ^blotó kotoa, koe'uhi ko hono kakaí.

6 Pea na'e hoko 'o pehē, lolotonga 'ene lotu ki he 'Eikí, na'e ha'u ha ^apou afi 'o nofo 'i ha maka 'i mu'a 'iate ia; peá ne mamata mo fanongo ki ha ngaahi me'a lahi; pea koe'uhi ko e ngaahi me'a na'á ne mamata mo fanongo ki aí na'á ne manavahē mo tetetete lahi 'aupito.

7 Pea na'e hoko 'o pehē na'á ne foki ki hono fale 'o'ona 'i Selūsalemá; 'o ne tō hifo ki hono mohengá, kuo "fakavaivai' i ia

'e he Laumālié pea mo e ngaahi me'a kuó ne mamata ki aí.

8 Pea lolotonga hono fakavaivai' i pehē ia 'e he Laumālié, na'e 'ave ia 'i ha "me'a-hā-mai, 'o a'u ki he'ene mamata ai ki hono fakaava mai 'o e ngaahi ^blangí, pea na'á ne pehē na'á ne mamata ki he 'Otuá 'oku 'afio 'i hono 'afio'angá, kuo takatakai 'iate ia 'a e ha'oha'onga 'o e kau 'āngelo ta'efa'alaua 'oku nau tu'u 'o hangē 'oku nau hiva mo fakafeta' i ki honau 'Otuá.

9 Pea na'e hoko 'o pehē na'á ne mamata ki ha Tokotaha 'oku 'alu hifo mei he loto langí, 'o ne vakai na'e mahulu ange 'a hono "ngingilá 'i he la'ā 'i he ho'atā mālie.

10 Pea na'á ne mamata foki ki ha toko "hongofulu mā ua kehe 'oku muimui 'iate ia, pea na'e lahi hake 'a honau ngingilá 'i he ngaahi fetu'u 'i he 'ataá.

11 Pea na'a nau ō hifo 'o 'alu atu 'i he funga 'o e māmaní; pea na'e ha'u 'a e 'uluakí 'o tu'u 'i mu'a 'i he'eku tamai; 'o ne 'oange kiate ia ha "tohi, 'o fekau kiate ia ke ne lau.

12 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he lolotonga 'ene laú, na'e fakafonu 'aki ia 'a e "Laumālie 'o e 'Eikí.

3a 1 Nifai 14:30;
Mōsaia 1:6;
'Eta 5:1–3; T&F 17:6.
4a FFL Fakamatata
Fakahokohoko—
598 K.M.
b 2 Fkmtl. 36:10;
Selem. 52:3–5;
'Amenai 1:15.
c 1 Fkmtl. 9:3.
d 2 Ng. Tu'i 17:13–15;
2 Fkmtl. 36:15–16;
Selem. 7:25–26.

FFL Palōfita.
e Selem. 26:18;
2 Nifai 1:4;
Hilam. 8:20.
5a FFL Līhai, Tamai 'a
Nifai.
b Sēmisi 5:16.
6a 'Eke. 13:21;
Hilam. 5:24, 43;
T&F 29:12;
SS—H 1:16.
7a Taniela 10:8;
1 Nifai 17:47;

Mōsese 1:9–10;
SS—H 1:20.
8a 1 Nifai 5:4.
FFL Me'a-hā-mai.
b 'Isikeli 1:1;
Ngāue 7:55–56;
1 Nifai 11:14;
Hilam. 5:45–49;
T&F 137:1.
9a SS—H 1:16–17.
10a FFL 'Aposetolo.
11a 'Isikeli 2:9.
12a T&F 6:15.

13 Peá ne lau, 'o pehē: 'E mala-
'ia, 'e mala'ia, 'a Selūsalema, he
kuó u mamata ki ho'ó ngaahi
"fakalieliá! 'Io, na'e lau 'e he'e-
ku tamaí ha ngaahi me'a lahi
na'e kau ki ^bSelūsalema—'oku
totonu ke faka'auha ia, pea mo
hono kakai 'oku nofo aí; 'e tō 'a e
tokolahi 'i he heletā; pea 'e 'ave
pōpula 'a e tokolahi ki Pāpilone.

14 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he
'osi hono lau mo mamata 'a
'eku tamaí ki ha ngaahi me'a
ma'ongo'onga mo fakaofa lahi,
na'á ne kalanga 'aki ha ngaahi
me'a lahi ki he 'Eikí; 'o hangē
ko e: 'Oku ma'ongo'onga mo
fakaofa 'a ho'ó ngaahi ngāué,
'E 'Eiki ko e 'Otua Māfimafí!
'Oku mā'olunga ho 'afio'angá 'i
he ngaahi langí, pea 'oku tōfuhia
'a e kakai kotoa pē 'o māmaní 'i
ho māfimafí, mo ho'ó angalelei,
mo ho'ó 'alo'ofá; pea, koe'uhi
'okú ke 'alo'ofa, 'e 'ikai te ke
tuku 'a kinautolu 'oku "ha'u
kiate koé ke 'auha.

15 Pea na'e pehē 'a e lea 'a 'eku
tamaí 'i he'ene fakafeta'i ki
hono 'Otuá; he na'e nēkeneka 'a
hono laumālié, pea na'e fonu
mo hono lotó kotoa, koe'uhi ko
e ngaahi me'a kuó ne mamata
ki aí, 'io, 'a ia kuo fakahā 'e he
'Eikí kiate iá.

16 Pea ko 'eni, ko au, Nīfai,
'oku 'ikai te u fai ha fakamatala
kakato ki he ngaahi me'a kuo
tohi 'e he'eku tamaí, he kuó

ne tohi ha ngaahi me'a lahi na'á
ne mamata ki ai 'i ha ngaahi
me'a-hā-mai mo ha ngaahi
misi; pea kuó ne tohi foki mo
ha ngaahi me'a lahi na'á ne
"kikite'i mo lea 'aki ki he'ene
fānaú, 'a ia 'e 'ikai te u fai ha
fakamatala kakato ki ai.

17 Ka te u hiki pē ha faka-
matala 'o 'eku ngaahi ngāue 'i
hoku ngaahi 'ahó. Vakai, 'oku
ou fai hano hiki "fakanounou 'o
e ^blekooti 'a 'eku tamaí, 'i ha
ngaahi peleti kuó u ngaahi 'aki
hoku nima pē 'o'okú; ko ia,
'o ka hili 'eku hiki fakanounou
'a e lekooti 'a 'eku tamaí te u
toki fai ha fakamatala ki he'eku
mo'ui 'a'akú.

18 Ko ia, ko hoku lotó ke mou
'ilo'i 'i he hili hono fakahā mai
'e he 'Eikí ha ngaahi me'a faka-
ofa lahi pehē fau ki he'eku
tamaí, ko Līháí, 'io, 'o kau ki he
"faka'auha 'o Selūsalemá, vakai
na'á ne 'alu atu 'i he lotolotonga
'o e kakaí, 'o kamata ke ^bkikite
mo fakahā kiate kinautolu 'o kau
ki he ngaahi me'a kuó ne faka-
tou mamata mo fanongo ki aí.

19 Pea na'e hoko 'o pehē na'e
"manuki'i ia 'e he kau Siú koe-
'uhi ko e ngaahi me'a na'á ne
fakamo'oni'i 'o kau kiate kinau-
tolú; he na'á ne fakamo'oni'i
totonu 'a 'enau fai angahalá mo
'enau ngaahi anga-fakalieliá;
pea na'á ne fakamo'oni'i 'oku
fakahā 'o mahinongofua 'e he

13a 2 Ng. Tu'i 24:18–20;
2 Fkmtl. 36:14.

b 2 Ng. Tu'i 23:27; 24:2;
Selem. 13:13–14;
2 Nīfai 1:4.

c 2 Ng. Tu'i 20:17–18;
2 Nīfai 25:10;

'Amenai 1:15.

14a 'Alamā 5:33–36;

3 Nīfai 9:14.

16a 1 Nīfai 7:1.

17a 1 Nīfai 9:2–5.

b 1 Nīfai 6:1–3; 19:1–6;
2 Nīfai 5:29–33;

T&F 10:38–46.

18a 2 Nīfai 25:9–10;

T&F 5:20.

b FFL Kikite, Kikite'i.

19a 2 Fkmtl. 36:15–16;

Selem. 25:4;
1 Nīfai 2:13; 7:14.

ngaahi me'a na'á ne mamata mo fanongo aí, kae 'uma'ā foki 'a e ngaahi me'a na'á ne lau 'i he tohí 'e hā'e le mai ha ^bMisaia, kae 'uma'ā foki hono huhu'í 'o e māmaní.

20 Pea 'i he fanongo 'a e kau Siú ki he ngaahi me'a ní na'a nau 'ita kiate ia; 'io, 'o hangē ki he kau palōfita 'i mu'á, 'a ia na'a nau ^akapusi ki tu'a, mo tolomaka'i, mo tāmata'e'i; pea na'a nau feinga foki ke to'o mo 'ene mo'uí. Kae vakai, ko au, Nīfai, te u fakahā kiate kimoutolu 'oku 'i he kakai kotoa pē kuo fili 'e he 'Eikí 'a 'ene ngaahi ^b'alo'ofa ongongofuá, koe'uhi ko 'enau tuí, ke fakaivi'í 'a kinautolu 'o a'u ki he'enau ma'u 'a e mālohi 'o e fakahaofi.

VAHE 2

'Oku 'ave 'e Līhai 'a hono fāmilí ki he feitu'u maomaonganoa 'i he matātahi 'o e Tahī Kulokulá—'Oku nau tuku 'enau koloá—'Oku fai 'e Līhai ha feilaulau ki he 'Eikí, pea ako'i hono ngaahi fohá ke nau tauhi 'a e ngaahi fekau—'Oku lāunga 'a Leimana mo Lēmiuela 'o kau ki he'ena tamai—'Oku talangofua 'a Nīfai, pea ne lotu 'i he tui; 'oku folofola mai 'a e 'Eikí kiate ia, pea 'oku fili ia ke pule ki hono ngaahi tokouá. Ta'u 600 K.M. nai.

HE vakai, na'e hoko 'o pehē

na'e folofola 'a e 'Eikí ki he'eku tamaí, 'io, 'i ha misí, 'o ne pehē kiate ia: 'Okú ke monú'ia koe 'e Līhai, koe'uhi ko e ngaahi me'a kuó ke fai; pea koe'uhi ko ho'o tui faivelenga mo tala ki he kakai ni 'a e ngaahi me'a na'á ku fekau kiate koé, vakai, 'oku nau feinga ke ^ato'o 'a ho'o mo'uí.

2 Pea na'e hoko 'o pehē na'e ^afekau 'e he 'Eikí ki he'eku tamaí, 'io 'i ha ^bmisi, 'oku totonu ke ne ^c'ave hono fāmilí pea 'alu ki he feitu'u maomaonganoá.

3 Pea na'e hoko 'o pehē na'á ne ^atalangofua ki he folofola 'a e 'Eikí, ko ia na'á ne fai 'o hangē ko e fekau 'a e 'Eikí kiate ia.

4 Pea na'e hoko 'o pehē na'á ne 'alu ki he feitu'u maomaonganoá. Peá ne tuku hono falé, mo e fonua 'o hono tofí'á, mo 'ene koulá, mo 'ene silivá, mo 'ene ngaahi me'a mahu'ingá, pea 'ikai te ne 'ave mo ia ha me'a, ka ko hono fāmilí pē, pea mo e ngaahi me'akai mo e nāunau, mo e ngaahi fale fehikitaki, pea ne ^aalu atu ki he feitu'u maomaonganoá.

5 Pea na'á ne a'u hifo ki he ngaahi ngata'anga fonua 'oku ofi ki he matātahi 'o e ^aTahī Kulokulá; pea na'á ne fononga 'i he feitu'u maomaonganoá 'i he ngaahi ngata'anga fonua 'oku ofi ange ki he Tahī Kulokulá; pea ne fononga 'i he feitu'u maomaonganoá mo hono fāmilí, 'a ia na'e kau ai 'a 'eku fa'é ko Selaiá,

19b FFL Misaia.

20a Hilam. 13:24–26.

^b 'Alamá 34:38;

T&F 46:15.

FFL 'Alo'ofa.

2 1a 1 Nīfai 7:14.

2a 1 Nīfai 5:8; 17:44.

^b FFL Misi.

^c Sēnesi 12:1;

2 Nīfai 10:20;

'Eta 1:42; 'Ēpa. 2:3.

3a FFL Talangofua.

4a 1 Nīfai 10:4; 19:8.

5a 1 Nīfai 16:14;

T&F 17:1.

mo hoku ngaahi ta'oketē, 'a ia ko ^bLeimana, Lēmiuela, mo Samu.

6 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he hili leva 'a e 'aho 'e tolu 'o 'ene fononga 'i he feitu'u maomaonganoá, na'á ne fokotu'u hono fale fehikitaki 'i ha "tele'a 'i ha ve'e vaitafe.

7 Pea na'e hoko 'o pehē na'á ne fokotu'u ha "esi-feilaulau 'aki ha ngaahi ^bmaka, 'o ne fai ha feilaulau ki he 'Eiki mo 'oatu 'a e 'fakafeta'i ki he 'Eiki ko hotau 'Otuá.

8 Pea na'e hoko 'o pehē na'á ne ui 'a e hingoa 'o e vaitafé, ko Leimana, pea na'e tafe ia ki he Tahī Kulokulá; pea na'e tu'u 'a e tele'a 'i he ngaahi ngata'anga fonua 'oku ofi ki he ngutu'i vaitafé.

9 Pea 'i he vakai 'a 'eku tamaí 'oku tō 'a e vai 'o e vaitafé ki he matavai 'o e Tahī Kulokulá, na'e lea ia kia Leimana, 'o pehē: Tau-maiā ke ke hangē ko e vaitafé ni, 'o tafe ma'u ai pē ki he matavai 'o e mā'oni'oni kotoa pē!

10 Pea lea foki ia kia Lēmiuela: Tau-maiā ke ke hangē ko e tele'á ni, 'o tu'u ma'u mo tu'u 'ali'ali-aki ta'elava ke ue'i 'i he tauhi 'o e ngaahi fekau 'a e 'Eiki!

11 Ko 'eni na'á ne lea 'aki 'a e ngaahi me'á ni koe'uhi ko e kia-kekeva 'a Leimana mo Lēmiuelá; he vakai, na'á na "lāunga 'i ha ngaahi me'a lahi koe'uhi ko 'ena ^btamaí, koe'uhi ko ha tangata 'e fie mamata

me'a-hā-mai ia, pea kuó ne takaki 'a kinaua mei he fonua ko Selūsalemá, kae tuku 'a e fonua 'o hona tofi'á, mo 'ena koulá, mo 'ena silivá, mo 'ena ngaahi me'a mahu'ingá, ke na 'auha 'i he feitu'u maomaonganoá. Pea na'á na pehē kuó ne fai ia ko e tupu mei he ngaahi fakakaukau ngali vale 'a hono lotó.

12 Pea na'e pehē 'a e lāunga 'a Leimana mo Lēmiuela, 'a ia na'á na lalahí, 'o kau ki he'ena tamaí. Pea na'á na lāunga koe'uhi ko e 'ikai te na "ilo'i 'a e ngaahi fengāue'aki 'a e tangatá mo e 'Otua ko ia na'á ne fakatupu 'a kinauá.

13 Pea na'e 'ikai foki te na tui 'e lava 'o "faka'auha 'a Selūsalema, 'a e fu'u kolo lahi ko iá, 'o fakatatau mo e ngaahi lea 'a e kau palófitá. Pea na'á na tatau mo e kau Siu 'i Selūsalemá, 'a ia na'a nau feinga ke to'o 'a e mo'ui 'a 'eku tamaí.

14 Pea na'e hoko 'o pehē na'e lea 'a 'eku tamaí kiate kinaua 'i he tele'a ko Lēmiuelá, 'i he "mālohi, kuó ne fonu 'i he Lau-mālié, 'o a'u ki he ^btetetete hona sinó 'i hono 'aó. Pea na'á ne ta'ofi 'a kinaua, 'o na manavahē ai ke fakakikihi mo ia; ko ia na'á na fai 'o hangē ko 'ene fekau kiate kinauá.

15 Pea na'e nofo 'a 'eku tamaí 'i ha fale fehikitaki.

16 Pea na'e hoko 'o pehē ko au, Nifai, na'á ku fu'u ta'u si'i 'au-

5b FFL Leimana.

6a 1 Nifai 9:1.

7a Sēnesi 12:7–8;

'Eke. 24:4; 'Ēpa. 2:17.

b 'Eke. 20:25;

Teut. 27:5–6.

c FFL Fakafeta'i.

11a 1 Nifai 17:17.

FFL Lāunga.

b LFkt. 20:20.

c 1 Nifai 5:2–4.

12a Mōsese 4:6.

13a Selem. 13:14;

1 Nifai 1:13.

14a FFL Mālohi.

b 1 Nifai 17:45.

pito, ka neongo iá, na'á ku sino lahi 'aupito, pea na'á ku ma'u foki ha holi lahi ke u 'ilo ki he ngaahi "me'a lilo 'a e 'Otuá, ko ia, na'á ku tangi ai ki he 'Eikí; pea vakai, na'á ne ^b'a'ahi mai kiate au, 'o ne 'fakamolū hoku lotó peá u ^dtui ai ki he ngaahi lea kotoa pē kuo lea 'aki 'e he'eku "tamaí; ko ia na'e 'ikai te u angatu'u kiate ia 'o hangē ko hoku ongo tokouá.

17 Pea na'á ku lea kia Samu, 'o fakahā kiate ia 'a e ngaahi me'a kuo fakahā 'e he 'Eikí kiate au 'aki hono Laumālie Mā'oni'oni. Pea na'e hoko 'o pehē na'á ne tui ki he'eku ngaahi leá.

18 Kae vakai, na'e 'ikai fie tokanga 'a Leimana mo Lēmiu-ela ki he'eku ngaahi leá; pea ko e me'a 'i he'eku "loto-mamahi koe'uhi ko e fefeka 'o hona lotó, na'á ku tangi ai ki he 'Eikí koe'uhi ko kinaua.

19 Pea na'e hoko 'o pehē na'e folofola mai 'a e 'Eikí kiate au, 'o pehē: 'Okú ke monū'ia koe, 'e Nīfai, koe'uhi ko ho'o "tuí, he kuó ke fekumi faivelenga kiate au, 'i he loto-fakatōkilalo.

20 Pea fakatatau ki ho'o tauhi 'eku ngaahi fekaú, te ke "tu'u-mālie, pea 'e tatakí koe ki ha ^bfonua 'o e tala'ofa; 'io, 'a ia ko ha fonua kuó u teuteu mo'ou;

'io, ko ha fonua 'oku mahu'inga lahi hake 'i he ngaahi fonua kehe kotoa pē.

21 Pea fakatatau ki he angatu'u kiate koe ho ongo tokouá, 'e "motuhi atu 'a kinaua mei he 'ao 'o e 'Eikí.

22 Pea fakatatau ki ho'o tauhi 'eku ngaahi fekaú, 'e fokotu'u koe ko ha "pule mo ha faiako ki ho ongo tokouá.

23 He vakai, 'i he 'aho ko ia te na angatu'u ai kiate aú, te u "fakamala'ia'i 'a kinaua 'io 'aki ha mala'ia lahi, pea 'e 'ikai te na ma'u ha mālohi ki ho hakó tuku kehe 'o kapau te nau angatu'u kiate au foki.

24 Pea kapau te nau angatu'u kiate au, te nau hoko ko e "fakamamahi ki ho hakó, ke ^bue'i hake 'a kinautolu ke nau manatu.

 VAHE 3

'Oku foki 'a e ngaahi foha 'o Līhai ki Selūsalema ke 'omai 'a e ngaahi peleti 'o e palasá—'Oku fakafisi 'a Lēpani ke tukuange 'a e ngaahi peleti—'Oku na'ina'i mo pou pou 'a Nīfai ki hono ngaahi tokouá—'Oku kaiha'asi 'e Lēpani 'enau koloá, peá ne feinga ke fakapoongi 'a kinautolu—'Oku taa'i 'e Leimana

16a FFL Me'a Lilo 'a e 'Otuá, Ngaahi.

b Same 8:4;
'Alamā 17:10;
T&F 5:16.
FFL Fakahā.

c 1 Ng. Tu'i 18:37;
'Alamā 5:7

d 1 Nīfai 11:5.

e FFL Palōfita; Tamai,
Fakamāmaní.

18a 'Alamā 31:24;

3 Nīfai 7:16.

19a 1 Nīfai 7:12; 15:11.

20a Siosiuā 1:7;

1 Nīfai 4:14;

Mōsaia 1:7.

b Teut. 33:13–16;

1 Nīfai 5:5; 7:13;

Mōsese 7:17–18.

FFL Fonua 'o e

Tala'ofa.

21a 2 Nīfai 5:20–24;

'Alamā 9:13–15; 38:1.

22a Sēnesi 37:8–11;

1 Nīfai 3:29.

23a Teut. 11:28;

1 Nīfai 12:22–23;

T&F 41:1.

24a Siosiuā 23:13;

Fakam. 2:22–23.

b 2 Nīfai 5:25.

mo Lēmiuela 'a Nīfai mo Samu, pea 'oku valoki'i kinaua 'e ha 'āngelo. Ta'u 600–592 κ.Μ. nai.

PEA na'e hoko 'o pehē, ko au, Nīfai, na'á ku foki mai mei he fefolofolai mo e 'Eikí ki he fale fehikitaki 'o 'eku tamaí.

2 Pea na'e hoko 'o pehē na'á ne lea mai kiate au, 'o pehē: Vakai, kuó u misi 'i ha "misi, pea kuo fekau'i ai au 'e he 'Eikí ke ke foki mo ho ngaahi tokouá ki Selūsalema.

3 He vakai, 'oku ma'u 'e Lēpani 'a e lekooti 'o e kau Siú kae 'uma'ā foki ha "tohi hohoko 'o 'eku ngaahi kuí, pea kuo tongitongi ia 'i ha ngaahi peleti 'o e palasa.

4 Ko ia, kuo fekau kiate au 'e he 'Eikí ke ke 'alu mo ho ngaahi tokouá ki he fale 'o Lēpani, 'o kumi ki he ngaahi lekōtí, 'o 'omi ia ki heni ki he feitu'u maomaonganoá.

5 Pea ko 'eni, vakai 'oku lāunga 'a ho ongo tokouá, 'o pehē ko e me'a faingata'a kuó u fekau kiate kinauá; kae vakai, kuo 'ikai te u fekau ia kiate kinaua, kā ko ha fekau ia 'a e 'Eikí.

6 Ko ia 'alu, 'e hoku foha, pea 'e 'ofeina koe 'e he 'Eikí, koe'uhi kuo "ikai te ke lāunga.

7 Pea na'e hoko 'o pehē ko au, Nīfai, na'á ku pehē ange ki he'eku tamaí: "Te u 'alu 'o fai 'a e ngaahi me'a kuo fekau 'e he 'Eikí, he 'oku ou 'ilo 'oku 'ikai

tuku mai 'e he 'Eikí ha ^bfekau ki he fānau 'a e tangatá kae 'ikai te ne "teuteu ha hala ma'anautolu ke nau lava ai 'o fai 'a e me'a kuó ne fekau kiate kinautolú.

8 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he fanongo 'a 'eku tamaí ki he ngaahi lea ní na'á ne fu'u fiefia 'aupito, he na'á ne 'ilo'i kuo tāpuaki'i au 'e he 'Eikí.

9 Pea ko au, Nīfai, na'e fai atu mo hoku ngaahi tokoua 'a 'emau fononga 'i he feitu'u maomaonganoá, mo homau ngaahi fale fehikitakí, ke mau ō hake ki he fonua ko Selūsalemá.

10 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he'emau a'u hake ki he fonua ko Selūsalemá, na'á ku fealea'aki mo hoku ngaahi tokouá.

11 Pea mau "talotalo—pe ko hai 'iate kimautolu 'e hū atu ki he fale 'o Lēpani. Pea na'e hoko 'o pehē na'e tō 'a e talotaló kia Leimana; pea na'e hū atu 'a Leimana ki he fale 'o Lēpani, peá na fetalanoa'aki mo ia lolotonga 'ene nofo 'i hono falé.

12 Pea na'á ne kole meia Lēpani 'a e ngaahi lekooti kuo tongitongi 'i he ngaahi peleti 'o e palasá, 'a ia na'e 'i ai 'a e "tohi hohoko 'o 'eku tamaí.

13 Pea vakai, na'e hoko 'o pehē na'e 'ita 'a Lēpani, 'o ne kapusi ia ki tu'a mei hono falé; 'o 'ikai te ne loto ke foaki kiate ia 'a e ngaahi lekōtí. Ko ia, na'á ne pehē kiate ia: Vakai ko ha kaiha'a koe, pea te u tāmata'e i koe.

3 2a FFL Misi.

3a 1 Nīfai 5:14.

6a FFL Poupou'i 'o e Kau Taki 'o e Siasí.

7a 1 Sam. 17:32;

1 Ng. Tu'i 17:11–15.

FFL Talangofua; Tui.

b FFL Fekau 'a e 'Otuá, Ngaahi.

c Sēnesi 18:14;

Filipai 4:13;

1 Nīfai 17:3, 50;

T&F 5:34.

11a Nehem. 10:34;

Ngāue 1:26.

12a 1 Nīfai 3:3; 5:14.

14 Ka na'e hola 'a Leimana mei hono 'aó, 'o ne tala mai kiate kimautilu 'a e ngaahi me'a kuo fai 'e Lēpaní. Pea na'a mau fu'u loto-mamahi 'aupito, pea na'e mei foki atu 'a hoku ngaahi tokouá ki he'eku tamaí 'i he feitu'u maomaonganoá.

15 Kae vakai na'á ku pehē ange kiate kinautilu: Hangē 'oku mo'ui 'a e 'Eikí, pea hangē 'oku tau mo'ui, 'e 'ikai te tau ō hifo ki he'etau tamaí 'i he feitu'u maomaonganoá kae 'oua kuo tau fai 'a e me'a kuo fekau 'e he 'Eikí kiate kinautilu.

16 Ko ia, tau tui faivelenga mu'a 'i hono tauhi 'o e ngaahi fekau 'a e 'Eikí, ko ia tau ō hifo ki he fonua 'o e "tofi'a 'o 'etau tamaí, he vakai na'á ne tuku 'a e koulá mo e silivá mo e ngaahi koloa kehekehe kotoa pē. Pea kuó ne fai 'eni kotoa pē koe'uhi ko e ngaahi ^bfekau 'a e 'Eikí.

17 He na'á ne 'ilo'i kuo pau 'e "faka'auha 'a Selūsalema, koe'uhi ko e fai angahala 'a e kakaí.

18 He vakai, kuo nau "li'aki 'a e ngaahi lea 'a e kau palōfita. Ko ia, ka ne nofo 'a 'eku tamaí 'i he fonuá 'i he hili hono ^bfekau 'i ia ke hola mei he fonuá, vakai, te ne mate foki mo ia. Ko ia, 'oku 'aonga ke ne hola mei he fonuá.

19 Pea vakai, ko e finangalo poto 'o e 'Otuá ke tau ma'u 'a e ngaahi "lekōtí ni, koe'uhi ke tau fakatolonga ma'a 'etau fānaú 'a e lea 'a 'etau ngaahi tamaí;

20 Kae 'uma'ā foki ke tau lava ai 'o "fakatolonga ma'anautolu 'a e ngaahi lea, 'a ia kuo lea 'aki 'i he ngutu 'o e kau palōfita mā-'oni'oni kotoa pē, 'a ia kuo tuku kiate kinautilu 'i he Laumālie mo e mālohi 'o e 'Otuá, talu mei he kamata'anga 'o e māmaní, 'o a'u mai ki he taimi lolotonga ní.

21 Pea na'e hoko 'o pehē na'á ku fakaloto'i 'i he ngaahi lea pehē 'a hoku ngaahi tokouá, ke nau tui faivelenga 'i hono tauhi 'o e ngaahi fekau 'a e 'Otuá.

22 Pea na'e hoko 'o pehē na'a mau 'alu hifo ki he fonua 'o homau tofi'á, pea na'a mau tñaki fakataha 'a 'emau "koulá, mo 'emau silivá, mo 'emau ngaahi me'a mahu'ingá.

23 Pea 'i he 'osi 'emau tñaki fakataha 'a e ngaahi me'a ní, na'a mau toe ō hake ki he fale 'o Lēpaní.

24 Pea na'e hoko 'o pehē na'a mau hū atu kia Lēpaní, 'o mau kole kiate ia ke ne 'omai ma'amautolu 'a e ngaahi lekooti kuo tongitongi 'i he ngaahi "peleti 'o e palasá, ka mau 'oange kiate ia 'a 'emau koulá, mo 'emau silivá, mo 'emau ngaahi me'a mahu'ingá kotoa pē.

25 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he mamata 'a Lēpani ki he'etau koloá, pea na'e lahi 'aupito ia, na'á ne "mānumanu ki ai, ko ia ai na'á ne kapusi 'a kimautilu ki tu'a, 'o ne fekau 'ene kau tamaio'eikí ke tāmata'i 'a ki-

16a 1 Nīfai 2:4.

b 1 Nīfai 2:2; 4:34.

17a 2 Fkmtl. 36:16–20;

Selema. 39:1–9;

1 Nīfai 1:13.

18a FFL Angatu'u.

b 1 Nīfai 16:8.

19a 'Amenai 1:17;

Mōsaia 1:2–6.

20a FFL Folofolá—Ko e

ngaahi folofola ke fakatolonga.

22a 1 Nīfai 2:4.

24a 1 Nīfai 3:3.

25a FFL Mānumanu.

mautolu, koe'uhi ka ne lava 'o ma'u 'a 'emau koloá.

26 Pea na'e hoko 'o pehē na'a mau hola mei he kau tamaio'eiki 'a Lēpaní, pea na'e pau ke mau tuku 'emau koloá, 'o ma'u ia 'e Lēpani.

27 Pea na'e hoko 'o pehē na'a mau hola ki he feitu'u maomaonganoá, pea na'e 'ikai ma'u 'a kimautilu 'e he kau tamaio'eiki 'a Lēpaní, pea na'a mau toitoi 'i ha ava'i maka.

28 Pea na'e hoko 'o pehē na'e 'ita 'a Leimana kiate au, pea ki he'eku tamaí foki; pea na'e 'ita foki mo Lēmiuela, he na'á ne fanongo ki he ngaahi lea 'a Leimaná. Ko ia na'e lea 'aki 'e Leimana mo Lēmiuela ha ngaahi lea "fefeka lahi kiate kimaua, ko hona ongo tehiná, pea na'á na taa'i 'a kimaua 'aki ha va'akau.

29 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he lolotongá 'ena taa'i 'a kimaua 'aki ha va'akaú, vakai, na'e ha'u ha "āngelo 'a e 'Eikí 'o tu'u 'i hona 'aó, 'o ne lea kiate kinaua, 'o pehē: Ko e hā 'okú mo taa'i ai 'a homo tehiná 'aki 'a e va'akaú? 'Oku 'ikai te mo 'ilo kuo fili ia 'e he 'Eikí ke hoko ko e ^bpule kiate kimoua, pea 'oku tupu ia 'i ho'omo ngaahi angahalá? Vakai, te mou toe o hake ki Selūsalema, pea 'e tuku 'e he 'Eikí 'a Lēpani ki homou nimá.

30 Pea hili 'a e lea 'a e "āngeló kiate kimautilú, na'á ne 'alu leva.

31 Pea hili 'a e 'alu 'a e 'āngeló, na'e toe kamata ke "lāunga 'a Leimana mo Lēmiuela, 'o na pehē: 'Oku lava fēfē 'e he 'Eikí ke tuku mai 'a Lēpani ki hotau nimá? Vakai, ko e tangata mālohi ia, pea 'okú ne mafai ke fekau 'a e toko nimangofulu, 'io, 'okú ne lava foki ke tāmata'e 'a e toko nimangofulú; kapau ko ia, ko e hā ai 'a kitautolu?

VAHE 4

'Oku tāmata'e 'i e Nīfai 'a Lēpani 'i he fekau 'a e 'Eikí, pea ne ma'u 'a e ngaahi peleti 'o e palasá 'i ha filio'i kākā—'Oku loto 'a Sōlami ke fononga ki he fāmili 'o Līhái 'i he feitu'u maomaonganoá. Ta'u 600–592 K.M. nai.

PEA na'e hoko 'o pehē na'á ku lea ange ki hoku ngaahi tokouá, 'o pehē: Tau toe o hake ki Selūsalema, pea tau "tui faivelenga 'i he tauhi 'o e ngaahi fekau 'a e 'Eikí; he vakai 'okú ne māfimafi lahi ange 'i he māmaní kotoa, ko ia ko e hā 'oku 'ikai te ne ^bmāfimafi lahi ange ai 'ia Lēpani mo 'ene toko nimangofulú, 'io, na'a mo 'ene toko lau manó?

2 Ko ia tau o hake; tau "mālohi 'o hangē ko ^bMōsesé; he ko e mo'oni na'á ne lea ki he ngaahi vai 'o e "Tahi Kulokulá pea na'e mavaeua ia ki hē mo ē, pea na'e fononga mai 'a 'etau ngaahi tamaí, mei he nofo pōpulá, 'i he

28a 1 Nīfai 17:17–18.
29a 1 Nīfai 4:3; 7:10.
FFL 'Āngelo, Kau.
b 1 Nīfai 2:22.
30a 1 Nīfai 16:38.

31a FFL Lāunga.
4 1a FFL Loto-to'a; Tui.
b 1 Nīfai 7:11–12.
2a Teut. 11:8.
b FFL Mōsese.

c 'Eke. 14:21;
1 Nīfai 17:26;
Mōsaia 7:19.

kelekele mōmoa; kae muimui atu 'a e ngaahi kau tau 'a Feló 'o nau melemo 'i he ngaahi vai 'o e Tahi Kulokulá.

3 Pea ko 'eni vakai 'okú mo 'ilo'i 'oku mo'oni 'eni; pea 'okú mo 'ilo'i foki kuo lea kiate kimoua ha "āngelo; pea ko e hā 'okú mo kei ta'etui aí? Tau ō hake; 'oku lava 'e he 'Eiki ke fakahaofi 'a kitautolu, 'io, 'o hangē ko 'etau ngaahi tamaí, pea ke faka'auha 'a Lēpani, 'o hangē ko e kau 'Isipité.

4 Pea hili 'eku lea 'aki 'a e ngaahi lea ní, na'á na kei 'ita pē, 'o na kei fai atu 'a e lāungá; ka neongo iá, na'á nau muimui pē 'iate au kae 'oua kuo mau a'u ki he tu'a 'ā 'o e ngaahi 'ā 'o Selūsalemá.

5 Pea kuo po'uli foki; ko ia na'a ku fekau ke nau toitoi 'i tu'a 'i he ngaahi 'aá. Pea 'i he 'osi 'enau toitoi, ko au, Nīfai, na'á ku totolo atu ki he loto koló, 'o u 'alu atu ki he fale 'o Lēpaní.

6 Pea na'e "tataki au 'e he Laumālié, 'o 'ikai te u tomu'a ^b'ilo 'a e me'a te u faí.

7 Ka na'a ku 'alu atu pē, pea 'i he'eku fakaofi atu ki he fale 'o Lēpaní na'á ku mamata ki ha tangata, pea kuó ne tō ki he kelekelé 'i mu'a 'iate au, he kuo konā ia 'i he uaine.

8 Pea 'i he'eku a'u atu kiate iá, na'á ku 'ilo'i ko Lēpani ia.

9 Peá u mamata ki he'ene "heletaá, pea na'á ku unuhi ia

mei hono 'ai'angá; pea ko hono kaú na'e 'o e koula ma'a, pea na'e matu'aki lelei 'aupito 'a e anga 'o hono ngaohí, peá u mamata na'e 'o e ukamea mahu-'inga 'aupito 'a hono matá.

10 Pea na'e hoko 'o pehē na'e "fekau 'i mālohi au 'e he Laumālié ke u tāmata 'i 'a Lēpani; ka na'á ku pehē 'i hoku lotó: 'Oku te'eki 'i ai ha taimi te u lilingi ha toto 'o ha tangata. Peá u tu'u si'i ai 'o loto ke 'oua na'á ku tāmata 'i ia.

11 Pea toe folofola mai 'a e Laumālié kiate au: Vakai kuo tuku ia 'e he "Eikí ki ho nimá. 'Io, pea na'á ku 'ilo'i foki kuó ne feinga ke to'o 'eku mo'ui 'a'akú; 'io, pea na'e 'ikai te ne fie tokanga ki he ngaahi fekau 'a e 'Eikí; pea kuó ne ^bfa'ao foki mo 'emau koloá.

12 Pea na'e hoko 'o pehē na'e toe folofola mai 'e he Laumālié kiate au: Tāmata 'i ia, he kuo tuku ia 'e he 'Eikí ki ho nimá;

13 Vakai 'oku "tāmata 'i 'e he 'Eikí 'a e kau ^bfai angahalá koe'uhi ke fakahoko 'a hono ngaahi finangalo mā'oni'oni. 'Oku 'lelei ange 'a e mate 'a e tangata 'e toko tahá 'i he faka'au'au hifo mo e mole 'a ha pule'anga 'i he ta'etui.

14 Pea ko 'eni, ko au, Nīfai, 'i he hili 'eku fanongo ki he ngaahi folofola ko 'ení, na'á ku manatu 'i 'a e ngaahi folofola 'a e 'Eikí 'a ia na'á ne folofola 'aki

3a 1 Nīfai 3:29–31; 7:10.

6a FFL Laumālie
Mā'oni'oni; Ue'i
Fakalaumālié.
b Hepelū 11:8.

9a 2 Nīfai 5:14;

T&F 17:1.

10a 'Alamā 14:11.

11a 1 Sam. 17:41–49.

b 1 Nīfai 3:26.

13a 1 Nīfai 17:33–38;

T&F 98:31–32.

b FFL Fai Angahalá.

c 'Alamā 30:47.

kiate au 'i he faitu'u maomaon-
nganoá, 'o pehē: Pea "fakatatau
ki he tauhi 'e ho hakó 'a 'eku
ngaahi ^bfekau, te nau 'tu'umā-
lie 'i he "fonua 'o e tala'ofá.

15 'Io, peá u fakakaukau foki
'e 'ikai te nau lava 'o tauhi 'a e
ngaahi fekau 'a e 'Eikí 'o faka-
tatau ki he fono 'a Mōsesé, kae
'ikai te nau ma'u 'a e fonó.

16 Pea na'á ku 'ilo foki kuo
tongitongi 'a e "fonó 'i he ngaahi
peleti 'o e palasá.

17 Pea ko e tahá foki, na'á ku
'ilo kuo tuku mai 'e he 'Eikí 'a
Lēpani ki hoku nimá koe'uhi
ko e 'uhingá ni—koe'uhi ke
u lava 'o ma'u 'a e ngaahi lekōtí
'o fakatatau ki he'ene ngaahi
fekau.

18 Ko ia na'á ku talangofua ki
he le'o 'o e Laumālié, 'o u puke
'a Lēpani 'i he lou'ulu 'o hono
'ulú, peá u tu'usi 'a hono 'ulú
'aki 'ene "heletā pē 'a'aná.

19 Pea hili 'eku tu'usi hono
'ulú 'aki 'ene heletā 'a'aná,
na'á ku to'o 'a e ngaahi kofu 'o
Lēpaní 'o u tui ia ki hoku sino
'o'okú; 'io, 'a hono kongá kotoa
pē; pea na'á ku nono'o hono
teunga taú ki hoku kongalotó.

20 Pea hili 'eku fai 'ení, na'á ku
'alu atu leva ki he tuku'anga
koloa 'a Lēpaní. Pea lolotonga
'eku 'alu atu ki he tuku'anga
koloa 'a Lēpaní, vakai, na'á ku
mamata ki he "tamaio'eiki 'a
Lēpaní, 'a ia na'á ne ma'u 'a e
ngaahi kī 'o e tuku'anga koloá.

Pea na'á ku fekau kiate ia 'i he
le'o 'o Lēpaní ke ne 'alu mo au
ki he loto tuku'anga koloá.

21 Pea na'á ne mahalo ko
Lēpani au, ko hono 'eikí, he
na'á ne mamata ki he ngaahi
kofú kae 'uma'ā foki 'a e heletā
kuo nono'o ki hoku kongalotó.

22 Pea na'á ne lea mai kiate
au 'o kau ki he kau mātu'a 'o
e kau Siú, he na'á ne 'ilo kuo
'alu po'uli atu 'a hono 'eiki, ko
Lēpaní, kiate kinautolu.

23 Pea na'á ku lea kiate ia 'o
hangē pē ko Lēpaní.

24 Pea na'á ku pehē foki kiate
ia 'oku totonu ke u 'ave 'a e
ngaahi tohi tongitongi, 'a ia na'e
'i he ngaahi "peleti 'o e palasá,
ki hoku ngaahi ta'oketé, 'a ia
na'a nau 'i tu'a 'i he ngaahi 'aá.

25 Pea na'á ku fekau foki kiate
ia ke ne muimui mai 'iate au.

26 Pea 'i he'ene mahalo ko
'eku lau ki he kāinga 'o e siasí,
pea ko e mo'oni ko Lēpani au 'a
ia kuó u tāmata'í, ko ia na'á ne
muimui ai kiate au.

27 Pea na'e tu'o lahi 'ene lea
kiate au 'o kau ki he kau mātu'a
'o e kau Siú, lolotonga 'eku 'alu
atu ki hoku ngaahi tokouá, 'a ia
na'e 'i tu'a 'i he ngaahi 'aá.

28 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he
mamata 'a Leimana kiate aú,
na'á ne fu'u ilifia 'aupito kae
'uma'ā foki 'a Lēmiuela mo
Samu. Pea na'a nau hola mei
hoku 'aó; he na'a nau mahalo
ko Lēpani au, pea kuó ne tāmā-

14a 'Amenai 1:6;
Mōsaia 2:22;
'Ēta 2:7–12.
b FFL Fekau 'a e 'Otuá,
Ngaahi.

c 1 Nifai 2:20.
d 1 Nifai 17:13–14;
Sēkope 2:12.
16a FFL Fono 'a Mōsesé.
18a 1 Sam. 17:51.

20a 2 Nifai 1:30.
24a 1 Nifai 3:12, 19–24;
5:10–22.

te'i au pea 'okú ne feinga ke to'o mo 'enau mo'uí foki.

29 Pea na'e hoko 'o pehē na'a ku ui atu kiate kinautolu, pea na'a nau ongo'i ko au; ko ia na'a nau tuku 'enau hola meiate aú.

30 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he mamata 'e he tamaio'eiki 'a Lēpaní ki hoku ngaahi tokouá na'e kamata ke tetetete, peá ne mei hola meiate au 'o foki atu ki he kolo ko Selūsalemá.

31 Pea ko 'eni ko au, Nīfai, koe'uhi ko e tangata sino lahi au, pea kuó u ma'u foki 'a e "ivi lahi mei he 'Eikí, ko ia na'á ku puke 'a e tamaio'eiki 'a Lēpaní, peá u ta'ofi ia, ke 'oua na'á ne hola.

32 Pea na'e hoko 'o pehē na'á ku lea kiate ia, kapau te ne tokanga ki he'eku ngaahi leá, 'o hangē 'oku mo'uí 'a e 'Eikí, pea hangē 'oku ou mo'uí, kapau te ne tokanga ki he'emaui ngaahi leá, te mau fakamo'uí ia.

33 Pea na'á ku lea kiate ia, 'io 'i ha "fakapapau, 'oku 'ikai fie ma'u ke ne manavahē; he te ne hoko ko ha tangata tau-atāina 'o hangē ko kimautilú 'e pehē kapau 'e 'alu hifo mo kimautilu ki he feitu'u maomaonganoá.

34 Pea na'á ku lea foki kiate ia, 'o pehē ange: Ko e mo'oni kuo "fekau'i kimautilu 'e he 'Eikí ke fai 'a e me'á ni; pea he 'ikai koā ke tau faivelenga 'i he tauhi 'a e ngaahi fekau 'a e 'Eikí? Ko ia, kapau te ke 'alu hifo ki he feitu'u maomaonganoá ki

he'eku tamaí te ke kau fakataha mo kimautilu.

35 Pea na'e hoko 'o pehē na'e ma'u 'e "Sōlami ha loto-to'a 'i he ngaahi lea na'á ku lea'akí. Ko 'eni ko e hingoa 'o e tamaio'eiki ko Sōlami; pea na'á ne faka-papau mai te ne 'alu hifo ki he feitu'u maomaonganoá ki he'eku tamaí. 'Io, pea na'á ne fai foki ha fuakava kiate kimautilu te ne nofo mo kimautilu 'o fai atu mei he taimi ko iá.

36 Ko 'eni na'a mau faka'amu ke ne nofo mo kimautilu koe'uhi ko e 'uhinga ko 'eni, ke 'oua na'a 'ilo 'e he kau Siú ki he'emaui hola ki he feitu'u maomaonganoá, telia na'a nau tuli 'a kimautilu 'o tāmata'e 'a kimautilu.

37 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he hili 'a e fai 'e Sōlami ha "fakapapau kiate kimautilu, na'e 'osi 'emaui manavahē 'o kau kiate iá.

38 Pea na'e hoko 'o pehē na'a mau 'ave 'a e ngaahi peleti 'o e palasá mo e tamaio'eiki 'a Lēpaní, 'o mau ō atu ki he feitu'u maomaonganoá 'o fononga atu ki he fale fehikitaki 'o 'emaui tamaí.

VAHE 5

*'Oku lāunga 'a Selaia kia Līhai—
'Okú na fiefia fakatou'osi 'i he foki mai hona ngaahi fohá—'Okú na 'ohake ha ngaahi feilaulau—'Oku kau 'i he ngaahi peleti 'o e palasá 'a e ngaahi tohi 'a Mōsesé mo e kau*

31a Mōsaia 9:17;
'Alamá 56:56.

33a FFL Fakapapau.

34a 1 Nīfai 2:2; 3:16.

35a 1 Nīfai 16:7;
2 Nīfai 5:5–6.

FFL Sōlami, Sōlamí,
Kau.

37a Siosiuá 9:1–21;
Tngt. 5:4.

FFL Fakapapau.

palōfitá—‘Oku fakahā ‘e he ngaahi peleti ko e hako ‘o Siosefa ‘a Līhai —‘Oku kikite ‘a Līhai ‘o kau ki hono hakó mo hono fakatolonga ‘o e ngaahi peletí. Ta’u 600–592 K.M. nai.

PEA na’e hoko ‘o pehē ‘i he hili ‘emau a’u hifo ki he feitu’u maomaonganoá ki he ‘emau tamaí, vakai, na’e fonu ia ‘i he fiefia, kae ‘uma’ā foki mo ‘eku fa’ē, ko “Selaiá, na’e fiefia ‘aupito, he na’á ne tangi lahi koe’uhi ko kimautolu.

2 He na’á ne mahalo kuo mau mate ‘i he feitu’u maomaonganoá; pea na’á ne lāunga foki ki he’eku tamaí, ‘o tala ange kiate ia ko e tangata fie mamata me’a-hā-mai ia; ‘o ne pehē: Vakai, kuó ke taki mai ‘a kimautolu mei he fonua ‘o hotau tofi’á, pea kuo tāmata’i mo hoku ngaahi fohá, pea te tau mate ‘i he feitu’u maomaonganoá.

3 Pea na’e pehē ‘a e anga ‘o e lea ‘a ‘eku fa’eé ‘i he’ene lāunga ‘o kau ki he’eku tamaí.

4 Pea na’e hoko ‘o pehē na’e lea kiate ia ‘a ‘eku tamaí, ‘o pehē: ‘Oku ou ‘ilo ko e tangata fie mamata “me’a-hā-mai au; he ka ne ta’e’oua ‘a ‘eku mamata ‘i ha ^bme’a-hā-mai ki he ngaahi me’a ‘a e ‘Otuá, pehē kuo ‘ikai te u ‘ilo’i ‘a e angalelei ‘a e ‘Otuá, ka kuó u nofo pē ‘i Selūsalema, ‘o mate fakataha mo hoku kāingá.

5 Kae vakai, kuó u ma’u ha

“fonua ‘o e tala’ofa, ‘a ia ko e ngaahi me’a ia ‘oku ou fiefia ai; ‘io, pea ‘oku ou ^b‘ilo ‘e fakahaofi ‘e he ‘Eikí ‘a hoku ngaahi fohá mei he nima ‘o Lēpaní, pea toe ‘omi ‘a kinautolu kiate kitaua ‘i he feitu’u maomaonganoá.

6 Pea na’e pehē ‘a e anga ‘o e lea na’e fai ‘e he’eku tamaí, ko Līhai, ‘i hono fakafiemālie ‘i ‘eku fa’ē, ko Selaiá, koe’uhi ko kimautolu, lolotonga ‘emau fononga ‘i he feitu’u maomaonganoá ki he fonua ko Selūsalemá, ke ma’u ‘a e lekooti ‘o e kau Siú.

7 Pea hili ‘emau foki ki he fale fehikitaki ‘o ‘eku tamaí, vakai, na’e kakato ‘a ‘ena fiefiá, pea na’e fiemālie ‘a ‘eku fa’ē.

8 Pea na’e lea ia ‘o pehē: Ko ‘eni, ‘oku ou ‘ilo’i fakapapau kuo “fekau ‘e he ‘Eikí ki hoku husepānití ke hola ki he feitu’u maomaonganoá; ‘io, pea ‘oku ou toe ‘ilo’i fakapapau foki kuo malu’i ‘e he ‘Eikí ‘a hoku ngaahi fohá, ‘o fakahaofi kinautolu mei he nima ‘o Lēpaní, ‘o tuku kiate kinautolu ‘a e mālohi ke nau lava ai ‘o ^bfai ‘a e me’a kuo fekau ‘e he ‘Eikí kiate kinautolú. Pea na’e pehē ‘a e anga ‘o ‘ene leá.

9 Pea na’e hoko ‘o pehē na’á na fiefia lahi ‘aupito, ‘o na fai ha “feilaulau mo e ngaahi feilaulau tutu ki he ‘Eiki; pea na’á na ‘oatu ‘a e ^bfakafeta’i ki he ‘Otuá ‘o ‘Isilelí.

10 Pea hili ‘ena ‘oatu ‘a e fakafeta’i ki he ‘Otuá ‘o ‘Isilelí, na’e

5 1a FFL Sēlai.

4a 1 Nifai 2:11.

b 1 Nifai 1:8–13.

FFL Me’a-hā-mai.

5a 1 Nifai 2:20;

18:8, 22–23.

FFL Fonua ‘o e

Tala’ofá.

b FFL Tui.

8a 1 Nifai 2:2.

b 1 Nifai 3:7.

9a Mōsaia 2:3;

3 Nifai 9:19–20.

FFL Fono ‘a Mōsesé.

b FFL Fakafeta’i.

to' o 'e he'eku tamai, ko Līhai, 'a e ngaahi lekooti kuo tongitongi 'i he ngaahi "peleti 'o e palasá, 'o ne fakatotolo 'i ai mei hono kamata'angá.

11 Pea na'á ne vakai na'e kau ai 'a e ngaahi "tohi 'e nima 'a Mōsesé, 'a ia na'e fakamatala ki he fakatupu 'o māmaní, kae 'uma'ā foki kia 'Ātama mo 'Ivi, 'a ia ko 'etau 'uluaki ongo mātu'á;

12 Kae 'uma'ā foki ha "lekooti 'o e kau Siú 'o fai mei he kamata'angá, 'io, 'o a'u mai ki he kamata'anga 'o e pule 'a Setikia, ko e tu'i 'o Siutá;

13 Kae 'uma'ā foki 'a e ngaahi kikite 'a e kau palōfita mā'oni- 'oni, mei he kamata'angá, 'o a'u mai ki he kamata'anga 'o e pule 'a "Setikiá; kae 'uma'ā ha ngaahi kikite lahi 'a ia kuo lea 'aki 'e he ngutu 'o ^bSelemaiá.

14 Pea na'e hoko 'o pehē na'e 'ilo'i foki 'e he'eku tamai, ko Līhai, 'i he ngaahi "peleti 'o e palasá, ha tohi hohoko 'o 'ene ngaahi tamaí; ko ia na'á ne 'ilo'i ai ko ha hako ia 'o ^bSiosefa; 'io, 'a e Siosefa ko ia ko e foha 'o "Sēkope, 'a ia na'e ^dfakatau ki 'Isipité, pea na'e "malu'i ia 'e he to'ukupu 'o e 'Eikí, koe'uhi ke ne lava 'o fakahaofi 'a 'ene tamai,

ko Sēkopé, mo hono falé kotoa pē mei he mate 'i he hongé.

15 Pea na'e "tataki atu foki 'a kinautolu mei he nofo pōpulá pea mei he fonua ko 'Isipité, 'e he 'Otua pē ko ia kuó ne malu'i 'a kinautolú.

16 Pea ko ia na'e anga pehē hono 'ilo'i 'e he'eku tamai, ko Līhai, 'a e tohi hohoko 'o 'ene ngaahi tamaí. Pea ko Lēpaní ko e hako foki ia 'o "Siosefa, ko ia kuó ne tauhi ai mo 'ene ngaahi tamaí 'a e ngaahi lekōtí.

17 Pea ko 'eni 'i he mamata 'a 'eku tamaí ki he ngaahi me'á ni kotoa pē, na'e fonu ia 'i he Laumālié, 'o kamata ke ne kikite 'o kau ki hono hakó—

18 'Oku totonu ke 'oatu 'a e ngaahi peleti 'o e palasa ko 'ení ki he ngaahi pule'anga, mo e ngaahi fa'ahinga, mo e ngaahi lea, mo e kakai fulipē 'a ia 'oku kau ki hono hakó.

19 Ko ia, na'á ne pehē 'oku "ikai ai pē totonu ke 'auha 'a e ngaahi peleti 'o e palasa ko 'ení; pea 'e 'ikai ai pē foki ke fakanenefu'i ia 'i he 'alu 'a e taimí. Pea na'á ne kikite'i ha ngaahi me'a lahi 'o kau ki hono hakó.

20 Pea na'e hoko 'o pehē na'e a'u mai ki he taimi ko iá mo 'eku tauhi mo 'eku tamaí 'a e

10a 1 Nifai 4:24, 38;
13:23.
FFL Peleti Palasá,
Ngaahi.

11a 1 Nifai 19:23.
FFL Peniteteoké.

12a 1 Fkmtl. 9:1.
FFL Folofolá.

13a 2 Ng. Tu'i 24:18;
Selem. 37:1.

b 'Ēsela 1:1;

Selem. 36:17–32;
1 Nifai 7:14;
Hilam. 8:20.

14a 1 Nifai 3:3, 12.
FFL Peleti Palasá,
Ngaahi.

b 2 Nifai 3:4;
'Alamā 10:3.

FFL Siosefa, Foha 'o
Sēkopé.

c FFL Sēkope, Foha 'o

'Aisaké.
d Sēnesi 37:29–36.
e Sēnesi 45:4–5.

15a 'Eke. 13:17–18;
'Āmosi 3:1–2;
1 Nifai 17:23–31;
T&F 103:16–18;
136:22.

16a 1 Nifai 6:2.

19a 'Alamā 37:4–5.

ngaahi fekau 'a ia kuo fekau 'e he 'Eikí kiate kimauá.

21 Pea kuo mau ma'u 'a e ngaahi lekooti 'a ia na'e fekau 'e he 'Eikí kiate kimautolú, 'o fakatotolo 'i ai 'o 'ilo'i na'e lelei ia; 'io, 'oku fu'u ^amahu'inga 'aupito ia kiate kimautolu, he te mau lava ai 'o ^bfakalonga 'a e ngaahi fekau 'a e 'Eikí ma'a 'emau fānaú.

22 Ko ia, ko e finangalo poto 'o e 'Eikí ke mau 'ave ia mo kimautolu, 'i he'emau fononga 'i he feitu'u maomaonganoá ki he fonua 'o e tala'ofá.

VAHE 6

'Oku tohi 'e Nīfai 'a e ngaahi me'a 'a e 'Otuá—Ko e taumu'a 'a Nīfai ke fakaloto'i 'a e tangatá ke ha'u ki he 'Otua 'o 'Ēpalahamé 'o mo'ui. Ta'u 600–592 K.M. nai.

PEA ko 'eni ko au, Nīfai, 'oku 'ikai te u hiki 'a e tohi hohoko 'o 'eku ngaahi tamaí 'i he kongá ^ako 'eni 'o 'eku lekōtí; pea 'e 'ikai ai pē te u hiki ia 'amui 'i he ngaahi ^bpeletí ni 'a ia 'oku ou tohi aí; he 'oku tu'u ia 'i he lekooti kuo fai 'e he'eku ^ctamaí; ko ia, 'oku 'ikai te u hiki ia 'i he tohi ni.

2 Ka 'oku fe'unga pē ke u pehē, ko e hako 'a kimautolu 'o "Siosefa.

3 Pea 'oku tatau ai pē kiate au

pe 'oku ou fai ha fakamatala faka'auliliki ki he ngaahi me'a kotoa pē 'a 'eku tamaí; koe'uhí 'oku 'ikai lava ke tohi ia ki he ngaahi peleti ^ako 'eni, he 'oku ou fie ma'u 'a e kongá 'ata'atā kotoa pē ke u lava 'o hiki ai 'a e ngaahi me'a 'a e 'Otuá.

4 He ko hono kotoa 'eni 'o 'eku taumu'á ke u lava 'o ^afakaloto'i 'a e kakaí ke nau ^bha'u ki he 'Otua 'o 'Ēpalahamé, mo e 'Otua 'o 'Aisaké, mo e 'Otua 'o Sēkopé, 'o mo'ui.

5 Ko ia, ko e ngaahi me'a 'oku ^amālie ki he māmaní 'oku 'ikai te u tohi, ka ko e ngaahi me'a 'oku fakahōifua ki he 'Otuá pea kiate kinautolu 'oku 'ikai te nau 'o e māmaní.

6 Ko ia, te u fekau ki hoku hakó, ke 'oua na'a nau ngāue 'aki 'a e ngaahi peletí ni 'o hiki ki ai 'a e ngaahi me'a 'oku 'ikai mahu'inga ki he fānau 'a e tangatá.

VAHE 7

'Oku toe foki atu 'a e ngaahi foha 'o Līhai ki Selūsalema 'o fakaloto'i 'a 'Isimeli mo hono falé ke nau kungā fononga fakataha mo kinautolu—'Oku angatu'u 'a Leimana mo ha ni'ihī—'Oku na'ina'i 'a Nīfai ki hono ongo tokouá ke na tui ki he 'Eikí—'Oku nau ha'i ia 'aki ha ngaahi afo, pea nau alea ke

21a FFL Folofolá—
Mahu'inga 'o e
ngaahi folofolá.
b 2 Nīfai 25:26.
6 1a 2 Nīfai 4:14–15.
b 1 Nīfai 9:2.
c 1 Nīfai 1:16–17;

19:1–6.
2a 1 Nīfai 5:14–16.
3a Sēkope 7:27;
Seilomi 1:2, 14;
'Amenai 1:30.
4a Sione 20:30–31.
Vakai ki he peesi

talamu'aki 'o e Tohi
'a Molomoná.
b 2 Nīfai 9:41, 45, 51.
5a 1 Tēsai. 2:4;
Ng. Lea 'a M. 1:4.

faka'auha ia—'Oku fakahaofi ia 'i he mālohi 'o e tuí—'Oku kole fakamolemole hono ongo tokouá—'Oku fai 'e Līhai mo kinautolu kotoa pē na'e 'iate iá ha feilaulau mo e ngaahi feilaulau tutu. Ta'u 600–592 K.M. nai.

PEA ko 'eni, 'oku ou faka'amu ke mou 'ilo'i, 'i he hili 'a e faka-'osi 'e he'eku tamai, ko Līhai, 'a 'ene ngaahi "kikite na'e kau ki hono hakó, na'e hoko 'o pehē na'e toe folofola mai 'a e 'Eikí kiate ia, 'o pehē 'oku 'ikai lelei kiate ia, Līhai, ke ne 'ave 'a hono fāmilí pē taha ki he feitu'u maomaonganoá; ka 'oku totonu ke ma'u 'e hono ngaahi fohá ha ngaahi ^b'ofefine ke hoko ko honau ngaahi 'uaifi, koe'uhi ke nau lava 'o fakatupu hake ha hako ki he 'Eikí 'i he fonua 'o e tala'ofá.

2 Pea na'e hoko 'o pehē na'e "fekau kiate ia 'e he 'Eikí ke u toe foki au, Nīfai, mo hoku ngaahi tokouá ki he fonua ko Selūsalemá, pea 'omi 'a 'Isimeli mo hono fāmilí ki he feitu'u maomaonganoá.

3 Pea na'e hoko 'o pehē ko au, Nīfai, na'á ku "toe fononga atu 'i he feitu'u maomaonganoá, mo hoku ngaahi tokouá, ke mau 'alu hake ki Selūsalema.

4 Pea na'e hoko 'o pehē na'a mau ō hake ki he fale 'o 'Isimeli, pea na'e 'ofefina 'a kimautolu 'i he 'ao 'o 'Isimeli, 'o tupu ai

'emau lea kiate ia 'i he ngaahi folofola 'a e 'Eikí.

5 Pea na'e hoko 'o pehē na'e fakamolū 'e he 'Eikí 'a e loto 'o 'Isimeli, kae 'uma'ā foki hono falé, 'o tupu ai 'enau fononga hifo mo kimautolu ki he feitu'u maomaonganoá ki he fale fehikitaki 'o 'emau tamaí.

6 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he lolotonga 'emau fononga 'i he feitu'u maomaonganoá, vakai na'e angatu'u kiate kimautolu 'a Leimana mo Lēmiuela, mo e 'ofefine 'e toko ua 'o 'Isimeli, mo e "foha 'e toko ua 'o 'Isimeli pea mo hona ongo fāmilí; 'io, kiate au, Nīfai, mo Samu, mo 'enau tamai ko 'Isimeli, mo hono uaifí, mo hono ngaahi 'ofefine 'e toko tolu kehe.

7 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he'enau angatu'u ko iá, na'a nau loto ke nau foki atu ki he fonua ko Selūsalemá.

8 Pea ko 'eni ko au, Nīfai, ko e me'a 'i he'eku "loto-mamahi koe'uhi ko e fefeka 'o honau lotó, ko ia na'á ku lea ai kiate kinaua 'o pehē, 'io, kia Leimana pea kia Lēmiuela: Vakai, ko hoku ongo ta'okete 'a kimoua, pea ko e hā 'oku fefeka pehē ai homo lotó, pea fakapo'uli lahi pehē ai ho'omo fakakaukau, 'oku fie ma'u ai ke u lea au, ko homo tehiná kiate kimoua, 'io, pea fokotu'u ha sīpinga mo'omoua?

9 Ko e hā kuo 'ikai ai te mo tokanga ki he folofola 'a e 'Eikí?

7 1a 1 Nīfai 5:17–19.

b 1 Nīfai 16:7.

c FFL Mali.

2a 1 Nīfai 16:7–8.

3a 1 Nīfai 3:2–3.

6a 2 Nīfai 4:10.

8a 'Alamā 31:2;

Mōsese 7:41.

10 Ko e hā kuo “ngalo ai ‘iate kimoua ho’omo mamata ki ha ‘āngelo ‘a e ‘Eikí?

11 ‘Io, pea ko e hā kuo ngalo ai ‘iate kimoua ‘a e ngaahi me’a lalahi kuo fai ‘e he ‘Eiki ma’atautolu ‘i he’ene “fakahaofi ‘a kitautolu mei he nima ‘o Lēpaní, kae ‘uma’ā foki mo ‘etau lava ‘o ma’u ‘a e lekōtí?

12 ‘Io, pea ko e hā kuo ngalo ai ‘iate kimoua ‘oku lava ‘e he ‘Eikí ke fai ‘a e ngaahi “me’a kotoa pē ‘o fakatatau ki hono finangalo, ma’á e fānau ‘a e tangatá, ‘o kapau te nau ngāue ‘aki ‘a e ^btui kiate iá? Ko ia, tau tui faivelenga mu’a kiate ia.

13 Pea kapau te tau tui faivelenga kiate ia, kuo pau ke tau ma’u ‘a e “fonua ‘o e tala’ofá; pea te mo ‘ilo’i ‘i ha taimi ‘amui ‘e fakahoko ‘a e folofola ‘a e ‘Eikí ‘a ia ‘oku kau ki hono ^bfaka’auha ‘o Selūsalemá; he ko e ngaahi me’a kotoa pē kuo folofola ‘aki ‘e he ‘Eikí ‘o kau ki hono faka’auha ‘o Selūsalemá kuo pau ke fakahoko ia.

14 He vakai, ‘oku vave ke tuku ‘e he Laumālie ‘o e ‘Eikí ‘a ‘ene feinga ke ue’i kinautolú; he vakai, kuo nau “li’aki ‘a e kau palōfitá, pea kuo nau li ‘a ^bSelemaia ki he fale fakapōpulá. Pea kuo nau feinga ke to’o ‘a e ‘mo’ui ‘a ‘eku tamaí, ‘o tupu ai ‘enau kapusi ia mei he fonuá.

15 Ko ‘eni vakai, ‘oku ou pehē

kiate kimoutolu, kapau te mou foki ki Selūsalema te mou mate fakataha foki mo kinautolu. Pea ko ‘eni, kapau ko ho’omou filí ia, pea mou ‘alu atu ki he fonuá, kae manatu’i ‘a e ngaahi lea ‘a ia ‘oku ou lea ‘aki kiate kimoutolú, kapau te mou ‘alu, te mou mate foki mo kimoutolu; he ‘oku fekau ‘e he Laumālie ‘o e ‘Eikí kiate au ke u lea pehē.

16 Pea na’e hoko ‘o pehē ko au, Nifai, hili ‘eku lea ‘aki ‘a e ngaahi leá ni ki hoku ongo tokouá, na’á na ‘ita kiate au. Pea na’e hoko ‘o pehē na’á na puke au, he vakai, kuó na fu’u ‘ita ‘aupito, pea na’á na “ha’i au ‘aki ‘a e ngaahi afo, he na’á na feinga ke to’o ‘eku mo’uí, koe’uhi ke na li’aki au ‘i he feitu’u maomaonganoá ke keina ‘e he fanga manu fekaí.

17 Ka na’e hoko ‘o pehē na’á ku lotu ki he ‘Eikí, ‘o pehē: ‘E ‘Eiki, ke ke fakahaofi mu’a au mei he nima ‘o hoku ongo tokouá, ‘o fakatatau ki he’eku tui kiate koé; ‘io, foaki mai mu’a kiate au ha mālohi ke u lava ai ‘o “motuhi ‘a e ngaahi afó ni ‘a ia kuo ha’i ‘aki aú.

18 Pea na’e hoko ‘o pehē ‘i he ‘osi pē ‘eku lea ‘aki ‘a e ngaahi lea ko ‘ení, vakai na’e motu leva ‘a e ngaahi afó mei hoku ongo nimá mo e ongo va’é, peá u tu’u ‘i he ‘ao ‘o hoku ongo ta’oketé, peá u toe lea kiate kinaua.

10a Teut. 4:9;
1 Nifai 3:29; 4:3.
11a 1 Nifai 4.
12a 1 Nifai 17:50;
‘Alamā 26:12.
b 1 Nifai 3:7; 15:11.
13a 1 Nifai 2:20.

FFL Fonua ‘o e
Tala’ofá.
b 2 Ng. Tu’i 25:1–21;
2 Nifai 6:8; 25:10;
‘Amenai 1:15;
Hilam. 8:20–21.
14a ‘Isikeli 5:6;

1 Nifai 1:18–20; 2:13.
FFL Angatu’u.
b Selem. 37:15–21.
c 1 Nifai 2:1.
16a 1 Nifai 18:11–15.
17a ‘Alamā 14:26–28.

19 Pea na'e hoko 'o pehē na'á na toe 'ita kiate au, 'o na feinga ke puke au; kae vakai, na'e 'i ai ha toko taha 'o e ngaahi "ofefine 'o 'Isimelí, 'io, kae 'uma'ā foki 'ene fa'éé, mo e toko taha 'o e ngaahi foha 'o 'Isimelí, na'a nau kole ki hoku ongo tokouá, pea tupu ai 'ena fakamolū hona lotó; pea na'e tuku ai 'ena feinga ke to'o 'eku mo'uí.

20 Pea na'e hoko 'o pehē na'á na mamahi, koe'uhi ko 'ena fai angahalá, ko ia na'á na punou hifo ai 'i hoku 'aó, 'o kole kiate au ke u fakamolemole 'i 'a kinaua 'i he me'a kuó na fai kiate aú.

21 Pea na'e hoko 'o pehē na'á ku "fakamolemole 'i mo'oni 'a kinaua 'i he me'a kotoa pē kuó na faí, peá u na'ina'i kiate kinaua ke na lotu ki he 'Eiki ko hona 'Otuá ke na ma'u ha fakamolemole. Pea na'e hoko 'o pehē na'á na fai pehē. Pea 'i he 'osi 'ena lotu ki he 'Eikí na'e hoko atu leva 'emau fononga ki he fale fehikitaki 'o 'emau tamaí.

22 Pea na'e hoko 'o pehē na'a mau a'u hifo ki he fale fehikitaki 'o 'emau tamaí. Pea hili 'emau a'u hifo mo hoku ngaahi tokouá mo e fale kotoa 'o 'Isimelí ki he fale fehikitaki 'o 'eku tamaí, na'a nau 'oatu 'a e "fakafeta'i ki he 'Eiki ko honau 'Otuá; pea na'a nau fai ha ^bfeilaulau mo e ngaahi feilaulau tutu kiate ia.

VAHE 8

'Oku mamata 'a Līhai 'i ha me'a-hā-mai ki he 'akau 'o e mo'uí —'Okú ne kai 'i hono fuá peá ne faka'amu ke kai ai foki mo hono fāmīlī—'Okú ne mamata ki ha va'a ukamea, mo ha hala fāsi'i mo lausi'i, mo ha ngaahi 'ao fakapo'uli 'okú ne kāpui 'a e kakai—'Oku kai 'a Selaia, Nīfai, mo Samu 'i he fua 'o e 'akau, kae fakafisi 'a Leimana mo Lēmiuela. Ta'u 600–592 κ.Μ. nai.

PEA na'e hoko 'o pehē kuo mau tānaki fakataha 'a e fa'ahinga kotoa pē 'o e ngaahi tenga'i 'akau kehekehé, ko e ngaahi tenga'i kēleni 'o e fa'ahinga kotoa pē kae 'uma'ā foki 'a e ngaahi tenga 'o e ngaahi fua'i 'akau 'o e fa'ahinga kotoa pē.

2 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he lolotonga 'a e nofo 'a 'eku tamaí 'i he feitu'u maomaonganoá na'á ne lea kiate kimautolu, 'o pehē: Vakai, kuó u "misi 'i ha misi; pe ko hono fakalea 'e tahá, kuó u mamata ki ha ^bme'a-hā-mai.

3 Pea vakai, koe'uhi ko e me'a kuó u mamata ki aí, 'oku 'i ai ha 'uhinga ke u fiefia 'i he 'Eikí koe'uhi ko "Nīfai pea mo Samu foki; he 'oku 'i ai ha 'uhinga ke u 'amanaki ai 'e fakamo'ui 'a kinaua, pea mo e tokolahi 'o hona hakó.

4 Kae vakai, 'e "Leimana mo Lēmiuela, 'oku ou manavahē

19a 1 Nīfai 16:7.

21a FFL Fakamolemole, Fakamolemole'i.

22a FFL Fakafeta'i.

b 1 Nīfai 5:9.

8 2a FFL Fakahā; Misi.

b 1 Nīfai 10:17.

FFL Me'a-hā-mai.

3a 1 Nīfai 8:14–18.

4a 1 Nīfai 8:35–36.

lahi koe'uhi ko kimoua; he vakai, 'oku hangē kiate au na'á ku mamata 'i he'eku misí ki ha feitu'u maomaonganoa fakapo'uli mo fakata'elata.

5 Pea na'e hoko 'o pehē na'á ku mamata ki ha tangata, pea na'á ne kofu 'aki ha "pulupulu hinehina; pea na'e ha'u ia 'o tu'u 'i mu'a 'iate au.

6 Pea na'e hoko 'o pehē na'á ne lea mai kiate au, 'o ne fekau ke u muimui ange 'iate ia.

7 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he'eku muimui 'iate iá, na'á ku vakai 'oku ou 'i ha potu lala fakapo'uli mo fakata'elata.

8 Pea hili 'eku fononga 'i ha ngaahi houa lahi 'i he fakapo'ulí, na'á ku kamata ke lotu ki he 'Eikí ke ne "aló'ofa mai kiate au, 'o fakatau ki hono lahi fau 'o 'ene ngaahi 'aló'ofa ongongofuá.

9 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he hili 'eku lotu ki he 'Eikí na'á ku mamata ki ha fu'u "mala'e 'ata'atā mo lahi.

10 Pea na'e hoko 'o pehē na'á ku mamata ki ha fu'u "akau, 'a ia na'e lelei hono ^bfuá ke ngaahi ha taha ke fiefia.

11 Pea na'e hoko 'o pehē na'á ku 'alu atu 'o kai 'i hono "fuá; peá u vakai 'oku melie 'aupito ia, 'o laka hake 'i he ngaahi me'a kotoa pē kuó u kai ai 'i mu'a. 'Io, peá u vakai na'e hinehina hono fuá, 'o laka hake 'i he ^bhinehina kotoa pē kuó u mamata ai 'i mu'a.

12 Pea 'i he'eku kai 'i hono fuá na'e fakafonu 'e ia 'a hoku lau-mālié 'aki ha fu'u "fiefia lahi; ko ia, na'e kamata ke u ^bfaka'amu ke kai ai foki mo hoku fāmilí; he na'á ku 'ilo'i 'oku 'lelei ange ia 'i he fua kehe kotoa pē.

13 Pea 'i he'eku siosio holo hoku matá, ke u lava 'apē 'o sio ki hoku fāmilí, na'á ku vakai ki ha "vaitafe 'o e vai; pea na'e tafe atu ia, pea na'e ofi ia ki he fu'u 'akau 'a ia 'oku ou kai mei hono fuá.

14 Pea na'á ku vakai atu ke u sio pe 'oku tafe ia mei fē; peá u mamata ki hono matavaí na'e ki'i mama'o si'i atu; pea na'á ku sio ki ho'omou fa'ē ko Selaíá, mo Samu, mo Nīfai 'i hono matavaí; pea na'a nau tu'u 'o hangē 'oku 'ikai te nau 'ilo'i pe te nau 'alu ki fē.

15 Pea na'e hoko 'o pehē na'á ku ta'alo atu kiate kinautolu; peá u lea atu foki kiate kinautolu 'i ha le'o-lahi ke nau ha'u kiate au, 'o kai 'i he fuá, 'a ia 'oku lelei hake 'i he fua kehe kotoa pē.

16 Pea na'e hoko 'o pehē na'a nau ō mai kiate au 'o nau kai foki 'i he fuá.

17 Pea na'e hoko 'o pehē na'a ku faka'amu ke ha'u mo Lei-mana mo Lēmiuela 'o kai 'i he fuá foki; ko ia, na'e hanga atu hoku matá ki he matavaí 'o e vaitafé, koe'uhi ke u lava 'apē 'o mamata kiate kinaua.

18 Pea na'e hoko 'o pehē na'a

5a SS—H 1:30–32.

8a FFL 'Aló'ofa.

9a Mātiu 13:38.

10a Sēnesi 2:9;

Fakahā 2:7; 22:2;

1 Nīfai 11:4, 8–25.

FFL 'Akau 'o e Mo'uí.

^b 'Alamā 32:41–43.

11a 'Alamā 5:34.

^b 1 Nīfai 11:8.

12a FFL Fiefia.

^b 'Alamā 36:24.

^c 1 Nīfai 15:36.

13a 1 Nīfai 12:16–18;

15:26–29.

ku mamata kiate kinaua, ka na'e "ikāi te na fie ha'u kiate au 'o kai 'i he fuá.

19 Pea na'á ku vakai ki ha "va'a ukamea, pea na'e 'alu atu ia 'i he ve'e vaitafé, 'o a'u mai ki he fu'u 'akau 'a ia na'á ku tu'u 'o ofi ki aí.

20 Pea na'á ku vakai foki ki ha hala "fāsi'i mo lausi'i, 'a ia na'e fou mai 'i he tafa'aki 'o e va'a ukameá, 'o a'u mai ki he fu'u 'akau na'á ku tu'u 'o ofi ki aí; pea na'e fou atu ia foki 'i he tafa'aki 'o e matavai 'o e vaitafé, ki ha ^bmala'e 'ata'atā mo lahi, 'a ia na'e hangē ko ha māmaní.

21 Pea na'á ku mamata ki ha ngaahi ha'oha'onga kakai ta'efa'alaua, 'a ia na'e vivili atu hanau tokolahi, ke nau a'u atu ki he "hala ko ia 'oku fakatau atu ki he fu'u 'akau, 'a ia na'á ku tu'u 'o ofi ki aí.

22 Pea na'e hoko 'o pehē na'a nau ō mai, 'o kamata 'alu 'i he hala 'a ia na'e fakatau atu ki he fu'u 'akau.

23 Pea na'e hoko 'o pehē na'e 'alu hake ha "ao fakapo'uli; 'io, ko ha 'ao fakapo'uli 'aupito, 'o tupu ai 'a e puli 'iate kinautolu kuo kamata 'i he halá 'a honau 'alu'angá, 'o nau hē atu 'o puli.

24 Pea na'e hoko 'o pehē na'á ku vakai ki ha ni'ihī kehe 'oku nau vivili mai, pea na'a

nau ō mai 'o piki ki he mui'i va'a ukameá; pea na'a nau vivili mai 'i he 'ao fakapo'ulí mo pīkitai pē ki he va'a ukameá, kae 'oua kuo nau ō mai 'o kai 'i he "fua 'o e fu'u 'akau.

25 Pea hili 'enau kai 'i he fua 'o e fu'u 'akau, na'e siosio holo honau matá 'o hangē 'oku nau "maá.

26 Pea na'á ku siosio holo foki mo au, 'o u vakai atu, 'oku 'i he kauvai 'e taha 'o e vaitafé ha fu'u fale lahi mo "ata'atā; pea na'e tu'u ia 'o hangē 'oku 'i he 'ataá, 'o mā'olunga mei he kelekelé.

27 Pea na'e fonu ia 'i he kakai, 'a e motu'a mo e talavou fakatou'osi, 'a e tangata pea mo e fefine; pea na'a nau tui ha ngaahi kofu matu'aki faka'ofofa 'aupito; pea na'a nau tu'u 'i he "founga 'o e manuki mo tuhu 'aki honau louhi'i nimá kiate kinautolu kuo nau a'u mai 'o nau lolotonga kai 'i he fuá.

28 Pea hili 'enau "kai 'i he fuá, na'a nau ^bmā, koe'uhi ko kinautolu na'e lolotonga manuki mai kiate kinautolú; pea na'a nau 'tō atu ki ha ngaahi hala tapu 'o puli.

29 Pea ko 'eni ko au, Nīfai, 'oku 'ikāi te u lea 'aki 'a e ngaahi lea "kotoa pē 'a 'eku tamaí.

30 Kā, koe'uhi ke nounou 'a e tohí, vakai, na'á ne mamata ki

18a 2 Nīfai 5:20–25.

19a Same 2:9;

Fakahā 12:5;

LSS, Fakahā 19:15;

1 Nīfai 8:30; 11:25;

15:23–24.

20a Mātiu 7:14;

2 Nīfai 31:17–20.

b Mātiu 13:38.

21a FFL Hala.

23a 1 Nīfai 12:17; 15:24.

24a 1 Nīfai 8:10–12.

25a Loma 1:16;

2 Tīm. 1:8;

'Alamā 46:21;

Molom. 8:38.

26a 1 Nīfai 11:35–36;

12:18.

27a FFL Loto-hīkisiá.

28a 2 Pita 2:19–22.

b Ma'ake 4:14–20; 8:38;

Luke 8:11–15;

Sione 12:42–43.

c FFL Hē mei he Mo'oní.

29a 1 Nīfai 1:16–17.

ha ngaahi ha'ofanga kakai tokolahi kehe 'oku nau vivili mai; pea na'a nau ha'u 'o piki ki he mui'i "va'a ukameá; pea nau vivili atu 'i honau halá 'o piki ma'u ma'u ai pē ki he va'a ukameá, kae 'oua kuo nau ō mai 'o tō ki lalo 'o kai mei he fua 'o e fu'u 'akaú.

31 Pea na'á ne mamata foki ki ha ngaahi "ha'ofanga kakai tokolahi kehe 'oku nau taufā holo ke 'ilo honau hala ki he fu'u fale lahi mo 'ata'ataá.

32 Pea na'e hoko 'o pehē na'e melemo 'a e tokolahi 'i he ngaahi potu loloto 'o e "matavaí; pea na'e puli meiate ia 'a e tokolahi, 'o nau hē atu 'i ha ngaahi hala ngali kehe.

33 Pea na'e fu'u tokolahi 'aupito 'a e kakai na'a nau hū ki he fale matamata kehe ko iá. Pea hili 'enau hū ki he fale ko iá, na'a nau tuhu mai 'i he "manuki kiate au mo kinautolu foki na'e lolotonga kai 'i he fuá; ka na'e 'ikai te mau tokanga kiate kinautolu.

34 Ko e ngaahi lea 'eni 'a 'eku tamaí: He ko kinautolu kotoa pē na'e "tokanga kiate kinautolú, na'a nau tō atu.

35 Na'e pehē 'e he'eku tamaí, pea na'e 'ikai kai 'a "Leimana mo Lēmiuela 'i he fuá.

36 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he hili hono lea 'aki 'e he'eku tamaí 'a e ngaahi lea kotoa pē 'o 'ene misí pe me'a-hā-mái, 'a ia na'e lahi, na'á ne pehē mai kiate kinautolu, 'okú ne fu'u mana-

vahē 'aupito koe'uhi ko Leimana mo Lēmiuela; koe'uhi ko e ngaahi me'a ko ia na'á ne mamata ki ai 'i he me'a-hā-mái; 'io, 'okú ne manavahē telia na'a kapusi atu 'a kinoua mei he 'ao 'o e 'Eikí.

37 Pea na'á ne na'ina'i kiate kinoua 'aki 'a e 'ofa kotoa 'a ha "mātu'a anga'ofa, ke na tokanga ki he'ene ngaahi leá, koe'uhi ke 'alo'ofa 'apē 'a e 'Eikí kiate kinoua, 'o 'oua 'e kapusi 'a kinoua; 'io, na'e malanga 'a 'eku tamaí kiate kinoua.

38 Pea hili 'ene malanga kiate kinouá, kae 'uma'ā foki 'ene kikite'i kiate kinoua ha ngaahi me'a lahi, na'á ne fekau kiate kinoua ke na tauhi 'a e ngaahi fekau 'a e 'Eikí; peá ne faka'osi 'ene lea kiate kinouá.

VAHE 9

*'Oku hiki 'e Nīfai ha lekooti 'e ua—
'Oku ui kinoua taki taha ko e ngaahi peleti 'a Nīfai—'Oku 'i he ngaahi peleti lalahí 'a e hisitōlia fakatu'asinó; pea 'oku fakatautau-
tefito 'a e ngaahi peleti íkí ki he ngaahi me'a 'oku toputapú. Ta'u
600–592 K.M. nai.*

PEA ko e ngaahi me'á ni kotoa na'e mamata, mo fanongo, mo lea 'aki, 'e he'eku tamaí, lolotonga 'ene nofo 'i ha fale fehikitaki, 'i he "tele'a ko Lēmiuelá, kae 'uma'ā mo ha toe ngaahi me'a lahi ange 'aupito, 'oku

30a 1 Nīfai 15:23–24.

31a Mātu 7:13.

32a 1 Nīfai 15:26–29.

33a FFL Fakatanga,

Fakatanga'í.

34a 'Eke. 23:2.

35a 1 Nīfai 8:17–18;

2 Nīfai 5:19–24.

37a FFL Fāмили; Mātu'á,
Ngaahi.

9 1a 1 Nīfai 2:4–6, 8,
14–15; 16:6.

‘ikai lava ‘o tohi ‘i he ngaahi peleti ko ‘ení.

2 Pea ko ‘eni, hangē ko ‘eku lau ‘o kau ki he ngaahi peleti ko ‘ení, vakai ‘oku ‘ikai ko e ngaahi peleti ia ‘a ia ‘oku ou hiki ai ha fakamatala kakato ‘o e hisitōlia ‘o hoku kakaí; he ko e ngaahi “peleti ‘a ia ‘oku ou hiki ai ha fakamatala kakato ‘o hoku kakaí kuó u ‘ai ki ai ‘a e hingoa ko Nifai; ko ia, ‘oku ou ui ia ko e ngaahi peleti ‘a Nifai, ko e tauhingoa ki hoku hingoa ‘o‘okú; pea ‘oku ui foki mo e ngaahi peleti ko ‘ení ko e ngaahi peleti ‘a Nifai.

3 Ka neongo iá, kuó u ma‘u ha fekau mei he ‘Eikí ke u ngaohi ‘a e ngaahi peleti ko ‘ení, koe‘uhi ko e “uhinga pē taha ke ‘i ai ha tohi tongitongi ‘o e ngaahi ^bngāue fakalotu ‘a hoku kakaí.

4 Ko e ngaahi peleti ‘e tahá ‘e tongitongi ai ha fakamatala ki he pule ‘a e ngaahi tu‘í mo e ngaahi taú mo e ngaahi feke‘ike‘i ‘a hoku kakaí; ko ia kuo ngaohi ‘a e ngaahi peleti ko ‘ení koe‘uhi ke ‘i ai ‘a e kongala hi ‘o e ngaahi me‘a fakalotú; pea ko e ngaahi peleti ‘e “tahá kuo ngaohi ia koe‘uhi ke ‘i ai ha kongala hi ‘o e pule ‘a e ngaahi tu‘í mo e ngaahi taú mo e ngaahi feke‘ike‘i ‘a hoku kakaí.

5 Ko ia, kuo fekau ai kiate au ‘e he ‘Eikí ke u ngaohi ‘a e ngaahi peleti ko ‘ení koe‘uhi ko ha

taumu‘a “fakapotopoto ‘okú ne ‘afio‘i, pea ko ha ‘uhinga ‘oku ‘ikai te u ‘ilo‘i.

6 Ka ‘oku “afio‘i ‘e he ‘Eikí ‘a e me‘a kotoa pē talu mei he kamata‘angá; ko ia, ‘okú ne teuteu‘i ‘a e founga ‘e lava ‘o fakahoko ai ‘a ‘ene ngaahi ngāue kotoa pē ‘i he fānau ‘a e tangatá; he vakai, ‘oku ‘iate ia ‘a e ^bmālohi kotoa pē ke fakahoko ‘aki ‘a ‘ene ngaahi folofola kotoa pē. Pea ‘oku pehē pē. ‘Ēmeni.

 VAHE 10

‘Oku kikite‘i ‘e Līhai hono fetuku pōpula ‘o e kau Siú ‘e he kakai ‘o Pāpiloné—‘Okú ne lea ‘o kau ki he hā‘ele mai ‘i he lotolotonga ‘o e kau Siú ha Mīsaia, mo ha Fakamo‘ui, mo ha Huhu‘i—‘Oku lea foki ‘a Līhai ‘o kau ki he ha‘u ha tokotaha ‘a ia te ne papitaiso ‘a e Lami ‘a e ‘Otuá—‘Oku fakamatala ‘a Līhai ‘o kau ki he pekia mo e toetu‘u ‘a e Mīsaia—‘Okú ne fakatatau hono fakamoveteve‘i mo e tānaki ‘o ‘Isilelí ki ha fu‘u ‘ōlive—‘Oku fakamatala ‘a Nīfai ‘o kau ki he ‘Alo ‘o e ‘Otuá, mo e me‘a-foaki ‘o e Lau-mālie Mā‘oni‘oní, mo e fie ma‘u ke mā‘oni‘oní. Ta‘u 600–592 K.M. nai.

PEA ko ‘eni ko au, Nifai, ‘oku ou hoko atu ke fai ha fakamatala ‘i he ngaahi peleti ko “ení ki he‘eku ngaahi ngāue, mo ‘eku pulé

2a 1 Nifai 19:2, 4;
Sēkope 3:13–14;
Ng. Lea ‘a M. 1:2–11;
T&F 10:38–40.
FFL Peleti, Ngaahi.
3a T&F 3:19.
b 1 Nifai 6:3.

4a Sēkope 1:2–4;
Ng. Lea ‘a M. 1:10.
5a 1 Nifai 19:3;
Ng. Lea ‘a M. 1:7;
‘Alamā 37:2, 12, 14.
6a 2 Nifai 9:20;
T&F 38:2;

Mōsese 1:6, 35.
FFL ‘Afio‘i ‘a e Me‘a
Kotoa pē.
b Mātiu 28:18.
10 1a 1 Nifai 9:1–5;
19:1–6;
Sēkope 1:1–4.

mo e ngāue fakafaifeaká; ko ia, koe'uhī ke hoko atu 'a 'eku fakamatalá, kuo pau ke u ki'i lau si'i ki he ngaahi me'a 'a 'eku tamaí kae 'uma'ā foki hoku ngaahi tokouá.

2 He vakai, na'e hoko 'o pehē 'i he hili 'a e faka'osi 'e he'eku tamaí 'a hono fakamatala'i 'o 'ene "misi, kae 'uma'ā foki mo e na'ina'i kiate kinautolu ke nau faivelengá, na'á ne lea kiate kinautolu 'o kau ki he kau Siú—

3 'O ka hili honau faka'auhá, 'io, na'a mo e kolo lahi ko "Selūsalemá, pea mo hono ^bave pōpula 'o e tokolahi ki 'Pāpilone 'o fakatatau ki he taimi 'oku finangalo ki ai 'a e 'Eikí, te nau toe ^dfoki mai, 'io, 'e toe fakafoki mai 'a kinautolu mei he nofo pōpulá; pea hili honau fakafoki mei he nofo pōpulá 'o nau toe ma'u 'a e fonua 'o honau tofi'á.

4 'Io, 'o ka hili 'a e ta'u 'e "onongeau mei he taimi na'e mavahe ai 'a 'eku tamaí mei Selūsalemá, 'e fokotu'u hake 'e he 'Eiki ko e 'Otuá ha ^bpalōfita 'i he kau Siú—'io ko ha 'Misaia, pe ko hono fakalea 'e tahá, ko ha Fakamo'ui 'o e māmaní.

5 Pea na'á ne lea foki 'o kau ki he kau palōfitá, mo hono fu'u tokolahi 'o kinautolu kuo nau "fakamo'oni ki he ngaahi me'á

ni, 'a ia 'oku kau ki he Misaia ko iá, pe ko e Huhu'i ko ia 'o e māmani, 'a ia kuó ne lau ki aí.

6 Ko ia, kuo mole pea 'i he tu'unga "tō ki lalo 'a e fa'ahinga kotoa 'o e tangatá, pea te nau pehē ai pē 'o ta'engata kae 'oua kuo nau falala ki he Huhu'i ko iá.

7 Pea na'á ne lea foki 'o kau ki ha "palōfita 'a ia 'e ha'u ki mu'a 'i he Misaia, ke teuteu 'a e hā'ele'anga 'o e 'Eikí—

8 'Io, te ne 'alu atu foki 'o kalanga 'i he feitu'u maomaonangoá: Mou "teuteu 'a e hā'ele'anga 'o e 'Eikí, pea fakatonutonu 'a hono ngaahi hā'ele'angá; he 'oku tu'u 'iate kimoutolu ha tokotaha 'oku 'ikai te mou 'ilo'i; pea 'oku lahi ia 'iate au, 'oku 'ikai taau mo au ke u vete 'a e nono'o 'o hono topuva'é. Pea na'e lahi 'a e lea 'a 'eku tamaí 'o kau ki he me'á ni.

9 Pea na'e pehē 'e he'eku tamaí te ne fai papitaiso 'i "Petapala 'i tu'a Soatani; pea na'á ne pehē foki te ne fai ^bpapitaiso 'aki 'a e vai; 'io, te ne papitaiso foki 'a e Misaia 'aki 'a e vai.

10 Pea hili 'ene papitaiso 'a e Misaia 'i he vai, te ne vakai, pea fakamo'oni kuó ne papitaiso 'a e "Lami 'a e 'Otuá, 'a ia te ne to'o 'a e ngaahi angahala 'a māmaní.

2a 1 Nīfai 8.

3a 'Ēseta 2:6;

2 Nīfai 6:8;

Hilam. 8:20–21.

b 2 Nīfai 25:10.

FFL Fakamatala

Fakahokohoko—

587 K.M.

c 'Isikeli 24:2;

1 Nīfai 1:13;

'Amenai 1:15.

d Selem. 29:10;

2 Nīfai 6:8–9.

4a 1 Nīfai 19:8;

2 Nīfai 25:19;

3 Nīfai 1:1.

b 1 Nīfai 22:20–21.

c FFL Misaia.

5a Sēkope 7:11;

Mōsaia 13:33;

Hilam. 8:19–24;

3 Nīfai 20:23–24.

6a FFL Hinga 'a 'Ātama mo 'Ivi.

7a 1 Nīfai 11:27;

2 Nīfai 31:4.

8a 'Īsaia 40:3;

Mātiu 3:1–3.

9a Sione 1:28.

b FFL Sione ko e Papitaiso.

10a FFL Lami 'a e 'Otuá.

11 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he hili 'a e lea 'aki 'e he'eku tamaí 'a e ngaahi lea ní na'á ne lea ki hoku ngaahi tokouá 'o kau ki he ongoongolelei ko ia 'e malanga 'aki 'i he kau Siú, kae 'uma'ā foki ki he ^afaka'au'auhifo 'a e kau Siú 'i he ^bta'etuí. Pea hili 'enau 'fakapoongi 'a e Mísaia, 'a ia 'e hā'ele maí, pea hili hono fakapōngí te ne ^atoe tu'u hake mei he pekiá, pea te ne fakahā ia 'e ia, 'i he 'Laumālie Mā'oni'óní, ki he kau Senitailé.

12 'Io, na'e lahi foki 'a e lea 'a 'eku tamaí 'o kau ki he kau Senitailé, kae 'uma'ā foki ki he fale 'o 'Isilelí, 'oku totonu ke fakatatau 'a kinautolu ki he ^afu'u 'ōlive, 'a ia 'oku totonu ke fesi'i 'a hono ngaahi va'á, pea ^bfakamovetevete'i 'i he funga kotoa 'o e māmaní.

13 Ko ia, na'á ne pehē 'oku 'aonga ke tataki atu 'a kinautolu 'i he loto pē taha ki he ^afonua 'o e tala'ofá, koe'uhi ke fakahoko ai 'a e folofola 'a e 'Eikí, 'e fakamovetevete 'a kinautolu 'i he funga 'o e māmaní kotoa.

14 Pea hili hono fakamovetevete 'o e fale 'o 'Isilelí 'e toe ^atānaki fakataha 'a kinautolu; pe ko e pehē, ka hili 'a e ma'u 'e he kau ^aSenitailé 'a hono kakato 'o e ongoongolelei, 'e toe fakahoko

'a e ngaahi va'a totonu 'o e 'fu'u 'ōlive, pe ko e ngaahi toenga 'o e fale 'o 'Isilelí, pe ko 'enau ma'u 'a e 'ilo ki he Mísaia mo'oni, ko honau 'Eiki mo honau Huhu'í.

15 Pea na'e pehē 'a e anga 'o e lea na'e kikite mo lea 'aki 'e he'eku tamaí ki hoku ngaahi tokouá, kae 'uma'ā foki mo e ngaahi me'a lahi kehe 'oku 'ikai te u tohi 'i he tohi ni; he kuó u tohi hono kotoa 'o e ngaahi me'a kehe na'e 'aongá 'i he'eku tohi 'e ^atahá.

16 Pea na'e fai 'a e ngaahi me'á ni kotoa pē, 'a ia kuó u lau ki aí, 'i he lolotonga nofo 'a 'eku tamaí 'i ha fale fehikitaki 'i he tele'a ko Lēmiuelá.

17 Pea na'e hoko 'o pehē ko au, Nifai, 'i he hili 'eku fanongo ki he ngaahi "lea kotoa pē 'a 'eku tamaí, 'a ia na'e kau ki he ngaahi me'a na'á ne mamata ki ai 'i he ^bme'a-hā-maí, kae 'uma'ā foki mo e ngaahi me'a na'á ne lea 'aki 'i he mālohi 'o e Laumālie Mā'oni'óní, 'a ia ko e mālohi na'á ne ma'u 'i he tui ki he 'Alo 'o e 'Otuá—pea ko e 'Alo 'o e 'Otuá 'a e 'Mísaia, 'a ia 'e hā'ele maí—ko au, Nifai, na'a ku faka'amu foki ke u lava 'o mamata, mo fanongo, mo 'ilo'i 'a e ngaahi me'a ko iá, 'i he mālohi 'o e Laumālie Mā'oni'óní, 'a ia ko

11a Sēkope 4:14–18.

b Molom. 5:14.

c FFL Kalusefaí;
Sisū Kalaisi.

d FFL Toetu'u.

e FFL Laumālie
Mā'oni'óní.

12a Sēnesi 49:22–26;

1 Nifai 15:12;

2 Nifai 3:4–5;

Sēkope 5; 6:1–7.

FFL Fu'u 'Ōlivé;
Ngoue Vaine 'a e
'Eikí.

b 1 Nifai 22:3–8.

FFL 'Isilelí—Ko hono
fakamovetevete'i 'o
'Isilelí.

13a 1 Nifai 2:20.

FFL Fonua 'o e

Tala'ofá.

14a FFL 'Isilelí—Ko hono

tānaki 'o 'Isilelí.

b 1 Nifai 13:42;

T&F 14:10.

c Sēkope 5:8, 52, 54,
60, 68.

15a 1 Nifai 1:16–17.

17a 'Īnosi 1:3;

'Alamā 36:17.

b 1 Nifai 8:2.

c FFL Mísaia.

e ^ame'a-foaki 'a e 'Otuá kiate kinautolu kotoa pē 'oku fekumi ^afaivelenga kiate iá, 'o tatau ai pē 'i he ngaahi kuonga 'i mu'á pea hangē ko e taimi te ne fakahā ai ia ki he fānau 'a e tangatá.

18 He 'okú ne ^atatau 'i he 'aneafi, 'aho ní, mo e ta'engatá; pea kuo teuteu 'a e hala mo'ó e kakai fulipē talu mei hono 'ai 'a e tu'unga 'o e māmaní, 'o kapau te nau fakatomala pea ha'u kiate ia.

19 He ko ia 'oku kumi faivelengá te ne 'ilo'i; pea 'e fakahā 'a e ngaahi ^ame'a lilo 'a e 'Otuá kiate kinautolu, 'i he mālohi 'o e ^bLaumālie Mā'oni'oní, 'o tatau pē 'i he ngaahi kuongá ni mo e ngaahi kuonga 'i mu'á, pea tatau pē 'i he ngaahi kuonga 'i mu'á mo e ngaahi kuonga 'e hoko maí; ko ia, 'e 'ikai liliu 'e he 'Eikí 'ene ngaahi ^afounga ngāué 'o ta'engata.

20 Ko ia manatu, 'E tangata, 'e 'omi koe ki he ^afakamāu koe'uhi ko ho'o ngaahi ngāue kotoa pē.

21 Ko ia, kapau kuó ke holi ke fai angahalá 'i he ngaahi 'aho 'o ho ^aahi'ahi'í, 'e toki lau koe ko e ^bta'ema'a 'i he 'ao 'o e fakamaau'anga 'o e 'Otuá, pea 'oku 'ikai ha me'a 'oku ta'ema'a 'e nofo mo e 'Otuá; ko ia, kuo pau ke kapusi atu koe 'o ta'engata.

22 Pea 'oku fakamafai'i au 'e he Laumālie Mā'oni'oní ke u lea 'aki 'a e ngaahi me'á ni, pea 'oua 'e faka'ikai'i ia.

 VAHE 11

'Oku mamata 'a Nīfai ki he Lau-mālie 'o e 'Eikí, pea fakahā mai kiate ia 'i ha me'a-hā-mai 'a e 'akau 'o e mo'uí—'Okú ne mamata ki he fa'ē 'a e 'Alo 'o e 'Otuá pea ako 'o 'ilo ki he āfeitaulalo 'a e 'Otuá—'Okú ne mamata ki he papitaiso, ngāue fakafai-fekau, mo hono kalusefai 'o e Lami 'a e 'Otuá—'Okú ne mamata foki ki hono ui mo e ngāue fakafai-fekau 'a e Kau 'Aposetolo 'e Toko Hongofulu Mā Ua 'a e Lamí. Ta'u 600–592 K.M. nai.

HE na'e hoko 'o pehē 'i he hili 'eku holi ke u 'ilo ki he ngaahi me'a kuo mamata ki ai 'a 'eku tamaí, pea 'i he'eku tui 'oku lava 'e he 'Eikí 'o fakahā mai 'a e ngaahi me'a ko iá kiate au, na'e lolotonga 'eku nofo 'o ^afakalaulauloto 'i hoku lotó na'e ^bave au 'e he Laumālie 'o e 'Eikí, 'io, ki ha 'mo'unga mā'olunga 'aupito, 'a ia na'e te'eki ai te u mamata ai ki mu'a, pea na'e te'eki ke tu'u ai 'a hoku va'é ki mu'a.

2 Pea na'e folofola mai 'a e

17d FFL Laumālie
Mā'oni'oní.
e Molonai 10:4–5, 7, 19.
f T&F 20:26.
18a Hepelū 13:8;
Molom. 9:9;
T&F 20:12.
FFL 'Otuá.
19a FFL Me'a Lilo 'a e
'Otuá, Ngaahi.

b FFL Laumālie
Mā'oni'oní.
c 'Alamá 7:20;
T&F 3:2; 35:1.
20a Tngt. 12:14;
2 Nīfai 9:46.
FFL Fakamaau
Faka'osí.
21a 'Alamá 34:32–35.
b 1 Kol. 6:9–10;

3 Nīfai 27:19;
T&F 76:50–62;
Mōsese 6:57.
11 1a T&F 76:19.
FFL Fakalaulauloto.
b 2 Kol. 12:1–4;
Fakahā 21:10;
2 Nīfai 4:25;
Mōsese 1:1.
c Teut. 10:1; 'Eta 3:1.

Laumālié kiate au: Vakai, ko e hā 'okú ke holi ki aí?

3 Pea na'á ku pehē ange: 'Oku ou fie vakai ki he ngaahi me'a 'a ia na'e "mamata ki ai 'a 'eku tamaí.

4 Pea folofola mai 'a e Laumālié kiate au: 'Okú ke tui na'e mamata 'a ho'o tamaí ki he fu'u "akau, 'a ia kuó ne lau ki aí?

5 Pea na'á ku pehē ange: 'Io, 'okú ke 'afio'i 'oku ou "tui ki he ngaahi lea kotoa pē 'a 'eku tamaí.

6 Pea 'i he 'osi 'a 'eku lea 'aki 'a e ngaahi lea ko 'ení, na'e kaila 'a e Laumālié 'aki 'a e le'o lahi, 'o pehē: Hōsana ki he 'Eiki, ko e 'Otua fungani mā'olunga tahá; he ko e 'Otua aoniú ia ki he "māmaní kotoa, 'io, 'o mā'olunga hake 'i he me'a kotoa pē. Pea 'okú ke monū'ia koe, 'e Nīfai, koe'uhi ko ho'o 'btui ki he 'Alo 'o e 'Otua fungani mā'olunga tahá; ko ia, te ke mamata ki he ngaahi me'a kuó ke holi ki aí.

7 Pea vakai ko e me'á ni 'e tuku kiate koe ko ha "faka'ilon-ga, 'o ka 'osi ho'o mamata ki he fu'u 'akau 'a ia na'e tupu ai 'a e fua na'e kai ai 'a ho'o tamaí, te ke mamata foki ki ha tangata 'oku hā'ele hifo mei he loto langí, pea te ke mamata kiate ia; pea 'o ka hili 'a ho'o mamata kiate iá, te ke 'bfakamo'oni'i ko e 'Alo ia 'o e 'Otua.

8 Pea na'e hoko 'o pehē na'e folofola mai 'a e Laumālié kiate au: Vakai! Pea na'á ku sio 'o vakai ki ha fu'u 'akau; pea na'e tatau ia mo e fu'u "akau kuo mamata ki ai 'a 'eku tamaí; pea ko hono faka'ofofá na'e lahi 'aupito, 'io, 'o lahi ange 'i he faka'ofofa kotoa pē; pea ko hono 'hinehiná na'e laka ia 'i he hinehina 'o e sinou 'oku vilingia.

9 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he hili 'eku mamata ki he fu'u 'akaú, na'á ku pehē ange ki he Laumālié: 'Oku ou 'ilo kuó ke fakahā mai kiate au 'a e fu'u 'akau 'a ia 'oku "mahu'inga hake 'i he me'a kotoa pē.

10 Pea na'á ne folofola mai kiate au: Ko e hā 'okú ke fie ma'ú?

11 Pea na'á ku pehē ange kiate ia: Ke u 'ilo'i 'a hono "uhingá — he na'á ku lea kiate ia 'o hangē ko ha lea 'a ha tangata; he na'á ku vakai 'okú ne 'i he 'btatau 'o ha tangata; ka neongo iá, na'á ku 'ilo ko e Laumālie ia 'o e 'Eiki; pea na'á ne folofola mai kiate au 'o hangē 'oku lea ha tangata 'e taha ki ha tangata 'e tahá.

12 Pea na'e hoko 'o pehē na'á ne folofola mai kiate au: Vakai! Pea na'á ku tafoki 'o hangē ha'aku feinga ke sio kiate iá, pea na'e 'ikai te u sio kiate ia; he kuó ne 'alu mei hoku 'aó.

13 Pea na'e hoko 'o pehē na'á ku mamata 'o vakai ki he fu'u

3a 1 Nīfai 8:2–34.

4a 1 Nīfai 8:10–12;
15:21–22.

5a 1 Nīfai 2:16.

6a 'Eke. 9:29;
2 Nīfai 29:7;

3 Nīfai 11:14;

Mōsese 6:44.

b FFL Tui.

7a FFL Faka'ilonga.

b FFL Fakamo'oni.
8a 1 Nīfai 8:10.

b 1 Nīfai 8:11.

9a 1 Nīfai 11:22–25.

11a Sēnesi 40:8.

b 'Eta 3:15–16.

kolo lahi ko Selūsalemá, kae ‘uma’ā mo ha ngaahi kolo kehe foki. Pea na’á ku vakai ki he kolo ko Nāsaletí; pea ‘i he kolo ko “Nāsaletí na’á ku vakai ki ha ^btāupo’ou, pea na’e fu’u hoihoi-fua ‘aupito ia mo hinehina.

14 Pea na’e hoko ‘o pehē na’á ku mamata ki he ngaahi ^alangí ‘oku matangaki; pea na’e ‘alu hifo ha ^aāngelo ‘o tu’u ‘i hoku ‘aó; pea na’á ne pehē mai kiate au: ‘E Nifai, ko e hā ‘okú ke vakai ki aí?

15 Pea na’á ku pehē ange kiate ia: Ko ha tāupo’ou ‘oku fu’u faka’ofa’ofa mo hoihoifua lahi hake ‘i he kau tāupo’ou kehe kotoa pē.

16 Pea na’á ne pehē mai kiate au: ‘Okú ke ‘ilo’í ‘a e ^aāfeitaulalo ‘a e ‘Otuá?

17 Pea na’á ku pehē ange kiate ia: ‘Oku ou ‘ilo ‘okú ne ‘ofa ki he’ene fānaú; ka neongo iá, ‘oku ‘ikai te u ‘ilo’i hono ‘uhinga ‘o e me’a kotoa pē.

18 Pea na’á ne pehē mai kiate au: Vakai, ko e ^atāupo’ou ‘okú ke sio ki aí ko e ^bfa’ē ia ‘a e ‘Alo ‘o e ‘Otuá, ‘i he nga ‘o e kakanó.

19 Pea na’e hoko ‘o pehē na’á ku vakai na’e ‘ave ia ‘e he Laumālié; pea hili hono ‘ave ia ‘e he ^aLaumālié ‘o fuofuolao si’i na’e lea mai ‘a e ^aāngelo kiate au, ‘o pehē: Vakai!

20 Pea na’á ku mamata ‘o toe vakai ki he tāupo’ou, ‘okú ne fua ha ^atamasi’i ‘i hono nimá.

21 Pea na’e pehē mai ‘e he ^aāngelo kiate au: Vakai ki he ^aLami ‘a e ‘Otuá, ‘io, ko e ^bAlo ‘o e ^aTamai Ta’engatá! ‘Okú ke ‘ilo’i koā ‘a e ‘uhinga ‘o e fu’u ^aakau na’e sio ki ai ‘a ho’o tamaí?

22 Pea na’á ku tali kiate ia, ‘o pehē ange: ‘Io ko e ^aofa ia ‘a e ‘Otuá, ‘a ia ‘oku a’u atu ki he loto ‘o e fānau ‘a e tangatá; ko ia, ‘oku lelei taha ia ‘i he ngaahi me’a kotoa pē.

23 Pea na’á ne lea mai kiate au, ‘o pehē: ‘Io, pea ‘oku ^afakafiefia taha ia ki he laumālié.

24 Pea hili ‘ene lea ‘aki ‘a e ngaahi lea ní, na’á ne pehē mai kiate au: Vakai! Pea na’á ku mamata, ‘o vakai ki he ‘Alo ‘o e ‘Otuá ‘okú ne ^ahā’ele atu ‘i he lotolotonga ‘o e fānau ‘a e tangatá; pea na’á ku mamata ki he tokolahi ‘oku fakatōmapé’e hifo ‘i hono lalo va’é ‘o hū kiate ia.

25 Pea na’e hoko ‘o pehē na’á ku vakai ko e ^ava’u ukamea kuo mamata ki ai ‘a ‘eku tamaí, ko e folofola ia ‘a e ‘Otuá, ‘a ia na’e fakatau ki he matavai ‘o e ngaahi vai ^bmo’uí, pe ki he ^aakau ‘o e mo’uí; ‘a ia ko e ngaahi vaí ko ha fakatātia ia ‘o e ‘ofa ‘a e ‘Otuá; pea na’á ku vakai foki ko e

13a Mātiu 2:23.
b Luke 1:26–27;
‘Alamā 7:10.
FFL Mele, Fa’ē ‘a
Sīsūú.

14a ‘Isikeli 1:1;
1 Nifai 1:8.

18a ‘Isaia 7:14;
Luke 1:34–35.

b Mōsaia 3:8.

19a Mātiu 1:20.

20a Luke 2:16.

21a FFL Lami ‘a e ‘Otuá.

b FFL Sīsū Kalaisi.

c FFL ‘Otuá—‘Otuá ko
e Tamaí.

d 1 Nifai 8:10;
‘Alamā 5:62.

FFL ‘Akau ‘o e Mo’uí.

22a FFL ‘Ofá.

23a FFL Fiefia.

24a Luke 4:14–21.

25a 1 Nifai 8:19.

b FFL Vai Mo’uí.

c Sēnesi 2:9;

‘Alamā 32:40–41;
Mōsese 4:28, 31.

‘akau ‘o e mo‘uí ko ha fakatātā ia ‘o e ‘ofa ‘a e ‘Otuá.

26 Pea toe pehē mai ‘e he ‘āngeló kiate au: Mamata ‘o vakai ki he “āfeitaulalo ‘a e ‘Otuá!

27 Peá u mamata ‘o “vakai ki he Huhu‘i ‘o e māmaní, ‘a ia kuo lea ‘a ‘eku tamaí ‘o kau ki aí; pea na‘á ku vakai foki ki he ^bpalōfita ‘a ia te ne teuteu ‘a e hala ki mu‘a ‘iate iá. Pea na‘e hā‘ele atu ‘a e Lami ‘a e ‘Otuá ‘o ‘papitaiso ‘iate ia; pea hili ‘a hono papitaisó, na‘á ku vakai ki he matangaki ‘a e ngaahi langí; pea hā‘ele hifo ‘a e Laumālie Mā‘oní‘oní mei he langí ‘o nofo-‘ia ‘iate ia ‘i he tatau ‘o ha ^clupe.

28 Pea na‘á ku vakai na‘á ne hā‘ele atu ‘o ngāue ki he kakaí, ‘i he “mālohi mo e nāunau lahi; pea kuo fakataha mai ‘a e ngaahi ha‘ofanga kakai tokolahi ke fanongo kiate ia; pea na‘á ku vakai na‘a nau kapusi ia mei honau lotolotonga.

29 Pea na‘á ku toe vakai foki ki he toko “hongofulu mā ua kehe ‘oku muimui ‘iate ia. Pea na‘e hoko ‘o pehē na‘e ‘ave ‘a kinautolu ‘e he Laumālie mei hoku ‘aó, ‘o ‘ikai te u sio kiate kinautolu.

30 Pea na‘e hoko ‘o pehē na‘e toe lea mai ‘a e ‘āngeló kiate au, ‘o pehē: Vakai! Peá u mamata,

‘o vakai ki he toe matangaki ‘a e ngaahi langí, pea na‘á ku mamata ki he kau “āngelo ‘oku ‘alu hifo ki he fānau ‘a e tangatá; pea na‘a nau tauhi ‘a kinautolu.

31 Pea toe lea ia kiate au, ‘o pehē: Vakai! Pea na‘á ku sio atu ‘o vakai ki he Lami ‘a e ‘Otuá ‘oku hā‘ele atu ‘i he lotolotonga ‘o e fānau ‘a e tangatá. Pea na‘á ku vakai ki he ngaahi ha‘ofanga kakai tokolahi na‘e puke, pea nau mo‘ua ‘i he ngaahi fa‘ahinga mahaki kehekehe kotoa pē mo e kau “tēvolo pea mo e ngaahi laumālie ^b‘uli; pea na‘e lea ‘a e ‘āngeló ‘o ne fakahā kiate au ‘a e ngaahi me‘á ni kotoa pē. Pea na‘e ‘fakamo‘ui ‘a kinautolu ‘i he mālohi ‘o e Lami ‘a e ‘Otuá; pea na‘e kapusi ki tu‘a ‘a e kau tēvoló mo e ngaahi laumālie ‘ulí.

32 Pea na‘e hoko ‘o pehē na‘e toe lea mai ‘a e ‘āngelo kiate au, ‘o ne pehē: Vakai! Pea na‘á ku mamata ‘o vakai ki he Lami ‘a e ‘Otuá, kuo puke ia ‘e he kakaí; ‘io, ‘a e ‘Alo ‘o e ‘Otuá ta‘engatá na‘e “fakamāu‘i ‘e he māmaní; pea na‘á ku mamata mo fakamo‘oni ki ai.

33 Pea ko au, Nīfai, na‘á ku mamata ‘oku hiki hake ia ki he “kolosí ‘o ^btāmata‘i koe‘uhi ko e ngaahi angahala ‘a māmaní.

34 Pea hili hono tāmata‘i na‘á ku mamata ki he ngaahi fu‘u

26a 1 Nīfai 11:16–33.

27a 2 Nīfai 25:13.

b Mātiu 11:10;

1 Nīfai 10:7–10;

2 Nīfai 31:4.

c FFL Papitaiso.

d FFL Lúpé,

Faka‘ilonga ‘o e.

28a T&F 138:25–26.

29a FFL ‘Aposetolo.

30a FFL ‘Āngeló, Kau.

31a Ma‘ake 5:15–20;

Mōsaia 3:5–7.

FFL Tēvolo.

b FFL Laumālie—

Ngaahi laumālie ‘ulí

pe laumālie koví.

c FFL Fakamo‘ui

Mahakí, Fakamo‘ui

Mahakí, Ngaahi.

32a Ma‘ake 15:17–20.

33a Sione 19:16–19;

Mōsaia 3:9–10;

3 Nīfai 27:14.

FFL Kolosi.

b FFL Fakalelei,

Fakalelei‘í.

kakai tokolahi 'o e māmaní, kuo nau fakataha kātoa koe'uhi ke tau'í 'a e kau 'aposestolo 'a e Lamí; he na'e ui pehē 'a e toko hongofulu mā uá 'e he 'āngelo 'a e 'Eikí.

35 Pea kuo fakataha kātoa 'a e fu'u kakai tokolahi 'o e māmani; pea na'á ku vakai 'oku nau 'i he "fale lahi mo 'ata'ataá 'o hangē ko e fale na'e mamata ki ai 'a 'eku tamaí. Pea toe lea mai 'a e 'āngelo 'a e 'Eikí kiate au, 'o pehē: Vakai ki he māmaní mo hono potó; 'io, vakai, kuo fakataha kātoa 'a e fale 'o 'Isilelí ke tau'í 'a e kau 'aposestolo 'e toko hongofulu mā ua 'a e Lamí.

36 Pea na'e hoko 'o pehē na'á ku mamata mo fakamo'oni, ko e fu'u fale lahi mo 'ata'ataá ko e "loto-híkisia ia 'a e māmaní; pea na'e tō ia, pea na'e lahi 'aupito 'a 'ene toó. Pea na'e toe lea mai 'a e 'āngelo 'a e 'Eikí kiate au, 'o pehē: 'E pehē pē hano faka'auha 'a e ngaahi pule'anga, mo e ngaahi fa'ahinga, mo e ngaahi lea, mo e kakai fulipē, 'a ia 'e tau'í 'a e kau 'aposestolo 'e toko hongofulu mā ua 'a e Lamí.

VAHE 12

'Oku mamata 'a Nifai 'i ha me'ahā-mai ki he fonua 'o e tala'ofá; ko e mā'oni'oni, angahala, mo e tō 'a hono kakai; ko e hā'ele mai 'o e Lami 'a e 'Otuá 'i honau lotolotongá; ko e anga hono fakamāu'í 'o 'Isilelí 'e he Kau Ākonga 'e Toko Hongofulu

Mā Uá mo e Kau 'Aposestolo 'e Toko Hongofulu Mā Uá; pea mo e tu'unga fakalielia mo fulikivanu 'o kinautolu 'oku faka'au'auhifo 'i he ta'etuí. Ta'u 600–592 K.M. nai.

PEA na'e hoko 'o pehē na'e pehē mai 'e he 'āngeló kiate au: Mamata, pea vakai ki ho hakó kae 'uma'ā foki 'a e hako 'o ho ngaahi tokouá. Pea na'á ku vakai atu 'o mamata ki he "fonua 'o e tala'ofá; pea na'á ku vakai ki ha ngaahi fu'u kakai tokolahi, 'io, 'a ia na'e hangē honau tokolahi ko e 'one'one 'o e tahí.

2 Pea na'e hoko 'o pehē na'á ku mamata ki ha ngaahi fu'u kakai tokolahi kuo fakataha ke fetau'aki, 'iate kinautolu; peá u vakai ki ha ngaahi "tau mo e ngaahi ongoongo 'o e ngaahi tau mo e ngaahi fu'u faka'auha lahi 'i he heletā 'i hoku kakai.

3 Pea na'e hoko 'o pehē na'á ku vakai ki he 'alu atu ha ngaahi to'u tangata lahi, 'i he founga 'o e ngaahi tau mo e ngaahi feke'ike'i 'i he fonuá; pea na'á ku vakai ki he ngaahi kolo lahi, 'io, na'e lahi fau 'o 'ikai ai te u lau ia.

4 Pea na'e hoko 'o pehē na'á ku mamata ki ha "ao ^bfakapo'uli 'i he funga 'o e fonua 'o e tala'ofá; pea na'á ku mamata ki he ngaahi 'uhila, peá u fanongo ki he ngaahi mana, mo e ngaahi mofuike, mo e ngaahi fa'ahinga 'u'ulu le'o-lahi kehekehe kotoa pē; peá u mamata ki he fonuá mo e ngaahi maká 'oku mavae-

35a 1 Nifai 8:26; 12:18.

36a FFL Loto-híkisiá.

12 1a FFL Fonua 'o e

Tala'ofá.

2a 'Inosi 1:24;

Molom. 8:7–8.

FFL Tau.

4a Hilam. 14:20–28.

b 1 Nifai 19:10.

ua, peá u mamata ki he ngaahi mo'ungá 'oku holo hifo 'o mo-vete; peá u mamata ki ha ngaahi potu tokalelei 'o e fonuá, kuo mafahifahi; peá u mamata ki ha ngaahi kolo lahi kuo 'ngalo hifo; peá u mamata ki ha ngaahi kolo lahi kuo vela 'i he afi; peá u mamata ki ha ngaahi kolo lahi na'e hinga ki he kekelelé koe'uhi ko e ngalulululu 'a e kekelelé.

5 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he hili 'eku mamata ki he ngaahi me'a ko iá, na'á ku sio ki he "ao 'o e fakapo'uli matolú, na'e mahu'i atu ia mei he funga 'o e fonuá; pea vakai, na'á ku mamata ki he ngaahi fu'u kakai tokolahi kuo 'ikai tō koe'uhi ko e ngaahi tautea lalahi fakamana-vahē 'a e 'Eikí.

6 Pea na'á ku mamata ki he ngaahi langí 'oku matangaki; pea hā'ele hifo 'a e "Lami 'a e 'Otuá mei he langí; pea na'e hā'ele hifo ia 'o fakahā ia kiate kinautolu.

7 Pea na'á ku mamata foki mo fakamo'oni'i na'e hā'ele hifo 'a e Laumālie Mā'oni'oni ki he toko "hongofulu mā ua kehé; pea na'e fakanofa mo fili 'a kinautolu 'e he 'Otuá.

8 Pea na'e lea mai 'a e 'āngeló kiate au, 'o pehē: Vakai ki he kau ākongā 'e toko hongofulu mā ua 'a e Lamí, 'a ia kuo fili ke nau ngāue ki ho hakó.

9 Pea na'á ne pehē mai kiate au: 'Okú ke manatu ki he kau 'aposetolo 'e toko "hongofulu mā ua 'a e Lamí? Vakai ko kinautolu ia te nau ^bfakamāu'i 'a e ngaahi fa'ahinga 'e hongofulu mā ua 'o 'Isilelí; ko ia, ko e kau faifekau 'e toko hongofulu mā ua mei ho hakó, 'e fakamāu'i 'e kinautolu mo kinautolu foki; he 'oku mou 'o e fale 'o 'Isilelí.

10 Pea ko e kau faifekau ko 'eni 'e toko "hongofulu mā uá 'okú ke vakai ki ai te nau fakamāu'i 'a ho hakó. Pea, vakai, 'oku nau mā'oni'oni 'o ta'engata; he ko e me'a 'i he'enu tui ki he Lami 'a e 'Otuá kuo fakahinehina'i 'a honau ngaahi ^bkofú 'i hono ta'ata'á.

11 Pea na'e pehē mai 'e he 'āngeló kiate au: Vakai! Pea na'á ku mamata, 'o u vakai ki ha to'u tangata 'e "tolu na'a nau mo'ui 'i he mā'oni'oni; pea na'e hinehina 'a honau ngaahi kofú 'o hangē ko e Lami 'a e 'Otuá. Pea na'e pehē mai 'e he 'āngeló kiate au: Kuo fakahinehina'i 'a kinautolu ní 'i he ta'ata'a 'o e Lamí, koe'uhi ko 'enu tui kiate iá.

12 Pea ko au, Nīfai, na'á ku mamata foki ki he tokolahi 'o e to'u tangata hono "faá na'a nau 'alu atu 'i he mā'oni'oni.

13 Pea na'e hoko 'o pehē na'á ku mamata ki he ngaahi fu'u

4c 3 Nīfai 8:14.
5a 3 Nīfai 8:20; 10:9.
6a 2 Nīfai 26:1, 9;
3 Nīfai 11:3–17.
7a 3 Nīfai 12:1;
19:12–13.
9a Luke 6:13.
b Mātiu 19:28;

T&F 29:12.
FFL Fakamaau
Faka'osí.
10a 3 Nīfai 27:27;
Molom. 3:18–19.
b Fakahā 7:14;
'Alamā 5:21–27;
13:11–13;

3 Nīfai 27:19–20.
11a 2 Nīfai 26:9–10;
3 Nīfai 27:30–32.
12a 'Alamā 45:10–12;
Hilam. 13:5, 9–10;
3 Nīfai 27:32;
4 Nīfai 1:14–27.

kakai tokolahi 'o e fonuá kuo nau fakataha kátoa.

14 Pea na'e pehē mai 'e he 'āngeló kiate au: Vakai ki ho hakó, kae 'uma'ā foki mo e hako 'o ho ngaahi tokouá.

15 Pea na'e hoko 'o pehē na'á ku mamata atu 'o vakai ki he kakai 'o hoku hakó kuo nau fakataha 'i ha ngaahi fu'u kakai tokolahi ke "tau mo e hako 'o hoku ngaahi tokouá; pea kuo nau fakataha ke tau.

16 Pea lea mai 'a e 'āngeló kiate au, 'o pehē: Vakai ki he matavai 'o e vai "uli 'a ia na'e mamata ki ai 'a ho'o tamaí; 'io, 'a e ^bvaitafe 'a ia na'á ne lau ki aí; pea ko hono ngaahi lolotó ko e ngaahi loloto ia 'o 'heli.

17 Pea ko e ngaahi "ao fakapo'ulí ko e ngaahi 'ahi'ahi ia 'a e tēvoló 'a ia 'oku 'fakakuihi 'a e matá, mo fakafefeka 'a e loto 'o e fānau 'a e tangatá, mo tohoaki'i atu 'a kinautolu ki he ngaahi hala 'fālahi, pea nau 'auha ai mo hē.

18 Pea ko e fu'u "fale lahi mo 'ata'atā, 'a ia na'e mamata ki ai 'a ho'o tamaí, ko e ngaahi ^bmahalo laulaunoa mo e 'loto-híkisia ia 'o e fānau 'a e tangatá. Pea 'oku vahevahe 'a kinautolu 'e ha "vanu lahi mo fakamanavahē; 'io, 'a e folofola 'o e 'fakamaau totonu 'a e 'Otua

Ta'engatá, pea mo e Misaiá, 'a ia ko e Lami 'a e 'Otuá, 'a ia kuo fakamo'oni'i 'e he Laumālie Mā'oni'oní, talu mei he kamata'anga 'o māmaní 'o a'u mai ki he taimí ni, pea fai atu mei he taimí ni 'o ta'engata.

19 Pea lolotonga 'a e lea 'aki 'e he 'āngeló 'a e ngaahi lea ní, na'á ku vakai atu 'o mamata ki he tau 'a e hako 'o hoku ngaahi tokouá mo hoku hakó, 'o hangē ko e lea 'a e 'āngeló; pea koe'uhi ko e loto-híkisia 'a hoku hakó mo e ngaahi "ahi'ahi 'a e tēvoló, na'á ku vakai na'e 'ikuna'i 'e he hako 'o hoku ngaahi tokouá 'a e kakai 'o hoku hakó.

20 Pea na'e hoko 'o pehē na'á ku vakai atu, 'o mamata ki he kakai 'o e hako 'o hoku ngaahi tokouá, kuo nau ikuna'i 'a hoku hakó; pea nau 'alu atu 'i ha ngaahi fu'u kakai tokolahi 'i he funga 'o e fonuá.

21 Pea na'á ku mamata kiate kinautolu kuo nau fakataha 'i ha ngaahi fu'u kakai tokolahi; pea na'á ku mamata ki he ngaahi "tau mo e ngaahi ongo-ongo 'o e ngaahi tau 'iate kinautolu; pea na'á ku mamata ki he 'osi atu ha ngaahi to'u tangata lahi 'i he ngaahi tau mo e ngaahi ongoongo 'o e ngaahi tau.

22 Pea na'e pehē mai 'e he 'āngeló kiate au: Vakai, ko

15a Molom. 6.

16a FFL 'Uli.

b 1 Nifai 8:13;

15:26–29.

c FFL Heli.

17a 1 Nifai 8:23; 15:24;

T&F 10:20–32.

b FFL Hē mei he

Mo'oní.

c Mātiu 7:13–14.

18a 1 Nifai 8:26;

11:35–36.

b Selem. 7:24.

c FFL Loto-híkisia.

d Luke 16:26;

1 Nifai 15:28–30.

e FFL Fakamaau

Totonú.

19a FFL 'Ahi'ahi;

'Ahi'ahi'i.

b Seilomi 1:10;

Ng. Lea 'a M. 1:1–2.

21a Molom. 8:8;

Molonai 1:2.

FFL Tau.

kinautolu ní te nau “faka’au’au-hifo ‘i he ta’etuí.

23 Pea na’e hoko ‘o pehē na’á ku vakai, na’e hili ‘enau faka’au’au hifo ‘i he ta’etuí, na’a nau hoko ko e kakai lanu “fakapo’u-po’uli mo fakalielia mo ^b’uli, pea fonu ‘i he “fakapikopiko mo e ngaahi anga-fakalielia kehekehe kotoa pē.

VAHE 13

‘Oku mamata ‘a Nīfai ‘i ha me’ahā-mai ki he siasi ‘o e tēvoló ‘oku fokotu’u ‘i he lotolotonga ‘o e kau Senitailé, ko hono ‘ilo’i mo hono nofo’i ‘o ‘Ameliká, ko e mole ha ngaahi konga mahinongofua lahi mo mahu’inga ‘o e Tohi Tapú, ko e tupu ai ‘a e tu’unga ‘o e hē ‘a e kau Senitailé, ko e fakafoki mai ‘o e ongoongolelé, mo hono ‘omai ‘o e tohi ‘o e folofolá ‘i he ngaahi ‘aho faka’osí, mo hono langa hake ‘o Saioné. Ta’u 600–592 K.M. nai.

PEA na’e hoko ‘o pehē na’e lea mai ‘a e ‘āngeló kiate au, ‘o pehē; Vakai! Pea na’á ku mamata ‘o vakai ki he ngaahi kakai mo e ngaahi pule’anga lahi.

2 Pea pehē mai ‘e he ‘āngeló kiate au: Ko e hā ‘okú ke vakai ki aí? Pea na’á ku pehē ange: ‘Oku ou vakai ki he ngaahi kakai mo e ngaahi pule’anga lahi.

3 Pea na’á ne pehē mai kiate au: Ko e ngaahi kakai mo e

ngaahi pule’anga ‘eni ‘o e kau Senitailé.

4 Pea na’e hoko ‘o pehē na’á ku mamata ‘i he ngaahi pule’anga ‘o e kau “Senitailé, ‘oku fokotu’u ai ha ^bfu’u siasi lahi.

5 Pea pehē mai ‘e he ‘āngeló kiate au: Vakai ki he fokotu’u ‘o ha siasi ‘a ia ‘oku fu’u fakalielia taha ‘i he ngaahi siasi kehe kotoa pē, ‘a ia ‘okú ne “tāmate’i ‘a e kau mā’oni’oni ‘a e ‘Otuá, ‘io, pea fakamamahi’i ‘a kinautolu mo ha’i hifo ‘a kinautolu, mo fakaha’amonga’i ‘a kinautolu ‘aki ‘a e ^bha’amonga ‘o e ukamea, pea taki hifo ‘a kinautolu ki he pōpula.

6 Pea na’e hoko ‘o pehē na’á ku vakai ki he “fu’u siasi lahi mo fakalielia ko iá; pea na’á ku mamata ki he ^btēvoló pea ko ia na’á ne fokotu’u iá.

7 Pea na’á ku mamata foki ki he “koula, mo e siliva, mo e ngaahi silika, mo e ngaahi kofu kula ‘aho’aho, mo e līneni tu’ovalevale, pea mo e ngaahi fa’ahinga kotoa pē ‘o e kofu mahu’ingá; pea na’á ku mamata ki he kau fe’auaki tokolahi.

8 Pea na’e lea mai ‘a e ‘āngeló kiate au, ‘o pehē: Vakai ko e koulá, mo e silivá, mo e ngaahi siliká, mo e ngaahi kofu kula ‘aho’ahó, mo e līneni tu’ovalevalé, mo e ngaahi kofu mahu’ingá, mo e kau fe’auakí, ko e ngaahi “holi ia ‘a e fu’u siasi lahi mo fakalielia ko iá.

22a 1 Nīfai 15:13;

2 Nīfai 26:15.

23a 2 Nīfai 26:33.

b 2 Nīfai 5:20–25.

c FFL Fakapikopiko.

13 4a FFL Senitailé, Kau.

b 1 Nīfai 13:26, 34;

14:3, 9–17.

5a Fakahā 17:3–6;

1 Nīfai 14:13.

b Selem. 28:10–14.

6a T&F 88:94.

FFL Tēvoló—Ko e siasi ‘o e tēvoló.

b 1 Nīfai 22:22–23.

7a Molom. 8:36–38.

8a Fakahā 18:10–24;

Molom. 8:35–38.

9 Pea ko e 'uma'ā foki ko hono fakavīkiviki 'a e māmaní 'oku nau "faka'auha ai 'a e kau mā-'oni'oni 'a e 'Otuá, 'o 'ohifo ai 'a kinautolu ki he pōpulá.

10 Pea na'e hoko 'o pehē na'á ku mamata atu 'o vakai ki ha ngaahi vai lahi, pea na'e vahevahe 'e ia 'a e kau Senitailé mei he hako 'o hoku ngaahi tokouá.

11 Pea na'e hoko 'o pehē na'e pehē mai 'e he 'āngeló kiate au: Vakai 'oku tō 'a e houhau 'o e 'Otuá ki he hako 'o ho ngaahi tokouá.

12 Pea na'á ku vakai atu 'o mamata ki ha tangata 'i he lotolotonga 'o e kau Senitailé, 'a ia na'e fakamavahe 'i mei he hako 'o hoku ngaahi tokouá 'e he ngaahi vai lahi; pea na'á ku vakai ki he "Laumālie 'o e 'Otuá, na'e hā'ele hifo ia 'o ue'i hake 'a e tangatá; pea 'alu atu ia 'i he funga 'o e ngaahi vai lahi, 'o a'u atu ki he hako 'o hoku ngaahi tokouá, 'a ia na'a nau 'i he fonua 'o e tala'ofá.

13 Pea na'e hoko 'o pehē na'á ku vakai ki he Laumālie 'o e 'Otuá, na'e ue'i hake ha kau Senitaile kehe; pea na'a nau 'alu atu mei he nofo pōpulá, 'i he funga 'o e ngaahi vai lahi.

14 Pea na'e hoko 'o pehē na'á ku vakai ki he ngaahi fu'u "kakai tokolahi 'o e kau Senitailé 'i he fonua 'o e tala'ofá; pea na'á ku vakai ki he houhau 'o e 'Otuá,

'oku tō ki he hako 'o hoku ngaahi tokouá; pea na'e 'fakamovetevete 'a kinautolu 'e he kau Senitailé pea fakamamahi 'i 'a kinautolu.

15 Pea na'á ku vakai ki he Laumālie 'o e 'Eikí, na'e 'i he kau Senitailé ia, pea na'a nau tu'umālie 'o nau ma'u 'a e "fonuá 'o hoko ko honau tofi'a; pea na'á ku vakai 'oku nau lanu-hinehina, pea hoihoifua mo "faka'ofa'ofa 'aupito, 'o hangē ko hoku kakaí 'i he te'eki "faka'auha 'a kinautolú.

16 Pea na'e hoko 'o pehē ko au, Nīfai, na'á ku vakai ko e kau Senitaile 'a ia kuo nau 'alu atu mei he nofo pōpulá na'a nau fakavaivai 'i kinautolu 'i he 'ao 'o e 'Eikí; pea na'e 'iate "kinautolu 'a e māfimafi 'o e 'Eikí.

17 Pea na'á ku vakai kuo fakataha 'a honau 'uluaki kakai ko e kau Senitailé 'i he funga 'o e ngaahi vai, pea 'i he funga 'o e fonuá foki, ke tau 'i 'a kinautolu.

18 Pea na'á ku vakai na'e 'iate kinautolu 'a e māfimafi 'o e 'Otuá, kae 'uma'ā foki 'a e tō 'a e houhau 'o e 'Otuá kiate kinautolu kotoa pē kuo tōnaki fakataha ke tau mo kinautolú.

19 Pea ko au, Nīfai, na'á ku vakai ko e kau Senitaile 'a ia kuo 'alu atu mei he nofo pōpulá, na'e "fakahaofi 'i he māfimafi 'o e 'Otuá mei he nima 'o e ngaahi pule'anga kehe kotoa pē.

20 Pea na'e hoko 'o pehē ko au,

9a Fakahā 13:4–7.

12a FFL Ue'i

Fakalaumālie.

14a 2 Nīfai 1:11;

Molom. 5:19–20.

b FFL Fonua 'o e

Tala'ofá.

c 1 Nīfai 22:7–8.

FFL 'Isileli—Ko hono fakamovetevete 'i 'o 'Isileli.

15a 2 Nīfai 10:19.

b 2 Nīfai 5:21.

c Molom. 6:17–22.

16a T&F 101:80.

19a 2 Nīfai 10:10–14;

3 Nīfai 21:4;

'Eta 2:12.

Nīfai, na'á ku vakai kuo nau tu'umālie 'i he fonuá; pea na'á ku vakai ki ha "tohi, pea na'e 'ave holo ia 'iate kinautolu.

21 Pea na'e pehē mai 'e he 'āngeló kiate au: 'Okú ke 'ilo'í 'a e 'uhinga 'o e tohi?

22 Pea na'á ku pehē ange kiate ia: 'Oku 'ikai te u 'ilo'í.

23 Peá ne pehē mai: Vakai 'oku 'alu atu ia mei he ngutu 'o ha Siu. Pea ko au, Nīfai, na'á ku vakai ki ai; pea na'á ne pehē mai kiate au: Ko e "tohi 'okú ke mamata ki a'í ko e ^blekooti ia 'o e kau 'Siú, 'a ia 'oku 'i ai 'a e ngaahi fuakava 'a e 'Eikí, 'a ia kuó ne fai ki he fale 'o 'Isilelí; pea 'oku 'i ai foki mo ha ngaahi kikite lahi 'a e kau palōfita mā'oni'oni; pea ko e lekooti ia 'oku tatau mo e ngaahi tohi tongi-tongi 'a ia 'oku tu'u 'i he ngaahi ^dpeleti 'o e palasá, neongo 'oku 'ikai ke fu'u lahi; ka neongo iá, 'oku tu'u 'i ai 'a e ngaahi fuakava 'a e 'Eikí, 'a ia kuó ne fai ki he fale 'o 'Isilelí; ko ia, 'oku 'aonga lahi ia ki he kau Senitailé.

24 Pea na'e pehē mai 'e he 'āngelo 'a e 'Eikí kiate au: Kuó ke vakai na'e 'alu atu 'a e tohi mei he ngutu 'o ha Siu; pea 'i he'ene 'alu atu mei he ngutu 'o ha Siú, na'e 'i ai 'a hono kakato 'o e ongoongolelei 'a e 'Eikí, 'a ia 'oku fakamo'oni'í 'e he kau 'aposestolo 'e toko hongofulu mā

uá; pea 'oku nau fakamo'oni 'o fakatatau ki he mo'oni 'a ia 'oku 'i he Lami 'a e 'Otuá.

25 Ko ia, ko e ngaahi me'a ko 'eni 'oku 'alu atu mei he kau "Siú 'oku haohaoa ki he kau ^bSenitailé, 'o fakatatau mo e mo'oni 'oku 'i he 'Otuá.

26 Pea hili 'enau 'alu atu 'i he nima 'o e kau 'aposestolo 'e toko hongofulu mā ua 'a e Lamí, mei he kau Siú "ki he kau Senitailé, 'okú ke mamata ki hono fokotu'u 'o ha ^bfu'u 'siasi lahi mo fakalielia, 'a ia 'oku fu'u fakalielia lahi taha 'i he ngaahi siasi kehe kotoa pē; he vakai, kuo nau ^dto'o mei he ongoongolelei 'a e Lamí ha ngaahi kongala lahi 'a ia 'oku 'mahinongofua mo mahu'inga taha; kae 'uma'ā foki mo e ngaahi fuakava 'a e 'Eikí kuo nau to'o mei ai.

27 Pea kuo nau fai kotoa 'eni koe'uhí ke nau lava 'o fakakehe'í 'a e ngaahi hā'ele'anga totonu 'o e 'Eikí, koe'uhí ke nau fakakuihi 'a e matá mo fakafefeka 'a e loto 'o e fānau 'a e tangatá.

28 Ko ia, 'okú ke vakai 'i he hili ange 'a e 'alu atu 'a e tohi 'i he nima 'o e fu'u siasi lahi mo fakalieliá, 'oku 'i ai ha ngaahi kongala lahi 'oku mahinongofua mo mahu'inga kuo to'o mei he tohi, 'a ia ko e tohi 'a e Lami 'a e 'Otuá.

29 Pea hili hono to'o 'o e

20a 1 Nīfai 14:23.

23a 1 Nīfai 13:38;

2 Nīfai 29:4–12.

b FFL Folofolá.

c 2 Nīfai 3:12.

d 1 Nīfai 5:10–13.

25a 2 Nīfai 29:4–6;

T&F 3:16.

FFL Siú, Kau.

b FFL Senitailé, Kau.

26a Mātiu 21:43.

b 1 Nīfai 13:4–6;

14:3, 9–17.

c FFL Hē mei he

Mo'oni—Hē mei he

mo'oni 'i he siasi

faka-Kalisitiane 'i mu'á.

d Molom. 8:33;

Mōsese 1:41.

e 1 Nīfai 14:20–26;

TT 1:8.

ngaahi me'a mahinongofua mo mahu'inga ko iá, 'e 'alu atu ia ki he ngaahi pule'anga kotoa pē 'o e kau Senitailé; pea hili 'ene 'alu atu ki he ngaahi pule'anga kotoa pē 'o e kau Senitailé; 'io, ki he kauvai foki 'e taha 'o e ngaahi vai lahi 'a ia kuó ke mamata ki aí, 'o fou 'i he kau Senitaile 'a ia kuo 'alu atu mei he nofo pōpulá, 'okú ke vakai—koe'uhi ko e ngaahi me'a lahi 'oku mahinongofua mo mahu'inga 'a ia kuo to'o mei he tohí, 'a ia na'e mahinongofua ki he fakakaukau 'a e fānau 'a e tangatá, 'o fakatatau mo hono mahinongofua 'a ia 'oku 'i he Lami 'a e 'Otuá—koe'uhi ko e ngaahi me'a ko ia 'a ia kuo to'o mei he ongoongolelei 'a e Lamí, 'oku tūkia ai ha fu'u kakai tokolahi 'aupito, 'io, 'oku ma'u ai 'e Sētane 'a e mālohi lahi kiate kinautolu.

30 Ka neongo iá, kuó ke vakai ko e kau Senitaile kuo nau 'alu atu mei he nofo pōpulá, pea kuo hakeakí 'i 'a kinautolu 'i he māfi-mafi 'o e 'Otuá 'o nau mā'olunga ange 'i he ngaahi pule'anga kehe kotoa pē, 'i he funga 'o e fonua 'a ia 'oku mahu'inga lahi hake 'i he ngaahi fonua kehe kotoa pē, 'a ia ko e fonua kuo fuakava 'e he 'Eiki ko e 'Otuá mo ho'o tamaí 'e ma'u ia 'e hono hakó ke hoko ko e "fonua 'o honau tofi'á; ko ia, 'okú ke mamata 'e 'ikai tuku 'e he 'Eiki ko e 'Otuá ke faka'auha 'o 'osi'osingamālie

'e he kau Senitailé 'a e 'efefiofi 'o ho hakó, 'a ia 'oku 'i ho kāingá.

31 Pea 'e 'ikai foki te ne tuku 'e ia ke "faka'auha 'e he kau Senitailé 'a e hako 'o ho ongo ta'oketé.

32 Pea 'e 'ikai tuku 'e he 'Eiki ko e 'Otuá, ke nofo ta'engata 'a e kau Senitailé 'i he tu'unga fakapo'uli fakamanavahē ko iá, 'a ia 'okú ke vakai 'oku nau 'i aí, ko e tupu mei he ngaahi konga mahinongofua mo mahu'inga taha 'o e ongoongolelei 'a e Lamí, 'a ia kuo ta'ofi 'e he siasi "fakalielia ko iá, 'a ia na'á ke mamata ki hono fokotu'ú.

33 Ko ia 'oku folofola 'e he Lami 'a e 'Otuá: Te u 'alo'ofa ki he kau Senitailé, kae fakahoko ha fu'u tautea lahi ki he toenga 'o e fale 'o 'Isilelí.

34 Pea na'e hoko 'o pehē na'e lea mai 'a e 'āngelo 'a e 'Eiki kiate au 'o pehē: Vakai, 'oku folofola 'e he Lami 'a e 'Otuá, hili 'eku tautea 'i 'a e "toenga 'o e fale 'o 'Isilelí—pea ko e toenga 'a ia 'oku ou lau ki aí ko e hako ia 'o ho'o tamaí—ko ia, 'o ka hili 'eku 'a'ahi kiate kinautolu 'i he tauteá, peá u te'ia 'a kinautolu 'i he nima 'o e kau Senitailé, pea hili 'a e toe fu'u 'b'fai angahala lahi 'a e kau Senitailé koe'uhi ko e ngaahi konga mahinongofua mo mahu'inga taha 'o e 'ongoongolelei 'a e Lamí 'a ia kuo ta'ofi 'e he siasi fakalielia ko iá, 'a ia ko e fa'ē 'a e kau fe'auakí, 'oku folofola 'e he

30a FFL Fonua 'o e Tala'ofá.

b 'Alamā 45:10–14.

31a 2 Nīfai 4:7; 10:18–19; Sēkope 3:5–9;

Hilam. 15:12;

3 Nīfai 16:8–9;

Molom. 5:20–21.

32a FFL Tēvoló—Ko e siasi 'o e tēvoló.

34a FFL Siosefa, Foha 'o Sēkopé.

b 1 Nīfai 14:1–3;

2 Nīfai 26:20.

c FFL Ongongolelei.

Lamí—te u ‘alo’ofa ki he kau Senitailé ‘i he ‘aho ko iá, ko ia te u ^a‘omi ai kiate kinautolu, ‘i hoku mālohi ‘o‘okú, ‘a e kongalahi ‘o ‘eku ongoongoleléi, ‘a ia ‘e mahinongofua mo mahu‘inga, ‘oku folofola ‘e he Lamí.

35 He vakai, ‘oku folofola ‘e he Lami: Te u fakahā au ki ho hakó, koe‘uhi ke nau tohi ‘a e ngaahi me‘a lahi ‘a ia te u fakahā kiate kinautolu, ‘a ia ‘e mahinongofua mo mahu‘inga; pea ka hili ‘a e faka‘auha ‘o ho hakó, pea faka‘au‘au hifo ‘i he ta‘etui, kae ‘uma‘ā foki mo e hako ‘o ho ongo ta‘oketé, vakai, ‘e fufuu‘i ‘a e ^angaahi me‘á ni, ke toki ‘omi ki he kau Senitailé, ‘i he foaki mo e mālohi ‘o e Lamí.

36 Pea ‘e tohi ‘i ai ‘a ‘eku ongoongoleléi, ‘oku folofola ‘e he Lamí, mo ‘eku ^bmaká mo ‘eku fakamo‘uí.

37 Pea ‘oku ^amonū‘ia ‘a kinautolu ‘e feinga ke ‘omi ‘a hoku ^bSaioné ‘i he ‘aho ko iá, he te nau ma‘u ‘a e ^cfoaki mo e mālohi ‘o e Laumālie Mā‘oni‘oní; pea kapau te nau ^dkātaki ki he ngata‘angá ‘e hiki hake ‘a kinautolu ‘i he ‘aho faka‘osí, pea ‘e fakamo‘ui ‘a kinautolu ‘i he ^epule‘anga ta‘engata ‘o e Lamí; pea ‘ilonga ‘a kinautolu ‘e ^ffakahā ‘a e

ongoongo ‘o e melinó, ‘io, ‘a e ongoongo ‘o e fiefia lahi, hono ‘ikai te nau faka‘ofo‘ofa ‘i he ngaahi mo‘ungá.

38 Pea na‘e hoko ‘o pehē na‘á ku vakai ki he toenga ‘o e hako ‘o hoku ngaahi tokouá, kae ‘uma‘ā foki mo e ^a‘tohi ‘o e Lami ‘a e ‘Otuá, ‘a ia kuo ‘alu atu ‘i he ngutu ‘o e Siú, pea fou mai ia ‘i he kau Senitailé ^bki he toenga ‘o e hako ‘o hoku ngaahi tokouá.

39 Pea hili ‘ene a‘u atu kiate kinautolú, na‘á ku vakai ki he ngaahi ^a‘tohi kehe, ‘a ia na‘e ‘omai ‘i he māfimafi ‘o e Lamí, mei he kau Senitailé kiate kinautolu, koe‘uhi ke ^bfakamahino ki he kau Senitailé mo e toenga ‘o e hako ‘o hoku ngaahi tokouá, kae ‘uma‘ā foki mo e kau Siu ‘a ia kuo movetevete ‘i he funga ‘o e māmaní kotoa pē, ‘oku ‘mo‘oni ‘a e ngaahi lekooti ‘a e kau palōfitá mo e kau ‘aposetolo ‘e toko hongofulu mā ua ‘a e Lamí.

40 Pea na‘e lea mai ‘a e ‘āngeló kiate au ‘o pehē: Ko e ngaahi lekooti ^afakamuimui ko ‘eni, ‘a ia kuó ke mamata ki ai ‘i he kau Senitailé, te ne ^bfakamo‘oni‘i ‘a hono mo‘oni ‘o e ‘uluakí, ‘a ia ‘oku ‘o e kau ‘aposetolo ‘e toko hongofulu mā ua ‘a e Lamí, pea

34d T&F 10:62.

FFL Fakafoki Mai ‘o e Ongoongoleléi.

35a 2 Nīfai 27:6; 29:1–2.

FFL Tohi ‘a Molomoná.

36a 3 Nīfai 27:13–21.

^b Hilam. 5:12; 3 Nīfai 11:38–39.

FFL Maka.

37a T&F 11:9.

^b FFL Saione.

^c FFL Me‘a-foaki ‘o e Laumālie Mā‘oni‘oní.

^d 3 Nīfai 27:16.

FFL Kātaki.

^e FFL Nāunau Fakasilesitiale.

^f ‘Īsaia 52:7; Mōsaia 15:14–18;

3 Nīfai 20:40.

38a 1 Nīfai 13:23;

2 Nīfai 29:4–6.

^b Molom. 5:15.

39a FFL Folofolá—

Ngaahi folofola na‘e kikitē‘i ‘e ‘omí.

^b ‘Īsikeli 37:15–20;

2 Nīfai 3:11–12.

^c 1 Nīfai 14:30.

40a 2 Nīfai 26:16–17;

29:12.

FFL Tohi ‘a

Molomoná.

^b Molom. 7:8–9.

^c FFL Tohi Tapú.

te nau fakamahino'i 'a e ngaahi me'a mahinongofua mo mahu- 'inga 'a ia kuo to'o mei ai; pea 'e fakahā ia ki he fa'ahinga, mo e ngaahi lea, mo e kakai fulipē, ko e Lami 'a e 'Otuá ko e 'Alo ia 'o e Tamai Ta'engatá, pea ko e "Fakamo'ui 'o e māmaní; pea kuo pau ke ha'u 'a e kakai fulipē kiate ia, pē 'e 'ikai fakamo'ui 'a kinautolu.

41 Pea kuo pau ke nau ha'u 'o fakatatau mo e ngaahi folofola 'e folofola 'aki 'e he fofonga 'o e Lamí; pea 'e fakahā 'a e ngaahi folofola 'a e Lamí 'i he ngaahi lekooti 'a ho hakó, pea pehē foki 'i he ngaahi lekooti 'a e kau 'apostolo 'e toko hongofulu mā ua 'a e Lamí; ko ia 'e fakataha'i 'a kinaua ke na "taha; he 'oku 'i ai 'a e 'Otuá pē ^btaha mo e "Tauhi-sipi pē taha ki he māmaní kotoa.

42 Pea 'e hoko 'a e taimi te ne fakahā ai ia ki he ngaahi pule- 'anga kotoa pē, ki he kau "Siú kae 'uma'ā foki mo e kau Senitailé fakatou'osi; pea hili 'ene fakahā ia 'e ia ki he kau Siú pea ki he kau Senitailé foki, te ne toki fakahā ia ki he kau Senitailé pea ki he kau Siú foki, pea 'e mu'omu'a 'a e ^bmuimui, pea 'e muimui 'a e 'mu'omu'á.

VAHE 14

'Oku fakahā 'e ha 'āngelo kia Nīfai 'a e ngaahi tāpuaki mo e ngaahi mala'ia 'e tō ki he kau Senitailé— 'Oku ua pē 'a e siasí: ko e siasí 'o e Lami 'a e 'Otuá mo e siasí 'o e tēvoló—'Oku fakatanga'i 'a e Kau Mā'oní'oni 'a e 'Otuá 'i he ngaahi pule'anga kotoa pē 'e he fu'u siasí lahi mo fakalieliá—'E tohi 'e he 'Apostolo ko Sioné 'o kau ki he ngata'anga 'o e māmaní. Ta'u 600–592 K.M. nai.

PEA 'e hoko 'o pehē, kapau 'e tokanga 'a e kau "Senitailé ki he Lami 'a e 'Otuá 'i he 'aho 'a ia te ne fakahā ai ia kiate kinautolu 'i he folofolá, kae 'uma'ā foki 'i he ^bmāfimafi, 'i he ngaahi ngāue, ki hono to'o atu 'o honau ngaahi "tūkia'angá—

2 Pea 'ikai fakafefeka honau lotó ki he Lami 'a e 'Otuá, 'e lau 'a kinautolu fakataha mo e hako 'o ho'o tamai; 'io, "e "lau 'a kinautolu fakataha mo e fale 'o 'Isilelí; pea te nau hoko ko e kakai ^bmonū'ia 'i he funga 'o e fonua 'o e tala'ofá 'o ta'engata; 'e 'ikai toe fakapōpula'i 'a kinautolu; pea 'e 'ikai toe veuki 'a e fale 'o 'Isilelí.

3 Pea ko e "luo lahi, 'a ia kuo

40d Vakai ki he peesi talamu'aki 'o e Tohi 'a Molomoná.

Mōsese 1:6.

41a 'Isikeli 37:17.

b Teut. 6:4;

Sione 17:21–23;

2 Nifai 31:21.

c FFL Tauhi-sipi Leleí.

42a T&F 90:8–9;

107:33; 112:4.

b Sēkope 5:63.

c Luke 13:30;

1 Nifai 15:13–20.

14 1a 3 Nifai 16:6–13.

FFL Senitailé, Kau.

b 1 Tēsal. 1:5;

1 Nifai 14:14;

Sēkope 6:2–3.

c 'Īsaia 57:14;

1 Nifai 13:29, 34;

2 Nifai 26:20.

2a Kalētia 3:7, 29;

2 Nifai 10:18–19;

3 Nifai 16:13; 21:6, 22;

'Ēpa. 2:9–11.

b 2 Nifai 6:12; 10:8–14;

3 Nifai 16:6–7; 20:27.

3a 1 Nifai 22:14;

T&F 109:25.

keli ma'anautolu 'e he fu'u siasi lahi mo fakalieliá, 'a ia na'e fokotu'u 'e he tēvoló mo 'ene fānaú, ke ne tohoaki'i atu 'a e laumālie 'o e tangatá ki heli—'io, 'a e fu'u luo lahi ko ia 'a ia kuo keli ke faka'auha ai 'a e tangatá, 'e fakafonu ia 'aki 'a e fa'ahinga na'a nau keli iá, 'o a'u ki honau faka'auha ke 'osi-'osingamālie, 'oku folofola 'e he Lami 'a e 'Otuá; kae 'ikai ko e faka'auha 'o e laumālié, kā ko hono laku ki he ^bheli ko ia 'oku 'ikai hano ngata'angá.

4 He vakai, 'oku tatau 'eni mo hono fakapōpula'i 'o e tēvoló, pea fakatatau foki mo e fakamaau totonu 'a e 'Otua, kiate kinautolu kotoa pē 'e fai 'a e ngāue 'o e fai angahala mo e fakalielia 'i hono 'aó.

5 Pea na'e hoko 'o pehē na'e lea mai 'a e 'āngeló kiate au, ko Nīfai, 'o pehē: Kuó ke vakai, kapau 'e fakatomala 'a e kau Senitaile, 'e lelei ia kiate kinautolu; pea 'okú ke 'ilo'i foki 'a e ngaahi fuakava 'a e 'Eikí ki he fale 'o 'Isilelí; pea kuó ke fanongo foki, ko ia ia 'oku 'ikai "fakatomalá kuo pau ke 'auha.

6 Ko ia, "mala'ia ki he kau Senitaile 'o kapau te nau fakafefeka honau lotó ki he Lami 'a e 'Otua.

7 He 'e hokosia 'a e taimi, 'oku folofola 'e he Lami 'a e 'Otuá, 'a

ia te u fai ai ha ngāue ma'ongo-'onga mo "fakaofa 'i he fānau 'a e tangatá; ko ha ngāue 'a ia 'e ta'engata, 'i hano tafa'aki pē—pe ki hono fakaloto'i 'o kinautolu ki he melinó mo e ^bmo'ui ta'engatá, pe ki hono tuku 'o kinautolu ki he fefeka 'o honau lotó mo e fakakuihi 'o honau 'atamaí, 'o a'u ki hono fakapōpula'i 'a kinautolu, kae 'uma'ā foki honau faka'auha, fakatu'asino mo fakalaumālie fakatou-'osi, 'o fakatatau mo e "fakapōpula 'a e tēvoló, 'a ia kuó u lau ki aí.

8 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he 'osi lea 'aki 'e he 'āngeló 'a e ngaahi lea ní, na'á ne pehē mai kiate au: 'Okú ke manatu koā ki he ngaahi "fuakava 'a e Tamaí ki he fale 'o 'Isilelí? Na'á ku pehē ange kiate ia: 'Io.

9 Pea na'e hoko 'o pehē na'á ne pehē mai kiate au: Hanga atu, 'o vakai ki he fu'u siasi lahi mo fakalielia 'a ia ko e fa'e 'a e ngaahi me'a fakalieliá, 'a ia ko hono tupu'angá ko e "tēvoló.

10 Pea na'á ne pehē mai kiate au: Vakai, 'oku 'i ai 'a e siasi 'e "ua pē; ko e taha ko e siasi 'o e Lami 'a e 'Otuá, pea ko e ^btahá ko e siasi 'o e tēvoló; ko ia, 'ilonga ia 'oku 'ikai kau ki he siasi 'o e Lami 'a e 'Otuá 'oku kau ia ki he fu'u siasi ko ia, 'a ia ko e fa'e 'a e ngaahi me'a faka-

3b FFL Heli; Mala'ia.

5a FFL Fakatomala, Fakatomala'í.

6a 2 Nīfai 28:32.

7a 'Isaia 29:14;

1 Nīfai 22:8;

2 Nīfai 27:26; 29:1–2;

T&F 4:1.

FFL Fakafoki Mai 'o e Ongoongoleléi.

b FFL Mo'ui Ta'engatá.

c 2 Nīfai 2:26–29;

'Alamá 12:9–11.

8a FFL Fuakava

Faka-'Ēpalahamé.

9a 1 Nīfai 15:35;

T&F 1:35.

FFL Tēvolo.

10a 1 Nīfai 22:23.

b 1 Nīfai 13:4–6, 26.

lieliá; pea ko e ‘fe’auaki ia ‘o e māmaní kotoa pē.

11 Pea na’e hoko ‘o pehē na’á ku hanga atu ‘o vakai ki he fe’auaki ‘o e māmaní kotoa pē, pea na’e heka ia ‘i he fu’u “vai lahí; pea na’á^b ne pule ki he māmaní kotoa pē pea ‘i he ngaahi pule’anga, mo e ngaahi fa’ahinga, mo e ngaahi lea, mo e kakai fulipē.

12 Pea na’e hoko ‘o pehē na’á ku mamata ki he siasi ‘o e Lami ‘a e ‘Otuá, pea na’e “tokosi’i, koe’uhi ko e fai angahala mo e ngaahi anga-fakalielia ‘a e fe’auaki ‘a ia na’e heka ‘i he ngaahi vai lahí; ka neongo iá, na’á ku vakai na’e ‘i he funga^b kotoa ‘o māmaní ‘a e siasi ‘o e Lamí, ‘a ia ko e kau mā’oni’oni ‘a e ‘Otuá, ‘a ia na’a nau ‘i he funga ‘o e māmaní foki; pea na’e si’i ‘a ‘enau pule ‘i he funga ‘o e māmaní, koe’uhi ko e fai angahala ‘a e fu’u fe’auaki ‘a ia na’á ku mamata ki aí.

13 Pea na’e hoko ‘o pehē na’á ku vakai na’e tñnaki fakataha ‘e he fu’u fa’ē ‘o e ngaahi fakalielia ‘a e fu’u kakai tokolahi ‘i he funga ‘o e māmaní kotoa, ‘i he ngaahi pule’anga kotoa pē ‘o e kau Senitailē, koe’uhi ke “tau’i ‘a e Lami ‘a e ‘Otuá.

14 Pea na’e hoko ‘o pehē ko au, Nīfai, na’á ku vakai ki he

mālohi ‘o e Lami ‘a e ‘Otuá, pea na’e tō ia ki he kau mā’oni’oni ‘o e siasi ‘o e Lamí, pea ki he kakai ‘o e fuakava ‘o e ‘Eikí, ‘a ia kuo fakamovetevete ki he funga kotoa ‘o e māmaní; pea na’e fakamahafu ‘a kinautolu ‘aki ‘a e mā’oni’oni pea mo e “mālohi ‘o e ‘Otuá ‘i he fu’u nāunau lahi.

15 Pea na’e hoko ‘o pehē na’á ku vakai na’e “hua’i hifo ‘a e houhau ‘o e ‘Otuá ki he fu’u siasi lahi mo fakalieliá, ko ia na’e ‘i ai ‘a e ngaahi tau mo e ngaahi ongoongo ‘o e ngaahi tau ‘i he ngaahi^b pule’anga mo e ngaahi fa’ahinga kotoa pē ‘o e māmaní.

16 Pea ‘i he kamata ke ‘i ai ‘a e ngaahi “tau mo e ngaahi ongoongo ‘o e ngaahi tau ‘i he ngaahi pule’anga kotoa pē ‘a ia na’e kau ki he fa’ē ‘a e ngaahi me’a fakalielia, na’e lea ‘a e ‘āngeló kiate au ‘o pehē: Vakai, ‘oku ‘i he fa’ē ‘a e kau fe’auaki ‘a e houhau ‘o e ‘Otuá; pea vakai, ‘okú ke mamata ki he ngaahi me’á ni kotoa pē—

17 Pea ‘o ka hokosia ‘a e “aho ‘e hua’i hifo ai ‘a e^b houhau ‘o e ‘Otuá ki he fa’ē ‘a e kau fe’auaki, ‘a ia ko e fu’u siasi lahi mo fakalielia ‘o e māmaní katoá, ‘a ia ko hono tupu’angá ko e tēvoló, ‘e toki kamata, ‘i he ‘aho ko iá, ‘a e ‘ngāue ‘a e Tamái, ko e teuteu ‘a e hala ki hono fakahoko ‘o ‘ene

10c Fakahā 17:5, 15;
2 Nīfai 10:16.

11a Selem. 51:13;
Fakahā 17:15.
b T&F 35:11.

12a Mātiu 7:14;
3 Nīfai 14:14;
T&F 138:26.
b T&F 90:11.

13a Fakahā 17:1–6; 18:24;
1 Nīfai 13:5;
T&F 123:7–8.

14a Sēkope 6:2;
T&F 38:32–38.

15a T&F 1:13–14.
b Ma’ake 13:8;
T&F 87:6.

16a 1 Nīfai 22:13–14;

Molom. 8:30.

17a FFL ‘Aho Faka’osí,
Ngaahi.

b 1 Nīfai 22:15–16.

c 3 Nīfai 21:7, 20–29.
FFL Fakafoki Mai ‘o e
Ongoongoleléi.

ngaahi ^afuakava, ‘a ia kuó ne fai ki hono kakai ‘a ia ‘oku ‘o e fale ‘o ‘Isilelí.

18 Pea na‘e hoko ‘o pehē na‘e lea mai ‘a e ‘āngeló kiate au ‘o pehē: Vakai!

19 Pea na‘á ku sio atu ‘o vakai ki ha tangata, pea na‘á ne kofu ‘aki ‘a e pulupulu hinehina.

20 Pea na‘e pehē mai ‘e he ‘āngeló kiate au: Vakai ko e toko “taha ‘o e kau ‘apostolo ‘e toko hongofulu mā ua ‘a e Lamí.

21 Vakai, te ne mamata mo tohi ‘a e toenga ‘o e ngaahi me‘á ni; ‘io, kae ‘uma‘ā foki mo ha ngaahi me‘a lahi ‘a ia kuo hoko.

22 Pea te ne tohi foki ‘o kau ki he ngata‘anga ‘o e māmaní.

23 Ko ia, ‘oku totonu mo mo‘oni ‘a e ngaahi me‘a te ne tohi; pea vakai kuo tohi ia ‘i he “tohi na‘á ke mamata ki ai ‘oku ‘alu atu mei he ngutu ‘o e Siú; pea ‘i he taimi ‘oku ‘alu atu ai ia mei he ngutu ‘o e Siú, pe, ‘i he taimi na‘e ‘alu atu ai ‘a e tohi mei he ngutu ‘o e Siú, ko e ngaahi me‘a na‘e tohi na‘e mahinongofua mo haohoa, pea fu‘u ^bmahu‘inga mo mahinongofua taha ki he ‘atamai ‘o e kakai kotoa pē.

24 Pea vakai, ko e ngaahi me‘a ‘e tohi ‘e he “apostolo ko ia ‘a e Lamí, ko e ngaahi me‘a lahi ia ‘a ia kuó ke mamata ki ai; pea vakai, te ke mamata ki hono toé.

25 Ka ko e ngaahi me‘a te ke mamata ki ai ‘amuí ke ‘oua na‘á ke tohi ia; he kuo tu‘utu‘uni ‘e he

‘Eiki ko e ‘Otuá ki he ‘apostolo ‘a e Lamí ‘a e ‘Otuá ke ne “tohi ia.

26 Kae ‘uma‘ā foki ha ni‘ihi kehe foki, kuó ne fakahā ki ai ‘a e ngaahi me‘a kotoa pē, pea kuo nau tohi ia; pea kuo “fakama‘u ia ke toki fakahā mai ‘i hono tu‘unga haohaoá, ‘o fakatatau ki he mo‘oni ‘oku ‘i he Lamí, kae ‘oua kuo hokosia ‘a e taimi ‘oku finangalo ki ai ‘a e ‘Eikí, ki he fale ‘o ‘Isilelí.

27 Pea ko au, Nīfai, na‘á ku fanongo mo fakamo‘oni, ko e hingoa ‘o e ‘apostolo ‘a e Lamí ko “Sione, ‘o hangē ko e lea ‘a e ‘āngeló.

28 Pea vakai, ko au, Nīfai, kuo tu‘utu‘uni kiate au ke ‘oua na‘á ku tohi ‘a e toenga ‘o e ngaahi me‘a ‘a ia na‘á ku mamata mo fanongo ki ai; ko ia ‘oku fe‘unga kiate au ‘a e ngaahi me‘a kuó u tohi; pea kuó u tohi pē ha kongasí ‘i ‘o e ngaahi me‘a na‘á ku mamata ki ai.

29 Pea ‘oku ou fakamo‘oni na‘á ku mamata ki he ngaahi me‘a na‘e mamata ki ai ‘a ‘eku “tamaí, pea na‘e fakahā ia kiate au ‘e he ‘āngelo ‘a e ‘Eikí.

30 Pea ko ‘eni ‘oku ou faka‘osi ‘eku lea ‘o kau ki he ngaahi me‘a na‘á ku mamata ki ai ‘i he lolotonga ‘ave au ‘e he Laumalié; pea kapau kuo ‘ikai ke tohi ‘a e ngaahi me‘a kotoa pē na‘á ku mamata ki ai, ka ‘oku “mo‘oni pē ‘a e ngaahi me‘a kuó u tohi. Pea ‘oku pehē pē. ‘Ēmeni.

17d Molom. 8:21, 41.
FFL Fuakava
Faka-‘Ēpalahamé.
20a Fakahā 1:1–3;
1 Nīfai 14:27.
23a 1 Nīfai 13:20–24;

Molom. 8:33.
b 1 Nīfai 13:28–32.
24a ‘Ēta 4:16.
25a Sione 20:30–31;
Fakahā 1:19.
26a 2 Nīfai 27:6–23;

‘Ēta 3:21–27; 4:4–7;
T&F 35:18;
SS—H 1:65.
27a Fakahā 1:1–3.
29a 1 Nīfai 8.
30a 2 Nīfai 33:10–14.

VAHE 15

*'E ma'u 'e he hako 'o Līhai 'a e ongo-
ngolelei mei he kau Senitailé 'i he
ngaahi 'aho faka'osi—'Oku faka-
tatau hono tānaki 'o 'Isileli ki ha
fu'u 'ōlive 'a ia 'e toe fakahoko ki ai
hono ngaahi va'a totonu—'Oku
fakamatala'i 'e Nīfai 'a e me'a-hā-mai
'o e 'akau 'o e mo'u'i peá ne faka-
matala ki he fakamaau totonu 'a e
'Otuá 'i hono vahevahe 'o e kau
angahalá mei he kau mā'oni'oni.
Ta'u 600–592 K.M. nai.*

PEA na'e hoko 'o pehē 'i he hili
'a e 'ave au, Nīfai, 'e he Laumā-
lié, peá u mamata ki he ngaahi
me'á ni kotoa pē, peá u foki ki
he fale fehikitaki 'o 'eku tamaí.

2 Pea na'e hoko 'o pehē na'á
ku sio ki hoku ngaahi tokouá,
pea na'a nau lolotonga faka-
kikihi 'iate kinautolu 'o kau ki
he ngaahi me'a kuo lea 'aki
kiate kinautolu 'e he'eku tamaí.

3 He ko e mo'oni na'e lahi 'a e
ngaahi me'a lalahi na'á ne lea-
'aki kiate kinautolu, 'a ia na'e
"mahinongata'a, 'o kapau 'e 'ikai
fehu'i 'e ha tangata ki he 'Eikí;
pea ko e me'a 'i he fefeka honau
lotó, ko ia na'e 'ikai te nau
falala ki he 'Eikí 'o hangē ko
me'a na'e totonu ke nau faí.

4 Pea ko 'eni ko au, Nīfai, na'e
mamahi hoku lotó koe'uhi ko e
fefeka 'o honau lotó, pea koe'uhi
foki, ko e ngaahi me'a 'a ia kuó
u mamata ki aí, pea na'á ku
'ilo'i kuo pau ke hoko ia koe-

'uhi ko e fai angahala lahi fau 'a
e fānau 'a e tangatá.

5 Pea na'e hoko 'o pehē na'e
mafasia hoku lotó ko e tupu
mei hoku ngaahi "faingata'a'ia,
he na'á ku tui 'oku lahi ange 'a
hoku ngaahi faingata'a'ia 'i he
mamahi kotoa pē, koe'uhi ko e
'faka'auha 'o hoku kakaí, he
kuó u vakai ki he'enau toó.

6 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he
hili 'eku ma'u ha "iví na'á ku lea
ange ki hoku ngaahi tokouá, 'i
he'eku fie 'ilo meiate kinautolu
'a e 'uhinga 'o 'enau ngaahi
fakakikihi.

7 Pea nau pehē mai: Vakai,
'oku 'ikai mahino kiate kima-
tolu 'a e ngaahi lea kuo lea 'aki
'e he'etau tamaí 'o kau ki he
ngaahi va'a totonu 'o e fu'u
'ōlivé, pea toe kau foki ki he
kau Senitailé.

8 Pea na'á ku pehē ange kiate
kinautolu: Kuo mou "fehu'i koā
ki he 'Eikí?

9 Pea nau pehē mai kiate au:
Kuo 'ikai; he 'oku 'ikai fakahā
mai 'e he 'Eikí ha me'a pehē
kiate kinautolu.

10 Vakai, na'á ku pehē ange
kiate kinautolu: Ko e hā 'oku
'ikai te mou tauhi ai 'a e ngaahi
fekau 'a e 'Eikí? Ko e hā te mou
fie mala'ia ai ko e tupu 'i he
"fefeka 'o homou lotó?

11 'Oku 'ikai te mou manatu'i
koā 'a e ngaahi me'a kuo folo-
fola 'aki 'e he 'Eikí?—Kapau 'e
'ikai te mou fakafefeka homou

15 3a 1 Kol. 2:10–12;
'Alamā 12:9–11.
5a FFL Faingata'a.
b 'Inosi 1:13;

Molom. 6:1.
6a Mōsese 1:10;
SS—H 1:20, 48.
8a Mōsaia 26:13;

'Alamā 40:3.
FFL Lotú.
10a FFL Hē mei he
Mo'oni.

lotó, pea mou “kole kiate au ‘i he tui, ‘o ‘amanaki te mou ma‘u, ‘i ho‘omou tauhi faivelenga ‘eku ngaahi fekaú, ko e mo‘oni ‘e fakahā ‘a e ngaahi me‘á ni kiate kimoutolu.

12 Vakai, ‘oku ou pehē kiate kimoutolu, na‘e fakatatau ‘a e fale ‘o ‘Isilelí ki ha fu‘u ‘ōlive, ‘i he Laumālie ‘o e ‘Eikí ‘a ia na‘e ‘i he‘etau tamaí; pea vakai ‘ikai kuo fesi‘i ‘a kitautolu mei he fale ‘o ‘Isilelí, pea ‘ikai ko ha “va‘a koā ‘a kitautolu ‘o e fale ‘o ‘Isilelí?

13 Pea ko ‘eni, ko e ‘uhinga ‘o e lea ‘a ‘etau tamaí ‘o kau ki he fakahoko ‘o e ngaahi va‘a totonú ‘i hono kakato ‘o e kau Senitailé, ‘e a‘u ki he ngaahi ‘aho fakamuí, ‘i he “faka‘au‘auhifo ‘i he ta‘etui ‘a hotau hakó, ‘io, ‘i he ngaahi ta‘u lahi, mo e ngaahi to‘u tangata lahi ‘i he hili ‘a e hā mai ‘a e ^bMīsaiá ‘i he sino ki he fānau ‘a e tangatá, ‘e toki ‘omi hono kakato ‘o e ‘ongoongolelei ‘a e Mīsaiá ki he kau Senitailé, pea mei he kau “Senitailé ki he toenga ‘o hotau hakó—

14 Pea ‘i he ‘aho ko iá ‘e ‘ilo ‘e he toenga ‘o hotau “hakó ‘oku nau ‘o e fale ‘o ‘Isilelí, pea ko kinautolú ko e kakai ‘o e ^bfua-kava ‘o e ‘Eikí; pea te nau toki ‘ilo‘i pea ma‘u ‘a e ^c‘ilo ki he‘e-

nau ngaahi kuí, kae ‘uma‘ā foki ‘a e ‘ilo ki he ongoongolelei ‘a honau Huhu‘í, ‘a ia na‘e ako‘i ki he‘enau ngaahi tamaí ‘e ia; ko ia, te nau ma‘u ‘a e ‘ilo ki honau Huhu‘i mo e ngaahi tefito‘i me‘a ‘o ‘ene ngaahi tokāteliné, koe‘uhi ke nau ‘ilo‘i pe ‘e fēfē ‘enau ha‘u kiate ia ‘o mo‘uí:

15 Pea ‘e ‘ikai koā te nau nēke-neka ‘i he ‘aho ko iá, pea ‘oatu ‘a e fakafeta‘i ki honau ‘Otuā ta‘engata, ko honau “makatu‘ú mo honau fakamo‘uí? ‘Io, ‘e ‘ikai koā te nau ma‘u ‘i he ‘aho ko iá ‘a e ivi mo e me‘akai mei he ^bvaine mo‘oni? ‘Io, ‘e ‘ikai koā te nau ha‘u ki he loto‘ā sipi mo‘oni ‘a e ‘Otuā?

16 Vakai, ‘oku ou pehē kiate kimoutolu, ‘Io; ‘e toe manatu‘i ‘a kinautolu fakataha mo e fale ‘o ‘Isilelí; pea ‘e “fakahoko ‘a kinautolu, ‘a ia ko e va‘a totonu ‘o e fu‘u ‘ōlivé, ki he fu‘u ‘ōlive totonú.

17 Pea ko e ‘uhinga ‘eni ‘o e lea ‘a ‘etau tamaí; pea ko ‘ene ‘uhingá ‘e ‘ikai hoko ia kae ‘oua kuo hili honau fakamovetevete‘i ‘e he kau Senitailé; pea ko ‘ene ‘uhingá ‘e fakafou mai ia ‘i he kau Senitailé, koe‘uhi ke lava ‘o fakahā ‘e he ‘Eikí ‘a hono māfimafi ki he kau Senitailé, koe‘uhi ko e ‘uhinga tatau mo

11a Sēmisi 1:5–6;
‘Īnosi 1:15;
Molonai 7:26;
T&F 18:18.
FFL Kole.

12a Sēnesi 49:22–26;
1 Nīfai 10:12–14;
19:24.
FFL Lihai, Tamai ‘a
Nīfai.

13a 1 Nīfai 12:22–23;

2 Nīfai 26:15.

b FFL Mīsaiá.

c FFL Ongoongolelei.

d 1 Nīfai 13:42; 22:5–10;
T&F 14:10.

FFL Senitailé, Kau.

14a 2 Nīfai 10:2;

3 Nīfai 5:21–26;

21:4–7.

b FFL Fuakava

Faka-‘Ēpalahamé.

c 2 Nīfai 3:12; 30:5;

Molom. 7:1, 9–10;

T&F 3:16–20.

Vakai ki he peesi
talamu‘aki ‘o e Tohi
‘a Molomoná.

15a FFL Maka.

b Sēnesi 49:11;

Sione 15:1.

16a Sēkope 5:60–68.

ia 'e "li'aki ai ia 'e he kau Siú, pe ko e fale 'o 'Isilelí.

18 Ko ia, kuo 'ikai lau 'a 'etau tamaí ki hotau hakó pē, ka ki he fale kotoa foki 'o 'Isilelí, 'o 'uhinga ki he fuakava 'a ia 'e fakahoko 'i he ngaahi 'aho faka'osí; 'a ia ko e fuakava na'e fai 'e he 'Eikí ki he'etau tamai ko 'Ēpalahamé, 'o ne folofola: 'E monū'ia 'i ho "hakó 'a e ngaahi fa'ahinga kotoa pē 'o e māmaní.

19 Pea na'e hoko 'o pehē ko au, Nīfai, na'á ku lea lahi kiate kinautolu 'o kau ki he ngaahi me'á ni; 'io, na'á ku lea kiate kinautolu 'o kau ki hono "fakafoki mai 'o e kau Siú 'i he ngaahi 'aho faka'osí.

20 Pea na'á ku lau kiate kinautolu 'a e ngaahi lea 'a "Īsaiá, 'a ia na'á ne lea 'o kau ki he fakafoki 'o e kau Siú, pe ko e fale 'o 'Isilelí; pea hili honau fakafokí 'e 'ikai toe veuveuki 'a kinautolu, pea 'e 'ikai toe fakamovetevetea 'a kinautolu. Pea na'e hoko 'o pehē na'á ku lea 'aki ha ngaahi lea lahi ki hoku ngaahi tokouá, pea na'a nau fiemālie ai, 'o nau ^bfakavaivai 'i 'a kinautolu 'i he 'ao 'o e 'Eikí.

21 Pea na'e hoko 'o pehē na'a nau toe lea mai kiate au 'o pehē: Ko e hā 'a e 'uhinga 'o e me'a 'a ia na'e mamata ki ai 'a 'etau

tamaí 'i ha misí? Ko e hā 'a e 'uhinga 'o e fu'u "akau 'a ia na'á ne mamata ki ai?

22 Pea na'á ku pehē ange kiate kinautolu: Ko e fakataipe ia 'o e fu'u "akau 'o e mo'uí.

23 Pea nau pehē mai kiate au: Ko e hā 'a e 'uhinga 'o e "va'a ukamea 'a ia na'e mamata ki ai 'a 'etau tamaí, 'a ia na'e fakatau ki he fu'u 'akaú?

24 Pea na'á ku pehē ange kiate kinautolu, ko e "folofola ia 'a e 'Otuá, pea 'ilonga 'a kinautolu 'e tokanga ki he folofola 'a e 'Otuá, 'o ^bpiki ma'u ki ai, 'e 'ikai te nau teitei mate; pea 'e 'ikai foki lava ke ikuna'i 'a kinautolu 'e he ngaahi "ahi'ahi mo e ngaahi "ngahau vela 'a e "filí ke fakakuihi mo tohoaki'i atu 'a kinautolu ki he faka'auhá.

25 Ko ia, ko au, Nīfai, na'á ku na'ina'i kiate kinautolu ke nau "tokanga ki he folofola 'a e 'Eikí; 'io, na'á ku na'ina'i kiate kinautolu 'aki 'a e ivi kotoa 'o hoku laumālié mo e mālohi kotoa na'e 'iate aú ke nau tokanga ki he folofola 'a e 'Otuá pea manatu ke tauhi ma'u ai pē 'a 'ene ngaahi fekaú 'i he me'a kotoa pē.

26 Pea na'a nau pehē mai kiate au: Ko e hā 'a e 'uhinga 'o e "vaitafe na'e mamata ki ai 'a 'etau tamaí?

27 Pea na'á ku pehē ange kiate

17a FFL Kalusefaí.
18a Sēnesi 12:1–3;
'Ēpa. 2:6–11.
19a 1 Nīfai 19:15.
FFL 'Isileli—Ko hono tātaki 'o 'Isilelí.
20a 1 Nīfai 19:23.
b 1 Nīfai 16:5, 24, 39.
21a 1 Nīfai 8:10–12.

22a 1 Nīfai 11:4, 25;
Mōsesē 3:9.
23a 1 Nīfai 8:19–24.
24a FFL Folofola 'a e 'Otuá.
b 1 Nīfai 8:30;
2 Nīfai 31:20.
c 1 Nīfai 8:23.
FFL 'Ahi'ahi,

'Ahi'ahi'í.
d 'Efesō 6:16;
T&F 3:8; 27:17.
e FFL Tēvoló.
25a T&F 11:2; 32:4;
84:43–44.
26a 1 Nīfai 8:13.

kinautolu ko e “vai na’e mata ki ai ‘a ‘eku tamaí ko e ^b‘ulí ia; pea na’e lahi pehē fau ‘a e mo’ua ‘a ‘ene fakakaukaú ki he ngaahi me’a kehé ko ia na’e ‘ikai ai te ne tokanga’i hono ‘uli ‘o e vaí.

28 Pea na’á ku pehē ange kiate kinautolu ko e “vanu fakamana-vahē ia, ‘a ia ‘okú ne vahe’i ‘a e kau angahalá mei he ‘akau ‘o e mo’uí, kae ‘uma’ā foki mei he kau mā’oni’oni ‘a e ‘Otuá.

29 Pea na’á ku pehē ange kiate kinautolu ko e fakatātā ia ‘o e “heli fakamanavahē, ‘a ia na’e pehē mai ‘e he ‘āngeló kiate au kuo teuteu ma’á e kau fai angahalá.

30 Pea na’á ku pehē ange kiate kinautolu na’e toe mamata foki ‘a ‘etau tamaí na’e vahe’i ‘a e kau angahalá mei he kau mā’oni’oni ‘e he “fakamaau totonu ‘a e ‘Otuá; pea ko hono ngingilá ‘oku hangē ko e maama ‘o e uló ‘o ha afi kakaha, ‘a ia ‘oku ‘alu hake ki he ‘Otuá ‘o ta’engata pea ta’engata, pea ‘oku ‘ikai hano ngata’anga.

31 Pea nau pehē mai kiate au: ‘Oku ‘uhinga koā ‘a e me’á ni ki he fakamamahi’i ‘o e sinó ‘i he ngaahi ‘aho ‘o e “nofo ‘ahi’ahi-‘angá, pe ‘oku ‘uhinga koā ia ki he tu’unga faka’osi ‘o e laumalié ‘i he hili ‘a e ^bmate ‘o e sino faka-

matelié, pe ‘oku ‘uhinga ia ki he ngaahi me’a ‘oku fakamatelié?

32 Pea na’e hoko ‘o pehē na’á ku pehē ange kiate kinautolu ko e fakatātā ia ‘o e ngaahi me’a ‘oku fakamatelie mo fakalaumālie fakatou’osi; koe’uhi ‘e hoko ‘a e ‘aho ‘a ia kuo pau ‘e fakamāu’i ai ‘a kinautolu ‘i he ‘enau ngaahi “ngāué, ‘io, ‘a e ngaahi ngāue ‘a ia na’e fai ‘e he sino fakamatelie ‘i honau ngaahi ‘aho ‘o e nofo ‘ahi’ahi’angá.

33 Ko ia, kapau te nau “mate ‘i he ‘enau fai angahalá, kuo pau ke ^bkapusi atu foki ‘a kinautolu ki tu’a, mei he ngaahi me’a ‘oku fakalaumalié, ‘a ia ‘oku kau ki he mā’oni’oni, ko ia, kuo pau ke ‘omai ‘a kinautolu ke nau tutu’u ‘i he ‘ao ‘o e ‘Otuá, ke ‘fakamāu’i ‘o fakatatau ki he ‘enau ngaahi “ngāué, pea kapau na’e ‘uli ‘enau ngaahi ngāué kuo pau te nau ^e‘uli; pea kapau ‘oku nau ‘uli kuo pau leva ‘e ‘ikai te nau lava ‘o ^fnofo ‘i he pule’anga ‘o e ‘Otuá; ka ne pehē, kuo pau ke ‘uli foki mo e pule’anga ‘o e ‘Otuá.

34 Kae vakai, ‘oku ou pehē kiate kimoutolu, ‘oku ‘ikai ^a‘uli ‘a e pule’anga ‘o e ‘Otuá; pea ‘oku ‘ikai lava ‘o hū ha me’a ‘oku ta’ema’a ki he pule’anga ‘o e ‘Otuá; ko ia, ‘oku pau ai ke teuteu’i ha potu ‘o e ‘uli ma’á e me’a ‘oku ‘ulí.

27a 1 Nīfai 12:16.

b FFL ‘Uli.

28a Luke 16:26;

1 Nīfai 12:18;

2 Nīfai 1:13.

29a FFL Heli.

30a FFL Fakamaau

Totonú.

31a ‘Alamā 12:24; 42:10;

Hilam. 13:38.

b ‘Alamā 40:6, 11–14.

32a FFL Ngāué, Ngaahi.

33a Mōsaia 15:26;

Molonai 10:26.

b ‘Alamā 12:12–16;

40:26.

c FFL Fakamaau

Faka’osí.

d 3 Nīfai 27:23–27.

e 2 Nīfai 9:16;

T&F 88:35.

f Same 15:1–5; 24:3–4;

‘Alamā 11:37;

T&F 76:50–70;

Mōsese 6:57.

34a FFL ‘Uli.

35 Pea ‘oku ‘i ai ha potu kuo teuteu, ‘io, na‘a mo e ^aheli fakamanavahē ‘a ia kuó u lea ki aí, pea ko e ^btēvoló na‘á ne teuteu iá; ko ia ko e nofo‘anga faka‘osi ‘o e ngaahi laumālie ‘o e fa‘ahinga ‘o e tangatá ke nau nofo ‘i he pule‘anga ‘o e ‘Otuá, pe ko hono kapusi ki tu‘a koe‘uhi ko e ‘fakamaau totonu ‘a ia kuó u lau ki aí.

36 Ko ia, ‘e vahe‘i ‘a e kau fai angahalá mei he kau mā‘oní‘oní, kae ‘uma‘ā foki mei he ^aakau ‘o e mo‘uí, ‘a ia ‘oku fungani mahu‘ínga ‘a hono fuá mo ^bfungani lelei lahi hake ‘i he ngaahi fua kehe kotoa pē; ‘io, pea ko e ‘mahu‘ínga taha ia ‘i he ngaahi ^ame‘a-foaki kotoa pē ‘a e ‘Otuá. Pea na‘e pehē ‘eku lea ki hoku ngaahi tokouá. ‘Ēmeni.

VAHE 16

‘Oku faingata‘a hono tali ‘e he kau angahalá ‘a e mo‘oní—‘Oku mali ‘a e ngaahi foha ‘o Līhai mo e ngaahi ‘ofefine ‘o ‘Isimeli—‘Oku fakahinohino‘i ‘e he Liahoná ‘a honau hala ‘i he feitu‘u maomaonano—‘Oku hā mai ‘a e ngaahi fakahinohino mei he ‘Eikí ‘oku tohi ‘i he Liahoná mei he taimi ki he taimi—‘Oku mate ‘a ‘Isimeli; ‘oku lāunga hono fāmílí koe‘uhi ko ho-

nau ngaahi faingata‘a‘iá. Ta‘u 600–592 K.M. nai.

PEA ko ‘eni na‘e hoko ‘o pehē ko au, Nīfai, ‘i he hili ‘a e faka‘osi ‘eku lea ki hoku ngaahi tokouá, vakai, na‘a nau pehē mai kiate au: Kuó ke fakahā mai kiate kimautilu ‘a e ngaahi me‘a ‘oku fefeka, ‘o lahi hake ‘i he me‘a ‘oku mau malava ‘o kātaki‘í.

2 Pea na‘e hoko ‘o pehē na‘á ku pehē ange kiate kinautilu na‘á ku ‘ilo‘i kuó u lea ‘aki ‘a e ngaahi me‘a fefeka ki he fai angahalá ‘o fakatatau ki he mo‘oní; pea kuo fakatonuhia‘i ‘a e mā‘oní‘oní, mo fakamo‘oní ‘e hiki hake ‘a kinautilu ‘i he ‘aho faka‘osí; ko ia, ‘oku lau ‘e he ‘halaiá ‘oku fefeka ‘a e ^bmo‘oní, he ‘oku ‘hoka‘i ai honau lotó.

3 Pea ko ‘eni ‘e hoku ngaahi tokoua, ka ne mou mā‘oní‘oní ‘o mou fie fanongo ki he mo‘oní, ‘o tokanga ki ai, koe‘uhi ke mou ^a‘a‘eva angatonu ‘i he ‘ao ‘o e ‘Otuá, pehē kuo ‘ikai te mou lāunga koe‘uhi ko e mo‘oní, ‘o pehē: ‘Okú ke lea ‘aki ‘a e ngaahi me‘a fefeka kiate kimautilu.

4 Pea na‘e hoko ‘o pehē ko au, Nīfai, na‘á ku na‘ina‘i ki hoku ngaahi tokouá, ‘aki hoku tūkuingatá, ke nau tauhi ‘a e ngaahi fekau ‘a e ‘Eikí.

5 Pea na‘e hoko ‘o pehē na‘a

35a 2 Nīfai 9:19;
Mōsaia 26:27.
FFL Heli.
b 1 Nīfai 14:9;
T&F 1:35.
c FFL Fakamaau
Totonú.
36a Sēnesi 2:9;
2 Nīfai 2:15.

b 1 Nīfai 8:10–12;
‘Alamā 32:42.
c T&F 6:13.
d T&F 14:7.
FFL Mo‘uí Ta‘engatá.
16 2a Sione 3:20;
2 Nīfai 33:5;
‘Īnosi 1:23;
Hilam. 14:10.

FFL Angahalá.
b LFkt. 15:10;
2 Nīfai 1:26; 9:40;
Hilam. 13:24–26.
c Ngāue 5:33;
Mōsaia 13:7.
3a T&F 5:21.
FFL ‘A‘eva, ‘A‘eva mo
e ‘Otuá.

nau “fakavaivai” i ‘a kinautolu ‘i he ‘ao ‘o e ‘Eikí; ko ia na‘á ku ma‘u ai ‘a e fiefia mo ha ngaahi ‘amanaki lahi meiate kinautolu, te nau ‘a‘eva ‘i he ngaahi hala ‘o e mā‘oni‘oní.

6 Pea ko ‘eni, na‘e lea ‘aki mo fai ‘a e ngaahi me‘á ni ‘i he lolotonga nofo ‘a ‘eku tamaí ‘i ha fale fehikitaki ‘i he tele‘a ‘a ia na‘á ne ui ko Lēmiuelá.

7 Pea na‘e hoko ‘o pehē ko au, Nīfai, na‘á ku ma‘u ha toko taha ‘o e ngaahi “ofefine ‘o ‘Isimelí ke hoko ko hoku ^buaifí; kae ‘uma‘ā foki na‘e ma‘u, ‘e hoku ngaahi tokouá ‘a e ngaahi ‘ofefine ‘o ‘Isimelí ke hoko ko honau ngaahi uaifí; pea na‘e ma‘u foki ‘e ‘Sōlami ‘a e ‘ofefine lahi ‘o ‘Isimelí ke hoko ko hono uaifi.

8 Pea ko ia kuo fakahoko ‘e he‘eku tamaí ‘a e ngaahi fekau kotoa pē ‘a e ‘Eikí ‘a ia kuo tuku kiate iá. Pea ko e tahá, ko au, Nīfai, kuo tāpuaki ‘i au ‘e he ‘Eikí ‘o lahi ‘aupito.

9 Pea na‘e hoko ‘o pehē na‘e ongo mai ‘a e le‘o ‘o e ‘Eikí ‘o folofola ki he‘eku tamaí ‘i he pō, ‘o fekau kiate ia ke ne fai ‘i he pongipongi haké ‘ene fononga ki he feitu‘u maomaonganoá.

10 Pea na‘e hoko ‘o pehē ‘i he tu‘u hake ‘a ‘eku tamaí ‘i he pongipongi, ‘o ne ‘alu atu ki he matapā ‘o e fale fehikitakí, na‘á ne ofo lahi ‘aupito ‘i he‘ene mamata ‘i he funga kekekelé ki ha “me‘a fuopotopoto na‘e ngaohi faka‘ofó‘ofa; pea na‘e ‘o

e palasa lelei ia. Pea na‘e ‘i loto ‘i he me‘a fuopotopotó ‘a e hui ‘e ua; pea na‘e tuhu‘i ‘e he taha ‘a e hala ke mau fou ai ‘i he feitu‘u maomaonganoá.

11 Pea na‘e hoko ‘o pehē na‘a mau tānaki fakataha ‘a e me‘a kotoa pē ‘oku totonu ke mau ‘ave ki he feitu‘u maomaonganoá, mo e toenga ‘o ‘emau ngaahi me‘a kotoa pē ‘a ia kuo foaki mai ‘e he ‘Eikí ma‘amautolu; pea na‘a mau to‘o ‘a e tenga‘i ‘akau ‘o e fa‘ahinga kotoa pē ke mau ‘ave ia ki he feitu‘u maomaonganoá.

12 Pea na‘e hoko ‘o pehē na‘a mau ‘ave ‘a homau ngaahi fale fehikitakí ‘o mau ‘alu ki he feitu‘u maomaonganoá, ‘i he kauvai ‘e taha ‘o e vaitafe ko Leimaná.

13 Pea na‘e hoko ‘o pehē na‘a mau fononga ‘i he ‘aho ‘e fā, ‘o meimei fou fakatonga-tongahahaké nai, pea mau toe fokotu‘u homau ngaahi fale fehikitakí; pea mau ui ‘a e hingoa ‘o e potu ko iá ko Seisela.

14 Pea na‘e hoko ‘o pehē na‘a mau to‘o ‘a ‘emau ngaahi kauaná mo ‘emau ngaahi ngahaú, pea mau ō atu ki he feitu‘u maomaonganoá ke tāmata‘i ha me‘a ke kai ‘e homau ngaahi fāmilí; pea hili ‘emau tāmata‘i ha me‘a ke kai ‘e homau ngaahi fāmilí, na‘a mau toe foki ki homau ngaahi fāmilí ‘i he feitu‘u maomaonganoá ki he potu ko Seiselá. Pea na‘a mau toe ‘alu atu ‘i he feitu‘u maomaonganoá,

5a 1 Nīfai 16:24, 39; 18:4.

7a 1 Nīfai 7:1.

b FFL Malí.

c 1 Nīfai 4:35;

2 Nīfai 5:5–6.

10a ‘Alamā 37:38–46.

FFL Liahoná.

‘o fou atu ‘i he feitu‘u tatau pē,
‘o fou atu ai pē ‘i he ngaahi
potu mahu taha ‘o e toafá, ‘a ia
na‘e ‘i he ngaahi ngata‘anga
fonua ofi ki he “Tahi Kulokulá.

15 Pea na‘e hoko ‘o pehē na‘a
mau fononga ‘i ha ngaahi ‘aho
lahi, ‘o mau tāmāte‘i ha me‘a ke
kai ‘i he ve‘e halá ‘aki ‘emau
ngaahi kaufaná mo ‘emau
ngaahi ngahaú, mo ‘emau
ngaahi fo‘i maká mo ‘emau
ngaahi makataá.

16 Pea na‘a mau muimui ki
he ngaahi “fakahinohino ‘a e
me‘a fuopotopotó, ‘a ia na‘e
tataki ‘a kimautilu ki he ngaahi
potu mahu ange ‘o e feitu‘u
maomaonganoá.

17 Pea hili ‘emau fononga ‘i he
ngaahi ‘aho lahi, na‘a mau
fokotu‘u homau ngaahi fale
fehikitakí ‘o fuofuolua si‘i, koe-
‘uhi ke mau toe lava ‘o mālōlō,
mo ma‘u ha me‘akai ma‘a
homau ngaahi fāmilí.

18 Pea na‘e hoko ‘o pehē ko
au, Nīfai, ‘i he‘eku ‘alu atu ke
tāmāte‘i ha me‘a ke kaí, vakai,
na‘á ku motuhi ‘eku kaufaná, ‘a
ia kuo ngaahi ‘aki ‘a e “ukamea
lelei; pea hili ‘eku motuhi ‘eku
kaufaná, vakai, na‘e ‘ita ‘a hoku
ngaahi tokouá kiate au koe‘uhi
ko e mole ‘o ‘eku kaufaná, he
na‘e ‘ikai te mau ma‘u ha me‘a-
kai.

19 Pea na‘e hoko ‘o pehē na‘a
mau foki atu ta‘e-ha-me‘akai ki
homau ngaahi fāmilí, pea ko e
me‘a ‘i he‘enau ongosia lahi

mei he‘enau fonongá, na‘a nau
mamahi lahi koe‘uhi ko e ‘ikai
ha‘anau me‘akai.

20 Pea na‘e hoko ‘o pehē na‘e
kamata ke fu‘u lāunga lahi ‘a
Leimana mo Lēmiuela mo e
ngaahi foha ‘o ‘Isimelí, koe‘uhi
ko ‘enau ngaahi mamahi mo e
ngaahi faingata‘a ‘ia ‘i he feitu‘u
maomaonganoá; kae ‘uma‘ā foki
‘a e kamata ‘e he‘eku tamaí ke
lāunga ki he ‘Eiki, ko hono
‘Otuá; ‘io, pea na‘a nau fu‘u
loto-mamahi kotoa pē, ‘io, ‘o a‘u
ki he‘enau lāunga ki he ‘Eikí.

21 Pea na‘e hoko ‘o pehē ko au,
Nīfai, na‘á ku mamahi fakataha
mo hoku ngaahi tokouá koe‘uhi
ko e mole ‘o ‘eku kaufaná, mo e
mole ‘a e mālohi ‘o ‘enau ngaahi
kaufaná, na‘e faka‘au ke fu‘u
faingata‘a lahi ‘aupito, ‘io, ‘o
a‘u ki he ‘ikai te mau lava ‘o
ma‘u ha me‘akai.

22 Pea na‘e hoko ‘o pehē ko au,
Nīfai, na‘e lahi ‘eku lea ki hoku
ongo tokouá, koe‘uhi ko ‘ena
toe fakafefeka hona lotó, ‘io, ‘o
a‘u ki he “lāunga ki he ‘Eiki ko
hona ‘Otuá.

23 Pea na‘e hoko ‘o pehē ko au,
Nīfai, na‘á ku ngaohi ‘aki ‘a e
‘akau ha kaufana, pea mo ha
ngahau ‘aki ha va‘akau hanga-
tonu; ko ia, na‘á ku to‘o ha kau-
fana, mo ha ngahau, mo ha
makatā, mo ha ngaahi fo‘i maka.
Peá u pehē ange ki he‘eku
“tamai: Ko e fē ha potu ke u ‘alu
ki ai ke ma‘u ha me‘akai?

24 Pea na‘e hoko ‘o pehē na‘á

14a T&F 17:1.

16a 1 Nīfai 16:10, 16, 26;
18:12;

‘Alamā 37:38–46.

18a 2 Sam. 22:35.
22a ‘Eke. 16:8;

Nōmipa 11:1.

23a ‘Eke. 20:12;
Mōsaia 13:20.

ne “fehu’i ki he ‘Eikí, he kuo nau fakavaivai’i ‘a kinautolu koe’uhi ko ‘eku ngaahi leá; he na’á ku lea ‘aki ha ngaahi me’a lahi kiate kinautolu ‘i he ivi ‘o hoku laumálié.

25 Pea na’e hoko ‘o pehē na’e ongo mai ‘a e le’o ‘o e ‘Eikí ki he’eku tamaí; pea na’e “valoki’i lahi ia koe’uhi ko ‘ene lāunga ki he ‘Eikí, ko ia na’e fakavaivai’i ia ‘i he fu’u loto-mamaha lahi.

26 Pea na’e hoko ‘o pehē na’e ongo mai ‘a e le’o ‘o e ‘Eikí ‘o folofola mai kiate ia ‘o pehē: Vakai ki he me’a fuopotopotó, pea vakai ki he ngaahi me’a kuo tohi aí.

27 Pea na’e hoko ‘o pehē ‘i he mamata ‘a ‘eku tamaí ki he ngaahi me’a kuo tohi ‘i he me’a fuopotopotó, na’á ne ilifia mo fu’u tetetete lahi ‘aupito, kae ‘uma’ā foki hoku ongo tokouá mo e ngaahi foha ‘o ‘Isimelí mo homau ngaahi uaifí.

28 Pea na’e hoko ‘o pehē ko au, Nifai, na’á ku vakai ki he ongo hui ‘a ia na’e ‘i he me’a fuopotopotó, na’á na ngāue ‘o fakatatau ki he “tui mo e faivelenga mo e talangofua kuo mau fai ki aí.

29 Pea na’e tohi foki ai mo ha tohi nima fo’ou, ‘a ia na’e faingofua ke lau, ‘a ia na’e fakahā mai ai kiate kinautolu ha “ilo ki he ngaahi hā’ele’anga ‘o e ‘Eikí; pea na’e tohi ia, pea liliu mei he taimi ki he taimi ‘o fakatatau ki he tui mo e faivelenga na’a mau fai ki aí. Pea ko ia ‘oku

hā mai ‘oku lava ‘e he ‘Eiki ‘o fakahoko ‘aki ‘a e ngaahi founa b’ikí ‘a e ngaahi fu’u me’a lalahí.

30 Pea na’e hoko ‘o pehē ko au, Nifai, na’á ku ‘alu hake ki he tumutumumu ‘o e mo’ungá, ‘o hangē ko e ngaahi fakahinohino ‘a ia kuo fakahā mai ‘i he me’a fuopotopotó.

31 Pea na’e hoko ‘o pehē na’á ku tāmata’i ha fanga manu kaivao, ko ia na’á ku ma’u ai ha me’akai ma’a homau ngaahi fāmílí.

32 Pea na’e hoko ‘o pehē na’á ku foki atu ki homau ngaahi fale fehikitakí ‘o fua atu ‘a e fanga manu kuó u tāmata’i; pea ko ‘eni ‘i he’enu vakai kuó u ma’u ha me’akai, hono ‘ikai lahi ‘enua fiefiá! Pea na’e hoko ‘o pehē na’a nau fakavaivai’i ‘a kinautolu ‘i he ‘ao ‘o e ‘Eikí, ‘o nau ‘oatu ‘a e fakafeta’i kiate ia.

33 Pea na’e hoko ‘o pehē na’a mau toe fai atu ‘a ‘emau fonongá, ‘o fou atu ‘o ofi pē ki he feitu’u ko ia na’a mau tomua fou aí; pea hili ‘emau fononga ‘i ha ngaahi ‘aho lahi, na’a mau toe fokotu’u homau ngaahi fale fehikitakí, ke mau nofo ai ‘i ha ngaahi ‘aho ‘e ni’ihi.

34 Pea na’e hoko ‘o pehē na’e mate ‘a “Isimeli, pea na’e tanu ia ‘i he potu na’e uí ko Neihomi.

35 Pea na’e hoko ‘o pehē na’e tangi lahi ‘aupito ‘a e ngaahi ‘ofefine ‘o ‘Isimelí, koe’uhi ko e mate ‘a ‘enua tamaí, pea koe’uhi ko honau ngaahi “faingata’a’ia

24a FFL Lotú.

25a ‘Eta 2:14.

FFL Valoki, Valoki’í.

28a ‘Alamá 37:40.

FFL Tuí.

29a FFL ‘Iló.

b 2 Ng. Tu’i 5:13;

Sēmisi 3:4;

‘Alamá 37:6–7, 41;

T&F 123:16.

34a 1 Nifai 7:2–6.

35a FFL Faingata’a.

'i he feitu'u maomaonganoá; pea nau lāunga ki he'eku tamaí koe'uhi ko 'ene 'omi 'a kinautolu mei he fonua ko Selūsalemá, 'o nau pehē: Kuo si'i mate 'a 'emau tamaí; 'io, pea kuo mau fehēhē'aki holo 'i he feitu'u maomaonganoá, pea kuo mau kātaki'i 'a e faingata'a'ia lahi, mo e fiekaia, mo e fieinua, mo e ongosia; pea hili 'a e ngaahi faingata'a ni kotoa pē, kuo pau ke mau mate 'i he feitu'u maomaonganoá 'i he fiekaia.

36 Pea na'e pehē 'a 'enau lāunga ki he'eku tamaí, pea kiate au foki; pea nau loto ke nau toe foki atu ki Selūsalema.

37 Pea na'e pehē 'e Leimana kia Lēmiuela kae 'uma'ā foki ki he ngaahi foha 'o 'Isimelí: Vakai, tau "tāmate'i 'a 'ema tamaí kae 'uma'ā foki homa tokoua ko Nīfaí, 'a ia kuó ne fokotu'u ia ko e ^bpule mo e faiako kiate kitaua ko hono ongo ta'oketé.

38 Pea ko 'eni, 'okú ne pehē kuo folofola mai 'a e 'Eikí kiate ia, pea kuo tauhi ia foki 'e he kau "āngeló. Kae vakai, 'oku tau 'ilo'i 'okú ne loi kiate kitautolu; pea 'okú ne fakahā 'a e ngaahi me'á ni kiate kitautolu, pea 'okú ne fai 'a e ngaahi me'a lahi 'i he'ene ngaahi olopotó, koe'uhi ke ne kākāa'i 'a hotau matá, 'o ne fakakaukau, mahaló, te ne lava nai 'o taki atu 'a kitautolu ki ha feitu'u maomaonganoa ngali kehe; pea hili 'ene taki atu 'a kitautolú, 'okú ne 'amanaki ke fokotu'u ia ko e tu'i mo e pule kiate kitautolu,

koe'uhi ke ne fai kiate kitautolu 'o fakatatau ki hono lotó mo 'ene fa'itelihá. Pea na'e pehē 'a e fakatupu 'e Leimana 'a e 'ita 'i honau lotó.

39 Pea na'e hoko 'o pehē na'e kau mo kimaua 'a e 'Eikí, 'io, na'e ongo mai 'a e le'o 'o e 'Eikí 'o folofola 'aki ha ngaahi folofola lahi kiate kinautolu, 'o "valoki'i lahi 'a kinautolu; pea 'i he 'osi honau valoki'i 'e he le'o 'o e 'Eikí na'e ta'ofi ai honau 'itá, 'o fakatomala mei he'enau ngaahi angahalá, ko ia na'e toe tāpuaki'i ai 'a kinautolu 'e he 'Eikí 'aki ha me'akai, 'o 'ikai te mau mate.

VAHE 17

'Oku fekau'i 'a Nīfai ke ne fo'u ha vaka—'Oku fakafili kiate ia hono ongo tokouá—'Okú ne na'i-ná'i kiate kinaua 'aki ha'ane toe fakamatala ki he hisitōlia 'o e ngaahi ngāue na'e fai 'e he 'Otuá ki 'Isilelí—'Oku fonu 'a Nīfai 'i he mālohi 'o e 'Otuá—'Oku ta'ofi hono ongo tokouá ke 'oua te na ala kiate ia, telia ná'á na mae 'o hangē ko e musie mōmoa. Ta'u 592–591 K.M. nai.

PEA na'e hoko 'o pehē na'a mau toe fai atu 'emau fononga 'i he feitu'u maomaonganoá; pea na'a mau fou 'o meimei fakahahake 'o fai atu mei he taimi ko iá. Pea mau fononga mo fepaki mo e ngaahi faingata'a'ia lahi 'i he feitu'u maomaonganoá; pea na'e fā'ele'i 'e homau kakai fefiné 'a

e fānau 'i he feitu'u maomaongananoá.

2 Pea na'e pehē fau hono lahi 'o e ngaahi tāpuaki 'a e 'Eiki kiate kimautolú, neongo na'a mau mo'ui mei he kakano'i manu "ota 'i he feitu'u maomaongananoá, na'e foaki 'e homau kakai fefiné 'a e hu'a huhu fe'unga ma'a 'enau fānau, 'o nau sino mālohi, 'io, 'o tatau mo e kau tangata; pea kamata ke nau kātaki'i 'a 'enau fononga pea 'ikai ke toe 'i ai ha ngaahi lāunga.

3 Pea ko ia na'a mau 'ilo'i ko e ngaahi fekau 'a e 'Otuá kuo pau ke fakahoko ia. Pea kapau 'e hanga 'e he fānau 'a e tangatá 'o "tauhi 'a e ngaahi fekau 'a e 'Otuá 'okú ne fafanga 'a kinautolu, pea fakamālohi 'a kinautolu, pea ^b'omi mo e ngaahi founga te nau lava ai 'o fai 'a e me'a kuó ne fekau kiate kinautolú; ko ia, na'á ne 'omi 'a e ngaahi me'a ma'amautolu lolotonga 'emau 'āunofo 'i he feitu'u maomaongananoá.

4 Pea na'a mau 'āunofo 'i he feitu'u maomaongananoá 'i he ngaahi ta'u lahi, 'io, ko e ta'u 'e valu 'i he feitu'u maomaongananoá.

5 Pea na'a mau a'u mai ki he fonua 'a ia na'a mau ui ko Mahu, koe'uhi ko e lahi 'o hono ngaahi fua'i 'akaú, kae 'uma'ā foki mo e huhu'a'i hone 'o e vaó; pea na'e teuteu 'a e ngaahi me'á ni 'e he 'Eiki ke 'oua na'a mau mate. Pea na'a mau mamata ki he tahí, 'a ia na'a mau

ui ko 'Ileanetume, 'a ia ko hono 'uhingá, ko e ngaahi vai lahi.

6 Pea na'e hoko 'o pehē na'a mau fokotu'u homau ngaahi fale fehikitakí 'i he ve'e matātahi; pea neongo kuo mau kātekina 'a e ngaahi "faingata'a'ia lahi mo e fu'u faingata'a, 'io, na'e pehē fau hono lahí 'oku 'ikai ai te mau lava ke tohi kotoa, ka na'a mau fu'u fiefia 'aupito 'i he'emau a'u ki he matātahi; 'o mau ui 'a e potú ko Mahu, koe'uhi ko e lahi hono ngaahi fua'i 'akaú.

7 Pea na'e hoko 'o pehē ko au, Nīfai, 'i he hili 'eku 'i he fonua ko Mahú 'i he ngaahi 'aho lahi, na'e ongo mai 'a e le'ó 'o e 'Eiki kiate au, 'o pehē: Tu'u hake, peá ke 'alu atu ki he mo'ungá. Pea na'e hoko 'o pehē na'á ku tu'u hake 'o 'alu hake ki he mo'ungá, 'o tangi ki he 'Eiki.

8 Pea na'e hoko 'o pehē na'e folofola mai 'a e 'Eiki kiate au, 'o pehē: Ke ke fo'u ha vaka 'o fakatatau ki he "sīpinga te u fakahā kiate koé, koe'uhi ke u lava 'o a'utaki 'a ho kakai ki he kauvai 'e taha 'o e ngaahi vai ní.

9 Pea na'á ku pehē ange: 'E 'Eiki, te u 'alu ki fē ke ma'u mei ai ha maka ukamea ke haka, koe'uhi ke u lava 'o ngaohi 'aki ha ngaahi me'a ngāue ke fo'u 'aki 'a e vaká, 'o fakatatau ki he sīpinga kuó ke fakahā kiate aú?

10 Pea na'e hoko 'o pehē na'e fakahā mai 'e he 'Eiki kiate au 'a

17 2a 1 Nīfai 17:12.
3a Mōsaia 2:41;
'Alamā 26:12.

FFL Talangofuá.
b 1 Nīfai 3:7.
6a 2 Nīfai 4:20.

8a 1 Nīfai 18:2.

e potu ke u 'alu ki ai 'o ma'u mei ai ha maka ukamea ke u ngaohi 'aki ha ngaahi me'a ngāue.

11 Pea na'e hoko 'o pehē ko au, Nīfai, na'á ku ngaohi 'aki ha ngaahi kili'i manu ha me'a tapili ke tapilipili 'aki 'a e afi; pea hili 'eku ngaohi ha me'a tapili ke u ma'u ha me'a ke tapilipili 'aki 'a e afi, na'á ku toloafi 'aki ha ongo maka ke u tafu ha afi.

12 He kuo 'ikai ke tuku 'e he 'Eiki ke mau tutu 'o loko lahi ha afi lolotonga 'emau fononga 'i he feitu'u maomaonganoá; he na'á ne folofola: Te u ngaohi ke melie 'a ho'omou me'akaí koe'uhi ke 'oua na'a mou "haka pe tunu ia;

13 Pea te u hoko foki ko ho'omou maama 'i he feitu'u maomaonganoá; pea te u "tofa 'a e hala ki mu'a 'iate kimoutolu, 'o kapau te mou tauhi 'eku ngaahi fekaú; ko ia, kapau te mou tauhi 'eku ngaahi fekaú, 'e tataki atu 'a kimoutolu ki he ^bfonua 'o e tala'ofá; pea te mou ^c'ilo nai ko au 'oku tataki 'a kimoutolú.

14 'Io, pea na'e folofola foki 'e he 'Eiki: Hili ho'omou a'u ki he fonua 'o e tala'ofá, te mou ^a'ilo ko au, ko e 'Eiki, ko e ^b'Otua au; pea ko au ko e 'Eiki, kuó u fakahaofi 'a kimoutolu mei he faka'auhá; 'io, na'á ku 'omi 'a kimoutolu mei he fonua ko Selūsalemá.

15 Ko ia, ko au, Nīfai, na'á ku feinga ke tauhi 'a e ngaahi fekau 'a e 'Eiki, peá u na'ina'i ki hoku

ongou tokouá ke na tui mateaki mo faivelenga.

16 Pea na'e hoko 'o pehē na'á ku ngaohi ha me'a ngāue 'aki 'a e ukamea 'a ia na'á ku haka mei he maká.

17 Pea 'i he mamata 'a hoku ongo tokouá 'oku ou teuteu ke ^afo'u ha vaká, na'e kamata ke na lāunga koe'uhi ko au, 'o pehē: Ko e tangata vale 'a hota tokouá, he 'okú ne pehē te ne lava 'o fo'u ha vaka; 'io, pea 'okú ne pehē foki te ne lava 'o 'alu ki he kauvai 'e taha 'o e ngaahi fu'u vai lahi ko 'eni.

18 Pea na'e pehē 'a e anga 'o e lāunga 'a hoku ongo tokouá koe'uhi ko au, 'o na faka'amu ke 'oua na'á na ngāue, he na'e 'ikai te na tui te u lava 'o fo'u ha vaka; pea na'e 'ikai foki te na fie tui na'e fakahinohino'i au 'e he 'Eiki.

19 Pea ko 'eni na'e hoko 'o pehē ko au, Nīfai, na'á ku fu'u lotomamahi 'aupito koe'uhi ko e fe-feka 'a hona lotó; pea ko 'eni 'i he'ena sio 'oku ou kamata ke lotomamahí, na'á na ^afiefia 'i hona lotó, pea ko ia na'á na manuki'i au, 'o pehē: Na'á ma 'ilo'i 'e 'ikai te ke lava 'o fo'u ha vaka, he na'á ma 'ilo 'okú ke masiva 'i he poto; ko ia, 'oku 'ikai te ke lava ha fu'u ngāue lahi pehē.

20 Pea 'okú ke tatau mo 'etau tamaí, 'o kākāa'i 'e he ngaahi ^afakakaukau ngali vale 'a hono lotó; 'io, kuó ne taki 'a kitautolu

12a 1 Nīfai 17:2.

13a 'Alamā 37:38–39.

b 1 Nīfai 2:20;

Sēkope 2:12.

c 'Eke. 6:7.

14a 2 Nīfai 1:4.

FFL Fakamo'oní.

b T&F 5:2.

17a 1 Nīfai 18:1–6.

19a FFL Fakatanga,

Fakatanga'i.

20a 1 Nīfai 2:11.

mei he fonua ko Selūsalemá, pea kuo tau ‘auhē ‘i he feitu‘u maomaonganoá ‘i he ngaahi ta‘u lahi ko ‘ení; pea kuo ngāue mālohi ‘a hotau kakai fefiné, lolotonga ‘enau feitamá; pea kuo nau fanau‘i ‘a e fānau ‘i he feitu‘u maomaonganoá mo kātaki‘i ‘a e ngaahi me‘a kotoa pē, tuku kehe pē ‘a e maté; ka na‘e mei lelei ange ke nau mate ‘oku te‘eki ai ke nau ha‘u mei Selūsalemá ‘i he‘enau kātaki‘i ‘a e ngaahi faingata‘a ko ‘ení.

21 Vakai, ko e ngaahi ta‘u lahi ni kuo tau mamahi‘ia ‘i he feitu‘u maomaonganoá, ‘a ia ko e taimi na‘a tau mei ma‘u ai ha fiefia ‘i he‘etau ngaahi koloá mo e fonua ‘o hotau tofí‘á; ‘io, pea na‘a tau mei fiefia ai.

22 Pea ‘oku tau ‘ilo ko e kakai ‘a ia na‘e ‘i he fonua ko Selūsalemá ko e kakai “mā‘oni‘oni; he na‘a nau tauhi ‘a e ngaahi fono mo e ngaahi finangalo ‘o e ‘Eikí, mo e kotoa ‘o ‘ene ngaahi fekaú ‘o fakatatau ki he fono ‘a Mōsesé; ko ia, ‘oku tau ‘ilo ko e kakai mā‘oni‘oni ‘a kinautolu; pea kuo fakamāu‘i ‘a kinautolu ‘e he‘etau tamaí, pea kuo tataki atu ‘a kitautolú koe‘uhí he na‘a tau tokanga ki he‘ene ngaahi leá; ‘io, pea ‘oku tatau mo ia ‘a hota tokouá. Pea na‘e pehē ‘a e anga ‘o e lea na‘e lāunga mo hanu ‘aki ‘e hoku ongo tokouá ‘o kau kiate kimauá.

23 Pea na‘e hoko ‘o pehē ko

au, Nīfai, na‘á ku lea kiate kinaua ‘o pehē ange: ‘Okú mo tui koā kuo tataki atu nai ‘a ‘etau ngaahi tamaí, ‘a ia ko e fānau ‘a ‘Isilelí, mei he nima ‘o e kakai ‘Isipité ‘o kapau na‘e ‘ikai te nau tokanga ki he ngaahi folofola ‘a e ‘Eikí?

24 ‘Io, ‘okú mo mahalo koā na‘e tataki atu nai ‘a kinautolu mei he nofo pōpulá ‘o kapau na‘e ‘ikai fekau ‘e he ‘Eikí kia Mōsese ke ne “tataki atu ‘a kinautolu mei he nofo pōpulá?

25 Ko ‘eni ‘okú mo ‘ilo na‘e nofo “pōpula ‘a e fānau ‘a ‘Isilelí; pea ‘okú mo ‘ilo na‘e hilifaki kiate kinautolu ‘a e ngaahi ^bngāue mamafa, ‘a ia na‘e faingata‘a hono fuesiá; ko ia, ‘okú mo ‘ilo‘i kuo pau pē na‘e lelei kiate kinautolu hono ‘omi ‘a kinautolu mei he nofo pōpulá.

26 Pea ‘okú mo ‘ilo‘i na‘e fekau ‘e he ‘Eikí kia “Mōsese ke ne fai ‘a e fu‘u ngāue ko iá; pea ‘okú mo ‘ilo‘i na‘e vahevahe‘i ‘a e vai ‘o e Tahi Kulokula ki hē mo ē ‘i he‘ene ^bleá, pea nau fononga atu ‘i he kelekele mōmoa.

27 Ka ‘okú mo ‘ilo na‘e melemo ‘a e kau ‘Isipité ‘i he Tahi Kulokulá, ‘a ia ko e kau tau ‘a Feló.

28 Pea ‘okú mo ‘ilo‘i foki na‘e fafanga ‘a kinautolu ‘aki ‘a e “mana ‘i he feitu‘u maomaonganoá.

29 ‘Io, pea ‘okú mo ‘ilo‘i foki na‘e hanga ‘e Mōsese, ‘i he‘ene lea ‘o fakatatau ki he mālohi ‘o

22a 1 Nīfai 1:13.

24a ‘Eke. 3:2–10;

1 Nīfai 19:10;

2 Nīfai 3:9; 25:20.

25a Sēnesi 15:13–14.

^b ‘Eke. 1:11; 2:11.

26a Ngāue 7:22–39.

^b ‘Eke. 14:21–31;

1 Nīfai 4:2;

Mōsaia 7:19;

Hilam. 8:11;

T&F 8:3;

Mōsese 1:25.

28a ‘Eke. 16:4, 14–15, 35;

Nōmipa 11:7–8;

Teut. 8:3;

Mōsaia 7:19.

e ‘Otuá ‘a ia na’e ‘iate iá, ‘o “taa’i ‘a e maká, pea na’e ha’u mei ai ‘a e vai ke inu mei ai ‘a e fānau ‘a ‘Isilelí ‘o fiu.

30 Pea neongo na’e taki atu ‘a kinautolu, ka na’e mu’omu’a ‘iate kinautolu ‘a e ‘Eiki, ko honau ‘Otuá, ko honau Huhu’í, ‘o tataki ‘a kinautolu ‘i he ‘ahó mo foaki ‘a e maama kiate kinautolu ‘i he po’ulí, mo fai ‘a e ngaahi me’a kotoa pē ma’anautolu ‘a ia na’e “aonga ke ma’u ‘e he tangatá, ka na’a nau fakafefeka pē honau lotó mo fakakuihi honau ‘atamaí, mo ^blea kovi kia Mōsese pea ki he ‘Otuá mo’oni mo mo’uí.

31 Pea na’e hoko ‘o pehē na’á ne “faka’auha ‘a kinautolu ‘o hangē ko ‘ene folofolá; pea na’á ne ^btataki ‘a kinautolu ‘o hangē ko ‘ene folofolá; pea na’á ne fai ‘a e ngaahi me’a kotoa pē ma’anautolu ‘o hangē ko ‘ene folofolá; pea na’e ‘ikai ha me’a ‘e fai kā ‘i he’ene folofolá pē.

32 Pea hili ‘enau a’u ki he kauvai ‘e taha ‘o e vaitafe ko Soataní, na’á ne ngaohi ‘a kinautolu ke nau mālohi ke nau “teke’i atu ‘a e fānau ‘o e fonuá; ‘io, ‘o a’u ki honau fakamovetevete’i atu ke faka’auhá.

33 Pea ko ‘eni, ‘okú mo mahalo koā ko e fānau ‘o e fonua ko iá,

‘a ia na’e ‘i he fonua ‘o e tala’ofá, ‘a ia na’e teke’i ki tu’a ‘e he’etau ngaahi tamaí, ‘okú mo mahalo koā na’a nau mā’oni’oni? Vakai, ‘oku ou pehē kiate kimoua, ‘Ikai.

34 ‘Okú mo mahalo koā na’e mei mahu’inga ange nai ‘a ‘etau ngaahi tamaí ‘iate kinautolu ‘o kapau na’a nau mā’oni’oni? ‘Okú ou pehē kiate kimoua, ‘Ikai.

35 Vakai, ‘oku ‘ofa tatau ‘a e ‘Eiki ki he “kakai fulipē; kae ‘ilonga ia ‘oku ^bmā’oni’oni ‘oku “ofeina ia ‘e he ‘Otuá. Kae vakai, kuo lí’aki ‘e he kakai ko ‘ení ‘a e folofola kotoa pē ‘a e ‘Otuá, pea kuo kakato ‘enau angahalá; pea na’e ‘iate kinautolu ‘a hono kotoa ‘o e houhau ‘o e ‘Otuá; pea na’e fakamala’ia’i ‘a e fonuá ‘e he ‘Eiki kiate kinautolu, peá ne tāpuaki’i ia ki he’etau ngaahi tamaí; ‘io, na’á ne fakamala’ia’i ia kiate kinautolu koe’uhi ke nau ‘auha; ka na’á ne tāpuaki’i ia ki he’etau ngaahi tamaí ke nau ma’u ‘a e mālohi ke ‘oua na’a nau ‘auha.

36 Vakai, kuo “fakatupu ‘e he ‘Eiki ‘a e ^bmāmani koe’uhi ke “nofo’i ia; pea kuó ne fakatupu ‘a ‘ene fānau ke nau ma’u ia.

37 Pea ‘okú ne “fakatupu ha pule’anga ‘oku mā’oni’oni, peá

29a ‘Eke. 17:6;
Nōmipa 20:11;
Teut. 8:15;
1 Nīfai 20:21.

30a T&F 18:18; 88:64–65.
b ‘Eke. 32:8;
Nōmipa 14:2–3;
‘Isikeli 20:13–16;
T&F 84:23–25.

31a Nōmipa 26:65.

b 1 Nīfai 5:15;
T&F 103:16–18.
32a Nōmipa 33:52–53;
Siosuia 24:8.

35a Ngāue 10:15, 34;
Loma 2:11;
2 Nīfai 26:23–33.

b Same 55:22;
1 Nīfai 22:17.

c 1 Sam. 2:30;

Same 97:10; 145:20;
‘Alamā 13:4;
T&F 82:10.

36a FFL Fakatupú.
b FFL Māmani.
c ‘Isaia 45:18;
‘Epa. 3:24–25.

37a LĪfkt. 14:34;
1 Nīfai 4:13;
‘Eta 2:10; T&F 117:6.

ne faka'auha 'a e ngaahi pule-
'anga 'o e kau fai angahalá.

38 Pea 'okú ne tatakí atu 'a e
kau mā'oní'oní ki he ngaahi
"fonua mahu'inga, ka 'okú ne
'faka'auha 'a e kau fai angahalá,
mo fakamala'ia'í 'a e fonuá
koe'uhi ko kinautolu.

39 'Okú ne pule 'i 'olunga 'i
he ngaahi langí, he ko hono
'afio'angá ia, pea ko e māmaní
'a hono "tu'unga to'ukupu kele-
kelé.

40 Pea 'okú ne 'ofa 'iate kinau-
tolu 'oku nau fie tali ia ke hoko
ko honau 'Otuá. Vakai, na'á
ne 'ofa 'i he'etau ngaahi tamaí,
'o ne "fuakava mo kinautolu,
'io, 'a 'Ēpalahame, ^b'Aisake mo
'Sēkope; pea na'á ne manatu'í
'a e ngaahi fuakava kuó ne faí;
ko ia, na'á ne 'omi 'a kinautolu
mei he fonua ko "Isipité.

41 Pea na'á ne tautea'í 'a kinau-
tolu 'i he feitu'u maomaonganoá
'aki 'ene me'a kinikinisi; he na'a
nau "fakafefeka honau lotó 'o
hangē kuó mo faí; pea na'e
fakatonutonu 'a kinautolu 'e he
'Eikí koe'uhi ko 'enau angahalá.
Na'á ne fekau atu 'a e fanga
^bngata vela 'oku puna kiate
kinautolu; pea hili hono huhu
kinautolú, na'á ne teuteu 'a e
founga ke lava ai 'o 'fakamo'ui
'a kinautolu; pea ko e ngāue
pē na'e 'anautolu ke faí ko e

mamata pē; pea ko e me'a 'i
hono "faingofua 'o e foungá, pe
ko hono faingofuá, na'e 'i ai 'a e
tokolahi na'e mate ai.

42 Pea na'a nau fakafefeka
honau lotó mei he taimi ki he
taimi, pea nau "angatu'u kia
^bMōsesé, kae 'uma'ā foki ki he
'Otuá; ka neongo iá, 'okú mo
'ilo na'e tatakí atu 'a kinautolu
'i hono māfimafi ta'e-hano-tataú
ki he fonua 'o e tala'ofá.

43 Pea ko 'eni, 'i he hili 'a e
ngaahi me'á ni kotoa pē, kuo
hokosia 'a e taimi, 'a ia kuo nau
hoko ai 'o fai angahala, 'io, 'o
meimei a'u ki hono kakató; pea
he'ilo na'a kuo ofi he 'ahó ni 'a
honau faka'auhá; he 'oku ou
'ilo kuo pau ke hokosia 'a e 'aho
'e faka'auha ai 'a kinautolu,
tuku kehe ha tokosi'í pē, 'a ia 'e
tatakí atu ki he pōpulá.

44 Ko ia, na'e "fekau 'e he 'Eikí
ki he'eku tamai ke ne 'alu ki he
toafá; pea na'e feinga foki 'e he
kau Siú ke to'o 'ene mo'uí; 'io,
pea kuó ^bmo feinga foki mo
kimoua ke to'o 'ene mo'uí; ko
ia, ko e ongo fakapō 'a kimoua
'i homo lotó, pea 'okú mo
hangē pē ko kinautolú.

45 'Okú mo "vave ki he fai
angahalá, kae tuai ki he mana-
tu'í 'o e 'Eikí ko homo 'Otuá.
Kuó mo mamata ki ha ^b'āngelo,
pea na'e lea ia kiate kimoua; 'io,

38a FFL Fonua 'o e
Tala'ofá.

b Lev. 20:22.

39a 'Īsaia 66:1;
T&F 38:17; 'Ēpa. 2:7.

40a FFL Fuakava
Faka-'Ēpalahamé.
b Sēnesi 21:12;
T&F 27:10.

c Sēnesi 28:1–5.

d Teut. 4:37.

41a 2 Ng. Tu'í 17:7–23.

b Nōmipa 21:4–9;

Teut. 8:15;

'Alamā 33:18–22.

c Sione 3:13–15;

2 Nifai 25:20.

d 'Alamā 37:44–47;

Hilam. 8:15.

42a Nōmipa 14:1–12.

FFL Angatu'ú.

b T&F 84:23–24.

44a 1 Nifai 2:1–2.

b 1 Nifai 16:37.

45a Mōsaia 13:29.

b 1 Nifai 4:3.

kuó mo fanongo ki hono le'ó mei he taimi ki he taimi; pea kuó ne lea kiate kimoua 'i he kih'i le'o-si'i, ka na'e 'ikai te mo 'lava 'o ongo'i, 'o 'ikai ai te mo ongo'i 'a 'ene ngaahi leá; ko ia, kuó ne lea kiate kimoua 'o hangē ko e 'u'ulu 'o e maná, 'a ia na'e ngaahi ke ngalulululu ai 'a e fonuá 'o hangē ka mafahi ua iá.

46 Pea 'okú mo 'ilo foki 'okú ne mafai ke pule ke mole atu 'a e māmaní 'i he "mālohi 'o 'ene folofola māfimafí; 'io, pea 'okú mo 'ilo 'okú ne mafai ke fakatokalelei 'a e ngaahi potu tokakoví, pea fakamafahifahi 'a e ngaahi potu tokalelei 'i he'ene folofolá. 'Oiauē, kapau ko ia, ko e hā nai 'oku fu'u fefeka pehē fau ai 'a homo lotó?

47 Vakai, kuo makafokafo hoku laumālié 'i he mamahi lahi koe'uhi ko kimoua, pea 'oku mamahi hoku lotó; 'oku ou manavahē na'a kapusi atu 'a kimoua ke ta'engata. Vakai, 'oku ou "fonu 'i he Laumālie 'o e 'Otuá, pea 'oku pehē fau hono lahí 'oku ^b'ikai ai ha ivi 'i hoku sinó.

48 Pea ko 'eni na'e hoko 'o pehē 'i he hili 'eku lea 'aki 'a e ngaahi lea ní, na'á na 'ita kiate au, peá na holi ke lí au ki he loto moaná; pea 'i he'ena 'unu'unu mai ke puke au 'aki hona nimá, na'á ku lea atu kiate kinoua 'o pehē: 'I he huafa 'o e 'Otua Māfimafí 'oku ou fekau kiate kimoua, ke 'oua na'á mo "ala kiate au, he

'oku ou fonu 'i he ^bmālohi 'o e 'Otuá, 'o a'u ki he vela 'a hoku kakanó; pea 'ilonga ia 'e hili hono nimá kiate aú te ne 'mae 'o hangē ko ha musie mōmoa; pea te ne hangē ko e me'a noa pē ki he māfimafi 'o e 'Otuá, he 'e taa'ia 'e he 'Otuá.

49 Pea na'e hoko 'o pehē ko au, Nifai, na'á ku tala ange kiate kinoua ke 'oua na'á na toe lāunga ki he'ena tamaí; pea 'oua foki te na fakafisi ke ngāue mo au, he kuo fekau kiate au 'e he 'Otuá ke u fo'u ha vaka.

50 Pea na'á ku pehē ange kiate kinoua: "Kapau na'e fekau kiate au 'e he 'Otuá ke u fai 'a e me'a kotoa pē, pehē te u lava 'o fai ia. Ka 'o ka ne ka fekau kiate au ke u pehē ki he vai ni, ke ke hoko ko e kelekele, 'e hoko ia ko e kelekele; pea kapau te u lea 'aki ia, 'e fai ia.

51 Pea ko 'eni, kapau 'oku 'i he 'Eiki 'a e mālohi lahi pehē, pea kuó ne fai ha ngaahi mana lahi pehē 'i he lotolotonga 'o e fānau 'a e tangatá, ko e hā nai 'oku 'ikai ai te ne "fakahinohino 'i au ke u fo'u ha vaká?

52 Pea na'e hoko 'o pehē ko au, Nifai, na'á ku lea 'aki 'a e ngaahi me'a lahi ki hoku ongo tokouá, ko ia na'á na puputu'u ai, 'o 'ikai te na lava ke fakakikihi mo au; 'o 'ikai foki te na loto-to'a ke hili hona nimá kiate au pe ala 'aki hona louhi 'i nimá kiate au, 'io, 'i ha ngaahi 'aho lahi. Pea na'e lahi pehē fau 'a e ivi 'o e

45c 'Efesō 4:19.
46a Hilam. 12:6–18.
47a Maika 3:8.
b 1 Nifai 19:20.

48a Mōsaia 13:3.
b 2 Nifai 1:26–27.
FFL Mālohi.
c 1 Ng. Tu'i 13:4–7.

50a Filipai 4:13;
1 Nifai 3:7.
51a Sēnesi 6:14–16;
1 Nifai 18:1.

“Laumālie ‘o e ‘Otuá, na’e ‘ikai ai te na loto-to’a ke fai ‘eni telia na’á na mae ‘i hoku ‘aó; pea kuo pehē ‘ene ue’i hake ‘a kinauá.

53 Pea na’e hoko ‘o pehē na’e folofola mai ‘a e ‘Eikí kiate au: Toe mafao atu ho nimá ki ho ongo tokouá, pea ‘e ‘ikai te na mae ‘i ho ‘aó, ka te u lulu’i ‘a kinaua, ‘oku folofola ‘e he ‘Eikí, pea te u fai ‘eni, koe’uhi ke na ‘ilo’i ko au ko e ‘Eiki, ko hona ‘Otuá.

54 Pea na’e hoko ‘o pehē na’á ku mafao atu hoku nimá ki hoku ongo tokouá, pea na’e ‘ikai te na mae ‘i hoku ‘aó; ka na’e lulu’i ‘a kinaua ‘e he ‘Eikí, ‘io, ‘o hangē ko e folofola kuó ne folofola’akí.

55 Pea ko ‘eni, na’á na pehē: ‘Okú ma ‘ilo’i fakapapau ‘oku ‘iate koe ‘a e ‘Eikí, he ‘okú ma ‘ilo’i ko e mālohi ia ‘o e ‘Eikí ‘a ia kuo lulu’i ‘a kimauá. Pea na’á na tōmape’e hifo ‘i mu’a ‘iate au, ‘o na mei “hū kiate au, ka na’e ‘ikai te u fie tuku ‘a kinaua, peá u pehē ange: Ko au ko homo tokoua, ‘io, ko homo tehiná; ko ia, hū ki he ‘Eikí ko homo ‘Otuá, pea faka’apa’apa ki ho’omo tamaí mo ho’omo fa’eé koe’uhi ke fuoloa homo ngaahi ^bahó ‘i he fonua, ‘a ia ‘e foaki ‘e he ‘Eiki ko homo ‘Otuá kiate kimouá.

VAHE 18

‘Oku faka’osi ‘a e vaká—‘Oku fakamatala ki hono fanau’i ‘o Sēkope

mo Siosefá—‘Oku kamata ‘a e folau ki he fonua ‘o e tala’ofá—‘Oku kau ‘a e ngaahi foha ‘o ‘Isimeli mo honau ngaahi uaifi ‘i he fakafiefia mo e angatu’ú—‘Oku ha’i ‘a Nīfai, pea teke fakaholomui ‘a e vaká ‘e ha afā lahi—‘Oku tukuanage ‘a Nīfai, pea ‘oku lolomi ‘a e afaá ‘i he’ene lotú—Ko e tū’uta ‘a e kakaí ki he fonua ‘o e tala’ofá. Ta’u 591–589 K.M. nai.

PEA na’e hoko ‘o pehē na’á na hū ki he ‘Eikí, ‘o na ō atu mo au; pea na’a mau ngaohi ‘a e ngaahi ‘akau ‘i ha founga fakatufunga faka’ofo’ofa. Pea na’e fakahā mai ‘e he ‘Eikí kiate au mei he taimi ki he taimi ‘a e founga ke u ngaohi ‘aki ‘a e ngaahi ‘akau ‘o e vaká.

2 Pea ko ‘eni ko au, Nīfai, na’e ‘ikai te u ngaohi ‘a e ngaahi ‘akau ‘o hangē ko e founga kuo poto ai ‘a e tangatá; pea ‘ikai foki te u fo’u ‘a e vaka ‘o hangē ko e founga ‘a e tangatá; ka na’á ku ngaohi ia ‘o fakatatau ki he founga kuo fakahā kiate au ‘e he ‘Eikí; ko ia, na’e ‘ikai fakatatau ia mo e founga ‘a e tangatá.

3 Pea ko au Nīfai, na’á ku ‘alu tu’o lahi ki he mo’unga, peá u “lotu tu’o lahi ki he ‘Eiki; ko ia, na’e ^bfakahā mai ‘e he ‘Eikí kiate au ‘a e ngaahi me’a lalahi.

4 Pea na’e hoko ‘o pehē ‘i he hili ‘eku faka’osi ‘a e vaká, ‘o fakatatau ki he folofola ‘a e ‘Eikí, na’e vakai ‘e hoku ongo tokouá kuo lelei ia, pea kuo matu’aki faka’ofo’ofa ‘aupito ‘a

52a FFL Laumālie
Mā’oni’oni.

55a Ngāue 14:11–15.

b ‘Eke. 20:12;
Mōsaia 13:20.

18 3a FFL Lotú.

b FFL Fakahā.

hono fa'ú; ko ia, na'á na toe "fakavaivai'i 'a kinaua 'i he 'ao 'o e 'Eikí.

5 Pea na'e hoko 'o pehē na'e folofola mai 'a e le'ó 'o e 'Eikí ki he'eku tamaí, ke mau tu'u hake, pea ō hifo ki he loto vaká.

6 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he pongipongi haké, hili 'emau teuteu 'a e me'a kotoa pē, 'a e ngaahi fua'i 'akau lahi mo e "kakano'i manu mei he feitu'u maomaonganoá, pea mo e hu'a hone lahi 'aupito mo e ngaahi me'akai mo e nāunau 'o fakatatau ki he me'a kuo fekau kiate kimautolu 'e he 'Eikí, pea na'a mau ō hifo ki he loto vaká mo 'emau 'utá kátoa mo 'emau ngaahi tenga'i 'akaú pea mo e me'a kotoa pē kuo mau 'omi mo kimautolú, ko e tokotaha taki taha 'o fakatatau ki hono ta'u; ko ia na'a mau ō hifo kotoa pē ki loto vaka mo homau ngaahi uaifí mo 'emau fānaú.

7 Pea ko 'eni, kuo fanau'i 'e he'eku tamaí ha foha 'e toko ua 'i he feitu'u maomaonganoá; na'e ui 'a e lahi ko "Sēkope, pea ko e si'í ko ^bSiosefa.

8 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he hili 'emau ō hifo kotoa pē ki he loto vaká, pea kuo mau 'ave mo kimautolu 'a 'emau ngaahi me'akai mo e nāunaú mo e ngaahi me'a 'a ia kuo fekau kiate kimautolú, na'a mau tuku folau atu ki "tahi pea na'e teketeke'i atu 'a kimautolu 'e he

matangí 'o hanga atu ki he ^bfonua 'o e tala'ofá.

9 Pea hili homau teketeke'i atu 'e he matangí 'i he ngaahi 'aho lahi, vakai, na'e kamata ke fakafiefia 'a hoku ngaahi tokouá mo e ngaahi foha 'o 'Isimelí kae 'uma'ā foki honau ngaahi uaifí, pea ko ia na'a nau kamata ke hulohula, mo hiva, mo lea fu'u ta'e-faka'apa'apa 'aupito, 'io, na'e ngalo 'iate kinautolu 'a e mālohi 'a ia kuo 'omi 'a kinautolu ki ai; 'io, na'a nau hikisia 'i he fu'u anga ta'e-faka'apa'apa lahi.

10 Pea ko au, Nīfai, na'e kamata ke u fu'u ilifia lahi telia na'a houhau 'a e 'Eikí kiate kimautolu, pea te'ia 'a kimautolu koe'uhi ko 'emau angahalá, pea 'e folo hifo ai 'a kimautolu 'i he ngaahi loloto 'o e tahí, ko ia, ko au, Nīfai, na'á ku kamata ke lea 'o fu'u fakamātoato 'aupito kiate kinautolu; kae vakai na'a nau "ita kiate au, 'o pehē: 'Oku 'ikai te mau loto ke hoko homa tehina ko e ^bpule kiate kimautolu.

11 Pea na'e hoko 'o pehē na'e puke au 'e Leimana mo Lēmiuela 'o na ha'i au 'aki 'a e ngaahi afo, pea na'á na fu'u ngaohikovi'i 'aupito au; ka neongo iá, na'e "tuku pē 'e he 'Eikí ke fai ia koe'uhi ke ne fakahā atu ai 'a hono māfimaí, koe'uhi ke fakahoko 'a 'ene folofola kuó ne folofola 'aki 'o kau ki he kau fai angahalá.

4a 1 Nīfai 16:5.
6a 1 Nīfai 17:2.
7a 2 Nīfai 2:1.
b 2 Nīfai 3:1.
8a 2 Nīfai 10:20.

b 1 Nīfai 2:20.
FFL Fonua 'o e
Tala'ofá.
10a 1 Nīfai 17:17–55.
b Sēnesi 37:9–11;

1 Nīfai 16:37–38;
2 Nīfai 1:25–27.
11a 'Alamā 14:11.

12 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he hili 'ena ha'i au 'o 'ikai ai te u toe lava 'o ngāué, ko e ^akāpasa, 'a ia kuo teuteu 'e he 'Eikí, na'e tuku 'ene ngāué.

13 Ko ia, na'e 'ikai te nau 'ilo pe te nau faka'uli ki fē 'a e vaká, he na'e tō 'a e fu'u matangi, 'io, 'a e fu'u afā lahi mo fakamanavahē; pea na'e ^ateketeke'i fakaholomui 'a kimautilu 'i he funga 'o e ngaahi vaí 'i ha 'aho 'e tolu; pea na'e kamata ke nau fu'u ilifia 'aupito telia na'a nau melemo 'i he tahí; ka neongo iá, na'e 'ikai te nau tukuange au.

14 Pea 'i he 'aho fā 'o hono teketeke'i fakaholomui 'a kimautilú, na'e faka'au ke fu'u mālohi ange 'aupito 'a e afaá.

15 Pea na'e hoko 'o pehē na'e 'amanaki ke folo hifo 'a kimautilu 'i he ngaahi loloto 'o e tahí. Pea hili hono teketeke'i fakaholomui 'a kimautilu 'i he ngaahi vaí 'i he 'aho 'e fā, na'e kamata ke ^amahino ki hoku ongo tokouá kuo 'iate kinua 'a e ngaahi tautea 'a e 'Otuá, pea kuo pau ke na mate 'o kapau 'e 'ikai te na fakatomala mei he'ena ngaahi angahalá; ko ia na'á na ha'u ai kiate au, 'o vete ange 'a e ngaahi ha'i 'a ia na'e 'i hoku ongo kau'inimá, pea vakai kuo fufula 'o fu'u lahi hoku ongo nimá; pea kuo fufula 'o fu'u lahi foki mo hoku ongo tunga'iva'é, pea na'e mamahi lahi 'aupito.

16 Ka neongo iá, na'á ku sio pē ki hoku 'Otuá, pea na'á ku ^afakafeta'i kiate ia 'i he 'ahó

kotoa; pea na'e 'ikai te u lāunga ki he 'Eikí koe'uhi ko hoku ngaahi faingata'a'iá.

17 Ko 'eni kuo lea 'aki 'e he'eku tamai, ko Līhai, 'a e ngaahi me'a lahi kiate kinua, kae 'uma'ā foki 'a e ngaahi foha 'o ^a'Isimelí; kae vakai, na'a nau fai ha ngaahi lea fakamanamana fakamanavahē lahi ki ha taha pē te ne taukapo'i au; pea ko e me'a 'i he fu'u motu'a 'a 'eku ongo mātu'á, pea ko e me'a 'i he'ena kātaki'i 'a e mamahi lahi koe'uhi ko 'ena fānaú, ko ia na'e 'ohifo ai 'a kinua, 'io, ki hona mohengá kuó na puke.

18 Pea koe'uhi ko 'ena mamahi mo e loto-mamahi lahí, pea mo e angahala 'a hoku ongo tokouá, na'e fakaofiofi ai ke 'ave atu 'a kinua mei he mo'uí ni ke na fetaulaki mo hona 'Otuá; 'io, na'e ofi ke 'ohifo hona lou'ulu hinaá ke tokoto 'i lalo 'i he efú; 'io, na'e ofi ke lī 'a kinua 'i he loto-mamahí ki ha tanu'anga 'i he tahí.

19 Pea ko Sēkope pea mo Siosefa foki, na'á na kei si'i, he na'e 'aonga ke na ma'u 'a e me'akai lahi, ko ia na'á na loto-mamahi ko e tupu mei he ngaahi faingata'a'ia 'a 'ena fa'éé; kae 'uma'ā foki ^ahoku uaifí mo hono ngaahi lo'imatá mo e ngaahi lotú, pea mo 'eku fānaú foki, ka na'e 'ikai te nau fakamolū 'a e loto 'o hoku ongo tokouá ke na tukuange au.

20 Pea na'e 'ikai ha me'a 'e lava ke fakamolū hona lotó, ka

12a 1 Nifai 16:10, 16, 26;
2 Nifai 5:12;
'Alamā 37:38–47;

T&F 17:1.
13a Mōsaia 1:17.
15a Hilam. 12:3.

16a 'Alamā 36:28.
17a 1 Nifai 7:4–20.
19a 1 Nifai 7:19; 16:7.

ko e māfimafi pē 'o e 'Otuá, 'a ia na'e hangē ka fakahoko ai kiate kinaua 'a e faka'auhá; ko ia, 'i he'ena vakai 'oku ofi ke folo hifo 'a kinaua 'i he ngaahi loloto 'o e tahí, na'á na fakatomala ai mei he me'a kuó na faí; ko ia na'á na vete ange ai au.

21 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he hili 'ena vete ange aú, vakai na'á ku to'o hake 'a e kāpasá, pea na'e tuhu ia ki he feitu'u na'á ku loto ki aí. Pea na'e hoko 'o pehē na'á ku lotu ki he 'Eikí; pea hili 'eku lotú, na'e malū 'a e matangí, pea na'e 'osi 'a e afaá, pea na'e tofu 'aupito.

22 Pea na'e hoko 'o pehē ko au, Nīfai, na'á ku faka'uli 'a e vaká, ke mau toe folau atu ki he fonua 'o e tala'ofá.

23 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he hili 'emau folau 'i he ngaahi 'aho lahi, na'a mau tau ki he "fonua 'o e tala'ofá; pea mau hifo atu ki 'uta, 'o fokotu'u homau ngaahi fale fehikitakí; pea na'a mau ui ia ko e fonua 'o e tala'ofá.

24 Pea na'e hoko 'o pehē na'a mau kamata ke ngoue'i 'a e kelekelé, 'o mau kamata ke tō 'a e ngaahi tenga'i 'akau; 'io, na'a mau tō 'emau tenga'i 'akau kotoa pē ki he kelekelé, 'a ia kuo mau 'omi mei he fonua ko Selūsalemá. Pea na'e hoko 'o pehē na'a nau tupu lahi 'aupito; ko ia na'e tāpuekina 'a kimautolu 'o fu'u lahi 'aupito.

25 Pea na'e hoko 'o pehē na'a mau 'ilo'i 'i he funga 'o e fonua 'o e tala'ofá, lolotonga 'emau fononga 'i he feitu'u maoma-

nganoá, na'e 'i ai 'a e fanga manu 'o e fa'ahinga kotoa pē 'i he ngaahi vao 'akaú, 'a e fanga pulu fefiné mo e fanga pulu tangata fakatou'osi, mo e 'así, mo e hōsí, mo e kosí, mo e kosi kaivaó, pea mo e fanga manu kaivao 'o e fa'ahinga kotoa pē, 'a ia 'oku 'i ai ke faka'aonga'i 'e he tangatá. Pea na'a mau 'ilo'i 'a e ngaahi fa'ahinga kotoa pē 'o e maka ukamea, 'a e koulá mo e silivá fakatou'osi, pea mo e kopá.

VAHE 19

'Oku ngaohi 'e Nīfai ha ngaahi peletí mei he maka ukamea, pea tohi ki ai 'a e hisitōlia 'o hono kakaí —'E hā'ele mai 'a e 'Otua 'o 'Isilelí 'i he hili ha ta'u 'e onongeau mei he taimi na'e 'alu ai 'a Līhai mei Selūsalemá —'Oku fakamatata 'a Nīfai ki He'ene ngaahi mamahí mo hono kalusefaí —'E fehi'anekina 'a e kau Siú pea fakamovetevete'i 'o a'u ki he ngaahi 'aho faka'osí, pea te nau toe tafoki ai ki he 'Eikí. Ta'u 588–570 K.M. nai.

PEA na'e hoko 'o pehē na'e fekau kiate au 'e he 'Eikí, ko ia na'á ku ngaohi ai ha ngaahi peletí 'aki ha maka ukamea ke u lava 'o tongitongi ki ai 'a e lekooti 'o hoku kakaí. Pea na'á ku tongitongi ki he ngaahi "peleti 'a ia na'á ku ngaohi 'a e lekooti 'a 'eku 'tamaí, kae 'uma'ā mo 'emau ngaahi fononga 'i he feitu'u maomaonganoá mo e ngaahi kikite 'a 'eku tamaí; kae 'uma'ā

foki ha'aku ngaahi kikite lahi kuó u tongitongi ki ai.

2 Pea na'e 'ikai te u 'ilo 'i he taimi na'á ku ngaohi ai iá, 'e fekau kiate au 'e he 'Eikí ke u ngaohi 'a e ngaahi peleti ko "eni; ko ia, ko e lekooti 'o e mo'ui 'a 'eku tamaí, mo e tohi hohoko 'o 'ene ngaahi tamaí, pea mo e konga lahi 'o 'emau ngaahi ngāue 'i he feitu'u maomaonga-noá kuo tongitongi ia ki he ngaahi peleti 'a ia kuó u lau ki aí; ko ia, ko e ngaahi me'a na'e hoko ki mu'a 'i he'eku ngaohi 'a e ngaahi peleti ko "eni, 'oku mo'oni ia, pea 'oku fakamatala kakato ange 'i he ngaahi 'ulu-aki peletí.

3 Pea hili 'eku ngaohi 'a e ngaahi peleti ko 'eni koe'uhi ko e fekaú, ko au, Nifai, na'á ku ma'u ha fekau ke tohi ki he ngaahi peleti ko "eni 'a e ngāue fakafaifekau mo e ngaahi kikite, 'a honau ngaahi konga mahinon-gofua mo mahu'inga angé; pea ke tauhi 'a e ngaahi me'a 'a ia kuo tohi ke ako'i 'aki 'a hoku kakaí, 'a ia 'oku totonu ke nau ma'u 'a e fonuá, kae 'uma'ā foki ha ngaahi taumu'a ^bfakapoto-poto kehe, 'a ia ko ha ngaahi taumu'a 'oku 'afio'i 'e he 'Eikí.

4 Ko ia, ko au, Nifai, na'á ku fai ha lekooti 'i he ngaahi peleti kehé, 'a ia 'oku fakamatala, pe 'oku kau ai ha fakamatala lahi ange ki he ngaahi tau mo e

ngaahi fakakikihí mo e ngaahi faka'auha 'o hoku kakaí. Pea kuó u fai 'eni, peá u fekau ki hoku kakaí 'a e me'a ke nau fai hili ha'aku mate; pea ke tukufakaholo 'a e ngaahi peleti ko 'eni mei he to'u tangata 'e taha ki he to'u tangata 'e taha, pe mei he palōfita 'e taha ki he palōfita 'e taha, kae 'oua ke ma'u ha ngaahi fekau kehe mei he 'Eikí.

5 Pea 'e fai ha fakamatala ki he'eku "ngaohi 'a e ngaahi peleti ko 'eni 'amui; pea ko ia, vakai, te u fai 'o hangē ko e me'a kuó u lea'akí; pea 'oku ou fai 'eni koe'uhi ke lava 'o ^btauhi 'a e ngaahi me'a toputapu angé koe'uhi ke 'ilo 'e hoku kakaí.

6 Ka neongo iá, 'oku 'ikai te u tohi ha me'a ki he ngaahi peletí kā 'i he'eku pehē 'oku "topu-tapu ia. Pea ko 'eni, kapau 'oku 'i ai ha'aku fai hala, na'a nau fai hala foki 'i mu'a; pea 'oku 'ikai ko 'eku fie fakatonuhia'i au koe'uhi ko ha kau tangata kehe, kā koe'uhi ko e ngaahi ^bvaivai 'a ia 'oku 'iate au, 'o fakatatau ki he kakanó, ko ia 'oku ou fakatonuhia'i ai au.

7 He ko e ngaahi me'a 'a ia 'oku pehē 'e ha kau tangata 'e ni'ihi 'oku fu'u mahu'inga ki he sinó mo e laumālié fakatou'osi, 'oku lau ia 'e ha ni'ihi kehe 'oku "ta'e'aonga 'o nau molomoloki hifo ia 'i honau lalo va'é. 'Io, na'a

2a 2 Nifai 5:30.

b 1 Nifai 9:1-5.

3a Sēkope 1:1-4;
3:13-14; 4:1-4.

b 1 Nifai 9:4-5;

Ng. Lea 'a M. 1:7;
T&F 3:19-20;

10:1-51.

5a 2 Nifai 5:28-33.

b FFL Folofolá—
Ngaahi folofola ke
fakatonongá.

6a Vakai ki he peesi
talamu'aki 'o e Tohi

'a Molomoná.

FFL Toputapu.

b Molom. 8:13-17;
'Eta 12:23-28.

7a 2 Nifai 33:2;
Sēkope 4:14.

mo e 'Otua mo'oni 'o 'Isilelí 'oku ^bmolomoloki hifo ia 'e he tangatá 'i honau lalo va'é; 'oku ou pehē, 'oku molomoloki hifo 'i honau lalo va'é ka 'oku ou fie lea 'i ha ngaahi lea kehe—'oku nau ta'etoka'i ia, pea 'ikai tokanga ki he le'ó 'o 'ene ngaahi akonakí.

8 Pea vakai 'e "hā'ele mai ia 'o hangē ko e ngaahi lea 'a e 'āngeló, 'i hono ^bonongeau 'o e ta'u hili 'a e taimi 'a ia na'e 'alu atu ai 'a 'eku tamaí mei Selūsalemá.

9 Pea ko e māmaní, ko e me'a 'i he'enau angahalá, te nau fakamāu'i ia ko e me'a noa pē; ko ia te nau tautea'i ia, pea te ne kātaki'i ia; pea te nau taa'i ia, pea te ne kātaki'i ia. 'Io, te nau ^aanuhia ia, pea te ne kātaki'i ia, koe'uhi ko 'ene 'alo'ofa mo 'ene kātaki fuoloa ki he fānau 'a e tangatá.

10 Pea ko e "Otua 'o 'etau ngaahi tamaí, 'a ia na'e ^btaki atu mei 'Isipite, mei he nofo pōpulá, pea malú'i foki 'a kinautolu 'i he feitu'u maomaonganoá, 'io, 'a e "Otua 'o 'Ēpalahame mo

'Aisake mo e 'Otua 'o Sēkopé, na'á ne ^dtukuange ia ko e tangata, 'o hangē ko e ngaahi lea 'a e 'āngeló, ki he nima 'o ha kau tangata angakovi, ke ^ehiki hake, 'o hangē ko e ngaahi lea 'a ^fSeinokí, pea ^gkalusefai ia, 'o hangē ko e ngaahi lea 'a Neiumí, pea ke telio 'i ha ^hfonualoto 'o hangē ko e ngaahi lea 'a ⁱSeinosí, 'a ia na'á ne lea 'o kau ki he 'aho 'e tolu 'o e ^jfakapo'ulí, 'a ia 'e hoko ko e faka'ilonga 'o 'ene pekiá kiate kinautolu te nau nofo 'i he ngaahi motu 'o e tahí, kae tautautefito kiate kinautolu 'oku 'o e ^kfale 'o 'Isilelí.

11 He na'e lea pehē 'e he palōfitá: Ko e mo'oni 'e "hā'ele 'a e 'Eiki ko e 'Otuá ki he fale kotoa 'o 'Isilelí 'i he 'aho ko iá, ko e ni'íhi 'aki hono le'ó, koe'uhi ko 'enau mā'oni'oni, 'o nau fonu ai 'i he fiefia lahi mo fakamo'ui 'a kinautolu, pea ko e ni'íhi kehe 'aki 'a e ngaahi ^bmana mo e ngaahi tapa 'a e 'uhila 'o hono māfimafí, pea 'aki 'a e afā, mo e afi, mo e ohu afi, pea 'aki 'a e 'ao 'o e 'fakapo'uli matolu, pea 'aki 'a e mafahifahi 'i he ^dfonuá, pea

7b FFL Angatu'ú.
8a FFL Sīsū Kalaisi—
Ngaahi kikite kau ki hono 'alo'i mai mo e pekia 'a Sīsū Kalaisi.
b 1 Nifai 10:4;
2 Nifai 25:19.
9a 'Īsaia 50:5–6;
Mātiu 27:30.
10a 2 Nifai 26:12;
Mōsaia 7:27; 27:30–31;
'Alamā 11:38–39;
3 Nifai 11:14–15.
b 'Eke. 3:2–10; 6:6;
1 Nifai 5:15;
T&F 136:22.
c Sēnesi 32:9;

Mōsaia 7:19;
T&F 136:21.
FFL Sihova.
d FFL Fakalelei,
Fakalelei'i.
e 3 Nifai 27:14.
f 'Alamā 33:15; 34:7;
Hilam. 8:19–20;
3 Nifai 10:15–16.
FFL Folofolá—
Ngaahi folofola kuo molé; Seinoki.
g 2 Nifai 6:9;
Mōsaia 3:9.
FFL Kalusefai.
h Mātiu 27:60;
Luke 23:53;

2 Nifai 25:13.
i Sēkope 6:1;
Hilam. 15:11.
FFL Seinosi.
j 1 Nifai 12:4–5;
Hilam. 14:20, 27;
3 Nifai 8:3, 19–23;
10:9.
k 3 Nifai 16:1–4.
11a 3 Nifai 9:1–22;
T&F 5:16.
b Hilam. 14:20–27;
3 Nifai 8:5–23.
c Luke 23:44–45;
3 Nifai 8:19–20.
d 2 Nifai 26:5.

mo e ngaahi ‘mo’unga ‘a ia ‘e hiki haké.

12 Pea kuo pau ke hoko ‘a e ngaahi me’á ni ^akotoa, ‘oku pehē ‘e he palōfita ko ^bSeinosí. Pea kuo pau ke mafahifahi ‘a e ngaahi ‘maka ‘o e fonuá; pea ko e me’a ‘i he ngaahi ‘u’ulu ‘a e fonuá, ‘e ‘i ai ha ngaahi tu’i tokolahi ‘o e ngaahi motu ‘o e tahí ‘e ue’i ‘e he Laumālie ‘o e ‘Otuá ke nau kaila: ‘Oku mamahi ‘a e ‘Otua ‘o natulá.

13 Pea ko e me’a kiate kinautolu ‘oku ‘i Selūsalemá, ‘oku pehē ‘e he palōfitá, ‘e ^afakamamahi ‘i ‘a kinautolu ‘e he kakai fulipē, koe’uhi ko ‘enau ^bkalusefai ‘a e ‘Otua ‘o ‘Isilelí, mo ‘enau liliu honau lotó ki ha me’a kehe, ‘o li’aki ‘a e ngaahi faka’ilonga mo e ngaahi me’a fakafo pea mo e māfimafi mo e lāngilangi ‘o e ‘Otua ‘o ‘Isilelí.

14 Pea ko e me’a ‘i he ‘enau fakatafoki honau lotó, ‘oku pehē ‘e he palōfitá, pea kuo nau ^afehi’a ki he Tokotaha Mā’oni’oni ‘o ‘Isilelí, ko ia te nau ‘auhē ai ‘i he kakanó, pea ‘auha, pea hoko ko ha ^bfaka’ise’isa’anga mo ha ^cluma’anga, pea fehi’anekina ‘i he pule’anga kotoa pē.

15 Ka neongo iá, ‘o ka hoko ‘a e ‘aho ko iá, ‘oku pehē ‘e he palōfitá, ‘a ia ‘e ^a‘ikai te nau toe fakatafoki ai honau lotó ‘o fakafili ki he Tokotaha Mā’oni’oni ‘o

‘Isilelí, te ne toki manatu’i ‘a e ngaahi ^bfuakava na’á ne fai ki he ‘enau ngaahi tamaí.

16 ‘Io, te ne toki manatu’i ai ‘a e ngaahi ^amotu ‘o e tahí; ‘io, pea mo e kakai kotoa pē ‘oku ‘o e fale ‘o ‘Isilelí, te u ^btānaki mai, ‘oku folofola ‘e he ‘Eikí, ‘o fakatatau ki he ngaahi lea ‘a e palōfita ko Seinosi, mei he ngaahi vahe ‘e fā ‘o e māmani.

17 ‘Io, pea ‘e ^amamata ‘a māmani kotoa pē ki he fakamo’ui ‘a e ‘Eikí, ‘oku pehē ‘e he palōfitá; ‘e monū’ia ‘a e pule’anga mo e fa’ahinga mo e lea mo e kakai fulipē.

18 Pea ko au, Nifai, kuó u tohi ‘a e ngaahi me’á ni ki hoku kakai, koe’uhi ke u lava ‘apē ‘o fakaloto’i ‘a kinautolu ke nau manatu ki he ‘Eiki ko honau Huhu’í.

19 Ko ia, ‘oku ou lea ki he fale kotoa ‘o ‘Isilelí, ‘o kapau te nau ma’u ‘a e ngaahi ^ame’á ni.

20 He vakai, ‘oku hoha’á hoku laumālié, ‘a ia ‘oku fakaongosia kiate au, pea ‘oku vaivaia ai ‘a hoku ngaahi hokotanga hui kotoa pē, koe’uhi ko kinautolu ‘oku ‘i Selūsalemá; he kā ne ‘ikai ‘alo’ofa ‘a e ‘Eikí, ke fakahā mai kiate au ha me’a ‘oku kau kiate kinautolu, ‘o hangē foki kuó ne fai ki he kau palōfita ‘i mu’á, pehē kuó u ‘auha mo au foki.

21 Pea ko e mo’oni kuó ne faka-

11e 3 Nifai 8:10.

12a Hilam. 14:20–28.

^b Sēkope 5:1.

^c Mātiu 27:51.

13a Luke 23:27–30.

^b 2 Nifai 10:3.

14a ‘Īsaia 53:3–6;

Mōsaia 14:3–6.

^b FFL Siú, Kau.

^c Teut. 28:37;

1 Ng. Tu’i 9:7;

3 Nifai 16:9.

15a 1 Nifai 22:11–12.

^b FFL Fuakava

Faka-‘Ēpalahamé.

16a 1 Nifai 22:4;

2 Nifai 10:21.

^b ‘Īsaia 49:20–22.

FFL ‘Isileli—Ko hono

tānaki ‘o ‘Isilelí.

17a ‘Īsaia 40:4–5.

19a ‘Īnosi 1:16;

Molom. 5:12; 7:9–10.

hā ki he kau “palōfita ‘i mu’á ‘a e ngaahi me’a kotoa pē na’e ^bkau kiate kinautolú; kae ‘uma’ā foki ‘ene fakahā ki he tokolahi ha me’a ‘oku kau kiate kinautolu; ko ia, ‘oku ‘aonga ke mau ‘ilo kiate kinautolu he kuo tohi ia ‘i he ngaahi peleti ‘o e palasá.

22 Ko ‘eni na’e hoko ‘o pehē ko au, Nīfai, na’á ku akonaki ‘aki ki hoku ngaahi tokouá ‘a e ngaahi me’á ni; pea na’e hoko ‘o pehē na’á ku lau ha ngaahi me’a lahi kiate kinautolu, ‘a ia kuo tongitongi ‘i he ngaahi “peleti ‘o e palasá, koe’uhi ke nau ‘ilo ki he ngaahi ngāue ‘a e ‘Eikí ‘i he ngaahi fonua kehé, ‘i he kakai ‘i mu’a atú.

23 Pea na’á ku lau ha ngaahi me’a lahi kiate kinautolu ‘a ia kuo tohi ‘i he ngaahi “tohi ‘a Mōsesé; koe’uhi ke u lava ‘o fakaloto’i kakato ange ‘apē ‘a kinautolu ke nau tui ki he ‘Eiki ko honau Huhu’í, ko ia na’á ku lau kiate kinautolu ‘a e ngaahi me’a kuo tohi ‘e he palōfita ko ^b‘Īsaia, he na’á ku ‘fakatafata ‘a e ngaahi folofolá kotoa pē kiate kinautolu, koe’uhi ke ^d‘aonga ia kiate kinautolu pea mau potō ai.

24 Ko ia, na’á ku lea kiate kinautolu ‘o pehē: Mou fanongo mai ki he ngaahi lea ‘a e palōfitá, ‘a kimoutolu ‘oku ‘o e toenga ‘o e fale ‘o ‘Īsilelí, ‘a ia ko ha “va’a

kuo motuhi atu; mou fanongo ki he ngaahi lea ‘a e palōfitá, ‘a ia kuo tohi ki he fale kotoa ‘o ‘Īsilelí, pea mou fakatatau’i ia kiate kimoutolu koe’uhi ke mou lava ‘o ma’u ha ‘amanaki lelei ‘o hangē ko homou kāinga ‘a ia kuo motuhi ‘a kimoutolu mei aí; he ko e anga ‘eni ‘o e tohi ‘a e palōfitá.

 VAHE 20

‘Oku fakahā ‘e he ‘Eikí hono ngaahi finangaló ki ‘Īsilelí—Kuo fili ‘a ‘Īsilelí ‘i he afi kakaha ‘o e faingata’á‘ia, pea ke nau ‘alu atu mei Pāpilonone—Fakafehoanaki mo e ‘Īsaia vahe 48. Ta’u 588–570 K.M. nai.

TOKANGA pea fanongo mai ki he me’á ni, ‘E fale ‘o Sēkope, ‘a kimoutolu kuo ui ‘aki ‘a e hingoa ko ‘Īsilelí, pea kuo mou ha’u mei he ngaahi vai ‘o Siutá, pe mei he ngaahi vai ‘o e “papi-taisó, ‘a ia kuo mou fuakava ‘i he huafa ‘o e ‘Eikí, pea kuo mou lau ki he ‘Otua ‘o ‘Īsilelí, kā kuo ‘ikai te nau fuakava ‘i he mo’oní pe ‘i he mā’oní’oní.

2 Ka neongo iá, ‘oku nau pehē ‘oku nau ‘o e “kolo mā’oní’oní, kā ‘oku ‘ikai te nau ^bfalala ki he ‘Otua ‘o ‘Īsilelí, ‘a ia ko e ‘Eiki ‘o e Ngaahi Kau Tau; ‘io, ko e ‘Eiki ‘o e Ngaahi Kau Tau ‘a hono huafá.

21a 2 Ng. Tu’i 17:13;

‘Āmosi 3:7.

FFL Palōfitá.

b 3 Nīfai 10:16–17.

22a 1 Nīfai 22:1.

23a ‘Eke. 17:14;

1 Nīfai 5:11;

Mōsese 1:40–41.

b 1 Nīfai 15:20;

2 Nīfai 25:4–6;

3 Nīfai 23:1.

c FFL Folofolá—

Mahu’inga ‘o e ngaahi folofolá.

d 2 Nīfai 4:15.

24a Sēnesi 49:22–26;

1 Nīfai 15:12;

2 Nīfai 3:4–5.

20 1a FFL Papi-taiso.

2a ‘Īsaia 52:1.

FFL Selūsalema.

b FK fakafalala.

3 Vakai, kuó u fakahā ‘a e ngaahi me‘a “mu‘á talu mei he kamata‘angá; pea na‘e ‘alu atu mei hoku ngutú, pea na‘á ku fakahā ia. Na‘á ku fakahā fakafokifā ia.

4 Pea na‘á ku fai ia koe‘uhi he na‘á ku ‘ilo‘okú “ke paongata‘a, pea ko ho kiá ‘oku fefeka ‘o hangē ha ukameá, pea ko ho fo‘i la‘é ko e palasa;

5 Pea kuo talu mei he kamata‘anga mo ‘eku fakahā kiate koe; ‘i he te‘eki ai hoko iá na‘á ku fakahā ia kiate koe; pea na‘á ku fakahā ia ‘i he‘eku manavasi‘i telia na‘á ke pehē—Kuo fai ia ‘e he‘eku “tamapuá, pea ko ‘eku tamapua kuo tongitongí, pea ko ‘eku tamapua ukamea ne haká na‘á ne fekau iá.

6 Kuó ke mamata mo fanongo ki he ngaahi me‘á ni kotoa pē; pea ‘e ‘ikai koā te ke fakahā ia? Pea kuó u fakahā atu talu mei he taimí ni ‘a e ngaahi me‘a fo‘ou, ‘io, ‘a e ngaahi me‘a lilo, pea na‘e ‘ikai te ke ‘ilo‘i ia.

7 Kuo toki fakatupú ni ia, kae ‘ikai mei he kamata‘angá, ‘io ki mu‘a ‘i he ‘aho na‘á ke fanongo ki aí, na‘e fakahā ia kiate koe, telia na‘á ke pehē—Vakai na‘á ku ‘ilo‘i ia.

8 ‘Io, pea na‘e ‘ikai te ke ongo‘i; ‘io, na‘e ‘ikai te ke ‘ilo‘i; ‘io, na‘e talu mei he taimi ko iá na‘e ‘ikai fakaava ‘a ho telingá; he na‘á

ku ‘ilo‘i te ke ngāue ‘i he fu‘u kākā lahi, pea na‘e ui koe ko e “maumau-fono mei he manavá.

9 Ka neongo iá, koe‘uhi ko hoku “hingoá ‘e ‘ikai te u ‘ita, pea koe‘uhi ko hoku fakalāngi-langi‘í te u ta‘ofi ai au meiate koe, ke ‘oua na‘á ku motuhi atu koe.

10 He vakai, kuó u fakama‘a koe, kuó u fili koe ‘i he afi kakaha ‘o e “faingata‘a iá.

11 Koe‘uhi ko au, ‘io, koe‘uhi ko au te u fai ai ‘eni, he ‘e ‘ikai te u tuku ke ‘uli‘i ‘a hoku “hingoá, pea ‘e b‘ikai te u tuku hoku nāunaú ki ha tokotaha kehe.

12 Tokanga kiate au, ‘e Sēkope, pea mo ‘Isileli ‘a ia kuó u uí, he ko au ia; ko au ko e “uluakí, pea ko au foki ko e b‘kimuí.

13 Kuo “ai foki ‘e hoku nimá ‘a e tu‘unga ‘o māmaní, pea ko hoku nima to‘omata‘ú na‘e fofola ‘a e ngaahi langí. ‘Oku ou ui kiate kinautolu pea ‘oku nau tutu‘u fakataha hake.

14 ‘A kimoutolu kotoa pē, mou fakataha mai, pea fanongo; ko hai ‘iate kinautolu kuó ne fakahā ‘a e ngaahi me‘á ni kiate kinautolú? Kuo ‘ofa ‘a e ‘Eiki kiate ia; ‘io, pea te ne “fakahoko ‘a ‘ene folofolá ‘a ia kuó ne fakahā ‘iate kinautolú; pea te ne fai ‘ene fa‘itelihá ki bPāpilone, pea ‘e hoko mai hono to‘ukupú ki he kakai Kalitiá.

3a ‘Isaia 46:9–10.

4a FK ‘Isileli.

5a FFL Tauhi Tamapuá.

8a Same 58:3.

9a 1 Sam. 12:22;

Same 23:3;

1 Sione 2:12.

10a FFL Faingata‘á.

11a Selem. 44:26.

b ‘Isaia 42:8;

Mōsese 4:1–4.

12a Fakahā 1:17; 22:13.

FFL ‘Ālifa mo e

‘Ōmeka; ‘Uluaki

Fānaú.

b FFL ‘Ālifa mo e

‘Ōmeka.

13a Same 102:25.

FFL Fakatupú.

14a 1 Ng. Tu‘i 8:56;

T&F 64:31; 76:3.

b FFL Pēpeli, Pāpilone.

15 Kae 'uma'ā, 'oku folofola 'e he 'Eiki: Ko au ko e 'Eiki, 'io, kuó u lea; 'io, kuó u ui ia ke ne fakahā, kuó u 'omi ia, pea te ne ngaohi ke tu'umālie hono halá.

16 Mou ha'u ke ofi kiate au; kuo 'ikai te u lea 'i he ^alilo; talu mei he kamata'angá, mei he taimi na'e fakahā ai kuó u leá; pea ko e 'Eiki ko e 'Otuá mo hono Laumālié, kuó na fekau'í aú.

17 Ko ia 'oku folofola 'e he 'Eiki, ko ho ^aHuhu'í, ko e Tokotaha Mā'oni'oni 'o 'Isilelí; kuó u fekau'í ia, ko e 'Eiki ko ho 'Otuá 'a ia 'okú ne akonaki'í kiate koe 'a e me'a 'oku 'aonga kiate koé, 'a ia 'okú ne ^btataki koe 'i he hala 'oku totonu ke ke 'alu aí, ko ia kuó ne fai iá.

18 Pehe ange 'e au kuó ke tokanga ki he'eku ngaahi "fekaú—pea toki tafe mai ho'ó melinó 'o hangē ko e vaitafe, pea tatau ho'ó mā'oni'oni mo e ngaahi peau 'o e tahí.

19 Ko ho ^ahakó foki kuo hangē ko e 'one'oné; pea ko e fua 'o ho mānava 'oku hangē ko e ngaahi fo'í 'one'oné; kuo 'ikai totonu ke motuhi atu pe faka'auha 'a hono hingoá mei hoku 'aó.

20 Ke ^aalu atu 'a kimoutolu mei Pāpilone, mou hola mei he kakai Kalitiá, fakahā 'aki 'a e le'o 'o e hiva, tala 'a e me'á ni, talaki atu ke a'u ki he ngata'anga 'o māmaní; mou pehē: Kuo

huhu'í 'e he 'Eiki 'a 'ene ^btamaio-'eiki ko Sēkopé.

21 Pea na'e 'ikai te nau "feinua; na'á ne tataki atu 'a kinautolu 'i he ngaahi toafá; na'á ne pule ke tafe atu 'a e vaí mei he ^bmaká ma'anautolu; na'á ne foa'í foki 'a e maká pea na'e puna mei ai 'a e ngaahi vaí.

22 Pea neongo 'ene fai 'ení kotoa pē, pea mo ia 'oku lahi haké, ka 'oku 'ikai ha ^amelino ki he kakai fai angahalá, 'oku folofola 'e he 'Eiki.

VAHE 21

'E hoko 'a e Mīsaia ko e maama ki he kau Senitailé pea te ne fakatau-atāina'í 'a e kau pōpūlá—'E toe tānaki mai 'a 'Isileli 'i he mālohi 'i he ngaahi 'aho faka'osí—'E hoko 'a e ngaahi tu'í ko 'enau ngaahi tamai tauhi—Fakafehoanaki mo e 'Īsaia vahe 49. Ta'u 588–570 K.M. nai.

PEA ko e tahá: Tokanga mai, 'A kimoutolu 'e fale 'o 'Isileli, 'a kimoutolu kotoa pē kuo motuhi atú, pea kuo kapusi ki tu'a koe'uhi ko e fai angahala 'a e kau taki fakalotu 'o hoku kakaí; 'io, 'a kimoutolu kotoa pē kuo motuhi atú, 'a ia kuo fakamovetevetea holo 'i he ngaahi tukui fonua, 'a ia 'oku 'o hoku kakaí, 'E fale 'o 'Isileli. Fanongo, 'A e ngaahi ^amotú, kiate au, pea tokanga mai 'a kimoutolu 'a e

16a 'Īsaia 45:19.

17a FFL Huhu'í ('Eiki).

b FFL Fakahā; Ue'í
Fakalaumālié.

18a Tngt. 8:5.

19a Sēnesi 22:15–19;

Hōsea 1:10.

20a Selem. 51:6;

T&F 133:5–14.

b 'Īsaia 44:1–2, 21.

21a 'Īsaia 41:17–20.

b 'Eke. 17:6;

Nōmipa 20:11;

1 Nifai 17:29;

2 Nifai 25:20.

22a FFL Melinó.

21 1a 1 Nifai 22:4;

2 Nifai 10:20–22.

kakai mei he ^bmama'ó; kuo ui au 'e he 'Eikí mei he manavá; talu 'eku 'i he fatu 'o 'eku fa'éé mo 'ene folofola 'aki hoku hingoá.

2 Pea kuó ne ngaohi hoku ngutú ke hangē ko ha heletā māsila; 'i he malumalu 'o hono to'ukupu kuó ne fufuu'i au, mo ngaohi au ko ha ngahau ngingila; kuó ne fufuu'i au 'i hono hōfangahaú;

3 Peá ne folofola mai kiate au: Ko 'eku ^atamaio'eiki koe, 'E 'Isileli, 'a ia 'e fakalāngilangi'i ai au.

4 Pea na'á ku pehē ange, Kuó u ngāue ta'éaonga, kuó u fakamoleki hoku ivi 'i he me'a noa mo ta'éaonga; ko e mo'oni 'oku 'i he 'Eikí 'a 'eku fakamāu, pea mo 'eku ngāué 'i hoku 'Otuá.

5 Pea ko 'eni, 'oku folofola 'e he 'Eikí—'a ia na'á ne ^afakatupu au mei he manavá ke u hoko ko 'ene tamaio'eiki, ke toe 'omi 'a Sēkope kiate ia—neongo 'oku te'eki tānaki 'a 'Isileli, kā te u ongoongolelei pē 'i he 'ao 'o e 'Eikí, pea 'e hoko 'a hoku 'Otuá ko hoku mālohi.

6 Pea na'á ne folofola: Ko e me'a ma'ama'a ho'o hoko ko 'eku tamaio'eiki ke fokotu'u hake 'a e ngaahi ^afa'ahinga 'o Sēkopé, pea fakafoki 'a e kakai 'o 'Isileli kuó u fakahaofi. Te u foaki foki koe ko ha ^bmaama ki he kau 'Senitailé, koe'uhi ke ke hoko ko 'eku fai fakamo'ui ki he ngaahi ngata'anga 'o e māmaní.

7 Ko ia 'oku folofola 'e he 'Eiki, ko e Huhu'i 'o 'Isilelí, ko hono Tokotaha Mā'oni'oní, kiate ia 'oku fehi'a ki ai 'a e tangatá, kiate ia 'oku fakalili'a ki ai 'a e ngaahi pule'angá, ki he tamaio'eiki 'a e kau pulé: 'E mamata 'a e ngaahi tu'í pea nau tu'u hake, 'e hū foki 'a e kau pilinisi kiate ia, koe'uhi ko e 'Eiki, 'a ia 'oku faitotonu.

8 Ko ia 'oku folofola 'e he 'Eikí: Kuó u fanongo kiate koe 'i hono taimi totonu, 'E ngaahi motu 'o e tahí, pea 'i ha 'aho 'o e fakamo'ui kuó u tokoni ai kiate koe; pea te u fakatolonga koe, pea foaki kiate koe 'a ^a'eku tamaio'eiki ke hoko ko ha fua-kava 'o e kakaí, ke nofo'i 'a e māmaní, pea fakafoki kiate koe 'a e ngaahi fonua kuo lalá ke hoko ko ho ngaahi tofi'a;

9 Koe'uhi ke ke pehē ki he kau ^apōpulá: 'Alu atu; kiate kinautolu 'oku nofo 'i he ^bfakapo'ulí: Fakahā 'a kimoutolu. Te nau kai tau'atāina 'i he ngaahi hala, pea 'e 'i he ngaahi potu mā'olunga kotoa pē 'a honau ngaahi 'ngoue ma'ui'uí.

10 'E 'ikai te nau fiekaia pe fieinua, pea 'e 'ikai foki te'ia 'a kinautolu 'e he velá pe ko e la'aá; he ko ia 'okú ne 'alo'ofa kiate kinautolu te ne tataki 'a kinautolu, 'io te ne tataki 'a kinautolu 'i he ngaahi ve'e matavaí.

11 Pea te u ngaohi hoku ngaahi

1b T&F 1:1.

3a Lev. 25:55;

'Isaia 41:8;

T&F 93:45–46.

5a 'Isaia 44:24.

6a FFL 'Isileli—Ko e fa'ahinga 'e

hongofulu-mā-ua 'o 'Isilelí.

b T&F 103:8–10;

'Épa. 2:10–11.

c 3 Nifai 21:11.

8a 2 Nifai 3:6–15;

3 Nifai 21:8–11;

Molom. 8:16, 25.

9a FFL Fakamo'ui 'o e Pekiá.

b 2 Nifai 3:5.

c 'Isikeli 34:14.

mo'ungá kotoa pē ko e hala, pea 'e hakeaki'i hoku ngaahi "hala lalahí.

12 Pea ko ia, 'E fale 'o 'Isileli, vakai, 'e ha'u 'a "kinautolú ni mei he mama'ó; pea vakai, ko kinautolu ní mei he tokelau, pea mei he lulungá; pea mo kinautolú ni mei he fonua 'o Sinimí.

13 "Hiva, 'E ngaahi langi; pea fiefia, 'E māmani; he 'e fokotu'u ma'u 'a e va'e 'o kinautolu 'oku 'i he potu hahaké; pea pā mai 'i he hiva, 'E ngaahi mo'unga; koe'uhi 'e 'ikai toe te'ia 'a kinautolu; he kuo fakafiemālie'i 'e he 'Eikí 'a hono kakai, pea te ne 'alo'ofa ki hono kakai kuo faingata'a'ia.

14 Kae, vakai, kuo pehē 'e Saione: Kuo li'aki au 'e he 'Eikí, pea kuo fakangalo'i au 'e hoku 'Eikí—ka te ne fakahā kuo 'ikai.

15 He 'oku lava koā 'e ha "fefine 'o fakangalongalo'i 'a 'ene tama 'oku kei huhú, 'o 'ikai ai te ne ma'u ha 'ofa mamahi ki he tama 'o hono manavá? 'Io, te nau fa'a ^bfakangalo'i, ka 'e 'ikai te u fakangalo'i koe, 'E fale 'o 'Isileli.

16 Vakai, kuó u tohi tongi koe 'i hoku ongo "aofi nimá; 'oku ou manatu ma'u ai pē ki ho ngaahi 'aá.

17 'E fai vave ho'o fānau ke langa hake 'a ia kuo faka'auhá; pea ko kinautolu na'e "mau-mau'i koe te nau 'alu 'iate koe.

18 Hiki hake ho matá pea

vakai; ko kinautolú ni kotoa pē 'oku "fakataha mai, te nau ha'u kiате koe. Pea hangē 'oku ou mo'uí, 'oku folofola 'e he 'Eikí, te ke fakakofu'i mo'oni koe 'aki 'a kinautolu kotoa pē, 'o hangē ko ha me'a teuteu, 'o 'ai ia 'o hangē ko ha ta'ahine ta'ane.

19 He ko ho ngaahi potu mau-mau mo lalá, pea mo ho fonua kuo faka'auhá, 'e hoko ni 'o fu'u sí'isi'i koe'uhi ko e tokolahi 'o e kakai 'oku nofo ai; pea ko kinautolu na'e nofo 'i ai, te nau mama'o atu.

20 Ko e fānau te ke ma'u 'o ka hili 'a e mole 'iate koe 'a e 'ulu-aki, te nau toe pehē 'i ho telinga: kuo "fāsi'i 'a e potú ni kiате au; foaki mai ha potu lahi ange ma'aku ke u nofo ai.

21 Pea te "ke toki pehē 'i ho lotó: Ko hai kuó ne fakatupu kiате au 'a kinautolu ní, he kuo mole 'iate au 'eku fānaú, pea 'oku ou ^bpa'a, ko ha pōpula, 'o fé'alu'aki fano holo pē? Pea ko hai kuó ne tauhi 'a kinautolú ni ma'aku? Vakai, na'e lí'ekina toko taha pē au; ka ko kinautolu ní, na'a nau 'i fē?

22 Ko na'e ia folofola 'e he 'Eiki ko e 'Otuá: Vakai, te u hiki hake hoku nimá ki he kau "Senitailé, pea fokotu'u 'eku ^bfuká ki he kakai; pea te nau 'omi ho ngaahi fohá 'i honau "nimá, mo ho ngaahi 'ofefiné 'e fua 'i honau umá.

11a 'Īsaia 62:10;
T&F 133:23–32.

12a 'Īsaia 43:5–6.

13a 'Īsaia 44:23.

15a FFL Fefiné.

b 'Īsaia 41:17;
'Alamā 46:8;

T&F 61:36.

16a Sāk. 13:6.

17a 3 Nīfai 21:12–20.

18a Maika 4:11–13.

20a PĒ 'efi'efi, pe lausi'i.

21a FK Saione.
b 'Īsaia 54:1;

Kalētia 4:27.

22a 'Īsaia 66:18–20.

b 'Īsaia 11:12; 18:3.

c 1 Nīfai 22:8;

2 Nīfai 10:8–9.

23 Pea 'e hoko 'a e ngaahi "tu'í ko ho'ó ngaahi ^btamai tauhi, pea ko honau ngaahi kuiní ko ho'ó ngaahi fa'é tauhi; te nau punou hifo kiate koe 'aki honau matá ki he kekelelé, pea 'emo 'a e efu 'o ho va'é; pea te ke 'ilo'í ko au ko e 'Eikí; koe'uhi 'e 'ikai mā 'a kinautolu 'oku 'tatali kiate aú.

24 He 'e to'ó 'a e mo'ulaloá mei he mālohí, pe tukuange 'a e kau "pōpula totonú?

25 Ka 'oku folofola 'e he 'Eikí, na'a mo e kau pōpula 'o e kakai mālohí 'e 'ave 'a kinautolu, pea 'e tukuange 'a e mo'ulaloa 'o e tokotaha fakamanavaheé; koe'uhi te u tau mo ia 'oku tau mo koé, pea te u fakahaofi 'a ho'ó fānaú.

26 Pea te u "fafanga 'a kinautolu 'oku fakamamahi'í koé 'aki honau kakano 'onautolú; te nau konā 'i honau toto 'onautolú 'o hangē ha uaine melie; pea 'e ^b'ilo'í 'e he kakai kotoa pē, ko au ko e 'Eikí, ko ho Fakamo'ui mo ho Huhu'í, ko e "Tokotaha Māfimafi 'o Sēkopé.

VAHE 22

'E fakamovetevete 'a 'Isileli 'i he funga 'o e māmaní kotoa—'E tauhi mo fafanga'i 'e he kau Senitailé 'a 'Isileli 'aki 'a e ongoongolelé 'i he ngaahi 'aho faka'osí—'E tñaki mai 'a 'Isileli mo fakahaofi, pea 'e

tutu 'a e kau fai angahalá 'o hangē ko e veve—'E faka'auha 'a e pule'anga 'o e tēvoló, pea 'e ha'í 'a Sētane. Ta'u 588–570 K.M. nai.

PEA ko 'eni na'e hoko 'o pehē ko au, Nīfai, hili 'eku lau 'a e ngaahi me'á ni 'a ia na'e tongitongi 'i he ngaahi "peleti 'o e palasá, na'e ha'u kiate au 'a hoku ngaahi tokouá, 'o nau pehē mai kiate au: Ko e hā hono 'uhinga 'o e ngaahi me'á ni, 'a ia kuó ke laú? Vakai, 'e 'ilo'í nai ia 'o fakatatau ki he ngaahi me'á 'oku fakalaumālie, 'a ia 'e hoko 'o fakatatau ki he laumālie kae 'ikai ko e kakanó?

2 Pea ko au, Nīfai, na'á ku pehē ange kiate kinautolu: Vakai na'e "fakahā ia ki he palōfitá 'e he le'ó 'o e ^bLaumālie; he 'oku fakahā 'i he Laumālie 'a e ngaahi me'á kotoa pē ki he kau 'palōfitá, 'a ia 'e hoko ki he fānau 'a e tangatá 'o fakatatau ki he kakanó.

3 Ko ia, ko e ngaahi me'á 'a ia kuó u laú ko e ngaahi me'á ia 'oku kau ki he ngaahi me'á 'oku "fakamatelie mo fakalaumālie fakatou'osi; ko e fale 'o 'Isilelí 'e 'i ai pē 'a e taimi 'e ^bfakamovetevete ai, ki he funga kotoa 'o e māmaní, kae 'uma'ā foki ki he ngaahi pule'anga kotoa pē.

4 Pea vakai, 'oku 'i ai 'a e tokolahí kuo 'ikai toe 'ilo ki ai 'a kinautolu 'oku 'i Selūsalemá.

23a 'Īsaia 60:16.

b 1 Nīfai 22:6.

c 2 Nīfai 6:13;

T&F 98:2;

133:10–11, 45.

24a 1 Nīfai 21:25.

26a 1 Nīfai 22:13–14.

b Mōsaia 11:22.

c FFL Sihova.

22 1a 1 Nīfai 19:22;

2 Nīfai 4:2.

2a 2 Pita 1:19–21.

b FFL Laumālie

Mā'oni'oni.

c FFL Kikite, Kikite'í.

3a T&F 29:31–34.

b 1 Nīfai 10:12–14;

2 Nīfai 25:14–16.

FFL 'Isileli—Ko hono

fakamovetevete'í 'o

'Isilelí.

‘Io, ko e kongā lahi ange ‘o e ngaahi “fa’ahinga kotoa pē kuo ^btataki atu; pea kuo fakamovetevete ki hē mo ē ‘i he ngaahi ‘motu ‘o e tahí; pea ko e feitu‘u ‘oku nau ‘i ai ‘oku ‘ikai ‘ilo‘i ‘e ha toko taha ‘iate kitautolu, ka ‘oku tau ‘ilo‘i pē kuo tataki atu ‘a kinautolu.

5 Pea hili honau tataki atú, ko e ngaahi me‘á ni kuo kikite‘i ‘o kau kiate kinautolu, kae ‘uma‘ā foki mo kinautolu kotoa pē ‘a ia ‘e fakamovetevete mo veuveuki ‘amui, koē‘uhi koē Tokotaha Mā‘oni‘oni ‘o ‘Isilelí; he te nau fakafefeka honau lotó kiate ia; ko ia, ‘e fakamovetevete ai ‘a kitautolu ki he ngaahi pule‘anga kotoa pē pea ‘e “fehi‘anekina‘i ‘a kinautolu ‘e he kakai kotoa pē.

6 Ka neongo iá, ‘o ka hili honau “tauhi ‘e he kau ^bSenitailé, pea kuo hiki hake ‘e he ‘Eiki‘a hono to‘ukupú ki he kau Senitailé ‘o fokotu‘u hake ‘a kinautolu ke hoko ko ha fuka, pea kuo fua ‘enau “fānaú ‘i honau ngaahi ‘ofefiné ‘i honau umá, vakai, ‘oku fakamāmani ‘a e ngaahi me‘á ni ‘a ia kuo lau ki aí; he ‘oku pehē ‘a e ngaahi fuakava ‘a e ‘Eiki ki he‘etau ngaahi tamaí; pea ‘oku ‘uhinga ia kiate kitau-

tolu ‘i he ngaahi ‘aho ‘amuí, kae ‘uma‘ā foki hotau kāinga kotoa pē ‘a ia ‘oku ‘o e fale ‘o ‘Isilelí.

7 Pea ko hono ‘uhingá ‘e hokosia ‘a e taimi ‘o ka hili ‘a e fakamovetevete mo e veuveuki ‘o e fale kotoa ‘o ‘Isilelí, ‘e hiki hake ai ‘e he ‘Eiki ko e ‘Otuá ha pule‘anga mālohi ‘i he kau “Senitailé, ‘io, ‘i he funga ‘o e fonua ko ‘ení; pea ‘e ^bfakamovetevete ‘e kinautolu ‘a hotau hakó.

8 Pea ‘o ka ‘osi ‘a e fakamovetevete ‘o hotau hakó, ‘e hanga leva ‘e he ‘Eiki ko e ‘Otuá ‘o fai ha ngāue “fakafo ‘i he kau ^bSenitailé, ‘a ia ‘e fu‘u ‘mahu‘inga lahi ki hotau hakó; ko ia, ‘oku fakatatau ia ki honau tauhi ‘e he kau Senitailé pea mo honau fua ‘i honau nimá pea ‘i honau umá.

9 Pea ‘e toe “mahu‘inga foki ia ki he kau Senitailé; kae ‘ikai ki he kau Senitailé pē kā ^bki he “fale kotoa ‘o ‘Isilelí, ke fakahā ‘a e ngaahi “fuakava kuo fai ‘e he Tamai ‘o e langí kia ‘Ēpalahame, ‘o pehē: ‘E tupu ‘i ho “hakó hono fāpuekina ‘a e ngaahi fa’ahinga kotoa pē ‘o e māmani.

10 Pea ‘oku ou faka‘amu, ‘e hoku ngaahi tokoua, ke mou ‘ilo‘i ‘e ‘ikai lava ke monū‘ia ‘a e ngaahi fa’ahinga kotoa pē ‘o e māmani kae ‘oua kuó ne “fakahā

4a FFL ‘Isileli—Ko e fa’ahinga ‘e hongofulu ‘o ‘Isileli na‘e molé.
b 2 Nifai 10:22.
c 1 Nifai 21:1;
2 Nifai 10:8, 20.
5a 1 Nifai 19:14.
6a 1 Nifai 21:23.
b FFL Senitailé, Kau.
c 1 Nifai 15:13.
7a 3 Nifai 20:27.

b 1 Nifai 13:12–14;
2 Nifai 1:11.
8a ‘Isaia 29:14;
1 Nifai 14:7;
2 Nifai 27:26.
FFL Fakafoki Mai ‘o e Ongoongolelei.
b 2 Nifai 10:10–11;
3 Nifai 16:4–7;
Molom. 5:19.
c 1 Nifai 15:13–18;
3 Nifai 5:21–26; 21:7.

9a 1 Nifai 14:1–5.
b 2 Nifai 30:1–7.
c 2 Nifai 29:13–14.
d Teut. 4:31.
e FFL Fuakava Faka-‘Ēpalahamé.
f Sēnesi 12:2–3;
3 Nifai 20:27;
‘Ēpa. 2:9–11.
10a ‘Isaia 52:10.

hono to'ukupú 'i he 'ao 'o e ngaahi pule'anga kotoa pē.

11 Ko ia, 'e hanga 'e he 'Eiki ko e 'Otuá 'o fakahā 'a hono to'ukupú 'i he 'ao 'o e ngaahi pule'anga kotoa pē, 'i hono fakahoko 'ene ngaahi fuakavá mo 'ene ongoongolelé ki te kinautolu 'oku 'o e fale 'o 'Isilelí.

12 Ko ia, te ne toe 'omi 'a kinautolu mei he nofo pōpulá, pea 'e "tānaki fakataha 'a kinautolu ki he ngaahi fonua 'o honau tofi'á; pea 'e 'omi 'a kinautolu mei he kakapú pea mei he ^bfakapo'ulí; pea te nau 'ilo'i ko e ^c'Eiki 'a honau ^dFakamo'uí mo honau Huhu'í, ko e ^eTokotaha Māfi-mafi 'o 'Isilelí.

13 Pea ko e toto 'o e fu'u siasi lahi mo "fakalieliá, 'a ia ko e fe'auaki 'o e māmani kotoa pē, 'e foki mai ki honau 'ulu 'onautolú; koe'uhi he te nau ^bfetau'aki 'iate kinautolu, pea 'e tō 'a e heletā 'o 'honau nimá ki honau 'ulu 'onautolú, pea te nau konā 'i honau toto pē 'onautolú.

14 Pea ko e "pule'anga kotoa pē 'e tau'i koé, 'E fale 'o 'Isileli, te nau fetau'aki 'iate kinautolu, pea te nau ^btō ki he luona 'a nau keli ke tauhele'i 'a e kakai 'o e 'Eiki. Pea ko kinautolu kotoa pē 'e 'tau'i 'a Saioné 'e faka'auha 'a kinautolu, pea ko e fu'u

fe'auaki lahi ko iá, 'a ia kuó ne liliu kovi 'a e ngaahi hā'ele'anga totonu 'o e 'Eiki, 'io, 'a e fu'u siasi lahi mo fakalielia ko iá, 'e tō ia ki he ^defú pea 'e lahi 'aupito 'a 'ene toó.

15 He vakai, 'oku pehē 'e he palōfitá, 'oku vave mai 'a e taimi 'a ia 'e 'ikai toe ma'u ai 'e Sētane ha mālohi ki he loto 'o e fānau 'a e tangatá; he 'oku ha'u vave 'a e 'aho 'e tatau mo e "veve 'a e kakai pōlepole kotoa pē pea mo kinautolu 'oku fai koví; pea 'oku ha'u 'a e 'aho kuo pau ke ^btutu 'a kinautolu.

16 Koe'uhi 'oku ha'u vave 'a e taimi 'e lilingi hifo 'a hono kakato 'o e "houhau 'o e 'Otuá ki he fānau kotoa pē 'a e tangatá; koe'uhi 'e 'ikai te ne tuku ke faka'auha 'e he kau fai angahalá 'a e kau mā'oni'oni.

17 Ko ia, te ne "malu'i 'a e kau ^bmā'oni'oni 'i hono māfimaí, neongo 'o kapau 'e pau ke hoko mai 'a hono kakato 'o hono houhaú, pea malu'i ai 'a e kau mā'oni'oni, 'io ke faka'auha ai 'a hono ngaahi filí 'i he afi. Ko ia, 'oku 'ikai 'aonga ke manavahē 'a e kau mā'oni'oni; he na'e pehē 'e he palōfitá, 'e fakahaofi 'a kinautolu neongo pē 'o kapau 'e fai ia 'aki 'a e afi.

18 Vakai, 'e hoku ngaahi toko-

12a FFL 'Isileli—Ko hono tānaki 'o 'Isilelí.

b FFL Fakapo'uli, Fakalaumalié.

c 2 Nifai 6:10–11.

d FFL Fakamo'uí ('Eiki).

e FFL Sihova.

13a FFL Tēvoló—Ko e siasi 'o e tēvoló.

b 1 Nifai 14:3, 15–17.

c 1 Nifai 21:26.

14a Luke 21:10.

b 'Isaia 60:12;

1 Nifai 14:3;

T&F 109:25.

c 2 Nifai 10:13; 27:3.

d 'Isaia 25:12.

15a 'Isaia 5:23–24;

Nēhumi 1:10;

Malakai 4:1;

2 Nifai 15:24; 26:4–6;

T&F 64:23–24; 133:64.

b Same 21:9;

3 Nifai 25:1;

T&F 29:9.

FFL Māmani—Ko hono fakama'a 'o e māmani.

16a 1 Nifai 14:17.

17a 2 Nifai 30:10;

Mōsesē 7:61.

b 1 Nifai 17:33–40.

ua, 'oku ou pehē kiate kimoutolu, kuo pau ke hoko vave mai 'a e ngaahi me'á ni; 'io, na'a mo e toto, mo e afi, mo e kakapu 'o e 'ahu kuo pau ke hoko; pea kuo pau ke hoko ia 'i he funga 'o e māmani ko 'ení; pea 'e hoko mai ia ki he fa'ahinga 'o e tangatá 'o fakatatau ki he kakanó 'o kapau te nau fakafefeka honau lotó ki he Tokotaha Mā'oni'oni 'o 'Isilelí.

19 He vakai, 'e 'ikai 'auha 'a e kau mā'oni'oni; he kuo pau ke hoko mai 'a e taimi ko kinautolu kotoa pē 'oku tau'i 'a Saioné 'e motuhi atu 'a kinautolu.

20 Pea kuo pau 'e teuteu 'e he 'Eikí ha hala ki hono kakaí, ke fakahoko ai 'a e ngaahi lea 'a Mōsesé, 'a ia na'á ne lea 'aki, 'o pehē: 'E fokotu'u hake ha "palōfita 'e he 'Eiki ko homou 'Otuá kiate kimoutolu, 'o hangē pē ko aú; ke mou fanongo kiate ia 'i he ngaahi me'a kotoa pē te ne lea 'aki kiate kimoutolú. Pea 'e hoko 'o pehē ko kinautolu kotoa pē 'e 'ikai fanongo ki he palōfita ko iá, 'e ^bmotuhi atu ia mei he kakaí.

21 Pea ko 'eni ko au, Nīfai, 'oku ou fakahā kiate kimoutolu, ko e "palōfita ko ia 'a ia na'e lau ki ai 'a Mōsesé ko e Tokotaha Mā'oni'oni ia 'o 'Isilelí; ko ia, te ne fai 'a e ^bfakamāú 'i he mā'oni'oni.

22 Pea 'oku 'ikai 'aonga ke manavahē 'a e kau mā'oni'oni, he ko kinautolu ia 'a ia 'e 'ikai veuveukí. Ka ko e pule'anga ia 'o e tēvoló, 'a ia 'e langa hake 'i he fānau 'a e tangatá, 'a ia ko e pule'anga kuo fokotu'u 'iate kinautolu 'oku nau 'i he kakanó—

23 Koe'uhi 'e hoko vave mai 'a e taimi ko e ngaahi "siasi kotoa pē kuo fokotu'u ke fakatupu koloá mo ia kotoa pē kuo fokotu'u ke ma'u ha mālohi ki he kakanó, mo ia kotoa pē kuo fokotu'u ke ^bmanakoa 'i he vakai 'a e māmani, pea mo kinautolu 'oku fekumi ki he ngaahi holi kovi 'o e kakanó mo e ngaahi me'a 'o e māmani, mo nau fai 'a e ngaahi angahala kehekehe kotoa pē; 'io, kae tautautefito, kiate kinautolu kotoa pē 'oku kau ki he pule'anga 'o e tēvoló ko ia ia 'a kinautolu 'oku totonu ke manavahē mo tetetete mo "teketekelili; ko ia ia 'a kinautolu kuo pau ke tuku hifo ke mā'ulalo 'i he efú; ko ia ia 'a kinautolu kuo pau ke ^dvela 'o 'osi 'o hangē ko e vevé; pea 'oku fakatatau 'eni mo e ngaahi lea 'a e palōfitá.

24 Pea 'oku ha'u vave 'a e taimi kuo pau ke tataki 'a e kau mā'oni'oni 'o hangē ko e fanga "uhiki'i pulu 'o e fale fangá, pea kuo pau ke pule 'a e

20a Sione 4:19; 7:40.

b T&F 133:63.

21a Teut. 18:15, 18;

Ngāue 3:20–23;

1 Nīfai 10:4;

3 Nīfai 20:23.

b Same 98:9;

Mōsesé 6:57.

23a 1 Nīfai 14:10;

2 Nīfai 26:20.

FFL Ngāue

Fakataula'eiki Kākā.

b Luke 6:26;

'Alamā 1:3.

c 2 Nīfai 28:19.

d 2 Nīfai 26:6.

24a 'Āmosi 6:4;

Malakai 4:2;

3 Nīfai 25:2.

Tokotaha Mā'oni'oni 'o 'Isilelí 'i he pule aoniu, mo e māfimaŋi, mo e mālohi pea mo e fu'u nāu-nau lahi.

25 Pea te ne ^atānaki fakataha mai 'a 'ene fānaú mei he ngaahi vahe 'e fā 'o e māmani; pea 'oku ne lau 'a 'ene fanga sipí, pea 'oku nau 'ilo'í ia; pea 'e 'i ai 'a e loto'ā sipi pē taha mo e ^btauhi pē taha; pea te ne fafanga 'a 'ene fanga sipí, pea te nau ma'u 'iate ia ha 'ngoue ma'ui'ui.

26 Pea koe'uhi ko e mā'oni'oni 'a hono kakaí, 'oku 'ikai ma'u ai 'e ^aSētane ha mālohi; ko ia, 'oku 'ikai lava ke vete ange ia 'i he ngaahi ta'u ^blahi; koe'uhi 'oku 'ikai te ne ma'u ha mālohi ki he loto 'o e kakaí, he 'oku nau nonofo 'i he mā'oni'oni, pea 'oku 'pule 'a e Tokotaha Mā'oni'oni 'o 'Isilelí.

27 Pea ko 'eni vakai, ko au, Nīfai, 'oku ou pehē kiate kimoutolu, kuo pau ke hoko 'a e ngaahi me'á ni 'o fakatatau ki he kakanó.

28 Kae vakai, ko e ngaahi pule-^aanga, mo e ngaahi fa'ahinga, mo e ngaahi lea, mo e kakai kotoa pē 'e nofo malu 'i he Tokotaha Mā'oni'oni 'o 'Isilelí 'o kapau te nau ^afakatomala.

29 Pea ko 'eni ko au, Nīfai, 'oku ou faka'osi; he 'oku ou manavahē ke toe fakamatala 'o lahi ange ki he ngaahi me'á ni.

30 Ko ia, 'e hoku kāinga, 'oku ou faka'amu ke mou tui 'oku mo'oni 'a e ngaahi me'a 'a ia kuo tohi ki he ngaahi ^apeleti 'o e palasá; pea 'oku nau fakamo'oni kuo pau ke talangofua ha tangata ki he ngaahi fekau 'a e 'Otuá.

31 Ko ia, 'oku 'ikai 'aonga ke mou mahalo 'oku ngata pē 'iate au mo 'eku tamaí 'a e fa'ahinga kuo fakamo'oni pea mo akonaki 'aki 'a e ngaahi me'a ní. Ko ia, kapau te mou talangofua ki he ngaahi ^afekau, pea kātaki ki he ngata'angá, 'e fakamo'ui 'a kimoutolu 'i he 'aho faka'osí. Pea 'oku pehē pe. 'Ēmeni.

KO E TOHI HONO UA 'A NĪFAÍ

Ko ha fakamatala ki he pekia 'a Līhá. 'Oku angatu'u 'a e ngaahi tokoua 'o Nīfai kiate ia. 'Oku folofola 'a e 'Eikí kia Nīfai ke ne 'alu ki he feitu'u maomaonganoá. Ko 'ene ngaahi fononga 'i he feitu'u maomaonganoá, mo e ngaahi alā me'a peheé.

25a FFL 'Isilelí—Ko hono tānaki 'o 'Isilelí.

b FFL Tauhi-sipi Leleí.

c Same 23.

26a Fakahā 20:2;

'Alamā 48:17;

T&F 43:31; 45:55;

88:110; 101:28.

FFL Tēvolo.

b Sēkope 5:76.

c FFL Nofu Tu'í.

28a FFL Fakatomala,

Fakatomala'í.

30a 2 Nīfai 4:2.

31a Mātiu 19:17.

FFL Fekau 'a e 'Otuá,

Ngaahi.

VAHE 1

‘Oku kikite ‘a Līhai ‘o kau ki ha fonua ‘o e tau‘atāina—‘E fakamovetevete‘i mo faka‘auha hono hakó ‘o kapau te nau faka‘ikai‘i ‘a e Tokotaha Mā‘oni‘oni ‘o ‘Isilelí—‘Okú ne ná‘ina‘i ki hono ngaahi fohá ke nau ‘ai ‘a e teunga tau ‘o e mā‘oni‘oní. Ta‘u 588–570 κ.Μ. nai.

PEA ko ‘eni na‘e hoko ‘o pehē ko au, Nīfai, kuó ou faka‘osi ‘eku akonaki ki hoku ngaahi tokouá, na‘e lea foki mo ‘emau “tamai, ko Līhai, ‘aki ‘a e ngaahi me‘a lahi kiate kinautolu, ‘o fakamanatu‘i kiate kinautolu, ‘a e ngaahi me‘a lalahi kuo fai ‘e he ‘Eikí ma‘anautolu ‘i hono ‘omai ‘a kinautolu ki tu‘a mei he fonua ko Selūsalemá.

2 Pea na‘á ne lea kiate kinautolu ‘o kau ki he‘enau ngaahi “angatu‘u ‘i he funga ‘o e ngaahi vai, pea mo e ngaahi ‘alo‘ofa ‘a e ‘Otuá ‘i hono fakahaofi ‘enau mo‘uí, ke ‘oua na‘a folo hifo ‘a kinautolu ‘i he tahí.

3 Pea na‘á ne lea foki kiate kinautolu ‘o kau ki he fonua ‘o e tala‘ofa, ‘a ia kuo nau ma‘ú—mo hono hulu ‘o e ‘alo‘ofa ‘a e ‘Eikí ‘i he fale‘i kinautolu ke mau lava ‘o hola mei he fonua ko Selūsalemá.

4 Na‘á ne pehē, He vakai, kuó u mamata ki ha “me‘a-hā-mai, ‘a ia ‘oku ou ‘ilo‘i ai kuo faka‘auha

‘a ^bSelūsalema; pea kā ne tau nofo ‘i Selūsalema, pehē kuo tau ‘mate mo kinautolu foki.

5 Ka, na‘á ne pehē, neongo ‘a hotau ngaahi faingata‘a‘iá, kuo tau ma‘u ha ^afonua ‘o e tala‘ofa, ko ha fonua ‘a ia ‘oku ^bmahu‘inga lahi hake ‘i he ngaahi fonua kehe kotoa pē; ko ha fonua ‘a ia kuo ‘fuakava kiate au ‘e he ‘Eiki ko e ‘Otuá ‘e hoko ko ha fonua ko e tofi‘a ‘o hoku hakó. ‘Io, kuo fuakava ‘e he ‘Eiki ke tuku ‘a e fonuá ni kiate au, mo ‘eku fānaú ‘o ta‘engata, pea mo kinautolu kotoa pē foki ‘e tataki atu mei he ngaahi fonua kehé ‘e he to‘ukupu ‘o e ‘Eikí.

6 Ko ia, ko au, Līhai, ‘oku ou kikite ‘o fakatatau ki he ngaahi fakahinohino ‘a e Laumālié ‘a ia ‘oku ‘iate aú, ‘e ‘ikai ha‘u ha “taha ki he fonuá ni kā ‘i he ‘omi ‘a kinautolu ‘e he to‘ukupu ‘o e ‘Eikí.

7 Ko ia, kuo fakatapui ‘a e “fonuá ni ki ha taha te ne tataki maí. Pea kapau te nau tauhi kiate ia ‘o fakatatau mo e ngaahi fekau kuó ne foaki maí, ‘e hoko ia ko ha fonua ‘o e ^btau‘atāina ma‘anautolu; ko ia, ‘e ‘ikai fakapōpula‘i ‘a kinautolu ‘o ta‘engata; ka ‘o kapau ‘e pehē, ko e tupu ia mei he angahalá; he kapau ‘e lahi ‘a e angahalá, ‘e ‘mala‘ia ‘a e fonuá koe‘uhi ko kinautolu, ka ‘e tāpuekina ia ‘o ta‘engata ma‘á e kau mā‘oni‘oní.

[2 NĪFAÍ]

1 1a FFL Pētieliaké.

2a 1 Nīfai 18:9–20.

4a FFL Me‘a-hā-mai.

b 2 Ng. Tu‘i 24:14–15;

Selem. 44:2;

1 Nīfai 1:4;

Hilam. 8:20.

c ‘Alamā 9:22.

5a FFL Fonua ‘o e

Tala‘ofá.

b ‘Eta 2:9–10.

c FFL Fuakavá.

6a 2 Nīfai 10:22.

7a Mōsaia 29:32;

‘Alamā 46:10, 20.

b 2 Nīfai 10:11.

FFL Tau‘atāiná.

c ‘Alamā 45:10–14, 16;

Molom. 1:17;

‘Eta 2:8–12.

8 Pea vakai, 'oku fakapotopoto ke kei ta'ofi 'a e fonuá ni mei he 'ilo 'a e ngaahi pule'anga kehé; he vakai, 'e hanga 'e he kakai mei he ngaahi pule'anga lahi 'o faka-fonu 'a e fonuá, pea 'e 'ikai ke 'i ai ha potu ke hoko ko ha tofi'a.

9 Ko ia, ko au, Līhai, kuó u ma'u ha tala'ofa, 'e ^afakatatau ki he tauhi 'e kinautolu 'a ia 'e 'omi 'e he 'Eiki ko e 'Otuá mei he fonua ko Selūsalemá, 'a 'ene ngaahi fekaú, 'a 'enau ^btu'umālie 'i he funga 'o e fonuá ni; pea 'e ta'ofi 'a e fonuá ni mei he 'ilo 'a e ngaahi pule'anga kehé kotoa, koe'uhí ke nau ma'u 'a e fonuá ni mo'onautolu pē. Pea kapau te nau ^ctauhi 'a 'ene ngaahi fekaú 'e tāpuekina 'a kinautolu 'i he funga 'o e fonuá ni, pea 'e 'ikai ke 'i ai ha taha ke fakafiu'i 'a kinautolu, pe to'o 'a e fonua 'o honau tofi'á; pea te nau nofo malu 'o ta'engata.

10 Kae vakai, 'o ka hokosia 'a e taimi te nau faka'au'auhifo ai 'i he ta'etui, hili 'enau ma'u 'a e ngaahi tāpuaki lahi pehē mei he to'ukupu 'o e 'Eiki—'o nau ma'u ha 'ilo ki he fakatupu 'o e māmaní, mo e kakai fulipē, 'o nau 'ilo'i 'a e ngaahi ngāue ma'ongo'onga mo fakaofa 'a e 'Eiki talu mei he fakatupu 'o e māmaní; pea kuo tuku kiate kinautolu 'a e mālohi ke fai 'a e me'a kotoa pē 'i he tui; pea nau ma'u 'a e ngaahi fekau kotoa pē talu mei he kamata'angá, pea

kuo 'omi 'a kinautolu 'i he'ene angalelei ta'e-fakangatangata ki he fonua 'o e tala'ofa mahu'inga ko 'ení—vakai, 'oku ou pehē, kapau 'e hokosia 'a e 'aho 'a ia te nau faka'ikai'i ai 'a e Tokotaha Mā'oni'oni 'o 'Isileli, ko e ^aMīsaia mo'oní, mo honau Huhu'i mo honau 'Otuá, vakai, 'e nofo 'iate kinautolu 'a e ngaahi tautea 'a'ana 'a ia 'oku angatonú.

11 'Io, te ne 'omi 'a e ngaahi pule'anga ^akehe kiate kinautolu, pea te ne tuku kiate kinautolu 'a e mālohi, pea te ne to'o meiate kinautolu 'a e ngaahi fonua 'o honau tofi'á, pea te ne tuku ke ^bfakamovetevete'i mo tāmate'i 'a kinautolu.

12 'Io, 'i he hokohoko atu 'a e ngaahi to'u tangatá 'e 'i ai 'a e ngaahi ^alilingi toto, mo e ngaahi tautea lalahi 'iate kinautolu; ko ia, 'e hoku ongo foha, 'oku ou faka'amu ke mo manatu'i; 'io, 'oku ou faka'amu ke mo tokanga ki he'eku ngaahi leá.

13 Taumaiā ke mo ^ahake; ^ahake mei he mohe ma'ú, 'io, mei he mohe 'o ^ahelí, pea tupe'i atu 'a e ngaahi ^bsēini fakamanavahē 'a ia kuo ha'i 'aki 'a kimouá, 'a ia ko e ngaahi sēini kuo ha'i 'aki 'a e fānau 'a e tangatá, ke 'ave pōpula hifo 'a kinautolu ki he ^cvanu ta'engata 'o e mamahí mo e mala'ia.

14 'Ā hake! pea tutu'u hake mei he efú, pea fanongo ki he ngaahi lea 'a ha ^amātu'a kuo vaivai, 'a

9a 2 Nīfai 4:4;
 'Alamā 9:13.
 b Teut. 29:9.
 c FFL Talangofuá.
 10a FFL Mīsaia.

11a 1 Nīfai 13:12–20;
 Molom. 5:19–20.
 b 1 Nīfai 22:7.
 12a Molom. 1:11–19; 4:11.
 13a FFL Heli.

b 'Alamā 12:9–11.
 c 1 Nīfai 15:28–30;
 Hilam. 3:29–30.
 14a FFL Mātu'á, Ngaahi.

ia 'oku ofi ke mo fakatokoto hifo hono sinó ki he ^bfa'itoka momoko mo longomaté, 'a ia 'oku 'ikai lava ke foki mei ai ha tokotaha fononga; 'oku toe 'a e ngaahi 'aho si'i, pea te u fou 'i he 'hala 'o e māmani kotoa pē.

15 Kae vakai, kuo "huhu'i 'e he 'Eikí 'a hoku laumālié mei heli; kuó u mamata ki hono nāunaú, pea 'oku takatakai'i au 'o ta'engata 'e he ongo ^bto'ukupu 'o 'ene ^c'ofá.

16 Pea 'oku ou faka'amu ke mo manatu ke tauhi ki he ngaahi "tu'utu'uni mo e ngaahi finangalo 'o e 'Eikí; vakai, ko e me'a 'eni kuo hoha'a ki ai 'a hoku laumālié talu mei he kamata'angá.

17 Kuo mafasia hoku lotó 'i he mamahi mei he taimi ki he taimi, he kuó u manavahē, koe'uhi ko e fefeka 'o homo lotó na'a hā'ele mai 'a e 'Eiki ko homo 'Otuá 'i hono kotoa 'o hono "houháu kiate kimoua, pea ^bmotuhi atu ai mo faka'auha 'a kimoua 'o ta'engata.

18 Pē, hoko ha fakamala'ia kiate kimoua 'i ha ngaahi to'u tangata "lahi; pea 'e tautea'i 'a kimoua 'i he tau, mo e honge, pea 'e fehi'anekina, mo tākiekina 'a kimoua 'o fakatatau ki he fa'iteliha mo e fakapōpula 'a e ^btēvoló.

19 'Oiauē 'e hoku ongo foha, 'amusia ange 'e au 'e 'ikai hoko 'a e ngaahi me'a ni kiate kimoua, kā ke mo hoko ko ha kakai fili mo "ofeina 'e he 'Eikí. Kae vakai, ke fai hono finangaló; he 'oku mā'oni'oni 'a hono ngaahi ^bhalá 'o ta'engata.

20 Pea kuó ne folofola: 'E "fakatau ki ho'omou tauhi 'eku ngaahi ^bfekau, te mou "tu'umālie 'i he fonuá; ka kapau 'e 'ikai te mou tauhi 'eku ngaahi fekau, 'e motuhi atu 'a kimoutolu mei hoku 'aó.

21 Pea ko 'eni koe'uhi ke ma'u 'e hoku laumālié ha fiefia 'iate kimoua, pea koe'uhi ke 'alu 'a hoku lotó mei he maama ko 'eni 'i he fiefia koe'uhi ko kimoua, pea koe'uhi ke 'oua na'a 'ohifo au ki he fa'itoká 'i he loto-mamahi mo e tangi, mo tu'u hake mei he efú, 'e hoku ongo foha, pea 'ai ke ngali "tangata, pea fakapapau'i homo lotó ke mo fakakaukau ^btaha mo loto taha, pea uoungataha 'i he ngaahi me'a kotoa pē 'okú mo faí, koe'uhí ke 'oua na'a 'ohifo 'a kimoua ki he fakapōpulá;

22 Koe'uhi ke 'oua 'e fakamala'ia'i 'a kimoua 'aki ha mala'ia fakamamahi; pea ko e tahá foki, ke 'oua te mo fakatupu 'a e houhau 'o ha 'Otu

14b FFL Mate, Fakasinó.

c Siosiuá 23:14.

15a 'Alamá 36:28.

FFL Fakalelei,
Fakalelei'i.

b Sēkope 6:5;

'Alamá 5:33;

3 Nīfai 9:14.

c Loma 8:39.

FFL 'Ofá.

16a Teut. 4:5–8;

2 Nīfai 5:10–11.

17a 2 Nīfai 5:21–24;

'Alamá 3:6–19.

b Mōsaia 12:8.

18a 1 Nīfai 12:20–23.

b FFL Tēvoló.

19a FFL Kakai kuo Filí

(hoānauna pe
nauna).

b Hōsea 14:9.

20a Seilomi 1:9;

Mōsaia 1:6–7;

'Alamá 9:13–14.

b Lev. 26:3–14;

Sioli 2:23–26.

c Same 67:6;

Mōsaia 2:21–25.

21a 1 Sam. 4:9;

1 Ng. Tu'i 2:2.

b Mōse 7:18.

“angatonu, pea faka’auha ai ‘a kimoua, ‘io, ‘a e faka’auha ta’engata ‘o e laumālié mo e sinó fakatou’osi.

23 ‘Ā hake, ‘e hoku ongo foha; ‘ai ‘a e “teunga tau ‘o e mā’oni-oní. Tupe’i atu ‘a e ngaahi sēini, ‘a ia kuo ha’i ‘aki ‘a kimouá, pea ha’u ki tu’a mei he kakapú, pea tu’u hake mei he efú.

24 ‘Oua na’a toe angatu’u ki homo tokouá, ‘a ia ‘oku nāunau’ia ‘ene ngaahi me’a-hā-mái, pea kuó ne tauhi ‘a e ngaahi fekaú talu mei he taimi na’a tau ha’u ai mei Selūsalemá; pea kuó ne hoko ko ha me’angāue ‘i he to’ukupu ‘o e ‘Otuá, ke ‘omi ‘a kitautolu ki he fonua ‘o e tala’ofá; he kā ne ta’e’oua ‘a e ngaahi me’a kotoa kuó ne faí, pehē kuo tau mate ‘i he “fiekaia ‘i he feitu’u maomaonganoá; ka neongo iá, kuó mo feinga ke ^bto’o ‘ene mo’uí; ‘io, pea kuó ne kātaki’i ‘a e mamahi lahi koe’uhi ko kimoua.

25 Pea ‘oku ou fu’u manavahē pea tetetete lahi koe’uhi ko kimoua, telia na’á ne toe mamahi; he vakai, kuó mo tukuaki’i ia ‘o pehē na’á ne feinga ke ne ma’u ‘a e mālohi mo e “mafai kiate kimoua; ka ‘oku ou ‘ilo kuo ‘ikai te ne feinga ke ma’u ha mālohi pe pule kiate kimoua, kā ko ‘ene feinga pē ki hono fakalāngilangi’i ‘o e ‘Otuá, pea mo ho’omo fiefia ta’engatá.

26 Pea kuó mo lāunga koe’uhi ko ‘ene lea mahinongofua kiate kimouá. ‘Okú mo pehē, kuó ne lea “fefeka; ‘okú mo pehē kuó ne ‘ita kiate kimoua; kae vakai, ko ‘ene lea fefeká ko e fefeka pē ia ‘o e mālohi ‘o e folofola ‘a e ‘Otuá, ‘a ia ‘oku ‘iate iá; pea ko e me’a na’á mo ui ko e ‘itá ko e mo’oni pē ia, ‘o fakatatau ki he me’a ko ia ‘oku ‘i he ‘Otuá, ‘a ia na’e ‘ikai te ne lava ‘o ta’ofi, ‘o ne fakahā ‘i he loto-to’a kiate kimoua ‘a ho’omo ngaahi angahalá.

27 Pea ‘oku totonu ke ‘iate ia ‘a e “mālohi ‘o e ‘Otuá, ‘o a’u ki he’ene fekau’i ‘a kimoua kuo pau ke mo talangofua ki ai. Kae vakai, na’e ‘ikai ko ia, kā ko e ^bLaumālie ‘o e ‘Eikí ‘a ia na’e ‘iate iá, ‘a ia na’e ‘fakaava hono ngutú ke ne lea, ‘o ‘ikai ai te ne lava ‘o ta’ofi ia.

28 Pea ko ‘eni, ‘e hoku foha, ko Leimana, kae ‘uma’ā foki mo Lēmiuela mo Samu, kae ‘uma’ā foki hoku ngaahi foha ‘a ia ko e ngaahi foha ‘o ‘Isimelí, vakai, kapau te mou tokanga ki he le’o ‘o Nifái, ‘e ‘ikai te mou mala’ia. Pea kapau te mou tokanga kiate ia ‘oku ou tuku kiate kimoutolu ha ^atāpuaki, ‘io, ‘a ‘eku ‘uluaki tāpuaki.

29 Ka kapau ‘e ‘ikai te mou tokanga kiate ia, te u to’o ‘eku ^a‘uluaki tāpuaki, ‘io, ‘a ‘eku tāpuaki, pea ‘e foaki ia kiate ia.

30 Pea ko ‘eni, ‘e Sōlami, ‘oku

22a T&F 3:4.

23a ‘Efesō 6:11–17.

24a 1 Nifai 16:32.

^b 1 Nifai 16:37.

25a Sēnesi 37:9–11.

26a LFkt. 15:10;

1 Nifai 16:2;

Molonai 9:4;

T&F 121:41–43.

27a 1 Nifai 17:48.

^b T&F 121:43.

^c T&F 33:8.

28a FFL ‘Inasi ‘o e ‘Uluaki

Fohá.

29a ‘Ēpa. 1:3.

ou lea kiate koe: Vakai, ko e “tamaio’eiki koe ‘a Lēpani; ka neongo iá, kuo ‘omi koe mei he fonua ko Selūsalemá, pea ‘oku ou ‘ilo ko e kaume’a mo’oni koe ‘o hoku foha, ko Nīfaí, ‘o ta’engata.

31 Ko ia, ko e me’a ‘i ho’o tui faivelengá ‘e tāpuaki’i ‘a ho hakó fakataha mo hono hakó, pea te nau nofo tu’umālie fuoloa ‘i he funga ‘o e fonuá ni; pea ‘e ‘ikai ha me’a, tuku kehe pē ‘a e fai angahala ‘iate kinautolú, te ne maumau’i pe veuveuki ‘a ‘enau tu’umālie ‘i he funga ‘o e fonuá ni ‘o ta’engata.

32 Ko ia, kapau te ke tauhi ‘a e ngaahi fekau ‘a e ‘Eikí, kuo fakatapui ‘e he ‘Eikí ‘a e fonuá ni ke malu’i ai ‘a ho hakó fakataha mo e hako ‘o hoku fohá.

VAHE 2

‘Oku fou mai ‘a e huhu’i ‘i he Mīsaia Mā’oni’oni—‘Oku mahu’inga ‘a e tau’atāina ke fili (faingamālie ‘o e tau’atāina ke fili) ki he mo’uí mo e hoko ko ha kakai ‘oku lelei angé—Na’e hinga ‘a ‘Ātamá koe’uhi ke ‘i ai ‘a e fa’ahinga ‘o e tangatá—‘Oku tau’atāina ‘a e tangatá ke fili ‘a e tau’atāiná mo e mo’uí ta’engatá. Ta’u 588–570 K.M. nai.

PEA ko ‘eni, ‘e Sēkope, ‘oku ou lea kiate koe: Ko koe ‘a hoku “uluaki foha ‘i he ngaahi ‘aho ‘o ‘eku mamahi ‘i he feitu’u

maomaonganoá. Pea vakai, ‘i ho’o kei si’í, na’á ke fepaki mo e ngaahi faingata’a’iá mo e mamahi lahi, koe’uhi ko e angamālohi ‘a ho ngaahi tokouá.

2 Ka neongo iá, ‘e Sēkope, ko hoku ‘uluaki foha ‘i he feitu’u maomaonganoá, ‘okú ke ‘ilo ‘a e māfimafi ‘o e ‘Otuá; pea te ne fakatapui ‘a ho’o ngaahi faingata’a’iá ke hoko ko ha tāpuaki kiate koe.

3 Ko ia, ‘e monū’ia ‘a ho laumālié, pea te ke nofo malu mo ho tokoua, ko Nīfaí; pea ‘e faka’aonga’i ho ngaahi ‘ahó ‘i he tauhi ki ho ‘Otuá. Ko ia, ‘oku ou ‘ilo kuo huhu’i koe, koe’uhi ko e mā’oni’oni ‘a ho Huhu’i; he kuó ke vakai ‘e hā’ele mai ia ‘i he kakato ‘o e ngaahi kuongá ke ‘omi ‘a e fakamo’uí ki he fa’ahinga ‘o e tangatá.

4 Pea kuó ke ‘mamata ‘i ho’o kei si’í ki hono nāunaú; ko ia, kuo tāpuaki’i koe ‘o hangē foki ko kinautolu te ne ngāue ki ai ‘i he kakanó; he ‘oku tatau ‘a e Laumālié, ‘i he ‘aneafí, mo e ‘aho ní, pea ta’engata. Pea kuo teuteu ‘a e hala talu mei he hinga ‘a e tangatá, pea ‘oku ^bta’etotongi ‘a e fakamo’uí.

5 Pea kuo akonaki’i ‘a e tangatá ‘o fe’unga koe’uhi ke nau “ilo’i ‘a e lelei mei he koví. Pea kuo tuku ‘a e fonó ki he tangatá. Pea ‘oku ‘ikai ke ^bfakatonuhia’i ha taha fakakakano ‘i he fonó; pe, ‘oku ‘motuhi atu ‘i he fonó ‘a e

30a 1 Nīfaí 4:20, 35.

31a 2 Nīfaí 5:6.

2 1a 1 Nīfaí 18:7.

4a 2 Nīfaí 11:3;

Sēkope 7:5.

b FFL ‘Ālo’ofá.

5a Molonai 7:16.

b Loma 3:20;

2 Nīfaí 25:23;

‘Ālamā 42:12–16.

FFL Fakatonuhia,

Fakatonuhia’i.

c 1 Nīfaí 10:6;

2 Nīfaí 9:6–38;

‘Ālamā 11:40–45;

12:16, 24; 42:6–11;

Hilam. 14:15–18.

tangatá. 'Io, kuo motuhi atu 'a kinautolu 'i he fono fakamāmaní; pea ko e tahá foki, 'i he fono fakalaumālié 'oku nau 'auha 'i hono motuhi atu 'a kinautolu mei he me'a 'oku leleí, pea mamahi 'o ta'engata.

6 Ko ia, 'oku fou mai 'a e "huhu'í 'o tu'unga 'i he ^bMīsaia Mā'oni'oní; he 'oku fonu ia 'i he 'alo'ofa mo e mo'oni.

7 Vakai, 'okú ne 'oatu ia ke hoko ko ha "feilaulau koe'uhi ko e angahalá, ke fakakakato 'a e ngaahi tu'utu'uni 'a e fonó, ma'anautolu kotoa pē 'oku ma'u 'a e loto-mafesifesi mo e laumālie fakatomalá; pea 'oku 'ikai lava 'e ha tokotaha 'o fakakakato 'a e ngaahi ^btu'utu'uni 'a e fonó.

8 Ko ia, 'oku mahu'inga lahi ke fakahā 'a e ngaahi me'á ni ki he kakai 'oku nofo 'i he māmaní, koe'uhi ke nau 'ilo'í 'oku 'ikai ha taha 'e lava 'o nofo 'i he 'ao 'o e 'Otuá, "kae ngata pē 'i he ngaahi ngāue mā'oni'oní, mo e 'alo'ofa, mo e manava'ofa 'a e Mīsaia Mā'oni'oní, 'a ia 'e tuku hifo 'a 'ene mo'uí 'o fakatatau ki he kakanó, pea toe to'o hake ia 'i he mālohi 'o e Laumālié, koe'uhí ke ne fakahoko 'a e ^btoetu'u 'o e maté, ko e 'uluaki ia 'a ia 'e toe tu'ú.

9 Ko ia, ko e 'uluaki fua ia ki he 'Otuá, he te ne fai ha "taukapo ki he 'Otuá ma'á e fānau 'a e tangatá; pea ko kinautolu kotoa pē 'oku tui kiate iá 'e fakamo'ui 'a kinautolu.

10 Pea ko e me'a 'i he taukapo na'e fai ma'á e kakai "fulipē, 'e ha'u ai 'a e kakai fulipē ki he 'Otuá; ko ia te nau tu'u 'i hono 'aó ke ^bfakamāu'í 'e ia 'o fakatatau ki he mo'oni mo e 'mā'oni'oni 'oku 'iate iá. Ko ia, ko e ngaahi tu'utu'uni 'a e fono kuo fokotu'u 'e he Tokotaha Mā'oni'oní, kuo pau ai ke ne fai ha tautea 'o fakatatau ki he fonó, 'a ia ko e tautea 'oku fehanga-hangai mo e fiefia 'oku ma'u 'e ha taha koe'uhi ko 'ene talangofua ki he fonó, pea 'oku ngāue foki 'a e ^dfakaleleí 'o fakatatau ki he fono ko iá—

11 He 'oku totonu ke 'i ai, 'a e "fehanga-hangai 'i he me'a kotoa pē. Ka ne 'ikai ke pehē, 'e hoku 'uluaki foha na'e fanau'í 'i he feitu'u maomaonganoá, 'e 'ikai lava 'o fakahoko 'a e angatonú, pe fai angahalá, pe mā'oni'oní pe mamahí, pe leleí pe koví. Ko ia, 'e hangē leva 'a e me'a kotoa pē ko ha me'a pē 'e tahá; ko ia, kapau 'oku taha pē ha me'a 'iate ia pē, kuo pau ke tolonga ia 'o hangē 'oku maté, 'o 'ikai

6a 1 Nīfai 10:6;
2 Nīfai 25:20;
'Alamā 12:22–25.
FFL Palani 'o e
Huhu'í.
b FFL Mīsaia.
c Sione 1:14, 17;
Mōsese 1:6.
7a FFL Fakalelei,
Fakalelei'í.

b Loma 10:4.
8a 2 Nīfai 25:20; 31:21;
Mōsaia 4:8; 5:8;
'Alamā 38:9.
b 1 Kol. 15:20;
'Alamā 7:12;
12:24–25; 42:23.
FFL Toetu'ú.
9a 'Īsaia 53:1–12;
Mōsaia 14:12; 15:8–9.

10a FFL Huhu'í ('Eikí).
b FFL Fakamaau
Faka'osí.
c FFL Toputapú.
d 2 Nīfai 9:7, 21–22, 26;
'Alamā 22:14; 33:22;
34:9.
11a T&F 29:39; 122:5–9.
FFL Faingata'á.

mo'ui pe mate, pe ha 'au'auha pe ta'e-'au'auha, pe ha fiefia pe mamahi, pea 'ikai ha 'ilo pe ta'ema'u ha 'ilo.

12 Ko ia, na'e pau ke fakatupu ia ko ha me'a ta'e'aonga; ko ia kuo 'ikai ke 'i ai ha "taumu'a 'o hono fakatupú. Ko ia, 'e hanga 'e he me'á ni 'o faka'auha 'a e poto 'o e 'Otuá mo 'ene ngaahi tau-mu'a ta'engatá, kae 'uma'ā foki 'a e māfimafi, mo e 'alo'ofa mo e ^bfakamaau totonu 'a e 'Otuá.

13 Pea kapau te mou pehē 'oku "ikai ha fono, te mou pehē foki 'oku 'ikai ha angahala. Kapau te mou pehē 'oku 'ikai ha angahala, te mou pehē foki 'oku 'ikai ha mā'oni'oni. Pea kapau 'oku 'ikai ha mā'oni'oni, 'oku 'ikai ha fiefia. Pea kapau 'oku 'ikai ha mā'oni'oni pe fiefia tā 'oku 'ikai ha tautea pe mamahi. Pea kapau 'oku 'ikai ke 'i ai 'a e ngaahi me'á ni, ^b'oku 'ikai ke 'i ai ha 'Otua. Pea kapau 'oku 'ikai ha 'Otua, 'oku 'ikai ke 'i ai 'a kitautolu, pe ko e māmaní; he kuo 'ikai lava 'o hoko ha fakatupu 'o ha ngaahi me'a, pea na'e 'ikai 'i ai ha me'a ke ngāue pe ngāue'i; ko ia, kuo pau ke mole atu 'a e ngaahi me'a kotoa pē.

14 Pea ko 'eni, 'e hoku ngaahi foha, 'oku ou fakahā kiate

kimoutolu 'a e ngaahi me'á ni koe'uhi ke 'aonga kiate kimoutolu pea mou ako ai; he 'oku 'i ai ha 'Otua, pea kuó ne "fakatupu 'a e ngaahi me'a kotoa pē, 'a e langí mo e māmaní fakatou'osi, pea mo e ngaahi me'a kotoa pē 'oku 'i ai, 'a e ngaahi me'a ke ngāue pe ^bngāue'i fakatou'osi.

15 Pea ke fakahoko ai 'a 'ene ngaahi "taumu'a ta'engatá ki he iku'anga faka'osi 'o e fa'ahinga 'o e tangatá, hili 'ene ngaahi 'a 'etau 'uluaki ongo mātu'á, mo e fanga manu 'o e fonuá mo e fanga manupuna 'o e 'ataá, pea ko hono fakakātoá, ko e ngaahi me'a kotoa pē kuo fakatupú, na'e totonu ke 'i ai ha fehanga-hangai; 'io 'a e ^bfua 'tapu 'oku fehanga-hangai mo e ^d'akau 'o e mo'uí; ko e taha na'e melie mo e taha na'e mahi.

16 Ko ia, na'e tuku 'e he 'Eiki ko e 'Otuá ki he tangatá 'a e tau'atāina ke ne "fili ma'ana. Ko ia, 'e 'ikai lava ke fili 'a e tangatá 'o kapau 'e 'ikai ^bfakatauele'i ia 'e he me'a 'e taha, pe ko e me'a kehe.

17 Pea ko au, Lihai, hangē ko e ngaahi me'a kuó u laú, 'oku tonu ke u pehē kuo "tō mei he langí ha ^b'āngelo 'a e 'Otua, 'o hangē ko ia kuo tohí; ko ia na'á ne hoko ko ha 'tēvolo, he kuó

12a T&F 88:25–26.
FFL Māmaní—Na'e fakatupu ma'á e tangatá.

b FFL Fakamaau Totonú.

13a 2 Nifai 9:25.

b 'Alamā 42:13.

14a FFL Fakatupú.

b T&F 93:30.

15a 'Īsaia 45:18;

'Alamā 42:26;

Mōsese 1:31, 39.

b Sēnesi 3:6;

'Alamā 12:21–23.

c Sēnesi 2:16–17;

Mōsese 3:17.

d Sēnesi 2:9;

1 Nifai 15:22, 36;

'Alamā 32:40.

16a 2 Nifai 10:23;

'Alamā 12:31.

FFL Tau'atāina ke Filí.

b T&F 29:39–40.

17a 'Īsaia 14:12;

2 Nifai 9:8;

Mōsese 4:3–4;

'Ēpa. 3:27–28.

b FFL Tēvoló.

c FFL Tēvoló.

ne feinga ke fai 'a e ngaahi me'a 'oku kovi 'i he 'ao 'o e 'Otuá.

18 Pea ko e me'a 'i he'ene tō mei he langí, 'o ne hoko 'o mamahi 'o ta'engatá, ko ia kuó ne "feinga ai ke mamahi foki mo e kotoa 'o e fa'ahinga 'o e tangatá. Ko ia, na'á ne pehē kia ^bIvi, 'io 'a e ngata motu'a, 'a ia ko e tēvoló, 'a ia ko e tamai 'a e ngaahi 'loi kotoa pē, ko ia na'á ne pehē: Kai 'a e fua tapú, pea 'e 'ikai te ke mate, kā te ke hangē ko e 'Otuá, 'o ^dilo'i 'a e lelei mo e kovi.

19 Pea 'i he hili 'a e "kai 'e 'Ātama mo 'Ivi 'a e fua tapú, na'e kapusi 'a kinaua mei he ngoue 'o ^bĪteni, ke ngoue'i 'a e kelekelé.

20 Pea kuó na fakatupu ha fānau; 'io, 'a e "fāmili 'o e māmaní kotoa.

21 Pea na'e fakalōloa'i 'a e ngaahi 'aho 'o e fānau 'a e "tangatá, 'o fakatatau ki he finangalo 'o e 'Otuá, koe'uhi ke nau lava 'o ^bfakatomala lolotonga 'enau mo'ui 'i he kakanó; ko ia, na'e hoko 'a 'enau mo'uí ko ha taimi 'o e 'sivi'i, pea na'e fakalōloa'i 'a 'enau mo'uí koe'uhi ke nau ma'u ai ha faingamālie ke nau tauhi 'a e ngaahi fekau na'e foaki 'e he 'Eiki ko e 'Otuá ki he fānau 'a e tangatá. He na'á ne

tuku 'a e ngaahi fekau ke fakatomala 'a e kakai fulipē; he na'á ne fakahā ki he kakai fulipē kuo nau ^dmole ko e tupu 'i he mau-mau-fono 'a 'enau ongo mātu'á.

22 Pea ko 'eni, vakai, kā ne 'ikai maumau-fono 'a 'Ātama pehē kuo 'ikai te ne hinga, kā kuó ne nofo 'i he ngoue 'o 'Īteni. Pea ko e ngaahi me'a kotoa pē kuo fakatupú te nau 'i he anga pē ko ia na'a nau 'i ai 'i he hili honau fakatupú; pea kuo pau ke nau 'i he anga pē ko iá 'o ta'engata, pea 'ikai hano ngata'anga.

23 Pea kuo 'ikai te na ma'u ha "fānau; ko ia, te na nofo ai 'i ha anga-ta'ehalaia, 'o 'ikai ma'u ha fiefia, he na'e 'ikai te na 'ilo'i ha mamahi; 'o 'ikai fai ha lelei, he na'e 'ikai te na 'ilo'i ha angahala.

24 Kae vakai, kuo fai 'a e ngaahi me'a kotoa pē 'i he poto 'o ia 'okú ne "afio'i 'a e ngaahi me'a kotoa pē.

25 Na'e "hinga 'a ^bĀtamá koe'uhi ke 'i ai 'a e fa'ahinga 'o e tangatá; pea 'oku "i ai 'a e fa'ahinga 'o e tangatá koe'uhi ke nau ma'u 'a e ^dfiefiá.

26 Pea 'e hā'ele mai 'a e "Mísaiá 'i he kakato 'o e ngaahi kuongá, koe'uhi ke ne ^bhuhu'i 'a e fānau 'a e fa'ahinga 'o e tangatá mei he hingá. Pea ko e

18a 2 Nīfai 28:19–23;

3 Nīfai 18:18;

T&F 10:22–27.

b FFL 'Ivi.

c 2 Nīfai 28:8;

Mōsese 4:4.

d Sēnesi 3:5;

'Alamā 29:5;

Molonai 7:15–19.

19a 'Alamā 12:31.

FFL Hinga 'a 'Ātama mo 'Ivi.

b FFL 'Īteni.

20a T&F 138:38–39.

21a 'Alamā 12:24;

Mōsese 4:23–25.

b 'Alamā 34:32.

FFL Fakatomala,

Fakatomala'í.

c FFL Mo'ui

Fakamatelié.

d Sēkope 7:12.

23a Mōsese 5:11.

24a FFL 'Otuá.

25a Mōsese 6:48.

FFL Hinga 'a 'Ātama mo 'Ivi.

b FFL 'Ātama.

c FFL Mo'ui

Fakamatelié.

d Mōsese 5:10.

FFL Fiefiá; Tangatá.

26a FFL Mísaiá.

b FFL Palani 'o e

Huhu'í.

me'a 'i hono huhu'i 'a kinautolu mei he hingá kuo nau hoko ai 'o 'tau'atāina 'o ta'engata, 'o nau 'ilo'i 'a e lelei mei he kovi; ke fili ma'anautolu pē kae 'ikai fakamālohi'i ke ngāue 'i ha fa'ahinga founga, tuku kehe pē 'i hono tautea'i 'e he ^dfonó 'i he fu'u 'aho lahi mo faka'osi ko ia 'e fakamāu'i ai 'e he 'Otuá 'a e kakai kotoa pē, 'o fakatatau ki he ngaahi fekau kuo foaki mai 'e he 'Otuá.

27 Ko ia, 'oku ^atau'atāina 'a e tangatá 'o fakatatau ki he kakanó; pea kuo foaki 'a e ngaahi me'a kotoa pē kiate kinautolu 'a ia 'oku 'aonga ki he tangatá. Pea 'oku nau tau'atāina ke ^bfili 'a e tau'atāiná mo e 'mo'ui ta'engatá, tu'unga 'i he fakalaloa lahi 'o e fa'ahinga kotoa 'o e tangatá, pe fili 'a e pōpulá mo e maté, 'i he'enau pōpula mo mo'ulaloa ki he mālohi 'o e tēvoló; he 'okú ne feinga ke mamahi 'a e tangata kotoa pē 'o hangē pē ko iá.

28 Pea ko 'eni, 'e hoku ngaahi foha, 'oku ou loto ke mou sio ki he "Fakalaloa lahi, pea tokanga ki he'ene ngaahi fekau mahu'ingá; pea tui faivelenga ki he'ene ngaahi folofolá, pea fili 'a e mo'ui ta'engatá, 'o fakatatau ki he finangalo 'o hono Laumālie Mā'oni'oni;

29 Kae 'ikai fili 'a e mate ta'engatá 'a ia 'oku fakatatau mo ho'omou ngaahi holi faka-

kakanó pea mo e kovi 'a ia 'oku 'i aí, 'a ia 'okú ne foaki ki he laumālie 'o e tēvoló 'a e mālohi ke ^afakapōpula'i 'a kimoutolu, koe'uhi ke taki hifo 'a kimoutolu ki ^bheli, koe'uhi ke ne pule'i 'a kimoutolu 'i hono pule'anga 'o'oná.

30 Kuó u lea 'aki 'a e ngaahi lea si'i ko 'ení kiate kimoutolu kotoa pē, 'e hoku ngaahi foha, 'i he ngaahi 'aho faka'osi 'o hoku sivi'i; pea kuó u fili 'a e me'a lelei, 'o fakatatau mo e ngaahi lea 'a e palōfitá. Pea 'oku 'ikai ha'aku taumu'a kehe ki he'eku fakahā atu 'ení, kā koe'uhi pē ko e lelei ta'engata 'a homou laumālie. 'Ēmeni.

VAHE 3

'Oku mamata 'a Siosefa 'i 'Isipité ki he kau Nīfaí 'i ha me'a-hā-mai—'Okú ne kikite 'o kau kia Siosefa Sāmīta, 'a ia ko e tangata kikite 'i he ngaahi 'aho faka'osi; mo Mōsese, 'a ia te ne fakahaofi 'a 'Isilelí; pea mo hono 'omi 'o e Tohi 'a Molomoná. Ta'u 588–570 K.M. nai.

PEA ko 'eni 'oku ou lea kiate koe, 'e Siosefa, ko hoku foha na'e fanau'i ^afakamuimuí. Na'e fā'ele'i koe 'i he feitu'u maomaonganoa 'a ia na'á ku katekina ai 'a e ngaahi faingata'a'ia; 'io, 'i he ngaahi 'aho 'o 'eku mamahi lahi tahá na'e fanau'i ai koe 'e ho'omou fa'eé.

26c 'Alamā 42:27;

Hilam. 14:30.

^d FFL Fonó.

27a Kalētia 5:1;

Mōsese 6:56.

^b FFL Tau'atāina ke

Filí.

^c FFL Mo'ui Ta'engatá.

28a FFL Taukapó.

29a Loma 6:16–18;

'Alamā 12:11.

^b FFL Heli.

3 1a 1 Nīfaí 18:7.

2 Pea 'ofa ke fakatapui foki 'e he 'Eikí mo'ó u 'a e "fonuá ni, 'a ia ko ha fonua fungani mahu'inga, ke hoko ko ho tofi'a mo e tofi'a 'o ho hakó fakataha mo ho ngaahi tokouá, koe'uhi ke ke nofo malu ai 'o ta'engata, 'o kapau te ke tauhi 'a e ngaahi fekau 'a e Tokotaha Mā'oni'oni 'o 'Isilelí.

3 Pea ko 'eni, 'e Siosefa, ko hoku foha na'e fanau'i fakamuimui, 'a ia kuó u 'omi mei he feitu'u maomaonganoa 'a ia na'á ku kátekina ai 'a e ngaahi faingata'a'ia, 'ofa ke tāpuaki'i koe 'e he 'Eikí 'o ta'engata, he 'e 'ikai "faka'auha 'o 'osi'osingamālie 'a ho hakó.

4 He vakai, ko e fua 'o hoku manava koe; pea ko e hako au 'o "Siosefa 'a ia na'e 'ave ^bpōpula ki 'Isipité. Pea na'e mahu'inga 'a e ngaahi fuakava na'e fai 'e he 'Eikí kia Sioséfá.

5 Ko ia, na'e "mamata mo'oni mai 'a Siosefa ki hotau 'ahó. Pea na'á ne ma'u ha tala'ofa mei he 'Eikí, 'e fakatupu 'e he 'Eiki ko e 'Otuá mei he fua 'o hono manavá he ^bva'a 'mā'oni'oni 'o e fale 'o 'Isilelí; 'ikai ko e Mísaiá, ka ko ha va'a 'e fesi'i, ka neongo iá, 'e manatu'i 'i he ngaahi fuakava 'a e 'Eikí ke fakahā 'a e "Mísaiá kiate kinautolu 'i he ngaahi 'aho faka'osí, 'i he

laumālie 'o e mālohi, pea 'e taki mai ai 'a kinautolu mei he 'po'ulí ki he māmá — 'io mei he po'uli matolú, pea mei he nofo pōpulá ki he tau'atāina.

6 He ko e mo'oni na'e fakamo'oni 'e Siosefa, 'o pehē: 'E fokotu'u hake 'e he 'Eiki ko hoku 'Otuá, ha "tangata kikite, 'a ia 'e hoko ko ha tangata kikite mahu'inga ki he fua 'o hoku ^bmanavá.

7 'Io, ko e mo'oni na'e pehē 'e Siosefa: Ko ia na'e folofola peheni 'e he 'Eikí kiate au: Te u fokotu'u hake ha "tangata kikite mahu'inga mei he fua 'o ho manavá; pea 'e faka'apa'apa'i lahi ia 'i he fua 'o ho manavá. Pea te u tuku kiate ia 'a e fekau ke ne fai ha ngāue ma'á e fua 'o ho manavá, 'a ia ko hono kāingá, 'a ia 'e fu'u mahu'inga lahi kiate kinautolu, pea 'i he ngāue ko iá te nau ma'u ai ha 'ilo ki he ngaahi fuakava 'a ia kuó u fai mo ho'o ngaahi tamaí.

8 Pea te u tuku kiate ia ha fekau ke 'oua na'á ne fai ha ngāue "kehe, kā ko e ngāue pē te u fekau kiate iá. Pea te u hakeaki'i ia ke ne mā'olunga 'i hoku 'aó; he te ne fai 'a 'eku ngāué.

9 Pea 'e lahi ia 'o tatau mo "Mōsese, 'a ia kuó u pehē te u fokotu'u hake ma'á u, ke ne

2a 1 Nifai 2:20.
FFL Fonua 'o e
Tala'ofá.

3a 2 Nifai 9:53.

4a Sēnesi 39:1–2; 45:4;
49:22–26;

1 Nifai 5:14–16.

b Sēnesi 37:29–36.

5a Lss, Sēnesi 50:24–38;

2 Nifai 4:1–2.

b Sēnesi 49:22–26;

1 Nifai 15:12; 19:24.

FFL Ngoue Vaine 'a
e 'Eiki.

c Sēkope 2:25.

d 2 Nifai 6:14;

T&F 3:16–20.

e 'Isaia 42:16.

6a 3 Nifai 21:8–11;

Molom. 8:16.

FFL Tangata Kikité.

b T&F 132:30.

7a FFL Sāmita, Siosefa,
ko e Si'í.

8a T&F 24:7, 9.

9a Mōsese 1:41.

^bfakahaofi 'a hoku kakaí, 'E fale 'o 'Isileli.

10 Pea te u fokotu'ú hake 'a Mōsese, ke ne fakahaofi 'a ho kakaí mei he fonua 'o 'Isipité.

11 Kā te u fokotu'ú hake ha tangata kikite mei ho hakó; pea te u foaki kiate ia 'a e ^amālohi ke ne 'omi 'a 'eku ngaahi leá ki he fua 'o ho manavá—pea 'e 'ikai te ne ako'i 'eku ngaahi leá pē, 'oku folofola 'e he 'Eikí, kā te ne ngaohi foki 'a kinautolu ke nau tui ki he'eku lea, 'a ia kuo 'osi tuku kiate kinautolú.

12 Ko ia, 'e ^atohi 'e he fua 'o ho manavá; pea 'e ^btohi 'e he fua 'o e manava 'o 'Siutá; pea ko e me'a 'a ia 'e tohi 'e he fua 'o ho manavá, pea mo ia 'a ia 'e tohi 'e he fua 'o e manava 'o Siutá, 'e fakataha'i ia, ke ^aveuveuki 'a e ngaahi tokāteline halá, pea fakangata 'a e ngaahi fakakikihí, pea fokotu'ú 'a e melinó 'i he fua 'o ho manavá, pea ^afakahā kiate kinautolu 'a e ^f'ilo ki he'e-nau ngaahi tamaí 'i he ngaahi 'aho faka'osí, kae 'uma'ā mo e 'ilo ki he'eku ngaahi fuakavá, 'oku folofola 'e he 'Eikí.

13 Pea 'e fakamālohi ia 'i he vaivaí, 'i he 'aho ko ia 'e kamata ai 'a 'eku ngāué 'i hoku kakai kotoa pē, pea 'e toe fokotu'ú ai 'a koe, 'E fale 'o 'Isileli, 'oku folofola 'e he 'Eikí.

14 Pea na'e kikite pehē 'e Siosefa, 'o pehē: Vakai, 'e tǎpuaki'i

'a e tangata kikite ko iá 'e he 'Eikí; pea 'ilonga 'a kinautolu 'e feinga ke faka'auha iá 'e veuveuki 'a kinautolu; he ko e tala'ofa ko 'eni 'a ia kuó u ma'ú mei he 'Eikí, ki he fua 'o hoku manavá, 'e fakahoko ia. Vakai, 'oku ou 'ilo'i pau 'e fakahoko 'a e tala'ofa ko 'eni;

15 Pea ko hono ^ahingoá 'e tatau mo au; pea 'e tatau ia mo e ^bhingoa 'o 'ene tamaí. Pea te ne tatau pē mo au; koe'uhi ko e me'a 'e fakahoko 'e he 'Eikí 'i hono nimá, 'i he mālohi 'o e 'Eikí, 'e 'omi ai 'a hoku kakaí ki he fakamo'uí.

16 'Io, na'e kikite pehē 'e Siosefa: 'Oku ou 'ilo'i pau 'e hoko 'a e me'á ni, 'o hangē foki ko 'eku 'ilo pau ki he tala'ofa 'e tupu hake 'a Mōsesé; he kuo folofola 'aki 'e he 'Eikí kiate au, Te u 'fakatolonga ho hakó 'o ta'engata.

17 Pea kuo folofola 'e he 'Eikí: Te u fokotu'ú hake ha Mōsese; pea te u tuku kiate ia 'a e mālohi 'i hono tokotokó; pea te u foaki kiate ia 'a e mālohi ke ne tohi ha ngaahi lao 'oku leleí. Kā 'e 'ikai te u tuku ke poto 'i he leá, koe'uhi ke ne lea 'o lahi, koe'uhi 'e 'ikai te u ngaohi ia ke hoko ko ha tokotaha lea mālohi. Kā te u ^atohi 'eku fonó ma'ana, 'aki 'a e tuhu 'o hoku nima 'o'okú; pea te u foaki ha ^btangata lea ma'ana.

9b 'Eke. 3:7–10;
1 Nīfai 17:24.

11a T&F 5:3–4.

12a FFL Tohi 'a
Molomoná.

b FFL Tohi Tapú.

c 1 Nīfai 13:23–29.

d 'Isikeli 37:15–20;

1 Nīfai 13:38–41;

2 Nīfai 29:8;

33:10–11.

e Molonai 1:4.

f 1 Nīfai 15:14;

2 Nīfai 30:5;

Molom. 7:1, 5, 9–10.

15a T&F 18:8.

b SS—H 1:3.

16a Sēnesi 45:1–8.

17a Teut. 10:2, 4;

Mōse 2:1.

b 'Eke. 4:16.

18 Pea na'e folofola 'e he 'Eikí kiate au foki: Te u fokotu'u hake ha tangata kikite mei he fua 'o ho manavá; pea te u foaki ha tangata lea ma'ana. Pea ko au, vakai, te u tuku kiate ia ha mālohi ke ne tohi ki he fua 'o ho manavá 'a e tohi 'o e fua 'o ho manavá; pea ko e tangata lea mei he fua 'o ho manavá te ne fakahā iá.

19 Pea ko e ngaahi lea te ne tohi ko e ngaahi lea ia kuó u pehē 'oku mahu'inga ke 'alu atu ki he "fua 'o ho manavá. Pea 'e hangē ia kuo kalanga mai 'a e fua 'o ho manavá ^bmei he efú kiate kinautolu; he 'oku ou 'ilo'i 'a 'enau tuí.

20 Pea te nau "kalanga mei he efú; 'io, 'aki 'a e fakatomala ki honau kāinga, 'io 'o ka 'osi atu ha ngaahi ta'u lahi meiate kinautolu. Pea 'e hoko 'o pehē 'e 'alu atu 'a 'enau kalangá, koe'uhi ko e mahinongofua 'o 'enau ngaahi leá.

21 Ko e me'a 'i he 'enau tuí 'e 'alu atu 'i hoku ngutu 'a 'enau ngaahi "leá ki honau kāinga 'a ia ko e fua 'o ho manavá; pea te u liliu 'a e vaivai 'o 'enau ngaahi leá ke mālohi 'i he 'enau tuí, pea te u manatu'i ai 'a 'eku fuakava na'á ku fai ki ho'o ngaahi kuí.

22 Pea ko 'eni, vakai, 'e hoku foha ko Siosefa, ko e anga 'eni 'o e "kikite na'e fai 'e he'eku kui 'o e kuonga mu'á.

23 Ko ia, ko e me'a 'i he fuakava ko 'ení kuo tāpuaki'i ai koe; koe'uhi 'e 'ikai faka'auha

ho hakó, he te nau tokanga ki he ngaahi lea 'o e tohi.

24 Pea 'e tupu hake 'iate kinautolu ha tokotaha 'e mālohi, 'a ia te ne fai ha ngāue lelei lahi, 'i he lea, pea 'i he ngāue fakatou'osi, 'o hoko ko ha me'angāue 'i he to'ukupu 'o e 'Otuá, 'i he tui lahi, ke fai ha ngaahi me'a faka- ofo lalahi, mo fai 'a e me'a ko ia 'oku hakeaki'i mo mā'olunga 'i he 'ao 'o e 'Otuá, pea 'e fakafoki ai ha ngaahi me'a lahi ki he fale 'o 'Isilelí, pea ki he hako 'o ho ngaahi ta'oketé.

25 Pea ko 'eni, 'okú ke monū'ia koe, 'e Siosefa. Vakai, 'okú ke kei sí'i; ko ia tokanga ki he ngaahi lea 'a ho tokoua, ko Nīfaí, pea 'e fakahoko 'a e ngaahi me'a kotoa pē kuó u lea'aki 'o kau kiate koé. Manatu'i 'a e ngaahi lea 'a ho'o tamai 'oku ofi ke ne pekiá. 'Ēmeni.

VAHE 4

'Oku na'ina'i mo tāpuaki'i 'e Lihai 'a hono hakó—'Okú ne pekia pea tanu ia—'Oku fiefia 'a Nīfai koe'uhi ko e angalelei 'a e 'Otuá—'Oku falala 'a Nīfai ki he 'Eikí 'o ta'engata. Ta'u 588–570 K.M. nai.

PEA ko 'eni, ko au, Nīfai, 'oku ou lea 'o kau ki he ngaahi kikite kuo lea ki ai 'a 'eku tamaí, 'o kau kia "Siosefa, 'a ia na'e 'ave ki 'Isipité.

2 He vakai, na'á ne kikite mo'oni 'o kau ki hono hako

19a T&F 28:8.

b ¹Isaia 29:4;

2 Nīfai 27:13; 33:13;

Molom. 9:30;

Molonai 10:27.

20a 2 Nīfai 26:16;

Molom. 8:23.

21a 2 Nīfai 29:2.

22a 2 Nīfai 3:5.

4 1a Sēnesi 39:1–2.

kotoa pē. Pea 'oku 'ikai ke lahi ha ngaahi "kikite 'oku mahu- 'inga ange 'i he ngaahi kikite na'á ne tohi. Pea na'á ne kikite 'o kau kiate kitautolu, pea mo hotau hako 'amuí; pea kuo tohi ia 'i he ngaahi peleti 'o e palasá.

3 Ko ia, 'i he faka'osi 'e he'eku tamaí 'ene lea ki he ngaahi kikite 'a Siosefá, na'á ne tãnaki fakataha mai 'a e fãnau 'a Leimaná, 'a hono ngaahi fohá, mo hono ngaahi 'ofefiné, 'o ne pehē kiate kinautolu: Vakai, 'e hoku ngaahi foha mo hoku ngaahi 'ofefine, 'a ia ko e ngaahi foha mo e ngaahi 'ofefine 'o hoku "uluaki fohá, 'oku ou loto ke mou fakafanongo ki he'eku ngaahi leá.

4 He kuo folofola 'e he 'Eiki ko e 'Otuá: 'E "fakatatau ki ho'omou tauhi 'eku ngaahi fekaú, 'a ho'omou tu'umãlie 'i he fonuá; pea kapau 'e 'ikai te mou tauhi 'eku ngaahi fekaú 'e motuhi atu 'a kimoutolu mei hoku 'aó.

5 Kae vakai, 'e hoku ngaahi foha mo hoku ngaahi 'ofefine, 'oku 'ikai te u fa'a lava ke 'alu hifo ki hoku fa'itoká kae 'oua kuó u tuku ha "tãpuaki kiate kimoutolu; he vakai, 'oku ou 'ilo'i kapau 'oku akonekina 'a kimoutolu 'i he ^bhala 'oku totonu ke mou fou aí 'e 'ikai te mou afe mei ai.

6 Ko ia, kapau kuo fakamala- 'ia'ia 'a kimoutolu, vakai, 'oku ou tuku 'eku tãpuakí kiate kimoutolu, koe'uhí ke lava 'o

to'o atu meiate kimoutolu 'a e fakamala'ia'ia pea 'eke'i ia mei he "ulu 'o ho'omou ongo mãtu'á.

7 Ko ia, ko e me'a 'i he'eku tãpuakí 'e "ikai ke tuku 'e he 'Eiki ko e 'Otuá ke mou mate; ko ia te ne ^balo'ofa kiate kimoutolu pea ki homou hakó 'o ta'engata.

8 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he faka'osi 'e he'eku tamaí 'ene lea ki he ngaahi foha mo e ngaahi 'ofefine 'o Leimaná, na'á ne kole ke 'omi 'a e ngaahi foha mo e ngaahi 'ofefine 'o Lēmiuelá kiate ia.

9 Pea na'e lea ia kiate kinautolu, 'o pehē: Vakai, 'e hoku ngaahi foha mo e ngaahi 'ofefine, 'a ia ko e ngaahi foha mo e ngaahi 'ofefine 'o hoku foha hono uá; vakai 'oku ou tuku kiate kimoutolu 'a e tãpuaki tatau mo ia kuó u tuku ki he ngaahi foha mo e ngaahi 'ofefine 'o Leimaná, ko ia 'e 'ikai faka'auha 'a kimoutolu ke 'osi- 'osingamãlie, kã 'e tãpuekina homou hakó 'i he iku'angá.

10 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he hili 'a e faka'osi 'e he'eku tamaí 'ene lea kiate kinautolú, vakai, na'á ne lea ki he ngaahi foha 'o "Isimelí, 'io, pea ki hono fãmilí kotoa.

11 Pea hili 'a e faka'osi 'ene lea kiate kinautolú, na'á ne lea kia Samu, 'o pehe: 'Okú ke monū'ia koe, mo ho hakó, he te ke ma'u 'a e fonuá 'o hangē pē ko ho tokoua ko Nifai. Pea 'e lau ho

2a 2 Nifai 3:5.

3a FFL 'Uluaki Fãnau.

4a 2 Nifai 1:9.

5a FFL Tãpuaki

Fakapēteliaké,

Ngaahi.

b LFkt. 22:6.

6a T&F 68:25–29.

7a 2 Nifai 30:3–6;

T&F 3:17–18.

b 1 Nifai 13:31;

2 Nifai 10:18–19;

Sēkope 3:5–9;

Hilam. 15:12–13.

10a 1 Nifai 7:6.

hakó fakataha mo hono hakó; pea te ke hangē pē ko ho tokouá, pea ko ho hakó 'e tatau mo hono hakó; pea 'e tāpuaki'í koe 'i ho ngaahi 'ahó kotoa.

12 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he hili 'a e lea 'eku tamai ko Lihai kiate kinautolu kotoa pē na'e 'iate iá, 'o fakatatau mo e me'a na'á ne ongo'i 'i hono lotó pea mo e Laumālie 'o e 'Eiki 'a ia na'e 'iate iá, na'á ne faka'au 'o motu'a. Pea na'e hoko 'o pehē na'á ne pekia, pea na'e tanu ia.

13 Pea na'e hoko 'o pehē na'e te'eki 'osi ha ngaahi 'aho lahi mei he'ene pekia, na'e 'ita 'a Leimana mo Lēmiuela mo e ngaahi foha 'o 'Isimeli kiate au koe'uhi ko hono valoki'í kinautolu 'e he 'Eiki.

14 He ko au, Nīfai, na'e ue'i au ke u lea kiate kinautolu 'o fakatatau mo 'ene folofolá; he kuó u lea'aki ha ngaahi me'a lahi kiate kinautolu, pea mo 'eku tamaí foki, 'i he te'eki ai ke ne pekia; pea ko e kongā lahi 'o e ngaahi lea ko iá kuó tohi 'i he ngaahi peleti ^akehe kuó u ngaohi; pea ko e kongā 'oku kau ki he hisitōliá kuó tohi ia 'i he'eku ngaahi peleti kehé.

15 Pea 'oku ou tohi 'i he ngaahi peleti ^ako 'eni 'a e ngaahi me'a 'a hoku laumālie, mo e ngaahi folofola lahi kuo tongitongi 'i he ngaahi peleti 'o e palasá. He 'oku fiefia 'a hoku laumālie 'i he ngaahi folofolá,

pea 'oku ^bfakalaululoto ki ai 'a hoku lotó, pea 'oku tohi ia 'e hoku lotó ke 'ako mei ai pea 'aonga ki he'eku fānaú.

16 Vakai, 'oku fiefia hoku ^alaumālie 'i he ngaahi me'a 'a e 'Eiki; pea 'oku fakalaululoto ma'u pē 'a hoku ^blotó ki he ngaahi me'a kuó u mamata mo fanongo ki ai.

17 Pea neongo 'a e fu'u ^aangalelei lahi 'a e 'Eiki, 'i he fakahā mai kiate au 'a 'ene ngaahi ngāue ma'ongo'onga mo fakaofó, ka 'oku kaila 'a hoku lotó: 'Oiauē ko e tangata ^bloto-mamahi ko au! 'Io, 'oku mamahi 'a hoku lotó koe'uhi ko hoku kakanó; 'oku mamahi 'a hoku laumālie koe'uhi ko 'eku ngaahi angahalá.

18 'Oku kāpui au, 'i he ngaahi 'ahi'ahi mo e ngaahi angahala 'a ia 'oku faingofua 'aupito 'eku ^amo'ua ki ai.

19 Pea 'o kau ka holi ke fiefia, 'oku tangi 'a hoku lotó koe'uhi ko 'eku ngaahi angahalá; ka neongo iá, 'oku ou 'ilo'i 'a ia 'oku ou falala ki ai.

20 Kuo hoko 'a hoku 'Otuá ko hoku poupu; kuó ne tataki au 'i he'eku ngaahi mamahi 'i he feitu'u maomaonganoá; pea kuó ne malu'i au 'i he ngaahi vai 'o e fu'u moana lolotó.

21 Kuó ne fakafonu au 'aki 'a 'ene ^aofá 'o a'u ki he'ene maku-pusi kotoa hoku sinó.

22 Kuó ne ikuna'i kātoa 'a hoku ngaahi ^afilí, 'o a'u ki

14a 1 Nīfai 1:16–17; 9:4.

15a 1 Nīfai 6:4–6.

^b FFL Fakalaululoto;

Folofolá.

^c 1 Nīfai 19:23.

16a FFL Fakafeta'í.

^b FFL Lotó.

17a 2 Nīfai 9:10;

T&F 86:11.

^b Loma 7:24.

18a Loma 7:21–23;

Hepelū 12:1;

'Alamā 7:15.

21a FFL 'Ofá.

22a 1 Nīfai 17:52.

he'ene ngaohi 'a kinautolu ke nau tetetete 'i hoku 'aó.

23 Vakai, kuó ne fanongo ki he'eku tangi 'i he 'ahó, pea kuó ne foaki kiate au 'a e 'ilo 'i he ngaahi "me'a-hā-mai 'i he po'ulí.

24 Pea 'i he 'ahó kuó u faka'au 'o loto-to'a 'i he'eku ngaahi "lotu lahi kiate iá; 'io, kuó u hiki hake hoku le'ó ki he langí 'i he lotu; pea na'e 'alu hifo 'a e kau 'āngeló 'o tauhi au.

25 Pea kuo "ave hoku sinó 'i he ngaahi kapakau 'o hono Laumālié ki ha ngaahi mo'unga mā'olunga 'aupito. Pea kuo mamata 'a hoku ongo matá ki ha ngaahi fu'u me'a lalahi, 'io, 'o lalahi ange 'i he me'a 'oku fe'unga ke māta'ia 'e he tangatá; ko ia na'e fekau'i au ke 'oua na'á ku tohi ia.

26 Ko ia, kapau kuó u mamata ki ha ngaahi me'a lalahi pehē, kapau kuo 'a'ahi 'a e 'Eikí 'i he'ene āfeitaualalo lahi pehē faú ki he fānau 'a e tangatá 'i he'ene 'alo'ofa lahi peheé, "ko e hā 'e tangi ai 'a hoku lotó pea nofo ai 'a hoku laumālié 'i he tele'a 'o e mamahí, pea vaivai 'a hoku sinó, pea mole mo hoku iví, koe'uhi ko hoku ngaahi faingata'a'íá?

27 Pea ko e hā te u tuku ai au ke u "mo'ulaloa ki he angahalá koe'uhi ko hoku kakanó? 'Io, ko e hā te u tukulolo ai ki he ngaahi ^b'ahi'ahí, koe'uhi kae lava 'e he tokotaha angakoví 'o

ma'u ha mālohi kiate au 'o maumau'i 'a 'eku 'melinó, pea fakamamahi'i 'a hoku laumālié? Ko e hā 'oku ou 'ita ai koe'uhi ko hoku filí?

28 'Ā hake, 'e hoku laumālie! 'Oua te ke toe vaivai koe'uhi ko e angahalá. Fiefia, 'e hoku loto, pea 'oua na'a toe tuku ki he "fili 'o hoku laumālié ke ne 'ahi'ahi'i au.

29 'Oua 'e toe 'ita koe'uhi ko hoku ngaahi filí. 'Oua na'á ke vaivai koe'uhi ko hoku ngaahi faingata'a'íá.

30 Fiefia, 'e hoku loto, pea lotu ki he 'Eikí, 'o pehē: 'E 'Eiki, te u fakalāngilangi'i koe 'o ta'engata; 'io, 'e fiefia 'a hoku laumālié 'iate koe, ko hoku 'Otuá, mo e "maka 'o hoku fakamo'uí.

31 'E 'Eiki, te ke huhu'i koā 'a hoku laumālié? Te ke fakahaofi au mei he nima 'o hoku ngaahi filí? Te ke ngaohi au ke u tetetete 'i he hā mai 'a e "angahalá.

32 'Ofa ke tāpuni ma'u ai pē 'a e ngaahi matapā 'o helí 'i hoku 'aó, koe'uhi 'oku mafesifesi hoku "lotó pea 'oku fakatomala hoku laumālié! 'E 'Eiki, 'oua mu'a te ke tāpuni'i 'a e ngaahi matapā 'o ho'o mā'oní'oní 'i hoku 'aó, ke u lava 'o ^b'a'eva 'i he hala 'o e tele'a mā'ulalo, pea ke u nofo ma'u 'i he hala 'ilongofuá!

33 'E 'Eiki, ke ke takatakai au 'aki 'a e pulupulu 'o ho'o mā'oní'oní! 'E 'Eiki, ke ke tofa ha hala ke u hao ai mei hoku

23a FFL Me'a-hā-mai.

24a Sēmisi 5:16;

1 Nīfai 2:16.

25a 1 Nīfai 11:1;

Mōsese 1:1–2.

26a Same 43:5.

27a Loma 6:13.

b FFL 'Ahi'ahi,

'Ahi'ahi'i.

c FFL Melinó.

28a FFL Tēvoló.

30a 1 Kol. 3:11.

FFL Maká.

31a Loma 12:9;

'Alamā 13:12.

32a FFL Loto-mafesifesi.

b FFL 'A'eva, 'A'eva mo

e 'Otuá.

ngaahi filí! Ke ke fakahinohino'í mai 'a e hala ke u fou aí! 'Oua na'á ke 'ai ha maka-tūkia'anga 'i hoku halá—ka ke ke faka- 'ata'atā hoku halá 'i mu'a 'iate au, pea 'oua 'e tāpuni'i hoku halá, ka ko e ngaahi hala pē 'o hoku filí.

34 'E 'Eiki, kuó u falala kiate koe, pea te u "falala kiate koe 'o ta'engata. 'E 'ikai te u ^bfalala ki he nima 'o e kakanó; he 'oku ou 'ilo'i 'oku mala'ia ia 'okú ne 'falala ki he nima 'o e kakanó. 'Io, 'oku mala'ia ia 'okú ne tuku 'ene falalá ki he tangatá pe 'okú ne ngaohi 'a e kakanó ke hoko ko hono nimá.

35 'Io, 'oku ou 'ilo 'e foaki ^alahi 'e he 'Otuá kiate ia 'oku kolé. 'Io, 'e foaki 'e hoku 'Otuá kiate au, 'o kapau 'e ^b'ikai te u 'kole ta'etotonu; ko ia te u hiki hake hoku le'ó kiate koe; 'io, te u tangi kiate koe, ko hoku 'Otuá, ko e ^dmaka 'o 'eku mā'oni'oni. Vakai, 'e hiki hake ma'u ai pē 'a hoku le'ó kiate koe, ko hoku maká pea mo hoku 'Otuá Ta'engatá. 'Emeni.

VAHE 5

'Oku 'alu atu 'a e kau Nīfai mei he kau Leimaná, pea nau tauhi 'a e fono 'a Mōsesé, mo langa ha temi-pale—Na'e motuhi atu 'a e kau Leimaná 'i he'enu ta'etuí mei he 'ao 'o e 'Eiki pea nau hoko ko ha

fakamamahi ki he kau Nīfai. Ta'u 588–559 K.M. nai.

VAKAI, na'e hoko 'o pehē, ko au, Nīfai, na'á ku lotu lahi ki he 'Eiki ko hoku 'Otuá, koe'uhi ko e "ita 'a hoku ongo tokouá.

2 Kae vakai, na'e 'āsili 'o lahi ange 'a 'ena 'ita kiate aú, 'o tupu ai ha'ana feinga ke to'o 'eku mo'uí.

3 'Io, na'á na lāunga koe'uhi ko au, 'o pehē: 'Oku 'amanaki 'e homa tehiná ke "pule kiate kimaua; pea kuo hoko 'a e fu'u faingata'a lahi kiate kimaua koe'uhi ko ia; ko ia, ta tāmate'i 'eni ia, koe'uhi ke 'oua na'a toe fakamamahi'i 'a kimaua 'i he ngaahi me'a 'okú ne fakahā maí. He vakai, 'e 'ikai te ma tuku ke ne hoko ko homa pule; he 'oku 'omaua, 'a ia ko hono ongo toko-uá, ke ma pule ki he kakaí ni.

4 Ko 'eni 'oku 'ikai te u tohi 'i he ngaahi peletí ni 'a e ngaahi lea kotoa pē na'á na lāunga ai koe'uhi ko aú. Ka 'oku fe'unga kiate au ke pehē, na'á na feinga ke to'o 'eku mo'uí.

5 Pea na'e hoko 'o pehē na'e folofola mai 'a e 'Eiki 'o "fakatokanga kiate au, ^bNīfai, ke u hiki meiate kinautolu, 'o hola ki he feitu'u maomaonganoá pea 'ave mo kinautolu kotoa pē 'e fie 'alu mo aú.

6 Ko ia, na'e hoko 'o pehē ko au, Nīfai, na'á ku 'ave hoku fāmilí, mo "Sōlami foki mo

34a FFL Falalá.
 b Same 44:6–8.
 c Selem. 17:5;
 Molom. 3:9; 4:8.
 35a Sēmisi 1:5.
 b Hilam. 10:5.

c FFL Lotú.
 d Teut. 32:4.
 5 1a 2 Nīfai 4:13–14.
 3a 1 Nīfai 16:37–38;
 Mōsaia 10:14–15.
 5a FFL Ue'i

Fakalaumālié.
 b Mōsaia 10:13.
 6a 1 Nīfai 4:35; 16:7;
 2 Nīfai 1:30–32.

hono fāmīlī, mo Samu, ko hoku ta’oketé mo hono fāmīlī, mo Sēkope mo Siosefa, ko hoku ongo tehiná, kae ‘uma’ā hoku ngaahi tuofāfiné, pea mo kinautolu kotoa pē na’e lotu ke nau ‘alu mo aú. Pea ko kinautolu kotoa pē ‘a ia na’e lotu ke nau ‘alu mo aú ko kinautolu ia ‘a ia na’a nau tui ki he ngaahi ^bfakatokanga mo e ngaahi fakahā ‘a e ‘Otuá; ko ia, na’a nau tokanga ki he’eku ngaahi leá

7 Pea na’a mau ‘ave homau ngaahi fale fehikitakí mo e ngaahi me’a kotoa pē na’a mau lava ‘o ‘avé, pea mau fononga ‘i he feitu’u maomaonganoá ‘i ha ngaahi ‘aho lahi. Pea hili ‘emau fononga ‘i ha ngaahi ‘aho lahi na’a mau fokotu’u homau ngaahi fale fehikitakí.

8 Pea na’e lotu ‘a hoku kakaí ke mau ui ‘a e hingoa ‘o e potu ko iá ko “Nīfai; ko ia, na’a mau ui ia ko Nīfai.

9 Pea ko kinautolu kotoa pē ‘a ia na’e ‘iate aú na’a nau lotu ke ui ‘a kinautolu ko e “kakai ‘o Nīfai.

10 Pea na’a mau tokanga ke tauhi ki he ngaahi tu’utu’uni mo e ngaahi fono pea mo e ngaahi fekau ‘a e ‘Eikí ‘i he me’a kotoa pē, ‘o fakatatau ki he “fono ‘a Mōsesé.

11 Pea na’e ‘iate kimautolu ‘a e ‘Eikí; pea na’a mau fu’u tu’umālie lahi; he na’a mau tō ‘a

e tenga’i ‘akau, ‘o mau toe utu ‘i he mahu. Pea mau kamata ke tauhi ‘a e ngaahi takanga monumanu ikí, mo e ngaahi takanga monumanu lalahí, pea mo e fanga manu ‘o e fa’ahinga kotoa pē.

12 Pea ko au, Nīfai, kuó u ‘omi foki mo e ngaahi lekooti ‘a ia kuo tongitongi ‘i he ngaahi “peleti ‘o e palasá; kae ‘uma’ā mo e ^bme’a-fuopotopotó, pe ko e ‘kāpasá, ‘a ia na’e teuteu’i ma’a ‘eku tamaí ‘e he to’ukupu ‘o e ‘Eikí, ‘o fakatatau ki he me’a kuo tohi ‘o kau ki ai ‘i mu’á.

13 Pea na’e hoko ‘o pehē na’a mau faka’au ‘o tu’umālie ‘aupito, mo tupu ‘o tokolahi ‘i he fonuá.

14 Pea ko au, Nīfai, na’á ku to’o ‘a e “heletá ‘a Lēpaní, ‘o ngaohi ‘o fakatatau ki hono sīpingá ha ngaahi heletá lahi, telia na’a ha’u kiate kimautolu ‘a e kakai kuo ui ‘eni ko e kau ^bLeimaná ‘o faka’auha ‘a kimautolu; he na’á ku ‘ilo’i ‘enau fehi’a kiate au mo ‘eku fānaú pea mo kinautolu kuo ui ko hoku kakaí.

15 Pea na’á ku ako’i ‘a hoku kakaí ke langa ha ngaahi fale, pea ngāue fakatufunga ‘i he ngaahi fa’ahinga kotoa pē ‘aki ‘a e ‘akau, mo e “ukamea, mo e kopa, mo e palasa, mo e sitila, mo e koula, mo e siliva, pea mo e ngaahi ukamea mahu’inga, ‘a ia na’e fu’u lahi ‘aupito.

6b FFL Fakatokanga, Fakatokanga’í.

8a ‘Amenai 1:12, 27; Mōsaia 9:1–4; 28:1.

9a Sēkope 1:13–14.

10a 2 Nīfai 11:4.

FFL Fono ‘a Mōsesé.

12a Mōsaia 1:3–4.

FFL Peletí, Ngaahi.

b Mōsaia 1:16.

c 1 Nīfai 16:10, 16, 26;

18:12, 21;

‘Alamā 37:38–47;

T&F 17:1.

14a 1 Nīfai 4:9;

Sēkope 1:10;

Ng. Lea ‘a M. 1:13.

b FFL Leimaná, Kau.

15a ‘Eta 10:23.

16 Pea ko au, Nīfai, na‘á ku langa ha “temipale; peá u langa ia ‘o hangē ko e sīpinga ‘o e ^btemipale ‘o Solomoné ka na‘e ‘ikai langa ‘aki ia ha ngaahi me‘a ‘mahu‘inga lahi pehē fau; he na‘e ‘ikai ke ma‘u ia ‘i he fonuá, ko ia, na‘e ‘ikai lava ke ngaohi ia ‘o tatau mo e temipale ‘o Solomoné. Ka ko e anga ‘o hono langá na‘e tatau ia mo e temipale ‘o Solomoné; pea ko hono ngaohí na‘e fu‘u lelei ‘aupito.

17 Pea na‘e hoko ‘o pehē ko au, Nīfai, na‘á ku pule ke “fa‘a ngāue ‘a hoku kakaí, ‘o ngāue ‘aki honau nimá.

18 Pea na‘e hoko ‘o pehē na‘a nau loto ke u hoko ko honau “tu‘i. Ka ko au Nīfai, na‘e ‘ikai te u loto ke nau ma‘u ha tu‘i; ka neongo iá, na‘á ku fai ma‘anautolu ‘o fakatatau ki he me‘a na‘á ku lavá.

19 Pea vakai, kuo fakahoko ‘a e ngaahi folofola ‘a e ‘Eikí ki hoku ongo tokouá, ‘a ia na‘á ne folofola ‘aki ‘o kau kiate kinauá, ‘o pehē te u hoko ko hona “pule mo hona ^bfaiakó. Ko ia, kuó u hoko ko hona pule mo hona faiako, ‘o fakatatau ki he ngaahi fekau ‘a e ‘Eikí, ‘o a‘u ki he taimi na‘á na feinga ai ke to‘o ‘eku mo‘uí.

20 Ko ia, na‘e fakahoko ‘a e folofola ‘a e ‘Eikí ‘a ia na‘á ne folofola ‘aki kiate au, ‘o pehē:

Kapau ‘e “‘ikai te na tokanga ki ho‘o ngaahi leá ‘e motuhi atu ‘a kinaua mei he ‘ao ‘o e ‘Eikí. Pea vakai, na‘e ^bmotuhi atu ‘a kinaua mei hono ‘aó.

21 Pea kuó ne pule ke hoko mai kiate kinautolu ‘a e “mala‘ia, ‘io, ko ha mala‘ia fakamamahi, koe‘uhi ko ‘enau angahalá. He vakai, kuo nau fakafefeka honau lotó kiate ia, pea kuo nau hoko ai ‘o tatau mo e maka-afi; ko ia, ko e me‘a ‘i he‘enau hinehina, mo hoihoifua ‘aupito mo ^bmata-mataleleí, pea koe‘uhi ke ‘oua na‘a nau hoko ‘o manakoa ‘e hoku kakaí, na‘e pule ai ‘e he ‘Eiki ko e ‘Otuá ke liliu ‘o lanu fakapo‘upo‘uli honau ‘kilí.

22 Pea ko ia na‘e folofola peheni ‘e he ‘Eiki ko e ‘Otuá; Te u pule ke nau hoko ko e “fakamamahi ki ho kakaí, ‘o kapau ‘e ‘ikai te nau fakatomala mei he‘enau ngaahi angahalá.

23 Pea ‘e mala‘ia ‘a e hako ‘o ia ‘e “femali‘aki mo honau hakó; koe‘uhi ‘e fakamala‘ia‘i ‘a kinautolu ‘aki ‘a e mala‘ia tatau pē mo ia. Pea na‘e folofola ‘aki ia ‘e he ‘Eikí, pea na‘e hoko ia.

24 Pea ko e me‘a ‘i he mala‘ia ‘a ia na‘e ‘iate kinautolú, na‘a nau hoko ai ko ha kakai “faka-pikopiko, ‘o nau fonu ‘i he anga-pau‘u mo e kākā, pea nau tuli ‘i he feitu‘u maomaongoá ‘a e fanga manu fekaí.

16a FFL Temipalé.
b 1 Ng. Tu‘i 6;
2 Fkmtl. 3.
c T&F 124:26–27.
17a Sēnesi 3:19;
T&F 42:42.
18a Sēkope 1:9, 11.
19a 1 Nīfai 2:22.

b FFL Ako‘í.
20a 2 Nīfai 2:21.
b ‘Alamā 9:14.
21a FFL Fakamala‘ia,
Fakamala‘ia, Ngaahi;
Fakamala‘ia‘i.
b 4 Nīfai 1:10.
c 2 Nīfai 26:33;

3 Nīfai 2:14–16.
22a 1 Nīfai 12:23.
23a FFL Malí—Femali‘aki
mo e ngaahi siasi
kehé.
24a FFL Fakapikopikó.

25 Pea na'e folofola mai 'a e 'Eiki ko e 'Otuá kiate au: Te nau hoko ko e fakamamahi ki ho hakó, koe'uhi ke ue'i hake 'a kinautolu ke nau manatu'i au; pea kapau 'e 'ikai te nau manatu'i au, mo tokanga ki he'eku ngaahi folofolá, te nau fakamamahi'i 'a kinautolu 'o a'u ki honau faka'auha.

26 Pea na'e hoko 'o pehē ko au, Nīfai, na'á ku "fakanofu 'a Sēkope mo Siosefa, ke na hoko ko ha ongo taula'eiki mo e ongo akonaki ki he fonua kotoa 'o hoku kakaí.

27 Pea na'e hoko 'o pehē na'a mau nofo 'i he fiefia.

28 Pea kuo 'osi atu 'a e ta'u 'e tolungofulu mei he taimi na'a mau 'alu ai mei Selūsalemá.

29 Pea ko au, Nīfai, kuó u tauhi 'a e ngaahi lekooti 'o hoku kakaí 'i he'eku ngaahi peleti 'a ia kuó u ngaohí, 'o a'u mai ki he 'ahó ni.

30 Pea na'e hoko 'o pehē na'e folofola mai 'a e 'Eiki ko e 'Otuá kiate au: Ngaohi ha ngaahi peleti "kehe; peá ke tohi ki ai ha ngaahi me'a lahi kehe 'a ia 'oku ou hōifua ki ai, koe'uhi ke 'aonga ki ho kakaí.

31 Ko ia, ko au, Nīfai, koe'uhi ke u talangofua ki he ngaahi fekau 'a e 'Eiki, na'á ku 'alu 'o ngaohi 'a e ngaahi peleti "ko 'eni 'a ia kuó u tohi ki ai 'a e ngaahi me'a ní.

32 Peá u tohi 'a e me'a 'oku hōifua ki ai 'a e 'Otuá. Pea kapau 'oku lelei'ia 'a hoku kakaí 'i he ngaahi me'a 'a e 'Otuá, te nau sai'ia 'i he'eku ngaahi

tongitongi 'a ia 'oku 'i he ngaahi peleti ko 'eni.

33 Pea kapau 'oku fie 'ilo 'a hoku kakaí ki he ngaahi me'a fakaikiiki ange 'o e hisitōlia 'o hoku kakaí kuo pau ke nau fakatotolo 'i he'eku ngaahi peleti 'e tahá.

34 Pea 'oku fe'unga kiate au ke u pehē, kuo 'osi atu 'a e ta'u 'e fāngofulu, pea kuo mau 'osi kau 'i ha ngaahi tau mo ha ngaahi feke'ike'i mo homau kāingá.

VAHE 6

'Oku toe fakamatala 'a Sēkope ki he hisitōlia 'o e kau Siú: Ko e nofo pōpula mo e foki mei Pāpiloné; ko e ngāue fakafaipekau mo e kalusefai 'o e Tokotaha Mā'oni'oni 'o 'Isilelí; ko e tokoni na'a nau ma'u mei he kau Senitailé; mo hono toe fakafoki 'o e kau Siú 'i he ngaahi 'aho faka'osi 'i he taimi te nau tui ai ki he Misaía. Ta'u 559–545 κ.μ. nai.

Ko e ngaahi lea 'a Sēkope, ko e tokoua 'o Nīfai, 'a ia na'á ne lea 'aki ki he kau Nīfai:

2 Vakai, 'e hoku kāinga 'ofeina, ko au, Sēkope, ko e me'a 'i he ui au 'e he 'Otuá mo fakanofu 'o fakatatau ki he founga 'o hono lakanga toputapú, pea 'i he fakanofu au 'e hoku tokoua ko Nīfai, 'a ia 'oku mou falala ki ai ko ha "tu'i pe malu'í, pea 'oku mou falala ki ai ke ma'u ha malu'í, vakai 'oku mou 'ilo kuó u lea kiate kimoutolu 'aki ha ngaahi me'a lahi 'aupito.

3 Ka neongo iá, 'oku ou toe lea

kiate kimoutolu; he 'oku ou tokanga ki he lelei 'a homou laumālié. 'Io, 'oku hulu 'a 'eku tokanga kiate kimoutolú; pea 'oku mou 'ilo foki kuo pehē ma'u ai pē ia. He kuó u na'ina'i kiate kimoutolu 'i he fu'u faive-lenga kakato, pea kuó u ako'i kiate kimoutolu 'a e ngaahi lea 'a 'eku tamaí; pea kuó u lea kiate kimoutolu 'o kau ki he ngaahi me'a kotoa pē 'a ia kuo tohi talu mei he fakatupu 'o e māmaní.

4 Pea ko 'eni, vakai, 'oku ou fie lea kiate kimoutolu 'o kau ki he ngaahi me'a 'oku 'i ai, mo e ngaahi me'a 'e hoko mai; ko ia, te u lau kiate kimoutolu 'a e ngaahi lea 'a "Īsaia. Pea ko e ngaahi lea ia na'e faka'amu hoku tokouá ke u lea 'aki kiate kimoutolu. Pea 'oku ou lea kiate kimoutolu koe'uhi ko ho'omou lelei, koe'uhi ke mou 'ilo'i pea fakalāngilangi'i 'a e huafa 'o homou 'Otuá.

5 Pea ko 'eni, ko e ngaahi folo-fola te u lau ko e ngaahi lea ia 'a 'Īsaia 'o kau ki he fale kotoa 'o 'Īsilelí; ko ia, 'e lava 'o fakatatau ia kiate kimoutolu, he 'oku mou 'o e fale 'o 'Īsilelí. Pea 'oku lahi 'a e ngaahi me'a kuo lea 'aki 'e 'Īsaia 'a ia 'e lava 'o fakatatau kiate kimoutolu, he 'oku mou 'o e fale 'o 'Īsilelí.

6 Pea ko 'eni, ko e ngaahi folo-folá 'eni: 'Oku folofola "pehē 'e

he 'Eiki ko e 'Otuá: Vakai, te u hiki hake hoku nimá ki he kau Senitailé, pea fokotu'u 'eku ^bfuká ki he kakaí; pea te nau 'omi ho ngaahi fohá 'i honau nimá, mo ho ngaahi 'ofefiné 'e fua 'i honau umá.

7 Pea 'e hoko 'a e ngaahi tu'i ko ha ngaahi tamai tauhi kiate koe, pea ko honau ngaahi kuiní ko ha ngaahi fa'ē tauhi kiate koe; te nau punou hifo kiate koe 'o hanga honau matá ki he kelekelé, pea 'emo 'a e efu mei ho va'é; pea te ke 'ilo'i ko au ko e 'Eikí; koe'uhi 'e 'ikai mā 'a kinautolu 'oku "tatali kiate aú.

8 Pea ko 'eni ko au, Sēkope, 'oku ou fie lea si'i 'o kau ki he ngaahi folofolá ni. He vakai, kuo fakahā mai 'e he 'Eikí kiate au ko kinautolu na'e 'i "Selūsalemá, 'a ia na'a tau ha'u mei aí, kuo tāmata'i pe ^bave pōpula 'a kinautolu.

9 Ka neongo iá, kuo fakahā mai 'e he 'Eikí kiate au te nau toe "foki mai. Pea kuó ne toe fakahā foki kiate au, 'e fakahā 'e he 'Eiki ko e 'Otuá, ko e Tokotaha Mā'oní'oni 'o 'Īsilelí ia 'e ia 'i he kakanó kiate kinautolu; pea hili 'ene fakahā ia 'e iá te nau tautea'i ia pea ^bkalusefai ia, 'o hangē ko e ngaahi lea 'a e 'āngelo 'a ia na'e lea 'aki ia kiate aú.

10 Pea hili 'enua fakafefeka honau lotó, 'o fakakekeva honau kiá ki he Tokotaha Mā'oní'oni

4a 3 Nifai 23:1.
6a 'Īsaia 49:22–23.
^b FFL Fuká.
7a Mōsesē 1:6;
T&F 133:45.
8a 'Ēseta 2:6;
1 Nifai 7:13;

2 Nifai 25:10;
'Amenai 1:15;
Hilam. 8:20–21.
b 2 Ng. Tu'i 24:10–16;
25:1–12. FFL
'Īsileli—Ko hono
fakamovetevete'i 'o

'Īsilelí.
9a 1 Nifai 10:3.
^b 1 Nifai 19:10, 13;
Mōsaia 3:9;
3 Nifai 11:14–15.
FFL Kalusefai.

‘o ‘Isilelí, vakai, ‘e hoko kiate kinautolu ‘a e ngaahi “tautea ‘a e Tokotaha Mā’oni’oni ‘o ‘Isilelí. Pea ‘oku ha’u ‘a e ‘aho ‘e tautea’i mo fakamamahi’i ai ‘a kinautolu.

11 Ko ia, ‘o ka hili honau tuli-fano holó, he na’e pehē ‘e he ‘āngeló, ‘e ‘i ai ‘a e tokolahi te nau faingata’a’ia ‘i he kakanó, ka ‘e ‘ikai tuku ke nau mate, koe’uhi ko e ngaahi lotu ‘a e kakai tui faivelengá; ‘e fakamo-vetevete’i ‘a kinautolu, pea te’ia, mo fehi’ānekina; ka neongo iá ‘e ‘alo’ofa ‘a e ‘Eikí kiate kinautolu, pea ‘o ka nau “ka ma’u ‘a e ^b‘ilo ki honau Huhu’í, ‘e toe “tānaki fakataha ‘a kinautolu ki he ngaahi fonua ‘o honau tofi’á.

12 Pea ‘oku monū’ia ‘a e kau “Senitailé, ‘a kinautolu na’e tohi ‘a e palōfitá ‘o kau ki aí; he vakai, kapau te nau fakatomala ‘o ‘ikai tau’i ‘a Saione, pea ‘ikai te nau kau mo e fu’u siasi lahi mo ^bfakalielia ko iá, ‘e fakamo’ui ‘a kinautolu; koe’uhi ‘e fakahoko ‘e he ‘Eiki ko e ‘Otuá ‘a ‘ene ngaahi ‘fuakava kuó ne fai ki he’ene fānaú; pea ko hono ‘uhinga ‘eni kuo tohi ai ‘e he palōfitá ‘a e ngaahi me’á ni.

13 Ko ia, ko kinautolu ‘oku tau’i ‘a Saione mo e kakai ‘o e

fuakava ‘o e ‘Eikí te nau ‘emo ‘a e efú mei honau va’é; pea ‘e ‘ikai “mā ‘a e kakai ‘o e ‘Eikí. He ko e kakai ‘o e ‘Eikí ‘a kinautolu ‘oku ^btatali kiate iá; he ‘oku nau kei tatali ki he hā’ele mai ‘a e Mīsaia.

14 Pea vakai, hangē ko e ngaahi lea ‘a e palōfitá, ‘e toe kamata ‘e he Mīsaia ko hono “tu’o ua ke toe fakafoki mai ‘a kinautolu; ko ia, te ne ^bfakahā ia ‘e ia kiate kinautolu ‘i he māfimaifi mo e nāunau lahi, ‘i hono ‘faka’auha honau ngaahi filí, ‘o ka hokosia ‘a e ‘aho te nau tui ai kiate iá; pea ‘e ‘ikai te ne faka’auha ha tokotaha ‘a ia ‘oku tui kiate ia.

15 Pea ko kinautolu ‘oku ‘ikai tui kiate iá ‘e “faka’auha ‘a kinautolu, ‘aki ‘a e ^bafi, pea mo e afā fakatou’osi, pea ‘i he ngaahi mofuike mo e ngaahi lilingi toto, pea ‘i he ‘mahaki faka’auha, pea ‘i he hongē. Pea te nau ‘ilo’i ko e ‘Eiki ko e ‘Otuá ia, ko e Tokotaha Mā’oni’oni ‘o ‘Isilelí.

16 “He ‘e to’o ‘a e mo’ulaloá mei he mālohí, pe fakahaofi ‘a e kau pōpula ^btotonú?

17 Ka ‘oku folofola peheni ‘e he ‘Eikí: Na’a mo e kau “pōpula ‘a e mālohí ‘e ‘ave ia, pea ‘e fakahaofi ‘a e mo’ulaloa ‘o e tokotaha fakamanavaheé; koe-

10a Mātiu 27:24–25.
11a 1 Nīfai 22:11–12;
2 Nīfai 9:2.
b Hōsea 3:5.
c FFL ‘Isileli—Ko hono tānaki ‘o ‘Isilelí.
12a 1 Nīfai 14:1–2;
2 Nīfai 10:9–10.
b FFL Tēvoló—Ko e siasi ‘o e tēvoló.
c FFL Fuakava

Faka-‘Ēpalahamé.
13a 3 Nīfai 22:4.
b ‘Īsaia 40:31;
1 Nīfai 21:23;
T&F 133:45.
14a ‘Īsaia 11:11;
2 Nīfai 25:17; 29:1.
b 2 Nīfai 3:5.
c 1 Nīfai 22:13–14.
15a 2 Nīfai 10:16; 28:15;
3 Nīfai 16:8.

FFL ‘Aho Faka’osí,
Ngaahi.
b Sēkope 6:3.
c T&F 97:22–26.
16a ‘Īsaia 49:24–26.
b FK ko e kakai ‘o e fuakava ‘o e ‘Eikí, hangē ko e lau ‘a e veesi 17.
17a 1 Nīfai 21:25.

‘uhi ‘e ^bfakahaofi ‘e he ^cOtuā Māfimafi ‘a hono kakai ‘o e fua-kavá. He ‘oku folofola peheni ‘e he ‘Eikí: Te u tau mo kinautolu ‘oku tau ‘i koé—

18 Pea te u fafanga ‘a kinautolu ‘oku nau ngaohikovi ‘i koé, ‘aki honau kakano ‘onautolú; pea te nau konā ‘i honau toto ‘onautolú ‘o hangē ha uaine melié; pea ‘e ‘ilo ‘i ‘e he kakai kotoa pē ko au ko e ‘Eikí ko ho Fakamo‘ui mo ho ^aHuhu‘í, ko e ^bTokotaha Māfimafi ‘o Sēkopé.

VAHE 7

‘Oku lea ‘a ‘Īsaia ‘o kau ki he Mīsaiá —‘E folofola ‘a e Mīsaiá ‘o hangē ha tokotaha potó—Pea te ne tuku hono tu‘á kiate kinautolu te nau kau‘imaea iá—‘E ‘ikai ikuna‘i ia—Fakafehoanaki mo e ‘Īsaia vahe 50. Ta‘u 559–545 κ.Μ. nai.

‘Io, he ‘oku folofola peheni ‘e he ‘Eikí: Kuó u vete ‘i koe, pe kuó u li‘aki koe ke ta‘engata? He ‘oku folofola peheni ‘e he ‘Eikí: ‘Oku ‘i fē ‘a e tohi ‘o e vete ‘o ho‘o fa‘eé? Kuó u tukuange koe kia hai, pe ko hai ‘iate kinautolu na‘á ku mo‘ua ki ai kuó u fakatau atu ‘a kimoutolu ki ai? ‘Io, kuó u fakatau ‘a kimoutolu kia hai? Vakai, kuo mou ^afakatau ‘a kimoutolu koe‘uhi ko ho‘omou ngaahi angahalá, pea ko e me‘a ‘i ho‘omou ngaahi maumau-

fonó, ko ia kuo tukuange ai ‘a ho‘omou fa‘eé.

2 Ko ia, ‘i he‘eku ha‘ú, na‘e ‘ikai ke ‘i ai ha tangata; ‘i he‘eku ^auí, ‘io, na‘e ‘ikai ha taha ke tali mai. ‘E fale ‘o ‘Īseleli, kuo vaivai koā ‘a hoku nimá ‘o ‘ikai ai te u lava ‘o huhu‘i koé, pea ‘oku ‘ikai koā haku mālohi ke u fakahaofi koe? Vakai, ‘i he‘eku folofola ‘i he valokí ‘oku ou fakamōmoa ‘a e ^btahí, ‘oku ou liliu ‘a honau ngaahi ^cvaitafé ke hoko ko ha feitu‘u maomaongaanoa pea mo honau fanga ^aiká ke namukū koe‘uhi kuo maha hono ngaahi vai, pea ‘oku nau mate ko e tupu mei he fieinuá.

3 ‘Oku ou fakakofu‘i ‘a e ngaahi langí ‘aki ‘a e ^afakapo‘uli pea ‘oku ou ngaahi ‘a e ^btauanga‘á ko honau kofu.

4 Kuo foaki kiate au ‘e he ‘Eiki ko e ‘Otuá ‘a e ^aelelo ‘o e potó, koe‘uhi ke u ‘ilo‘i ‘a e founge ke u lea ‘aki ha lea ‘i he fa‘ahita‘u totonu kiate koe, ‘E fale ‘o ‘Īseleli. ‘O ka mou ka hela‘ia, ‘okú ne ‘ā hake ‘i he pongipongi kotoa pē. ‘Okú ne fakaongo hoku telingá ke u fanongo ‘o hangē ko e potó.

5 Kuo fakaava ‘e he ‘Eiki ko e ‘Otuá ‘a hoku ^atelingá, pea na‘e ‘ikai te u angatu‘u, pe tafoki meiate ia.

6 Na‘á ku tuku atu hoku tu‘á ki he tokotaha ^akau‘imaea, mo

17b 2 Ng. Tu‘i 17:39.

c FFL Sihova.

18a FFL Huhu‘í (‘Eikí).

b Sēnesi 49:24;

‘Īsaia 60:16.

7 1a FFL Hē mei he Mo‘oní.

2a LFkt. 1:24–25;

‘Īsaia 65:12;

‘Alamā 5:37.

b ‘Eke. 14:21;

Same 106:9;

T&F 133:68–69.

c Siosiuua 3:15–16.

d ‘Eke. 7:21.

3a ‘Eke. 10:21.

b Fakahā 6:12.

4a Luke 2:46–47.

5a T&F 58:1.

6a Mātiu 27:26;

2 Nifai 9:5.

hoku kou'ahé kiate kinautolu na'a nau fusi hoku kavá. Na'e 'ikai te u fufuu'i hoku matá mei he manuki'i mo 'anuhia aú.

7 He 'e tokoni'i au 'e he 'Eiki ko e 'Otuá, ko ia 'e 'ikai veuveuki au. Ko ia, kuó u ngaohi hoku matá ke hangē ko ha maka-afí, pea 'oku ou 'ilo'i 'e 'ikai te u mā.

8 Pea 'oku ofi mai 'a e 'Eiki, pea 'okú ne fakatonuhia'i au. Ko hai 'e fakakikihi mo au? Tuku ke ma tutu'u fakataha. Ko hai 'a hoku filí? Tuku ke ne 'unu'unu mai kiate au, pea te u lea pea te u taa'i 'aki ia 'a e mālohi 'o hoku ngutú.

9 Koe'uhi 'e tokoni'i au 'e he 'Eiki ko e 'Otuá. Pea ko kinautolu kotoa pē 'e "fakahala'i aú, vakai, te nau faka'au kotoa pē 'o motu'a 'o hangē ko ha kofú, pea 'e keina 'a kinautolu 'e he ané.

10 Ko hai 'iate kimoutolu 'oku manavahē ki he 'Eiki, 'a ia 'oku talangofua ki he "le'o 'o 'ene tamaio'eikí, 'a ia 'oku 'eve'eva 'i he po'ulí, pea 'oku 'ikai ma'u ha māmá?

11 Vakai 'a kimoutolu kotoa pē 'oku tafunaki 'a e afí, pea kāpui 'aki 'a kimoutolu 'a e ngaahi kalofiamá, mou 'eve'eva 'i he maama 'o "ho'omou afí pea 'i he ngaahi kalofiamá 'a ia kuo mou tafunakí. Ko e me'a ia te mou ma'u mei hoku nimá—te mou tokoto hifo 'i he mamahi.

VAHE 8

'E fakafiemālie'i 'e he 'Eiki 'a Saione 'i he ngaahi 'aho faka'osí mo tānaki 'a 'Isileli—'E ha'u 'a kinautolu kuo huhu'i ki Saione 'i he fiefia lahi—Fakafehoanaki mo e 'Isaia vahe 51 mo e 52:1–2. Ta'u 559–545 K.M. nai.

TOKANGA kiate au, 'a kimoutolu 'oku muimui ki he mā'oni'oní. Sio ki he "maka kuo tā 'a kimoutolu mei aí, pea ki he luo 'a ia kuo keli 'a kimoutolu mei aí.

2 Sio kia 'Ēpalahame, ko ho'omou "tamaí, pea kia ^bSela, 'a ia na'á ne fanau'i 'a kimoutolú; he na'á ku uí ia toko taha pē, pea tāpuaki'i ia.

3 He 'e fakafiemālie'i 'e he 'Eiki 'a "Saione, te ne fakafiemālie'i 'a hono ngaahi potu lala kotoa pē; pea te ne ngaohi 'a hono ^bfeitu'u maomaonganoá ke hangē ko 'Ītení, pea mo hono toafá ke hangē ko e ngoue 'a e 'Eiki. 'E 'ilo 'i ai 'a e fiefiá mo e nēkeneká, ko e fakafeta'i pea mo e le'o 'o e hivá.

4 Tokanga kiate au, 'e hoku kakai; pea fakafanongo kiate au, 'E hoku pule'anga; he 'e 'alu atu ha "fono meiate au, pea te u fokotu'u 'eku fakamāu ke hoko ma'u pē ko ha ^bmaama ki he kakai.

5 'Oku ofi mai 'a 'eku mā'oni'oní; kuo 'alu atu 'a 'eku "faka-

9a Loma 8:31.

10a T&F 1:38.

11a Fakam. 17:6.

8 1a FFL Maka.

2a Sēnesi 17:1–8;
T&F 132:49.^b Sēnesi 24:36.

3a FFL Saione.

^b 'Isaia 35:1–2, 6–7.4a PĒ akonaki, pe
tokāteline.
'Isaia 2:3.

FFL Ongoongoleleí.

^b FFL Maama 'o

Kalaisí.

5a FFL Fakamo'ui.

mo'uí, pea 'e fakamāu'i 'e hoku nimá 'a e kakai. 'E tatali 'a e ngaahi ^bmotú kiate au, pea te nau falala ki hoku nimá.

6 Hanga hake homou matá ki he ngaahi langí, pea sio ki he māmani 'i laló; koe'uhi 'e "mole atu 'a e ngaahi ^blangí 'o hangē ko e 'ohuafi, pea 'e 'faka'au 'o motu'a 'a e māmani 'o hangē ko ha kofu; pea ko kinautolu 'oku nau nofo 'i ai te nau mate 'i he anga tatau. Kā ko 'eku fakamo'uí 'e ta'engata ia, pea 'e 'ikai fakangata 'a 'eku mā'oni'oni.

7 Tokanga kiate au, 'a kimoutolu 'oku 'ilo'i 'a e mā'oni'oni, ko e kakai kuó u tohi 'i honau lotó 'a 'eku fonó, 'oua te mou "manavahē ki he manuki 'a e tangatá, pea 'oua te mou ilifia ki he'enu ngaahi lau'ikovi.

8 Koe'uhi 'e kai 'e he ané 'a kinautolu 'o 'osi 'o hangē ko ha kofu, pea 'e kai 'a kinautolu 'e he 'uanga 'o hangē ko e fulufulu'i sipi. Kā ko 'eku mā'oni'oni 'e tu'u ta'engata ia, pea ko 'eku fakamo'uí mei he to'u tangata ki he to'u tangata.

9 'Ā hake, 'Ā hake! 'Ai ho "mālohi, 'E to'ukupu 'o e 'Eiki; 'ā hake 'o hangē ko e ngaahi 'aho 'i mu'á. 'Ikai ko koe ia kuo tu'usi 'a Lēhapi, pea hoka'i 'a e fu'u talākoné?

10 'Ikai ko koe ia kuo fakamōmoa 'a e tahí, 'a e ngaahi vai 'o e fu'u moaná lolotó; pea kuó ke

ngaohi 'a e ngaahi potu loloto 'o e tahí ko ha "hala ke 'alu atu ai 'a e kakai kuó ke fakahaofi?

11 Ko ia, 'e toe foki mai 'a e "kakai kuo huhu'i 'e he 'Eiki, pea ha'u mo e ^bhiva ki Saione; pea 'e 'i honau 'ulú 'a e fiefia ta'engata mo e mā'oni'oni; pea te nau ma'u 'a e fiefia mo e nēkeneka; 'e hola meiate kinautolu 'a e mamahí mo e 'tangí.

12 Ko "au ia; 'io, ko au ia 'oku fakafiemālie'i koé. Vakai, ko hai koe, ke ke ^bmanavahē ki he tangata, 'a ia 'e maté, pea ki he foha 'o e tangatá, 'a ia 'e ngaohi ke hangē ko e 'mohukú.

13 Pea kuó ke "fakangalo'i 'a e 'Eiki ko ho tupu'angá, 'a ia kuó ne fofola 'a e ngaahi langí, pea fokotu'u mo e ngaahi tu'unga 'o e māmani, pea kuó ke manavahē ma'u ai pē 'i he 'aho kotoa pē, koe'uhi ko e 'ita 'a e tokotaha fakamālohi, 'o hangē kuó ne teuteu ke faka'auha koé? Pea ko e fē 'a e 'ita 'a e tokotaha fakamālohi

14 'Oku fakato'oto'o 'a e pōpula koe'uhi ke tukuange vave ia, pea 'ikai te ne mate 'i he luo, pea 'oua na'a 'osi 'ene maá.

15 Ka ko au ko e 'Eiki ko ho 'Otuá, 'a ia na'á ku ngaohi 'a e ngaahi "peau 'o e tahí ke 'u'ulu; ko e 'Eiki 'o e Ngaahi Kau Taú 'a hoku hingoá.

16 Pea kuó u 'ai 'a 'eku ngaahi leá ki ho ngutu, pea kuó u

5b 2 Nifai 10:20.

6a HEP ke fakamovetevete'i. Same 102:25–27.

b 2 Pita 3:10.

c HEP 'au'auha pe popo.

7a Same 56:4, 11; T&F 122:9.

9a T&F 113:7–8.

10a 'Īsaia 35:8.

11a FFL Huhu'i.

b 'Īsaia 35:10.

c Fakahā 21:4.

12a T&F 133:47; 136:22.

b Selem. 1:8.

c 'Īsaia 40:6–8;

1 Pita 1:24.

13a Selem. 23:27.

15a 1 Nifai 4:2.

'ufi'ufi koe 'i he malumalu 'o hoku nimá, koe'uhi ke u foku-tu'u 'a e ngaahi langí pea foku-tu'u mo e ngaahi tu'unga 'o e māmaní, pea lea ki Saione: Vakai, ko hoku "kakai koe.

17 'Ā hake, 'ā hake, tu'u hake, 'E Selūsalema, 'a koe kuo inu mei he to'ukupu 'o e 'Eikí 'a e "ipu 'o hono ^bhouhaú—kuó ke inu 'a e me'a kuo toka 'i he ipu 'o e tautea fakamamahi 'a ia kuo tatau.

18 Pea 'oku 'ikai ha taha ke fakahinohino'i ia 'i he ngaahi foha kotoa pē kuó ne fanau'í; pea 'oku 'ikai ha taha ke ne tataki ia 'aki hono nimá, 'i he ngaahi foha kotoa pe kuó ne tauhi.

19 'Oku ha'u kiate koe 'a e ongo "fohá ni, 'a ia 'e 'ofa mamahi kiate koe—ko ho maumau'í mo e faka'auhá mo e hongé pea mo e heletaá—pea te u fakafie-mālie'i koe 'ia hai?

20 Kuo pongia 'a ho ngaahi fohá, tuku kehe pē 'a kinauá ni; 'okú na tokoto 'i he kamata'anga 'o e ngaahi hala kotoa pē; 'o hangē ko ha pulu tangata hehengi 'i ha kupenga; 'okú na fonu 'i he houhau 'o e 'Eikí, 'a e valoki 'a ho 'Otuá.

21 Ko ia, fanongo ki he me'á ni, 'a koe kuo fakamamahi'i mo "konā kae 'ikai 'i he uainé.

22 'Oku folofola peheni 'a ho 'Eikí, 'oku "taukapo'i 'e he 'Eiki mo ho 'Otuá 'a hono kakaí;

vakai, kuó u to'o atu mei ho nimá 'a e ipu 'o e tautea fakama-mahí, 'a e toka 'i he ipu 'o hoku houhaú; 'e 'ikai te ke toe inu ia.

23 Kā te "u 'ai ia ki he nima 'o kinautolu 'oku fakamamahi'i koé; 'a ia kuo nau pehē ki ho laumālié: Punou hifo, ka mau laka atu—pea kuó ke tuku 'a ho sinó 'o hangē ko e kelekele, pea hangē ko e hala kiate kinautolu na'e 'alu atu.

24 "Ā hake, 'ā hake, 'ai ho ^bmālohí, 'E 'Saione; 'ai ho ngaahi kofu matamatalelé, 'E Selūsalema, ko e kolo mā'oni'oní; koe'uhi 'e ngata mei heni 'e "ikai toe hū kiate koe 'a e ta'ekamú mo e ta'ema'á.

25 Tupe'i atu 'a e efú meiate koe; "tu'u hake, nofo hifo, 'E Selūsalema; vete koe mei he ngaahi ^bha'i 'o ho kiá, 'E 'ofefine pōpula 'o Saione.

VAHE 9

'E toe tānaki mai 'a e kau Siú 'i honau ngaahi fonua kotoa 'o e tala-ofá—'Oku hoko 'a e Fakalelé ko e totongi huhu'i 'o e tangatá mei he Hingá—'E tu'u hake 'a e sino 'o e kau pekiá mei he fa'itoká, pea mo honau laumālié mei heli mo palataisi—'E fakamāu'i 'a kinautolu—'Oku hanga 'e he Fakalelé 'o fakahaofi mei he maté, mo heli, mo e tēvoló, mo e fakamamahi ta'engatá—'E fakamo'ui 'a e kau mā'oni'oní

16a 2 Nīfai 3:9; 29:14.

17a 'Īsaia 29:9;

Selem. 25:15.

^b Luke 21:24.

19a Fakahā 11:3.

21a 2 Nīfai 27:4.

22a Selem. 50:34.

23a Sāk. 12:9.

24a 'Īsaia 52:1–2.

^b T&F 113:7–8.

^c FFL Saione.

^d Sioeli 3:17.

25a FK Tu'u hake mei he efú pea nofo hifo 'i he anga-faka'e'i'eiki, ko e faifai pea huhu'i.

^b T&F 113:9–10.

'i he pule'anga 'o e 'Otuá—'Oku fakahā 'a e ngaahi tautea ki he ngaahi anghalā—'Oku hoko 'a e Tokotaha Mā'oni'oni 'o 'Isilelí ko e tauhi 'o e matapaá. Ta'u 559–545 K.M. nai.

PEA ko 'eni, 'e hoku kāinga 'ofeina, kuó u lau 'a e ngaahi me'á ni koe'uhi ke mou 'ilo ki he ngaahi "fuakava 'a e 'Eiki 'a ia kuó ne fuakava 'aki mo e fale kotoa 'o 'Isilelí—

2 'A ia kuó ne folofola 'aki ki he kau Siú 'i he ngutu 'o 'ene kau palōfita mā'oni'oní, talu mei he kamata'angá, mei he to'u tangata ki he to'u tangata, kae 'oua ke hokosia 'a e taimi 'e toe "fakafoki ai 'a kinautolu ki he siasi mo'oni mo e loto'ā sipi 'a e 'Otuá; 'o ka ^btānaki fakataha mai 'a kinautolu ki 'api ki he ngaahi 'fonua 'o honau tofi'á, pea toe fokotu'u 'a kinautolu 'i honau ngaahi fonua kotoa pē 'o e tala'ofá.

3 Vakai, 'e hoku kāinga 'ofeina, 'oku ou lea 'aki 'a e ngaahi me'á ni kiate kimoutolu koe'uhi ke mou fiefia, pea "hanga hake 'a homou matá 'o ta'engata, koe'uhi ko e ngaahi tāpuaki 'a ia 'e foaki 'e he 'Eiki ko e 'Otuá, ki ho'omou fānaú.

4 He 'oku ou 'ilo'i kuo mou

fakatotolo 'o fu'u lahi 'aupito, 'io 'a homou tokolahi, ke 'ilo ki he ngaahi me'a 'e hoko mai 'i he kaha'ú; ko ia 'oku ou 'ilo 'oku mou 'ilo'i kuo pau ke 'auha 'a hotau sinó 'o mate, ka neongo iá, te tau mamata 'i hotau "sinó ki he 'Otuá.

5 'Io, 'oku ou 'ilo 'oku mou 'ilo'i te ne fakahā ia 'e ia 'i he sinó kiate kinautolu 'i Selūsa-lemá, 'a ia na'a tau ha'u mei aí; he 'oku taau ke hoko ia 'iate kinautolu; he 'oku taau mo e "Tupu'anga lahí ke ne tuku ia ke ne mo'ulalao ki he tangatá 'i he kakanó, pea pekia ma'á e kakai ^bfulipē, koe'uhi ke lava 'o mo'ulalao 'a e kakai kotoa pē kiate ia.

6 He 'oku hangē kuo hoko 'a e maté ki he fa'ahinga kotoa 'o e tangatá, koe'uhi ke fakahoko 'a e "palani 'ofa 'o e Tupu'anga lahí, pehē 'oku tonu ke 'i ai ha mālohi 'o e ^btoetu'ú, pea 'oku totonu ke hoko mai 'a e toetu'ú ki he fa'ahinga 'o e tangatá koe'uhi ko e 'hingá; pea na'e hoko 'a e hingá koe'uhi ko e mau-mau-fonó; pea ko e me'a 'i he hingá 'a e tangatá na'e ^dmotuhi atu ai 'a kinautolu mei he 'ao 'o e 'Eiki.

7 Ko ia, 'oku 'aonga ke 'i ai ha "fakalelei ^bta'e-fakangatangata—

9 1a FFL Fuakava
Faka-'Épalahamé.
2a 2 Nifai 6:11.
FFL Fakafoki Mai 'o e
Ongoongoleléi.
b FFL 'Isilelí—Ko hono
tānaki 'o 'Isilelí.
c 2 Nifai 10:7–8.
FFL Fonua 'o e
Tala'ofá.

3a LSS, Same 24:7–10.
4a Siope 19:26;
'Alamā 11:41–45;
42:23;
Hilam. 14:15;
Molom. 9:13.
5a FFL Fakatupú.
b Sione 12:32;
2 Nifai 26:24;
3 Nifai 27:14–15.

6a FFL Palani 'o e
Huhu'í.
b FFL Toetu'ú.
c FFL Hinga 'a 'Ātama
mo 'Iví.
d 2 Nifai 2:5.
7a FFL Fakalelei,
Fakalelei'í.
b 'Alamā 34:10.

pea kapau 'e 'ikai hoko ia ko ha fakalelei ta'e-fakangatangatá, 'e 'ikai lava 'e he 'au'auhá ni 'o 'ai 'a e ta'e-fa'a-'au'auhá. Ko ia, ko e 'uluaki fakamaau ko ia na'e hoko ki he tangatá na'e mei ta'engata hono fuoloá. Pea kapau na'e pehē, na'e pau ke tokoto hifo 'a e kakanó ni ke popo, pea 'au'aunga ki he kele-kele 'a ia na'e tupu mei aí, 'o 'ikai toe tu'u.

8 'Oiauē, 'a e "poto 'o e 'Otuá, mo 'ene ^balo'ofá mo e 'angalelei! He vakai, kapau 'e 'ikai toe tu'u 'a e ^dkakanó, kuo pau ke mo'ulaloa 'a hotau laumālié ki he 'āngelo 'a ia na'e ^{tō} mei he 'ao 'o e 'Otua Ta'engatá, 'o ne hoko ko e ^ftēvoló, 'o 'ikai toe tu'u.

9 Pea na'e pau ke tatau 'a hotau laumālié mo ia, 'o tau hoko ko e kau tēvolo, ko e kau ^a'āngelo ki ha tēvolo, 'e ^bta'ofi 'i tu'a mei he 'ao 'o hotau 'Otuá, ke nofo mo e tamai 'o e ngaahi 'loí, 'i he mamahi, 'o hangē pē ko iá; 'io, 'a e tokotaha ko ia na'á ne ^dkākaa'i 'a 'etau 'uluaki ongo mātu'á, 'a ia na'á ne ^liliu ia 'o hangē nai ko ha ^f'āngelo 'o e māmá, 'o ne ue'i 'a e fānau 'a e tangatá ki he ngaahi kautaha ^sfufū 'o e

fakapō mo e ngaahi fa'ahinga kotoa pē 'o e ngaahi ngāue fufū 'o e fakapo'ulí.

10 'Oiauē hono 'ikai lahi 'a e angalelei 'a hotau 'Otuá, 'a ia 'okú ne tofa 'a e hala ke tau hao ai mei he nima 'o e fu'u me'a fakamanavahē ko iá; 'io, 'a e fu'u me'a fakamanavahē ko ia, 'a ia ko e ^amaté mo ^bhelí, 'a ia 'oku ou ui ko e mate 'a e sinó, mo e mate foki 'a e laumālié.

11 Pea koe'uhi ko e founa ki hotau ^afakahaofi kuo tofa 'e hotau 'Otua, ko e Tokotaha Mā'oni'oni 'o 'Isilelí, ko e ^bmate ko ia, 'a ia kuó u lau ki aí, 'a ia 'oku fakamatelié; 'e tuku hake 'e ia 'a hono kakai maté, pea ko e mate ko iá 'a e fa'itoká.

12 Pea ko e ^amate ko ia 'a ia kuó u lau ki aí, 'a ia ko e mate fakalaumālié, 'e tuku hake 'e ia 'a hono kakai maté; ko e mate fakalaumālie ko iá ko ^bheli; ko ia, kuo pau ke tukuange 'e he maté mo heli 'a hona kakai maté, pea kuo pau ke tuku hake 'e heli 'a hono ngaahi laumālie pōpulá, pea kuo pau ke tuku hake 'e he ngaahi fa'itoká 'a hono ngaahi sino pōpulá, pea 'e toe 'fakataha'i 'a e sinó mo e ^dlaumālie 'o e tangatá; pea 'e hoko ia 'i he

7c Mōsaia 16:4–5;
'Alamā 42:6, 9, 14.
d Mōsaia 15:19.
8a Siope 12:13;
'Ēpa. 3:21.
FFL Potó.
b FFL 'Alo'ofá.
c FFL 'Alo'ofá.
d T&F 93:33–34.
e 'Īsaia 14:12;
2 Nifai 2:17–18;
Mōsese 4:3–4;
'Ēpa. 3:27–28.

f FFL Tēvoló.
9a Sēkope 3:11;
'Alamā 5:25, 39.
b Fakahā 12:7–9.
c FFL Loí.
d Sēnesi 3:1–13;
Mōsaia 16:3;
Mōsese 4:5–9.
e 2 Kol. 11:14;
'Alamā 30:53.
f T&F 129:8.
g FFL Kautaha Fufū,
Ngaahi.

10a Mōsaia 16:7–8;
'Alamā 42:6–15.
b FFL Heli.
11a FFL Tokotaha
Fakahaofi.
b FFL Mate, Fakasinó.
12a FFL Mate,
Fakalaumālié.
b T&F 76:81–85.
c FFL Toetu'ú.
d FFL Laumālié.

mālohi 'o e toetu'u 'a e Tokotaha Mā'oni'oni 'o 'Isilelí.

13 'Oiaue hono 'ikai ke ma'ongo'onga 'a e ^apalani 'a hotau 'Otuá! Ka 'i he tafa'aki 'e tahá, kuo pau ke tuku hake 'e he ^bpalataisi 'o e 'Otuá 'a e laumālie 'o e kau mā'oni'oni, pea tuku hake 'e he fa'itoká 'a e sino 'o e kau mā'oni'oni; pea 'e toe 'fakataha'i 'a e laumālié mo e sinó, pea hoko 'a e tangata kotoa pē 'o haohaoa, mo ^tta'e-fa'a-mate, pea nau hoko ko ha ngaahi laumālie mo'ui, 'o ma'u ha ^eilo 'haohaoa 'o hangē ko kitautolu 'i he kakanó, kā 'e haohaoa ange 'a 'etau 'iló.

14 Ko ia, te tau ma'u ha ^ailo haohaoa ki he 'etau ngaahi ^bangahala kotoa pē, mo 'etau ta'ema'á, pea mo 'etau 'telefuá; pea 'e ma'u 'e he kau mā'oni'oni ha 'ilo haohaoa ki he 'enau fiefia aí mo 'enau ^dmā'oni'oni, kuo 'fakakofu'i 'a kinautolu 'aki 'a e ^fanga-haohaoá, 'io, 'aki 'a e ^gpulupulu 'o e mā'oni'oni.

15 Pea 'e hoko 'o pēhē 'o ka hili 'a e 'alu atu 'a e fa'ahinga kotoa 'o e tangatá mei he 'uluaki mate ko 'ení ki he mo'ui, ko e me'a 'i he 'enau hoko 'o ta'e-fa'a-maté, kuo pau ke nau 'alu atu ki he 'ao

'o e ^a'afio'anga fakamaau 'o e Tokotaha Mā'oni'oni 'o 'Isilelí; pea 'e toki hoko 'a e ^bfakamāu, pea kuo pau ke toki fakamāu'i 'a kinautolu 'o hoa mo e fakamaau mā'oni'oni 'a e 'Otuá.

16 Pea hangē 'oku mo'ui 'a e 'Eikí, he kuo folofola 'aki ia 'e he 'Eiki ko e 'Otuá, pea ko 'ene ^afolofola ta'engatá ia, 'a ia 'oku 'ikai ^bngata, 'e mā'oni'oni ai pē 'a kinautolu 'oku mā'oni'oni, pea 'e 'uli ai pē 'a kinautolu 'oku ^dulí, ko ia, ko kinautolu 'oku ta'ema'á ko e ^etēvoló ia mo 'ene kau 'āngeló; pea te nau 'alu atu ki he afi ^fta'engatá, 'a ia kuo teuteu ma'anautolu; pea ko 'enau mamahí 'oku hangē ko ha ^gano 'o e afi mo e maka-vela, 'a ia 'oku 'alu hake 'a hono uló 'o ta'engata, pea ta'engata, pea 'oku 'ikai hano ngata'anga.

17 'Oiaue, 'a e ma'ongo'onga mo e ^afakamaau totonu 'a hotau 'Otuá! He 'okú ne fakahoko 'a 'ene ngaahi folofola kotoa pē, pea kuo nau 'alu atu mei hono fofongá, pea kuo pau ke fakahoko 'a 'ene fonó.

18 Kae vakai, ko e kau angatonú, 'a ia ko e kau ^amā'oni'oni 'a e Tokotaha Mā'oni'oni 'o 'Isilelí, 'a kinautolu kuo tui ki

13a FFL Palani 'o e Huhu'í.
b T&F 138:14–19.
FFL Palataisi.
c 'Alamá 11:43.
d FFL Mo'ui
Ta'e-fa'a-maté.
e T&F 130:18–19.
f FFL Haohaoá.
14a Mōsaia 3:25;
'Alamá 5:18.
b FFL Angahalá.
c Molom. 9:5.

d FFL Mā'oni'oni.
e LFkt. 31:25.
f FFL Haohaoá.
g T&F 109:76.
15a FFL Fakamaau
Faka'osí.
b Same 19:9;
2 Nifai 30:9.
16a 1 Ng. Tu'i 8:56;
T&F 1:38;
Mōsese 1:4.
b T&F 56:11.
c FFL 'Ulí.

d 1 Nifai 15:33–35;
'Alamá 7:21;
Molom. 9:14;
T&F 88:35.
e FFL Tēvoló.
f Mōsaia 27:28.
g Fakahā 21:8;
2 Nifai 28:23;
T&F 63:17.
17a FFL Fakamaau
Totonú.
18a FFL Mā'oni'oni, Kau.

he Tokotaha Mā'oni'oni 'o 'Isilelí, 'a kinautolu 'a ia kuo nau kātekina 'a e ngaahi ^bkolosi 'o e māmaní pea 'ikai te nau mā aí, te nau 'ma'u 'a e ^apule'anga 'o e 'Otuá, 'a ia na'e teuteu mo'o-nautolu 'e talu mei hono 'ai 'a e tu'unga 'o e māmaní, pea 'e kato 'a 'enau fiefiá 'o ^fta'engata.

19 'Oiaue hono 'ikai ke lahi 'a e 'alo'ofa 'a hotau 'Otua, ko e Tokotaha Mā'oni'oni 'o 'Isilelí! He kuó ne ^afakahaofi 'a 'ene kau mā'oni'oni mei he fu'u ^bme'a fakamanavahē 'a ia ko e tēvoló, mo e maté, mo 'heli, mo e ano 'o e afí mo e maka-velá, 'a ia ko e fakamamahi ta'engata.

20 'Oiaue hono 'ikai ke lahi 'a e ^amā'oni'oni 'a hotau 'Otuá! He 'okú ne ^bafio'i 'a e me'a kotoa pē, pea 'oku 'ikai ha me'a 'oku 'ikai te ne ta'e-afio'i.

21 Pea 'okú ne hā'ele mai ki he māmaní koe'uhi ke ne ^afakamo'ui 'a e kakai fulipē 'o kapau te nau tokanga ki hono le'ó; he vakai, 'okú ne kātaki'i 'a e ngaahi ^bmamahi 'a e kakai kotoa pē, 'io, 'a e ngaahi mamahi 'a e kakai mo'ui kotoa pē, 'a e kakai tangata, mo e kakai fefine fakatou'osi, pea mo e fānau, 'a ia 'oku kau 'i he fāmilí 'o 'Ātamá.

22 Pea 'okú ne kātaki'i 'eni

koe'uhi ke hoko 'a e toetu'ú ki he kakai fulipē, koe'uhi ke tu'u 'a e kakai fulipē 'i hono 'aó 'i he fu'u 'aho lahi mo fakamana-vahē ko ia 'o e fakamāú.

23 Pea 'okú ne fekau ki he kakai fulipē kuo pau ke nau ^afakatomala, mo ^bpapitaiso 'i hono huafá, 'o ma'u 'a e tui hao-haoa ki he Tokotaha Mā'oni'oni 'o 'Isilelí, pe 'e 'ikai lava 'o fakamo'ui 'a kinautolu 'i he pulse'anga 'o e 'Otuá.

24 Pea kapau 'e 'ikai te nau fakatomala pea tui ki hono ^ahuafá, 'o papitaiso 'i hono huafá, pea ^bkātaki ki he ngata-angá, kuo pau ke nau 'mala'ia; he kuo folofola peheni 'e he 'Eiki ko e 'Otua, ko e Tokotaha Mā'oni'oni 'o 'Isilelí.

25 Ko ia, kuó ne foaki mai ha ^afono; pea 'o ka ^b'ikai ha fono kuo foaki mai 'oku 'ikai ke 'i ai ha tautea; pea 'o ka 'ikai ha tautea 'oku 'ikai ke 'i ai ha fakahalaia'i; pea 'o ka 'ikai ha fakahalaia'i 'oku fakamolemole'i 'a kinautolu 'e he 'alo'ofa 'a e Tokotaha Mā'oni'oni 'o 'Isilelí, koe'uhi ko e fakaleleí; he 'oku fakahaofi 'a kinautolu 'e hono māfimaí.

26 He 'oku totongi kakato 'e he ^afakaleleí ki he ngaahi tautea

18b Luke 14:27.

c T&F 45:58; 84:38.

d FFL Hakeaki'í.

e 'Alamá 13:3.

f FFL Mo'ui Ta'engata.

19a T&F 108:8.

b 1 Nifai 15:35.

c FFL Heli.

20a FFL Toputapu.

b 'Alamá 26:35;

T&F 38:2.

21a FFL Fakamo'uí.

b T&F 18:11; 19:18.

c FFL 'Ātamá.

23a FFL Fakatomala, Fakatomala'í.

b FFL Papitaisó.

24a FFL Sisū

Kalaisi—To'o 'a e huafa 'o Sisū Kalaisí kiate kinautolu.

b FFL Kātaki.

c FFL Mala'ia.

25a Sēmisi 4:17.

FFL Fonó.

b Loma 4:15;

2 Nifai 2:13;

'Alamá 42:12–24.

FFL Ala 'Eke'i mei ha Taha 'a 'Ene Ngaahi Ngāué.

26a 2 Nifai 2:10;

'Alamá 34:15–16.

FFL Fakaleleí,

Fakaleleí'í.

‘o ‘ene ^bfakamaau totonú kiate kinautolu kotoa pē kuo ‘‘ikai tuku kiate kinautolu ‘a e ^afonó, pea ‘oku fakahaofi ‘a kinautolu mei he fu‘u me‘a fakamanavahē ko iá, ‘a ia ko e maté mo heli, mo e tēvoló, pea mo e ano ‘o e afi mo e maka-velá, ‘a ia ko e fakamamahi ta‘engatá; pea ‘oku fakafoki ‘a kinautolu ki he ‘Otuá ko ia na‘á ne foaki ‘a e ^emānavá kiate kinautolú, ‘a ia ko e Tokotaha Mā‘oni‘oni ‘o ‘Isilelí.

27 Kae mala‘ia ki he tokotaha ko ia ‘a ia kuo tuku ki ai ‘a e ^afonó, ‘io, ‘a ia kuó ne ma‘u ‘a e ngaahi fekau kotoa pē ‘a e ‘Otuá, ‘o hangē ko kitautolú, ka ‘okú ne talangata‘a ki ai, mo mau-mau‘i ‘a e ngaahi ‘aho ‘o hono ‘ahi‘ahi‘í, he ‘oku fakamana-vahē ‘a e tu‘unga ‘okú ne ‘i ai.

28 ‘Oiauē ‘a e ^apalani olopoto ‘a e tokotaha angakoví! ‘Oiauē ‘a e ^blaukau mo e vaivai mo e vale ‘a e kakaí! ‘O ka nau ka ^aakonekina, ‘oku nau pehē ‘oku nau ^a‘poto, pea ‘oku ‘ikai te nau tokanga ki he ^aakonaki ‘a e ‘Otuá, he ‘oku nau le‘ei ia ki he tafa‘akí, ‘o mahalo ‘oku nau ‘ilo‘i ‘iate kinautolu pē; ko ia, ko e vale pē ‘a honau potó pea

‘oku ‘ikai ‘aonga ia kiate kinautolu. Pea kuo pau ke nau mate.

29 Ka ‘oku lelei ke akonekina, ‘o kapau te nau ^atokanga ki he ngaahi ^bakonaki ‘a e ‘Otuá.

30 Ka ‘e mala‘ia ‘a e ^akoloa‘iá, ‘a ia ‘oku koloa‘ia ‘i he ngaahi me‘a ‘o e māmaní. He ko e me‘a ‘i he ‘enau koloa‘iá, ‘oku nau fehi‘a ai ki he ^bmasivá, pea nau fakatanga‘i ‘a e angamaluú, pea kuo tuku honau lotó ki he ‘enau ngaahi koloá; ko ia, ‘oku hoko ‘enau koloá ko honau ‘otuá. Pea vakai, ‘e ‘auha ‘enau koloá fakataha mo kinautolu foki.

31 Pea ‘e mala‘ia ‘a e tuli ‘oku ‘ikai fie ^afanongó; he te nau mate.

32 ‘E mala‘ia ‘a e kui ‘oku ‘ikai fie mamatá; he te nau mate foki.

33 ‘E mala‘ia ‘a kinautolu kuo ‘ikai kamu honau lotó, koe‘uhi ‘e tautea‘i ‘a kinautolu ‘e he ‘ilo ki he ‘enau ngaahi angahalá ‘i he ‘aho faka‘osí.

34 ‘E mala‘ia ia ‘oku ^aloí, he ‘e kapusi hifo ia ki ^bheli.

35 ‘E mala‘ia ‘a e tokotaha fakapō ko ia ‘oku ^afakapō tavalé, he kuo pau ke ne ^bmate.

36 ‘E mala‘ia ‘a kinautolu ‘oku fai ‘a e ngaahi ^efe‘auakí, he ‘e kapusi hifo ‘a kinautolu ki heli.

26b FFL Fakamaau Totonú.

c Mōsaia 3:11.

d Mōsaia 15:24; T&F 137:7.

e Sēnesi 2:7;

T&F 93:33;

‘Ēpa. 5:7.

27a Luke 12:47–48.

28a ‘Alamā 28:13.

b FFL Me‘a Ta‘e‘aongá.

c Luke 16:15;

2 Nīfai 26:20; 28:4, 15.

d LFkt. 14:6;

Selem. 8:8–9;

Loma 1:22.

FFL Loto-hikisiá;

Potó.

e ‘Alamā 37:12.

FFL Akonakí (nauna).

29a 2 Nīfai 28:26.

b Sēkope 4:10.

30a Luke 12:34;

1 Tim. 6:10;

T&F 56:16.

b FFL Masivá.

31a ‘Isikeli 33:30–33;

Mātiu 11:15;

Mōsaia 26:28;

T&F 1:2, 11, 14;

Mōsese 6:27.

34a LFkt. 19:9.

FFL Faitotonu; Loí.

b FFL Heli.

35a ‘Eke. 20:13;

Mōsaia 13:21.

b FFL Tautea Maté.

36a 3 Nīfai 12:27–29.

FFL Angama‘á.

37 'Io, 'e mala'ia 'a kinautolu 'oku "hū ki he ngaahi tamapuá, he 'oku fiefia 'a e tēvoló 'o e ngaahi tēvolo kotoa pē 'iate kinautolu.

38 Pea, ko hono fakakātoá, 'e mala'ia 'a kinautolu kotoa pē 'oku mate 'i he 'enau ngaahi angahalá; he te nau "foki ki he 'Otuá, pea mamata ki hono fofongá, pea nofo ma'u 'i he 'enau ngaahi angahalá.

39 'Oiauē, 'e hoku kāinga 'ofeina, mou manatu ki hono fakamanavahē 'o e talangata'a ki he 'Otua Mā'oni'oni ko iá, pea mo hono fakamanavahē 'o e tukulolo ki he ngaahi fakatauele 'a e "tokotaha olopoto ko iá. Manatu, ko e ^bfakakaukau fakakanó ko e 'maté ia, pea ko e fakakaukau fakalaumālié ko e "mo'ui "ta'engatá ia.

40 'Oiauē, 'e hoku kāinga 'ofeina, mou fanongo ki he 'eku ngaahi leá. Manatu ki he māfi-mafi 'o e Tokotaha Mā'oni'oni 'o 'Isilelí. 'Oua na'a mou pehē kuó u lea 'aki 'a e ngaahi me'a fefeka kiate kimoutolu; he kapau te mou fai pehē, te mou angatu'u ki he "mo'oni; he kuó u lea 'aki 'a e ngaahi folofola pē 'a homou tupu'angá. 'Oku ou 'ilo'i 'oku ^bfefeka 'a e ngaahi folofola 'o e mo'oni kiate kinau-

tolu kotoa pē 'oku ta'ema'á; ka 'oku 'ikai manavahē ki ai 'a e kau mā'oni'oni, he 'oku nau 'ofa ki he mo'oni, pea 'oku 'ikai te nau puputu'u.

41 'Oiauē, 'e hoku kāinga 'ofeina, mou tali pea "ha'u ki he 'Eiki, ko e Tokotaha Mā'oni'oni. Manatu ko hono ngaahi halá 'oku mā'oni'oni. Vakai, 'oku ^blausí'i 'a e 'hala ki he tangatá, ka 'oku tu'u hangatonu atu ia ki mu'a 'iate ia, pea ko e tauhi 'o e "matapaá 'a e Tokotaha Mā'oni'oni 'o 'Isilelí; pea 'oku 'ikai te ne nō ha taha kehe ke ne tauhi ia; he 'oku 'ikai ke 'i ai ha hala kehe kā 'i he matapaá pē; he 'oku 'ikai lava ke kākaa'i ia, he ko e 'Eiki ko e 'Otuá 'a hono huafá.

42 Pea 'ilonga ia 'oku tukitukí, te ne fakaava kiate ia; pea ko e kakai "potó, mo e kau akonekiná, pea mo kinautolu 'oku koloa'ia, 'a kinautolu 'oku ^bpōle-pole koe'uhi ko honau potó mo 'enau 'iló, pea mo 'enau ngaahi koloá — 'io, ko ia ia 'a kinautolu 'okú ne fehi'a ki ai; pea kapau 'e 'ikai te nau si'aki ke mama'o 'a e ngaahi me'á ni, pea lau 'a kinautolu ko e kau 'vale 'i he 'ao 'o e 'Otuá, pea fakavaivai 'i he fu'u "loto-fakatōkilalo lahi, 'e 'ikai te ne fakaava kiate kinautolu.

37a FFL Tauhi Tamapuá.

38a 'Alamā 40:11, 13.

39a 2 Nifai 28:20–22; 32:8;

Mōsaia 2:32; 4:14;

'Alamā 30:53.

b Loma 8:6.

FFL Anga-fakakanó.

c FFL Mate, Fakalaumālié.

d LFkt. 11:19.

e FFL Mo'ui Ta'engatá.

40a FFL Mo'oni.

b 1 Nifai 16:2;

2 Nifai 28:28; 33:5.

41a 1 Nifai 6:4;

Sēkope 1:7;

'Amenai 1:26;

Molonai 10:30–32.

b Luke 13:24;

2 Nifai 33:9;

Hilam. 3:29–30.

c 2 Nifai 31:17–21;

'Alamā 37:46;

T&F 132:22, 25.

d 2 Nifai 31:9, 17–18;

3 Nifai 14:13–14;

T&F 43:7; 137:2.

42a Mātiu 11:25.

b FFL Loto-hikisiá.

c 1 Kol. 3:18–21.

d FFL Loto-fakatōkilaló.

43 Ka ko e ngaahi me'a 'a e kau 'ilo'iló mo e kau anga-fakapotopotó 'e "fufuu'i meiate kinautolu 'o ta'engata — 'io, 'a e fiefia ko ia kuo teuteu ma'á e kau mā'oni'oni.

44 'Oiauē, 'e hoku kāinga 'ofeina, manatu ki he'eku ngaahi leá. Vakai, 'oku ou vete 'a hoku ngaahi kofú, pea tupe'i ia 'i homou 'aó; 'oku ou lotu ki he 'Otua 'o hoku fakamo'uí ke ne 'afio mai kiate au 'aki hono "fofonga 'oku 'afio'i 'a e me'a kotoa pē; ko ia, te mou 'ilo'i 'i he 'aho faka'osí, 'o ka fakamāu'i 'a e kakai fulipē koe'uhi ko 'enau ngaahi ngāuē, na'e 'afio'i 'e he 'Otua 'o 'Isileli na'á ku 'osi^b tupe'i atu ho'omou ngaahi angahalá mei hoku laumālié, pea 'oku ou tu'u haohoa 'i hono 'aó, pea 'oku ou 'ma'a mei homou totó.

45 'Oiauē, 'e hoku kāinga 'ofeina, tafoki mei ho'omou ngaahi angahalá, tupe'i atu 'a e ngaahi "sēini 'a ia 'okú ne fie ha'i ma'u 'a kimoutolú; ha'u ki he 'Otua 'a ia ko e^b maka 'o homou fakamo'uí.

46 Teuteu homou laumālié ki he 'aho nāunau'ia ko ia 'e fakahoko ai 'a e "fakamaau totonu ki he kau mā'oni'oní, 'io, 'a e 'aho 'o e^b fakamāu, koe'uhi ke 'oua na'a mou kalo 'i he manavahē lahi faka'ulia; koe'uhi ke 'oua na'a mou manatu'i faka'āuililiki 'a ho'omou 'halaia fakamana-

vaheé, pea ngaohi ai 'a kimoutolu ke mou kaila: 'Oku mā'oni'oni, 'oku mā'oni'oni 'a ho'o ngaahi fakamāu, 'E 'Eiki ko e 'Otua "Māfimafi—ka 'oku ou 'ilo'i 'a 'eku angahalá; na'á ku maumau'i 'a ho'o fonó, pea 'oku 'a'aku pe 'a 'eku ngaahi maumau-fonó; pea kuo ma'u au 'e he tēvoló, pea ko e mo'u-laloa au ki he'ene fakamamahi fakamanavaheé.

47 Kae vakai, 'e hoku kāinga, 'oku 'aonga koā ke u fafangu 'a kimoutolu ke mou 'ilo ki hono mo'oni fakamanavahē 'o e ngaahi me'a ní? Te u fakamamahi'i koā 'a homou laumālié kapau na'e ma'a 'a ho'omou fakakaukáu? Te u lea koā 'o mahinongofua kiate kimoutolu 'o fakatatau mo hono mahinongofua 'o e mo'oní kapau na'a mou 'ata'atā mei he angahalá?

48 Vakai, kapau na'a mou mā'oni'oni te u lea kiate kimoutolu 'o kau ki he mā'oni'oní; ka ko e me'a 'i he 'ikai te mou mā'oni'oní, pea 'oku mou lau au ko e faiako pē, ko ia 'oku 'aonga ke u "ako'i 'a kimoutolu ki he ngaahi nunu'a 'o e^b angahalá.

49 Vakai, 'oku fakalili'a 'a hoku laumālié ki he angahalá, pea 'oku nēkeneka 'a hoku lotó 'i he mā'oni'oní; pea te u "fakaongo-ongolelei'i 'a e huafa toputapu 'o hoku 'Otuá.

50 Ha'u, 'e hoku kāinga, 'a kimoutolu kotoa pē 'oku fieinuá,

43a 1 Kol. 2:9–16.

44a Sēkope 2:10.

b Sēkope 1:19.

c Sēkope 2:2;

Mōsaia 2:28.

45a 2 Nifai 28:22;

'Alamā 36:18.

b FFL Maká.

46a FFL Fakamaau

Totonú.

b FFL Fakamaau

Faka'osí.

c Mōsaia 3:25.

d 1 Nifai 1:14;

Mōsese 2:1.

48a 'Alamā 37:32.

b FFL Angahalá.

49a 1 Nifai 18:16.

mou ō mai ki he ngaahi “vaí; pea ko ia ia ‘oku ‘ikai ma’u ha pa’angá, ha’u ‘o fakatau mo kai; ‘io, ha’u ‘o fakatau ‘a e uaine, mo e hu’akau ta’e ‘i ai ha ^bpa’anga pea ta’e ‘i ai ha totongi.

51 Ko ia, ‘oua na’a ‘oatu ha pa’anga ki he me’a ‘a ia ‘oku ta’e’aongá, pe ko ho’omou “ngāu’é ke fetongi ‘aki ‘a e me’a ‘a ia ‘oku ‘ikai fakafiemālié. Tokanga lahi kiate au, pea manatu’i ‘a e ngaahi lea ‘a ia kuó u lea’akí; pea ha’u ki he Tokotaha Mā’oni’oni ‘o ‘Isilelí, pea ^bkeinanga ‘i he ngaahi me’a ‘a ia ‘oku ‘ikai ke ‘auha, pea ‘oku ‘ikai lava ‘o maumaú, pea tuku ke fiefia ‘a ho laumālié ‘i he mahu.

52 Vakai, ‘e hoku kāinga ‘ofeina, manatu’i ‘a e ngaahi folofola ‘a homou ‘Otuá; lotu ma’u ai pe kiate ia ‘i he ‘aho, pea ‘oatu ‘a e ^afakafeta’i ki hono huafa mā’oni’oni ‘i he pō. Tuku ke nēkeneka ‘a homou lotó.

53 Pea vakai ki hono lahi ‘o e ngaahi ^afuakava ‘a e ‘Eikí, pea mo hono lahi ‘o ‘ene ngaahi ‘alo’ofa ki he fānau ‘a e tangatá; pea ko e me’a ‘i he’ene māfi-māfi mo ‘ene manava’ofá mo e ^b‘alo’ofá, kuó ne tala’ofa ai kiate kitautolu ‘e ‘ikai ke faka’auha fakaesino ke ‘osi ‘aupito ‘a hotau hakó ‘o fakatatau ki he kakanó, ka te ne fakatolonga ‘a kinautolu; pea te nau hoko ‘i he ngaahi to’u tangata ‘amuí ko ha

‘va’a mā’oni’oni ki he fale ‘o ‘Isilelí.

54 Pea ko ‘eni, ‘e hoku kāinga, ‘oku ou toe fie lea kiate kimoutolu; ka ‘i he ‘apongipongi te u fakahā kiate kimoutolu ‘a hono toenga ‘o ‘eku ngaahi leá. ‘Ēmeni.

 VAHE 10

‘E kalusefai ‘e he kau Siú ‘a honau ‘Otuá—‘E fakamovetevete ‘a kinautolu kae ‘oua kuo kamata ke nau tui kiate ia—‘E hoko ‘a ‘Amelika ko e fonua ‘o e tau’atāina ‘e ‘ikai pule ai ha tu’i—Fakalelei ‘a kimoutolu ki he ‘Otuá pea ma’u ‘a e fakamo’ui ‘i he’ene ‘alo’ofá. Ta’u 559–545 K.M. nai.

PEA ko ‘eni ko au, Sēkope, ‘oku ou toe lea kiate kimoutolu, ‘e hoku kāinga ‘ofeina, ki he “va’a mā’oni’oni ‘a ia kuó u lau ki aí.

2 He vakai, ko e ngaahi ^atala’ofa kuo tau ma’ú ko e ngaahi tala’ofa ia kiate kitautolu ‘o fakatatau ki he kakanó; ko ia, hangē ko ia kuo fakahā mai kiate aú ‘e ‘auha ‘i he kakanó ‘a e tokolahi ‘o hotau hakó ko e tupu mei he ta’etuí, ka neongo iá, ‘e ‘alo’ofa pē ‘a e ‘Otuá ki he tokolahi; pea ‘e toe fakafoki mai ‘a ‘etau fānaú, koe’uhi ke nau ma’u ‘a e me’a ko ia ‘e ‘omi ai kiate kinautolu ‘a e ‘ilo mo’oni ki honau Huhu’í.

3 Ko ia, hangē ko ‘eku tala

50a FFL Vai Mo’uí.
b ‘Alamā 42:27.

51a ‘Īsaia 55:1–2.
b 2 Nifai 31:20; 32:3;
3 Nifai 12:6.

52a FFL Fakafeta’í.

53a FFL Fuakavá.

b FFL ‘Alo’ofá.

c FFL Ngoue Vaine ‘a e ‘Eikí.

10 1a 1 Nifai 15:12–16;
2 Nifai 3:5;

Sēkope 5:43–45.

2a 1 Nifai 22:8;
3 Nifai 5:21–26;
21:4–7.

kiate kimoutolú, ‘oku taau mo Kalaisi—he na’e tala mai kiate au ‘anepō ‘e he ^a“āngeló ko hono huafá ia—ke ne ^bhā’ele mai ki he kau Siú, ‘iate kinautolu ‘a ia ko e konga angakovi taha ‘o e kakai ‘o e māmaní; pea te nau ‘kalusefai ia—he na’e ‘afio’i ‘e hotau ‘Otuá kuo pau ke hoko ia, pea ‘oku ‘ikai mo ha pule’anga kehe ‘i he māmaní te nau ^dkalusefai ‘a honau ^e‘Otuá.

4 He ka ne fai ‘a e ngaahi ^amana lalahí ‘i ha ngaahi pule’anga kehe, pehē te nau fakatomala, pea ‘ilo’i ko honau ‘Otuá ia.

5 Ka ko e me’a ‘i he ngaahi ^angāue fakataula’eiki kākā mo e ngaahi angahalá ‘a kinautolu ‘oku ‘i Selūsalemá te nau fakakekeva honau kiá ‘o faka’ikai’i ia, pea ‘e kalusefai ai.

6 Ko ia, ko e me’a ‘i he’enu ngaahi angahalá, ‘e hoko mai kiate kinautolu ‘a e ngaahi faka’auha, mo e ngaahi hongē mo e ngaahi mahaki faka’auha mo e ngaahi lilingi toto; pea ‘ilonga ‘a kinautolu ‘e ‘ikai ‘auhá ‘e ^afakamovetevete ‘a kinautolu ‘i he ngaahi pule’anga kotoa pē.

7 Kae vakai, ‘oku folofola ‘e he ^a“Eiki ko e ‘Otuá: ^b“O ka hokosia ‘a e ‘aho ‘a ia te nau tui

ai kiate au, ko au ko Kalaisi, kuó u fuakava mo ‘enu ngaahi tamaí ke toki fakafoki mai ‘a kinautolu ‘i he kakanó, ‘i he māmaní, ki he ngaahi fonua ‘o honau tofi’á.

8 Pea ‘e hoko ‘o pehē ‘e ^atānaki mai ‘a kinautolu hili ‘enu nofo movetevete fuoloá, mei he ngaahi ^bmotu ‘o e tahí, pea mei he tapa ‘e fā ‘o e māmaní; pea ‘e lahi ‘i hoku ‘aó ‘a e ngaahi pule’anga ‘o e kau Senitailé, ‘oku folofola ‘e he ‘Otuá, ko e me’a ‘i he’enu ^e‘ave ‘a kinautolu ki he ngaahi fonua ‘o honau tofi’á.

9 ^a“Io, ‘e hoko ‘a e ngaahi tu’i ‘o e kau Senitailé ‘o hangē ha ngaahi tamaí tauhi kiate kinautolu, pea ‘e hoko ‘a honau ngaahi kuini ‘o hangē ha ngaahi fa’ē tauhi kiate kinautolu; ko ia, ‘oku mahu’inga ‘a e ngaahi ^btala’ofa ‘a e ‘Eiki ki he kau Senitailé, he kuó ne folofola ‘aki ia, pea ko hai ‘oku lava ‘o fakakikihí’i ia?

10 Kae vakai, na’e folofola ‘e he ‘Otuá, ‘e hoko ‘a e fonuá ni ko ha fonua ‘o ho tofi’á, pea ‘e monū’ia ‘a e kau ‘Senitailé ‘i he funga ‘o e fonuá.

11 Pea ‘e hoko ‘a e fonuá ni ko ha fonua ‘o e ^atau’atāina ki he kau Senitailé, pea ‘e ‘ikai ke ‘i ai

3a 2 Nifai 25:19;

Sēkope 7:5;

Molonai 7:22.

^b FFL Sīsū Kalaisi—

Ngaahi kikitē kau ki hono ‘alo’i mai mo e pekia ‘a Sīsū Kalaisí.

^c 1 Nifai 11:33;

Mōsaia 3:9;

T&F 45:52–53.

^d Luke 23:20–24.

^e 1 Nifai 19:10.

4a FFL Maná.

5a Luke 22:2.

FFL Ngāue

Fakataula’eiki Kākā.

6a 1 Nifai 19:13–14.

FFL ‘Isileli—Ko hono fakamovetevete’i ‘o ‘Isilelí.

7a FFL ‘Eiki.

^b 2 Nifai 25:16–17.

8a FFL ‘Isileli—Ko hono tānaki ‘o ‘Isilelí.

^b 1 Nifai 22:4;

2 Nifai 10:20–22;

T&F 133:8.

^c 1 Nifai 22:8.

9a ‘Isaia 49:22–23.

^b 1 Nifai 22:8–9;

T&F 3:19–20.

10a 2 Nifai 6:12.

11a FFL Tau’atāiná.

ha ngaahi ^btu'ī 'i he funga 'o e fonuá, 'a ia 'e fokotu'ú hake ki he kau Senitailé.

12 Pea te u ngaohi 'a e fonuá ni ke mālohi ki he ngaahi pule-[']anga kehe kotoa pē.

13 Pea 'ilonga ia 'oku ^atau'ī 'a Saioné te ne ^b'auha, 'oku folofola 'e he 'Otuá.

14 He 'ilonga ia 'e fokotu'ú hake ha tu'ī kiate aú te ne 'auha, he ko au ko e 'Eikí, ko e ^atu'ī 'o e langí, te u hoko ko honau tu'í, pea te u hoko ko e ^bmaama kiate kinautolu 'o ta'engata 'a ia 'oku nau fanongo ki he'eku ngaahi leá.

15 Ko ia, koe'uhi ko 'eni, ke fakahoko 'a 'eku ngaahi ^afua-kava 'a ia kuó u fai ki he fānau 'a e tangatá, 'a ia te u fai ma'anautolu lolotonga 'a 'enau 'i he kakanó, ko ia 'oku totonu ai ke u faka'auha 'a e ngaahi ngāue ^bfufū 'o e 'fakapo'ulí, mo e ngaahi fakapoó, pea mo e ngaahi me'a fakalieliá.

16 Ko ia, 'ilonga ia 'oku tau'ī 'a ^aSaioné, 'a e Siú mo e Senitailé fakatou'osi, 'a e pōpulá mo e tau'atāiná fakatou'osi, 'a e tangatá mo e fefiné fakatou'osi, 'e 'auha ia; he ko ^bkinautolu ko e kau fe'auaki ia 'o e māmaní kotoa pē; he 'ilonga 'a ^ckinautolu 'oku ^d'ikai kau mo aú 'oku nau

'fakafili kiate au, 'oku folofola 'e hotau 'Otuá.

17 He te u ^afakahoko 'eku ngaahi tala'ofa 'a ia kuó u fai ki he fānau 'a e tangatá, 'a ia te u fai ma'anautolu lolotonga 'a 'enau 'i he kakanó—

18 Ko ia, 'e hoku kāinga 'ofeina, 'oku folofola peheni 'e hotau 'Otuá: Te u fakamamahi'ī ho hakó 'i he nima 'o e kau Senitailé; ka neongo iá, te u fakamolū 'a e loto 'o e kau ^aSenitailé, koe'uhi ke nau hangē ko ha tamai kiate kinautolu; ko ia, 'e ^btāpu-aki'ī ai 'a e kau Senitailé, pea 'lau fakataha 'a kinautolu mo e fale 'o 'Isilelí.

19 Ko ia, te u ^afakatapuī 'a e fonuá ni ma'a ho hakó, mo kinautolu 'e kau fakataha mo ho hakó, 'o ta'engata, ke hoko ko e fonua 'o honau tofi'á; he ko ha fonua kuo fili ia, 'oku folofola 'e he 'Otuá, 'o mahu'inga ange 'i he ngaahi fonua kehe kotoa pē; ko ia 'oku ou loto ke hū kiate au 'a e kakai fulipē 'a ia 'e nofo 'i he fonuá, 'oku folofola 'e he 'Otuá.

20 Pea ko 'eni, 'e hoku kāinga 'ofeina, ko e me'a 'i he foaki mai kiate kitautolu 'e hotau 'Otuá 'alo'ofá 'a e fu'ú 'ilo lahi pehē ki he ngaahi me'a ní, ko ia tau manatu kiate ia, pea li'aki 'a 'etau ngaahi angahalá, pea 'ikai

11b Mōsaia 29:31–32.

13a 1 Nīfai 22:14, 19.

^b 'Īsaia 60:12.

14a 'Alamā 5:50;

T&F 38:21–22;

128:22–23;

Mōsese 7:53.

^b FFL Maama 'o Kalaisí.

15a FFL Fuakavá.

^b Hilam. 3:23.

FFL Kautaha Fufū,

Ngaahi.

^c FFL Fakapo'uli, Fakalaumālié.

16a FFL Saione.

^b 1 Nīfai 13:4–5.

^c 1 Nīfai 14:10.

^d 1 Nīfai 22:13–23;

2 Nīfai 28:15–32;

3 Nīfai 16:8–15;

'Eta 2:9.

^e Mātiu 12:30.

17a T&F 1:38.

18a Luke 13:28–30;

T&F 45:7–30.

^b 'Efesō 3:6.

^c Kalētia 3:7, 29;

1 Nīfai 14:1–2;

3 Nīfai 16:13; 21:6,

22; 30:2;

'Ēpa. 2:9–11.

19a 2 Nīfai 3:2.

punou hifo hotau 'ulú, he kuo 'ikai ke li'aki 'a kitautolu; neongo iá kuo "kapusi atu 'a kitautolu mei he fonua 'o hotau tofi'á; kā kuo tataki 'a kitautolu ki ha fonua ^blelei ange, he kuo ngaohi 'e he 'Eikí 'a e tahí ko hotau 'hala, pea 'oku tau 'i ha ^dmotu 'o e tahí.

21 Kā 'oku lalahi 'a e ngaahi tala'ofa 'a e 'Eikí kiate kinautolu 'a ia 'oku nau 'i he ngaahi ^amotu 'o e tahí; ko ia, koe'uhi 'oku lau ia ki he ngaahi motu, 'oku pau 'oku toe 'i ai mo ha ngaahi motu kehe, pea 'oku nofo'í foki ia 'e hotau kāinga.

22 He vakai, kuo "tataki atu 'e he 'Eiki ko e 'Otuá mei he taimi ki he taimi ha ni'ihí mei he fale 'o 'Isilelí 'o fakatatau ki hono finangaló mo 'ene fa'itelihá. Pea ko 'eni, vakai, 'oku manatu'í 'e he 'Eikí 'a kinautolu kotoa pē kuo fakamavahe atú, ko ia 'okú ne manatu'í mo kitautolu foki.

23 Ko ia, fakafiefia'í homou lotó, pea manatu 'oku mou "tau'atāina ke ^bngāue ma'a-moutolu pē—ke 'fili 'a e hala 'o e mate ta'engatá pe ko e hala 'o e mo'ui ta'engatá.

24 Ko ia, 'e hoku kāinga 'ofeina, fakalelei 'a kimoutolu ki he finangalo 'o e 'Otuá, kae 'ikai ki he lotó 'o e tēvoló pea mo e kakanó; pea manatu, 'o ka 'osi ho'omou fakalelei 'a kimoutolu ki he finangalo 'o e 'Otuá, 'oku

ngata pea fou 'i he "alo'ofa pē 'a e 'Otuá 'a homou ^bfakamo'uí.

25 Ko ia, 'ofa ke fokotu'u hake 'a kimoutolu 'e he 'Otuá mei he maté 'i he mālohi 'o e toetu'ú, kae 'uma'ā mei he mate ta'engatá 'i he mālohi 'o e "fakalelei, koe'uhi ke ma'u 'a kimoutolu 'i he pule'anga ta'engata 'o e 'Otuá, koe'uhi ke mou fakaongoongolelei'í ia tu'unga 'i he 'alo'ofa fakalangí. 'Ēmeni.

 VAHE 11

Na'e mamata 'a Sēkope ki hono Huhu'í—'Oku hoko 'a e fono 'a Mōsesé ko hano fakataipe 'o Kalaisi pea 'okú ne fakamo'oni'í 'e hā'ele mai. Ta'u 559–545 K.M. nai.

PEA ko 'eni, na'e toe lea 'aki 'e "Sēkope ha ngaahi me'a lahi ange ki hoku kakaí 'i he taimi ko iá; ka neongo iá ko e ngaahi me'a pē 'eni kuó u tu'utu'uni ke ^btohí, he ko e ngaahi me'a 'a ia kuó u tohí 'oku fe'unga kiate au.

2 Pea ko 'eni, ko au, Nīfai, 'oku ou tohi mo ha toe ngaahi lea kehe 'a "Īsaia, he 'oku fiefia hoku laumālié 'i he'ene ngaahi leá. He te u fakatatau 'ene ngaahi leá ki hoku kakaí, pea te u 'oatu ia ki he'eku fānau kotoa pē, he na'á ne mamata mo'oni ki hoku ^bHuhu'í, 'o hangē ko 'eku mamata kiate iá.

3 Pea ko hoku tokoua, ko

20a 1 Nīfai 2:1–4.

b 1 Nīfai 2:20.

FFL Fonua 'o e Tala'ofá.

c 1 Nīfai 18:5–23.

d 'Īsaia 11:10–12.

21a 1 Nīfai 19:15–16; 22:4.

22a 1 Nīfai 22:4.

23a FFL Tau'atāina ke Filí.

b 2 Nīfai 2:16.

c Teut. 30:19.

24a FFL 'Alo'ofá.

b FFL Fakamo'uí.

25a FFL Fakalelei,

Fakalelei'í.

11 1a 2 Nīfai 6:1–10.

b 2 Nīfai 31:1.

2a 3 Nīfai 23:1.

b FFL Huhu'í ('Eikí).

Sēkopé, kuó ne “mamata foki kiate ia ‘o hangē ko ‘eku mamata kiate iá; ko ia, te u ‘oatu ‘ena ngaahi leá ki he ‘eku fānau ke fakamo‘oni‘i kiate kinautolu ‘oku mo‘oni ‘a ‘eku ngaahi leá. Ko ia, ‘i he ngaahi lea ‘a e toko ^btolú, ‘oku folofola ‘e he ‘Eikí, te u fakamo‘oni‘i ‘eku ngaahi leá. Ka neongo iá, ‘oku fekau atu ‘e he ‘Otuá mo e kau fakamo‘oni tokolahí ange, pea ‘okú ne fakamo‘oni‘i ‘a ‘ene ngaahi folofola kotoa pē.

4 Vakai, ‘oku fiefia ‘a hoku laumālié ‘i he “fakamo‘oni‘i ki hoku kakaí ‘a hono mo‘oni ‘o e ^bhā‘ele mai ‘a Kalaisí; he ko hono ‘uhinga ‘eni kuo tuku mai ai ‘a e ‘fono ‘a Mōsesé; mo e ngaahi me‘a kotoa pē ‘a ia kuo ‘omai ‘e he ‘Otuá talu mei he kamata‘anga ‘o e māmaní, ki he tangatá, ko e fakataipe ia kiate ia.

5 Pea ‘oku fiefia foki ‘a hoku laumālié ‘i he ngaahi “fuakava ‘a e ‘Eikí ‘a ia kuó ne fai ki he ‘etau ngaahi tamaí; ‘io, ‘oku fiefia ‘a hoku laumālié ‘i he ‘ene ‘alo‘ofá, pea ‘i he ‘ene fakamaau totonú, mo e māfimafí, mo e ‘alo‘ofa ‘i he palani lahi mo ta‘engata ‘o e fakahaofi mei he maté.

6 Pea ‘oku fiefia ‘a hoku laumālié ‘i he fakamo‘oni‘i ki hoku kakaí “kapau ‘e ‘ikai ke hā‘ele

mai ‘a Kalaisi kuo pau ke ‘auha ‘a e kakai fulipē.

7 He kapau ‘oku “‘ikai ke ‘i ai ha Kalaisi ‘oku ‘ikai ke ‘i ai mo ha ‘Otuá; pea kapau ‘oku ‘ikai ke ‘i ai ha ‘Otuá ‘oku ‘ikai ke ‘i ai mo kitautolu, he kuo ‘ikai lava ke hoko ha ^bfakatupu. Ka ‘oku ‘i ai ha ‘Otuá, pea ko Kalaisi ia, pea ‘e hā‘ele mai ia ‘i he taimi ‘okú ne finangalo ki aí.

8 Pea ko ‘eni, ‘oku ou tohi ha ni‘ihi ‘o e ngaahi lea ‘a ‘Īsaía, koe‘uhi ka ai ha ni‘ihi ‘o hoku kakaí ‘a ia ‘e mamata ki he ngaahi leá ni te nau hiki hake honau lotó pea fiefia koe‘uhi ko e fa‘ahinga ‘o e tangatá. Ko ‘eni ko e ngaahi leá ‘eni, pea te mou lava ‘o fakatatau ia kiate kimoutolu, pea ki he kakai kotoa pē.

VAHE 12

‘Oku mamata ‘a ‘Īsaia ki he temipale ‘i he ngaahi ‘aho faka‘osí, ko e tånaki ‘o ‘Īsilelí, mo e fakamaau mo e melino ‘o e nofo tu‘i—‘E fakavaivai‘i ‘a e kakai ‘ulu-pupulá mo e fai angahalá ‘i he Hā‘ele ‘Anga Uá—Fakafehoanaki mo e ‘Īsaia vahe 2. Ta‘u 559–545 K.M. nai.

Ko e folofola, na‘e “mamata ki ai ‘a ^b‘Īsaia, ko e foha ‘o ‘Āmosí, ‘o kau ki Siuta mo Selūsalemá.

3a 2 Nīfai 2:3;
Sēkope 7:5.
b 2 Nīfai 27:12;
‘Eta 5:2–4; T&F 5:11.
4a 2 Nīfai 31:2.
b Sēkope 4:5;
Seilomi 1:11;
‘Alamā 25:15–16;
‘Eta 12:19.
c 2 Nīfai 5:10.
5a FFL Fuakava

Faka-‘Ēpalahamé.
6a Mōsaia 3:15.
7a 2 Nīfai 2:13.
b FFL Fakatupú.
12 1a HEP ko hono
‘uhinga ‘o e *khazah*,
ko e “sio loto atu” ki
ha me‘a. ‘Oku ‘uhinga
ia na‘e ma‘u ‘e ‘Īsaia
‘a ‘ene pōpoaki mei
he ‘Eikí ‘i ha

me‘a-hā-mai.
b ‘Oku lau ‘a e ‘Īsaia
vahe 2–14 mei he
ngaahi peleti palasá
‘a Nīfai ‘i he
2 Nīfai 12–24;
‘oku totonu ke
fakatokanga‘i ‘oku ‘i
ai ha ngaahi
faikehekehe ‘i hono
fakaleá.

2 Pea 'e hoko 'o pehē 'i he ngaahi 'aho faka'osí, 'o ka foku-tu'u ma'u 'a e "mo'unga 'o e 'b'fale 'o e 'Eikí 'i he tumutumu 'o e ngaahi 'mo'ungá, pea 'e hakeaki' i ia ke mā'olunga 'i he ngaahi mo'ungá, pea 'e tafe ki ai 'a e ngaahi pule'anga kotoa pē.

3 Pea 'e 'alu 'a e kakai tokolahi mo nau pehē, Mou ha'u, pea tau ō hake ki he mo'unga 'o e 'Eikí, ki he fale 'o e 'Otuá 'o Sēkopé; pea te ne akonaki' i 'a kitautolu 'i hono ngaahi halá, pea te tau "a'eva 'i hono ngaahi halá; he 'e 'alu atu mei Saione 'a e 'b'fonó pea mo e folofola 'a e 'Eikí mei Selūsalema.

4 Pea te ne "fakamaau 'i he lototonga 'o e ngaahi pule'angá, pea valokí 'i 'a e kakai tokolahi; pea te nau tuki 'a 'enau ngaahi heletaá ke hoko ko e ngaahi mata' i huo toho, pea mo honau ngaahi taó ko e ngaahi hele 'auhani—'e 'ikai toe hiki hake 'e ha pule'anga 'a e heletā ki ha pule'anga, pea 'e 'ikai foki te nau toe ako ki he tau.

5 'E fale 'o Sēkope, mou ha'u pea tau 'a'eva 'i he maama 'o e 'Eikí; 'io, mou ha'u, he kuo mou "hē kotoa pē, ko e tangata taki taha 'i hono ngaahi hala angakovi 'o'ona.

6 Ko ia, 'E 'Eikí, kuó ke lí'aki 'a ho kakaí, 'a e fale 'o Sēkopé,

ko'e'uhi "kuo fakafonu 'a kinautolu mei he potu hahaké, 'o nau tokanga ki he kau kikite loí 'o hangē ko e kau 'b'Filisitiá, pea nau 'lelei'ia 'i he fānau 'a e kau muli.

7 'Oku fonu foki 'a honau fonuá 'i he siliva mo e koula, pea 'oku 'ikai hano ngata'anga foki 'o 'enau ngaahi koloá; 'oku fonu foki 'a honau fonuá 'i he fanga hoosi, pea 'oku 'ikai foki hano ngata'anga 'o 'enau ngaahi salioté.

8 'Oku fonu foki 'a honau fonuá 'i he ngaahi "tamapua; 'oku nau hū ki he ngāue 'a honau nima 'onautolú, 'a e ngaahi me'a ko ia kuo ngaohi 'e honau louhi' i nimá.

9 Pea 'oku "ikai ke punou hifo 'a e tangata me'avalé, pea ko e tangata mā'olungá 'oku 'ikai fakavaivai' i ia, ko ia, 'oua na'a fakamolemole' i ia.

10 'A kimoutolu 'a e kau fai angahala, mou hū ki he ngaahi 'ana' i maká, pea "fufuu' i 'a kimoutolu 'i he efú, ko'e'uhi 'e hanga 'e he manavahē ki he 'Eikí mo e nāunau 'o hono māfimafí 'o te'ia koe.

11 Pea 'e hoko 'o pehē 'e fakavaivai' i 'a e fofonga laukau 'o e tangatá, pea ko e pōlepole 'a e tangatá 'e tuku hifo ki lalo, pea ko e 'Eikí pē 'e hakeaki' i 'i he 'aho ko iá.

2a Sioeli 3:17.

FFL Saioné.

b FFL Temipalé.

c T&F 49:25.

3a FFL 'A'eva, 'A'eva mo e 'Otuá.

b HEP akonaki, pe tokāteline.

FFL Ongoongoleléi.

4a 2 Nīfai 21:2–9.

5a 2 Nīfai 28:14;

Mōsaia 14:6;

'Alamā 5:37.

6a FK fakafonu, 'omi 'a e ngaahi akonaki, ngaahi tui 'oku muli. Same 106:35.

b FFL Filisitiá, Kau.

c HEP fetakinima

mo e, pe fai ha

fuakava mo e.

8a FFL Tauhi Tamapua.

9a FK fetakinima mo e, pe fai ha fuakava mo e.

10a 'Alamā 12:14.

12 He 'e hoko vave mai 'a e "aho 'o e 'Eiki 'o e Ngaahi Kau Taú ki he ngaahi pule'anga kotoa pē, 'io, ki he pule'anga kotoa; 'io, ki he kau ^bpōlepolé mo mā'olungá, mo e kau 'ulu mā'olungá, pea tuku hifo ia ki lalo.

13 'Io, pea 'e hoko mai 'a e 'aho 'o e 'Eiki ki he ngaahi sita kotoa pē 'o Lapanoní, he 'oku nau mā'olunga mo hikisiá; pea ki he ngaahi 'oke kotoa pē 'o Pēsani;

14 Pea ki he ngaahi mo'unga mā'olunga kotoa pē, pea ki he ngaahi tafungofunga kotoa pē, pea ki he ngaahi pule'anga kotoa pē 'oku hikisiá, pea ki he fa'ahinga kakai kotoa pē;

15 Pea ki he ngaahi taua mā'olunga kotoa pē, pea ki he ngaahi 'ā 'o e ngaahi kolo kotoa pē;

16 Pea ki he ngaahi vaka kotoa pē 'o e "tahí, pea ki he ngaahi vaka kotoa pē 'o Tāsisí, pea ki he ngaahi fakatātā matamata-lelei kotoa pē.

17 Pea 'e fakavaivai'í hifo 'a e loto-mā'olunga 'a e tangatá, pea 'e fakavaivai'í mo e fielahí 'a e kakaí; pea ko e 'Eiki pē 'e hake-aki'í 'i he 'aho "ko iá.

18 Pea te ne faka'auha 'aupito 'a e ngaahi tamapua.

19 Pea te nau hū ki he ngaahi 'ana'í maká, mo e ngaahi luo 'i he kekelelé, he 'e tō kiate kinautolu 'a e manavahē ki he 'Eiki pea 'e hanga 'e he nāunau 'o hono māfimaí 'o te'ia kinautolu, 'o ka ne ka tu'u hake ke lulu'í lahi 'aupito 'a e māmaní.

20 'I he 'aho ko ia 'e "lí 'e ha tangata 'ene ngaahi tamapua 'o e silivá, mo 'ene ngaahi tamapua 'o e koula 'a ia kuó ne ngaohi ma'ana ke hū ki ai, ki he fanga kumaá mo e fanga peká;

21 'E 'alu 'a e kakaí ki he ngaahi mafahifahi 'i he maká, pea ki he tumutumu 'o e ngaahi maka māsílá, he 'e hoko kiate kinautolu 'a e manavahē ki he 'Eiki, pea 'e hanga 'e he nāunau 'o hono māfimaí 'o te'ia 'a kinautolu, 'o ka ne ka tu'u hake ke lulu'í lahi 'aupito 'a e māmaní.

22 Tuku ho'omou falala ki he "tangatá, 'a ia 'oku 'i hono ava'í ihú 'a 'ene mānavá; he ko e hā hano mahu'inga?

VAHE 13

'E tautea'í 'a Siuta mo Selūsalema koe'uhi ko 'ena talangata'á—'Oku taukapo'í 'e he 'Eiki mo fakamāu'í 'a hono kakaí—'Oku fakamala'ia'í

12a FFL Hā'ele 'Anga Ua Mai 'a Sīsū Kalaisí.

b Malakai 4:1;
2 Nīfai 23:11;
T&F 64:24.

16a 'Oku ma'u ha kupu'í lea 'e taha ('i he Septuagint, 'a ia ko e liliu faka-Kiliki ia 'o e ngaahi tohi folofola faka-Siú) 'a ia 'oku

'ikai ma'u ia 'i he faka-Hepeluú, pea 'oku ma'u 'e he faka-Hepeluú ha kupu'í lea 'oku 'ikai ma'u ia 'i he faka-Kiliki; ka 'oku ma'u fakatou'osi ia 'i he 2 Nīfai 12:16. Same 48:7; 'Isikeli 27:25.

17a ꝱꝰ ko e 'aho 'o e hā'ele mai 'a e 'Eiki 'i he nāunau.

20a НЕР kapusi ke mama'ó.

22a ꝱꝰ Tuku 'a e falala ki he tangata fakakakanó; 'oku 'ikai hano mālohi 'i hono fakahoa atu ki he 'Otuá. Mōsese 1:10.

'a e ngaahi 'ofefine 'o Saioné pea fakamamahi'i koe'uhi ko honau ngaahi anga-fakamāmani—Faka-fehoanaki mo e 'Īsaia vahe 3. Ta'u 559–545 K.M. nai.

HE vakai, ko e 'Eikí, 'a ia ko e 'Eiki 'o e Ngaahi Kau Taú, 'okú ne to'atu mei Selūsalema, pea mei Siuta, 'a e poupou' mo e tokotokó, 'a e tokoni kotoa pē 'o e me'akai, mo e tokoni kotoa pē 'o e vai—

2 'A e tangata mālohí, mo e tangata taú, 'a e fakamāu, mo e palōfitá, mo e tangata potó, pea mo e mātu'á;

3 'A e 'eikitau 'o e toko nima-ngofulú, pea mo e tangata anga-faka'eí'eikí, mo e tangata fale'í, mo e tangata fie mana kākāá, pea mo e tangata lea mālié.

4 Pea te u tuku 'a e tamaikí kiate kinautolu ke hoko ko honau kau pilinisi, pea 'e pule kiate kinautolu 'a e fānau valevalé.

5 Pea 'e fengaohikovi'i'aki 'a e kakaí 'iate kinautolu, pea mo e tangata taki taha 'e hono kaungā'apí; pea fai ta'e-faka-apa'apa lahi 'e he tamasi'i ki he mātu'á, mo e tangata ta'e-faka-apa'apá ki he tangata anga-faka'eí'eiki.

6 'O ka puke 'e ha tangata 'a hono tokouá 'i he fale 'o 'ene tamaí, 'o ne pehē: 'Okú ke ma'u ha kofu, ke ke hoko ko homau

pule, pea 'oua na'a tuku he hoko 'a e "faka'auhá ni 'i ho nimá—

7 'I he 'aho ko iá te ne fuakava, 'o pehē: 'E 'ikai te u hoko ko e fai "fakamo'ui; he 'oku 'ikai ha mā pe ha kofu 'i hoku falé; 'oua na'a fokotu'u au ko e pule 'o e kakaí.

8 He kuo "maumau 'a Selūsalema, pea kuo ^btō mo Siuta, he ko 'enau ngaahi leá mo 'enau ngaahi angafaí 'oku fakafili ia ki he 'Eikí, ke fakatupu-houhau ki he fofonga 'o hono nāunau.

9 'Oku hanga 'e he anga 'o honau fofongá 'o talatalaaki'i 'a kinautolu, pea fakahā ai 'oku tatau 'a 'enau angahalá mo "Sōtoma, pea 'oku 'ikai te nau lava 'o fufuu'i ia. Mala'ia ki honau laumālié; he kuo nau fakatupu 'a e kovi kiate kinautolu pē.

10 Mou pehē ki he kau mā'oni-oní te nau "hao; he te nau kai 'a e fua 'o 'enau ngaahi ngāué.

11 Mala'ia ki he kau fai angahalá, he te nau 'auha; koe'uhi 'e tō kiate kinautolu 'a e totongi 'o 'enau ngaahi ngāué!

12 Pea ko hoku kakaí, ko e fānau 'a honau kau pule fakamālohí, pea 'oku pule kiate kinautolu 'a e kau fefiné. 'E hoku kakai, 'oku fakahala'i koe 'e kinautolu 'oku "tataki koé pea 'oku nau maumau'i 'a e anga ho ngaahi halá.

13 'Oku tu'u hake 'a e 'Eikí ke

13 6a 'Īsaia 3:6.

7a HEP ko ha toko taha nono'o (lavea); ko hono 'uhingá, 'E 'ikai te u lava 'o fakalelei'i ho'o

ngaahi palōpalemá.

8a Selem. 9:11.

b Tangil. 1:3.

9a Sēnesi 19:1, 4–7,

24–25.

FFL Nonofa 'a e

Tangata mo e

Tangata mo e Fefine mo e Fefiné.

10a Teut. 12:28.

12a 'Īsaia 9:16.

“taukapo’i, pea ‘oku tu’u ia ke fakamāu’i ‘a e kakaí.

14 ‘E fakamāu’i fakataha koe ‘e he ‘Eiki mo e mātu’a ‘o hono kakaí pea mo honau kau “pili-nisí; he kuo mou ^bkai ‘o ‘osi ‘a e ‘ngoue vainé mo e ngaahi ^dme’a kuo mou kaiha’asi mei he ^emasivá ‘i homou ngaahi falé.

15 Ko e hā homou lotó? ‘Oku mou fu’u haha lahi ‘a hoku kakaí, ‘o laiki ‘a e mata ‘o e masivá, ‘oku folofola ‘e he ‘Eiki ko e ‘Otua ‘o e Ngaahi Kau Taú.

16 Pea ‘ikai ia ko ia pē, ka ‘oku folofola ‘e he ‘Eiki: Koe’uhi ‘oku fu’u pōlepole ‘a e ngaahi ‘ofefine ‘o Saioné, pea nau ‘a’eva fakamāfutofuta mo e mata holi-kovi, ‘o ‘alu “fakatekiteki mo fie hā, pea mo e ngaahi ukamea ‘i honau va’é ‘oku tatangi he’enu ‘alú—

17 Ko ia, ‘e taa’i ‘e he ‘Eiki ‘a e tumu’aki ‘o e ngaahi ‘ofefine ‘o Saione ‘aki ‘a e pala, pea ‘e “fakatelefua’i ‘a kinautolu ‘e he ‘Eiki.

18 ‘I he ‘aho ko iá ‘e to’o ‘e he ‘Eiki meiate kinautolu ‘a e faka’ofó’ofa lahi ‘o honau ngaahi teunga tatangi mo e ^ame’a-fa’u siueli ‘o e ‘ulú, mo honau ngaahi

^bkahoa fuopotopoto ‘oku hangē ko e māhiná;

19 ‘A e ngaahi kahoá mo e ngaahi vesá, pea mo e ngaahi “pūloú;

20 ‘A e ngaahi tataá mo e ngaahi teuteu ki he va’é, pea mo e ngaahi me’a-ha’i ‘ulú, mo e ngaahi ‘ai’anga kakalá pea mo e ngaahi hau ki honau telingá;

21 ‘A e ngaahi mamá mo e teuteu ki he ihú;

22 Mo honau ngaahi “kofu ngingilá, pea mo e ngaahi kofu tu’á, pea mo e ngaahi pulupulú, pea mo e ngaahi kato pa’angá;

23 ‘A e ngaahi teunga ^aaatá, pea mo e līneni tu’ovalevalé, pea mo e ngaahi puloú, pea mo e ngaahi holoholo pūloú.

24 Pea ‘e hoko ‘o pehē, ‘e fetongi ‘a e namu kakalá ‘aki ‘a e namukū; pea ko e no’ó “‘aki ‘a e pulupulu noa pē; pea ko e ‘ulu lau lelei ‘aki ‘a e tula; pea fetongi ‘a e ngaahi ^bteunga faka’ofó’ofá ‘aki ‘a e tauanga’a; ko e hoihoifuá ‘aki ‘a e “fohia.

25 ‘E tō ‘a ho kau tangatá ‘i he heletā mo ho’o kau mālohí ‘i he tau.

26 Pea ‘e tangilāulau mo tangi ‘a hono ngaahi matapaá; pea

13a HEP taukave’i.

Maika 6:2;
T&F 45:3–5.

14a HEP kau pule, pe
kau takimu’a.

b HEP faka’auha, pe
tutu ke ‘osi.

c ‘Īsaia 5:7.

d FK koloa ma’u ‘i he
kākā.

e 2 Nifai 28:12–13.

16a FK lue vave ‘i ha
founga fakato’oto’o.

17a HEP fakahā; ko e

‘itiome ia ‘oku
‘uhinga ki hono
“fakamaa’i
kinautolu.”

18a Mahalo ko e
kupenga ‘ulu. ‘Oku
‘ikai loto-taha ma’u
pē ‘a e kau mataotaó
‘i he anga ‘o e ngaahi
me’a teuteu
fakafefine ko ia ‘oku
‘i he veesi 18–23.

b FK ko e me’a teuteu
‘oku fōtungā hangē

ha māhina kalipá.

19a HEP ngaahi veili.

22a HEP ngaahi teunga
ngingila fetapaki.

23a PĒ ngaahi teunga
ngingila fetapaki.

24a HEP ngaahi tupenu
mahaehae.

b PĒ ko ha pulupulu.

c PĒ faka’ilonga (ko
ha faka’ilonga ‘o e
pōpula).

te ne lala, pea nofo hifo ki he kelekelé.

VAHE 14

'E huhu'i mo fufulu 'a Saione mo hono ngaahi 'ofefiné lolotonga 'a e nofo-tu'i—Fakafehoanaki mo e 'Īsaia vahe 4. Ta'u 559–545 K.M. nai.

PEA 'i he 'aho ko iá 'e piki 'a e fefine 'e toko fitú ki he tangata 'e toko taha, 'o nau pehē: Te mau kai 'a 'emau mā 'amautolu pē, pea kofu 'aki 'a homau ngaahi kofu 'omautolu pē; kae kehe ke ui 'a kinautolu 'i ho hingoá koe'uhi ke to'o atu ai 'a homau "manukiá.

2 'I he 'aho ko iá 'e faka'ofó'ofa mo nāunau'ia 'a e "va'a 'o e 'Eikí; 'e lelei lahi mo matamatalelei 'a e fua 'o e fonuá kiate kinautolu 'o e fale 'o 'Isileli kuo hao mei he faka'auhá.

3 Pea 'e hoko 'o pehē, ko kinautolu 'oku toe 'i Saioné, pea mo ia 'oku 'i Selūsalemá, 'e ui 'a kinautolu ko e mā'oni- 'oni, 'a kinautolu kotoa pē kuo tohi 'i he kakai mo'ui 'o Selūsalemá—

4 "O ka 'osi ^bfufulu 'e he 'Eikí 'a e 'uli 'o e ngaahi 'ofefine 'o Saioné, pea fakama'a mo e halaia 'o Selūsalemá mei he lotolotonga 'o iá 'aki 'a 'ene faka-

mauu mālohí pea 'i he laumālie 'o e 'vela.

5 Pea 'e fakatupu 'e he 'Eikí 'i he nofo'anga kotoa 'o e mo'unga 'o Saioné, pea mo kinautolu kotoa pē 'oku ha'u ki aí, 'a e "ao 'o e 'ahu' i afi 'i he 'aho, pea mo e maama 'o e afi ulo ngingila 'i he pō; koe'uhi 'e hoko 'a e me'a kotoa pē 'o e nāunau 'o Saioné ko e malu'i.

6 Pea 'e 'i ai ha tāpanekale ko e fakamalumu'anga mei he vela 'o e 'ahó, pea ko ha "hūfanga- 'anga, mo ha malu'anga mei he afaá pea mei he 'uhá.

VAHE 15

Ko e ngoue vaine ('Isileli) 'a e 'Eikí 'e lala ia, pea 'e fakamovetevete 'a hono kakai—'E hoko mai ha ngaahi faingata'a kiate kinautolu 'i honau tu'unga angatu'u mo fakamoveteveteá—'E hiki hake 'e he 'Eikí ha fuka pea tānaki mai 'a 'Isileli—Fakafehoanaki mo e 'Īsaia vahe 5. Ta'u 559–545 K.M. nai.

PEA te u hiva ki hoku 'ofa'angá 'aki 'a e "hiva 'o hoku kaume'á, 'o kau ki he'ene ngoue vainé. 'Oku ma'u 'e hoku kaume'a 'ofá 'a e ngoue vaine 'i ha mo'unga kelekele mo'ui 'aupito.

2 Pea na'á ne 'aa'i ia mo fetuku mei ai 'a e ngaahi maká, pea ne tō 'i ai 'a e "vaine lelei tahá, mo

14 1a FK ko e luma'anga ia 'o e ta'emali mo e 'ikai ma'u ha fānaú.

2a 'Īsaia 60:21;

2 Nīfai 3:5;

Sēkope 2:25.

4a FK Ko e taimi ia hili hono fakama'a 'e he

'Eikí 'a e māmaní.

b FFL Fufulu.

c Malakai 3:2–3; 4:1.

5a 'Eke. 13:21.

6a 'Īsaia 25:4;

T&F 115:6.

15 1a FK 'Oku fa'u 'e he palōfitá ha talanoa

fakatātā 'i he hiva pe maau 'o kau ki he ngoue vainé, 'o fakahā 'a e 'alo'ofa 'a e 'Otuá mo e 'ikai tali ia 'e 'Isileli

2a Selem. 2:21.

ne langa ha fale le'ó 'i hono lotolotongá, mo fokotu'u foki 'i ai ha tata'ó'anga uaine; pea ne tatali ke tupu mei ai 'a e ngaahi kálepi, ka na'e tupu mai ko e kálepi vao.

3 Pea ko 'eni, 'e kakai 'o Selūsalema, mo e kau tangata 'o Siutá, 'oku ou kole ke mou fakamaau 'iate au pea mo 'eku ngoue vainé.

4 Ko e hā mo ha me'a kuo lava nai ke mei fai ki he'eku ngoue vainé 'a ia 'oku te'eki ke u fai ki ai? Kā 'i he'eku tatali ke tupu mei ai 'a e ngaahi kálepí, na'e tupu mai ia ko e kálepi vao?

5 Pea ko 'eni fanongo; kau fakahā kiate kimoutolu 'a ia te u fai ki he'eku ngoue vainé—te u "to'ó mei ai 'a hono 'aá, pea 'e keina ia 'o 'osi; pea te u holoki 'a hono 'aá, pea 'e molomoloki hifo ia;

6 Pea te u faka'auha ia; 'e 'ikai 'auhani pe ngoue'i ia; kā 'e tupu ai 'a e ngaahi 'akau "talatala mo e talatala'āmoa; pea te u fekau foki ki he ngaahi 'aó ke 'oua na'a nau ^b'uha ki ai.

7 He ko e "ngoue vaine 'a e 'Eiki 'o e Ngaahi Kau Taú 'a e fale 'o 'Isilelí, pea ko e kau tangata 'o Siutá 'a 'ene ngaahi 'akau leleí; pea na'á ne 'amanaki ki he ^bfakamaau totonu, kae vakai, ko e fakamālohi; ki he mā'oni-oní, kae vakai ko e tangi.

8 Mala'ia 'a kinautolu 'oku nau fakahoko 'a e "fale ki he fale, kae 'oua kuo 'ikai toe ha potu, 'o tuku ^btoko taha pē 'a kinautolu 'i he lotolotonga 'o e fonuá.

9 Na'e folofola 'a e 'Eiki 'o e Ngaahi Kau Taú, 'i hoku telingá, ko e mo'oni 'e lala 'a e ngaahi fale lahi, pea 'i ha ngaahi kolo lalahi mo matamataleleí 'e 'ikai ha kakai.

10 'Io, ko e 'eka 'e hongofulu 'o e ngoue vainé 'e ma'u mei ai 'a e "pate pē 'e taha, pea 'e tupu mei he homa 'e taha 'o e tenga'i 'akau 'a e 'efa pē 'e taha.

11 'E mala'ia 'a kinautolu ko ia 'oku tu'u hengihengi hake, ke "kumi ki he kava mālohí, pea fai atu 'o a'u ki he poó, kae 'oua kuo nau konā 'i he ^buainé!

12 Pea 'oku nau 'omi 'enau ha'apé, mo e violá, mo e timipalé mo e fulutá, mo e uainé ki he'enau ngaahi kátoangá; ka 'oku 'ikai te nau "tokanga ki he ngāue 'a e 'Eikí, pe fakakaukau ki he ngāue 'a hono to'ukupú.

13 Ko ia, kuo 'alu ai 'a hoku kakaí ki he pōpula, koe'uhí he 'oku 'ikai te nau ma'u 'a e "ilo; pea kuo mate 'i he fiekaia 'a honau kau tangata ongoongoá, pea kuo mate 'i he fieinua 'a honau tokolahi.

14 Ko ia, kuo teuteu 'a heli ke ma'u ha kakai tokolahi ange; pea ko honau nāunaú, mo honau

5a Same 80:12.

6a 'Ísaia 7:23; 32:13.

^b Selem. 3:3.

7a FFL Ngoue Vaine 'a e 'Eikí.

^b PĒ fakamaau totonú.

8a Maika 2:1–2.

^b FK tuku ke nofo toko taha. 'Oku ma'u 'e he kau ma'u tofi'a koloa'ia 'a e ngaahi ngoue'anga 'a e kau masivá.

10a 'Isikeli 45:10–11.

11a LFkt. 23:30–32.

^b FFL Lea 'o e Potó.

12a Same 28:5.

13a Hōsea 4:6.

FFL 'Iló.

tokolahí, mo 'enau laukaú, pea mo ia 'oku fiefiá, 'e 'alu hifo ki ai.

15 Pea 'e 'ohifo ki lalo 'a e tangata lāuvalé, pea 'e fakavaivai'i mo e tangata mālohí, pea ko e fofonga 'o e fie mā'olungá 'e fakavaivai'i ia.

16 Kā 'e hakeaki'i 'a e 'Eiki 'o e Ngaahi Kau Taú koe'uhi ko 'ene "fakamāú, pea ko e 'Otua 'a ia 'oku mā'oni'oni 'e fakahaohao'i ia koe'uhi ko 'ene mā'oni'oni.

17 Pea 'e toki kai 'a e fanga lami 'o hangē ko ia kuo nau anga ki aí, pea 'e kai 'e he kakai mulí 'a e ngaahi potu lala 'o e kakai koloa'ía.

18 Mala'ia 'a kinautolu 'oku tohoaki'i mai 'a e angahalá 'aki 'a e ngaahi afo 'o e "fielahí, mo e angahalá 'o 'hangē ko ha maea tohó.

19 'A kinautolu 'oku pehē: Tuku ke ne "fai vave, fakato'oto'o 'a 'ene ngāu'é, koe'uhi ke tau ^bmamata ki ai; pea tuku 'a e ngaahi fakamaau 'a e Tokotaha Mā'oni'oni 'o 'Isilelí ke 'unu-'unu mai, pea ha'u, koe'uhi ke tau 'ilo'i ia.

20 Mala'ia 'a kinautolu 'oku "ui 'a e koví ko e leleí, mo e leleí ko e kovi, mo pehē ko e ^bpo'uli 'a e māmá, mo e māmá ko e

po'uli, mo fokotu'u 'a e koná ko e melie, mo e melié ko e kona!

21 Mala'ia 'a kinautolu 'oku nau "poto 'i honau mata 'onautolú mo nau fakapotopoto 'i honau mata 'onautolú.

22 Mala'ia 'a kinautolu 'oku fai mālohi 'i he inu uainé, mo e kau tangata mālohi 'oku nau felīngiaki 'a e kava mālohí;

23 'A kinautolu 'oku fakatonuhia'i 'a e angahalá koe'uhi ko e totongí, mo "to'o atu 'a e mā'oni'oni 'a e mā'oni'oni meiate ia!

24 Ko ia, hangē 'oku keina 'e he "afí 'a e ^bmohuku mōmoá, pea tutu 'o 'osi 'e he ulo 'o e afí 'a e 'kafukafú, 'e popo 'a honau aká, pea 'e mōmoa 'o puna hake 'a honau fisí 'o hangē ko e efu; koe'uhi kuo nau li'aki 'a e fono 'a e 'Eiki 'o e Ngaahi Kau Taú, mo nau "fehi'a ki he folofola 'a e Tokotaha Mā'oni'oni 'o 'Isilelí.

25 Ko ia, kuo tupu hake 'a e "houhau 'o e 'Eiki ki hono kakaí, pea mafao atu 'a hono to'ukupú ke tautea'i 'a kinautolu, pea kuó ne taa'i 'a kinautolu; pea tetetete 'a e ngaahi mo'ungá, pea haehae 'a honau ngaahi sino maté 'i he lotolotonga 'o e ngaahi halá. Neongo 'eni kotoa 'oku te'eki lolou hono houhaú, ka 'oku kei mafao atu hono to'ukupú.

16a FFL Sīsū Kalaisi—
Fakamaau.

18a FFL Me'a Ta'e'aongá.
b FK 'Oku ha'i
kinautolu ki he'enau
angahalá, 'o hangē
ko e ha'i ki he fanga
manú 'enau kavengá.

19a Selem. 17:15.

b FK 'E 'ikai te nau tui
ki he Mīsaia, kae

'oua kuo nau
mamata kiate ia.

20a Molonai 7:14, 18;
T&F 64:16; 121:16.

b 1 Sione 1:6.

21a LFkt. 3:5–7;
2 Nīfai 28:15.

23a FK ta'ofi meiate ia 'a
'ene ngaahi totonu
fakalaó.

24a 'Opat. 1:18;

Malakai 4:1–2;

2 Nīfai 20:17.

b Sioeli 2:5;

1 Nīfai 22:15, 23;

2 Nīfai 26:4, 6;

T&F 64:23–24; 133:64.

c Luke 3:17;

Mōsaia 7:29–31.

d 2 Sam. 12:7–9.

25a T&F 63:32;

Mōsese 6:27.

26 Pea te ne hiki hake ha “fuka ki he ngaahi pule’anga mei he mama’ó, pea te ne ^bsisí kiate kinautolu mei he ngata’anga ‘o māmani; pea vakai, te nau ha’u ‘vave mo fakato’oto’o; ‘e ‘ikai hela pe humu ha taha ‘iate kinautolu.

27 ‘E ‘ikai ha taha ‘iate kinautolu ‘e tulemohe pe mohe; pea ‘e ‘ikai vete ‘a e nono’o ‘o honau kongalotó, pea ‘e motuhi ‘a e nono’o ‘o honau topuva’é;

28 ‘E māsila ‘a ‘enau ngaahi ngahaú, pea ‘e fusi ‘a ‘enau ngaahi kaufana kotoa pē, pea ‘e fefeka ‘a e pesipesi ‘o ‘enau fanga hōsī ‘o tatau mo e makaafi, pea ‘e teka ‘a ‘enau ngaahi ve’e teká ‘o tatau mo ha ‘ahiohio, ko ‘enau ngungulú ‘o hangē ha laioné.

29 Te nau ngungulu ‘o hangē ko ha fanga “laione mui; ‘io, te nau ngungulu, pea puke ‘a e me’a kuo poó, pea ‘ave ‘a ia kuo nau poó ki ha potu ‘oku haó, ‘a ia ‘e ‘ikai ha tokotaha ‘e fa’a fakahaofi ia mei ai.

30 Pea ‘i he ‘aho ko iá te nau ngungulu kiate kinautolu ‘o hangē ko e ‘u’ulu ‘a e tahí; pea kapau te nau sio ki he fonuá, vakai, ko e fakapo’uli mo e mamahi, pea ‘e fakapo’uli ‘a e maama ‘i he ngaahi langí.

VAHE 16

‘Oku mamata ‘a ‘Īsaia ki he ‘Eikí—
‘Oku fakamolemole’i ‘a e ngaahi angahala ‘a ‘Īsaia—‘Oku ui ia ke ne kikite—‘Okú ne kikite ‘o kau ki hono faka’ikai’i ‘e he kau Siú ‘a e ngaahi akonaki ‘a Kalaisí—‘E foki mai ha toenga—Fakafehoanaki mo e ‘Īsaia vahe 6. Ta’u 559–545 K.M. nai.

‘I HE “ta’u na’e hala ai ‘a e tu’i ko ‘Ūsaiá, na’á ku mamata foki ki he ‘Eikí ‘oku ‘afio ‘i ha nofo’a faka’ei’eiki, ‘oku mā’olunga, pea na’e fakafonu ‘e hono ^bpulupulú ‘a e temipalé.

2 Na’e tu’u ‘i ‘olunga ai ‘a e ongo “selafimi; na’e taki ono hona kapakaú; pea na’á na fakapūlou hona matá ‘aki ‘a e ua, peá na ‘ufi’ufi hona va’é ‘aki ‘a e ua, peá na puna ‘aki ‘a e ua.

3 Pea na’e kalanga ‘a e taha ki he tahá ‘o pehē: ‘Oku mā’oni’oni, ‘oku mā’oni’oni, ‘oku mā’oni’oni, ‘a e ‘Eiki ‘o e Ngaahi Kau Taú; ‘oku fonu ‘a māmani kotoa pē ‘i hono nāunaú.

4 Pea na’e ngaueue ‘a e ngaahi “pou ‘o e matapaá ‘i he le’o ‘o ia na’e kalangá, pea na’e fakafonu ‘a e falé ‘i he ‘ohu afi.

5 Pea na’á ku toki pehē: ‘E mala’ia kiate au! he ‘e “motuhi

26a FFL Fuká.

b PĒ ifi’i; ‘a ia ko ha faka’ilonga ki he tānakí.

‘Īsaia 7:18;

2 Nīfaí 29:2.

c FFL ‘Isileli—Ko hono tānakí ‘o ‘Isilelí.

29a 3 Nīfaí 21:12–13.

16 1a FK ta’u 750

K.M. nai.

b FK ko e pelu ‘o hono kofú, pe ko e ngaahi kofu ‘i afí.

2a FFL Selupimi.

4a HEP na’e ngalulululu ‘a e ngaahi makatu’unga ‘o e

hū’angá.

5a HEP motuhi atu; ‘a ia ko hono ‘uhingá na’e lōmekina hono lotó ‘e he’ene ‘ilo ki he’ene ngaahi angahala mo hono kakafí.

atu au; koe'uhi ko ha tangata lounгутu ta'ema'a au; pea 'oku ou nofo 'i he lotolotonga 'o ha kakai lounгутu ta'ema'a; he kuo mamata 'a hoku ongo matá ki he Tu'i, ko e 'Eiki 'o e Ngaahi Kau Taú.

6 Pea na'e toki puna mai ha toko taha 'o e ongo selafimí kiate au, na'e 'i hono nimá ha "malala'i afi mo'ui, 'a ia kuó ne to'o 'aki 'a e hikofi mei he funga 'esi-feilaulá;

7 Pea na'á ne 'ai ia ki hoku loto ngutú, mo ne pehē: Vakai, kuo tau 'eni ki ho lounгутú; pea kuo to'o atu 'a ho'o "hiá, pea fakama'a 'a ho'o angahalá.

8 Pea na'á ku fanongo foki ki he le'o 'o e 'Eiki, na'e folofola: Ko hai te u fekau atú, pea ko hai 'e hoko ko 'etau talafekau? Pea na'á ku toki pehē ange: Ko au 'eni; fekau au.

9 Pea na'á ne folofola: 'Alu, pea tala ki he kakai ni—'Oku mou fanongo mo'oni, ka 'oku 'ikai te mou ongo'i, pea 'oku mou mamata pau, ka na'e 'ikai te nau 'ilo'i.

10 Ngaohi 'a e loto 'o e kakai ni ke fefeka, pea ngaohi ke 'oua te nau fanongo lelei, pe fakakuuhi 'a honau matá—telia na'a nau mamata 'aki honau matá, pea "fanongo 'aki honau telingá, pea 'ilo'i 'aki honau lotó, 'o ului pea fakamo'ui.

11 Na'á ku toki pehē ange: 'E 'Eiki, 'e fēfē hono fuoloá?

Pea na'á ne folofola mai: Kae 'oua ke lala 'a e ngaahi koló 'o 'ikai ha kakai ke nofo'i, pea mo e ngaahi falé 'o 'ikai nofo'i 'e ha taha, pea lala 'aupito 'a e fonuá;

12 Pea kuo "ave 'e he 'Eiki 'a e kakai ke mama'o 'aupito, koe'uhi 'e lala 'aupito 'a e loto fonuá.

13 Ka 'e 'i ai 'a e vahehongofulu 'e taha 'o e kakai, pea te nau foki mai, pea 'e keina 'a kinautolu, 'o hangē ko e fu'u 'akau ko e teilí, pea hangē ko e fu'u 'akau ko e 'oké 'a ia 'oku kei 'i ai hono huhu'á 'i he taimi 'oku nau fakatōlau ai; ko ia 'e hoko pehē hono "fakatolonga 'o e hako mā'oni'oni.

VAHE 17

'Oku tu'u tau 'a 'Ifalemi mo Sīlia ki Siuta—'E 'alo'i mai 'a Kalaisi 'i he tāupo'ou—Fakafehoanaki mo e 'Isaia vahe 7. Ta'u 599–545 K.M. nai.

PEA na'e hoko 'o pehē 'i he ngaahi 'aho 'o 'Āhasi, ko e foha 'o Sōtame, ko e foha 'o 'Ūsaia, ko e tu'i 'o Siutá, na'e 'alu hake 'a Lēsini, ko e tu'i 'o Siliá mo Peka ko e foha 'o Lemalia, ko e tu'i 'o 'Isilelí, ki Selūsalema ke tau'i ia, ka na'e 'ikai te ne lava 'o ikuna'i ia.

2 Pea na'e fakahā ki he fale 'o Tēvitá, 'o pehē: 'Oku kau

6a FK ko ha fakataipe 'o e fakama'a.

7a FFL Fakamolemole'i 'o e Ngaahi Angahalá.

10a Mātiu 13:14–15.

12a 2 Ng. Tu'i 17:18, 20.

13a FK Hangē ha fu'u 'akaú, neongo 'oku fakamovetevete'i hono ngaahi laú, ka

'oku kei 'iate ia pē 'ene mo'uí mo hono mālohi ke fakatupu ha tengá.

fakataha 'a Sīlia mo "Ifalemi. Pea na'e tetetete 'a hono lotó 'i he manavahē, mo e loto 'o hono kakai, 'o hangē ko hono lulu'i 'e he matangi 'a e ngaahi 'akau 'o e vaó.

3 Na'e toki folofola 'a e 'Eiki kia 'Īsaia: 'Alu atu 'eni 'o fakafetaulaki kia 'Āhasi, 'a koe mo "Siasasupe ko ho fohá, 'i he ngata'anga 'o e tafe'anga 'o e vai taupotu ki 'olunga 'i he hala 'o e ngoue 'a e tangata fakama'a kofú;

4 Peá ke pehē atu kiate ia: Tokanga, pea ke fakalongo-longo; 'oua 'e "manavahē, pea 'oua foki 'e loto-vaivai koe'uhi ko e ongo tūhulú ni 'oku kohú he kuo mei mate ia, koe'uhi ko e 'ita lahi 'a Lēsini ki Siliá, pea ki he foha 'o Lemaliá.

5 He kuo fealea'aki 'a Sīlia mo 'Ifalemi pea mo e foha 'o Lemaliá ke faikovi kiate koe, 'o pehē:

6 Tau ō hake 'o tau'i 'a Siuta, pea fakamamah'i ia, pea tau "vahevahe 'a e koló 'iate kitautolu, pea fokotu'u ha tu'i 'oku tau loto ki ai 'i hono lotolotonga, 'io, 'a e foha 'o Tapealé.

7 'Oku folofola peheni 'e he 'Eiki ko e 'Otuá: 'E 'ikai pehē ia, pea 'e 'ikai foki fakahoko ia.

8 He ko e 'ulu 'o Siliá ko Tāmasikusi, pea ko e 'ulu 'o Tāmasikusi ko Lēsini; he 'e te'eki kakato 'a e ta'u 'e onongofulu

mā nima 'e maumau'i 'a 'Ifalemi pea 'e 'ikai kei hoko ia ko ha kakai.

9 Pea ko e 'ulu 'o 'Ifalemi ko Samēlia, pea ko e 'ulu 'o Samēliá 'a e foha 'o Lemaliá. Kapau 'oku "ikai te mou tui, ko e mo'oni 'e 'ikai fokotu'u 'a kimoutolu.

10 Pea 'ikai ia ko ia pē, na'e toe folofola 'a e 'Eiki kia 'Āhasi, 'o pehē:

11 Kole ha "faka'ilonga kiate koe mei he 'Eiki ko ho 'Otuá; kole kiate ia ke ne fai ha me'a 'i he māmaní pe 'i he langí 'i 'olunga.

12 Ka na'e pehē 'e 'Āhasi: 'E 'ikai te u kole, pea 'e 'ikai foki te u "ahi'ahi'i 'a e 'Eiki.

13 Pea na'á ne pehē: Mou fanongo mai 'eni, 'E fale 'o Tēvita; ko ha me'a sí'isi'i koā kiate kimoutolu ho'omou faka'ita'i 'a e tangatá, ko ia te mou fakatupu-houhau ai ki hoku 'Otuá foki?

14 Ko ia, ko e 'Eiki tonu te ne tuku kiate kimoutolu ha faka'ilonga—Vakai, 'e tu'itu'ia ha "tāupo'ou, pea fā'ele'i ha tama, pea ui 'a hono huafá ko ^bĪmanuela.

15 Te ne kai 'a e patá mo e hu'a honé, koe'uhi ke ne 'ilo'i ke fakafisinga 'a e koví, kae fili 'a e leleí.

16 Koe'uhi 'i he te'eki ke 'ilo'i 'e he "tamasi'i ke fakafisinga 'a e

17 2a FK Na'e ui 'a 'Isileli 'i he tokelaú kotoa 'aki 'a e hingoa 'Ifalemi, 'a ia ko e fá'ahinga ia na'e takimu'a 'i he tokelaú.

3a HEP 'e foki mai ha toenga 'o hono hakó.

4a FK 'Oua na'a ofo 'i ha'anau 'oho mai, he 'oku 'ikai kei 'i ai ha ivi 'o e ongo tu'i ko iá.

6a HEP tufotufa atu ia.

9a 2 Fkmtl. 20:20.

11a FFL Faka'ilongá.

12a FK sivi'i, filio'i, pe

fakamo'oni'i.

14a FFL Tāupo'ou.

b HEP 'Oku 'iate kitautolu 'a e 'Otuá. FFL 'Imanuela.

16a 2 Nifai 18:4.

koví kae fili 'a e leleí, ko e fonua 'okú ke fehi'a ki aí 'e lí'aki 'e hono 'bongo tu'í fakatou'osi.

17 'E "omi 'e he 'Eikí kiate koe, pea ki ho kakaí, pea ki he fale 'o ho'ó tamaí, ha ngaahi 'aho 'a ia 'oku te'eki ai ke hoko, talu 'a e 'aho na'e 'alu ai 'a 'b'Ifalemi mei Siuta, ko e tu'í 'o 'Asiliá.

18 Pea 'e hoko 'o pehē 'i he 'aho ko iá 'e "sisī atu 'a e 'Eikí ki he lango 'a ia 'oku 'i he potu taupotu 'o 'Isipité, pea ki he pī 'a ia 'oku 'i he fonua ko 'Āsiliá.

19 Pea te nau ha'u, pea 'e nofo 'a kinautolu kotoa pē 'i he ngaahi tele'a lí'akí, pea 'i he ngaahi 'ana'i maká, pea 'i he ngaahi 'akau talatala kotoa pē, pea 'i he ngaahi 'akau kotoa pē.

20 'I he 'aho pē ko iá 'e "tele 'e he 'Eikí 'aki 'a e tele 'a ia kuo nō; 'e kinautolu ki kō atu mei he vai-tafé, 'e he 'tu'í 'o 'Asilia, 'a e 'ulu, pea mo e fulufulu 'o e va'é; pea 'e faka'osi 'e ia mo e kavá foki.

21 Pea 'e hoko 'o pehē 'i he 'aho ko iá, 'e "fafanga'i 'e ha tangata ha pulu mui fefine mo e sipi 'e ua;

22 Pea 'e hoko 'o pehē, te ne kai 'a e patá koe'uhi ko e lahi fau 'o e hu'akau 'e ma'u mei aí; he 'e kai 'a e patá mo e hu'a honé 'e kinautolu kotoa pē 'oku toe 'i he fonuá.

23 Pea 'e hoko 'o pehē 'i he 'aho ko iá, ko e potu kotoa pē

na'e 'i ai 'a e vaine 'e afe 'o tatau mo e kongá "siliva 'e afe, 'e tupu 'i ai 'a e 'akau talatala mo e talatala'āmoa pē 'e ma'u 'i ai.

24 'E ha'u ki ai 'a e kau tangata mo e ngaahi ngahau mo e ngaahi kaufana, he 'e hoko 'a e fonuá kotoa pē ko ha potu 'o e ngaahi 'akau talatala mo e talatala'āmoa.

25 Pea ko e ngaahi tafungo-funga kotoa pē 'e keli 'aki 'a e huo, 'e 'ikai ha'u ha taha ki ai koe'uhi ko e manavahē ki he ngaahi 'akau talatalá mo e talatala'āmoá; pea 'e hoko ia ko ha potu ke tukuange ai 'a e fanga pulú, pea fa'itelihā ai 'a e fanga "pulu íkí.

 VAHE 18

*'E hoko 'a Kalaisi ko e maka-tūkia-
'anga mo ha maka ke humu ai—
Fekumi ki he 'Eikí, kae 'ikai ki he
kau taula fá'ahikehe 'oku mapu 'o
h a n g ē h a m a n u p u n á —
Falala ki he fonó pea ki he faka-
mo'oní ke ma'u mei ai 'a e fakahino-
hinó—Fakafehoanaki mo e 'Īsaia
vahe 8. Ta'u 559–545 K.M. nai.*

PEA 'ikai ia ko ia pē, ka na'e pehē mai 'a e folofola 'a e 'Eikí kiate au: To'ó kiate koe ha takalinga lahi, pea tohi ki ai 'aki ha peni 'a e tangatá, 'o kau kia "Maha-sala-hase-pase.

16b 2 Ng. Tu'í 15:30; 16:9.

17a 2 Fkmtl. 28:19–21.

b 1 Ng. Tu'í 12:16–19.

18a PĒ ifí'i; 'a ia ko hono 'uhingá, ko ha faka'ilonga, fekau ke ha'u. 'Īsaia 5:26.

20a FK 'E fakatokosí'i

hono kakaí 'e ha kakai mei ha fonua muli.

b 2 Ng. Tu'í 16:5–9.

21a FK Kō e tokosí'i pē 'o e kakai na'e haó 'a ia na'a nau mo'ui pē 'iate kinautolú na'a

nau nofó.

23a PĒ ngaahi kongá siliva.

25a HEP fanga sipi, pe fanga kosi.

18 1a FK kuo pau ke hoko mai 'a e faka'auha.

2 Pea na'á ku to'ó kiate au ha kau "fakamo'oni falala'anga ke tohi, ko 'Ūlaia ko e taula'eikí, mo Sakalia ko e foha 'o Sepelikaiaí.

3 Pea na'á ku 'alu ki he "palōfita fehiné; pea na'e tu'itu'ia ia, 'o ne fanau'i ha tama. Pea na'e toki folofola 'e he 'Eikí kiate au: Ui hono hingoá ko Maha-sala-hase-pase.

4 He vakai, 'e "te'eki motu'a fe'unga 'a e ^btamasi'í ke ne pehē, Ko 'eku tamai, mo 'eku fa'ē, ka kuo 'ave atu 'a e ngaahi koloa 'o Tāmasikusí mo e ngaahi 'koloa vete 'o Samēliá mei he 'ao 'o e tu'í 'o 'Asiliá.

5 Na'e folofola foki 'a e 'Eikí kiate au, 'o pehē:

6 Ko e me'a 'i he li'aki 'e he kakaí ni 'a e ngaahi vai tafetafe mālie 'o "Sailoa, pea nau fiefia 'ia ^bLēsini mo e foha 'o Lemaliá;

7 Ko ia ai, vakai, 'oku 'omi 'e he 'Eikí kiate "kinautolu 'a e ngaahi vai 'o e vaitafe, 'oku mālohi pea lahi, 'io, 'a e tu'í 'o 'Asiliá mo e kotoa 'o hono nāunaú; pea te ne fono hake 'i hono ngaahi tafenga vai kotoa pē, pea fā 'i hono ngaahi kauvai kotoa pē.

8 Pea te ne "fou atu 'i Siuta; te ne fā pea mafola, te ne a'u hake ki he kiá; pea ko e fālahi 'o hono kapakaú 'e fakafonu 'a e maopupu 'o ho fonuá, 'E ^bImanuela.

9 Mou "kau fakataha, 'a kimoutolu 'a e kakai, pea 'e laiki 'a kimoutolu ke momo-iiki; pea fanongo mai, 'a kimoutolu 'i he ngaahi fonua mama'o kotoa pē; teuteu'i 'a kimoutolu, pea 'e fakamomoiiki 'a kimoutolu; teuteu 'a kimoutolu ki he tau, pea 'e fakamomoiiki 'a kimoutolu.

10 Alea fakataha, pea 'e 'ikai hano 'aonga kiate kimoutolu; alea fakataha, pea 'e 'ikai fakahoko ia; "he 'oku 'iate kitautolu 'a e 'Otuá.

11 He na'e folofola peheni 'e he 'Eikí kiate au 'i ha fakatokanga mamafa, mo ne enginaki'i au ke 'oua na'á ku 'alu 'i he hala 'o e kakai ko 'ení, 'o ne folofola:

12 'Oua na'á ke pehē, ko ha "kautaha, kiate kinautolu kotoa pē 'a ia 'e pehē ki ai 'e he kakaí ni, ko ha kautaha; pe manavahē ki he me'a 'oku nau manavahē ki ai, pea 'oua te ke ilifia.

13 'Apsia ki he 'Eiki 'o e Ngaahi Kau Taú, pea tuku ke ne hoko ko ho "manavahē-angá, pea tuku ke ne hoko ko ho ilifia'angá.

14 Pea 'e hoko ia ko ha "hūfanga'anga kiate koe; kā ko ha ^bmaka ke tūkia'anga, mo ha maka ke humu ai 'a e ongo fale 'o 'Isilelí, koe'uhi ke hoko ko ha

2a FFL Fakamo'oni.

3a FK ko hono uaiifi.

4a 'Īsaia 8:4.

b 2 Nīfai 17:16.

c 2 Ng. Tu'í 15:29.

6a Sēnesi 49:10;

LSS, Sēnesi 50:24.

b 'Īsaia 7:1.

7a FK 'uluaki hoko ki

'Isilelí 'i he tokelaú.

8a FK 'E 'ohofi foki 'e

'Asilia 'a Siuta.

b FFL 'Imanuela.

9a FK Fokotu'u ha ngaahi kaungā-fai.

10a FK 'E fakahaofi 'a Siuta ('a e fonua 'o 'Imanuelá).

Same 46:7.

12a FK 'Oku totonu ke 'oua na'a fakafalala 'a Siuta ki he ngaahi

kautaha fufū mo ha ni'ihi kehe ke malu'i 'a kinautolu.

13a FK Ke loto-'apsia mo loto-fakatōkilalo 'i

he 'ao 'o e 'Otuá.

14a 'Isikeli 11:15–21.

b 1 Pita 2:4–8;

Sēkope 4:14–15.

tauhele mo ha tauhele'anga ki he kakai 'o Selūsalemá.

15 Pea ko e tokolahi 'o kinautolu te nau "tūkia 'o tō, pea laiki, pea tauhele'i, pea ma'u 'i he tauhelé.

16 Nono'o fakataha 'a e fakamo'oní, fakama'u 'a e "fonó 'i he'eku kau ākongá.

17 Pea te u tatali ki he 'Eikí, 'a ia 'oku ne "fufuu'i 'a hono fofongá mei he fale 'o Sēkopé, pea te u kumi kiate ia.

18 Vakai, ko au mo e fānau 'a ia kuo foaki kiate au 'e he 'Eikí ke hoko ko ha ngaahi "faka'ilonga pea mo ha ngaahi me'a fakafo 'i 'Isileli mei he 'Eiki 'o e Ngaahi Kau Taú, 'a ia 'oku 'afio 'i he Mo'unga ko Saioné.

19 Pea 'o ka nau ka pehē atu kiate kimoutolu: Alea mo kinautolu 'a ia 'oku ma'u ha ngaahi "laumālie 'ulí, pea ki ha kau 'btaula fa'ahikehe 'a ia 'oku mapu 'o hangē ha manupuná mo femuhumu'u'i—"ikai 'oku 'totonu ke fekumi 'e ha kakai ki honau 'Otuá, 'a e 'Otua ko ia 'o e me'a mo'ui kotoa pē, kapau 'oku nau fie fanongo "mei he maté?

20 Fakatatau 'enau ngaahi leá ki he fonó pea ki he fakamo'oní; pea kapau 'oku 'ikai te "nau lea 'o fakatatau mo e folofolá ni,

'oku tupu ia 'i he 'ikai ha maama 'iate kinautolu.

21 Pea te "nau 'alu atu 'i he fonuá 'i he mamahi mo e fiekaia; pea 'e hoko 'o pehē 'o ka nau ka fiekaia, te nau 'ita lahi 'aupito, pea lea kovi ki honau tu'í mo honau 'Otuá, pea sio ki 'olunga.

22 Pea te nau sio ki he fonuá pea vakai ki he mamahi pē, mo e fakapo'uli, mo e fakamamahi lahi, pea 'e kapusi fakamālohi 'a kinautolu ki he fakapo'ulí.

VAHE 19

'Oku lea 'a 'Īsaia 'o kau ki he Mīsaia —'E mamata 'a e kakai 'i he fakapo'ulí ki ha maama lahi —'E 'alo'i mai ha tama kiate kitautolu —'E hoko ia ko e Pilinisi 'o e Melinó pea te ne pule 'i he taloni 'o Tēvitá — Fakafehoanaki mo e 'Īsaia vahe 9. Ta'u 559–545 κ.μ. nai.

KA neongo iá, 'e 'ikai matolu tatau 'a e fakapo'ulí mo hono fakamamahi'i iá, 'i hono fuofua fakamamahi'i si'i kae 'ikai faka'auha kakato 'a e "fonua 'o Sepuloní, mo e fonua 'o Nafitalaí; pea toki fakamamahi'i lahi ange ki mui, 'i he Tahī Kulokulá ki kō atu 'i Soatani 'i Kāleli 'o e ngaahi pule'angá.

2 Ko e kakai 'a ia na'e 'a'eva 'i

15a Mātiu 21:42–44.

16a HEP ngaahi akonaki, pe tokāteline.

FFL Ongoongoleleí.

17a 'Īsaia 54:8.

18a FK Ko hono 'uhinga 'o e hingoa 'o 'Īsaia mo hono ngaahi fohá: "'Oku fakahaofi 'e Sihova"; "'Okú ne

fakavave'i 'a ia 'oku fakapōpula'i"; mo e "'E foki mai hano toenga."

2 Nīfai 17:3; 18:3.

19a Lev. 20:6.

b FK kau fakalou'akau, kau valalo fakakikite.

c 1 Sam. 28:6–20.

d PĒ koe'uhi ko e.

20a FK ko e kau kumi ki he ngaahi laumālie ('oku 'i he veesi 21–22 foki).

21a FK 'E taki pōpula 'a 'Isileli koe'uhi ko e 'ikai ke nau talangofuá.

19 1a Mātiu 4:12–16.

he "po'ulí kuo nau mamata ki he maama lahi; 'a kinautolu 'oku nofo 'i he fonua 'o e malumalu 'o e mate kuo ulo kiate kinautolu 'a e mā mā.

3 Kuó ke fakatokolahi 'a e pule-angá, pea "fakalahi 'a e fiefiá — 'oku nau fakafiefia 'i ho "aó 'o hangē ko e fiefia 'i he taimi utu ta'ú, pea hangē ko e fakafiefia 'a e kau tangatá 'o nau ka vahe-vahe 'a e koloa veté.

4 He kuó ke fesi'i 'a e ha'amo 'o 'ene kavengá, pea mo e 'akau fakalava ki hono umá, 'a e me'a tā 'a hono tokotaha fakamamahí.

5 He ko e tau kotoa pē 'a e tangata taú ko e longoa'a fakatupu puputu'u ia, mo honau ngaahi kofu kuo pani totó; ka 'e tutu ia pea hoko ko e fefie ki he afí.

6 He kuo fanau'i kiate kitautolu ha "tama, kuo foaki kiate kitautolu ha foha; pea 'e 'i hono umá 'a e ^bpule; pea 'e ui 'a hono huafá ko Fakafo, ko Akonaki, ko e "Otua Māfimafi, ko e "Tamai Ta'engata, ko e Pilinisi 'o e "Melino.

7 Pea ko e tupulaki 'a hono "pule'angá mo e melinó ^b'oku 'ikai hano ngata'anga, pea 'afio 'i he 'afio'anga 'o Tēvitá, pea 'i hono pule'angá ke fakamaau ia, mo fokotu'u ia 'i he fakamaau mo e fakamaau totonu 'o kamata

mei he taimi ko iá, 'io 'o ta'engata. Ko e māfimafi 'o e 'Eiki 'o e Ngaahi Kau Taú te ne fakahoko iá.

8 Na'e fekau atu 'e he 'Eikí 'a 'ene folofolá kia Sēkope, pea kuo tō ia ki "Isileli.

9 Pea 'e 'ilo'i 'e he kakai kotoa pē, 'io 'e 'Ifalemi mo e kakai 'o Samēliá, 'a kinautolu 'oku pehē 'i he hīkisia mo e fielahi 'o e lotó:

10 Kuo tō ki lalo 'a e ngaahi maka kuo langa 'aki hotau ngaahi koló, ka te mau langa 'aki ha ngaahi maka kuo tā; kuo tu'usi ki lalo 'a e ngaahi 'akau ko e sukaminó, ka te mau fetongi 'aki ia 'a e 'akau ko e sitá.

11 Ko ia, 'e fokotu'u hake 'e he 'Eikí 'a e ngaahi fili 'o "Lēsiní kiate ia, pea fakakau fakataha 'a hono ngaahi filí;

12 'A e kakai 'o Siliá 'i mu'a pea mo e kau Filisitiá 'i mui; pea te nau "keina 'a 'Isileli 'aki 'a e ngutu kuo fakamanga. Neongo kotoa 'ení 'oku te'eki ai ke lolou 'a hono ^bhouhaú, ka 'oku kei mafao atu 'a hono to'ukupú.

13 He 'oku 'ikai "tafoki 'a e kakai kiate ia 'okú ne taa'i 'a kinautolú, pea 'oku 'ikai foki te nau kumi ki he 'Eiki 'o e Ngaahi Kau Taú.

14 Ko ia 'e motuhi atu 'e he 'Eikí mei 'Isileli 'a e 'ulú mo e

2a Ko e "ikai matolu 'a e fakapo'ulí" mo e "po'ulí" ko e hē ia mei he mo'oní mo e puke pōpulá; ko e "maama lahi" 'a Kalaisí.

3a 'Isaia 9:3.

6a 'Isaia 7:14; Luke 2:11.

b Mātiu 28:18.

c Taitusi 2:13–14.

d 'Alamá 11:38–39, 44.

e Sione 14:27.

7a FFL Pule'angá.

b Taniela 2:44.

8a FK Ko e pōpoaki fakakikite 'oku hoko haké (veesi 8–21) ko

ha fakatokanga ia ki he ngaahi fa'ahinga 'e hongofulu 'i he tokelaú, 'a ia na'e ui ko 'Isileli.

11a 2 Ng. Tu'i 16:5–9.

12a 2 Ng. Tu'i 17:6, 18.

b 'Isaia 5:25; 10:4.

13a 'Āmosi 4:6–12.

ikú, ‘a e va’á mo e kahó ‘i he ‘aho pē taha.

15 Ko e motu’á ko e ‘ulú ia; pea ko e palōfita ‘a ia ‘oku ako ‘aki ‘a e loí, ko e ikú ia.

16 He ko e kau takimu’á ‘o e kakaí ni ‘oku nau fakatupu ‘enua faihalá; pea ko e kakai ko ia kuo nau tataki ko kinautolu kuo faka’auhá.

17 Ko ia, ‘oku ‘ikai hōifua ‘a e ‘Eikí ki honau kau talavouú, pe “‘alo’ofa ki he’enua fānau ‘oku tamai maté mo e kau uitoú; he ko e māualoi mo e kau fai koví ‘a kinautolu taki taha, pea ‘oku lea ‘aki ‘a e ‘valé ‘e he ngutu kotoa pē. Neongo ‘eni kotoa ‘oku te’eki ai ke lolou ‘a hono houhá, ka ‘oku kei mafao atu ‘a hono ‘to’ukupú.

18 He ‘oku vela ‘a e fai angahalá ‘o hangē ko e afi; ‘e keina ‘e ia ‘a e ngaahi ‘akau talatalá mo e talatala’āmoá, pea tutu ‘e ia ke vela ‘a e ngaahi pupunga ‘akau matolu ‘o e ngaahi vaó, pea te nau ‘alu hake ‘o hangē ko e puna hake ‘a e ‘ahu.

19 Ko e me’á ‘i he houhau ‘o e ‘Eiki ‘o e Ngaahi Kau Taú kuo fakapo’uli ai ‘a e fonuá, pea ‘e hangē ‘a e kakaí ko e fefie ki he afi; ‘e “‘ikai fakamo’ui ‘e ha tangata ‘a hono tokouá.

20 Pea te ne kaiha’asi ‘i he nima to’omata’ú kae kei fiekaia pē; pea te ne “kai ‘i he to’ohemá, ka ‘e ‘ikai te nau mākona; pea ‘e kai ‘e he tangata taki taha ‘a e kakano ‘o hono nima ‘o’oná—

21 Ko “Manase mo ^b‘Ifalemi; pea ko ‘Ifalemi mo Manase; te na kau fakataha ke tau’i ‘a “Siutá. Neongo iá ‘oku te’eki ai ke lolou ‘a hono houhá, ka ‘oku kei mafao atu ‘a hono to’ukupú.

VAHE 20

‘Oku hoko hono faka’auha ‘o ‘Asiliá ko e fakataipe ‘o hono faka’auha ‘o e kau angahalá ‘i he Hā’ele ‘Anga Uá—‘E toe sí’i pē ‘a e kakaí hili ‘a e toe hā’ele mai ‘a e ‘Eikí—‘E foki mai ‘a e toenga ‘o Sēkopé ‘i he ‘aho ko iá—Fakafehoanaki mo e ‘Īsaia vahe 10. Ta’u 559–545 K.M. nai.

MALA’IA ‘a kinautolu ‘oku fokotu’u ha ngaahi lao ‘oku ta’e-mā’oni’oní, pea ‘oku nau tohi ‘a e lao fakamamahi ‘a ia kuo nau fa’ú;

2 Koe’uhi ke nau ta’ofi ai ‘a e “fakamaau totonú meiate kinautolu ‘oku faingata’á’iá, pea fa’ao ‘a e totonú mei hoku kakai ‘oku masivá, koe’uhi ke nau kaiha’a mei he kau ^buitoú, pea koe’uhi ke nau kaiha’a mei he tamai maté!

3 Pea ko e hā te mou fai ‘i he ‘aho ‘o e “tauteá, pea ‘i he faka’auha ‘e ha’u mei he mama’ó? Ko hai te mou hola ki ai ke ma’u ha tokoní? pea te mou fufuu’i ‘i fē ‘a ho’omou ngaahi koloa mahu’ingá?

4 Kapau ‘e ‘ikai te nau ma’u au te nau punou hifo fakataha mo e kau pōpulá, pea te nau tō

17a FFL ‘Alo’ofá.
b 2 Nifai 9:28–29.
c Sēkope 5:47; 6:4.
19a Maika 7:2–6.

20a Teut. 28:53–57.
21a FFL Manase.
b FFL ‘Ifalemi.
c FFL Siuta.

20 2a PĒ fakamaau totonú.
b FFL Uitoú.
3a FK tautea.

fakataha mo e kakai 'e tāmata'í. Kā neongo kotoa 'eni 'oku te'eki ai lolou 'a hono houhaú, ka 'oku kei mafao atu 'a hono to'ukupú.

5 'E tangata 'Asilia, ko e me'a tā 'o 'eku 'itá, pea ko e tokotoko 'i honau nimá 'a "enau 'itá.

6 Te u fekau'í atu ia ke ^atau'í ha pule'anga mālualoi, pea te u tuku kiate ia ha fekau koe'uhi ko e kakai 'oku ou 'ita ki ai ke 'ave 'enau koloá meiate kinautolu, pea to'o 'enau ngaahi koloa mahu'ingá, pea molomoloki hifo 'a kinautolu 'o hangē ko e pelepela 'o e ngaahi halá.

7 Neongo iá 'oku 'ikai ke pehē 'a hono lotó, pea 'oku 'ikai fakakaukau pehē 'a hono lotó; ka 'oku 'i hono lotó ke faka'auha pea motuhi atu ha ngaahi pule'anga ka 'oku 'ikai tokosi'í.

8 He 'okú ne pehē: 'Ikai 'e hoko hoku kau pilinisi ko e ngaahi tu'í?

9 'Ikai 'oku hangē 'a Kalinó ko Kalikemisi? 'Ikai 'oku hangē 'a Hāmoti ko 'Āpatí? 'Ikai 'oku hangē 'a Samēlia ko Tāmasikusí?

10 'O hangē kuo fokotu'u 'e "hoku nimá 'a e ngaahi pule'anga 'o e ngaahi tamapuá, pea lelei ange 'enau ngaahi tamapuá 'i he ngaahi tamapua 'o Selūsalema mo Samēliá;

11 'E 'ikai koā, te u fai 'a e me'a na'á ku fai ki Samēlia mo 'ene

ngaahi tamapuá, pea u fai pehē foki ki Selūsalema mo 'ene ngaahi tamapuá?

12 Ko ia 'e hoko 'o pehē 'o ka 'osi 'a hono fai 'e he 'Eiki 'a 'ene ngāue kotoa 'i he Mo'unga ko Saioné pea 'i Selūsalema, te u tautea'í 'a e ^afua 'o e loto-fefeka 'a e tu'í 'o ^b'Asiliá, pea mo e hīkisia 'o hono fofonga fie mā'olungá.

13 Koe'uhi kuó ^ane pehē: 'I he mālohi 'o hoku nimá pea 'i hoku potó kuó u fai ai 'a e ngaahi me'á ni; he 'oku ou poto; pea kuó u hiki 'a e ngaahi ngata'anga fonua 'o e kakaí, pea kaiha'asi mo 'enau ngaahi koloá, pea kuó u fakamo'ulalola'í 'a e kakai 'o e fonuá 'o hangē ha tangata to'á;

14 Pea kuo 'ilo'í 'e hoku nimá 'a e ngaahi koloa 'a e kakai 'o hangē ha pununga 'oku toé pea hangē 'oku tānaki 'e ha taha 'a e ngaahi fua'í manu kuo mo'utukuá 'oku pehē 'eku tānaki 'a māmaní kotoa; pea kuo 'ikai ha taha 'e ngaue'í hono kapakaú, pe fakamanga 'a e ngutú, pe fakasiosio.

15 ^a'E pōlepole koā 'a e ^btoki kiate ia 'okú ne ngāue 'aki iá? 'E pōlepole koā 'a e kilí 'o pehē 'oku 'ikai te ne fie ma'u 'a e tokotaha 'okú ne fetoho'aki iá? Tala'ehai 'e lava 'e he va'akaú 'o tā ha me'a kapau 'oku 'ikai ha

5a 'Īsaia 10:5.

6a FK tau'í 'a 'Isileli.

10a FK ko e tu'í 'o e nima 'o 'Asiliá (veesi 10–11).

12a FK ko e kau pōlepole hīkisiá.

b Sēf. 2:13.

13a FK ko e tu'í 'o 'Asiliá (veesi 13–14).

15a 'Oku fai 'a e fehu'í tatau 'e he ngaahi lea fakataipe 'i he veesi ko 'eni: 'E lava ha tangata (hangē ko e tu'í 'o 'Asiliá) 'o

tu'umālie 'i ha'ane fakafepaki ki he 'Otuá?

b FK 'oku fakatatau 'e he palōfitá 'a e tu'í ki ha me'angāue.

nima ke ne hiki hake ia, pe 'e lava 'e he tokotokó 'o 'alu 'iate ia pē 'o hangē 'oku 'ikai ko ha va'akau iá!

16 Ko ia 'e fekau'i atu 'e he 'Eiki, ko e 'Eiki 'o e Ngaahi Kau Taú, ki he sisinó, 'a e tutu'é; pea 'i "hono nāunaú te ne tafunaki ha vela 'oku hangē ko e vela 'o ha afí.

17 Pea ko e maama 'o 'Isilelí 'e hoko ko ha afi, pea ko hono Tokotaha Mā'oni'oni ko ha uló 'o e afi, pea 'e vela ia pea keina hono ngaahi 'akau talatalá mo e talatala'āmoá 'i he 'aho pē 'e taha;

18 Pea 'e vela 'o 'osi 'a e nāunau 'o hono vao 'akaú, pea mo 'ene ngoue fuá, 'a e "laumálié mo e sinó fakatou'osi; pea te nau hangē ko e pongia 'a ha tangata to'ó fuká.

19 Pea 'e si'i 'a hono "toe 'o e ngaahi 'akau 'o hono vaó, pea 'e lava 'e ha ki'i tamasi'i si'i 'o tohi ia.

20 Pea 'e hoko 'o pehē 'i he 'aho "ko iá, ko e toenga 'o 'Isilelí, pea mo kinautolu kuo hao 'i he ^bfale 'o Sēkopé, 'e 'ikai te nau toe 'fakafalala kiate ia 'a ia na'e tautea 'i 'a kinautolú, kā ko hono mo'oni, te nau falala ki he 'Eiki, ko e Tokotaha Mā'oni'oni 'o 'Isilelí.

21 'E foki mai 'a e "toengá, 'io, 'a e toenga 'o Sēkopé, ki he 'Otua māfimaí.

22 He neongo 'e tatau 'a ho kai ko 'Isilelí mo e 'one'one 'o e tahí, kā 'e foki mai pē ha toenga 'o kinautolu; ka ko e "faka'auha kuo tu'utu'uni 'e ^bfonu mahuo-hua ia 'i he mā'oni'oni.

23 He kuo finangalo 'a e 'Eiki ko e 'Otua 'o e Ngaahi Kau Taú, te ne "fai ha faka'auha 'a ia kuo tu'utu'uni ki he fonuá kotoa.

24 Ko ia, 'oku folofola peheni 'e he 'Eiki ko e 'Otua 'o e Ngaahi Kau Taú: 'E hoku kakai 'a ia 'oku nofo 'i Saioné, 'oua 'e manavahē ki he tangata 'Asiliá; te ne taa'i koe 'aki 'a e me'a tā, pe hiki hake 'a hono tokotokó kiate koe, 'o "hangē ko ia na'e fai 'i 'Isipité.

25 Ka 'oku toetoe si'i pē, pea 'e ngata 'a hoku 'itá, pea mo 'eku 'itá 'i honau faka'auhá.

26 Pea 'e fakatupu 'e he 'Eiki 'o e Ngaahi Kau Taú ha tautea kiate ia 'o hangē ko e faka'auha 'o "Mitiani 'i he maka ko 'Ōlepí; pea hangē ko 'ene hiki hake hono tokotokó ki he tahí 'e pehē 'a 'ene hiki hake ia 'o hangē ko ia na'e fai 'i 'Isipité.

27 Pea 'e hoko 'o pehē 'i he 'aho ko iá, 'e to'ó 'a 'ene "kavengá mei ho umá, pea mo 'ene ha'amongá

16a FK ko e tu'i 'o 'Asiliá (veesi 17–19 foki).

18a FK 'E pulia kotoa 'a 'Asilia.

19a FK ko e ngaahi toenga 'o e kau tau 'a 'Asiliá.

20a FK ngaahi 'aho faka'osi.

b 'Āmosi 9:8–9.

c FK fakafalala ki he.

21a 'Īsaia 11:11–12.

22a T&F 63:34.

FFL Māmani—
Ngata'anga 'o e māmani.

b FK 'Oku kei 'atá pē 'a e 'alo'ofá neongo 'a e hoko mai 'a e tauteá.

23a FK fakatupu 'a e faka'auha kuo

tu'utu'uni.

24a FK hangē ko ia na'e fai 'e he kau 'Isipité 'i mu'a angé.

'Eke. 1:13–14.

26a Sēnesi 25:1–2;
Fakam. 7:25.

27a 'Īsaia 14:25.

mei ho kiá, pea 'e faka'auha 'a e ha'amongá koe'uhi ko e ^bpani koe.

28 Kuo ha'u "ia ki 'Aioti, kuo 'alu atu ia ki Mikiloni; kuó ne tuku 'a 'ene ngaahi salioté 'i Mikimasi.

29 Kuo nau laka atu 'i he hala he mo'ungá; kuo nau kamata 'a 'enau nofó 'i Kepa; 'oku manavahē 'a Lamata; kuo hola 'a Kipea 'o Saulá.

30 Hiki hake ho le'ó, 'E 'ofefine 'o Kalimi; 'ai ke ongo atu ki Laisi, 'E si'i 'Anatoti masiva.

31 Kuo hola 'a Matemena; 'oku fakataha mai 'a e kakai 'o Kapimé ke nau feholaiki.

32 Ka te ne nofo 'i Nopi 'i he 'aho ko iá; te ne lulu'i hono nimá ki he mo'unga 'o e 'ofefine 'o Saioné, 'a e mo'unga 'o Selūsalemá.

33 Vakai, ko e 'Eiki, ko e 'Eiki 'o e Ngaahi Kau Taú, te ne tu'usi 'a e va'á 'aki 'a e manavahē; pea ko e kakai 'oku "mā'olungá 'e tā hifo; pea ko e fielahí 'e faka-vaivai'i.

34 Pea te ne tu'usi ki lalo 'a e ngaahi pupunga 'akau matolu 'o e ngaahi vaó 'aki 'a e ukamea, pea 'e tō 'a Lapanoni 'i ha tokotaha māfimafi.

VAHE 21

'E fakamaau 'a e tefito 'o Sesé (Kalaisi) 'i he mā'oni'oni—'E 'ufi-ufi 'e he 'ilo 'o e 'Otuá 'a e māmaní 'i he Nofo-tu'i—'E fokotu'u hake 'e he 'Eiki ha fuka pea tånaki fakataha 'a 'Isileli—Fakafehoanaki mo e 'Isaia vahe 11. Ta'u 559–545 K.M. nai.

PEA 'e tupu hake ha "tokotoko mei he ^btefito 'o 'Sesé, pea 'e tupu ha va'a mei hono ngaahi aká.

2 Pea 'e nofo 'iate ia 'a e "Lau-mālie 'o e 'Eiki, 'a e laumālie 'o e 'iló mo e fa'a 'iló, 'a e laumālie 'o e akonakí mo e mālohí, 'a e laumālie 'o e potó pea mo e manavahē ki he 'Eiki;

3 Pea te ne ngaahi ia ke ne 'ilo'ilo 'i he manavahē ki he 'Eiki; pea 'e 'ikai te ne "fakamaau 'o fakatatau ki he me'a 'okú ne vakai ki aí, pe valoki 'o fakatatau ki he'ene fanongó.

4 Kā 'i he "mā'oni'oni te ne fakamāu'i 'a e masivá, pea ^bfakamaau ta'e-filifilimānako ma'á e kau 'angamalū 'o e māmaní; pea te ne ta'a'i 'a māmaní 'aki 'a e me'a tā 'o hono fofongá, pea te ne tāmata'i 'a e kau fai angahalá 'aki 'a e mānava 'o hono loungutú.

27^b FFL Tokotaha Kuo Paní.

28^a FK 'Oku fakamatala'i 'a e laka mai 'a e ngaahi kau tau 'a e kau 'Asiliá ki Selūsalemá; pea toki hoko leva (veesi 33–34) hono fakamatala'i 'o e tō

mai 'a e finangalo 'o e 'Eiki kiate kinautolu.

33^a Hilam. 4:12–13.

21 1^a T&F 113:3–4.

^b T&F 113:1–2.

^c Ko Sese 'a e tamai 'a Tēvitá, 'oku lave ai ki he tohi hohoko fakatu'i 'o Tēvitá 'a ia na'e 'alo'i mai ai 'a

Sisuu.

Maika 5:2;

Hepelū 7:14.

FFL Sese.

2^a 'Isaia 61:1–3.

3^a Sione 7:24.

4^a Same 72:2–4;

Mōsaia 29:12.

^b HEP fakamāu'i.

^c FFL Angamalū.

5 Pea 'e hoko 'a e mā'oni'oni ko e no'o 'o hono kongalotó, pea mo e tui faivelengá ko e nono'o 'o hono "no'otanga-valá.

6 Pea 'e toki nofo fakataha 'a e ulofí mo e lamí; pea 'e tokoto fakataha 'a e lēpatí mo e 'uhiki'i kosí, pea ko e 'uhiki'i pulú, mo e laione muí, mo e pulu sisinó, fakataha; pea 'e tataki 'a kinautolu 'e ha tamasi'i sí'i.

7 Pea 'e kai fakataha 'a e pulu fefiné mo e peá; pea tākoto fakataha 'a hona 'uhiki; pea 'e kai 'e he laioné 'a e kau'i mohuku mōmoá 'o hangē ko e pulú.

8 Pea ko e tamasi'i 'oku kei huhú te ne va'inga 'i he luo 'o e "ngata koná, pea ko e tamasi'i kuo mava'é te ne 'ai 'a hono nimá ki he 'ana 'o e ^bngata huhu koná.

9 'E "ikai te nau fakamamahi'i pe faka'auha 'i hono kotoa 'o hoku mo'unga toputapú; he 'e fonu 'a māmani 'i he ^b'ilo 'o e 'Eikí 'o hangē ko hono fakafonu 'e he ngaahi vai 'a e tahí.

10 Pea 'i he 'aho "ko iá 'e 'i ai ha ^baka 'o Sese, 'a ia 'e tu'u ko e fuka 'o e kakai; 'e kumi 'ki ai 'e he kau "Senitailé; pea 'e nāunau'ia 'a hono mālōlō'angá.

11 Pea 'e hoko 'o pehē 'i he

'aho ko iá 'e toe 'ai 'e he 'Eikí 'a hono to'ukupú ko hono tu'o "ua ke toe fakahaofi 'a e toenga 'o hono kakai, 'a ia 'e fakatoe, mei 'Asiliá, pea mei 'Isipité, pea mei Pātolosí, pea mei Kusá, pea mei 'Ilamí, pea mei Sainá, pea mei Hamaté, pe mei he ngaahi motu 'o e tahí.

12 Pea te ne fokotu'u ha "fuka ma'á e ngaahi pule'angá, pea fakataha'i mai 'a e kau ^bli'ekina 'o 'Isilelí; pea te ne "tānaki 'a e kakai kuo fakamovetevete'i 'o Siuta mei he ngaahi tuliki 'e fā 'o e māmani.

13 'E mole atu foki 'a e "meheka 'a 'Ifalemí, pea ko e ngaahi fili 'o Siutá 'e motuhi atu ia; 'e 'ikai ^bmeheka 'a 'Ifalemi kia 'Siutá, pea 'e 'ikai fakamamahi'i 'e Siuta 'a 'Ifalemi.

14 Kā te na "puna atu ki he ngaahi uma 'o e kau Filisitia ki he hihifó; pea te na vete fakataha 'a kinautolu 'o e hahaké; pea te na hili hona nimá ki 'Itomi mo Mōape; pea 'e talangofua 'a e fānau 'a 'Āmoní kiate kinaua.

15 Pea 'e "faka'auha 'o 'osi 'e he 'Eikí 'a e va'a 'o e tahi 'Isipité; pea 'i he'ene fu'u matangi mā-

5a PĒ kongalotó.
8a ko ha ki'i ngata kona 'i 'Isipite.
b ko ha ngata kona 'e taha.
9a 'Isaia 2:4.
FFL Nofo Tu'í.
b T&F 101:32–33; 130:9.
10a FK ko e ngaahi 'aho faka'osi.
SS—H 1:40.
b Loma 15:12;
T&F 113:5–6.
c PĒ kiate ia.
d T&F 45:9–10.

11a 2 Nīfai 6:14; 25:17;
29:1.
12a FFL Fuka.
b 3 Nīfai 15:15; 16:1–4.
c Nehem. 1:9;
1 Nīfai 22:10–12;
T&F 45:24–25.
FFL 'Isileli—Ko hono tānaki 'o 'Isilelí.
13a Selem. 3:18.
b Na'e hoko 'a e ngaahi fa'ahinga na'e taki 'e Siuta mo 'Ifalemí ko ha ongo fili (hili 'a e ngaahi me'a 'oku

fakamatala 'i he 1 Ng. Tu'í 12:16–20).
'E fakalei'i 'a e taaufehi'a ko 'eni 'i he ngaahi 'aho faka'osi. 'Isikeli 37:16–22.
FFL Meheká.
c FFL Siuta.
14a FK 'ohofi 'a e ngaahi tafa mo'unga fakahihifó 'a ia ko e fonua 'o e kau Filisitia.
15a Sāk. 10:11.

lohí te ne lulu'í 'a hono to'ukupú ki 'olunga 'i he vaitafé, pea taa'í ia 'i he ngaahi vaitafe iiki 'e fitú, pea tuku 'a e tangatá ke fononga ai kae 'ikai viviku hono va'é.

16 Pea 'e 'i ai ha ^ahala lalahi mo'ó e toenga 'o hono kakai 'a ia 'e fakatoe, mei 'Asiliá, 'o hangē ko ia na'e hoko ki 'Isileli 'i he 'aho na'á ne 'alu atu ai mei he fonua 'o 'Isipité.

VAHE 22

'E fakafeta'í 'a e kakai kotoa pē ki he 'Eikí 'i he nofo tu'í—Te ne 'afio 'i honau lotolotonga—Fakafehoanaki mo e 'Īsaia vahe 12. Ta'u 559–545 K.M. nai.

PEA 'i he 'aho ko iá te ke pehē: 'E 'Eiki, te u fakafeta'í kiate koe; neongo na'á ke houhau kiate au kā kuo lolou atu 'a ho houhaú, pea kuo fakafiemālie'í au.

2 Vakai, ko e 'Otuá 'a hoku fakamo'uí; te u ^afalala, kae 'ikai manavahē; he ko e 'Eiki ko ^bSIHOVÁ 'a hoku mālohí ia mo 'eku hivá; kuó ne hoko foki ko hoku fakamo'uí.

3 Ko ia, te mou 'utu fiefia 'a e ^avai mei he ngaahi vai 'o e fakamo'uí.

4 Pea 'i he 'aho ko iá te mou pehē: "Fakafeta'í ki he 'Eikí, ui

ki hono huafá, tala 'a 'ene ngaahi ngāuē 'i he lotolotonga 'o e kakai, pea fakahā 'a e lāngilangi 'o hono huafá.

5 ^aHiva ki he 'Eikí; he kuó ne fai ha ngaahi me'a lelei lahi; he kuo 'ilo'í ia 'i he māmaní kotoa.

6 ^aKalanga pea mavava, 'a kimoutolu 'a e kakai 'oku nofo 'i Saioné; he 'oku māfimafi 'a e Tokotaha Mā'oni'oni 'o 'Isileli 'a ia 'oku 'i homou lotolotonga.

VAHE 23

'Oku hoko hono faka'auha 'o Pāpiloné ko e fakataipe 'o e faka'auha 'e hoko 'i he Hā'ele 'Anga Ua Maí—Ko ha 'aho ia 'o e houhau mo e sāuni —'E tō 'a Pāpilone (ko e māmaní) 'o ta'engata—Fakafehoanaki mo e 'Īsaia vahe 13. Ta'u 559–545 K.M. nai.

Ko e ^akavenga 'a ^bPāpiloné, 'a ia na'e mamata ki ai 'a 'Īsaia ko e foha 'o 'Āmosí.

2 Mou fusi hake ha ^afuka 'i he funga 'o ha mo'unga mā'olunga, hiki hake 'a e le'ó 'o kalanga kiate kinautolu, ^bta'alo kiate kinautolu, koe'uhi ke nau hū 'i he ngaahi matapā 'o e ngaahi hou'eikí.

3 Kuó u fekau'í 'a hoku kakai kuo ^afakamā'oni'oni'í, kuó u ui

16a 'Īsaia 35:8;
T&F 133:27.

22 2a Mōsaia 4:6;
Hilam. 12:1.

b 'Eke. 15:2;
Same 83:18.
FFL Sihova.

3a FFL Vai Mo'uí.

4a FFL Fakafeta'í.

5a T&F 136:28.

6a 'Īsaia 54:1; Sēf. 3:14.

23 1a FK ko ha pōoaki 'o e faka'auha.

b Ko e faka'auha fakahisitōlia ia 'o Pāpilone fai anghala, 'a ia na'e kikite'í 'i he 'Īsa. 13 mo e 14, pea 'oku fakatatau ia ki he faka'auha faka'osi 'o e māmani fai

angahalá fakakātoa.
T&F 133:5, 7, 14.

FFL Pēpeli, Pāpilone.

2a PĒ Faka'ilongá.

FFL Fuká.

b FK ta'ata'alo 'a e nimá, fai ha faka'ilonga.

3a FK Mā'oni'oni, Kau.

foki 'a 'eku kau mālohí, he ko 'eku 'itá 'oku 'ikai kiate kinautolu 'oku fiefia 'i he'eku pule kiate kinautolú.

4 Ko e longoa'a 'o e fu'u tokolahi 'i he ngaahi mo'ungá 'oku hangē ko e longoa'a 'a ha kakai tokolahí, ko ha longoa'a fakamoveuveu 'o e ngaahi "pule'anga 'o e ngaahi kakai kuo ^btānaki fakataha, kuo tānaki fakataha, 'e he 'Eiki 'o e Ngaahi Kau Taú 'a e ngaahi kau tau 'o e taú.

5 'Oku nau ha'u mei ha fonua mama'o, mei he ngata'anga 'o e langí, 'io, 'a e 'Eiki, mo e ngaahi mahafu 'o hono houhaú, ke faka'auha 'a e fonuá hono kotoa.

6 Ngala 'a kimoutolu, he 'oku ofi 'a e 'aho 'o e 'Eiki; 'e hoko mai ia 'o hangē ha faka'auha mei he Māfimafí.

7 Ko ia 'e vaivai ai 'a e nima kotoa pē, pea 'e vaivai 'a e loto 'o e tangata kotoa pē.

8 Pea te nau manavahē; 'e puke 'a kinautolu 'e he ngaahi langá mo e ngaahi mamahí; te nau feofo'aki 'iate kinautolu; 'e tatau 'a honau matá mo e ngaahi ulu 'o e afi.

9 Vakai, 'oku ha'u 'a e 'aho 'o e 'Eiki, 'oku anga ta'e'ofa 'i he tuputāmaki pea mo e houhau lahi, ke faka'auha 'a e fonuá; pea te ne "faka'auha 'a e kau fai angahala 'oku 'i aí.

10 He ko e ngaahi fetu'u 'o e langí mo e ngaahi pupunga

fetu'u 'i aí 'e 'ikai te nau tuku mai 'a honau māmá; 'e fakapo'uli 'a e "la'áá 'i hono halá, pea 'e 'ikai fakaulo atu 'e he māhiná 'a hono māmá.

11 Pea te u "tautea'i 'a māmani koe'uhi ko e koví, pea mo e kau fai angahalá koe'uhi ko 'enau hiá; te u fakangata 'a e fie 'eiki 'o e kau ^bpōlepolé, pea te u tuku ki lalo 'a e angahiki 'o e kakai fakamanavaheé.

12 Te u ngaohi 'a e "tangatá ke mahu'inga hake 'i he koula lelei; 'io, 'e mahu'inga hake ha tangata 'i he koula 'o 'Ófeli.

13 Ko ia, te u lulu'i 'a e ngaahi langí, pea 'e "hiki 'a māmani mei hono potú, 'i he houhau 'o e 'Eiki 'o e Ngaahi Kau Taú, pea 'i he 'aho 'o hono houhau kakahá.

14 Pea 'e hoko ia 'o tatau mo e 'anitelope 'oku "tuli, pea hangē ha sipi 'a ia 'oku 'ikai ma'u 'e ha tangata; pea ko kinautolu 'e tafoki 'a e tangata taki taha ki hono kakaí, pea hola taki taha ki hono fonua 'o'oná.

15 Ko kinautolu kotoa pē 'oku pōlepolé 'e hoka'i ke 'asi 'aki 'a e heletā; 'io, pea ko kinautolu kotoa pē 'oku kau mo e kau fai angahalá 'e tō 'i he heletā.

16 Ko 'enau fānaú, 'e laiki foki 'i honau 'aó; 'e vete 'a honau ngaahi falé, pea 'e tohotoho'i 'a honau ngaahi uaiifí.

17 Vakai, te u faka'ita'i 'a e kau Mītiá kiate kinautolu, 'a ia 'e

4a Sāk. 14:2–3.

b Sāk. 12:3.

9a FFL Māmani—Ko hono fakama'a 'o e māmani.

10a FFL Māmani—Ngata'anga 'o e māmani.

11a Malakai 4:1.
b T&F 64:24.

12a 'Īsaia 4:1–4.

13a FFL Māmani—Ko e tu'unga faka'osi 'o e māmani.

14a PĒ ko ha tia 'oku tuli.

‘ikai te nau tokanga ki he silivá mo e koulá, pea ‘e ‘ikai foki te nau fiefia ai.

18 ‘E hanga ‘e he‘enau ngaahi kaufaná ‘o laiki foki ‘a e kau talavouú; pea ‘e ‘ikai te nau ma‘u ha momo‘i ‘ofa ki he fua ‘o e mānavá; ‘e ‘ikai fakamo‘ui ‘e honau matá ‘a e fānaú.

19 Pea ko Pāpilone, ko e nāunau‘ia taha ‘i he ngaahi pule‘angá, ko e kolo “faka‘ofa‘ofa ne hoko ko e pōlepole‘anga ‘o e kau Kalitiá, ‘e hangē ia ko e hanga ‘e he ‘Otuá ‘o faka‘auha ‘a e kolo ko ^bSōtoma mo Komolá.

20 ‘E ‘ikai toe “nofo‘i ia, pea ‘e ‘ikai ke nofo‘ia ia mei he to‘u tangata ki he to‘u tangata; pea ‘e ‘ikai fokotu‘u ‘e he tangata ‘Alepeá ha fale fehikitaki ‘i ai; pea ‘e ‘ikai mālōlō ai ‘a e kau tauhi-sipí mo ‘enau tākanga sipí.

21 Ka ‘e tākoto ‘i ai ‘a e fanga “manu kaivao ‘o e feitu‘u maomaonganoá; pea ‘e fonu ‘a honau ngaahi falé ‘i he fanga manu ‘oku tangi pea ‘e nofo ai ‘a e fanga lulu, pea ‘e me‘e ai ‘a e fanga ^bsataiá.

22 Pea ‘e tangi ‘a e fanga manu kaivao ‘o e ngaahi ‘otu motú ‘i honau ngaahi ^afale li‘ekiná, pea mo e fanga ^btalākoné ‘i honau ngaahi fale fakatu‘i lelei; pea kuo ofi ke hokosia ‘a hono taimí, pea ‘e ‘ikai fakatuotuai ‘a hono ‘ahó. Koe‘uhi te u faka‘auha

vave ia; ‘io, koe‘uhi he te u ‘alo‘ofa ki hoku kakaí, ka ‘e ‘auha ‘a e kau fai angahalá.

VAHE 24

‘E tānaki ‘a ‘Isileli pea fiefia ‘i he‘enau mālōlō ‘i he Nofo-tu‘i—Na‘e kapusi hifo ‘a Lusifā mei he langí koe‘uhi ko ‘ene angatu‘ú—‘E ikuna‘i ‘e ‘Isileli ‘a Pāpilone (ko e māmaní)—Fakafehoanaki mo e ‘Isaia vahe 14. Ta‘u 559–545 K.M. nai.

HE ‘e ‘alo‘ofa ‘a e ‘Eikí kia Sēkope, pea te ne toe “fili ‘a ‘Isileli, mo fokotu‘u ‘a kinautolu ‘i honau fonua ‘onautolú; pea ‘e fakataha mo kinautolu ‘a e ^bkakai mulí, pea te nau pīkitai ki he fale ‘o Sēkopé.

2 Pea ‘e ‘ave ‘a kinautolu ‘e he “kakaí pea ‘omi kinautolu ki honau feitu‘ú; ‘io, mei he ngaahi ngata‘anga ‘o e māmaní; pea te nau foki ki honau ngaahi ^bfonua ‘o e taláofá. Pea ‘e ma‘u ‘e he fale ‘o ‘Isileli ‘a kinautolu, pea te nau ngāue ‘i he fonua ‘o e ‘Eikí ko e kau ‘tamaio‘eiki mo e kau kaunanga; pea te nau faka-pōpula‘i ‘a kinautolu na‘a nau pōpula ki ai; pea te nau pule‘i ‘a honau kau fakamālohí.

3 Pea ‘e hoko ‘o pehē ‘i he ‘aho ko iá ‘e tuku kiate koe ‘e he ‘Eikí ha “mālōlō, mei ho mamahí, pea mei ho‘o manavaheé, pea mei he

19a FK ko e va‘inga.

^b Sēnesi 19:24–25;

Teut. 29:23;

2 Nīfai 13:9.

20a Selem. 50:3, 39–40.

21a ‘Isaia 34:14–15.

^b HEP fanga kosi

tangata, pe fanga

fa‘ahikehé.

22a HEP ngaahi palasi.

^b HEP (mahalo) ko e

fanga siakolo pe kuli kaivao.

24 1a Sāk. 1:17.

^b ‘Isaia 60:3–5, 10.

2a FK ‘E tokoni ha

ngaahi pule‘anga

kehe ki ‘Isileli.

^b FFL Fonua ‘o e

Tala‘ofá.

^c ‘Isaia 60:14.

3a Siosuia 1:13;

T&F 84:24.

nofo pōpula faingata'a 'a ia na'e fakamālohí'i koe ke ke ngāue aí.

4 Pea 'e hoko 'o pehē 'i he 'aho ko ia, te ke lea 'aki ai 'a e lea fakatātā ko 'ení ki he tu'i 'o "Pāpiloné, 'o pehē: Vakai kuo ngata 'a e tokotaha fakamālohí, kuo ngata 'a e kolo koulá!

5 Kuo fesi'i 'e he 'Eikí 'a e tokotoko 'o e kau fai angahalá, mo e ngaahi tokotoko fakatu'i 'o e kau pulé.

6 Ko ia na'á ne taa'i 'a e kakaí 'i he tuputāmaki 'aki 'a e tā ta'e-tuku, ko ia 'a ia na'á ne pule'i 'a e ngaahi pule'angá 'i he houhaú, kuo fakatanga'i ia, pea 'oku 'ikai ta'ofi 'e ha taha.

7 'Oku mālōlō 'a māmani kotoa pē, pea fakalongoongo; 'oku nau kalanga 'i he "hiva fiefia.

8 'Io, 'oku fiefia 'a e ngaahi 'akau ko e "feá 'iate koe, mo e ngaahi 'akau ko e sita foki 'o Lapanoní, 'o nau pehē: Talu 'a ho ^btuku hifó, kuo 'ikai ke ha'u ha 'tangata ta'anga 'o tu'usi hifo 'a kimautolu.

9 'Oku ngāue 'a "heli mei lalo ke fakafetaulaki kiate koe 'i ho'o ha'ú; 'okú ne ue'i hake 'a e ^bpekia kiate koe, 'io na'a mo e kau tu'u-ki-mu'a 'o e māmaní; kuó ne fokotu'u hake mei honau ngaahi taloní 'a e ngaahi tu'i kotoa pē 'o e ngaahi pule'angá.

10 'E lea 'a kinautolu kotoa pē 'o pehē kiate koe: 'Okú ke hoko 'o vaivai mo koe 'o hangē ko kimautolú? 'Okú ke hoko 'o tatau mo kimautolu?

11 Kuo 'ohifo 'a ho laukaú ki he fa'itoká; kuo 'ikai onгона 'a e le'o 'o ho'o ngaahi violá; kuo fofola 'i lalo 'iate koe 'a e 'uangá, pea 'ufi'ufi koe 'e he fanga 'uangá.

12 "Hono 'ikai lahi ho'o tō hifo mei he langí, 'E ^bLusifā, ko e foha 'o e pongipongí! Kuo tu'usi koe ki lalo ki he kelekelé, 'a koe na'á ke fakavaivai'i 'a e ngaahi pule'angá!

13 He kuó ke pehē 'i ho lotó: "Te u 'alu hake ki he langí, te u fokotu'u ke mā'olunga hake 'a hoku nofo'anga fakatu'i 'i he ngaahi fetu'u 'o e 'Otuá; te u nofo foki 'i he mo'unga 'oku fakataha ki aí, 'i he ^btokelau mama'ó.

14 Te u 'alu hake 'o mā'olunga ange 'i he ngaahi 'aó; te u tatau mo e Fungani Mā'olungá.

15 Kā 'e 'ohifo koe ki lalo ki heli, ki he ngaahi potu mā'ulalo 'o e "luó.

16 Ko kinautolu 'e mamata kiate koé te nau sio "fakama-ma'u kiate koe, pea fakakaukau kiate koe, 'o pehē: Ko e tangata koā 'eni 'a ia na'á ne ngaohi ke

4a FFL Pēpeli, Pāpilone.

7a 'Īsaia 55:12.

8a HEP 'akau ko e saipalesí.

b FK 'i he mate.

c HEP 'oku te'eki ha'u 'a e tangata (tā-'akau) ke tā hifo 'a kitautolu.

9a FFL Heli.

b FK ngaahi laumālie 'oku 'ikai ma'u ha

sinó.

12a T&F 76:26.

b HEP fetu'u

pongipongí, foha 'o e

pongipongí. Ko e

pule 'o e māmani fai

angahalá (Pāpilone)

'oku fa'a ui ia ko

Lusifā, ko e pule 'o e

ngaahi angahala

kotoa pē.

FFL Lusifā; Tēvolo.

13a Mōse 4:1–4.

b FK ko e nofo'anga 'o e ngaahi 'otuá 'o fakatatau ki he tui 'a e kau Pāpiloné. Same 48:2.

15a 1 Nifai 14:3.

16a HEP sio kiate koe mo fakakaukau kiate koe.

tetetete 'a e māmaní, 'a ia na'e lulu'i 'a e ngaahi pule'angá?

17 Peá ne ngaohi 'a e māmaní ke hangē ko ha feitu'u maomaon-ganoá, mo faka'auha hono ngaahi koló, 'o 'ikai fakaava 'a e fale 'o 'ene kau pōpulá?

18 Ko e ngaahi tu'i kotoa pē 'o e ngaahi pule'angá, 'io, 'a kinautolu kotoa pē, 'oku nau tākoto hifo 'i he nāunau, 'a kinautolu kotoa pē taki taha 'i "hono fale 'o'oná.

19 Kā kuo lī koe ki tu'a mei ho fonualoto 'o hangē ko ha va'a "fakalielia, pea mo e toenga 'o kinautolu kuo tāmata'i, kuo hoka'i ke 'asi 'aki 'a e heletā, pea kuo 'alu hifo ki he ngaahi ^bmaka 'o e luó; 'o hangē ko ha 'anga'anga kuo molomoloki 'i he lalo va'é.

20 'E 'ikai tanu koe fakataha mo kinautolu, koe'uhí he kuó ke faka'auha 'a ho fonuá pea tāmata'i mo ho kakaí; pea ko e "hako 'o e kau ^bfaikovi 'e 'ikai ongoongoa.

21 Teuteu'i 'a e fakapō ki he'ene fānaú koe'uhi kō e ngaahi "angahala 'a 'enau ngaahi tamaí, koe'uhi ke 'oua na'a nau a'u ki he taloní, pe ma'u 'a e fonuá, pe 'ufi'ufi 'a e funga 'o e māmaní 'aki 'a e ngaahi kolo.

22 Koe'uhi he te u tu'u hake kiate kinautolu, 'oku folofola 'e he 'Eiki 'o e Ngaahi Kau Taú, pea motuhi atu mei Pāpilone 'a e "hingoá, mo e toengá, mo e fohá, pea mo e ^bilamutú, 'oku folofola 'e he 'Eiki!

23 Te u ngaohi foki ia ko ha "tofi'a 'o e pītani, mo e ngaahi toka'anga vai; pea te u tafi ia 'aki 'a e ^bme'a tafi 'o e faka'auhá, 'oku folofola 'e he 'Eiki 'o e Ngaahi Kau Taú.

24 Kuo fuakava 'e he 'Eiki 'o e Ngaahi Kau Taú, 'o pehē: Ko e mo'oni 'e hoko 'o tatau mo 'eku fakakaukáu; pea hangē ko hoku lotó, 'e pehē ia—

25 Te u 'omi 'a e tangata "Asiliá ki hoku fonuá, pea molomoloki hifo ia 'i ^bhoku ngaahi mo'unga; pea 'e toki mahu'i meiate kinautolu 'a 'ene 'ha'amongá, pea to'o atu mo 'ene kavengá mei honau umá.

26 Ko me'a 'eni kuó u loto ke fai ki he māmaní kotoa; pea ko e nima 'eni kuo mafao atu ki he ngaahi pule'anga "kotoa pē.

27 He kuo finangalo 'a e 'Eiki 'o e Ngaahi Kau Taú, pea ko hai te ne fakata'e'aonga'i hono finangaló? Pea kuo mafao atu 'a hono to'ukupú, pea ko hai te ne ta'ofi ia?

18a FK ko e fonualoto 'o hono fāmílí.

19a FK ko ha va'a kuo fakafisinga, kuo 'auhani hifo mo lí'aki.

^b FK ko hono takelé.

20a Same 21:10–11; 37:28.

^b FFL Fai Angahalá.

21a 'Eke. 20:5.

22a LFkt. 10:7.

^b Siope 18:19.

23a 'Ísaia 34:11–15.

^b PĒ tafale.

25a 'Oku hiki 'a e fakamatalá ki hono 'ohofi 'e 'Asiliá pea mo e hinga 'a Siutá, ta'u 701 K.M. (veesi 24–27). 2 Ng. Tu'i 19:32–37;

'Ísaia 37:33–38.

^b FK ko e ngaahi mo'unga 'o Siuta mo 'Ísilelí.

^c 'Ísaia 10:27.

26a FK 'E faifai pea 'e ikuna'i pehē 'a e ngaahi pule'anga kotoa 'o e māmaní.

28 'I he "ta'u na'e pekia ai 'a e tu'i ko ^bĀhasi na'e fakahā ai 'a e tala mamafa ko 'enī.

29 'Oua na'á ke fiefia, 'a kimou-tolu, Pālesitina kotoa, koe'uhi kuo fesi'i 'a e me'a tā 'o ia na'á ne taa'i koé; koe'uhi 'e tupu hake mei he tefito 'o e ngatá ha ngata kona, pea ko hono hakó ko ha ngata vela 'oku puna.

30 Pea 'e kai 'a e 'uluaki fānau 'o e kau masivá, pea 'e tokoto ta'e-tu'utāmaki 'a e kakai faingata'a'ia; pea te u tāmata'e 'i 'a ho aká 'aki 'a e hongē, pea te ne tāmata'e 'i 'a e toenga 'o ho kakaí.

31 Ngala, 'E matapā; tangi, 'e kolo; 'a koe Pālesitina kotoa, kuo veteki koe; koe'uhi he 'e ha'u mei he tokelaú ha 'ahu, pea 'e 'ikai tu'u toko taha pē ha taha 'i hono taimi kuo kotofá.

32 Ko e hā leva ha tali 'a e kau talafekau mei he ngaahi pule'angá? Kuo fokotu'u 'e he 'Eikí 'a "Saione, pea 'e ^bfalala ki ai 'a e kau 'masiva 'o hono kakaí.

VAHE 25

'Oku fiefia 'a Nīfai 'i he lea mahinongofuá—'E mahino 'a e ngaahi kikite 'a 'Īsaiá 'i he ngaahi 'aho faka'osí—'E foki 'a e kau Siú mei Pāpilone, pea te nau kalusefai 'a e Mīsaiá, pea 'e fakamovetevetea mo tautea' 'i 'a kinautolu—'E toe fakafoki 'a kinautolu 'i he'enu tui ki he Mīsaiá—Te ne 'uluaki hā'ele mai 'i he ta'u 'e onongeau hili 'a e 'alu

atu 'a Līhai mei Selūsalemá—'Oku tauhi 'e he kau Nīfai 'a e fono 'a Mōsesé pea nau tui kia Kalaisi, 'a ia ko e Tokotaha Mā'oni'oni 'o 'Isilelí. Ta'u 559–545 K.M. nai.

Ko 'eni ko au, Nīfai, 'oku ou fakamatala 'o kau ki he ngaahi folofola 'a ia kuó u tohí, 'a ia kuo lea 'aki 'i he ngutu 'o 'Īsaiá. He vakai, na'e lea 'aki 'e 'Īsaiá ha ngaahi me'a lahi 'a ia na'e "faingata'a ke mahino ki he tokolahi 'o hoku kakaí, koe'uhí he na'e 'ikai te nau 'ilo ki he anga 'o e kikite 'i he kau Siú.

2 He ko au, Nīfai, kuo 'ikai te u ako'i kiate kinautolu ha ngaahi me'a lahi 'o kau ki he anga 'o e kau Siú; he ko 'enu ngaahi ngāue ko e ngaahi ngāue ia 'o e fakapo'ulí, pea ko 'enu ngaahi "ngāue ko e ngaahi ngāue fakalielia.

3 Ko ia, 'oku ou tohi ki hoku kakaí, 'a kinautolu kotoa pē te nau ma'u 'amui 'a e ngaahi me'á ni 'a ia 'oku ou tohí, koe'uhi ke nau 'ilo 'a e ngaahi tautea 'a e 'Otuá, 'a ia 'e hoko ki he ngaahi pule'anga kotoa pē, 'o fakatatau ki he folofola kuó ne folofola 'akí.

4 Ko ia, tokanga mai, 'e hoku kakai, 'a ia 'oku 'o e fale 'o 'Isilelí, pea fakafanongo ki he'eku ngaahi leá; neongo 'oku ta'emahino kiate kimoutolu 'a e ngaahi lea 'a 'Īsaiá, ka 'oku mahinongofua ia kiate kinautolu kotoa pē 'oku fonu 'i he

28a FK Ta'u 720 K.M. nai, na'e kikite'i 'a e kavenga pe pōpoaki 'o e faka'auha ko 'enī

ki he kau Filisitiá, ka 'e malu pē 'a Siuta ia. b 2 Ng. Tu'i 16:20. 32a FFL Saione.

b PĒ kumi hūfanga ai. c Sēf. 3:12. 25 1a 2 Nīfai 25:5–6. 2a 2 Ng. Tu'i 17:13–20.

“laumālie ‘o e ^bkikité. Ka ‘oku ou fai kiate kimoutolu ha kikitē, ‘o fakatatau ki he laumālie ‘a ia ‘oku ‘iate aú; ko ia te u kikitē ‘o fakatatau mo e ‘mahinongofua ‘a ia kuo ‘iate au talu mei he taimi na‘á ku ha‘u ai mei Selūsalema mo ‘eku tamaí; he vakai, ‘oku fiefia ‘a hoku lotó ‘i he lea mahinongofua ki hoku kakaí, koe‘uhi ke nau ako ai.

5 ‘Io, pea ‘oku fiefia ‘a hoku laumālié ‘i he ngaahi lea ‘a “Īsaiá, he na‘á ku ha‘u mei Selūsalema, pea kuo mamata ‘a hoku ongo matá ki he ngaahi me‘a ‘a e kau ^bSiú, pea ‘oku ou ‘ilo ‘oku mahino ki he kau Siú ‘a e ngaahi lea ‘a e kau palōfitá, pea ‘oku ‘ikai mo ha kakai kehe ‘oku mahino kiate kinautolu ‘a e ngaahi me‘a ‘a ia na‘e lea ‘aki ki he kau Siú, ki he‘eku fānaú, ‘o hangē pē ko kinautolú, kae ‘oua kuo akonekina ‘a kinautolu ‘i he anga ‘o e ngaahi me‘a ‘a e kau Siú.

6 Kae vakai, ko au, Nīfai, kuo ‘ikai te u ako‘i ‘a ‘eku fānaú ‘i he anga ‘o e me‘a ‘a e kau Siú; kae vakai, ko au, na‘á ku nofo ‘i Selūsalema, ko ia ‘oku ou ‘ilo ai ki he ngaahi potu takatakai ki aí; pea kuó u lea ki he‘eku fānaú ‘o kau ki he ngaahi tautea ‘a e ‘Otuá, ‘a ia kuo ^atō ki he kau Siú, ‘o hangē ko e ngaahi me‘a

kotoa pē kuo lea ‘aki ‘e ‘Īsaiá, pea ‘oku ‘ikai te u tohi ia.

7 Kae vakai, ‘oku ou hoko atu ke fai ‘a ‘eku kikitē ‘a‘aku, ‘o fakatatau ki he‘eku lea “mahinongofuá; ‘a ia ‘oku ou ‘ilo ‘oku ‘ikai lava ke hala ai ha tangata; ka neongo iá, ‘i he ngaahi ‘aho ‘a ia ‘e fakahoko ai ‘a e ngaahi kikitē ‘a ‘Īsaiá, ‘e ‘ilo‘i fakapapau ai ‘e he kakaí, ‘i he ngaahi taimi ‘e fakahoko ai iá.

8 Ko ia, ‘oku “mahu‘inga ia ki he fānau ‘a e tangatá, pea ko ia ‘oku mahalo ‘oku ‘ikai ‘aonga iá, ‘oku kau tonu kiate kinautolu ‘a ‘eku leá, pea ‘e fai ‘a e ngaahi leá pē ki hoku kakai ^b‘o‘okú; he ‘oku ou ‘ilo ‘e ‘aonga lahi ia kiate kinautolu ‘i he ngaahi ‘aho ‘faka‘osí; he ‘e mahino kiate kinautolu ‘i he ‘aho ko iá; ko ia, kuó u tohi ai ia ke ‘aonga kiate kinautolu.

9 Pea hangē ko hono “faka‘auha ‘a e to‘u tangata ‘e taha ‘i he kau Siú ko e tupu mei he angahalá, kuo pehē pē ‘a honau faka‘auha mei he to‘u tangata ki he to‘u tangata ‘o fakatatau mo ‘enau ngaahi fai hiá; pea kuo te‘eki ai faka‘auha ha ní‘ihi ‘iate kinautolu kā ‘i he ^btomu‘a fakahā ia kiate kinautolu ‘e he kau palōfita ‘a e ‘Eikí.

10 Ko ia, kuo fakahā kiate kinautolu ‘o kau ki he faka‘auha ‘a ia ‘e hoko kiate kinautolú, ‘o

4a FFL Laumālie
Mā‘oni‘oni.

b FFL Kikite, Kikitē‘i.

c 2 Nīfai 31:3; 33:5–6;
Sēkope 4:13.

5a 1 Nīfai 19:23;

3 Nīfai 23:1.

b FFL Siú, Kau.

6a 2 Nīfai 6:8;

Hilam. 8:20–21.

7a 2 Nīfai 32:7;

‘Alamā 13:23.

8a FFL Folofolá—

Mahu‘inga ‘o e
ngaahi folofolá.

b ‘Īnosi 1:13–16;

Molom. 5:12–15;
T&F 3:16–20.

c FFL ‘Aho Faka‘osí,
Ngaahi.

9a Selem. 39:4–10;

Mātiu 23:37–38.

b ‘Āmosi 3:7;

1 Nīfai 1:13.

ka hili pē ‘a e ‘alu ‘a ‘eku tamaí mei Selūsalemá; ka neongo iá, na ‘a nau fakafefeka honau lotó; pea kuo “faka‘auha ‘a kinautolu ‘o hangē ko ‘eku kikité, tuku kehe pē ‘a kinautolu kuo ^b‘ave pōpula ki Pāpiloné.

11 Pea ko ‘eni, ‘oku ou lea ‘aki ‘eni koe‘uhi ko e laumālie ‘a ia ‘oku ‘iate aú. Pea neongo kuo ‘ave ‘a kinautolu kā te nau toe foki mai, ‘o ma‘u ‘a e fonua ko Selūsalemá; ko ia, ‘e toe “faka-foki ‘a kinautolu ki he fonua ‘o honau tofi‘á.

12 Kae, vakai, ‘e ‘iate kinautolu ‘a e ngaahi tau, mo e ngaahi ongoongo ‘o e ngaahi tau; pea ‘o ka hokosia ‘a e ‘aho ‘a ia ‘e fakahā ai ‘e he “‘Alo pē Taha na‘e Fakatupu ‘o e Tamai, ‘io, ‘a ia ko e Tamai ‘o e langí pea mo e māmaní, pea fakahā ia kiate kinautolu ‘i he kakanó, vakai, te nau lí‘aki ia, ko e tupu mei he‘enau ngaahi angahalá, mo e fefeka ‘o honau lotó, pea mo e kekeva ‘o honau kiá.

13 Vakai, te nau “kalusefai ia; pea hili hono telio ia ‘i ha ^bfonualoto ‘i ha ‘aho ‘e ‘tolu, te ne ^a‘toe tu‘u mei he pekiá, mo e fakamo‘ui ‘i hono kapakaú; pea ko kinautolu kotoa pē ‘e tui ki hono huafá ‘e fakamo‘ui ‘i he pule‘anga ‘o e ‘Otuá. Ko ia, ‘oku fiefia ‘a hoku laumalié ke kikite

‘o kau kiate ia, he kuó u ‘mamata ki hono ‘ahó, pea ‘oku fakalangilangi‘i ‘e hoku lotó ‘a hono huafá mā‘oni‘oní.

14 Pea vakai ‘e hoko ‘o pehē ‘o ka hili ‘a e toe tu‘u ‘a e “Mīsaia mei he pekiá, mo ‘ene fakahā ia ‘e ia ki hono kakaí, ‘a kinautolu kotoa pē ‘e tui ki hono huafá, vakai, ‘e toe ^bfaka‘auha ‘a Selūsalema; he ko e mala‘ia kiate kinautolu ‘oku tau‘i ‘a e ‘Otuá pea mo e kakai ‘o hono siasí.

15 Ko ia, ‘e “fakamovetevete ‘a e kau ^bSiú ‘i he ngaahi pule‘anga kotoa pē; ‘io, pea ‘e faka‘auha foki mo ‘Pāpilone; ko ia, ‘e fakamovetevete ‘a e kau Siú ‘e ha ngaahi pule‘anga kehe.

16 Pea hili honau fakamoveteveté, pea mo e tautea‘i ‘a kinautolu ‘e he ‘Eiki ko e ‘Otuá ‘aki ‘a e ngaahi pule‘anga kehe ‘i he ngaahi to‘u tangata lahi, ‘io, ‘o fai mai mei he to‘u tangata ki he to‘u tangata kae ‘oua ke fakaloto‘i ‘a kinautolu ke “tui kia Kalaisi, ko e ‘Alo ‘o e ‘Otuá, pea ki he fakalelei, ‘a ia ‘oku ta‘e-fakangatangata ki he fa‘ahinga kotoa ‘o e tangatá—pea ‘o ka hokosia ‘a e ‘aho ko ia ‘a ia te nau tui ai kia Kalaisi, pea hū ki he Tamai ‘i hono huafá, ‘aki ‘a e loto-ma‘a mo e ngaahi nima ma‘a, ‘o ‘ikai toe ‘amanaki ki ha Mīsaia kehé, pehē ‘e hokosia ‘i

10a 1 Nifai 7:13;

2 Nifai 6:8;

‘Amenai 1:15;

Hilam. 8:20–21.

b 2 Ng. Tu‘i 24:14;

Selem. 52:3–16.

11a ‘Ēsela 1:1–4;

Selem. 24:5–7.

12a FFL ‘Alo pē Taha na‘e

Fakatupú.

13a Luke 23:33.

b Sione 19:41–42;

1 Nifai 19:10.

c Luke 24:6–7;

Mōsaia 3:10.

d FFL Toetu‘ú.

e 1 Nifai 11:13–34.

14a FFL Mīsaia.

b Luke 21:24;

SS—M 1:1–18.

15a Nehem. 1:8–9;

2 Nifai 10:6.

b FFL Siu, Kau.

c FFL Pēpeli, Pāpilone.

16a 2 Nifai 10:6–9; 30:7;

Molom. 5:14.

he taimi ko iá, 'a e 'aho 'a ia kuo pau ke 'aonga ke nau tui ai ki he ngaahi me'á ni.

17 Pea 'e toe 'ai 'e he 'Eikí 'a hono to'ukupú ko hono tu'oua ke 'fakafoki 'a hono kakaí mei honau tu'unga mole mo tō ki laló. Ko ia, te ne hanga 'o fai ha ngāue ^bfakafo mo faka'ulia 'i he fānau 'a e tangatá.

18 Ko ia, te ne 'omi 'a 'ene ngaahi ^afolofolá kiate kinautolu, 'a ia ko e ngaahi folofola 'e ^bfakamāu 'i 'aki 'a kinautolu 'i he 'aho faka'osí, koe'uhi 'e foaki ia kiate kinautolu koe'uhí ke 'fakaloto'í 'a kinautolu ke nau tui ki he Mīsaia mo'oni, 'a ia na'a nau lí'aki; ki hono fakaloto'í 'o kinautolu 'oku 'ikai 'aonga ke nau toe 'amanaki atu ki ha Mīsaia 'e hā'ele mai; koe'uhi 'e 'ikai ha'u mo ha taha, tuku kehe pē ha Mīsaia ^aloi 'a ia te ne kākāa'í 'a e kakaí; he 'oku taha pē 'a e Mīsaia 'a ia kuo lau ki ai 'a e kau palōfitá, pea ko e Mīsaia ko iá 'a ia 'e lí'aki 'e he kau Siú.

19 He 'oku hangē ko e ngaahi lea 'a e kau palōfitá, 'e hā'ele mai 'a e ^aMīsaia 'i he ta'u 'e ^bonongeau mei he taimi na'e 'alu ai 'a 'eku tamaí mei Selūsalemá; pea hangē ko e ngaahi lea 'a e kau palōfitá pea mo e lea 'a e ^cangelo

'a e 'Otuá, ko hono huafá ko Sīsū Kalaisi, ko e 'Alo 'o e 'Otuá.

20 Pea ko 'eni, 'e hoku kāinga, kuó u lea 'o mahinongofua koe'uhí ke 'oua na'a mou ma'u hala. Pea hangē 'oku mo'ui 'a e 'Eiki ko e 'Otuá 'a ia na'a ne ^a'omi 'a 'Isileli mei he fonua ko 'Isipité, 'o ne tuku kia Mōse 'a e mālohi ke ne ^bfakamo'ui 'a e ngaahi pule'angá 'i he hili hono u'u 'a kinautolu 'e he fanga ngata koná, 'o kapau te nau hanga atu honau matá ki he 'ngata 'a ia na'a ne hiki hake 'i honau 'aó, peá ne foaki foki kiate ia 'a e mālohi ke ne taa'í 'a e ^dmaká pea ha'u mei ai 'a e vaí; 'io, vakai 'oku ou pehē kiate kimoutolu, koe'uhi 'oku mo'oni 'a e ngaahi me'á ni, pea hangē 'oku mo'ui 'a e 'Eiki, ko e 'Otuá, pehē kuo 'ikai ke tuku mai mo ha toe 'huafa kehe 'i he lalo langí, kā ko e Sīsū Kalaisi ko 'eni, 'a ia kuó u lau ki ai, 'a ia 'e lava 'o fakamo'ui ai 'a e tangatá.

21 Ko ia, ko hono 'uhinga 'eni kuo tala'ofa ai 'e he 'Eiki ko e 'Otuá kiate au 'e tauhi mo malu'í 'a e ngaahi me'á ni 'a ia 'oku ou ^atohi, pe 'e tukufakaholo mai ia 'i hoku hakó, mei he to'u tangata ki he to'u tangata, koe'uhi ke lava 'o fakahoko 'a e

17a 2 Nifai 21:11–12; 29:1.
 FFL Fakafoki Mai 'o e Ongoongolelé.
 b 'Īsaia 29:14;
 2 Nifai 27:26;
 3 Nifai 28:31–33.
 18a 2 Nifai 29:11–12;
 33:11, 14–15.
 b FFL Fakamaau Faka'osí.
 c 2 Nifai 26:12–13.
 d FFL Fili 'o Kalaisí.

19a FFL Sīsū Kalaisi—
 Ngaahi kikite kau ki hono 'alo'í mai mo e pekia 'a Sīsū Kalaisí.
 b 1 Nifai 10:4;
 3 Nifai 1:1, 13.
 c 2 Nifai 10:3.
 20a 'Eke. 3:7–10;
 1 Nifai 17:24, 31;
 19:10.
 b Sione 3:14;
 1 Nifai 17:41.

c Nōmipa 21:8–9;
 'Alamā 33:19;
 Hilam. 8:14–15.
 d 'Eke. 17:6;
 Nōmipa 20:11;
 1 Nifai 17:29; 20:21.
 e Hōsea 13:4;
 Ngāue 4:10–12;
 Mōsaia 5:8;
 Mōse 6:52.
 FFL Fakamo'ui ('Eiki).
 21a 2 Nifai 27:6–14.

tala'ofa kia Siosefa, 'e 'ikai ^b'auha 'a hono hakó lolotonga 'a e kei tu'u 'a māmaní.

22 Ko ia, 'e 'alu atu 'a e ngaahi me'á ni mei he to'u tangata ki he to'u tangata lolotonga 'a e kei tu'u 'a māmaní; pea te nau 'alu atu 'o fakatatau ki he finangalo mo e fa'iteliha 'a e 'Otuá; pea ko e ngaahi pule'anga 'a ia 'e ma'u iá 'e ^afakamāu'i 'a kinautolu 'o fakatatau ki he ngaahi lea 'a ia kuo tohi.

23 He 'oku mau ngāue faivelenga ke tohi, ke ^afakaloto'i 'a 'emau fānaú, mo homau kāingá foki, ke nau tui kia Kalaisi, mo fakalelei ki he 'Otuá; he 'oku mau 'ilo 'oku 'i he ^b'alo'ofá 'a homau fakamo'uí, 'o ka hili 'emau fai 'a e me'a kotoa pē 'e ala 'faí.

24 Pea neongo 'oku mau tui kia Kalaisi, 'oku mau ^a'tauhi 'a e fonó 'a Mōsesé, pea 'amanaki atu 'i he tui mo'oni kia Kalaisi, kae 'oua ke fakahoko 'a e fonó.

25 He ko hono 'uhinga 'eni na'e tuku mai ai 'a e ^a'fonó; ko ia kuo hoko 'o ^b'mate ai 'a e fonó kiate kimautilu, pea 'oku fakamo'uí 'a kimautilu 'ia Kalaisi koe'uhi ko 'emau tuí; kā 'oku mau tauhi 'a e fonó koe'uhi ko e ngaahi fekaú.

26 Pea 'oku mau ^a'lea 'ia Kalaisi, 'oku mau fiefia 'ia Kalaisi, 'oku

mau malanga 'aki 'a Kalaisi, 'oku mau ^b'kikite 'ia Kalaisi, pea 'oku mau tohi 'o fakatatau mo 'emau ngaahi kikité, ke 'ilo 'e he 'emau ^a'fānaú ki he tupu'anga 'a ia te nau lava ke sio ki ai ke ma'u ai ha ^a'fakamolemole 'o 'emau ngaahi angahalá.

27 Ko ia, 'oku mau lea 'o kau ki he fonó koe'uhí ke 'ilo 'e he 'emau fānaú ki he mate 'a e fonó; pea 'i he 'ilo ki he mate 'o e fonó te nau lava 'o 'amanaki ki he mo'ui ko ia 'oku 'ia Kalaisí, pea 'ilo'i 'a e 'uhinga na'e tuku mai ai 'a e fonó. Pea hili hono fakahoko 'o e fonó 'ia Kalaisí, 'e 'ikai 'aonga ke nau fakafefeka honau lotó kiate ia 'i he taimi 'oku totonu ke lí'aki ai 'a e fonó.

28 Pea ko 'eni vakai, 'e hoku kakai, ko ha kakai ^a'kia-kekeva 'a kimoutolu; ko ia, kuó u lea 'o mahinongofua kiate kimoutolu, koe'uhi ke 'oua na'a ta'e mahino kiate kimoutolu. Pea ko e ngaahi lea 'a ia kuó u lea 'aki 'e tu'u ia ko ha ^b'fakamo'oni ke talatalaaki'i 'a kimoutolu; he 'oku fe'unga ia ke ^a'ako'i ki ha tangata 'a e hala totonú; he ko e hala totonú ke tui kia Kalaisi pea 'ikai faka'ikai'i ia; he 'i ho'omou faka'ikai'i iá 'oku mou faka'ikai'i ai mo e kau palōfitá pea mo e fonó.

21b 'Āmosi 5:15;
2 Nifai 3:16;
'Alamā 46:24–27.

22a 2 Nifai 29:11;
33:10–15;
3 Nifai 27:23–27.

23a FFL Fānaú.
b Loma 3:23–24;
2 Nifai 2:4–10;
Mōsaia 13:32;

'Alamā 42:12–16;
T&F 138:4.
FFL 'Alo'ofá.
c Sēmisi 2:14–26.
FFL Ngāué, Ngaahi.
24a Sēkope 4:4–5.

25a FFL Fono 'a Mōsesé.
b Loma 7:4–6.
26a Sēkope 4:12;
Seilomi 1:11;

Mōsaia 3:13.
b Luke 10:23–24.
c FFL Fānaú.
d FFL Fakamolemole'i
'o e Ngaahi
Angahalá.
28a Mōsaia 3:14.
b FFL Fakamo'oni.
c 2 Nifai 33:10.

29 Pea ko 'eni vakai, 'oku ou pehē kiate kimoutolu ko e hala totonú ke tui kia Kalaisi, pea 'ikai faka'ikai'ia; pea ko Kalaisi 'a e Tokotaha Mā'oni'oni 'o 'Isilelí; ko ia, kuo pau ke mou punou hifo 'i hono 'aó, pea hū kiate ia 'aki 'a e kotoa 'o homou ^amālohí, 'atamaí, mo e iví, pea mo homou laumālié kotoa; pea kapau te mou fai 'eni 'e 'ikai 'aupito kapusi ki tu'a 'a kimoutolu.

30 Pea fakatatau ki hono 'aonga ke fai, 'oku totonu ke mou tauhi 'a e ngaahi ngāue mo e ngaahi ^aouau 'a e 'Otuá kae 'oua kuo fakahoko 'a e fono 'a ia na'e tuku kia Mōsesé.

VAHE 26

'E ngāue mai 'a Kalaisi ki he kau Nīfaí—'Oku tomu'a mamata 'a Nīfaí ki hono faka'auha 'o hono kakaí—Te nau lea hake mei he efú—'E fokotu'u hake 'e he kau Senitailé ha ngaahi siasi loi mo e ngaahi kautaha fufú—'Oku ta'ofi 'e he 'Eiki' 'a e ngāue fakataula'eiki kākaá. Ta'u 559–545 K.M. nai.

PEA hili 'a e ^atoe tu'u 'a Kalaisi mei he pekiá te ne ^bfakahā ia 'e ia kiate kimoutolu, ko 'eku fānau, mo hoku kāinga 'ofeina; pea ko e ngaahi folofola te ne folofola 'aki kiate kimoutolú 'e hoko ia ko e ^cfono 'a ia te mou fai ki ai.

2 He vakai, 'oku ou pehē kiate kimoutolu kuó u vakai 'e 'osi atu 'a e ngaahi to'u tangata lahi, pea 'e 'i ai 'a e ngaahi tau lalahi mo e ngaahi fakakikihi 'i hoku kakaí.

3 Pea hili 'a e hā'ele mai 'a e Mīsaiaí 'e tuku ha ngaahi ^afaka'ilonga ki hoku kakaí ki hono ^b'alo'í, kae 'uma'ā mo 'ene pekiá mo e toetu'ú; pea 'e lahi mo fakamanavahē 'a e 'aho ko iá ki he kau fai angahalá, he te nau 'auha; pea 'oku tupunga 'a 'enau 'auhá mei he'enau kapusi ki tu'a 'a e kau palōfitá, mo e kau mā'oni'oní, pea tolomaka'i 'a kinautolu, mo tāmata'i 'a kinautolu; ko ia 'e a'u hake ki he 'Otuá mei he kelekelé 'a e tangi 'a e ^ctoto 'o e kau mā'oni'oní 'o talatalaaki'i 'a kinautolu.

4 Ko ia, ko kinautolu kotoa pē 'oku pōlepolé, mo kinautolu 'oku fai angahalá, 'oku ha'u 'a e 'aho 'e ^avela ai 'o 'osi 'a kinautolu, 'oku folofola 'e he 'Eiki 'o e Ngaahi Kau Taú, he te nau tatau mo e veve.

5 Pea ko kinautolu 'oku tāmata'i 'a e kau palōfitá mo e kau mā'oni'oní, 'e ^afolo hifo 'a kinautolu 'i he ngaahi potu loloto 'o e kelekelé, 'oku folofola 'e he 'Eiki 'o e Ngaahi Kau Taú; pea 'e 'ufi'ufi 'a kinautolu 'e he ngaahi ^bmo'ungá, pea 'e 'ave 'a kinautolu 'i he ngaahi 'ahiohió, pea 'e holo hifo kiate kinautolu

29a Teut. 6:5;

Ma'ake 12:29–31.

30a FFL Ouaú, Ngaahi.

26 1a 3 Nīfaí 11:1–12.

b 1 Nīfaí 11:7; 12:6.

c 3 Nīfaí 15:2–10.

3a 1 Nīfaí 12:4–6.

FFL Faka'ilongá.

b FFL Sīsū Kalaisi—

Ngaahi kikite kau ki hono 'alo'í mai mo e pekiá 'a Sīsū Kalaisi.

c Sēnesi 4:10;

2 Nīfaí 28:10;

Molom. 8:27.

4a 3 Nīfaí 8:14–24; 9:3, 9.

5a 1 Nīfaí 19:11;

3 Nīfaí 10:14.

b 3 Nīfaí 8:10; 9:5–8.

‘a e ngaahi falé ‘o laiki ‘a kinautolu ke momo-iiki pea momosi ‘a kinautolu ke efu.

6 Pea ‘e tautea’i ‘a kinautolu ‘aki ‘a e ngaahi mana, mo e ngaahi tapa ‘a e ‘uhila, mo e ngaahi mofuike, mo e ngaahi fa’ahinga faka’auha kotoa pē, koe’uhi ‘e tutu ‘a e afi ‘o e houhau ‘o e ‘Eikí kiate kinautolu, pea te nau tatau mo e veve, pea ‘oku ha’u ‘a e ‘aho ‘e vela ai ‘o ‘osi ‘a kinautolu, ‘oku folofola ‘e he ‘Eiki ‘o e Ngaahi Kau Taú.

7 ‘Oiauē ‘a e mamahi, mo e to’e ‘a hoku laumālié koe’uhi ko e mole ‘a e fa’ahinga kuo tāmāte’i ‘i hoku kakaí! He ko au, Nifai, kuó u mamata ki ai, pea ‘oku meimei faka’auha ai au ‘i he mamahi ‘i he ‘ao ‘o e ‘Eikí; ka kuo pau ke u tangi ki hoku ‘Otuá: ‘Oku ‘totonu ‘a ho ngaahi halá.

8 Kae vakai, ko e kau mā’oni’oni ‘a ia ‘oku tokanga ki he ngaahi lea ‘a e kau palōfitá, pea ‘ikai faka’auha ‘a kinautolu, ka nau sio ma’u pē kia Kalaisi ‘i he tui mo’oni koe’uhi ko e ngaahi faka’ilonga kuo fakahaá, neongo ‘a e ngaahi ‘afakatanga kotoa pē—vakai, ko kinautolu ia ‘e ^b‘ikai ke ‘auhá.

9 Ka ko e ‘Alo ‘o e Mā’oni’oni ‘e ‘ahā mai kiate kinautolu; pea te ne ^bfakamo’ui ‘a kinautolu, pea te nau ma’u ‘a e ‘melino ‘iate ia,

kae ‘oua kuo ‘osi atu ‘a e to’u tangata ‘e ‘tolu, pea ‘osi atu mo e tokolahi ‘o e to’u tangata hono ‘faá ‘i he mā’oni’oni.

10 Pea ‘o ka ‘osi atu ‘a e ngaahi me’á ni ‘e hoko vave mai ‘a e ‘faka’auha ki hoku kakaí; he neongo ‘a e ngaahi mamahi ‘a hoku laumālié, kā kuó u mamata ki ai; ko ia, ‘oku ou ‘ilo ‘e hoko ia; pea te nau fakatau atu ‘a kinautolu koe’uhi ko ha me’a noa pē; he ko e totongi ‘o ‘enau loto-híkisiá mo ‘enau valé te nau utu ‘a e ‘auha; koe’uhi ko ‘enau tukulolo ki he tēvoló mo ‘enau fili ‘a e ngaahi ngāue ‘o e fakapo’ulí kae ‘ikai ko e māmá, ko ia kuo pau te nau ō hifo ai ki ^bheli.

11 Koe’uhi ‘e ‘ikai ‘afāinga ma’u ai pē ‘a e Laumālie ‘o e ‘Eikí mo e tangatá. Pea ‘o ka tuku ‘e he Laumālié ‘ene feinga’i ‘a e tangatá ‘e hoko vave mai leva ‘a e faka’auhá, pea ‘oku mamahi hoku laumālié ‘i he me’á ni.

12 Pea hangē ko ‘eku lau ki hono ‘fakaloto’i ‘o e kau ^bSiú ko Sīsū ‘a e Kalaisi ‘mo’oni, ‘oku ‘aonga foki ke fakaloto’i mo e Senitailé ko Sīsū ‘a e Kalaisi, ko e ‘Otua Ta’engatá;

13 Pea ‘okú ne fakahā ia ‘e ia kiate kinautolu kotoa pē ‘oku tui kiate iá, ‘i he mālohi ‘o e ‘Laumālie Mā’oni’oni; ‘io, ki he

7a FFL Fakamaau Totonú.

8a FFL Fakatanga, Fakatanga’i.

b 3 Nifai 10:12–13.

9a 3 Nifai 11:8–15.

b 3 Nifai 17:7–9.

c 4 Nifai 1:1–4.

d 1 Nifai 12:11–12;

3 Nifai 27:30–32.

e ‘Alamā 45:10–12;

Hilam. 13:9–10.

10a ‘Alamā 45:9–14;

Molom. 8:1–9.

b FFL Heli.

11a ‘Eta 2:15.

12a 2 Nifai 25:18.

b 2 Nifai 30:7;

Molom. 5:14.

FFL Siú, Kau.

c Molom. 3:21.

13a FFL Laumālie Mā’oni’oni.

pule'anga, mo e fa'ahinga, mo e lea, mo e kakai fulipē, 'o ne fai 'a e ngaahi mana lalahi, mo e ngaahi faka'ilonga, mo e ngaahi me'a fakafo, 'i he lotolotonga 'o e fānau 'a e tangatá 'o fakatatau ki he'enua tuí.

14 Kae vakai, 'oku ou kikite kiate kimoutolu 'o kau ki he ngaahi 'aho "faka'osí; 'o kau ki he ngaahi 'aho ko ia 'e hanga ai 'e he 'Eiki ko e 'Otuá 'o ^bfaka-hoko mai ai 'a e ngaahi me'á ni ki he fānau 'a e tangatá.

15 'O ka hili 'a e faka'au'au hifo 'a hoku hakó mo e hako 'o hoku ngaahi tokouá 'i he ta'etuí, pea kuo te'ia 'a kinautolu 'e he kau Senitailé; 'io, 'i he hili hono 'ākilotoa takatakai'i kinautolu 'e he 'Eiki ko e 'Otuá, pea hili hono 'ākolo'i 'a kinautolu 'aki 'a e mo'ungá, pea langa mo e ngaahi kolotau ke malu'i kinautolú; pea hili honau tā hifo ke mā'ulalo 'i he efú, 'o 'ikai te nau kei mo'uí, kā 'e tohi pē 'a e ngaahi lea 'a e kau mā'oní'oní, pea 'e 'afio'i 'a e ngaahi lotu 'a e kau tui faivelengá, pea ko kinautolu kotoa kuo faka'au'au hifo 'i he ta'etuí 'e 'ikai ke fakangalo'i ia.

16 He ko kinautolu 'e 'auhá te nau "lea mai kiate kinautolu mei he kekelelé, pea 'e ongo hake 'a 'enua leá mei he loto efú, pea 'e tatau 'a honau le'ó mo ha taha 'oku ma'u ha laumalie 'uli; koe-

'uhi 'e tuku kiate ia 'e he 'Eiki ko e 'Otuá, 'a e mālohi ke ne fafana 'o kau kiate kinautolu, 'o hangē ko e fai ia mei he kekelelé; pea 'e fafana mai 'a 'enua leá mei he efú.

17 He 'oku folofola pehe 'e he 'Eiki ko e 'Otuá: Te nau "tohi 'a e ngaahi me'a 'e fai 'iate kinautolú, pea 'e tohi mo fakama'u ia 'i ha tohi, pea 'e 'ikai ma'u ia 'e kinautolu kuo faka'au'au hifo 'i he ta'etuí, he 'oku nau ^bfeinga ke faka'auha 'a e ngaahi me'a 'a e 'Otuá.

18 Ko ia, ko e me'a kiate kinautolu kuo faka'auhá na'e faka'auha vave 'a kinautolu; pea ko e fu'u tokolahi 'o honau ngaahi fili fakailifiá te nau hangē ko e "kafukafu 'a ia 'oku mole atu— 'io, 'oku folofola pehenu 'e he 'Eiki ko e 'Otuá: 'E hoko ia 'i he kemo, pea fakafokifā—

19 Pea 'e hoko 'o pehē, ko kinautolu kuo faka'au'au hifo 'i he ta'etuí, 'e "te'ia 'a kinautolu 'i he nima 'o e kau Senitailé.

20 Pea kuo fielahe 'a e kau Senitailé 'i he "híkisia honau matá 'o pehē 'oku nau lelei ange he kakai kehé, pea kuo nau ^btūkia, koe'uhi ko hono lahi 'o honau 'maka-tūkia'angá, pea kuo nau fokotu'u 'a e ngaahi "siasi lahi; ka neongo iá 'oku nau manuki ki he mālohi mo e ngaahi mana 'a e 'Otuá, pea nau vikia pē 'a honau poto 'onautolú

14a FFL 'Aho Faka'osí,
Ngaahi.

b FFL Fakafoki Mai 'o e
Ongoongoleléi.

16a 'Isaia 29:4;
Molomai 10:27;
Mōsese 7:62.

FFL Tohi 'a
Molomoná.

17a 2 Nifai 29:12.

b 'Inosi 1:14.

18a Molom. 5:16–18.

19a 3 Nifai 16:8–9;
20:27–28.

20a FFL Loto-híkisia.

b 1 Nifai 13:29, 34.

FFL Hē mei he Mo'oní.

c 'Isikeli 14:4.

d 1 Nifai 14:10; 22:23;

Molom. 8:28.

mo 'enua "iló, koe'uhi pē ke nau ma'ua ha totongi, pea fakatupu ha 'mamahi 'a e masivá.

21 Pea 'oku lahi 'a e ngaahi siasi kuo fokotu'u 'a ia 'oku fakalanga 'a e "femeheka'akí mo e feke'ike'í mo e tāufehi'á.

22 Pea kuo 'i ai foki mo e ngaahi kautaha "fufū, 'io 'o hangē ko e ngaahi kuonga 'i mu'á, 'o tatau mo e ngaahi kautaha fufū 'a e tēvoló, he ko e tupu'anga ia 'o e ngaahi me'á ni kotoa; 'io, ko e tupu'anga 'o e fakapoó mo e ngaahi ngāue 'o e fakapo'ulí; 'io, pea 'okú ne tataki 'a kinautolu 'i honau kiá 'aki 'a e filo vavae, kae 'oua kuó ne ha'iha'i 'a kinautolu 'aki 'a 'ene ngaahi afo mālohí ke ta'engata.

23 He vakai, 'e hoku kāinga 'ofeina, 'oku ou pehē kiate kimoutolu 'oku 'ikai ngāue 'a e 'Eiki ko e 'Otuá 'i he fakapo'uli.

24 'Oku 'ikai te ne fai ha me'á 'o kapau 'e 'ikai 'aonga ia ki he kakai 'o e māmaní; he 'okú ne "ofa ki he māmaní, 'io, 'o a'u ki he'ene tuku hifo 'a 'ene mo'ui 'a'aná koe'uhi ke ne tohoaki kiate ia 'a e kakai ^bfulipē. Ko ia, 'oku 'ikai te ne fekau ki ha tokotaha ke 'oua te ne ma'ua 'a 'ene fakamo'uí.

25 Vakai, 'okú ne tangi koā ki ha taha, 'o pehē: 'Alu 'iate au? Vakai, 'oku ou pehē kiate

kimoutolu, 'Oku 'ikai; ka 'okú ne folofola: Mou "ha'u kiate au, 'a kimoutolu kotoa pē 'a e ngaahi ngata'anga 'o e māmaní, ^bfakatau mai 'a e hu'a huhu mo e hu'a hone ta'e-ha-pa'anga pea ta'e-ha-totongi.

26 Vakai, kuó ne fekau koā ki ha ni'ihí ke nau 'alu ki tu'a mei he ngaahi fale lotú, pe mei he ngaahi fale 'o e lotú? Vakai, 'oku ou pehē kiate kimoutolu, Kuo 'ikai.

27 Kuó ne fekau koā ki ha ni'ihí ke 'oua na'a nau ma'u 'a 'ene "fakamo'uí? Vakai, 'oku ou pehē kiate kimoutolu, Kuo 'ikai; ka kuó ne ^bfoaki ta'etotongi ia ki he kakai fulipē; pea kuó ne fekau ki hono kakai ke nau fakaloto'i 'a e kakai kotoa pē ke 'fakatomala.

28 Vakai, kuo fekau koā 'e he 'Eiki ki ha ni'ihí ke 'oua na'a nau ma'u mei he'ene angalelei? Vakai, 'oku ou pehē kiate kimoutolu, Kuo 'ikai; ka 'oku ma'u 'a e faingamālie 'a e kakai "fulipē, 'o tatau 'a e tangata taki taha, pea 'oku 'ikai ta'ofi ha taha.

29 'Okú ne tu'utu'uni ke 'oua na'a 'i ai ha "ngāue fakataula'eiki kākā, he vakai, ko e ngāue fakataula'eiki kākā 'a hono malanga 'aki mo hono fokotu'u 'e ha kau tangata 'a kinautolu ko ha maama ki māmani, koe'uhi ke nau ma'ua ha totongi mo e ^bfakamālō 'a e māmaní; ka

20e Molom. 9:7–8;

2 Nifai 9:28.

f 'Īsaia 3:15;

2 Nifai 13:15.

21a FFL Meheká.

22a FFL Kautaha Fufū,
Ngaahi.

24a Sione 3:16.

b 3 Nifai 27:14–15.

25a 'Alamā 5:33–35;

3 Nifai 9:13–14.

b 'Īsaia 55:1–2.

27a FFL Fakamo'uí.

b 'Efesō 2:8;

2 Nifai 25:23.

c FFL Fakatomala,

Fakatomala'í.

28a Loma 2:11;

1 Nifai 17:33–35.

29a FFL Ngāue

Fakataula'eiki Kākā.

b T&F 121:34–37.

‘oku ‘ikai te nau feinga ki he lelei ‘a Saioné.

30 Vakai, kuo tapui ‘e he ‘Eiki ‘a e me‘á ni; ko ia, kuo fai ai ‘e he ‘Eiki ko e ‘Otuá ha fekau ke ma‘u ‘e he kakai kotoa pē ‘a e “manava‘ofá, pea ko e manava‘ofa ko iá ‘a e ^b‘ofá. Pea kapau ‘e ‘ikai te nau ma‘u ‘a e manava‘ofá, ko e me‘a noa pē ‘a kinautolu. Ko ia, kapau ‘oku nau ma‘u ‘a e manava‘ofá ‘e ‘ikai te nau tuku ‘a e tangata ngāue ‘i Saioné ke mate.

31 Kā ko e tangata ngāue ‘i “Saioné te ne ngāue ma‘a Saione; he kapau te nau ngāue koe‘uhi ko e ^bpa‘angá te nau mala‘ia.

32 Pea ‘ikai ia ko ia pē, kā kuo toe “fekau ‘e he ‘Eiki ko e ‘Otuá ke ‘oua na‘a fakapō ‘e ha tangata; ke ‘oua na‘a nau loi; ke ‘oua na‘a nau kaiha‘a; ke ‘oua na‘a nau ^btakuanoa ‘a e huafa ‘o e ‘Eiki ko honau ‘Otuá; ke ‘oua na‘a nau meheka; ke ‘oua na‘a ‘iate kinautolu ‘a e fakafāsifasi; ke ‘oua na‘a nau fakakikihi ‘iate kinautolu; ke ‘oua na‘a nau fai ‘a e ngaahi fe‘auaki; pea ke ‘oua na‘a nau fai ha taha ‘o e ngaahi me‘á ni; he ko ia ia ‘oku fai iá, te ne mala‘ia.

33 He ‘oku ‘ikai ke tupu mei he ‘Eiki ha taha ‘o e ngaahi angahalá ni; he ‘okú ne fai ‘a ia ‘oku lelei ‘i he fānau ‘a e tangatá; pea ‘oku ‘ikai te ne fai ha me‘a ‘o kapau ‘oku ‘ikai mahinongofua ia ki he fānau ‘a e tangatá; pea

‘okú ne fakaafe‘i ‘a kinautolu kotoa pē ke nau ha‘u kiate ia ‘o ma‘u ‘i he‘ene angalelei; pea ‘oku ‘ikai te ne “ta‘ofi ha tokotaha ‘oku ha‘u kiate ia, pe ko ha ‘uli‘uli pe hinehina, pe ko ha pōpula pe tau‘atāina, pe ko ha tangata pe fefine; pea ‘okú ne manatu‘i ‘a e kau ^bhīteni; pea ‘oku tatau ‘a e kakai ‘fulipē ‘i he ‘ao ‘o e ‘Otuá, ‘a e Siú mo e Senitailé fakatou‘osi.

VAHE 27

‘E ‘ufi‘ufi ‘e he fakapo‘ulí mo e hē mei he mo‘oni ‘a e funga ‘o e māmaní ‘i he ngaahi ‘aho faka‘osi—‘E ‘omai ‘a e Tohi ‘a Molomoná—‘E ‘i ai ha kau fakamo‘oni ‘e toko tolu te nau fakamo‘oni ki he tohi—‘E pehē ‘e he tangata potó ‘oku ‘ikai te ne lava ‘o lau ha tohi kuo fakama‘u—‘E fakahoko ‘e he ‘Eiki ha ngāue fakaofa mo faka‘ulia—Fakafehoanaki mo e ‘Isaia vahe 29. Ta‘u 559–545 K.M. nai.

KAE vakai, ‘i he ngaahi ‘aho “faka‘osi, pe ‘i he ngaahi ‘aho ‘o e kau Senitailé—‘io, vakai ko e ngaahi pule‘anga kotoa ‘o e kau Senitailé mo e kau Siú foki, ‘a kinautolu ‘a ia ‘e ha‘u ki he funga ‘o e fonua ní pea mo kinautolu foki ‘a ia te nau ‘i ha ngaahi fonua kehé, ‘io, ‘i he funga ‘o e ngaahi fonua kotoa pē ‘o e māmaní, vakai, te nau konā ‘i he angahalá mo e ngaahi

30a Molonai 7:47–48.

FFL Manava‘ofá.

b FFL ‘Ofá.

31a FFL Saioné.

b Sēkope 2:17–19;

T&F 11:7; 38:39.

32a FFL Fekau ‘a e ‘Otuá, Ngaahi.

b FFL Lea Ta‘efe‘ungá.

33a Ngāue 10:9–35, 44–45.

b ‘Alamā 26:37.

c Loma 2:11;

1 Nifai 17:35.

27 1a FFL ‘Aho Faka‘osi, Ngaahi.

fa'ahinga anga-fakalielia kotoa pē—

2 Pea 'o ka hokosia 'a e 'aho ko iá, 'e tautea'i 'a kinautolu 'e he 'Eiki 'o e Ngaahi Kau Tau, 'aki 'a e mana mo e mofuike pea mo e 'u'ulu lahi, mo e matangi, mo e afā, pea mo e 'ulo 'o e afi faka'auhá.

3 Pea ko e ngaahi "pule'anga kotoa pē 'a ia 'oku ^btau'i 'a Saione, mo fakamamahi'i iá, 'e hangē ko ha misi 'o ha me'a hā mai 'i he pō; 'io, 'e hoko kiate kinautolu, 'o hangē 'oku hoko ki ha tangata fiekaia 'a ia 'oku misi, pea vakai 'okú ne kai ka 'okú ne 'ā hake pea 'oku 'ikai ke mākona 'a hono laumālié; pe tatau mo e tangata 'oku fieinua 'a ia 'oku misi, pea vakai 'okú ne inu ka 'okú ne 'ā hake pea vakai 'okú ne vaivaia, pea 'oku 'ikai fiemālie 'a hono laumālié; 'io, 'e pehē pē 'a e fu'u tokolahi 'o e ngaahi pule'anga kotoa pē 'a ia 'oku tau'i 'a e Mo'unga ko Saioné.

4 He vakai, ko kimoutolu kotoa pē 'oku fai angahalá, ta'ofi 'a kimoutolu pea mou fifili, he te mou kaila, mo tangi; 'io, te mou konā kae 'ikai 'i he uaine, te mou tāsipa kae 'ikai 'i he inu mālohi.

5 He vakai, kuo lilingi hifo kiate kimoutolu 'e he 'Eiki 'a e laumālie 'o e mohe ma'u. He vakai, kuo mou kuikui 'a homou matá, pea kuo mou lí'aki 'a e kau

palōfitá; pea ko homou kau pulé, mo e kau tangata kikité, kuó ne fufuu'i koe'uhi ko ho'omou angahalá.

6 Pea 'e hoko 'o pehē 'e 'omi 'e he 'Eiki ko e 'Otuá kiate "kimoutolu 'a e ngaahi lea 'o ha ^btohi, pea ko e ngaahi lea ia 'anautolu kuo mohé.

7 Pea vakai kuo "fakama'u 'a e tohi; pea 'e 'i he tohi ha ^bfakahā mei he 'Otuá, mei he kamata'anga 'o māmaní 'o a'u ki hono "ngata'angá.

8 Ko ia, koe'uhi ko e ngaahi me'a kuo "fakama'ú, 'e ^b'ikai fakahā 'a e ngaahi me'a kuo fakama'ú 'i he 'aho 'o e fai angahala mo e ngaahi anga-fakalielia 'a e kakaí. Ko ia 'e ta'ofi meiate kinautolu 'a e tohi.

9 Ka 'e 'oange 'a e tohi ki ha "tangata, pea te ne 'ave 'a e ngaahi lea 'o e tohi, 'a ia ko e ngaahi lea "anautolu kuo mohe 'i he efú, pea te ne 'oange 'a e ngaahi lea ko iá ki ha tokotaha ^bkehe;

10 Kā ko e ngaahi lea kuo fakama'ú 'e 'ikai te ne fakahā ia, pea 'e 'ikai te ne fakahā foki 'a e tohi. Koe'uhi 'e fakama'u 'a e tohi 'i he māfimafi 'o e 'Otuá, pea ko e fakahā na'e fakama'ú 'e tauhi ia 'i he tohi 'o a'u ki he taimi 'oku finangalo ki ai 'a e 'Eiki, koe'uhi ke fakahā mai ai ia; he vakai, 'oku fakahā ai 'a e ngaahi me'a kotoa pē talu mei

2a 'Īsaia 24:6; 66:15–16;

Sēkope 6:3;

3 Nīfai 25:1.

3a 'Īsaia 29:7–8.

b 1 Nīfai 22:14.

6a Seilomi 1:2;

Molom. 5:12–13.

b 2 Nīfai 26:16–17;

29:12.

FFL Tohi 'a

Molomoná.

7a 'Īsaia 29:11–12;

'Eta 3:25–27; 4:4–7.

b Mōsaia 8:19.

c 'Eta 13:1–12.

8a 'Eta 5:1.

b 3 Nīfai 26:9–12;

'Eta 4:5–6.

9a T&F 17:5–6.

b SS—H 1:64–65.

hono 'ai 'a e tu'unga 'o e māmaní 'o a'u ki hono ngata'angá.

11 Pea 'oku ha'u 'a e 'aho 'e lau 'a e ngaahi lea 'o e tohi kuo fakama'ú mei he tumu'aki 'o e ngaahi falé; pea 'e lau ia 'i he mālohi 'o Kalaisí; pea 'e "fakahā 'a e ngaahi me'a kotoa pē ki he fānau 'a e tangatá, 'a e ngaahi me'a kotoa pē 'a ia kuo hoko 'i he fānau 'a e tangatá, pea mo e ngaahi me'a 'e hoko 'o a'u ki he ngata'anga 'o e māmaní.

12 Ko ia, 'i he 'aho ko iá 'o ka 'oange ai 'a e tohí ki he tangata 'a ia kuó u lau ki aí, 'e fufuu'i 'a e tohí mei he mata 'o e māmaní, koe'uhi ke 'oua na'a mamata ki ai 'a e mata 'o ha tokotaha tuku kehe pē 'o ka mamata ki ai ha kau "fakamo'oni 'e toko 'tolu, 'i he māfimafi 'o e 'Otuá, tuku kehe ia na'e 'oange ki ai 'a e tohí; pea te nau fakamo'oni ki hono mo'oni 'o e tohí pea mo e ngaahi me'a 'oku 'i aí.

13 Pea 'e 'ikai mamata ki ai mo ha tokotaha kehe, kā ko ha tokosi'i pē 'o fakatau mo e finangalo 'o e 'Otuá, ke fakamo'oni'i ki he fānau 'a e tangatá 'a 'ene folofolá; he kuo folofola 'e he 'Eiki ko e 'Otuá 'e lea 'a e ngaahi lea 'a e kau tui faivelengá 'o hangē ko ha lea mai ia "mei he pekiá.

14 Ko ia, 'e fai leva 'e he 'Eiki ko e 'Otuá ke 'omai 'a e ngaahi lea 'o e tohí; pea 'i he ngutu 'o e kau fakamo'oni tokolahi 'o faka-

tatau mo ia 'okú ne 'afio'i 'oku leleí te ne fakamo'oni'i 'a 'ene folofolá; pea 'e mala'ia ia 'oku "li'aki 'a e folofola 'a e 'Otuá!

15 Kae vakai, 'e hoko 'o pehē 'e folofola 'a e 'Eiki ko e 'Otuá kiate ia te ne 'oange ki ai 'a e tohí: 'Ave 'a e ngaahi leá ni 'a ia kuo 'ikai fakama'ú pea 'oange ia ki ha tokotaha kehe, koe'uhi ke ne fakahā ia ki ha tangata poto, 'o pehē: 'Oku ou kole ke ke "lau 'eni. Pea 'e pehē 'e he tangata potó: 'Omi ki heni 'a e tohí, pea te u lau ia.

16 Pea ko 'eni, koe'uhi ko e holi ki he fakamālō 'a e māmaní pea ke ma'u ha "totongí te nau lea 'aki 'eni, kae 'ikai koe'uhi ko e nāunau 'o e 'Otuá.

17 Pea 'e pehē 'e he tangatá. 'Oku 'ikai te u lava 'o 'omi 'a e tohí, he kuo fakama'u ia.

18 'E toki pehē 'e he tangata potó: 'Oku 'ikai te u lava 'o lau ia.

19 Ko ia 'e hoko 'o pehē, 'e toe 'oange 'e he 'Eiki ko e 'Otuá 'a e tohí mo hono ngaahi leá kiate ia 'oku 'ikai ke poto; pea 'e pehē 'e he tangata 'oku 'ikai potó: 'Oku 'ikai te u poto.

20 'E toki folofola kiate ia 'a e 'Eiki ko e 'Otuá: 'E 'ikai lau ia 'e he kau potó, he kuo nau lí'aki ia, pea 'oku ou mafai ke fai 'a 'eku ngāue pē 'a'akú; ko ia ke ke lau 'a e ngaahi lea 'a ia te u foaki kiate koé.

21 'Oua na'a "ala ki he ngaahi

11a Luke 12:3;
Molom. 5:8;
T&F 121:26–31.
12a Teut. 19:15.
b 2 Nīfai 11:3;
'Eta 5:2–4;

T&F 5:11, 15; 17:1.
13a 2 Nīfai 3:19–20;
33:13–15;
Molonai 10:27.
14a 2 Nīfai 28:29–30;
'Eta 4:8.

15a 'Īsaia 29:11–12;
SS—H 1:65.
16a FFL Ngāue
Fakataula'eiki Kākā.
21a 'Eta 5:1.

me'a 'a ia kuo fakama'ú, he te u fakahā mai ia 'i he taimi 'oku ou loto ki aí; he te u fakahā ki he fānau 'a e tangatá 'oku ou mafai ke fai 'a 'eku ngāue pē 'a'akú.

22 Ko ia, 'o ka 'osi 'a ho'o lau 'a e ngaahi lea 'a ia kuó u fekau kiate koé, mo ma'u 'a e kau "fakamo'oni 'a ia kuó u tala'ofa kiate koé, pea te ke toe fakama'u leva 'a e tohí, pea fufuu'i hake ia kiate au, koe'uhi ke u lava 'o fakatolonga 'a e ngaahi lea kuo 'ikai te ke laú, kae 'oua ke u pehē 'oku lelei 'i hoku poto 'o'okú ke fakahā 'a e ngaahi me'a kotoa pē ki he fānau 'a e tangatá.

23 He vakai, ko e 'Otua au; pea ko e 'Otua au 'o e ngaahi "mana; pea te u fakahā ki he māmani 'oku ou ^btatau 'i he 'aneafí, 'aho nī, pea ta'engatá; pea 'oku 'ikai te u ngāue 'i he fānau 'a e tangatá kae 'fakataatau pē ki he'enu tuí.

24 Pea 'e hoko 'o pehē foki 'e folofola 'a e 'Eiki kiate ia 'a ia 'e lau 'a e ngaahi lea 'e tuku kiate iá:

25 "Ko e me'a 'i he 'unu'unu mai 'a e kakaí ni kiate au 'aki honau ngutú, pea ^bfaka'apa'apa kiate au 'aki honau loungutú, ka 'oku mama'o 'aupito honau lotó meiate au, pea ko 'enu manavahē kiate aú 'oku tupu ia 'i he ngaahi 'akonaki 'a e tangata pē—

26 Ko ia, te u hanga ke fai ha

ngāue "fakafo 'i he kakaí ni, 'io, ko ha ngāue ^bfakafo mo faka'ulia, he ko e poto 'o 'enu kau tangata potó mo e kau tangata akonekiná 'e 'auha ia, pea 'e fufuu'i 'a e 'ilo 'a 'enu kau tangata fakapotopotó.

27 Pea 'e "mala'ia 'a kinautolu 'oku feinga lahi ke fufuu'i 'a 'enu akonakí mei he 'Eiki! Pea 'oku fai 'i he fakapo'uli 'a 'enu ngaahi ngāue; pea 'oku nau pehē: Ko hai 'oku mamata kiate kitautolu? pea ko hai 'okú ne 'ilo'i 'a kitautolu? Pea nau pehē foki: Ko e mo'oni ko ho'omou fulihi 'a e ngaahi me'á 'e tatau ia mo e 'umea 'a e ^btangata ngaohi ipú. Kae vakai, te u fakahā kiate kinautolu, 'oku folofola 'e he 'Eiki 'o e Ngaahi Kau Taú, 'oku ou 'ilo'i 'a 'enu ngaahi ngāue kotoa pē. He 'e lea koā 'e he me'a kuo ngaohi 'o kau kiate ia na'á ne ngaohi iá, na'e 'ikai te ne ngaohi au? Pe pehē 'e he me'a na'e langá, 'oku 'ikai te u 'ilo ki he me'a na'á ne faí?

28 Kae vakai, 'oku folofola 'e he 'Eiki 'o e Ngaahi Kau Taú: Te u fakahā ki he fānau 'a e tangatá 'oku toetoe si'i pea 'e liliu 'a Lapanoni ke hoko ko ha ngoue fua mo'ui; pea 'e lau 'a e ngoue fua mo'uí 'o hangē ha vao 'akau.

29 "Pea 'i he 'aho ko iá 'e fanongo 'a e tulí ki he ngaahi lea 'o e tohí, pea 'e mamata 'a e

22a FFL Fakamo'oni ki he Tohi 'a Molomoná, Kau.

23a FFL Maná.
b Hepelú 13:8.
c Hepelú 11;
'Eta 12:7–22.

25a 'Ísaia 29:13.
b Mätü 15:8.
c 2 Nifai 28:31.

26a 1 Nifai 22:8;
2 Nifai 29:1–2.
FFL Fakafoki Mai 'o e Ongoongoleléi.

b 'Ísaia 29:14;
2 Nifai 25:17.

27a 'Ísaia 29:15.
b Selem. 18:6.
29a 'Ísaia 29:18.

mata 'o e kuí mei he kakapú, pea mei he po'ulí.

30 Pea ko e kakai "angamaluú foki 'e fakatokolahi, pea ko 'enau ^bfiefiá 'e 'i he 'Eikí, pea ko e kau masiva 'i he kakai 'e fiefia 'i he Tokotaha Mā'oni'oni 'o 'Isilelí.

31 He hangē 'oku mo'ui 'a e 'Eikí 'e pehē 'enau sio ki hono tuku hifo 'o e tokotaha "fakamanavaheé ko ha me'a noa pē, pea 'oku faka'auha 'a e kakai 'oku manuki ki he ngaahi me'a 'a e 'Otuá, pea ko kinautolu kotoa pē 'oku lama ke angahalá 'oku motuhi atu 'a kinautolu;

32 Pea ko kinautolu 'oku "fakahalaia 'i ha tangata koe'uhi ko ha kupu'i lea, pea tau ha tauhele kiate ia 'oku valoki 'i he ^bmatapaá, mo 'fakasítu'a 'i 'a e angatonú, 'o lau ko ha me'a noa pē.

33 Ko ia, 'oku folofola peheni 'e he 'Eikí, 'a ia na'á ne huhu'i 'a 'Ēpalahamé, 'o kau ki he fale 'o Sēkopé: 'E 'ikai mā 'eni 'a Sēkope, pea 'ikai foki liliu 'o tea 'a hono fofongá.

34 Ka 'o ka ne ka "mamata ki he'ene fānaú, 'a ia ko e ngāue 'a hoku nimá, 'i hono lotolotongá, te nau fakatoputapu'i 'a hoku hingoá, pea fakatoputapu'i 'a e Tokotaha Mā'oni'oni 'o Sēkopé, pea manavahē ki he 'Otuá 'o 'Isilelí.

35 Ko kinautolu foki na'e "fehalaaki 'i he ngaahi me'a fakalaumālié te nau ma'u 'a e

'iló, pea ko kinautolu na'e lāungá te nau ^bako 'o 'ilo 'a e tokāteliné.

VAHE 28

'E fokotu'u ha ngaahi siasi loi 'i he ngaahi 'aho faka'osí—Te nau ako'i 'a e ngaahi tokāteline hala, ta'e'ao-nga, mo ngali vale—'E lahi 'a e hē mei he mo'oni ko e tupu mei he kau akonaki loi—'E fakatupu 'e he tēvoló ha 'ita lahi 'i he loto 'o e kakai—Te ne ako'i 'a e ngaahi fa'ahinga kotoa pē 'o e ngaahi tokāteline halá. Ta'u 559–545 K.M. nai.

PEA ko 'eni, vakai, 'e hoku kā-inga, kuó u lea kiate kimoutolu 'o fakatata ki he fekau kuo fai kiate au 'e he Laumālié; ko ia, 'oku ou 'ilo'i kuo pau ke hoko ia.

2 Pea ko e ngaahi me'a 'a ia 'e hiki mei he ^atohi 'e ^b'aonga lahi ia ki he fānau 'a e tangatá, kae lahi ange ki hotau hakó, 'a ia ko ha toenga 'o e fale 'o 'Isilelí.

3 He 'e hoko 'o pehē 'i he 'aho ko iá ko e ngaahi "siasi 'a ia kuo fokotu'u, kae 'ikai ki he 'Eikí, 'o ka nau ka fepehē'aki 'iate kinautolu: Vakai, ko au, 'oku ou 'o e 'Eikí; pea 'e pehē 'e he ni'ihi kehé: Ko au, 'oku ou 'o e 'Eikí; pea 'e lea pehē 'e kinautolu kotoa pē kuo nau langa hake ha ngaahi siasi, kae 'ikai ki he 'Eikí—

4 Pea te nau fakakikihi 'iate kinautolu; pea 'e fefakakikihi'aki

30a FFL Angamalū.

^b T&F 101:36.

31a 'Īsaia 29:20.

32a Luke 11:54.

^b 'Āmosi 5:10.

^c 2 Nifai 28:16.

34a 'Īsaia 29:23–24.

35a 2 Nifai 28:14;

T&F 33:4.

^b Taniela 12:4.

28 2a FFL Tohi 'a

Molomoná.

^b 1 Nifai 13:34–42; 22:9;

3 Nifai 21:6.

3a 1 Kol. 1:10–13;

1 Nifai 22:23;

4 Nifai 1:25–29;

Molom. 8:28, 32–38.

'a honau kau taula'eikí, pea te nau akonaki 'aki 'a honau "potó, 'o faka'ikai'i 'a e Laumālie Mā'oni'oni, 'a ia 'okú ne fakalea'i 'a e tangatá.

5 Pea 'oku nau "faka'ikai'i 'a e ^bmāfimafi 'o e 'Otuá, 'a e Tokotaha Mā'oni'oni 'o 'Isilelí; pea 'oku nau pehē ki he kakaí: Tokanga mai kiate kimautilu, pea mou fanongo ki he 'emau ngaahi akonakí; he vakai 'oku 'ikai ha 'Otua he 'ahó ni, he kuo fai 'e he 'Eikí mo e Huhu'í 'a 'ene ngāué, pea kuó ne tuku hono mālohí ki he tangatá;

6 Vakai, mou tokanga ki he 'eku akonakí; pea kapau te nau pehē kuo fai ha mana 'e he to'ukupu 'o e 'Eikí, 'oua na'a tui ki ai; he ko e 'aho ní 'oku 'ikai ko ha 'Otua ia 'o e ngaahi "mana; he kuó ne fai 'a 'ene ngāué.

7 'Io, pea 'e 'i ai 'a e tokolahi te nau pehē: Tau "kai mo inu mo fiefia, he te tau mate 'apongipongi; pea te tau lelei pē kitautolu.

8 Pea 'e 'i ai foki mo e tokolahi 'a ia 'e pehē: Kai, mo inu, mo fiefia; ka neongo iá, manavahē ki he 'Otuá—te ne "fakatonuhia'i pē 'a e fai 'o e ki'i angahala sí'í; 'io, fai ha ki'i ^bloi, tauhele'i ha tokotaha koe'uhi ko 'ene ngaahi leá, keli ha ^cluo ki ho kaungā'apí; he 'oku 'ikai ha

kovi 'i he me'á ni; pea fai 'a e ngaahi me'á ni kotoa pē, he te tau mate 'apongipongi; pea kapau te tau halaia, 'e taa'i 'a kitautolu 'e he 'Otuá 'aki ha ngaahi tā sí'isi'i, pea ka hili iá 'e fakamo'ui 'a kitautolu 'i he pule'anga 'o e 'Otuá.

9 'Io, pea 'e 'i ai 'a e tokolahi 'e pehē, 'enau ako'i 'a e ngaahi "tokāteline hala mo ta'e'aonga mo ^bvalé, pea nau fakafuofuolahi 'i honau lotó, pea 'ahi'ahi lahi ke fūfūnaki 'a 'enau ngaahi akonakí mei he 'Eikí; pea 'oku fai 'i he fakapo'ulí 'a 'enau ngaahi ngāué.

10 Pea ko e "toto 'o e kau mā'oni'oni 'e tangi mei he kekelelé 'o talatalaaki'i 'a kinautilu.

11 'Io, kuo nau hē kotoa pē mei he "halá; kuo nau hoko 'o ^bkovi.

12 Pea ko e tupu 'i he "lotohikisia, pea koe'uhi ko e kau akonaki loi mo e ngaahi tokāteline halá, kuo fakakovi'i 'a honau ngaahi siasí, pea kuo fiela'i 'a honau ngaahi siasí; pea ko e tupu 'i he lotohikisia kuo nau 'ulu-pupula ai.

13 'Oku nau "kaiha'a mei he kau ^bmasivá koe'uhi ko honau ngaahi fale lotu masaní; 'oku nau kaiha'a mei he masivá koe'uhi ko honau ngaahi kofu lelei; pea 'oku nau fakatanga'i 'a e

4a 2 Nīfai 9:28.

5a 2 Nīfai 26:20.

b 2 Tīm. 3:5.

c 'Alamā 30:28.

6a Molom. 8:26; 9:15–26.

7a 1 Kol. 15:32;

'Alamā 30:17–18.

8a Molom. 8:31.

b T&F 10:25;

Mōsese 4:4.

FFL Loí.

c LFkt. 26:27;

1 Nīfai 14:3.

9a Mātiu 15:9.

b 'Isikeli 13:3;

Hilam. 13:29.

10a Fakahā 6:9–11;

2 Nīfai 26:3;

Molom. 8:27;

'Eta 8:22–24;

T&F 87:7.

11a Hilam. 6:31.

b Molom. 8:28–41;

T&F 33:4.

12a LFkt. 28:25.

13a 'Isikeli 34:8.

b Hilam. 4:12.

angamaluú mo e angavaivaí, koe'uhi 'oku tupu 'i he'enu 'loto-híkisiá 'a 'enu 'ulu-pupulá.

14 'Oku nau "kia-kekeva mo 'ulu-mā'olunga; 'io, pea ko e tupu 'i he loto-híkisiá mo e fai angahalá mo e ngaahi anga-fakalieliá mo e ngaahi fe'auakí, kuo nau ^bhē ai kotoa tuku kehe pē ha tokosí'i, 'a ia ko e kau muimui anga-fakatōkilalo 'o Kalaisí; kae kehe, 'oku tākiekina 'a kinautolu, pea 'i he ngaahi me'a lahi 'oku nau fai hala koe'uhi 'oku ako'i 'a kinautolu 'aki 'a e ngaahi akonaki 'a e tangatá.

15 'Oiauē 'a e kau "potó, mo e kau akonekiná, mo e kau ma'u me'á, 'a ia 'oku 'ulu-pupula 'i he ^bhíkisiá 'a honau lotó, pea mo kinautolu kotoa pē 'oku malanga 'aki 'a e ngaahi tokāte-line halá, pea mo kinautolu kotoa pē 'oku fai 'a e ngaahi fe'auakí, mo fakakovi'i 'a e hā'ele'anga totonu 'o e 'Eikí; 'mala'ia, mala'ia, mala'ia kiate kinautolu, 'oku folofola 'e he 'Eiki ko e 'Otua Māfimafí, koe'uhí 'e kapusi hifo 'a kinautolu ki heli!

16 Mala'ia kiate kinautolu 'oku "tafoki mei he angatonú 'o hangē ko ha me'a ta'e'aongá, pea nau angatu'u ki he me'a 'oku lelei, 'o pehē 'oku ta'e'aonga 'ia! He 'e hoko 'a e 'aho 'e tautea fakavavevave ai 'e he 'Eiki ko e 'Otua 'a e kakai 'o e

māmaní; pea 'i he 'aho ko ia 'e ^bkakato ai 'a 'enu angahalá te nau 'auha.

17 Kae vakai, kapau 'e fakatomala 'a e kakai 'o e māmaní mei he'enu fai angahalá mo e ngaahi anga-fakalieliá, 'e 'ikai faka'auha 'a kinautolu, 'oku folofola 'e he 'Eiki 'o e Ngaahi Kau Taú.

18 Kae vakai, ko e fu'u siasi lahi mo fakalieliá, 'a ia ko e "fe'auaki 'o e māmani kotoa pē, kuo pau ke ^btō ia ki he kekelelé, pea kuo pau ke lahi 'a 'ene toó.

19 He ko e pule'anga 'o e tēvoló kuo pau ke "ngalulululu, pea ko kinautolu 'oku kau ki ai 'oku totonu ke ue'i hake 'a kinautolu ke nau fakatomala, pe 'e puke 'a kinautolu 'e he ^btēvoló 'aki 'a 'ene ngaahi 'sēini ta'engatá, pea 'e ue'i hake 'a kinautolu ke 'ita, 'o nau 'auha;

20 He vakai, 'i he 'aho ko ia te ne "tekelili 'i he loto 'o e fānau 'a e tangatá, pea ue'i hake 'a kinautolu ke nau 'ita ki he me'a 'oku lelei.

21 Pea te ne "fakafiemālie'i 'a e loto 'o e ni'ihí kehé, pea kākaa'i fakaooloo 'a kinautolu ke nau fiemālie fakakakano pea nau pehē: 'Oku lelei 'a e me'a kotoa pē 'i Saione; 'io, 'oku tu'umālie 'a Saione, 'oku lelei 'a e me'a kotoa pē—pea 'oku kākaa'i pehe'i 'e he ^btēvoló 'a honau laumālie, pea tataki fakaooloo hifo 'a kinautolu ki heli.

13c 'Alamā 5:53.

14a LFKt. 21:4.

b 'Īsaia 53:6.

15a LFKt. 3:5–7.

b FFL Loto-híkisiá.

c 3 Nifai 29:5.

16a 'Īsaia 29:21.

b 'Eta 2:9–10.

18a Fakahā 19:2.

b 1 Nifai 14:3, 17.

19a 1 Nifai 22:23.

b 'Alamā 34:35.

c 'Alamā 12:11.

20a T&F 10:20–27.

21a Molom. 8:31.

b 2 Nifai 9:39.

22 Pea vakai, 'okú ne tohoaki'i atu 'a e ni'ihi kehé 'i he'ene fakahekeheke'i 'a e ni'ihi kehé, mo tala kiate kinautolu 'oku 'ikai ha ^aheli; pea 'okú ne pehē kiate kinautolu: 'Oku 'ikai ko e tēvolo au, he 'oku 'ikai ha taha pehē—pea 'oku pehē 'ene fana-fana 'i honau telingá, kae 'oua kuó ne puke 'a kinautolu 'aki 'a 'ene ngaahi ^bsēini fakamanavahē 'a ia 'oku 'ikai te nau lava 'o vete ange 'a kinautolu mei aí.

23 'Io, kuo puke 'a kinautolu 'aki 'a e maté, mo heli; pea ko e pekiá, mo heli mo e tēvoló, mo kinautolu kotoa pē kuo puke 'i he ngaahi ha'i fakamanavaheé, kuo pau ke nau tutu'u 'i he 'ao 'o e 'afio'anga 'o e 'Otuá, pea ^afakamāu'i 'a kinautolu 'o fakatatau ki he'enu ngaahi ngāué, pea kuo pau ke nau 'alu mei ai ki he potu kuo teuteu'i mo'onautolu, 'io 'a e ^bano 'o e afi mo e maka-vela, 'a ia ko e fakamamahi ta'engatá.

24 Ko ia, mala'ia ia 'okú ne nofo fakafiefiemālie pē 'i Saioné!

25 Mala'ia ia 'okú ne kaila: 'Oku lelei 'a e me'a kotoa pē!

26 'Io, mala'ia ia 'okú ne ^atokanga 'o talangofua ki he ngaahi akonaki 'a e tangatá, pea faka'ikai'i 'a e mālohi 'o e 'Otuá, mo e me'a-foaki 'o e Laumālie Mā'oni'oní!

27 'Io, mala'ia ia 'oku pehē:

Kuo mau ma'u, pea 'oku 'ikai te mau toe ^afie ma'u ha toe me'a!

28 Pea ko hono faka'osí, 'e mala'ia 'a kinautolu kotoa pē 'oku tetetete mo ^a'ita koe'uhi ko e mo'oni 'a e 'Otuá! He vakai, ko ia ia kuo langa 'i he ^bmaká, 'okú ne tali ia 'i he fiefia; pea ko ia ia kuo langa 'i he tu'unga 'o e 'one'oné 'okú ne tetetete telia na'á ne tō.

29 Mala'ia ia 'a ia 'e pehē: Kuo mau ma'u 'a e folofola 'a e 'Otuá, pea 'oku ^a'ikai te mau toe ^bfie ma'u ha folofola 'a e 'Otuá, he kuo mau ma'u 'o fe'unga!

30 He vakai, 'oku folofola peheni 'e he 'Eiki ko e 'Otuá: Te u foaki ki he fānau 'a e tangatá 'a e 'otu lea ki he 'otu lea, 'a e akonaki ki he ^aakonaki, ko e si'i 'i heni pea si'i 'i hena; pea 'oku monū'ia 'a kinautolu 'oku fanongo 'o tokanga ki he'eku ngaahi akonakí, pea fanongo ki he'eku akonakí, he te nau ma'u ai 'a e ^biló; he ko ia 'okú ne ^ctalí te u foaki 'o ^alahi ange kiate ia; pea 'ilonga 'a kinautolu 'oku pehē, Kuo mau ma'u 'o fe'ungá, 'e to'o meiate kinautolu 'a e me'a 'oku nau ma'u.

31 'Oku mala'ia ia 'okú ne ^afalala ki he tangatá, pe ngaohi 'a e kakanó ke hoko ko hono nima, pe tokanga ki he ngaahi akonaki 'a e tangatá, tuku kehe pē 'o kapau 'e fai 'a 'enua

22a FFL Heli.

b 'Alamā 36:18.

23a FFL Fakamaau

Faka'osí; Sīsū

Kalaisi—Fakamaau.

b 2 Nifai 9:16, 19, 26.

26a 2 Nifai 9:29.

27a 'Alamā 12:10–11.

28a 2 Nifai 9:40; 33:5.

FFL Angatu'ú.

b Mātiu 7:24–27.

FFL Maká.

29a 2 Nifai 27:14;

'Eta 4:8.

b 2 Nifai 29:3–10.

30a 'Īsaia 28:9–13;

T&F 98:12.

b FFL Potó.

c Luke 8:18.

d 'Alamā 12:10;

T&F 50:24.

31a T&F 1:19–20.

ngaahi akonakí 'i he mālohi 'o e Laumālie Mā'oni'oni.

32 'E ^amala'ia 'a e kau Senitailé, 'oku folofola 'e he 'Eiki ko e 'Otua 'o e Ngaahi Kau Taú! He neongo te u mafao atu 'a hoku nimá kiate kinautolu 'i he 'aho ki he 'aho, ka te nau faka'ikai'i au; ka neongo iá, te u 'alo'ofa kiate kinautolu, 'oku folofola 'e he 'Eiki ko e 'Otuá, 'o kapau te nau fakatomala, pea ha'u kiate au; he 'oku mafao atu 'a hoku ^bnimá 'i hono kotoa 'o e 'ahó, 'oku folofola 'e he 'Eiki ko e 'Otua 'o e Ngaahi Kau Taú.

VAHE 29

'E faka'ikai'i 'e he kau Senitaille tokolahi 'a e Tohi 'a Molomoná—Te nau pehē, 'Oku 'ikai te mau fie ma'u ha ngaahi Tohi Tapu kehe—'Oku folofola 'a e 'Eiki ki he ngaahi pule'anga lahi—Te ne fakamāu'i 'a e māmaní mei he ngaahi tohi 'a ia 'e tohi. Ta'u 559–545 K.M. nai.

KAE vakai, 'e 'i ai 'a e tokolahi—'i he 'aho 'o ka u ka kamata ke fai ha ngāue "fakafofo 'iate kinautolu, koe'uhi ke u manatu'i 'a 'eku ngaahi ^bfuakava 'a ia kuó u fai ki he fānau 'a e tangatá, koe'uhi ke u toe 'ai 'a hoku nimá ko hono liunga 'ua ke toe fakafoki mai 'a hoku kakaí, 'a ia 'oku 'o e fale 'o 'Isilelí;

2 Pea ko e tahá, koe'uhi ke u manatu'i 'a e ngaahi tala'ofa 'a ia kuó u fai kiate koé, 'e Nīfai, pea ki ho'o tamaí foki, ke u manatu'i 'a homo hakó; pea 'alu atu 'i hoku ngutú ki homo hakó 'a e ngaahi ^alea 'a homo hakó; pea 'e ^btuku atu 'a 'eku ngaahi leá 'o a'u ki he ngaahi ngata'anga 'o e māmaní, ke hoko ko ha 'fuka ki hoku kakaí, 'a ia 'oku 'o e fale 'o 'Isilelí;

3 Pea koe'uhi 'e tuku atu 'a 'eku ngaahi leá—'e pehē 'e he tokolahi 'o e kau Senitailé: Ko ha "Tohi Tapu! Ko ha Tohi Tapu! Kuo mau ma'u ha Tohi Tapu, pea 'oku 'ikai lava ke toe 'i ai mo ha Tohi Tapu kehe.

4 Ka 'oku folofola peheni 'e he 'Eiki ko e 'Otuá: 'A e kau vale, te nau ma'u ha Tohi Tapu; pea 'e 'alu atu ia mei he kau ^aSiú, 'a ia ko hoku kakaí na'á ku fuakava mo ia 'i mu'a atú. Pea hono 'ikai lahi 'enau fakamālō ki he kau ^bSiú koe'uhi ko e 'Tohi Tapu 'a ia kuo nau ma'u meiate kinautolu? 'Io, 'oku 'uhinga ki he hā 'a e kau Senitailé? 'Oku nau manatu'i koā 'a e ngaahi faingata'a, mo e ngaahi ngāue, mo e ngaahi mamahi 'a e kau Siú, pea mo 'enau faivelenga kiate aú, pea 'i hono 'omi 'o e fakamo'uí ki he kau Senitailé?

5 'Oiauē 'a kimoutolu 'a e kau Senitailé, kuo mou manatu'i

32a 1 Nīfai 14:6.

b Sēkope 5:47; 6:4.

29 1a 2 Nīfai 27:26.

FFL Fakafoki Mai 'o e Ongoongoleléi.

b FFL Fuakava

Faka-'Épalahamé.

c 2 Nīfai 6:14;

21:11–12; 25:17.

FFL 'Isilelí—Ko hono tānaki 'o 'Isilelí.

2a 2 Nīfai 3:18–21.

b 'Īsaia 5:26;

2 Nīfai 15:26;

Molonai 10:28.

c 1 Nīfai 21:22.

FFL Fuká.

3a 1 Nīfai 13:23–25.

FFL Tohi Tapu;

Tohi 'a Molomoná.

4a T&F 3:16.

b FFL Siú, Kau.

c FFL Siuta—Ko e

va'akau 'o Siuta.

koā ‘a e kau Siú, ‘a hoku kakai ‘o e fuakava ‘i mu‘a atú? ‘Ikai; kā kuo mou kape‘i ‘a kinautolu, pea “fehi‘a kiate kinautolu, ‘o ‘ikai feinga ke fakafoki mai ‘a kinautolu. Kae vakai, te u fakafoki ‘a e ngaahi me‘á ni kotoa pē ki homou ‘ulu ‘omoutolú; he ko au ko e ‘Eikí kuo ‘ikai te u fakangalo‘i ‘a hoku kakai.

6 ‘A koe ko e valé, te ke pehē: Ko ha “Tohi Tapu, kuo mau ma‘u ha Tohi Tapu, pea ‘oku ‘ikai ‘aonga ke mau ma‘u mo ha toe Tohi Tapu. Te mou ma‘u koā ha Tohi Tapu kā ne ta‘é‘oua ‘a e kau Siú?

7 ‘Ikai ‘oku mou ‘ilo ‘oku ‘i ai mo ha ngaahi pule‘anga ‘oku lahi ange ‘i he tahá? ‘Ikai ‘oku mou ‘ilo ko au, ko e ‘Eiki ko homou ‘Otuá, kuó u “fakatupu ‘a e kakai kotoa pē, pea ‘oku ou manatu‘i ‘a kinautolu ‘oku ‘i he ngaahi ^bmotu ‘o e tahí; pea ‘oku ou pule ‘i he langí ‘i ‘olunga pea ‘i he māmaní ‘i lalo; pea ‘oku ou ‘omi ‘eku ngaahi leá ki he fānau ‘a e tangatá, ‘io, ki he ngaahi pule‘anga kotoa pē ‘o e māmaní?

8 Ko e hā ‘oku mou lāunga aí, koe‘uhi te mou toe ma‘u ai mo ha ngaahi lea lahi ange ‘a‘aku? ‘Ikai ‘oku mou ‘ilo ko e fakamo‘oni ‘a e pule‘anga ‘e “uá ko ha ^bfakamo‘oni ia kiate kimoutolu ko e ‘Otua au, pea ‘oku ou manatu‘i ‘a e pule‘anga ‘e taha

‘o tatau mo e taha kehe? Ko ia, ‘oku ou lea ‘aki ‘a e ngaahi lea tatau ki ha pule‘anga ‘e taha ‘o hangē ki ha taha kehe. Pea ‘o ka fakataha‘i ‘a e ongo ‘pule‘angá, ‘e fakataha foki mo e fakamo‘oni ‘a e ongo pule‘angá.

9 Pea ‘oku ou fai ‘eni koe‘uhi ke u fakamo‘oni‘i ki he tokolahi ‘oku ou “tatau ‘i he ‘aneafi, ‘aho nī, pea ta‘engata; pea ‘oku ou lea ‘aki ‘eku ngaahi leá ‘o fakatatau ki he‘eku fa‘iteliha ‘a‘akú. Pea koe‘uhi kuó u lea ‘aki ha ^blea ‘e taha ‘oua na‘a mou mahalo ‘oku ‘ikai te u lava ke toe lea ki ha taha kehe; he ‘oku te‘eki ai ke ‘osi ‘a ‘eku ngāué; pea ‘e ‘ikai ai pē ke ‘osi ia ‘o a‘u ki he ngata‘anga ‘o e tangatá, pea fai atu foki mei he taimi ko iá ‘o ta‘engata.

10 Ko ia, ko e me‘a ‘i ho‘omou ma‘u ha Tohi Tapú ‘oku ‘ikai fie ma‘u ke mou mahalo ai ‘oku ‘i ai ‘a ‘eku ngaahi “lea kotoa pē; pea ‘oku ‘ikai fie ma‘u foki ke mou mahalo kuo ‘ikai te u pule ke tohi mo ha ngaahi lea kehe.

11 He ‘oku ou fekau‘i ‘a e kakai “kotoa pē, ‘i he potu hahaké pea ‘i he hihifó pea ‘i he tokelaú, pea ‘i he tongá, pea ‘i he ngaahi motu ‘o e tahí, ke nau ^btohi ‘a e ngaahi lea ‘a ia ‘oku ou lea ‘aki kiate kinautolú; he te u ‘fakamāu‘i ‘a e māmani ‘aki ‘a e ngaahi ^dtohi ‘a ia ‘e tohi, ko e

5a 3 Nīfai 29:8.

6a 1 Nīfai 13:38.

7a FFL Fakatupú.

b 1 Nīfai 22:4.

8a ‘Isikeli 37:15–20;

1 Nīfai 13:38–41;

2 Nīfai 3:12.

b Mātiu 18:16.

FFL Fakamo‘oni.

c Hōsea 1:11.

9a Hepelú 13:8.

b FFL Fakahā.

10a FFL Folofolá—

Ngaahi folofola na‘e

kikite‘i ‘e ‘omi.

11a ‘Alamā 29:8.

b 2 Tīm. 3:16.

c 2 Nīfai 25:22;

33:11, 14–15.

FFL Fakamaau

Faka‘osí.

d FFL Tohi ‘o e Mo‘uí.

tangata kotoa pē 'o fakatatau ki he'enau ngaahi ngāuē, 'o fakatatau ki he me'a kuo tohi.

12 He vakai, te u lea ki he kau "Siú pea te nau tohi ia; pea te u lea foki ki he kau Nīfaí, pea te nau 'tohi ia; te u lea foki ki he ngaahi fa'ahinga kehe 'o e fale 'o 'Isilelí, 'a ia kuó u tataki atu ke mama'ó, pea te nau tohi ia; pea te u lea foki ki he ngaahi pule'anga 'kotoa pē 'o e mā-maní, pea te nau tohi ia.

13 Pea 'e hoko 'o pehē 'e ma'u 'e he kau "Siú 'a e ngaahi lea 'a e kau Nīfaí, pea 'e ma'u 'e he kau Nīfaí 'a e ngaahi lea 'a e kau Siú; pea 'e ma'u 'e he kau Nīfaí mo e kau Siú 'a e ngaahi lea 'a e ngaahi fa'ahinga 'o 'Isileli kuo 'puli; pea 'e ma'u 'e he ngaahi fa'ahinga 'o 'Isileli kuo pulí 'a e ngaahi lea 'a e kau Nīfaí mo e kau Siú.

14 Pea 'e hoko 'o pehē ko hoku kakaí, 'a ia 'oku 'o e 'fale 'o 'Isilelí, 'e tñaki 'a kinautolu ki 'api ki he ngaahi fonua 'o honau tofi'á; pea 'e tñaki fakataha foki 'a 'eku ngaahi lea ke 'taha pē. Pea te u fakahā kiate kinautolu 'a ia 'oku tau'i 'a 'eku leá pea mo hoku kakaí, 'a ia 'oku 'o e 'fale 'o 'Isilelí, ko au ko e 'Otua, pea na'á ku 'fuakava mo 'Ēpalahame ke u manatu'i 'a hono 'hakó 'o 'ta'engata.

VAHE 30

'E lau fakataha 'a e kau Senitaile kuo uluí mo e kakai 'o e fuakavá—'E tui ha kau Leimana mo e kau Siu tokolahi ki he folofola 'a e 'Otuá pea nau hoko ko ha kakai faka'ofó'ofa—'E fakafoki 'a 'Isileli pea 'e faka'auha 'a e kau fai angahala. Ta'u 559–545 κ.μ. nai.

PEA ko 'eni, vakai, 'e hoku kāinga 'ofeina, 'oku ou fie lea kiate kimoutolu; he ko au, Nīfaí, 'oku 'ikai te u fie tuku ke mou mahalo 'oku mou mā'oni- 'oni ange 'i he kau Senitailé. He vakai, kapau 'e 'ikai te mou tauhi 'a e ngaahi fekau 'a e 'Otuá te mou 'auha foki mo kimoutolu kotoa pē; pea ko'e uhi ko e ngaahi lea kuo lea'akí 'oku 'ikai totonu ke mou mahalo 'e faka'auha 'o 'osi'osingamālie 'a e kau Senitailé.

2 He vakai, 'oku ou pehē kiate kimoutolu ko kinautolu kotoa pē 'o e kau Senitailé 'e fakatomalá 'oku nau hoko ko e kakai 'o e 'fuakava 'o e 'Eikí 'a kinautolu; pea ko kinautolu kotoa pē 'o e kau 'Siú 'e 'ikai fakatomalá 'e kapusi ki tu'a; he 'oku 'ikai fuakava 'a e 'Eikí mo ha taha kā ko kinautolu pē 'oku 'fakatomala mo tui ki hono 'Aló, 'a ia ko e Tokotaha Mā'oni'oni 'o 'Isilelí.

12a 1 Nīfaí 13:23–29.

b 1 Nīfaí 13:38–42;

2 Nīfaí 26:17.

c 2 Nīfaí 26:33.

13a Molom. 5:12–14.

b FFL 'Isileli—Ko e fa'ahinga 'e hongofulu 'o 'Isileli na'e molé.

14a Selem. 3:17–18.

b 'Isikeli 37:16–17.

c 1 Nīfaí 22:8–9.

d Sēnesi 12:1–3;

1 Nīfaí 17:40;

3 Nīfaí 20:27;

'Ēpa. 2:9.

FFL Fuakava

Faka-'Ēpalahamé.

e T&F 132:30.

f Sēnesi 17:7.

30 2a Kalētia 3:26–29.

b Mātiu 8:10–13.

FFL Siú, Kau.

c FFL Fakatomala, Fakatomala'i.

3 Pea ko 'eni, 'oku ou fie kite 'o ki'i lahi ange ki he kau Siú mo e kau Senitailé. He 'o ka hili 'a e hā mai 'a e tohi 'a ia kuó u lau ki aí, pea mo hono tohi ki he kau Senitailé, pea mo hono toe fakama'u ki he 'Eikí, 'e 'i ai 'a e tokolahi 'e "tui ki he ngaahi folofola kuo tohí; pea te ^bnau 'oatu ia ki he toenga 'o hotau hakó.

4 Pea 'e toki 'ilo 'e he toenga 'o hotau hakó kiate kinautolu, mo e founga 'o 'etau ha'u mei Selūsalemá, pea ko kinautolú ko e hako 'o e kau Siú.

5 Pea ko e ongoongolelei 'o Sīsū Kalaisí 'e malanga 'aki 'i "honau lotolotonga; ko ia, 'e fakafoki kiate ^bkinautolu 'a e 'ilo ki he'enua ngaahi tamaí, pea mo e 'ilo foki kia Sīsū Kalaisi, 'a ia na'e ma'u 'e he'enua ngaahi tamaí.

6 Pea te nau toki fiefia; he te nau 'ilo ko ha tāpuaki ia kiate kinautolu mei he to'ukupu 'o e 'Otuá; pea 'e kamata ke moku 'a e ngaahi 'uno 'o e fakapo'ulí mei honau matá; pea 'e 'ikai 'osi atu ha ngaahi to'u tangata lahi 'iate kinautolu, kuo nau hoko ko ha kakai ma'a mo "faka'ofu'ofa.

7 Pea 'e hoko 'o pehē ko e kau "Siu kuo fakamoveteveté 'e ^bkamata foki ke nau tui kia Kalaisi; pea kamata ke nau fakataha

mai ki he funga 'o e fonuá; pea ko kinautolu kotoa pē 'e tui kia Kalaisí te nau hoko foki ko ha kakai faka'ofu'ofa.

8 Pea 'e hoko 'o pehē 'e kamata 'e he 'Eiki ko e 'Otuá 'a 'ene ngāué 'i he ngaahi pule'anga, mo e ngaahi fa'ahinga, mo e ngaahi lea, mo e kakai fulipē, ke fakahoko 'a hono fakafoki mai 'o hono kakai 'i he funga 'o e māmani.

9 Pea 'i he mā'oni'oni 'e "fakamāu'i 'e he ^b'Eiki ko e 'Otuá 'a e masivá, pea valokí'i ta'e-filifilimānako 'a e "angamalū 'o e māmani. Pea te ne taa'i 'a māmani 'aki 'a e me'a tā 'o hono fofongá; pea te ne tāmata'i 'a e angakoví 'aki 'a e mānava 'o hono loungutú.

10 He 'e vave mai 'a e "taimi 'e pule ai 'a e 'Eiki ko e 'Otuá ke hoko ha ^bmavahevahe lahi 'i he vaha'a 'o e kakaí; pea te ne faka'auha 'a e kau fai angahalá; pea te ne "fakahaofi 'a hono kakaí; 'io, neongo pē kuo pau ke "faka'auha 'a e kau fai angahalá 'aki 'a e afi.

11 Pea 'e hoko 'a e "mā'oni'oni ko e nono'o 'o hono kongalotó, pea mo e tui faivelengá ko e nono'o 'o hono no'otanga-valá.

12 Pea 'e toki "nofo fakataha 'a e ulofí mo e lamí; pea 'e tākoto fakataha 'a e lēpatí mo e 'uhikí'i kosí, pea ko e 'uhikí'i pulú, mo

3a 3 Nīfai 16:6–7.

b 1 Nīfai 22:8–9.

5a 3 Nīfai 21:3–7, 24–26.

b T&F 3:20.

c 1 Nīfai 15:14;

2 Nīfai 3:12;

Molom. 7:1, 9–10.

6a T&F 49:24; 109:65.

7a 2 Nīfai 29:13–14.

b 2 Nīfai 25:16–17.

9a 2 Nīfai 9:15.

b 'Īsaia 11:4–9.

c FFL Angamalū.

10a FFL 'Aho Faka'osí,

Ngaahi.

b T&F 63:53–54.

c Mōse 7:61.

d 1 Nīfai 22:15–17, 23.

FFL Māmani—Ko hono fakama'a 'o e māmani.

11a 'Īsaia 11:5–9.

12a 'Īsaia 65:25.

FFL Nofu Tu'í.

e laione muí, mo e pulu sisinó, fakataha; pea 'e tatakí 'a kinautolu 'e ha tamasi'i si'i.

13 Pea 'e kai fakataha 'a e pulu fefiné mo e peá; pea tākoto fakataha 'a hona 'uhikí; pea 'e kai 'e he laioné 'a e kau'i mohuku mōmoá 'o hangē ko e pulú.

14 Pea ko e tamasi'i 'oku kei huhú te ne va'inga 'i he luo 'o e ngatá, pea ko e tamasi'i kuo mavaé te ne 'ai 'a hono nimá ki he 'ana 'o e ngata fekaí.

15 'E 'ikai te nau fakamamahi'i pe faka'auha 'i hono kotoa 'o hoku mo'unga toputapú; he 'e fonu 'a e māmaní 'i he 'ilo 'o e 'Eikí 'o hangē ko hono fakafonu 'e he ngaahi vai 'a e tahí.

16 Ko ia, 'e fakahā 'a e ngaahi me'a 'o e ngaahi pule'anga "kotoa pē; 'io, 'e ^bfaka'ilo 'a e ngaahi me'a kotoa pē ki he fānau 'a e tangatá.

17 'Oku 'ikai ha me'a 'oku lilo 'e 'ta'e-fakahā; 'oku 'ikai ha ngāue 'o e fakapo'ulí 'e ta'e-fakahā 'i he māmá; pea 'oku 'ikai ha me'a 'a ia kuo fakama'u 'i māmani 'e ta'evete.

18 Ko ia, ko e ngaahi me'a kotoa pē 'a ia kuo fakahā ki he fānau 'a e tangatá 'e fakahā 'i he 'aho ko iá; pea 'e "ikai toe ma'u 'e Sētane ha mālohi ki he loto 'o e fānau 'a e tangatá 'i ha taimi fuoloa. Pea ko 'eni, 'e hoku kāinga 'ofeina, 'oku ou faka'osi 'a 'eku ngaahi leá.

VAHE 31

'Oku fakamatala 'a Nīfai ki he 'uhinga na'e papitaiso ai 'a Kalaisi — Kuo pau ke muimui 'a e kakaí kia Kalaisi, 'o papitaiso, mo ma'u 'a e Laumālie Mā'oni'oni, pea kātaki ki he ngata'angá koe'uhi kae fakamo'ui 'a kinautolu — 'Oku hoko 'a e fakatomalá mo e papitaisó ko e matapā ki he hala fāsi'i mo lausi'i — 'Oku ma'u 'a e mo'ui ta'engatá 'e kinautolu 'oku nau tauhi 'a e ngaahi fekaú hili 'a e papitaisó. Ta'u 559–545 K.M. nai.

PEA ko 'eni ko au, Nīfai, 'oku ou faka'osi 'a 'eku "kikite kiate kimoutolú, 'e hoku kāinga 'ofeina. Pea 'oku ou tohi ha ngaahi me'a 'e ni'ihī pē, 'a ia 'oku ou 'ilo kuo pau ke hoko; pea ko e ngaahi me'a 'e ni'ihī pē foki 'oku ou tohi mei he ngaahi lea 'a hoku tokoua ko Sēkopé.

2 Ko ia, 'oku fe'unga kiate au 'a e ngaahi me'a 'a ia kuó u tohi, tuku kehe pē 'a e ngaahi lea 'e ni'ihī 'a ia kuo pau ke u lea 'aki 'o kau ki he "tokāteline 'a Kalaisi; ko ia, te u lea mahino kiate kimoutolu 'o fakatatau ki hono mahinongofua 'o 'eku kikité.

3 He 'oku fiefia 'a hoku laumālié 'i he me'a mahinongofuá; he 'oku anga pehē 'a e ngāue 'a e 'Eiki ko e 'Otuá 'i he fānau 'a e tangatá. He 'oku foaki 'e he 'Eiki ko e 'Otuá 'a e "maama ki he 'atamaí; he 'okú ne folofola ki

16a T&F 101:32–35;
121:28–29.
b 'Eta 4:6–7.
17a T&F 1:2–3.

18a Fakahā 20:1–3;
'Eta 8:26.
31 1a 2 Nīfai 25:1–4.
2a 2 Nīfai 11:6–7.

3a FFL Maama 'o
Kalaisi.

he tangatá 'i he'enua ^bleá, koe'uhi ke mahino kiate kinautolu.

4 Ko ia, 'oku ou faka'amu ke mou manatu'i kuó u lea kiate kimoutolu 'o kau ki he "palōfita 'a ia na'e fakahā mai 'e he 'Eikí kiate au, te ne papitaiso 'a e ^bLami 'a e 'Otuá, 'a ia te ne 'ave 'a e ngaahi angahala 'a māmaní.

5 Pea ko 'eni, kapau ko e Lami 'a e 'Otuá, 'a ia 'oku mā'oni'oni, 'oku 'aonga ke "papitaiso 'i he vaí, koe'uhi ke fakahoko 'a e mā'oni'oni kotoa pē, hono 'ikai 'aonga lahi ange kiate kitautolu 'oku ta'e-mā'oni'oni ke papitaiso, 'io, 'i he vaí!

6 Pea ko 'eni, 'oku ou fie fehu'i kiate kimoutolu, 'e hoku kāinga 'ofeina, na'e fakahoko 'i he hā 'a e mā'oni'oni kotoa pē 'e he Lami 'a e 'Otuá 'i he papitaiso 'i he vaí?

7 'Ikai 'oku mou 'ilo na'e mā'oni'oni ia? Neongo 'a 'ene mā'oni'oni, ka 'okú ne fakahā ki he fānau 'a e tangata, 'okú ne fakavaivai'i ia 'o fakatatau ki he kakanó 'i he 'ao 'o e Tamaí, pea 'okú ne fakahā ki he Tamaí te ne "talangofua kiate ia 'i he tauhi 'ene ngaahi fekaú.

8 Ko ia, 'i he hili hono papitaiso 'aki 'a e vaí na'e maliu hifo 'a e Laumālie Mā'oni'oni kiate ia 'i he "tatau 'o ha ^blupe.

9 Pea ko 'eni, 'oku fakahā ai ki he fānau 'a e tangatá 'a hono

lausi'i 'o e halá mo hono fāsi'i 'o e "matapā, 'a ia 'oku totonu ke nau hū aí, 'o ne fokotu'u ai 'a e fa'ifa'itaki'anga 'i honau 'aó.

10 Pea na'á ne folofola ki he fānau 'a e tangatá: Mou "muimui 'iate au. Ko ia, 'e hoku kāinga 'ofeina, te tau lava koā ke ^bmuimui 'ia Sīsū 'o kapau 'oku 'ikai te tau loto ke tauhi 'a e ngaahi fekau 'a e Tamaí?

11 Pea na'e folofola 'e he Tamaí: Mou fakatomala, mou fakatomala, pea papitaiso 'i he huafa 'o hoku 'Alo 'Ofa'angá.

12 Pea ko 'eni foki, na'e ongo mai 'a e le'ó 'o e 'Aló kiate au, 'o folofola: Ko ia ia kuo papitaiso 'i hoku hingoá, 'e "foaki kiate ia 'e he Tamaí 'a e Laumālie Mā'oni'oni, 'o hangē ko aú; ko ia, ^bmuimui 'iate au, pea fai 'a e ngaahi me'a 'a ia kuo mou mamata 'oku ou faí.

13 Ko ia, 'e hoku kāinga 'ofeina, 'oku ou 'ilo kapau te mou muimui ki he 'Aló, 'i he loto-fakamātoato mo'oni, 'o 'ikai fai 'i he mālualoí pe ha fakakākā 'i he 'ao 'o e 'Otuá, kā 'i he loto-mo'oni, pea fakatomala mei ho'omou ngaahi angahalá, 'o fakapapau ki he Tamaí 'oku mou loto-fiemālie ke to'o kiate kimoutolu 'a e huafa 'o Kalaisí, 'i he "papitaiso—'io, 'i he muimui hifo 'i homou 'Eikí mo homou Fakamo'uí ki he loto vaí, 'o

3b T&F 1:24.

4a 1 Nīfai 10:7; 11:27.

FFL Sione ko e Papitaisó.

b FFL Lami 'a e 'Otuá.

5a Mātiu 3:11–17.

FFL Papitaisó.

7a Sione 5:30.

FFL Talangofuá.

8a 1 Nīfai 11:27.

b FFL Lupé,
Faka'ilonga 'o e.

9a 2 Nīfai 9:41;

3 Nīfai 14:13–14;

T&F 22:4.

10a Mātiu 4:19; 8:22; 9:9.

b Molonai 7:11;

T&F 56:2.

12a FFL Me'a-foaki 'o e Laumālie Mā'oni'oni.

b Luke 9:57–62;

Sione 12:26.

13a Kalētia 3:26–27.

fakatatau mo 'ene folofolá, vakai, te mou toki ma'u 'a e Laumālie Mā'oni'oni; 'io, pea 'e toki hoko mai 'a e ^bpapitaiso 'aki 'a e afí pea mo e Laumālie Mā'oni'oni; pea te mou toki lava 'o lea 'aki 'a e ^elea 'a e kau 'āngeló, pea kalanga 'aki 'a e ngaahi fakafeta'i ki he Tokotaha Mā'oni'oni 'o 'Isilelí.

14 Kae vakai, 'e hoku kāinga 'ofeina, na'e ongo pehē mai 'a e le'o 'o e 'Aló kiate au, 'o folofola: Ka hili ho'omou fakatomala mei ho'omou ngaahi angahalá, mo fakamo'oni'i ki he Tamaí 'oku mou fie tauhi 'a 'eku ngaahi fekaú, 'i he papitaiso 'i he vaí, pea ma'u 'a e papitaiso 'aki 'a e afí pea mo e Laumālie Mā'oni'oni, pea mou lava 'o lea 'aki 'a e lea fo'ou, 'io, 'aki 'a e lea 'a e kau 'āngeló, pea hili 'eni kapau te mou "faka'ikai'i au, 'e ^blelei ange kiate kimoutolu 'o kapau na'e 'ikai te mou 'ilo'i au.

15 Pea na'á ku fanongo ki ha le'o mei he Tamaí, na'e folofola: 'Io, 'oku mo'oni mo totonu 'a e ngaahi folofola 'a hoku 'Ofa'angá. Ko ia ia 'oku kātaki ki he ngata'angá, 'e fakamo'ui ia.

16 Pea ko 'eni, 'e hoku kāinga 'ofeina, 'oku ou 'ilo'i 'i he me'á ni, kapau 'e 'ikai "kātaki ha tangata ki he ngata'angá 'i he fa'ifa'itaki ki he ^bsīpinga 'a e

'Alo 'o e 'Otua mo'ui, 'e 'ikai fakamo'ui ia.

17 Ko ia, fai 'a e ngaahi me'a 'a ia kuó u fakahā kiate kimoutolu 'a ia na'á ku mamata 'e fai 'e homou 'Eiki mo homou Huhu'í; he ko hono 'uhinga 'eni kuo fakahā ai ia kiate aú, koe'uhi ke mou 'ilo'i 'a e matapā 'oku totonu ke mou hū aí. He ko e matapā 'oku totonu ke mou hū aí ko e fakatomalá mo e "papitaiso 'i he vaí; pea 'oku toki hoko ha ^bfakamolemole'i 'o ho'omou ngaahi angahalá 'i he afi mo e Laumālie Mā'oni'oni.

18 Pea 'oku mou tu'u ai 'i he "hala ^bfāsi'i mo lausi'i 'a ia 'oku fakatau ki he mo'ui ta'engatá; 'io, kuo mou hū 'i he matapaá; kuo mou fai 'o fakatatau ki he ngaahi fekau 'a e Tamaí mo e 'Aló; pea kuo mou ma'u 'a e Laumālie Mā'oni'oni, 'a ia 'oku 'fakamo'oni'i 'a e Tamaí mo e 'Aló, 'o fakahoko ai 'a e tala'ofa kuó ne faí, kapau te mou hū 'i he matapaá te mou ma'u ia.

19 Pea ko 'eni, 'e hoku kāinga 'ofeina, 'o ka hili ho'omou hū ki he hala fāsi'i mo lausi'i ko iá, 'oku ou fie fehu'i kiate kimoutolu kuo mou "fai 'a e me'a kotoa pē? Vakai, 'oku ou pehē kiate kimoutolu: 'Ikai; he kuo 'ikai te mou a'usia ki he potu ko iá kā ne ta'e'oua 'a e folofola 'a Kalaisí

13b FFL Afí; Me'a-foaki 'o e Laumālie Mā'oni'oni.

c 2 Nīfai 32:2–3.

14a Mātiu 10:32–33;

'Alamā 24:30;

T&F 101:1–5.

FFL Angahala 'oku

'Ikai Fakamolemoleá.

b 2 Pita 2:21.

16a 'Alamā 5:13; 38:2;

T&F 20:29.

b FFL Sīsū Kalaisi—

Fa'ifa'itaki'anga 'a

Sīsū Kalaisí.

17a Mōsaia 18:10.

FFL Papitaisó.

b FFL Fakamolemole'i 'o e Ngaahi Angahalá.

18a LFkt. 4:18.

FFL Hala.

b 1 Nīfai 8:20.

c Ngāue 5:29–32.

19a Mōsaia 4:10.

mo e ^btui ta'e-faka'alo'alongau kiate ia, 'o 'falala kakato ki he ngaahi lelei 'a'ana 'a ia 'oku ne māfimafi ke fakamo'uí.

20 Ko ia, kuo pau ke mou "vivili atu ki mu'a 'i he tui mālohi kia Kalaisi, pea ma'u 'a e ^b'amanaki 'oku mālohi haohaoa, mo ha "ofa ki he 'Otuá mo e kakai fulipē. Ko ia, kapau te mou vilitaki atu, pea keinanga 'i he folofola 'a Kalaisí, pea ^dkātaki ki he ngata'angá, vakai, 'oku folofola 'e he Tamaí: Te mou ma'u 'a e mo'ui ta'engatá.

21 Pea ko 'eni, vakai, 'e hoku kāinga 'ofeina, ko e "halá 'eni; pea 'oku ^b'ikai ha hala pe ha "hingoa kuo tuku mai 'i he lalo langí 'a ia 'e lava 'o fakamo'ui ai 'a e tangatá 'i he pule'anga 'o e 'Otuá. Pea ko 'eni, vakai, ko e ^dtokāteline 'eni 'a Kalaisí, pea ko e tokāteline mo'oni pē 'e taha ia 'a e ^eTamaí, pea mo e 'Aló, pea mo e Laumālie Mā'oni'oni, 'a ia ko e 'Otua pē ^ftaha, 'oku 'ikai hano ngata'angá. 'Ēmeni.

VAHE 32

'Oku lea 'a e kau 'āngeló 'i he mālohi 'o e Laumālie Mā'oni'oni—Kuo pau ke lotu 'a e tangatá pea ma'u ha 'ilo 'iate kinautolu pē mei he Laumālie Mā'oni'oni. Tá'u 559–545 K.M. nai.

PEA ko 'eni, vakai, 'e hoku kāinga 'ofeina, 'oku ou mahalo 'oku mou kei fifili 'i homou lotó 'o kau ki he ngaahi me'a 'oku totonu ke mou fai 'o ka 'osi 'a ho'omou hū 'i he halá. Kae vakai, ko e hā 'oku mou fifili ai ki he ngaahi me'a ni 'i homou lotó?

2 'Ikai 'oku mou manatu na'á ku pehē kiate kimoutolu 'o ka hili ho'omou "ma'u 'a e Laumālie Mā'oni'oni te mou lava 'o lea 'aki 'a e ^blea 'a e kau 'āngeló? Pea ko 'eni, te mou lava fēfē 'o lea 'aki 'a e lea 'a e kau 'āngeló kae ngata pē 'i he Laumālie Mā'oni'oni?

3 'Oku lea 'a e kau "āngeló 'i he mālohi 'o e Laumālie Mā'oni'oni; ko ia, 'oku nau lea 'aki 'a e ngaahi folofola 'a Kalaisí. Ko ia, na'á ku pehē kiate kimoutolu, ^bkeinanga 'i he ngaahi folofola 'a Kalaisí; he vakai, 'e fakahā kiate kimoutolu 'e he ngaahi folofola 'a Kalaisí 'a e ngaahi me'a kotoa pē 'oku totonu ke mou fai.

4 Ko ia, 'o ka 'osi 'a 'eku lea 'aki 'a e ngaahi lea ní, kapau 'oku 'ikai mahino ia kiate kimoutolu 'oku tupu ia 'i he 'ikai te mou "kolé, pea 'ikai foki te mou tukituki; ko ia, 'oku 'ikai 'omi 'a kimoutolu ki he māmá, kā kuo pau ke mou mala'ia 'i he faka-po'ulí.

19b FFL Tuí.
c T&F 3:20.

20a FFL 'A'eva, 'A'eva mo e 'Otuá.

b FFL 'Amanaki,
'Amanaki Lelei.

c FFL 'Ofá.

d FFL Kātaki.

21a Ngāue 4:10–12;

2 Nīfai 9:41;

'Alamā 37:46;

T&F 132:22, 25.

b Mōsaia 3:17.

c FFL Sīsū Kalaisi—
To'o 'a e huafa 'o
Sīsū Kalaisí kiate
kitautolu.

d Mātiu 7:28;

Sione 7:16–17.

e FFL 'Otuá.

f 3 Nīfai 11:27, 35–36.

FFL Uouongatahá.

32 2a 3 Nīfai 9:20.

b 2 Nīfai 31:13.

3a FFL 'Āngeló, Kau.

b Selem. 15:16.

4a FFL Kolé.

5 He vakai, 'oku ou toe pehē kiate kimoutolu, kapau te mou hū 'i he halá, pea ma'u 'a e Lau-mālie Mā'oni'oní, te ne fakahā kiate kimoutolu 'a e me'a kotoa pē 'oku totonu ke mou fai.

6 Vakai, ko e tokāteline 'eni 'a Kalaisí, pea 'e 'ikai tuku mai mo ha toe tokāteline kehe kae 'oua ke ne fakahā ia 'e ia kiate kimoutolu 'i he kakanó. Pea 'i he'ene fakahā ia 'e ia kiate kimoutolu 'i he kakanó, ko e ngaahi me'a te ne folofola 'aki kiate kimoutolú ke mou tokanga ke fai ia.

7 Pea ko 'eni ko au, Nīfai, 'oku 'ikai te u malava ke toe lea; 'oku ta'ofi 'e he Laumālié 'a 'eku leá, pea kuo tuku au ke u tangi koe'uhi ko e ta'etuí, mo e fai angahalá, mo e ta'e'iló, mo e kia-kekeva 'a e kakaí; he 'oku 'ikai te nau fie kumi ki he 'iló, pe 'ilo'i 'o e ngaahi 'ilo lahi, 'o ka foaki ia kiate kinautolu 'i he lea mahinongofua, 'io 'i he lea mahinongofua tahá.

8 Pea ko 'eni, 'e hoku kāinga 'ofeina, 'oku ou 'ilo'i 'oku mou kei fifili 'i homou lotó; pea 'oku fakamamahi kiate au koe'uhi ko e pau ke u lea ki he me'a ni. He kapau te mou tokanga ki he Laumālie 'a ia 'oku ako'i ha tangata ke lotú, te mou 'ilo'i 'oku pau ke mou lotu; he 'oku 'ikai ako'i 'e he laumālie 'ulí ha tangata ke lotu, ka 'okú ne ako'i ia kuo pau ke 'oua te ne lotu.

9 Kae vakai, 'oku ou pehē kiate kimoutolu kuo pau ke mou lotu ma'u ai pē, pea 'oua na'a fiu; pea kuo pau ke 'oua na'a mou fai ha me'a ma'á e 'Eiki kā 'i ho'omou tomu'a lotu ki he Tamaí 'i he huafa 'o Kalaisí, koe'uhí ke ne fakatapui ho'o ngāué ma'au, pea koe'uhí ke 'aonga 'a ho'o ngāué ki ho lau-mālié.

 VAHE 33

'Oku mo'oni'a e ngaahi lea 'a Nīfai — 'Oku fakamo'oni ia kia Kalaisi — Ko kinautolu 'oku tui kia Kalaisi te nau tui ki he ngaahi lea 'a Nīfai, 'a ia 'e 'o hoko ko e fakamo'oni 'i he fakamaau'anga 'o e 'Otuá. Ta'u 559–545 K.M. nai.

PEA ko 'eni ko au, Nīfai, 'oku 'ikai te u malava ke tohi 'a e ngaahi me'a kotoa pē 'a ia na'e akonaki 'aki 'i hoku kakaí; pea 'oku 'ikai foki te u mālohi 'i he tohí, 'o hangē ko 'eku leá; he 'o ka lea ha tangata 'i he mālohi 'o e Laumālie Mā'oni'oní 'oku fakahū ia 'e he mālohi 'o e Laumālie Mā'oni'oní ki he loto 'o e fānau 'a e tangatá.

2 Kae vakai, 'oku 'i ai 'a e toko-lahi 'oku fakafefeka honau lotó ki he Laumālie Mā'oni'oní, pea 'oku 'ikai ma'u 'e ia ha nofo-anga 'iate kinautolu; ko ia, 'oku nau li'aki ai 'a e ngaahi me'a

6a 3 Nīfai 11:8.
7a FFL Ta'etuí.
b 2 Nīfai 31:2–3;
Sēkope 4:13.
8a FFL Lotú.

b Mōsaia 4:14.
FFL Tēvoló.
9a 3 Nīfai 20:1;
T&F 75:11.
b Mōsese 5:8.

c Alamā 34:27.
33 1a 'Eta 12:23–24.
b T&F 100:7–8.
2a Hilam. 6:35–36.

lahi ‘a ia kuo tohí, ‘o lau ia ko e ngaahi me‘a ta‘e‘aonga.

3 Kā ko au, Nīfai, kuó u tohi ‘a ia kuó u tohí, pea ‘oku ou pehē ‘oku “mahu‘inga lahi ia, kae tautautefito ki hoku kakaí. He ‘oku ou ^blotua ma‘u ai pē ‘a kinautolu ‘i he ‘aho; pea ‘oku hanga ‘e hoku lo‘imatá ‘o faka-viviku ‘a hoku ‘olungá ‘i he pō, koe‘uhi ko kinautolu; pea ‘oku ou tangi ki hoku ‘Otuá ‘i he tui, pea ‘oku ou ‘ilo te ne fanongo ki he‘eku tangí.

4 Pea ‘oku ou ‘ilo ‘e fakatapui ‘e he ‘Eiki ko e ‘Otuá ‘a ‘eku ngaahi lotú ke ‘aonga ki hoku kakaí. Pea ko e ngaahi lea kuó u tohi ‘i he vaivaí ‘e ngaohi ia ke “mālohi ma‘anautolu; he ‘okú ne ^bfakaloto‘i ai ‘a kinautolu ke failelei; ‘oku fakahā ai kiate kinautolu ‘a ‘enau ngaahi tamaí; pea ‘oku lea ia ‘o kau kia Sīsū, pea ‘oku fakaloto‘i ai ‘a kinautolu ke nau tui kiate ia, pea kātaki ki he ngata‘angá, ‘a ia ko e mo‘ui ‘ta‘engatá.

5 Pea ‘oku valoki‘i “mālohi ai ‘a e angahalá, ‘o fakatau ki hono ^bmahinongofua ‘o e mo‘oní; ko ia, ‘e ‘ikai ‘ita ha tangata ‘e taha ki he ngaahi lea ‘a ia kuó u tohí, tuku kehe pē ‘o kapau ‘okú ne mo‘ulaloa ki he laumālie ‘o e tēvoló.

6 ‘Oku ou vīkiviki ‘i he lea ma-

hinongofuá; ‘oku ou vīkiviki ‘i he mo‘oní; ‘oku ou vīkiviki ‘i hoku Sīsú, he kuó ne “huhu‘i ‘a hoku laumālie mei heli.

7 ‘Oku ou ma‘u ha “manava‘ofa ki hoku kakaí, pea mo e tui lahi ‘ia Kalaisi te u fetaulaki mo ha ngaahi laumālie tokolahi ‘oku ta‘e-hanau-‘ila ‘i hono nofo‘anga fakamāú.

8 ‘Oku ou ma‘u ha manava‘ofa ki he “Siú—‘oku ou pehē ko e Siú, he ko ‘eku ‘uhinga ki he kakai ia na‘á ku ha‘u mei aí.

9 ‘Oku ou ma‘u foki mo ha manava‘ofa ki he kau “Senitailé. Kae vakai, ‘oku ‘ikai ha taha ‘iate kinautolu ní te u ma‘u ha ‘amanaki lelei ki ai, kae ‘oua kuo nau ^bfakalelei kia Kalaisi, pea hū ‘i he matapā ^clausí‘i, pea ^d‘a‘eva ‘i he hala ^efāsi‘i ko ia ‘oku fakatau ki he mo‘uí, pea fai atu ‘i he halá ‘o a‘u ki he ngata‘anga ‘o e ‘aho ‘o e sivi‘í.

10 Pea ko ‘eni, ‘e hoku kāinga ‘ofeina, pea mo e Siú foki, pea mo kinautolu kotoa ‘a e ngaahi ngata‘anga ‘o e māmaní, tokanga ki he ngaahi folofolá ni pea “tui kia Kalaisi; pea kapau ‘oku ‘ikai te mou tui ki he ngaahi folofola ní tui pē kia Kalaisi. Pea kapau ‘oku mou tui kia Kalaisi te mou tui ki he ngaahi ^bfolofolá ni, he ko e ngaahi ^cfolofola ia ‘a Kalaisi, pea kuó ne tuku ia kiate au; pea

3a FFL Folofolá—
Mahu‘inga ‘o e
ngaahi folofolá.

b ‘Inosi 1:9–12;
Ng. Lea ‘a M. 1:8.

4a ‘Eta 12:26–27.

b Molonai 7:13.

c FFL Mo‘ui Ta‘engatá.

5a 1 Nīfai 16:1–3;

2 Nīfai 9:40.

b 2 Nīfai 31:3;

Sēkope 4:13.

6a FFL Huhu‘í.

7a FFL Manava‘ofá.

8a FFL Siú, Kau.

9a FFL Senitailé, Kau.

b FFL Fakalelei,
Fakalelei‘í.

c 2 Nīfai 9:41.

d FFL ‘A‘eva, ‘A‘eva mo
e ‘Otuá.

e Hilam. 3:29–30;
T&F 132:22.

10a FFL Tui.

b FFL Tohi ‘a
Moloná.

c Molonai 10:27–29.

‘oku nau ^a‘akonaki’i ‘a e kakai fulipē ‘oku totonu ke nau failelei.

11 Pea kapau ‘oku ‘ikai ko e ngaahi folofola ia ‘a Kalaisi, fakamāu’i ia ‘e kimoutolu—he ‘e fakahā kiate kimoutolu ‘e Kalaisi, ‘i he ^amālohi mo e nāunau lahi, ‘i he ‘aho faka’osí ko ‘ene ngaahi folofola ia; pea te ta tutu’u ‘o fehanganhangai ‘i hono ^bfakamaau’angá; pea te mou ‘ilo’i kuó ne fekau kiate au ke u tohi ‘a e ngaahi me’á ni, neongo hoku ngaahi vaivaí.

12 Pea ‘oku ou lotu ki he Tamaí ‘i he huafa ‘o Kalaisí koe’uhi ke ‘i ai hatau tokolahi, pe ko kitautolu kotoa pē, ‘e lava ‘o fakamo’ui ‘i hono ^apule’angá ‘i he fu’u ‘aho lahi mo faka’osi ko iá.

13 Pea ko ‘eni, ‘e hoku kāinga ‘ofeina, ‘a kinautolu kotoa pē ‘oku ‘o e fale ‘o ‘Isilelí, pea mo kimoutolu kotoa ‘a e ngaahi

ngata’anga ‘o e māmaní, ‘oku ou lea kiate kimoutolu ‘o hangē ko e le’o ‘o ha tokotaha ‘oku ^a‘tangi kiate kimoutolu mei he efú: Mou nofo ā kae ‘oua ke hokosia ‘a e ‘aho lahi ko iá.

14 Pea ko kimoutolu ‘oku ‘ikai lotu ke ‘inasi ‘i he angalelei ‘a e ‘Otuá, pea faka’apa’apa ki he ngaahi ^a‘lea ‘a e kau Siú, pea pehē foki mo ‘eku ngaahi ^b‘leá, pea mo e folofola ‘a ia ‘e ‘alu atu mei he fofonga ‘o e Lami ‘a e ‘Otuá, vakai, ‘oku ou fai kiate kimoutolu ha lea fakamāvae ta’engata, koe’uhi ‘e ‘fakahalaia’i ‘e he ngaahi folofolá ni ‘a kimoutolu ‘i he ‘aho faka’osí.

15 He ko ia ia kuó u fakama’u ‘i māmaní, ‘e ‘omi ia ke talatalaaki’i ‘aki ‘a kimoutolu ‘i he ^afakamaau’angá; he kuo fekau’i pehe’i au ‘e he ‘Eikí, pea kuo pau ke u talangofua. ‘Ēmeni.

KO E TOHI ‘A SĒKOPE

KO E TOKOUA ‘O NĪFAÍ

Ko e ngaahi lea ‘o ‘ene malanga ki hono kāingá. ‘Okú ne lava’i ha fakakikihi mo ha tangata ‘a ia na’e feinga ke ta’ofi ‘a e ngaahi tokāteline ‘a Kalaisí. Ko ha ngaahi lea ‘e ní’ihi ‘oku kau ki he hisitōlia ‘o e kakai ‘o Nīfaí.

VAHE 1

‘Oku feinga ‘a Sēkope mo Siosefa ke fakaloto’i ‘a e kakai ke nau tui

kia Kalaisi mo tauhi ‘ene ngaahi fekaú—‘Oku pekia ‘a Nīfaí—‘Oku mafola ‘a e fai angahalá ‘i he kau Nīfaí. Ta’u 544–421 K.M. nai.

10d 2 Nīfaí 25:28.

11a ‘Eta 5:4;

Molonai 7:35.

b Fakahā 20:12;

Molonai 10:34.

12a FFL Nāunau

Fakasilesitiale.

13a ‘Īsaia 29:4;

2 Nīfaí 26:16.

14a FFL Tohi Tapú.

b FFL Tohi ‘a

Molomoná.

c 2 Nīfaí 29:11;

‘Eta 4:8–10.

15a Ng. Lea ‘a M. 1:11.

HE vakai, na'e hoko 'o pehē kuo 'osi atu 'a e ta'u 'e nimangofulu mā nima mei he taimi na'e 'alu ai 'a Lihai mei Selūsalemá; ko ia, na'e fai 'e Nīfai kiate au, "Sēkope, ha ^bfekau 'o kau ki he ngaahi peleti 'iiki, 'a ia kuo tohi ai 'a e ngaahi me'a ko 'ení.

2 Pea na'á ne tuku kiate au, Sēkope, ha fekau ke u tohi ki he ngaahi peletí ni ha ni'íhi 'o e ngaahi me'a 'oku ou pehē 'oku mahu'inga tahá; pea ke 'oua na'á ku ala ki ai, ka ko ha fakamatala nounou pē, 'o kau ki he hisitōlia 'o e kakáí ni, 'a ia 'oku ui ko e kakai 'o Nīfái.

3 He na'á ne pehē 'oku totonu ke tohi 'a e hisitōlia 'o hono kakáí 'i he'ene ngaahi peleti kehé, pea 'oku totonu ke u tauhi fakatolonga 'a e ngaahi peletí ni, pea tukufakaholo ia 'i hoku hakó, mei he to'u tangata ki he to'u tangata.

4 Pea kapau na'e 'i ai ha malanga 'oku toputapu, pe ha fakahā 'oku mahu'inga lahi, pe ha kikite, 'oku totonu ke u tohi 'a e ngaahi me'a 'oku ^amahu'inga tahá 'i he ngaahi peletí ni, pea tohi ki ai 'a e ngaahi me'a kotoa pē te u ala tohi 'o kau ki aí, koe'uhi ko Kalaisi, pea koe'uhi ke 'aonga ki homau kakáí.

5 Pea ko e me'a 'i he tuí mo e fu'u loto-tokanga lahi, kuo fakahā mo'oni mai kiate kimautilu 'o kau ki homau kakáí, 'a e ngaahi me'a 'e ^ahoko kiate kinautilu.

6 Pea na'a mau ma'u foki ha ngaahi fakahā lahi, pea mo e laumālie 'o e kikite lahi; ko ia, na'a mau 'ilo ai kia ^aKalaisi mo hono pule'anga, 'a ia 'e hoko maí.

7 Ko ia na'a mau ngāue faive-lenga 'i he lotolotonga 'o homau kakáí ke mau lava 'o fakaloto'i 'a kinautilu ke nau ^aha'u kia Kalaisi, 'o ma'u 'a e angalelei 'a e 'Otuá, koe'uhí ke nau lava 'o hū ki hono ^bmālōlō'angá, koe'uhí ke 'oua na'a 'i ai ha 'uhinga te ne fuakava ai 'i hono houhaú 'e 'ikai te nau 'hū ki ai, 'o hangē ko ia na'e hoko 'i he ^dfakatupuhouhau 'i he ngaahi 'aho 'o e 'ahí'ahí lolotonga 'a e 'i he feitu'u ^emaomaonganoá 'a e fānau 'o 'Isilelí.

8 Ko ia, 'oku mau faka'amu ki he 'Otuá na'a mau lava 'o fakaloto'i 'a e kakai fulipē ke 'oua na'a nau ^aangatu'u ki he 'Otuá, ke ^bfakatupu 'ene houhaú, kae tui 'a e kakai fulipē kia Kalaisi, 'o fakakaukau lahi ki he'ene pekiá, pea fua hono 'kolosí pea kātaki'i 'a e manuki 'a māmaní;

[SĒKOPÉ]

1 *1a* FFL Sēkope, Foha 'o Lihái.

b Sēkope 7:27.

c 2 Nīfai 5:28–33; Sēkope 3:13–14.

FFL Peleti, Ngaahi.

4*a* FK ko e ngaahi me'a tefito.

5*a* 1 Nīfai 12.

6*a* 1 Nīfai 10:4–11; 19:8–14.

7*a* 2 Nīfai 9:41;

'Amenai 1:26;

Molonai 10:32.

b FFL Mālōlō.

c Nōmipa 14:23;

Teut. 1:35–37;

T&F 84:23–25.

d Hepelū 3:8.

e Nōmipa 26:65;

1 Nīfai 17:23–31.

8*a* FFL Angatu'ú.

b 1 Nīfai 17:30;

'Alamá 12:36–37;

Hilam. 7:18.

c LSS, Mātiu 16:25–26;

Luke 14:27.

ko ia, ko au, Sēkope, 'oku ou tali ke u fakahoko 'a e fekau 'a hoku tokoua ko Nīfaí.

9 Ko 'eni na'e faka'au 'o motu'a 'a Nīfai, pea na'á ne 'ilo'i kuo pau ke vave 'a 'ene ^amate; ko ia, na'á ne ^bpani ai ha tangata ke hoko ko ha tu'i mo ha pule ki hono kakaí he taimi ko iá, 'o fakatatau ki he pule 'a e ngaahi 'tu'i.

10 Ko e me'a 'i he 'ofa lahi 'aupito 'a e kakaí kia Nīfai, koe'uhi kuó ne hoko ko ha malu'i lahi 'o kinautolu, 'i he'ene ngāue 'aki 'a e ^aheletā 'a Lēpani ke malu'i 'a kinautolu, pea kuó ne ngāue 'i hono ngaahi 'ahó kotoa koe'uhi ko 'enua lelei—

11 Ko ia, na'e loto ai 'a e kakaí ke nau manatu'i ma'u pē hono hingoá. Pea 'ilonga ia 'e pule 'o fetongi iá, na'e ui 'e he kakaí ko Nīfai hono ua, ko Nīfai hono tolu, 'o fai pehē atu, 'o fakatatau ki he pule 'a e ngaahi tu'i; pea ko ia na'e pehē hono ui kinautolu 'e he kakaí, 'o tatau ai pē pe ko hai honau hingoá.

12 Pea na'e hoko 'o pehē na'e pekia 'a Nīfai.

13 Ko 'eni ko e kakaí 'a ia na'e 'ikai ko e kau ^aLeimaná ko e kau ^bNīfai 'a kinautolu; ka neongo iá, na'e ui 'a kinautolu ko e kau Nīfai, ko e kau Sēkope, ko e kau Siosefa, ko e kau ^cSōlami, ko e kau Leimana, ko e kau Lēmiu-ela mo e kau 'Isimeli.

14 Ka ko au, Sēkope, 'e 'ikai te u fakafaikehekehe'i 'a kinautolu 'aki 'a e ngaahi hingoa ko 'eni 'amui, kā te u "ui 'a kinautolu ko e kau Leimana 'oku feinga ke faka'auha 'a e kakai 'o Nīfaí, pea ko kinautolu 'oku fe'ofa'ofani mo Nīfaí te u ui ko e kau ^bNīfai, pe ko e 'akakai 'o Nīfai, 'o fakatatau ki he pule 'a e ngaahi tu'i.

15 Pea ko 'eni na'e hoko 'o pehē ko e kakai 'o Nīfaí, lolotonga 'a e pule 'a e tu'i hono uá, na'e faka'au 'o fefeka 'a honau lotó, pea nau fiefia 'i hono fai 'o e ngaahi me'a fakalielia, 'o hangē ko Tēvita 'i mu'á 'o holi ke ma'u ha ngaahi ^auaifi mo e ngaahi sinifu tokolahi, kae 'uma'ā foki mo Solomone, ko hono fohá.

16 'Io, na'e kamata foki ke nau kumi ki he koula mo e siliva lahi, pea kamata ke fiela'i 'i he loto-híkisiá.

17 Ko ia ko au, Sēkope, na'á ku fai kiate kinautolu 'a e ngaahi leá ni 'i he'eku akonaki'i 'a kinautolu 'i he ^atemipalé, kā kuó u tomu'a ma'u 'eku ^bfekau mei he 'Eikí.

18 Ka ko au, Sēkope, mo hoku tokoua ko Siosefá, kuo ^afakata-pui 'a kimaua ko e ongo taula'eiki mo e ongo akonaki ki he kakaí ni, 'i he nima 'o Nīfaí.

19 Pea na'á ma tauhi faivelenga 'a homa ^alakangá ki he 'Eikí, 'o

9a 2 Nīfai 1:14.

b FFL Tākaí.

c 2 Nīfai 6:2;

Seilomi 1:7.

10a 1 Nīfai 4:9;

2 Nīfai 5:14;

Ng. Lea 'a M. 1:13;

Mōsaia 1:16;

T&F 17:1.

13a 'Īnosi 1:13; T&F 3:18.

b FFL Nīfaí, Kau.

c 1 Nīfai 4:35;

4 Nīfai 1:36–37.

14a Mōsaia 25:12;

'Alamā 2:11.

b 2 Nīfai 4:11.

c 2 Nīfai 5:9.

15a T&F 132:38–39.

17a 2 Nīfai 5:16.

FFL Temipale.

b FFL Uí.

18a 2 Nīfai 5:26.

19a FFL Lakangá.

ma tali 'a e ^bfatongiá, 'o to' o 'a e ngaahi anghala 'a e kakai ki homa 'ulú 'o kapau na'e 'ikai te ma ako'i kiate kinautolu 'a e folofola 'a e 'Otuá 'i he faivelenga kakato; ko ia, 'i he'ema ngāue 'aki homa tūkuingatá 'e 'ikai hoko ki homa ngaahi kofú 'a honau 'totó; pea ka 'ikai 'e hoko ki homa ngaahi kofú 'a honau totó; pea 'e 'ikai te ma ta'ehalaia 'i he 'aho faka'osí.

VAHE 2

'Oku valoki'i'e Sēkope 'a e ofa 'i he ngaahi koloá, hīkisiá, mo e angata'ema'á—'Oku lava 'a e kakai 'o kumi ki he koloá ke nau tokoni ai ki honau kāingá—'Oku fakahalaia'i'e Sēkope 'a e ngāue ta'e-fakamafai'i 'o e mali tokolahí—'Oku hōifua 'a e 'Eiki ki he angama'a 'a e kakai fefiné. Ta'u 544–421 κ.Μ. nai.

Ko e ngaahi lea na'e lea 'aki 'e Sēkope, ko e tokoua 'o Nifai, ki he kakai 'o Nifai 'i he hili 'a e pekia 'a Nifai:

2 Ko 'eni, 'e hoku kāinga 'ofeina, ko au, Sēkope, ko e me'a 'i he fatongia kuo tuku kiate au 'e he 'Otuá, pea koe'uhi ke u tauhi faivelenga hoku lakanga 'i he fakamātoato, pea koe'uhi ke u fakama'a hoku ngaahi kofú mei ho'omou ngaahi anghalá, ko ia 'oku ou ha'u ai ki he tempalé 'i he 'ahó ni ke u lava 'o fakahā kiate kimoutolu 'a e folofola 'a e 'Otuá.

3 Pea ke mou 'ilo 'e kimoutolu

kuó u faivelenga 'o a'u mai ki he 'ahó ni 'i he ngāue'i 'a e lakanga 'o hoku fatongiá; ka 'i he 'aho ní 'oku ou mafasia lahi ange 'i he holi mo e hoha'a koe'uhi ko e lelei 'a homou laumālié 'i he'eku loto-mo'ua ki mu'a ange 'i he 'aho ní.

4 He vakai, kuo mou tala-ngofua 'o a'u mai ki he 'ahó ni ki he folofola 'a e 'Eiki, 'a ia kuó u fakahā kiate kimoutolú.

5 Kae vakai, mou tokanga mai kiate au, pea 'ilo'i 'oku ou lava 'o fakahā kiate kimoutolu 'i he tokoni 'a e Tupu'anga fungani māfimafi 'o e langí mo e māmaní 'o kau ki ho'omou ngaahi 'fakakaukáu, 'a e anga 'o ho'omou lolotonga kamata ke ngāue 'i he anghalá, 'a ia ko e anghala 'oku hā ngali fakalielia 'aupito kiate au, 'io, pea fakalielia ki he 'Otuá.

6 'Io, 'okú ne fakamamahi'i 'a hoku laumālié pea 'oku fakatupu 'a 'eku hola 'i he'eku mā mei he 'ao 'o hoku Tupu'angá, koe'uhi kuo pau ke u fakamo'oni'i kiate kimoutolu 'a e fai anghala 'o homou lotó.

7 Pea 'oku fakamamahi foki kiate au 'a e pau ke u fai ha lea 'fefeka pehē 'o kau kiate kimoutolu 'i he 'ao 'o homou ngaahi uaifí mo ho'omou fānaú, 'a ia ko hanau tokolahi 'oku fu'u ongongofua mo ^bma'a mo pelepelengesi 'aupito 'a honau lotó 'i he 'ao 'o e 'Otuá, 'a ia ko ha me'a 'oku fakahōifua ki he 'Otuá;

8 Pea 'oku ou mahalo kuo nau

19b T&F 107:99–100.
FFL Lakanga Tauhi.
c 2 Nifai 9:44.

2 5a 'Alamā 12:3;
T&F 6:16.
FFL 'Otuá.

7a T&F 121:43.
b FFL Angama'a.

ha'u ki hení ke fanongo ki he "folofola fakafiemālie 'a e 'Otuá, 'io, 'a e folofola ko ia 'oku fakamo'ui 'a e laumālie kuo kafó.

9 Ko ia, 'oku fakamafasia'i 'a hoku laumālie 'i hono fekau'i au, koe'uhi ko e fekau mamafa 'a ia kuó u ma'u mei he 'Otuá, ke u na'ina'i kiate kimoutolu 'o fakatatau ki ho'omou ngaahi hiá, ke fakalahi 'a e kafo 'o kinautolu kuo 'osi kafó, kae 'ikai fakafiemālie'i mo fakamo'ui 'a honau ngaahi kafó; pea ko kinautolu 'oku te'eki ai ke kafó, 'oku 'ikai te nau keinanga 'i he folofola fakafiemālie 'a e 'Otuá, ka 'oku tuku ha ngaahi hele fufū ke hoka'i honau laumālie pea kafo ai honau 'atamai pelepelengesi.

10 Ka neongo hono lahi 'o e fatongiá, kuo pau pē ke u fai 'o fakatatau ki he ngaahi "fekau mamafa 'a e 'Otuá, pea fakahā kiate kimoutolu 'o kau ki ho'omou fai angahalá mo e ngaahi anga-fakalieliá, 'i he 'ao 'o e kakai 'oku loto-ma'á, mo e kakai 'oku loto-mafesifesi, pea 'i he 'afio mai 'a e 'b'ofonga 'ilo'ilo 'o e 'Otua Māfimafi.

11 Ko ia, kuo pau ke u fakahā kiate kimoutolu 'a e mo'oní 'o fakatatau ki hono "mahinongofua 'o e folofola 'a e 'Otuá. He vakai, 'i he'eku fehu'i ki he 'Eiki, na'e hoko mai kiate au 'a e folofola, 'o pehē: 'E Sēkope, ke ke 'alu hake ki he tempalé 'apongipongi, pea fakahā 'a e

folofola 'a ia te u tuku kiate koé ki he kakai ni.

12 Pea ko 'eni vakai, 'e hoku kāinga, ko e folofola 'eni 'a ia 'oku ou fakahā kiate kimoutolu, 'oku 'i ai homou tokolahi kuo kamata ke kumi ki he koula mo e siliva, pea ki he ngaahi fa'ahinga "maka mahu'inga kotoa pē, 'a ia 'oku hulu 'aupito 'i he fonuá ni, 'a ia ko ha 'b'fonua 'o e tala'ofa kiate kimoutolu mo homou hakó.

13 Pea kuo hōifua 'a e to'ukupu 'o e māfimafi 'o fu'u lahi 'aupito kiate kimoutolu, pea kuo mou ma'u ai 'a e ngaahi koloa lahi; pea ko e tupu 'i he ma'u 'e homou ni'ihí 'o lahi hake 'i homou kāingá, kuo "híkisia ai homou lotó, pea mou kia-kekeva mo 'ulu mā'olunga, koe'uhi ko hono mahu'inga lahi 'o homou kofú, pea mou fakatanga'i 'a homou kāingá koe'uhi 'oku mou mahalo 'oku mou lelei ange 'iate kinautolu.

14 Pea ko 'eni, 'e hoku kāinga, 'oku mou mahalo koā 'oku fakatonuhia'i 'a kimoutolu 'e he 'Otuá 'i he me'á ni? Vakai, 'oku ou pehē kiate kimoutolu, 'Ikai. Ka 'okú ne fakahalaia'i 'a kimoutolu, pea kapau te mou vilitaki 'i he ngaahi me'á ni, kuo pau ke hoko vave mai 'a 'ene ngaahi tauteá kiate kinautolu.

15 Taumaiā ke ne fakahā kiate kimoutolu 'okú ne lava 'o 'afio'i kimoutolu, pea 'okú ne mafai 'i he 'afio tu'o taha pē 'a hono

8a 'Alamā 31:5.
10a FFL Fekau 'a e 'Otuá,
Ngaahi.
b 2 Nifai 9:44.

11a 2 Nifai 25:4; 31:2–3.
12a 1 Nifai 18:25;
Hilam. 6:9–11;
'Eta 10:23.

b 1 Nifai 2:20.
FFL Fonua 'o e
Tala'ofá.
13a Molom. 8:35–39.

fofongá ke taa'i hifo 'a kimoutolu ki he efú!

16 Taumaiā ke ne faka'atā 'a kimoutolu mei he angahalá mo e fakalieliá ni. Pea, 'ofa ke mou fanongo ki he folofola 'o 'ene ngaahi fekaú, pea 'oua na'a tuku ke hanga 'e he "loto-híkisiá ni 'a homou lotó 'o faka'auha 'a homou laumālié!

17 Fakakaukau ki homou kā-ingá 'o hangē pē ko kimoutolú, pea angalelei ki he kakai kotoa pē pea foaki fie foaki mei ho'omou "koloá, koe'uhi ke ^bnau koloa'ia 'o tatau pē mo kimoutolu.

18 Kā 'i he te'eki ai ke mou kumi ki he ngaahi "koloá, mou kumi ki he ^bpule'anga 'o e 'Otuá.

19 Pea 'o ka hili 'a ho'omou ma'u ha 'amanaki lelei 'ia Kalaisí te mou ma'u 'a e ngaahi koloa, 'o kapau te mou kumi ki ai; pea te mou kumi ki ai koe'uhi ko ho'omou fie "fai ha lelei—ke fakakofu'i 'a e telefuá, pea fafanga'i 'a e fiekaiā, pea fakatau'atāina'i 'a e pōpulá, pea foaki 'a e fiemālie ki he kau mahaki mo mamahí.

20 Pea ko 'eni, 'e hoku kāinga, kuó u lea kiate kimoutolu 'o kau ki he híkisiá; pea ko kimoutolu kuo mou fakamamahí'i 'a homou kaungā'apí, pea fakatanga'i ia koe'uhi ko ho'omou pōlepole 'i homou lotó, 'i he ngaahi me'a kuo foaki 'e he 'Otuá kiate kimoutolú, ko e hā ha'amou lau ki ai?

21 'Ikai 'oku mou pehē 'oku fakalielia 'a e ngaahi me'a peheé kiate ia na'á ne fakatupu 'a e kakano kotoa pē? Pea 'oku mahu'inga tatau 'a e tokotaha kotoa pē 'i hono 'aó 'o hangē ko e taha kehé. Pea na'e tupu 'a e kakano kotoa pē mei he efú; pea kuó ne fakatupu 'a kinautolu koe'uhi ko e 'uhinga pē taha, koe'uhi ke nau tauhi 'a 'ene ngaahi "fekaú pea fakangoongolelei'i ia 'o ta'engata.

22 Pea ko 'eni 'oku ou faka'osi 'eku lea kiate kimoutolu 'o kau ki he híkisiá ni. Pea ka ne 'ikai totonu ke u lea kiate kimoutolu 'o kau ki ha hia 'oku fakalielia ange, pehē 'e fu'u fiefia 'aupito 'a hoku lotó koe'uhi ko kimoutolu.

23 Ka 'oku fakamafasia'i au 'e he folofola 'a e 'Otuá koe'uhi ko ho'omou ngaahi hia 'oku fakalielia angé. He vakai, 'oku folofola peheni 'e he 'Eiki: 'Oku kamata ke fai 'e he kakaí ni ha ngaahi angahala lahi ange; 'oku 'ikai mahino kiate kinautolu 'a e ngaahi folofolá, he 'oku nau feinga ke fakatonuhia'i 'a kinautolu 'i he'enau fe'auakí, tu'unga 'i he ngaahi me'a na'e tohi 'o kau kia Tēvita mo Solomone, ko hono fohá.

24 Vakai, ko e mo'oni na'e ma'u 'e Tēvita mo "Solomone 'a e ngaahi ^buaifi mo e ngaahi sinifu tokolahi, 'a ia ko ha me'a

16a FFL Loto-híkisiá.

17a FFL Foaki 'Ofá,
Ngaahi; Uelofea.
b 4 Nifai 1:3.

18a 1 Ng. Tu'i 3:11–13;
Ma'ake 10:17–27;

2 Nifai 26:31;

T&F 6:7.

FFL Koloá, Ngaahi.

b Luke 12:22–31.

19a Mōsaia 4:26.

21a T&F 11:20;

'Ēpa. 3:25–26.

24a 1 Ng. Tu'i 11:1;

Nehem. 13:25–27.

b 1 Ng. Tu'i 11:1–3;

'Ēsela 9:1–2;

T&F 132:38–39.

na'e fakalielia 'i hoku 'aó, 'oku folofola 'e he 'Eikí.

25 Ko ia, 'oku folofola peheni 'e he 'Eikí, kuó u tataki atu 'a e kakaí ni mei he fonua ko Selūsalemá 'i he mālohi 'o hoku nimá, koe'uhi ke u fokotu'u kiate au ha va'a "mā'oni'oni mei he hako 'o e manava 'o Siosefá.

26 Ko ia, ko au ko e 'Eiki ko e 'Otuá 'e 'ikai te u tuku ke fai 'e he kakaí ni 'o tatau mo kinautolu 'o e kuonga mu'á.

27 Ko ia, 'e hoku kāinga, fangongo mai kiate au, pea tokanga ki he folofola 'a e 'Eikí: Koe'uhi 'e 'ikai ke 'i ai ha tangata 'e toko taha 'iate kimoutolu te ne ma'u ka ko e uaifi pē 'e toko "taha; pea 'e 'ikai te ne ma'u ha sinifu 'e toko taha;

28 He ko au, ko e 'Eiki ko e 'Otuá, 'oku ou fiefia 'i he "angama'a 'a e kakaí fefiné. Pea ko e me'a fakalielia 'i hoku 'aó 'a e ngaahi fe'auakí; 'oku folofola peheni 'e he 'Eiki 'o e Ngaahi Kau Taú.

29 Ko ia, 'e tauhi 'e he kakaí ni 'a 'eku ngaahi fekaú, 'oku folofola 'e he 'Eiki 'o e Ngaahi Kau Taú, pe te u "fakamala'ia'i 'a e fonuá koe'uhi ko kinautolu.

30 He kapau te u loto ki ai, 'oku folofola 'e he 'Eiki 'o e Ngaahi Kau Taú, ke fakatupu ha "hako kiate au, te u fekau ki hoku kakaí; he ka 'ikai kuo pau ke nau tokanga ki he fekau ko 'ení.

31 He vakai, ko au, ko e 'Eikí, kuó u mamata ki he mamahí, peá u ongo'i 'a e tangi 'a e ngaahi 'ofefine 'o hoku kakaí 'i he fonua ko Selūsalemá, 'io, pea 'i he ngaahi fonua kotoa pē 'o hoku kakaí, koe'uhi ko e fai angahala mo e ngaahi anga-fakalielia 'a honau ngaahi husepānití.

32 Pea 'e 'ikai te u tuku, 'oku folofola 'e he 'Eiki 'o e Ngaahi Kau Taú, ke a'u hake kiate au 'a e ngaahi tangi 'a e ngaahi 'ofefine hoihoifua 'o e kakaí ní, 'a ia kuó u taki atu mei he fonua ko Selūsalemá, 'o talatalaaki'i 'a e kau tangata 'o hoku kakaí, 'oku folofola 'e he 'Eiki 'o e Ngaahi Kau Taú.

33 Koe'uhi 'e 'ikai te nau taki fakapōpula'i atu 'a e ngaahi 'ofefine 'o hoku kakaí 'i he fai angahalá koe'uhi ko e ongonofua honau lotó, kā te u 'a'ahi kiate kinautolu 'aki ha tautea mamafa, 'io, 'o a'u ki he faka'auha; koe'uhi 'e 'ikai te nau fai 'a e ngaahi "fe'auakí, 'o hangē ko kinautolu 'o e kuonga mu'á, 'oku folofola 'e he 'Eiki 'o e Ngaahi Kau Taú.

34 Pea ko 'eni vakai, 'e hoku kāinga, 'oku mou 'ilo na'e tuku 'a e ngaahi fekaú ni ki he'etau tamai, ko Lihai; ko ia, kuo mou 'ilo'i ia 'i mu'a; pea kuo mou fakahalaia'i lahi ai 'a kimoutolu; he kuo mou fai 'a e ngaahi me'á ni 'a ia na'e 'ikai totonu ke mou fai.

25a Sēnesi 49:22–26;
'Āmosi 5:15;
2 Nifai 3:5;
'Alamā 26:36.
FFL Lihai, Tamai 'a
Nifai.

27a T&F 42:22; 49:16.
FFL Malí.
28a FFL Angama'á.
29a 'Eta 2:8–12.
30a Malakai 2:15;
T&F 132:61–66.

33a FFL Anga-
fakakakanó;
Anga-Ta'ema'a
Fakaangama'á.

35 Vakai, kuo mou fai ha ngaahi fu'u angahala "lalahi ange 'i he kau Leimana, ko hotau kāingá. Kuo mou fakatupu ha mamahi lahi 'i he loto 'o homou ngaahi uaifi ongongofuá, pea kuo mole 'iate kimoutolu 'a e falala 'a ho'omou fānaú, ko e tupu 'i ho'omou ngaahi sīpinga kovi 'i honau 'aó; pea 'oku 'alu hake ki he 'Otuá 'a e tangi 'a honau lotó ke talatalaaki'i 'a kimoutolu. Pea ko e me'a 'i hono fefeka 'o e folofola 'a e 'Otuá, 'a ia 'oku 'alu hifo ke talatalaaki'i 'a kimoutolú, kuo mate ai 'a e loto 'o e tokolahi kuo hoka'i 'aki 'a e ngaahi fu'u lavea lalahi.

VAHE 3

'Oku tali 'e he loto-ma'á 'a e folofola fakafiemālie 'a e 'Otuá — 'Oku lahi ange 'a e mā'oni'oni 'a e kau Leimaná 'i he kau Nīfai — 'Oku lea 'a Sēkope 'o fai ha fakatokanga ki he fe'auaki, mo e holi fakakakanó, mo e ngaahi angahala kotoa pē. Ta'u 544–421 K.M. nai.

KAE vakai, ko au, Sēkope, 'oku ou fie lea kiate kimoutolu 'oku loto-ma'á. Sio ki he 'Otuá 'i he 'atamai 'oku tu'u ma'u, pea lotu kiate ia 'i he fu'u tui lahi, pea te ne fakafiemālie'i 'a kimoutolu 'i homou ngaahi faingata'a'ia, pea te ne taukapo'i 'a kimoutolu, 'o fekau hifo 'a e tautea kiate kinautolu 'oku feinga ke faka'auha 'a kimoutolú.

2 'Oiauē 'a kimoutolu kotoa pē 'oku loto-ma'á, hiki hake

homou 'ulú, pea tali 'a e folofola fakafiemālie 'a e 'Otuá, pea kei-nanga 'i he'ene 'ofá; he te mou lava 'o fai ia, 'o kapau 'e "tu'u ma'u 'a homou 'atamai 'o ta'e-ngata.

3 Kā, 'e mala'ia, 'e mala'ia, 'a kimoutolu 'oku 'ikai loto-ma'á, 'a kimoutolu 'oku "uli he 'ahó ni 'i he 'ao 'o e 'Otuá; he ka 'ikai te mou fakatomala, 'oku fakamala'ia'i 'a e fonuá koe'uhi ko kimoutolu; pea ko e kau Leimaná, 'a ia 'oku 'ikai te nau 'uli 'o hangē ko kimoutolú, ka ne-ongo iá na'e 'b'fakamala'ia'i 'a kinautolu 'aki ha tautea mamafa, te nau fakamamahi'i 'a kimoutolu 'o a'u ki he faka'auha.

4 Pea 'oku ha'u vave 'a e taimi, kapau 'e 'ikai te mou fakatomala te nau ma'u 'a e fonua 'o homou tofi'á, pea 'e hanga 'e he 'Eiki ko e 'Otuá 'o "tataki atu 'a e kau mā'oni'oni meiate kimoutolu.

5 Vakai, ko e kau Leimana ko homou kāingá, 'a ia 'oku mou fehi'a ki ai koe'uhi ko 'enau 'ulí mo e fakamala'ia kuo hoko ki honau kilí, 'oku nau mā'oni'oni ange 'iate kimoutolu; he kuo 'ikai 'ngalo 'iate kinautolu 'a e fekau 'a e 'Eiki, 'a ia na'e tuku ki he'etau tamaí — pea ke nau ma'u ha uaifi 'e toko taha pē, pea ke 'oua na'a nau ma'u ha sinifu 'e toko taha, pea ke 'oua na'a nau fai ha fe'auaki 'iate kinautolu.

6 Pea ko 'eni, ko e fekau ni 'oku nau tokanga ke tauhi ko ia, ko e me'a 'i he tokanga ko iá, 'o tauhi 'a e fekau ní, 'e 'ikai faka'auha 'a kinautolu 'e he 'Eiki ko e 'Otuá,

ka te ne “alo’ofa kiate kinautolu; pea ‘e ‘i ai ‘a e ‘aho te nau hoko ai ko ha kakai monū’ia.

7 Vakai, ‘oku “ofa ‘a honau ngaahi husepānití ‘i honau ngaahi uaiifí, pea ‘oku ‘ofa ‘a honau ngaahi uaiifí ‘i honau ngaahi husepānití; pea ‘oku ‘ofa ‘a honau ngaahi husepānití mo honau ngaahi uaiifí ‘i he’enu fānaú; pea ‘oku tupu ‘a ‘enu ta’etuí mo ‘enu fehi’a ‘iate kimoutolú mei he fai angahala ‘a ‘enu ngaahi tamaí; ko ia, ‘oku fēfē ‘a hono lahi ange ho’omou leleí ‘iate kinautolu, ‘i he ‘ao ‘o homou Tupu’anga māfimafi?

8 ‘Oiauē ‘e hoku kāinga, ‘oku ou manavahē telia na’a ‘ikai te mou fakatomala mei ho’omou ngaahi angahalá pea hinehina ange ‘a honau kilí ‘i homou kilí, ‘o ka ‘omi ‘a kimoutolu fakataha mo kinautolu ki he ‘afio’anga ‘o e ‘Otuá.

9 Ko ia, ‘oku ou tuku ha fekau kiate kimoutolu, ‘a ia ko e folofola ‘a e ‘Otuá, ke tuku ho’omou angatu’u kiate kinautolu koe’uhi ko e lanu fakapo’upo’uli ‘o honau kilí; pea ‘oua foki na’a mou fehi’a ‘iate kinautolu koe’uhi ko ‘enu ‘ulí; ka mou manatu’i pē ‘a ho’omou ‘uli ‘amoutolú, pea manatu’i na’e tupu ‘a ‘enu ‘ulí mei he’enu ngaahi tamaí.

10 Ko ia, ke mou manatu’i ‘a ho’omou “fānaú, ‘a e anga ‘o ho’omou fakatupu ha mamahi

lahi ‘o honau lotó ko e tupu mei he sippinga kuo mou fokotu’u ‘i honau ‘aó; pea ko e tahá, manatu te mou lava, koe’uhi ko ho’omou ‘ulí ‘o ‘omi ‘a ho’omou fānaú ki he faka’auha, pea ‘e ‘eke’i mei homou ‘ulú ‘a ‘enu ngaahi angahalá ‘i he ‘aho faka’osí.

11 ‘Oiauē ‘e hoku kāinga, tokanga ki he’eku ngaahi leá; fakaake ‘a e ngaahi ivi ‘o homou laumālié; fafangu ‘a kimoutolu koe’uhi ke mou “ā hake mei he mohe ‘o e maté; pea vete ange ‘a kimoutolu mei he mamahi ‘o ^bhelí koe’uhi ke ‘oua na’a mou hoko ko ha kau “āngelo ‘a e tēvoló, ke li hifo ki he ano ‘o e afi mo e maka-vela, ‘a ia ko e ^dmate ‘anga uá.

12 Pea ko ‘eni ko au, Sēkope, na’á ku lea ‘aki mo ha ngaahi me’a lahi ange ki he kakai ‘o Nífaí, ‘o fakatokanga kiate kinautolu ‘o kau ki he “fe’auakí mo e ^bholi kovi fakakakanó, mo e ngaahi fa’ahinga angahala kotoa pē, ‘o tala kiate kinautolu ‘a honau ngaahi nunu’a fakamanavaheé.

13 Pea ko ha vahe teau ‘e taha ‘o e ngaahi me’a na’e hoko ki he kakai ní, ‘a ia kuo faka’au ke nau tokolahi ange, ‘oku ‘ikai lava ‘o tohi ia ki he ngaahi peleti ko “eni; kā kuo tohi ha ngaahi me’a lahi ‘i he ngaahi peleti lalahí, mo ‘enu ngaahi taú, mo ‘enu ngaahi fakakikihí, mo e pule ‘a honau ngaahi tu’í.

6a 2 Nífaí 4:3, 6–7;
Hilam. 15:10–13.
7a FFL Fāmilí; ‘Ofá.
10a FFL Fānaú.
11a ‘Alamā 5:6–9.

b FFL Helí.
c 2 Nífaí 9:8–9.
d FFL Mate,
Fakalaumālié.
12a FFL Fe’auakí.

b FFL Fai Angahalá;
Holi Koví.
13a 1 Nífaí 19:1–4;
Sēkope 1:1–4.

14 'Oku ui 'a e ngaahi peletí ni ko e ngaahi peleti 'a Sēkopé, pea na'e ngaahi ia 'e he nima 'o Nīfai. Pea 'oku ou faka'osi hono lea 'aki 'o e ngaahi leá ni.

VAHE 4

Na'e lotu 'a e kau palōfita kotoa pē ki he Tamaí 'i he huafá 'o Kalaisí— 'Oku hoko hono feilaulau 'aki 'e 'Ēpalahame 'a 'Aisaké, ko e taipe 'o e 'Otuá mo hono 'Alo pē Taha na'e Fakatupú— 'Oku totonu ke fakalelei 'a e tangatá ki he 'Otuá 'i he Fakalelei— 'E lí'aki 'e he kau Siú 'a e fu'u makatu'ungá. Ta'u 544–421 K.M. nai.

Ko 'eni vakai, na'e hoko 'o pehē ko au, Sēkope, kuó u ngāue lahi ki hoku kakaí 'i he lea, (pea 'oku 'ikai te u lava 'o tohi ka ko ha ngaahi me'a sí'i pe 'o 'eku ngaahi leá, koe'uhi ko hono faingata'a 'o hono tohi 'o 'emau ngaahi leá ki ha ngaahi peletí), pea 'oku mau 'ilo'í ko e ngaahi me'a 'a ia 'oku mau tohi ki he ngaahi peletí kuo pau ke tolonga ia;

2 Ka ko e ngaahi me'a kotoa pē 'oku mau tohi ka 'oku 'ikai 'i ha ngaahi peletí kuo pau ke 'auha ia pea mole atu, ka 'oku mau lava 'o tohi ha ngaahi lea sí'i ki ha ngaahi peleti, 'a ia 'e fakahā ai ki he 'emau fānaú, mo homau kāinga 'ofeiná, ha 'ilo sí'isi'í 'o kau kiate kimautolu, pe ki he 'enau ngaahi tamaí—

3 Ko 'eni 'oku mau fiefia 'i he ngaahi me'á ni; pea 'oku mau ngāue faivelenga ke tohi 'a e ngaahi leá ni ki he ngaahi peleti, 'i he faka'amu 'e ma'u ia 'e homau kāinga 'ofeiná mo 'emau fānaú 'i he loto-fakafeta'i, pea vakai ki ai ke nau ako 'i he fiefia, kae 'ikai 'i he mamahi, pea 'ikai foki 'i he manuki ki he 'enau 'uluaki ongo mātu'á.

4 He ko hono 'uhinga 'eni kuo mau tohi ai 'a e ngaahi me'a ní, koe'uhi ke nau 'ilo na'a mau "ilo kia Kalaisi, pea na'a mau ma'u ha 'amanaki lelei ki hono nāunaú 'i he ngaahi ta'u 'e lau teau ki mu'a 'i he'ene hā'ele maí; pea na'e 'ikai ko kimautolu pē na'e ma'u ha 'amanaki lelei ki hono nāunaú, kā ko e kau ^bpalōfita mā'oni'oni kotoa pē foki, 'a ia na'e 'i mu'a 'iate kimautolú.

5 Vakai, na'a nau tui kia Kalaisi mo "hū ki he Tamaí 'i hono huafá, pea 'oku mau hū foki ki he Tamaí 'i hono huafá. Pea ko hono 'uhinga 'eni 'oku mau tauhi ai 'a e ^bfono 'a Mōsesé, koe'uhi he 'okú ne 'takiaki'í 'e ia 'a homau laumālie kiate ia; pea ko e 'uhinga 'eni 'oku fakamā'oni'oni'í ai ia kiate kimautolu koe'uhi ko e mā'oni'oni, 'o hangē tofu pē ko e fekau 'a 'Ēpalahame 'i he maomaonga-noá ke talangofua ki he ngaahi fekau 'a e 'Otuá 'o feilaulau 'aki 'a hono foha ko 'Aisaké, 'a ia ko hano tatau ia 'o e feilaulau 'aki

4 ^a FFL Sisū Kalaisí.
^b Luke 24:25–27;
Sēkope 7:11;
Mōsaia 13:33–35;

T&F 20:26.
^{5a} Mōsesé 5:8.
^b 2 Nīfai 25:24;
Seilomi 1:11;

Mōsaia 13:27, 30;
'Alamā 25:15–16.
FFL Fono 'a Mōsesé.
^c Kalētia 3:24.

'e he 'Otuá 'a hono ^d'Alo pē Taha na'e Fakatupú.

6 Ko ia, 'oku mau fakatotolo ki he kau palōfitá, pea 'oku mau ma'u ha ngaahi fakahā lahi mo e laumālie 'o e ^a'kikitē; pea 'i he'emaui ma'u 'a e ngaahi ^bfakamo'oni kotoá ni 'oku mau ma'u ai ha 'amanaki lelei, pea 'oku tu'u ma'u ai 'a 'emaui tuí, ko ia 'oku mau lava ai 'o 'fekau 'i he ^d'huafa 'o Sisuú pea 'oku talangofua kiate kimautolu 'a e ngaahi 'akaú, pe ko e ngaahi mo'ungá, pe ko e ngaahi peau 'o e tahi.

7 Ka neongo iá, 'oku fakahā kiate kimautolu 'e he 'Eiki ko e 'Otuá 'a homau ^a'vaivaí koe'uhi ke mau 'ilo'i ko e me'a ia 'i he'ene 'alo'ofá mo 'ene āfeitaulalo lahi ki he fānau 'a e tangatá, 'oku mau ma'u ai 'a e mālohi ke fai 'a e ngaahi me'a ko 'ení.

8 Vakai, 'oku ma'ongo'onga mo fakaofa 'a e ngaahi ngāue 'a e 'Eikí. Hono 'ikai te tau ^a'fa'a 'ilo'i hono loloto 'o 'ene ngaahi ^bme'a liló; pea 'oku 'ikai fa'a lava 'e ha tangata 'o 'ilo'i 'a 'ene ngaahi founga kotoa pē. Pea 'oku 'ikai 'ilo 'e ha tangata ki he'ene ngaahi ^dfoungá tuku kehe 'o ka toki fakahā ia kiate ia; ko ia, 'e kāinga, 'oua na'a

li'aki 'a e ngaahi fakahā 'a e 'Otuá.

9 He vakai, na'e tu'unga 'i he mālohi 'o 'ene ^a'folofolá na'e ha'u ai 'a e ^btangatá ki he funga 'o e māmaní, 'a ia ko e māmani na'e fakatupu 'i he māfima'fi 'o 'ene folofolá. Ko ia, kapau na'e lava 'e he 'Otuá 'o folofola pea na'e 'i ai 'a e māmaní, pea folofola pea na'e ngaohi 'a e tangatá, kapau ko ia ko e hā 'oku 'ikai te ne malava ai ke fekau ki he ^c'māmaní, pe ki he ngāue 'a hono to'ukupú 'i hono funga 'o iá, 'o fakatautu ki hono finangaló mo 'ene fa'itelihá?

10 Ko ia, 'e kāinga, 'oua na'a feinga ke ^a'akonaki'i 'a e 'Eikí, kae ma'u 'a e akonakí mei hono to'ukupú. He vakai, 'oku mou 'ilo'i 'e kimoutolu 'okú ne akonaki 'i he ^b'poto, pea 'i he fakamaau totonu, pea 'i he 'alo'ofa lahi, ki he ngaahi me'a kotoa pē kuó ne fakatupú.

11 Ko ia, 'e kāinga 'ofeina, mou fakalelei kiate ia 'i he ^a'fakalelei 'a Kalaisi, ko hono ^b'Alo pē Taha na'e Fakatupú, pea te mou lava 'o toe tu'u, 'o fakatautu ki he mālohi 'o e ^c'toetu'u 'a ia 'oku 'ia Kalaisi, pea mou hoko ai ko e ^d'uluaki fua 'o Kalaisi ki he 'Otuá, mou ma'u

5d Sēnesi 22:1–14;
Sione 3:16–18.
FFL 'Alo pē Taha na'e
Fakatupú.

6a FFL Kikitē, Kikite'i.
b FFL Fakamo'oni.
c FFL Mālohi.
d Ngāue 3:6–16;
3 Nifai 8:1.

7a 'Eta 12:27.
8a Loma 11:33–36.
b T&F 19:10; 76:114.

FFL Me'a Lilo 'a e
'Otuá, Ngaahi.
c 1 Kol. 2:9–16;
'Alamā 26:21–22.
FFL 'Iló.

d 'Īsaia 55:8–9.
9a Molom. 9:17;
Mōsese 1:32.
b FFL Fakatupú;
Tangatá.
c Hilam. 12:8–17.
10a 2 Nifai 9:28–29;

'Alamā 37:12, 37;
T&F 3:4, 13.

b FFL Potó; 'Afio'i 'a e
Me'a Kotoa pē.

11a FFL Fakalelei,
Fakalelei'i.
b Hepelú 5:9.
c FFL Toetu'u.
d Mōsaia 15:21–23; 18:9;
'Alamā 40:16–21.

‘a e tuí, pea kuo mou ma‘u ha ‘amanaki lelei ki he nāunau ‘iate ia ki mu‘á pea ne toki fakahā mai ia ‘i he kakanó.

12 Pea ko ‘eni, ‘e kāinga ‘ofeina, ‘oua na‘a mou ofo ‘i he‘eku fakahā kiate kimoutolu ‘a e ngaahi me‘a ní; he ko e hā ‘oku ‘ikai te tau “lau ai ki he fakalelei ‘a Kalaisí, pea ma‘u ha ‘ilo hao-haoa kiate ia, pea ma‘u mo e ‘ilo ki he toetu‘ú mo e maama ka hoko maí?

13 Vakai, ‘e hoku kāinga, ko ia ia ‘oku kikité, tuku ke ne kikite ke mahino ki he kakai; he ‘oku folofola ‘aki ‘e he “Laumālié ‘a e mo‘oní pea ‘oku ‘ikai loi. Ko ia, ‘okú ne folofola ki he ngaahi me‘a ‘o hangē ko honau ^bangamo‘oní, pea ki he ngaahi me‘a ‘o hangē ko honau angamo‘oní ‘e ‘i aí; ko ia, ‘oku fakahā ‘mahinongofua mai ‘a e ngaahi me‘á ni kiate kitautolu, koe‘uhi ke fakamo‘ui ‘a hotau laumālié. Kae vakai, ‘oku ‘ikai ko e kau fakamo‘oní ‘a kimautilu pē ki he ngaahi me‘a ní; he na‘e folofola ‘aki ia ‘e he ‘Otuá foki ki he kau palōfita ‘i mu‘á.

14 Kae vakai, ko ha kakai “kia-kekeva ‘a e kau Siú; pea na‘a nau ^bfehí‘a ki he ngaahi lea mahinongofuá, ‘o tāmata‘i ‘a e kau palōfitá, mo kumi ki ha ngaahi me‘a na‘e ‘ikai mahino

kiate kinautolu. Ko ia, ko e me‘a ‘i he‘enau ‘kuí, ‘a ia ko e kui na‘e tupu ‘i he‘enau tokanga ki he ngaahi me‘a na‘e ‘ikai mahu-‘ingá, kuo pau ai ke nau tō; he kuo to‘o ‘e he ‘Otuá meiate kinautolu ‘a ‘ene folofola mahinongofuá, pea foaki kiate kinautolu ha ngaahi me‘a lahi ‘a ia ‘oku ^d‘ikai mahino kiate kinautolu, koe‘uhí he na‘a nau holi ki ai. Pea ko e me‘a ‘i he‘enau holi ki aí, ko ia kuo fai ia ‘e he ‘Otuá, koe‘uhi ke nau tūkia ai.

15 Pea ko ‘eni ko au, Sēkope, na‘e tataki au ‘e he Laumālié ke u kikite; he na‘á ku ‘ilo‘i ‘i he mālohi ‘o e Laumālie ‘a ia ‘oku ‘iate aú, ko e me‘a ‘i he ^ttūkia ‘a e kau Siú te nau ^bli‘aki ‘a e ‘maka ‘a ia te nau lava ‘o langa ai ‘o ma‘u ha makatu‘unga ‘oku malú.

16 Kae vakai, ‘oku lau ‘i he ngaahi folofolá, ‘e hoko ‘a e “maká ni ko e lahí, mo e ki muí, pea mo e ^bmakatu‘unga malu pē taha, ‘a ia ‘e lava ‘a e kau Siú ‘o langa aí.

17 Pea ko ‘eni, ‘e hoku kāinga ‘ofeina, ‘oku lava fēfē ‘e kinautolú ni, ‘i he hili ‘enau li‘aki ‘a e makatu‘unga malú, ke nau “lava ‘o langa ai, koe‘uhi ke hoko ia ko e makatu‘unga pē taha kiate kinautolú?

18 Vakai, ‘e hoku kāinga ‘ofeina, te u fakamatala‘i ‘a e me‘a

12a 2 Nifai 25:26.

13a FFL Laumālie

Mā‘oní‘oní; Mo‘oní.

b T&F 93:24.

c ‘Alamā 13:23.

14a Mātiu 23:37–38;

2 Nifai 25:2.

b 2 Kol. 11:3;

1 Nifai 19:7;

2 Nifai 33:2.

c ‘Īsaia 44:18;

Loma 11:25.

d 2 Nifai 25:1–2.

15a ‘Īsaia 8:13–15;

1 Kol. 1:23;

2 Nifai 18:13–15.

b 1 Nifai 10:11.

c FFL Maká;

Maka-tulikí.

16a Same 118:22–23.

b ‘Īsaia 28:16;

Hilam. 5:12.

17a Mātiu 19:30;

T&F 29:30.

liló ni kiate kinautolu; ka 'o ka 'ikai ue'i au 'e ha me'a kehe mei he'eku tu'u ma'u 'i he Laumālié, peá u tūkia ai ko e me'a 'i he'eku fu'u hoha'a lahi koe'uhi ko kimoutolú.

VAHE 5

'Oku lau 'a Sēkope ki he ngaahi lea 'a Seinosi 'o fekau'aki mo e talanoa fakatātā ki he ngaahi 'ōlive koló mo e 'ōlive vaó—Ko ha fakataipe kinautolu 'o 'Isileli mo e kau Senitailé—'Oku fakatāta'i hono fakamovetevete mo hono tānaki 'o 'Isileli 'aki ha ngaahi fakatātā ki mu'a 'oku te'eki fakahoko iá—'Oku lea 'a Seinosi 'o kau ki he kau Nīfai mo e kau Leimaná mo e fale kotoa 'o 'Isileli—'E fakahoko 'a e kau Senitailé ki 'Isileli—'E faifai pea 'e tutu 'o 'osi 'a e ngoue vainé. Ta'u 544–421 K.M. nai.

VAKAI, 'e hoku kāinga, 'ikai 'oku mou manatu ki ho'omou lau 'a e ngaahi lea 'a e palōfita ko "Seinosi, 'a ia na'á ne lea ki he fale 'o 'Isileli, 'o pehē:

2 Tokanga mai, 'A kimoutolu, 'e fale 'o 'Isileli, pea fanongo ki he ngaahi lea 'a'akú, 'a ia ko ha palōfita 'a e 'Eiki.

3 He vakai, 'oku folofola peheni 'e he 'Eiki, te u fakatatau koe, 'E fale 'o "Isileli, ki ha fu'u ^b'ōlive kolo, 'a ia na'e 'ave 'e ha tangata 'o tauhi 'i he'ene 'ngoue vainé; pea tupu ia, 'o faka'au 'o motu'a, pea kamata ke ^amate.

4 Pea na'e hoko 'o pehē na'e 'alu atu 'a e pule 'o e ngoue vainé, 'o ne vakai 'oku kamata ke mate 'a 'ene fu'u 'ōlivé; pea pehē 'e ia: Te u 'auhani ia, pea keli 'o takatakai ai, mo tauhi ia, koe'uhi ke tupu mai 'apē ha ngaahi va'a mui mo litolito, pea 'e 'ikai mate ia.

5 Pea na'e hoko 'o pehē na'á ne 'auhani ia, mo ne keli takatakai mo tauhi ia 'o hangē ko 'ene leá.

6 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he hili 'a e ngaahi 'aho lahi na'e kamata ke tupu mai ha ngaahi va'a fo'ou mo litolito 'e ni'ihi; kae vakai, na'e kamata ke mate 'a e ngaahi va'a lalahi 'i 'olungá.

7 Pea na'e hoko 'o pehē na'e mamata ki ai 'a e pule 'o e ngoue vainé, pea na'e pehē 'e ia ki he'ene tamaio'eiki: 'Oku fakamamahi kiate au 'o ka mole 'iate au 'a e fu'u 'akaú ni; ko ia, ke ke 'alu, 'o tu'usi mai 'a e ngaahi va'a mei he fu'u 'ōlive "vaó, pea 'omi ia ki heni kiate au; pea te ta tu'usi 'a e ngaahi va'a lalahi ko ia 'oku kamata ke maé, pea te ta laku ia ki he afi 'o tutu ai.

8 Pea vakai, 'oku pehē 'e he 'Eiki 'o e ngoue vainé, 'oku ou 'ave 'a e lahi 'o e ngaahi va'a mui mo litolito ní, pea te u fakahoko ia ki ha ngaahi potu 'oku ou loto ki ai; pea 'oku tatau ai pē pe 'e mate 'a e aka 'o e 'akaú ni, ka te u lava pē 'o fakatolonga 'a hono fuá ma'a-ku; ko ia, te u 'ave 'a e ngaahi va'a mui mo litolito ní, pea te u

5 1a FFL Seinosi.

3a 'Isikeli 36:8.

FFL 'Isileli.

b Loma 11:17–24.

FFL Fu'u 'Ōlivé.

c T&F 101:44.

FFL Ngoue Vaine 'a e 'Eiki.

d FFL Hē mei he

Mo'oní.

7a Loma 11:17, 24.

fakahoko ia 'i he ngaahi potu 'oku ou loto ki aí.

9 Ke ke 'ave 'a e ngaahi va'a 'o e fu'u 'ōlive vaó, pea fakahoko ia ke "fetongi 'aki ia; pea ko e ngaahi va'á ni 'a ia kuó u tu'usi mei aí, te u lī ia ki he afí, 'o tutu ai, ke 'oua na'a fakafelefele 'e ia 'a e kelekele 'o 'eku ngoue vainé.

10 Pea na'e hoko 'o pehē na'e fai 'e he tamaio'eiki 'a e 'Eiki 'o e ngoue vainé 'o hangē ko e lea 'a e 'Eiki 'o e ngoue vainé, 'o ne fakahoko leva ki ai 'a e ngaahi va'a 'o e 'akau ko e 'ōlive "vaó.

11 Pea na'e fekau 'e he 'Eiki 'o e ngoue vainé ke keli takatakai, pea 'auhani, pea tauhi ia, 'o ne pehē ange ki he'ene tamaio'eiki: 'oku fakamamahi kiate au 'o ka mole 'iate au 'a e 'akaú ni; ko ia, koe'uhi ke u lava 'apē 'o fakatolonga hono ngaahi aká ke 'oua na'a nau mate, koe'uhi ke u fakaili ia ma'aku, ko ia kuó u fai ai 'a e me'á ni.

12 Ko ia, ke fai atu ho'o ngāué; tokanga'i 'a e 'akaú, pea tauhi ia, 'o hangē ko 'eku ngaahi leá.

13 Pea te u "tuku 'a e ngaahi va'á ni ki he potu mama'o taha 'o 'eku ngoue vainé, 'i he potu pē te u loto ki aí, 'oku tatau ai pē kiate koe; pea 'oku ou fai ia koe'uhi ke u lava 'o fakatolonga ma'aku 'a e ngaahi va'a totonu 'o e 'akaú; pea koe'uhí foki, ke u lava 'o tokonaki 'a e fua mei ai ki ha 'osi 'a e fa'ahita'ú ma'aku; koe'uhí he 'oku fakamamahi kiate au 'o ka mole 'iate au 'a e 'akaú ni mo hono fuá.

14 Pea na'e hoko 'o pehē na'e

'alu atu 'a e 'Eiki 'o e ngoue vainé, 'o ne fufuu'i 'a e ngaahi va'a totonu 'o e fu'u 'ōlive koló 'i he ngaahi potu mama'o taha 'o e ngoue vainé, ko e ni'ihí 'i he potu 'e taha mo e ni'ihí 'i ha potu kehe, 'o fakatatau ki hono lotó mo 'ene fa'itelihá.

15 Pea na'e hoko 'o pehē na'e 'osi atu 'a e taimi fuoloa, pea na'e pehē ange 'e he 'Eiki 'o e ngoue vainé ki he'ene tamaio'eiki: Ha'u, ta ō hifo ki he loto ngoue vainé, koe'uhi ke ta ngāue 'i he ngoue vainé.

16 Pea na'e hoko 'o pehē na'e 'alu hifo 'a e 'Eiki 'o e ngoue vainé, pea mo e tamaio'eiki, ke ngāue 'i he ngoue vainé. Pea na'e hoko 'o pehē na'e pehē ange 'e he tamaio'eiki ki hono 'eiki: Vakai, mamata mai ki heni; vakai ki he 'akaú.

17 Pea na'e hoko 'o pehē na'e vakai atu 'a e 'Eiki 'o e ngoue vainé, 'o ne mamata ki he 'akau 'a ia kuo fakahoko ki ai 'a e ngaahi va'a 'ōlive vaó; kuo tupu hake ia 'o kamata ke "fua. Pea na'á ne vakai kuo lelei ia; pea na'e tatau 'a hono fuá mo e fua totonú.

18 Pea ne pehē ange ki he tamaio'eiki: Vakai, kuo ma'u 'e he ngaahi va'a 'o e 'akau tupu vao 'a e huhu'a mei he aká, ko ia kuo fakatupu ai 'e hono aká 'a e mālohi lahi; pea ko e me'a 'i he lahi 'o e mālohi 'o hono aká kuo fua 'aki ai 'e he ngaahi va'a tupu vaó 'a e fua tupu kolo. Ko 'eni, kapau na'e 'ikai ke ta fakahoko ki ai 'a e ngaahi va'á ni,

kuo mate 'a e 'akaú ia. Pea ko 'eni, vakai, te u ma'u ha fua lahi, 'a ia kuo fua 'aki 'e he 'akau ko iá; pea te u lava 'o tokonaki 'a e fua mei he 'akaú ki ha 'osi 'a e fa'ahita'ú; ma'aku ke u ngaue'aki.

19 Pea na'e hoko 'o pehē na'e pehē 'e he 'Eiki 'o e ngoue vainé ki he tamaio'eikí: Ha'u, ta ō ki he potu mama'o taha 'o e ngoue vainé, 'o vakai pe kuo fua 'aki foki 'e he ngaahi va'a totonu 'o e 'akaú ha ngaahi fua lahi pe foki, koe'uhi ke u lava 'o tokonaki ma'aku 'a e fua mei he 'akaú ke u ngāue 'aki ki ha 'osi 'a e fa'ahita'ú.

20 Pea na'e hoko 'o pehē na'a na 'alu atu ki he potu kuo fufuu'i ai 'e he 'eiki 'a e ngaahi va'a totonu 'o e 'akaú, pea pehē 'e ia ki he tamaio'eikí: Vakai ki he ngaahi va'a ni; pea na'a ne vakai ki he "uluaki va'a 'oku fua lahi; pea ne vakai foki 'oku lelei ia. Pea ne pehē ange ki he tamaio'eikí: Toli hono fuá pea tokonaki ma'aku ia ki ha 'osi 'a e fa'ahita'ú; koe'uhi ke u fakatolonga ia ma'aku, he vakai, na'e pehē 'e ia, kuó u tauhi ia 'i he taimi fuoloá ni, pea kuo fua 'aki 'e ia 'a e fua lahi.

21 Pea na'e hoko 'o pehē na'e pehē 'e he tamaio'eikí ki hono 'eikí: Ko e hā 'okú ke ha'u ai ki heni ke tō 'a e 'akau ní, pe ko e va'a ko 'eni 'o e 'akaú? He vakai, ko e potu kovi taha ia 'i he kelekele kotoa 'o ho'o ngoue vainé.

22 Pea pehē 'e he 'Eiki 'o e

ngoue vainé kiате ia: 'Oua te ke akonaki'i au; he na'a ku 'ilo ko e potu kelekele kovi ia; ko ia, na'a ku pehē ai kiате koe, kuó u tauhi ia 'i he taimi fuoloá ni, pea 'okú ke vakai kuo fua mai ia 'aki 'a e fua lahi.

23 Pea na'e hoko 'o pehē na'e pehē 'e he 'Eiki 'o e ngoue vainé ki he'ene tamaio'eikí: Sio atu ki hē; vakai kuó u tō ai mo ha va'a kehe 'o e 'akaú foki; pea 'okú ke 'ilo na'e kovi ange 'a e potu kelekele ko iá 'i he 'uluaki. Kae vakai ki he 'akaú. Kuó u tauhi ia 'i he taimi fuoloá ni, pea kuo tupu ai 'a e fua lahi; ko ia, tānaki ia, mo tokonaki ki ha 'osi 'a e fa'ahita'ú, koe'uhí ke u fakatolonga ia ma'aku.

24 Pea na'e hoko 'o pehē na'e toe pehē ange 'e he 'Eiki 'o e ngoue vainé ki he'ene tamaio'eikí: Sio atu ki hē, vakai foki ki ha toe "va'a kehe, 'a ia kuó u tō; vakai kuó u tauhi ia foki, pea kuo tupu ai ha fua.

25 Pea pehē ange 'e ia ki he tamaio'eikí: Sio atu ki hē, pea vakai ki he va'a faka'osí. Vakai, kuó u tō 'eni 'i ha "potu lelei 'o e kekelé; pea kuó u tauhi ia 'i he taimi fuoloá ni, pea ko ha kongapē 'o e 'akaú kuo fua 'aki 'a e fua koló, pea kuo fua 'aki 'e he kongapē 'e taha 'o e 'akaú 'a e fua vao; vakai, kuó u tauhi 'a e 'akaú ni 'o hangē ko e ngaahi 'akau kehé.

26 Pea na'e hoko 'o pehē na'e pehē ange 'e he 'Eiki 'o e ngoue vainé ki he tamaio'eikí: Tu'usi hifo 'a e ngaahi va'a 'a ia kuo

20a Sēkope 5:39.

24a 'Isikeli 17:22–24;

'Alamā 16:17;

3 Nifai 15:21–24.

25a 1 Nifai 2:20.

b 3 Nifai 10:12–13.

‘ikai ke tupu ai ‘a e “fua lelei, pea laku ia ki he afi.

27 Kae vakai, na’e pehē ange kiate ia ‘e he tamaio’eiki: Ta ‘auhani ia, pea keli takatakai ai, pea tauhi ia ‘o ki’i fuofuolaa ange, koe’uhi ke fua ‘aki ‘apē ‘e ia ‘a e fua lelei ma’au, koe’uhi ke tokonaki ia ki ha ‘osi ‘a e fa’ahita’ú.

28 Pea na’e hoko ‘o pehē na’e hanga ‘e he ‘Eiki ‘o e ngoue vainé mo e tamaio’eiki ‘a e ‘Eiki ‘o e ngoue vainé ‘o tauhi ‘a e fua kotoa pē ‘o e ngoue vainé.

29 Pea na’e hoko ‘o pehē na’e ‘osi atu ‘a e taimi fuolaa, pea na’e pehē ange ‘e he ‘Eiki ‘o e ngoue vainé ki he’ene “tamaio-eiki: Ha’u, ta ō hifo ki he ngoue vainé, koe’uhi ke ta toe ngāue ‘i he ngoue vainé. He vakai, ‘oku ofi mai ‘a e ^btaimi, pea ‘oku ha’u vave ‘a e ‘ngata’angá; ko ia, kuo pau ke u tokonaki ‘a e fua ki ha ‘osi ‘a e fa’ahita’ú, ma’aku.

30 Pea na’e hoko ‘o pehē na’e ‘alu hifo ‘a e ‘Eiki ‘o e ngoue vainé mo e tamaio’eiki ki he loto ngoue vainé; pea na’á na a’u atu ki he ‘akau ‘a ia kuo tu’usi hono ngaahi va’a totonú, pea fakahoko ki ai ‘a e ngaahi va’a tupu vaó; pea vakai na’e opeope ‘a e ngaahi “fa’ahinga fua kehekehe kotoa pē ‘i he ‘akau.

31 Pea na’e hoko ‘o pehē na’e ‘ahi’ahi’i ‘e he ‘Eiki ‘o e ngoue vainé ha fua, ko e fa’ahinga kotoa pē ‘o fakatatau ki hono lahi. Pea na’e pehē ‘e he ‘Eiki ‘o

e ngoue vainé: Vakai, kuó ta tauhi ‘i he taimi fuolaa ni ‘a e ‘akau ni, pea kuo u tokonaki ma’aku ‘a e fua lahi ki ha ‘osi ‘a e fa’ahita’ú.

32 Kae vakai, ko e taimi ‘eni kuo tupu ai ‘a e fua lahi, pea ‘oku “‘ikai ke ‘i ai hano fua ‘e taha ‘oku lelei. Kae vakai, ‘oku ‘i ai ‘a e ngaahi fa’ahinga kehekehe kotoa pē ‘o e fua kovi; pea ‘oku ta’e’aonga ia kiate au, neongo ‘a ‘eta ngāue kotoa; pea ko ‘eni ‘oku fakamamahi kiate au ka mole meiate au ‘a e ‘akau ni.

33 Pea na’e pehē ‘e he ‘Eiki ‘o e ngoue vainé ki he tamaio’eiki: Ko e hā te ta fai ki he ‘akau ke u toe tokonaki mei ai ma’aku ha fua ‘oku lelei?

34 Pea na’e pehē ‘e he tamaio-eiki ki hono ‘eiki: Vakai, ko e me’a ‘i ho’o fakahoko ‘a e ngaahi va’a ‘o e fu’u ‘ōlive vaó ko ia kuo nau fakamo’ui ‘a e ngaahi aká, ko ia ‘oku nau mo’ui ai pe kuo ‘ikai te nau mate; ko ia, ‘okú ke vakai ai ‘oku nau kei lelei pē.

35 Pea na’e hoko ‘o pehē na’e pehē ‘e he ‘Eiki ‘o e ngoue vainé ki he’ene tamaio’eiki: ‘Oku ta’e-aonga kiate au ‘a e ‘akau, pea ‘oku ta’e’aonga kiate au hono ngaahi aká lolotonga ‘oku kei tupu ai ‘a e fua kovi.

36 Neongo iá, ‘oku ou ‘ilo ‘oku lelei ‘a e ngaahi aká, pea kuó u fakatolonga ia koe’uhi ko ‘eku ‘uhinga pē ‘a’aku; pea ko e me’a ‘i honau mālohi lahi, ko ia kuo

26a Mātiu 7:15–20;
Alamā 5:36;
T&F 97:7.
29a T&F 101:55; 103:21.

b FFL ‘Aho Faka’osi,
Ngaahi.
c 2 Nifai 30:10;
Sēkope 6:2.

30a FFL Hē mei he
Mo’oni.
32a SS—H 1:19.

nau fua 'aki, mei he ngaahi va'a tupu vaó, 'a e fua lelei.

37 Kae vakai, kuo tupu 'a e ngaahi va'a tupu vaó 'o "lahi ange 'i hono ngaahi aká; pea ko e me'a 'i he ikuna'i 'e he ngaahi va'a tupu vaó 'a hono ngaahi aká kuo tupu ai 'a e fua kovi lahí; pea ko e me'a 'i he'ene fua 'aki 'a e fua kovi lahi peheé 'okú ke vakai 'oku faka'au ia ke mate; pea 'e vave pē ha'ane popo, pea 'e lelei ke lī ia ki he afí, tuku kehe kapau te ta fai ha me'a ki ai ke fakatolonga ia.

38 Pea na'e hoko 'o pehē na'e pehē ange 'e he 'Eiki 'o e ngoue vainé ki he'ene tamaio'eikí: Ta ō hifo ki he ngaahi potu mama'ō taha 'o e ngoue vainé, 'o vakai pe kuo tupu foki 'i he ngaahi va'a totonú ha fua kovi.

39 Pea na'e hoko 'o pehē na'á na ō hifo ki he ngaahi potu mama'ō taha 'o e ngoue vainé. Pea na'e hoko 'o pehē na'á na vakai kuo hoko 'o kovi foki mo e fua 'o e ngaahi va'a totonú; 'io, 'a e "uluakí mo hono uá pea mo e faka'osí foki; pea kuo nau kovi kotoa pē.

40 Pea kuo ikuna'i 'e he fua tupu "vao 'o e va'a faka'osí 'a e kongá ko ia 'o e 'akaú 'a ia na'e fua 'aki 'a e fua lelei, 'o a'u ki he mae 'o mate 'a e va'á.

41 Pea na'e hoko 'o pehē na'e tangi 'a e 'Eiki 'o e ngoue vainé, 'o ne pehē ange ki he tamaio'eikí; "Ko e hā mo ha toe me'a na'á ku mei lava nai 'o fai ki he'eku ngoue vainé?

42 Vakai, na'á ku 'ilo kuo hoko 'o kovi 'a e fua kotoa pē 'o e ngoue vainé, tuku kehe pē 'eni. Pea ko 'eni ko e ngaahi va'a 'eni na'e mu'aki fakatupu mai 'a e fua lelei kuo hoko 'o kovi foki; pea ko 'eni 'oku ta'e'aonga 'a e ngaahi 'akau kotoa pē 'o 'eku ngoue vainé, ka ke tā hifo pea laku ki he afí.

43 Pea vakai ko e 'akau faka'osi ko 'ení, 'a ia kuo mae 'a hono va'á, na'á ku tō ia 'i ha potu kelekele "lelei; 'io, na'e lelei ange ia kiate au 'i he ngaahi potu kehe kotoa pē 'o e kelekele 'o 'eku ngoue vainé.

44 Pea na'á ke vakai na'á ku tā hifo foki 'a ia na'e "fakafelefele 'i he potu kelekele ko 'ení, koe'uhi ke u lava 'o tō 'a e 'akaú ni 'o fetongi 'aki ia.

45 Pea na'á ke vakai na'e 'i ai hono kongá 'e taha na'e fua 'aki 'a e fua lelei, pea ko hono kongá 'e taha na'e fua 'aki 'a e fua tupu vao; pea ko e me'a 'i he 'ikai te u tu'usi 'a hono ngaahi va'á 'o lī ia ki he afí, vakai, kuo nau ikuna'i ai 'a e va'a lelei pea kuo mae ia.

46 Pea ko 'eni, vakai, neongo 'a e tauhi kotoa pē 'a ia kuó ta fai ki he'eku ngoue vainé, kā kuo hoko 'o kovi 'a e ngaahi 'akau 'i aí, pea 'oku 'ikai ai te nau fua 'aki ha fua lelei; pea kuó u faka'amu ke u lava 'o fakatolonga mo tokonaki 'a e fua ki ha 'osi 'a e fa'ahita'ú ma'aku. Kae vakai, kuo nau hoko 'o tatau mo e fu'u 'ōlive vaó, pea 'oku nau ta'e'aonga ka

37a T&F 45:28–30.

39a Sēkope 5:20, 23, 25.

40a Molom. 6:6–18.

41a 2 Nifai 26:24.

43a 2 Nifai 1:5.

44a 'Eta 13:20–21.

ke “tā hifo pea laku ki he afi; pea ‘oku fakamamahi kiate au ke mole ia meiate au.

47 Ka ko e hā mo ha me’a na’á ku mei toe lava nai ‘o fai ‘i he’eku ngoue vainé? Kuó u fakapikopiko koā, ‘o ‘ikai te u tauhi ia? ‘Ikai, kā kuó u tauhi ia, pea kuó u keli takatakai ai, pea kuó u ‘auhani ia, pea kuó u “mafao atu ‘a hoku nimá ‘i he meimei ‘ahó hono kotoa, pea ‘oku faka’au ‘o ofi mai ‘a e ^bngata’anga. Pea ‘oku fakamamahi kiate au ke u tā hifo ki lalo ‘a e ngaahi ‘akau kotoa pē ‘o ‘eku ngoue vainé, ‘o laku ia ki he afi ‘o tutu ia. Ko hai ia kuó ne fakakovi’i ‘a ‘eku ngoue vainé?

48 Pea na’e hoko ‘o pehē na’e pehē ange ‘e he tamaio’eikí ki hono ‘eikí: ‘Ikai ko hono mā’olunga ‘o ho’o ngoue vainé— ‘ikai kuo ikuna’i ‘e hono ngaahi va’á ‘a e ngaahi aka ‘a ia ‘oku lelei? Pea ko e me’a ‘i hono ikuna’i ‘e he ngaahi va’á ‘a hono ngaahi aká, vakai kuo nau tupu ‘o vave ange ‘i hono mālohi ‘o e ngaahi aká, ‘o to’o ‘a e mālohí mo’onautolu. Vakai, ‘oku ou pehē, ‘ikai ko e tupu’anga ia ‘o e fakakovi’i ‘o e ngaahi ‘akau ‘o ho’o ngoue vainé?

49 Pea na’e hoko ‘o pehē na’e pehē ange ‘e he ‘Eiki ‘o e ngoue vainé ki he tamaio’eikí: Ta kamata ā hono tā hifo ‘o e ngaahi ‘akau ‘o e ngoue vainé pea laku ia ki he afi ke ‘oua na’a nau fakafelefele ‘i he kelekele ‘o ‘eku

ngoue vainé, he kuó u fai ‘a e me’a kotoa pē te u lava ‘o faí. Ko e hā mo ha toe me’a te u lava ‘o fai ki he’eku ngoue vainé?

50 Kae vakai, na’e pehē ‘e he tamaio’eikí ki he ‘Eiki ‘o e ngoue vainé: Tuku ai pē ia ‘o ki’i “fuofuolaa si’i.

51 Pea pehē ange ‘e he ‘Eikí: ‘Io, te u fakahaofi ai pē ia ‘o ki’i fuofuolaa si’i, he ‘oku fakamamahi kiate au ka mole meiate au ‘a e ngaahi ‘akau ‘o ‘eku ngoue vainé.

52 Ko ia, ta ‘ave ‘a e ngaahi “va’a ko ‘eni ‘a ia kuó u tō ‘i he ngaahi potu mama’o taha ‘o ‘eku ngoue vainé, peá ta fakahoko ia ki he ‘akau ‘a ia na’a nau tupu mei ai; peá ta tu’usi mei he ‘akaú ‘a e ngaahi va’a ‘a ia ‘oku mahi taha ‘a hono fuá, pea fakahoko ki ai ‘a e ngaahi va’a totonu ‘o e ‘akaú ke fetongi ‘aki ia.

53 Pea te u fai ‘eni ke ‘oua na’a mate ‘a e ‘akaú, koe’uhi, ke u lava ‘apē, ‘o fakatolonga ma’á ku ‘a hono ngaahi aká koe’uhi ko ‘eku ‘uhinga pē ‘a’aku.

54 Pea vakai, ‘oku kei mo’ui ‘a e ngaahi aka ‘o e ngaahi va’a totonu ‘o e ‘akau ‘a ia na’á ku tō ‘i he ngaahi feitu’u kehekehe na’á ku loto ki ai; ko ia, koe’uhi ke u lava foki ‘o fakatolonga ia koe’uhi ko ‘eku ‘uhinga ‘a’aku, te u ‘ave ‘a e ngaahi va’a ‘o e ‘akaú ni, pea te u “fakahoko ia ki ai. ‘Io, te u fakahoko ki ai ‘a e ngaahi va’a ‘o e motu’a ‘akaú koe’uhi ke u lava foki ‘o faka-

46a 3 Nifai 27:11.
47a 2 Nifai 28:32;
Sēkope 6:4.
b FFL Māmani—

Ngata’anga ‘o e
māmani.
50a Sēkope 5:27.
52a FFL ‘Isileli—Ko hono

tānaki ‘o ‘Isileli.
54a 1 Nifai 15:12–16.

tolonga 'a e ngaahi aká ma'aku, koe'uhi 'o ka mālohi fe'unga ia, te nau fua 'aki ha fua lelei, pea te u toe ma'u 'apē 'a e fiefia 'i he fua 'o 'eku ngoué.

55 Pea na'e hoko 'o pehē na'á na to'o mei he 'akau totonu 'a ia ne hoko ko e 'akau tupu vaó, 'o fakahoko ia ki he ngaahi 'akau totonu, 'a ia kuo hoko foki ko e 'akau tupu vaó.

56 Pea na'á na to'o foki ha ngaahi va'a mei he ngaahi 'akau totonu 'a ia kuo hoko ko e 'akau tupu vaó 'o fakahoko ia ki he motu'a 'akaú.

57 Pea na'e pehē 'e he 'Eiki 'o e ngoue vainé ki he tamaio'eiki: 'Oua na'á ke tu'usi 'a e ngaahi va'a tupu vaó mei he ngaahi 'akaú, tuku kehe pē 'a ia 'oku mahi tahá; pea ke ke fakahoko ki ai 'o hangē ko ia kuó u fekau kiate koé.

58 Pea te ta toe tauhi 'a e ngaahi 'akau 'o e ngoue vainé, pea te ta 'auhani 'a hono ngaahi va'á; pea te ta tu'usi mei he ngaahi 'akaú 'a e ngaahi va'a ko ia kuo motu'a, 'a ia kuo pau ke maté, pea laku ia ki he afi.

59 Pea 'oku ou fai 'eni koe'uhí, ke ma'u 'apē 'e hono ngaahi aká ha mālohi koe'uhi ko honau lelei; pea ko e me'a 'i hono fetongi 'o e ngaahi va'á, ke lava ai 'o ikuna'i 'e he lelei 'a e kovi.

60 Pea ko e me'a 'i he'eku fakaili 'a e ngaahi va'a totonú pea mo hono ngaahi aká, pea kuó u toe fakahoko 'a e ngaahi va'a totonú ki he motu'a 'akaú, pea mo 'eku fakaili 'a e ngaahi aka

'o e motu'a 'akaú, koe'uhí, ke lava 'apē, ke toe fua 'aki 'e he ngaahi 'akau 'o 'eku ngoue vainé ha "fua lelei; pea ke u toe ma'u ai 'a e fiefia 'i he fua 'o 'eku ngoue vainé, pea, ke u lava 'apē, 'o ma'u ha fu'u fiefia lahi 'i he'eku fakaili 'a e ngaahi aká pea mo e ngaahi va'a 'o e 'uluaki fuá—

61 Ko ia, 'alu atu, pea ui ha kau "tamaio'eiki, koe'uhi ke tau ^bngāue faivelenga 'aki hotau tūkuingatá 'i he ngoue vainé, koe'uhi ke tau teuteu 'a e hala, koe'uhi ke u toe lava 'o fakatupu mai 'a e fua totonú, 'a ia ko e fua totonu 'oku lelei mo mahu'inga taha 'i he ngaahi fua kehe kotoa pē.

62 Ko ia, ke tau 'alu atu pea ngāue 'aki hotau tūkuingatá ko hono faka'osi, he vakai 'oku ofi 'a e ngata'angá, pea ko hono faka'osi 'eni 'o 'eku 'auhani 'a 'eku ngoue vainé.

63 Fakahoko 'a e ngaahi va'á; kamata mei he ^aki muí koe'uhi ke nau mu'omu'a, pea muimui 'a e ki mu'á, pea keli takatakai 'i he ngaahi 'akaú, fakatou'osi 'a e 'akau motu'á mo e 'akau toki tupú, ko e 'uluaki mo e ki muí; pea mo e ki muí mo e 'uluaki, koe'uhi ke toe tauhi kotoa pē ko hono fai faka'osi.

64 Ko ia, keli takatakai 'iate kinautolu, pea 'auhani, pea toe 'ai kiate kinautolu ha te'emanu ko hono fai faka'osi, he 'oku ofi mai 'a e ngata'angá. Pea kapau 'e tupu 'a e ngaahi va'a fakahoko ki mui ko 'eni, pea tupu mai 'a e fua totonú, ke mou toki tauhi

lelei 'a kinautolu koe'uhi ke nau lava 'o tupu.

65 Pea 'i he'enuau kamata ke tupú ke mou tutu'ú atu leva 'a e ngaahi va'a 'a ia 'oku tupu ai 'a e fua mahí, 'o fakatatau ki hono mālohi 'o e ngaahi va'a 'oku lelei pea mo honau lahí; pea 'e 'ikai te mou "tutu'ú faka'angataha kotoa 'a e koví, telia na'a 'iloange kuo mālohi ange 'a hono ngaahi aká ki he va'a kuo fakahoko ki aí, pea mate 'a e va'a kuo fakahokó kae mole meiate au 'a e ngaahi 'akau 'o 'eku ngoue vainé.

66 He 'oku mamahi hoku lotó ka mole meiate au 'a e ngaahi 'akau 'o 'eku ngoue vainé; ko ia, ke ke tutu'ú atu 'a e koví 'o fakatatau ki he tupu lelei, koe'uhi ke mālohi tatau 'a e aká mo e kongá 'i 'olungá, kae 'oua ke ikuna'í 'e he lelei 'a e koví, pea tā hifo 'a e koví 'o laku ki he afí, koe'uhi ke 'oua na'a nau fakafelefele'í 'a e kelekele 'o 'eku ngoue vainé; pea te u tafi pehe'í atu 'a e koví mei he'eku ngoue vainé.

67 Pea te u toe fakahoko 'a e ngaahi va'a 'o e 'akau totonú ki he 'akau totonú;

68 Pea te u fakahoko 'a e ngaahi va'a 'o e 'akau totonú ki honau ngaahi tu'unga 'i he 'akau totonú; pea te u toe fakataha'í pehe'í 'a kinautolu, koe'uhi ke nau fua 'aki 'a e fua totonu, pea te nau taha pē.

69 Pea 'e ^ali'aki 'a e koví, 'io,

mei he kelekele kotoa 'o 'eku ngoue vainé; he vakai, te u 'auhani faka'osi ai 'a 'eku ngoue vainé.

70 Pea na'e hoko 'o pehē na'e fekau atu 'e he 'Eiki 'o e ngoue vainé 'a 'ene "tamaio'eiki; pea na'e 'alu 'a e tamaio'eiki 'o ne fai 'o hangē ko e fekau 'a e 'Eiki kiate iá, peá ne 'omi mo ha kau tamaio'eiki kehe; pea na'a nau ^btokosi'í.

71 Pea na'e pehē ange 'e he 'Eiki 'o e ngoue vainé kiate kinautolu: Mou 'alu, pea "ngāue 'i he ngoue vainé, 'aki homou iví. He vakai, ko hono ^bfaka'osi 'eni 'o 'eku tauhi 'eku ngoue vainé; he 'oku ofi mai 'a e ngata'angá, pea 'oku ha'ú vave 'a e fa'ahita'ú; pea kapau te mou ngāue 'aki homou iví fakataha mo au te mou ma'ú 'a e 'fiefia 'i he fua ko ia te u tokonaki ma'aku ki ha 'osi 'a e fa'ahita'ú 'a ia 'oku vave 'ene ha'ú.

72 Pea na'e hoko 'o pehē na'e 'alu 'a e kau tamaio'eiki 'o nau ngāue 'aki honau tūkingatá; pea na'e ngāue foki 'a e 'Eiki 'o e ngoue vainé fakataha mo kinautolu; pea nau talangofua ki he ngaahi fekau 'a e 'Eiki 'o e ngoue vainé 'i he me'a kotoa pē.

73 Pea na'e kamata ke toe 'i ai 'a e fua totonú 'i he ngoue vainé; pea na'e kamata ke tupu pea lau ma'ui'ui 'aupito 'a e ngaahi va'a totonú; pea na'e kamata ke tu'usi atu 'a e ngaahi va'a tupu vaó 'o li'aki, pea na'a

65a T&F 86:6–7.

69a 1 Nifai 22:15–17, 23;
2 Nifai 30:9–10.

70a T&F 101:55; 103:21.

b 1 Nifai 14:12.

71a Mātiu 21:28;
Sēkope 6:2–3;
T&F 33:3–4.

b T&F 39:17; 43:28–30.

c T&F 18:10–16.

nau tauhi 'a e aká mo hono kongá 'i 'olungá ke na tatau, 'o fakatatau ki hona mālohí.

74 Pea na'a nau ngāue pehē, 'i he faivelenga kakato, 'o hangē ko e ngaahi fekau 'a e 'Eiki 'o e ngoue vainé, kae 'oua kuo lí'aki 'a e ngaahi va'a koví mei he ngoue vainé, pea kuo fakaili 'e he 'Eikí ma'ana 'a e ngaahi 'akau kuo toe fua 'aki 'a e fua totonú; pea nau hoko 'o hangē ko e sino pē "taha; pea na'e tatau 'a e ngaahi fuá; pea kuo fakatolonga 'e he 'Eiki 'o e ngoue vainé ma'ana 'a e fua totonú, 'a ia kuo fungani mahu'inga kiate ia talu mei he kamata'angá.

75 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he mamata 'a e 'Eiki 'o e ngoue vainé kuo lelei 'a 'ene fuá, pea kuo 'ikai ke toe koví 'a 'ene ngoue vainé, na'á ne ui mai 'a 'ene kau tamaio'eikí, 'o ne pehē kiate kinautolu: Vakai, kuo tau tauhi 'a 'eku ngoue vainé ko hono fai faka'osi; pea 'oku mou vakai kuó u fai 'a ia 'oku ou loto ke fai; pea kuó u fakatolonga 'a e fua totonú, pea 'oku lelei ia, 'io 'o tatau mo hono angá 'i he kamata'angá. Pea 'oku "monū-ia 'a kimoutolu; he ko e me'a 'i ho'omou faivelenga 'i he ngāue fakataha mo au 'i he'eku ngoue vainé, 'o mou tauhi 'a 'eku ngaahi fekau, 'o toe 'omi kiate au 'a e ^bfua totonú, 'oku 'ikai ai ke toe koví 'a 'eku ngoue vainé, pea kuo lí'aki 'a e koví, vakai te mou ma'u 'a e fiefia fakataha

mo au koe'uhi ko e fua 'o 'eku ngoue vainé.

76 He vakai, te u tokonaki ma'aku 'i ha taimi "fuoloa 'a e fua mei he'eku ngoue vainé ma'aku ki ha 'osi 'a e fa'ahita'ú; 'a ia 'oku vave 'ene ha'ú; pea kuó u tauhi faka'osi 'a 'eku ngoue vainé, pea 'auhani ia, 'o keli takatakai ai, pea tuku ki ai ha te'emanu; ko ia, te u tokonaki ma'aku 'a e ngaahi fuá ni 'i ha taimi fuoloa, 'o hangē ko ia kuó u lea'akí.

77 Pea 'o ka hokosia 'a e taimi 'e toe 'i ai 'a e fua koví 'i he'eku ngoue vainé, te u toki fekau leva ke tånaki 'a e lelei mo e koví; pea te u fakatolonga ma'aku 'a e lelei, pea te u lí'aki 'a e koví ki hono potu 'o'ona. Pea 'e toki hoko mai 'a e "fa'ahita'ú mo e ngata'angá pea te u pule ke ^btutu 'a 'eku ngoue vainé 'aki 'a e afi.

VAHE 6

'E fakamo'ui 'e he 'Eikí 'a 'Isileli 'i he ngaahi 'aho faka'osí—'E tutu 'a e māmaní 'aki 'a e afi—Kuo pau ke muimui 'a e kakaí kia Kalaisi ke nau hao mei he ano 'o e afí mo e maka-velá. Ta'u 544–421 κ.Μ. nai.

PEA ko 'eni, vakai, 'e hoku kā-inga, hangē ko 'eku pehē kiate kimoutolu te u kikité, vakai, ko 'eku kikité 'eni—ko e ngaahi me'a na'e lea ki ai 'a e palōfita ko 'eni ko "Seinosi, 'o kau ki he fale 'o 'Isilelí, 'a ia na'á ne faka-

74a T&F 38:27.

75a 1 Nifai 13:37.

^b FFL 'Isilelí.

76a 1 Nifai 22:24–26.

FFL Nofu Tu'í.

77a Fakahā 20:2–10;

T&F 29:22–24;

43:29–33; 88:110–116.

^b FFL Māmani—

Ngata'anga 'o e

māmaní.

6 1a Sēkope 5:1.

tatau ai 'a kinautolu ki ha fu'u 'ōlive koló, kuo pau ke hoko mo'oni ia.

2 Pea ko e 'aho 'e ala mai ai 'a hono to'ukupú ko hono tu'o ua ke "fakahaofi 'a hono kakaí, ko e 'ahó ia, 'io, ko hono faka'osi ia, 'o e 'alu atu 'a e kau ^btamaio-'eiki 'a e 'Eiki 'i hono 'mālohí, ke ^dtauhi mo 'auhani 'a 'ene 'ngoue vainé; pea hili ia 'e hoko vave mai leva 'a e 'ngata'angá.

3 Pea 'oku monū'ia 'aupito 'a kinautolu 'a ia kuo ngāue faivelenga 'i he'ene ngoue vainé; pea 'oku mala'ia 'a kinautolu 'a ia 'e kapusi ki tu'a ki honau potu 'onautolú! Pea 'e "tutu 'a māmaní 'aki 'a e afi.

4 Pea 'oku 'alo'ofa lahi 'a hotau 'Otuá kiate kitautolu, he 'okú ne manatu 'i 'a e fale 'o "Isilelí, 'a hono ngaahi aká mo e ngaahi va'a fakatou'osi; pea 'oku mafao atu 'a hono ^bto'ukupú kiate kinautolu 'i hono kotoa 'o e 'ahó; pea ko ha kakai 'kia-kekeva mo fa'a talangata'a 'a kinautolu; ka ko kinautolu kotoa pē 'e 'ikai fakafefeka honau lotó 'e faka-mo'ui 'a kinautolu 'i he pule-'anga 'o e 'Otuá.

5 Ko ia, 'e hoku kāinga 'ofeina, 'oku ou kole fakamo'omo'oni kiate kimoutolu 'i he ngaahi lea fakamātoato ke mou fakatomala, pea ha'u 'i he lotofakamātoato mo'oni, 'o "pīkitai

ki he 'Otuá 'o hangē ko 'ene pīkitai kiate kimoutolú. Pea lolotonga 'a e kei mafao atu 'a hono ^bto'ukupu 'o e 'alo'ofá kiate kimoutolu 'i he maama 'o e 'ahó, 'oua te mou fakafefeka 'a homou lotó.

6 'Io, ko e 'ahó ni, kapau te mou fanongo ki hono le'ó, 'oua te mou fakafefeka 'a homou lotó, he ko e hā te mou fie "mate aí?

7 He vakai, 'o ka hili hono fafanga 'aki 'a kimoutolu 'a e folofola lelei 'a e 'Otuá 'i hono kotoa 'o e 'ahó, te mou fua 'aki koā ha fua 'oku kovi, koe'uhi ke "tā hifo 'o laku 'a kimoutolu ki he afi?

8 Vakai, te mou li'aki koā 'a e ngaahi leá ni? Te mou li'aki koā 'a e ngaahi lea 'a e kau palōfitá; pea te mou li'aki koā 'a e ngaahi lea kotoa pē 'a ia kuo lea 'aki 'o kau kia Kalaisí, hili 'a e lea ha fu'u tokolahi pēhē 'o kau kiate ia; pea faka'ikai 'i 'a e folofola lelei 'a Kalaisí, mo e mālohi 'o e 'Otuá, mo e "me'a-foaki 'o e Laumālie Mā'oni'oní, pea ta'ofi 'a e mālohi 'o e Laumālie Mā'oni'oní, 'o taukae ki he palani lahi 'o e huhu'í, 'a ia kuo teuteu 'i ma'amoutolú?

9 'Oku mou 'ilo koā kapau te mou fai 'a e ngaahi me'á ni, 'e hanga 'e he mālohi 'o e huhu'í mo e toetu'ú, 'a ia 'oku 'ia Kalaisí, 'o 'omi kimoutolu ke mou

2a 1 Nifai 22:10-12;
T&F 110:11.
FFL Fakafoki Mai 'o e
Ongoongoleléf.
b Sēkope 5:61.
c 1 Nifai 14:14.
d Sēkope 5:71.
e FFL Ngoue Vaine 'a e

'Eiki.
f 2 Nifai 30:10.
3a 2 Nifai 27:2;
Sēkope 5:77;
3 Nifai 25:1.
4a 2 Sam. 7:24.
b Sēkope 5:47.
c Mōsaia 13:29.

5a FFL Uouongatahá.
b 'Alamā 5:33-34;
3 Nifai 9:14.
6a 'Isikeli 18:21-23.
7a 'Alamā 5:51-52;
3 Nifai 27:11-12.
8a FFL Me'a-foaki 'o e
Laumālie Mā'oni'oní.

tu'u 'i he mā pea mo e ongo'i 'o e "halaia fakamanavahē 'i he ^bfakamaau 'o e 'Otuá?

10 Pea hangē ko e mālohi 'o e "fakamaau totonú, he 'oku 'ikai fa'a lava 'o ta'ofi 'a e fakamaau totonú, kuo pau ke mou 'alu atu ki he ^bano 'o e afi mo e maka-vela 'a ia 'oku 'ikai fa'a tāmāte'i 'a hono ngaahi uló, pea 'oku 'alu hake 'a hono kohú 'o ta'engata pea ta'engata, pea ko e ano 'o e afi mo e maka-vela ko iá ko e "fakamamahi "ta'engata.

11 'Oiauē kapau ko ia, 'e hoku kāinga 'ofeina, mou fakatomala, pea hū 'i he matapā "fāsi'i, pea 'alu atu 'i he hala 'a ia 'oku lausi'i kae 'oua ke mou ma'u 'a e mo'ui ta'engatá.

12 'Oiauē mou "fakapotopoto; ko e hā ha me'a ke u toe lea'aki atu kiate kimoutolú?

13 Ko hono faka'osí, 'oku ou lea māvae kiate kimoutolu kae 'oua ke tau fe'iloaki 'i he 'ao 'o e fakamaau lelei 'o e 'Otuá, 'a ia ko e fakamaau'anga 'oku taa'i 'aki 'a e kau fai angahala 'a e ilifia mo e manavahē "faka'ulia. 'Ēmeni.

VAHE 7

'Oku faka'ikai'i 'e Seialemi 'a Kalaisi, pea fakakikihi mo Sēkope, 'o ne fie ma'u ha faka'ilonga, pea 'oku te'ia ia 'e he 'Otuá—Kuo lea 'a e kau palōfita kotoa pē 'o kau kia Kalaisi mo 'ene fakalelei—Na'e nofo 'a e kau Nīfai 'i he'enau mo'ui 'o hangē

ha kau fefononga'aki holó, 'i ha ngaahi tu'unga faingata'a lahi pea fehī'anekina'i 'e he kau Leimaná. Ta'u 544–421 κ.Μ. nai.

PEA ko 'eni na'e hoko 'o pehē na'e 'osi mei ai 'a e ngaahi ta'u 'e ni'ihi, na'e ha'u ha tangata ki he kau Nīfai, 'a ia ko hono hingoá ko Seialemi.

2 Pea na'e hoko 'o pehē na'e kamata ke ne malanga 'i he lotolotonga 'o e kakaí, pea fakahā kiate kinautolu 'e 'ikai totonu ke 'i ai ha Kalaisi. Pea na'á ne malanga 'aki 'a e ngaahi me'a lahi 'a ia na'e fakahekeheke ki he kakaí; pea na'á ne fai 'eni koe'uhi ke ne iku'i 'a e tokāteline 'a Kalaisí.

3 Pea na'á ne ngāue faivelenga koe'uhi ke ne kākaa'i 'a e loto 'o e kakaí, 'o ne fakahee'i ai 'a e loto 'o e tokolahia; pea 'i he'ene 'ilo'i ko au, Sēkope, na'á ku ma'u 'a e tui kia Kalaisi 'a ia 'e hā'ele maí, na'á ne feinga lahi ke ma'u ha faingamālie ke ne ha'u ai kiate au.

4 Pea ko e tangata poto ia, pea na'á ne ma'u ha 'ilo kakato ki he lea 'a e kakaí; ko ia, na'á ne lava ai 'o ngāue 'aki 'a e lea fakahekeheke lahi, mo ngāue 'aki 'a e ivi lahi 'i he lea, 'o fakatatau ki he mālohi 'o e tēvoló.

5 Pea na'á ne 'amanaki ke faka'auha 'a 'eku tui, neongo 'a e ngaahi "fakahā lahi pea mo e ngaahi me'a lahi 'a ia kuó u mamata ki ai 'o kau ki he ngaahi

9a Mōsaia 15:26.
FFL Angahalá.
b FFL Fakamaau
Faka'osí.
10a FFL Fakamaau

Totonú.
b 2 Nīfai 28:23.
FFL Helí.
c FFL Mala'ia.
d T&F 19:10–12.

11a 2 Nīfai 9:41.
12a Molom. 9:28.
13a 'Alamā 40:14.
7 5a 2 Nīfai 11:3;
Sēkope 2:11.

me'a ko 'eni; he kuó u mamata mo'oni ki ha kau 'āngelo, pea na'a nau tauhi au. Kae 'uma'ā foki, kuó u fanongo ki he le'o 'o e 'Eiki 'oku folofola mai kiate au 'i he folofola mo'oni mei he taimi ki he taimi; ko ia, na'e 'ikai fa'a lava ke ue'i au.

6 Pea na'e hoko 'o pehē na'á ne ha'u kiate au, pea na'e anga peheni 'ene lea kiate au, 'o pehē: 'E hoku tokoua ko Sēkope, kuó u feinga lahi ke ma'u ha faingamālie ke u lea ai kiate koe; he kuó u fanongo ai, peá u 'ilo'i foki 'oku lahi ho'o fononga holo, 'o malanga 'aki 'a e me'a 'a ia 'okú ke ui ko e ongoongoleléi, pe ko e tokāteline 'a Kalaisí.

7 Pea kuó ke kākāa'i 'a e tokolahi 'o e kaka'i ni 'o nau liliu 'a e hala totonu 'o e 'Otuá, 'o 'ikai "tauhi 'a e fono 'a Mōsesé 'a ia ko e hala totonú; pea liliu 'a e fono 'a Mōsesé 'o hū ki ha tokotaha 'a ia 'okú ke pehē 'e hā'ele mai 'o ka hili ange 'a e ngaahi ta'u 'e lau teau mei heni. Pea ko 'eni vakai, ko au, Seialemi, 'oku ou pehē kiate koe ko e lea taukae 'eni ki he 'Otuá; he 'oku ^b'ikai 'ilo'i 'e ha tangata 'e tokotaha 'a e ngaahi me'a peheé; he 'oku 'ikai te ne fa'a lava 'o fakahā 'a e ngaahi me'a 'e hokó. Pea na'e anga pehē hono fakakikihí'i au 'e Seialemí.

8 Kae vakai, na'e lilingi hifo 'e he 'Eiki ko e 'Otuá 'a hono "Laumālie ki hoku laumālié, ko

ia na'á ku lava ai 'o veuveuki ia 'i he'ene ngaahi lea kotoa pē.

9 Peá u pehē ange kiate ia: 'Okú ke faka'ikai'i koā 'a e Kalaisi ko ia 'e hā'ele mai? Pea na'á ne pehē: Kapau 'oku totonu ke 'i ai ha Kalaisi, 'e 'ikai te u faka'ikai'i ia; ka 'oku ou 'ilo'i 'oku 'ikai ke 'i ai ha Kalaisi, pea kuo 'ikai ke 'i ai, pea 'e 'ikai ai pē ke 'i ai ia.

10 Peá u pehē ange kiate ia: 'Okú ke tui koā ki he ngaahi folofolá? Peá ne pehē, 'Io.

11 Peá u pehē ange kiate ia: Tā 'oku 'ikai mahino ia kiate koe; he ko e mo'oni 'oku nau fakamo'oni kia Kalaisi. Vakai, 'oku ou pehē kiate koe kuo te'eki ai ha palōfita 'e tohi, pe "kikite ta'e-te-nau lea 'o kau ki he Kalaisi ko ía.

12 Pea 'oku 'ikai ngata ai—ka kuo fakahā mai kiate au, he kuó u fanongo mo mamata ki ai; pea kuo fakahā foki ia kiate au 'i he "mālohi 'o e Laumālie Mā'oni'oni; ko ia, 'oku ou 'ilo kapau 'e 'ikai fai ha fakalelei kuo pau ke ^bmole 'a e fa'ahinga kotoa 'o e tangatá.

13 Pea na'e hoko 'o pehē na'á ne pehē mai kiate au: Fakahā mai kiate au ha "faka'ilonga 'i he mālohi ko ia 'o e Laumālie Mā'oni'oni, 'a ia 'okú ke pehē 'okú ke 'ilo lahi ki aí.

14 Peá u pehē ange kiate ia: Ko e hā au ke u 'ahi'ahi'i 'a e 'Otuá ke fakahā kiate koe ha faka'ilonga 'o kau ki he me'a 'a ia 'okú

7a Sēkope 4:5.
b 'Alamā 30:13.

8a FFL Ue'i
Fakalaumālié.

11a Fakahā 19:10;
1 Nifai 10:5;

Sēkope 4:4;
Mōsaia 13:33–35;
T&F 20:26.

12a FFL Sisū Kalaisí.
12a FFL Laumālie
Mā'oni'oni;

'Otuá—'Otua ko e
Laumālie Mā'oni'oni.
b 2 Nifai 2:21.

13a Mātiu 16:1–4;
'Alamā 30:43–60.
FFL Faka'ilongá.

ke 'ilo'i 'oku "mo'oni? Ka te ke faka'ikai'i pē ia, koe'uhi he 'okú ke 'o e ^btēvoló. Ka neongo iá, ke 'oua na'a fai 'a hoku lotó; ka 'o kapau 'e te'ia koe 'e he 'Otuá, tuku ke hoko ia ko ha faka'ilon-ga kiate koe 'oku 'iate ia 'a e mālohi, 'i he langí pea mo e māmaní fakatou'osi; kae 'uma'ā foki, 'e hā'ele mai 'a e Kalaisi ko iá. Pea ke fai ho finangaló, 'e 'Eiki, kae 'ikai ko hoku lotó.

15 Pea na'e hoko 'o pehē ko au, Sēkope, 'i he 'osi 'a 'eku lea 'aki 'a e ngaahi lea ní, na'e tō kiate ia 'a e māfimafi 'o e 'Eiki, 'o tupu ai ha'ane mape'e hifo ki he kelekelé. Pea na'e hoko 'o pehē na'e fafanga'i ia 'i ha ngaahi 'aho lahi.

16 Pea na'e hoko 'o pehē na'á ne pehē ki he kakaí: fakataha kotoa mai 'apongipongi, he te u mate; ko ia, 'oku ou fie lea ki he kakaí 'i he te'eki ai te u maté.

17 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he pongipongi haké, kuo fakataha mai 'a e fu'u kakai tokolahi; pea na'á ne lea mahinongofua kiate kinautolu 'o ne faka'ikai'i 'a e ngaahi me'a 'a ia kuó ne ako'i kiate kinautolú, mo ne fakamo'oni'i 'oku 'i ai ha Kalaisi, mo e mālohi 'o e Laumālie Mā'oni'óní, pea mo e tauhi mai 'a e kau 'āngeló.

18 Pea na'á ne lea mahinongofua kiate kinautolu, kuo "kākaa'i ia 'e he mālohi 'o e ^btēvoló. Pea na'á ne lea 'o kau ki heli, mo e ta'engatá, pea mo e tautea ta'engatá.

19 Pea pehē 'e ia: 'Oku ou manavasi'i na'a kuó u fai 'a e angahala 'oku 'ikai fa'a "fakamolemoleá, he kuó u loi ki he 'Otuá, he na'á ku faka'ikai'i 'a e Kalaisi, peá u pehē na'á ku tui ki he ngaahi folofolá; ka 'oku nau fakamo'oni'i mo'oni ia. Pea ko e me'a 'i he'eku loi pehē ki he 'Otuá 'oku ou manavahē lahi telia na'a ^bkovi lahi 'a e tu'unga te u 'i aí; ka 'oku ou vete ki he 'Otuá.

20 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he 'osi 'a 'ene lea 'aki 'a e ngaahi lea ní na'e 'ikai te ne lava 'o toe lea 'aki ha me'a, peá ne "mate leva.

21 Pea 'i he vakai 'e he fu'u kakai tokolahí na'á ne lea 'aki 'a e ngaahi me'á ni 'i he'ene 'amanaki ke maté, na'a nau fu'u ofo lahi 'aupito; pea na'e 'alu hifo 'a e mālohi 'o e 'Otuá kiate kinautolu, pea na'e "fakavaivai'i 'a kinautolu 'o nau tō ai ki he kelekelé.

22 Ko 'eni, na'e fakafiefia 'a e me'á ni kiate au, ko Sēkope, he kuó u kole ia mei he'eku Tamai 'a ia 'oku 'i he langí ke fakahoko ia; he kuó ne 'afio'i 'a 'eku tangí, peá ne tali 'a 'eku lotú.

23 Pea na'e hoko 'o pehē na'e toe fokotu'u 'a e melinó mo e 'ofa 'i he 'Otuá 'i he kakaí; pea na'a nau "fakatotolo 'i he ngaahi folofolá, 'o 'ikai toe tokanga ki he ngaahi lea 'a e tangata angakovi ni.

24 Pea na'e hoko 'o pehē na'e filio'i 'e he kakaí ha ngaahi

14a 'Alamā 30:41–42.

^b 'Alamā 30:53.

18a 'Alamā 30:53.

FFL Kākā, Kākaa'i.

^b FFL Tēvoló.

19a FFL Angahala

'oku 'Ikai

Fakamolemoleá.

^b Mōsaia 15:26.

20a Selem. 28:15–17.

21a 'Alamā 19:6.

23a 'Alamā 17:2.

founga lahi ke toe “omi pea fakafoki ‘a e kau Leimaná ki he ‘ilo’i ‘o e mo’oní; ka na’e ^bta’e-‘aonga ia kotoa, koe’uhí he na’a nau manako ‘i he ngaahi ‘taú mo e ^dlilingi totó, pea na’a nau ma’u ha ^ctāufehi’á ta’engata kiate kimautilu, ko honau kāingá. Pea na’a nau feinga ‘i he mālohi ‘o honau nimá ke faka-‘auha ‘a kimautilu ma’u pē.

25 Ko ia, na’e hanga ‘e he kakai ‘o Nifai ‘o langa ha ngaahi kolotau ke malu’i kinautilu meiate kinautilu ‘aki ‘enau ngaahi me’ataú, pea ‘i honau mālohí kotoa, ‘o nau falala ki he ‘Otuá mo e “maka ‘o honau fakamo’uí; ko ia, na’a nau kei hoko pē ko e kau ikuna ‘o honau ngaahi filí.

26 Pea na’e hoko ‘o pehē ko au, Sēkope, na’á ku faka’au ‘o motu’a; pea ko e me’a ‘i he tauhi ‘a e lekooti ‘o e kakaí ni ‘i he ngaahi peletí “kehe ‘a Nifai, ko ia, ‘oku ou faka’osi ai ‘a e lekōtí ni, ‘o fakapapu atu kuó u tohi ‘o fakatatau mo hono kakato ‘o ‘eku ‘iló, ‘i he’eku pehē na’e mole atu ‘a e taimi ‘iate kimautilu,

pea na’e mole atu foki mo ‘emau ^bmo’uí ‘o hangē ko e misi kiate kimautilu, he ko ha kakai ta’elata mo loto-mamahi ‘a kimautilu, ko e kau ‘auhē, ‘a ia kuo kapusi ki tu’a mei Selūsalema, ‘a ia na’e fanau’i ‘i he mamahi, ‘i ha maomaonganoa, pea fehi’anekina’i ‘e homau kāingá, ‘o tupu ai ha ngaahi tau mo e ngaahi fakakikihi; ko ia, na’a mau mo’ui mamahi ‘i homau ngaahi ‘ahó kotoa.

27 Pea ko au, Sēkope, na’á ku vakai kuo pau ke vave ha’aku ‘alu hifo ki hoku fa’itoká; ko ia, na’á ku pehē ki hoku foha ko “Īnosi: To’o ‘a e ngaahi peletí ni. Pea u tala kiate ia ‘a e ngaahi me’a ‘a ia kuo ^bfekau kiate au ‘e hoku tokoua ko Nifai, pea na’á ne palōmesi te ne talangofua ki he ngaahi fekaú. Pea ‘oku ou faka’osi ‘a ‘eku tohi ‘i he ngaahi peletí ni, ‘a ia ko ha tohi ‘oku sí’isi’i; pea ‘oku ou lea fakamāvae kiate ia ‘a ia ‘oku láu, ‘o u faka’amu ‘e lau ha tokolahi ‘o hoku kāingá ‘i he’eku ngaahi leá. ‘E kāinga, mou nofo ā.

KO E TOHI ‘A ‘ĪNOSI

‘Oku lotu lahi ‘a ‘Īnosi pea ma’u ha fakamolemole ‘o ‘ene ngaahi angahalá—‘Oku ongo mai ‘a e le’o ‘o e ‘Eikí ki hono ‘atamaí, ‘o talá’ofa mai ‘e fakamo’ui ‘a e kau Leimaná ‘i

ha ‘aho he kaha’ú—‘Oku feinga ‘a e kau Nifai ke fakaului mai ‘a e kau Leimaná—‘Oku fiefia ‘a ‘Īnosi ‘i hono Huhu’i. Ta’u 420 κ.μ. nai.

24a ‘Īnosi 1:20.
 b ‘Īnosi 1:14.
 c Mōsaia 10:11–18.
 d Seilomi 1:6;
 ‘Alamā 26:23–25.

e 2 Nifai 5:1–3;
 Mōsaia 28:2.
 25a FFL Maká.
 26a 1 Nifai 19:1–6;
 Seilomi 1:14–15.

FFL Peletí, Ngaahi.
 b Sēmisi 4:14.
 27a ‘Īnosi 1:1.
 b Sēkope 1:1–4.

VAKAI, na'e hoko 'o pehē ko au, ^aĪnosi, 'i he'eku 'ilo ko 'eku tamaí ko ha tangata angatonu ^bia—he na'á ne 'akonekina au 'i he'ene leá, pea 'i he ^dakonaki mo e enginaki 'a e 'Eikí—pea 'oku ou fakafeta'i ki he huafa 'o hoku 'Otuá koe'uhi ko ia—

2 Pea te u fakamatala kiate kimoutolu 'o kau ki he'eku ^afāinga 'i he 'ao 'o e 'Otuá, 'i he te'eki ai ke u ma'u ha ^bfakamolemole 'o 'eku ngaahi angahalá.

3 Vakai, na'á ku 'alu ke tuli 'a e fanga manu 'i he ngaahi vaó; pea ko e ngaahi lea 'a ia kuó u fanongo tu'o lahi ki hono lea 'aki 'e he'eku tamaí 'o kau ki he mo'ui ta'engata pea mo e ^afiefia 'a e kau mā'oní'oní, na'e ^btō mamafa ia ki hoku lotó.

4 Pea na'e ^aholi tu'u 'a hoku laumālié; pea u ^btū'ulutui hifo 'i he 'ao 'o hoku Tupu'angá, pea na'á ku tangi kiate ia 'i he fu'u 'lotu fakamātoato mo e kole tāuma'u koe'uhi ko hoku laumālié 'o'okú; pea u tangi kiate ia 'i hono kotoa 'o e 'ahó; 'io, pea 'i he hoko mai 'a e po'ulí na'á ku kei hiki hake 'a hoku le'ó ke mā'olunga ko ia na'e a'u hake ia ki he ngaahi langí.

5 Pea na'e ongo mai ha 'le'o

kiate au, 'o pehē: 'E 'Īnosi, kuo fakamolemole'i ho'o ngaahi angahalá, pea 'e tāpuekina koe.

6 Pea ko au, Īnosi, na'á ku 'ilo'i 'oku 'ikai lava ke loi 'a e 'Otuá; ko ia, na'e matafi atu 'a 'eku ongo'i halaiá.

7 Peá u pehē ange: 'E 'Eiki, 'oku fai fēfee'i ia?

8 Pea folofola mai ia kiate au: Ko e me'a 'i ho'o ^atui kia Kalaisi, 'a ia kuo te'eki ai te ke fanongo pe mamata ki aí. Pea 'e 'osi atu 'a e ngaahi ta'u lahi pea te ne toki fakahā ia 'e ia 'i he kakanó; ko ia, ke ke 'alu, he kuo ^bfakama'a koe tu'unga 'i ho'o tuí.

9 Ko 'eni, na'e hoko 'o pehē 'i he'eku fanongo ki he ngaahi folofola ní na'e kamata ke u ongo'i ha ^afaka'amu ke monū'ia 'a hoku kāinga, ko e kau Nifai; ko ia, na'á ku ^blotu 'aki 'a e ivi kotoa 'o hoku laumālié ki he 'Otuá koe'uhi ko kinautolu.

10 Pea 'i he lolotonga 'a 'eku fefa'uhi pehē 'i he laumālié, vakai, na'e toe ongo mai 'a e le'o 'o e 'Eikí ki hoku ^aatamaí, 'o folofola: Te u 'a'ahi ki ho kāingá 'o fakatatau ki he'enau faivelenga 'i he tauhi 'a 'eku ngaahi fekaú. Kuó u ^bfoaki kiate kinautolu 'a e fonuá ni, pea ko e fonua toputapu ia; pea

[ĪNOSI]

1 1a FFL Īnosi, Foha 'o Sēkopé.

b 2 Nifai 2:2–4.

c 1 Nifai 1:1–2.

d 'Efesō 6:4.

2a Sēnesi 32:24–32;

'Alamā 8:10.

FFL Fakatomala,

Fakatomala'í.

b FFL Fakamolemole'í

'o e Ngaahi Angahalá.

3a FFL Fiefiá.

b 1 Nifai 10:17–19;

'Alamā 36:17–21.

4a 2 Nifai 9:51;

3 Nifai 12:6.

b FFL Loto'apasiá.

c FFL Lotú.

5a FFL Fakahā.

8a 'Eta 3:12–13.

FFL Tuí.

b Mātiu 9:22.

9a 1 Nifai 8:12;

'Alamā 36:24.

b 2 Nifai 33:3;

Ng. Lea 'a M. 1:8;

'Alamā 34:26–27.

10a FFL Ue'í

Fakalaumālié;

'Atamaí.

b 1 Nifai 2:20.

‘e ‘ikai te u ‘fakamala ‘ia ‘i ia kae ngata pē ‘i he angahala; ko ia, te u ‘a ‘ahi ki ho kāinga ‘o hangē ko ia kuó u lea ‘akí; pea te u tuku hifo ‘a e tautea ki he ‘enau ngaahi angahalá ‘i he mamahi ki honau ‘ulú.

11 Pea ko au, ‘Īnosi, ‘i he hili leva ‘eku fanongo ki he ngaahi folofola ní, na ‘e kamata ke tu ‘u ma ‘u ta ‘e-veiveiua ‘a ‘eku tui ki he ‘Eikí; peá u lotu kiate ia ‘i ha ngaahi fāinga fuoloa koe ‘uhi ko hoku kāinga, ko e kau Leimaná.

12 Pea na ‘e hoko ‘o pehē ‘i he hili leva ‘a ‘eku ‘lotu mo e feinga ‘i he faivelenga kakató, na ‘e folofola mai kiate au ‘a e ‘Eikí: Te u foaki kiate koe ‘o fakatatau mo ho ‘o ngaahi ^bholí koe ‘uhi ko ho ‘o tuí.

13 Pea ko ‘eni vakai, ko e me ‘a ‘eni na ‘á ku fie ma ‘u meiate iá— kapau ‘e hinga ‘a hoku kakai, ko e kau Nifái, ki he maumau-fonó, pea nau ^a‘auha ‘i ha founga, kae ‘ikai ‘auha ‘a e kau Leimaná, ‘e ^bfakatonlonga ‘e he ‘Eiki ko e ‘Otuá ha lekooti ‘o hoku kakai, ko e kau Nifái; neongo ka fai ia ‘i he māfima ‘i ‘o hono to ‘ukupu mā ‘oni ‘oní, koe ‘uhi ke lava ‘o ‘omai ia ki he kau Leimaná ‘i ha ‘aho ‘amui, koe ‘uhí, ke lava nai ke ^d‘omi ‘a kinautolu ki he fakamo ‘uí—

14 He ko e lolotonga ní na ‘e

‘ta ‘e ‘aonga ‘a ‘emau ngaahi feinga ke fakatafoki ‘a kinautolu ki he tui mo ‘oní. Pea nau fuakava ‘i he ‘enau ‘itá, kapau ‘e faingamālie, te nau ^bfaka ‘auha ‘a ‘emau ngaahi lekōtí mo kinautolu, kae ‘uma ‘ā mo e ngaahi talatukufakaholo kotoa pē ‘a ‘emau ngaahi tamaí.

15 Ko ia, ko e me ‘a ‘i he ‘eku ‘ilo ‘oku lava ‘e he ‘Eiki ko e ‘Otuá ‘o ‘fakatonlonga ‘a ‘emau ngaahi lekōtí, na ‘á ku lotu ta ‘e-tuku ai kiate ia, he kuó ne folofola mai kiate au: ‘Ilonga ha me ‘a te ke kole ‘i he tuí, ‘o tui te ke ma ‘u ia ‘i he huafa ‘o Kalaisí, te ke ma ‘u ia.

16 Pea na ‘á ku ma ‘u ‘a e tuí, peá u tangi ki he ‘Otuá ke ne ^afakatonlonga ‘a e ngaahi ^blekōtí; pea na ‘á ne fuakava kiate au te ne ‘omai ia ki he kau Leimaná ‘i he taimi te ne finangalo ki aí.

17 Pea ko au, ‘Īnosi, na ‘á ku ‘ilo ‘i ‘e hoko ia ‘o hangē ko e fuakava kuó ne faí; ko ia, na ‘e fiamālie ‘a hoku laumālie.

18 Pea na ‘e folofola mai ‘a e ‘Eiki kiate au: Kuo fie ma ‘u foki ‘e ho ‘o ngaahi tamaí meiate au ‘a e me ‘a ni; pea ‘e fai kiate kinautolu ‘o fakatatau ki he ‘enau tuí; he ‘oku hangē ‘enau tuí ko ho ‘o tuí.

19 Pea ko ‘eni, na ‘e hoko ‘o pehē ko au, ‘Īnosi, na ‘á ku ‘alu holo ‘i he lotolotonga ‘o e kau

10c ‘Eta 2:7–12.

12a Molom. 5:21; 9:36.

b Same 37:4;

1 Nifai 7:12;

Hilam. 10:5.

13a Molom. 6:1, 6.

b Ng. Lea ‘a M. 1:6–11;

‘Alamā 37:2.

c ‘Alamā 37:19;

‘Eta 12:22;

T&F 3:18.

d ‘Alamā 9:17.

14a Sēkope 7:24.

b Molom. 6:6.

15a FFL Folofolá—

Ngaahi folofola ke

fakatonlongá.

16a 3 Nifai 5:13–15;

T&F 3:19–20;

10:46–50.

b FFL Tohi ‘a

Molomoná.

c 2 Nifai 27:6.

Nífaí, ‘o kikite’i ‘a e ngaahi me’a ‘e hoko, ‘o fakamo’oni ki he ngaahi me’a kuó u fanongo mo mamata ki aí.

20 Pea ‘oku ou fakamo’oni’i na’e feinga faivelenga ‘a e kau Nífaí ke fakatafoki’i ‘a e kau Leimaná ki he tui mo’oni ki he ‘Otuá. Ka na’e ta’e’aonga ‘a ‘emau ngaahi ^angāuē; na’e tu’u ma’u ‘a ‘enau tāufehi’á, pea na’e angi ‘a kinautolu ‘e honau ‘ulungāanga koví ‘o nau hoko ai ko ha kakai hehengi, mo loto-fīta’a, mo manako ‘i he ^blilingi totó, pea nau fonu ‘i he ‘tauhi tamapuá mo e ‘ulí; ‘o nau kai ‘a e fanga manu fekai; pea nau nofo fale fehikitaki, ‘o hēhē holo ‘i he maomaonganoá kuo kofu ‘aki honau kongalotó ‘a e kilí’i manu sí’isi’i, pea tekefua ‘a honau ‘ulú; pea ko honau faivá ko e ngāue ‘aki ‘a e ^dkaufaná, mo e heletā pikó, pea mo e tokí. Pea na’e ‘i ai honau tokolahi na’e ‘ikai te nau kai ha me’a ka ko e kakano’i manu ‘ota pē; pea na’a nau feinga ma’u ai pē ke faka’auha ‘a kinautolu.

21 Pea na’e hoko ‘o pehē na’e ngoue’i ‘a e kelekelé ‘e he kau Nífaí, ‘o nau ^angoue’i ‘a e ngaahi fa’ahinga kēleni kotoa pē, pea mo e fo’i ‘akau, mo tauhi ‘a e ngaahi takanga monumanu lalahi, pea mo e ngaahi takanga ‘o e fanga pulu kehekehe ‘o e fa’ahinga kotoa pē, mo e fanga kosi, mo e fanga kosi kaivao,

kae ‘uma’ā mo e fanga hoosi tokolahi.

22 Pea na’e ‘i ai ha kau ^apalōfita tokolahi ‘aupito ‘iate kinautolu. Pea ko ha kakai ^bkia-kekeva ‘a e kakai, pea na’e ‘ikai te nau fie ‘ilo ki he ngaahi me’a ‘a e ‘Otuá.

23 Pea na’e ‘ikai ke ‘i ai ha me’a ka ko e fu’u lea ^amālohi fau, mo e ^bmalanga mo hono kikite’i ‘o e ngaahi tau, mo e ngaahi faka-kikihí, mo e ngaahi faka’auha, pea mo e fa’a ‘fakamanatu’i ai pē kiate kinautolu ‘a e maté mo hono fuoloa ‘o e ta’engatá, mo e ngaahi tautea mo e māfimafi ‘o e ‘Otuá, pea mo e ngaahi me’á ni kotoa pē—‘o ^dtoutou ue’i hake ‘a kinautolu ke nau ‘i he manavahē ki he ‘Eikí. ‘Oku ou pehē kiate kimoutolu na’e ‘ikai ha me’a kehe mei he ngaahi me’á ni, mo e lea mahinongofua ‘aupito, ‘e ta’ofi ‘a kinautolu mei ha’anau ‘alu vave hifo ki he faka’auhá. Pea ko e anga ‘eni ‘o ‘eku tohi ‘o kau kiate kinautolú.

24 Pea na’á ku mamata ki he ngaahi tau ‘i he vaha’a ‘o e kau Nífaí mo e kau Leimaná lolotonga hoku ngaahi ‘ahó.

25 Pea na’e hoko ‘o pehē na’á ku faka’au ‘o motu’a, pea kuo ‘osi atu ‘a e ta’u ‘e teau fitu-ngofulu mā hiva talu mei he taimi na’e ^a‘alu ai ‘a ‘emau tamai ko Lihái mei Selūsalemá.

26 Pea na’á ku ‘ilo’i kuo pau ke vave ha’aku ‘alu hifo ki hoku fa’itoká, kuo ue’i au ‘e he

20a Molonai 9:6.

b Seilomi 1:6.

c Mōsaia 9:12.

FFL Tauhi Tamapuá.

d Mōsaia 10:8.

21a Mōsaia 9:9.

22a Ng. Lea ‘a M. 1:16–18.

b Seilomi 1:3.

23a 1 Nifai 16:2;

2 Nifai 33:5.

b FFL Malangá.

c Hilam. 12:3.

d Seilomi 1:12;

‘Alamā 31:5.

25a 1 Nifai 2:2–4.

mālohi ‘o e ‘Otuá kuo pau ke u malanga mo kikite ki he kakaí ni, ‘o fakahā ‘a e folofolá ‘o fakatatau ki he mo‘oní ‘a ia ‘oku ‘ia Kalaisí. Pea kuó u fakahā ia ‘i he kotoa hoku ngaahi ‘ahó, peá u fiefia ai ‘o lahi ange ‘i he ngaahi me‘a ‘o e māmaní.

27 Pea ‘oku vave mai ‘a ‘eku fononga atu ki he potu ‘o hoku ^amālōlō‘angá, ‘a ia ‘oku ‘i hoku Huhu‘í; he ‘oku ou ‘ilo te u mā-

lōlō ‘iate ia. Pea ‘oku ou fiefia ‘i he ‘aho ‘o ka ‘ai ai ‘e hoku ^bsino ‘au‘auhá ni ‘a e ‘ta‘e-fa‘a-‘au‘auhá, peá u tu‘u ‘i hono ‘aó; te u toki mamata ki hono fofongá ‘i he fiefia, pea te ne folofola mai kiate au: Ha‘u kiate au, ‘a koe ‘oku monū‘ia, ‘oku ‘i ai ha potu kuo teuteu mo‘ou ‘i he ngaahi ^dnofo‘anga ‘o ‘eku Tamaí. ‘Ēmeni.

KO E TOHI ‘A SEILOMÍ

‘Oku tauhi ‘e he kau Nīfai ‘a e fono ‘a Mōsesé, ‘o nau ‘amanaki atu ki he hā‘ele mai ‘a Kalaisí, pea nau tu‘u-mālie ‘i he fonuá—‘Oku tokolahi ‘a e kau palōfita ‘oku nau ngāue ke nofo ma‘u ‘a e kakaí ‘i he hala ‘o e mo‘oní. Ta‘u 399–361 κ.Μ. nai.

KO ‘eni vakai, ko au, Seilomi, ‘oku ou tohi ha ngaahi lea si‘i ‘o fakatatau ki he fekau ‘a ‘eku tamaí, ko Īnosí, koe‘uhi ke lava ‘o tauhi homau ^atohi hohokó.

2 Pea ko e me‘a ‘i he ‘si‘isi‘i ‘a e ngaahi peleti ko ^b‘ení, pea koe‘uhi ‘oku ‘tohi ‘a e ngaahi me‘á ni ‘i he ‘uhinga ke ‘aonga ki homau kāinga ko e kau ^dLeimaná, ko ia, ‘oku ‘aonga ai ke u tohi ha me‘a si‘i pē; ka ‘e ‘ikai te u tohi ‘a e ngaahi me‘a ‘oku kau ki

he‘eku kikité, pe ko ‘eku ngaahi fakahaá. He ko e hā mo ha toe me‘a te u lava ‘o tohi ‘o lahi ange ‘i he me‘a kuo tohi ‘e he‘eku ngaahi tamaí? He ‘ikai koā kuo nau fakahā ‘a e palani ‘o e fakamo‘uí? ‘Oku ou pehē kiate kimoutolu: ‘Io; pea ‘oku fe‘unga ‘eni kiate au.

3 Vakai, ‘oku ‘aonga ke fai ha ngāue lahi ‘i he kakaí ni, koe‘uhi ko e fefeka ‘o honau lotó, mo e tuli ‘a honau telingá, mo e faka-pou‘uli ‘o honau ‘atamaí, mo e ^akekeva ‘o honau kiá; ka neongo iá, ‘oku kei fu‘u ‘alo‘ofa lahi kiate kinautolu ‘a e ‘Otuá, pea kuo te‘eki ai ke ne ^btafi‘i ‘a kinautolu mei he funga ‘o e fonuá.

4 Pea ‘oku ‘i ai ‘a e tokolahi ‘iate kimautilu kuo ma‘u ha

27a FFL Mālōlō.
b FFL Mo‘ui
Fakamatelié.
c FFL Mo‘ui
Ta‘e-fa‘a-maté.
d Sione 14:2–3;
‘Eta 12:32–34;

T&F 72:4; 98:18.
[SEILOMI]
1 1a 1 Nīfai 3:12; 5:14.
2a 1 Nīfai 6:1–6.
b Sēkope 3:14;
‘Amenai 1:1.
c FFL Folofolá—

Mahu‘inga ‘o e
ngaahi folofolá.
d 2 Nīfai 27:6;
Molom. 5:12.
3a Īnosi 1:22–23.
b ‘Eta 2:8–10.

ngaahi “fakahā lahi, he ‘oku ‘ikai ke nau kia-kekeva kotoa pē. Pea ko kinautolu kotoa pē ‘oku ‘ikai kia-kekeva ka ‘oku nau ma‘u ‘a e tuí, ‘oku nau ^bfeohi vāofi mo e Laumālie Mā‘oni‘oní, ‘a ia ‘oku fakahā mai ki he fānau ‘a e tangatá, ‘o fakatatau ki he‘enau tuí.

5 Pea ko ‘eni, vakai, kuo ‘osi atu ‘a e ta‘u ‘e uangeau, pea kuo faka‘au ‘o mālohi ‘a e kau Nifai‘i he fonuá. Na‘a nau feinga ke “tauhi ‘a e fono ‘a Mōsesé mo e ‘aho ^bsāpaté ke toputapu ki he ‘Eikí. Pea na‘e ‘ikai te nau lea “kapekape; pe te nau ^dlea taukae ki he ‘Eikí. Pea na‘e fu‘u fefeka ‘aupito ‘a e ngaahi lao ‘o e fonuá.

6 Pea na‘a nau mafola ‘i he kongala lahi ‘o e funga ‘o e fonuá, pea pehē mo e kau Leimaná. Pea na‘a nau fu‘u tokolahi ange ‘iate kinautolu na‘e ‘o e kau Nifai‘i; pea na‘a nau manako ‘i he “fakapoó pea na‘a nau inu ‘a e toto ‘o e fanga manú.

7 Pea na‘e hoko ‘o pehē na‘a nau ha‘u tu‘o lahi ke tau mo kinautolu, ko e kau Nifai‘i. Ka ko homau ngaahi “tu‘i mo homau kau takimu‘á ko e kau tangata ivi lahi ‘i he tui ki he ‘Eikí; pea na‘a nau ako‘i ki he kakai ‘a e ngaahi hā‘ele‘anga ‘o e ‘Eikí; ko ia, na‘a mau matu‘uaki ‘a e kau Leimaná ‘o teke‘i ‘a kinautolu mei ^bhomau ngaahi fonuá, ‘o mau kamata ke langa kolotau ‘i

homau ngaahi koló, pe ko ha ngaahi potu pē ‘i homau tofi‘á.

8 Pea na‘a mau fakatokolahi ‘o fu‘u tokolahi ‘aupito, pea mafola atu ‘i he funga ‘o e fonuá, ‘o mau faka‘au ‘o fu‘u koloa‘ia ‘i he koula, mo e siliva, mo e ngaahi me‘a mahu‘inga, mo e ngaahi ngāue fakatufunga lelei ‘aupito ‘o e ‘akau, pea ‘i he ngaahi langa fale, mo e ngaahi me‘a ngāue ukamea, pea mo e ukamea foki mo e kopa, mo e palasa mo e sitila, ‘o mau ngaohi ‘a e ngaahi me‘a ngāue fakatufunga kehekehe ‘o e fa‘ahinga kotoa pē ke ngoue‘i ‘aki ‘a e kekelelé, pea mo e ngaahi “mahafu tau — ‘io, ‘a e ngahau ‘oku mata māсила, mo e hōfangahau, mo e ngahau iiki, mo e tao, pea mo e ngaahi teuteu kotoa pē ki he tau.

9 Pea ‘i he‘emau teuteu pehē ke fetaulaki mo e kau Leimaná, na‘e ‘ikai te nau lava ai ha me‘a kiate kinautolu. Ka na‘e fakamo‘oni‘i hono mo‘oni ‘o e folofola ‘a e ‘Eikí ‘a ia na‘á ne folofola ‘aki ki he‘emau ngaahi tamaí, ‘o pehē: Kapau te mou tauhi ‘eku ngaahi fekaú te mou tu‘umālie ‘i he fonuá.

10 Pea na‘e hoko ‘o pehē na‘e valoki‘i ‘e he kau palōfita ‘a e ‘Eikí ‘a e kakai ‘o Nifai‘i, ‘o fakatatau ki he folofola ‘a e ‘Otuá, he kapau ‘e ‘ikai te nau tauhi ‘a e ngaahi fekaú, ‘o nau tō ki he maumau-fonó, ‘e “faka-

4a ‘Alamā 26:22;
Hilam. 11:23;
T&F 107:18–19.
FFL Fakahā.
b FFL Laumālie
Mā‘oni‘oní.
5a 2 Nifai 25:24;

‘Alamā 34:13–14.
b ‘Eke. 35:2.
FFL ‘Aho Sāpaté.
c FFL Lea Ta‘efe‘ungá.
d FFL Lea Taukae (ki he
‘Otuá).
6a Sēkope 7:24;

‘Īnosi 1:20.
7a Sēkope 1:9, 11, 15.
b Ng. Lea ‘a M. 1:14.
8a Mōsaia 10:8.
10a 1 Nifai 12:19–20;
‘Amenai 1:5.

‘auha ‘a kinautolu mei he funga ‘o e fonuá.

11 Ko ia, na‘e ngāue faivelenga ‘a e kau palōfitá, mo e kau taula‘eikí, mo e kau akonakí, ‘o nau na‘ina‘i ki he kakaí ‘i he fa‘a kātaki fuoloa ke nau ngāue faivelenga; pea nau akonaki ‘aki ‘a e ^afono ‘a Mōsesé, mo hono ‘uhinga na‘e fokotu‘u ai iá; ‘o fakaloto‘i ‘a kinautolu ke ^bamanaki atu ki he Mīsaia, pea tui kiate ia ‘e hā‘ele mai ‘o ‘hangē kuó ne ‘osi hā‘ele mai. Pea ko e anga ‘eni ‘o ‘enau ako‘i ‘a kinautolú.

12 Pea na‘e hoko ‘o pehē ‘i he‘enau fai peheé na‘a nau ta‘ofi ‘a hono ^afaka‘auha ‘o kinautolu mei he funga ‘o e fonuá; he na‘a nau ^bhuhuhuhu‘i ke mamahi honau lotó ‘aki ‘a e folofolá, mo ue‘i hake ma‘u pē ‘a kinautolu ke nau fakatomala.

13 Pea na‘e hoko ‘o pehē kuo ‘osi atu ‘a e ta‘u ‘e uangeau mā tolungofulu mā valu—‘i he founga ‘o e ngaahi tau, mo e ngaahi fakakikihi, mo e ngaahi maveuveu, ‘i ha konga lahi ‘o e taimi ko iá.

14 Pea ko au, Seilomi, ‘oku ‘ikai te u tohi mo ha toe me‘a lahi ange, he ‘oku si‘i ‘a e ngaahi peletí. Kae vakai, ‘e hoku kāinga, te mou lava ‘o vakai ‘i he ngaahi peleti ^akehe ‘a Nifai; he vakai, kuo tohi ai ‘a e ngaahi lekooti ‘o ‘emau ngaahi tauí, ‘o hangē ko e ngaahi me‘a na‘e tohi ‘e he ngaahi tu‘í, pe ko e ngaahi me‘a na‘a nau fekau ke tohí.

15 Pea ‘oku ou tuku ‘a e ngaahi peletí ni ki he nima ‘o hoku foha ko ‘Amenai, koe‘uhi ke tauhi ia ‘o fakatatau ki he ngaahi ^afekau kuo fai kiate au ‘e he‘eku ngaahi tamaí.

KO E TOHI ‘A ‘AMENAÍ

‘Oku tauhi hokohoko ‘e ‘Amenai, ‘Amalone, Kēmisi, ‘Apinatomi, mo ‘Amalekai, ‘a e ngaahi lekōtí—‘Oku ‘ilo‘i ‘e Mōsaia ‘a e kakai ‘o Seilahemalá, ‘a ia na‘a nau ha‘u mei Selūsalema ‘i he ngaahi ‘aho ‘o Setikiá—‘Oku fokotu‘u ‘a Mōsaia ko e tu‘i kiate kinautolu—‘Oku ma‘u ‘e he hako ‘o Mūleki ‘i Seilahemalá ‘a Kolianitomuli, ‘a ia ko e faka‘osi ia ‘o e kau Sēletí—‘Oku fetongi ‘e he Tu‘i ko Penisimaní ‘a

Mōsaia—‘Oku totonu ke feilaulau ‘aki ‘e he tangatá ‘a honau laumālié ko ha feilaulau kia Kalaisi. Ta‘u 323–130 K.M. nai.

VAKAI, na‘e hoko ‘o pehē ko au, ‘Amenai, ‘i he fekau‘i au ‘e he‘eku tamaí, ko Seilomí, ke u tohi ha me‘a ‘e ní‘ihi ki he ngaahi peletí ni ke fakatolonga homau tohi hohokó—

2 Ko ia, ‘i hoku ngaahi ‘ahó,

11a Sēkope 4:5;
‘Alamā 25:15–16.
b 2 Nifai 11:4;
‘Eta 12:18–19.

c 2 Nifai 25:24–27;
Mōsaia 3:13; 16:6.
12a ‘Eta 2:10.
b ‘Alamā 31:5.

14a 1 Nifai 9:2–4.
15a Sēkope 1:1–4.

'oku ou loto ke mou 'ilo'i na'á ku tau lahi 'aki 'a e heletā ke malu'i 'a hoku kakai, ko e kau Nīfaí, mei ha'anau mo'ulaloa ki he nima 'o honau ngaahi fili, ko e kau Leimaná. Kae vakai, ko e tangata fai angahala foki au, pea kuo 'ikai te u tauhi 'a e ngaahi fono mo e ngaahi fekau 'a e 'Eikí 'o hangē ko ia na'e totonu ke u fai.

3 Pea na'e hoko 'o pehē kuo 'osi atu 'a e ta'u 'e uangeau mā fitungofulu mā ono, pea na'a mau ma'u 'a e melino 'i he ngaahi fa'ahita'u lahi; pea kuo mau fehanga'angai 'i he ngaahi fa'ahita'u lahi mo e ngaahi tau mo e lilingi toto fakamanavahē. 'Io, pea 'ikai ia ko ia pē, ka kuo 'osi atu 'a e ta'u 'e uangeau mā valungofulu mā ua, pea kuó u tauhi 'a e ngaahi peletí ni 'o fakatatau ki he ngaahi "fekau 'a 'eku ngaahi tamaí; peá u tuku ia ki hoku foha, ko 'Amaloné. Pea 'oku ou faka'osi 'eku tohí.

4 Pea ko 'eni ko au, 'Amalone, 'oku ou tohi 'a e ngaahi me'a 'oku ou tohí, 'a ia 'oku si'i, 'i he tohi 'a 'eku tamaí.

5 Vakai, na'e hoko 'o pehē kuo 'osi atu 'a e ta'u 'e tolungeau mā uofulu, pea kuo "faka'auha 'a e konga lahi 'o e kau fai angahala taha 'o e kau Nīfaí.

6 He na'e 'ikai finangalo 'a e 'Eikí ke tuku, hili 'ene tataki atu 'a kinautolu mei he fonua ko Selūsalemá pea mo 'ene tauhi mo e malu'i 'a kinautolu ke 'oua na'a nau tō ki honau ngaahi filí, 'io, na'e 'ikai te ne

finangalo ke tuku ta'e-fakamo'oni'i 'a e ngaahi folofola, 'a ia na'á ne folofola 'aki ki he'e-mau ngaahi tamaí, 'o pehē: Ka 'ikai te mou tauhi 'eku ngaahi fekaú, 'e 'ikai te mou tu'umālie 'i he fonuá.

7 Ko ia, na'e 'a'ahi 'a e 'Eikí kiate kinautolu 'aki 'a e ngaahi tautea mamafa; ka neongo iá na'á ne fakamo'ui 'a e kau mā'oni'oni ke 'oua na'a nau mate, ka na'á ne fakahaofi 'a kinautolu mei he nima 'o honau ngaahi filí.

8 Pea na'e hoko 'o pehē na'á ku tuku 'a e ngaahi peletí ki hoku tokoua ko Kēmisií.

9 Ko 'eni ko au, Kēmisi, 'oku ou tohi 'a e ngaahi me'a si'i 'a ia 'oku ou tohí, 'i he tohi pē ko ia 'a ia na'e tohi ai 'a hoku tokouá; he vakai, na'á ku sio ki hono faka'osi 'o e me'a na'á ne tohí, pea na'á ne tohi ia 'aki hono nima 'o'oná; pea na'á ne tohi ia 'i he 'aho na'á ne tuku mai ai ia kiate aú. Pea ko e founa 'eni 'oku mau tauhi ai 'a e ngaahi lekōtí, he 'oku tatau ia mo e ngaahi fekau 'a 'emau ngaahi tamaí. Pea 'oku ou faka'osi 'eku tohí.

10 Vakai ko au, 'Apinatomi, ko e foha au 'o Kēmisií. Vakai, na'e hoko 'o pehē na'á ku mamata ki he ngaahi tau lahi mo e fetēleni 'i he vaha'a 'o hoku kakai, ko e kau Nīfaí, pea mo e kau Leimaná; pea ko au, kuó u to'ó 'aki 'a 'eku heletā 'a'akú 'a e mo'ui 'a e tokolahi 'o e kau Leimaná 'i he malu'i hoku ngaahi kāingá.

11 Pea vakai, ko e lekooti 'o e

kakaí ni kuo tohi 'i ha ngaahi peleti 'a ia 'oku tauhi 'e he ngaahi tu'í, 'o fakatatau ki he ngaahi to'u tangatá; pea 'oku 'ikai te u 'ilo'i ha fakahā ka ko ia pē kuo tohí, pe ko ha kikite; ko ia, 'oku fe'unga pē 'a ia kuo tohí. Pea 'oku ou faka'osi 'eku tohí.

12 Vakai, ko au 'Amalekai, ko e foha 'o 'Apinatomí. Vakai, te u lea si'i kiate kimoutolu 'o kau kia Mōsaia, 'a ia na'e fakanofu ko e tu'i ki he fonua ko Seilahemalá; he vakai, na'e fai mai ha fakatokanga kiate ia 'e he 'Eikí ke ne hola mei he fonua ko "Nífaí, pea ko kinautolu kotoa pē 'e tokanga ki he le'o 'o e 'Eikí ke 'alu fakataha mo ia mei he fonuá 'o 'alu ki he feitu'u maomaonganoá—

13 Pea na'e hoko 'o pehē na'á ne fai 'o hangē ko e fekau 'a e 'Eikí kiate iá. Pea na'a nau 'alu atu mei he fonuá ki he maomaonganoá, 'a kinautolu kotoa pē 'e fie tokanga ki he le'o 'o e 'Eikí; pea na'e tatakí 'a kinautolu 'i he ngaahi malanga pea mo e ngaahi kikite lahi. Pea na'e akonaki'i ma'u pē 'a kinautolu 'e he folofola 'a e 'Otuá; pea na'e tatakí 'a kinautolu 'e he māfi-mafi 'o hono to'ukupú, 'i he maomaonganoá, kae 'oua kuo nau a'u hifo ki he fonua 'oku ui ko e fonua ko Seilahemalá.

14 Pea na'a nau 'ilo'i ai ha kakai na'e ui ko e kakai 'o "Seilahemalá. Ko 'eni, na'e 'i ai 'a e fiefia lahi 'aupito 'i he kakai 'o Seilahemalá; pea na'e fiefia

lahi foki mo Seilahemala, ko e me'a 'i he fekau mai 'e he 'Eikí 'a e kakai 'o Mōsaia pea mo e ngaahi ^bpeleti 'o e palasá, 'a ia na'e 'i ai 'a e lekooti 'o e kau Siú.

15 Vakai, na'e hoko 'o pehē na'e 'ilo'i 'e Mōsaia na'e ō mai 'a e "kakai 'o Seilahemalá mei Selūsalema 'i he taimi na'e 'ave pōpula ai 'a ^bSetikia ko e tu'i 'o Siutá, ki Pāpiloné.

16 Pea na'a nau fononga 'i he maomaonganoá, pea na'e 'omi 'a kinautolu 'e he to'ukupu 'o e 'Eikí ki he kauvai 'e taha 'o e vai lahí, ki he fonua na'e 'ilo'i ai 'a kinautolu 'e Mōsaia; pea na'a nau nofo ai 'o kamata mei he taimi ko iá.

17 Pea 'i he taimi na'e 'ilo'i ai 'a kinautolu 'e Mōsaia, kuo nau faka'au 'o fu'u tokolahi 'aupito. Ka neongo iá, kuo nau fai ha ngaahi tau lahi pea mo e ngaahi fakakikihi lea na'e fu'u lalahi, pea kuo nau tō 'i he heletá mei he taimi ki he taimi; pea kuo faka'au 'o kovi 'a 'enau leá; pea kuo 'ikai ke nau 'omi ha ngaahi "lekooti mo kinautolu; pea nau faka'ikai'i 'oku 'i ai hanau Tupu'anga; pea na'e 'ikai mahino 'enau leá kia Mōsaia, pe ko e kakai 'o Mōsaia.

18 Ka na'e hoko 'o pehē na'e fekau 'e Mōsaia ke ako'i 'a kinautolu 'i he'ene leá. Pea na'e hoko 'o pehē 'i he hili honau ako'i 'i he lea 'a Mōsaia, na'e fakamatala 'i ange 'e Seilahemala 'a e tohi hohoko 'o 'ene ngaahi tamaí, 'o fakatatau ki he me'a

12a 2 Nífaí 5:6–9.

b Sēkope 3:4.

14a FFL Seilahemalá.

b 1 Nífaí 3:3, 19–20;

5:10–22.

15a Mōsaia 25:2.

b Selem. 39:1–10;

Hilam. 8:21.

17a Mōsaia 1:2–6.

na‘á ne manatu‘í; pea kuo tohi ia kae ‘ikai ‘i he ngaahi peleti ní.

19 Pea na‘e hoko ‘o pehē na‘e “fakataha kātoa ‘a e kakai ‘o Seilahemalá, mo e kakai ‘o Mōsaiá; pea na‘e fili ‘a ^bMōsaia ke hoko ko honau tu‘i.

20 Pea na‘e hoko ‘o pehē ‘i he ngaahi ‘aho ‘o Mōsaiá, na‘e ‘omi kiate ia ha fu‘u maka ‘a ia na‘e tu‘u ai ha ngaahi tongitongi; pea na‘á ne “fakamatala‘i ‘a e ngaahi tongitongi ‘i he foaki pea mo e māfimafo ‘o e ‘Otuá.

21 Pea na‘a nau fakamatala ki ha taha ko “Kolianitomuli, mo e faka‘auha ‘o hono kakai. Pea na‘e ‘ilo‘i ‘a Kolianitomuli ‘e he kakai ‘o Seilahemalá; pea na‘á ne nofo ‘iate kinautolu ‘i ha māhina ‘e hiva.

22 Na‘e fai ai foki mo ha ngaahi fakamatala si‘i ‘o kau ki he‘ene ngaahi tamaí. Pea na‘e ha‘u ‘ene ‘uluaki ongo mātu‘á mei he “taua ‘i he taimi na‘e ^bveuveuki ai ‘e he ‘Eikí ‘a e lea ‘a e kakaí; pea na‘e tō ‘a e tautea mamafa ‘a e ‘Eikí kiate kinautolu, ‘o fakatatau ki he‘ene ngaahi tauteá, ‘a ia ‘oku totonu; pea na‘e movetevete honau ngaahi ‘huí ‘i he fonua he fakatokelaú.

23 Vakai, ko au, ‘Amalekai, na‘e fanau‘i au ‘i he ngaahi ‘aho ‘o Mōsaiá; pea kuó u mo‘uí ‘o mamata ki he‘ene pekiá; pea ko hono foha, ko “Penisimaní, ‘okú ne pule ‘o fetongi iá.

24 Pea vakai, kuó u mamata, ‘i he ngaahi ‘aho ‘o e tu‘i ko Penisimaní, ki ha fu‘u tau pea mo e lilingi toto lahi ‘i he vaha‘a ‘o e kau Nifai pea mo e kau Leimaná. Kae vakai, na‘e ma‘u ‘e he kau Nifai ha mālohi lahi ange kiate kinautolu; ‘io, ko ia ai na‘e teke‘i ‘a kinautolu ‘e he tu‘i ko Penisimaní mei he fonua ko Seilahemalá.

25 Pea na‘e hoko ‘o pehē na‘á ku faka‘au ‘o motu‘a; pea ‘i he ‘ikai te u ma‘u ha hakó, pea ‘i he‘eku ‘ilo‘i ko ha tangata angatonu ‘a e tu‘i ko “Penisimaní ‘i he ‘ao ‘o e ‘Eikí, ko ia, te u ^btuku ‘a e ngaahi peleti ni kiate ia, ‘o na‘ina‘i ki he kakai fulipē ke nau ha‘u ki he ‘Otuá, ko e Tokotaha Mā‘oni‘oni ‘o ‘Isilelí, pea tui ki he kikité, pea mo e ngaahi fakahaá, pea ki he tauhi mai ‘a e kau ‘āngeló, mo e me‘a-foaki ‘o e lea ‘i he ngaahi lea kehekehé, mo e me‘a-foaki ‘o hono fakamatala‘i ‘o e ngaahi leá, pea ‘i he ngaahi me‘a kotoa pē ‘oku ‘leleí; he ko e me‘a kotoa pē ‘oku leleí ‘oku mei he ‘Eikí ia; pea ko e me‘a ‘oku koví ‘oku mei he tēvoló ia.

26 Pea ko ‘eni, ‘e hoku kāinga ‘ofeina, ‘oku ou loto ke mou “ha‘u kia Kalaisi, ‘a ia ko e Tokotaha Mā‘oni‘oni ‘o ‘Isilelí, pea kau ‘i he‘ene fakamo‘uí, pea mo e mālohi ‘o ‘ene huhu‘í.

19a Mōsaia 25:13.

b ‘Amenai 1:12.

20a Mōsaia 8:13–19.

FFL Tangata Kikité.

21a ‘Eta 12:1.

FFL Kolianitomulí.

22a ‘Eta 1:1–5.

b Sēnesi 11:6–9;

Mōsaia 28:17;

‘Eta 1:33.

c Mōsaia 8:8.

23a Ng. Lea ‘a M. 1:3.

25a Ng. Lea ‘a M. 1:17–18;

Mōsaia 29:13.

b Ng. Lea ‘a M. 1:10.

c ‘Alamá 5:40;

‘Eta 4:12;

Molonai 7:15–17.

26a Sēkope 1:7;

‘Alamá 29:2;

Molonai 10:32.

‘Io, ha’u kiate ia, pea ^b’oatu homou laumālié kotoa ko ha ‘feilaulau kiate ia, pea fai atu ‘i he ^d‘aukai mo e lotu, pea kātaki ki he ngata‘angá; pea hangē ‘oku mo’ui ‘a e ‘Eikí ‘e fakamo’ui ‘a kimoutolu foki.

27 Pea ‘oku ou fie lea ‘eni ‘o kau ki ha ni’ihi na’e ‘alu hake ki he maomaonganoá ke foki atu ki he fonua ko Nīfai; he na’e ‘i ai ha tokolahi ‘a ia na’a nau loto ke ma’u ‘a e fonua ‘o honau tofi’á.

28 Ko ia, na’a nau ō hake ki he maomaonganoá. Pea ko honau takimu’á ko ha tangata sino mālohi mo kaukau, kae ‘uma’ā ko ha tangata kia-kekeva ia, ko

ia na’á ne langaki ha fakakikihi ‘iate kinautolu; pea nau ^a‘tō tau kotoa ‘i he maomaonganoá, tuku kehe pe ‘a e toko nima-ngofulu, pea nau toe foki mai ki he fonua ko Seilahemalá.

29 Pea na’e hoko ‘o pehē na’a nau ‘ave foki mo ha fu’u tokolahi kehe, ‘o nau toe fononga ki he maomaonganoá.

30 Pea ko au, ‘Amalekai, na’e ‘i ai hoku tokoua, na’e ‘alu foki mo kinautolu; pea talu ai mo e ‘ikai te u fanongo ‘i ha fakamatala ‘o kau kiate kinautolu. Pea ‘oku ofi ke u tokoto hifo ki hoku fa’itoká; pea kuo fonu ‘a e ngaahi peleti ^a‘ení. Pea ‘oku ou faka’osi ‘eku tohi.

KO E NGA AHI LEA ‘A MOLOMONÁ

‘Oku fakanounou’i ‘e Molomona ‘a e ngaahi peleti lalahi ‘a Nīfai—‘Okú ne tuku fakataha ‘a e ngaahi peleti íkí mo e ngaahi peleti kehé—‘Oku fokotu’u ‘e he tu’i ko Peni-simaní ‘a e melinó ‘i he fonuá. Ta’u t.s. 385 nai.

PEA ko ‘eni ko au, ^a‘Molomona, ‘i he ‘amanaki ke u tukuange ‘a e lekooti kuó u fai ki hoku foha ko Molonaí, vakai kuó u mamata tonu ki he meimei faka’auha kakato ‘o hoku kakai, ko e kau Nīfai.

2 Pea kuo ‘osi atu ha ngaahi

ta’u ‘e lau teau ^a‘lahi mei he hā‘ele mai ‘a Kalaisí ‘oku ou tuku ‘a e ngaahi lekooti ko ‘ení ki hoku fohá; pea ‘oku ou ‘amanaki te ne mamata tonu ki he faka’auha faka’aufuli ‘o hoku kakaí. Kae ‘ofa ke tuku ‘e he ‘Otua ke ne mo’ui hili ‘enau maté, koe’uhi ke ne tohi ha me’a ‘e ni’ihi ‘o kau kiate kinautolu, pea mo ha me’a ‘e ni’ihi ‘o kau kia Kalaisi, koe’uhi ke ‘i ai ha ‘aho ‘e ^b‘aonga nai ia kiate kinautolu.

3 Pea ko ‘eni, ‘oku ou lea si’i ‘o kau ki he me’a ‘a ia kuó u tohi;

26b FFL Feilaulaú.

c 3 Nīfai 9:20.

d FFL ‘Aukáí.

28a Mōsaia 9:1–4.

30a 1 Nīfai 6:1–6.

[NGAAHI LEA ‘A MOLOMONÁ]

1 1a 3 Nīfai 5:9–12;

Molom. 1:1–4;

8:1, 4–5.

FFL Molomona, Ko e Palōfita Nīfai.

2a Molom. 6:5–6.

b T&F 3:16–20.

he na'e hili 'eku "fakanounou'i 'a e ngaahi^b peleti 'a Nifai, 'o a'u hifo ki he pule 'a e tu'i ni ko Penisimani, 'a ia na'e lea ki ai 'a 'Amalekaí, na'á ku fakatotolo 'i he ngaahi 'lekooti kuo tuku kiate aú, peá u 'ilo'i 'i he ngaahi peleti ni, 'oku tu'u ai 'a e fakamatala nounou'i ni ki he kau palōfitá, 'o fai mai mea Sēkope ki he pule 'a e tu'i ni ko "Penisimani, kae 'uma'ā foki mo ha ngaahi lea lahi 'a Nifai.

4 Pea ko e ngaahi me'a 'oku tu'u 'i he ngaahi peleti ní 'oku "fakafiemālie kiate au, koe'uhi ko e ngaahi kikite ki he hā'ele mai 'a Kalaisi; pea mo hono 'ilo'i 'e he'eku ngaahi tamaí kuo hoko ha ngaahi me'a lahi 'i he ngaahi me'a ko iá; 'io, pea 'oku ou 'ilo'i foki ko e me'a kotoa pē kuo kikite'i 'o kau kiate kimautolu 'o fai mai ki he 'aho ní, kuo hoko ia, pea ko e ngaahi kikite kotoa pē 'oku kau ki he kaha'ú kuo pau ke hoko ia—

5 Ko ia, na'á ku fili ai 'a e ngaahi me'a "ni ke faka'osi 'aki 'a 'eku lekōtí, pea ko e toenga ko ia 'o 'eku lekōtí te u to'o mai ia mei he ngaahi^b peleti 'a Nifai; pea 'oku 'ikai te u malava 'o tohi hano 'vahe teau 'e taha 'o e ngaahi me'a 'a hoku kakaí.

6 Kae vakai, te u to'o 'a e ngaahi peleti ni, 'a ia 'oku tu'u

ai 'a e ngaahi kikite mo e ngaahi fakaha'á ni, peá u tuku ia fakataha mo e toenga 'o 'eku lekōtí, he 'oku mahu'inga ia kiate au; pe 'oku ou 'ilo'i 'e mahu'inga ia ki hoku kāingá.

7 Pea 'oku ou fai 'eni koe'uhi ko ha taumu'a "fakapotopoto; he 'okú ne fanafana mai kiate au, 'o fakatatau ki he ngaahi fakahinohino 'a e Laumālie 'o e 'Eikí 'a ia 'oku 'iate aú. Pea ko 'eni, 'oku 'ikai te u 'ilo 'a e me'a kotoa pē; ka 'oku^b afio'i 'e he 'Eikí 'a e me'a kotoa pē 'a ia 'e hokó, ko ia, 'okú ne o'i au ke u fai 'o fakatatau ki hono finangaló.

8 Pea ko 'eku "lotu ki he 'Otuá 'oku kau ki hoku kāingá, koe'uhí ke faifai pea nau toe ma'u 'a e 'ilo ki he 'Otuá, 'io, ki he huhu'i 'a Kalaisi, koe'uhi ke nau toe hoko ko ha kakai 'oku^b hōifua ki ai 'a e 'Eikí.

9 Pea ko 'eni ko au, Molomona, 'oku ou fai atu ke faka'osi 'eku lekooti 'a ia kuó u hiki mei he ngaahi peleti 'a Nifai, pea 'oku ou fai 'o fakatatau ki he 'ilo mo e mahino kuo foaki 'e he 'Otuá kiate aú.

10 Ko ia, na'e hoko 'o pehē 'i he hili 'a e "tuku atu 'e 'Amalekaí 'a e ngaahi peleti ni ki he tu'i ko Penisimani, na'á ne 'ave ia 'o tuku fakataha mo e ngaahi peleti^b kehé, 'a ia na'e tu'u ai 'a e ngaahi lekooti kuo tukufaka-

3a T&F 10:44.

b T&F 10:38–40.

c Mōsaia 1:6;

Hilam. 3:13–15;

Molom. 4:23.

d 'Amenai 1:23.

4a 1 Nifai 6:5.

5a FK ko e ngaahi me'a

'oku fakafiemālie kiate ia, 'oku lau ki ai 'a e veesi 4.

b 1 Nifai 9:2.

c 3 Nifai 5:8–11;

26:6–12.

7a 1 Nifai 9:5; 19:3;

T&F 3:12–20;

10:1–19, 30–47.

b FFL 'Afio'i 'a e Me'a Kotoa pē.

8a 2 Nifai 33:3–4;

'Inosi 1:11–12.

b 2 Nifai 30:6.

10a 'Amenai 1:25, 30.

b 1 Nifai 9:4.

holo mai 'i he ha'a 'tu'í, mei he to'u tangata ki he to'u tangata 'o fai mai ki he ngaahi 'aho 'o e tu'i ko Penisimaní.

11 Pea na'e tukufakaholo mai ia mei he tu'i ko Penisimaní, mei he to'u tangata ki he to'u tangata kae 'oua kuo nau a'u mai ki "hoku nimá. Pea ko au, Molomona, 'oku ou lotu ki he 'Otuá koe'uhi ke fakatolonga ia 'o fai atu mei he taimí ni. Pea 'oku ou 'ilo'i 'e fakatolonga ia; he 'oku 'i ai ha ngaahi me'a mahu'inga kuo tohi ai, 'a ia 'e ^bfakamāu'i 'aki 'a hoku kakaí mo honau kāingá 'i he fu'u 'aho lahi mo faka'osí, 'o hangē ko e folofola 'a e 'Otuá 'a ia kuo tohi.

12 Pea ko 'eni, ko e me'a ki he tu'í ni ko Penisimaní—na'á ne fepaki mo ha ngaahi fakakikihi 'e ni'ihí 'i hono kakaí.

13 Pea na'e hoko 'o pehē foki na'e ō mai 'a e ngaahi kau tau 'a e kau Leimaná mei he "fonua ko Nifai ke tau'i hono kakaí. Kae vakai, na'e tānaki fakataha 'e he tu'i ko Penisimaní 'a 'ene ngaahi kau tau, peá ne fehanga-hangai mo kinautolu; peá ne tau 'i he mālohi 'o hono nima 'o'oná, 'aki 'a e ^bheletā 'a Lēpaní.

14 Pea 'i he māfimafi 'o e 'Eikí na'a nau tau mo honau ngaahi filí, 'o a'u ki he'enau tāmata'e 'i 'a e toko lau afe 'o e kau Leimaná. Pea na'e hoko 'o pehē na'a nau tau mo e kau Leimaná kae 'oua kuo nau tuli atu 'a kinautolu

mei he ngaahi fonua kotoa 'o honau tofi'á.

15 Pea na'e hoko 'o pehē na'e hili iá na'e 'i ai ha ngaahi "Kalaisi loi, pea kuo ta'ofi honau ngutú, pea kuo tautea'i 'a kinautolu 'o fakatautu ki he'enau ngaahi hiá;

16 Pea hili 'a e 'i ai ha kau palōfita loí, pea mo ha kau malanga mo e kau akonaki loi 'i he kakaí, pea kuo tautea'i 'a e fa'ahinga kotoa ko iá 'o fakatautu ki he'enau ngaahi hiá; pea hili iá na'e 'i ai ha feke'ike'i lahi pea mo ha tokolahi 'a ia na'e mavahe atu ki he kau Leimaná, vakai, na'e hoko 'o pehē ko e tu'í ko Penisimaní 'i he tokoní'i ia 'e he kau "palōfita mā'oni'oni 'a ia na'e 'i hono kakaí—

17 He vakai, ko e tu'í ko Penisimaní ko ha tangata "mā'oni'oni ia, pea na'á ne pule ki hono kakaí 'i he mā'oni'oni; pea na'e 'i ai ha kau tangata mā'oni'oni tokolahi 'i he fonuá, pea na'a nau lea 'aki 'a e folofola 'a e 'Otuá 'i he ^bmālohi mo e mafai; pea na'a nau fai 'a e lea 'māsila lahi ko e me'a 'i he kia-kekeva 'o e kakaí—

18 Ko ia, 'i he tokoní 'a kinautolu ní, na'e toe langa hake 'e he tu'í ko Penisimaní 'a e melinó 'i he fonuá, 'o ne ngāue 'aki hono tūkuingata 'o hono sinó mo e mālohi 'o hono laumālié kotoa, kae 'uma'ā foki 'a e kau palōfitá, peá ne toe fokotu'u ai 'a e melinó 'i he fonuá.

10c Seilomi 1:14.

11a 3 Nifai 5:8–12;

Molom. 1:1–5.

b 2 Nifai 25:18; 29:11;

33:11–15;

3 Nifai 27:23–27.

13a 'Amenai 1:12.

b 1 Nifai 4:9;

2 Nifai 5:14;

Sēkope 1:10;

Mōsaia 1:16;

T&F 17:1.

15a FFL Fili 'o Kalaisí.

16a 'Inosi 1:22.

17a 'Alamā 13:26.

b 'Alamā 17:2–3.

c Molonai 9:4;

T&F 121:41–43.

KO E TOHI 'A MŌSAIÁ

VAHE 1

'Oku ako'i 'e he Tu'i ko Penisimani ki hono ngaahi fohá 'a e lea mo e ngaahi kikite 'a 'ene ngaahi tamaí —Kuo fakatolonga mai 'enau tui fakalotú mo e sivilinai'e koe'uhi ko e ngaahi lekooti na'e tauhi 'i he ngaahi peleti kehekehé—'Oku fili 'a Mōsaia ko e tu'i pea tuku kiate ia 'a e fatongia ki hono tauhi 'o e ngaahi lekōtí mo e ngaahi me'a kehe. Ta'u 130–124 K.M. nai.

PEA ko 'eni na'e 'ikai ke toe 'i ai ha feke'ike'i 'i he "fonua kotoa ko Seilahemalá, 'i he kakai kotoa pē 'a ia na'e 'o e tu'i ko Penisimani, ko ia, na'e 'i he tu'i ko Penisimani ma'u ai pē 'a e melino 'i he toenga 'o hono ngaahi 'ahó.

2 Pea na'e hoko 'o pehē na'á ne ma'u 'a e foha 'e toko tolu; pea na'á ne ui 'a honau hingoá ko Mōsaia, mo Hilolumi, mo Hilamani. Pea na'á ne fekau ke "ako'i 'a kinautolu 'i he ^blea kotoa 'a 'ene ngaahi tamaí, koe'uhi ke nau lava ai 'o hoko ko e kau tangata poto; pea ke nau lava 'o 'ilo ki he ngaahi kikite kuo lea 'aki 'e he'enua ngaahi tamaí, 'a ia na'e foaki kiate kinautolu 'e he to'ukupu 'o e 'Eiki.

3 Pea na'á ne ako'i foki 'a kinautolu 'o kau ki he ngaahi lekooti 'a ia kuo tohi 'i he

ngaahi peleti 'o e palasá, 'o ne pehē: 'E hoku ngaahi foha, 'oku ou loto ke mou manatu kapau na'e 'ikai 'a e ngaahi "peleti 'o e palasá ni, 'a ia 'oku tohi ai 'a e ngaahi lekooti ko 'eni kae 'uma'ā 'a e ngaahi fekau ní, na'e pau ke tau mamahi 'i he ^bta'e'ilo, 'io 'i he lolotonga ni, 'o 'ikai 'ilo'i 'a e ngaahi me'a lilo 'a e 'Otuá.

4 He ka ne 'ikai ia 'e 'ikai lava 'e he'etau tamaí, ko Lihai, 'o manatu'i 'a e ngaahi me'a ni kotoa pē ke ako 'aki ki he'ene fānaú; ka ne ta'e'oua 'a e ngaahi peleti ni; koe'uhi ko e me'a 'i he'ene poto 'i he "lea 'a e kau 'Isipité ko ia na'á ne lava ai 'o lau 'a e ngaahi tohi tongitongi ni, pea akonaki 'aki ia ki he'ene fānaú, koe'uhi ke nau lava ai 'o akonaki 'aki ia ki he'enua fānaú, pea 'i he'enua fai iá, 'oku nau fakahoko ai 'a e ngaahi fekau 'a e 'Otuá, 'o a'u mai ki he taimi lolotonga.

5 'Oku ou pehē kiate kimoutolu, 'e hoku ngaahi foha, ka ne ta'e'oua 'a e ngaahi me'a ni, 'a ia kuo tauhi mo "fakatolonga 'e he to'ukupu 'o e 'Otuá, koe'uhi ke tau lava ai 'o ^blau mo 'ilo 'a 'ene ngaahi me'a liló, pea ma'u ma'u ai pē 'ene ngaahi fekau 'i hotau 'aó, pehē kuo kau mo 'etau ngaahi tamaí 'i he faka'au'au hifo 'i he ta'etuí, pea kuo tau mei tatau mo hotau kāinga, ko e kau Leimaná, 'a ia 'oku 'ikai te nau

[MŌSAIA]

1 1a 'Amenai 1:13.

2a Mōsaia 4:14–15;

T&F 68:25, 28.

b Molom. 9:32.

3a FFL Peleti, Ngaahi.

b 'Alamā 37:8–9.

4a SS—H 1:64.

5a FFL Folofolá—

Ngaahi folofola ke

fakatolonga.

b Teut. 6:6–8.

c FFL Me'a Lilo 'a e 'Otuá, Ngaahi.

‘ilo ha me‘a ‘o kau ki he ngaahi me‘a ni, pe ‘oku ‘ikai te nau tui ki ai ‘o ka ako‘i ia kiate kinautolu, koe‘uhi ko e ngaahi “tala-tukufakaholo ‘a ‘enau ngaahi tamaí, ‘a ia ‘oku ‘ikai totonu.

6 ‘Oiauē, ‘e hoku ngaahi foha, ‘oku ou faka‘amu ke mou manatu‘i ‘oku mo‘oni ‘a e ngaahi leá ni, pea ‘oku “mo‘oni foki mo e ngaahi lekōtí ni. Pea vakai, ko e ngaahi peleti foki ‘a Nifai, ‘a ia ‘oku tu‘u ai ‘a e ngaahi lekōtí mo e ngaahi lea ‘a ‘etau ngaahi tamaí talu mei he taimi na‘a nau ‘alu ai mei Selūsalemá ‘o a‘u mai ki he ‘ahó ni, pea ‘oku mo‘oni ‘a e ngaahi me‘a ko iá; pea ‘oku tau lava ‘o ‘ilo pau ‘a honau mo‘oní koe‘uhí he ‘oku tau ma‘u ia ‘i hotau ‘aó.

7 Pea ko ‘eni, ‘e hoku ngaahi foha, ‘oku ou faka‘amu ke mou manatu‘i ke mou “fakatotolo faivelenga ki ai, koe‘uhi ke ‘aonga kiate kimoutolu; pea ‘oku ou faka‘amu ke mou ^btauhi ‘a e ngaahi fekau ‘a e ‘Otuá, koe‘uhi ke mou ^btu‘umálie ‘i he fonuá ‘o fakatatau ki he ngaahi “tala‘ofa kuo fai ‘e he ‘Eikí ki he ‘etau ngaahi tamaí.

8 Pea na‘e lahi mo ha ngaahi me‘a kehe na‘e ako‘i ‘e he tu‘i ko Penisimaní ki hono ngaahi fohá, ‘a ia kuo ‘ikai tohi ‘i he tohi ni.

9 Pea na‘e hoko ‘o pehē ‘i he hili ‘a e faka‘osi ‘e he tu‘i ko Penisimaní ‘ene akonaki ki hono ngaahi fohá, na‘á ne faka‘au ‘o

motu‘a, pea na‘e mahino kiate ia kuo pau ke vave ‘a ‘ene fou ‘i he hala ‘o e māmaní kotoa; ko ia, na‘á ne pehē ‘oku ‘aonga ke ne tuku ‘a e pule‘angá ki ha toko taha ‘o hono ngaahi fohá.

10 Ko ia, na‘á ne fekau ke ‘omi ‘a Mōsaia kiate ia; pea ko e ngaahi me‘a ‘eni na‘á ne folofola ‘aki kiate ia, ‘o pehē: ‘E hoku foha, ‘oku ou faka‘amu ke ke fai ha fanongonongo ‘i he fonuá ni hono kotoa ki he kakaí hono kotoa, pe ko e “kakai ‘o Seilahe-malá, mo e kakai ‘o Mōsaia ‘a ia ‘oku nofo ‘i he fonuá, koe‘uhí ke fakataha‘i mai ‘a kinautolu; he te u fakahā ki hoku kakaí ni ‘apongipongi ‘aki hoku ngutu ‘o‘okú, ko ha ^btu‘i mo ha pule koe ki he kakaí ni, ‘a ia kuo tuku kiate kitaua ‘e he ‘Eiki ko hota ‘Otuá.

11 Pea ko e tahá te u ‘ai ha “hingoa ki he kakaí ni, koe‘uhi ke fakafaikehekehe‘i ai ‘a kinautolu mei he kakai kotoa pē kuo tataki mai ‘e he ‘Eiki ko e ‘Otuá, mei he fonua ko Selūsalemá; pea ‘oku ou fai ‘eni koe‘uhi kuo nau hoko ko e kakai faivelenga ‘i hono tauhi ‘o e ngaahi fekau ‘a e ‘Eikí.

12 Pea ‘oku ou ‘ai kiate kinautolu ha hingoa ‘a ia ‘e ‘ikai ai pē ke tāmata‘i, kae ngata pē ‘i he “maumau-fono.

13 ‘Io, pea ko e tahá ‘oku ou pehē foki kiate koe, kapau ‘e hinga ‘a e kakai ‘ofeina lahi ko

5d Mōsaia 10:11–17.

6a 1 Nifai 1:3;

2 Nifai 33:10–11;

Molonai 10:27.

7a FFL Folofolá.

b Mōsaia 2:22;

‘Alamá 50:20–22.

c Same 122:6;

1 Nifai 2:20.

d ‘Alamá 9:12–14.

10a ‘Amenai 1:14.

b Mōsaia 2:30.

11a Mōsaia 5:8–12.

12a FFL Angahalá.

'eni 'o e 'Eikí ki he "maumau-fonó, 'o hoko ko ha kakai fai angahala mo fa'a fe'auaki, 'e tukuange 'a kinautolu 'e he 'Eikí ke nau hoko 'o 'b'vaivai 'o hangē ko honau kāingá; pea 'e 'ikai te ne toe 'malu'i 'a kinautolu 'i hono māfimaſi ta'e-hano-tatau mo fakaofó, 'o hangē kuó ne fakahaofi 'a 'etau ngaahi tamaí talu mei mu'a.

14 He 'oku ou pehē kiate koe, ka ne ta'e'oua 'a e mafao atu hono to'ukupú 'o malu'i 'etau ngaahi tamaí pehē kuo nau tō ki he nima 'o e kau Leimaná, 'o mo'ulaloa ki he'enu tāufehi'á.

15 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he hili hono faka'osi 'e he tu'i ko Penisimaní 'ene ngaahi leá ni ki hono fohá, na'á ne tuku kiate ia 'a e mafai ki he ngaahi me'a kotoa pē 'o e pule'angá.

16 Pea ko e tahá, na'á ne tuku foki kiate ia 'a e fatongia ke tauhi 'a e ngaahi lekooti 'a ia kuo tohi 'i he ngaahi "peleti 'o e palasá; kae 'uma'ā foki mo e ngaahi peleti 'a Nifai; kae 'uma'ā foki, mo e 'b'heletā 'a Lēpaní, mo e 'me'a fuopotopotó pe ko e me'a fakahinohinó, 'a ia na'e tataki 'a 'etau ngaahi tamaí 'i he feitu'u maomaonganoá, 'a ia na'e teuteu'i 'e he to'ukupu 'o e 'Eikí koe'uhí ke tataki 'a kinautolu, ko e tangata kotoa pē 'o fakatatau ki he'ene tokanga mo 'ene faivelenga 'i he tauhi kiate iá.

17 Ko ia, 'i he'enu ta'e-faitotonú, na'e 'ikai ai te nau tu'umālie pe faka'au ki mu'a 'i

he'enu fonongá, ka na'e "teke fakaholomui 'a kinautolu, pea nau fakatupu-houhau ai ki he 'Otuá; ko ia na'e te'ia 'a kinautolu 'aki 'a e hongē mo e ngaahi faingata'a'ia fakamamahi koe'uhi ke ue'i hake 'a kinautolu ke nau manatu'i 'a honau fatongia.

18 Pea ko 'eni, na'e hoko 'o pehē na'e 'alu 'a Mōsaia 'o ne fai 'o hangē ko e fekau kiate ia 'e he'ene tamaí, 'o ne fanongonongo ki he kakai kotoa pē na'e 'i he fonua ko Seilahemalá ke nau fakataha kotoa mai, ke 'alu hake ki he temipalé ke fanongo ki he ngaahi folofola 'e folofola 'aki 'e he'ene tamaí kiate kinautolú.

VAHE 2

'Oku folofola 'a e Tu'i ko Penisimaní ki hono kakai—'Okú ne fakamatala'i kiate kinautolu 'a e angatonu, ta'e-filifilimānako, mo e fakalaumālie 'o 'ene pulé—'Okú ne na'ina'i kiate kinautolu ke nau tauhi ki honau Tu'i Fakalangí—Ko kinautolu 'oku angatu'u ki he 'Otuá te nau mamahi 'i he houhau 'o hangē ha aſi ta'e-fa'a-maté. Ta'u 124 K.M. nai.

PEA na'e hoko 'o pehē 'i he 'osi fai 'e Mōsaia 'o hangē ko e fekau kuo fai kiate ia 'e he'ene tamaí, pea kuó ne fanongonongo 'i he fonuá hono kotoa, na'e fakataha mai 'a e kakai 'i hono kotoa 'o e fonuá, ke nau 'alu hake ki he temipalé ke fanongo ki he

13a Hepelū 6:4–6.
b Hilam. 4:24–26.
c T&F 103:8–10.

16a Mōsaia 1:3.
b 1 Nifai 4:8–19;
Ng. Lea 'a M. 1:13;

T&F 17:1.
c 1 Nifai 16:10.
17a 1 Nifai 18:12–13.

ngaahi me'a 'e folofola 'aki kiate kinautolu 'e he tu'i ko Penisimaní.

2 Pea na'e 'i ai 'a e fu'u tokolahi, 'io, na'e pehē fau honau tokolahí na'e 'ikai ai ke nau lau 'a kinautolu; he kuo nau fakatokolahi 'o fu'u lahi 'aupito, mo tupulaki 'o fu'u tokolahi 'i he fonuá.

3 Pea na'a nau to'o foki mei he "uluaki 'uhiki 'i he'enua ngaahi takanga monumanu íkí, koe'uhi ke nau lava 'o fai ha ^bfeilaulau mo ha ngaahi "feilaulau tutu 'o "fakatatau ki he fono 'a Mōsesé;

4 Kae 'uma'ā foki ke nau lava 'o 'oatu 'a e fakafeta'i ki he 'Eiki ko honau 'Otuá, 'a ia kuó ne 'omi 'a kinautolu mei he fonua ko Selūsalemá, pea na'á ne fakahaofi 'a kinautolu mei he nima 'o honau ngaahi filí, mo "fakanofa ha kau tangata angatonu ke hoko ko honau kau ^bfaiako, kae 'uma'ā foki ha tangata angatonu foki ke tu'i kiate kinautolu, 'a ia kuó ne fokotu'u 'a e melinó 'i he "fonua ko Seilahemalá, pea kuó ne ako'i 'a kinautolu ke ^dtauhi 'a e ngaahi fekau 'a e 'Otuá, koe'uhi ke nau fiefia pea fonu 'i he "ofa ki he 'Otuá mo e kakai fulipē.

5 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he'enua 'alu hake ki he temipalé, na'a nau fokotu'u honau ngaahi fale fehikitakí 'o takatakai ki ai, ko e tangata taki taha 'o fakatatau ki hono "fāmili, 'a ia na'e kau ai 'a hono uaifí, mo hono

ngaahi fohá, mo hono ngaahi 'ofefiné, mo honau ngaahi fohá, mo honau ngaahi 'ofefiné, 'o fai mei he lahi 'o a'u ki he si'i tahá, pea na'e nofo mavahe 'a e fāmili taki taha.

6 Pea na'a nau fokotu'u honau ngaahi "fale fehikitakí 'o takatakai 'i he temipalé, ko e tangata taki taha mo hono fale fehikitakí 'o hanga atu hono matapaá ki he temipalé, koe'uhi ke nau lava ai 'o nofo 'i honau ngaahi fale fehikitakí pea fanongo ki he ngaahi me'a 'a ia 'e folofola 'aki 'e he tu'i ko Penisimaní kiate kinautolú;

7 He ko e me'a 'i he tokolahi pehē fau 'a e kakaí ko ia na'e 'ikai lava ai 'e he tu'i ko Penisimaní 'o akonaki kiate kinautolu kotoa 'i loto 'i he ngaahi 'ā 'o e temipalé, ko ia na'á ne fekau ke langa ha taua, koe'uhi ke lava ai 'o fanongo 'a hono kakaí ki he ngaahi me'a 'a ia te ne folofola 'aki kiate kinautolú.

8 Pea na'e hoko 'o pehē na'e kamata ke ne folofola ki hono kakaí mei he tauá; pea na'e 'ikai te nau fa'a fanongo kotoa ki he'ene ngaahi folofolá koe'uhi ko hono fu'u tokolahi 'o e kakaí; ko ia na'á ne fekau ke tohi 'a e ngaahi me'a 'a ia na'á ne folofola 'akí 'o 'oatu kiate kinautolu kotoa pē na'e 'ikai ke ongo atu ki ai 'a hono le'ó, koe'uhi ke nau lava foki 'o ma'u 'a 'ene ngaahi folofolá.

2 3a Sēnesi 4:4.

b FFL Feilaulau.

c 1 Nifai 5:9.

d 2 Nifai 25:24;

'Alamā 30:3; 34:13–14.

4a FFL Uí.

b Mōsaia 18:18–22.

FFL Ako'í.

c 'Amenai 1:12–15.

d Sione 15:10.

e FFL 'Ofá.

5a FFL Fāmili.

6a 'Eke. 33:8–10.

9 Pea ko e ngaahi lea 'eni na'á ne "folofola 'aki mo fekau ke tohí, 'o pehē: 'E hoku kāinga, 'a kimoutolu kotoa pē 'a ia kuo mou fakataha maí, 'a kimoutolu 'oku mou lava 'o fanongo ki he'eku ngaahi lea 'a ia te u lea 'aki kiate kimoutolu he 'aho ní; he kuo 'ikai te u fekau kiate kimoutolu ke mou ha'u ki heni ke ^bva'inga 'aki 'a e ngaahi lea 'a ia te u lea 'akí, ka ke mou 'tokanga mai kiate au, pea fakaava homou telingá ke mou ongo'i, mo homou ^dlotó koe'uhí ke mou 'ilo'i, pea mo homou ^eatamaí koe'uhí ke lava 'o fakahā kiate kimoutolu 'a e ngaahi 'me'a lilo 'a e 'Otuá ke mahino kiate kimoutolu.

10 Kuo 'ikai te u fekau kiate kimoutolu ke mou ha'u ki heni koe'uhí ke mou ^amanavahē kiate au, pe ke mou pehē 'oku ou lahi ange 'i he tangata fakamatelié.

11 Ka 'oku ou hangē pē ko kimoutolú, 'o mo'ua ki he fa'ahinga kotoa pē 'o e ngaahi vaivai 'i he sino mo e 'atamai; ka kuo fili au 'e he kakaí ni, pea fakanofu au 'e he'eku tamaí, pea kuo tuku 'e he to'ukupu 'o e 'Eikí ke u hoko ko e pule mo e tu'i ki he kakaí ni; pea kuo tauhi mo malu'i au 'i hono māfimaí ta'e-hano-tataú, ke u tauhi 'a kimoutolu 'aki 'a e mālohi, 'atamai mo e ivi kotoa pē 'a ia kuo tuku kiate au 'e he 'Eikí.

12 'Oku ou pehē kiate kimoutolu, 'i he tuku kiate au ke u

faka'aonga'i 'a hoku ngaahi 'ahó 'i homou tauhi, 'o a'u mai ki he taimí ní, pea kuo 'ikai te u kumi ha "koula pe ko e siliva pe ko ha fa'ahinga 'e taha 'o e ngaahi koloá meiate kimoutolu;

13 Pea kuo 'ikai foki te u tuku ke fakapōpula'i 'a kimoutolu 'i ha ngaahi 'ana fakapōpula, pe ke mou fefakapōpula'aki 'iate kimoutolu, pe ke mou fakapō, pe vete, pe kaiha'a, pe tonu; pea kuo 'ikai foki te u tuku ke mou fai ha fa'ahinga fai angahala 'e taha, kā kuó u ako'i 'a kimoutolu ke mou tauhi 'a e ngaahi fekau 'a e 'Eikí, 'i he me'a kotoa pē 'a ia kuó ne fekau kiate kimoutolú—

14 Pea na'a mo au foki, kuó u ^angāue 'aki hoku nima 'o'okú ke u tauhi 'a kimoutolu, pea ke 'oua na'a fakakavenga'i 'a kimoutolu 'aki 'a e ngaahi tukuhau, pea ke 'oua na'a hoko kiate kimoutolu ha me'a 'a ia 'oku faingata'a hono fuesiá—pea ko e ngaahi me'a ni kotoa pē 'a ia kuó u lea'akí, ko e kau fakamo'oni 'a kimoutolu ki ai 'i he 'ahó ni.

15 Kae kehe, 'e hoku kāinga, kuo 'ikai te u fai 'a e ngaahi me'a ní ke u pōlepole ai, pea 'oku 'ikai foki te u lea 'aki 'a e ngaahi me'a ní ke u tukuaki'i ai 'a kimoutolu; ka 'oku ou lea 'aki 'a e ngaahi me'a ni kiate kimoutolú ke mou 'ilo'i 'oku ou ma'u ha ^akonisēnisi 'oku 'ata'atā mei he angahalá 'i he 'ao 'o e 'Otuá he 'ahó ni.

16 Vakai, 'oku ou pehē kiate kimoutolu ko e me'a 'i he'eku

9a Mōsaia 8:3.
b T&F 6:12.
c FFL Tokangá.
d Mōsaia 12:27;

3 Nifai 19:33.
e FFL 'Atamaí.
f FFL Me'a Lilo 'a e
'Otuá, Ngaahi.

10a FFL Manavahē.
12a Ngāue 20:33–34.
14a 1 Kol. 9:18.
15a FFL Konisēnisi.

pehē kiate kimoutolu kuó u faka'aonga'i hoku ngaahi 'ahó 'i homou tauhi, 'oku 'ikai te u fie pōlepole ai, he kuó u 'i he ngāue pē 'a e 'Otuá.

17 Pea vakai, 'oku ou fakahā kiate kimoutolu 'a e ngaahi me'a ní koe'uhi ke mou 'ilo'i 'a e "potó; koe'uhi ke mou 'ilo'i 'o ka mou ka 'i he ^btauhi 'o homou 'kāingá, 'oku mou 'i he tauhi pē 'o homou 'Otuá.

18 Vakai, kuo mou ui au ko homou tu'i; pea kapau ko au, 'a ia 'oku mou ui ko homou tu'i, 'oku ou ngāue ke "tauhi 'a kimoutolu, 'oku 'ikai 'apē ke taau ke mou ngāue ke fetauhi'aki 'iate kimoutolu?

19 Pea vakai foki, kapau ko au, 'a ia 'oku mou ui ko homou tu'i, 'a ia kuó ne faka'aonga'i 'a hono ngaahi 'ahó 'i homou tauhi, ka kuó ne 'i he tauhi pē 'o e 'Otuá, kapau 'oku ou taau mo ha fakamālō meiate kimoutolu, 'Oiauē hono 'ikai totonu ke mou "fakafeta'i foki ki homou Tu'i fakalangí!

20 'Oku ou pehē kiate kimoutolu, 'e hoku kāinga, kapau te mou 'oatu 'a e fakamālō mo e "fakafeta'i kotoa pē 'oku ma'u 'e homou laumālié kotoa 'a e mālohi ke fai, ki he ^bOtuá 'a ia na'á ne fakatupu 'a kimoutolú, pea kuó ne tauhi mo malu'i 'a kimoutolú, pea fakafiefia'i 'a kimoutolu, pea kuó ne tuku

ke mou nofo fakataha 'i he melinó—

21 'Oku ou pehē kiate kimoutolu kapau te mou tauhi kiate ia 'a ia kuó ne fakatupu 'a kimoutolu mei he kamata'angá, pea 'oku lolotonga malu'i 'a kimoutolu mei he 'aho ki he 'ahó, 'i he foaki kiate kimoutolu 'a e mānava, koe'uhi ke mou faingamālie ke mo'ui mo ngāue mo fai 'o fakatau ki ho'omou "fa'iteliha 'amoutolú, 'o ne poupu'i 'a kimoutolu mei he mōmēniti 'e taha ki he mōmēniti 'e tahá—'oku ou pehē, kapau te mou tauhi kiate ia 'aki homou laumālié kotoa ka te mou kei hoko pē ko ha kau tamaio'eiki ^bta'e'aonga.

22 Pea vakai, ko e me'a pē 'okú ne 'eke meiate kimoutolú ke mou "tauhi pē 'a 'ene ngaahi ^bfekau; pea kuó ne tala'ofa kiate kimoutolu kapau te mou tauhi 'a 'ene ngaahi fekau te mou tu'umālie 'i he fonuá; pea 'oku 'ikai ai pē te ne fai 'kehe mei he me'a kuó ne folofola'aki; ko ia, kapau 'oku mou "tauhi 'a 'ene ngaahi fekau 'okú ne tāpuaki'i mo fakamonū'ia'i 'a kimoutolu.

23 Pea ko 'eni, ko e 'uluaki 'o e me'á, kuó ne fakatupu 'a kimoutolu, mo foaki kiate kimoutolu 'a ho'omou mo'ui, 'a ia 'oku mou mo'ua ai kiate ia.

24 Pea ko hono uá, 'okú ne

17a FFL Potó.

b Mātiu 25:40;
Sēmisi 1:27;
T&F 42:29–31.

FFL Ngāue.

c FFL Kāinga; Tokouá.

18a Mātiu 20:26–27.

19a FFL Fakafeta'i.

20a 1 Nifai 18:16.

b FFL 'Otuá.

21a FFL Tau'atāina ke Filí.

b Luke 17:7–10.

22a Lev. 25:18–19;

2 Nifai 1:9.

b FFL Fekau 'a e 'Otuá,
Ngaahi.

c T&F 3:1–2.

d T&F 14:7; 58:2–3.

finangalo ke mou fai 'o hangē ko ia kuó ne fekau kiate kimoutolú; he kapau te mou fai ia, 'okú ne "tāpuaki'i leva 'a kimoutolu; ko ia kuó ne totongi ai kiate kimoutolu. Pea 'oku mou kei mo'ua ai kiate ia, pea 'oku mou mo'ua, pea te mou mo'ua ai pē, 'o ta'engata pea ta'engata; ko ia, ko e hā mo ha me'a ke mou pōlepole ai?

25 Pea kō 'eni 'oku ou fehu'i, pe 'oku mou lava ke pehē 'oku mou lava ha me'a 'iate kimoutolu? 'Oku ou tali kiate kimoutolu, 'Ikai. 'Oku 'ikai te mou lava ke pehē 'oku mou mahu'inga tatau mo e efu 'o e māmaní; ka na'e "fakatupu 'a kimoutolu mei he ^befu 'o e māmaní; kae vakai, 'oku 'a'ana ia 'a ia na'á ne fakatupu 'a kimoutolú.

26 Pea na'a mo au, 'a ia 'oku mou ui ko homou tu'i, 'oku 'ikai te u lelei hake 'iate kimoutolu; he na'á ku mei he efú foki mo au. Pea 'oku mou vakai 'oku ou motu'a, pea 'oku ofi ke u tuku 'a e sino fakamatelie ni ki hono motu'a kekelelé.

27 Ko ia, ko e me'a ki he'eku pehē kiate kimoutolu kuó u tauhi 'a kimoutolú, 'o "a'eva 'i he konisēnisi 'oku 'ata'atā 'i he 'ao 'o e 'Otuá, ko ia ai kuó u fekau he taimí ni ke mou fakataha mai 'a kimoutolú koe'uhi ke fakatonuhia'i au, pea ke 'oua na'a 'eke'i homou ^btotó meiate au, 'o kau ka tu'u koe'uhi ke fakamāu'i au 'e he 'Otuá 'i he

ngaahi me'a kuó ne fekau kiate au 'o kau kiate kimoutolú.

28 'Oku ou pehē kiate kimoutolu kuó u fekau ke mou fakataha mai 'a kimoutolú ke u "fakama'a hoku ngaahi kofú mei homou totó, 'i he vaha'ataimi ko 'eni 'i he ofi ke u 'alu hifo ki hoku fa'itoká, koe'uhi ke u 'alu hifo 'i he fiemālie, pea kau fakataha 'a hoku ^blaumālie ta'efa'a-maté mo e ngaahi 'kau hiva 'i 'olungá 'i he hiva 'aki 'a e ngaahi fakafeta'i ki ha 'Otuá angatonu.

29 Pea ko e tahá, 'oku ou toe pehē kiate kimoutolu kuó u fekau ke mou fakataha mai 'a kimoutolú, ke u fakahā kiate kimoutolu 'oku 'ikai te u toe lava ke hoko atu ko homou faiako pe ko homou tu'i;

30 Na'a mo e lolotonga ní, 'oku tetetete lahi 'aupito 'a hoku sinó kotoa 'i he'eku feinga ke lea atu kiate kimoutolú; ka 'oku poupou'i au 'e he 'Eiki ko e 'Otuá, pea kuó ne tuku ke u lea atu kiate kimoutolu, 'o ne fekau'i au ke u fakahā kiate kimoutolu he 'ahó ni, ko hoku foha ko Mōsaiá ko e tu'i mo e pule kiate kimoutolu.

31 Pea ko 'eni, 'e hoku kāinga, 'oku ou loto ke mou fai 'o hangē ko ia kuo mou fai 'o a'u mai ki he 'aho ní. Hangē ko ho'omou tauhi 'eku ngaahi fekaú kae 'uma'ā foki mo e ngaahi fekau 'a 'eku tamaí, pea mou monū'ia, pea malu'i 'a kimoutolu mei he

24a FFL Tāpuaki.
25a FFL Fakatupú.
b Sēnesi 3:19;
Sēkope 2:21.

27a FFL 'A'eva, 'A'eva mo
e 'Otuá.
b Sēkope 1:19.
28a Sēkope 2:2.

b FFL Laumālié.
c Molom. 7:7.

tō ki he nima 'o homou ngaahi filí, 'e pehē foki kapau te mou tauhi 'a e ngaahi fekau 'a hoku fohá, pe ko e ngaahi fekau 'a e 'Otuá 'a ia te ne tuku kiate kimoutolú, te mou tu'umālie 'i he fonuá, pe 'e 'ikai ma'u 'e homou ngaahi filí ha mālohi ke pule'i 'a kimoutolu.

32 Kae, 'Oiaue 'e hoku kakai, tokanga telia na'a tupu ha ngaahi "fakakikihi 'iate kimoutolu, pea mou fili ke talangofua ki he laumālie angakovi, 'a ia na'e lea ki ai 'a 'eku tamai ko Mōsaiá.

33 He vakai, 'oku 'i ai ha tautea mamafa kuo tu'utu'uni kiate ia 'oku fili ke talangofua ki he laumālie ko iá; he kapau 'okú ne fili ke talangofua kiate ia, pea nofo ma'u pea mate 'i he'ene ngaahi angahalá, 'e inu 'e ia 'a e "mala'ia ki hono laumālie 'o'oná; he te ne ma'u 'a e totongi ki he'ene ngaahi ngāue 'a ia ko e tautea ^blauikuonga, koe'uhi kuó ne maumau'i 'a e fono 'a e 'Otuá 'o ta'ehoa mo 'ene 'iló.

34 'Oku ou pehē kiate kimoutolu, 'oku 'ikai ke 'i ai ha toko taha 'iate kimoutolu, tuku kehe pē 'a ho'omou fānau ikí kuo 'ikai ke akonekina 'i he ngaahi me'á ni, ka ko hai 'oku 'ikai te ne 'ilo'i 'oku mou mo'ua ta'engata ki ho'omou Tamai fakalangí, ke 'oatu kiate ia 'a e me'a kotoa pē 'oku mou ma'ú pea mo kimoutolu; pea kuo akonekina foki ia 'i he ngaahi lekooti 'a ia 'oku tu'u ai 'a e

ngaahi kikite 'a ia kuo lea 'aki 'e he kau palōfita mā'oni'oni, 'o fai mai ki he taimi na'e 'alu ai 'a 'etau tamai, ko Lihái, mei Selūsalemá;

35 Kae 'uma'ā foki, mo e me'a kotoa pē kuo lea 'aki 'e he'etau ngaahi tamai 'o a'u mai ki he 'ahó ni. Pea vakai, foki, na'a nau lea 'aki 'a e me'a na'e fekau kiate kinautolu 'e he 'Eikí; ko ia, 'oku totonu mo mo'oni ia.

36 Pea ko 'eni, 'oku ou pehē kiate kimoutolu, 'e hoku kāinga, 'o ka hili ho'omou 'ilo mo akonekina 'i he ngaahi me'á ni kotoa pē, kapau te mou fai hala 'o talangata'a ki he me'a kuo folofola'akí, 'o mou fakamavahe'i ai 'a kimoutolu mei he Laumālie 'o e 'Eikí, 'o 'ikai ai te ne ma'u hano nofo'anga 'iate kimoutolu ke fakahinohino'i 'a kimoutolu 'i he ngaahi hala 'o e potó koe'uhi ke tāpuaki'i, mo fakamonū'ia'i, mo malu'i 'a kimoutolú—

37 'Oku ou pehē kiate kimoutolu, ko e tangata 'okú ne fai 'eni, ko e tangata ia 'oku "angatu'u fakahāhā ki he 'Otuá; ko ia 'okú ne fili ke talangofua ki he laumālie angakovi, 'o ne hoko ko e fili ki he mā'oni'oni kotoa pē; ko ia, 'oku 'ikai ma'u 'e he 'Eikí ha nofo'anga 'iate ia, he 'oku 'ikai 'afio ia 'i ha ngaahi tempale ^bta'e-mā'oni'oni.

38 Ko ia kapau 'oku 'ikai "fakatomala 'a e tangata ko iá, kae nofo ma'u pea mate ko ha fili ki he 'Otuá, 'oku fakaake 'e

32a 3 Nifai 11:29–30.

33a FFL Mala'ia.

b T&F 19:6, 10–12.

37a Mōsaia 3:12;

Hilam. 8:24–25.

FFL Angatu'ú.

b 'Alamā 7:21.

38a FFL Fakatomala,

Fakatomala'í.

he ngaahi 'eke 'o e ^bfakamaau totonu faka-'Otuá 'a hono laumālie ta'e-fa'a-maté ki ha manatu ta'etuku ki he'ene 'angahala 'a'aná, 'a ia 'oku ngaohi ai ia ke holomui mei he 'ao 'o e 'Eiki, pea 'oku fakafonu 'a hono lotó 'aki 'a e ongo'i 'o e angahalá mo e mamahí, mo e lotomamahi, 'a ia 'oku hangē ko ha afi ta'e-fa'a-mate, 'a ia 'oku 'alu hake 'a hono uló 'o ta'engata pea ta'engata.

39 Pea ko 'eni 'oku ou pehē kiate kimoutolu, 'oku 'ikai ma'u 'e he "alo'ofá ha mafai ki he tangata ko iá; ko ia ko hono tautea aofangatukú ke ne katekina ha fakamamahi 'oku 'ikai hano ngata'anga.

40 'Oiaue, 'a kimoutolu kotoa pē 'a e kau toulekeleká, motu'á, kae 'uma'ā foki mo kimoutolu 'a e kau tangata talavou, pea mo kimoutolu 'a e fānau iiki 'a ia 'oku mahino kiate kimoutolu 'a 'eku ngaahi leá, he kuó u lea mahinongofua kiate kimoutolu koe'uhi ke mou 'ilo'i, 'oku ou lotua ke mou 'ā hake ki ha "manatu'i 'o e tu'unga fakamamahi 'o kinautolu kuo tō ki he maumau-fonó.

41 Pea ko e tahá, 'oku ou loto ke mou fakakaukau ki he tu'unga monū'ia mo "fakafiefia 'o kinautolu 'oku tauhi 'a e ngaahi fekau 'a e 'Otuá. He vakai, 'oku nau ^bmonū'ia 'i he me'a kotoa pē, 'a e me'a fakamāmani mo e fakalaumālié

fakatou'osi; pea kapau te nau kātaki 'i he 'tui faivelenga 'o a'u ki he ngata'angá 'e ma'u hake 'a kinautolu ki he ^dlangí koe'uhi ke nau nofo mo e 'Otuá 'i he tu'unga fiefia 'oku 'ikai hano ngata'anga. 'Oiaue manatu, manatu 'oku mo'oni 'a e ngaahi me'á ni; he kuo folofola 'aki ia 'e he 'Eiki ko e 'Otuá.

 VAHE 3

'Oku hoko atu 'a e folofola 'a e tu'i ko Penisimani—'E ngāue 'a e 'Eiki Māfimafi 'i he lotolotonga 'o e kakai 'i he sino 'o e kelekele—'E tafe mai 'a e ta'ata'á 'i he ava kotoa 'o hono kilí 'i he'ene fai 'a e fakalelei koe'uhi ko e ngaahi angahala 'a e māmani—Ko hono huafá pē taha 'e ma'u ai 'a e fakamo'uí—'Oku lava 'e he tangatá 'o lí'aki 'a e tangata fakakakanó pea hoko ko e Kau Mā'oni'oni 'i he Fakalelei—'E tatau hono fakamamahi 'i 'o e kau fai angahalá ko ha ano 'o e afi mo e makavela. Ta'u 124 κ.Μ. nai.

PEA ko 'eni 'e hoku kāinga, 'oku ou toe loto ke mou tokanga mai, he 'oku 'i ai mo ha ngaahi me'a 'e ni'ihi 'oku ou toe fie lea ai kiate kimoutolu; he vakai, 'oku 'i ai mo ha ngaahi me'a 'oku ou fie fakahā atu kiate kimoutolu 'o kau ki he ngaahi me'a 'e hoko 'i he kaha'ú.

2 Pea ko e ngaahi me'a te u fakahā kiate kimoutolú na'e fakahā ia kiate au 'e ha "āngelo

38b FFL Fakamaau
Totonú.

c FFL Angahalá.

39a 'Alamá 34:8–9, 15–16.

FFL 'Alo'ofá.

40a 'Alamá 5:18.

41a 4 Nifai 1:15–18.

FFL Fiefiá.

b FFL Tāpuakí.

c T&F 6:13.

d FFL Langí.

3 2a FFL 'Āngeló, Kau.

mei he 'Otuá. Pea na'á ne pehē mai kiate au: 'Ā hake; peá u 'ā, pea vakai na'á ne tu'u 'i hoku 'aó.

3 Peá ne pehē mai kiate au: 'Ā hake, pea fanongo ki he ngaahi lea te u lea'aki kiate koé; he vakai, kuó u ha'u ke fakahā kiate koe 'a e ngaahi 'ongoongo fakafiefia 'o e fiefia lahi.

4 He kuo 'afio'i 'e he 'Eiki 'a ho'o ngaahi lotú, mo fakamāu'i 'a ho'o mā'oni'oni, pea kuó ne fekau'i au ke u fakahā kiate koe 'oku lelei ke ke fiefia; pea 'oku lelei ke ke fakahā ki ho kakaí koe'uhi ke nau fonu foki mo kinautolu 'i he fiefia.

5 He vakai, 'oku ha'u 'a e taimi, pea 'oku 'ikai mama'o ia, 'e hā'ele hifo ai 'i he mālohi, 'a e "Eiki Māfimafi 'a ia 'okú ne pulé, 'a ia na'e 'i aí, pea 'okú ne 'i ai mei he ta'engatá ki he ta'engatá kotoa, mei he langí 'i he lotolotonga 'o e fānau 'a e tangatá, pea nofo 'i ha 'sino 'o e kelekele, pea hā'ele atu 'i he lotolotonga 'o e kakaí, 'o fai 'a e ngaahi 'mana lalahi, 'o hangē ko e fakamo'ui 'o e mahakí, fokotu'u hake 'o e maté, mo e pule ke 'eve'eva 'a e pipikí, mo e faka'aaki 'a e mata 'o e kuí, mo e tulí ke fanongo, pea fakamo'ui

'a e ngaahi fa'ahinga mahaki kotoa pē.

6 Pea te ne kapusi ki tu'a 'a e kau "tēvoló, pe ko e ngaahi laumālie 'uli 'oku nau nofo'ia 'i he loto 'o e fānau 'a e tangatá.

7 Pea vakai, te ne kātaki'i 'a e ngaahi "ahi'ahi, mo e mamahi fakaesino, 'a e ^bfiekaiá, fieinuá, mo e ongosiá, 'io 'o lahi hake 'i he me'a 'oku 'fa'a kātaki'i 'e he tangatá, tuku kehe pē 'a e maté; he vakai, 'oku tafe hifo 'a e ^dta'ata'á mei he ava kotoa pē 'o hono kilí, pea 'e lahi pehē 'a 'ene "mamahi koe'uhi ko e ngaahi fai angahala mo e ngaahi anga-fakalielia 'a hono kakaí.

8 Pea 'e ui ia ko "Sisū Kalaisi, ko e ^b'Alo 'o e 'Otua, ko e "Tamai 'o e langí mo e māmaní, ko e Tupu'anga 'o e ngaahi me'a kotoa pē mei he kamata-angá; pea 'e ui 'a 'ene ^dfa'eé ko "Mele.

9 Pea vakai, te ne hā'ele mai ki hono kakai 'o'oná, koe'uhi ke hoko 'a e "fakamo'ui ki he fānau 'a e tangatá 'i he ^btui ki hono huafá; pea neongo 'a 'eni kotoa pē ka te nau pehē ko ha tangata pē ia, mo pehē 'oku 'iate ia ha ^dlaumālie 'uli, pea te nau ^dfakamamahi'i ia, mo ^kkalusefai ia.

10 Pea te ne "toe tu'u 'i he 'aho

3a Luke 2:10–11.

5a FFL Sihova.

b Mōsaia 7:27;

'Alamā 7:9–13.

c Mātiu 4:23–24;

Ngāue 2:22;

1 Nifai 11:31.

FFL Maná.

6a Ma'ake 1:32–34.

7a FFL 'Ahi'ahi,

'Ahi'ahi'i.

b Mātiu 4:1–2.

c T&F 19:15–18.

d Luke 22:44.

e 'Īsaia 53:4–5.

8a FFL 'Otua—'Otua ko

e 'Aló.

b 'Alamā 7:10.

c Hilam. 14:12;

3 Nifai 9:15.

d Mātiu 1:16;

1 Nifai 11:14–21.

e FFL Mele, Fa'e 'a Sisúu.

9a FFL Fakamo'ui.

b FFL Tuí.

c Sione 8:48.

d Ma'ake 15:15.

e Luke 18:33;

1 Nifai 19:10;

2 Nifai 10:3.

FFL Kalusefai.

10a FFL Toetu'ú.

hono ^btolú mei he maté; pea vakai, 'okú ne tu'u ke 'fakamā-u'i 'a e māmaní; pea vakai, 'oku fai 'a e ngaahi me'á ni kotoa pē koe'uhi ke lava 'o hoko 'a e fakamaau mā'oni'oni ki he fānau 'a e tangatá.

11 He vakai, pea 'oku "totongi foki 'e hono ^bta'ata'á ki he ngaahi angahala 'anautolu kuo 'hinga 'i he maumau-fono 'a 'Ātamá, pea kuo nau mate 'i he ta'e'ilo'i 'a e finangalo 'o e 'Otuá 'o kau kiate kinautolú, pe kuo nau fai angahala ^ata'e'ilo.

12 Kae mala'ia, mala'ia kiate ia 'okú ne 'ilo'i 'okú ne "angatu'u ki he 'Otuá! He 'oku 'ikai ke hoko mai 'a e fakamo'uí ki ha taha pehē, kae ngata pē 'i he fakatoma mo e tui ki he ^bEiki ko Sisū Kalaisí.

13 Pea kuo fekau atu 'e he 'Eiki ko e 'Otuá 'a 'ene kau palōfita mā'oni'oní ki he fānau kotoa pē 'a e tangatá, ke nau fakahā 'a e ngaahi me'á ni ki he fa'ahinga kotoa pē, mo e pule'anga, mo e lea, koe'uhi ko kinautolu kotoa pē 'oku tui 'e hā'ele mai 'a Kalaisí, 'e ma'u 'e kinautolu 'a e "fakamolemole 'o 'enau ngaahi angahalá, pea fiefia 'i he fiefia lahi 'aupito, 'o ^bhangē nai kuó ne 'osi hā'ele mai kiate kinautolú.

14 Ka na'e 'afio'i 'e he 'Eiki ko

'Otuá ko ha kakai kia-kekeva 'a hono kakai, pea na'á ne tuku kiate kinautolu ha fono, 'a ia ko e "fono 'a Mōsesé.

15 Pea na'e lahi ha ngaahi "faka'ilonga, mo e ngaahi me'a fakafo, mo e ngaahi sīpinga, mo e ngaahi 'ata na'á ne fakahā kiate kinautolu, 'o kau ki he'ene hā'ele mai; pea na'e lea foki mo e kau palōfita mā'oni'oní kiate kinautolu 'o kau ki he'ene hā'ele mai; ka na'a nau fakafefeka pē 'a honau lotó, pea na'e 'ikai mahino kiate kinautolu 'oku ta'e'aonga 'a e ^bfono 'a Mōsesé kae ngata pē 'i he fakalelei 'o hono ta'ata'á.

16 Pea ka ne lava 'e he "fānau ikí 'o fai angahala 'e 'ikai lava 'o fakamo'uí 'a kinautolu; ka 'oku ou pehē kiate kimoutolu 'oku nau ^bmonū'ia; he vakai, koe'uhi ko 'Ātama, pe 'i honau anga fakanatulá, kuo nau hinga ai, ko ia kuo totongi 'e he ta'ata'a 'o Kalaisí ki he'enau ngaahi angahalá.

17 Pea ko e tahá, 'oku ou pehē kiate kimoutolu, 'e "ikai tuku mai mo ha toe hingoa kehe pe hala pe founga 'a ia 'e lava 'o hoko ai 'a e ^bfakamo'uí ki he fānau 'a e tangatá, kae fou pea ngata pē 'i he huafa 'o 'Kalaisi, ko e 'Eiki Māfimafi.

10b Mātiu 16:21;
2 Nifai 25:13;
Hilam. 14:20–27.

c FFL Fakamāu.

11a FFL Fakalelei,
Fakalelei'í.

b FFL Ta'ata'á.

c FFL Hinga 'a 'Ātama
mo 'Ivī.

d 2 Nifai 9:25–26.

12a Mōsaia 2:36–38;

Hilam. 8:25.

FFL Angatu'u.

b FFL 'Eiki.

13a FFL Fakamolemole'í
'o e Ngaahi Angahalá.

b 2 Nifai 25:24–27;

Seilomi 1:11.

14a FFL Fono 'a Mōsesé.

15a FFL Sisū Kalaisi—

Ngaahi fakataipe pe
ngaahi faka'ilonga 'o

Kalaisí.

b Mōsaia 13:27–32.

16a FFL Fānau.

b Molonai 8:8–9.

17a Ngāue 4:10–12;

2 Nifai 31:21.

b FFL Fakamo'uí

c FFL Sisū Kalaisi—

To'o 'a e huafa 'o
Sisū Kalaisi kiate
kitautolu.

18 He vakai 'okú ne fakamaau, pea 'oku totonu 'a 'ene fakamāú; pea 'oku 'ikai mala'ia fakalau-mālie 'a e tamasi'i valevale ko ia 'oku pekia 'i he'ene kei valevalé; ka 'oku inu 'e he kakaí 'a e mala'ia ki honau laumālie 'onautolú tuku kehe 'o ka nau ka toki fakavaivai' 'a kinautolu pea "hoko 'o tatau mo e fānau ikí, pea tui na'e hoko 'a e fakamo'uí, pea 'oku hoko, pea 'e hoko ia, tu'unga 'i he ta'ata'a ^bfakalelei 'o Kalaisi, ko e 'Eiki Māfimafi.

19 He ko e tangata "fakakakanó ko e fili ia ki he 'Otuá, pea kuo pehē ai pē ia talu mei he ^bhinga 'a 'Ātamá, pea 'e pehē ai pē, 'o ta'engata pea ta'engata, kae 'oua kuó ne 'talongofua ki he ngaahi fakahinohino 'a e ^dLau-mālie Mā'oni'oni, pea li'aki 'a e tangata fakakakanó kae hoko ko ha ^etangata mā'oni'oni 'i he fakalelei 'a Kalaisi ko e 'Eiki, pea hoko 'o anga tatau mo ha ^ftamasi'i si'i, angavaivai, angamalū, loto-fakatōkilalo, fa'a kātaki, fonu 'i he 'ofa, pea loto-fiemālie ke fakavaivai 'i he me'a kotoa pē 'oku 'afio'i 'e he 'Eiki 'oku lelei ke ne faí, 'o hangē 'oku fakavaivai 'e ha tamasi'i si'i ki he'ene tamaí.

20 Pea ko e tahá, 'oku ou pehē kiate kimoutolu, 'e hokosia 'a e taimi 'a ia 'e mafola ai 'a e ^a'ilo ki

he Fakamo'uí 'i he ^bpule'anga, mo e fa'ahinga, mo e lea, mo e kakai fulipē.

21 Pea vakai, 'o ka hokosia 'a e taimi ko iá, 'e 'ikai 'ilo'i ha taha 'oku "ta'ehalaiia 'i he 'ao 'o e 'Otuá, tuku kehe pē 'a e fānau ikí, kae ngata pē 'i he fakatomala mo e tui ki he huafa 'o e 'Eiki ko e 'Otua Māfimafi.

22 Pea na'a mo e taimí ni, 'o ka 'osi ho'o akonaki'i 'a ho kakaí 'i he ngaahi me'a kuo fekau 'e he 'Eiki ko e 'Otuá kiate koé, 'oku 'ikai ke nau tu'u ta'ehalaiia ai 'i he 'ao 'o e 'Otuá, kae fakatatau pē ki he ngaahi lea kuó u lea'aki kiate kimoutolú.

23 Pea ko 'eni, kuó u lea 'aki 'a e ngaahi lea 'a ia kuo fekau kiate au 'e he 'Eiki ko e 'Otuá.

24 Pea 'oku folofola peheni 'e he 'Eiki: 'E tu'u ia ko ha fakamo'oni mahino ke talatalaaki'i 'aki 'a e kakaí ni 'i he 'aho fakamāú; pea 'e fakamāu'i 'aki ia 'a kinautolu, ko e tangata taki taha 'o fakatatau ki he'ene ngaahi ngāué, pe 'oku lelei pe kovi ia.

25 Pea kapau 'oku kovi 'oku tuku ai 'a kinautolu ke mamahi 'i he'enu ^afakakaukau ki he'enu angahalá mo e ngaahi anga-fakalielia 'anautolú, 'a ia 'oku fakatupu ai 'a 'enu holomui mei he 'ao 'o e 'Eiki ki ha tu'unga 'o e ^bmamahi mo e fakamamahi ta'engata, 'a ia 'e 'ikai

18a Mātiu 18:3.

^b Mōsaia 4:2;

Hilam. 5:9.

19a 1 Kol. 2:11–14;

Mōsaia 16:2–3.

FFL Tangata

Fakakakanó.

^b FFL Hinga 'a 'Ātama

mo 'Iví.

^c 2 Fkmtl. 30:8.

^d Molonai 10:4–5.

FFL Laumālie

Mā'oni'oni.

^e FFL Mā'oni'oni, Kau.

^f 3 Nifai 9:22.

20a T&F 3:16.

^b FFL Ngāue

Fakafaifekau.

21a FFL Ala 'Eke'i mei ha

Taha 'a 'Ene Ngaahi

Ngāué.

25a 'Alamā 5:18; 12:14–15.

^b Molom. 8:38.

te nau fa'a lava 'o toe foki mei ai; ko ia kuo nau inu 'a e mala'ia ki honau laumālie 'onautolú.

26 Ko ia, kuo nau inu mei he ipu 'o e houhau 'o e 'Otuá, pea 'oku 'ikai fa'a lava 'e he fakamaau totonu ko iá 'o ta'ofi 'a e tautea 'e hoko kiate kinautolú, 'o hangē pē ko e 'ikai te ne lava 'o ta'ofi 'a e hinga 'a "Ātama 'i he'ene kai 'a e ^bfua tapú; ko ia, 'e 'ikai toe ma'u 'e he ^calo'ofá ha mafai kiate kinautolu 'o ta'engata.

27 Pea 'oku hangē 'a honau "fakamamahi'í ko ha ^bano 'o e afi mo e makavela, 'a ia 'oku ta'e-fa'a-mate 'a hono ngaahi uló, pea 'oku 'alu hake 'a hono 'ahú 'o ta'engata pea ta'engata. Kuo pehē hono fekau au 'e he 'Eikí. 'Ēmeni.

VAHE 4

'Oku hoko atu 'a e folofola 'a e tu'i ko Penisimani—'Oku hoko 'a e fakamo'uí tu'unga 'i he Fakalelei—Tui ki he 'Otuá pea mo'ui—Tauhi ma'u 'a hono fakamolemole'i ho'omou ngaahi angahalá 'i he tui mālohi—Foaki atu mei ho'omou koloá ki he masivá—Fai 'a e me'a kotoa pē 'i he poto pea 'i he founa maau. Ta'u 124 κ.μ. nai.

PEA ko 'eni, na'e hoko 'o pehē 'i he faka'osi 'e he tu'i ko Penisimani 'a 'ene folofola 'aki 'a e

ngaahi me'a kuo fakahā kiate ia 'e he 'āngelo 'a e 'Eikí, na'á ne 'afio takatakai atu ki he kakaí, 'o ne 'afio kuo nau tō ki he kelekelé, he kuo tō kiate kinautolu 'a e ^amanavahē ki he 'Eikí.

2 Pea kuo vakai ki honau tu'unga ^afakakakano 'onautolú, 'a ia 'oku nau ^bsi'i hifo 'i he efu 'o e kelekelé. Pea na'a nau kalanga le'o-lahi 'i he le'o pē taha, 'o pehē: 'Oiauē 'alo'ofa mai, pea ngāue 'aki 'a e ta'ata'a ^cfakalelei 'o Kalaisi koe'uhi ke mau lava 'o ma'u ha fakamolemole 'o 'emau ngaahi angahalá, pea lava ke fakama'a 'a homau lotó; he 'oku mau tui kia Sīsū Kalaisi, ko e 'Alo 'o e 'Otuá, 'a ia na'á ne ^dfakatupu 'a e langí mo e māmani, pea mo e ngaahi me'a kotoa pē; 'a ia 'e hā'ele hifo ki he fānau 'a e tangatá.

3 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he hili 'a 'enau lea 'aki 'a e ngaahi lea ní na'e tō kiate kinautolu 'a e Laumālie 'o e 'Eikí, pea na'a nau fonu 'i he fiefia, hili 'enau ma'u ha ^afakamolemole 'o 'enau ngaahi angahalá, mo e fiemālie 'o e ^bkonisēnisí, ko e tupu mei he fu'u 'tui lahi 'a ia na'a nau ma'u kia Sīsū Kalaisi 'a ia te ne hā'ele maí, 'o fakatatau ki he folofola kuo folofola 'aki 'e he tu'i ko Penisimani kiate kinautolú.

4 Pea na'e toe kamata 'e he tu'i ko Penisimani ke folofola kiate kinautolu, 'o pehē: 'E hoku

26a Molom. 9:12.

b Sēnesi 3:1–12;

2 Nifai 2:15–19;

'Alamā 12:21–23.

c FFL 'Alo'ofá.

27a FFL Angahalá.

b 2 Nifai 9:16;

Sēkope 6:10;

T&F 76:36.

4 1a FFL Manavahē.

2a FFL Anga-fakakakanó.

b Hilam. 12:7–8.

c Mōsaia 3:18;

Hilam. 5:9.

d FFL Fakatupú.

3a FFL Fakamolemole'i

'o e Ngaahi

Angahalá.

b FFL Konisēnisí.

c FFL Tuí.

ngaahi kaume'a mo hoku ngaahi tokoua, 'e hoku kāinga mo hoku kakai, 'oku ou toe fie fakatokanga'i 'a kimoutolu, koe'uhí ke mou fanongo pea 'ilo'i 'a hono toe 'o 'eku ngaahi lea 'a ia te u lea 'aki kiate kimoutolú.

5 He vakai, kapau kuo fakake 'a kimoutolu he taimí ni 'e he 'ilo'i 'o e angalelei 'a e "Otuá ke mou ongo'i 'a ho'omou ta'e-aongá, mo homou anga ta'e-mahu'inga mo tō ki laló—

6 'Oku ou pehē kiate kimoutolu, kapau kuo mou ma'u ha "ilo ki he angalelei 'a e 'Otuá, mo hono māfimaŋi ta'e-hanotataú, mo hono potó, mo 'ene fa'a kātakí, mo 'ene kātakí fuoloa ki he fānau 'a e tangatá; kae 'uma'ā foki, mo e ^bfakalelei 'a ia kuo teuteu talu mei hono 'ai 'a e tu'unga 'o e māmaní, koe'uhi ke lava 'o fakahoko ai 'a e fakamo'uí kiate ia 'e ^dfalala ki he 'Eikí, pea faivelenga 'i he tauhi 'o 'ene ngaahi fekaú, pea fai atu 'i he tui 'o a'u ki he ngata'anga 'o 'ene mo'uí, 'a ia ko 'eku lau ki he mo'uí 'a e sino fakamatelié—

7 'Oku ou pehē, ko 'eni 'a e tangata 'okú ne ma'u 'a e fakamo'uí, tu'unga 'i he fakalelei 'a ia na'e teuteu talu mei hono 'ai 'a e tu'unga 'o e māmaní ma'á e fa'ahinga kotoa 'o e tangatá, 'a ia kuo 'i ai talu 'a e ^ahinga 'a 'Ātamá, pea 'oku 'i ai, pe 'e 'i

ai, 'o a'u ki he ngata'anga 'o e māmaní.

8 Pea ko e founga 'eni 'oku hoko mai ai 'a e fakamo'uí. Pea 'oku "ikiai ke toe 'i ai mo ha fakamo'ui kehe ka ko 'eni pē 'a ia kuo lau ki aí; pea 'oku 'ikai foki ke toe 'i ai mo ha ngaahi tu'unga 'e lava ke fakamo'ui ai 'a e tangatá, ka 'i he'ene fakahoko pē 'a e ngaahi tu'unga kuó u fakahā kiate kimoutolú.

9 Tui pe ki he 'Otuá; tui 'okú ne 'i ai, pea na'á ne fakatupu 'a e ngaahi me'a kotoa pē, 'i he langí pea 'i he māmaní fakatou'osi; tui 'okú ne ma'u 'a e "poto kotoa, mo e māfimaŋi kotoa, 'i he langí mo e māmaní fakatou'osi; tui 'oku 'ikai ^b'ilo'i 'e he tangatá 'a e ngaahi me'a kotoa pē 'oku lava ke 'afio'i 'e he 'Eikí.

10 Pea ko e tahá, tui foki 'oku totonu ke mou ^afakatomala mei ho'omou ngaahi angahalá pea li'aki ia, pea fakavaivai 'i 'a kimoutolu 'i he 'ao 'o e 'Otuá; pea kole 'i he loto-fakamo'omoni ke ne ^bfakamolemole'i 'a kimoutolu; pea ko 'eni, kapau 'oku mou 'tui ki he ngaahi me'á ni kotoa pē, tokanga ke mou ^dfai ia.

11 Pea 'oku ou toe pehē kiate kimoutolu 'o hangē ko 'eku pehē 'i mu'á, ko e me'a 'i ho'omou 'ilo'i 'a e nāunau 'o e 'Otuá, pe kuo mou 'ilo ki he'ene angalelei

5a Mōsese 1:10.

6a FFL 'Otuá.

b FFL Fakalelei, Fakalelei'i.

c Mōsaia 15:19.

d Same 36:7;

2 Nifai 22:2;

Hilam. 12:1.

FFL Falalá.

7a FFL Hinga 'a 'Ātama mo 'Iví.

8a Ngāue 4:12;

2 Nifai 31:21;

Mōsaia 3:17.

9a Loma 11:33–34;

Sēkope 4:8–13.

b 'Īsaia 55:9.

10a FFL Fakatomala, Fakatomala'i.

b T&F 61:2.

c Mātiu 7:24–27.

d 2 Nifai 31:19–21.

‘o “ahi’ahi’i ‘a ‘ene’ofá, pea ma’u ha ^bfakamolemole ‘o ho’omou ngaahi angahalá, ‘a ia ‘oku fakatupu ha fu’u fiefia lahi pehē ‘i homou laumalié, ko ia ‘oku ou loto ke mou manatu, pea mou manatu ma’u ai pē, ki he māfimafi ‘o e ‘Otuá, mo ho’omou ‘ta’e’aongá, mo ‘ene ^dangalelei mo e kātaki fuoloa kiate kimoutolú, ‘a e kakai ta’e-taau, pea fakavaivai’i ‘a kimoutolu ‘i he fu’u ^eloto-fakatōkilalo lahi, pea ^fui ki he huafa ‘o e ‘Eikí ‘i he ‘aho kotoa pē, ‘o tu’u ma’u ‘i he tui mālohí ki he ngaahi me’a ‘e hoko maí, ‘a ia na’e lea ‘aki ‘e he ngutu ‘o e ‘āngeló.

12 Pea vakai, ‘oku ou pehē kiate kimoutolu, kapau te mou fai ‘eni te mou fiefia ma’u pē, pea fonu ‘i he ^a‘ofa ‘a e ‘Otuá, ‘o ^btauhi ma’u ai pē ha fakamolemole ‘o ho’omou ngaahi angahalá; pea te mou tupulaki ‘i he ‘ilo ki he nāunau ‘o ia na’á ne fakatupu ‘a kimoutolú, pe ‘i he ‘ilo’i ki he me’a ko ia ‘oku totonu mo mo’oní.

13 Pea ‘e ‘ikai ke ‘i homou ‘atamaí ke fefakamamahi’aki ‘iate kimoutolu, kae nofo ^amelino, pea fai ki he tangata taki taha ‘o fakatatau mo e me’a ‘oku totonu ke fai kiate iá.

14 Pea ‘e ‘ikai te mou tuku

ho’omou ^afānaú ke fiekaia, pe tēlefua; pea ‘e ‘ikai foki te mou tuku ke nau maumau’i ‘a e ngaahi fono ‘a e ‘Otuá, pea ^bkē mo feke’ike’i ‘iate kinautolu, mo tauhi ‘a e tēvoló, ‘a ia ko e pule ‘o e angahalá, pe ko e laumālie angakovi ia ‘a ia kuo lea ki ai ‘a ‘etau ngaahi tamaí, he ko e fili ia ki he mā’oni’oni kotoa pē.

15 Ka te mou ^aako’i ‘a kinautolu ke nau ^b‘a’eva ‘i he ngaahi hala ‘o e mo’oní mo e angafakamo’omo’oní; te mou ako’i ‘a kinautolu ke nau ^c‘fe’ofa’aki mo fetauhi’aki ‘iate kinautolu.

16 Kae ^auma’ā foki, te mou ^atokoni mo kimoutolu kiate kinautolu ‘oku nau fie ma’u ho’omou tokoní; te mou foaki mei ho’omou koloá kiate ia ‘oku fie ma’u ha tokoní; pea ‘e ‘ikai te mou tuku he fai ta’e-aonga ‘e he ^bpaéá ‘a ‘ene kolé kiate kimoutolu, pea kapusi ia ke ‘alu ‘o mate.

17 Te ke ^apehē ‘apē: Kuo fakahoko ‘e he tangatá ‘iate ia pē ‘a ‘ene mamahí; ko ia te u ta’ofi hoku nimá ‘o ‘ikai tokoni kiate ia, pea ‘ikai foaki kiate ia mei he’eku me’akaí, pe foaki kiate ia mei he’eku koloá koe’uhi ke ‘oua na’á ne mamahi, he ‘oku totonu ‘a hono ngaahi tauteá—

18 Ka ‘oku ou pehē kiate koe,

11a ‘Alamā 36:24–26.

^b FFL Fakamolemole’i ‘o e Ngaahi Angahalá.

^c Mōsese 1:10.

^d ‘Eke. 34:6;

Molonai 8:3.

^e FFL Loto-fakatōkilaló.

^f FFL Lotú.

12a FFL ‘Ofá.

^b Mōsaia 4:26;

‘Alamā 4:13–14;

5:26–35;

T&F 20:31–34.

13a FFL Tokotaha Fa’a

Fakalelei.

14a 1 Tīm. 5:8; T&F 83:4.

^b FFL Feke’ike’i.

15a T&F 68:25–28;

Mōsese 6:58.

FFL Ako’i.

^b FFL ‘A’eva, ‘A’eva mo e ‘Otuá.

^c Mōsaia 18:21.

16a FFL Manava’ofá;

Ngāué.

^b Teut. 15:7–11;

LFkt. 21:13;

‘Isaia 10:1–2.

17a LFkt. 17:5.

‘Oiauē ‘e tangata, ko ia ia ‘oku fai ‘ení ‘oku ‘i ai ha‘ane fu‘u ‘uhinga lahi ke fakatomala; pe ka ‘ikai te ne fakatomala mei he me‘a kuó ne faí te ne mala‘ia ‘o ta‘engata, pea ‘oku ‘ikai hano potu ‘i he pule‘anga ‘o e ‘Otuá.

19 He vakai, ‘oku ‘ikai koā ko e kau paea kotoa pē ‘a kitautolu? ‘Oku ‘ikai koā te tau falala kotoa pē ki he Tokotaha tatau, ‘a ia ko e ‘Otuá, ke ma‘u meiate ia ‘a e me‘a kotoa pē ‘oku tau ma‘ú, ke ma‘u ‘a e me‘akai mo e kofu fakatou‘osi, pea mo e koula, mo e siliva, mo e ngaahi fa‘ahinga koloa kotoa pē ‘oku tau ma‘ú?

20 Pea vakai, na‘a mo e taimí ni, kuo mou ui ki hono huafá, ‘o kole fakamātoato ke ma‘u ha fakamolemole ‘o ho‘omou ngaahi angahalá. Pea kuó ne tuku koā ke mou kole ‘o ta‘e‘aonga? ‘Ikai; kuó ne lilingi hifo ‘a hono Laumālié kiate kimoutolu, ‘o tuku ke fakafonu ‘a homou lotó ‘i he “fiefia, mo tuku ke mapuni ‘a homou ngutú ke ‘oua na‘a mou fa‘a lea, ko e tupu ‘i hono lahi fau ‘o ho‘omou fiefiá.

21 Pea ko ‘eni, kapau ko e ‘Otuá, ‘a ia na‘á ne fakatupu ‘a kimoutolú, ‘a ia ‘oku mou fakafalala ki ai ke ma‘u ho‘omou mo‘uí mo e me‘a kotoa pē ‘oku mou ma‘ú mo kimoutolu, kapau ‘okú ne foaki kiate kimoutolu ‘a e me‘a kotoa pē ‘oku mou kole ‘a ia ‘oku totonú, ‘i he tui, mo ‘amanaki te mou ma‘ú, Kapau ko ia, hono ‘ikai totonu ke mou

“fefoaki‘aki mei he ngaahi koloa ‘oku mou ma‘ú ‘iate kimoutolu.

22 Pea kapau ‘oku mou “fakamāu‘i ‘a e tangata ko ia ‘oku kole meiate kimoutolu ‘a ho‘omou koloá koe‘uhi ke ‘oua te ne maté, kae fakahalaia‘i ia, hono ‘ikai totonu ange homou fakahalaia‘i koe‘uhi ko e ^bta‘ofi ‘o ho‘omou ngaahi koloá, ‘a ia ‘oku ‘ikai ‘amoutolu ka ‘oku ‘a e ‘Otuá, ‘a ia foki ‘oku ‘a‘ana ho‘omou mo‘uí; ka ‘oku ‘ikai te mou kole kiate ia, pe fakatomala mei he me‘a kuo mou fai.

23 ‘Oku ou pehē kiate kimoutolu, mala‘ia ‘a e tangata ko iá, koe‘uhi ‘e ‘auha fakataha mo ia ‘a ‘ene koloá; pea ko ‘eni, ‘oku ou lea ‘aki ‘a e ngaahi me‘á ni kiate kinautolu ‘a ia ‘oku “koloa‘ia ‘i he ngaahi me‘a ‘o e māmani ko ‘eni.

24 Pea ko e tahá, ‘oku ou pehē ki he masivá, ‘a kimoutolu ‘oku ‘ikai koloa‘ia, ka ‘oku mou ma‘u fe‘unga ke mo‘ui ai mei he ‘aho ki he ‘ahó; ko ‘eku lau kiate kimoutolu kotoa pē ‘oku teke‘i ‘a e paeá, koe‘uhi ‘oku ‘ikai te mou ma‘u ha me‘á; ‘oku ou loto ke mou pehē ‘i homou lotó: ‘Oku ‘ikai te u foaki koe‘uhi he ‘oku ‘ikai te u ma‘u ha me‘a, ka ‘o kapau na‘á ku ma‘u te u “foaki.

25 Pea ko ‘eni, kapau ‘oku mou lea ‘aki ‘eni ‘i homou lotó ‘oku mou kei ta‘ehalaia, ka ‘ikai ‘oku “fakahala‘ia‘i ‘a kimoutolu; pea ‘oku totonu ‘a homou fakahalaia‘i he ‘oku mou mānumanu

20a FFL Fiefiá.

21a FFL Ngāué; Uelofeá.

22a Mātiu 7:1–2;

Sione 7:24.

b 1 Sione 3:17.

23a T&F 56:16.

24a Ma‘ake 12:44.

25a T&F 56:17.

ki he ngaahi me'a 'oku te'eki ai te mou ma'u.

26 Pea ko 'eni, koe'uhi ko e ngaahi me'a ni kuó u lea 'aki kiate kimoutolú—'a ia ko e pehē, koe'uhi ke tauhi ha fakamolemole 'o ho'omou ngaahi angahalá mei he 'aho ki he 'aho, koe'uhí ke mou ^a'a'eva 'o ta'e-halaia 'i he 'ao 'o e 'Otuá—'oku ou faka'amu ke mou ^bfoaki mei ho'omou ngaahi koloá ki he 'masivá, ko e tangata taki taha 'o fakatatau ki he me'a 'okú ne ma'ú, 'o hangē ko e ^dfafanga 'o e fiekaia, mo e fakakofu'i 'o e telefuá, mo e 'a'ahi ki he mahakí, pea tokoni ki honau fakafiemālié, 'i he me'a fakalaumālie mo fakatu'asino fakatou'osi, 'o fakatatau ki he'enua ngaahi fie ma'ú.

27 Pea tokanga ke fai 'a e ngaahi me'a ni kotoa pē 'i he fakapotopoto mo e maau; he 'oku 'ikai fie ma'u ke lele 'a e tangatá 'o ^avave ange 'i he mālohi 'okú ne ma'ú. Pea ko e tahá, 'oku 'aonga ke ne faivelenga koe'uhi ke ne lava 'o ma'u ai 'a e palé; ko ia, 'oku totonu ke fai 'a e me'a kotoa pē 'o maau.

28 Pea 'oku ou loto ke mou manatu, 'ilonga ia 'iate kimoutolu 'oku kole mei hono kaungā'apí 'oku totonu ke ne fakafoki 'a e me'a 'okú ne kolé, 'o fakatatau mo e alea na'á ne faí, ka 'ikai te ke fai angahala ai; pea mahalo te ke fakatupu foki ha fai angahala ai 'a ho kaungā'apí.

29 Pea ko hono faka'osí, 'oku 'ikai te u lava 'o fakahā kiate kimoutolu 'a e ngaahi me'a kotoa pē 'oku mou lava ai 'o fai angahalá; he 'oku lahi ha ngaahi hala mo ha ngaahi founga kehekehe, 'io 'oku pehē fau honau lahí 'oku 'ikai te u fa'a lau ia.

30 Ka 'oku ou lava ke fakahā kiate kimoutolu 'a e me'a ko 'ení, kapau 'oku 'ikai te mou ^a'ilo'i 'oku mou faitotonu ma'u pē, mo ho'omou ngaahi ^bfakakaukaú, mo ho'omou ngaahi 'leá, mo ho'omou ngaahi ngāué, pea tauhi 'a e ngaahi fekau 'a e 'Otuá, 'o tui ma'u pē ki he ngaahi me'a kuo mou fanongo ai 'o kau ki he hā'ele mai 'a hotau 'Eikí, 'o a'u ki he ngata'anga 'o ho'omou mo'uí, pehē kuo pau ke mou mala'ia. 'Oiauē 'e tangata, manatu, pea 'oua 'e mala'ia.

VAHE 5

'Oku hoko 'a e Kau Mā'oni'oní ko e ngaahi foha mo e ngaahi 'ofefine 'o Kalaisi 'i he tui—'Oku ui 'aki leva 'a kinautolu 'a e huafa 'o Kalaisi—'Oku na'ina'i 'a e tu'i ko Penisimaní kiate kinautolu ke nau tu'u ma'u ta'e-fa'a-ngaue 'i he ngaahi ngāue lelei. Ta'u 124 K.M. nai.

PEA ko 'eni, na'e hoko 'o pehē 'i he 'osi folofola peheni 'a e tu'i ko Penisimaní ki hono kakaí, na'á ne fekau atu kiate kinautolu,

26a FFL 'A'eva, 'A'eva mo e 'Otuá.

b Sēkope 2:17–19.

c Sāk. 7:10;

'Alamā 1:27.

FFL Foaki 'Ofá,

Ngaahi.

d 'Īsaia 58:10–11;

T&F 104:17–18.

27a T&F 10:4.

30a 'Alamā 12:14.

FFL Le'ó, Le'ohí.

b Ma'ake 7:18–23.

FFL Fakakaukaú, Ngaahi.

c Mātiu 15:18–20.

FFL Lea Ta'e'efu'ungá.

koe'uhi ko 'ene fie 'ilo pe 'oku tui hono kaká ki he ngaahi lea kuó ne lea 'aki kiate kinautolú.

2 Pea na'a nau kaila kotoa pē 'i he le'o pē taha, 'o pehē: 'Io, 'oku mau tui ki he ngaahi folofola kotoa pē kuó ke folofola 'aki kiate kinautolú; pea 'oku mau 'ilo'i foki 'a hono paú mo hono mo'oní, koe'uhi ko e Laumālie 'o e 'Eiki Māfimafí, 'a ia kuo fakatupu ha fu'u "liliu lahi 'i loto 'iate kinautolu, pe 'i homau lotó, 'o 'ikai ai te mau toe ma'u ha holi ke ^bfaikovi, kā ke failelei ma'u ai pē.

3 Pea ko kinautolu, foki, 'oku mau ma'u 'i he fungani angalelei ta'e-fakangatangata 'a e 'Otuá, mo e ngaahi me'a kuo fakahā mai 'e hono Laumālié kiate kinautolú, kuo mau 'ilo ki he ngaahi me'a lalahi 'a ia 'e hoko maí; pea kapau 'e 'aonga, te mau lava 'o kikite ki he ngaahi me'a kotoa pē.

4 Pea ko e tui kuo mau ma'u ki he ngaahi me'a kuo folofola 'aki 'e homau tu'i kiate kinautolú kuo tupu ai 'emau ma'u 'a e fu'u 'ilo lahi ko 'ení, 'a ia 'oku mau fiefia ai 'i he fu'u fiefia lahi fau.

5 Pea 'oku mau loto-fiemālie ke fai ha "fuakava mo homau 'Otuá ke fai 'a hono finangaló, pea talangofua ki he'ene ngaahi fekaú 'i he me'a kotoa pē te ne

fekau kiate kinautolú, 'i he toenga kotoa 'o homau ngaahi 'ahó, koe'uhi ke 'oua na'a mau 'omi kiate kinautolu ha fakama-mahi 'oku ^b'ikai ngata, 'o hangē ko ia na'e lea 'aki 'e he "āngeló, koe'uhi ke 'oua na'a tō kiate kinautolu 'a e houhau 'o e 'Otuá.

6 Pea ko 'eni, ko e ngaahi lea 'eni 'a ia na'e fie ma'u 'e he tu'i ko Penisimaní meiate kinautolú; ko ia na'á ne folofola ange kiate kinautolu: Kuo mou lea 'aki 'a e ngaahi lea 'a ia na'á ku fie ma'ú; pea ko e fuakava kuo mou faí ko ha fuakava mā'oni'oni ia.

7 Pea ko 'eni, ko e me'a 'i he fuakava kuo mou faí 'e ui ai 'a kimoutolu ko e "fānau 'a Kalaisi, ko hono ngaahi foha, pea mo hono ngaahi 'ofefine; he vakai, 'i he 'ahó ni kuó ne ^bfānau'i fakalaumālie 'a kimoutolu; he 'oku mou pehē kuo liliu 'a homou 'lotó 'i he tui ki hono huafá; ko ia, kuo "fānau'i 'a kimoutolu 'iate ia 'o mou hoko ko hono ngaahi "foha mo hono ngaahi 'ofefine.

8 Pea 'i he huafá ni kuo "fakatau'atāina 'i ai 'a kimoutolu, pea 'oku ^b'ikai ke 'i ai mo ha huafa kehe 'a ia 'e lava 'o fakatau'atāina ai 'a kimoutolu. 'Oku 'ikai ke 'i ai mo ha toe 'huafa kehe kuo foaki 'a ia 'e ma'u ai 'a e fakamo'uí; ko ia, 'oku ou

5 2a 'Alamā 5:14.

FFL Fanau'i Fo'ou,
Fanau'i 'i he 'Otuá.

b 'Alamā 19:33.

5a Mōsaia 18:10.

b Mōsaia 3:25–27.

c Mōsaia 3:2.

7a Mōsaia 27:24–26;

Mōsese 6:64–68.

FFL Foha mo e
Ngaahi 'Ofefine 'o e
'Otuá, Ngaahi.

b FFL Kuo Fakatupu.

c FFL Lotó.

d Mōsaia 15:10–11.

FFL Fanau'i Fo'ou,

Fanau'i 'i he 'Otuá.

e T&F 11:30.

8a Loma 6:18;

Kalētia 5:1;

Hilam. 14:30.

b Ngāue 4:10, 12;

'Alamā 21:9.

c Mōsaia 26:18.

faka'amu ke mou "to'o kiate kimoutolu 'a e huafa 'o Kalaisí, 'a kimoutolu kotoa pē kuo fai 'a e fuakava mo e 'Otuá ke mou talangofua 'o a'u ki he ngata-anga 'o ho'omou mo'uí.

9 Pea 'e hoko 'o pehē 'ilonga ia 'okú ne fai 'ení, te ne ma'u ha nofo'anga 'o e nāunau 'i he nima to'omata'u 'o e 'Otuá, koe'uhí he te ne 'ilo 'a e hingoa 'oku ui 'aki iá; he 'e ui 'aki ia 'a e huafa 'o Kalaisí.

10 Pea ko 'eni 'e hoko 'o pehē, ko ia ia 'e 'ikai te ne to'o kiate ia 'a e huafa 'o Kalaisí kuo pau ke ui ia 'aki ha hingoa "kehe; ko ia, te ne 'ilo 'okú ne nofo 'i he to'ukupu ^bto'ohema 'o e 'Otuá.

11 Pea 'oku ou faka'amu ke mou manatu'i foki, ko e "huafa 'eni 'a ia na'á ku pehē te u 'ai kiate kimoutolu 'a ia 'e 'ikai tāmata'i, kae ngata pē 'i he mau-mau-fonó; ko ia, tokanga ke 'oua na'a mou mau-mau-fono, koe'uhí ke 'oua na'a tāmata'i 'a e huafá ni mei homou lotó.

12 'Oku ou pehē kiate kimoutolu, 'oku ou faka'amu ke mou manatu ke "tauhi ma'u 'a e huafá 'o tohi ma'u ai pē 'i homou lotó, koe'uhi ke 'oua na'a mou nofo 'i he to'ohema 'o e 'Otuá, ka ke mou fanongo pea 'ilo'i 'a e le'o 'o ia 'e ui 'aki 'a kimoutolu, kae 'uma'ā foki, mo e huafa 'a ia 'e ui 'aki 'a kimoutolú.

13 He 'oku "ilo'i fēfē 'e ha tangata 'a e 'eiki kuo 'ikai te ne

tauhi, pea ko ha muli ia kiate iá, pea 'oku mama'o ia mei he ngaahi fakakaukau mo e ngaahi holi 'a hono lotó?

14 Pea ko e tahá, 'oku 'ave koā 'e ha tangata ha 'asi 'oku 'a hono kaungā'apí, 'o ne tauhi ia? 'Oku ou pehē kiate kimoutolu, 'Oku 'ikai; 'e 'ikai te ne teitei tuku ke kai fakataha ia mo 'ene ngaahi takanga monumanu ikí, ka te ne tuli ia ke mama'o, pea kapusi ia ki tua'ā. 'Oku ou pehē kiate kimoutolu, 'e pehē pē 'a e me'a 'e hoko kiate kimoutolú 'o kapau 'oku 'ikai te mou 'ilo 'a e huafa 'a ia 'oku ui 'aki 'a kimoutolú.

15 Ko ia, 'oku ou faka'amu ke mou tu'u ma'u mo ta'e-fa'angāue, pea fonu ma'u pē 'i he ngaahi ngāue lelei, koe'uhi ke "fakama'u 'e Kalaisi, ko e 'Eiki ko e 'Otua Māfimafí, 'a kimoutolu ma'ana, koe'uhi ke 'omi 'a kimoutolu ki he langí, ke mou ma'u 'a e fakamo'ui ta'engatá mo e mo'ui ta'engatá, 'i he poto, mo e māfimafi, mo e fakamaau totonu, mo e 'alo'ofa 'a'ana na'á ne ^bfakatupu 'a e me'a kotoa pē 'i he langí pea mo māmaní, 'a ia ko e 'Otua 'oku mā'olunga tahá. 'Ēmeni.

VAHE 6

'Oku tohi 'e he tu'i ko Penisimani 'a e ngaahi hingoa 'o e kakaí pea fakanofa ha kau taula'eiki ke nau

8d Ngāue 11:26;

'Alamā 46:15.

10a 'Alamā 5:38–39.

b Mātiu 25:33.

11a Mōsaia 1:11–12.

FFL Sīsū Kalaisi—

To'o 'a e huafa 'o

Sīsū Kalaisí kiate

kitautolu.

12a T&F 18:23–25.

13a Mōsaia 26:24–27.

15a FFL Fakamā'oni'oni'i;

Uí mo e Filí.

b Kolose 1:16;

Mōsaia 4:2;

'Alamā 11:39.

ako'i 'a kinautolu—'Oku pule 'a Mōsaia ko ha tu'i mā'oni'oni. Ta'u 124–121 κ.μ. nai.

PEA ko 'eni, na'e fakakaukau 'e he tu'i ko Penisimaní, 'i he hili 'a 'ene faka'osi 'a 'ene folofola ki he kakaí, 'oku 'aonga ke ne ^atohi 'a e ngaahi hingoa 'onautolu kotoa pē kuo fai ha fuakava mo e 'Otuá ke tauhi 'ene ngaahi fekaú.

2 Pea na'e hoko 'o pehē na'e 'ikai ha toko taha, tuku kehe pē 'a e fānau íkí, kuo 'ikai te nau fai ha fuakava 'o to'o kiate kinautolu 'a e huafa 'o Kalaisí.

3 Pea ko e tahá, na'e hoko 'o pehē 'i he hili 'a e faka'osi 'e he tu'i ko Penisimaní 'a e ngaahi me'á ni kotoa pē, pea kuó ne fakatapui 'a hono foha ko ^aMōsaia ke hoko ko e pule mo e tu'i ki hono kakaí, peá ne tuku kiate ia 'a e ngaahi tu'utu'uni kotoa pē na'e kau ki he pule'angá, mo ^bfakanofa foki ha kau taula'eiki ke 'ako'i 'a e kakaí, koe'uhí ke nau lava ai 'o fanongo, mo 'ilo 'a e ngaahi fekau 'a e 'Otuá, pea ue'i hake 'a kinautolu ke nau manatu'i 'a e ^dfuakava kuo nau faí, pea na'á ne tukuange 'a e kakaí, pea na'a nau foki, ko e tangata taki taha, 'o fakatatau ki honau fāmilí, ki honau ngaahi fale 'onautolú.

4 Pea na'e kamata 'a ^aMōsaia ke pule 'o fetongi 'ene tamaí. Pea na'á ne kamata ke pule 'i he tolungofulu ta'u 'o hono motu'á, 'a ia ko hono lau faka-

tahá ko e ta'u 'e fāngeau mā fitungofulu mā ono nai talu mei he ^btaimi na'e 'alu ai 'a Līhai mei Selūsalemá.

5 Pea na'e mo'ui 'a e tu'i ko Penisimaní 'i he ta'u 'e tolu pea na'á ne pekia.

6 Pea na'e hoko 'o pehē na'e 'a'eva 'a e tu'i ko Mōsaia 'i he ngaahi hā'ele'anga 'o e 'Eikí, 'o ne fai ki he'ene ngaahi fakamāú mo 'ene ngaahi fonó, mo tauhi 'a 'ene ngaahi fekaú 'i he me'a kotoa pē na'á ne fekau kiate iá.

7 Pea na'e fekau 'e he tu'i ko Mōsaia ki hono kakaí ke nau ngoue'i 'a e kelekelé. Pea na'á ne kau foki mo ia, 'i hono ngoue'i 'o e kelekelé, koe'uhi ke ^a'oua na'á ne hoko ko ha fakakavenga ki hono kakaí, koe'uhi ke ne lava 'o fai 'o hangē ko ia kuo fai 'e he'ene tamaí 'i he me'a kotoa pē. Pea na'e 'ikai ha fakakikihi 'i hono kakaí kotoa 'o fe'unga mo e ta'u 'e tolu.

VAHE 7

'Oku 'ilo 'e 'Āmoni 'a e fonua ko Līhai-Nīfai, 'a ia 'oku tu'i ki ai 'a Limihaí—'Oku nofo pōpula 'a e kakaí 'o Limihaí ki he kau Leimaná—'Oku fakamatala 'a Limihai ki honau hisitōliá—Kuo fakamo'oni'i 'e ha palōfita (ko 'Apinetai) ko Kalaisí 'a e 'Otua mo e Tamai 'a e ngaahi me'a kotoa pē—Ko kinautolu 'oku nau tūtuu'i 'a e kovi 'oku nau utu ko e 'ahiohio, pea ko kinautolu 'oku falala ki he 'Eikí 'e

6 1a T&F 128:8.

3a Mōsaia 1:10; 2:30.

b FFL Fakanofó.

c 'Alamá 4:7.

d Mōsaia 5:5–7.

4a FFL Mōsaia, Foha 'o

Penisimaní.

b 1 Nifai 1:4.

7a 2 Kol. 11:9.

*fakahaofi 'a kinautolu. Ta'u 121
K.M. nai.*

PEA ko 'eni, na'e 'o pehē 'i he hili 'a e ma'u 'e he tu'i ko Mōsaiá 'a e melino ma'u ai pē 'i he ta'u 'e tolu, na'á ne faka-'amu ke 'ilo ki he kakai ko ia na'a nau "alu hake ke nofo 'i he fonua ko Lihai-Nifai, pe 'i he kolo ko Lihai-Nifai; he kuo 'ikai toe fanongo 'a hono kakaí 'i ha me'a meiate kinautolu talu 'a e taimi na'a nau 'alu ai mei he fonua ko ^bSeilahemalá; ko ia, na'á ne fiu 'i he'enau fa'a fehu'í.

2 Pea na'e hoko 'o pehē na'e tuku 'e he tu'i ko Mōsaiá ke 'alu hake ha toko hongofulu mā ono 'o honau kau tangata mālohí ki he fonua ko Lihai-Nifai 'o kumi ki honau kāingá.

3 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he pongipongi haké na'a nau kamata ke 'alu atu, pea na'e 'iate kinautolu ha tokotaha ko 'Āmoni, 'a ia ko e tangata mālohi mo ivi lahi, pea ko ha hako 'o Seilahemala; pea ko honau takimu'á foki ia.

4 Pea ko 'eni, na'e 'ikai te nau 'ilo 'a e hala ke nau fou ai 'i he feitu'u maomaonganoá ke 'alu hake ki he fonua ko Lihai-Nifai; ko ia na'a nau hē holo 'i he feitu'u maomaonganoá 'i he ngaahi 'aho lahi, 'io ko e 'aho 'e fāngofulu na'a nau hē ai.

5 Pea 'i he 'osi 'a 'enau hē holo 'i he 'aho 'e fāngofulu na'a nau a'u atu ki ha ki'i mo'unga, 'a ia 'oku 'i he tokelau 'o e fonua ko "Sailomé, pea na'a nau

fokotu'u 'i ai 'a honau ngaahi fale fehikitakí.

6 Pea na'e 'ave 'e 'Āmoni 'a e toko tolu 'o hono kāingá, pea ko honau hingoá ko 'Amalekai, mo Hilemi, mo Hemi, pea na'a nau ō hifo ki he fonua ko "Nifai.

7 Pea vakai, na'a nau fetaulaki mo e tu'i 'o e kakai 'a ia na'e 'i he fonua ko Nifai, pea 'i he fonua ko Sailomé; pea na'e kápui 'a kinautolu 'e he kau le'o 'a e tu'í, pea na'e puke 'a kinautolu, 'o ha'i, pea tuku ki he fale fakapōpulá.

8 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he hili 'a 'enau nofo 'i he fale fakapōpulá 'i he 'aho 'e ua, na'e toe taki mai 'a kinautolu ki he 'ao 'o e tu'í, pea na'e vete 'a honau ngaahi ha'i; pea na'a nau tu'u 'i he 'ao 'o e tu'í, pea na'e fakangofua, pe na'e fekau kiate kinautolu ke nau tali 'a e ngaahi fehu'i 'a ia te ne fai kiate kinautolú.

9 Pea pehē 'e ia kiate kinautolu: Vakai, ko au "Limihai, ko e foha 'o Noa, 'a ia ko e foha 'o Sēnifi, 'a ia na'e ha'u mei he fonua ko Seilahemalá ke ma'u 'a e fonuá ni, 'a ia ko e fonua 'o 'enau ngaahi tamaí, 'a ia na'e fokotu'u ko e tu'i 'i he loto-taha 'a e kakaí.

10 Pea ko 'eni, 'oku ou fie 'ilo 'a e 'uhinga na'a mou loto-to'a pehē ai ke ha'u 'o ofi ki he ngaahi 'ā 'o e koló, lolotonga 'eku 'i tu'a 'i he matapaá mo 'eku kau le'ó?

11 Pea ko 'eni, ko e 'uhinga 'eni kuó u tuku ke fakamo'ui ai 'a kimoutolú, koe'uhi ke u fehu'i

kiate kimoutolu, he kapau na'e 'ikai ia, pehē kuó u fekau ki he'e-ku kau le'ó ke tāmāte'i 'a kimoutolu. 'Oku ngofua ke mou lea.

12 Pea ko 'eni, 'i he vakai 'e 'Āmoni kuo fakangofua ia ke ne leá, na'á ne 'alu atu 'o punou hifo 'i he 'ao 'o e tu'i; pea 'i he'ene toe tu'u haké na'á ne pehē ange: 'E tu'i, 'oku ou faka-feta'i lahi 'i he 'ao 'o e 'Otuá he 'ahó ni koe'uhi 'oku ou kei mo'ui, pea kuo fakangofua au ke u lea; pea te u feinga ke lea ta'e-manavahē;

13 He 'oku ou 'ilo'i fakapapau kapau na'á ke 'afio'i au, pehē kuo 'ikai te ke tuku ke ha'i au 'aki 'a e ngaahi ha'i ni. He ko 'Āmoni au, pea ko e hako au 'o "Seilahemala, pea kuó u ha'u mei he fonua ko Seilahemalá ke kumi homau kāinga, 'a ia na'e 'omi 'e Sēnifi mei he fonua ko iá.

14 Pea ko 'eni, na'e hoko 'o pehē 'i he hili 'a e fanongo 'a Limihai ki he ngaahi lea 'a 'Āmoní, na'á ne fu'u fiefia 'aupito, 'o ne folofola ange: Ko 'eni, 'oku ou 'ilo'i fakapapau 'oku kei mo'ui 'a hoku kāinga 'a ia na'e 'i he fonua ko Seilahe-malá. Pea ko 'eni, te u fiefia; pea te u fekau ke fiefia foki mo hoku kakaí 'apongipongi.

15 He vakai, 'oku mau nofo pōpula ki he kau Leimaná, pea kuo "fakatukuhau'i 'a kimautolu 'aki ha tukuhau 'oku faingata'a hono fuesiá. Pea ko 'eni, vakai, 'e fakahaofi 'a kimautolu 'e homau kāinga mei he'emaui nofo pōpulá, pe mei he pule 'a e

kau Leimaná, pea te mau hoko ko 'enau kau pōpula; he 'oku lelei ange 'emau hoko ko e kau pōpula ki he kau Nifai 'i he totongi 'a e tukuhau ki he tu'i 'o e kau Leimaná.

16 Pea ko 'eni, na'e fekau 'e he tu'i ko Limihai ki he'ene kau le'ó ke 'oua 'e ha'i 'a 'Āmoni pe ko hono kāinga, ka na'á ne fekau ke nau ō ki he ki'i mo'unga na'e tu'u ki he tokelau 'o Sailomé, pea 'omi 'a honau kāinga ki he koló, koe'uhi ke nau kai, mo inu, pea mālōlō mei he ngaahi ngāue 'o 'enau fonongá; he kuo nau kātaki'i ha ngaahi me'a lahi; kuo nau kātaki'i 'a e fiekaia, mo e fieinuá, mo e ongosia.

17 Pea ko 'eni, na'e hoko 'o pehē 'i he 'apongipongi na'e fekau 'e he tu'i ko Limihai ke fanongonongo ha tu'utu'uni ki hono kakaí kotoa, ke nau fakataha mai 'a kinautolu ki he "temipalé ke fanongo ki he ngaahi lea 'a ia te ne lea 'aki kiate kinautolú.

18 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he hili 'enau fakataha maí na'á ne folofola kiate kinautolu 'i he founa ko 'eni, 'o pehē: 'Oiauē 'a kimoutolu, ko hoku kakai, ke mou loto-to'a pea fiemalie; he vakai, 'oku ofi mai 'a e taimi, pea 'oku 'ikai ke mama'o ia, 'a ia 'e 'ikai te tau kei pōpula ai ki hotau ngaahi filí, neongo 'a 'etau ngaahi feinga lahi, 'a ia kuo ta'e'aonga; ka 'oku ou tui 'e kei 'aonga pē ke fai ha feinga.

19 Ko ia, ke mou loto-to'a, pea fiefia, pea mou falala ki he

^a“Otuá, ‘a ia ko e ‘Otua ‘o ‘Ēpalahame, mo ‘Aisake, mo Sēkopé; kae ‘uma‘ā foki, ‘a e ‘Otua ko ia na‘á ne ^b‘omi ‘a e fānau ‘a ‘Isilelí mei he fonua ko ‘Isipité, ‘o ne pule ke nau fononga atu ‘i he kelekele mōmoa ki he kauvai ‘e taha ‘o e Tahī Kulokulá, ‘o ne fafanga ‘aki ‘a kinautolu ‘a e ‘maná koe‘uhi ke ‘oua te nau mate ‘i he feitu‘u maomaonganoá; pea na‘e lahi mo ha ngaahi me‘a kehe na‘á ne fai ma‘anautolu.

20 Pea ko e tahá, ko e ‘Otua pē ko iá na‘á ne ‘omi ‘a ‘etau ngaahi tamaí “mei he fonua ko Selūsalemá, pea kuó ne tauhi mo malu‘i ‘a hono kakaí ‘o a‘u mai ki he taimí ni; pea vakai, ko e me‘a ‘i he‘etau ngaahi hiá mo e ngaahi anga-fakalieliá kuó ne tuku ai ke tau nofo pōpulá.

21 Pea ko kimoutolu kotoa pē ko e kau fakamo‘oni he ‘ahó ni, ko Sēnifi, ‘a ia na‘e fokotu‘u ko e tu‘i ki he kakai ní, ko e me‘a ‘i he‘ene “holi lahi ke ma‘u ‘a e fonua ‘o ‘ene ngaahi tamaí, ko ia na‘e kākāa ‘i ia ‘i he olopoto mo e kākā ‘a e tu‘i ko Leimaná, ‘a ia kuó ne fai ha aleapau mo e tu‘i ko Sēnifi, mo tuku kiate ia ‘a e ngaahi me‘a ‘o hano kongá ‘o e fonuá, pe ko e kolo ko Lihai-Nifái, mo e kolo ko Sailomé; pea mo e fonua takatakai ki aí—

22 Pea na‘á ne fai ‘eni kotoa pē, koe‘uhi ko e ‘uhinga pē taha ke ne ^a‘omi ‘a e kakai ni ke nofo mo‘ulaloa pe nofo pōpula. Pea

vakai, ‘oku tau lolotonga totongi ha tukuhau ki he tu‘i ‘o e kau Leimaná, ko hono lahí ko e vaeua ‘o ‘etau koané mo ‘etau pa‘alé, kae ‘uma‘ā mo ‘etau ngaahi kēleni ‘o e fa‘ahinga kotoa pē, pea mo hono vaeua ‘o e tupu ‘i he‘etau ngaahi takanga monumanu ikí mo ‘etau ngaahi takanga monumanu lalahí; pea ‘oku a‘u ki he vaeua ‘o e ngaahi me‘a kotoa pē ‘oku tau ma‘ú, ‘oku ‘eke meiate kinautolu ‘e he tu‘i ‘o e kau Leimaná, pe ko ‘etau mo‘uí.

23 Pea ko ‘eni, ‘ikai ‘oku faingata‘a hono fuesia ‘a e me‘á ni? Pea ‘ikai ko hotau faingata‘a‘iá, ‘oku lahi? Ko ‘eni vakai, hono ‘ikai lahi ‘a e ‘uhinga ‘oku tau ma‘u ke tangi aí.

24 ‘Io, ‘oku ou pehē kiate kimoutolu, ‘oku mamafa ‘a e ngaahi ‘uhinga ‘oku tau ma‘u ke tangi aí; he vakai hono ‘ikai tokolahi ‘a hotau kāinga kuo maté, pea kuo lilingi ta‘e‘uhinga ‘a honau totó, pea ‘oku tupunga kotoa ia ‘i he angahala.

25 He ka ne ‘ikai tō ‘a e kakai ni ki he maumau-fonó pehē kuo ‘ikai tuku ‘e he ‘Eikí ke hoko‘a e fu‘u kovi ni kiate kinautolu. Kae vakai, na‘e ‘ikai te nau fie tokanga ki he‘ene ngaahi folofolá; ka na‘e tupu ‘a e ngaahi fakakikihi ‘iate kinautolu, pea na‘e a‘u ki he‘enau fetāmate‘aki ‘iate kinautolu.

26 Pea kuo nau tāmate‘i ha “palōfita ‘a e ‘Eikí: ‘io, ko ha

19a ‘Eke. 3:6;
1 Nifai 19:10.
b ‘Eke. 12:40–41;
‘Alamā 36:28.

c ‘Eke. 16:15, 35;
Nōmipa 11:7–8;
Siosua 5:12.
20a 1 Nifai 2:1–4.

21a Mōsaia 9:1–3.
22a Mōsaia 10:18.
26a Mōsaia 17:12–20.

tangata kuo fili 'e he 'Otuá, 'a ia na'á ne fakahā kiate kinautolu 'a 'enau fai angahalá mo e ngaahi anga-fakalieliá, 'o kikitē'i 'a e ngaahi me'a lahi 'a ia 'e hoko, 'io, na'a mo e hā'ele mai 'a Kalaisi.

27 Pea ko e me'a 'i he'ene pehē kiate kinautolu ko Kalaisi 'a e "Otuá, mo e Tamai 'a e me'a kotoa pē, 'o ne pehē te ne to'o kiate ia 'a e tatau 'o e tangatá, pea ko e ^btatau ia 'a ia na'e fakatupu ia 'i he kamata'angá; pe ko hono 'ai 'e tahá, na'á ne pehē kuo fakatupu 'a e tangatá 'i he tatau 'o e ^cOtuá, pea 'e hā'ele hifo 'a e 'Otuá ki he fānau 'a e tangatá, 'o ma'u kiate ia 'a e sino 'o e kakano mo e toto, 'o hā'ele atu 'i he funga 'o e māmaní—

28 Pea ko 'eni, ko e me'a 'i he'ene lea 'aki 'ení, ko ia na'a nau tāmāte'i ai ia; pea na'e lahi ha ngaahi me'a na'a nau fai 'a ia na'e 'ohifo ai 'a e houhau 'o e 'Otuá kiate kinautolu. Ko ia, ko hai 'okú ne ofo 'i he'enu nofo pōpulá, pea mo honau tautea'i 'aki 'a e ngaahi faingata'a'ia fakamamahí?

29 He vakai, kuo folofola 'e he 'Eiki: 'E 'ikai te u "tokoni'i 'a hoku kakaí 'i he 'aho 'o 'enau maumau-fonó; ka te u fakafaingata'a'ia'i 'a honau ngaahi halá ke 'oua te nau tu'umālie; pea 'e hoko 'enau ngaahi angafái, ko ha maka tūkia'anga 'i honau 'aó.

30 Pea ko e tahá, 'okú ne toe folofola: Kapau 'oku tūtūu'i 'e hoku kakaí ko e "kovi kuo pau ke nau ^butu hono kafukafú 'i he 'ahiohio, pea ko hono nunu'a 'o iá ko e kona.

31 Pea 'okú ne toe folofola: Kapau 'e tūtūu'i 'e hoku kakaí 'a e kovi, kuo pau ke nau utu 'a e matangi "hahaké, 'a ia 'okú ne 'omi 'a e faka'auha fakafokifā.

32 Pea ko 'eni, vakai, kuo fakahoko 'a e tala'ofa 'a e 'Eiki, pea kuo te'ia mo fakamamahí 'a kimoutolu.

33 Ka 'o kapau te mou "tafoki ki he 'Eiki 'i he loto-fakamātoato mo'oni, pea falala kiate ia, mo tauhi kiate ia 'i he faivelenga kotoa 'o e 'atamaí, kapau te mou fai 'eni, te ne fakahaofi 'a kimoutolu mei he nofo pōpulá 'o hangē ko hono finangaló mo 'ene fa'itelihá.

VAHE 8

'Oku ako'i 'e 'Āmoni 'a e kakai 'o Limihaí—'Oku ne 'ilo ki he ngaahi peleti 'e uofulu mā fā 'a e kau Sēletí—'Oku lava 'o liliu 'a e ngaahi lekooti fakakuongamu'á 'e he kau tangata kikitē—'Oku 'ikai ha me'a-foaki 'e lahi hake 'i he hoko ko ha tangata kikitē. Ta'u 121 κ.μ. nai.

PEA na'e hoko 'o pehē 'i he hili hono faka'osi 'e he tu'i ko Limihaí 'ene folofola ki hono kakaí, he na'á ne folofola 'aki ha ngaahi

27a FFL 'Otuá.
b Sēnesi 1:26–28;
'Eta 3:14–17;
T&F 20:17–18.
c Mōsaia 13:33–34;

15:1–4.
29a 1 Sam. 12:15;
2 Fkmtl. 24:20.
30a FFL 'Ulí.
b Kalētia 6:7–8;

T&F 6:33.
FFL Utu-ta'ú.
31a Sēm. 18:17;
Mōsaia 12:6.
33a Molom. 9:6.

me'a lahi kiate kinautolu ka ko e ní'ihī pē 'o e ngaahi me'a ko iá kuó u tohi 'i he tohi ní, pea na'á ne fakahā ki hono kakaí 'a e ngaahi me'a kotoa pē na'e kau ki honau kāinga 'a ia na'e 'i he fonua ko Seilahemalá.

2 Pea na'á ne fekau kia 'Āmoni ke tu'u hake 'i he 'ao 'o e kakaí, 'o fakamatala kiate kinautolu 'a e ngaahi me'a kotoa pē kuo hoko ki honau kāingá talu mei he taimi na'e 'alu ai 'a Sēnifi mei he fonuá 'o a'u ki he taimi na'á ne ha'u ai mei he fonuá.

3 Pea na'á ne toe fakamatala'i foki kiate kinautolu 'a e ngaahi folofola faka'osi 'a ia kuo akonaki 'aki 'e he tu'i ko Penisimaní kiate kinautolú, 'o ne fakamatala'i ia ki he kakaí 'o e tu'i ko Limihaí, koe'uhi ke nau 'ilo 'a e ngaahi folofola kotoa pē 'a ia na'á ne folofola'aki.

4 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he hili 'ene fai 'eni kotoa pē, na'e tukuange leva 'e he tu'i ko Limihaí 'a e kakaí, 'o ne fekau ke nau foki taki taha ki hono fale 'o'oná.

5 Pea na'e hoko 'o pehē na'á ne fekau ke 'omi 'a e ngaahi peleti 'a ia na'e 'i ai 'a e ^alekooti 'o hono kakaí talu mei he taimi na'a nau 'alu ai mei he fonua ko Seilahemalá, ki he 'ao 'o 'Āmoní koe'uhi ke ne lau ia.

6 Ko 'eni, 'i he faka'osi leva 'e 'Āmoni hono lau 'o e lekōtí, na'e fehu'i ange 'e he tu'í kiate ia pe 'okú ne lava 'o liliu 'a e ngaahi leá, pea na'e fakahā kiate ia 'e 'Āmoni 'oku 'ikai te ne lava.

7 Pea folofola ange 'a e tu'í kiate ia: Ko e me'a 'i he'eku lotomamahi koe'uhi ko e ngaahi faingata'a'ia 'a hoku kakaí, ko ia na'á ku fekau ai ha toko fāngofulu mā tolu 'o hoku kakaí ke nau fononga ki he feitu'u maomaonganoá, koe'uhi ke nau 'ilo'í 'a e fonua ko Seilahemalá, ke mau lava 'o kole ki homau kāingá ke fakatau'atāina'i 'a kimautilu mei he nofo pōpulá.

8 Pea na'a nau hē 'i he feitu'u maomaonganoá 'i ha ngaahi 'aho lahi, ka na'a nau fai tūkuingata pē, 'o 'ikai te nau 'ilo 'a e fonua ko Seilahemalá, ka nau foki mai ki he fonuá ni hili 'enau fononga holo 'i ha fonua 'oku lahi ai 'a e ngaahi vai, 'o nau 'ilo ai ha fonua na'e 'ufi'ufi 'aki 'a e ngaahi hui 'o e tangata, pea mo e fanga manu, pea na'e 'ufi'ufi foki 'aki 'a e ngaahi fale maumau 'i he ngaahi fa'ahinga kotoa pē, 'o nau 'ilo ha fonua 'a ia na'e nofo'í 'e ha kakaí 'a ia na'e tokolahi 'o hangē ko e tokolahi 'o e ngaahi fa'ahinga kotoa 'o 'Isilelí.

9 Pea kuo nau 'omi ke fakamo'oni'i 'aki 'enau leá ha ngaahi peleti koula 'e ^auofulu mā fā 'a ia 'oku fonu 'i ha ngaahi tongitongi, pea 'oku nau 'o e koula haohaoa.

10 Pea vakai, foki, kuo nau 'omi ha ngaahi ^asifa-fatafata, 'a ia 'oku lalahi, pea kuo ngaohi 'aki ia 'a e ^bpalasa pea mo e kopa, pea 'oku kei lelei 'aupito.

11 Pea ko e tahá, kuo nau 'omi ha ngaahi heletā kuo maumau

honau kaú, pea kuo matolu ‘a e ‘ume‘umeá ‘i honau matá; pea ‘oku ‘ikai ha tokotaha ‘i he fonuá te ne lava ‘o lau ‘a e lea pe ko e ngaahi tongitongi ‘a ia ‘oku ‘i he ngaahi peletí. Ko ia na‘á ku pehē ai kiate koe: ‘Okú ke lava koā ‘o liliu lea?

12 Pea ‘oku ou toe pehē kiate koe: ‘Okú ke ‘ilo koā ki ha tokotaha ‘a ia ‘okú ne lava ‘o liliu lea? He ‘oku ou faka‘amu ke liliu ‘a e ngaahi lekooti ko ‘ení ki he‘etau leá; he te nau fakahā ‘apē kiate kitautolu ‘a e ‘ilo ki ha toenga ‘o e kakai ko ‘eni ‘a ia kuo ‘auhā, ‘a ia na‘e ha‘u mei ai ‘a e ngaahi lekooti ní; pe, mahalo, te nau fakahā ‘apē kiate kitautolu ha ‘ilo ki he kakai pē ko ia ‘a ia kuo ‘auhá; pea ‘oku ou fie ‘ilo ‘a e tupu‘anga ‘o ‘enua ‘auhá.

13 Pea na‘e pehē ange ‘e ‘Āmoni kiate ia: Ko e mo‘oni ‘oku ou lava ‘o fakahā kiate koe, ‘e tu‘i, ha tangata ‘okú ne lava ‘o “liliu ‘a e ngaahi lekōtí; he ‘okú ne ma‘u ha me‘a ‘a ia ‘okú ne lava ‘o mamata ki ai, pea liliu ‘a e ngaahi lekooti kotoa pē ‘a ia ‘oku ‘o ha ‘aho ‘i mu‘a; pea ko ha me‘a-foaki ia mei he ‘Otuá. Pea ‘oku ui ‘a e ongo me‘a ko iá ko e ^bme‘a liliu lea, pea ‘oku ‘ikai mafai ha tangata ke fakasio ki ai ‘o kapau ‘e ‘ikai fekau‘i ia, telia na‘á ne fakasio ki ha me‘a ‘a ia ‘oku ta‘etotonu ke ne sio ki ai pea mate ai ia. Pea ko ia ia ‘oku fekau‘i ke fakasio ki ai ‘oku ui ia ko e ‘tangata kikite.

14 Pea vakai, ko e tu‘i ‘o e kakai ko ia ‘oku ‘i he fonua ko

Seilahemalá ko ia ia ‘a e tangata kuo fekau ke ne fai ‘a e ngaahi me‘a ní, pea ‘okú ne ma‘u ‘a e me‘a-foaki mahu‘inga lahi ko iá mei he ‘Otuá.

15 Pea na‘e pehē ‘e he tu‘i ‘oku lahi ange ‘a e tangata kikité ‘i ha palōfita.

16 Pea na‘e pehē ‘e ‘Āmoni ko e tangata kikité ko ha tangata ma‘u fakahā mo e palōfita foki ia; pea ‘oku ‘ikai ha me‘a-foaki lahi ange ‘e lava ‘e ha tangata ‘o ma‘u, tuku kehe ‘o ka ne ka ma‘u ‘a e māfimafi ‘o e ‘Otuá, ‘a ia ‘oku ‘ikai lava ke ma‘u ‘e ha tangata; ka ‘oku lava ke ma‘u ‘e ha tangata ‘a e mālohi lahi ‘oku foaki kiate ia mei he ‘Otuá.

17 Ka ‘oku lava ‘e he tangata kikité ‘o ‘ilo ki he ngaahi me‘a ‘i he kuohilí, kae ‘unmā‘ā foki ‘a e ngaahi me‘a ‘e hoko, pea ‘e fakahā mai ‘iate kinautolu ‘a e ngaahi me‘a kotoa pē, pe, ‘e fakahā mai ‘iate kinautolu ‘a e ngaahi me‘a liló, pea e‘a ‘i he māmá ‘a e ngaahi me‘a fufuú, pea ko e ngaahi me‘a ‘oku te‘eki ‘ilo‘i ‘e fakahā ‘iate kinautolu, pea ‘e fakahā foki ‘iate kinautolu ‘a e ngaahi me‘a ‘a ia ‘e ‘ikai lava ke ‘ilo‘i ‘i ha toe founga kehé.

18 Ko ia kuo foaki ai ‘e he ‘Otuá ha founga ‘oku lava ai ‘e he tangatá, ‘i he tui, ‘o fai ‘a e ngaahi mana lalahi; ko ia ‘okú ne hoko ai ko ha taha ‘aonga lahi ki hono kāingá.

19 Pea ko ‘eni, ‘i he faka‘osi ‘e ‘Āmoni ‘a ‘ene lea ‘aki ‘o e ngaahi lea ní na‘e fiefia lahi ‘aupito ‘a e tu‘i, ‘o ne ‘oatu ‘a e

fakafeta'i ki he 'Otuá, 'o pehē: 'Oku 'ikai ha'aku veiveiua 'oku 'i he ngaahi peletí ni 'a e me'a lilo "lahi, pea kuo pau ne teuteu'i 'a e ongo me'a liliu lea ko 'ení ko hono 'uhingá ke fakamatala'i 'a e ngaahi me'a lilo pehē kotoa pē ki he fānau 'a e tangatá.

20 'Oiauē hono 'ikai fakafo 'a e ngaahi ngāue 'a e 'Eikí, pea hono 'ikai fuoloa 'a 'ene kātaki'i hono kakaí; 'io, pea hono 'ikai kui mo faingata'a ke mahino ki he 'atamai 'o e fānau 'a e tangatá; he 'oku 'ikai te nau fie kumi ki he potó, pea 'oku 'ikai foki te nau loto ke ne pule'i 'a kinautolu!

21 'Io, 'oku nau tatau mo ha takanga monumanu iiki hehengi 'oku hola mei he tauhí, pea 'oku fakamovetevete'i, pea 'oku tuli, mo keina 'a kinautolu 'e he fanga manu fekaí 'o e vaó.

KO E LEKOOTI 'A SĒNIFÍ—Ko ha fakamatala 'o hono kakaí talu mei he taimi na'a nau 'alu ai mei he fonua ko Seilahemalá 'o a'u ki he taimi na'e fakahaofi ai 'a kinautolu mei he nima 'o e kau Leimaná.

'Oku kau ki ai 'a e vahe 9 'o a'u ki he ngata'anga 'o e vahe 22.

VAHE 9

'Oku taki atu 'e Sēnifi ha kakai mei Seilahemalá ke ma'u 'a e fonua ko Līhai-Nīfai—'Oku fakangofua ki-

nautolu 'e he tu'i 'o e kau Leimaná ke nau ma'u 'a e fonuá—'Oku tau 'a e kau Leimaná mo e kakai 'o Sēnifi. Ta'u 200–187 K.M. nai.

Ko au, Sēnifi, kuo akonekina au 'i he lea kotoa 'o e kau Nīfai, pea 'i he'eku ma'u 'a e 'ilo ki he "fonua ko Nīfai, pe ki he fonua 'o e 'uluaki tofi'a 'o 'emau ngaahi tamaí, pea 'i he fekau'i atu au ko e tangata mataki 'i he kau Leimaná koe'uhi ke u mataki'i 'a 'enau ngaahi kau taú, koe'uhi ke lava 'e he'emau kau taú 'o 'oho atu kiate kinautolu 'o faka'auha 'a kinautolu—ka 'i he'eku vakai ki he me'a 'a ia 'oku lelei 'iate kinautolú na'á ku faka'amu ke 'oua 'e faka'auha 'a kinautolu.

2 Ko ia, na'á ku fakakikihi mo hoku kāingá 'i he feitu'u maomaonganoá he na'á ku loto ke fai 'e homau pulé ha alea fakamelino mo kinautolu; ka koe'uhi ko ha tangata loto-fefeka mo loto tāmāte ia, ko ia na'á ne fekau ke tāmāte'i au; ka na'e fakahaofi au 'i he lilingi 'o e toto lahi; he na'e fetau'aki 'a e tamaí mo e tamaí, mo e tokoua mo e tokoua, 'o a'u ki hono faka'auha 'o ha kongā lahi 'o 'emau kau taú 'i he feitu'u maomaonganoá; pea na'a mau foki, 'a kinautolu na'e haó, ki he fonua ko Seilahemalá, ke fakahā 'a e talá ki honau ngaahi uaií mo 'enau fānaú.

3 Ka neongo iá, ko e me'a 'i he'eku fu'u faka'amu lahi ke ma'u 'a e fonua 'o 'emau ngaahi tamaí, na'á ku tānaki ai 'a e

tokolahi 'o kinautolu kotoa pē na'e fie 'alu hake ke ma'u 'a e fonuá, pea mau toe kamata 'a 'emau fononga atu ki he feitu'u maomaonganoá ke 'alu hake ki he fonuá; ka na'e te'ia 'a kimautolu 'aki 'a e honge mo e ngaahi faingata'a'ia fakamamahi; he na'a mau fai tuai 'i he manatu ki he 'Eiki ko homau 'Otuá.

4 Ka neongo iá, 'i he hili ha ngaahi 'aho lahi 'o 'emau hē holo 'i he feitu'u maomaonganoá na'a mau fokotu'u homau ngaahi fale fehikitakí 'i he potu 'a ia na'e tō ai homau kāingá, 'a ia na'e ofi ki he fonua 'o 'emau ngaahi tamaí.

5 Pea na'e hoko 'o pehē na'á ku toe 'alu atu mo e toko fā 'o 'eku kau tangatá ki he koló, ki he tu'í, koe'uhi ke u 'ilo 'a e fakakaukau 'a e tu'í, pea koe'uhi ke u 'ilo pe 'e ngofua ke mau hū atu mo hoku kakaí 'o ma'u 'a e fonuá 'i he melino.

6 Pea u 'alu atu ki he tu'í, pea na'á ne fai ha fuakava mo au ke u ma'u 'a e fonua ko Lihai-Nifái, pea mo e fonua ko Sailomé.

7 Pea na'á ne fekau foki ke 'alu 'a hono kakaí mei he fonuá, pea na'á ku 'alu atu mo hoku kakaí ki he fonuá koe'uhi ke mau ma'u ia.

8 Pea na'a mau kamata ke langa 'a e ngaahi fale, pea monomono 'a e ngaahi 'ā 'o e koló, 'io, 'a e ngaahi 'ā 'o e kolo ko Lihai-Nifái, pea mo e kolo ko Sailomé.

9 Pea na'a mau kamata ke ngoue'i 'a e kelekelé, 'io, 'aki 'a e ngaahi fa'ahinga tenga'i 'akau kotoa pē, 'aki 'a e tenga'i koane,

mo e tenga'i uite, mo e pa'ale, mo e neiiasi, mo e siumi, pea mo e ngaahi tenga 'o e ngaahi fa'ahinga fua'i 'akau kotoa pē; pea na'a mau kamata ke fakatokolahi pea tu'umālie 'i he fonuá.

10 Kō 'eni, ko e olopoto mo e kākā 'a e tu'i ko Leimaná, ke ne "omi 'a hoku kakaí 'o fakapōpula'i, ko ia na'á ne tuku mai ai 'a e fonuá ke mau ma'u iá.

11 Ko ia na'e hoko 'o pehē 'i he hili 'emau nofo 'i he fonuá 'i he ta'u 'e hongofulu mā ua, na'e kamata ke tailiili 'a e tu'i ko Leimaná, telia na'a faka'au 'o mālohi 'a hoku kakaí 'i he fonuá, pea 'e 'ikai te nau lava 'o ikuna'i 'o fakapōpula'i 'a kinautolu.

12 Ko 'eni ko e kakai fakapikopiko mo "tauhi tamapua 'a kinautolu; ko ia na'a nau fie fakapōpula'i 'a kimautolu, ke nau fakafiemālie'i 'a kinautolu 'aki 'a e ngaahi fua 'o e ngāue 'a homau nimá; 'io, koe'uhi ke nau keinanga mei he ngaahi takanga monumanu iiki 'o 'emau ngaahi ngoué.

13 Ko ia, na'e hoko 'o pehē na'e kamata 'e he tu'i ko Leimaná ke faka'ai'ai 'a hono kakaí ke tau mo hoku kakaí; ko ia, na'e kamata ha ngaahi tau mo ha ngaahi fakakikihi 'i he fonuá.

14 He 'i hono hongofulu mā tolu 'o e ta'u 'o 'eku pule 'i he fonua ko Nifái, 'a ia na'e mama'o atu ki he tonga 'o e fonua ko Sailomé, 'i he lolotonga 'a e fakainu mo e fafanga 'e hoku kakaí 'a 'enau ngaahi takanga monumanu ikí, pea nau ngoue'i

honau kekelelé, na'e fe'ohofi mai ha fu'u kau tau tokolahi 'aupito 'o e kau Leimaná kiate kinautolu 'o kamata ke tāmāte'i 'a kinautolu, pea ke fetuku atu 'enau ngaahi takanga monumanu ikí, pea mo e koane 'o 'enau ngaahi ngoué.

15 'Io, pea na'e hoko 'o pehē na'a nau feholaiki, 'a kinautolu kotoa pē na'e te'eki ai ke puké, 'o a'u ki he kolo ko Nifai, pea nau tangi kiate au ke malu'i 'a kinautolu.

16 Pea na'e hoko 'o pehē na'a ku fakamahafu 'a kinautolu 'aki 'a e ngaahi kaufana, mo e ngaahi ngahau, mo e ngaahi heletā, mo e ngaahi hele piko, mo e ngaahi pōvai, mo e ngaahi maka-tā, pea mo e ngaahi fa'ahinga mahafu kotoa pē, 'a ia na'a mau lava 'o ngaohi, pea na'a ku 'alu atu mo hoku kakaí ke tau mo e kau Leimaná.

17 'Io, na'a mau 'alu atu 'i he mālohi 'o e 'Eikí ke tau mo e kau Leimaná; he na'a ku fu'u tangi lahi mo hoku kakaí ki he 'Eikí ke ne fakahaofi 'a kimautolu mei he nima 'o homau ngaahi filí, he na'a mau ake hake 'o manatu ki hono fakahaofi 'o 'emau ngaahi tamaí.

18 Pea na'e "afio 'a e 'Otuá ki he 'emau ngaahi tangi, 'o ne tali 'emau ngaahi lotú; pea na'a mau ō atu 'i hono māfimafí; 'io, na'a mau fe'ohofi atu ki he kau Leimaná, pea 'i he aho pē taha mo e pō pē taha na'a mau tāmāte'i 'a e toko tolu afe mo e toko fāngofulu mā tolu; na'a mau

tāmāte'i 'a kinautolu kae 'oua kuo mau teke'i 'a kinautolu mei homau fonuá.

19 Pea ko au, na'a ku tokoni 'aki hoku ongo nima 'o'okú, ki he tanu honau kakai maté. Pea vakai, na'a mau fu'u mamahi mo tangilāulau lahi, koe'uhi ko e tō 'a e toko uangeau mā fitungofulu mā hiva 'o homau kāingá.

VAHE 10

*'Oku hala 'a e tu'i ko Leimaná—
'Oku anga-fita'a mo fekai 'a hono kakai pea nau tui ki he ngaahi talatukufakaholo loi—'Oku ikuna'i 'e Sēnifi mo hono kakai 'a kinautolu.
Ta'u 187–160 K.M. nai.*

PEA na'e hoko 'o pehē na'a mau toe kamata ke fokotu'u 'a e pule'angá pea mau toe kamata ke ma'u 'a e fonuá 'i he melino. Pea na'a ku fekau ke ngaohi 'a e ngaahi mahafu tau 'o e fa'ahinga kotoa pē, koe'uhi ke u ma'u ai ha ngaahi mahafu ma'a hoku kakaí 'o teuteu ki ha taimi 'e toe ha'u ai 'a e kau Leimaná ke tau'i 'a hoku kakaí.

2 Pea na'a ku fokotu'u 'a e kau le'o 'o takatakai 'i he fonuá, koe'uhi ke 'oua na'a toe 'ohofi faka'ohovale 'a kimautolu 'e he kau Leimaná 'o faka'auha 'a kimautolu; pea na'e pehē 'a 'eku malu'i 'a hoku kakaí mo 'eku ngaahi takanga monumanu ikí, mo fakahaofi 'a kinautolu mei he tō ki he nima 'o homau ngaahi filí.

3 Pea na'é hoko 'o pehē na'a mau ma'u 'a e fonua 'o 'emau ngaahi tamaí 'i he ngaahi ta'u lahi; 'io, 'i he vaha'a 'o e ta'u 'e uofulu mā ua.

4 Pea na'á ku fekau ke ngoue'i 'a e kelekelé 'e he kakai tangatá, mo tō 'a e ngaahi fa'ahinga kotoa pē 'o e "kēlení mo e ngaahi fa'ahinga kotoa pē 'o e fua'i 'akaú.

5 Pea na'á ku fekau ke lalanga tupenu 'a e kakai fefiné, pea femo'uekina, mo ngāue, mo ngaohi 'a e ngaahi fa'ahinga kotoa pē 'o e līneni tu'ovalevale, 'io, pea mo e fa'ahinga "tupenu kotoa pē, koe'uhi ke mau fakakofu'i 'aki 'a homau telefuá; pea ko ia na'a mau tu'umālie 'i he fonuá—ko ia na'e 'iate kimautolu ma'u ai pē 'a e melino 'i he fonuá 'i he ta'u 'e uofulu mā ua.

6 Pea na'e hoko 'o pehē na'e hala 'a e tu'i ko "Leimaná, pea na'e kamata ke pule 'a hono fohá 'o fetongi ia. Pea na'e kamata ke ne fakalanga 'i hono kakai 'a e loto ke angatu'u ki hoku kakai; ko ia na'a nau kamata ke teuteu ki he tau, pea ha'u ke tau mo hoku kakai.

7 Ka kuó u 'osi fekau'i atu ha'aku kau tangata mataki ke 'alu takai 'i he fonua ko "Seme-loní, ke u lava ai 'o 'ilo'i 'a 'enau ngaahi teuteú, koe'uhi ke u teuteu kiate kinautolu, ke 'oua na'a nau fe'ohofi mai ki hoku kakai 'o faka'auha 'a kinautolu.

8 Pea na'e hoko 'o pehē na'a nau 'alu hake ki he potu tokelau 'o e fonua ko Sailomé, mo

'enau fu'u kau tau tokolahí, 'a e kau tangata kuo "fakamahafu 'aki 'a e ngaahi 'bkaufana, mo e ngaahi ngahau, mo e ngaahi heletá, mo e ngaahi hele piko, mo e ngaahi maka, pea mo e ngaahi maka-tā; pea kuo tele honau lou'ulú 'o tekefua; pea kuo nau kofu 'aki 'a e no'o kili'i manu 'i honau kongalotó.

9 Pea na'e hoko 'o pehē na'a ku fekau ke 'alu 'a e kakai fefine mo e fānau 'o hoku kakai 'o toitoi 'i he feitu'u maomaonganoá; pea na'á ku fekau foki 'a 'eku kau tangata motu'a kotoa pē 'a ia na'a nau lava 'o to'o mahafú, kae 'uma'ā foki mo 'eku tangata talavou kotoa pē 'a ia na'e lava 'o to'o mahafú, ke fakataha mai ke nau 'alu atu ke tau'i 'a e kau Leimaná; pea na'á ku fokotu'utu'u 'a kinautolu ki honau ngaahi tu'unga 'i he tau, ko e tangata taki taha 'o fakatatau ki hono ta'u motu'a.

10 Pea na'e hoko 'o pehē na'a mau 'alu hake ke tau mo e kau Leimaná; pea na'a mo au foki, 'io ko au, 'i hoku fu'u ta'u motu'a, na'á ku 'alu hake ke tau mo e kau Leimaná. Pea na'e hoko 'o pehē na'a mau 'alu atu 'i he "māfimafi 'o e 'Eikí ke tau.

11 Ko 'eni, na'e 'ikai 'ilo 'e he kau Leimana ha me'a 'e taha 'o kau ki he 'Eikí, pe ko e māfimafi 'o e 'Eikí, ko ia na'a nau falala pē ki honau ivi 'onautolú. Kā ko e kakai sino mālohi 'a kinautolu, 'o fakatatau ki he mālohi fakaetangatá.

10 4a Mōsaia 9:9.

5a 'Alamā 1:29.

6a Mōsaia 9:10–11; 24:3.

7a Mōsaia 11:12.

8a Seilomi 1:8.

b 'Alamā 3:4–5.

10a FFL Falalá.

12 Ko e kakai “anga-kaivao, mo fekai, mo loto-tāmate ‘a kinautolu, ‘o nau tui ki he ^btalatuku-fakaholo ‘a ‘enau ngaahi tamaí, ‘a ia ko ‘eni—Na‘a nau tui kuo kapusi ‘a kinautolu mei he fonua ko Selūsalemá koe‘uhi ko e ngaahi angahala ‘a ‘enau ngaahi tamaí, pea na‘e faihala kiate kinautolu ‘i he feitu‘u maomaonganoá ‘e honau ngaahi tokouá, pea na‘e faihala foki kiate kinautolu lolotonga ‘a ‘enau folau ‘i he tahí;

13 Pea ko e tahá, na‘e toe faihala kiate kinautolu lolotonga ‘enau ‘i he fonua ‘o honau “^aulu-aki tofí‘á, ‘i he hili ‘enau folau mai ‘i he tahí, pea kuo tupunga ‘eni kotoa koe‘uhi na‘e tui faivelenga ‘o lahi hake ‘a Nífaí ‘i he tauhi ‘o e ngaahi fekau ‘a e ‘Eikí—ko ia na‘e ^b‘ofeina ia ‘e he ‘Eikí, he na‘e ‘afio ‘a e ‘Eikí ki he‘ene ngaahi lotú ‘o ne tali ia, pea na‘á ne tataki ‘a ‘enau fononga ‘i he feitu‘u maomaonganoá.

14 Pea na‘e ‘ita kiate ia ‘a hono ngaahi tokouá koe‘uhi he na‘e ‘ikai ^a‘mahino kiate kinautolu ‘a e ngaahi ngāue ‘a e ‘Eikí; na‘a nau ^b‘ita foki kiate ia ‘i he funga ‘o e ngaahi vai koe‘uhi he na‘a nau fakafefeka honau lotó ki he ‘Eikí.

15 Pea ko e tahá, na‘a nau ‘ita kiate ia ‘i he hili ‘enau a‘u ki he fonua ‘o e tala‘ofá, he na‘a nau pehē kuó ne to‘o ‘a e ^a‘pule ki he kakaí mei honau nimá; pea na‘a nau feinga ke tāmata‘i ia.

16 Pea ko e tahá, na‘a nau toe ‘ita kiate ia koe‘uhi ko ‘ene ‘alu ki he feitu‘u maomaonganoá ‘o hangē ko e fekau ‘a e ‘Eikí kiate ia, ‘o ne ‘ave ‘a e ngaahi ^a‘lekooti ‘a ia na‘e tongitongi ‘i he ngaahi peleti ‘o e palasá, he na‘a nau pehē na‘á ne ^b‘kaiha‘a meiate kinautolu.

17 Pea kuo pehē ‘a ‘enau ako‘i ‘enau fānaú ke nau fehi‘a kiate kinautolú, pea ke nau faka-poongi ‘a kinautolu, pea ke nau kaiha‘asi mo vete fakamālohi ‘enau ngaahi koloá, mo fai ‘a e me‘a kotoa pē te nau lava ‘o faka‘auha ai ‘a kinautolú; ko ia kuo ‘iate kinautolu ma‘u ai pē ha fehi‘a ta‘engata ki he fānaú ‘a Nífaí.

18 Ko hono ‘uhinga mo‘oni ‘eni kuo hanga ai ‘e he tu‘i ko Leimaná, ‘i he‘ene olopotó, mo e fakahekeheke kākāá, pea mo ‘ene ngaahi tala‘ofa mālié, ‘o kākāá‘i au, pea ‘u ‘omi ai ‘a hoku kakaí ni ki he fonuá ni, koe‘uhi ke nau faka‘auha ‘a kinautolu; ‘io, pea kuo mau faingata‘a‘ia ‘i ha ngaahi ta‘u lahi ‘i he fonuá.

19 Pea ko ‘eni ko au, Sēnifi, ‘i he hili ‘eku fakahā ‘a e ngaahi me‘á ni kotoa ki hoku kakaí ‘o kau ki he kau Leimaná, na‘á ku faka‘ai‘ai ‘a kinautolu ke nau ‘alu ke tau ‘i honau iví kotoa, ‘o falala kakato ki he ‘Eikí; ko ia, na‘a mau fefa‘uhi mo kinautolu, ko e mata ki he mata.

20 Pea na‘e hoko ‘o pehē na‘a nau toe teke‘i ‘a kinautolu mei homau fonuá; pea mau tāmata‘i

12a ‘Alamā 17:14.
b 2 Nífaí 5:1–3.
13a 1 Nífaí 18:23.

b 1 Nífaí 17:35.
14a 1 Nífaí 15:7–11.
b 1 Nífaí 18:10–11.

15a 2 Nífaí 5:3.
16a 2 Nífaí 5:12.
b ‘Alamā 20:10, 13.

‘a kinautolu ‘i he fu‘u faka‘auha lahi, ‘io, na‘e pehē fau honau tokolahí na‘e ‘ikai ai te mau lau ‘a kinautolu.

21 Pea na‘e hoko ‘o pehē na‘a mau toe liu mai ki homau fonua ‘omautolú, pea na‘e toe kamata ‘a hoku kakaí ke tauhi ‘enau ngaahi takanga monumanu íkí, mo ngoue‘i honau kekelelé.

22 Pea ko ‘eni ko e me‘a ‘i he‘eku motu‘á, ko ia na‘á ku tuku ‘a e pule ki he pule‘angá ki ha taha ‘o hoku ngaahi fohá; ko ia, ‘oku ‘ikai te u toe lea ‘aki mo ha me‘a. Pea ‘ofa ke tāpuaki‘i ‘e he ‘Eikí ‘a hoku kakaí. ‘Ēmeni.

VAHE 11

‘Oku pule ‘a e Tu‘i ko Noá ‘i he fai angahala—‘Okú ne manako ‘i he mo‘ui faikovi mo hono ngaahi uaifi mo e kau sinifú—‘Oku kikite ‘a ‘Apinetai ‘e taki pōpula ‘a e kakaí—‘Oku kumi ‘a e Tu‘i ko Noá ke tāmata‘i ia. Ta‘u 160–150 K.M. nai.

PEA ko ‘eni na‘e hoko ‘o pehē na‘e tuku ‘e Sēnifi ‘a e pule‘angá kia Noa, ko e taha ‘o hono ngaahi fohá; ko ia na‘e kamata ke pule ‘a Noa ‘o fetongi ia; pea na‘e ‘ikai te ne ‘a‘eva ‘i he ngaahi hala ‘o ‘ene tamaí.

2 He vakai, na‘e ‘ikai te ne tauhi ‘a e ngaahi fekau ‘a e ‘Otuá, ka na‘á ne ‘a‘eva ‘o fakatatau mo e ngaahi holi ‘a hono loto ‘o‘oná. Pea na‘á ne ma‘u ‘a e ngaahi uaifi tokolahi pea mo e kau “sinifu. Pea na‘á ne ^bfaka-

tupu ‘a e fai angahala ‘a hono kakaí, mo ‘enau fai ‘a e me‘a na‘e fakalielia ‘i he ‘ao ‘o e ‘Eikí. ‘Io, pea na‘a nau fai ‘a e ngaahi ‘fe‘auaki mo e fa‘ahinga kotoa pē ‘o e fai angahalá.

3 Pea na‘á ne fokotu‘u ‘a e tukuhau ‘o e vahe nima ‘e taha ‘o e me‘a kotoa pē na‘a nau ma‘ú, ‘a ia ko e vahe nima ‘o ‘enau koulá mo ‘enau silivá, pea mo e vahe nima ‘o ‘enau “sifí, mo ‘enau kopá, pea mo ‘enau palasá mo ‘enau ukameá; pea mo e vahe nima ‘e taha ‘o ‘enau fanga manu sisinó; kae ‘uma‘ā foki mo e vahe nima ‘e taha ‘o ‘enau kēlení hono kotoa.

4 Pea na‘á ne to‘o kotoa ‘eni ke tauhi ‘aki ia, mo hono ngaahi uaifi mo ‘ene kau sinifú; kae ‘uma‘ā foki mo ‘ene kau taula‘eikí, mo honau ngaahi uaifi mo ‘enau kau sinifú; pea na‘e pehē ‘a ‘ene liliu ‘a e ngaahi me‘a ‘o e pule‘angá.

5 He na‘á ne fakahifo ‘a e kau taula‘eiki kotoa pē kuo fakatapui ‘e he‘ene tamaí, ‘o ne fakanofu ‘a e ni‘ihi kehe ke fetongi ‘a kinautolu, ‘a ia ko ha ni‘ihi na‘a nau fielahi mo e hīkisia ‘i honau lotó.

6 ‘Io, pea na‘e pehē hono tauhi ‘a kinautolu ‘i honau anga-fakapikopikó, pea ‘i he‘enau tauhi tamapuá, pea ‘i he‘enau ngaahi fe‘auakí, ‘aki ‘a e ngaahi tukuhau kuo hilifaki ‘e he tu‘i ko Noá ki hono kakaí; ko ia na‘e fu‘u ngāue lahi ‘a e kakaí ke poupu‘i ‘a e angahalá.

11 2a Sēkope 3:5.
b 1 Ng. Tu‘i 14:15–16;
Mōsaia 29:31.

c 2 Nifai 28:15.
3a HEP ngaahi lea ‘oku
fekau‘aki mo ia:

hoānauna, “ngingila”;
veape, “ke ‘ufi‘ufi pe
kofu ‘aki ‘a e mētale.”

7 'Io, pea na'a nau kamata foki ke tauhi tamapua, ko e tupu 'i he kākaa'i 'a kinautolu 'e he ngaahi lea ta'e'aonga mo fakahekeheke 'a e tu'i mo e kau taula'eikí; he na'a nau lea 'aki 'a e ngaahi me'a fakahekeheke kiate kinautolu.

8 Pea na'e hoko 'o pehē na'e langa 'e he tu'i ko Noá 'a e ngaahi fale lahi na'e masanisani mo lalahi; pea na'á ne teuteu'i 'aki ia 'a e ngāue lelei lahi 'o e 'akau, pea mo e ngaahi fa'ahinga kotoa pē 'o e ngaahi me'a mahu'inga, 'o e koula, mo e siliva, mo e ukamea, mo e palasa, mo e sifi pea mo e kopa;

9 Pea na'á ne langa foki mo'ona ha fu'u fale fakatu'i lahi, pea mo ha nofo'a fakatu'i 'i loto ai, 'a ia 'oku 'o e papa lelei kotoa pea kuo teuteu'i 'aki ia 'a e koula mo e siliva pea mo e ngaahi me'a mahu'inga.

10 Pea na'á ne fekau foki ke ngaohi 'e he'ene kau ngāue 'a e ngaahi fa'ahinga kotoa pē 'o e ngāue fakamea'a 'i loto 'i he ngaahi 'ā 'o e tempalé, 'o e 'akau lelei, mo e kopa, mo e palasa.

11 Pea ko e ngaahi nofo'anga kuo vahe'i ma'á e kau taula'eiki lahi, 'a ia na'e mā'olunga hake 'i he ngaahi nofo'anga kehe kotoa pē, na'á ne teuteu'i ia 'aki 'a e koula haohaoa; pea na'á ne fekau ke langa ha 'ā ki mu'a ai ke lava 'o falala ai honau sinó mo honau nimá lolotonga 'enau lea 'aki 'a e ngaahi lea loi mo ta'e'aonga ki hono kakaí.

12 Pea na'e hoko 'o pehē na'á

ne langa ha "taua 'o ofi ki he tempalé; 'io, na'a mo e taua mā'olunga 'aupito, pea na'e pehē fau hono mā'olungá na'á ne lava ai 'o tu'u 'i hono tumu'akí 'o sio atu ki he fonua ko Sailomé, kae 'uma'ā foki mo e fonua ko Semeloní, 'a ia na'e ma'u 'e he kau Leimaná; pea na'á ne lava foki 'o mamata ki hono kotoa 'o e fonua na'e tu'u takatakai ki aí.

13 Pea na'e hoko 'o pehē na'á ne fekau ke langa ha ngaahi fale lahi 'i he fonua ko Sailomé; pea ne fekau ke langa ha fu'u taua mā'olunga 'i he funga 'o e tafungofunga 'i he tokelau 'o e fonua ko Sailomé, 'a ia na'e hūfanga ai 'a e fānau 'a Nīfaí 'i he taimi na'a nau hola ai mei he fonuá; pea na'e pehē 'a 'ene ngāue 'aki 'a e ngaahi koloa 'a ia na'á ne ma'u 'i he tukuhau'i 'o hono kakaí.

14 Pea na'e hoko 'o pehē na'e tuku hono lotó ki he'ene ngaahi koloá, pea na'á ne fakamoleki hono ngaahi taimi 'i he faikovi mo hono ngaahi uaifí mo 'ene kau sinifú; pea pehē foki mo hono fakamoleki 'e he'ene kau taula'eikí honau taimí mo e kau muitau.

15 Pea na'e hoko 'o pehē na'a ne tō 'a e ngaahi ngoue vaine takatakai 'i he fonuá; pea na'á ne ngaohi 'a e ngaahi tata'o'anga uaine, 'o ne ngaohi 'a e uainé 'o lahi 'aupito; pea ko ia na'á ne hoko ko e "tangata fa'a inu uaine, kae 'uma'ā foki mo hono kakaí.

16 Pea na'e hoko 'o pehē na'e kamata 'a e kau Leimaná ke 'oho mai ki hono kakaí, 'i he ngaahi ha'ofanga kakai tokosi'i, pea tāmāte'i 'a kinautolu 'i he'enua ngaahi ngoué, pea 'i he lolotonga 'a 'enua tauhi 'enua ngaahi takanga monumanu ikí.

17 Pea na'e fekau atu 'e he tu'i ko Noá 'a e kau le'oke 'alu takai 'i he fonuá 'o teke'i 'a kinautolu; ka na'e 'ikai te ne 'oatu 'o tokolahi fe'unga, pea na'e 'oho mai kiate kinautolu 'a e kau Leimaná 'o tāmāte'i 'a kinautolu, 'o tuli 'enua ngaahi takanga monumanu iiki tokolahi 'aupito mei he fonuá; ko ia na'e pehē 'a e kamata 'e he kau Leimaná hono faka'auha 'a kinautolú, pea mo fakahā 'enua fehi'a kiate kinautolú.

18 Pea na'e hoko 'o pehē na'e fekau atu 'e he tu'i ko Noá 'a 'ene ngaahi kau táu ke tau mo kinautolu, pea na'e teke'i fakaholomui 'a kinautolu, pe na'a nau teke'i fakaholomui 'a kinautolu 'i ha ki'i taimi si'i; ko ia, na'a nau liu mai 'oku nau fiefia koe'uhi ko e ngaahi koloa vete kuo ma'ú.

19 Pea ko 'eni, koe'uhi ko e fu'u ikuná ni na'a nau fielaahi 'i he hīkisia 'a honau lotó; pea na'a nau "pōlepole 'i honau ivi 'onautolú, 'o nau pehē, 'oku lava pē 'e honau toko nimangofulú 'o matu'uaki 'a e toko lau afe 'o e kau Leimaná; pea na'e pehē 'a 'enua pōlepolé, 'o nau fiefia 'i he totó, mo e lilingi 'o e toto 'o honau kāingá, pea na'e tupunga

'eni 'i he fai angahala 'a honau tu'i mo e kau taula'eikí.

20 Pea na'e hoko 'o pehē na'e ai ha tangata 'iate kinautolu, 'a ia ko hono hingoá ko "Apinetai; pea na'e 'alu atu ia 'iate kinautolu, 'o kamata ke kikite, 'o pehē: Vakai, 'oku folofola peheni 'e he 'Eikí, pea kuó ne fekau kiate au, 'o pehē: 'Alu atu pea fakahā ki he kakaí ni, 'oku folofola peheni 'e he 'Eikí—'E hoko 'a e mala'ia ki he kakaí ni, he kuó u mamata ki he'enua ngaahi me'a fakalieliá, mo 'enua fai angahalá, pea mo 'enua ngaahi fe'auakí; pea ka 'ikai te nau fakatomala te u 'a'ahi kiate kinautolu 'i he'eku 'itá.

21 Pea kapau 'e 'ikai te nau fakatomala pea tafoki ki he 'Eiki ko honau 'Otuá, vakai, te u tukuange 'a kinautolu ki he nima 'o honau ngaahi filí; 'io, pea 'e "fakapōpula'i 'a kinautolu; pea 'e fakamamahi'i 'a kinautolu 'i he nima 'o honau ngaahi filí.

22 Pea 'e hoko 'o pehē te nau 'ilo ko au ko e 'Eiki ko honau 'Otuá, pea ko e 'Otua "fua'a au, pea 'oku ou tautea'i 'a e ngaahi angahala 'a hoku kakaí.

23 Pea 'e hoko 'o pehē kapau 'e 'ikai fakatomala 'a e kakaí ni pea tafoki ki he 'Eiki ko honau 'Otuá, 'e fakapōpula'i 'a kinautolu; pea 'e 'ikai ha taha te ne fakahaofi 'a kinautolu, ka ko e 'Eiki pē ko e 'Otua Māfimaffi.

24 'Io, pea 'e hoko 'o pehē 'o ka nau ka tangi kiate au 'e "tuai 'a 'eku fanongo ki he'enua ngaahi

19a T&F 3:4.
FFL Loto-hikisiá.
20a FFL 'Apinetai.

21a Mōsaia 12:2; 20:21;
21:13–15; 23:21–23.
22a 'Eke. 20:5; Teut. 6:15;

Mōsaia 13:13.
24a Maika 3:4;
Mōsaia 21:15.

tangí; 'io, pea te u tuku ke te'ia 'a kinautolu 'e honau ngaahi filí.

25 Pea kapau 'e 'ikai te nau fakatomala 'i he tauanga'a mo e efu 'o tangi lahi ki he 'Eiki ko honau 'Otuá, 'e 'ikai te u "fanongo ki he'enua ngaahi lotú, pea 'e 'ikai foki te u fakahaofi 'a kinautolu mei honau ngaahi faingata'a'ia; pea 'oku folofola peheni 'e he 'Eikí, pea kuo pehē 'a 'ene fekau kiate aú.

26 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he 'osi leva hono lea 'aki 'e 'Apinetai 'a e ngaahi leá ni kiate kinautolú na'a nau 'ita kiate ia, 'o feinga ke tāmata'i ia; ka na'e fakahaofi ia 'e he 'Eikí mei honau nimá.

27 Pea 'i he fanongo 'a e tu'i ko Noá ki he ngaahi lea kuo lea 'aki 'e 'Apinetai ki he kakaí, na'á ne houhau foki; pea ne folofola: Ko hai 'a 'Apinetai, ke ne fakamāu'i au mo hoku kakaí, pe "ko hai 'a e 'Eikí, ke ne fakahoko 'a e faingata'a'ia lahi pehē ki hoku kakaí?

28 'Oku ou fekau kiate kimoutolu ke mou 'omi 'a 'Apinetai ki heni, koe'uhi ke u tāmata'i ia, he kuó ne lea 'aki 'a e ngaahi me'á ni ke fakatupu 'a e 'ita 'i hoku kakaí, pea fakalanga 'a e ngaahi fakakikihi 'i hoku kakaí; ko ia, te u tāmata'i ia.

29 Ko 'eni kuo "fakakuihi 'a e mata 'o e kakaí; ko ia na'a nau ^bfakafefeka ai honau lotó ki he ngaahi lea 'a 'Apinetai, pea na'a nau feinga 'o kamata mei he taimi ko iá ke puke ia. Pea na'e

fakafefeka 'e he tu'i ko Noá 'a hono lotó ki he folofola 'a e 'Eikí, pea na'e 'ikai te ne fakatomala mei he'ene ngaahi ngāue koví.

VAHE 12

'Oku tuku 'a 'Apinetai ki he fale fakapōpulá koe'uhi ko 'ene kikite'i hono faka'auha 'o e kakaí mo e pekia 'a e Tu'i ko Noá—'Oku lau 'e he kau taula'eiki loí mei he folofolá mo fakangalingali 'oku nau tauhi 'a e fono 'a Mōsesé—'Oku kamata 'e 'Apinetai ke ako'i kiate kinautolu 'a e ngaahi Fekau 'e Hongofulú. Ta'u 148 κ.Μ. nai.

PEA na'e hoko 'o pehē 'i he 'osi ange 'a e ta'u 'e ua na'e ha'u 'a 'Apinetai 'i honau lotolotonga 'i ha teunga fakapulí, pea na'e 'ikai te nau 'ilo'i ia, 'o ne kamata ke kikite 'iate kinautolu, 'o pehē: Kuo fekau pehē mai kiate au 'e he 'Eikí, 'o pehē—'E 'Apinetai, 'alu pea kikite ki hoku kakaí ni, 'o pehē, he kuo nau fakafefeka honau lotó ki he'eku ngaahi leá; kuo 'ikai te nau fakatomala mei he'enua ngaahi ngāue koví; ko ia, te u "a'ahi kiate kinautolu 'i hoku 'itá, 'io, 'i hoku 'ita kakahá te u 'a'ahi kiate kinautolu koe'uhi ko 'enua ngaahi angahalá mo e ngaahi me'a fakalieliá.

2 'Io, 'e mala'ia 'a e to'u tangatá ni! Pea na'e folofola mai 'a e 'Eikí kiate au: Mafao atu ho nimá 'o kikite 'o pehē: 'Oku folofola peheni 'e he 'Eikí, 'e hoko 'o pehē 'e "fakapōpula'i 'a e to'u tangatá

25a 'Īsaia 1:15; 59:2.

27a 'Eke 5:2;
Mōsaia 12:13.

29a Mōsesé 4:4.

b 'Alamā 33:20;
'Eta 11:13.

12 1a 'Īsaia 65:6.

2a Mōsaia 11:21; 20:21;
21:13–15; 23:21–23.

ni, koe'uhi ko 'enau ngaahi angahalá, pea 'e sipi'i 'a kinautolu 'i he ^bkou'ahé; 'io, pea 'e angi fakamālohi 'a kinautolu 'e ha kau tangata, pea 'e tāmāte'i 'a kinautolu; pea 'e hanga 'e he fanga manupuna fekaí 'o e 'ataá, mo e fanga kulií, 'io, pea mo e fanga manu fekaí 'o keina 'a honau kakanó.

3 Pea 'e hoko 'o pehē 'e hangē 'a e mahu'inga 'o e "mo'ui 'a e tu'i ko Noá ko ha kofu 'i he loto ^bafi kakaha; he te ne 'ilo ko au ko e 'Eikí.

4 Pea 'e hoko 'o pehē te u taa'i 'a hoku kakaí ni 'aki 'a e ngaahi faingata'a'ia fakamamahi, 'io, 'aki 'a e honge mo e "mahaki faka'auha; pea te u ngaohi 'a kinautolu ke nau ^bngala 'i hono kotoa 'o e 'ahó.

5 'Io, pea te u fekau ke 'i ai ha ngaahi "kavenga 'oku ha'i ki honau tu'á; pea 'e angi fakamālohi 'a kinautolu 'o hangē ko ha 'asi 'oku noá.

6 Pea 'e hoko 'o pehē te u fekau atu 'a e 'uha maka kiate kinautolu, pea te ne taa'i 'a kinautolu; pea 'e taa'i foki 'a kinautolu 'e he matangi "hahaké; pea 'e fakafiu'i 'e he fanga ^binisēkité 'a honau fonuá foki, mo kai 'o 'osi 'enau kēlení.

7 Pea 'e taa'i 'aki 'a kinautolu 'a e fu'u mahaki faka'auha lahi — pea te u fai 'eni kotoa pē koe'uhi ko 'enau ngaahi "angahalá mo e ngaahi me'a fakalieliá.

8 Pea 'e hoko 'o pehē kapau 'e

'ikai te nau fakatomala, te u "faka'auha 'a kinautolu 'o 'osi-osingamālie mei he funga 'o e māmaní; ka te nau kei tuku pē ha ^blekooti, pea te u fakatolonga ia ma'á e ngaahi pule'anga kehe 'a ia 'e ma'u 'a e fonuá; 'io, te u fai 'eni foki ke u fakahā ai 'a e ngaahi me'a fakalieliá 'a e kakaí ni ki he ngaahi pule'anga kehé. Pea na'e kikite 'aki 'e 'Apinetai 'a e ngaahi me'a lahi ki he kakaí ni.

9 Pea na'e hoko 'o pehē na'a nau 'ita kiate ia; pea nau puke ia mo 'ave ia kuo ha'i ki he 'ao 'o e tu'í, 'o nau pehē ki he tu'í: Vakai, kuo mau 'omi ha tangata kiate koe, 'a ia kuo kikite'i 'a e kovi ki ho kakaí, pea 'okú ne pehē 'e faka'auha 'e he 'Otuá 'a kinautolu.

10 Pea 'okú ne kikite'i foki 'e hoko 'a e kovi ki ho'o mo'uí, 'o ne pehē 'e tatau 'a ho'o mo'uí mo e kofu 'i ha afi kakaha.

11 Pea ko e tahá, 'okú ne toe pehē te ke tatau mo e kau'i 'akau, 'io 'o tatau mo ha kau'i 'akau mōmoa 'o e ngoué, 'a ia 'oku laka atu ai 'a e fanga manú, pea nau molomoloki hifo ia 'i honau lalo va'é.

12 Pea ko e tahá, 'okú ne toe pehē foki te ke tatau mo e fisi'i talatala'āmoa, 'a ia, 'o ka motu'a 'aupito ia, 'o ka angi mai 'a e matangi, 'oku vilingia holo ia 'i he funga 'o e fonuá. Pea 'okú ne lea fakakākā 'o pehē kuo folofola 'aki ia 'e he 'Eikí. Pea 'okú ne pehē 'e hoko 'eni kotoa

2b Mōsaia 21:3–4.

3a Mōsaia 12:10.

b Mōsaia 19:20.

4a T&F 97:26.

b Mōsaia 21:9–10.

5a Mōsaia 21:3.

6a Selem. 18:17;

Mōsaia 7:31.

b 'Eke. 10:1–12.

7a T&F 3:18.

8a 'Alamā 45:9–14.

b Molom. 8:14–16.

kiate koe 'o kapau 'e 'ikai te ke fakatomala, pea 'e tupu 'eni koe'uhi ko ho'ona ngaahi angahalá.

13 Pea ko 'eni, 'E tu'i, ko e hā ha fu'u kovi lahi kuó ke fai, pea ko e hā ha ngaahi fu'u angahala lalahi kuo fai 'e ho kakaí, 'a ia 'oku totonu ke fakahalaia 'i ai 'a kitautolu 'e he 'Otuá pe fakamā-u'i 'a kitautolu 'e he tangata ní?

14 Pea ko 'eni, 'E tu'i, vakai 'oku tau ta'ehalaia, pea ko koe, 'E tu'i, kuo 'ikai te ke fai angahala; ko ia, kuo loi 'a e tangatá ni 'o kau kiate koe, pea 'oku ta'e'aonga 'ene ngaahi kikité.

15 Pea vakai, 'oku tau mālohi, 'e 'ikai fakapōpula 'i 'a kitautolu, pe 'ave pōpula 'e hotau ngaahi filí; 'io, pea kuó ke monū'ia 'i he fonuá, pea te ke kei tu'umālie ai pē koe.

16 Vakai, ko e tangatá 'eni, 'oku mau tuku atu ia ki ho to'ukupú; 'oku lelei ke ke fai kiate ia 'o fakatatau ki ho finangaló.

17 Pea na'e hoko 'o pehē na'e fekau 'e he tu'i ko Noá ke lī 'a 'Apinetai ki he fale fakapōpulá; peá ne fekau ke kātoa mai 'a e kau "taula'eikí ke ne fai ha fealea'aki mo kinautolu pe ko e hā ha'ane me'a 'e fai kiate iá.

18 Pea na'e hoko 'o pehē na'a nau pehē ange ki he tu'i: 'Omi ia ki heni ke tau fakafehu'i ia; pea na'e fekau 'e he tu'i ke 'omi ia ki honau 'aó.

19 Pea na'a nau kamata ke fakafehu'i ia, ke nau tauhele'i ai ia, koe'uhi ke nau ma'u ai ha me'a ke talatalaaki 'i 'aki ia; ka na'á ne tali 'a kinautolu 'i he

loto-to'a, 'o ne lava 'o "tali 'enau ngaahi fehu'i kotoa pē, 'io, 'o nau ofo ai; he na'á ne ta'ofi 'a kinautolu 'i he'enau ngaahi fehu'i kotoa pē, mo fakamaa'i 'a kinautolu 'i he'enau ngaahi lea kotoa pē.

20 Pea na'e hoko 'o pehē na'e pehē kiate ia 'e hanau toko taha: Ko e hā 'a e 'uhinga 'o e ngaahi folofola 'a ia kuo tohí, pea kuo akonaki 'aki 'e he'etau ngaahi tamaí, 'o pehē:

21 "Hono 'ikai faka'ofo'ofa 'i he ngaahi mo'ungá 'a e va'e 'o ia 'okú ne 'omi 'a e ngaahi ongoongo lelei; 'a ia 'okú ne fakahā 'a e melinó; 'a ia 'okú ne 'omi 'a e ngaahi ongoongo lelei 'o e lelei; 'a ia 'okú ne fakahā 'a e fakamo'ui; 'a ia 'okú ne pehē ki Saione, 'Oku pule 'a ho 'Otuá;

22 'E hiki hake 'e ho kau tangata le'ó 'a honau le'ó; pea 'i he le'ó pē taha te nau hiva; he te nau mamata 'aki honau matá ki hono toe fokotu'u 'e he 'Eikí 'a Saioné.

23 Ke pā mai 'i he fiefia; hiva fakataha 'a kimoutolu 'a e ngaahi potu lala 'o Selūsalemá; he kuo fakafiemālie 'i 'e he 'Eikí 'a hono kakaí, kuó ne huhu'i 'a Selūsalema;

24 Kuo fakahā 'e he 'Eikí 'a hono "to'ukupu mā'oni'oní 'i he 'ao 'o e ngaahi pule'anga kotoa pē, pea 'e mamata 'e he ngaahi ngata'anga kotoa pē 'o māmaní ki he fakamo'ui 'a hotau 'Otuá?

25 Pea ko 'eni na'e pehē 'e 'Apinetai kiate kinautolu: Ko e kau "taula'eiki koā 'a kimoutolu,

pea 'oku mou 'ai ke hā 'o hangē 'oku mou akonaki ki he kakaí ni, pea 'oku mou 'ilo 'a e laumālie 'o e kikitē, ka 'oku mou fie 'ilo meiate au 'a e 'uhinga 'o e ngaahi me'a ní?

26 'Oku ou pehē kiate kimoutolu, 'e mala'ia 'a kimoutolu koe'uhi ko ho'omou fakakovi'i 'a e ngaahi hā'ele'anga 'o e 'Eikí! He kapau 'oku mahino kiate kimoutolu 'a e ngaahi me'á ni pehē kuo 'ikai te mou akonaki 'aki ia; ko ia, kuo mou fakakovi'i 'a e ngaahi hala 'o e 'Eikí.

27 Kuo 'ikai te mou feinga fakamātoato 'i homou lotó ke mou "ilo'i; ko ia, 'oku 'ikai ai te mou potó. Ko ia, ko e hā 'oku mou akonaki 'aki ki he kakaí ní?

28 Pea na'a nau pehē: 'Oku mau akonaki 'aki 'a e fonó 'a Mōsesé.

29 Pea toe pehē 'e ia kiate kinautolu: Kapau 'oku mou akonaki 'aki 'a e "fonó 'a Mōsesé, ko e hā 'oku 'ikai te mou tauhi ai ki ai? Ko e hā 'oku tuku ai homou lotó ki he ngaahi koloá? Ko e hā 'oku mou fai ai 'a e ngaahi ^bfe'auakí 'o faka'osi homou iví mo e kau muitau, 'io, pea fakatupu 'a e fai angahala 'a e kakaí ni, pea 'oku ai ha 'uhinga 'a e 'Eikí ke fekau'i ai au ke u kikite ki he kakaí ni, 'io, 'aki 'a e fu'u kovi lahi ki he kakaí ni?

30 'Ikai 'oku mou 'ilo 'oku ou lea 'aki 'a e mo'oní? 'Io, 'oku mou 'ilo'i 'oku ou lea 'aki 'a e

mo'oní; pea 'oku taau ke mou tetetete 'i he 'ao 'o e 'Otuá.

31 Pea 'e hoko 'o pehē 'e taa'i 'a kimoutolu koe'uhi ko ho'omou ngaahi angahalá he kuo mou pehē 'oku mou akonaki 'aki 'a e fonó 'a Mōsesé. Pea ko e hā ha'amou me'a 'oku mou 'ilo ki he fonó 'a Mōsesé? 'Oku "fou mai koā 'a e fakamo'uí 'i he fonó 'a Mōsesé? Ko e hā ha'amou lau?

32 Pea na'a nau tali 'o pehē 'oku fou mai 'a e fakamo'uí 'i he fonó 'a Mōsesé.

33 Ka ko 'eni na'e pehē ange 'e 'Apinetai kiate kinautolu: 'Oku ou 'ilo 'e fakamo'uí 'a kimoutolu 'o kapau te mou tauhi 'a e ngaahi fekau 'a e 'Otuá: 'io, 'o kapau te mou tauhi 'a e ngaahi fekau na'e tuku 'e he 'Eikí kia Mōsesé 'i he mo'unga 'o "Sainái, 'o pehē:

34 "Ko au ko e 'Eiki ko ho 'Otuá, 'a ia kuó u ^bomi koe mei he fonua ko 'Isipité, mei he fale 'o e pōpulá.

35 'Oua na'á ke ma'u ha 'otua "kehe 'i hoku 'aó.

36 'Oua na'á ke ngaohi kiate koe ha tamapua kuo tongitongi, pe ha me'a fakatatau 'e taha 'i ha me'a 'i he langí 'i 'olungá, pe ki ha me'a 'oku 'i he fonuá 'i lalo.

37 Ko 'eni na'e pehē ange 'e 'Apinetai kiate kinautolu, Kuo mou fai kotoa 'a e ngaahi me'á ni? 'Oku ou pehē kiate kimoutolu, 'Ikai, kuo 'ikai te mou fai pehē. Pea kuo mou "akonaki

27a FFL 'Iló.

29a FFL Fonó 'a Mōsesé.

^b FFL Tonó.

31a Mōsaia 3:15; 13:27–32; 'Alamā 25:16.

33a 'Eke. 19:9, 16–20;

Mōsaia 13:5.

34a 'Eke. 20:2–4.

^b 'Eke. 12:51; 1 Nifai 17:40;

Mōsaia 7:19.

35a Hōsea 13:4.

FFL Tauhi Tamapuá.

37a Mōsaia 13:25–26.

koā ki he kakaí ni ke nau fai 'a e ngaahi me'á ni kotoa pē? 'Oku ou pehē kiate kimoutolu, 'Ikai, kuo 'ikai te mou fai pehē.

VAHE 13

'Oku malu'i 'a 'Apinetai 'e ha mālohi fakalangi—'Okú ne ako'i 'a e ngaahi Fekau 'e Hongofulú—'Oku 'ikai ma'u 'a e fakamo'uí 'i he fono 'a Mōsesé pē—'E fai 'e he 'Otuá ha fakalelei pea huhu'i hono kakaí. Ta'u 148 K.M. nai.

PEA ko 'eni 'i he fanongo 'a e tu'í ki he ngaahi lea ní, na'á ne pehē ki he'ene kau taula'eikí: 'Ave 'a e tangatá ni, pea tāmata'e'i ia; he ko e hā 'atautolu 'e fai kiate ia, he 'oku faha ia.

2 Pea nau 'unu'unu atu 'o feinga ke puke ia; ka na'á ne ta'ofi 'a kinautolu, 'o ne pehē kiate kinautolu:

3 'Oua 'e ala kiate au, koe'uhi 'e taa'i 'a kimoutolu 'e he 'Otuá 'o kapau te mou ala 'aki homou nimá kiate au, he kuo te'eki ai te u fakahā 'a e pōpoaki 'a ia na'e fekau kiate au 'e he 'Eikí ke u fakahaá; pea kuo 'ikai foki te u fakahā kiate kimoutolu 'a e me'a na'a mou "kole ke u fakahā atú; ko ia, 'e 'ikai tuku 'e he 'Otuá ke tāmata'e'i au 'i he taimí ni.

4 Ka kuo pau ke u fakahoko 'a e ngaahi fekau 'a ia kuo fekau kiate au 'e he 'Otuá; pea ko e me'a 'i he'eku tala kiate kimoutolu 'a e mo'oní, ko ia 'oku mou 'ita ai kiate aú. Pea ko e tahá,

koe'uhi ko 'eku lea 'aki 'a e folofola 'a e 'Otuá kuo mou fakamāu'i ai 'oku ou fahá.

5 Pea na'e hoko 'o pehē kuo 'osi lea 'aki 'e 'Apinetai 'a e ngaahi lea ní na'e ilifia 'a e kakai 'o e tu'í ko Noá ke ala honau nimá kiate ia, he na'e 'iate ia 'a e Laumālie 'o e 'Eikí; pea na'e "ulo hono fofongá 'o fu'u ngingila 'aupito, 'o hangē pē ko Mōsesé, 'i he'ene 'i he mo'unga 'o Saináí, lolotonga 'ena fefolofolai mo e 'Eikí.

6 Pea na'e lea ia 'i he "mālohi mo e mafai mei he 'Otuá; pea na'á ne hoko atu 'ene ngaahi leá 'o pehē:

7 'Oku mou vakai 'oku 'ikai te mou ma'u ha mālohi ke tāmata'e'i au, ko ia, te u faka'osi 'a 'eku leá. 'Io, pea 'oku ou 'ilo'i 'oku "lavea mo'oni homou lotó koe'uhi ko 'eku fakahā kiate kimoutolu 'a e mo'oní 'i ho'omou ngaahi fai angahalá.

8 'Io, pea 'oku fakafonu 'e he'eku ngaahi leá 'a kimoutolu 'aki 'a e fakatumutumu, mo e ofo, mo e 'ita.

9 Ka 'oku ou faka'osi 'a 'eku leá; pea 'o ka hili ia, 'e tatau ai pē pe te u 'alu ki fē, kae kehe pē ke fakamo'ui au.

10 Ka ko hono lahi pē 'eni 'o e me'a te u fakahā kiate kimoutolú, ko e me'a te mou fai kiate au, 'amuí, 'e hoko ia ko ha sīpinga mo ha "taipe 'o e ngaahi me'a 'a ia 'e hoko.

11 Pea ko 'eni 'oku ou lau kiate kimoutolu 'a hono toe 'o e ngaahi "fekau 'a e 'Otuá, he

13 3a Mōsaia 12:20–24.
5a 'Eke. 34:29–35.
6a FFL Mālohí.

7a 1 Nifai 16:2.
10a Mōsaia 17:13–19;
'Alamā 25:10.

11a 'Eke. 20:1–17.

‘oku ou ‘ilo’i kuo ‘ikai ke tohi ia ‘i homou lotó; ‘oku ou ‘ilo’i kuo mou ako mo akonaki ‘aki ‘a e angahalá ‘i hono konga lahi ‘o ho’omou mo’uí.

12 Pea ko ‘eni, ‘oku mou manatu na’á ku pehē kiate kimoutolu: ‘Oua na’á ke ngaohi kiate koe ha tamapua kuo tongitongi, pe ha me’a fakataata ‘e taha ‘i ha me’a ‘i he langí ‘i ‘olunga, pe ha me’a ‘oku ‘i he fonuá ‘i lalo, pe ki ha me’a ‘oku ‘i he vaí ‘i he lalo fonuá.

13 Pea ko ‘eni: ‘Oua na’á ke punou hifo koe kiate kinautolu, pe tauhi ki ai; he ko au ko e ‘Eiki ko ho ‘Otuá, ko e ‘Otua fua’a au, ‘oku ou totongi ‘a e fai angahala ‘a e ngaahi tamaí ki he fānaú, ‘o a’u ki hono tolu mo hono fā ‘o e to’u tangata ‘o kinautolu ‘oku fehi’a kiate aú;

14 Peá u fakahā ‘a e ‘alo’ofa ki he ngaahi toko afe ‘o kinautolu ‘oku ‘ofa kiate au mo tauhi ‘eku ngaahi fekaú.

15 ‘Oua na’á ke takuanoa ‘a e huafa ‘o e ‘Eiki ko ho ‘Otuá; koe’uhí ‘e ‘ikai lau ‘e he ‘Eikí ko e ta’ehalaia ia ‘a ia ‘okú ne takuanoa ‘a hono huafá.

16 Manatu ki he ‘aho “sāpaté, ke tauhi ia ke mā’oni’oni.

17 Ko e ‘aho ‘e ono ke ke ngāue ai, ‘o fai ai ho’o ngāue kotoa pē;

18 Ka ko hono fitu ‘o e ‘ahó ko e ‘aho sāpate ia ‘o e ‘Eiki ko ho ‘Otuá, ‘oua na’á ke fai ‘i ai ha ngāue ‘e taha, ‘a koe, pe ko ho fohá, pe ko ho ‘ofefiné, pe ko

ho’o tamaio’eikí, pe ko ho’o kuanangá, pe ko ho’o pulú, pe ko e muli ‘oku nofo ‘i ho lotó’aá;

19 He na’e ngaohi ‘e he ‘Eikí ‘i he ‘aho ‘e “ono ‘a e langí mo e fonuá, mo e tahí, mo e ngaahi me’a kotoa pē ‘oku ‘i aí; ko ia na’e tāpuaki’i ‘e he ‘Eikí ‘a e ‘aho sāpaté mo fakatapui ia.

20 “Faka’apa’apa ki ho’o tamaí mo ho’o fa’eé, koe’uhi ke fuoloa ho ngaahi ‘ahó ‘i he fonua ‘oku foaki kiate koe ‘e he ‘Eiki ko ho ‘Otuá.

21 ‘Oua na’á ke “fakapō.

22 ‘Oua na’á ke “tono. ‘Oua na’á ke ^bkaiha’a.

23 ‘Oua na’á ke “tukuaki’i loi ‘a ho kaungā’apí.

24 ‘Oua na’á ke “mānumanu ki he fale ‘o ho kaungā’apí, ‘oua na’á ke mānumanu ki he uaifi ‘o ho kaungā’apí, pe ki he’ene tamaio’eikí, pe ki he’ene kuanangá, pe ki he’ene pulú, pe ki he’ene ‘así, pe ki ha me’a ‘e taha ‘oku ‘a ho kaungā’apí.

25 Pea na’e hoko ‘o pehē ‘i he faka’osi ‘e ‘Apinetai ‘a e ngaahi lea ní, na’á ne pehē ange kiate kinautolu: Kuo mou akonaki koā ki he kakaí ni ke nau tokanga ke fai ‘a e ngaahi me’á ni kotoa pē koe’uhi ke tauhi ‘a e ngaahi fekaú ni?

26 ‘Oku ou pehē kiate kimoutolu, ‘Ikai; he kapau na’a mou fai pehē, kuo ‘ikai fekau au ‘e he ‘Eikí ke u ha’u ‘o kikite ‘aki ‘a e kovi ki he kakaí ni.

27 Pea ko ‘eni kuo mou pehē

16a FFL ‘Aho Sāpaté.

19a Sēnesi 1:31.

20a Mā’ake 7:10.

21a Mātiu 5:21–22;

T&F 42:18.

FFL Fakapō.

22a FFL Tonó.

b FFL Kaiha’a,

Kaiha’así.

23a LFkt. 24:28.

FFL Loí.

24a FFL Mānumanú.

‘oku hoko mai ‘a e fakamo‘uí ‘i he fono ‘a Mōsesé. ‘Oku ou pehē kiate kimoutolu ‘oku ‘aonga ke mou kei tauhi ‘a e “fono ‘a Mōsesé; ka ‘oku ou pehē kiate kimoutolu, ‘e hokosia ‘a e taimi ‘e ^b‘ikai toe ‘aonga ai ke tauhi ki he fono ‘a Mōsesé.

28 Pea ko e tahá, ‘oku ou pehē kiate kimoutolu, ‘oku ‘ikai ke hoko mai ‘a e “fakamo‘uí ‘i he ^bfonó pē; pea ka ne ta‘éoua ‘a e ‘fakalelei, ‘a ia ‘e fai ‘e he ‘Otuá tonu koe‘uhi ko e ngaahi angahala mo e ngaahi hia ‘a hono kakaí, pehē kuo pau ke nau mala‘ia, neongo ‘a e fono ‘a Mōsesé.

29 Pea ko ‘eni, ‘oku ou pehē kiate kimoutolu, na‘e ‘aonga ke fokotu‘u ha fono ki he fānau ‘a ‘Isilelí, ‘io, na‘a mo ha fono “fefeka ‘aupito; he ko ha kakai kia-kekeva ‘a kinautolu, ‘a ia ‘oku nau ^bfakavavevave ki he angahalá, mo nau fakatuotuai ke manatu‘i ‘a e ‘Eiki ko honau ‘Otuá;

30 Ko ia ai na‘e tuku ha “fono kiate kinautolu, ‘io, ko ha fono ‘o e ngaahi ngāue mo e ngaahi ^bouau, ko ha fono na‘e totonu ke nau ‘fai pau ki ai ‘i he ‘aho ki he ‘aho, koe‘uhi ke tokoni‘i ‘a kinautolu ke nau manatu ki he ‘Otuá mo honau fatongia kiate iá.

31 Kae vakai, ‘oku ou pehē kiate kimoutolu, ko e ngaahi me‘á ni kotoa pē ko e ngaahi “sipinga ia ‘o e ngaahi me‘a ‘e hoko mai.

32 Pea ko ‘eni, na‘e mahino koā kiate kinautolu ‘a e fonó? ‘Oku ou pehē kiate kimoutolu, ‘Ikai, na‘e ‘ikai mahino kiate kinautolu kotoa pē ‘a e fono; pea na‘e tupu ia mei he fefeka ‘a honau lotó; he na‘e ‘ikai mahino kiate kinautolu ‘e ‘ikai fa‘a fakamo‘ui ha tangata ‘e toko taha “ka ‘i he huhu‘i pē ‘a e ‘Otuá.

33 He vakai, ‘ikai na‘e kikite ‘a Mōsese kiate kinautolu ‘o kau ki he hā‘ele mai ‘a e Mīsaia, pea mo e huhu‘i ‘e he ‘Otuá ‘a hono kakaí? ‘Io, pea na‘a mo e kau palōfita “kotoa pē kuo kikite talu mei he kamata‘anga ‘o māmaní—‘ikai kuo nau lau ki he ngaahi me‘a ‘e ni‘ihi ‘o e ngaahi me‘á ni?

34 ‘Ikai kuo nau pehē ‘e hā‘ele hifo ‘a e “‘Otuá tonu ki he fānau ‘a e tangatá, pea ma‘u kiate ia ‘a e tatau ‘o ha tangata, pea hā‘ele atu ‘i he māfimafi lahi ‘i he funga ‘o e māmaní?

35 ‘Io, pea ‘ikai kuo nau pehē foki te ne fakahoko ‘a e “toetu‘u ‘o e maté, pea ko ia, tonu, ‘e ngaohikovi‘i ia mo fakamamahi‘i?

27a FFL Fono ‘a Mōsesé.
b 3 Nifai 9:19–20;
15:4–5.

28a Kalētia 2:16.
FFL Fakamo‘uí;
Huhu‘i.
b Kalētia 2:21;
Mōsaia 3:14–15;
‘Alamā 25:15–16.

c FFL Fakalelei,
Fakalelei‘i.

29a Siosiuua 1:7–8.

b ‘Alamā 46:8.

30a ‘Eke. 20.

b FFL Ouau, Ngaahi.

c Sēkope 4:5.

31a Mōsaia 16:14;

‘Alamā 25:15.

FFL Fakataipé.

32a 2 Nifai 25:23–25.

33a 1 Nifai 10:5;

Sēkope 4:4; 7:11.

34a Mōsaia 7:27; 15:1–3.

FFL ‘Otuá.

35a ‘Īsaia 26:19;

2 Nifai 2:8.

VAHE 14

'Oku lea 'a 'Īsaia 'o kau ki he Mīsaia —'Oku fakamatala 'a 'Īsaia 'o kau ki hono luma'i mo e ngaahi faingata'a'ia 'a e Mīsaia—'Okú ne foaki hono laumālié ko e feilaulau ma'á e angahalá mo fai 'a e taukapo koe'uhi ko e kakai 'oku fai angahalá—Fakafehoanaki mo e 'Īsaia vahe 53. Ta'u 148 κ.Μ. nai.

'Io, 'oku 'ikai koā na'e pehē 'e 'Īsaia: Ko hai kuó ne tui ki he'e-mau ongoongó, pea kuo fakahā kia hai 'a e to'ukupu 'o e 'Eikí?

2 He te ne tupu hake 'i hono 'aó 'o hangē ko ha 'akau matengofua, pea hangē ko ha aka mei he kelekele mōmoa; 'oku 'ikai ha sino lelei pe ha faka'ofó'ofa 'iate ia; pea ka tau ka mamata kiate ia, 'oku 'ikai ha faka'ofó'ofa ke tau manako ai kiate ia.

3 'Oku fehi'anekina ia pea li'aki 'e he kakai; ko e tangata ia 'o e ngaahi mamahi, pea maheni mo e loto-mamahi; pea na'a tau fufū 'a hotau fofongá meiate ia; na'e manuki'i ia, pea na'e 'ikai te tau mahu'ingá'ia 'iate ia.

4 Ko e mo'oni kuó ne "fuesia 'a hotau ngaahi ^bmamahi, 'o ne kā-taki'i 'etau ngaahi loto-mamahi; ka na'a tau mahalo kuo tautea, mo taa'i ia mei he 'Otuá, pea mamahi'ia.

5 Ka na'e kafo ia koe'uhi ko 'etau ngaahi ^amaumau-fonó,

na'e fakavolu ia koe'uhi ko 'etau ngaahi angahalá; na'e hanga 'e he tautea na'á ne fuesia 'o toe 'omi 'a e melinó kiate kitautolu; pea ko e me'a 'i hono ngaahi kafó kuo tau ^bmo'ui ai.

6 Kuo tau hē kotoa pē, 'o hangē ko e fanga "sipi; kuo tau afe taki taha kotoa pē ki hono hala 'o'ona; pea kuo hilifaki kiate ia 'e he 'Eikí 'a e ngaahi angahala 'atautolu kotoa pē.

7 Na'e ngaohikovia ia, pea na'e fakamamahi'i ia, ka na'e 'ikai "si'ane lea; 'oku tataki mai ia 'o hangē ko e ^blami ke tāmate'i, pea hangē ha sipi 'oku noa 'i he 'ao 'o hono kau tangata kosí ka na'e 'ikai si'ane lea.

8 Na'e 'ave ia mei he fale faka-pōpulá pea mei he fakamāú; pea ko hai ha taha te ne fakamatala ki hono tupu'angá 'o e me'a 'e hoko kiate iá? He na'e motuhi atu ia mei he fonua 'o e mo'uú; pea koe'uhi ko e ngaahi mau-mau-fono 'a hoku kakai na'e te'ia ai ia.

9 Pea na'á ne ngaohi hono fonualotó fakataha mo e kau fai angahalá, mo e kau "koloa'ia 'i he'ene pekiá; koe'uhi kuo 'ikai te ne fai ha ^bkovi, pea na'e 'ikai ha kākā 'e taha mei hono fofongá.

10 Ka na'e finangalo 'a e 'Eikí ke fakavolu ia; kuó ne tuku ia ki he mamahi; 'o ka ke ka ngaohi hono laumālié ko e feilaulau koe'uhi ko e angahala te ne mamata ki hono ^ahakó, te ne

14 4a 'Alamā 7:11–12.

b Mātiu 8:17.

5a Mōsaia 15:9;

'Alamā 11:40.

b 1 Pita 2:24–25.

6a Mātiu 9:36;

2 Nifai 28:14;

'Alamā 5:37.

7a Ma'ake 15:3.

FFL Sīsū Kalaisí.

b FFL Laka Atú;

Lami 'a e 'Otuá.

9a Mātiu 27:57–60;

Ma'ake 15:27, 43–46.

FFL Siosefa 'Alematea.

b Sione 19:4.

10a Mōsaia 15:10–13.

fakalōloa hono ngaahi 'ahó, pea ko e finangalo 'o e 'Eikí 'e tu'umālie ia 'i hono to'ukupú.

11 Te ne mamata ki he mamahi lahi 'o hono laumālié, pea 'e fiemālie ai ia; 'i he 'ilo kiate iá 'e fakatonuhia 'i 'e he'eku tamaio'eiki mā'oni'oni 'a e kakai tokolahi; he te ne "fua 'enau ngaahi angahalá.

12 Ko ia, te u tuku kiate ia ha 'inasi 'i he kakai ongoongoá, pea te ne vahevahe 'a e koloá mo e kakai mālohí; koe'uhi kuo mamahi hono laumālié 'o ne pekia; pea na'e lau ia fakataha mo e kau maumau-fonó; pea na'á ne fua 'a e ngaahi angahala 'o e tokolahi, pea ne fai 'a e "taukapo koe'uhi ko e kau maumau-fonó.

VAHE 15

Ko e founga 'oku hoko ai 'a Kalaisi ko e Tamaí mo e 'Aló fakatou'osi—Te ne fai 'a e taukapo pea fua 'a e ngaahi maumau-fono 'a hono kakaí—'Oku nau hoko mo 'ene kau palōfita mā'oni'oni kotoa pē ko hono hako—'Okú ne fakahoko 'a e Toetu'ú—'Oku ma'u 'e he fānau íkí 'a e mo'ui ta'engatá. Ta'u 148 K.M. nai.

PEA ko 'eni na'e pehē 'e 'Apinetai

kiate kinautolu: 'Oku ou faka'amu ke mahino kiate kimoutolu 'e hā'ele hifo 'a e "Otuá tonu ki he lotolotonga 'o e fānau 'a e tangatá, pea ^bhuhu'í 'a hono kakaí.

2 Pea koe'uhi te ne "mo'ui 'i he kakanó 'e ui ai ia ko e 'Alo 'o e 'Otuá, pea 'i he'ene fakamo'ulalao 'i 'a e kakanó ki he finangalo 'o e ^bTamaí, 'o hoko ai ko e Tamaí mo e 'Aló—

3 Ko e Tamaí, "koe'uhi na'e ^bfakatupu ia 'e he māfimafi 'o e 'Otuá; pea ko e 'Aló, koe'uhi ko e kakanó; 'o ne hoko ai ko e Tamaí mo e 'Aló—

4 Pea ko e 'Otua pē "taha 'a kinaua, 'io, ko e ^bTamai "Ta'engata mo'oni 'o e langí pea mo e māmaní.

5 Pea 'oku pehē 'a e mo'ulalao 'a e kakanó ki he Laumālié, pe ko e 'Aló ki he Tamaí, 'a ia ko e 'Otua pē taha, pea "fepaki mo e 'ahi'ahí, pea "íkai tukulolo ki he 'ahi'ahí, ka ne tuku ke manukia ia, mo ^bfakamamahi'i, mo kapusi ki tu'a, mo 'li'aki 'e hono kakaí.

6 Pea hili 'a 'eni kotoa pē, 'o ka 'osi 'a 'ene fai 'a e ngaahi fu'u mana lahi 'i he lotolotonga 'o e fānau 'a e tangata, 'e tataki atu ia, 'io, 'o "hangē ko e lau 'a 'Īsaiá, 'o hangē ha sipi 'oku noa

11a Lev. 16:21–22;

1 Pita 3:18;

T&F 19:16–19.

12a 2 Nifai 2:9;

Mōsaia 15:8;

Molonai 7:27–28.

15 1a 1 Tim. 3:16;

Mōsaia 13:33–34.

FFL Sīsū Kalaisí.

^b FFL Huhu'í ('Eikí).

2a Mōsaia 3:5; 7:27;

'Alamā 7:9–13.

^b Īsaia 64:8;

Sione 10:30; 14:8–10;

Mōsaia 5:7;

'Alamā 11:38–39;

'Eta 3:14.

3a T&F 93:4.

^b Luke 1:31–33;

Mōsaia 3:8–9;

'Alamā 7:10;

3 Nifai 1:14.

4a Teut. 6:4;

Sione 17:20–23.

FFL 'Otuá.

^b Mōsaia 3:8;

Hilam. 14:12;

3 Nifai 9:15; 'Eta 4:7.

^c 'Alamā 11:39.

5a Luke 4:2;

Hepelū 4:14–15.

^b Sione 19:1.

^c Ma'ake 8:31;

Luke 17:25.

6a 'Īsaia 53:7.

‘i he ‘ao ‘o e tangata kosí, ka na’e ^b‘ikai si’ane leá.

7 ‘Io, ‘e pehē ‘a hono taki atu, ‘o “kalusefai, mo tāmāte‘í, ‘o mo‘ulaloa pehē ‘a e kakanó ki he maté, pea folo hifo ‘a e ^bfinangalo ‘o e ‘Aló ‘e he finangalo ‘o e Tamái.

8 Pea na’e pehē hono maumau‘i ‘e he ‘Otuá ‘a e ngaahi “ha‘i ‘o e maté, kuó ne ^b‘ikuna ‘a e maté; pea tuku ai ki he ‘Aló ‘a e mālohi ke fai ha ‘taukapo ma‘á e fānau ‘a e tangatá —

9 Pea kuó ne hā‘ele hake ki he langí, kuo fonu ‘i he ‘alo‘ofa; pea fonu ‘i he ‘ofa mamahi ki he fānau ‘a e tangatá; ‘o tu‘u ‘i honau vaha‘a mo e fakamaau totonú; kuó ne maumau‘i ‘a e ngaahi ha‘i ‘o e maté, pea to‘o kiate “ia ‘enau ngaahi angahalá mo ‘enau ngaahi maumau-fonó, kuó ne huhu‘i ‘a kinautolu, mo ^btotongi ‘a e ngaahi fie ma‘u ‘a e fakamaau totonú.

10 Pea ko ‘eni ‘oku ou pehē kiate kimoutolu, ko hai ha taha te ne fakamatala ki hono tupu-‘angá? Vakai, ‘oku ou pehē kiate kimoutolu, ‘o ka ngaohi hono laumálié ko e feilaulau koe‘uhi ko e angahalá te ne mamata ki hono “hakó. Pea ko ‘eni ko e hā ha‘amou lau? Pea ko hai ‘e hoko ko hono hakó?

11 Vakai ‘oku ou pehē kiate kimoutolu, ko kinautolu kotoa pē kuo fanongo ki he ngaahi lea ‘a e kau “palōfitá, ‘io, ‘a e kau palōfita mā‘oni‘oni kotoa pē kuo kikite ‘o kau ki he hā‘ele mai ‘a e ‘Eikí—‘Oku ou pehē kiate kimoutolu, ko kinautolu kotoa pē kuo nau tokanga mo‘oni ki he‘enau ngaahi leá, mo tui ‘e huhu‘i ‘e he ‘Eikí ‘a hono kakaí, pea kuo nau ‘amanaki atu ki he ‘aho ko iá ke ma‘u ha fakamolemole ‘o ‘enau ngaahi angahalá, ‘oku ou pehē kiate kimoutolu, ko kinautolu ia ko hono hakó, pe koe kau ‘ea hoko ki he ^bpule‘anga ‘o e ‘Otuá.

12 He ko ‘eni ‘a kinautolu kuó “ne fua ‘enau ngaahi angahalá; ko ‘eni ‘a kinautolu kuó ne pekia koe‘uhi ko kinautolú, ke huhu‘i ‘a kinautolu mei he‘enau ngaahi maumau-fonó. Pea ko ‘eni, ‘ikai ko hono hako ‘a kinautolu?

13 ‘Io, pea ‘ikai ko e kau palōfitá, ‘a kinautolu kotoa pē kuo nau lea ‘o kikité, pea kuo ‘ikai te nau hinga ki he maumau-fonó, ‘oku ou lau ki he kau palōfita mā‘oni‘oni kotoa pē talu mei he kamata‘anga ‘o māmaní? ‘Oku ou pehē kiate kimoutolu, ko hono hako ‘a kinautolu.

14 Pea ko ‘eni ‘a e fa‘ahinga kuo nau “fakahā ‘a e melinó, ‘a

6b Luke 23:9;
Sione 19:9;
Mōsaia 14:7.
7a FFL Kalusefai.
b Luke 22:42;
Sione 6:38;
3 Nifai 11:11.
8a Mōsaia 16:7;
‘Alamā 22:14.
b Hōsea 13:14;
1 Kol. 15:55–57.

c 2 Nifai 2:9.
9a ‘Īsaia 53;
Mōsaia 14:5–12.
b FFL Fakalelei,
Fakalelei‘í.
10a ‘Īsaia 53:10;
Mōsaia 5:7; 27:25;
Molonai 7:19.
11a T&F 84:36–38.
b FFL Fakamo‘uí;
Pule‘anga ‘o e ‘Otuá

pe Pule‘anga ‘o e
Langí.
12a Mōsaia 14:12;
‘Alamā 7:13; 11:40–41.
14a ‘Īsaia 52:7;
Loma 10:15;
1 Nifai 13:37;
Mōsaia 12:21–24.
FFL Ngāue
Fakafaifekau.

ia kuo nau 'omi 'a e ngaahi ongoongo lelei 'o e lelei, 'a ia kuo nau fakahā 'a e fakamo'ui; mo nau pehē ki Saione: 'Oku pule 'a ho 'Otuá!

15 Pea 'oiauē hono 'ikai faka'ofofa 'i he ngaahi mo'ungá 'a honau va'é!

16 Pea ko e tahá, hono 'ikai faka'ofofa 'i he ngaahi mo'ungá 'a e va'e 'o kinautolu 'oku kei fakahā 'a e melinó!

17 Pea ko e tahá, hono 'ikai faka'ofofa 'i he ngaahi mo'ungá 'a e va'e 'o kinautolu te nau fakahā 'amui 'a e melinó, 'io, mei he taimi ni 'o fai atu, pea ta'engata!

18 Pea vakai, 'oku ou pehē kiate kimoutolu, 'oku 'ikai ke ngata ai. He 'oiauē hono 'ikai faka'ofofa 'i he ngaahi mo'ungá 'a e "va'e 'o ia 'oku 'omi 'a e ngaahi ongoongo lelei, 'a ia ko e tupu'anga 'o e ^bmelinó, 'io, na'a mo e 'Eikí, 'a ia kuó ne huhu'i 'a hono kakaí; 'io, 'a ia kuó ne foaki 'a e fakamo'ui ki hono kakaí;

19 He ka ne ta'e'oua 'a e huhu'i 'a ia kuó ne fai ma'a hono kakaí, 'a ia na'e teuteu talu mei hono 'ai 'a e "tu'unga 'o e māmaní, 'oku ou pehē kiate kimoutolu, ka ne ta'e'oua 'eni, ko e fa'ahinga kotoa 'o e tangatá 'e ^bmala'ia.

20 Kae vakai, 'e maumau'i 'a e ngaahi ha'i 'o e maté, pea pule 'a e 'Aló, peá ne ma'u 'a e mālohi ki

he maté; ko ia, 'okú ne fakahoko 'a e toetu'u 'o e maté.

21 Pea 'e hoko ha toetu'u, na'a mo ha "uluaki toetu'u, 'io, ko ha toetu'u 'a kinautolu kuo mo'ui, pea 'oku nau mo'ui, pea te nau mo'ui, 'io kae 'oua kuo toetu'u 'a Kalaisi—he 'e ui pehē ia.

22 Pea ko 'eni, ko e toetu'u 'a e kau palōfita kotoa pē, pea mo kinautolu kotoa pē na'a nau tui ki he'enau ngaahi leá, pe ko kinautolu kotoa pē kuo tauhi 'a e ngaahi fekau 'a e 'Otuá, te nau 'alu atu 'i he 'uluaki toetu'ú; ko ia, ko kinautolu ko e 'uluaki toetu'ú.

23 'Oku fokotu'u hake 'a kinautolu ke "nofo fakataha mo e 'Otuá 'a ia kuó ne huhu'i 'a kinautolú; ko ia 'oku nau ma'u 'a e mo'ui ta'engatá 'ia Kalaisi, 'a ia kuó ne ^bmaumau'i 'a e ngaahi ha'i 'o e maté.

24 Pea ko kinautolu 'eni 'oku nau kau 'i he 'uluaki toetu'ú; pea ko kinautolu 'eni na'a nau mate ki mu'a 'i he hā'ele mai 'a Kalaisi, 'i he'enau ta'e'iló, pea na'e te'eki ai fakahā 'a e "fakamo'ui kiate kinautolu. Pea 'oku fakahoko pehe'i 'e he 'Eikí 'a e toe fakafoki 'o kinautolu ní; pea 'oku nau kau 'i he 'uluaki toetu'ú, pe ma'u 'a e mo'ui ta'engatá, kuo huhu'i 'a kinautolu 'e he 'Eikí.

25 Pea 'oku ma'u foki 'e he "fānau ikí 'a e mo'ui ta'engatá.

26 Kae vakai, pea "manavahē,

18a 3 Nifai 20:40;
T&F 128:19.
b Sione 16:33.
FFL Melinó.
19a Mōsaia 4:6.
b 2 Nifai 9:6–13.

21a 'Alamā 40:16–21.
23a Same 24:3–4;
1 Nifai 15:33–36;
T&F 76:50–70.
b FFL Mate, Fakasinó.
24a 2 Nifai 9:25–26;

T&F 137:7.
25a T&F 29:46; 137:10.
FFL Fakamo'ui—
Fakamo'ui 'o e fānaú.
26a Teut. 5:29;
Sēkope 6:9.

mo tetetete 'i he 'ao 'o e 'Otuá, he 'oku totonu ke mou tetetete; koe'uhí 'oku 'ikai huhu'í 'e he 'Eikí 'a e kakai 'oku ^bangatu'u kiate ia pea 'mate 'i he'enuu ngaahi angahalá; 'io, na'a mo kinautolu kotoa pē kuo nau mate 'i he'enuu ngaahi angahalá talu mei he kamata'anga 'o e māmaní, 'a ia kuo nau loto ke angatu'u ki he 'Otuá, 'a ia kuo nau 'ilo 'a e ngaahi fekau 'a e 'Otuá, kae 'ikai te nau tauhi ki aí; ko ^deni 'a kinautolu 'e ^e'ikai te nau kau 'i he 'uluaki toetu'ú.

27 Ko ia 'oku 'ikai koā ke totonu ke mou tetetete? Koe'uhí 'oku 'ikai hoko 'a e fakamo'uí ki ha taha pehē; he kuo 'ikai huhu'í 'e he 'Eikí ha taha pehē; 'io, 'oku 'ikai lava foki 'e he 'Eikí 'o huhu'í ha taha pehē; he 'oku 'ikai te ne lava 'o faka'ika-i'í ia; he 'oku 'ikai te ne lava 'o faka'ikai'í 'a e ngaahi fie ma'u 'a e ^afakamaau totonú.

28 Pea ko 'eni 'oku ou tala kiate kimoutolu 'e hokosia 'a e taimi 'a ia 'e ^afakahā ai 'a e fakamo'ui 'a e 'Eikí 'i he pule'anga, mo e fa'ahinga, mo e lea, mo e kakai fulipē.

29 'Io, 'e 'Eiki, 'e hiki hake 'e ho'o kau ^atangata le'ó 'a honau le'ó; pea 'i he le'ó pē taha te nau hiva fakataha; he te nau mamata 'aki honau matá, 'o ka toe foku-tu'u 'e he 'Eikí 'a Saione.

30 Ke pā mai 'i he fiefia, hiva fakataha, 'a kimoutolu 'a e

ngaahi potu lala 'o Selūsalemá; he kuo fakafiemalie'í 'e he 'Eikí 'a hono kakai, kuó ne huhu'í 'a Selūsalema.

31 Kuo fakahā 'e he 'Eikí 'a hono to'ukupu mā'oní'oní 'i he 'ao 'o e ngaahi pule'anga kotoa pē; pea 'e mamata 'e he ngaahi ngata'anga kotoa pē 'o māmaní ki he fakamo'ui 'a hotau 'Otuá.

 VAHE 16

'Oku huhu'í 'e he 'Otuá 'a e kakai kotoa pē mei honau tu'unga mole mo tō ki laló—Ko kinautolu 'oku anga-fakakakanó te nau 'i he tu'unga tatau pē 'o hangē kuo 'ikai ha huhu'í—'Oku fakahoko 'e Kalaisi 'a e toetu'u ki he mo'ui 'oku 'ikai hano ngata'angá pe ki he mala'ia 'oku 'ikai hano ngata'angá. Ta'u 148 K.M. nai.

PEA ko 'eni, na'e hoko 'o pehē 'i he hili hono lea 'aki 'e 'Apinetai 'a e ngaahi lea ní na'á ne mafao atu hono nimá 'o pehē: 'E hokosia 'a e taimi 'a ia 'e mamata ai 'a e kakai fulipē ki he ^afakamo'ui 'a e 'Eikí; 'a ia 'e lava ai 'e he pule'anga, mo e fa'ahinga, mo e lea, mo e kakai fulipē, 'o sio 'i he mata ki he mata mo ^bfakahā 'i he 'ao 'o e 'Otuá 'oku totonu 'a 'ene ngaahi fakamāú.

2 Pea 'e toki ^akapusi ki tu'a 'a e kau angahalá, pea 'e 'i ai ha'anau 'uhinga ke nau ngala, mo ^btangi, mo tangi lāulau, pea

26b 1 Nifai 2:21–24.

c 'Isikeli 18:26;

1 Nifai 15:32–33;

Molonai 10:26.

d 'Alamā 40:19.

e T&F 76:81–86.

27a 'Alamā 34:15–16; 42:1.

28a FFL Ngāue

Fakafai'efekau.

29a FFL Le'ó, Le'ohí.

16 1a FFL Fakamo'uí.

b Mōsaia 27:31.

2a T&F 63:53–54.

b Mātiu 13:41–42;

Luke 13:28;

'Alamā 40:13.

fenga'itaki honau nifó; pea 'e tupu 'eni 'i he 'ikai te nau fie tokanga mo talangofua ki he le'o 'o e 'Eikí; ko ia 'oku 'ikai huhu'í 'e he 'Eikí 'a kinautolu.

3 He 'oku nau ^aanga-fakakakano mo anga-fakatēvolo, pea 'oku ma'u 'e he ^btēvoló 'a e mālohi kiate kinautolu; 'io na'a mo e ngata motu'a ko ia na'a ne 'kākaa'i 'a 'etau 'uluaki ongo mātu'á, 'a ia ko e tupu'anga 'o 'ena ^ahingá; pea ko e tupu'anga 'o e hoko 'a e fa'ahinga kotoa 'o e tangatá 'o anga-fakakakano, mo fa'a holi kovi, mo anga-fakatēvolo, mo nau 'ilo 'a e koví mei he lelei, mo fakavaivai'í 'a kinautolu ki he tēvoló.

4 Ko ia na'e ^amole ai 'a e fa'ahinga kotoa 'o e tangatá; pea vakai, na'a nau mei mole ta'engata ka ne ta'e'oua hono huhu'í 'e he 'Otuá 'a hono kakaí mei honau tu'unga mole mo tō ki laló.

5 Kae manatu ko ia ia 'okú ne vilitaki 'i hono 'ulungāanga ^afakakakanó, pea 'okú ne fai atu 'i he ngaahi hala 'o e angahalá mo e angatu'u ki he 'Otuá, 'okú ne nofo ma'u 'i hono tu'unga tō ki laló pea 'oku ma'u 'e he tēvoló 'a e mālohi kotoa kiate ia. Ko ia, 'oku hangē ai na'e 'ikai fai ha ^bhuhu'í, pea ko e fili

ia ki he 'Otuá; pea ko e tēvoló ko e fili foki ia ki he 'Otuá.

6 Pea ko 'eni ka ne 'ikai ke hā'ele mai 'a Kalaisi ki he māmaní, ko 'eku lea ki he ngaahi me'a 'e hoko 'o ^ahangē kuo nau 'osi hokó, pehē kuo 'ikai ke 'i ai ha huhu'í.

7 Pea kapau kuo 'ikai toe tu'u 'a Kalaisi mei he pekiá, pe motuhi 'a e ngaahi ha'i 'o e maté ke 'oua na'a ikuna 'a fa'itoka, pea ke 'oua na'a 'i ai hano ^ahuhu 'o e maté, pehē kuo 'ikai ke 'i ai ha toetu'u.

8 Ka 'oku 'i ai ha ^atoetu'u, ko ia 'oku 'ikai ha ikuna 'a e fa'itoká, pea 'oku folo hifo 'a e huhu 'o e ^bmaté 'ia Kalaisi.

9 Ko ia 'a e ^amaama mo e mo'ui 'o e māmaní; 'io, ko ha maama 'oku 'ikai hano ngata'anga, 'a ia 'oku 'ikai lava 'o tāmate'i; 'io, kae 'uma'ā foki ha mo'ui 'a ia 'oku 'ikai hano ngata'anga, koe'uhi ke 'oua na'a toe 'i ai ha mate.

10 'Io na'a mo e sino fa'a-maté ni 'e 'ai 'e ia 'a e ^ata'e-fa'a-mate, pe 'e 'ai 'e he 'au'auhá ni 'a ta'e-fa'a-'au'auha, pea 'e 'omi ke ^btu'u 'i he fakamaau'anga 'o e 'Otuá, ke 'fakamāu'í 'e ia 'o fakatatau ki he'enau ngaahi ngāué pe 'oku lelei pe kovi ia—

11 Pea kapau 'oku lelei ia, te nau toe tu'u ki he mo'ui mo e

3a Kalētia 5:16–25;

Mōsaia 3:19.

FFL Tangata
Fakakakanó.

b 2 Nifai 9:8–9.

FFL Tēvoló.

c Sēnesi 3:1–13;

Mōsesi 4:5–19.

d FFL Hinga 'a 'Ātama
mo 'Ivī.

e 2 Nifai 2:17–18,

22–26.

4a 'Alamā 42:6–14.

5a 'Alamā 41:11.

FFL Anga-fakakakanó.

b FFL Huhu'í.

6a Mōsaia 3:13.

7a Hōsea 13:14;

Mōsaia 15:8, 20.

8a 'Alamā 42:15.

FFL Toetu'ú.

b 'Īsaia 25:8;

1 Kol. 15:54–55;

Molom. 7:5.

9a T&F 88:5–13.

FFL Maama 'o

Kalaisi.

10a 'Alamā 40:2.

FFL Mo'ui

Ta'e-fa'a-maté.

b FFL Fakamaau

Faka'osí.

c 'Alamā 41:3–6.

fiefia ^ata'engata; pea kapau 'oku kovi, te nau toe tu'u ki he mala'ia ^bta'engata, pea tukuange 'a kinautolu ki he tēvoló, 'a ia kuó ne pule'i 'a kinautolu, 'a ia ko e mala'ia—

12 Koe'uhi kuo nau 'a'eva 'o fakatatau ki honau lotó mo 'enau ngaahi holi fakakakanó; 'o 'ikai ui ki he 'Eikí lolotonga 'a e mafao atu hono to'ukupu 'o e ^aalo'ofá kiate kinautolú; he na'e mafao atu 'a e to'ukupu 'o e 'alo'ofá kiate kinautolu, ka na'e 'ikai te nau tali ia; na'e valoki'i 'a kinautolu koe'uhi ko 'enau ngaahi angahalá ka na'e 'ikai te nau fie tafoki mei ai; pea na'e fekau'i 'a kinautolu ke fakatomala ka na'e 'ikai te nau fakatomala.

13 Pea ko 'eni, 'ikai 'oku totonu ke mou tetetete pea fakatomala mei ho'omou ngaahi angahalá, pea manatu 'oku fou pea tu'unga pē 'ia Kalaisi homou fakamo'uí?

14 Ko ia, kapau 'oku mou akonaki 'aki 'a e ^afono 'a Mōsesé, ke mou akonaki foki ko e 'ata pē ia 'o e ngaahi me'a 'e hoko—

15 Akonaki kiate kinautolu 'oku fou mai 'a e huhu'í 'ia Kalaisi ko e 'Eikí, 'a ia ko e ^aTamai Ta'engata mo'oní. 'Ēmeni.

VAHE 17

'Oku tui 'a 'Alamā peá ne tohi 'a e ngaahi lea 'a 'Apinetai—'Oku mate 'a 'Apinetai 'i he afi—'Okú

ne kikite'i 'a e ngaahi mahaki mo e mate 'i he afi 'a kinautolu na'a nau fakapoongi iá. Ta'u 148 κ.μ. nai.

PEA ko 'eni na'e hoko 'o pehē 'i he faka'osi 'e 'Apinetai 'a e ngaahi lea ní, na'e fekau 'e he tu'í ke 'ave ia 'e he kau ^ataula'eikí pea fekau ke tāmata'e ia.

2 Ka na'e 'i ai ha toko taha 'iate kinautolu 'a ia ko hono hingoá ko ^aAlamā, 'a ia ko e hako foki ia 'o Nifai. Pea ko e tangata kei talavou ia, pea na'e ^btui ia ki he ngaahi lea kuo lea 'aki 'e 'Apinetai, he na'á ne 'ilo'i 'a e angahala kuo valoki'i ai 'a kinautolu 'e 'Apinetai; ko ia na'á ne kamata ke kole ki he tu'í ke 'oua te ne houhau kia 'Apinetai, kae tukuange ke ne 'alu fiemālie.

3 Ka na'e 'āsili ai 'a e houhau 'a e tu'í, 'o ne fekau ke kapusi ki tu'a 'a 'Alamā meiate kinautolu, 'o ne fekau atu ha'ane kau tamaio'eiki ke nau tuli ia koe'uhi ke nau tāmata'e ia.

4 Ka na'á ne hola mei honau 'aó 'o ne toitoi pea na'e 'ikai te nau 'ilo ia. Pea 'i he'ene toitoi 'i he ngaahi 'aho lahi na'á ne ^atohi 'a e ngaahi lea kotoa pē kuo lea 'aki 'e 'Apinetai.

5 Pea na'e hoko 'o pehē na'e fekau 'e he tu'í ke hanga 'e he'ene kau le'ó 'o kāpui 'a 'Apinetai 'o puke ia; pea na'a nau ha'i ia 'o lí ki he fale fakapōpulá.

6 Pea 'i he hili 'a e 'aho 'e tolu, kuó ne alea mo 'ene kau taula'eikí, na'á ne fekau ke toe 'omi ia ki hono 'aó.

11a FFL Mo'ui Ta'engatá.
b FFL Mala'ia.

12a FFL 'Alo'ofá.

14a FFL Fono 'a Mōsesé.

15a Mōsaia 3:8; 5:7;
'Eta 3:14.

17 1a Mōsaia 11:1, 5–6.

2a Mōsaia 23:6, 9–10.

FFL 'Alamā ko e Lahí.
b Mōsaia 26:15.

4a FFL Folofolá.

7 Pea pehē 'e ia kiate ia: 'E 'Apinetai, kuo mau 'ilo'i ha kovi ke tukuaki'i ai koe, pea 'oku totonu ke ke mate.

8 He kuó ke pehē 'e hā'ele hifo 'a e "Otuá tonu ki he lotolotonga 'o e fānau 'a e tangatá; pea ko 'eni, koe'uhi ko e me'á ni 'e tāmāte'i koe, tuku kehe 'o kapau te ke fakafoki 'a e ngaahi lea kotoa pē kuó ke lau'ikovi'i 'aki au mo hoku kakaí.

9 Pea na'e pehē 'e 'Apinetai kiate ia: 'Oku ou pehē kiate koe, 'e 'ikai te u fakafoki 'a e ngaahi lea 'a ia kuó u lea 'aki kiate koe 'a ia 'oku kau ki he kakai ní, he 'oku mo'oni ia; pea koe'uhi ke mou 'ilo ki honau mo'oni kuó u tuku ai ke u tō ki homou nimá.

10 'Io, pea te u kātaki pē 'o a'u ki he maté, ka 'e 'ikai te u faka'ikai'i 'a 'eku ngaahi leá, pea 'e tu'u ia ko ha fakamo'oni ke talatalaaki'i 'a kimoutolu. Pea kapau te mou tāmāte'i au, te mou lilingi ai 'a e toto "ta'ehalaia, pea 'e tu'u foki ia ko ha fakamo'oni ke talatalaaki'i 'a kimoutolu 'i he 'aho faka'osi.

11 Pea ko 'eni na'e meimei tukuange ia 'e he tu'i ko Noá, he na'á ne ilifia 'i he'ene leá; he na'á ne manavahē telia na'a tō 'a e ngaahi tautea 'a e 'Otuá kiate ia.

12 Ka na'e hiki hake 'a e le'o 'o e kau taula'eikí 'i he'enu 'itá, 'o kamata ke tukuaki'i ia, 'o pehē: Kuó ne lau'ikovi'i 'a e tu'í. Ko ia na'e fakatupu ai 'a e houhau 'o

e tu'í kiate ia, 'o ne tukuange ia koe'uhi ke tāmāte'i ia.

13 Pea na'e hoko 'o pehē na'a nau 'ave ia 'o ha'i, 'o nau haha hono kilí 'aki 'a e ngaahi ha'inga 'akau vela 'o a'u ki he'ene mate.

14 Pea ko 'eni 'i he kamata ke ne vela 'i he ngaahi uló 'o e afí, na'á ne kaila kiate kinautolu, 'o pehē:

15 Vakai, 'e hangē ko ho'omou fai kiate aú, 'e pehē hono ngaahi 'e homou hakó ke mamahi 'a e tokolahi 'i he ngaahi mamahi 'oku ou mamahi aí, 'io 'i he ngaahi mamahi 'o e "mate 'i he afí; pea 'e tupunga 'eni koe'uhi ko 'enu tui ki he fakamo'ui 'a e 'Eiki ko honau 'Otuá.

16 Pea 'e hoko 'o pehē 'e faka-mamahi'i 'a kimoutolu 'aki 'a e ngaahi fa'ahinga mahaki kotoa pē koe'uhi ko ho'omou ngaahi angahalá.

17 'Io, pea 'e "te'ia 'a kimoutolu mei he feitu'u kotoa pē, pea 'e tuli mo fakamovetevetea holo 'a kimoutolu, 'o hangē 'oku tuli 'a e ngaahi takanga monumanu iiki kaivaó 'e he fanga manu kaivao mo fekaí.

18 Pea 'i he 'aho ko iá, 'e ha'ao 'a kimoutolu, pea 'e ma'u 'a kimoutolu 'e he nima 'o homou ngaahi filí, pea te mou toki mamahi, 'o hangē ko 'eku mamahi 'i he ngaahi mamahi 'o e "mate 'i he afí.

19 'Oku pehē hono "sāuni 'e he 'Otuá kiate kinautolu 'oku faka'auha 'a hono kakaí. 'E 'Otuá, ke ke ma'u hoku laumālié.

8a Mōsaia 13:25, 33–34.

10a 'Alamā 60:13.

15a Mōsaia 13:9–10;

'Alamā 25:4–12.

17a Mōsaia 21:1–5, 13.

18a Mōsaia 19:18–20.

19a FFL Sāuní.

20 Pea ko 'eni, 'i he 'osi lea 'aki 'e 'Apinetai 'a e ngaahi lea ní, na'á ne tō, he kuó ne kātaki 'i 'a e mate 'i he afí; 'io, na'e tāmata'e i ia koe'uhi na'e 'ikai te ne faka-'ikai 'i 'a e ngaahi fekau 'a e 'Otuá, 'o ne fakama'u 'a hono mo'oni 'o 'ene ngaahi leá 'aki 'a 'ene pekiá.

VAHE 18

'Oku malanga fakafufū holo pē 'a 'Alamā—'Okú ne fakamatala 'i 'a e fuakava 'o e papitaisó peá ne fai papitaiso 'i he ngaahi vai 'o Molomoná—'Okú ne fokotu'u 'a e siasi 'o Kalaisí pea fakanofa ha kau taula'eiki—'Oku nau ngāue 'i pē honau tauhí mo ako 'i 'a e kakai—'Oku hola 'a 'Alamā mo hono kakai mei he kau tamaio'eiki 'a e tu 'i ko Noá ki he feitu'u maomaonganoá. Ta'u 147–145 K.M. nai.

PEA ko 'eni, na'e hoko 'o pehē ko 'Alamā, 'a ia kuó ne hola mei he kau tamaio'eiki 'a e tu 'i ko Noá, na'á ne fakatomala mei he'ene ngaahi angahalá mo e ngaahi hiá, 'o ne 'alu holo fakafufū 'i he kakai, 'o kamata ke akonaki 'aki 'a e ngaahi lea 'a 'Apinetai.

2 'Io, 'o kau ki he ngaahi me'a 'e hokó, pea fekau'aki foki mo e toetu'u 'o e maté, pea mo e "huhu 'i 'o e kakai, 'a ia 'e fakahoko 'i he ^bmāfimafi, mo e ngaahi mamahi, mo e pekia 'a Kalaisí, pea mo 'ene toetu'ú mo e hā'ele hake ki he langí.

3 Pea na'á ne akonaki 'i 'a kinautolu kotoa pē na'a nau fie fanongo ki he'ene leá. Pea na'á ne akonaki fakafufū kiate kinautolu, koe'uhi ke 'oua na'a 'afio 'i 'e he tu'í. Pea na'e tui 'a e tokolahi ki he'ene ngaahi leá.

4 Pea na'e hoko 'o pehē na'e 'alu atu 'a e kakai tokolahi ko ia na'e tui kiate iá ki ha "potu 'a ia na'e ui ko Molomona, 'a ia na'e fakahingoa 'e he tu'í, pea na'e tu'u ia 'i he ngaahi ngata'anga 'o e fonuá 'a ia kuo fonu 'i he ngaahi fa'ahita'u 'e ni'ihi 'o e ta'ú 'i he fanga manu kaivao.

5 Ko 'eni, na'e 'i Molomona ha matavai 'o e vai ma'a, pea na'e fa'a 'alu ki ai 'a 'Alamā, he na'e ofi ki he vai ha pupunga 'akau iiki, 'a ia na'á ne toitoi ai 'i he 'ahó mei he ngaahi kumi 'a e tu'í.

6 Pea na'e hoko 'o pehē ko e kakai tokolahi kotoa pē na'e tui kiate iá na'a nau 'alu ki ai ke fanongo ki he'ene ngaahi leá.

7 Pea na'e hoko 'o pehē na'e 'osi mei ai 'a e ngaahi 'aho lahi, kuo kātoa mai 'a e kakai tokolahi 'aupito ki he potu ko Molomoná, ke nau fanongo ki he ngaahi lea 'a 'Alamaá. 'Io, kuo fakataha mai 'a kinautolu kotoa pē na'e tui ki he'ene leá, ke nau fanongo kiate ia. Pea na'á ne "ako kiate kinautolu, mo ne malanga 'aki kiate kinautolu 'a e fakatomalá, mo e huhu'í, pea mo e tui ki he 'Eiki.

8 Pea na'e hoko 'o pehē na'á ne pehē kiate kinautolu: Vakai, ko

e vai 'eni 'o Molomoná (he na'e ui pehē ia), pea ko 'eni, ko e me'a 'i ho'omou "holi ke hū ki he ^bloto'ā sipi 'o e 'Otuá, pea ui 'a kimoutolu ko hono kakaí, pea 'oku mou 'loto ke fefua'aki 'a ho'omou ngaahi kavengá, koe'uhi ke nau ma'ama'a;

9 'Io, pea 'oku mou loto ke tangi fakataha mo kinautolu 'oku tangi; 'io, pea fakafiemālie'i 'a kinautolu 'oku 'aonga ki ai 'a e fakafiemālie, pea tu'u ko e kau "fakamo'oni 'o e 'Otuá 'i he taimi kotoa pē pea 'i he me'a kotoa pē, pea 'i he feitu'u kotoa pē te mou 'i ai, 'o a'u ki he mate, koe'uhi ke huhu'i 'a kimoutolu 'e he 'Otuá, pea mou kau fakataha mo kinautolu 'oku 'o e ^buluaki toetu'ú, koe'uhi ke mou ma'u 'a e 'mo'ui ta'engatá—

10 Ko 'eni 'oku ou pehē kiate kimoutolu, kapau ko e faka'amu 'eni 'o homou lotó, ko e hā ha'amou 'uhinga ke 'oua na'a "papitaiso 'a kimoutolu 'i he huafa 'o e 'Eikí, ko e fakamo'oni kiate ia kuo mou fai ha ^bfua-kava mo ia te mou tauhi kiate ia mo tauhi 'ene ngaahi fekaú, koe'uhi ke ne hua'i hifo 'a hono Laumālie 'o lahi 'aupito kiate kimoutolu?

11 Pea ko 'eni 'i he fanongo 'a e kakaí ki he ngaahi lea ní, na'a nau pasipasi honau nimá 'i he

fiefia, 'o nau kaila: Ko e faka'amu ia 'a homau lotó.

12 Pea ko 'eni, na'e hoko 'o pehē na'e 'ave 'e 'Alamā 'a Heilami, 'a ia ko e taha 'o kinautolu na'e fuofua tuí, 'o na 'alu 'o tu'u 'i he vai, 'o ne kaila, 'o pehē: 'E 'Eiki, ke ke lilingi hifo ho Laumālie ki ho'o tamaio'eikí, koe'uhi ke ne lava 'o fai 'a e ngāue ni 'i he loto-mā'oni'oni.

13 Pea kuó ne lea 'aki 'a e ngaahi leá ní, na'e 'iate ia 'a e "Laumālie 'o e 'Eikí, 'o ne pehē: 'E Heilami, 'oku ou ^bpapitaiso koe, 'i he'eku ma'u 'a e 'mafai mei he 'Otuá Māfimafí, ko ha fakamo'oni kuó ke fai ha fua-kava ke tauhi kiate ia 'o a'u ki ho'o mate 'i he sino fakamate-lie; pea tuku ke hua'i hifo 'a e Laumālie 'o e 'Eikí kiate koe; pea tuku ke ne foaki kiate koe 'a e mo'ui ta'engatá, 'i he "huhu'i 'a Kalaisí, 'a ia kuó ne teuteu talu mei hono 'ai 'a e "tu'unga 'o e māmānī.

14 Pea hili 'a e lea 'aki 'e 'Alamā 'a e ngaahi lea ní, na'e "fakangalo hifo 'a 'Alamā mo Heilami fakatou'osi 'i he loto vai; pea na'á na tu'u hake, 'o 'alu hake mei he loto vai 'i he fiefia, kuó na fonu 'i he Laumālie.

15 Pea na'e toe 'ave 'e 'Alamā mo ha tokotaha kehe, 'o ne 'alu hifo ki he vai ko hono tu'o ua, pea ne papitaiso ia 'o hangē ko

8a T&F 20:37.

b FFL Siasi 'o Sīsū Kalaisí.

c FFL 'Ofa Mamahí.

9a FFL Fakamo'oni, Ngāue Fakafaifekaú.

b Mōsaia 15:21–26.

c FFL Mo'ui Ta'engatá.

10a 2 Nifai 31:17.

FFL Papitaisó.

b FFL Fuakavá.

13a FFL Laumālie Mā'oni'oni.

b 3 Nifai 11:23–26;

T&F 20:72–74.

c TT 1:5.

FFL Lakanga

Fakataula'eikí.

d FFL Huhu'í.

e Mōsese 4:2; 5:9.

14a FFL Papitaiso—
Papitaiso 'i he fakaukú.

e 'uluakí, ka na'e 'ikai te ne toe fakangalo hifo 'e ia ia 'i he vai.

16 Pea na'e founga pehē 'ene papitaiso 'a e kakai kotoa pē na'a nau 'alu atu ki he potu ko Molomoná; pea ko e toko uangeau mā fā nai 'a honau tokolahí; 'io, pea na'e "papitaiso 'a kinautolu 'i he ngaahi vai 'o Molomoná, pea na'e fakafonu 'a kinautolu 'aki 'a e 'alo'ofa 'a e 'Otuá.

17 Pea na'e ui 'a kinautolu ko e siasi 'o e 'Otuá, pe ko e "siasi 'o Kalaisí, 'o fai atu mei he taimi ko iá. Pea na'e hoko 'o pehē 'ilonga 'a kinautolu na'e papitaiso 'i he mālohi mo e mafai 'o e 'Otuá na'e tānaki atu 'a kinautolu ki hono siasi.

18 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he ma'u 'e 'Alamā, 'a e "mafai mei he 'Otuá, na'á ne fakanofa ha kau taula'eiki; 'io, na'á ne fakanofa 'a e taula'eiki 'e toko taha ki he toko nimangofulu kotoa pē 'o kinautolu ke malanga kiate kinautolu, pea 'ako kiate kinautolu 'a e ngaahi me'a 'oku kau ki he pule'anga 'o e 'Otuá.

19 Pea na'á ne fekau kiate kinautolu ke 'oua na'a nau akonaki 'aki ha me'a ka ko e ngaahi me'a pē kuó ne akonaki 'akí, pea kuo lea 'aki 'e he ngutu 'o e kau palōfita mā'oni'oni.

20 'Io, na'á ne fekau foki kiate kinautolu ke 'oua na'a nau "malanga 'aki ha me'a ka ko e

fakatomala mo e tui ki he 'Eiki, 'a ia kuó ne huhu'i 'a hono kakaí.

21 Pea na'á ne fekau kiate kinautolu ke 'oua na'a 'i ai ha "fakakikihi 'iate kinautolu ka 'oku totonu ke nau sio ki mu'a 'i he loto pē 'b'taha, 'o ma'u 'a e tui pē taha mo e papitaiso pē taha, pea ke taha honau lotó 'i he 'uouongataha mo e fe'ofa'ofani.

22 Pea na'e pehē 'a 'ene fekau kiate kinautolu ke malangá. Pea na'e pehē 'a 'enau hoko ko e "fānau 'a e 'Otuá.

23 Pea na'á ne fekau kiate kinautolu ke nau tauhi 'a e 'aho "sāpaté, pea tauhi ia ke mā'oni'oni, pea ke nau fakafeta'i foki 'i he 'aho kotoa pē ki he 'Eiki ko honau 'Otuá.

24 Pea na'á ne fekau foki kiate kinautolu ko e kau taula'eiki kuó ne fakanofa ke nau "ngāue 'aki honau nima 'onautolú ke tauhi 'a kinautolu.

25 Pea na'e 'i ai 'a e 'aho 'e taha 'i he uike kotoa pē 'a ia na'e vahe'i ke nau fakataha ai ke akonaki ki he kakaí, pea "hū ki he 'Eiki ko honau 'Otuá, kae 'uma'ā foki, ke nau fakataha 'i he faingamālie kotoa pē te nau lavá.

26 Pea na'e fekau ke 'oua na'a fakafalala 'a e kau taula'eiki ki he kakaí ke ma'u mei ai hanau tauhi; ka ko e totongi ki he'enau ngāué ke nau ma'u 'a e "alo'ofa

16a Mōsaia 25:18.

b FFL 'Alo'ofá.

17a 3 Nifai 26:21; 27:3–8.

FFL Siasi 'o Sīsū
Kalaisí.

18a FFL Lakanga

Fakataula'eiki.

b FFL Ako'í.

20a T&F 15:6; 18:14–16.

21a 3 Nifai 11:28–30.

FFL Feke'ike'í.

b Mātiu 6:22;

T&F 88:67–68.

c FFL Uouongatahá.

22a Mōsaia 5:5–7;

Mōsese 6:64–68.

23a Mōsaia 13:16–19;

T&F 59:9–12.

24a Ngāue 20:33–35;

Mōsaia 27:3–5;

'Alamā 1:26.

25a FFL Hū.

26a FFL 'Alo'ofá.

‘a e ‘Otuá, koe‘uhi ke nau tupu-
laki ‘o mālohi ‘i he Laumālié,
pea ma‘u ‘a e ^b‘ilo ‘o e ‘Otuá,
koe‘uhi ke nau akonaki ‘i he mā-
lohi mo e mafai mei he ‘Otuá.

27 Pea na‘e toe fekau ‘e ‘Alamā
ke foaki ‘e he kakai ‘o e siasí
mei he‘enau koloá, ko e tangata
“taki taha ‘o fakatatau ki he
me‘a ‘okú ne ma‘ú; kapau ‘okú
ne ma‘u ‘o lahi ange ‘oku
totonu ke ne foaki ‘o lahi ange;
ka ‘e totonu ke si‘isi‘i meiate ia
‘okú ne ma‘u si‘isi‘i; pea foaki
kiate ia ‘oku ‘ikai te ne ma‘ú.

28 Pea ke pehē ‘a ‘enau foaki
mei he‘enau ngaahi koloá ‘i
honau loto-tau‘atāina mo e
ngaahi holi lelei ki he ‘Otuá,
pea ki he kau taula‘eiki ‘oku
masivá, ‘io, pea ki he kakai
masiva mo tēlefua kotoa pē.

29 Pea na‘á ne lea ‘aki ‘eni
kiate kinautolu ‘i hono fekau‘i
ia ‘e he ‘Otuá, pea na‘a nau
“a‘eva angatonu ‘i he ‘ao ‘o e
‘Otuá, ‘o nau ^bfefoaki‘aki ‘a e
me‘a fakatu‘asino mo e me‘a
fakalaumālie fakatou‘osi, ‘o
fakatatau ki he ngaahi me‘a
na‘a nau masiva ai mo fie ma‘ú.

30 Pea ko ‘eni na‘e hoko ‘o pehē
na‘e fai kotoa ‘eni ‘i Molomona,
‘io, ‘o ofi ki he ngaahi “vai ‘o
Molomoná, ‘i he vao na‘e ofi ki
he ngaahi vai ‘o Molomoná; ‘io,
‘a e potu ‘o Molomoná, ‘a e
ngaahi vai ‘o Molomoná, ‘a e
vao ‘o Molomoná, hono ‘ikai
faka‘ofu‘ofa ia ki he mata ‘o
kinautolu na‘a nau ma‘u ai ‘a e
‘ilo ki honau Huhu‘i; ‘io, pea

hono ‘ikai monū‘ia ‘a kinautolu,
he te nau hiva mo fakafeta‘i
kiate ia ‘o ta‘engata.

31 Pea na‘e fai ‘a e ngaahi me‘á
ni ‘i he ngaahi “ngata‘anga ‘o e
fonuá, koe‘uhi ke ‘oua na‘a
‘afio‘i ia ‘e he tu‘í.

32 Kae vakai, na‘e hoko ‘o pehē
‘i he ‘afio ‘e he tu‘í ki ha fe‘alu‘aki
‘i he kakai, na‘á ne fekau atu ‘a
‘ene kau tamaio‘eiki ke matakí‘i
‘a kinautolu. Ko ia ‘i he ‘aho
na‘a nau lolotonga fakataha ai
ke fanongo ki he folofola ‘a
e ‘Eiki na‘e tala na‘e ‘ilo‘i ai ‘a
kinautolu ‘e he tu‘í.

33 Pea ko ‘eni na‘e folofola ‘a e
tu‘í ‘oku fakalanga ‘e ‘Alamā ‘a
e kakai ke angatu‘u kiate ia; ko
ia na‘á ne fekau atu ‘a ‘ene kau
taú ke faka‘auha ‘a kinautolu.

34 Pea na‘e hoko ‘o pehē na‘e
“fakatokanga kia ‘Alamā mo e
kakai ‘o e ‘Eiki ‘oku ha‘u ‘a e kau
tau ‘a e tu‘í; ko ia na‘a nau ‘ave
honau ngaahi fale fehikitaki mo
honau ngaahi fāmilí ‘o nau hiki
ki he feitu‘u maomaonganoá.

35 Pea ko honau tokolahi ko e
toko fāngeau nimangofulu nai.

VAHE 19

*‘Oku feinga ‘a Kitione ke fakapoongi
‘a e Tu‘i ko Noá—‘Oku ‘ohofi ‘e he
kau Leimaná ‘a e fonuá—‘Oku
pekia ‘a e tu‘i ko Noá ‘i he afi—
‘Oku pule ‘a Limihai ko e tu‘i faka-
ongoongo. Ta‘u 145–121 K.M. nai.*

PEA na‘e hoko ‘o pehē na‘e liu
mai ‘a e kau tau ‘a e tu‘í, kuo

26b FFL ‘Iló.

27a Ngāue 2:44–45;

4 Nifai 1:3.

29a FFL ‘A‘eva, ‘A‘eva mo
e ‘Otuá.

b FFL Uelofea.

30a Mōsaia 26:15.

31a Mōsaia 18:4.

34a Mōsaia 23:1.

nau kumi ta'e'aonga ki he kakai 'o e 'Eikí.

2 Pea ko 'eni vakai, na'e tokosi'i 'a e kau tau 'a e tu'í, ko e me'a 'i hono fakatokosi'í, pea na'e tupu ha mavahevahe 'i hono toe 'o e kakai.

3 Pea na'e kamata 'e he fa'ahi tokosi'i angé ha ngaahi lea fakamanamana ki he tu'í, pea na'e tupu ha fu'u fakakikihi lahi 'iate kinautolu.

4 Pea ko 'eni na'e 'iate kinautolu ha tangata ko hono hingoá ko Kitione, pea ko ha tangata sino mālohi ia pea ko ha fili ia ki he tu'í, ko ia na'á ne unuhi ai 'ene heletaá, 'o ne fuakava 'i he'ene 'itá te ne tāmata'i 'a e tu'í.

5 Pea na'e hoko 'o pehē na'á ne tau mo e tu'í; pea 'i he vakai 'e he tu'í 'oku ofi ke ne ikuna'i iá, na'á ne hola 'o lele 'o kaka hake ki he funga "taua 'a ia na'e ofi ki he tempalé.

6 Pea na'e tuli ia 'e Kitione, pea ne kamata ke kaka hake 'i he tauá ke tāmata'i 'a e tu'í, pea na'e 'afio takai 'a e tu'í ki he fonua ko Semeloní, pea vakai, na'e 'i loto 'i he ngaahi ngata-anga fonuá 'a e kau tau 'a e kau Leimaná.

7 Pea ko 'eni na'e kaila 'a e tu'í 'i he mamahi 'a hono laumālié, 'o ne pehē: 'E Kitione, fakamo'ui au, he kuo 'oho mai kiate kitautolu 'a e kau Leimaná, pea te nau faka'auha 'a kitautolu; 'io, te nau faka'auha 'a hoku kakai.

8 Ka ko 'eni na'e 'ikai ke tokanga lahi 'a e tu'í ki hono

kakai 'o hangē ko 'ene tokanga ki he'ene mo'ui 'a'aná; ka neongo iá, na'e fakamo'ui ia 'e Kitione.

9 Pea na'e fekau 'e he tu'í ki he kakai ke nau hola mei he kau Leimaná, pea na'á ne mu'omu'a ia 'iate kinautolu, 'o nau hola ki he feitu'u maomaonganoá mo honau kakai fefiné mo 'enau fānaú.

10 Pea na'e hoko 'o pehē na'e tuli 'a kinautolu 'e he kau Leimaná, 'o ma'u 'a kinautolu, 'o kamata ke tāmata'i 'a kinautolu.

11 Pea na'e hoko 'o pehē na'e fekau 'e he tu'í kiate kinautolu ke li'aki 'e he kau tangata kotoa pē 'a honau ngaahi uai'í mo 'enau fānaú, pea hola mei he kau Leimaná.

12 Ko 'eni na'e 'i ai 'a e tokolahi na'e 'ikai fie li'aki 'a kinautolu, ka na'a nau fie nofo 'o mate fakataha mo kinautolu. Pea na'e li'aki 'e hono toé 'a honau ngaahi uai'í mo 'enau fānaú ka nau hola.

13 Pea na'e hoko 'o pehē ko kinautolu na'e nofo mo honau ngaahi uai'í mo 'enau fānaú na'a nau fekau ke 'alu atu honau ngaahi 'ofefine hoihoifua 'o kole ki he kau Leimaná ke 'oua na'a nau tāmata'i 'a kinautolu.

14 Pea na'e hoko 'o pehē na'e 'ofa mamahi kiate kinautolu 'a e kau Leimaná, he na'a nau sai'ia 'i he hoihoifua 'o honau kakai fefiné.

15 Ko ia na'e fakamo'ui ai 'a kinautolu 'e he kau Leimaná, 'o nau puke pōpula 'a kinautolu

pea nau toe 'ave 'a kinautolu ki he fonua ko Nīfaí, pea fakangofua 'a kinautolu ke nau ma'u 'a e fonuá 'o kapau te nau tukuange 'a e tu'i ko Noá ki he nima 'o e kau Leimaná, pea tukuange 'enau koloá, 'io, ko hono vaeua 'o 'enau me'a kotoa pē 'oku nau ma'u, ko e vaeua 'o 'enau koulá, mo 'enau silivá, mo 'enau ngaahi me'a mahu'inga kotoa pē, pea 'e pehē ha'anau totongi tukuhau ki he tu'i 'o e kau Leimaná mei he ta'u ki he ta'u.

16 Pea ko 'eni na'e 'i ai 'a e tokotaha 'o e ngaahi 'alo 'o e tu'i 'iate kinautolu na'e puké, 'a ia ko hono hingoá ko "Limihai.

17 Pea ko 'eni na'e faka'amu 'a Limihai ke 'oua 'e tāmāte'i 'a 'ene tamaí; neongo iá, na'e 'ikai ke ta'e'ilo 'a Limihai ki he ngaahi angahala 'a 'ene tamaí, he ko ha tangata angatonu ia.

18 Pea na'e hoko 'o pehē na'e fekau atu 'e Kitioné ha kau tangata ke nau 'alu fakafufū ki he feitu'u maomaonganoá, 'o kumi ki he tu'i mo kinautolu na'e 'iate iá. Pea na'e hoko 'o pehē na'a nau fetaulaki mo e kakaí 'i he feitu'u maomaonganoá, 'a kinautolu kotoa pē tuku kehe pē 'a e tu'i mo 'ene kau taula'eikí.

19 Ko 'eni kuo nau fuakava 'i honau lotó ke nau foki ki he fonua ko Nīfaí, pea ka 'iloange kuo tāmāte'i honau ngaahi uaifí mo 'enau fānaú, pea mo kinautolu foki kuo nofo mo kinautolú, pehē te nau feinga ke sauni ki

ai, pea mate fakataha foki mo kinautolu.

20 Pea na'e fekau kiate kinautolu 'e he tu'i ke 'oua te nau foki; pea na'a nau 'ita ki he tu'i, 'o nau fakamama'i ia, 'io, 'o a'u ki he'ene "mate 'i he afí.

21 Pea na'a nau 'ai ke puke foki mo e kau taula'eikí 'o tāmāte'i 'a kinautolu, ka na'a nau hola meiate kinautolu.

22 Pea na'e hoko 'o pehē na'a nau teuteu ke foki atu ki he fonua ko Nīfaí, pea nau fetaulaki mo e kau tangata 'a Kitioné. Pea na'e fakahā kiate kinautolu 'e he kau tangata 'a Kitioné 'a e ngaahi me'a kotoa pē kuo hoko ki honau ngaahi uaifí mo 'enau fānaú; pea mo hono fakangofua kinautolu 'e he kau Leimaná ke nau ma'u 'a e fonuá 'i he'enu totongi ha tukuhau 'a ia ko e vaeua 'o e ngaahi me'a kotoa pē 'oku nau ma'ú.

23 Pea na'e fakahā 'e he kakaí ki he kau tangata 'a Kitioné, kuo nau tāmāte'i 'a e tu'i, pea kuo hola meiate kinautolu 'a 'ene kau taula'eikí ki ha potu mama'o ange 'i he loto feitu'u maomaonganoá.

24 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he hili 'a 'enau fe'iloakí, na'a nau foki ki he fonua ko Nīfaí 'i he fiefia, koe'uhi kuo 'ikai ke tāmāte'i honau ngaahi uaifí mo 'enau fānaú; pea nau fakahā kia Kitioné 'a e me'a kuo nau fai ki he tu'i.

25 Pea na'e hoko 'o pehē na'e fai 'e he tu'i 'o e kau Leimaná ha "fuakava kiate kinautolu, 'e 'ikai

tāmate'i 'a kinautolu 'e hono kakaí.

26 Kae 'uma'ā foki mo Limihai, ko e 'alo 'o e tu'í, kuo tuku kiate ia 'a e pule "e he kakaí, na'á ne fai ha fuakava ki he tu'í 'o e kau Leimaná ke totongi 'e hono kakaí 'a e tukuhau kiate ia, 'a ia ko e vaeua 'o e me'a kotoa pē 'oku nau ma'ú.

27 Pea na'e hoko 'o pehē na'e kamata 'e Limihai ke langa hake 'a e pule'angá pea ke fokotu'u mo e melinó 'i hono kakaí.

28 Pea na'e fokotu'u 'e he tu'í 'o e kau Leimaná ha kau le'o ke nofo takatakai 'i he fonuá, koe'uhi ke ta'ofi 'a e kakai 'o Limihai 'i he fonuá, koe'uhi ke 'oua te nau 'alu ki he feitu'u maomaonganoá; pea na'á ne tauhi 'ene kau le'ó 'aki 'a e tukuhau na'á ne ma'u mei he kau Nifai.

29 Pea ko 'eni na'e 'i he tu'í ko Limihai ma'u ai pē 'a e melino 'i hono pule'angá 'i he ta'u 'e ua, pea na'e 'ikai feinga 'a e kau Leimaná ke fakamamahi 'i pe faka'auha 'a kinautolu.

VAHE 20

'Oku 'ave fakamālohi 'a e ngaahi 'ofefine 'e ní'ihí 'o e kau Leimaná 'e he kau taula'eiki 'a Noa—'Oku ha'u 'a e kau Leimaná 'o tau'í 'a Limihai mo hono kakaí—'Oku teke'í 'a e kau Leimaná mo fakafie-mālie'í 'a kinautolu. Ta'u 145–123 K.M. nai.

Ko 'eni na'e 'i ai ha potu 'i Semeloni 'a ia na'e fa'a fakataha

ai 'a e ngaahi 'ofefine 'o e kau Leimaná 'o hiva, mo me'e, pea fakafiefia'i 'a kinautolu.

2 Pea na'e hoko 'o pehē na'e 'i ai 'a e 'aho 'e taha na'e fakataha ha ní'ihí tokosi'í 'o kinautolu ke nau hiva mo me'e.

3 Pea ko 'eni ko e kau taula'eiki 'a e tu'í ko Noá, ko e me'a 'i he'enu mā ke foki ki he kolo ko Nifai, 'io, kae 'uma'ā foki 'enu manavahē na'a tāmate'i 'a kinautolu 'e he kakaí, ko ia na'e 'ikai te nau foki ki honau ngaahi uaifí mo 'enu fānaú.

4 Pea 'i he'enu tatali 'i he feitu'u maomaonganoá, pea hili 'enu 'ilo'i 'a e ngaahi 'ofefine 'o e kau Leimaná, na'a nau toitoi 'o fakasiosio 'a kinautolu;

5 Pea kuo fakataha mai hanau tokosi'í pē ke me'e, pea nau fe'ohofi atu mei honau ngaahi toitoi'angá 'o nau puke mo 'ave 'a kinautolu ki he feitu'u maomaonganoá; 'io, na'a nau 'ave 'a e toko uofulu mā fā 'o e ngaahi 'ofefine 'o e kau Leimaná ki he feitu'u maomaonganoá.

6 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he 'ilo'i 'e he kau Leimaná kuo 'ikai 'iloa 'a honau ngaahi 'ofefine, na'a nau 'ita ki he kakai 'o Limihai, he na'a nau mahalo kuo fai ia 'e he kakai 'o Limihai.

7 Ko ia na'a nau fekau atu 'enu ngaahi kau taú; 'io, na'a mo e tu'í na'á ne taki 'a hono kakaí; pea na'a nau 'alu atu ki he fonua ko Nifai ke faka'auha 'a e kakai 'o Limihai.

8 Pea ko 'eni na'e 'ilo'i 'a kinautolu 'e Limihai mei he tauá,

‘io, na‘á ne ‘ilo‘i ‘a ‘enau ngaahi teuteu kotoa ki he taú; ko ia na‘á ne tãnaki fakataha ‘a hono kakaí, mo toka ‘a e malumu kiate kinautolu ‘i he ngaahi ngoué mo e ngaahi vaó.

9 Pea na‘e hoko ‘o pehē ‘i he a‘u mai ‘a e kau Leimaná, na‘e kamata ke ‘ohofi ‘a kinautolu ‘e he kakai ‘o Limihaí mei honau ngaahi toitoi‘angá, ‘o nau kamata ke tãmate‘i ‘a kinautolu.

10 Pea na‘e hoko ‘o pehē na‘e faka‘au ‘o fu‘u lahi ‘aupito ‘a e taú, he na‘a nau tau ‘o hangē ko e fanga laione ki he me‘a kuo nau pō.

11 Pea na‘e hoko ‘o pehē na‘e kamata ke teke‘i atu ‘e he kakai ‘o Limihaí ‘a e kau Leimaná meiate kinautolu; ka na‘e ‘ikai ke a‘u honau tokolahí ki hono vaeua ‘o e tokolahi ‘o e kau Leimaná. Ka na‘a nau ‘a tau koe‘uhi ko ‘enau mo‘uí, mo honau ngaahi uafí, mo ‘enau fãnau; ko ia na‘a nau fai ‘aki honau tũkingatá pea nau tau ‘o hangē ko e fanga talãkoni.

12 Pea na‘e hoko ‘o pehē na‘a nau ‘ilo‘i ‘a e tu‘i ‘o e kau Leimaná fakataha mo honau kakai maté; ka na‘e ‘ikai mate ia, ka kuo kafo, pea tuku ia ‘i he keleké, ko e me‘a ‘i he fu‘u vave ‘aupito ‘o e hola ‘a hono kakaí.

13 Pea na‘a nau ‘ave ia ‘o nono‘o hono ngaahi kafó, ‘o nau ‘omi ia ki he ‘ao ‘o Limihaí, ‘o pehē: Vakai, ko e tu‘i ‘eni ‘o e kau Leimaná; kuo kafo ia pea tō fakataha mo honau kakai maté, pea kuo nau tuku ia; pea

vakai, kuo mau ‘omi ia ki ho ‘aó; pea ko ‘eni tau tãmate‘i ia.

14 Ka na‘e pehē ‘e Limihai kiate kinautolu: ‘Oua te mou tãmate‘i ia, ka mou ‘omi ia ki heni ke u mamata kiate ia. Pea na‘a nau ‘omi ia. Pea na‘e pehē ‘e Limihai kiate ia: Ko e hã hono ‘uhinga ‘o ho‘omou ō mai ke tau mo hoku kakaí? Vakai, kuo ‘ikai ke mau-mau‘i ‘e hoku kakaí ‘a e “fuakava na‘á ku fai mo kimoutolú; ko ia, ko e hã te ke maumau‘i ai ‘a e fuakava na‘á ke fai ki hoku kakaí?

15 Pea ko ‘eni na‘e folofola ange ‘a e tu‘i: Kuó u maumau‘i ‘a e fuakavá koe‘uhi na‘e ‘ave ‘e ho kakaí ‘a e ngaahi ‘ofefine ‘o hoku kakaí; ko ia, na‘á ku fekau ai ‘i hoku ‘itá ki hoku kakaí ke nau ō mai ‘o tau‘i ‘a ho kakaí.

16 Pea ko ‘eni kuo ‘ikai fanongo ‘e Limihai ‘i ha me‘a ‘o kau ki he me‘á ni; ko ia na‘á ne pehē ange: Te u fakatotolo ‘i hoku kakaí pea ‘ilonga ia kuó ne fai ‘a e me‘a ní te ne mate. Ko ia na‘á ne fekau ke fai ha fakatotolo ‘i hono kakaí.

17 Pea ‘i he fanongo ‘a ^aKitione ki he ngaahi me‘a ní, pea ko e me‘a ‘i he‘ene hoko ko e ‘eikitau ‘a e tu‘i, na‘á ne ‘alu atu ‘o ne pehē ange ki he tu‘i: ‘Oku ou kole ke ke tatali sí‘i, pea ‘oua na‘á ke fakatotolo ‘i he kakaí ni, pea ‘oua na‘a tukuaki‘i ‘a kinautolu ‘i he me‘á ni.

18 He ‘oku ‘ikai te ke manatu‘i ‘a e kau taula‘eiki ‘a ho‘o tamaí, ‘a ia na‘e feinga ‘a e kakaí ni ke faka‘auhá? ‘Ikai ‘oku nau ‘i

he feitu‘u maomaonganoá? Pea ‘ikai ko kinautolu ko e fa‘ahinga kuo nau kaiha‘asi ‘a e ngaahi ‘ofefine ‘o e kau Leimaná?

19 Pea ko ‘eni, vakai, fakahā ki he tu‘í ‘a e ngaahi me‘á ni ke ne fakahā ia ki hono kakaí koe‘uhi ke nau loto-fiemālie kiate kitautolu; he vakai, ‘oku nau lolotonga teuteu ke ‘oho mai kiate kitautolu; pea vakai foki ‘oku tau tokosí‘i pē.

20 Pea vakai, ‘oku nau ha‘u mo ‘enau fu‘u kau tau tokolahí; pea kapau ‘e ‘ikai fakafiemālie‘i ‘e he tu‘í honau lotó kiate kitautolu kuo pau ke tau mate.

21 He ‘ikai kuo “fakahoko ‘a e ngaahi lea ‘a ‘Apinetaí, ‘a ia na‘á ne kikite ‘aki kiate kitautolú—pea kuo tupunga ‘eni kotoa koe‘uhi na‘e ‘ikai te tau tokanga mo talangofua ki he ngaahi folofola ‘a e ‘Eikí, ‘o tafoki mei he‘etau ngaahi angahalá?

22 Pea ko ‘eni tau fakafiemālie‘i ‘a e tu‘í, pea tau fakahoko ‘a e fuakava kuo tau fai kiate iá; he ‘oku lelei ange ke tau nofo pōpula ‘i he mole meiate kitautolu ‘a ‘etau mo‘uí; ko ia, tau ta‘ofi ‘a e lilingi ‘o e fu‘u toto lahi pehē.

23 Pea na‘e fakahā foki ‘e Limihai ki he tu‘í ‘a e ngaahi me‘a kotoa pē na‘e kau ki he‘ene tamaí, mo e kau ‘taula‘eiki kuo hola ki he feitu‘u maomaonganoá, ‘o ne tukuakí‘i hono ‘ave ‘o honau ngaahi ‘ofefiné kiate kinautolu.

24 Pea na‘e hoko ‘o pehē na‘e fiemālie ‘a e tu‘í ki hono kakaí;

‘o ne pehē kiate kinautolu: Tau ō ta‘e-mahafu ke fetaulakí mo hoku kakaí; pea ‘oku ou faka-papau atu kiate kimoutolu ‘i ha fuakava ‘e ‘ikai tāmata‘i ‘a ho kakaí ‘e hoku kakaí.

25 Pea na‘e hoko ‘o pehē na‘a nau muimui ‘i he tu‘í, ‘o nau ‘alu atu ta‘e-mahafu ke fetaulakí mo e kau Leimaná. Pea na‘e hoko ‘o pehē na‘a nau fetaulakí mo e kau Leimaná; pea na‘e tōmape‘e hifo ‘a e tu‘í ‘o e kau Leimaná ‘i honau ‘aó, ‘o ne tautapa koe‘uhi ko e kakaí ‘o Limihai.

26 Pea ‘i he mamata ‘a e kau Leimaná ki he kakaí ‘o Limihai ‘oku ‘ikai ha‘anau mahafú, na‘a nau “ofa mamahi kiate kinautolu, ‘o nau fiemālie ki ai, pea nau foki mo honau tu‘í ‘i he melino ki honau fonua ‘onautolú.

VAHE 21

‘Oku ‘ohofi ‘a e kakaí ‘o Limihai mo ikuna‘i ‘e he kau Leimaná—‘Oku fetaulakí ‘a e kakaí ‘o Limihai mo Āmoni pea ‘oku fakaului ‘a kinautolu—‘Oku nau fakahā kia Āmoni ‘a e ngaahi peleti ‘e uofulu mā fā ‘a e kau Sēletí. Ta‘u 122–121 K.M. nai.

PEA na‘e hoko ‘o pehē na‘e liu mai ‘a Limihai mo hono kakaí ki he kolo ko Nifaí, ‘o nau kamata ke toe nofo melino ‘i he fonuá.

2 Pea na‘e hoko ‘o pehē na‘e hili ha ngaahi ‘aho lahi, na‘e toe tupu hake ‘a e ‘ita ‘i he kau Leimaná ki he kau Nifaí, ‘o nau kamata ke ō mai ki he ngaahi ngata‘anga ‘o e fonua takatakáí.

3 Ka na'e 'ikai te nau fie tāmāte'i 'a kinautolu, koe'uhi ko e fuakava kuo fai 'e honau tu'i kia Limihaí; ka na'a nau sipi'i 'a kinautolu 'i honau "kou'ahé, mo pule kiate kinautolu; 'o nau kamata ke hilifaki 'a e ngaahi ^bkavenga mamafa ki honau tu'á, pea angi 'a kinautolu 'o hangē ko 'enau angi ha 'asi'oku noá —

4 'Io, na'e fai 'eni kotoa koe'uhí ke fakahoko 'a e folofola 'a e 'Eikí.

5 Pea ko 'eni na'e lahi 'aupito 'a e ngaahi faingata'a'ia 'o e kau Nīfaí, pea na'e 'ikai ha founa te nau lava ai ke faka'atā 'a kinautolu mei honau nimá, he kuo 'ākilotoa 'a kinautolu 'e he kau Leimaná 'i he tafa'aki kotoa pē.

6 Pea na'e hoko 'o pehē na'e kamata ke lāunga 'a e kakaí ki he tu'í koe'uhi ko honau ngaahi faingata'a'ia; pea na'a nau kamata ke faka'amu ke nau 'alu atu kiate kinautolu ke nau tau. Pea nau fakakina'i 'a e tu'í 'o fu'u lahi 'aupito 'i he'enau ngaahi lāungá; ko ia na'á ne tuku kiate kinautolu ke nau fai 'o fakatatau ki he'enau ngaahi holí.

7 Pea na'a nau toe tānaki fakataha mai 'a kinautolu, 'o tui honau teunga taú, pea nau 'alu atu ke tau mo e kau Leimaná ke teke'i 'a kinautolu mei honau fonuá.

8 Pea na'e hoko 'o pehē na'e ikuna 'a kinautolu 'e he kau Leimaná, 'o nau teke'i fakaholomui 'a kinautolu, mo tāmāte'i honau tokolahi.

9 Pea ko 'eni na'e 'i ai 'a e fu'u

"tangi mo e tangi lāulau lahi 'i he kakai 'o Limihaí, ko e tangi 'a e uitoú koe'uhi ko hono husepānití, ko e ngaahi fohá mo e ngaahi 'ofefiné koe'uhi ko 'enau tamaí, mo e ngaahi tokouá koe'uhi ko honau ngaahi tokouá.

10 Ko 'eni na'e tokolahi 'a e kau uitou 'i he fonuá, pea na'a nau tangi lahi mei he 'aho ki he 'aho, he kuo tō ha fu'u ilifia lahi 'i he kau Leimaná kiate kinautolu.

11 Pea na'e hoko 'o pehē na'e hanga 'e he'enau tangi ta'etukú 'o fakalanga 'i hono toe 'o e kakai 'o Limihaí ha 'ita ki he kau Leimaná; pea na'a nau toe 'alu atu ke tau, ka na'e toe teke'i fakaholomui 'a kinautolu, pea na'e mole ai honau tokolahi.

12 'Io, na'a nau 'alu atu ko hono tu'ō tolu, pea nau toe mamahi 'i he founa tatau pē; pea ko e fa'ahinga na'e 'ikai ke toó na'a nau liu mai ki he kolo ko Nīfaí.

13 Pea na'a nau fakavaivai'i 'a kinautolu 'o a'u ki he efú, 'o nau fakatōkilalo ki he ha'amonga 'o e nofo pōpulá, 'o nau tuku ke taa'i, mo tulifano holo, mo fakakavenga'i 'a kinautolu 'o fakatatau mo e loto 'o honau ngaahi filí.

14 Pea na'a nau "fakavaivai'i 'a kinautolu 'o a'u ki he fu'u loto-fakatōkilalo lahi; pea nau tangi lahi 'aupito ki he 'Otuá; 'io, na'a mo e 'ahó hono kotoa na'a nau tangi ai ki honau 'Otuá ke ne fakahaofi 'a kinautolu mei honau ngaahi faingata'a'ia.

15 Pea ko 'eni na'e fakatuotuai

'e he 'Eikí ke "afio ki he'enua tangí koe'uhi ko 'enua ngaahi angahalá; kae kehe na'e 'afio pē 'a e 'Eiki ki he'enua ngaahi tangí, 'o ne kamata ke fakamolú 'a e loto 'o e kau Leimaná, pea nau kamata ke fakama'ama'a 'a 'enua ngaahi kavengá; ka na'e 'ikai finangalo 'a e 'Eikí ke faka'atā 'a kinautolu mei he nofo pōpulá.

16 Pea na'e hoko 'o pehē na'a nau faka'au ke tu'umālie māmālie 'i he fonuá, 'o nau kamata ke ngoue'i 'a e kēlení 'o lahi ange, pea mo e ngaahi takanga monumanu iiki mo e ngaahi takanga monumanu lalahi, pea na'e 'ikai te nau faingata'a'ia 'i he fiekaiaí.

17 Ka na'e tokolahi 'aupito 'a e kakai fefiné, 'o nau tokolahi ange 'i he kakai tangatá; ko ia, na'e fekau ai 'e he tu'í ko Limihaí ke "foaki 'e he tangata taki taha ha me'a ke tauhi 'aki 'a e kau b'uitoú, pea mo 'enua fānaú, koe'uhi ke 'oua na'a nau mate 'i he fiekaiaí; pea nau fai 'eni koe'uhi ko honau tokolahi kuo maté.

18 Ko 'eni na'e nofo fakataha 'a e kakai 'o Limihaí 'i he potu pē taha 'o fakatatau ki he'enua lavá, 'o nau malu'i 'enua kēlení mo 'enua ngaahi takanga monumanu íkí.

19 Pea na'e manavahē 'a e tu'í ke ne 'alu ki tu'a 'i he ngaahi 'ā 'o e koló, tuku kehe 'o ka ne ka 'alu fakataha mo 'ene kau le'ó, ko e manavahē telia na'á ne tō 'i ha founga ki he nima 'o e kau Leimaná.

20 Pea na'á ne fekau ke le'ohi

'e hono kakaí 'a e fonua takatakaí, na'a 'iloange kuo nau lava 'o puke 'a e kau taula'eiki 'a ia na'e hola ki he feitu'u maomaonganoá, 'a ia kuo nau kaiha'asi 'a e ngaahi "ofefine 'o e kau Leimaná, pea fakatupu hono fai 'o e fu'u faka'auha lahi pehē kiate kinautolú.

21 He na'a nau fie puke 'a kinautolu ke nau tautea'i 'a kinautolu; he kuo nau hū ki he fonua ko Nifai 'i he po'ulí, 'o fetuku 'a 'enua kēlení mo e kongala'hi 'o 'enua ngaahi me'a mahu'ingá; ko ia na'a nau lamalama ke ma'u 'a kinautolu.

22 Pea na'e hoko 'o pehē na'e 'ikai ke toe 'i ai ha vātamaki 'e taha 'i he vaha'a 'o e kau Leimaná mo e kakai 'o Limihaí 'o a'u ki he taimi na'e ha'u ai 'a "Āmoni mo hono kāingá ki he fonuá.

23 Pea ko e me'a 'i he 'i tu'a 'i he matapā 'o e koló 'a e tu'í fakataha mo 'ene kau le'ó, na'á ne fe'iloaki ai mo 'Āmoni mo hono kāingá; pea 'i he'ene mahalo ko e kau taula'eiki 'a Noa 'a kinautolú ko ia na'á ne fekau ai ke puke 'a kinautolu, 'o ha'i, pea lí ki he "fale fakapōpulá. Pea ka ne ko e kau taula'eiki 'a Noa 'a kinautolu, pehē kuó ne fekau ke tāmata'e'i 'a kinautolu.

24 Ka 'i he'ene 'ilo 'oku 'ikaí, ka ko hono kāinga 'a kinautolu, pea kuo nau ha'u mei he fonua ko Seilahemalá, na'e fonu ia 'i he fu'u fiefia lahi.

25 Ko 'eni kuo fekau atu 'e

15a LFKt. 15:29;
Mōsaia 11:23–25;
T&F 101:7–9.

17a Mōsaia 4:16, 26.
b FFL Uitoú.
20a Mōsaia 20:5.

22a Mōsaia 7:6–13.
23a Hilam. 5:21.

Limihai 'i he te'eki ai ke ha'u 'a 'Āmoní, 'a e kau tangata "tokosi'i ke nau ^bkumi ki he fonua ko Seilahemalá; ka na'e 'ikai te nau lava 'o 'ilo ia, pea na'a nau hē 'i he feitu'u maomaonganoá.

26 Ka neongo iá, na'a nau 'ilo'i ha fonua na'e nofo'i 'e ha kakai; 'io, ko ha fonua kuo 'ufi'ufi 'aki 'a e ngaahi "hui mōmoa; 'io, ko ha fonua na'e nofo'i 'e ha kakai 'a ia kuo faka'auha; pea 'i he'e-nau mahalo ko Seilahemala iá, na'a nau foki ki he fonua ko Nífaí, 'o nau a'u ki he ngaahi ngata'anga fonuá 'i he ngaahi 'aho si'i pē ki mu'a pea ha'u 'a 'Āmoní.

27 Pea na'a nau 'omi mo kinautolu ha lekooti, 'a ia ko ha lekooti 'o e kakai na'e 'onautolu 'a e ngaahi hui kuo nau 'iló; pea kuo tongitongi ia 'i ha ngaahi peleti 'o ha maka ukamea.

28 Pea ko 'eni na'e toe fonu 'a Limihai 'i he fiefia 'i he'ene 'ilo mei he lea 'a 'Āmoní 'oku ma'u 'e he tu'i ko Mōsaiá ha "me'a-foaki mei he 'Otuá, 'a ia te ne lava ai 'o liliu ha ngaahi tongitongi pehē; 'io, pea na'e fiefia foki mo 'Āmoni.

29 Ka na'e fonu 'i he loto-mamahi 'a 'Āmoni mo hono kāingá, koe'uhi ko e fu'u tokolahi 'o honau kāinga kuo maté;

30 Pea koe'uhi foki kuo fakatupu 'e he tu'i ko Noá mo 'ene kau taula'eikí 'a e fai 'e he kakaí 'a e ngaahi angahala mo e ngaahi hia lahi pehē ki he 'Otuá; pea na'a nau tangi foki koe'uhi

ko e "pekia 'a 'Apinetá; kae 'uma'ā foki 'a e ^balu 'a 'Alamā mo e kakai na'a nau ō mo iá, 'a ia kuo nau fokotu'u ha siasi 'o e 'Otuá 'i he ivi mo e mālohi 'o e 'Otuá, pea mo e tui ki he ngaahi lea kuo lea 'aki 'e 'Apinetá.

31 'Io, na'a nau tangi koe'uhi ko 'enau 'alú, he na'e 'ikai te nau 'ilo pe kuo nau hola ki fē. Ko 'eni na'a nau mei fiefia ke fakataha mo kinautolu, he kuo nau fai 'e kinautolu ha fuakava mo e 'Otuá ke talangofua kiate ia pea tauhi 'ene ngaahi fekaú.

32 Pea ko 'eni talu 'a e ha'u 'a 'Āmoní, kuo fai foki 'e he tu'i ko Limihai ha fuakava ki he 'Otuá, kae 'uma'ā foki 'a e tokolahi 'o hono kakaí, ke talangofua kiate ia, pea tauhi 'a 'ene ngaahi fekaú.

33 Pea na'e hoko 'o pehē na'e faka'amu 'a e tu'i ko Limihai mo e tokolahi 'o hono kakaí ke nau papitaiso; ka na'e 'ikai ke 'i ai ha tokotaha 'i he fonuá kuó ne ma'u ha "mafai mei he 'Otuá. Pea na'e fakafisi 'a 'Āmoni mei hono fai 'o e me'á ni, ko 'ene pehē ko ha tamaio'eiki ta'efe'unga ia.

34 Ko ia na'e 'ikai te nau fokotu'u 'a kinautolu 'i he taimi ko iá ke nau hoko ko ha siasi, ka na'a nau tatali ki he Laumālie 'o e 'Eikí. Ko 'eni na'a nau faka'amu ke nau tatau mo 'Alamā mo hono kāinga 'a ia kuo nau hola ki he feitu'u maomaonganoá.

35 Na'a nau faka'amu ke papitaiso 'a kinautolu ko ha faka-

25a Mōsaia 8:7.
b Mōsaia 7:14.
26a Mōsaia 8:8.

28a 'Amenai 1:20–22;
Mōsaia 28:11–16.
30a Mōsaia 17:12–20.

b Mōsaia 18:34–35.
33a FFL Mafai.

mo'oni mo e faka'ilonga 'oku nau loto-fiemalie ke tauhi 'a e 'Otuá 'aki honau lotó kotoa; ka neongo iá na'a nau fakatoloi 'a e taimi; pea 'e "fai ha fakamatala ki honau papitaisó 'amui.

36 Pea ko 'eni, ko e fakakaukau pē taha 'a 'Āmoni mo hono kakaí, mo e tu'í ko Limihaí mo hono kakaí, ke nau hao mei he nima 'o e kau Leimaná pea mei he nofo pōpulá.

VAHE 22

'Oku fakakaukau 'a e kakaí ki ha founa ke nau hola ai mei he nofo pōpula ki he kau Leimaná—'Oku fakainu 'a e kau Leimaná 'o nau konā—'Oku hola 'a e kakaí, 'o nau foki ki Seilahemala, pea nau nofo fakaongoongo ki he Tu'í ko Mōsaía. Ta'u 121–120 κ.Μ. nai.

PEA ko 'eni na'e hoko 'o pehē na'e kamata 'a 'Āmoni mo e tu'í ko Limihaí ke alea mo e kakaí pe 'e fēfē ha'anau fakatau'atāina'i 'a kinautolu mei he nofo pōpulá; pea na'á na fekau foki ke kātoa fakataha mai 'a e kakaí; pea na'á na fai 'eni koe'uhi ke na 'ilo'i 'a e loto 'o e kakaí 'o kau ki he me'a ko iá.

2 Pea na'e hoko 'o pehē na'e 'ikai te nau lava 'o 'ilo'i ha founa te nau lava ai 'o fakatau'atāina'i 'a kinautolu mei he nofo pōpulá, ka 'i he'enu 'ave pē 'a honau kakaí fefiné, mo 'enu fānaú, mo 'enu ngaahi takanga monumanu ikí, mo 'enu ngaahi takanga monu-

manu lalahí, mo honau ngaahi fale fehikitakí, 'o 'alu atu ki he feitu'u maomaonganoá; he ko e me'a 'i he fu'u tokolahi 'a e kau Leimaná, na'e 'ikai lava ai 'e he kakai 'o Limihaí 'o tau'í 'a kinautolu, 'i ha'anau 'amanaki ke fakatau'atāina'i 'a kinautolu mei he nofo pōpulá 'aki 'a e heletā.

3 Ko 'eni na'e hoko 'o pehē na'e 'alu atu 'a Kitione 'o ne tu'u 'i he 'ao 'o e tu'í, 'o ne pehē kiate ia: Ko 'eni 'e tu'í, kuó ke hōifua tu'o lahi ki he'eku ngaahi leá 'o a'u mai ki he 'ahó ni 'i he lolotonga 'etau fetau'aki mo hotau kāinga, ko e kau Leimaná.

4 Pea ko 'eni 'e tu'í, kapau kuó u hoko ko ha tamaio'eiki ta'e'aonga kiate koe, pe kuó ke 'afio ki he'eku ngaahi leá 'i he me'a 'e ni'ihi, pea kuo 'aonga ia kiate koe, kapau kuo pehē 'oku ou faka'amu ke ke 'afio mai 'eni ki he'eku ngaahi leá 'i he taimi ko 'eni, pea te u hoko ko ho'o tamaio'eiki 'o fakahaofi 'a e kakaí ni mei he nofo pōpulá.

5 Pea na'e fakangofua ia 'e he tu'í ke ne lea. Pea na'e pehē 'e Kitione kiate ia:

6 Vakai ko e matapā, 'i he 'ā 'i muí, 'i muí 'i he tu'a koló. Ko e kau Leimana, pe ko e kau le'o 'a e kau Leimana 'i aí, 'oku nau fa'a inu 'o konā 'i he po'ulí; ko ia tau fanongonongo ki he kakaí ni kotoa pē ke nau tñaki fakataha 'a 'enu ngaahi takanga monumanu ikí mo 'enu ngaahi takanga monumanu lalahí, koe'uhi ke nau fakateka

ia ki he feitu'u maomaonganoá 'i he po'ulí.

7 Pea te u 'alu 'o hangē ko ho' o fekaú 'o totongi 'a e tukuhau faka'osi 'o e uaine ki he kau Leimaná, pea te nau konā; pea te tau hū atu 'i he hala pulipulia 'i he tafa'aki to'ohema 'o honau 'apitangá 'i he lolotonga 'enau konā mo mohé.

8 'E pehē 'a 'etau 'alu mo hotau kakai fefiné mo 'etau fānaú, mo 'etau ngaahi takanga monumanu ikí mo 'etau ngaahi takanga monumanu lalahí ki he feitu'u maomaonganoá; pea te tau fononga takai 'i he fonua ko Sailomé.

9 Pea na'e hoko 'o pehē na'e tokanga 'a e tu'í ki he ngaahi lea 'a Kitioné.

10 Pea na'e fekau 'e he tu'í ko Limihaí ke tñnaki fakataha 'e hono kakai 'a 'enau ngaahi takanga monumanu ikí; pea na'á ne fekau ke 'ave 'a e tukuhau 'o e uaine ki he kau Leimaná; pea ne 'oatu mo ha uaine lahi ange, ko ha me'a'ofa kiate kinautolu; pea nau inu tau'atāina 'a e uaine na'e 'oatu kiate kinautolu 'e he tu'í ko Limihaí.

11 Pea na'e hoko 'o pehē na'e 'alu atu 'a e kakai 'o e tu'í ko Limihaí 'i he po'ulí ki he feitu'u maomaonganoá mo 'enau ngaahi takanga monumanu ikí mo 'enau ngaahi takanga monumanu lalahí, pea nau 'alu takai 'i he fonua ko Sailomé 'i he feitu'u maomaonganoá, 'o nau afe 'o hangatonu atu ki he fonua ko Seilahemalá, pea na'e

tataki 'a kinautolu 'e 'Āmoni mo hono kāingá.

12 Pea kuo nau 'ave 'a 'enau koulá hono kotoa, mo e silivá, mo 'enau ngaahi koloa mahu'inga, 'a ia na'a nau lava 'o fetukú, kae 'uma'ā foki 'enau ngaahi me'akaí mo e nāunaú; ki he feitu'u maomaonganoá; pea na'a nau fai atu 'enau fonongá.

13 Pea hili 'enau 'i he feitu'u maomaonganoá 'i ha ngaahi 'aho lahi, na'a nau a'u atu ki he fonua ko Seilahemalá, 'o nau fakataha mo e kakai 'o Mōsaiaí, 'o nau hoko ko hono kakai.

14 Pea na'e hoko 'o pehē na'e tali 'a kinautolu 'e Mōsaia 'i he fiefia; pea na'á ne ma'u foki mo 'enau ngaahi ^alekōtí, pea mo e ngaahi ^blekooti foki kuo 'ilo'i 'e he kakai 'o Limihaí.

15 Pea ko 'eni na'e hoko 'o pehē 'i he 'ilo 'e he kau Leimaná kuo 'alu 'a e kakai 'o Limihaí mei he fonuá 'i he po'ulí, na'a nau fekau leva ke 'alu ha kau tau ki he feitu'u maomaonganoá ke tuli 'a kinautolu;

16 Pea hili 'enau tuli 'a kinautolu 'i he 'aho 'e ua, na'e 'ikai te nau toe lava 'o muimui ki honau 'alu'angá; ko ia na'a nau hē ai 'i he feitu'u maomaonganoá.

Ko ha fakamatala kia 'Alamā mo e kakai 'o e 'Eikí, 'a ia na'e kapusi ki he feitu'u maomaonganoá 'e he kakai 'o e Tu'í ko Noá.

'Oku kau ki ai 'a e vahe 23 mo e 24.

VAHE 23

‘Oku fakafisi ‘a ‘Alamā ke hoko ko e tu‘i—‘Okú ne hoko ko e taula‘eiki lahi—‘Okú valoki‘i ‘e he ‘Eikí ‘a hono kakaí, pea ‘oku ikuna‘i ‘e he kau Leimaná ‘a e fonua ko Heilamí—‘Oku pule fakaongoongo ‘a ‘Amulone, ko e taki ‘o e kau taula‘eiki ‘a e tu‘i angakovi ko Noá, ki he tu‘i ‘o e kau Leimaná. Ta‘u 145–121 K.M. nai.

Ko ‘eni ko ‘Alamā, ‘i he tomu‘a fakatokanga ‘e he ‘Eikí ‘e ha‘u ‘a e kau tau ‘a e tu‘i ko Noá kiate kinautolú, pea ‘i he‘ene fakahā ia ki hono kakaí, na‘a nau tānaki leva ‘a ‘enau ngaahi takanga monumanu íkí, pea ‘ave mo ‘enau kēlení, ‘o nau ‘alu ki he feitu‘u maomaonganoá ‘o mu‘omu‘a ‘i he kau tau ‘a e tu‘i ko Noá.

2 Pea na‘e fakamālohia ‘a kinautolu ‘e he ‘Eikí, ‘o ‘ikai lava ai ke ma‘u ‘a kinautolu ‘e he kakai ‘o e tu‘i ko Noá ke faka‘auha ‘a kinautolu.

3 Pea na‘a nau hola ‘o fononga ‘i he ‘aho ‘e valu ‘i he feitu‘u maomaonganoá.

4 Pea na‘a nau a‘u atu ki ha fonua, ‘io, ko ha fonua mata-matalelei mo fakalata, ko ha fonua na‘e ‘i ai ‘a e vai ma‘a.

5 Pea na‘a nau fokotu‘u honau ngaahi fale fehikitakí, pea nau kamata ke ngoue‘i ‘a e kekelelé, ‘o kamata ke langa ha ngaahi fale; ‘io, na‘a nau fa‘a ngāue, pea nau ngāue ‘o lahi ‘aupito.

6 Pea na‘e faka‘amu ‘a e kakaí

ke hoko ‘a ‘Alamā ko honau tu‘i, he na‘e ‘ofeina ia ‘e hono kakaí.

7 Ka na‘á ne pehē kiate kinautolu: Vakai, ‘oku ‘ikai lelei ke tau ma‘u ha tu‘i; he ‘oku folo-fola peheni ‘e he ‘Eikí: ‘Oua te mou “lau ‘oku lelei ange ha taha ‘i ha taha kehe, pe mahalo ‘e ha tangata ‘okú ne lelei ange ‘i ha taha kehe; ko ia ‘oku ou pehē kiate kimoutolu ‘oku ‘ikai lelei ke mou ma‘u ha tu‘i.

8 Ka neongo iá, kapau te mou lava ‘o ma‘u ma‘u ai pē ha kau tangata angatonu ke hoko ko homou ngaahi tu‘i pehē ‘e lelei ke mou ma‘u ha tu‘i.

9 Kae manatu ki he “angahala ‘a e tu‘i ko Noá mo ‘ene kau taula‘eiki; pea ko au foki na‘á ku ^b‘efihia ‘i ha tauhele, pea u fai ‘a e ngaahi me‘a lahi na‘e fakalielia ‘i he ‘ao ‘o e ‘Eikí, ‘a ia na‘e fakatupu ai ha‘aku fakatomala mamahi;

10 Ka neongo iá, ‘i he hili ha “mamahi lahi, na‘e ‘afio‘i ‘e he ‘Eikí ‘a ‘eku ngaahi tangí, ‘o ne tali ‘eku ngaahi lotú, pea kuó ne ngaohi au ko ha me‘a ngāue ‘i hono to‘ukupú ke fakatafoki homou ^bfu‘u tokolahi fau ki hono ‘ilo‘i ‘o ‘ene mo‘oní.

11 Ka neongo iá, ‘oku ‘ikai te u pōlepole ‘i he me‘a ni, he ‘oku ‘ikai taau mo au ke u pōlepole ‘iate au pē.

12 Pea ko ‘eni ‘oku ou pehē kiate kimoutolu, kuo ngaohi-kovia ‘a kimoutolu ‘e he tu‘i ko Noá, pea kuo mou pōpula kiate ia mo ‘ene kau taula‘eiki, pea kuo nau fakatupu ho‘omou

angahalá; ko ia na'e ha'i ai 'a kimoutolu 'aki 'a e ngaahi "ha'i 'o e angahalá.

13 Pea ko 'eni ko e me'a 'i he fakatau'atāina'i 'a kimoutolu 'e he māfimafi 'o e 'Otuá mei he ngaahi ha'i ko iá; 'io, mei he nima 'o e tu'i ko Noá mo hono kakaí, pea mei he ngaahi ha'i foki 'o e angahalá, ko ia 'oku ou faka'amu ke mou "tu'u ma'u 'i he ^btau'atāina 'a ia kuo fakatau'atāina 'aki 'a kimoutolú, pea "oua te mou falala ki ha tangata ke ne hoko ko ha tu'i kiate kimoutolu.

14 Pea 'oua foki te mou falala ki ha tokotaha ke ne hoko ko homou "faiako, pe ko ho'omou faifekau, tuku kehe pē 'o kapau ko ha tangata ia 'a e 'Otuá, pea 'okú ne 'a'eva 'i hono ngaahi halá mo tauhi 'ene ngaahi fekaú.

15 Na'e akonaki pehē 'e 'Alamā ki hono kakaí, ke "ofa 'a e tangata taki taha ki hono kaungā'apí 'o hangē pē ko ia, pea ke 'oua na'a 'i ai ha ^bfakakikihi 'iate kinautolu.

16 Pea ko 'eni, na'e hoko 'a 'Alamā ko honau "taula'eiki lahí, he ko ia na'á ne fokotu'u honau siasí.

17 Pea na'e hoko 'o pehē na'e 'ikai ma'u 'e ha taha 'a e "mafai ke malanga pe akonaki tuku kehe kapau na'e fou mai kiate ia mei he 'Otuá. Ko ia na'á ne fakanofa 'a 'enau kau taula'eiki kotoa pē mo honau kau akonaki

kotoa pē; pea na'e 'ikai fakanofa ha taha 'o kapau na'e 'ikai ko ha kau tangata angatonu.

18 Ko ia na'a nau tokanga'i honau kakaí, 'o nau "fafanga 'a kinautolu 'aki 'a e ngaahi me'a 'oku kau ki he mā'oni'oni.

19 Pea na'e hoko 'o pehē na'a nau faka'au ke fu'u tu'umālie lahi 'aupito 'i he fonuá; pea na'a nau ui 'a e fonuá ko Heilamí.

20 Pea na'e hoko 'o pehē na'a nau tupu 'o tokolahí mo tu'umālie lahi 'aupito 'i he fonua ko Heilamí; pea na'a nau langa ha kolo, 'a ia na'a nau ui ko e kolo ko Heilamí.

21 Ka neongo iá na'e 'afio'i 'e he 'Eikí 'oku taau ke "valokí'i 'a hono kakaí; 'io, 'okú ne sivi'i 'enau ^bkātakí mo 'enau tuí.

22 Ka neongo iá — ko ia ia 'oku "falala kiate iá, 'e ^bhiki hake ia 'i he 'aho faka'osí. 'Io, pea na'e hoko pehē ki he kakaí ni.

23 He vakai, te u fakahā kiate kimoutolu na'e fakapōpula'i 'a kinautolu, pea na'e 'ikai fa'a fakahaofi 'a kinautolu 'e ha taha ka ko e 'Eiki ko honau 'Otuá pē, 'io, 'a e 'Otua 'o 'Ēpalahame mo 'Aisake mo Sēkopē.

24 Pea na'e hoko 'o pehē na'a ne fakahaofi 'a kinautolu, 'o ne fakahā atu ai 'a hono fu'u māfimafi lahí kiate kinautolu, pea na'e lahi 'aupito 'a 'enau fiefiá.

25 He vakai, na'e hoko 'o pehē 'i he lolotonga 'enau nofo 'i he fonua ko Heilamí, 'io, 'i he kolo

12a 2 Nifai 28:19–22.

13a Kalētia 5:1.

b FFL Tau'atāina.

c Mōsaia 29:13.

14a Mōsaia 18:18–22.

15a FFL 'Ofá.

b 3 Nifai 11:28–29.

16a Mōsaia 26:7.

17a FFL Lakanga

Fakataula'eikí;

Mafai.

18a 1 Tim. 4:6.

21a Hilam. 12:3;

T&F 98:21.

FFL Valokí, Valokí'i.

b FFL Fa'a Kātakí.

22a FFL Falalá.

b 1 Nifai 13:37.

ko Heilamí, lolotonga ‘enau ngoue’i ‘a e kelekele takatakai ki aí, ‘iloange kuo hū mai ki he ngaahi ngata’anga ‘o e fonuá ha kau tau ‘a e kau Leimaná.

26 Pea na’e hoko ‘o pehē na’e hola ‘a e kāinga ‘o ‘Alamaá mei he’enau ngaahi ngoué, ‘o nau fakataha ‘a kinautolu ‘i he kolo ko Heilamí; pea na’a nau fu’u ilifia lahi koe’uhi ko e ‘asi mai ‘a e kau Leimaná.

27 Ka na’e ‘alu atu ‘a ‘Alamā ‘o ne tu’u ‘i honau lotolotongá, ‘o ne na’ina’i kiate kinautolu ke ‘oua te nau manavahē, ka ke nau manatu’i ‘a e ‘Eiki ko honau ‘Otuá pea te ne fakahaofi ‘a kinautolu.

28 Ko ia na’a nau ta’ofi ‘a ‘enau ilifiá, ‘o nau kamata ke tangi ki he ‘Eikí ke ne fakamolū ‘a e loto ‘o e kau Leimaná, ke nau fakamo’ui ‘a kinautolu, mo honau ngaahi uaifí mo ‘enau fānaú.

29 Pea na’e hoko ‘o pehē na’e fakamolū ‘e he ‘Eikí ‘a e loto ‘o e kau Leimaná. Pea na’e ‘alu atu ‘a ‘Alamā mo hono kāingá ‘o nau tukulolo kiate kinautolu; pea na’e ma’u ‘a e fonua ko Heilamí ‘e he kau Leimaná.

30 Ko ‘eni ko e ngaahi kau tau ‘a e kau Leimaná, ‘a ia na’a nau tuli ki he kakai ‘o e tu’i ko Limihaí, kuo nau hē ‘i he feitu’u maomaonganoá ‘i he ngaahi ‘aho lahi.

31 Pea vakai, kuo nau ‘ilo’i ‘a e kau taula’eiki ‘a e tu’i ko Noá, ‘i ha potu na’a nau ui ko ‘Amulone; pea kuo nau kamata ke nofo’i ‘a e fonua ko ‘Amuloné

‘o nau kamata ke ngoue’i ‘a e kelekelé.

32 Ko ‘eni, ko e hingoa ‘o e taki ‘o e kau taula’eiki ko iá ko ‘Amulone.

33 Pea na’e hoko ‘o pehē na’e tangi ‘a ‘Amulone ki he kau Leimaná; ‘o ne fekau atu foki ‘a honau ngaahi uaifí, ‘a ia ko e ngaahi “ofefine ‘o e kau Leimaná, ke nau tangi ki honau kāingá, ke ‘oua te nau tāmate’i honau ngaahi husepānití.

34 Pea na’e “ofa mamahi ‘a e kau Leimaná kia ‘Amulone mo hono kāingá, pea na’e ‘ikai te nau faka’auha ‘a kinautolu, koe’uhi ko honau ngaahi uaifí.

35 Pea na’e kau fakataha ‘a ‘Amulone mo hono kāingá mo e kau Leimaná, pea na’a nau lolotonga fononga ‘i he feitu’u maomaonganoá, ko e kumi ki he fonua ko Nīfaí ‘i he’enau ‘ilo’i ‘a e fonua ko Heilamí, ‘a ia na’e ma’u ‘e ‘Alamā mo hono kāingá.

36 Pea na’e hoko ‘o pehē na’e fakapapau ‘e he kau Leimaná kia ‘Alamā mo hono kāingá, kapau te nau fakahā kiate kinautolu ‘a e hala ‘oku fakatau ki he fonua ko Nīfaí te nau tukuange ke nau mo’ui mo nau tau’atāina.

37 Ka ‘i he hili ‘a e fakahā ‘e ‘Alamā kiate kinautolu ‘a e hala ‘oku fakatau ki he fonua ko Nīfaí na’e ‘ikai fai ‘e he kau Leimaná ki he’enau fakapapaú; ka na’a nau fokotu’u ‘a e kau “le’o ‘o takatakai ‘i he fonua ko Heilamí ke le’ohi ‘a ‘Alamā mo hono kāingá.

38 Pea na’e ‘alu atu ‘a hono toe

‘o kinautolú ki he fonua ko Nīfaí; pea na’e foki honau ni’ihi ki he fonua ko Heilamí, ‘o nau ‘omi foki mo kinautolu ‘a e ngaahi uaifi mo e fānau ‘a e kau le’o, ‘a ia kuo tuku ‘i he fonuá.

39 Pea kuo tuku ‘e he tu’i ‘o e kau Leimaná kia ‘Amulone ke ne hoko ko ha tu’i mo ha pule ki hono kakai, ‘a ia na’e ‘i he fonua ko Heilamí; ka neongo iá ‘oku ‘ikai totonu ke ne ma’u ha mālohi ke fai ha me’a ‘o ta’ehoā mo e finangalo ‘o e tu’i ‘o e kau Leimaná.

VAHE 24

‘Oku fakatanga’i ‘e ‘Amulone ‘a ‘Alamā mo hono kakai—Kuo pau ke tāmāte’i ‘a kinautolu kapau te nau lotu—‘Oku ngaohi ‘e he ‘Eiki ‘a ‘enau ngaahi kavengá ke hangē ‘oku ma’ama’á—‘Okú ne fakahaofi ‘a kinautolu mei he nofo pōpulá, pea nau foki ki Seilahemala. Ta’u 145–120 K.M. nai.

PEA na’e hoko ‘o pehē na’e faka-‘au ‘o ‘ofeina ‘a ‘Amulone ‘i he ‘ao ‘o e tu’i ‘o e kau Leimaná; ko ia, na’e tuku kiate ia mo hono kāingá ‘e he tu’i ‘o e kau Leimaná ke fokotu’u ‘a kinautolu ko e kau faiako ki hono kakai, ‘io, ki he kakai na’e ‘i he fonua ko Seme-loní, pea ‘i he fonua ko Sailomé, pea ‘i he fonua ko ‘Amuloné.

2 He kuo ma’u ‘e he kau Leimaná ‘a e ngaahi fonuá ni kotoa pē; ko ia, kuo fakanofu ‘e he tu’i ‘o e kau Leimaná ha ngaahi tu’i ki he ngaahi fonua kotoa pē ko ‘eni.

3 Pea ko ‘eni ko e hingoa ‘o e tu’i ‘o e kau Leimaná ko Leimana, he na’e fakahuafa ia ki he huafa ‘o ‘ene tamaí; pea ko ia na’e ui ia ko e tu’i ko Leimaná. Pea ko e tu’i ia ki ha kakai tokolahi.

4 Pea na’á ne fakanofu ha kau faiako mei he kāinga ‘o ‘Amuloné ‘i he fonua kotoa pē na’e ma’u ‘e hono kakai; pea ko ia na’e kamata ke ako’i ‘a e lea ‘a Nīfaí ‘i he kakai kotoa pē ‘o e kau Leimaná.

5 Pea ko ha kakai nofo fe’ofu-‘ofani ‘a kinautolu; ka na’e ‘ikai te nau ‘ilo’i ‘a e ‘Otuá; pea na’e ‘ikai foki ako’i ‘a kinautolu ‘e he kāinga ‘o ‘Amuloné ‘i ha me’a ‘e taha ‘oku kau ki he ‘Eiki ko honau ‘Otuá, pe ko e fonu ‘a Mōsesé; pea na’e ‘ikai foki te nau ako’i kiate kinautolu ‘a e ngaahi lea ‘a ‘Apinetaí;

6 Ka na’a nau ako’i ‘a kinautolu ke nau tauhi hanau lekooti, pea ke nau fetohi’aki ‘iate kinautolu.

7 Pea ko ia na’e kamata ke tupulekina ‘a e ngaahi koloa ‘a e kau Leimaná, pea na’a nau kamata ke fefakatau’aki ‘iate kinautolu, ‘o nau faka’au ke mālohi, ‘o kamata ke hoko ko ha kakai olopoto mo ‘ilo’ilo, ‘i he poto ‘o e māmaní, ‘io, ko ha kakai olopoto ‘aupito, ‘o nau manako ‘i he ngaahi fa’ahinga kotoa pē ‘o e fai angahalá mo e kaiha’á, tuku kehe pē ‘i honau kāingá.

8 Pea ko ‘eni na’e hoko ‘o pehē na’e kamata ke pule “fakamālohi ‘e ‘Amulone kia ‘Alamā mo hono kāingá, ‘o ne kamata ke

fakatanga'i ia, mo pule ke hanga 'e he'ene fānaú 'o fakatanga'i 'a 'enau fānaú.

9 He na'e 'ilo'i 'e 'Amulone 'a 'Alamā, ko e "taha ia 'o e kau taula'eiki 'a e tu'í, pea ko ia ia na'e tui ki he ngaahi lea 'a 'Api-netaí pea na'e tuli ia ki tu'a mei he 'ao 'o e tu'í, pea ko ia na'á ne 'íta lahi ai kiate ia; he na'á ne fakaongoongo ki he tu'i ko Lei-maná, ka neongo ia na'á ne pule'i fakamālohi 'a kinautolu, 'o hilifaki ha ngaahi ^bngāue kiate kinautolu, mo fokotu'u ha kau pule ngāue ke angi 'a kinautolu.

10 Pea na'e hoko 'o pehē na'e lahi fau 'a 'enau faingata'a'íá ko ia na'a nau kamata ai ke tangi lahi ki he 'Otuá.

11 Pea na'e fekau 'e 'Amulone kiate kinautolu ke tuku 'enau tangí; 'o ne fokotu'u ha kau le'o ke le'ohi 'a kinautolu, pea ko ia kotoa pē 'e 'ilo'i 'okú ne ui ki he 'Otuá ke tāmata'i ia.

12 Pea ko 'Alamā mo hono kakaí na'e 'ikai te nau lotu 'i he le'o-lahi ki he 'Eiki ko honau 'Otuá, ka na'a nau "fakahā hake honau lotó kiate ia; pea na'á ne 'afio'i 'a e ngaahi fakakaukau 'a honau lotó.

13 Pea na'e hoko 'o pehē na'e ongo mai 'a e le'o 'o e 'Eiki kiate kinautolu 'i he'enau ngaahi faingata'a'íá, 'o folofola: Hanga hake homou 'ulú pea fiemālie, he 'oku ou 'ilo'i 'a e fuakava kuo mou fai kiate aú; pea te u

fuakava mo hoku kakaí pea fakahaofi 'a kinautolu mei he nofo pōpulá.

14 Pea te u fakama'ama'a foki 'a e ngaahi kavenga kuo hilifaki ki homou ngaahi umá, ke 'oua na'a mou ongo'i ia 'i homou tu'á, lolotonga ho'omou 'i he nofo pōpulá; pea te u fai 'eni koe'uhi ke mou tu'u ko e kau "fakamo'oni kiate au 'amui, pea ke mou 'ilo'i fakapapau ko au ko e 'Eiki ko e 'Otuá, 'oku ou tāpuaki'i hoku kakaí 'i honau ngaahi ^bfaingata'a'íá.

15 Pea ko 'eni na'e hoko 'o pehē na'e fakama'ama'a 'a e ngaahi kavenga 'a ia na'e hili-faki kia 'Alamā mo hono kā-ingá; 'io, na'e "fakamālohi 'a kinautolu 'e he 'Eiki koe'uhi ke nau lava 'o fua faingofua 'a 'enau ngaahi ^bkavengá, pea nau fakaongoongo 'i he fiefia mo e 'fa'a kātaki ki he finangalo kotoa pē 'o e 'Eiki.

16 Pea na'e hoko 'o pehē na'e lahi fau 'a 'enau tuí mo 'enau fa'a kātaki ko ia na'e toe ongo mai ai kiate kinautolu 'a e le'o 'o e 'Eiki, 'o folofola: Mou fiefia, he 'i he 'apongipongí te u faka-haofi 'a kimoutolu mei he nofo pōpulá.

17 Pea na'e folofola ia kia 'Alamā: Ke ke mu'omu'a koe 'i he kakaí ni, pea te u 'alu mo koe 'o fakahaofi 'a e kakaí ni mei he "nofo pōpulá.

18 Ko 'eni na'e hoko 'o pehē na'e tānaki fakataha 'e 'Alamā

9a Mōsaia 17:1–4; 23:9.

b Mōsaia 21:3–6.

12a FFL Lotú.

14a FFL Fakamo'oni.

b FFL Faingata'a.

15a Mātiu 11:28–30.

b 'Alamā 31:38; 33:23.

c T&F 54:10.

FFL Fa'a Kātaki.

17a FFL Fakapōpula'i.

mo hono kakaí 'i he po'ulí 'a 'enau ngaahi takanga monumanu íkí, pea mo 'enau kēlení foki; 'io, na'e fe'unga mo e poó hono kotoa 'a 'enau tānaki fakataha 'a 'enau ngaahi takanga monumanu íkí.

19 Pea 'i he pongipongi haké na'e pule 'e he 'Eikí ke hoko 'a e "mohe ma'u ki he kau Leimaná, 'io, pea na'e mohe ma'u 'a 'enau kau pule ngāué kotoa pē.

20 Pea na'e 'alu atu 'a 'Alamā mo hono kakaí ki he feitu'u maomaonganoá; pea kuo nau fononga 'i he 'ahó kotoa, pea nau fokotu'u honau ngaahi fale fehikitakí 'i ha tele'a, pea na'a nau ui 'a e tele'á ko 'Alamā, koe'uhí he na'á ne taki 'enau fononga 'i he feitu'u maomaonganoá.

21 'Io, na'a nau 'oatu 'a e "fakafeta'i lahi 'i he tele'a ko 'Alamaá ki he 'Otuá koe'uhi ko 'ene 'alo'ofa kiate kinautolú, mo fakama'ama'a 'enau ngaahi kavengá, peá ne fakahaofi 'a kinautolu mei he nofo pōpulá; he na'a nau nofo pōpula, pea na'e 'ikai fa'a fakahaofi 'a kinautolu 'e ha taha tuku kehe 'a e 'Eiki ko honau 'Otuá pē.

22 Pea na'a nau 'oatu 'a e fakafeta'i ki he 'Otuá, 'io, 'e honau kau tangata kotoa pē mo honau kau fefine kotoa pē pea mo 'enau fānau kotoa pē 'a ia na'e lava 'o leá na'a nau hiki hake honau le'ó 'i he fakafeta'i ki honau 'Otuá.

23 Pea ko 'eni na'e folofola 'a e 'Eikí kia 'Alamā: Ke ke faka-

vavevave peá ke 'alu koe mo e kakaí ni mei he fonuá ni, he kuo 'ā hake 'a e kau Leimaná pea 'oku nau tuli 'a kimoutolu; ko ia ke ke 'alu mei he fonuá ni, pea te u ta'ofi 'a e kau Leimaná 'i he tele'á ni ke 'oua te nau laka atu 'i hono tuli 'o e kakai ní.

24 Pea na'e hoko 'o pehē na'a nau 'alu atu mei he tele'á, 'o nau fai 'enau fonongá ki he feitu'u maomaonganoá.

25 Pea kuo nau 'i he feitu'u maomaonganoá 'i he 'aho 'e hongofulu mā ua, pea na'a nau a'u ki he fonua ko Seilahemalá; pea na'e tali 'a kinautolu foki 'e he tu'i ko Mōsaiá 'i he fiefia.

VAHE 25

'Oku hoko 'a e hako 'o Mūleki 'i Seilahemalá ko e kau Nīfai—'Oku nau 'ilo ki he kakai 'o 'Alamaá mo e kakai 'o Sēnifí—'Oku papitaiso 'e 'Alamā 'a Limihai mo hono kakaí kotoa—'Oku tuku 'e Mōsaia 'a e mafai kia 'Alamā ke ne fokotu'u 'a e siasi 'o e 'Otuá. Ta'u 120 κ.μ. nai.

PEA ko 'eni, na'e fekau 'e he tu'i ko Mōsaiá ke fakataha mai 'a e kakai kotoa pē.

2 Ko 'eni na'e 'ikai ke tokolahi 'a e fānau 'a Nīfai, pe tokolahi 'a kinautolu ko e hako 'o Nīfai, 'o hangē ko e "kakai 'o Seilahemalá, 'a ia ko e hako 'o ^bMūleki, pea mo kinautolu na'e ha'u fakataha mo ia ki he feitu'u maomaonganoá.

3 Pea na'e 'ikai ke tokolahi 'a e kakai 'o Nīfai pea mo e kakai 'o

Seilahemalá, 'o hangē ko e tokolahi 'o e kau Leimaná; 'io, na'e 'ikai a'u honau tokolahí ki hono vaeua.

4 Pea ko 'eni kuo fakataha 'a e kakai kotoa pē 'o Nīfaí, kae 'uma'ā foki 'a e kakai kotoa pē 'o Seilahemalá, pea kuo nau fakataha ki he fakataha'anga 'e ua.

5 Pea na'e hoko 'o pehē na'e lau 'e Mōsaia, peá ne fekau ke lau, 'a e ngaahi lekooti 'a Sēnifí ki hono kakai; 'io, na'á ne lau 'a e ngaahi lekooti 'o e kakai 'o Sēnifí 'o fai mei he taimi na'a nau 'alu atu ai mei he fonua ko Seilahemalá 'o a'u ki he'enu toe foki maí.

6 Pea na'á ne lau foki mo e lekooti 'o 'Alamā mo hono kāingá, pea mo 'enu ngaahi faingata'a'ia talu mei he taimi na'a nau ō atu ai mei he fonua ko Seilahemalá, 'o a'u ki he taimi na'a nau toe foki mai ai ki aí.

7 Pea ko 'eni, 'i he faka'osi hono lau 'e Mōsaia 'a e ngaahi lekōtí, na'e fu'u ofo mo fakatumutumu lahi 'a hono kakai 'a ia na'e nofo 'i he fonuá.

8 He na'e puputu'u hono lotó; pea 'i he'enu mamata kiate kinautolu kuo fakahaofi "mei he nofo pōpulá na'e fakafonu 'a kinautolu 'aki 'a e fu'u fiefia lahi 'aupito.

9 Pea ko tahá, 'i he'enu fakakaukau ki hono kāinga kuo tāmata'i 'e he kau Leimaná na'a nau fonu 'i he loto-mamahi, pea na'e lahi hono lo'imata 'o e mamahi na'e toó.

10 Pea ko tahá foki, 'i he'enu fakakaukau ki he angalelei vave 'a e 'Otuá, mo hono māfimaí 'i he fakahaofi 'o 'Alamā mo hono kāingá mei he nima 'o e kau Leimaná mo e nofo pōpulá, na'a nau hiki hake hono le'ó 'o nau fakafeta'i ki he 'Otuá.

11 Pea ko e tahá, 'i he'enu fakakaukau ki he kau Leimana, 'a ia ko hono kāingá, mo hono tu'unga angahala'ia mo fakalieliá, na'a nau fonu 'i he "mamahi mo e feinga 'o e lotó koe'uhi ko hono 'laumālié.

12 Pea na'e hoko 'o pehē ko kinautolu ko e fānu 'a 'Amulone mo hono kāingá, 'a ia kuo nau mali mo e ngaahi 'ofefine 'o e kau Leimaná, na'a nau fehi'a 'i he ngaahi angafai 'a 'enu ngaahi tamaí, 'o 'ikai te nau loto ke toe ui 'aki 'a kinautolu 'a e ngaahi hingoa 'o 'enu ngaahi tamaí, ko ia na'a nau 'ai kiate kinautolu 'a e hingoa 'o Nīfaí, koe'uhi ke ui 'a kinautolu ko e fānu 'a Nīfaí, pea lau fakataha 'a kinautolu mo kinautolu na'e ui ko e kau Nīfaí.

13 Pea ko 'eni na'e "lau fakataha 'a e kakai kotoa pē 'o Seilahemalá mo e kau Nīfaí, pea na'e fai 'eni koe'uhi kuo te'eki ai ke tuku 'a e pule'anga 'i he fonuá ki ha taha ka ko kinautolu pē 'a ia ko e hako 'o Nīfaí.

14 Pea ko 'eni na'e hoko 'o pehē 'i he faka'osi 'e Mōsaia 'a 'ene folofolá mo 'ene lau ki he kakai, na'á ne loto ke fai foki 'e 'Alamā ha lea ki he kakai.

8a Mōsaia 22:11–13.
11a Mōsaia 28:3–4;
'Alamā 13:27.

b FFL Mo'oni'i
Laumālié—
Mahu'inga 'o e

ngaahi laumālié.
13a 'Amenai 1:19.

15 Pea na'e lea 'a 'Alamā kiate kinautolu, lolotonga 'enau nofo fakataha 'i ha ngaahi ha'ofanga kakai tokolahí, pea na'á ne 'alu mei he ha'ofanga kakai 'e tahá ki he taha, 'o malanga 'aki ki he kakaí 'a e fakatomalá mo e tui ki he 'Eikí.

16 Pea na'á ne na'ina'i ki he kakai 'o Limihaí mo hono kā-ingá, 'a kinautolu kotoa pē kuo fakahaofi mei he nofo pōpulá, ke nau manatu'i ko e 'Eikí na'á ne fakahaofi 'a kinautolú.

17 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he hili hono ako'i 'e 'Alamā ki he kakaí ha ngaahi me'a lahi, pea kuo faka'osi 'a 'ene lea kiate kinautolú, na'e faka'amu 'a e tu'i ko Limihaí ke papitaiso, pea na'e faka'amu foki mo hono kakai kotoa pē ke nau papitaiso.

18 Ko ia, na'e 'alu atu 'a 'Alamā ki he loto vai 'o ne ^apapitaiso 'a kinautolu; 'io, na'á ne papitaiso 'a kinautolu 'o fakatatau ki he founa 'a ia na'á ne papitaiso 'aki 'a hono kāingá 'i he ngaahi ^bvai 'o Molomoná; 'io, na'e kau ki he siasi 'o e 'Otuá 'a kinautolu kotoa pē na'á ne papitaisó; pea na'e fai 'eni koe'uhi ko 'enau tui ki he ngaahi lea 'a 'Alamaá.

19 Pea na'e hoko 'o pehē na'e tuku 'e he tu'i ko Mōsaiá kia 'Alamā ke ne fokotu'u ha ngaahi siasi 'i he fonua hono kotoa 'o Seilahemalá; 'o ne tuku kiate ia 'a e ^amālohi ke fakanoho ha kau

taula'eiki mo ha kau akonaki ki he siasi taki taha.

20 Ko 'eni na'e fai 'eni koe'uhi na'e lahi fau 'a hono tokolahi 'o e kakaí ko ia na'e 'ikai lava ai ke tauhi 'a kinautolu 'e he faiako pē 'e toko taha; pea na'e 'ikai foki te nau lava 'o fanongo kotoa pē ki he folofola 'a e 'Otuá 'i ha fakataha'anga pē 'e taha;

21 Ko ia na'a nau fakataha ai 'a kinautolu ki ha ngaahi fakataha'anga kehekehe, 'a ia na'e ui ko e ngaahi siasi; pea na'e ma'u 'e he siasi taki taha kotoa pē hanau kau taula'eiki mo hanau kau akonaki, pea na'e malanga 'aki 'a e folofolá 'e he taula'eiki taki taha 'o fakatatau ki he me'a kuo fakahā mai kiate ia 'i he ngutu 'o 'Alamaá.

22 Pea ko ia, neongo na'e 'i ai ha ngaahi siasi lahi, ka ko e ^asiasi pē taha, 'io ko e siasi 'o e 'Otuá; he na'e 'ikai ke malanga 'aki ha me'a 'i he ngaahi siasi kotoa ka ko e fakatomalá mo e tui ki he 'Otuá.

23 Pea ko 'eni na'e 'i ai 'a e siasi 'e fitu 'i he fonua ko Seilahemalá. Pea na'e hoko 'o pehē 'ilonga 'a e kakai na'a nau fie 'ai kiate kinautolu 'a e ^ahuafa 'o Kalaisí, pe ko e 'Otuá, na'a nau ului ki he ngaahi siasi 'o e 'Otuá;

24 Pea na'e ui 'a kinautolu ko e ^akakai 'o e 'Otuá. Pea na'e lilingi hifo 'e he 'Eikí 'a hono Laumālié kiate kinautolu, pea na'a nau monū'ia, mo tu'umālie 'i he fonuá.

18a Mōsaia 21:35.
b Mōsaia 18:8–17.
19a FFL Lakanga
Fakataula'eikí.

22a Mōsaia 18:17.
23a FFL Sīsū Kalaisi—
To'o 'a e huafa 'o
Sīsū Kalaisí kiate

kitautolu.
24a FFL Fuakavá.

VAHE 26

‘Oku tokolahi ha kāingalotu ‘o e siasí kuo tākiekina ki he fai angahalá ‘e he kau ta’etuí—‘Oku tala’ofa kia ‘Alamā te ne ma’u ‘a e mo’ui ta’engatá—‘Oku ma’u ‘a e fakamolemolé ‘e kinautolu ‘oku fakatomala mo papitaisó—Ko e kāingalotu ‘o e Siasí ‘oku fai angahala ka ‘oku nau fakatomala mo vete ‘enau angahalá kia ‘Alamā mo e ‘Eiki ‘e fakamolemolé ‘i ‘a kinautolu; pea ka ‘ikai, ‘e ‘ikai lau ‘a kinautolu ‘i he kakai ‘o e Siasí. Ta’u 120–100 κ.Μ. nai.

PEA na’e hoko ‘o pehē na’e ‘i ai ‘a e tokolahi ‘o e to’u tangata kei tupu haké ‘a ia na’e ‘ikai fa’a mahino kiate kinautolu ‘a e ngaahi folofola ‘a e tu’i ko Penisimaní, koe’uhi ko e fānau iiki ‘a kinautolu ‘i he taimi na’á ne folofola ai ki hono kakai; pea na’e ‘ikai te nau tui ki he tala-tukufakaholo ‘a ‘enau ngaahi tamaí.

2 Na’e ‘ikai te nau tui ki he me’a kuo lea ‘aki ‘o kau ki he toetu’u ‘o e maté, pea ‘ikai foki te nau tui ki he hā’ele mai ‘a Kalaisí.

3 Pea ko ‘eni koe’uhi ko ‘enau ta’etuí na’e ‘ikai fa’a “mahino kiate kinautolu ‘a e folofola ‘a e ‘Otuá; pea na’e fakafefeka honau lotó.

4 Pea na’e ‘ikai te nau fie papitaiso; pea na’e ‘ikai te nau fie kau ki he siasí. Pea ko ha kakai mavahe ‘a kinautolu ‘i he’enau tuí, ‘o nau nofo pehē ai

pē, ‘i honau tu’unga “fakakakano mo angahala’iá; he na’e ‘ikai te nau fie ui ki he ‘Eiki ko honau ‘Otuá.

5 Pea ko ‘eni ‘i he lolotonga ‘a e tu’i ‘a Mōsaiá na’e ‘ikai ke a’u honau tokolahí ki hono vaeua ‘o e kakai ‘o e ‘Otuá; ka ko e tupu ‘i he ngaahi “feke’ike’i ‘i he vaha’a ‘o e kāingalotu ‘o e siasí, na’a nau faka’au ai ‘o tokolahi ange.

6 He na’e hoko ‘o pehē na’a nau kākaa’i ‘a e tokolahi ‘aki ‘enau ngaahi lea fakahekeheké, ‘a ia na’e kau ki he siasí, ‘o nau fakatupu ai ‘a ‘enau fai ‘a e ngaahi angahala lahi; ko ia na’e hoko ai ‘o ‘aonga ke “valoki’i ‘e he siasí ‘a kinautolu na’e fai angahala, ‘a ia na’e kau ki he siasí.

7 Pea na’e hoko ‘o pehē na’e ‘omi ‘a kinautolu ki he ‘ao ‘o e kau taula’eikí, pea na’e tu-kuange ‘a kinautolu ki he kau taula’eikí ‘e he kau akonakí; pea na’e ‘omi ‘a kinautolu ‘e he kau taula’eikí ki he ‘ao ‘o ‘Alamā, ‘a ia ko e “taula’eiki lahi.

8 Ko ‘eni kuo tuku ‘e he tu’i ko Mōsaiá kia ‘Alamā ‘a e mafai ki he siasí.

9 Pea na’e hoko ‘o pehē na’e ‘ikai ‘ilo ‘e ‘Alamā ‘o kau kiate kinautolu; ka na’e tokolahi ‘a e kakai na’a nau talatalaaki’i ‘a kinautolu; ‘io, na’e tu’u ‘a e kakai ‘o fakamo’oni ‘o fu’u lahi ‘aupito ki he’enau angahalá.

10 Ko ‘eni kuo te’eki ai ke hoko ha me’a pehē ki mu’a ‘i he siasí; ko ia na’e puputu’u ‘a

26 3a FFL ‘Iló.

4a FFL Tangata
Fakakakanó.

5a FFL Feke’ike’i;

Hē mei he Mo’oni.

6a ‘Alamā 5:57–58; 6:3.

FFL Fakatokanga,

Fakatokanga’í.

7a Mōsaia 29:42.

‘Alamā ‘i hono lotó, pea na‘á ne fekau ke ‘omi ‘a kinautolu ki he ‘ao ‘o e tu‘í.

11 Pea na‘á ne pehē ki he tu‘í: Vakai, ko ‘eni ‘a e ni‘ihi toko-lahi kuo mau ‘omi kiate koe, ‘a ia kuo talatalaaki ‘i ‘e honau kāingá; ‘io, pea kuo ‘ilo ‘a kinautolu ‘i he ‘enau fai ha ngaahi angahala kehekehe. Pea ‘oku ‘ikai te nau fakatomala mei he ‘enau ngaahi angahalá; ko ia kuo mau ‘omi ‘a kinautolu ki ho ‘aó, koe‘uhi ke ke fakamāu‘i ‘a kinautolu ‘o fakatatau ki he ‘enau ngaahi hiá.

12 Ka na‘e folofola ‘e he tu‘i ko Mōsaia kia ‘Alamā: Vakai, ‘e ‘ikai te u fakamāu‘i ‘a kinautolu; ko ia ‘oku ou “tuku atu ‘a kinautolu ki ho nimá ke fakamāu‘i.

13 Pea ko ‘eni na‘e toe puputu‘u ‘a e lotó ‘o ‘Alamaá; pea na‘u ne ‘alu ‘o fehu‘i ki he ‘Eikí pe ko e hā ‘a e me‘a te ne fai ‘i he me‘a ko iá, he na‘á ne manavahē telia na‘a ‘iloange kuó ne fai ta‘etotonu ‘i he ‘ao ‘o e ‘Otuá.

14 Pea na‘e hoko ‘o pehē ‘i he hili ‘ene fakahā hake hono laumālié kotoa ki he ‘Otuá, na‘e ongo mai ‘a e le‘o ‘o e ‘Eikí kiate, ‘o folofola:

15 ‘Oku ke monū‘ia koe, ‘e ‘Alamā, pea ‘oku monū‘ia mo kinautolu kuo papitaiso ‘i he ngaahi “vai ‘o Molomoná. ‘Okú ke monū‘ia koe‘uhi ko hono lahi fau ho‘o ^btui hili ho‘o

fanongo ki he ngaahi lea pē ‘a ‘eku tamaio‘eiki ko ‘Apinetaí.

16 Pea ‘oku monū‘ia ‘a kinautolu koe‘uhi ko ‘enau tui lahi ki he ngaahi lea pē ‘a ia kuó ke lea ‘aki kiate kinautolú.

17 Pea ‘okú ke monū‘ia koe koe‘uhi ko ho‘o fokotu‘u ha “siasí ‘i he kakaí ni; pea ‘e fokotu‘u ma‘u ‘a kinautolu, pea te nau hoko ko hoku kakai.

18 ‘Io, ‘oku monū‘ia ‘a e kakaí ni ‘a ia ‘oku nau loto fiemālie ke ui ‘aki ‘a kinautolu ‘a hoku “hingoá; he ‘e ui ‘a kinautolu ‘i hoku hingoá; pea ‘oku ‘a‘aku ‘a kinautolu.

19 Pea koe‘uhi ko ho‘o fehu‘i kiate au ‘o kau ki he me‘a ‘e fai ki he tokotaha maumau-fonó, ‘okú ke monū‘ia ai.

20 Ko ‘eku tamaio‘eiki koe; pea ‘oku ou fuakava mo koe te ke ma‘u ‘a e “mo‘ui ta‘engatá; pea te ke tauhi kiate au pea ‘alu atu ‘i hoku hingoá, pea tñnaki fakataha ‘a ‘eku fanga sipi.

21 Pea ko ia ia ‘e fanongo ki hoku le‘ó te ne hoko ko ‘eku “sipi; pea te ke tali ia ki he siasí, pea te u tali ia foki.

22 He vakai, ko hoku siasí ‘eni; ko ia ia ‘e “papitaisó ‘e pau ke papitaiso ia ki he fakatomalá. Pea ko ia ia te mou talí kuo pau ke ne tui ki hoku hingoá; pea te u ^bfakamolemole‘i lahi ia.

23 He ko au ia ‘oku “to‘o kiate au ‘a e ngaahi angahala ‘a mā-

12a T&F 42:78–93.

15a Mōsaia 18:30.

^b Mōsaia 17:2.

FFL Tu‘í.

17a Mōsaia 25:19–24.

18a Mōsaia 1:11; 5:8.

FFL Sīsū Kalaisi—

To‘o ‘a e huafa ‘o Sīsū Kalaisí kiate kitautolu.

20a FFL Filí; Kakai Filí;

Mo‘ui Ta‘engatá.

21a FFL Tauhi-sipi Leleí.

22a 2 Nifai 9:23.

FFL Papitaisó.

^b FFL Fakamolemole,

Fakamolemole‘i;

Fakamolemole‘i ‘o e

Ngaahi Angahalá.

23a FFL Huhu‘i (‘Eikí).

maní; he ko au ia ‘a ia kuó u ^bfakatupu ‘a kinautolú; pea ko au ia ‘a ia ‘oku foaki kiate ia ‘e tui ‘o a‘u ki he ngata‘angá ha potu ‘i hoku nima to‘omata‘ú.

24 He vakai, ‘oku ui ‘a kinautolu ‘i hoku hingoá; pea kapau ‘oku nau “‘ilo‘i au te nau ha‘u, ‘o ma‘u ha nofo‘anga ‘i hoku nima to‘omata‘ú ‘o ta‘engata.

25 Pea ‘e hoko ‘o pehē ‘o ka ifi ‘anga “ua ‘a e talupité ko kinautolu na‘e te‘eki ai ^b‘ilo‘i aú te nau toki ha‘u ‘o tu‘u ‘i hoku ‘aó.

26 Pea te nau toki ‘ilo‘i ko au ko e ‘Eiki ko honau ‘Otuá, pea ko au honau Huhu‘i; ka ‘e ‘ikai te nau loto ke huhu‘i ‘a kinautolu.

27 Pea te u toki fakahā kiate kinautolu na‘e ‘ikai te u “‘ilo‘i ‘a kinautolu; pea te nau ^b‘alu atu ki he afi ‘ta‘engata ‘a ia kuo teuteu mo‘ó e tēvoló mo ‘ene kau ‘āngeló.

28 Ko ia ‘oku ou pehē kiate koe, ko ia ia ‘e ‘ikai te ne “fanongo ki hoku le‘ó, ‘oua na‘a mou ma‘u ia ‘i hoku siasí, pea ko ia ‘e ‘ikai te u tali ia ‘i he ‘aho faka‘osí.

29 Ko ia ‘oku ou pehē kiate koe, ‘Alu; pea ‘ilonga ia ‘e fai angahala kiate aú, ke ke “fakamāu‘i ia ‘o ^bfakatatau ki he ngaahi angahala kuó ne faí, pea kapau te ne ‘vete ‘ene ngaahi

angahalá ‘i ho ‘aó pea mo hoku ‘aó, pea ^afakatomala ‘i he mo‘oni ‘o hono lotó, ke ke fakamolemole‘i ia, pea te u “fakamolemole‘i ia foki.

30 ‘Io, pea ‘o ka “fakatomala ^bma‘u pē ‘a hoku kakaí te u fakamolemole‘i ‘a kinautolu ‘i he‘e nau ngaahi angahala kiate aú.

31 Pea ke mou “fefakamolemole‘aki foki ‘a ho‘omou ngaahi faihalá; he ko e mo‘oni ‘oku ou pehē kiate koe, ‘ilonga ia ‘oku ‘ikai te ne fakamolemole‘i ‘a e ngaahi faihala ‘a hono kaungā‘apí ‘o ka ne ka pehē ‘okú ne fakatomalá, kuó ne fakatupu hano fakahalaia‘i ia.

32 Ko ‘eni ‘oku ou pehē kiate koe, Ke ke ‘alu; pea ‘ilonga ia ‘e ‘ikai te ne fakatomala mei he‘ene ngaahi angahalá ‘e ‘ikai lau ia fakataha mo hoku kakaí; pea ‘e fai ‘a e me‘á ni ‘o kamata mei he taimí ni ‘o fai atu.

33 Pea na‘e hoko ‘o pehē ‘i he fanongo ‘a ‘Alamā ki he ngaahi folofola ní na‘á ne tohi ia koe‘uhi ke ne ma‘u ia, pea koe‘uhi ke ne lava ke fakamāu‘i ‘a e kakaí ‘o e siasi ko iá ‘o fakatatau ki he ngaahi fekau ‘a e ‘Otuá.

34 Pea na‘e hoko ‘o pehē na‘e ‘alu ‘a ‘Alamā ‘o ne fakamāu‘i ‘a kinautolu ‘a ia kuo ‘ilo lolotonga ‘enau angahalá, ‘o fakatatau ki he folofola ‘a e ‘Eiki.

23b FFL Fakatupú.

24a Sione 17:3.

25a T&F 88:99, 109.

b T&F 76:81–86.

27a Mātiu 7:21–23.

b Luke 13:27.

c T&F 76:43–44.

28a 2 Nifai 9:31;

T&F 1:14.

29a FFL Fakamāu.

b FFL Ala ‘Eke‘i mei ha Taha ‘a ‘Ene Ngaahi Ngāué.

c 3 Nifai 1:25.

FFL Vete ‘a e

Angahalá.

d FFL Fakatomala, Fakatomala‘i.

e FFL Fakamolemole, Fakamolemole‘i.

30a ‘Isikeli 33:11, 15–16;

Ngāue 3:19–20;

Mōsaia 29:19–20.

b Molonai 6:8.

31a 3 Nifai 13:14–15;

T&F 64:9–10.

35 Pea 'ilonga 'a kinautolu na'e fakatomala mei he'enua ngaahi angahalá mo "vete iá, na'á ne lau 'a kinautolu fakataha mo e kakai 'o e siasí;

36 Pea 'ilonga 'a kinautolu na'e 'ikai te nau fie vete 'enua ngaahi angahalá mo fakatomala mei he'enua ngaahi hiá, na'e 'ikai lau 'a kinautolu fakataha mo e kakai 'o e siasí, pea na'e "tāmate'i honau ngaahi hingoá.

37 Pea na'e hoko 'o pehē na'e tu'utu'uni 'e 'Alamā 'i he ngaahi me'a kotoa pē 'o e siasí; pea na'e toe kamata ke 'iate kinautolu 'a e melinó pea nau tu'umālie 'o fu'u lahi 'aupito 'i he ngaahi me'a 'o e siasí, 'o nau mo'ui faka'ehi'ehi 'i he 'ao 'o e 'Otuá, 'o tali 'a e tokolahi, mo papitaiso 'a e tokolahi.

38 Pea ko 'eni na'e fai 'a e ngaahi me'á ni kotoa pē 'e 'Alamā mo hono kaungā-ngāue 'a ia na'e tauhi 'a e siasí, 'o nau 'a'eva faivelenga kakato, 'o akonaki 'aki 'a e folofola 'a e 'Otuá 'i he me'a kotoa pē, 'o nau kātaki'i 'a e fa'ahinga faingata'a'ia kotoa pē, pea na'e fakatanga'i 'a kinautolu 'e he kakai kotoa 'a ia na'e 'ikai kau ki he siasí 'o e 'Otuá.

39 Pea na'a nau valoki'i honau kāingá; pea na'e "valoki'i mo kinautolu foki ko e tangata taki taha 'aki 'a e folofola 'a e 'Otuá, 'o fakatatau ki he'ene ngaahi angahalá, pe ko e ngaahi angahala kuó ne faí, pea na'e fekau'i ia 'e he 'Otuá ke ne ^blotu ta'e-

tuku, pea ke 'atu 'a e 'fakafeta'i 'i he me'a kotoa pē.

VAHE 27

'Oku tapui 'e Mōsaia 'a e fakatangá pea tu'utu'uni ke nau tu'unga tatau —'Oku feinga 'a 'Alamā ko e si'i mo e ngaahi foha 'e toko fā 'o Mōsaia ke faka'auha 'a e siasí—'Oku hā mai hā 'āngelo 'o fekau ke ta'ofi 'enua ngaahi ngāue koví—'Oku taa'i 'a 'Alamā 'o noa—Kuo pau ke fanau'i fo'ou 'a e fa'ahinga kotoa 'o e tangatá ka nau ma'u 'a e fakamo'ui—'Oku malanga 'aki 'e 'Alamā mo e ngaahi foha 'o Mōsaia 'a e ngaahi ongoongo fakafiefiá. Ta'u 100–92 K.M. nai.

PEA ko 'eni na'e hoko 'o pehē ko e fakatanga na'e fai ki he siasí 'e he kau ta'etuí na'e 'āsili 'o lahi 'aupito 'a hono lahi ko ia na'e kamata ai ke lāunga 'a e siasí, 'o nau lāunga ki honau kau takí 'o kau ki ai; pea na'a nau lāunga kia 'Alamā. Pea na'e fakahā 'e 'Alamā 'a e me'á ki honau tu'i, ko Mōsaia. Pea na'e fealea'aki 'a Mōsaia mo 'ene kau taula'eikí.

2 Pea na'e hoko 'o pehē na'e hanga 'e he tu'i ko Mōsaia 'o fai ha fanongonongo ki he fonua takatakaí ke 'oua na'a "fakatanga'i 'e ha tangata ta'etui ha toko taha 'o e fa'ahinga na'e kau ki he siasí 'o e 'Otuá.

3 Pea na'e 'i ai ha tu'utu'uni mamafa 'i he ngaahi siasí kotoa pē ke 'oua na'a 'i ai ha fakatanga 'iate kinautolu, pea 'oku totonu

35a FFL Vete 'a e Angahalá.
36a 'Eke. 32:33;
'Alamā 1:24.

FFL Tohi 'o e Mo'ui;
Tu'usi mei he Siasí.
39a FFL Fakatokanga,
Fakatokanga'i.

b 2 Nifai 32:8–9.
c FFL Fakafeta'i.
27 2a FFL Fakatanga;
Fakatanga'i.

ke “tu’unga tatau ‘a e kakai kotoa pē.

4 Pea ke ‘oua na’a nau tuku ke hanga ‘e he loto-hīkisiá pe fielahí ‘o veuveuki ‘enau nofo “melinó, pea ke ^btokanga ‘a e tangata kotoa pē ki hono kungā’apí ‘o hangē pē ko ia, mo ngāue ‘aki honau nima ‘onautolú ke tauhi ‘a kinautolu.

5 ‘Io, pea ke ^angāue ‘a honau kau taula’eikí mo ‘enau kau akonaki kotoa pē ‘aki honau nima ‘onautolú ke tauhi ‘a kinautolu ‘i he me’a kotoa pē tuku kehe pē ‘o ka nau ka mahaki, pe fu’u masiva lahi; pea ‘i he fai ‘o e ngaahi me’a ní, na’a nau ma’u ‘o lahi ‘a e ^balo’ofa ‘a e ‘Otuá.

6 Pea na’e faka’au ke toe ‘i ai ‘a e fu’u melino lahi ‘i he fonuá; pea na’e faka’au ‘o fu’u tokolahi ‘aupito ‘a e kakai, ‘o nau kamata ke mafola atu ‘i he funga ‘o e fonuá, ‘io, ki he tokelaú mo e tongá, ki he hahaké mo e hihifó, ‘o nau langa ‘a e ngaahi fu’u kolo lalahi mo e ngaahi kolo iiki ‘i he ngaahi potu kotoa pē ‘o e fonuá.

7 Pea na’e ‘a’ahi ‘a e ‘Eikí kiate kinautolu ‘o ne fakatu’umālie ‘i ‘a kinautolu, pea na’a nau hoko ko ha kakai tokolahi mo koloa’ia.

8 Ko ‘eni na’e kau fakataha ‘a e ngaahi foha ‘o Mōsaiá mo e kau ta’etuí; pea na’e kau foki mo kinautolu ha toko taha ‘o e ngaahi “foha ‘o ‘Alamaá, pea na’e ui ia ko ‘Alamā, ‘o hangē

ko ‘ene tamaí; ka neongo iá, na’á ne hoko ko ha tangata angakovi ‘aupito mo fa’a ^btauhi tamapua. Pea ko e tangata poto ia he leá, peá ne lea ‘aki ‘a e ngaahi lea fakahekeheke lahi ki he kakai; ko ia na’á ne ue’i ‘a e kakai tokolahi ke nau fai ‘o hangē ko e ngaahi angahala na’á ne fai.

9 Pea na’á ne hoko ko ha tūkia’anga lahi ki he tu’umālie ‘a e siasi ‘o e ‘Otuá; ‘o ne “toho-aki ‘i ‘a e loto ‘o e kakai; peá ne fakalanga ‘a e feke’ike ‘i lahi ‘i he kakai; ‘o ma’u ai ‘e he fili ‘o e ‘Otuá ha faingamālie ke ne ngāue ‘aki hono mālohí kiate kinautolu.

10 Pea ko ‘eni na’e hoko ‘o pehē lolotonga ‘ene ‘alu holó ke faka’auha ‘a e siasi ‘o e ‘Otuá, he na’á ne ‘alu fakafufū holo mo e ngaahi foha ‘o Mōsaiá, ‘o nau feinga ke faka’auha ‘a e siasi, mo takihala ‘i ‘a e kakai ‘o e ‘Eikí, ‘o ta’ehoa mo e ngaahi fekau ‘a e ‘Otuá, pea a’u ki he tu’í—

11 Pea hangē ko ‘eku pehē kiate kimoutolu, lolotonga ‘enau ‘alu holo ‘i he “angatu’u ki he ‘Otuá, vakai, na’e ^bhā mai kiate kinautolu ‘a e “āngelo ‘a e ‘Eikí; pea na’á ne ‘alu hifo ‘o hangē na’e ‘i ha ‘aó; ‘o ne lea ‘o hangē ko ha ‘u’ulu ‘o e mana, ‘a ia na’e lulululu ‘i ai ‘a e kelekele ‘a ia na’a nau tu’u ai;

12 Pea na’e pehē fau hono lahi ‘o ‘enau ‘ohovalé, na’a nau tō ai ki he kelekelé, ‘o ‘ikai mahino

3a Mōsaia 23:7; 29:32.

4a FFL Melinó.

b FFL Fakamahu’inga’í.

5a Mōsaia 18:24, 26.

b FFL ‘Alo’ofa.

8a FFL ‘Alamā, Foha ‘o ‘Alamaá.

b FFL Tauhi Tamapua.

9a 2 Sam. 15:1–6.

11a FFL Angatu’ú.

b FFL ‘Āngeló, Kau.

c Ngāue 9:1–9;

‘Alamā 8:15.

kiate kinautolu 'a e ngaahi lea na'á ne lea 'aki kiate kinautolú.

13 Ka neongo iá na'á ne toe kaila 'o pehē: 'E 'Alamā, tu'u hake pea 'unu'unu mai, he ko e hā 'okú ke fakatanga'i ai 'a e siasi 'o e 'Otuá? He kuo folofola 'a e 'Eikí: "Ko hoku siasi 'eni, pea te u fokotu'u ia; pea 'e 'ikai ikuna'i ia 'e ha me'a, ka ko e maumau-fono pē 'a hoku kakaí.

14 Pea ko 'eni, na'e 'ikai ia ko ia pē ka na'e pehē 'e he 'āngeló: Vakai, kuo 'afio'i 'e he 'Eikí 'a e ngaahi "lotu 'a hono kakaí, kae 'uma'ā foki 'a e ngaahi lotu 'a 'ene tamaio'eiki, ko 'Alamā, 'a ia ko ho'o tamaí; he kuó ne lotu 'i he tui lahi koe'uhi ko koe ke lava nai 'o ma'u ha 'ilo ki he mo'oní; ko ia, ko hono 'uhinga 'eni kuó u ha'u ai ke fakamahino kiate koe 'a e māfimafi mo e mafai 'o e 'Otuá, koe'uhi ke lava 'o tali 'a e ngaahi ^blotu 'a 'ene kau tamaio'eikí 'o fakatatau mo 'enau tui.

15 Pea ko 'eni vakai, 'okú ke lava koā 'o faka'ikai'i 'a e māfimafi 'o e 'Otuá? He vakai, 'ikai 'oku lulu'i 'e hoku le'ó 'a e fonuá? Pea 'ikai 'okú ke lava 'o mamata kiate au 'i ho 'aó? Pea kuo fekau'i mai au mei he 'Otuá.

16 Ko 'eni 'oku ou pehē kiate koe: 'Alu, pea manatu ki he nofo pōpula 'a ho'o ngaahi tamaí 'i he fonua ko Heilamí, pea 'i he fonua ko Nifái; pea manatu'i 'a e ngaahi fu'u me'a lalahi kuo ne fai ma'anautolú; he na'a nau nofo pōpula, pea kuó ne ^afakatau'atāina'i 'a ki-

nautolu. Pea ko 'eni 'oku ou pehē kiate koe, 'e 'Alamā, ke 'alu 'i ho halá, pea 'oua 'e toe feinga ke faka'auha 'a e siasi, koe'uhi ke tali 'enau ngaahi lotú, pea fai 'eni neongo ha'o loto ke kapusi atu koé.

17 Pea ko 'eni na'e hoko 'o pehē ko e ngaahi lea faka'osi 'eni na'e lea 'aki 'e he 'āngeló kia 'Alamā, pea na'á ne 'alu.

18 Pea ko 'eni ko 'Alamā mo kinautolu na'e 'iate iá na'a nau toe tō ki he kelekelé, he na'e fu'u lahi 'a 'enau 'ohovalé; he kuo nau mamata 'aki honau mata 'onautolú ki ha 'āngelo 'a e 'Eikí; pea na'e hangē hono le'ó ko ha mana, 'a ia na'e lulu'i 'a e kelekelé, pea na'a nau 'ilo'i 'oku 'ikai ha me'a ka ko e māfimafi pē 'o e 'Otuá 'a ia 'e lava 'o lulu'i 'a e kelekelé 'o ngaohi ia ke ngalulululu 'o hangē ka mavaeuá.

19 Pea ko 'eni na'e pehē fau hono lahi 'o e 'ohovalé 'a 'Alamaá na'á ne hoko ai 'o noa, 'o 'ikai fa'a lava 'o lea; 'io, pea na'á ne hoko 'o vaivai, pea na'e 'ikai te ne fa'a lava 'o ue'i hono ongo nimá; ko ia na'e 'ave ia 'e kinautolu na'e 'iate iá, 'o nau fata ia 'i he'ene ta'e-fa'a-ngaué, 'o nau tuku ia 'i he 'ao 'o 'ene tamaí.

20 Pea nau fakamatala ki he'ene tamaí 'a e me'a kotoa pē kuo hoko kiate kinautolú; pea na'e fiefia 'a 'ene tamaí, he na'á ne 'ilo'i ko e māfimafi ia 'o e 'Otuá.

21 Pea na'á ne fekau ke fakataha mai ha fu'u kakai tokolahi ke nau fakamo'oni ki he me'a

13a FFL Sīsū Kalaisi—
'Ulu ki he Siasí.

14a 'Alamā 10:22.
b Molom. 9:36–37.

16a Mōsaia 23:1–4.

kuo fai 'e he 'Eikí ma'a hono fohá, kae 'uma'ā foki 'a kinautolu 'a ia na'e 'iate iá.

22 Pea na'á ne fekau ke kátoa fakataha mai 'a e kau taula'eikí; pea na'a nau kamata ke 'aukai mo lotu ki he 'Eiki ko honau 'Otuá, ke ne fakaava 'a e ngutu 'o 'Alamaá, ke ne lava 'o lea, pe ma'u foki 'e hono ngaahi kupu'i sinó 'a honau mālohí—koe'uhi ke 'ā 'a e mata 'o e kakaí ke nau mamata pea 'ilo'i 'a e angalelei mo e nāunau 'o e 'Otuá.

23 Pea na'e hoko 'o pehē hili 'enau 'aukai mo lotu 'i he 'aho 'e ua mo e pō 'e ua, na'e ma'u 'e he ngaahi kupu'i sino 'o 'Alamaá 'a honau mālohí, pea na'e tu'u hake ia 'o ne kamata ke lea kiate kinautolu, 'o ne tala kiate kinautolu ke nau fiemālie:

24 He, na'á ne pehē, kuó u fakatomala mei he'eku ngaahi angahalá, pea kuo "huhu'i au 'e he 'Eikí; vakai kuo fanau'i au 'i he Laumālié.

25 Pea na'e folofola mai 'a e 'Eikí kiate au: 'Oua 'e ofo he ko e fa'ahinga kotoa 'o e tangata kotoa pē, 'io, 'a e tangata mo e fefine, 'a e ngaahi pule'angá, mo e ngaahi fa'ahingá, mo e ngaahi leá, mo e kakai kotoa pē, kuo pau ke "fanau'i fo'ou; 'io, ke nau fanau'i 'i he 'Otuá, 'o ^bliliu mei honau tu'unga 'fakakakano mo tō ki laló, ki ha tu'unga 'o e anga-mā'oni'oni, kuo huhu'i 'e he 'Otuá, 'o hoko

ko hono ngaahi foha mo hono ngaahi 'ofefine;

26 Pea 'oku nau hoko ai ko ha kakai fo'ou; pea ka 'ikai ke nau fai 'eni, 'e "ikai te nau teitei lava 'o ma'u 'a e pule'anga 'o e 'Otuá.

27 'Oku ou pehē kiate kimoutolu, kapau 'e 'ikai hoko 'eni, kuo pau ke kapusi atu 'a kinautolu; pea 'oku ou 'ilo'i 'eni, koe'uhi na'e meimei kapusi atu au.

28 Ka neongo iá, hili ha'aku a'a mai 'i ha fu'u mamahi lahi, pea mo e fakatomala 'o a'u ki he'eku meimei mate, kuo finangalo 'a e 'Eikí 'i he'ene 'alo'ofá ke fakahaofi au mei ha tutu 'oku "ta'engata, pea kuo fanau'i au 'i he 'Otuá.

29 Kuo huhu'i hoku laumālié mei he 'ahu 'o e mamahi mo e ngaahi ha'i 'o e pōpula 'i he angahalá. Na'á ku 'i he vanu fakapo'uli tahá; ka ko 'eni kuó u mamata ki he maama fakafo 'a e 'Otuá. Na'e "mamahi'ia 'a hoku laumālié 'i he fakamamahi ta'engata; ka kuo fakahaofi au, pea 'oku 'ikai ke toe fakamama-hi'i 'a hoku laumālié.

30 Na'a ku li'aki 'a hoku Huhu'i, peá u faka'ikai'i 'a e me'a kuo lea ki ai 'a 'etau ngaahi tamai; pea koe'uhi ke nau tomu'a 'ilo te ne hā'ele mai, pea 'okú ne manatu'i 'a e kakai fulipē kuó ne fakatupú, te ne fakahā ia 'e ia ki he kakai fulipē.

31 'Io, 'e peluki 'a e tui "kotoa

24a 2 Nifai 2:6–7.
FFL Huhu'i ('Eikí).

25a Loma 6:3–11;
Mōsaia 5:7;
'Alamā 5:14;
Mōsese 6:59.

FFL Fanau'i Fo'ou,
Fanau'i 'i he 'Otuá.
b Mōsaia 3:19; 16:3.
c FFL Anga-fakakakanó.
26a Sione 3:5.
28a 2 Nifai 9:16.

29a Mōsaia 2:38.
31a Filipai 2:9–11;
Mōsaia 16:1–2;
T&F 88:104.

pē, pea fakahā 'e he 'elelo kotoa pē 'i hono 'aó. 'Io, 'i he 'aho faka'osí, 'o ka tutu'u 'a e kakai fulipē ke ^bfakamāu'i 'e ia, te nau toki fakahā ai ko e 'Otuá ia; pea te nau toki fakahā, 'a kinautolu na'e mo'ui 'ta'ekau atu 'a e 'Otuá 'i he māmaní, 'oku totonu 'a e fakamaau 'o e tautea lauikuonga kiate kinautolú, pea te nau tete mo tetetete, pea holomui 'i he 'afio mai 'a hono fofonga ^d'ilo'iló.

32 Pea ko 'eni na'e hoko 'o pehē na'e kamata 'e 'Alamā 'o fai atu mei he taimi ko iá ke ako'i 'a e kakaí, fakataha mo kinautolu na'e 'ia 'Alamā 'i he taimi na'e hā mai ai 'a e 'āngeló kiate kinautolú, pea na'a nau fononga holo 'i hono kotoa 'o e fonuá, 'o nau fakamafola ki he kakai kotoa pē 'a e ngaahi me'a kuo nau fanongo mo mamata ki aí, pea na'a nau malanga 'aki 'a e folofola 'a e 'Otuá 'i he ngaahi faingata'a lahi, pea na'e lahi 'aupito honau fakatanga'i 'e kinautolu na'e ta'etuí, pea na'e taa'i 'a kinautolu 'e hanau tokolahi.

33 Pea neongo 'a 'eni kotoa pē, ka na'a nau 'omi 'a e fu'u fiemālie lahi ki he siasí, 'o nau poupu'i 'enau tuí, mo na'ina'i kiate kinautolu 'i he fa'a kātaki fuoloa mo e feinga lahi ke nau tauhi 'a e ngaahi fekau 'a e 'Otuá.

34 Pea ko honau toko fā ko e ngaahi ^afoha 'o Mōsaia; pea ko

honau ngaahi hingoá ko 'Āmoni mo 'Ēlone mo 'Ominea mo Himinai; ko e ngaahi hingoia ia 'o e ngaahi foha 'o Mōsaia.

35 Pea na'a nau fononga holo 'i hono kotoa 'o e fonua ko Seilahemalá, pea 'i he kakai fulipē na'e fakaongo ki he pule 'a e tu'i ko Mōsaia, 'o nau feinga fakakukafi ke fakatonotonu 'a e ngaahi maumau kotoa pē kuo nau fai ki he siasí, pea nau vete 'enau ngaahi anghala kotoa pē, mo fakamafola 'a e ngaahi me'a kotoa pē kuo nau mamata ki aí, mo fakamatala'i 'a e ngaahi kikité mo e ngaahi folofola tapú kiate kinautolu kotoa pē na'e fie fanongo kiate kinautolú.

36 Pea ko ia na'a nau hoko ai ko ha ngaahi me'angāue 'i he to'ukupu 'o e 'Otuá 'i hono fakatafoki mai 'o e tokolahi ki he 'ilo'i 'o e mo'oní, 'io, ki he 'ilo'i 'o honau Huhu'í.

37 Pea hono 'ikai ke monū'ia 'a kinautolu! He na'a nau ^afakamafola 'a e melinó; na'a nau fakahā 'a e ngaahi ^bongoongo lelei 'o e lelei; pea na'a nau fakahā ki he kakaí 'oku pule 'a e 'Eikí.

 VAHE 28

'Oku 'alu 'a e ngaahi foha 'o Mōsaia ke malanga ki he kau Leimaná— 'Oku ngāue 'aki 'e Mōsaia 'a e ongo maka kikité, 'o ne liliu 'a e ngaahi peleti 'a Sēletí. Ta'u 92 κ.Μ. nai.

31b FFL Sīsū Kalaisi—
Fakamaau.
c 'Alamā 41:11.
d FFL 'Otuá.

34a FFL 'Āmoni, Foha 'o
Mōsaia.
37a 'Īsaia 52:7;
Mōsaia 15:14–17.

FFL Malangá.
b FFL Ongongoolelei.

PEA ko 'eni na'e hoko 'o pehē 'i he 'osi hono fai 'e he ngaahi "foha 'o Mōsaiá 'a e ngaahi me'á ni kotoa pē, na'a nau 'ave mo kinautolu 'a e tokosi'i 'o foki ki he'enua tamai, ko e tu'í, pea na'a nau kole kiate ia ke ne fakangofua 'a kinautolu ke nau 'alu hake ki he fonua ko ^bNīfai, fakataha mo kinautolú ni kuo nau filí, ke nau malanga 'aki 'a e ngaahi me'a 'a ia kuo nau fanongo ki aí, pea ke nau fakahā 'a e folofola 'a e 'Otuá ki honau kāinga, ko e kau Leimaná—

2 Koe'uhí ke nau lava 'apē 'o fakatafoki 'a kinautolu ki he 'ilo'i 'o e 'Eiki ko honau 'Otuá, mo fakamahino kiate kinautolu 'a e ngaahi angahala 'a 'enua ngaahi tamai; pea ke nau lava 'apē ke fakatafoki 'a kinautolu mei he'enua "fehi'a ki he kau Nīfai, koe'uhi ke 'omi 'a kinautolu ke nau fiefia 'i he 'Eiki ko honau 'Otuá, koe'uhi ke nau nofo fe'ofu'ofani 'iate kinautolu, pea ke 'oua na'a toe 'i ai ha ngaahi fakakikihi 'i he fonua kotoa 'a ia kuo foaki 'e he 'Eiki ko honau 'Otuá kiate kinautolú.

3 Ko 'eni na'a nau faka'amu ke fakahā 'a e fakamo'uí ki he kakai fulipē, he na'e 'ikai te nau fa'a "kātaki'i ke mala'ia ha ^blaumālie 'o ha taha; 'io, na'e hanga 'e he fakakaukau pē ki he tō 'a e laumālie ki he mamahi "ta'etukú 'o fakatupu 'enua tete mo tetetete.

4 Pea na'e ngāue pehē 'a e Lau-mālie 'o e 'Eikí 'iate kinautolu, he ko kinautolu 'a e "fakalielia taha 'i he kau fai angahalá. Pea na'e finangalo 'a e 'Eikí 'i he'ene ^b'alo'ofa ta'e-fakangatangatá ke fakahaofi 'a kinautolu; ka ne-ongo iá na'a nau kātaki'i 'a e fu'u mamahi lahi 'o e laumālie koe'uhi ko 'enua ngaahi angahalá, 'o nau mamahi lahi mo manavahē telia na'a 'iloange kuo kapusi atu 'a kinautolu 'o ta'engata.

5 Pea na'e hoko 'o pehē na'a nau kole ki he'enua tamai 'i he ngaahi 'aho lahi ke nau 'alu atu ki he fonua ko Nīfai.

6 Pea na'e 'alu 'a e tu'i ko Mōsaiá 'o ne fehu'i ki he 'Eikí pe 'e lelei ke ne tukuange hono ngaahi fohá ke nau 'alu atu 'i he lotolotonga 'o e kau Leimaná 'o malanga'aki 'a e folofolá.

7 Pea na'e folofola mai 'a e 'Eikí kia Mōsaia: Tuku ke nau 'alu atu, he 'e tui 'a e tokolahi ki he'enua ngaahi leá, pea te nau ma'u 'a e mo'ui ta'engatá; pea te u "fakahaofi ho ngaahi fohá mei he nima 'o e kau Leimaná.

8 Pea na'e hoko 'o pehē na'e tuku 'e Mōsaia ke nau 'alu 'o fai 'o hangē ko 'enua kolé.

9 Pea na'a nau "fai 'enua fonongá ki he feitu'u maomaon-ganoá ke 'alu atu 'o malanga 'aki 'a e folofolá 'i he lotolotonga 'o e kau Leimaná; pea te

28 1a Mōsaia 27:34.
b 'Amenai 1:12–13;
Mōsaia 9:1.
2a Sēkope 7:24.
3a 'Alamā 13:27;
3 Nīfai 17:14;

Mōsese 7:41.
b FFL Mo'oni'i
Laumālie—
Mahu'inga 'o e
ngaahi laumālie.
c Sēkope 6:10;

T&F 19:10–12.
4a Mōsaia 27:10.
b FFL 'Alo'ofá.
7a 'Alamā 19:22–23.
9a 'Alamā 17:6–9.

u fai ha ^bfakamatala ki he'enau ngaahi ngāue 'amui.

10 Ko 'eni na'e 'ikai ma'u 'e Mōsaia ha tokotaha ke tuku ki ai 'a e pule'angá, he na'e 'ikai ke 'i ai ha taha 'o hono ngaahi fohá te ne fie tali 'a e pule'angá.

11 Ko ia na'á ne to'o 'a e ngaahi lekooti 'a ia na'e tongi-tongi ki he ngaahi "peleti 'o e palasá, kae 'uma'ā foki 'a e ngaahi peleti 'a Nīfaí, pea mo e ngaahi me'a kotoa pē kuó ne tauhi mo malu'i 'o fakatatau ki he ngaahi fekau 'a e 'Otuá, hili 'ene liliu mo ne fekau ke tohi 'a e ngaahi lekooti 'a ia na'e 'i he ngaahi ^bpeleti 'o e koula 'a ia na'e 'ilo'i 'e he kakai 'o Limihaí, 'a ia na'e tuku kiate ia 'e Limihaí;

12 Pea na'á ne fai 'eni koe'uhi ko e fu'u tokanga lahi 'a hono kakai; he na'a nau fu'u faka'amu 'o fu'u lahi fau ke 'ilo 'o kau ki he kakai 'a ia kuo faka'auhá.

13 Pea ko 'eni na'á ne liliu ia 'i hono ngāue 'aki 'a e ongo "maka 'a ia na'e fakama'u ki he ongo kau'i me'a fuopotopotó.

14 Pea na'e teuteu 'a e ongo me'á ni ko iá talu mei he kamata'angá, pea tukufakaholo mai mei he to'u tangata ki he to'u tangata, ko hono taumu'á ke liliu 'aki 'a e ngaahi leá;

15 Pea kuo tauhi mo malu'i ia 'e he to'ukupu 'o e 'Eikí, koe'uhi ke ne fakahā 'aki ki he kakai fulipē 'a ia te nau ma'u 'a e fonuá 'a

e ngaahi anghala mo e ngaahi anga-fakalielia 'a hono kakai.

16 Pea 'ilonga ia 'okú ne ma'u 'a e ongo me'a ní 'oku ui ia ko e "tangata kikite 'o hangē ko e founga 'o e kuonga mu'á.

17 Ko 'eni 'i he hili hono liliu 'e Mōsaia 'a e ngaahi lekooti ní, vakai, na'e fakamatala ia ki he kakai 'a ia na'e "faka'auhá, 'o fai mei he taimi na'e faka'auha ai 'a kinautolú 'o a'u ki he langa 'o e ^bfu'u taua 'i he taimi na'e 'veuveuki ai 'e he 'Eikí 'a e lea 'a e kakai pea fakamovetevete atu 'a kinautolu ki he funga 'o e māmaní kotoa pē, 'io, 'o fai mei he taimi ko iá 'o a'u ki he fakatupu 'o 'Ātamá.

18 Ko 'eni na'e langaki 'e he fakamatalá ni 'a e fu'u tangi lahi 'a e kakai 'o Mōsaiá, 'io, na'e fakafonu 'aki 'a kinautolu 'a e loto-mamahi; ka neongo iá na'e 'omi ai kiate kinautolu 'a e 'ilo lahi, 'a ia na'a nau fiefia ai.

19 Pea ko e fakamatalá ni 'e hiki ia 'amui; he vakai, 'oku 'aonga ke 'ilo 'e he kakai kotoa pē 'a e ngaahi me'a kuo hiki 'i he fakamatala ko iá.

20 Pea ko 'eni, hangē ko 'eku pehē kiate kimoutolu, 'i he hili leva hono fai 'e he tu'i ko Mōsaiá 'a e ngaahi me'á ni kotoa pē, na'á ne to'o 'a e ngaahi peleti 'o e "palasá, pea mo e ngaahi me'a kotoa pē kuó ne tauhi, 'o ne tuku ia kia 'Alamā, 'a ia ko e foha 'o 'Alamaá; 'io, 'a e ngaahi

9b 'Alamā 17–26.
11a FFL Peleti Palasá,
Ngaahi.
b FFL Peleti Koulá,
Ngaahi.

13a FFL 'Ūlimí mo e
Tūmemí.
16a Mōsaia 8:13–18.
FFL Tangata Kikité.
17a Mōsaia 8:7–12.

b 'Eta 1:1–5.
c Sēnesi 11:6–9.
20a 'Alamā 37:3–10.

lekōtí kotoa kae ‘uma’ā ‘a e ongo ^bme’ā liliu leá, ‘o ne tuku ia kiate ia, mo fekau kiate ia ke ne tauhi mo ‘malu’i ia, pea ke ne tauhi ha lekooti ‘o e kakaí, pea tukufakaholo ia mei he to’u tangata ki he to’u tangata, ‘o hangē kuo tukufakaholo mai ia talu mei he taimi na’e ‘alu ai ‘a Līhai mei Selūsalemá.

VAHE 29

‘Oku fokotu’u ‘e Mōsaia ke fili ha kau fakamaau kae ‘ikai ko ha tu’i—‘Oku hanga ‘e he ngaahi tu’i ta’e-mā’oni’oni ‘o tatakī honau kakaí ki he angahalá—‘Oku fili ‘a ‘Alamā ko e Sī’i ko e fakamaau lahi ‘i he le’o ‘o e kakaí—‘Okú ne toe hoko foki ko e taulá’eiki lahi ki he Siasí—‘Oku pekia ‘a ‘Alamā ko e Lahí mo Mōsaia. Ta’u 92–91 K.M. nai.

Ko ‘eni, ‘i he ‘osi hono fai ‘eni ‘e Mōsaia na’á ne ‘oatu ‘a e fekau ki he fonuá kotoa, ki he kakai kotoa pē, koe’uhí he na’á ne fie ‘ilo honau lotó pe ko hai ‘e hoko ko honau tu’í.

2 Pea na’e hoko ‘o pehē na’e fakahā mai ‘a e le’o ‘o e kakai, ‘o pehē: ‘Oku mau faka’amu ke hoko ‘a ‘Ēlone ko ho fohá ko homau tu’i mo homau pule.

3 Ko ‘eni kuo ‘osi ‘alu atu ‘a ‘Ēlone ia ki he fonua ko Nīfai, ko ia na’e ‘ikai lava ke tuku ‘e he tu’í ‘a e pule’angá kiate ia, pea na’e ‘ikai foki ke loto ‘a ‘Ēlone ke ne ma’u ‘a e pule’angá; pea na’e ‘ikai loto foki ha toko taha

‘o e ngaahi “foha ‘o Mōsaia ke nau ma’u ‘a e pule’angá.

4 Ko ia na’e toe ‘oatu ‘e he tu’i ko Mōsaia ha fekau ki he kakaí; ‘io, na’á ne fekau ke ‘ave holo ha tohi ‘i he kakaí. Pea ko e ngaahi lea ‘eni na’e tohi aí, ‘o pehē:

5 Vakai, ‘a kimoutolu ko hoku kakai, pe ko hoku kāinga, he ‘oku ou pehē ‘eku fakakaukau kiate kimoutolú, ‘oku ou faka’amu ke mou fakakaukau ‘i ‘a e me’a ‘oku kole atu ke mou fakakaukau ki aí—he ‘oku mou faka’amu ke mou ma’u ha “tu’i.

6 Pea ‘oku ou fakahā kiate kimoutolu, ko ia ia ‘oku totonu ke ne ma’u ‘a e pule’angá kuo ne fakafisi, pea ‘e ‘ikai te ne ma’u ma’ana ‘a e pule’angá.

7 Pea ko ‘eni, kapau ‘e fili ha taha ko hono fetongi, vakai ‘oku ou manavahē na’a tupu ha fakakikihi ‘iate kimoutolu. Pea ko hai ‘okú ne ‘ilo’i na’a faifaí pea ‘ita ‘a hoku foha ‘a ia ‘oku totonu ke ‘a’ana ‘a e pule’angá ‘o ne fakaloto’i ha ni’ihi ‘o e kakaí ni ke nau muimui ‘iate ia, ‘a ia ‘e fakatupu ai ‘a e ngaahi tau mo e ngaahi fakakikihi ‘iate kimoutolu, ‘a ia ‘e hoko ko e tupu’anga ‘o e lilingi ‘o e fu’u toto lahi mo e fakakovi’i ‘o e hā’ele’anga ‘o e ‘Eiki, ‘io, pea faka’auha ai ‘a e laumālie ‘o e kakai tokolahi.

8 Ko ‘eni, ‘oku ou pehē kiate kimoutolu, tau fakapotopoto mo fakakaukau ki he ngaahi me’á ni, he ‘oku ‘ikai ha’atau totonu ke tau faka’auha ‘a hoku

20b FFL ‘Ūlimí mo e Tūmemí.
c FFL Folofolá—Ko e

ngaahi folofola ke fakatolongá.
29 3a Mōsaia 27:34.

5a 1 Sam. 8:9–19.

fohá, pea 'oku 'ikai foki ha'atau totonu ke tau faka'auha ha tokotaha kehe 'o ka fakanofa ia ko hono fetongi.

9 Pea kapau 'e tafoki 'a hoku fohá ki he'ene loto-híkisiá mo e ngaahi laukaú pehē te ne faka-foki 'a e ngaahi me'a kuó ne lea'aki, pea 'eke'i 'ene totonu ki he pule'angá, 'a ia 'e fakatupu ai ha'ane fu'u fai angahala lahi kae 'uma'ā foki hono kakaí.

10 Pea ko 'eni tau fai fakapoto-poto, pea tomu'a vakai atu ki he ngaahi me'a ni, pea fai 'a e me'a ko ia 'e tupu ai 'a e melino 'i he kakai ni.

11 Ko ia te u hoko ko homou tu'i 'i he toenga hoku ngaahi 'ahó; ka neongo iá, tau "fili 'e kitautolu ha kau ^bfakamaau, ke fakamāu'i 'a e kakaí ni 'o fakatatau mo 'etau laó; pea te tau fokotu'utu'u fo'ou 'a e ngaahi me'a 'a e kakai ní, he te tau fili 'a e kau tangata poto ke hoko ko e kau fakamāu, 'a ia te nau fakamāu'i 'a e kakaí ni 'o fakatatau ki he ngaahi fekau 'a e 'Otuá.

12 Ko 'eni 'oku lelei ange ke fakamāu'i ha tangata 'e he 'Otuá kae 'ikai 'e he tangatá, he 'oku totonu ma'u ai pē 'a e fakamaau totonu 'a e 'Otuá, ka 'oku 'ikai totonu ma'u ai pē 'a e fakamaau 'a e tangatá.

13 Ko ia ka ne mou lava 'o ma'u ha kau tangata "angatonu ke hoko ko homou ngaahi tu'i, 'a ia te nau fokotu'u 'a e ngaahi fono 'a e 'Otuá, 'o fakamāu'i 'a e kakaí ni 'o fakatatau mo 'ene

ngaahi fekaú, 'io, ka ne mou lava ke ma'u ha kau tangata ke hoko ko homou ngaahi tu'i 'a ia 'e fai 'o hangē ko ia na'e fai 'e he'eku tamaí ko ^bPenisimaní ma'á e kakaí ni —'oku ou pehē kiate kimoutolu, kapau na'e lava ke pehē ma'u ai pē 'e 'aonga ke mou ma'u ma'u ai pē ha ngaahi tu'i ke pule'i 'a kimoutolu.

14 Pea na'a mo au, kuó u ngāue 'aki hoku mālohí mo e ivi kotoa 'oku ou ma'ú, ke u ako'i kiate kimoutolu 'a e ngaahi fekau 'a e 'Otuá, pea fokotu'u ma'u 'a e melinó 'i he fonuá kotoa, koe'uhí ke 'oua na'a 'i ai ha ngaahi tau pe ha ngaahi fakakikihi, pea 'ikai ha kaiha'a, pe vete, pe fakapō, pe ha fa'ahinga angahala 'e taha;

15 Pea 'ilonga ha taha kuó ne fai ha angahala, kuó u "tautea'i ia, 'o fakatatau ki he hia kuó ne fai, 'o fakatatau ki he lao 'a ia kau fokotu'u ma'atautolu 'e he'etau ngaahi tamaí.

16 Ko 'eni 'oku ou pehē kiate kimoutolu, ko e me'a 'i he 'ikai angatonu 'a e tangata kotoa pē 'oku 'ikai 'aonga ke mou ma'u ha tu'i pe ha ngaahi tu'i, ke nau pule'i 'a kimoutolu.

17 He vakai, ko e hā hano lahi 'o e "angahala 'oku fakatupu 'e ha tu'i ^bfai angahala, 'io, pea hono 'ikai lahi 'a e faka'auhá!

18 'Io, manatu'i 'a e tu'i ko Noá, 'a 'ene "fai angahalá mo 'ene ngaahi anga-fakalieliá, kae 'uma'ā foki 'a e fai angahala mo e ngaahi anga-fakalielia 'a hono

11a Mōsaia 29:25–27.

^b 'Eke. 18:13–24.

13a Mōsaia 23:8, 13–14.

^b Ng. Lea 'a M. 1:17–18.

15a 'Alamā 1:32–33.

17a 'Alamā 46:9–10.

^b Mōsaia 23:7–9.

18a Mōsaia 11:1–15.

kakaí. Vakai ki hono lahi 'o e faka'auha 'a ia na'e hoko kiate kinautolú; pea koe'uhi foki ko 'enau ngaahi fai angahalá na'e 'omi ai 'a kinautolu ki he ^bnofo pōpula.

19 Pea ka ne ta'éoua 'a e tokoni 'a honau Tupu'anga fungani potó, pea kuo tupunga 'eni 'i he'enau fakatomala mo'oní, pehē 'e 'ikai lava ke ta'ofi 'a 'enau nofo pōpula 'o a'u mai ki he taimí ni.

20 Kae vakai, na'á ne fakahaofi 'a kinautolu koe'uhi na'a nau "fakavaivai'i 'a kinautolu 'i hono 'aó; pea koe'uhí ko 'enau fu'u ^btangi lahi kiate iá na'á ne fakahaofi ai 'a kinautolu mei he nofo pōpulá; pea 'oku ngāue pehē 'a e 'Eikí 'i he me'a kotoa pē 'i hono māfimafí 'i he fānau 'a e tangatá, pea mafao atu 'a e to'ukupu 'o e 'alo'ofá kiate kinautolu 'oku ^dfalala kiate iá.

21 Pea vakai, ko 'eni 'oku ou pehē kiate kimoutolu, 'e 'ikai te mou lava 'o fakahifo ha tu'i angakovi, kae ngata pe 'i he fakakikihi lahi mo e felingi'aki 'o e toto lahi.

22 He vakai, ko hono ngaahi "kaume'á 'oku 'i he angahala, pea 'okú ne fokotu'u 'ene kau le'ó ke ofi kiate ia; pea 'okú ne haehae 'a e ngaahi lao 'a kinautolu na'a nau pule 'i he mā'oni'oni ki mu'a 'iate iá; pea 'okú ne molomoloki 'i hono lalo va'é 'a e ngaahi fekau 'a e 'Otuá.

23 Pea 'okú ne fokotu'u ha

ngaahi lao, pea 'ave ia ki hono kakaí, 'io, ko e ngaahi lao 'oku fakangofua ai 'a 'ene ngaahi "fai angahala 'a'aná; pea 'ilonga ha taha 'oku 'ikai talangofua ki he'ene ngaahi laó 'okú ne fekau ke faka'auha ia; pea 'ilonga ia 'oku angatu'u kiate iá te ne fekau atu 'a 'ene kau tau' ke tau'i kinautolu, pea kapau te ne lava ke ne faka'auha 'a kinautolu; pea 'oku pehē hono fakakovi'i 'e he tu'i ta'e-mā'oni'oni 'a e ngaahi hala 'o e mā'oni'oni kotoa pē.

24 Pea ko 'eni vakai 'oku ou pehē kiate kimoutolu, 'oku 'ikai 'aonga ke hoko kiate kimoutolu ha ngaahi me'a fakalielia pehē.

25 Ko ia, mou fili 'i he le'ó 'o e kakaí ni ha kau fakamaau, koe'uhí ke fakamāu'i 'a kimoutolu 'o fakatau ki he ngaahi lao kuo fokotu'u ma'amoutolu 'e he'etau ngaahi tamaí, 'a ia 'oku totonú, pea na'e tuku kiate kinautolu 'e he to'ukupu 'o e 'Eikí.

26 Ko 'eni, 'oku 'ikai ko ha me'a maheni 'ene hoko ke fie ma'u 'e he le'ó 'o e kakaí ha me'a 'oku fehengahangai mo e me'a 'oku totonú; ka 'oku lahi 'a e fie ma'u 'e he kongá si'i ange 'o e kakaí ha me'a 'oku ta'etotonú; ko ia mou fai ki he me'á ni 'o fokotu'u ia ko ho'omou lao— ke fai ho'omou ngaahi ngāué 'o fakatau ki he le'ó 'o e kakaí.

27 Pea 'o "ka hoko 'a e taimi 'a ia 'e fili ai 'e he le'ó 'o e kakaí 'a e angahalá, ko e taimi ia 'e toki tō

18b 1 Sam. 8:10–18;
Mōsaia 12:1–8;
'Eta 6:22–23.

20a Mōsaia 21:13–15.

b 'Eke. 2:23–25;
'Alamā 43:49–50.
c 'Isikeli 33:11, 15–16;
Mōsaia 26:30.

d FFL Falalá.
22a 1 Ng. Tu'i 12:8–14.
23a FFL Fai Angahalá.
27a 'Alamā 10:19.

ai kiate kimoutolu 'a e ngaahi tautea 'a e 'Otuá; 'io, ko e taimi ia te ne toki 'a'ahi ai kiate kimoutolu 'aki 'a e fu'u faka'auha lahi 'o hangē ko ia kuó ne fai ki he fonuá ni 'i mu'a atú.

28 Pea ko 'eni kapau 'oku 'i ai ha'amou kau fakamaau, pea 'oku 'ikai te nau fakamāu'i 'a kimoutolu 'o fakatatau mo e lao kuo fokotu'ú, 'oku ngofua ke mou fekau ke fakamāu'i 'a kinautolu 'e ha fakamaau mā'olunga ange.

29 Kapau 'oku 'ikai fakamaau 'aki 'a e fakamaau mā'oni'oni 'e ho'omou kau fakamaau mā'olunga, ke mou fekau ke fakataha mai ha ni'ihi 'o ho'omou kau fakamaau mā'ulalo angé, pea te nau fakamāu'i ho'omou kau fakamaau mā'olungá, 'o fakatatau ki he le'o 'o e kakaí.

30 Pea 'oku ou fekau kiate kimoutolu ke mou fai 'a e ngaahi me'á ni 'i he manavahē ki he 'Eikí; pea 'oku ou fekau kiate kimoutolu ke mou fai 'a e ngaahi me'á ni, pea 'oua te mou ma'u ha tu'i; pea kapau 'e fai 'e he kakaí ni ha ngaahi angahala mo e ngaahi hia, 'e 'eke'i ia mei honau 'ulu 'onautolú.

31 He vakai 'oku ou pehē kiate kimoutolu kuo fakatupu ha ngaahi angahala 'a e kakai tokolahi 'e he ngaahi angahala 'a honau ngaahi tu'i; ko ia 'e 'eke'i 'enau ngaahi angahalá mei he 'ulu 'o honau ngaahi tu'i.

32 Pea ko 'eni 'oku ou faka'amu ke 'oua na'a toe 'i ai 'a e 'ta'e-tu'unga tataú ni 'i he fonuá ni,

kae tautautefito pē 'i he kakaí ni ko hoku kakaí; ka 'oku ou faka'amu ke hoko 'a e fonuá ni ko ha fonua 'o e ^btau'atāina, pea ke fiefia tataú 'a e tangata 'kotoa pē 'i he'ene ngaahi totonú mo e ngaahi faingamālié, lolotonga 'a e kei finangalo 'a e 'Eikí ke tau nofo'i mo ma'u 'a e fonuá, 'io, lolotonga 'a e kei nofo 'a hotau hakó 'i he funga 'o e fonuá.

33 Pea na'e lahi mo e ngaahi me'a kehe na'e tohi kiate kinautolu 'e he tu'i ko Mōsaiá, 'o ne fakamatala'i kiate kinautolu 'a e ngaahi 'ahi'ahi mo e ngaahi faingata'a 'a ha tu'i mā'oni'oni, 'io, 'a e ngaahi mamahi kotoa pē 'o e laumālié koe'uhi ko honau kakaí, kae 'uma'ā foki mo e ngaahi lāunga 'a e kakaí ki honau tu'i; pea na'á ne fakamatala'i kotoa ia kiate kinautolu.

34 Pea na'á ne fakahā kiate kinautolu 'oku 'ikai totonu ke hoko 'a e ngaahi me'á ni; ka 'oku totonu ke hili 'a e kavengá ki he kakai kotoa pē, koe'uhi ke fua 'e he tangata taki taha 'a hono vaha'angataé.

35 Pea na'á ne fakamatala'i foki kiate kinautolu 'a e ngaahi faingata'a kotoa pē te nau fepaki mo ia, 'i he ma'u ha tu'i ta'e-mā'oni'oni ke pule'i 'a kinautolú.

36 'Io, 'a 'ene ngaahi angahalá mo e ngaahi anga-fakalielia kotoa pē, mo e ngaahi tau kotoa pē, mo e ngaahi fakakikihi, mo e lilingi toto, mo e kaiha'a, mo e vete, mo e fai fe'auaki, mo e ngaahi fa'ahinga angahala kotoa

32a 'Alamā 30:11.
b 2 Nifai 1:7; 10:11.

FFL Tau'atāiná.
c 'Alamā 27:9.

pē, 'a ia 'oku 'ikai lava 'o tohi — 'o ne fakahā kiate kinautolu 'oku 'ikai totonu ke hoko 'a e ngaahi me'á ni, pea 'oku ta'efe'unga 'aupito ia mo e ngaahi fekau 'a e 'Otuá.

37 Pea ko 'eni na'e hoko 'o pehē, hili 'a e 'oatu 'e he tu'i ko Mōsaiá 'a e ngaahi me'á ni ki he kakai, na'e fakaloto'i 'a kinautolu ki hono mo'oni 'o 'ene ngaahi folofolá.

38 Ko ia, na'a nau tuku 'enau holi ke ma'u ha tu'í, ka nau kamata ke fu'u faka'amu lahi ke ma'u 'e he kakai kotoa pē 'a e faingamālie tatau 'i he fonuá hono kotoa; 'io, pea na'e fakahā 'e he tangata taki taha 'a 'ene loto fiemālie ke fua 'a 'ene ngaahi angahala 'a'aná.

39 Ko ia na'e hoko 'o pehē na'a nau fakatahataha mai 'i ha ngaahi fakataha'anga 'i hono kotoa 'o e fonuá, ke fakahā honau le'ó pe ko hai 'e hoko ko honau kau fakamaau ke fakamāu'i 'a kinautolu 'o fakatatau mo e "lao kuo fokotu'u ma'anautolú; pea na'a nau fu'u fiefia 'aupito koe'uhi ko e 'tau'atāina kuo foaki ange kiate kinautolu.

40 Pea na'a nau faka'au 'o mālohi 'i he 'ofa kia Mōsaiá; 'io, na'a nau toka'i ia 'o lahi ange 'i ha toe tangata kehe; he na'e 'ikai te nau lau ia ko ha pule anga-kakaha 'a ia na'e kumi ke ma'u ha tupu, 'io, ki he koloa 'a ia 'okú ne faka'uli'i 'a e laumālié; he kuo 'ikai te ne fa'ao

meiate kinautolu ha koloa, pea kuo 'ikai te ne fiefia 'i he lilingi 'o e totó; ka kuó ne fokotu'u 'a e "melinó 'i he fonuá, pea kuó ne tuku ki hono kakai ke nau hao mei he fa'ahinga pōpula kotoa pē; ko ia, na'a nau toka'i ia, 'io, 'o lahi hake 'i he me'a 'oku lava ke fakamatalá.

41 Pea na'e hoko 'o pehē na'a nau fakanofa ha kau "fakamaau ke pule'i 'a kinautolu, pe fakamāu'i 'a kinautolu 'o fakatatau ki he laó, pea na'a nau fai 'eni 'i hono kotoa 'o e fonuá.

42 Pea na'e hoko 'o pehē na'e fili 'a 'Alamā ke ne hoko ko e 'uluaki fakamaau lahi, pea ko e taula'eiki lahi foki ia, he na'e foaki 'e he'ene tamaí 'a e lakangá kiate ia, 'o ne tuku kiate ia 'a hono tokanga'i 'o e ngaahi me'a kotoa pē 'o e siasi.

43 Pea ko 'eni na'e hoko 'o pehē na'e "a'eva 'a 'Alamā 'i he ngaahi hā'ele'anga 'o e 'Eikí, 'o ne tauhi 'a 'ene ngaahi fekaú, 'o ne fai 'a e ngaahi fakamaau mā'oni'oni; pea na'e 'i ai 'a e melino ta'etuku 'i he fonuá hono kotoa.

44 Pea na'e kamata pehē 'a e pule 'a e kau fakamāu 'i he fonua kotoa 'o Seilahemalá 'i he kakai kotoa pē na'e ui ko e kau Nifai; pea na'e hoko 'a 'Alamā ko e 'uluaki fakamaau lahi.

45 Pea ko 'eni na'e hoko 'o pehē na'e pekia 'a 'ene tamaí, kuo ta'u 'e valungofulu mā ua 'a hono motu'á, kuó ne mo'ui ke fakahoko 'a e ngaahi fekau 'a e 'Otuá.

39a 'Alamā 1:14.

b FFL Tau'atāiná.

40a FFL Tokotaha Fa'a

Fakalelei.

41a Mōsaiá 29:11.

43a FFL 'A'eva, 'A'eva mo

e 'Otuá.

46 Pea na'e hoko 'o pehē na'e pekia foki mo Mōsaia 'i he ta'u hono tolungofulu mā tolu 'o 'ene pulé, kuo ta'u 'e "onongofulu mā tolu 'a hono motu'á; 'a ia 'oku lau fakatahá ko e ta'u 'e nimangeau mā hiva talu mei he

taimi na'e 'alu ai 'a Lihai mei Selūsalemá.

47 Pea na'e 'osi pehē 'a e pule 'a e ngaahi tu'í ki he kau Nīfaí; pea na'e 'osi pehē 'a e ngaahi 'aho 'o 'Alamā, 'a ia na'á ne fokotu'u honau siasí.

KO E TOHI 'A 'ALAMĀ

KO E FOHA 'O 'ALAMĀ

Ko e fakamatala 'a 'Alamā, 'a ia ko e foha 'o 'Alamā, ko e 'uluaki fakamaau mo e fakamaau lahi ki he kakai 'o Nīfaí, kae 'uma'ā foki mo e taula'eiki lahi foki ki he siasí. Ko ha fakamatala ki he pule 'a e kau fakamāú, mo e ngaahi tau pea mo e ngaahi fakakikihi 'i he kakaí. Kae 'uma'ā foki ha fakamatala ki ha tau 'i he vaha'a 'o e kau Nīfaí mo e kau Leimaná, 'o fakatatau ki he lekooti 'a 'Alamā, ko e 'uluaki fakamaau mo e tu'í fakamaau lahi.

VAHE 1

'Oku ako'i 'e Nēhoa ha ngaahi tokāteline hala, mo fokotu'u ha siasi, pea kamata 'a e ngāue fakataula'eiki kākāá, pea ne tāmāte'i 'a Kitione—'Oku tāmāte'i 'a Nēhoa koe'uhi ko 'ene ngaahi hiá—'oku mafola 'a e fie maná mo e ngaahi fakatangá 'i he kakaí—'Oku tauhi pē 'e he kau taula'eiki 'a kinautolu, 'oku tauhi 'e he kakaí 'a e kau masivá, pea 'oku tu'umālie 'a e siasí. Ta'u 91–88 K.M. nai.

PEA na'e hoko 'o pehē 'i he 'uluaki ta'u 'o e pule 'a e kau fakamāú ki he kakai 'o Nīfaí, 'o kamata mei he taimi ko 'eni 'o fai mai, kuo "fononga atu 'a e

tu'í ia ko Mōsaia 'i he hala 'o e māmaní kotoa, kuó ne fai 'a e tau lelei, 'o 'a'eva 'i he angatonu 'i he 'ao 'o e 'Otuá, 'o 'ikai ke ne tuku ha tokotaha ke pule ko hono fetongi; ka neongo iá kuó ne fokotu'u ha ngaahi ^blao, pea na'e tali ia 'e he kakaí; ko ia na'e pau ke nau talangofua ki he ngaahi lao kuó ne fokotu'u.

2 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he 'uluaki ta'u 'o e pule 'a 'Alamā 'i he nofo'anga fakamāú, na'e 'i ai ha ^atangata 'a ia na'e 'omai ki hono 'aó ke fakamāú'i, ko ha tangata na'e sino lahi, pea na'e ongoonga koe'uhi ko hono ivi lahi.

3 Pea kuó ne 'alu holo 'i he kakaí, 'o malanga kiate kinau-

46a Mōsaia 6:4.

[‘ALAMĀ]

1 1a Mōsaia 29:46.

b Seilomi 1:5;

'Alamā 4:16;

Hilam. 4:22.

2a 'Alamā 1:15.

tolu 'aki ha me'a na'á ne "pehē ko e folofola 'a e 'Otuá, 'o ne fakafetau ki he siasí; 'o ne fakahā ki he kakaí 'oku totonu ke 'manakoa 'a e taula'eiki mo e akonaki kotoa pē; pea 'oku "ikai totonu ke nau ngāue 'aki honau nimá, ka 'oku totonu ke tauhi kinautolu 'e he kakaí.

4 Pea na'á ne fakamo'oni'i foki ki he kakaí 'e fakamo'ui 'a e fa'ahinga 'o e kotoa 'o e tangatá 'i he 'aho faka'osí, pea 'oku 'ikai totonu ke nau manavahē pe tetetete, ka ke nau hanga hake honau 'ulú 'o fiefia; he kuo ngaohi 'e he 'Eikí 'a e kakai fulipē, pea kuó ne huhu'i foki 'a e fa'ahinga kotoa 'o e tangatá; pea, 'i he ngata'angá, 'e ma'u 'e he kakai fulipē 'a e mo'ui ta'engatá.

5 Pea na'e hoko 'o pehē na'á ne ako 'aki 'a e ngaahi me'á ni 'o fu'u lahi 'aupito na'e tui ai 'a e tokolahi ki he'ene ngaahi leá, 'io na'e pehē fau honau tokolahí na'a nau kamata ai ke tauhi ia mo foaki kiate ia ha pa'anga.

6 Pea na'á ne faka'au 'o fielahí 'i he hikisia 'o hono lotó, mo kofu 'aki 'a e kofu fakataungata'a 'aupito, 'io, 'o a'u ki he'ene kamata ke fokotu'u ha "siasí 'o tatau mo e anga 'o 'ene malangá.

7 Pea na'e hoko 'o pehē lolotonga 'ene 'alu atu, ke malanga kiate kinautolu na'a nau tui ki he'ene leá, na'á ne fetaulaki ai mo ha tangata na'e kau ki he siasí 'o e 'Otuá, 'io, ko ha toko

taha 'o honau kau akonakí; peá ne kamata ke fakakikihi mālohi mo ia, koe'uhi ke ne tohoaki'i atu 'a e kakai 'o e siasí; ka na'e ta'ofi ia 'e he tangatá, 'o ne valoki'i ia 'aki 'a e ngaahi "folofola 'a e 'Otuá.

8 Pea ko 'eni ko e hingoa 'o e tangatá ko "Kitione; pea ko ia ia 'a e tokotaha 'a ia na'e hoko ko ha me'a ngāue 'i he to'ukupu 'o e 'Otuá ke fakahaofi 'a e kakai 'o Limihaí mei he nofo pōpulá.

9 Pea ko 'eni, ko e me'a 'i he ta'ofi ia 'e Kitione 'aki 'a e ngaahi folofola 'a e 'Otuá ko ia na'á ne 'ita ai kia Kitione, 'o ne unuhi 'ene heletaá 'o kamata ke taa'i ia. Ka koe'uhi ko Kitioné foki kuó ne fu'u motu'a, na'e 'ikai ai te ne lava 'o matu'uaki 'ene ngaahi taá, ko ia na'e "tāmate'i ai ia 'i he heletá.

10 Pea ko e tangata na'á ne taa'i iá, na'e 'ave ia 'e he kakai 'o e siasí, pea na'e taki mai ia ki he 'ao 'o 'Alamaá, ke "fakamāu'i ia 'o fakatatau ki he ngaahi hia kuó ne faí.

11 Pea na'e hoko 'o pehē na'e tu'u ia 'i he 'ao 'o 'Alamaá 'o taukapo'i ia 'i he loto ta'e-manavahē lahi.

12 Ka na'e pehē ange 'e 'Alamā kiate ia: Vakai, ko hono fuofua fakahū mai 'eni 'o e "ngāue fakataula'eiki kākāá ki he kakaí ni. Pea vakai, 'oku 'ikai ngata 'i ho'o halaia 'i he ngāue fakataula'eiki kākāá, kā kuó ke feinga ke faka-

3a 'Isikeli 13:3.
b FFL Fili 'o Kalaisí.
c Luke 6:26;
1 Nifai 22:23.
d Mōsaia 18:24, 26; 27:5.

6a 1 Nifai 14:10.
7a FFL Folofola 'a e
'Otuá.
8a Mōsaia 20:17; 22:3.
9a 'Alamā 6:7.

10a Mōsaia 29:42.
12a 2 Nifai 26:29.
FFL Ngāue
Fakataula'eiki Kākā.

mālohi'i ke tali ia 'aki 'a e heletā; pea ka ne fakamālohi'i 'a e ngāue fakataula'eiki kākāā ke tali 'e he kaka'i ni pehē 'e iku ia ki honau faka'auha faka'aufuli.

13 Pea kuó ke lilingi 'a e toto 'o ha tangata mā'oni'oni, 'io, ko ha tangata kuó ne fai ha fu'u lelei lahi 'i he kaka'i ni; pea kapau te mau fakamo'ui koe 'e tō kiate kimautilu 'a e "sāuni ki hono totó.

14 Ko ia 'oku fakamaaumatea koe 'o fakatatau ki he lao kuo fokotu'u ma'atautilu e Mōsaia, ko hotau tu'i fakamuimu'i; pea kuo loto ki ai 'a e kaka'i ni, ko ia 'oku pau ke "talangofua 'a e kaka'i ni ki he laó.

15 Pea na'e hoko 'o pehē na'a nau 'ave ia; pea ko hono hingoá ko "Nēhoa; pea nau 'ave ia ki he tumutumumu 'o e mo'unga ko Manata'i, pea na'e ngaohi ai ia, kae kehe na'á ne fakahā 'i he 'ao 'o e ngaahi langí mo e māmaní, ko e me'a kuó ne ako ki he kaka'i 'oku faikehekehe ia mo e folofola 'a e 'Otuá; pea na'á ne fepaki ai mo ha ^bmate'anga fakamā.

16 Ka neongo iá, na'e 'ikai ke fakangata 'e he me'a ni 'a e mafola 'a e ngāue fakataula'eiki kākāā 'i he fonuá; he na'e 'i ai 'a e tokolahi na'a nau manako ki he ngaahi me'a laukau 'o e māmaní, pea na'a nau 'alu holo 'o malanga 'aki 'a e ngaahi tokāte-line loí; pea na'a nau fai ia

koe'uhi ko e ngaahi "koloa mo e lāngilangi.

17 Ka neongo iá, na'a nau manavahē ke "loi, telia na'a 'ilo ia, ko e me'a 'i he ilifia ki he laó, he na'e tautea'i 'a e fa'ahinga na'e loí; ko ia na'a nau 'ai ke hangē ko ha'anau malanga pē 'o fakatatau mo 'enau tuí; pea ko 'eni na'e 'ikai ke 'i ai hano mālohi 'o e laó ki ha tangata tu'unga 'i ^bhe'ene tuí.

18 Pea na'a nau manavahē ke "kaiha'a, ko e me'a 'i he ilifia ki he laó, he na'e tautea'i 'a e fa'ahinga ko iá; pea na'a nau manavahē foki ke fa'ao fakamālohi mei ha taha, pe fakapō, he ko ia ia na'e ^bfakapoó na'e tautea 'aki ia 'a e 'mate.

19 Ka na'e hoko 'o pehē 'ilonga ia na'e 'ikai kau ki he siasi 'o e 'Otuá na'a nau kamata ke fakatanga'i 'a kinautilu na'e kau ki he siasi 'o e 'Otuá, pea kuo nau to'o kiate kinautilu 'a e huafa 'o Kalaisí.

20 'Io, na'a nau fakatanga'i 'a kinautilu, 'o fakamamahi'i 'a kinautilu 'aki 'a e ngaahi fa'ahinga lea kotoa pē, pea na'e fai 'eni koe'uhi ko 'enau loto-fakātōkilaló; he na'e 'ikai te nau pōlepole 'i honau mata 'onau-tolú, pea ko e me'a 'i he'enau fefakahā'aki 'a e folofola 'a e 'Otuá, 'iate kinautilu, ta'e-ha "pa'anga, pea ta'e-ha-totongi.

21 Na'e 'i ai foki ha lao mamafa 'i he kaka'i 'o e siasí, ke 'oua na'a

13a FFL Sāuni.

14a FFL Tautea Maté.

15a 'Alamā 1:2.

^b Teut. 13:1–9.

16a FFL Koloá, Ngaahi;

Me'a Ta'e'aongá.

17a FFL Faitotonú; Loí.

^b 'Alamā 30:7–12;

TT 1:11.

18a FFL Kaiha'a, Kaiha'asi.

^b FFL Fakapō.

^c FFL Tautea Maté.

20a 'Īsaia 55:1–2.

'i ai ha tangata, 'oku kau ki he siasí, 'e tu'u hake 'o "fakatanga'í 'a kinautolu na'e 'ikai ke kau ki he siasí, pea ke 'oua na'a 'i ai ha fefakatanga'aki 'iate kinautolu.

22 Ka neongo iá, na'e 'i ai hanau tokolahi 'a ia na'e faka'au ke pōlepole, 'o nau kamata ke fefakakikihi'aki mālohi mo honau ngaahi filí, 'io 'o a'u ki he fetuki'aki; 'io, na'a nau fetuki'aki honau nimá.

23 Pea na'e fai 'eni 'i hono ua 'o e ta'u 'o e pule 'a 'Alamaá, pea ko e tupu'anga ia 'o ha faingata'a lahi ki he siasí, 'io, ko e tupu'anga ia 'o ha sivi faingata'a lahi ki he siasí.

24 He kuo fakafefeka 'a e loto 'o e tokolahi, pea na'e "tāmate'í honau ngaahi hingoá, pea na'e 'ikai ke toe manatu'í 'a kinautolu fakataha mo e kakai 'o e 'Otuá. Pea na'e 'i ai foki ha tokolahi na'a nau ^bmavahe meiate kinautolu.

25 Na'e hoko 'eni ko ha fu'u 'ahi'ahi lahi ki he fa'ahinga 'a ia na'e tu'u ma'u 'i he tuí; ka neongo ia, na'a nau tu'u ma'u mo tu'u ta'e-fa'a-ue'í 'i he tauhi 'a e ngaahi fekau 'a e 'Otuá, pea na'a nau tali 'i he "fa'a kātaki 'a e fakatanga na'e taulōfu'u mai kiate kinautolú.

26 Pea 'i he tuku 'e he kau taula'eikí 'enau "ngāue ke ako'í 'a e folofola 'a e 'Otuá ki he kakaí, na'e tuku foki 'e he kakaí

'a 'enau ngaahi ngāue ke fanongo ki he folofola 'a e 'Otuá. Pea 'i he hili hono fakahā 'e he taula'eikí kiate kinautolu 'a e folofola 'a e 'Otuá na'a nau toe foki kotoa pē 'i honau tūkuingatá ki he 'enau ngaahi ngāue; pea na'e 'ikai ke lau 'e he taula'eikí 'oku lelei ange ia 'iate kinautolu 'oku fanongo kiate iá, he na'e 'ikai lelei ange 'a e tokotaha malangá 'i he tokotaha fanongó, pea 'ikai foki ke lelei ange 'a e faiakó 'i he tokotaha 'oku akó; pea ko ia na'a nau tu'unga tatau kotoa pē, 'o nau ngāue kātoa, ko e tangata taki taha 'o ^bfakatatau ki hono ivi.

27 Pea na'a nau "fefoaki'aki 'i he 'enau ngaahi me'á, ko e tangata taki taha 'o fakatatau ki he me'a 'okú ne ma'ú, ki he ^bmasivá, mo e faingata'a'íá, mo e mahakí, pea mo e mamahi'íá; pea na'e 'ikai te nau kofu 'aki 'a e kofu fakataungata'a, ka na'e ma'a 'enau teú mo nau mata-matalelei.

28 Pea na'e pehē 'enau fakamā'opo'opo 'a e ngaahi me'a 'o e siasí; pea ko ia ai na'a nau toe kamata ke melino ma'u ai pē, neongo hono kotoa 'o honau ngaahi fakatanga'í.

29 Pea ko 'eni, koe'uhi ko e ma'uma'uluta 'a e siasí na'a nau faka'au ai ke fu'u "koloa'ia 'aupito, 'o nau ma'u lahi 'a e me'a kotoa pē 'a ia na'e 'aonga

21a FFL Fakatanga; Fakatanga'í.

24a 'Eke. 32:33; Mōsaia 26:36; 'Alamā 6:3. FFL Tu'usí mei he Siasí.

b 'Alamā 46:7.

FFL Hē mei he Mo'oní.

25a FFL Fa'a Kātaki.

26a Mōsaia 18:24, 26; 27:3–5.

b Mōsaia 4:27; T&F 10:4.

27a FFL Foaki 'Ofá, Ngaahi.

b Luke 18:22;

Mōsaia 4:26; T&F 42:29–31.

29a FFL Koloá, Ngaahi.

ke nau ma’ú—pea tokolahi ‘enau ngaahi takanga monumanu ikí mo e ngaahi takanga monumanu lalahí, mo e fanga manu sisino ‘o e fa’ahinga kotoa pē, kae ‘uma’ā foki ‘a e kēleni lahi, mo e koula, pea mo e siliva, pea mo e ngaahi me’a mahu’inga, mo e ^bsilika lahi foki mo e līneni tu’ovalevale, pea mo e fa’ahinga kotoa pē ‘o e tupenu lelei ‘oku ‘ikai fu’u mahu’ingá.

30 Pea ko ia, ‘i he ‘enau “tu’umālié, na’e ‘ikai te nau teke’i ha tokotaha ‘a ia na’e ^btēlefua, pē na’e fiekaia, pe na’e fieinua, pe na’e puke, pe kuo ‘ikai fafanga’i; pea na’e ‘ikai te nau tuku honau lotó ki he ngaahi koloa; ko ia na’a nau angalelei ki he kakai kotoa pē, ‘o tatau ki he lalahi mo e iiki, ‘a e pōpula mo e tau’atāina, ‘a e tangata mo e fefine, pe na’e ta’ekau ki he siasí pe na’e kau ki he siasí, ‘o ‘ikai ke nau ‘filifilimānako pe ko hai na’e masivá.

31 Pea ko ia na’a nau tu’umālie ‘o nau hoko ‘o koloa’ia lahi ange ‘aupito ‘iate kinautolu na’e ‘ikai ke kau ki honau siasí.

32 He ko kinautolu na’e ‘ikai kau ki honau siasí na’a nau fakafiemālie’i ‘a kinautolu ‘i he ngaahi ngāue mana fakafa’ahikehe, pea mo e ^atauhi tamapuá pe ko e ^bfakapikopiko, pea ‘i he ‘talanoa laulaunoá, mo e ngaahi ^dfemeheka’akí pea mo e moveuveu; ‘o nau kofu ‘aki ‘a e kofu

fakataungata’a; ‘o nau fielaahi ‘i he ‘híkisia ‘o honau mata ‘onautolú; pea na’a nau fakatanga’i, mo loi, mo kaiha’a, mo fa’ao fakamālohi, mo fai ‘a e ngaahi fe’auaki, mo e fakapō, pea mo e fa’ahinga fai angahala kotoa pē; ka neongo iá, na’e fakamālohi’i ‘a e laó kiate kinautolu kātoa ‘a ia na’e maumau’i iá, ‘o fakatatau ki he me’a na’e lavá.

33 Pea na’e hoko ‘o pehē ‘i hono fakamālohi pehe’i ‘a e laó kiate kinautolú, ‘o mamahi ‘a e tangata kotoa pē ‘o fakatatau ki he me’a kuó ne faí, na’a nau faka’au ‘o melino ange, ‘o nau manavahē ke fai ha angahala telia na’a ‘ilo’i; ko ia na’e ai ha melino lahi ‘i he kakai ‘o Nīfaí ‘o a’u mai ki hono nima ‘o e ta’u ‘o e pule ‘a e kau fakamāú.

VAHE 2

‘Oku feinga ‘a ‘Amelikai ke hoko ko e tu’i pea ‘oku fakafisinga ia ‘i he le’o ‘o e kakaí—‘Oku fokotu’u ia ‘e hono kau muimuí ko e tu’i—‘Oku ha’u ‘a e kau ‘Amelikai ke tau’i ‘a e kau Nīfaí pea ‘oku ikuna’i ‘a kinautolu—‘Oku kau fakataha ‘a e kau Leimaná mo e kau ‘Amelikai pea ‘oku ikuna’i ‘a kinautolu—‘Oku tāmāte’i ‘e ‘Alamā ‘a ‘Amelikai. Ta’u 87 K.M. nai.

PEA na’e hoko ‘o pehē ‘i he kamata hono nima ‘o e ta’u ‘o ‘enau pulé na’e kamakamata ke

29b ‘Alamā 4:6.
30a Sēkope 2:17–19.
b FFL Masivá.
c ‘Alamā 16:14;
T&F 1:35.

32a FFL Tauhi Tamapuá.
b FFL Fakapikopikó.
c FFL Lea Koví.
d FFL Meheká.
e Sēkope 2:13;

‘Alamā 31:25;
Molom. 8:28.
FFL Loto-híkisia.

'i ai ha fefakakikihi'aki 'i he kakaí; he na'e 'i ai ha tangata 'e toko taha, na'e ui ko 'Amelikai, ko ha tangata fu'u olopoto ia, 'io, ko ha tangata poto 'i he poto 'o e māmaní, ko e tangata mei he fa'ahinga na'e mei ai 'a e tangata 'a ia na'e tāmāte'i 'a "Kitione 'aki 'a e heletaá, 'a ia na'e tāmāte'i 'o fakatatau ki he laó—

2 Pea ko e 'Amelikai ko 'ení, 'i he'ene olopotó, kuó ne tohoaki'i 'a e kakai tokolahi kiate ia; 'io 'o a'u ki he'enu fu'u mālohi; pea nau kamata ke feinga ke fokotu'u 'a 'Amelikai ko ha tu'i ki he kakaí.

3 Pea na'e fakatupu-hoha'a 'eni ki he kakai 'o e siasí, kae 'uma'ā foki mo e fa'ahinga kotoa kuo 'ikai kākaa'i 'e he ngaahi lea fakaooloo 'a 'Amelikaí; he na'a nau 'ilo 'o fakatatau ki he laó kuo pau ke fokotu'u 'a e ngaahi me'a peheé 'i he "le'o 'o e kakaí.

4 Ko ia, kapau 'e lava ma'u 'e 'Amelikai 'a e loto 'o e kakaí, he ko ha tangata angakovi ia; te ne "to'o ai meiate kinautolu 'enu ngaahi totonú mo e ngaahi fai-ngamālie 'o e siasí, he ko 'ene fakakaukaú ke faka'auha 'a e siasí 'o e 'Otuá.

5 Pea na'e hoko 'o pehē na'e fakataha mai 'a e kakaí 'i he ngaahi feitu'u kotoa pē 'o e fonuá, ko e tangata takí taha 'o fakatatau ki hono lotó, pe ko 'enu loto pe ta'eloto kia 'Amelikai, 'i ha ngaahi fakataha'anga kehekehe, pea na'e lahi 'enu

"feke'ike'í mo e fakakikihi fakaofo 'iate kinautolu.

6 Pea na'e pehē 'enu fakataha ke fakahā honau loto 'o kau ki he me'á; pea na'e fakahā ia 'i he 'ao 'o e kau fakamāu.

7 Pea na'e hoko 'o pehē na'e 'ikai tali 'e he loto 'o e kakaí 'a 'Amelikai, pea na'e 'ikai ai fokotu'u ia ko e tu'i ki he kakaí.

8 Ko 'eni na'e langaki 'e he me'á ni ha fu'u fiefia 'i he loto 'o kinautolu 'a ia na'e ta'eloto kiate iá; ka na'e faka'ai'ai 'e 'Amelikai 'a e fa'ahinga 'a ia na'e loto kiate iá ke nau 'ita kiate kinautolu 'a ia na'e 'ikai ke loto kiate iá.

9 Pea na'e hoko 'o pehē na'a nau kātoa fakataha mai 'a kinautolu, 'o nau fakanofa 'a 'Amelikai ke ne tu'i kiate kinautolu.

10 Ko 'eni 'i he hili hono fakanofo 'o 'Amelikai ko e tu'i kiate kinautolú na'á ne fekau kiate kinautolu ke nau to'o mahafu 'o tau'i honau kāingá; pea na'á ne fai 'eni ke ne ngaohi 'a kinautolu ke nau mo'ulaloa kiate ia.

11 Ko 'eni na'e ui 'a e kakai 'o 'Amelikaí 'i he hingoa 'o 'Amelikaí, pea na'e ui 'a kinautolu ko e kau "Amelikai; pea ko hono toé na'e ui ko e kau ^bNífai, pe ko e kakai 'o e 'Otuá.

12 Ko ia na'e mahino ki he kakai 'o e kau Nífai 'a e fakakaukau 'a e kau 'Amelikaí, pea ko ia na'a nau teuteu ai ke fepaki mo kinautolu; 'io, na'a nau fakamahafu 'a kinautolu 'aki 'a e ngaahi heletā, mo e ngaahi

2 1a 'Alamā 1:8.
3a Mōsaia 29:25–27;
'Alamā 4:16.
4a 'Alamā 10:19;

Hilam. 5:2.
5a 3 Nífai 11:29.
11a 'Alamā 3:4.
b Sēkope 1:13–14;

Mōsaia 25:12;
'Alamā 3:11.

hele piko, mo e ngaahi kau-fana, mo e ngaahi ngahau, mo e ngaahi maka, mo e ngaahi maka-tā, pea mo e ngaahi ^ama-hafu tau kehekehe kotoa 'o e fa'ahinga kotoa pē.

13 Pea ko ia na'a nau teuteu ke fepaki mo e kau 'Amelikaí 'i he taimi te nau 'oho mai ai. Pea na'e fili ha kau 'eikitau, mo e kau 'eikitau mā'olunga ange, pea mo e 'eikitau lahi, 'o fakatatau ki honau tokolahí.

14 Pea na'e hoko 'o pehē na'e fakamahafu 'e 'Amelikaí 'a 'ene kau tangatá 'aki 'a e ngaahi mahafu tau kehekehe kotoa 'o e fa'ahinga kotoa pē; pea na'á ne fakanofu foki ha kau pule mo ha kau taki ki hono kakaí, ke taki 'a kinautolu ke tau mo honau kāingá.

15 Pea na'e hoko 'o pehē na'e a'u mai 'a e kau 'Amelikaí ki he mo'unga ko 'Amenaihū 'a ia na'e tu'u 'i he fakahahake 'o e ^avaitafe ko Saitoné, 'a ia na'e tafe atu 'i he tafa'aki 'o e ^bfonua ko Seilahemalá, pea na'a nau kamata ke tau ai mo e kau Nīfaí.

16 Ko 'eni ko 'Alamā, ko e tu'i ^afakamaau lahi mo e pule 'o e kakai 'o Nīfaí, ko ia na'á ne 'alu hake ai mo hono kakaí, 'io, fakataha mo 'ene kau 'eikitaú pea mo e kau 'eikitau pulé, 'io, 'o ne taki 'ene ngaahi kau taú ke tau mo e kau 'Amelikaí.

17 Pea na'a nau kamata ke tā 'a e kau 'Amelikaí 'i he funga mo'unga 'i he fakahahake 'o Saitoné. Pea na'e tau 'a e kau

'Amelikaí mo e kau Nīfaí 'i he fu'u ivi lahi, pea na'e tupunga ai 'a e tō ha tokolahi 'o e kau Nīfaí 'i he 'ao 'o e kau 'Amelikaí.

18 Ka neongo iá na'e fakamā-lohi 'e he 'Eikí 'a e nima 'o e kau Nīfaí, 'o nau tāmāte'i ai 'a e kau 'Amelikaí 'i he fu'u faka'auha lahi, pea na'a nau kamata ai ke fehohaki meiate kinautolu.

19 Pea na'e hoko 'o pehē na'e tuli 'e he kau Nīfaí 'a e kau 'Amelikaí 'o a'u ki he 'osi 'a e 'aho ko iá, pea na'a nau tāmāte'i 'a kinautolu 'i he fu'u faka'auha lahi, ko ia na'e ^amate 'i he kau 'Amelikaí 'a e toko taha mano ua afe nimangeau tolungofulu mā ua; pea na'e mate 'i he kau Nīfaí 'a e toko ono afe nimangeau onongofulu mā ua.

20 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he 'ikai toe lava 'e 'Alamā ke kei tuli 'a e kau 'Amelikaí, na'a ne fekau ke fokotu'u 'e hono kakaí 'a honau ngaahi fale fehikitaquí 'i he ^atele'a ko Kitioné, 'a ia na'e tauhinga 'a e tele'á ki he Kitione ko ia 'a ia na'e tāmāte'i 'i he nima 'o ^bNēhoá 'i he heletā; pea na'e fokotu'u 'e he kau Nīfaí 'a honau ngaahi fale fehikitaquí 'i he tele'a ko 'ení 'i he pō.

21 Pea na'e fekau atu 'e 'Alamā ha kau fakaasiasi ke muimui 'i he toenga 'o e kau 'Amelikaí, koe'uhí ke ne lava 'o 'ilo'i 'enau ngaahi fakakaukaú mo 'enau ngaahi filio'í, koe'uhí ke ne malu'i ai ia meiate kinautolu, koe'uhi ke ne malu'i hono kakaí mei he faka'auhá.

12a Mōsaia 10:8;
Hilam. 1:14.
15a 'Alamā 3:3.

^b 'Amenai 1:13–15.
16a Mōsaia 29:42.
19a 'Alamā 3:1–2, 26; 4:2.

20a 'Alamā 6:7.
^b 'Alamā 1:7–15; 14:16.

22 Ko ‘eni ko e fa’ahinga kuó ne fekau atu ke nau lamalama ‘a e ‘apitanga ‘o e kau ‘Amelikaí na’e ui ko Seilami, mo Aminoá, mo Manatai, pea mo Limihea; ko e fa’ahinga ko ‘ení ko kinautolu ia na’e ‘alu atu mo hanau kau tangata ke lamalama ‘a e ‘apitanga ‘o e kau ‘Amelikaí.

23 Pea na’e hoko ‘o pehē ‘i he pongipongi hono hokó na’a nau foki fakavavevave mai ki he ‘apitanga ‘o e kau Nífaí, kuo nau fu’u ofo mo fu’u manavahē lahi, ‘o nau pehē:

24 Vakai, na’a mau muimui ki he fononga ‘a e kau “Amelikaí, pea ko e me’a na’e ‘āsili ai ‘emau fu’u ‘ohovalé, na’a mau sio ‘i he fonua ko Mainoní ‘i he feitu’u ki kō atu ‘i he fonua ko Seilahemalá, ‘i he hala ki he fonua ko ^bNífaí, ki ha fu’u tau tokolahi ‘o e kau Leimaná; pea vakai kuo ‘alu atu ‘a e kau ‘Amelikaí ‘o kau mo kinautolu;

25 Pea kuo nau ‘oho atu ki hotau kāinga ‘i he fonua ko iá; pea ‘oku nau fehólaki meiate kinautolu mo ‘enau ngaahi takanga monumanu íkí, mo honau ngaahi uaifí, pea mo ‘enau fānaú, ki hotau koló; pea kapau ‘e ‘ikai te tau fakavavevave te nau puke hotau koló, pea ‘e tāmatae ‘i ‘etau ngaahi tamaí, mo hotau ngaahi uaifí, mo ‘etau fānaú.

26 Pea na’e hoko ‘o pehē na’e ‘ave ‘e he kakai ‘o Nífaí honau ngaahi fale fehikitakí, ‘o nau ō mei he tele’a ko Kitioné ki

honau koló, ‘a ia ko e kolo ko “Seilahemalá.

27 Pea vakai, fe’unga mo ‘enau a’a atu ‘i he vaitafe ko Saitoné kuo ‘oho mai kiate kinautolu ‘a e kau Leimaná pea mo e kau ‘Amelikaí, ‘oku nau fu’u “tokolahi ‘o hangē nai ko e ‘one’one ‘o e tahí, ke faka’auha ‘a kinautolu.

28 Ka neongo iá, kuo “fakamālohi ‘a e kau Nífaí ‘e he to’ukupu ‘o e ‘Eikí, ‘i he ‘enau lotu lahi kiate ia ke ne fakahaofi ‘a kinautolu mei he nima ‘o honau ngaahi filí, ko ia na’e ‘afio mai ‘a e ‘Eikí ki he ‘enau tangí, ‘o ne fakamālohi ‘a kinautolu, pea na’e tō ‘a e kau Leimaná mo e kau ‘Amelikaí ‘i honau ‘aó.

29 Pea na’e hoko ‘o pehē na’e tau ‘a ‘Alamā mo ‘Amelikai ‘aki ‘a e heletā, ‘o na fehangahangai; pea na fefai’aki ‘o fu’u mālohi ‘aupito.

30 Pea na’e hoko ‘o pehē ko ‘Alamā, koe’uhi ko ha tangata ia ‘a e ‘Otuá, pea ‘i hono ue’i hake ia ‘e ha fu’u “tui lahi, na’á ne kaila, ai ‘o pehē: ‘E ‘Eiki, ‘alo’ofa mai ‘o fakahaofi ‘eku mo’uí, koe’uhi ke u hoko ko ha me’angāue ‘i ho to’ukupú ke fakahaofi mo malu’i ‘a e kakai ni.

31 Pea ‘i he ‘osi lea ‘aki ‘e ‘Alamā ‘a e ngaahi lea ní na’á ne toe tau mo ‘Amelikai; pea na’e fakamālohi ia, ko ia na’á ne tāmatae ‘i ‘a ‘Amelikai ‘aki ‘a e heletā.

32 Pea na’á ne tau foki mo e tu’i ‘o e kau Leimaná; ka na’e hola fakaholoholomui ‘a e tu’i ‘o e kau Leimaná meia ‘Alamā

24a ‘Alamā 3:4, 13–18.
b 2 Nífaí 5:8.

26a ‘Amenai 1:14, 18.
27a Seilomi 1:6.

28a Teut. 31:6.
30a FFL Tuí.

‘o ne fekau ‘ene kau le’ó ke tau mo ‘Alamā.

33 Ka ko ‘Alamā, mo ‘ene kau le’ó, na’a nau tau mo e kau le’o ‘a e tu’i ‘o e kau Leimaná kae ‘oua kuó ne tā mo tuli fakaholomui ‘a kinautolu.

34 Pea ko ia na’e pehē ‘ene faka’atā ‘a e kelekelé, pe ko e kauvai, ‘a ia na’e ‘i he fakahihifo ‘o e vaitafe ko Saitoné, ‘o ne laku ‘a e ngaahi ‘anga’anga ‘o e kau Leimana kuo toó ki he ngaahi vai ‘o Saitoné, koe’uhi ke lava ke ma’u ‘e hono kakaí ha potu ‘atā ke ‘alu atu ‘o tau mo e kau Leimana mo e kau ‘Amelikai na’e ‘i he kauvai fakahihifo ‘o e vaitafe ko Saitoné.

35 Pea na’e hoko ‘o pehē hili ‘enau a’a atu kotoa pē ‘i he vaitafe ko Saitoné na’e kamata ke feholaiki ‘a e kau Leimaná pea mo e kau ‘Amelikaí meiate kinautolu, neongo ‘enau fu’u tokolahí mo e ‘ikai ke fa’a lava ‘o lau ‘a kinautolú.

36 Pea na’a nau feholaiki mei he kau Nifai ki he feitu’u maomaonganoa na’e tu’u ki he hihifo mo e tokelaú, ki kō atu ‘i he ngaahi ngata’anga ‘o e fonuá; pea na’e tuli ‘a kinautolu ‘e he kau Nifai ‘aki honau tūkingatá, ‘o nau tāmata’i ‘a kinautolu.

37 Io, na’a nau fepaki mo kinautolu ‘i he feitu’u kotoa pē, pea na’e tāmata’i mo tuli ‘a kinautolu, kae ‘oua kuo fakamovetevete ‘a kinautolu ki he hihifó mo e tokelaú, kae ‘oua kuo nau a’u ki he feitu’u

maomaonganoa, ‘a ia na’e ui ko Heamaunití; pea ko e kongia ia ‘o e feitu’u maomaonganoá ‘a ia na’e hulu ai ‘a e fanga manu kaivaó mo e fanga manu fekaí.

38 Pea na’e hoko ‘o pehē na’e mate ‘a e tokolahi ‘i he feitu’u maomaonganoá ko e tupu mei honau ngaahi laveá, pea na’e keina ‘e he fanga manu kaivao ko iá kae ‘uma’ā foki mo e fanga manu puna fekaí ‘o e ‘ataá; pea kuo ‘ilo’i honau ngaahi huí, mo fokotu’utu’u ‘i he funga kelekelé.

VAHE 3

Kuo hanga ‘e he kau ‘Amelikaí ‘o faka’ilonga’i ‘a kinautolu ‘o fakatatau ki he kikité—Kuo fakamala’ia’i ‘a e kau Leimaná tu’unga ‘i he’enau angatu’ú—‘oku hanga ‘e he tangatá ‘o fakatupu honau ngaahi fakamala’ia’i pē ‘o kinautolú—‘oku ikuna’i ‘e he kau Nifai ha kau tau ‘e taha ‘o e kau Leimaná. Ta’u 87–86 K.M. nai.

PEA na’e hoko ‘o pehē ko e kau Nifai ko ia na’e ‘ikai ke “mate ‘i he ngaahi mahafu taú, hili ‘enau tanu ‘a e fa’ahinga kuo toó—pea ko ‘eni na’e ‘ikai ke lau hono tokolahi ‘o kinautolu na’e maté koe’uhi ko hono fu’u lahi fau honau tokolahí—hili ‘enau tanu ‘a honau kakaí maté, na’a nau foki kotoa ki honau ngaahi fonuá, mo honau ngaahi falé, mo honau ngaahi uaifí, pea mo ‘enau fānaú.

2 Ko ‘eni kuo tāmata’i foki ‘a e

kakai fefine mo e fānau tokolahi 'i he heletā, kae 'uma'ā foki mo e tokolahi 'o 'enau ngaahi takanga monumanu ikí mo 'enau ngaahi takanga monumanu lalahi; pea mo e lahi foki 'o 'enau ngaahi ngoue keleni ne faka'auha, he kuo molomoloki hifo ia 'e he kakai 'o e ngaahi kau taú.

3 Pea ko 'eni ko e tokolahi 'o e kau Leimana pea mo e kau 'Amelikai kuo tō 'i he kauvai 'o e vaitafe ko Saitoné na'e laku 'a kinautolu ki he ngaahi "vai 'o Saitoné; pea vakai ko honau ngaahi huí 'oku 'i he ngaahi potu loloto 'o e ^btahí, pea 'oku fu'u lahi.

4 Pea na'e 'ilonga 'a e kau "Amelikai mei he kau Nifai, he kuo nau ^bfaka'ilonga'i 'a kinautolu 'aki 'a e lanu kulokula 'i honau la'é 'o hangē ko e kau Leimaná; ka neongo iá kuo 'ikai ke nau fakatekefua honau 'ulú 'o hangē koe kau Leimaná.

5 Ko 'eni kuo fakatekefua 'a e 'ulu 'o e kau Leimaná; pea na'a nau ^atelefua, tuku kehe pē ha kili'imanu na'e nono'o ki honau kongalotó, pea mo honau teunga taú foki, 'a ia na'e nono'o kiate kinautolú, pea mo 'enau ngaahi kaufaná, mo 'enau ngaahi ngahaú, mo 'enau ngaahi maká, mo 'enau ngaahi maka-taá, pea mo e alā me'a peheé.

6 Pea na'e lanu fakapo'upo'uli 'a e kili 'o e kau Leimaná, 'o

tatau mo e faka'ilonga kuo 'ai ki he'enau ngaahi tamaí, 'a ia ko ha "fakamala'ia kiate kinautolu ko e me'a 'i he'enau maumau-fonó pea mo 'enau angatu'u ki honau ngaahi tokouá, 'a ia na'e kau ai 'a Nifai, mo Sēkope, mo Siosefa, pea mo Samu, 'a ia ko ha kau tangata angatonu mo mā'oni'oni.

7 Pea na'e feinga 'a honau ngaahi tokouá ke faka'auha 'a kinautolu, ko ia na'e fakamala'ia'i 'a kinautolu; pea na'e 'ai 'e he 'Eiki ko e 'Otuá ha "faka'ilonga kiate kinautolu, 'io, kia Leimana mo Lēmiuela, kae 'uma'ā foki mo e ngaahi foha 'o 'Isimeli, mo e kau fefine 'o e ha'a 'Isimeli.

8 Pea na'e fai 'eni koe'uhi ke 'ilonga honau hakó mei he hako 'o honau ngaahi tokouá, koe'uhi ke lava ai 'e he 'Eiki ko e 'Otuá 'o malu'i hono kakaí, ke 'oua na'a nau ^afefiofi 'o tui ki ha ngaahi ^btalatukufakaholo hala 'a ia 'e hoko ko honau faka'auha'angá.

9 Pea na'e hoko 'o pehē 'ilonga ia na'e fio hono hakó mo e hako 'o e kau Leimaná na'á ne fakahoko 'a e mala'ia pē ko iá ki hono hakó.

10 Ko ia, 'ilonga ia na'á ne tuku ke tohoaki'i atu ia 'e he kau Leimaná na'e ui ia 'i he hingoa pē ko iá, pea na'e 'ai ha faka'ilonga kiate ia.

11 Pea na'e hoko 'o pehē 'ilonga ia na'e 'ikai fie tui ki he ^atalatukufakaholo 'a e kau Leimaná,

3a 'Alamā 2:15.

b 'Alamā 44:22.

4a 'Alamā 2:11.

b 'Alamā 3:13–19.

5a 'Inosi 1:20;

Mōsaia 10:8;

'Alamā 42:18–21.

6a 2 Nifai 5:21; 26:33.

FFL Fakamala'ia,

Fakamala'ia'i,

Ngaahi Fakamala'ia.

7a 1 Nifai 12:23.

8a FFL Malí—Femali'aki

mo e ngaahi siasi

kehé.

b Mōsaia 10:11–18;

'Alamā 9:16.

11a 'Alamā 17:9–11.

ka na'á ne tui ki he ngaahi leko-
oti 'a ia na'e 'omi mei he fonua
ko Selūsalemá, kae 'uma'ā foki
mo e talatukufakaholo 'a 'enau
ngaahi tamaí, 'a ia na'e totonú,
'a ia na'e tui ki he ngaahi fekau
'a e 'Otuá 'o nau tauhi ia, na'e ui
'a kinautolu ko e kau Nīfai, pe
ko e kakai 'o Nīfai, 'o fai atu mei
he taimi ko iá—

12 Pea ko ia 'a kinautolu 'a ia
kuo tauhi 'a e ngaahi lekooti
'oku "mo'oni 'o honau kakai,
kae 'uma'ā foki pea mo e kakai
'o e kau Leimaná.

13 Ko 'eni te tau toe foki ki he
kau 'Amelikaí, he na'e 'ai foki
kiate kinautolu ha "faka'ilonga;
'io, na'a nau 'ai 'e kinautolu 'a e
faka'ilonga kiate kinautolu, 'io,
ko ha faka'ilonga lanu-kulokula
'i honau la'é.

14 Ko ia kuo fakamo'oni'i ai 'a
e folofola 'a e 'Otuá, he ko 'eni
'a e ngaahi folofola na'á ne folo-
fola 'aki kia Nīfai: Vakai, kuó u
fakamala'ia'i 'a e kau Leimaná,
pea te u 'ai ha faka'ilonga kiate
kinautolu koe'uhi ke fakamava-
he'i 'a kinautolu mo honau hakó
meiate koe mo ho hakó, 'o fai
atu mei he taimi ko 'eni 'o ta'e-
ngata, tuku kehe pē 'o kapau te
nau fakatomala mei he'enau fai
angahalá pea "tafoki mai kiate
au koe'uhi ke u lava 'o 'alo'ofa
kiate kinautolu.

15 Pea ko 'eni foki: Te u 'ai ha
faka'ilonga kiate ia te ne fio
hono hakó mo ho kāingá, koe-
'uhi ke nau mala'ia mo kinau-
tolu foki.

16 Pea ko 'eni foki: Te u 'ai ha
faka'ilonga kiate ia 'oku tau'i
koe pea mo ho hakó.

17 Pea ko e tahá, 'oku ou pehē
'ilonga ia 'oku mavahe atu mei-
ate koé 'e 'ikai toe ui ia ko ho
hako; pea te u tāpuaki'i koe,
pea mo kinautolu kotoa pē 'e ui
ko ho hakó, 'o fai atu mei he
taimi ko 'eni 'o ta'engata; pea
ko e ngaahi tala'ofa 'eni 'a e 'Eiki
kia Nīfai pea ki hono hakó.

18 Ko 'eni na'e 'ikai foki 'ilo 'e
he kau 'Amelikaí 'oku nau faka-
hoko 'a e ngaahi folofola 'a e
'Otuá 'i he'enau kamata ke
faka'ilonga'i 'a kinautolu 'i ho-
nau la'é; ka neongo iá kuo nau
"angatu'u fakahāhā ki he 'Otuá;
ko ia na'e totonu ai ke hoko
kiate kinautolu 'a e mala'ia.

19 Pea ko hoku lotó ke mahino
kiate kimoutolu na'a nau
fakahoko pē 'e kinautolu 'a e
"fakamala'ia kiate kinautolu;
pea 'oku pehē foki mo hono
fakahoko 'iate ia pē 'e he tangata
kotoa pē kuo fakamala'ia'í 'a
hono fakamala'ia'í 'o'oná.

20 Ko 'eni na'e hoko 'o pehē
kuo te'eki 'osi atu ha ngaahi
'aho lahi mei he tau na'e fai 'i he
fonua ko Seilahemalá, 'e he kau
Leimaná mo e kau 'Amelikaí,
na'e 'i ai ha toe kau tau 'e taha 'o
e kau Leimaná na'e 'oho mai ki
he kakai 'o Nīfai, 'i he potu
fonua "tatau pē ko ia na'e
fepaki ai 'a e 'uluaki kau tau mo
e kau 'Amelikaí.

21 Pea na'e hoko 'o pehē na'e
'i ai ha kau tau na'e fekau'i atu

12a Mōsaia 1:6;
'Eta 4:6–11.
13a 'Alamā 3:4.

14a 2 Nīfai 30:4–6.
18a 4 Nīfai 1:38.
FFL Angatu'ú.

19a 2 Nīfai 5:21–25;
'Alamā 17:15.
20a 'Alamā 2:24.

ke tuli 'a kinautolu mei honau fonuá.

22 Ko 'eni ko 'Alamā foki kuó ne faingata'a'ia 'i ha "kafo, 'o 'ikai ai te ne 'alu atu ke tau 'i he taimi ko iá mo e kau Leimaná;

23 Ka na'á ne fekau atu ha kau tau tokolahi ke fepaki mo kinautolu; pea na'a nau 'alu atu 'o tāmata'i 'a e tokolahi 'o e kau Leimaná, 'o tuli hono toe 'o kinautolú mei he ngaahi ngata-anga 'o honau fonuá.

24 Pea na'a nau toe liu mai 'o kamata ke fokotu'u 'a e melinó 'i he fonuá, pea na'e 'ikai toe fakahoha'asi 'a kinautolu 'e honau ngaahi filí 'i ha ki'i taimi si'i.

25 Ko 'eni na'e fai 'a e ngaahi me'á ni kotoa pē, 'io, ko e ngaahi taú ni mo e ngaahi fakakikihi na'e kamata pea na'e 'osi ia 'i hono nima 'o e ta'u 'o e pule 'a e kau fakamāú.

26 Pea na'e ngaohi 'i he ta'u pē taha ke 'alu 'a e ngaahi laumālie 'e lau afe mo e lau mano ki he maama ta'engatá, ke nau ma'u 'a 'enau ngaahi "totongí 'o fakatatau ki he'enua ngaahi ngāué, pe kuo lelei ia pe kuo kovi ia, ke 'utu 'a e fiefia ta'engatá pe ko e mamahi ta'engatá, 'o fakatatau ki he laumālie na'a nau fie talangofua ki aí, pe ko ha laumālie lelei ia pe ko ha laumālie kovi.

27 He 'oku ma'u 'e he tangata kotoa pē 'a e "totongi meiate ia 'okú ne fie ^btalangofua ki aí, pea 'oku tatau 'eni mo e ngaahi lea 'a e laumālie 'o e kikité; ko ia tuku ke hoko ia 'o fakatatau ki

he mo'oní. Pea na'e ngata pehē hono nima ta'u 'o e pule 'a e kau fakamāú.

VAHE 4

'Oku papitaiso 'e 'Alamā ha kau ului 'e lau afe—'Oku tupu hake 'a e angahalá 'i he siasí, pea 'oku ta'ofi 'a e tupulaki 'a e siasí—'Oku fili 'a Nifaihā ko e fakamaau lahi—'Oku tokanga pē 'a 'Alamā, 'i he'ene hoko ko e taula'eiki lahi, ki he ngāue fakafai'efekau. Ta'u 86–83 κ.μ. nai.

Ko 'eni na'e hoko 'o pehē 'i he ta'u hono ono 'o e pule 'a e kau fakamāú ki he kakai 'o Nifai, na'e 'ikai ke 'i ai ha fakakikihi pe ko ha ngaahi tau 'i he "fonua ko Seilahemalá.

2 Ka na'e mamahi 'a e kakaí, 'io, na'a nau fu'u mamahi lahi koe'uhi ko e "mole honau kā-ingá, kae 'uma'ā foki mo e mole 'enau ngaahi takanga monumanu ikí mo e ngaahi takanga monumanu lalahí, kae 'uma'ā foki mo e mole 'enau ngaahi ngoue kēlení, 'a ia na'e molo-moloki 'i he lalo va'é mo fakauha 'e he kau Leimaná.

3 Pea na'e pehē hono lahi 'o 'enau ngaahi mamahí, na'e tupu ai ha tangi 'a e kakai kotoa pē; pea na'a nau tui ko e ngaahi tautea ia 'a e 'Otuá kuo fekau hifo kiate kinautolu ko e me'a 'i he'enua fai angahalá pea mo 'enau ngaahi anga-fakalieliá; ko ia na'e fakaake ai 'a kinautolu ke manatu ki honau fatongia.

22a 'Alamā 2:29–33.

26a FFL Ngāué, Ngaahi.

27a Mōsaia 2:31–33;

'Alamā 5:41–42.

b Loma 6:16;

Hilam. 14:29–31.

FFL Talangofuá.

4 1a 'Amenai 1:12–19.

2a 'Alamā 2:19; 3:1–2, 26.

4 Pea na'a nau kamata ke langa hake 'a e siasí ke mā'opo'opo ange; 'io, pea na'e "papitaiso 'a e tokolahí 'i he ngaahi vai 'o Saitoné 'o nau kau ki he siasi 'o e 'Otuá; 'io, na'a nau papitaiso 'i he nima 'o 'Alamaá, 'a ia kuo fakanofu ko e ^btaula'eiki lahi ki he ka kai 'o e siasí, 'i he nima 'o 'ene tamai ko 'Alamaá.

5 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he ta'u hono fitu 'o e pule 'a e kau fakamāú na'e 'i ai 'a e kakai 'e toko tolu afe nimangeau nai na'a nau ului kinautolu ki he "siasí 'o e 'Otuá 'o nau papitaiso. Pea na'e 'osi pehē hono fitu 'o e ta'u 'o e pule 'a e kau fakamāú ki he kakai 'o Nifai; pea na'e 'i ai ma'u pē 'a e melinó 'i he taimi hono kotoa ko iá.

6 Pea na'e hoko 'o pehē 'i hono valu 'o e ta'u 'o e pule 'a e kau fakamāú, na'e faka'au ke pōle-pole 'a e kakai 'o e siasí, ko e me'a 'i he hulu 'a 'enau ngaahi "koloá, mo e ngaahi silika ^bleleí, mo 'enau līneni tu'ovalevalé, pea koe'uhi ko e lahi 'o 'enau ngaahi takanga monumanu ikí mo e ngaahi takanga monumanu lalahí, pea mo 'enau koula, mo 'enau siliva, mo e ngaahi me'a mahu'inga kehekehe kotoa pē, 'a ia kuo nau ma'u 'i he'enau fa'a ngāu; pea na'e hanga 'e he ngaahi me'á ni kotoa pē 'o fakatupu 'a 'enau fie-lahi 'i he hīkisia 'a honau matá, he na'a nau kamata ke kofu 'aki 'a e kofu fu'u fakataungata'a.

7 Na'e hoko 'eni ko e tupu'anga 'o e mamahi lahi kia 'Alamā, 'io, pea ki he tokolahí 'o e kakai kuo "fakatapui 'e 'Alamā ko e kau akonaki, mo e kau taula'eiki, pea mo e kaumātu'a ki he siasí; 'io, na'e fu'u loto-mamahi lahi 'a honau tokolahí ko e me'a 'i he fai angahala 'oku nau vakai kuo kamata 'i honau kakai.

8 He na'a nau sio 'o vakai 'i he fu'u loto-mamahi lahi kuo kamata 'a e kakai 'o e siasí ke hīkisia 'i he "hīkisia 'a honau matá, pea nau holi lahi ki he ngaahi koloa pea mo e ngaahi me'a ta'e'aonga 'o e māmaní, ko ia na'a nau kamata ai ke femanuki'aki, 'iate kinautolu, 'o nau kamata ke fakatanga 'i 'a kinautolu na'e ^b'ikai ke tui 'o fakatatau ki honau loto 'onautolu mo 'enau fa'itelihá.

9 Pea ko ia, na'e kamata 'i he ta'u hono valu ko 'eni 'o e pule 'a e kau fakamāú ke 'i ai 'a e ngaahi "fakakikihi lahi 'i he kakai 'o e siasí; 'io, na'e 'i ai 'a e ^bfemeheka'akí, mo e fetēlení, mo e fakafāsifasí, mo e fefakatangā'akí, pea mo e loto-hīkisiá, 'io, 'o lahi ange 'i he hīkisia 'anautolu na'e 'ikai kau ki he siasi 'o e 'Otuá.

10 Pea na'e 'osi pehē hono valu 'o e ta'u 'o e pule 'a e kau fakamāú; pea ko e fai angahala 'a e kāingalotu 'o e siasí ko e fu'u maka-tūkia'anga ki he fa'a-hinga 'a ia na'e 'ikai kau ki he siasí; pea ko ia na'e kamata ke

4a Mōsaia 18:10–17.
b Mōsaia 29:42.
5a Mōsaia 25:18–23;
3 Nifai 26:21.

6a FFL Koloá, Ngaahi.
b 'Alamā 1:29.
7a FFL Mafai.
8a FFL Loto-hīkisiá;

Me'a Ta'e'aongá.
b 'Alamā 1:21.
9a FFL Feke'ike'i.
b FFL Meheká.

tu'ū 'a e siasí 'i he'ene laka ki mu'á.

11 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he kamata hono hiva 'o e ta'ú, na'e mamata 'a 'Alamā ki he fai angahala 'a e kāingalotu 'o e siasí, 'o ne vakai foki kuo kamata ke tākiaki 'i 'e he "sīpinga 'a e kāingalotu 'o e siasí 'a kinautolu 'a ia ko e kau ta'etuí mei he kongā angahala 'e tahá ki ha kongā 'e taha, 'o nau langaki ai hono faka'auha 'o e kakaí.

12 'Io, na'á ne vakai ki he fu'ū tu'unga ta'etatau 'i he kakaí, ko e ní'ihī na'e hiki hake 'a kinautolu 'e he'enu loto-hīkisiá, 'o nau fehi'a ki he kakai kehé, 'o nau fulitú'a ki he "faingata'a'ia mo e telefuá mo kinautolu na'e ^bfiekaiá, mo kinautolu na'e fieinuá, pea mo kinautolu na'e puke mo faingata'a'ia.

13 Ko 'eni ko ha tupu'anga lahi ia 'o e tangi lāulau 'i he kakaí, ka ko e fa'ahinga 'e ní'ihī na'a nau fakavaivai 'i 'a kinautolu, mo tokoni kiate kinautolu na'e 'aonga ke ma'u 'enua tokoní, 'o hangē ko e "foaki 'o 'enua ngaahi me'á ki he masivá mo e faingata'a'ia, mo e fafanga'í 'o e fiekaia, mo e kātaki 'i 'o e ngaahi fa'ahinga kotoa pē 'o e ^bfaingata'a, "koe'uhi ko Kalaisi, 'a ia 'e hā'ele mai 'o hangē kuo fakahā 'i he laumālie 'o e kikité;

14 'O sio atu ki he 'aho ko iá, 'o "tauhi ma'u ai ha fakamolemole 'o 'enua ngaahi angahalá; kuo

nau fonu 'i he fu'ū ^bfiefia lahi koe'uhi ko e toetu'ū 'o e maté, 'o fakatatau mo e finangalo mo e māfimaifi mo e fakahaofi 'e Sīsū Kalaisi mei he ngaahi ha'í 'o e maté.

15 Pea ko 'eni na'e hoko 'o pehē kuo vakai 'e 'Alamā, ki he ngaahi mamahi 'a e kau muimui angavaivai 'o e 'Otuá, pea mo e ngaahi fakatanga na'e hulu hono fai kiate kinautolu 'e hono toe 'o hono kakaí, pea 'i he'ene vakai ki hono kotoa 'o honau "tu'unga ta'etatau, na'e kamata ke fu'ū loto-mamahi 'aupito; ka neongo iá na'e 'ikai lí'aki ia 'e he Laumālie 'o e 'Eikí.

16 Pea na'á ne fili ha tangata poto 'a ia na'e 'o e kau mātu'a 'o e siasí, 'o ne tuku kiate ia 'a e mālohi 'o fakatatau ki he "le'o 'o e kakaí, koe'uhi ke ne ma'u 'a e mālohi ke fakahoko ha ngaahi 'lao 'o fakatatau ki he ngaahi lao kuo fokotu'ú, pea ke fakamālohi 'i ia 'o fakatatau ki he fai angahala mo e ngaahi hia 'a e kakaí.

17 Pea ko e hingoa 'o e tangata ko 'eni ko Nīfaihā, pea na'e fili ia ko e "fakamaau lahí; pea na'á ne nofo 'i he nofo'anga fakamāu ke fakamāu 'i mo pule'í 'a e kakaí.

18 Pea na'e 'ikai tuku kiate ia 'e 'Alamā 'a e lakanga ko e taula'eiki lahi ki he siasí, ka ne ma'u 'a e lakanga ko e taula'eiki lahí kiate ia; ka ne tuku 'a e nofo'anga fakamāu kia Nīfaihā.

11a 2 Sam. 12:14;
'Alamā 39:11.

12a 'Īsaia 3:14;
Sēkope 2:17.

b Mōsaia 4:26.

13a FFL Foaki 'Ofá,

Ngaahi.

b FFL Faingata'a.

c 2 Kol. 12:10.

14a Mōsaia 4:12;

'Alamā 5:26–35.

FFL Fakatonuhia,

Fakatonuhia'í.

b FFL Fiefia.

15a T&F 38:27; 49:20.

16a 'Alamā 2:3–7.

b 'Alamā 1:1, 14, 18.

17a 'Alamā 50:37.

19 Pea na‘á ne fai ‘eni koe‘uhí ke ne lava ‘e “ia ‘o ‘alu atu ‘i he lotolotonga ‘o hono kakaí, pe ko e kakai ‘o Nifai, koe‘uhi ke ne lava ‘o malanga kiate kinautolu ‘aki ‘a e ^bfolofola ‘a e ‘Otuá, ke ‘ue‘i hake ‘a kinautolu ke nau ^dmanatu‘i honau fatongiá, pea ke ne lava ‘o ta‘ofi, ‘aki ‘a e folofola ‘a e ‘Otuá, ‘a e loto-híkisia mo e kākā kotoa pē pea mo e ngaahi fakakikihi kotoa pē ‘a ia na‘e ‘i hono kakaí, he na‘e ‘ikai te ne ‘ilo ha founa te ne lava ai ‘o toe fakafoki mai ‘a kinautolu kā ‘i hono fakafepaki‘i ‘a kinautolu ‘aki ‘a e ‘fakamo‘oni ‘oku haohaoá.

20 Pea ko ia ‘i he kamata hono hiva ‘o e ta‘u ‘o e pule ‘a e kau fakamāú ki he kakai ‘o Nifai, na‘e tuku ‘e ‘Alamā ‘a e nofo‘anga fakamāú kia “Nifaihā, ‘o ne fakataumu‘a hono kotoa ‘o ‘ene ngāue ki he lakanga fakataula‘eiki ^bmā‘olunga ‘o e lakanga toputapu ‘o e ‘Otuá, ki hono fakamo‘oni‘i ‘o e folofolá, ‘o fakatatau ki he laumālie ‘o e fakahaá mo e kikitē.

Ko e ngaahi lea ‘eni na‘e fai ‘e ‘Alamā, ko e taula‘eiki lahi ‘o fakatatau ki he lakanga toputapu ‘o e ‘Otuá, ki he kakai ‘i honau ngaahi kolo lalahí pea mo e ngaahi kolo iiki ‘i hono kotoa ‘o e fonuá.

‘Oku kau ki ai ‘a e vahe 5.

VAHE 5

‘E ma‘u ‘a e fakamo‘uí, kapau ‘e fakatomala ‘a e tangatá mo tauhi ‘a e ngaahi fekaú, pea fanau‘i fo‘ou, mo fakama‘a honau ngaahi kofú ‘i he ta‘ata‘a ‘o Kalaisi, pea anga-fakatōkilalo mo li‘aki meiate kinautolu ‘a e loto-híkisia mo e meheká, pea fai ‘a e ngaahi ngāue ‘o e mā‘oni‘oni—‘Oku ui ‘a e Tauhi-sipi Leleí ki hono kakaí—Ko kinautolu ‘oku nau fai ‘a e ngaahi ngāue koví ko e fānau kinautolu ‘a e tēvoló—‘Oku fakamo‘oni ‘a ‘Alamā ki hono mo‘oni ‘o ‘ene tokāteliné peá ne fekau ki he kakaí ke nau fakatomala—‘E tohi ‘a e hingoa ‘o e Kau Mā‘oni‘oni ‘i he tohi ‘o e mo‘uí. Ta‘u 83 K.M. nai.

Ko ‘eni na‘e hoko ‘o pehē na‘e kamata ‘e ‘Alamā ke “fakahā ‘a e folofola ‘a e ^bOtuá ki he kakaí, ‘o fuofua fai ‘i he fonua ko Seilahemalá, pea fai atu mei ai ki hono kotoa ‘o e fonuá.

2 Pea ko e ngaahi lea ‘eni na‘á ne lea ‘aki ki he kakai ‘i he siasí ‘a ia kuo fokotu‘u ‘i he kolo ko Seilahemalá, ‘o fakatatau ki he‘ene lekooti ‘a‘aná, ‘a ia ‘oku pehē:

3 Ko au, ‘Alamā, kuo “fakatapu i au ‘e he‘eku tamai, ko ‘Alamaá, ke u hoko ko ha ^btaula‘eiki lahi ki he siasí ‘o e ‘Otuá, he na‘á ne ma‘u ‘a e mālohi mo e ‘mafai mei he ‘Otuá ke fai ‘a e ngaahi me‘á ni, vakai, ‘oku ou pehē

19a ‘Alamā 7:1.
b ‘Alamā 31:5;
T&F 11:21–22.
c ‘Īnosi 1:23.
d Mōsaia 1:17;
Hilam. 12:3.

e FFL Fakamo‘oní.
20a ‘Alamā 8:12.
b Mōsaia 29:42;
‘Alamā 5:3, 44, 49.
5 1a ‘Alamā 4:19.
b ‘Alamā 5:61.

3a FFL Fakanofó.
b ‘Alamā 4:4, 18, 20.
c Mōsaia 18:13;
3 Nifai 11:25.

kiate kimoutolu na'á ne kamata ke fokotu'u ha siasi 'i he "fonua na'e 'i he ngaahi ngata'anga fonua 'o Nifái; 'io, ko e fonua na'e ui ko e fonua ko Molomoná; 'io, pea na'á ne papitaiso hono ngaahi kāingá 'i he ngaahi vai 'o Molomoná.

4 Pea vakai, 'oku ou pehē kiate kimoutolu, na'e "fakahaofi 'a kinautolu mei he nima 'o e kaka 'o e tu'i ko Noá, 'i he 'alo'ofa mo e māfimafi 'o e 'Otuá.

5 Pea vakai, 'i he hili iá, na'e "fakapōpula'i 'a kinautolu 'i he nima 'o e kau Leimaná 'i he feitu'u maomaonganoá; 'io, 'oku ou pehē kiate kimoutolu, na'a nau nofo pōpula, pea na'e toe fakahaofi 'a kinautolu 'e he 'Eikí mei he ^bnofo pōpulá 'i he māfimafi 'o 'ene folofolá; pea na'e 'omi 'a kitautolu ki he fonuá ni, pea na'a tau kamata heni ke fokotu'u 'a e siasi 'o e 'Otuá 'i hono kotoa 'o e fonuá ni foki.

6 Pea ko 'eni vakai, 'oku ou pehē kiate kimoutolu, 'e hoku kāinga, 'a kimoutolu 'oku kau ki he siasi 'o ení, kuo fe'unga koā ho'omou manatu ki he nofo pōpula 'a ho'omou ngaahi tamaí? 'Io, pea kuo fe'unga koā 'a ho'omou manatu ki he'ene 'alo'ofá mo e kātaki fuoloa kiate kinautolú? Pea ko e tahá, kuo fe'unga koā 'a ho'omou manatu ki he'ene fakahaofi honau ngaahi laumālie mei helí?

7 Vakai, na'á ne liliu honau lotó; 'io, na'á ne fafangu 'a

kinautolu mei he mohe ma'u, 'o nau 'ā hake ki he 'Otuá. Vakai, na'a nau 'i ha loto fakapo'uli; ka neongo iá, na'e fakamaama honau ngaahi laumālié 'e he maama 'o e folofola ta'engatá; 'io, na'e takatakai 'a kinautolu 'aki 'a e ngaahi ^aha'i 'o e maté, pea mo e ngaahi ^bsēini 'o helí, pea na'e 'i ai ha faka'auha ta'engata na'e tatali kiate kinautolu.

8 Pea ko 'eni 'oku ou fehu'i kiate kimoutolu, 'e hoku kāinga, na'e faka'auha nai 'a kinautolu? Vakai, 'oku ou pehē kiate kimoutolu, 'Ikai, na'e 'ikai.

9 Pea 'oku ou toe fehu'i, na'e maumau'i nai 'a e ngaahi ha'i 'o e maté, pea vete ange, mo e ngaahi ha'i 'o heli 'a ia na'e takatakai 'a kinautolú? 'Oku ou pehē kiate kimoutolu, 'Io, na'e vete ange ia, pea na'e tupulaki lahi honau laumālié, 'o nau hiva 'aki 'a e 'alo'ofa huhu'í. Pea 'oku ou pehē kiate kimoutolu kuo fakamo'ui 'a kinautolu.

10 Pea ko 'eni 'oku ou fehu'i kiate kimoutolu ko e hā 'a e ngaahi tu'unga kuo "fakamo'ui ai 'a kinautolú? 'Io, ko e hā ha ngaahi tu'unga na'e tupu ai ha'anau 'amanaki ki ha fakamo'uí? Ko e hā hono 'uhinga 'o honau vete ange mei he ngaahi ha'i 'o e maté, 'io, pea mo e ngaahi sēini 'o helí?

11 Vakai, 'oku ou lava ke fakahā kiate kimoutolu — 'ikai na'e tui 'a 'eku tamai ko 'Alamaá ki he ngaahi lea 'a ia na'e lea 'aki 'e

3d Mōsaia 18:4;

3 Nifai 5:12.

4a Mōsaia 23:1–3.

5a Mōsaia 23:37–39;

24:8–15.

b Mōsaia 24:17.

7a Mōsaia 15:8.

b 'Alamā 12:11;

T&F 138:23.

10a FFL Fakamo'uí;

Palani 'o e Huhu'í.

"Apinetaí? Pea 'ikai ko ha palōfita mā'oni'oni ia? 'Ikai na'á ne lea 'aki 'a e ngaahi folofola 'a e 'Otuá, pea na'e tui 'a 'eku tamai ko 'Alamaá ki ai?

12 Pea na'e fakatatau ki he'ene tuí na'e hoko ha fu'u "liliu lahi 'i hono lotó. Vakai 'oku ou pehē kiate kimoutolu 'oku mo'oni kotoa 'eni.

13 Pea vakai, na'á ne "malanga 'aki 'a e folofolá ki ho'omou ngaahi tamai, pea na'e hoko foki ha fu'u liliu lahi 'i honau lotó, pea nau fakavaivai 'i a kinautolu 'o nau ^bfalala ki he 'Otuá mo'oni mo 'mo'uí. Pea vakai, na'a nau tui faivelenga 'o a'u ki he ^dngata'angá; ko ia na'e fakamo'ui 'a kinautolu.

14 Pea ko 'eni vakai, 'oku ou fehu'i kiate kimoutolu, 'e hoku kāinga 'o e siasí, kuo mou "fanau'i fakalaumālie koā 'i he 'Otuá? Kuo mou ma'u koā hono tataú 'i homou fofongá? Kuo mou ongo'i koā 'a e fu'u ^bliliu lahi ni 'i homou lotó?

15 'Oku mou ngāue 'aki nai 'a e tui ki he huhu'i 'a'ana na'á ne "fakatupu 'a kimoutolú? 'Oku mou sio atu koā 'aki 'a e mata 'o e tuí, 'o mamata ki he sino fa'a maté ni kuo fokotu'u hake 'i he ta'e-fa'a-mate, pea mo e 'au'auhá ni kuo ^bfokotu'u hake 'i he ta'e-fa'a-'au'auha, ke tu'u 'i he

'ao 'o e 'Otuá ke 'fakamāu'i 'o fakatatau ki he ngaahi ngāue kuo fai 'i he sino fa'a maté?

16 'Oku ou pehē kiate kimoutolu, 'oku mou lava koā ke sio loto atu ki ha'amou fanongo ki he le'o 'o e 'Eikí, 'oku folofola mai kiate kimoutolu 'i he 'aho ko iá: Ha'u kiate au 'a kimoutolu 'oku "monū'ia, he vakai, ko ho'omou ngaahi ngāue ko e ngaahi ngāue 'o e mā'oni'oni 'i he funga 'o e māmaní?

17 Pe 'oku mou mahalo koā 'i homou loto te mou lava 'o loi ki he 'Eikí 'i he 'aho ko iá, 'o "pehē ange—'E 'Eiki, ko 'emau ngaahi ngāue ko e ngaahi ngāue mā'oni'oni 'i he funga 'o e māmaní—pea te ne fakamo'ui 'a kimoutolu?

18 Kae kehe, 'oku mou lava koā 'o sio loto atu ki homou taki mai ki he fakamaau 'o e 'Otuá, kuo fonu homou laumālié 'i he ongo'i halaia mo e mamahi, 'i ho'omou "manatu ki ho'omou hala kotoa, 'io, ko ha manatu haohaoa ki ho'omou ngaahi fai angahala kotoa pē, 'io, ko ha manatu'i ho'omou angatu'u ki he ngaahi fekau 'a e 'Otuá?

19 'Oku ou pehē kiate kimoutolu, te mou lava koā 'o sio hake ki he 'Otuá 'i he 'aho ko iá 'aki 'a e loto-ma'a mo e nima

11a Mōsaia 17:1–4.

12a FFL Fakauluí.

13a Mōsaia 18:7.

b FFL Falalá.

c Molom. 9:28;

T&F 20:19.

d FFL Kātakí.

14a Mōsaia 27:24–27;

'Alamā 22:15.

FFL Fanau'i Fo'ou,
Fanau'i 'i he 'Otuá.

b Loma 8:11–17;

Mōsaia 5:2;

Mōsese 6:65.

FFL Fakauluí.

15a FFL Fakatupú.

b FFL Toetu'ú.

c FFL Fakamaau

Faka'osí.

16a Mātiu 25:31–46.

17a 3 Nifai 14:21–23.

18a 'Isikeli 20:43;

2 Nifai 9:14;

Mōsaia 3:25;

'Alamā 11:43.

ma'a? 'Oku ou pehē kiate kimoutolu, te mou lava koā 'o sio hake, kuo tongitongi 'a e "tatau 'o e 'Otuá 'i homou fofongá?

20 'Oku ou pehē kiate kimoutolu, 'oku mou lava koā 'o 'amanaki ki homou fakamo'uí ká kuo mou fakavaivai'i 'a kimoutolu ke mou hoko ko e kau "mo'ulaloa ki he tēvoló?

21 'Oku ou pehē kiate kimoutolu, te mou 'ilo 'i he 'aho ko iá 'e 'ikai lava 'o "fakamo'uí 'a kimoutolu; he 'oku 'ikai lava 'o fakamo'uí ha tangata 'e toko taha, tuku kehe kapau kuo fō hono ngaahi ^bkofú ke hinehina; 'io, kuo pau ke "fakama'a hono kofú kae 'oua ke nau ma'a mei he 'uli kotoa pē, 'i he ta'ata'a 'o ia kuo lau ki ai 'a 'etau ngaahi tamaí, 'a ia 'e hā'ele mai 'o huhu'i hono kakaí mei he'enu ngaahi angahala.

22 Pea ko 'eni 'oku ou fehu'i kiate kimoutolu, 'e hoku kāinga, 'e fēfē homou loto, 'o kapau te mou tutu'u 'i he fakamaau'anga 'o e 'Otuá, kuo 'uli homou ngaahi kofu 'i he "toto mo e fa'ahinga ^b'uli kehekehe kotoa pē? Vakai, ko e hā 'e fakahā 'e he ngaahi me'a ni 'i hano tala-talaaki'i 'a kimoutolu?

23 Vakai, he 'ikai te nau "fakamo'oni'i ko e kau fakapō 'a kimoutolu, 'io, pea kuo mou halaia foki 'i he fa'ahinga fai angahala kotoa pē?

24 Vakai, 'e hoku kāinga, 'oku mou mahalo koā 'e lava ke ma'u 'e ha taha pehē ha potu ke nofo hifo ai 'i he pule'anga 'o e 'Otuá, fakataha mo "Ēpalahame, mo 'Aisake, mo Sēkope, kae 'uma'ā foki mo e kau palōfita mā'oni- 'oni kotoa pē, 'a ia kuo fufulu honau kofú pea 'oku ta'e-hano-mele, pea haohaoa mo hinehina?

25 'Oku ou pehē kiate kimoutolu, 'Ikai; ka 'o kapau pē te mou lau ko e loi 'a hotau Tupu'angá talu mei he kamata'angá, pe mahalo ko e tangata loi ia talu mei he kamata'angá, he 'ikai te mou lava ke 'amanaki 'e lava ma'u 'e he fa'ahinga peheé ha nofo'anga 'i he pule'anga 'o e langí; ka 'e kapusi ki tu'a 'a kinautolu he ko e "fānau 'a kinautolu 'o e pule'anga 'o e tēvoló.

26 Pea ko 'eni vakai, 'oku ou pehē kiate kimoutolu, 'e hoku kāinga, kapau kuo mou ongo'i ha "liliu 'i homou lotó, pea kapau kuo mou fie hiva 'aki 'a e ^b'hiva 'o 'ene 'ofa huhu'í, 'oku ou fie fehu'i atu, pe 'oku mou 'lava 'o ongo'i pehē he taimí ni?

27 Kuo mou 'a'eva nai, 'o tauhi 'a kimoutolu ke "ta'ehalaia 'i he 'ao 'o e 'Otuá? Te mou lava koā 'o pehē 'i homou lotó 'i he taimí ni, kapau na'e ui 'a kimoutolu ke mate leva 'i he taimí ni, kuo fe'unga nai 'a ho'omou ^bloto-fakatōkilaló? Pea kuo fakama'a mo fakahinehina'i 'a homou

19a 1 Sione 3:1–3.

20a Mōsaia 2:32.

21a FFL Fakamo'uí.

b 1 Nifai 12:10;

'Alamā 13:11–13;

3 Nifai 27:19–20.

c FFL Haohaoá.

22a 'Īsaia 59:3.

b FFL 'Ulí.

23a 'Īsaia 59:12.

24a Luke 13:28.

25a 2 Nifai 9:9.

26a FFL Fakauluí.

b 'Alamā 26:13.

c Mōsaia 4:12;

T&F 20:31–34.

27a FFL Fakatonuhia,

Fakatonuhia'í.

b FFL Loto-fakatōkilaló.

ngaahi kofú 'i he ta'ata'a 'o Kalaisí, 'a ia 'e hā'ele mai ke 'huhu 'i hono kakaí mei he'enau ngaahi angahalá?

28 Vakai, kuo mole kotoa koā meiate kimoutolu 'a e "loto-híkisiá? 'Oku ou pehē kiate kimoutolu, kapau kuo te'eki ai, kuo 'ikai te mou teuteu ke fe-
taulaki mo e 'Otuá. Vakai, kuo pau ke mou teuteu fakavavevave; he 'e hoko vave mai 'a e pule'anga 'o e langí, pea 'oku 'ikai ma'u 'e ha tokotaha pehē 'a e mo'ui ta'engatá.

29 Vakai, 'oku ou pehē, 'oku 'i ai koā ha toko taha 'iate kimoutolu kuo te'eki ai mole kotoa meiate ia 'a e "meheká? 'Oku ou pehē kiate kimoutolu 'oku 'ikai mateuteu 'a e tokotaha peheé; pea ko hoku lotó ke ne teuteu fakavavevave, he 'oku vave mai 'a e houá, pea 'oku 'ikai te ne 'ilo'i pē 'e hoko 'a fē 'a e taimí; he 'oku 'ikai ke fakatonuhia 'i ha tokotaha pehē.

30 Pea 'oku ou toe pehē kiate kimoutolu, 'oku 'i ai koā hamou toko taha 'oku "manuki 'i hono tokouá, pe 'oku fai lahi kiate ia 'a e ngaahi fakatangá?

31 Mala'ia ki he tokotaha peheé, he 'oku te'eki ai ke ne teuteu, pea 'oku vave mai 'a e taimi kuo pau ke ne fakatomala aí pe 'e 'ikai lava 'o fakamo'ui ia!

32 'Io, 'e mala'ia foki 'a kimoutolu kotoa pē ko e kau "fai angahalá; mou fakatomala, mou fakatomala, he kuo folofola 'aki ia 'e he 'Eiki ko e 'Otuá!

33 Vakai, 'okú ne 'oatu ha fakaafe ki he kakai "fulipē, he kuo mafao atu 'a e ^bto'ukupu 'o e 'alo'ofá kiate kinautolu, pea 'okú ne folofola: fakatomala, pea te u tali 'a kimoutolu.

34 'Io, 'okú ne folofola: "Ha'u kiate au pea te mou ma'u 'a e ^bfua 'o e 'akau 'o e mo'uí; 'io, te mou kai mo inu 'fa'iteliha 'a e ^dmā mo e vai 'o e mo'uí;

35 'Io, ha'u kiate au, pea fai 'a e ngaahi ngāue 'o e mā'oni'oní, pea 'e 'ikai ke tā hifo 'a kimoutolu, 'o laku ki he afí—

36 He vakai, 'oku tu'unuku mai 'a e taimi 'e 'ilonga ia 'oku 'ikai "tupu ai 'a e fua leleí, pe 'ilonga ia 'oku 'ikai fai 'a e ngaahi ngāue 'o e mā'oni'oní, 'e ma'u 'e ia ha 'uhinga ke ngala pea tangi ai.

37 'A kimoutolu 'a e kau ngāue 'o e angahalá; 'a kimoutolu 'oku híkisia 'i he ngaahi me'a "ta'e'aonga 'o e māmaní, 'a kimoutolu kuo mou pehē 'oku mou 'ilo'i 'a e ngaahi hala 'o e mā'oni'oní, ka neongo iá kuo mou ^bhē 'o hangē ko e 'fanga sipi ta'e-hanau-tauhí, neongo kuo ui kiate kimoutolu ha tauhi-sipi pea 'okú ne kei ^dui

27c FFL Huhu'í ('Eiki).

28a FFL Loto-híkisiá.

29a FFL Meheká.

30a FFL Lea Koví.

32a Same 5:5.

33a 'Alamā 19:36;

3 Nifai 18:25.

b Sēkope 6:5;

3 Nifai 9:14.

34a 2 Nifai 26:24–28;

3 Nifai 9:13–14.

b 1 Nifai 8:11; 15:36.

c 2 Nifai 9:50–51;

'Alamā 42:27.

d FFL Mā 'o e Mo'uí.

36a Mātiu 3:10; 7:15–20;

3 Nifai 14:19;

T&F 97:7.

37a FFL Me'a Ta'e'aonga.

b 2 Nifai 12:5; 28:14;

Mōsaia 14:6.

c Mātiu 9:36.

d LFkt. 1:24–27;

'Īsaia 65:12.

kiate kimoutolu, ka 'oku 'ikai te mou fie "tokanga ki hono le'ó!

38 Vakai, 'oku ou pehē kiate kimoutolu, 'oku ui kiate kimoutolu 'a e "tauhi-sipi lelei; 'io, pea 'okú ne ui kiate kimoutolu 'i hono huafa 'o'oná, 'a ia ko e huafa 'o Kalaisí; pea kapau 'e 'ikai te mou ^bfanongo ki he le'o 'o e tauhi-sipi ^clelei, ki he ^dhuafa 'a ia 'oku ui 'aki 'a kimoutolú, vakai, 'oku 'ikai ko e fanga sipi 'a kimoutolu 'a e tauhi-sipi lelei.

39 Pea ko 'eni kapau 'oku 'ikai ko e fanga sipi 'a kimoutolu 'a e tauhi-sipi lelei, ko e ^efē 'a e "loto'ā sipi 'oku mou kau ki aí? Vakai, 'oku ou pehē kiate kimoutolu, ko e ^btēvoló 'a homou tauhi-sipi, pea 'oku mou kau ki hono loto'āá; pea ko 'eni, ko hai te ne lava 'o faka'ikai'i 'eni? Vakai, 'oku ou pehē kiate kimoutolu, 'ilonga ia 'e faka'ika-i'i 'eni ko e tangata 'loi ia pea ko e ^dfānau 'a e tēvoló.

40 He 'oku ou pehē kiate kimoutolu 'ilonga ha me'a 'oku "lelei 'oku tupu ia mei he 'Otuá, pea 'ilonga ha me'a 'oku kovi 'oku tupu ia mei he tēvoló.

41 Ko ia, kapau 'oku fai 'e ha tangata 'a e ngaahi ngāue "lelei, 'oku tokanga ia ki he le'o 'o e tauhi-sipi lelei, pea 'okú ne

muimui kiate ia; kae 'ilonga ia 'oku fai 'a e ngaahi ngāue kovi, 'oku hoko ia ko e ^bfānau 'a e tēvoló, he 'okú ne tokanga ki hono le'ó, 'o muimui kiate ia.

42 Pea 'ilonga ia 'oku fai 'eni kuo pau ke ne ma'u 'ene "totongi meiate ia; ko ia, ko e ^btotongi te ne ma'ú ko e 'mate, ki he ngaahi me'a 'oku kau ki he mā'oni'oni, he kuó ne mate ki he ngaahi ngāue lelei kotoa pē.

43 Pea ko 'eni, 'e hoku kāinga, ko hoku lotó ke mou fanongo kiate au, he 'oku ou lea kiate kimoutolu 'i he ivi 'o hoku laumālié; he vakai, kuó u lea kiate kimoutolu 'i he lea mahingofua koe'uhi ke 'oua na'a mou fai hala, pe kuó u lea 'o fakatautu mo e ngaahi fekau 'a e 'Otuá.

44 He kuo uiui'i au ke u lea peheni, 'o fakatautu ki he founga "mā'oni'oni 'a e 'Otuá, 'a ia 'oku 'ia Kalaisi Sisuú; 'io, kuo fekau'i au ke u tu'u 'o fakamo'oni'i ki he kakaí ni 'a e ngaahi me'a 'a ia kuo lea 'aki 'e he'etau ngaahi tamaí 'o kau ki he ngaahi me'a 'e hokó.

45 Pea 'oku 'ikai ko ia kotoa. 'Ikaí 'oku mou 'amanaki 'oku ou "ilo'i 'e au 'a e ngaahi me'a ni? Vakai, 'oku ou fakamo'oni'i kiate kimoutolu 'oku ou 'ilo'i ko e ngaahi me'a ni 'a ia kuó u

37e Selem. 26:4–5;
'Alamā 10:6.

38a FFL Tauhi-sipi Lelei.
b Lev. 26:14–20;
T&F 101:7.
c 3 Nifai 15:24; 18:31.
d Mōsaia 5:8;
'Alamā 34:38.

39a Mātiu 6:24;
Luke 16:13.

b Mōsaia 5:10.
FFL Tēvoló.

c 1 Sione 2:22.
d 2 Nifai 9:9.

40a 'Amenai 1:25;
'Eta 4:12;
Molonai 7:12, 15–17.

41a 3 Nifai 14:16–20.
FFL Ngāue, Ngaahi.
b Mōsaia 16:3–5;

'Alamā 11:23.
42a 'Alamā 3:26–27;
T&F 29:45.

b Loma 6:23.
c Hilam. 14:16–18.

FFL Mate,
Fakalaumālié.
44a 'Alamā 13:6.
45a FFL Fakamo'oni.

lea ki aī 'oku mo'oni ia. Pea 'oku mou pehē 'oku fēfē 'eku 'ilo'i honau mo'oni?

46 Vakai, 'oku ou pehē kiate kimoutolu kuo "fakahā ia kiate au 'e he Laumālie Mā'oni'oni 'o e 'Otuā. Vakai, kuó u ^b'aukai mo lotu 'i he ngaahi 'aho lahi koe'uhi ke u 'ilo'i 'a e ngaahi me'á ni 'e au. Pea ko 'eni 'oku ou 'ilo'i 'e au 'oku mo'oni ia; he kuo fakahā ia 'e he 'Eiki ko e 'Otuā kiate au 'aki hono Laumālie Mā'oni'oni; pea ko e laumālie ia 'o e 'fakahā 'oku 'iate aú.

47 Pea ko e tahá, 'oku ou pehē kiate kimoutolu kuo fakahā pehē mai kiate au, ko e ngaahi lea 'a ia kuo lea 'aki 'e he 'etau ngaahi tamaí 'oku mo'oni ia, 'o fakatatau ki he laumālie 'o e kikitē 'a ia 'oku 'iate aú, 'a ia kuo fakahā mai foki 'e he Laumālie 'o e 'Otuā.

48 'Oku ou pehē kiate kimoutolu, 'oku ou 'ilo'i 'e au ko e ngaahi me'á kotoa pē te u lea 'aki kiate kimoutolu, 'o kau ki he ngaahi me'á 'e hokó, 'oku mo'oni ia; pea 'oku ou pehē kiate kimoutolu, 'oku ou 'ilo'i 'e hā'ele mai 'a Sīsū Kalaisi, 'io, 'a e 'Aló, 'a e 'Alo pē Taha na'e Fakatupu 'o e Tamaí, 'oku fonu 'i he 'alo'ofa, mo e manava'ofa, pea mo e mo'oni. Pea vakai, ko ia ia 'e hā'ele mai ke 'ave 'a e ngaahi angahala 'a māmaní, 'io, 'a e ngaahi angahala 'a e tangata

kotoa pē 'oku tui mo'oni ki hono huafá.

49 Pea ko 'eni 'oku ou pehē kiate kimoutolu ko e "lakanga 'eni kuo uiui'i ai aú, 'io, ke malanga ki hoku kāinga 'ofeiná, 'io, kiate kinautolu kotoa pē 'oku nofo 'i he fonuá; 'io, ke malanga ki he kakai fulipē, 'o tatau 'a e mātu'a mo e talavou, mo e pōpula mo e tau'atāina fakatou'osi; 'io, 'oku ou pehē kiate kimoutolu 'a e kakai toulekeleká, kae 'uma'ā foki mo e fatu tangatá, pea ki he to'u tangata tupu haké; 'io, ke kalanga kiate kinautolu kuo pau ke nau fakatomala pea ^b'fanau'i fo'ou.

50 'Io, 'oku folofola 'e he Laumālie: Fakatomala, 'a kimoutolu kotoa pē 'a e ngaahi ngata'anga 'o e māmaní, he 'oku vave ke hoko mai 'a e pule'anga 'o e langí; 'io, 'e hā'ele mai 'a e 'Alo 'o e 'Otuā 'i hono "nāunaú, pea 'i hono māfimaí, mo hono nāunaú, mo hono mālohí, pea mo 'ene pule aoniú. 'Io, 'e hoku kāinga 'ofeina, 'oku ou pehē kiate kimoutolu, 'oku folofola 'e he Laumālie: Vakai ki he nāunau 'o e ^bTu'i 'o e māmaní kotoa; kae 'uma'ā foki mo e Tu'i 'o e langí 'e uló vave atu 'aupito 'i he lotolotonga 'o e fānau kotoa pē 'a e tangatá.

51 Pea folofola mai foki 'e he Laumālie kiate au, 'io, 'okú

46a 1 Kol. 2:9–16.

b FFL 'Aukai.

c FFL Fakahā.

49a FFL Lakanga

Fakataula'eikí; Uí.

b FFL Fanau'i Fo'ou,
Fanau'i 'i he 'Otuā.

50a FFL Hā'ele 'Anga Ua
Mai 'a Sīsū Kalaisí;
Nāunaú.

b Same 24; Mātiu 2:2;

Luke 23:2;

2 Nifai 10:14;

T&F 38:21–22;

128:22–23;

Mōsese 7:53.

FFL Pule'anga 'o e
'Otuā pe Pule'anga 'o
e Langí; Sīsū Kalaisí.

ne kalanga ‘aki ‘a e le‘o-lahi kiate au, ‘o pehē: ‘Alu atu ‘o lea ki he kakaí ni—Mou fakatomala, he kapau ‘e ‘ikai te mou fakatomala ‘e ‘ikai ‘aupito te mou lava ‘o ma‘u ‘a e pule‘anga ‘o e ‘langí.

52 Pea ‘oku ou toe pehē kiate kimoutolu, ‘oku folofola ‘e he Laumālié: Vakai, kuo ‘ai ‘a e ‘tokí ki he tefito ‘o e ‘akauí; ko ia ‘ílonga ‘a e ‘akau kotoa pē ‘oku ‘ikai tupu ai ‘a e fua leleí ‘e ^btā hifo ia ‘o laku ki he afí, ‘io, ko ha afi ta‘e-fa‘a-mate, ‘io ko ha afi ta‘e-fa‘a-mate. Vakai, pea manatu, kuo folofola ‘aki ia ‘e he Tokotaha Mā‘oni‘oní.

53 Pea ko ‘eni ‘e hoku kāinga ‘ofeina, ‘oku ou pehē kiate kimoutolu, te mou lava koā ke fakakikihi ‘i ‘a e ngaahi leá ni; ‘io, te mou lava koā ke lí‘aki ‘a e ngaahi me‘á ni, pea mou ‘amolomoloki hifo ‘a e Tokotaha Mā‘oni‘oní ‘i homou lalo va‘é; ‘io, te mou malava koā ‘o fakafuofuolahi ‘i he ^bhíkisia ‘a homou lotó; ‘io, te mou kei vilitaki koā ‘i he kofu ‘aki ‘a e ngaahi kofu ‘fakataungata‘á pea mo ho‘omou holi ki he ngaahi me‘a ta‘e‘aonga ‘o e māmaní, mo ho‘omou ngaahi ^dkoloá?

54 ‘Io, te mou vilitaki koā ‘i ho‘omou mahalo ‘oku mou lelei ange ‘i ha taha kehé; ‘io, te mou kei vilitaki koā ‘i he fakatanga‘i

homou kāinga, ‘a ia ‘oku fakavaivai‘i ‘a kinautolu ‘o nau ‘a‘eva ‘o fakatatau ki he lakanga topu-tapu ‘o e ‘Otuá, ‘a ia kuo fakahū ai ‘a kinautolu ki he siasi ní, pea kuo ‘fakamā‘oni‘oní‘i ‘a kinautolu ‘i he Laumālie Mā‘oni‘oní, pea ‘oku nau fai ‘a e ngaahi ngāue ‘a ia ‘oku taau mo e fakatomalá—

55 ‘Io, pea te mou vilitaki koā ‘i ho‘omou fulitu‘a ki he ‘masivá, mo e faingata‘a‘iá, pea ‘i ho‘omou ta‘ofi ho‘omou ngaahi me‘á meiate kinautolú?

56 Pea ko hono faka‘osi, ko kimoutolu kotoa pē ‘e vilitaki atu ‘i ho‘omou fai angahalá, ‘oku ou pehē kiate kimoutolu, ko ‘eni ‘a e fa‘ahinga ‘e tā hifo ‘o laku ki he afí ‘o kapau ‘e ‘ikai te nau fakatomala fakavavevave.

57 Pea ko ‘eni ‘oku ou pehē kiate kimoutolu, ‘a kimoutolu kotoa pē ‘a ia ‘oku loto ke mui-mui ki he le‘o ‘o e tauhi-sipi ‘leleí, mou ha‘u mei he kau angahalá, pea mou nofo ^bmavahe, pea ‘oua na‘a ala ki he‘enau ngaahi me‘a ta‘ema‘á; pea vakai, ‘e ‘tāmate‘i honau ngaahi hingoá, ke ‘oua na‘a lau fakataha ‘a e ngaahi hingoa ‘o e kau angahalá mo e ngaahi hingoa ‘o e kau mā‘oni‘oní, koe‘uhi ke fakamo‘oni‘i ‘a e folofola ‘a e ‘Otuá, ‘a ia ‘oku pehē: ‘E ‘ikai fakataha‘i ‘a e ngaahi hingoa ‘o

51a FFL Langí.

52a Luke 3:9; T&F 97:7.

b Sēkope 5:46; 6:7;

3 Nífaí 27:11–12.

53a 1 Nífaí 19:7.

b FFL Loto-híkisiá.

c 2 Nífaí 28:11–14;

Molom. 8:36–39.

d Same 62:10;

T&F 56:16–18.

54a FFL Fakamā‘oni‘oní‘i.

55a Same 109:15–16;

Sēkope 2:17;

Hilam. 6:39–40.

57a FFL Tauhi-sipi Leleí.

b ‘Ēsela 6:21; 9:1;

Nehem. 9:2;

2 Tēsai. 3:6;

T&F 133:5, 14.

c Teut. 29:20;

Molonai 6:7;

T&F 20:8.

e kau angahalá mo e ngaahi hingoa ‘o hoku kakai;

58 He ‘e tohi ‘a e ngaahi hingoa ‘o e kau mā‘oni‘oni ‘i he “tohi ‘o e mo‘uí, pea te u foaki kiate kinautolu ha tofi‘a ‘i hoku nima to‘omata‘ú. Pea ko ‘eni, ‘e hoku kāinga, ko e hā ha‘amou fakaanga ki he me‘á ni? ‘Oku ou pehē kiate kimoutolu, ‘oku tatau ai pē pe te mou fakaanga‘i ia pe ‘ikai, he kuo pau ke fakamo‘oni‘i ‘a e folofola ‘a e ‘Otuá.

59 He ko hai ha tauhi-sipi ‘iate kimoutolu ‘oku ma‘u ha fanga sipi tokolahi ‘oku ‘ikai te ne tokanga‘i ‘a kinautolu, ke ‘oua na‘a hū mai ‘a e fanga ulofi ‘o keina ‘ene takangá? Pea vakai, ka hū ha ulofi ki he‘ene takangá ‘ikai ‘okú ne tuli ia ki tu‘a? ‘Io, pea ‘o ka hili ia, kapau te ne lava, te ne faka‘auha ia.

60 Pea ko ‘eni ‘oku ou pehē kiate kimoutolu ‘oku ui ‘a e tauhi-sipi lelei kiate kimoutolu; pea kapau te mou fanongo mo talangofua ki hono le‘ó te ne ‘omi ‘a kimoutolu ki hono loto‘aá, pea ko ‘ene fanga sipi ‘a kimoutolu; pea ‘okú ne fekau kiate kimoutolu ke ‘oua na‘a mou tuku ke hū mai ha ulofi fekai ki homou lotolotonga, koe‘uhi ke ‘oua na‘a faka‘auha ‘a kimoutolu.

61 Pea ko ‘eni ko au, ‘Alamā, ‘oku ou fekau kiate kimoutolu ‘i he lea “a‘ana kuó ne fekau‘i aú, ke mou talangofua mo‘oni

ki he ngaahi lea kuó u lea ‘aki kiate kimoutolú.

62 ‘Oku ou lea ‘i ha fekau kiate kimoutolu ‘oku kau ki he siasí; pea kiate kinautolu ‘oku ‘ikai kau ki he siasí ‘i ha fakaafe, ‘o pehē: Ha‘u ‘o papitaiso ki he fakatomalá, koe‘uhi ke mou kau foki ‘i he ma‘u ‘a e fua ‘o e “akau ‘o e mo‘uí.

VAHE 6

‘Oku fakama‘a ‘a e siasí ‘i Seilahemalá pea fakama‘uma‘uluta—‘Oku ‘alu ‘a ‘Alamā ki Kitione ‘o malanga ai. Ta‘u 83 K.M. nai.

PEA ko ‘eni na‘e hoko ‘o pehē hili ‘a e faka‘osi ‘e ‘Alamā ‘ene lea ki he kakai ‘o e siasí, ‘a ia na‘e fokotu‘u ‘i he kolo ko Seilahemalá, na‘á ne “fakanofu ha kau taula‘eiki mo ha ^bkau-mātu‘a, ‘i he‘ene hilifaki hono ‘nimá ‘o fakatatau ki he founga ‘a e ‘Otuá, ke pule‘i mo ^dle‘ohi ‘a e siasí.

2 Pea na‘e hoko ‘o pehē ko kinautolu kotoa pē na‘e ‘ikai kau ki he siasí ‘a ia na‘a nau fakatomala mei he‘enau ngaahi angahalá na‘e “papitaiso ‘a kinautolu ki he fakatomalá, pea na‘e tali ‘a kinautolu ki he siasí.

3 Pea na‘e hoko foki ‘o pehē ‘ilonga ‘a kinautolu na‘e kau ki he siasí ‘a ia na‘e ‘ikai “fakatomala mei he‘enau ngaahi fai angahalá ‘o fakavaivai‘i ‘a kinautolu ‘i he ‘ao ‘o e ‘Otuá—ko

58a FFL Tohi ‘o e Mo‘uí.

61a ‘Alamā 5:44.

62a 1 Nifai 8:10; 11:21–23.

6 1a FFL Fakanofó.

b FFL Kaumātu‘á.

c FFL Nimá,

Hilifaki ‘o e.

d T&F 52:39.

2a FFL Papitaisó.

3a Mōsaia 26:6.

'eku lau kiate kinautolu na'e fielahi 'i he ^bhíkisia 'o honau lotó—na'e tukuange 'a kinautolu, pea na'e 'tāmate'i honau ngaahi hingoá, pea na'e 'ikai toe lau honau hingoá fakataha mo e kau mā'oni'óní.

4 Pea ko ia na'a nau kamata ke toe fokotu'u 'a e lakanga 'o e siasí 'i he kolo ko Seilahemalá.

5 Ko 'eni 'oku ou loto ke mou 'ilo na'e malanga 'aki ta'etotongi 'a e folofola 'a e 'Otuá ki he kakai fulipē, pea na'e 'ikai ta'ofi mei ha taha 'a e faingamālie ke nau fakataha 'o fanongo ki he folofola 'a e 'Otuá.

6 Ka neongo iá na'e fekau ki he fānau 'a e 'Otuá ke nau fa'a fakataha, mo kau fakataha 'i he "aukai pea mo e lotu lahi koe'uhi ko e lelei 'a e laumālie 'o kinautolu 'a ia na'e 'ikai 'ilo'i 'a e 'Otuá.

7 Pea ko 'eni na'e hoko 'o pehē 'i he 'osi fai 'e 'Alamā 'a e ngaahi tu'utu'uni ko 'ení na'á ne 'alu meiate kinautolu, 'io, mei he siasi 'a ia na'e 'i he kolo ko Seilahemalá, 'o ne 'alu atu ki he fakahahake 'o e vaitafe ko Saitoné, ki he "tele'a ko Kitioné, kuo langa ai ha kolo, na'e ui ko e kolo ko Kitioné, 'a ia na'e 'i he tele'a na'e ui ko Kitioné, 'a ia na'e tauhingoa ki he hingoa 'o e tangata na'e ^bfakapoongi 'i he nima 'o Nēhoá 'aki 'a e heletā.

8 Pea na'e 'alu 'a 'Alamā 'o kamata ke fakahā 'a e folofola 'a e 'Otuá ki he siasi kuo fokotu'u

'i he tele'a ko Kitioné, 'o fakatatau ki he fakahā 'o e mo'oni 'o e folofola 'a ia kuo lea 'aki 'e he'ene ngaahi tamaí, pea fakatatau ki he lea 'a e laumālie 'o e kikite 'a ia na'e 'iate iá, 'o fakatatau ki he "fakamo'oni 'o Sīsū Kalaisi, ko e 'Alo 'o e 'Otuá, 'a ia 'e hā'ele mai 'o huhu'i hono kakaí mei he'enau ngaahi angahalá, pea mo e lakanga toputapu 'a ia kuo uiui'i ai iá. Pea kuo tohi ia. 'Ēmeni.

Ko e ngaahi lea na'e lea 'aki 'e 'Alamā ki he kakai 'i Kitioné, 'o fakatatau ki he'ene lekooti 'a'aná.

'Oku kau ki ai 'a e vahe 7.

VAHE 7

'E 'alo'i mai 'a Kalaisi 'ia Mele—Te ne vete ange 'a e ngaahi ha'i 'o e maté peá ne fua 'a e ngaahi angahala 'a hono kakaí—Ko kinautolu 'oku fakatomala, mo papitaiso, pea tauhi 'a e ngaahi fekaú te nau ma'u 'a e mo'ui ta'engatá—'E 'ikai lava 'e he kakai 'oku 'ulí 'o ma'u 'a e pule'anga 'o e 'Otuá—Kuo pau ke ma'u 'a e loto-fakatōkilaló, tuí, 'amanaki lelei, mo e manava'ofá. Ta'u 83 K.M. nai.

VAKAI 'e hoku kāinga 'ofeina, ko e me'a 'i hono fakangofua au ke u ha'u kiate kimoutolú, ko ia 'oku ou feinga ai ke "malanga kiate kimoutolu 'i he'eku leá; 'io, pea 'i hoku ngutu 'o'okú, he

3b FFL Loto-híkisiá.
c 'Eke. 32:33;
Mōsaia 26:36;
'Alamā 1:24; 5:57–58.

FFL Tu'usi mei he
Siasí.
6a FFL 'Aukaí.
7a 'Alamā 2:20.

b 'Alamā 1:9.
8a Fakahā 19:10.
71a 'Alamā 4:19.

ko 'eku fuofua lea 'eni kiate kimoutolu 'aki 'a e ngaahi lea 'o hoku ngutu, he kuó u nofo ma'u 'i he ^bnofo'anga fakamāú, he na'e lahi 'eku ngaahi ngāué 'o 'ikai ai te u lava 'o ha'u kiate kimoutolu.

2 Pea na'a mo au 'e 'ikai te u lava 'o ha'u 'i he taimi ko 'eni kapau na'e 'ikai ke ^atuku 'a e nofo'anga fakamāú ki ha taha kehe, ke pule ko hoku fetongi; pea kuo tuku 'e he 'Eiki 'i he 'alo'ofa lahi ke u ha'u kiate kimoutolu.

3 Pea vakai, kuó u ha'u 'i he 'amanaki lahi mo e holi lahi ke u 'ilo'i kuo mou fakavaivai'i 'a kimoutolu 'i he 'ao 'o e 'Otuá, pea mou fai atu 'i he kole ke ma'u 'ene 'alo'ofá, koe'uhi ke u 'ilo kuo mou ta'ehalaia 'i hono 'aó, koe'uhi ke u 'ilo 'oku 'ikai te mou 'i he tu'utāmaki fakamanavahē na'e 'i ai hotau kāinga 'i Seilahemalá.

4 Ke monū'ia 'a e huafa 'o e 'Otuá, koe'uhi kuó ne tuku mai ke u 'ilo'i, 'io, kuó ne tuku kiate au 'a e fu'u fiefia lahi 'i he 'ilo'i kuo toe fokotu'u 'a kinautolu 'i he hala 'o 'ene mā'oni'oni.

5 Pea 'oku ou 'amanaki, 'o fakatatau ki he Laumālie 'o e 'Otuá 'a ia 'oku 'iate aú, te u ma'u foki 'a e fiefia 'iate kimoutolu; ka neongo iá 'oku 'ikai ko hoku lotó ke tupunga 'eku fiefia 'iate kimoutolú 'i ha ngaahi faingata'a lahi pehē mo ha ngaahi mamahi 'a ia kuo 'iate au ko e tupu mei he kāinga 'i Seilahemalá, he vakai, kuo

tupu 'eku fiefiá 'iate kinautolu 'i he hili hono kātaki'i 'o e ngaahi faingata'a mo e ngaahi mamahi lahi.

6 Kae vakai, 'oku ou 'amanaki 'oku 'ikai ke mou 'i he anga 'o e fu'u ta'etui lahi 'o hangē ko ia na'e 'i ai homou kāingá; 'oku ou 'amanaki kuo 'ikai te mou fie-lahi 'i he hikisia 'o homou lotó; 'io, 'oku ou 'amanaki kuo 'ikai te mou tuku ma'u homou lotó ki he ngaahi koloa pea mo e ngaahi me'a ta'e'aonga 'o e māmaní; 'io, 'oku ou 'amanaki 'oku 'ikai te mou hū ki he ngaahi ^atamapua, ka 'oku mou hū ki he 'Otua mo'oni mo ^bmo'uí, pea mou sio atu ki ha fakamolemole 'o ho'omou ngaahi angahalá 'i he tui ta'engata, 'a ia 'e hoko mai.

7 He vakai, 'oku ou pehē kiate kimoutolu, 'oku 'i ai ha ngaahi me'a lahi 'e hoko; pea vakai, 'oku 'i ai ha me'a 'e taha 'oku mamafa ange 'i he ngaahi me'a ko ia kotoa pē—he vakai, 'oku 'ikai ke mama'o 'a e ^ataimi 'e mo'ui ai 'a e Huhu'í pea hā'ele mai ki hono kakaí.

8 Vakai, 'oku 'ikai ko 'eku pehē te ne hā'ele mai kiate kitautolu 'i he taimi te ne mo'ui ai 'i hono sino fakamatelié; he vakai, kuo 'ikai ke folofola mai 'a e Laumālié kiate au 'e hoko ia. Ko 'eni 'oku 'ikai te u 'ilo ki he me'á ni; ka ko e me'a 'eni 'oku ou 'iló, 'oku ma'u 'e he 'Eiki ko e 'Otuá 'a e māfimafi ke fai 'a e ngaahi me'a kotoa pē 'a ia 'oku fakatatau ki he'ene folofolá.

9 Kae vakai, kuo folofola 'aki 'e he Laumālié 'a e ngaahi me'á ni kiate au, 'o pehē: Kalanga ki he kakaí ni, 'o pehē—Mou "fakatomala, pea teuteu 'a e hā'ele'anga 'o e 'Eikí, pea 'a'eva 'i hono ngaahi halá, 'a ia 'oku hangatonu; he vakai, 'oku ofi mai 'a e pule'anga 'o e langí, pea 'e ^bhā'ele mai 'a e 'Alo 'o e 'Otuá ki he funga 'o e māmaní.

10 Pea vakai, 'e "alo'i ia 'ia ^bMele, 'i Selūsalema 'a ia ko e 'fonua 'o 'etau ngaahi tamaí, pea ko ha ^dtāupo'ou ia, ko ha me'angāue mahu'inga ia kuo fili, 'a ia 'e 'ō'ōfaki pea te ne 'tu'itu'ia 'i he mālohi 'o e Laumālie Mā'oni'oni, pea fakahifo ha tama, 'io, na'a mo e 'Alo 'o e 'Otuá.

11 Pea te ne hā'ele atu, 'o kātaki'i 'a e ngaahi mamahi mo e ngaahi "faingata'á pea mo e ngaahi 'ahi'ahi kehekehe kotoa pē; pea 'e fai 'eni koe'uhi ke lava 'o fakamo'oni' 'a e folofolá 'a ia 'oku pehē te ne to'o kiate ia 'a e ngaahi mamahi mo e ngaahi mahaki 'oku mo'ua ai hono kakaí.

12 Pea te ne to'o kiate ia 'a e "maté, koe'uhi ke ne vete 'a e ngaahi ha'i 'o e maté 'a ia 'oku ha'iha'i 'a hono kakaí; pea te ne to'o kiate ia 'a honau ngaahi vaivaí, koe'uhi ke fonu hono

lotó 'i he 'alo'ofa, 'o fakatatau ki he kakanó, koe'uhí ke ne 'afio'i 'o fakatatau ki he kakanó 'a e founga ke ^btokoni'i ai 'a hono kakaí 'o fakatatau ki honau ngaahi vaivaí.

13 Ko 'eni 'oku "afio'i 'e he Laumālié 'a e me'a kotoa pē; ka neongo iá 'e mamahi 'a e 'Alo 'o e 'Otuá 'o fakatatau ki he kakanó koe'uhi ke ne lava 'o ^bto'o kiate ia 'a e ngaahi angahala 'a hono kakaí, koe'uhi ke ne lava 'o fakamolemole'i 'enau ngaahi maumau-fonó 'o fakatatau ki he māfimafi 'o 'ene fakamo'uí; pea ko 'eni vakai, ko e fakamo'oni 'eni 'oku 'iate aú.

14 Ko 'eni 'oku ou pehē kiate kimoutolu kuo pau ke mou fakatomala, pea "fanau'i fo'ou; he 'oku folofola 'e he Laumālié kapau 'e 'ikai te mou fanau'i fo'ou 'oku 'ikai te mou lava 'o ma'u 'a e pule'anga 'o e langí; ko ia ha'u 'o papitaiso ki he fakatomalá, koe'uhi ke fufulu 'a kimoutolu mei ho'omou ngaahi angahalá, koe'uhí ke mou ma'u 'a e tui ki he Lami 'a e 'Otuá, 'a ia 'oku 'ave 'a e ngaahi angahala 'a e māmaní, 'a ia 'oku māfimafi ke fakamo'ui mo fakama'a mei he ta'e-mā'oni'oni kotoa pē.

15 'Io, 'oku ou pehē kiate

9a Mātiu 3:2–4;
'Alamā 9:25.
b Mōsaia 3:5; 7:27;
15:1–2.
10a 'Īsaia 7:14; Luke 1:27.
b Mōsaia 3:8.
FFL Mele, Fa'ē 'a
Sisuu.
c 1 Fkmtl. 9:3;
2 Fkmtl. 15:9;

1 Nifai 1:4;
3 Nifai 20:29.
d 1 Nifai 11:13–21.
e Mātiu 1:20;
Mōsaia 15:3.
11a 'Īsaia 53:3–5;
Mōsaia 14:3–5.
12a 2 Nifai 2:8;
'Alamā 12:24–25.
FFL Kalusefaí.

b Hepelū 2:18; 4:15;
T&F 62:1.
13a FFL 'Otuá.
b Mōsaia 15:12.
FFL Fakalelei,
Fakalelei'í.
14a FFL Fanau'i Fo'ou,
Fanau'i 'i he 'Otuá.

kimoutolu mou ha’u pea ‘oua ‘e manavahē, pea li’aki ‘a e angahala kotoa pē, ‘a ia ‘oku faingofua ‘ene “faka’efihia’i ‘a kimoutolú, ‘a ia ‘oku puke hifo ‘a kimoutolu ki homou faka’auhá, ‘io, mou ha’u, pea ‘alu atu, pea fakahā ki homou ‘Otuá ‘oku mou fie fakatomala mei ho’omou ngaahi angahalá ‘o fai ha fuakava mo ia ke tauhi ‘ene ngaahi fekaú, pea fakamo’oni’i ia kiate ia he ‘ahó ni ‘i ho’omou ‘alu hifo ki he ngaahi vai ‘o e papitaisó.

16 Pea ‘ilonga ia ‘okú ne fai ‘eni, mo tauhi ‘a e ngaahi fekau ‘a e ‘Otuá ‘o fai atu mei he taimi ko ‘ení, te ne manatu’i ‘oku ou pehē kiate ia, ‘io, te ne manatu’i kuó u pehē kiate ia, te ne ma’u ‘a e mo’ui ta’engatá, ‘o fakatatau ki he fakamo’oni ‘a e Laumālie Mā’oni’oni, ‘a ia ‘oku fakamo’oni ki hoku lotó.

17 Pea ko ‘eni ‘e hoku kāinga ‘ofeina, ‘oku mou tui koā ki he ngaahi me’á ni? Vakai, ‘oku ou pehē kiate kimoutolu, ‘io, ‘oku ou ‘ilo’i ‘oku mou tui ki ai; pea ko e founga ‘oku ou ‘ilo ai ‘oku mou tui ki ai ‘oku ‘i he fakahā ‘a e Laumālie ‘a ia ‘oku ‘iate aú. Pea ko ‘eni ko e me’a ‘i he mālohi ho’omou tui ki ai, ‘io, ki he ngaahi me’a kuó u lea’aki, ‘oku lahi ai ‘eku fiefiá.

18 He ‘oku hangē ko ‘eku pehē kiate kimoutolu ‘i he kamata-‘angá, ‘oku ou faka’amou lahi ke ‘oua na’a mou ‘i he anga ‘o e

tu’utāmaki ‘o hangē ko homou kāingá, pehē foki kuo u ‘ilo’i kuo fiemālie ‘a hoku lotó.

19 He ‘oku hā mai kiate au ‘oku mou ‘i he ngaahi hala ‘o e mā’oni’oni; ‘oku mahino mai ‘oku mou ‘i he hala ‘oku fakatau atu ki he pule’anga ‘o e ‘Otuá; ‘io, ‘oku hā mai kiate au ‘oku mou fakatonutonu hono ngaahi “halá.

20 ‘Oku hā mai kiate au kuo fakamahino kiate kimoutolu, ‘i he fakamo’oni ‘a ‘ene folofolá, ‘oku ‘ikai te ne lava ‘o “hā’ele ‘i ha ngaahi hā’ele’anga pikopiko; pea ‘ikai foki te ne tafoki mei he me’a kuó ne folofola’aki; pea ‘oku ‘ikai foki ke ‘iate ia ha ‘ata ‘o e feliliuaki mei he to’omata’ú ki he to’ohemá, pe mei he me’a ‘oku totonú ki he me’a ‘oku halá; ko ia ko hono hā’ele’angá ‘oku tatau ai pē ‘o ta’engata.

21 Pea ‘oku ‘ikai te ne ‘afio ‘i he ngaahi temipale “ta’e-mā’oni’oni; pea ‘oku ‘ikai fa’a lava ke tali ‘a e ‘ulí pe ko ha me’a ‘oku ta’ema’a ‘i he pule’anga ‘o e ‘Otuá; ko ia ‘oku ou pehē kiate kimoutolu ‘e hoko ‘a e taimi, ‘io, pea ‘e hoko ‘i he ‘aho faka’osí, ‘ilonga ia ‘oku ^bulí te ne nofo ‘i he’ene ‘ulí.

22 Pea ko ‘eni ‘e hoku kāinga ‘ofeina, kuó u lea ‘aki ‘a e ngaahi me’á ni kiate kimoutolu koe’uhi ke u lava ‘o fakaake ‘iate kimoutolu ha’amou ongo’i homou fatongia ki he ‘Otuá, koe’uhi ke mou ‘a’eva ta’ehalaia

15a 2 Nifai 4:18.
19a Mātiu 3:3.
20a 1 Nifai 10:19;
‘Alamā 37:12;

T&F 3:2.
21a 1 Kol. 3:16–17; 6:19;
Mōsaia 2:37;
‘Alamā 34:36.

b 1 Nifai 15:33–35;
2 Nifai 9:16;
Molom. 9:14;
T&F 88:35.

'i hono 'aó, koe'uhi ke mou 'a'éva 'o fakatatau mo e lakanga toputapu 'o e 'Otuá; 'a ia kuo tali ai 'a kimoutolú.

23 Pea ko 'eni ko hoku lotó ke mou "loto-fakatōkilalo, mo anganofu mo angavaivai; pea ako'ingofua; pea mohu 'i he kātaki mo e fa'a kātaki fuoloa; pea anga-fakapotopoto 'i he me'a kotoa pē; pea faivelenga ma'u ai pē 'i he tauhi 'o e ngaahi fekau 'a e 'Otuá; pea kole 'a e me'a kotoa pē 'oku 'aonga ke mou ma'ú, ko e me'a fakalau-mālie mo e me'a fakatu'asino fakatou'osi; pea fakafeta'i ma'u ai pē ki he 'Otuá koe'uhi ko e me'a kotoa pē 'oku mou ma'ú.

24 Pea manatu'i ke mou ma'u 'a e "tuí, mo e 'amanaki lelei, mo e manava'ofá, pea mou toki fai ke lahi 'a e ngaahi ngāue lelei.

25 Pea 'ofa ke tāpuaki'i 'a kimoutolu 'e he 'Eikí, pea tauhi homou ngaahi kofú ke ma'a, koe'uhi ke faifai pea 'omi 'a kimoutolu ke mou nofo hifo mo 'Ēpalahame, 'Aisake, mo Sēkope, mo e kau palōfita mā-'oni'oni 'a ia kuo mo'ui talu mei he kamata'anga 'o e māmaní, kuo ma'a mo "ta'e-hano-mele homou ngaahi kofú 'o hangē ko e ma'a honau ngaahi kofú, 'i he pule'anga 'o e langí 'o 'ikai toe hū ki tu'a.

26 Pea ko 'eni, 'e hoku kāinga 'ofeina, kuó u lea 'aki 'a e ngaahi leá ni kiate kimoutolu 'o fakatatau ki he Laumālie 'oku fakamo'oni 'i hoku lotó; pea

'oku fu'u fiefia 'aupito 'a hoku laumālié, koe'uhi ko e fu'u faivelenga mo e tokanga lahi kuo mou fai ki he'eku leá.

27 Pea ko 'eni, 'ofa ke nofo 'iate kimoutolu 'a e "melino 'a e 'Otuá, pea 'i homou ngaahi falé mo homou ngaahi fonuá, pea 'i ho'omou ngaahi takanga monumanu ikí mo e ngaahi takanga monumanu lalahí, mo e me'a kotoa 'oku mou ma'ú, ko homou kakai fefiné pea mo ho'omou fānaú, 'o fakatatau ki ho'omou tuí pea mo e ngāue lelei, 'o fai atu mei he taimi ko 'ení 'o ta'engata. Pea ko hono anga 'eni 'o 'eku leá. 'Ēmeni.

VAHE 8

'Oku malanga mo fai papitaiso 'a 'Alamā 'i Mūleki—'Oku 'ikai tali ia 'i 'Amonaihā pea 'okú ne 'alu mei ai—'Oku fekau'i ia 'e ha 'āngelo ke foki 'o malanga 'aki 'a e fakatomalá ki he kakai—'Oku tali ia 'e 'Amuleki, peá na malanga fakataha 'i 'Amonaihā. Ta'u 82 κ.μ. nai.

PEA ko 'eni na'e hoko 'o pehē na'e foki mai 'a 'Alamā mei he "fonua ko Kitioné, hili 'ene ako'i ki he kakai 'o Kitioné ha ngaahi me'a lahi 'oku 'ikai fa'a lava 'o tohi, hili 'ene fokotu'u 'a e lakanga 'o e siasí, 'o hangē ko ia kuó ne fai 'i he fonua ko Seilahemalá, 'io, na'á ne foki mai ki hono fale 'o'ona 'i Seilahemalá ke mālōlō mei he ngaahi ngāue kuó ne faí.

23a FFL Loto-fakatōkilaló.
24a 1 Kol. 13:1–13;
'Eta 12:30–35;

Molonai 7:33–48.
25a 2 Pita 3:14.
27a FFL Melinó.

8 1a 'Alamā 2:20; 6:7.

2 Pea na'e 'osi pehē hono hiva 'o e ta'u 'o e pule 'a e kau fakamāú ki he kakai 'o Nīfaí.

3 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he kamata hono hongofulu 'o e ta'u 'o e pule 'a e kau fakamāú ki he kakai 'o Nīfaí, na'e 'alu atu mei ai 'a 'Alamā 'o ne fai 'ene fonongá ki he fonua ko Mīlekí 'i he fakahihifo 'o e "vaitafe ko Saitoné, 'i he potu hihifó 'o ofi ki he ngaahi ngata'anga 'o e feitu'u maomaongoá.

4 Peá ne kamata ke ako ki he kakai 'i he fonua ko Mīlekí 'o fakatatau ki he "lakanga topu-tapu 'o e 'Otuá, 'a ia kuo uiui'i ai iá; 'o ne kamata ke ako ki he kakai 'i hono kotoa 'o e fonuá ko Mīlekí.

5 Pea na'e hoko 'o pehē na'e ha'u kiate ia 'a e kakai 'i he ngaahi ngata'anga fonua kotoa pē 'o e fonuá 'a ia na'e 'i he ve'e feitu'u maomaongoá. Pea na'a nau papitaiso 'i he potu kotoa pē 'o e fonuá;

6 Ko ia, 'i he'ene faka'osi 'ene ngāue 'i Mīlekí, na'á ne 'alu leva mei ai, 'o fononga 'i ha 'aho 'e tolu 'i he tokelau 'o e fonua ko Mīlekí; pea na'á ne a'u atu ki ha kolo na'e ui ko 'Amonaihā.

7 Ko 'eni ko e anga foki 'o e kakai 'o Nīfaí ke ui honau ngaahi fonuá, mo honau ngaahi kolo lalahí, mo honau ngaahi kolo ikí, 'io, na'a mo honau fanga ki'i kolo ikí, 'i he hingoa 'o ia 'a ia na'e fuofua ma'u iá;

pea na'e pehē mo e fonua ko 'Amonaihaá.

8 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he a'u atu 'a 'Alamā ki he kolo ko 'Amonaihaá, na'á ne kamata ke malanga 'aki 'a e folofola 'a e 'Otuá kiate kinautolu.

9 Ko 'eni kuo "ma'u 'e Sētane ha mālohi lahi 'i he loto 'o e kakai 'o e kolo ko 'Amonaihaá; ko ia na'e 'ikai te nau fie fanongo ki he ngaahi lea 'a 'Alamaá.

10 Ka neongo iá na'e "ngāue lahi 'a 'Alamā 'i he laumālie, 'o ne ^bfāinga mo e 'Otuá 'i he fu'u lotu 'lahi, ke ne lilingi hifo hono Laumālié ki he kakai na'e 'i he koló; pea ke ne tuku foki kiate ia ke ne papitaiso 'a kinautolu ki he fakatomalá.

11 Ka neongo iá na'a nau fakafefeka honau lotó, 'o pehē kiate ia: Vakai, 'oku mau 'ilo'i ko 'Alamā koe; pea 'oku mau 'ilo ko e taula'eiki lahi koe ki he siasi 'a ia kuó ke fokotu'u 'i ha ngaahi feitu'u lahi 'o e fonuá, 'o fakatatau ki ho'omou ngaahi talatukufakaholó; pea 'oku 'ikai ke mau kau ki ho siasí, pea 'oku 'ikai te mau tui ki ha ngaahi tala-tukufakaholo fakasesele pehē.

12 Pea ko 'eni 'oku mau 'ilo koe'uhi 'oku 'ikai te mau kau ki ho siasí, 'oku mau 'ilo'i 'oku 'ikai te ke ma'u ha mālohi kiate kimautilu; pea kuó ke tuku 'a e lakanga fakamāú kia "Nīfaihā; ko ia 'oku 'ikai ko e fakamaau lahi koe kiate kimautilu.

13 Pea ko 'eni 'i he 'osi hono

3a 'Alamā 16:6-7.
4a T&F 107:2-4.
FFL Lakanga
Taula'eiki

Faka-Melekisētekí.
9a 2 Nīfaí 28:19-22;
T&F 10:20.
10a 'Alamā 17:5.

b 'Inosi 1:1-12.
c 3 Nīfaí 27:1.
FFL Lotú.
12a 'Alamā 4:20.

lea 'aki 'eni 'e he kakai, 'o nau fakafetau'i 'ene ngaahi lea kotoa pē, 'o manuki'i ia, mo 'a'anu kiate ia, 'o nau pule ke kapusi ki tu'a mei honau koló, na'á ne 'alu atu leva mei ai, 'o fai 'ene fonongá ki he kolo na'e ui ko 'Ēlone.

14 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he lolotonga 'ene fononga ki ai, pea mafasia hono lotó 'i he mamahi, 'o ne fefa'uhi mo e "mamahi mo e feinga lahi 'o e laumālie, koe'uhi ko e fai angahala 'a e kakai na'e 'i he kolo ko 'Amonaihaá, na'e hoko 'o pehē lolotonga 'a e mafasia 'a 'Alamā 'i he lotomamahi, vakai na'e hā mai kiate ia ha ^b'āngelo 'a e 'Eiki, 'o pehē ange:

15 'Okú ke monū'ia koe, 'e 'Alamā; ko ia, hanga hake ho matá pea fiefia, he 'oku 'i ai ha 'uhinga lahi ke ke fiefia; he kuó ke tui faivelenga 'i hono tauhi 'o e ngaahi fekau 'a e 'Otuá talu mei he taimi na'á ke ma'u ai 'a e 'uluaki folofola meiate iá. Vakai, ko au ia ne u "omi ia kiate koé.

16 Pea vakai, kuo fekau kiate au ke u tu'utu'uni kiate koe ke ke foki ki he kolo ko 'Amonaihaá, 'o toe malanga ki he kakai 'o e koló; 'io, malanga kiate kinautolu. 'Io, pehē ange kiate kinautolu, kapau 'e 'ikai te nau fakatomala 'e "faka'auha 'a kinautolu 'e he 'Eiki ko e 'Otuá.

17 He vakai, 'oku nau lolotonga fifili he taimí ni ke nau lava 'o faka'auha 'a e tau'atāina 'a ho kakai (he 'oku folofola

pehēni 'e he 'Eiki) 'a ia 'oku ta'e-hoa mo e ngaahi laó mo e ngaahi fakamāu pea mo e ngaahi fekau kuó ne fai ki hono kakai.

18 Pea ko 'eni na'e hoko 'o pehē 'i he hili 'a e ma'u 'e 'Alamā 'ene pōpoaki mei he 'āngelo 'a e 'Eiki na'á ne foki fakavavevave leva ki he fonua ko 'Amonaihaá. Pea na'á ne hū atu ki he koló 'i ha hala kehe, 'io, 'i he hala 'oku 'i he potu tonga 'o e kolo ko 'Amonaihaá.

19 Pea 'i he'ene hū atu ki he kolo, na'á ne fiekaia, 'o ne pehē atu ki ha tangata: Te ke 'ofa mai mu'a ki ha tamaio'eiki mā'ulalo 'o e 'Otuá ha me'akai ke ne ma'u?

20 Pea na'e pehē ange 'a e tangatá kiate ia: Ko ha tangata Nifai au, pea 'oku ou 'ilo'i ko ha palōfita mā'oni'oni koe 'a e 'Otuá, he ko koe 'a e tangata 'a ia na'e pehē mai 'e ha "āngelo 'i ha me'a-hā-mai: Ke tali ia. Ko ia, ta ō mo au ki hoku falé pea te u foaki kiate koe mei he'eku me'akai; pea 'oku ou 'ilo te ke hoko ko ha tāpuaki kiate au pea mo hoku falé.

21 Pea na'e hoko 'o pehē na'e tali ia 'e he tangatá ki hono falé; pea ko e hingoa 'o e tangatá ko "Amuleki; peá ne 'omai ha mā mo ha kakano'i manu, 'o tuku 'i he 'ao 'o 'Alamaá.

22 Pea na'e hoko 'o pehē na'e kai 'e 'Alamā 'a e maá 'o ne mākona; peá ne "tāpuaki'i 'a 'Amuleki mo hono falé, 'o ne fakafeta'i ki he 'Otuá.

14a FFL Faingata'á.
b 'Alamā 10:7–10, 20.
FFL 'Āngeló, Kau.

15a Mōsaia 27:11–16.
16a 'Alamā 9:12, 18, 24.
20a 'Alamā 10:7–9.

21a FFL 'Amuleki.
22a 'Alamā 10:11.

23 Pea hili 'ene kai 'o mākoná na'á ne pehē ange kia 'Amuleki: ko 'Alamā au, pea ko e "taula-'eiki lahi au ki he siasi 'o e 'Otuá 'i hono kotoa 'o e fonuá.

24 Pea vakai, kuo uiui'i au ke u malanga 'aki 'a e folofola 'a e 'Otuá 'i he lotolotonga 'o e kakaí ni hono kotoa, 'o fakatatau ki he laumālie 'o e fakahaá mo e kikitē; pea ne u 'i he fonuá ni ka na'e 'ikai te nau fie tali au, ka na'a nau "kapusi au ki tu'a, peá u meimei sītu'a mei he fonuá ni 'o ta'engata.

25 Kae vakai, kuo fekau kiate au ke u toe foki mai, 'o kikite ki he kakaí ni, 'io, mo fakamo'oni'i kiate kinautolu 'a 'enau ngaahi angahalá.

26 Pea ko 'eni, 'e 'Amuleki, ko e me'a 'i ho'ofafanga'i au mo tali au ki ho falé, 'okú ke monū-ia ai; he ne u fiekaia, he na'á ku 'aukai 'i ha ngaahi 'aho lahi.

27 Pea na'e nofo 'a 'Alamā 'i he ngaahi 'aho lahi mo 'Amuleki 'i he te'eki ai kamata ke ne malanga ki he kakaí.

28 Pea na'e hoko 'o pehē na'e faka'au ke fai 'e he kakaí ha ngaahi angahala mamafa ange.

29 Pea na'e hoko mai 'a e folofola kia 'Alamā, 'o pehē: 'Alu; peá ke lea foki ki he'eku tamaio-'eiki ko 'Amuleki, 'alu atu pea kikite ki he kakaí ni, 'o pehē — Mou "fakatomala, he 'oku folofola peheni 'e he 'Eikí, kapau 'e 'ikai te mou fakatomala te u 'a'ahi ki he kakaí ni 'i he'eku

'itá, 'io, pea 'e 'ikai te u lolou 'a 'eku 'ita kakahá.

30 Pea na'e 'alu atu 'a 'Alamā, pea mo 'Amuleki foki, 'i he lotolotonga 'o e kakaí, ke fakahā 'a e ngaahi folofola 'a e 'Otuá kiate kinautolu; pea na'e fakafonu 'a kinaua 'aki 'a e Laumālie Mā'oni'oní.

31 Pea na'e foaki kiate kinaua 'a e "mālohi, na'e pehē fau hono lahí na'e 'ikai lava ai ke fakapōpula'i 'a kinaua 'i he ngaahi 'ana fakapōpula; pea na'e 'ikai lava foki 'e ha tangata 'o tāmāte'i 'a kinaua; ka neongo iá na'e 'ikai te na ngāue 'aki hona ^bmālohí kae 'oua kuo ha'i 'a kinaua 'i he ngaahi nono'o pea lī ki he fale fakapōpulá. Ko 'eni, na'e fai 'eni koe'uhi ke lava 'e he 'Eikí 'o fakahā atu hono māfimafí 'iate kinaua.

32 Pea na'e hoko 'o pehē na'á na 'alu atu 'o kamata ke malanga mo kikite ki he kakaí, 'o fakatatau ki he laumālie mo e mālohi kuo tuku kiate kinaua 'e he 'Eikí.

Ko e ngaahi lea 'a 'Alamā pea mo e ngaahi lea foki 'a 'Amuleki, 'a ia na'e fakahā ki he kakaí na'e 'i he fonua ko 'Amonaihaá. Pea 'oku fakahū foki 'a kinaua ki he fale fakapōpulá, mo fakahaofi 'i he māfimafi fakafofo 'o e 'Otuá 'a ia na'e 'iate kinauá, 'o fakatatau ki he lekooti 'a 'Alamaá.

'Oku kau ki ai 'a e vahe 9 'o a'u ki he ngata'anga 'o e vahe 14.

23a 'Alamā 5:3, 44, 49;
13:1–20.

24a 'Alamā 8:13.

29a 'Alamā 9:12, 18.
FFL Fakatomala,
Fakatomala'i.

31a 1 Nifai 1:20.
b 'Alamā 14:17–29.

VAHE 9

‘Oku fekau ‘e ‘Alamā ki he kakai ‘o ‘Amonaihaá ke nau fakatomala— ‘E ‘alo‘ofa ‘a e ‘Eikí ki he kau Leimaná ‘i he ngaahi ‘aho faka‘osí— Kapau ‘e lí‘aki ‘e he kau Nīfái ‘a e māmá, ‘e faka‘auha ‘a kinautolu ‘e he kau Leimaná— ‘E hā‘ele vave mai ‘a e ‘Alo ‘o e ‘Otuá— Te ne huhu‘i ‘a kinautolu ‘oku fakatomala, mo papitaiso pea tui ki hono huafá. Ta‘u 82 K.M. nai.

PEA ko ‘eni foki, ko au, ‘Alamā, ‘i he fekau‘i au ‘e he ‘Otuá ke u ‘ave ‘a ‘Amuleki peá ma ‘alu atu ‘o toe malanga ki he kakai ní, pe ko e kakai na‘e ‘i he kolo ko ‘Amonaihaá, na‘e hoko ‘o pehē ‘i he‘eku kamata ke malanga kiate kinautolú, na‘a nau kamata ke fakakikihi mo au, ‘o pehē:

2 Ko hai koe? ‘Okú ke mahalo koā te mau tui ki he fakamo‘oni ‘a ha tangata ‘e toko “taha, neongo te ne malanga mai kiate kimautolu ‘e ngata ‘a e māmaní?

3 Ko ‘eni na‘e ‘ikai mahino kiate kinautolu ‘a e ngaahi lea na‘a nau lea‘akí; he na‘e ‘ikai te nau ‘ilo ‘e ngata ‘a e māmaní.

4 Pea na‘a nau pehē foki: ‘E ‘ikai te mau tui ki ho‘o ngaahi leá neongo te ke kikite ‘e faka‘auha ‘a e fu‘u koló ni ‘i he ‘aho pē ‘e “taha.

5 Ko ‘eni na‘e ‘ikai te nau ‘ilo ‘oku lava ‘e he ‘Otuá ‘o fai ha ngaahi ngāue fakaofa pehē, he ko ha kakai loto-fefeka mo kia-keveva ‘a kinautolu.

6 Pea na‘a nau pehē: “Ko hai ‘a e ‘Otuá, ‘oku ^b‘ikai te ne fekau hifo ai ha mafai lahi ange ka ko e tangata pē ‘e toko taha ki he kakai ni, ke fakahā kiate kinautolu hono mo‘oni ‘o ha ngaahi fu‘u me‘a ma‘ongo‘onga mo fakaofa pehē?

7 Pea na‘a nau ‘unu‘unu mai ke puke au ‘aki honau nimá; kae vakai, na‘e ‘ikai ke nau fai ia. Pea na‘á ku tu‘u ‘i he loto-to‘a ke lea kiate kinautolu, ‘io, ne u fakamo‘oni ta‘e-manavahē kiate kinautolu, ‘o pehē:

8 Vakai, ‘A kimoutolu ‘a e “to‘u tangata angakovi mo paongata‘a, kuo fēfē ho‘omou fakangalo‘i ‘a e talatukufakaholo ‘a ho‘omou ngaahi tamaí; ‘io, hono ‘ikai ke vave ‘a ho‘omou fakangalo‘i ‘a e ngaahi fekau ‘a e ‘Otuá.

9 ‘ikai ‘oku mou manatu na‘e tataki mai ‘etau tamaí, ko Lihái, mei Selūsalema ‘e he “to‘ukupu ‘o e ‘Otuá? ‘ikai ‘oku mou manatu na‘á ne tataki ‘a kinautolu kotoa pē ‘i he feitu‘u maomaonganoá?

10 Pea kuo mou fakangalo‘i koā ‘o vave pehē hono tu‘o lahi ‘o ‘ene fakahaofi ‘etau ngaahi tamaí mei he nima ‘o honau ngaahi filí, mo malu‘i ‘a kinautolu mei he faka‘auhá, ‘io ‘i he nima ‘o honau kāinga ‘onautolú?

11 ‘Io, pea ka ne ta‘e‘oua ‘a hono māfimafi ta‘e-hano-tataú, mo ‘ene ‘alo‘ofá, pea mo ‘ene kātaki fuoloa kiate kitautolú, ‘oku pau pē kuo loa hotau

9 2a Teut. 17:6.
4a ‘Alamā 16:9–10.
6a ‘Eke. 5:2;

Mōsaia 11:27;
Mōsese 5:16.
b ‘Alamā 10:12.

8a ‘Alamā 10:17–25.
9a 1 Nifai 2:1–7.

motuhi atu mei he funga 'o e māmaní 'i he te'eki hoko 'a e taimi ko 'ení, pea mahalo kuo vahe'i nai ki ha tu'unga 'o e mahahi mo e mala'ia "ta'engata.

12 Vakai, ko 'eni 'oku ou pehē kiate kimoutolu 'okú ne fekau kiate kimoutolu ke mou fakatomala; pea kapau 'e 'ikai te mou fakatomala, 'e 'ikai 'aupito te mou fa'a ma'u 'a e pule'anga 'o e 'Otuá. Kae vakai, 'oku 'ikai ngata ai — ka kuó ne fekau kiate kimoutolu ke mou fakatomala, pe te ne "faka'auha 'aupito 'a kimoutolu mei he funga 'o e māmaní; 'io, te ne hā'ele mai kiate kimoutolu 'i hono houhaú, pea ko hono houhau ^bkakahá 'e 'ikai te ne ta'ofi ia.

13 Vakai, 'ikai koā 'oku mou manatu ki he ngaahi folofola 'a ia na'á ne folofola 'aki kia Līhaí, 'o pehē: "Kapau te mou tauhi 'eku ngaahi fekaú te mou tu'u-mālie 'i he fonuá? Pea kuo folofola 'aki foki 'o pehē: kapau he 'ikai te mou tauhi 'eku ngaahi fekaú, 'e motuhi atu 'a kimoutolu mei he 'ao 'o e 'Eikí.

14 Ko 'eni, 'oku ou faka'amu ke mou manatu'i, ko e me'a 'i he 'ikai tauhi 'e he kau Leimaná 'a e ngaahi fekau 'a e 'Otuá, kuo "motuhi atu 'a kinautolu mei he 'ao 'o e 'Eikí. Pea 'oku tau vakai kuo fakamo'oni'i hono mo'oni 'o e folofola 'a e 'Otuá 'i he me'á ni, pea kuo motuhi atu 'a e kau Leimaná mei hono 'aó, talu mei

he kamata'anga 'o 'enau ngaahi maumau-fonó 'i he fonuá.

15 Ka neongo iá, 'oku ou pehē kiate kimoutolu, 'e "kātaki'i-ngofua ange 'a kinautolu 'i he 'aho 'o e fakamāú 'iate kimoutolu, 'o kapau te mou nofo 'i ho'omou ngaahi angahalá, 'io, pea 'e kātaki'ingofua ange 'a kinautolu 'i he mo'uí ni 'iate kimoutolu, 'o kapau 'e 'ikai te mou fakatomala.

16 He 'oku lahi ha ngaahi tala'ofa kuo "tuku ki he kau Leimaná; he ko e me'a ia 'i he ngaahi ^btalatukufakaholo 'a 'enau ngaahi tamaí kuo tupunga ai 'enau nofo 'i honau tu'unga 'o e 'ta'e'iló; ko ia 'e 'alo'ofa ai 'a e 'Eikí kiate kinautolu 'o ^afakalonga 'enau nofo 'i he fonuá.

17 Pea toka ange ha taimi 'e toki "omi 'a kinautolu ke nau tui ki he'ene folofolá, mo 'ilo'i hono ta'etotonu 'o e ngaahi talatukufakaholo 'a 'enau ngaahi tamaí; pea 'e fakamo'ui hanau tokolahi, koe'uhi 'e 'alo'ofa 'a e 'Eikí kiate kinautolu kotoa pē 'a ia 'oku ^bui ki hono huafá.

18 Kae vakai, 'oku ou pehē kiate kimoutolu kapau te mou vilitaki atu 'i ho'omou fai angahalá 'e 'ikai fakalonga homou ngaahi 'aho 'i he fonuá, koe'uhi 'e fekau mai 'a e kau "Leimaná kiate kimoutolu; pea kapau 'e 'ikai te mou fakatomala, te nau ō mai 'i ha taimi 'oku 'ikai te mou 'ilo ki ai, pea 'e 'a'ahi kiate

11a Mōsaia 16:11.

12a 'Alamā 8:16;
10:19, 23, 27.

b 'Alamā 8:29.

13a 2 Nīfai 1:20;
Mōsaia 1:7;

'Alamā 37:13.

14a 2 Nīfai 5:20–24;

'Alamā 38:1.

15a Mātiu 11:22, 24.

16a 'Alamā 17:15.

b Mōsaia 18:11–17.

c Mōsaia 3:11.

d Hilam. 15:10–12.

17a 'Inosi 1:13.

b 'Alamā 38:5; T&F 3:8.

18a 'Alamā 16:2–3.

kimoutolu 'aki 'a e faka'auha^b faka'aufuli; pea 'e hoko ia 'o fakatau ki he 'houhau kakaha 'o e 'Eikí.

19 Koe'uhi 'e 'ikai te ne tuku kiate kimoutolu ke mou nofo 'i ho'omou ngaahi angahalá, 'o faka'auha 'a hono kakai. 'Oku ou pehē kiate kimoutolu, 'E 'ikai; 'e lelei ange kiate ia ke ne tuku ke "faka'auha 'e he kau Leimaná 'a hono kakai kotoa pē 'a ia 'oku ui ko e kakai 'o Nífaí, 'o kapau 'e ngalingali te nau^btō ki ha ngaahi angahala mo e ngaahi maumau-fonó, 'i he hili hano foaki ha maama mo e 'ilo lahi pehē kiate kinautolu 'e he 'Eiki ko honau 'Otuá.

20 'Io, 'i he hili 'enau hoko ko ha kakai 'ofeina lahi pehē 'e he 'Eikí; 'io, 'i he hili 'enau hoko 'o 'ofeina ange 'i he pule'anga, mo e fa'ahinga, mo e lea, mo e kakai kehe kotoa pē; hili hono "fakahā kiate kinautolu 'a e me'a kotoa pē, 'o fakatau mo 'enau ngaahi holí mo 'enau tuí, pea mo e ngaahi lotú, 'o e ngaahi me'a kuo 'i aí, mo e ngaahi me'a 'oku 'i aí, pea mo e ngaahi me'a 'e hokó;

21 Hili 'a e 'a'ahi kiate kinautolu 'a e Laumālie 'o e 'Otuá; pea nau fealea'aki mo e kau 'āngeló, pea folofola 'a e le'o 'o e 'Eikí kiate kinautolú; pea nau ma'u 'a e laumālie 'o e kikité, mo e laumālie 'o e fakahā, kae 'uma'ā foki mo ha

ngaahi me'a-foaki lahi, ko e me'a-foaki 'o e lea 'aki 'o e ngaahi lea kehekehé, mo e me'a-foaki 'o e fai 'o e ngaahi malangá, mo e me'a-foaki 'o e Laumālie Mā'oni'oni, pea mo e me'a-foaki 'o e "liliu leá;

22 'Io, pea hili honau "faka-haofi 'e he 'Otuá mei he fonua ko Selūsalemá, 'i he to'ukupu 'o e 'Eikí; pea fakamo'ui mei he honge, mo e mahaki, pea mo e ngaahi fa'ahinga mahaki 'o e fa'ahinga kotoa pē; pea kuo nau faka'au 'o mālohi 'i he tau, koe'uhi ke 'oua na'a faka'auha 'a kinautolu; kuo toutou 'omi 'a kinautolu mei he^b nofo pōpulá, mo tauhi mo malu'i 'o a'u mai ki he taimí ni; pea kuo fakamonū'ia 'a kinautolu kae 'oua kuo nau koloa'ia 'i he me'a kehekehe kotoa pē—

23 Pea ko 'eni vakai 'oku ou pehē kiate kimoutolu, kapau 'e talangata'a 'a e kakai ni, 'a ia kuo nau ma'u ha ngaahi tāpuaki lahi pehē mei he to'ukupu 'o e 'Eikí, fai ha maumau-fono 'oku ta'ehoa mo e maama mo e 'ilo 'a ia 'oku nau ma'ú, 'oku ou pehē kiate kimoutolu kapau 'e pehē, kapau te nau hinga ki he mau-mau-fonó, 'e "kātaki'ingofua ange 'aupito 'a e kau Leimaná 'iate kinautolu.

24 He vakai, 'oku fakahā 'a e ngaahi "tala'ofa 'a e 'Eikí ki he kau Leimaná, ka 'oku 'ikai fakahā ia kiate kimoutolu 'o kapau te

18b 'Alamā 16:9.

c 'Alamā 8:29.

19a 1 Nífaí 12:15, 19–20;

'Alamā 45:10–14.

b 'Alamā 24:30.

20a FFL Fakahā.

21a 'Amenai 1:20;

Mōsaia 8:13–19;

28:11–17.

22a 2 Nífaí 1:4.

b Mōsaia 27:16.

23a Mātiu 11:22–24.

24a 2 Nífaí 30:4–6;

T&F 3:20.

mou fai angahala; he 'ikai koā kuo tala'ofa mahino mai mo tu'utu'uni pau 'e he 'Eikí, kapau te mou angatu'u kiate ia 'e faka'auha faka'aufuli 'a kimoutolu mei he funga 'o māmani?

25 Pea ko e 'uhinga 'ení foki, koe'uhi ke 'oua na'a faka'auha 'a kimoutolu, kuo fekau ai 'e he 'Eikí 'a 'ene 'āngelo ke 'a'ahi ki ha tokolahi 'o hono kakaí, 'o fakahā kiate kinautolu kuo pau ke nau 'alu atu 'o kalanga le'olahi ki he kakaí ni, 'o pehē: Mou "fakatomala, he 'oku ofi mai 'a e pule'anga 'o e langí;

26 Pea 'i he "te'eki 'osi 'a e ngaahi 'aho lahi mei ai 'e hā'ele mai 'a e 'Alo 'o e 'Otuá 'i hono nāunaú; pea ko hono nāunaú ko e nāunaú ia 'o e ^b'Alo pē Taha na'e Fakatupu 'o e Tamái, 'oku fonu 'i he ^c'ofa, mo e angatonu, mo e mo'oni, pea fonu 'i he kātaki, mo e ^d'alo'ofa mo e kātaki fuoloa, 'oku vave ke ^e'afio ki he ngaahi tangi 'a hono kakaí mo tali 'enau ngaahi lotú.

27 Pea vakai, te ne hā'ele mai ke "huhu'i 'a kinautolu 'a ia 'e ^bpapitaiso ki he fakatomalá, tu'unga 'i he tui ki hono huafá.

28 Ko ia, mou teuteu 'a e hā'ele'anga 'o e 'Eikí, he 'oku ofi mai 'a e taimi 'e utu ai 'e he kakaí fulipē 'a e totongi 'o 'enau ngaahi ^angāué, 'o fakatatau ki he me'a 'a ia kuo nau fai—kapau kuo nau mā'oni'oni te nau ^butu 'a e fakamo'ui 'a honau laumālié,

'o fakatatau ki he māfimafi mo e fakamo'ui 'a Sīsū Kalaisí; pea kapau kuo nau kovi, te nau utu 'a e 'fakamala'ia ki honau laumālié, 'o fakatatau ki he mālohi mo e fakapōpula 'a e tēvoló.

29 Vakai foki, ko e le'ó 'eni 'o e 'āngelo, 'oku kalanga ki he kakaí.

30 Pea ko 'eni, 'e hoku kāinga "ofeina, he ko hoku kāinga 'a kimoutolu, pea 'oku totonu ke 'ofeina 'a kimoutolu, pea 'oku totonu ke mou fai 'a e ngaahi ngāue 'a ia 'oku ngali mo e fakatomalá, koe'uhi he kuo fu'u fefeka 'aupito homou lotó ki he folofola 'a e 'Otuá, pea koe'uhi ko ha kakaí 'a kimoutolu kuo ^bhē mo tō ki lalo.

31 Pea ko 'eni na'e hoko 'o pehē ko au, 'Alamā, hili 'eku lea 'aki 'a e ngaahi lea ní, vakai, na'e 'ita kiate au 'a e kakaí koe'uhi ko 'eku pehē kiate kinautolu, ko ha kakaí loto-fefeka mo ^akia-kekeva 'a kinautolu.

32 Pea ko e me'a foki 'i he'eku pehē kiate kinautolu ko ha kakaí 'a kinautolu kuo hē mo tō ki lalo ko ia na'a nau 'ita ai kiate au, 'o feinga ke puke au 'aki honau nimá ke nau lí au ki he fale fakapōpulá.

33 Ka na'e hoko 'o pehē na'e 'ikai ke tuku 'e he 'Eikí kiate kinautolu ke nau 'ave au 'i he 'aho ko iá 'o lí au ki he fale fakapōpulá.

34 Pea na'e hoko 'o pehē na'e

25a 'Alamā 7:9;
Hilam. 5:32.

26a 'Alamā 7:7
b FFL 'Alo pē Taha na'e
Fakatupú.
c FFL 'Alo'ofá.

d FFL 'Alo'ofá.
e Teut. 26:7.

27a FFL Huhu'i ('Eikí).
b FFL Papitaisó.
28a T&F 1:10; 6:33.
b Same 7:16.

c FFL Mala'ia.
30a 1 Sione 4:11.
b 'Alamā 12:22.
31a 2 Nifai 25:28;
Mōsaia 3:14.

'alu 'a 'Amuleki 'o ne tu'u atu ki mu'a, 'o ne kamata foki ke malanga kiate kinautolu. Pea ko 'eni kuo 'ikai ke tohi 'a e ngaahi "lea kotoa pē 'a 'Amulekí, ka neongo iá kuo tohi 'a e konga 'o 'ene ngaahi leá 'i he tohi ní.

VAHE 10

Ko e tupu 'a Lihai meia Manase—'Oku fakamatala 'a 'Amuleki ki hono fekau'í ia 'e he 'āngeló ke ne tauhi 'a 'Alamā—'Oku hanga 'e he ngaahi lotu 'a e kau mā'oni'oni 'o fakatupu hano fakahaofi 'o e kakaí—'Oku hanga 'e he kau taukapo mo e kau fakamaau ta'e-mā'oni'oni 'o 'ai 'a e tu'unga ki hono faka'auha 'o e kakaí. Ta'u 82 κ.Μ. nai.

PEA ko 'eni ko e ngaahi "lea 'eni na'e malanga 'aki 'e ^b'Amuleki ki he kakaí 'a ia na'e 'i he fonua ko 'Amonaihaá, 'o pehē:

2 Ko au ko 'Amuleki; ko e foha au 'o Kitiona, 'a ia ko e foha 'o 'Isimeli, 'a ia ko e hako 'o 'Aminatai; pea ko ia 'a e 'Aminatai ko ia 'a ia na'á ne lau 'a e tohi na'e tu'u 'i he holisi 'o e tempalé, 'a ia na'e tohi 'e he to'ukupu 'o e 'Otuá.

3 Pea ko 'Aminataí ko e hako ia 'o Nifai, 'a ia ko e foha 'o Lihai, 'a ia na'e ha'u mei he fonua ko Selūsalemá, 'a ia ko e hako 'o "Manase, 'a ia ko e foha 'o ^bSiosefa, 'a ia na'e 'fakatau ki 'Isipite 'e hono ngaahi tokuá.

4 Pea vakai, ko e tangata foki au 'oku ongoongolelei lahi 'iate kinautolu kotoa pē 'oku 'ilo'i aú; 'io, pea vakai, 'oku 'i ai hoku kāinga tokolahi mo e ngaahi "kaume'a, pea kuó u ma'u foki ha fu'u koloa lahi 'i he'eku fa'a ngāué.

5 Ka neongo iá, neongo 'a e ngaahi me'á ni kotoa, kuo te'eki ai te u 'ilo lahi ki he ngaahi hala 'o e 'Eikí, pea mo 'ene ngaahi "me'a liló mo e māfimafi fakaofó. Ne u pehē kuo te'eki ai te u 'ilo lahi ki he ngaahi me'á ni; kae vakai, kuó u faihala, he kuó u mamata ki ha ngaahi me'a lahi 'o 'ene ngaahi me'a liló mo hono māfimafi fakaofó; 'io, 'i hono fakahaofi foki 'o e mo'ui 'a e kakaí ni.

6 Ka neongo iá, ne u fakafefeka pē hoku lotó, he na'e tu'o lahi hono "ui au kae 'ikai te u fie ^bfanongo; ko ia ne u 'ilo ki he ngaahi me'á ni, ka na'e 'ikai te u fie 'ilo; ko ia ne u fai atu 'i he angatu'u ki he 'Otuá, 'i he fai angahala 'a hoku lotó, 'io, 'o a'u mai ki hono fā 'o e 'aho 'o e māhina hono fitu ko 'ení, 'a ia ko hono hongofulu 'o e ta'u 'o e pule 'a e kau fakamāu.

7 Lolotonga ha'aku fononga ke 'a'ahi ki ha kāinga ofi 'aupito, 'iloange na'e hā mai kiate au ha "āngelo 'a e 'Eikí, 'o pehē: 'E 'Amuleki, foki atu ki ho fale, he te ke fafanga ha palōfita 'a e 'Eikí, 'io, ko ha tangata

34a 'Alamā 10.

10 1a 'Alamā 9:34.

b 'Alamā 8:21–29.

3a Sēnesi 41:51;

1 Fkmtl. 9:3.

b FFL Siosefa, Foha 'o Sēkopé.

c Sēnesi 37:29–36.

4a 'Alamā 15:16.

5a FFL Me'a Lilo 'a e

'Otuá, Ngaahi.

6a 'Alamā 5:37.

b T&F 39:9.

7a 'Alamā 8:20.

mā'oni'oni, 'a ia ko ha tangata kuo fili 'e he 'Otuá; he kuó ne b'aukai 'i he ngaahi 'aho lahi koe'uhi ko e angahala 'a e kakai ní, pea 'okú ne fiekaia, pea ke ke 'tali ia 'i ho falé mo fafanga ia, pea te ne tāpuaki'i koe mo ho falé; pea 'e nofo 'a e tāpuaki 'a e 'Eikí 'iate koe mo ho falé.

8 Pea na'e hoko 'o pehē ne u talangofua ki he le'ó 'o e 'āngeló, peá u liu mai ki hoku falé. Pea lolotonga 'eku foki ki aí ne u fe'iloaki mo e "tangata 'a ia na'e fakahā mai kiate au 'e he 'āngeló: Ke ke tali ia 'i ho falé— pea vakai ko ia ia 'a e tangata kuo lea kiate kimoutolu 'o kau ki he ngaahi me'a 'a e 'Otuá.

9 Pea na'e pehē mai 'e he 'āngeló kiate au ko ha tangata "mā'oni'oni ia; ko ia 'oku ou 'ilo'i ai ko ha tangata mā'oni'oni ia, he na'e lea 'aki ia 'e ha 'āngelo 'a e 'Otuá.

10 Pea ko e tahá, 'oku ou 'ilo'i foki 'oku mo'oni 'a e ngaahi me'a kuó ne fakamo'oni ki aí; he vakai 'oku ou pehē kiate kimoutolu, 'oku hangē 'oku mo'ui 'a e 'Eikí, pehē kuó ne fekau mai ha'ane "āngelo ke fakahā mai 'a e ngaahi me'a ni kiate au; pea kuó ne fai 'eni lolotonga 'a e b'nofo 'a e 'Alamā ko 'eni 'i hoku falé.

11 He vakai, kuó ne "tāpuaki'i hoku falé, kuó ne tāpuaki'i au, mo 'eku kau fefiné, mo 'eku fānaú, mo 'eku tamaí pea mo hoku kāingá; 'io, na'a mo hoku

kāinga kotoa pē kuó ne tāpuaki'i, pea kuo nofo 'iate kimautolu 'a e tāpuaki 'a e 'Eikí 'o fakatatau mo e ngaahi lea kuó ne lea 'aki.

12 Pea ko 'eni, hili 'a e lea 'aki 'e 'Amuleki 'a e ngaahi lea ní na'e kamata ke 'ohovale 'a e kakaí, ko e me'a 'i he 'i ai ha fakamo'oni 'oku tokolahi "hake 'i ha toko taha pē 'oku fakamo'oni ki he ngaahi me'a kuo talatalaaki'i ai 'a kinautolú, kae 'uma'ā foki mo e ngaahi me'a 'e hoko, 'o fakatatau ki he laumālie 'o e kikite na'e 'iate kinauá.

13 Ka neongo iá, na'e 'i ai hanau ní'ihí 'a ia na'e toka 'i honau lotó ke fakafehu'i 'a kinaua, koe'uhi ke nau tauhele'i nai 'a kinaua 'i he'ena ngaahi lea tu'unga 'i he'enua ngaahi lea "kākā fakaolooló, koe'uhi ke nau 'ilo'i ha fakamo'oni ke talatalaaki'i 'aki 'a kinaua, koe'uhi ke nau lava 'o tukuange 'a kinaua ki he'enua kau fakamāú ke fakamāú'i 'a kinaua 'o fakatatau ki he fonó, pea ke lava ai 'o tāmāte'i pe lí 'a kinaua ki he fale fakapōpulá, 'o fakatatau mo e hia te nau lava 'o fakamo'oni'i kuó na fai.

14 Pea ko e kau tangata na'e feinga ke tāmāte'i 'a kinauá, ko e kau "taukapo 'a ia na'e nō pe fili 'e he kakaí ke fakafofonga'i 'a e fono 'i he lolotonga fai 'a e ngaahi hopo 'o e ngaahi hia 'a e kakai 'i he 'ao 'o e kau fakamāú.

15 Na'e poto foki 'a e kau

7b 'Alamā 5:46; 6:6.

FFL 'Aukai.

c Ngāue 10:30–35.

8a 'Alamā 8:19–21.

9a FFL Toputapú.

10a 'Alamā 11:30–31.

b 'Alamā 8:27.

11a 'Alamā 8:22.

12a 'Alamā 9:6.

13a 'Alamā 11:21.

14a 'Alamā 10:24;

11:20–21; 14:18.

taukapo ko 'ení 'i he ngaahi faiva kĀtoa mo e olopoto 'o e kakaí; pea na'e pehē ia koe'uhi ke nau lava ai 'o poto taukei 'i he'enu ngāue.

16 Pea na'e hoko 'o pehē na'e kamata ke nau fakafehu'i 'a 'Amuleki, koe'uhi ke nau lava ai 'o ngaohi ia ke ne fakahala'i 'a 'ene ngaahi leá, pe fakakikihi'i 'a e ngaahi lea te ne lea'aki.

17 Pea ko 'eni na'e 'ikai te nau 'ilo 'oku lava 'e 'Amuleki 'o "ilo ki he'enu ngaahi fakakaukaú. Ka na'e hoko 'o pehē 'i he'enu kamata ke fakafehu'i iá, na'á ne 'ilo'i 'enu ngaahi fakakaukaú, 'o ne pehē kiate kinautolu: 'A kimoutolu 'a e ^bto'u tangata angakovi mo paongata'a, 'a kimoutolu 'a e kau taukapo mo e kau māluai, he 'oku mou fai 'a e ngaahi ngāue 'a e tēvoló; he 'oku mou fokotu'u ha ngaahi 'tauhele mo ha ngaahi hele ke 'efihia ai 'a e kau mā'oni'oni 'a e 'Otuá.

18 'Oku mou fokotu'u ha ngaahi fakakaukau ke "fakakovi'i 'aki 'a e ngaahi ngāue 'a e kau mā'oni'oni, pea fakatupu ha tō mai 'a e houhau 'o e 'Otuá kiate kimoutolu, 'o a'u ki he faka'auha kotoa 'o e kakaí ni.

19 'Io, 'ikai na'e totonu 'a e folofola 'a Mōsaia ko hotau tu'i fakamuimui, 'i he'ene teu tukuange 'a e pule'angá, 'i he 'ikai ha'ane tokotaha ke tuku ia ki ai, 'o ne tu'utu'uni ke pule'i 'a e

kakaí ni 'i honau loto 'onau-tolú—'io, na'á ne folofola ka 'iloange kuo hokosia 'a e taimi 'e "fili 'e he loto 'o e kakaí ni 'a e angahalá, 'a ia ko e pehē, kapau 'e hokosia 'a e taimi 'e hinga 'a e kakaí ni ki he maumau-fonó, kuo nau taau ai mo e faka'auhá.

20 Pea 'oku ou pehē foki kiate kimoutolu, 'oku ai ha 'uhinga lelei ki hono fakamāu'i 'e he 'Eikí 'a ho'omou ngaahi angahalá; 'oku ngali tonu 'ene folofola ki he kakaí ni, 'i he le'o 'o 'ene kau "āngeló: mou fakatomala, fakatomala, he 'oku ofi ke hoko mai 'a e pule'anga 'o e langí.

21 'Io, 'oku 'uhinga lelei 'ene folofola, 'i he le'o 'o 'ene kau 'āngeló 'o pehē: Te "u 'a'ahi ki hoku kakaí'aki 'a e faitotonu mo e fakamaau totonu 'i hoku nimá.

22 'Io, pea 'oku ou pehē kite kimoutolu ka ne ta'éoua 'a e ngaahi "lotu 'a e kau mā'oni'oni 'oku lolotonga 'i he fonuá, 'e tautea'i leva 'a kimoutolu 'aki 'a e faka'auha 'aupito; ka 'e 'ikai hoko ia 'i he ^blōmaki, 'o hangē ko ia na'e hoko ki he kakaí 'i he ngaahi 'aho 'o Noá, ka 'e hoko ia 'i he hongē, mo e mahaki faka'auha, pea mo e tau.

23 Ka ko e me'a 'i he ngaahi "lotu 'a e kau mā'oni'oni 'oku fakamo'ui ai 'a kimoutolú; ko ia ai, kapau te mou kapusi ki tu'a 'a e kau mā'oni'oni meiate kimoutolu, 'e 'ikai ta'ofi 'e he

17a 'Alamā 12:3; 20:18,
32; T&F 6:16.
b Mātiu 3:7;
'Alamā 9:8.
c T&F 10:21–27.
18a Ngāue 13:10.

19a Mōsaia 29:27;
'Alamā 2:3–7;
Hilam. 5:2.
20a 'Alamā 8:14–16; 13:22.
21a Mōsaia 13:34.
22a Sēmisi 5:16;

Mōsaia 27:14–16.
b Sēnesi 8:21;
3 Nifai 22:8–10.
FFL Lōmaki 'i he
Taimi 'o Noá.
23a FFL Lotú.

'Eikí 'a hono to'ukupú; ka te ne hā'ele mai 'i hono houhau kakahá kiate kimoutolu; pea 'e toki te'ia 'aki 'a kimoutolu 'a e hongē, mo e mahaki faka'auha, pea mo e tau; pea 'oku vave mai 'a e ^btaimí 'o kapau 'e 'ikai te mou fakatomala.

24 Pea ko 'eni na'e hoko 'o pehē na'e 'ita 'o lahi ange 'a e kakaí kia 'Amuleki, 'o nau kaila 'o pehē: 'Oku lau'íkovi'i 'e he tangatá ni 'a 'etau ngaahi fonó 'a ia 'oku totonú, pea mo 'etau kau taukapo poto kuo tau filí.

25 Ka na'e mafao atu 'e 'Amuleki 'a hono nimá, 'o kalanga 'o mālohi ange kiate kinautolu, 'o pehē: 'A kimoutolu 'a e to'u tangata angakovi mo paongata'a, ko e hā kuo ma'u ai 'e Sētane ha mālohi lahi pehē 'i homou lotó? Ko e hā ka mou ka fakavaivai'i ai 'a kimoutolu kiate ia ke ne ma'u ai ha mālohi kiate kimoutolu, ke "fakakuihi homou matá, koe'uhi ke 'oua na'a mahino kiate kimoutolu 'a e ngaahi lea 'oku faí, 'o fakatatau ki honau mo'óni?

26 Pea vakai, kuó u fakamo'oni kovi koā ki ho'omou fonó? 'Oku 'ikai mahino kiate kimoutolu; 'oku mou pehē kuó u lau'íkovi 'a ho'omou fonó; ka kuo 'ikai, ka kuó u lea 'o poupou ki ho'omou fonó 'o fakahā ai kiate kimoutolu 'ene fakahalai'a 'i a kimoutolú.

27 Pea ko 'eni vakai, 'oku ou pehē kiate kimoutolu, kuo 'osi fai 'a e teuteu ki hono faka'auha 'o e kakai ní 'i he ta'e-mā'óni'óni

'a homou kau "taukapó pea mo homou kau fakamāú.

28 Pea ko 'eni na'e hoko 'o pehē 'i he 'osi lea 'aki 'e 'Amuleki 'a e ngaahi lea ko 'ení, na'e lau'íkovi ia 'e he kakaí, 'o nau pehē: Ko 'eni 'oku tau 'ilo'i ko e fānau 'a e tēvolo 'a e tangatá ni, he kuó ne "loi kiate kitautolu; koe'uhi he kuó ne lau'íkovi 'etau fonó. Pea ko 'eni 'okú ne pehē kuo 'ikai ke ne lau'íkovi'i ia.

29 Pea ko e tahá, kuó ne lau'íkovi'i 'etau kau taukapó pea mo 'etau kau fakamāú.

30 Pea na'e hoko 'o pehē na'e fakapapau 'e he loto 'o e kau taukapó te nau manatu'i 'a e ngaahi me'á ni ko hono talatalaaki'i.

31 Pea na'e 'i ai hanau tokotaha ko Sisolome hono hingoá. Ko e taki foki ia 'i hono "talatalaaki'i 'o 'Amuleki mo 'Alamaá, he ko ha taha ia 'i honau kau poto tahá, he na'e lahi 'ene ngāue ne ma'u mei he kakaí.

32 Pea ko e holi 'a e kau taukapó ni ke ma'u 'a e totongi; pea na'a nau ma'u 'a e totongi 'o fakatatau ki he'enu ngāué.

VAHE 11

'Oku fakamatala'i 'a e ngaahi mahu'inga 'o e lau pa'anga 'a e kau Nīfai —'Oku fakakikihi 'a 'Amuleki mo Sisolome —'Oku 'ikai fakamo'ui 'e Kalaisi 'a e kakaí 'i he'enu ngaahi angahalá — Ko kinautolu pē te nau mau 'a e pule'anga 'o e langí 'e fakamo'ui — 'E toe tu'u hake 'a e kakai kotoa pē 'i he anga ta'e-fa'a-mate —

‘Oku ‘ikai ke toe ‘i ai ha mate hili ‘a e Toetu‘ú. Ta‘u 82 κ.Μ. nai.

Ko ‘eni na‘e tu‘u ‘i he fono ‘o Mōsaiá ‘o pehē ko e tangata kotoa pē ‘oku hoko ko ha fakamaau ‘o e fonó, pe ko kinautolu kuo fili ko e kau fakamāú, ‘e ma‘u ‘e kinautolu ‘a e totongi ‘o fakatatau ki hono fuoloa ‘o ‘enau ngāue ki hono fakamāú‘i ‘o kinautolu kuo ‘omi ki honau ‘aó ke fakamāú‘i.

2 Ko ‘eni kapau ‘oku mo‘ua ha tangata ‘i he pa‘anga ki ha taha kehe, ‘o ‘ikai te ne fie totongi ‘a ia ‘okú ne mo‘ua aí, ‘oku fai leva ha lāunga ki he fakamāú koe‘uhi ko ia; pea ‘oku ngāue ‘aki ‘e he fakamāú ‘a hono mafai, ‘o ne fekau ha kau pule ke ‘omi ‘a e tangatá kiate ia; pea ‘okú ne fakamāú‘i ‘a e tangatá ‘o fakatatau ki he fonó pea mo e ngaahi fakamo‘oni na‘e ‘omi ke tala-talaaki‘i ‘aki iá, pea ko ia na‘e fakamālohi‘i ai ‘a e tangatá ke totongi ‘a e me‘a na‘á ne mo‘ua aí, pe ‘e to‘o ‘ene me‘a kotoa pē, pe ‘e kapusi ki tu‘a ia mei he kakaí ‘o hangē ko ha kaiha‘a mo e fa‘ao me‘a.

3 Pea na‘e totongi ‘a e fakamāú ‘o fakatatau ki hono fuoloa ‘o ‘ene ngāué—Ko ha sēnine ‘o e koula ki he ngāue ‘o e ‘aho ‘e taha, pe ko ha sēnumi ‘o e siliva, ‘a ia ‘oku mahu‘inga tatau mo ha sēnine ‘o e koula; pea ‘oku fakatatau ‘eni mo e fono ‘a ia kuo fokotu‘ú.

4 Vakai ko e ngaahi hingoa ‘eni ‘o ‘enau ngaahi kongā koula

kehekehé, mo ‘enau silivá, ‘o fakatatau ki honau mahu‘ingá. Pea kuo fokotu‘u ‘a e ngaahi hingoá ‘e he kau Nifai, he na‘e ‘ikai te nau lau pa‘anga ‘o fakatatau ki he founga ‘o e kau Siu na‘e ‘i Selūsalemá; pea na‘e ‘ikai foki te nau fua ‘o fakatatau ki he founga ‘o e kau Siú; ka na‘a nau liliu ‘enau laú mo ‘enau fuá ‘o fakatatau ki he loto mo e anga ‘o e nofo ‘a e kakaí ‘i he to‘u tangata taki taha, ‘o fai mai ki he pule ‘a e kau fakamaau ‘a ia kuo “fokotu‘u ‘e he tu‘i ko Mōsaiá.

5 Ko hono anga foki ‘eni ‘o e ngaahi mahu‘inga ‘o ‘enau lau pa‘angá — ko e sēnine ‘o e koula, mo e seone ‘o e koula, pea mo e sumu ‘o e koula, mo e limina ‘o e koula.

6 Ko ha sēnume ‘o e siliva, mo ha amanoa ‘o e siliva, mo ha ‘eseloma ‘o e siliva, pea mo ha ‘oniti ‘o e siliva.

7 Na‘e tatau ‘a e sēnume ‘o e silivá mo e sēnine ‘o e koulá, pea na‘e tatau taki taha ia mo e fua ‘e taha ‘o e pa‘ale, kae ‘uma‘ā foki mo e fua ‘e taha ‘o e fa‘ahinga keleni kotoa pē.

8 Ko e seone ‘o e koulá na‘e liunga ua hono mahu‘ingá ‘i hono mahu‘inga ‘o e sēniné.

9 Pea ko e sumu ‘o e koulá na‘e liunga ua hono mahu‘ingá ‘i hono mahu‘inga ‘o e seoné.

10 Pea ko e limina ‘o e koulá na‘e tatau ‘a hono mahu‘ingá mo e ngaahi me‘a ko iá kotoa.

11 Pea ko e ‘amanoa ‘e taha ‘o e silivá na‘e tatau mo e sēnume ‘e ua.

12 Pea ko e ‘eseloma ‘o e silivá na’e tatau ia mo e sēnume ‘e fá.

13 Pea ko e ‘onití na’e tatau ia mo hono mahu‘inga ‘o e ngaahi me‘a ko iá kotoa.

14 Ko e mahu‘inga foki ‘eni ‘o e ngaahi pa‘anga iiki hifo ‘i he‘enau lau pa‘angá—

15 ‘Oku tatau ‘a e sipiloné mo hono vaeua ‘o e sēnume; ko ia ‘oku fe‘unga ‘a e sipilone ‘e tahá mo e vaeua ‘o e fua ‘e taha ‘o e pa‘ale.

16 Pea ‘oku tatau ‘a e sipilumé mo hono vaeua ‘o e sipilone.

17 Pea ‘oku tatau ‘a e liá mo hono vaeua ‘o e sipilume.

18 Ko e ngaahi mahu‘inga foki ‘eni ‘o fakatatau ki he‘enau lau pa‘angá.

19 ‘Oku tatau foki ‘a e ‘anitione ‘o e koulá mo e sipilone ‘e tolu.

20 Ko ‘eni, ko e me‘a pē taha na’e tokanga ki aí, ke ma‘u ha tupu, koe‘uhi ko ‘enau ma‘u ‘enau ngaahi totongi ‘o fakatatau ki hono fuoloa ‘o ‘enau ngāué, ko ia, na‘a nau ue‘i hake aí ‘a e kakaí ‘i he ngaahi feke‘ike‘i mo e fa‘ahinga maveuveu kotoa pē pea mo e fai angahala, koe‘uhi ke fuoloa ange ai ‘enau ngāue ke ma‘u ‘a ‘enau totongi, koe‘uhi ke nau “ma‘u ‘a e pa‘anga ‘o fakatatau mo e ngaahi tangi na’e ‘omi kiate kinautolú; ko ia na‘a nau ue‘i hake ‘a e loto ‘o e kakaí ke nau ‘ita kia ‘Alamā mo ‘Amuleki.

21 Pea na’e kamata ‘e he Sisolome ko ‘ení ke fakafehu‘i ‘a ‘Amuleki, ‘o pehē ange: Te ke

tali mai mu‘a kiate au ‘a e ngaahi fehu‘i ‘e ní‘ihi ‘a ia te u fai kiate koe? Ko e tangata poto foki ‘a Sisolome ‘i he ngaahi “filio‘i kākā ‘a e tēvoló, koe‘uhi ke ne faka‘auha ‘a ia ‘oku lelei; ko ia, na‘á ne pehē ai kia ‘Amuleki: Te ke tali mai mu‘a ‘a e ngaahi fehu‘i te u fai kiate koé?

22 Pea na’e pehē ange ‘e ‘Amuleki kiate ia: ‘Io, kapau ‘e fakahā mai ‘e he “Laumālie ‘o e ‘Eikí ‘a ia ‘oku ‘iate aú, ke u tali; koe‘uhi ‘e ‘ikai te u lea ‘aki ha me‘a ‘oku faikehekehe mo e Laumālie ‘o e ‘Eikí. Pea na’e pehē ange ‘e Sisolome kiate ia: Vakai, ko e ‘oniti siliva ‘eni ‘e ono, pea te u ‘atu ‘eni kotoa pē ma‘au ‘o kapau te ke fakafisinga ‘oku ‘i ai ha Tokotaha Fungani Mā‘olunga.

23 Ko ‘eni na’e pehē ange ‘e ‘Amuleki: ‘A koe, ‘a e “fānau ‘o heli, ko e hā ‘okú ke ^b‘ahi‘ahi‘i ai aú? ‘Ikai ‘okú ke ‘ilo ‘oku ‘ikai vaivai ‘a e kau mā‘oni‘oní ki he ngaahi ‘ahi‘ahi pehē?

24 ‘Okú ke tui koā ‘oku ‘ikai ha ‘Otua? ‘Oku ou pehē kiate koe, ‘Oku ‘ikai, ka ‘okú ke ‘ilo‘i ‘oku ‘i ai ha ‘Otua, ka ‘okú ke ‘ofa lahi hake ki he “pa‘anga ko ‘ená ‘iate ia.

25 Pea ko ‘eni kuó ke loi ‘i he ‘ao ‘o e ‘Otuá kiate au. Na‘á ke pehē mai kiate au—Vakai ki he ‘oniti ‘eni ‘e ono ko ‘ení, ‘a ia ‘oku fu‘u mahu‘inga, te u ‘atu ia ma‘au—ka na’e toka ‘i ho lotó ke ta‘ofi ia ‘o ‘ikai foaki kiate

20a ‘Alamā 10:32.

21a ‘Alamā 10:13.

22a FFL Laumālie

Mā‘oni‘oní.

23a ‘Alamā 5:41.

b FFL ‘Ahi‘ahi,

‘Ahi‘ahi‘i.

24a 1 Tim. 6:10;

Taitusi 1:11.

au; pea koe holi pē 'a ho lotó ke u fakafisinga 'a e 'Otua mo'oni mo mo'uí, koe'uhi ke ke ma'u ai ha 'uhinga ke faka'auha au. Pea ko 'eni vakai, ko e me'a 'i he fu'u angahalá ni te ke ma'u ho'o totongi.

26 Pea na'e pehē ange 'e Sisolome kiate ia: 'Okú ke pehē koā 'oku 'i ai ha 'Otua mo'oni mo mo'uí?

27 Pea na'e pehē 'e 'Amuleki: 'Io, 'oku 'i ai ha 'Otua mo'oni mo mo'uí.

28 Pea na'e pehē 'e Sisolome: 'Oku tokolahi 'a e 'Otuá 'i he toko tahá?

29 Pea tali ange 'e ia, 'Oku 'ikai.

30 Ko 'eni na'e toe pehē 'e Sisolome kiate ia: 'Okú ke 'ilo'i fēfē 'a e ngaahi me'á ni?

31 Peá ne pehē ange: Kuo fakahā 'e ha "āngelo 'a e ngaahi me'á ni kiate au.

32 Pea toe pehē ange 'e Sisolome: Ko hai ia 'e hā'ele mai? Ko e 'Alo ia 'o e 'Otuá?

33 Peá ne pehē ange kiate ia, 'Io.

34 Pea na'e toe pehē ange 'e Sisolome: Te ne fakamo'ui koā 'a hono kakaí 'i "he'enu ngaahi angahalá? Pea na'e tali ange 'e 'Amuleki, 'o ne pehē kiate ia: 'Oku ou pehē kiate koe, 'e 'ikai, he 'oku 'ikai ke ne lava 'o faka'ikai 'i 'a 'ene folofolá.

35 Ko 'eni na'e pehē ange 'e Sisolome ki he kakaí: Tokanga ke mou manatu'í 'a e ngaahi

me'a ni; he na'á ne pehē 'oku 'i ai ha 'Otua pē taha; ka 'oku pehē mai 'e ia 'e hā'ele mai 'a e 'Alo 'o e 'Otuá, ka 'e 'ikai te ne fakamo'ui 'a hono kakaí—'o hangē kuo 'iate ia 'a e mafai ke fekau'í 'a e 'Otuá.

36 Ko 'eni, na'e toe pehē ange kiate ia 'e 'Amuleki: Vakai kuó ke loi, he 'okú ke pehē ne u lea 'o hangē 'oku 'iate au 'a e mafai ke fekau'í 'a e 'Otuá ko e me'a 'i he'eku pehē 'e 'ikai te ne fakamo'ui 'a hono kakaí 'i he'enu ngaahi angahalá.

37 Pea 'oku ou toe pehē kiate koe 'oku 'ikai ke ne lava 'o fakamo'ui 'a kinautolu 'i he'enu ngaahi "angahalá; he 'oku 'ikai te u lava ke faka'ikai 'i 'a 'ene folofolá, pea kuó ne folofola 'oku ^b'ikai lava ke ma'u 'e ha me'a ta'ema'a 'a e 'pule'anga 'o e langí; ko ia, 'e lava fēfē ke fakamo'ui 'a kimoutolu, kae 'oua kuo mou ma'u 'a e 'pule'anga 'o e langí? Ko ia, 'e 'ikai lava ke fakamo'ui 'a kimoutolu 'i ho'omou ngaahi angahalá.

38 Ko 'eni na'e toe pehē ange 'e Sisolome kiate ia: Ko e Tamai Ta'engatá mo'oni 'a e 'Alo 'o e 'Otuá?

39 Pea na'e pehē kiate ia 'e 'Amuleki: 'Io, ko e "Tamai Ta'engata mo'oni ia 'o e langí mo e māmaní pea mo e ngaahi me'a ^bkotoa pē 'oku 'i aí; ko e tupu'angá ia mo e iku'angá, ko e 'uluakí mo e ki muí;

31a 'Alamā 10:7–10.

34a Hilam. 5:10–11.

37a 1 Kol. 6:9–10.

b 1 Nifai 15:33;

'Alamā 40:26;

3 Nifai 27:19.

FFL Ta'e Faka-'Otuá.

c FFL Pule'anga 'o e

'Otuá pe Pule'anga 'o e Langí.

39a 'Īsaia 9:6.

b Kolose 1:16;

Mōsaia 4:2.

40 Pea te ne hā‘ele mai ki he ‘māmaní ke ‘huhu‘í hono kaí; pea te ne ‘fua kiate ia ‘a e ngaahi maumau-fono ‘anautolu ‘oku tui ki hono huafá; pea ko e fa‘ahinga ‘eni ‘e ma‘u ‘a e mo‘ui ta‘engatá, pea ‘oku ‘ikai hoko ‘a e fakamo‘uí ki ha tokotaha kehe.

41 Ko ia ‘e nofo ma‘u ‘a e kau angahalá ‘o hangē kuo “‘ikai fai ha huhu‘í, kae ngata pē ‘i hono vete ange ‘o e ngaahi ha‘i ‘o e maté; he vakai, ‘oku ha‘u ‘a e ‘aho ‘e toe tu‘u ai ‘a e kakai ‘fulipē mei he maté ‘o tutu‘u ‘i he ‘ao ‘o e ‘Otuá, pea ‘e ‘fakamāu‘i ‘a kinautolu ‘o fakatatau ki he‘enau ngaahi ngāué.

42 Ko ‘eni, ‘oku ‘i ai ha mate ‘oku ui ko ha mate fakasinó, pea ‘e vete ‘e he pekia ‘a Kalaisí ‘a e ngaahi ‘ha‘i ‘o e mate fakasino ko ‘ení, ko‘uhi ke fokotu‘u hake ‘a e kakai fulipē mei he mate fakasinó ni.

43 ‘E toe ‘fakataha‘i ‘a e sinó pea mo e laumālié ‘i hono angahaohoaá; ‘e toe fakafoki ‘a e alangá mo e hokotanga huí fakatou‘osi ki hono tu‘unga totonú, ‘o hangē foki ko hotau anga ‘i he taimi ní; pea ‘e taki mai ‘a kitautolu ke tutu‘u ‘i he ‘ao ‘o e ‘Otuá, ‘o ‘ilo‘i ‘o hangē foki ‘oku tau ‘ilo‘i ‘i he taimi

ní, pea ‘manatu‘i lelei ‘a ‘etau ‘angahala kotoa pē.

44 Ko ‘eni, ‘e hoko ‘a e toe fakafoki ko ‘eni ki he kakai fulipē, ‘a e kakai motu‘a mo e kau talavou fakatou‘osi, ‘a e pōpula mo e tau‘atāina fakatou‘osi, ‘a e tangata mo e fefine, ‘a e kau fai angahala mo e kau mā‘oni‘oni, pea na‘a mo e tu‘oni lou‘ulu ‘e tahá ‘e ‘ikai mole ia mei honau ‘ulú; ka ‘e toe ‘fakafoki ‘a e me‘a kotoa pē ki hono tu‘unga haohaoá, ‘o hangē ‘oku ‘i aí ni iá, pe ‘oku ‘i he sinó, pea ‘e ‘omi ‘a kinautolu ke nau fakamatata ‘i he ‘ao ‘o e fakamaau ‘o Kalaisi ko e ‘Aló, mo e ‘Otua ko e ‘Tamaí, pea mo e Laumālie Mā‘oni‘oní, ‘a ia ko e ‘Otua Ta‘engata pē ‘e ‘taha, ke ‘fakamāu‘i ‘o fakatatau ki he‘enau ngaahi ngāué, pe ‘oku lelei ia pe kovi.

45 Ko ‘eni, vakai, kuó u lea kiate kimoutolu ‘i he mate ‘o e sino fakamāmaní, kae ‘uma‘ā foki ‘a e ‘toetu‘u ‘o e sino fakamāmaní. ‘Oku ou pehē kiate kimoutolu, ‘e ‘fokotu‘u hake ‘a e sino fakamāmaní ni ko ha sino ‘ta‘e-fa‘a-mate, ‘a ia ko e pehē ko e toe tu‘u hake mei he maté, ‘io, mei he ‘uluaki maté ki he mo‘ui, ko‘uhi ke ‘oua na‘a nau toe ‘mate; pea fakataha honau laumālié mo honau sinó, pea ‘e

40a Loma 11:26–27.

b FFL Māmaní.

c ‘Eke. 34:6–7;

‘Isaia 53:5;

1 Sione 2:2;

Mōsaia 14:5; 15:12;

T&F 19:16–19.

41a ‘Alamā 12:18;

T&F 88:33.

b Fakahā 20:12–13;

‘Alamā 42:23.

c FFL Fakamaau

Faka‘osí.

42a ‘Alamā 12:16.

43a 2 Nifai 9:13;

‘Alamā 40:23.

b 2 Nifai 9:14;

Mōsaia 3:25;

‘Alamā 5:18.

c FFL Angahalá.

44a ‘Alamā 41:12–15.

b FFL ‘Otua—‘Otua ko

e Tamaí.

c 3 Nifai 11:27, 36.

FFL ‘Otuá.

d Fakahā 20:12–13.

45a ‘Alamā 40:23;

T&F 88:16.

b FFL Toetu‘ú.

c FFL Mo‘ui

Ta‘e-fa‘a-maté.

d Fakahā 21:4;

T&F 63:49; 88:116.

‘ikai ke toe fakamavahe’i; ko ia ‘e hoko hono kotoa ‘o e sinó ‘o ‘fakalaumālie mo ta’e-fa’a-mate, koe’uhi ke ‘oua na’a nau toe lava ‘o ‘ilo ‘a e ‘au’auhá.

46 Ko ‘eni, ‘i he faka’osi ‘e ‘Amuleki ‘a e ngaahi lea ní, na’e toe kamata ke ‘ohovale ‘a e kakaí, pea na’e kamata foki ‘a Sisolome ke tetetete. Pea na’e ‘osi pehē ‘a e ngaahi lea ‘a ‘Amulekí, kae kehe ko ia pē ‘eni kuó u tohí.

VAHE 12

‘Oku fakakikihi ‘a ‘Alamā mo Sisolome—‘Oku lava ‘o fakahā ‘a e ngaahi me’a lilo ‘a e ‘Otuá kiate kinautolu pē ‘oku tui faivelengá—‘Oku fakamāu’i ‘a e tangatá ‘o fakatatau ki he’enu ngaahi fakakaukaú, ngaahi tui, ngaahi leá, mo e ngaahi ngāuē—‘E hoko ki he kau angahalá ha mate fakalaumālie—‘Oku hoko ‘a e mo’ui fakamatelie ko ‘eni ko ha tu’unga ‘ahi’ahi’anga—‘Oku hanga ‘e he palani ‘o e huhu’i ‘o fakahoko ‘a e Toetu’ú ‘o, makatu’unga ‘i he tui, mo ha fakamolemole’i ‘o e ngaahi angahalá—‘Oku ma’u ‘e kinautolu ‘oku fakatomalá ha totonu ke ma’u ‘a e ‘alo’ofa ‘i he ‘Alo pē Taha na’e Fakatupú. Ta’u 82 K.M. nai.

Ko ‘eni, ko e me’a ‘i he vakai ‘e ‘Alamā kuo ta’ofi ‘e he ngaahi lea ‘a ‘Amulekí ‘a Sisolomé, he na’á ne vakai kuo ‘ilo ‘e ‘Amuleki ‘i he’ene “loi mo kaka ke faka’auha iá, pea ko e me’a ‘i he’ene vakai ‘okú ne kamata ke

tetetete koe’uhi ko ‘ene ^b‘ilo’i ‘ene angahalá, na’á ne fakaava ai hono ngutú ‘o kamata ke lea kiate ia, pea ke poupou’i ‘a e ngaahi lea ‘a ‘Amulekí, pea ke fakamatala’i ‘a e ngaahi me’a ‘o lahi ange, pe ke fakamahino’i ‘a e ngaahi folofolá ‘o lahi ange ‘i he me’a kuo fai ‘e ‘Amulekí.

2 Ko ‘eni, na’e fanongo ‘e he kakai na’e tu’u takatakaí ki he ngaahi lea ‘a ia na’e lea ‘aki ‘e ‘Alamā kia Sisolomé; he na’e tokolahi ‘aupito ‘a e kakaí, pea ko e anga ‘eni ‘o ‘ene leá:

3 Ko ‘eni ‘e Sisolome, ko e me’a ‘i he ‘ilo’i koe ‘i ho’o loí mo e kākaá, he kuo ‘ikai ke ngata ‘i ho’o loi ki he tangatá, ka kuo ke loi ki he ‘Otuá; he vakai, ‘okú ne ‘afio’i ‘a ho’o ngaahi ‘fakakaukau kotoa pē, pea ‘okú ke vakai ‘oku fakahā kiate kimaua ‘a ho’o ngaahi fakakaukaú ‘e hono Laumālié.

4 Pea ‘okú ke vakai ‘okú ma ‘ilo’i ko ho’o fakakaukaú ko ha fakakaukau fakaooloo ‘aupito, ‘o tatau mo e olo poto ‘o e tēvoló, ke loi mo kākaá’i ai ‘a e kakaí ni ke ke lava ai ‘o fakafehi’a ‘a kinautolu kiate kimaua, ke nau lau’ikovi’i mo kapusi ‘a kimaua ki tu’a—

5 Ko e fakakaukau foki ‘eni ‘a ho “filí, pea kuo ne ngāue ‘aki hono mālohí ‘iate koe. Pea ko hoku lotó ke ke manatu’i ko e me’a ‘oku ou lea ‘aki kiate koé ‘oku ou lea ‘aki ia ki he kakai kotoa pē.

6 Pea vakai ‘oku ou pehē kiate

45e 1 Kol. 15:44.

12 1a ‘Alamā 11:20–38.

b FFL Konisēnisí.

3a Sēkope 2:5;

‘Alamā 10:17;

T&F 6:16.

5a FFL Tēvoló.

kimoutolu kotoa pē ko ha tauhele 'eni 'a ho filí, 'a ia kuó ne fokotu'u ke tauhele'i 'aki 'a e kakaí ni, koe'uhí ke ne lava ai 'o fakamo'ulalao'i 'a kimoutolu kiate ia, koe'uhí ke ne lava 'o kāpui 'aki 'a kimoutolu 'a 'ene ngaahi "sēini, koe'uhi ke ne ha'iha'i hifo 'a kimoutolu ki he 'auha ta'engata, 'o fakatatau ki he mālohi 'o 'ene fakapōpulá.

7 Pea ko 'eni, 'i he 'osi hono lea 'aki 'e 'Alamā 'a e ngaahi lea ní, na'e kamata 'a Sisolome ke tete-tete 'o fu'u lahi ange 'aupito, he kuo 'āsili ai pe hono mahino lahi ange kiate ia 'a e māfimaifi 'o e 'Otuá; pea kuo mahino foki kiate ia 'oku ma'u 'e 'Alamā mo 'Amuleki ha 'ilo kiate ia, he kuo mahino kiate ia kuó na 'ilo'i 'a e ngaahi fakakaukau mo e ngaahi holi 'a hono lotó; he kuo tuku 'a e mālohi kiate kinaua ke na 'ilo ki he ngaahi me'a ko iá 'o fakatatau ki he laumālie 'o e kikité.

8 Pea na'e kamata 'e Sisolome ke 'eke fakamātoato kiate kinaua, koe'uhí ke ne 'ilo lahi ange ki he pule'anga 'o e 'Otuá. Pea na'á ne pehē kia 'Alamā: Ko e hā hono 'uhinga 'o e me'á ni, 'a ia kuo lea 'aki 'e 'Amuleki 'o kau ki he toetu'u 'o e maté, 'o pehē 'e toe tu'u 'a e kakai kotoa pē mei he maté, 'o tatau 'a e angatonu mo e ta'e-angatonu, pea 'e 'omai ke tutu'u 'i he 'ao 'o

e 'Otuá ke fakamāu'i 'o fakatatau ki he'enau ngaahi ngāu'é?

9 Pea ko 'eni na'e kamata 'e 'Alamā ke fakamatala'i 'a e ngaahi me'á ni kiate ia, 'o ne pehē: 'Oku tuku ki ha tokolahi ke 'ilo'i 'a e ngaahi "me'a lilo 'a e 'Otuá; ka neongo iá kuo fai kiate kinautolu ha fekau mafa ke 'oua na'a nau fakahā kae fakatatau ^bpē ki he kongá 'o 'ene folofolá 'a ia 'okú ne fakangofua ki he fānau 'a e tangatá, 'o fakatatau ki he tokanga mo e faivelenga 'oku nau fai kiate iá.

10 Pea ko ia, 'ilonga ia 'e "fakafefeka hono lotó, 'e ma'u 'e ia 'a e kongá ^bsi'i ange 'o e folofolá; pea 'ilonga ia 'e "ikái fakafefeka hono lotó, 'e ^dfoaki kiate ia 'a e kongá lahi 'o e folofolá, kae 'oua kuo tuku kiate ia ke ne 'ilo'i 'a e ngaahi me'a lilo 'a e 'Otuá 'o a'u ki he'ene 'ilo'i hono kotoa.

11 Pea ko kinautolu 'e fakafefeka honau lotó, 'e foaki kiate kinautolu 'a e "kongá si'i ange 'o e folofolá kae 'oua kuo 'ikái ke nau ^b'ilo'i ha me'a 'o kau ki he'ene ngaahi me'a liló; pea 'e toki fakapōpula'i 'a kinautolu 'e he tēvoló, pea taki hifo 'a kinautolu 'i he'ene fa'itelihá ki he faka'auhá. Ko 'eni ko hono 'uhinga 'eni 'o e ngaahi "sēini 'o ^dhelí.

12 Pea kuo lea mahinongofua 'a 'Amuleki 'o kau ki he "maté,

6a 'Alamā 5:7–10.

9a 'Alamā 26:22.

FFL Me'a Lilo 'a e 'Otuá, Ngaahi.

b Sione 16:12;

'Alamā 29:8;

3 Nifai 26:8–11;

'Eta 4:7.

10a 2 Nifai 28:27;

'Eta 4:8.

b T&F 93:39.

c FFL Loto-fakatōkila.

d 2 Nifai 28:30;

T&F 50:24.

11a Mātiu 25:29.

b FFL Hē mei he

Mo'oní.

c Sione 8:34;

2 Nifai 28:19.

d LFkt. 9:18;

2 Nifai 2:29.

FFL Helí.

12a 'Alamā 11:41–45.

pea mo e fokotu'u hake mei he fa'fa 'au'auhá ni ki he ta'e-fa'a-'au'auhá, mo e taki mai ki he fakamaau 'o e 'Otuá, ke ^bfakamāu'i 'o fakatatau ki he'etau ngaahi ngāué.

13 Pea kapau kuo hoko 'o fakafefeka hotau lotó, 'io, kapau kuo tau fakafefeka hotau lotó ki he folofolá, kae 'oua kuo 'ikai 'iloa ia 'iate kitautolu, 'e toki fakamanavahē leva 'a hotau tu'ungá, he 'e toki fakahalaia'i ai 'a kitautolu.

14 Koe'uhi he 'e fakahalaia'i kitautolu 'e he'etau ngaahi "leá, 'io, 'e fakahalaia'i 'a kitautolu 'e he'etau ngaahi ngāué kotoa; 'e 'ikai lau 'a kitautolu 'oku ta'e-ha-mele; pea 'e fakahalaia'i 'a kitautolu foki 'e he'etau ngaahi fakakaukáu; pea 'i he tu'unga fakamanavahē ko iá 'e 'ikai te tau loto-to'a ke sio hake ki hotau 'Otuá; pea te tau fie fiefia 'o kapau te tau lava 'o fekau ki he ngaahi maká mo e ngaahi ^bmo'ungá ke holo hifo kiate kitautolu ke 'ufuu'i 'a kitautolu mei hono 'aó.

15 Ka 'e 'ikai lava ke pehē; he kuo pau ke tau ō mai 'o tutu'u 'i hono 'aó 'i hono nāunaú, mo hono mālohí, mo hono māfi-mafí, mo e ngeiá, pea mo e pule aoniú, 'o fakamo'oni'i hotau ^afakamaa'i ta'engatá 'oku totonu 'a 'ene ngaahi ^bfakamaau kotoa

pē; pea 'okú ne angatonu 'i he'ene ngaahi ngāue kotoa pē, pea 'okú ne 'alo'ofa ki he fānau 'a e tangatá, pea 'oku 'iate ia 'a e māfimafi kotoa pē ke fakamo'ui 'a e tangata fulipē 'oku tui ki hono huafá 'o fua 'aki 'a e fua 'oku ngali mo e fakatomalá.

16 Pea ko 'eni vakai, 'oku ou pehē kiate kimoutolu 'e toki hoko mai ha mate, 'io ko e ^amate'anga uá, 'a ia ko ha mate fakalaumālie; ko e taimi ko iá 'ilonga ia 'oku mate 'i he'ene ngaahi angahalá 'i he ^bmate fakasinó, 'io, 'e toki 'mate ia 'i ha mate fakalaumālie; 'io, te ne mate ki he ngaahi me'a 'oku kau ki he mā'oni'óní.

17 Ko e taimi 'eni 'e tatau ai honau fakamamahi'í mo ha ^aano 'o e afi mo e maka-vela, 'a ia 'oku 'alu hake hono uló 'o ta'engata pea ta'engata; pea ko ia ia 'a e taimi 'e toki ha'iha'i hifo 'a kinautolu ki he faka'auha ta'engatá, 'o fakatatau ki he mālohi mo e fakapōpula 'i a Sētané, he kuó ne fakapōpula'i 'a kinautolu 'o fakatatau mo hono lotó.

18 Ko ia 'oku ou pehē kiate kimoutolu, te nau toki hangē kuo ^a'ikai ha huhu'i 'e faí; he 'oku 'ikai lava 'o huhu'i 'a kinautolu 'o fakatatau ki he fakamaau totonu 'a e 'Otuá; pea 'oku 'ikai te nau lava 'o ^bmate, he 'oku 'ikai ke toe 'i ai ha 'auha.

12b FFL Fakamaau
Faka'osí.

14a Mātiu 12:36;
Sēmisi 3:6;
Mōsaia 4:29–30.
b Hōsea 10:8;
2 Nifai 26:5.
c Siope 34:22;

2 Nifai 12:10.

15a Mōsaia 3:25.
b 2 Pita 2:9.
FFL Fakamaau
Totonú.

16a FFL Mate,
Fakalaumālié.
b 'Alamā 11:40–45.

c 1 Nifai 15:33;
'Alamā 40:26.

17a Fakahā 19:20; 21:8;
Mōsaia 3:27.
18a 'Alamā 11:41.
b Fakahā 21:4;
'Alamā 11:45;
T&F 63:49.

19 Pea ko ‘eni na’e hoko ‘o pehē ‘i he faka’osi ‘e ‘Alamā hono lea ‘aki ‘a e ngaahi lea ní, na’e kamata ke ofo ‘o lahi ange ‘a e kakai.

20 Ka na’e ai ha tokotaha ko Enitiona, ‘a ia ko ha pule lahi ‘iate kinautolu, na’e ha’u ia ‘o ne pehē kiate ia: Ko e hā ‘a e me’a ko ia kuó ke pehē ‘e toe tu’u ‘a e tangatá mei he maté ‘o liliu mei he fa’a-maté ni ki he tu’unga “ta’e-fa’a-mate, ke ‘oua na’a lava ‘o toe mate ‘a e laumalié?

21 Ko e hā ‘a e ‘uhinga ‘o e folofola, ‘oku pehē na’e tuku ‘e he ‘Otuá ha kau “selupimi mo ha heletā ulo ‘i he potu hahake ‘o e ngoue ‘o ^b‘Ītení, telia na’a hū ‘a ‘etau ‘uluaki mātu’á ‘o na kai ‘a e fua ‘o e ‘akau ‘o e mo’uí, peá na mo’uí ‘o ta’engata? Pea ko ia ‘oku tau vakai ai na’e ‘ikai ke ‘i ai ha kihí’i momo’i faingamālie ke na mo’ui ai ‘o ta’engata.

22 Ko ‘eni na’e pehē ange ‘e ‘Alamā kiate ia: Ko e me’a ia na’á ku ‘ai ke fakamatala’í. Ko ‘eni ‘oku tau vakai na’e “hinga ‘a ‘Ātama ‘i he’ene kai ‘a e ^bfua tapú, ‘o fakatatau ki he folofola ‘a e ‘Otuá; pea ko ia ‘oku tau vakai ai na’e hoko ‘a e fa’ahinga kotoa ‘o e tangata ‘i he’ene hingá ko ha kakai kuo ‘hē mo tō ki lalo.

23 Pea ko ‘eni vakai, ‘oku ou pehē kiate koe ka ne lava ‘e ‘Ātama ke ^akai ‘a e fua ‘o e ‘akau ‘o e mo’uí ‘i he taimi ko iá, pehē kuo ‘ikai ke ‘i ai ha mate, pea kuo ta’e’aonga ‘a e folofolá, ‘o lau ai ‘a e ‘Otuá ko ha loi, he na’á ne folofola: ^bKapau te ke kai, kuo pau te ke mate.

24 Pea ‘oku tau vakai ‘oku hoko ‘a e ^amate ki he fa’ahinga ‘o e tangatá, ‘io, ‘a e mate ko ia kuo lau ki ai ‘a ‘Amulekí, ‘a ia ko e mate fakasinó; ka neongo iá na’e tuku ki he ^btangatá ha vaha’ataimi ke ne lava ai ‘o fakatomala; ko ia na’e hoko ai ‘a e mo’uí ni ko ha tu’unga ‘ahi’ahi’anga; ko ha taimi ke ^cteuteu ai ke fe’iloaki mo e ‘Otuá; ko ha taimi ke teuteu ki he tu’unga ta’engata ‘a ia kuó ma lau ki aí, ‘a ia ‘e hoko ‘i he hili ‘a e toetu’u ‘o e maté.

25 Ko ‘eni, ka ne ta’e’oua ‘a e ^apalani ‘o e huhu’í, ‘a ia na’e fokotu’u talu mei hono ‘ai ‘a e tu’unga ‘o e māmani, kuo ‘ikai lava ke ‘i ai ha ^btoetu’u ‘o e maté; ka na’e ‘i ai ha palani ‘o e huhu’i na’e fokotu’u, ‘a ia ‘e fakahoko ‘a e toetu’u ‘o e maté, ‘a ia kuo lau ki aí.

26 Pea ko ‘eni vakai, ka ne lava ‘o ‘alu atu ‘a ‘etau ‘uluaki ongo mātu’á ‘o kai ‘a e fua ‘o e ^aakau ‘o e mo’uí, pehē kuó na

20a FFL Mo’ui
Ta’e-fa’a-maté.

21a Sēnesi 3:24;
‘Alamā 42:2;
Mōsese 4:31.
FFL Selupimí.

^b FFL ‘Ītení.
22a FFL Hinga ‘a ‘Ātama
mo ‘Iví.

^b Sēnesi 3:6;
2 Nifai 2:15–19;
Mōsaia 3:26.

^c Mōsaia 16:4–5.

23a ‘Alamā 42:2–9.

^b Sēnesi 2:17.

24a FFL Mate, Fakasinó.

^b 2 Nifai 2:21;
Mōsese 5:8–12.

^c ‘Alamā 34:32–35.

25a FFL Palani ‘o e
Huhu’í.

^b 2 Nifai 2:8;
‘Alamā 7:12; 42:23.

26a Sēnesi 2:9;
1 Nifai 15:36;
‘Alamā 32:40.

mamahi'ia 'o ta'engata, 'o 'ikai ma'u ha tu'unga teuteu'anga; pea ko ia 'e fakata'e'aonga'i ai 'a e 'palani 'o e huhu'í, pea 'e ta'e'aonga 'a e folofola 'a e 'Otuá, 'o ta'elava ai ha me'a.

27 Kae vakai, na'e 'ikai ke pehē; ka na'e "tu'utu'uni ki he fa'ahinga 'o e tangatá kuo pau ke nau mate; pea ka hili ange 'a e maté, ke nau ō mai ki he 'fakamāú, 'a ia ko e fakamaau pē ko ia kuó ma lau ki aí, 'a ia ko e ngata'angá.

28 Pea hili 'a e tu'utu'uni 'e he 'Otuá ke hoko 'a e ngaahi me'á ni ki he tangatá, vakai, na'á ne toki 'afio'i 'oku totonu ke 'ilo 'e he tangatá ki he ngaahi me'a kuó ne tu'utu'uni kiate kinautolú;

29 Ko ia na'á ne fekau ai ha kau "āngelo ke fealea'aki mo kinautolu, pea nau ngaohi 'a e tangatá ke mamata ki hono nāunaú.

30 Pea na'a nau kamata 'o fai atu mei he taimi ko iá ke ui ki hono huafá; ko ia na'e "fefolofolai 'a e 'Otuá mo e tangatá, 'o ne fakahā kiate kinautolu 'a e 'palani 'o e huhu'í, 'a ia kuo teuteu talu mei hono 'ai 'a e 'tu'unga 'o e māmani; pea na'á ne fakahā 'eni kiate kinautolu 'o fakatau ki he'enua tuí mo e

fakatomalá pea mo 'enua ngaahi ngāue mā'oni'oni.

31 Ko ia, na'á ne tuku ha ngaahi "fekau ki he fa'ahinga 'o e tangatá, he kuo nau tomu'a maumau'í 'a e ngaahi 'uluaki fekaú 'i he ngaahi me'a na'e fakamāmani, 'o nau hoko 'o hangē ko e ngaahi 'otua, 'o "ilo'i 'a e lelei mei he kovi, 'o fokotu'u 'a kinautolu 'i ha tu'unga ke 'ngāue, pe fokotu'u 'i ha tu'unga ke ngāue 'o fakatau mo honau lotó mo 'enua fa'itelihá, ke fai kovi, pe failelei—

32 Ko ia na'e tuku ai 'e he 'Otuá ha ngaahi fekau kiate kinautolu, hili 'ene "fakahā kiate kinautolu 'a e palani 'o e huhu'í, ke 'oua na'a nau fai kovi, he ko e tautea ki aí ko ha 'mate 'anga ua, 'a ia ko ha mate ta'engata 'i he ngaahi me'a 'oku kau ki he mā'oni'oni; ko'e'uhi 'e 'ikai ke mafai ha me'a 'e he palani 'o e huhu'í ki he kakai peheé, he 'oku 'ikai te ne ma'u ha mālohi ki he ngaahi ngāue 'o e 'fakamaau totonú, 'o fakatau mo e fungani angalelei 'o e 'Otuá.

33 Ka kuo ui 'e he 'Otuá ki he fa'ahinga 'o e tangatá 'i he huafa 'o hono 'Aló (he ko e palani 'eni 'o e huhu'í na'e fokotu'ú) 'o ne folofola: Kapau te mou fakatomala 'o 'ikai fakafefeka homou

26b 'Alamā 34:8–16;
42:6–28;
Mōsese 6:59–62.

27a Siope 7:1;
Hepelū 9:27;
T&F 42:48.
b FFL Fakamaau
Faka'osí.

29a Molonai 7:25, 31;
T&F 29:42.

30a Mōsese 5:4–5; 6:51.
b FFL Palani 'o e
Huhu'í.

c Mōsaia 18:13;
'Alamā 13:3, 5, 7–8.

31a FFL Fekau 'a e 'Otuá,
Ngaahi.
b Sēnesi 2:16–17;
2 Nifai 2:18–19.
c Sēnesi 3:22–23;

Mōsese 4:11.
d 2 Nifai 2:16.
FFL Tau'atāina ke Filí.

32a Mōsese 5:4–9.

b FFL Mate,
Fakalaumālié.
c Mōsaia 15:27;
'Alamā 34:15–16;
42:15.

lotó, pehē te u 'alo'ofa kiate kimoutolu 'i hoku 'Alo pē Taha na'e Fakatupú;

34 Ko ia, 'ilonga ia 'oku fakatomala pea 'ikai fakafefeka hono lotó, 'e ma'u 'e ia 'a e totonu ki he "alo'ofa 'i hoku 'Alo pē Taha na'e Fakatupú, ki ha ^bfakamolemole 'o 'ene ngaahi angahalá; pea 'e hū 'a e fa'ahingá ni ki hoku 'mālōlō'angá.

35 Pea 'ilonga ia 'e fakafefeka hono lotó mo fai angahalá, vakai 'oku ou fuakava 'i he'eku 'itá 'e 'ikai te ne hū ki hoku mālōlō'angá.

36 Pea ko 'eni, 'e hoku kāinga, vakai 'oku ou pehē kiate kimoutolu, kapau te mou fakafefeka homou lotó, he 'ikai ke mou hū ki he mālōlō'anga 'o e 'Eiki; ko ia 'oku fakahouhau'i ia 'e ho'omou angahalá ke ne fekau hifo ai kiate kimoutolu 'a hono houhau 'o hangē ko ia na'e fai 'i he "uluaki fakatupu houhau, 'io, 'o hangē ko 'ene folofola 'i he fakahouhau fakamuimui pea mo e 'uluaki foki, ki hono ^bfaka'auha ta'engata 'o homou ngaahi laumāli; ko ia, 'oku fakatatau ai ki he'ene folofolá, ki he mate fakamuimui pea mo e 'uluaki foki.

37 Pea ko 'eni, 'e hoku kāinga, ko e me'a 'i he'etau 'ilo'i 'a e ngaahi me'á ni, pea 'oku mo'oni ia, tuku ke tau fakatomala, pea 'oua 'e fakafefeka hotau lotó, ke 'oua na'a tau ^afakatupu houhau ki he 'Eiki ko hotau

'Otuá, ke 'ohifo hono houhau kiate kitautolu 'i he'ene ngaahi fekau hono ua ko 'eni 'a ia kuó ne tuku kiate kitautolú; kae tuku ke tau hū ki he ^bmālōlō'anga 'o e 'Otuá, 'a ia kuo teuteu 'o fakatatau ki he'ene folofolá.

 VAHE 13

'Oku ui ha kau tangata ko e kau taula'eiki lahi koe'uhí ko 'enau fu'u tui lahi mo e ngaahi ngāue lelei—Ko honau fatongiá ke ako'i 'a e ngaahi fekaú—'Oku fakamā'oni-oni'i 'a kinautolu 'i he'enau mā'oni-oni' pea nau hū ki he mālōlō'anga 'o e 'Eiki—Na'e kau 'a Melekisēteki 'iate kinautolú ni—'Oku fakahā 'e he kau 'āngeló 'a e ngaahi ongo-ongo 'o e fiefia 'i he fonuá kotoa—Te nau fakahā mai 'a e hā'ele mai 'a Kalaisi. Ta'u 82 K.M. nai.

PEA 'ikai ia ko ia, 'e hoku kāinga, 'oku ou loto ke fakatokanga'i ange ho'omou fakakaukau ki he taimi 'a ia na'e fai ai 'e he 'Eiki ko e 'Otuá, 'a e ngaahi fekaú ni ki he'ene fānaú; pea ko hoku loto ke mou manatu'i, na'e ^afakanofa 'e he 'Eiki ko e 'Otuá ha kau taula'eiki, 'i hono lakanga toputapú, 'a ia na'e tatau mo e lakanga 'o hono 'Aló, ke nau akonaki 'aki 'a e ngaahi me'á ni ki he kakai.

2 Pea na'e fakanofa 'a e kau taula'eiki ko iá 'o fakatatau ki he ^alakanga 'o hono 'Aló 'i ha

34a FFL 'Alo'ofá.
 b FFL Fakamolemole'i
 'o e Ngaahi Angahalá.
 c FFL Mālōlō.
 36a Sēkope 1:7–8;

'Alamā 42:6, 9, 14.
 b FFL Mala'ia.
 37a 1 Nifai 17:30;
 Sēkope 1:8;
 Hilam. 7:18.

b 'Alamā 13:6–9.
 13 1a 'Ēpa. 2:9, 11.
 2a T&F 107:2–4.

^bfounga 'a ia 'e lava ke 'ilo'i ai 'e he kakaí pe 'e anga-fēfē 'enau sio ki hono 'Aló ke ma'u ha huhu'í.

3 Pea ko e founga 'eni na'e fakanofu ai 'a kinautolú — na'e ^aui mo ^bteuteu'i 'a kinautolu talu mei hono 'ai 'a e tu'unga 'o māmaní, 'o fakatatau ki he ^dtokaima'ananga 'a e 'Otuá, tu'unga 'i he'enau fu'u tui lahi 'aupito mo e ngaahi ngāue lelei; kuo tomu'a tuku kiate kinautolu ke nau ^efili 'a e lelei pe ko e koví; ko ia 'i he'enau fili 'a e lelei, mo ngāue 'aki 'a e fu'u^ftui lahi, kuo ^sui ai 'a kinautolu 'aki ha lakanga toputapu, 'io, 'aki 'a e lakanga toputapu 'a ia na'e teuteu'i, pea fakatatau mo ha huhu'i teuteu mo'ó e kakai peheé.

4 Pea ko ia kuo ^aui 'a kinautolu ki he lakanga toputapú ni tu'unga 'i he'enau tuí, ka ko e ni'ihi kehé kuo nau fie li'aki 'a e Laumālie 'o e 'Otuá 'i he fefeka 'o honau lotó mo e fakapo'uli 'a honau 'atamaí, ka 'o ka ne ta'e-oua 'eni pehē kuo nau ma'u ha ^bfaingamālie lahi 'o hangē ko honau kāingá.

5 'A ia ko e pehē, na'a nau tu'u 'i he kamata'angá 'i he tu'unga ^atatau mo honau kāingá; ko ia na'e teuteu'i 'a e lakanga topu-^atapú ni talu hono 'ai 'a e tu'unga 'o māmaní ma'á e fa'ahinga 'e

'ikai ke nau fakafefeka honau lotó, tu'unga pea founga 'i he fakalelei 'a e 'Alo pē Taha na'e Fakatupú, 'a ia na'e teuteu —

6 Pea 'i he ui pehē 'a kinautolu 'i he lakanga toputapú ni mo fakanofu ki he lakanga fakataula'eiki mā'olunga 'o e lakanga toputapu 'o e 'Otuá, ke akonaki 'aki 'ene ngaahi fekau'í ki he fānau 'a e tangatá, koe'uhi ke nau lava foki 'o hū ki hono ^amālōlō'angá —

7 Ko e lakanga fakataula'eiki mā'olungá ni 'oku fakatatau ia ki he lakanga 'o hono 'Aló, 'a ia ko e lakanga kuo 'i ai talu mei hono 'ai 'a e tu'unga 'o e māmaní; pe ko e pehē, 'oku ^a'ikai hano kamata'anga 'o hono ngaahi 'ahó pe ko hano ngata-^aanga 'o hono ngaahi ta'ú, kuo teuteu'i ia mei he ta'engatá ki he ta'engatá kotoa, 'o fakatatau ki he tokaima'ananga kiate ^bia 'a e ngaahi me'a kotoa pē —

8 Pea na'e ^afakanofu 'a kinautolu 'i he founga ko 'ení — kuo ui 'a kinautolu ki ha lakanga toputapu, pea fakanofu 'i ha ouau toputapu, pea nau to'o kiate kinautolu 'a e lakanga fakataula'eiki mā'olunga 'o e lakanga toputapú, 'a ia ko e lakanga, mo e ouau, pea mo e lakanga fakataula'eiki

2b 'Alamā 13:16.

3a T&F 127:2.

FFL Filí; Tomu'a Fakanofó.

b T&F 138:55-56.

c 'Alamā 12:25, 30.

FFL Mo'ui 'i he Maama Fakalaumālié.

d T&F 38:2.

e FFL Tau'atāina ke Filí.

f FFL Tuí.

g FFL Lakanga Fakataula'eiki; Uí.

4a 'Eta 12:10.

b 1 Nifai 17:32-35.

5a 2 Nifai 26:28.

6a 'Alamā 12:37; 16:17.

FFL Mālōlō.

7a Hepelū 7:3.

b FFL 'Otuá.

8a T&F 84:33-42.

FFL Lakanga

Taula'eiki

Faka-Melekisitēkí.

mā'olunga, 'oku 'ikai hano kamata'anga pe ngata'anga —

9 Ko ia 'oku nau hoko ko e kau "taula'eiki lahi 'o ta'engata, 'i he lakanga 'o e 'Aló, 'a e 'Alo pē Taha na'e Fakatupu 'o e Tamái, 'a ia 'oku 'ikai hano kamata'anga 'o hono ngaahi 'ahó pe ko hano ngata'anga 'o hono ngaahi ta'ú, 'a ia 'oku fonu 'i he ^b'alo'ofa mo e angatonu pea mo e mo'oni. Pea 'oku pehē pē. 'Ēmeni.

10 Ko 'eni, hangē ko 'eku lea ki he lakanga toputapú ni pe ko e "lakanga fakataula'eiki mā'olunga ní, na'e 'i ai ha tokolahi na'e fakanofu 'o nau hoko ko ha kau taula'eiki lahi 'o e 'Otuá; pea na'e tu'unga ia 'i he'enu fu'u tui lahi mo e ^bfakatomalá pea mo 'enu mā'oni'oni 'i he 'ao 'o e 'Otuá, he na'a nau fili ke fakatomala mo fai 'a e mā'oni'oni kae 'ikai mala'ia;

11 Ko ia na'e ui 'a kinautolu ki he lakanga toputapú ni mo "fakamā'oni'oni'i, mo fō honau ^bkofú ke hinehina 'i he ta'ata'a 'o e Lamí.

12 Ko 'eni hili honau "fakamā'oni'oni'i 'e he ^bLaumālie Mā'oni'oni, mo fakahinehina honau ngaahi kofú, 'o nau 'ma'a mo ta'e-hano-'ila 'i he 'ao 'o e 'Otuá, na'e 'ikai te nau lava 'o sio ki ha ^dangahala ka 'i he

'fakalili'a; pea na'e ai ha tokolahi, 'a ia ko ha fu'u tokolahi 'aupito, 'a ia na'e fakama'a mo nau hū ki he mālōlō'anga 'o e 'Eiki ko honau 'Otuá.

13 Pea ko 'eni, 'e hoku kāinga, ko hoku lotó ke mou fakavai-vai'i 'a kimoutolu 'i he 'ao 'o e 'Otuá, pea fakahā 'a e "fua 'oku ngali mo e fakatomalá, koe'uhí ke mou lava foki 'o hū ki he mālōlō'anga ko ia.

14 'Io, fakavaivai'i 'a kimoutolu 'o hangē ko e kakai 'i he ngaahi 'aho 'o "Melekisēteki, 'a ia ko ha taula'eiki lahi foki 'i he lakanga pē ko ia 'a ia kuó u lea ki aí, 'a ia na'á ne ma'u foki 'a e lakanga fakataula'eiki mā'olungá kiate ia ke ta'engata.

15 Pea ko ia ia 'a e Melekisēteki na'e totongi ki ai 'e "Ēpalahame 'a e ngaahi ^bvahehongofulú; 'io, na'a mo 'etau tamai ko 'Ēpalahamé na'á ne totongi 'a e vahe hongofulu 'aki 'a e vahe hongofulu 'e taha 'o e me'a kotoa pē na'á ne ma'ú.

16 Na'e tuku mai foki 'a e ngaahi "ouaú ni 'i he founga ko 'eni, koe'uhí ke lava ai ke sio 'a e kakai ki mu'a ki he 'Alo 'o e 'Otuá, he ko ha ^btaipe ia 'o hono lakangá, pe ko hono lakangá ia, pea 'oku pehe'e koe'uhi ke nau lava 'o sio ki mu'a kiate ia ke

9a FFL Taula'eiki Lahi.
b 2 Nifai 2:6.
FFL 'Alo'ofá.

10a T&F 84:18–22.
b FFL Fakatomala,
Fakatomala'i.

11a Mōsesē 6:59–60.
b 1 Nifai 12:10;
'Alamā 5:21–27;
3 Nifai 27:19–20.

12a Loma 8:1–9.
FFL Fakamā'oni'oni'i.
b FFL Laumālie
Mā'oni'oni.
c FFL Haohaoá.
d Mōsaia 5:2;
'Alamā 19:33.
e LFkt. 8:13;
'Alamā 37:29.
13a Luke 3:8.

14a T&F 84:14.
Lss, Sēnesi 14:25–40.
FFL Melekisēteki.
15a FFL 'Ēpalahame.
b Sēnesi 14:18–20;
Malakai 3:8–10.
FFL Vahehongofulú.
16a FFL Ouaú, Ngaahi.
b FFL Fakataipé.

ma'u ha fakamolemole 'o 'enua angahalá, koe'uhí ke nau lava 'o hū ki he mālōlō'anga 'o e 'Eikí.

17 Ko 'eni ko e Melekisēteki ko 'ení foki ko ha tu'i ia ki he fonua ko Sēlemí; pea na'e faka'au 'o mālohi 'a hono kakaí 'i he fai angahalá mo e anga-fakalielia; 'io, na'a nau hē kotoa pē; pea nau fonu 'i he fa'ahinga fai angahala kotoa pē.

18 Ka kuo ngāue 'aki 'e Melekisēteki 'a e fu'u tui lahi, pea ma'u 'a e lakanga 'o e lakanga fakataula'eiki mā'olungá 'o fakatatau ki he lakanga "toputapu 'o e 'Otuá, peá ne malanga 'aki 'a e fakatomalá ki hono kakaí. Pea vakai, na'a nau fakatomala; pea na'e fokotu'u 'e Melekisēteki 'a e melinó 'i he fonuá 'i hono ngaahi 'aho; ko ia na'e ui ai ia ko e pilinisi 'o e melinó, he ko e tu'i ia 'o Sēlemí; pea na'á ne pule fakaongoongo ki he'ene tamaí.

19 Ko 'eni, na'e 'i ai ha "tokolahi ki mu'a 'iate ia, kae 'uma'ā foki mo ha tokolahi ki mui 'iate ia, ka na'e ^b'ikai ha taha na'e lahi hake; ko ia kuo nau lau 'o lahi ange kiate ia.

20 Ko 'eni 'oku 'ikai 'aonga ke u fakamatala ki he me'á; mahalo kuo fe'unga 'a ia kuó u lea'akí. Vakai, 'oku 'i homou 'ao 'a e ngaahi "folofolá; kapau te mou ^bfaka'uhinga'i kehe ia, 'e hoko ia ko homou faka'auha'anga 'omoutolu.

21 Pea ko 'eni na'e hoko 'o pehē 'i he hili 'a e lea 'aki 'e 'Alamā 'a e ngaahi leá ni kiate kinautolú, na'á ne mafao atu hono nimá kiate kinautolu 'o ne kaila 'i he le'o-lahi 'o pehē: Ko 'eni 'a e taimi ke "fakatomala aí, he 'oku ofi mai 'a e 'aho 'o e fakamo'uí;

22 'Io, pea 'oku fakahā ia 'e he le'o 'o e 'Eikí 'i he "ngutu 'o e kau 'āngeló, ki he pule'anga kotoa pē; 'io, 'oku fakahā ia, koe'uhí ke nau lava 'o ma'u 'a e ongoongo fakafiefia 'o e fiefia lahi; 'io, pea 'okú ne fakaongo atu 'a e ngaahi ongoongo fakafiefia ko iá 'i he lotolotonga 'o hono kakai kotoa pē, 'io, 'o a'u kiate kinautolu kuo fakamovete-vete holo 'i he funga 'o māmaní; ko ia kuo hoko mai ia kiate kitautolu.

23 Pea 'oku fakahā ia kiate kitautolu 'i he lea "mahinongofua, koe'uhi ke mahino kiate kitautolu, koe'uhí ke 'oua na'a tau hē; pea 'oku pehē koe'uhi ko e kau ^b'auhē 'a kitautolu 'i ha fonua ngali fo'ou; ko ia, kuo tau fu'u 'ofeina lahi, he kuo fakahā kiate kitautolu 'a e ongoongo fakafiefia ko 'ení 'i he ngaahi potu kotoa pē 'o 'etau ngoue vainé.

24 He vakai, 'oku fa'a fakahā ia 'e he kau "āngelo ki ha tokolahi 'i hotau fonuá 'i he taimí ni; pea ko hono 'uhinga 'oku fai ai iá ke teuteu'i 'a e loto 'o e fānau

18a FFL Lakanga
Taula'eiki
Faka-Melekisēteki.
19a Hílam. 8:18;
T&F 84:6–16;
107:40–55.
b T&F 107:1–4.

20a FFL Folofolá.
b 2 Pita 3:16;
'Alamā 41:1.
21a FFL Fakatomala,
Fakatomala'i.
22a 'Alamā 10:20.
23a 2 Nifai 25:7–8;

31:3; 32:7;
Sēkope 4:13;
'Eta 12:39.
b Sēkope 7:26.
24a 'Alamā 10:10; 39:19.

'a e tangatá ke tali 'ene folofolá 'i he taimi 'o 'ene hā'ele mai 'i hono nāunaú.

25 Pea ko 'eni 'oku tau tatali pē ke fanongo ki hono fakahā mai kiate kitautilu 'o e ongoongo fakafiefia 'o 'ene hā'ele mai 'e he ngutu 'o e kau 'āngeló; he 'e hoko mai 'a e taimi, ka 'oku 'ikai te tau 'ilo'i hono vavé. 'Amusia ange 'e au ki he 'Otuá ke hoko mai ia 'i hoku 'ahó; kae tuku ke vave ia pe tuai, ka te u fiefia ai pē au.

26 Pea 'e fakahā ia ki ha kau tangata "angatonu mo mā'oni'oni, 'e he ngutu 'o e kau 'āngelo, 'i he taimi 'o 'ene hā'ele mai, koe'uhi ke lava 'o fakamo'oni'i 'a e ngaahi lea 'a 'etau ngaahi tamaí, 'o fakatatau mo e me'a kuo nau lea 'aki 'o kau kiate iá, 'a ia na'e fakatatau ki he laumālie 'o e kikite na'e 'iate kinautolú.

27 Pea ko 'eni, 'e hoku kāinga, 'oku ou "faka'amu 'i hono mo'oni taha 'o hoku lotó, 'io, 'i he fu'u loto-hoha'a lahi 'o a'u ki he mamahi, ke mou fie tokanga ki he'eku ngaahi leá, pea li'aki ho'omou ngaahi angahalá, 'o 'ikai fakatatali 'a e 'aho 'o ho'o-mou fakatomalá;

28 Ka ke mou fakavaivai'i 'a kimoutolu 'i he 'ao 'o e 'Eiki, pea ui ki hono huafa toputapu, pea "le'o mo lotu ma'u ai pē, ke 'oua na'a 'b'ahi'ahi'i 'a kimoutolu 'o lahi ange 'i he me'a 'oku

mou lava 'o kātaki'í, pea tatakai ai 'a kimoutolu 'e he Laumālie Mā'oni'oní, 'o mou hoko 'o loto-fakatōkilalo mo 'angamalū mo anganofu mo fa'a kātaki, pea fonu 'i he 'ofa mo e fa'a kātaki fuoloa kotoa pē;

29 'O "ma'u 'a e tui ki he 'Eikí; 'o ma'u ha 'amanaki lelei te mou ma'u 'a e mo'ui ta'engatá; 'o ma'u 'a e "ofa ki he 'Otuá ma'u ai pē 'i homou lotó, koe'uhi ke hiki hake 'a kimoutolu 'i he 'aho fakamuí pea mou hū ki hono "mālōlō'angá.

30 Pea 'ofa ke tuku 'e he 'Eikí kiate kimoutolu 'a e fakatomalá, koe'uhi ke 'oua na'a mou fakatupu 'a hono houhaú kiate kimoutolu, ke 'oua na'a ha'isia 'a kimoutolu 'aki 'a e ngaahi ha'i 'o "helí, ke 'oua na'a mou mamahi 'i he "mate 'anga uá.

31 Pea na'e toe lea 'aki 'e 'Alamā ha ngaahi lea lahi ange ki he kakai, 'a ia kuo 'ikai tohi 'i he tohi ni.

VAHE 14

'Oku fakahū 'a 'Alamā mo 'Amuleki ki he fale fakapōpulá pea kau'imaee 'a kinaua — Ko hono tutu 'i he afi 'a e kakai tuí mo e ngaahi tohi toputapu — 'Oku tali 'e he 'Eikí 'aki 'a e nāunau 'a e kakai ne mate koe'uhi ko 'enau tuí — 'Oku movete 'a e ngaahi holisi 'o e fale fakapōpulá 'o holo ki

25a 1 Nifai 10:4;
3 Nifai 1:13.

26a 'Āmosi 3:7;
Luke 2:8–11.

27a Mōsaia 28:3.

28a FFL Le'o, Le'ohi;

Lotu.

b 1 Kol. 10:13.

c FFL Angamalū;
Fa'a Kātaki.

29a 'Alamā 7:24.

b T&F 20:31; 76:116.

FFL Manava'ofa.

c T&F 84:24.

30a FFL Helí; Mala'ía.

b FFL Mate,
Fakalaumālié.

lalo—'Oku fakahaofi 'a 'Alamā mo 'Amuleki, pea 'oku tāmāte'i 'a hona kau fakatangá. Ta'u 82–81 k.M. nai.

PEA na'e hoko 'o pehē 'i he hili 'ene faka'osi 'ene lea ki he kakaí na'e tui hanau tokolahi ki he'ene ngaahi leá, 'o nau kamata ke fakatomala, mo fakatotolo 'i he ngaahi ^afolofolá.

2 Ka ko honau tokolahi na'a nau faka'amu ke nau tāmāte'i 'a 'Alamā mo 'Amuleki; he na'a nau 'ita kia 'Alamā, koe'uhi ko e ^amahinongofua 'o 'ene ngaahi lea kia Sisolomé; pea na'a nau pehē foki kuo ^bloi 'a 'Amuleki kiate kinautolu, pea kuó ne lau'ikovi'i 'enau fonó kae 'uma'ā foki honau kau taukapó mo e kau fakamāú.

3 Pea na'a nau 'ita foki kia 'Alamā mo 'Amuleki; pea ko e me'a 'i he'ena fakamo'oni 'o fu'u mahinongofua pehē ki he'enau fai angahalá, na'a nau feinga ai ke tāmāte'i fakafufū 'a kinaua.

4 Ka na'e hoko 'o pehē na'e 'ikai ke nau fai pehē; ka nau puke 'a kinaua 'o ha'i 'aki ha ngaahi afo mālohi, pea nau taki atu 'a kinaua ki he 'ao 'o e tu'i fakamaau lahi 'o e fonuá.

5 Pea na'e 'alu atu 'a e kakaí 'o talatalaaki'i 'a kinaua—'o nau fakamo'oni kuó na lau'ikovi'i 'a e fonó mo 'enau kau taukapó pea mo e kau fakamaau 'o e fonuá, kae 'uma'ā foki mo e kakaí kotoa pē 'oku 'i he fonuá; peá na fakamo'oni foki ko e 'Otuá pē taha, pea te ne fekau'i mai hono

'Aló ki he kakaí, ka 'e 'ikai te ne fakamo'ui 'a kinautolu; pea na'e lahi pehē 'a e ngaahi me'a na'e talatalaaki'i 'aki 'e he kakaí 'a 'Alamā mo 'Amuleki. Pea na'e fai 'eni 'i he 'ao 'o e fakamaau lahi 'o e fonuá.

6 Pea na'e hoko 'o pehē na'e ofo 'a Sisolome 'i he ngaahi lea kuo lea'aki; peá ne 'ilo foki ki he fakapo'uli 'o e fakakaukau kuó ne fakatupu 'i he kakaí 'i he'ene ngaahi lea loí; pea na'e kamata ke ^amamahi'ia 'a hono laumālié 'i he ^b'ilo'i 'ene fai angahala 'a'aná; 'io, na'e kamata ke kápui ia 'e he ngaahi mamahi 'o helí.

7 Pea na'e hoko 'o pehē na'e kamata ke ne kalanga ki he kakaí, 'o pehē: Vakai, kuó u ^ahalai, pea 'oku 'ikai ha angahala 'a e ongo tangatá ni 'i he 'ao 'o e 'Otuá. Pea na'e kamata ke ne taukapo'i 'a kinaua 'o fai atu mei he taimi ko iá; ka na'a nau lau'ikovi ia, 'o pehē ange: Kuo ulusino foki 'iate koe 'a e tēvoló? Pea nau 'a'anau kiate ia, mo ^bkapusi ia ki tu'a meiate kinautolu, pea mo kinautolu kotoa pē foki na'e tui ki he ngaahi lea na'e lea 'aki 'e 'Alamā mo 'Amuleki; pea na'a nau kapusi ki tu'a 'a kinautolu, mo fekau ha kau tangata ke tolongaki 'aki 'a kinautolu ha ngaahi maka.

8 Pea na'a nau tānaki fakataha mai honau ngaahi uaifí mo 'enau fānaú, pea 'ilonga ha taha kuo tui pe kuo akonekina ke tui ki he folofola 'a e 'Otuá na'a nau tu'utu'uni ke lí 'a kinautolu ki he

14 1a 2 Ng. Tu'i 22:8–13.
FFL Folofolá.
2a 'Alamā 12:3–7.

b 'Alamā 10:27.
6a 'Alamā 15:5.
b FFL Konisēnisí.

7a 'Alamā 11:21–37.
b 'Alamā 15:1.

afí; pea na'a nau 'omi foki mo 'enau ngaahi lekooti 'a ia na'e 'i ai 'a e ngaahi folofolá, 'o nau lī ia foki ki he afí, koe'uhi ke vela mo 'auha ia 'i he afí.

9 Pea na'e hoko 'o pehē na'a nau 'ave 'a 'Alamā mo 'Amuleki, mo fata atu 'a kinaua ki he potu 'o e tāmáté, koe'uhi ke na mamata tonu ki hono tāmáté 'i 'o kinautolu na'e faka'auha 'e he afí.

10 Pea 'i he vakai 'e 'Amuleki ki he ngaahi mamahi 'a e kakai fefiné pea mo e fānau 'a ia na'e vela 'i he afí, na'á ne mamahi foki mo ia; 'o ne pehē kia 'Alamā: Te ta lava fēfē ke mamata ki he me'a fakamamáhi ni? Ko ia ta mafao atu hota nimá, pea ngāue 'aki 'a e "mālohi 'o e 'Otuá 'a ia 'oku 'iate kitauá, 'o fakahaofi 'a kinautolu mei he ngaahi ulu 'o e afí.

11 Ka na'e pehē ange 'e 'Alamā kiate ia: 'Oku ta'ofi au 'e he Laumālié ke 'oua na'a mafao atu hoku nimá; he vakai 'oku ma'u 'a kinautolu 'e he 'Eikí kiate ia, 'i he "nāunau; pea 'okú ne tuku ke nau fai 'a e me'á ni, pe fai 'e he kakaí 'a e me'á ni kiate kinautolu, 'o fakatatau mo e fefeka 'o honau lotó, koe'uhi ke totonu 'a e ngaahi ^btautea te ne fai kiate kinautolu 'i hono houhaú; pe 'e tu'u 'a e ^ctoto 'o e kakai ^dta'ehalaiá ko ha fakamo'oni ke talatalaaki'í 'a kinautolu, 'io, pea tangi lahi 'i he talatalaaki'í 'o kinautolu 'i he 'aho fakamuí.

12 Ko 'eni na'e pehē ange 'e

'Amuleki kia 'Alamā: Vakai, mahalo na'a nau tutu mo kitaua foki.

13 Pea pehē ange 'e 'Alamā: Tuku ke fai 'o fakatatau ki he finangalo 'o e 'Eikí. Kae vakai, 'oku te'eki ai ke 'osi 'eta ngāué; ko ia 'e 'ikai ke nau tutu 'a kitaua.

14 Ko 'eni na'e hoko 'o pehē 'i he 'osi 'auha 'a e ngaahi sino 'o kinautolu kuo lī ki he afí, pea mo e ngaahi lekooti foki na'e lī ki ai fakataha mo kinautolú, na'e ha'u 'a e fakamaau lahi 'o e fonuá, 'o tu'u 'i he 'ao 'o 'Alamā mo 'Amulekí lolotonga hono ha'i kinauá; peá ne sipi'í 'aki hono nimá 'a kinaua 'i hona kou'ahé, 'o ne pehē ange kiate kinaua: Hili 'a e me'a kuó mo mamata ki aí, te mo kei malanga ai pē ki he kakaí ni, 'o pehē 'e lī 'a kinautolu ki he "ano 'o e afi mo e maka-vela?

15 Vakai, 'oku hā mai kiate kimoua na'e 'ikai te mo ma'u ha mālohi ke fakahaofi 'a kinautolu kuo lī ki he afí; pea kuo 'ikai foki ke fakahaofi 'a kinautolu 'e he 'Otuá ko e me'a 'i he'enau kau ki ho'omo tuí. Pea na'e toe sipi'í 'a kinaua 'e he fakamāú 'i hona kou'ahé, mo fehu'í ange: Ko e hā ha'amo taukapo 'e fai ma'amoua?

16 Ko 'eni ko e fakamaau 'eni na'e kau ki he kautaha mo e lotu 'a "Nēhoá, 'a ia na'á ne tāmáté 'i 'a Kitioné.

17 Pea na'e hoko 'o pehē na'e 'ikai lea 'aki 'e 'Alamā mo 'Amu-

10a 'Alamā 8:30–31.

11a FFL Nāunau.

b Same 37:8–13;

'Alamā 60:13;

T&F 103:3.

FFL Fakamaau

Totonú.

c FFL Ma'atá.

d Mōsaia 17:10.

14a 'Alamā 12:17.

16a 'Alamā 1:7–15.

leki ha me'a kiate ia; peá ne toe taa'i 'a kinaua, mo tukuange 'a kinaua ki he kau pulé ke fakahū ki he fale fakapōpulá.

18 Pea hili hona fakahū ki he fale fakapōpulá 'o 'aho 'e tolu, na'e ha'u ha kau "taukapo tokolahī mo ha kau fakamaau mo ha kau taula'eiki pea mo ha kau akonaki, 'a ia na'e kau ki he kautaha 'o Nēhoá; pea na'a nau hū mai ki he fale fakapōpulá ke 'a'ahi kiate kinaua, 'o nau fakafehu'i 'a kinaua 'i ha ngaahi fehu'i lahi; kae 'ikai te na tali kiate kinautolu ha me'a.

19 Pea na'e hoko 'o pehē na'e tu'u 'a e fakamāu ki mu'a 'iate kinaua, 'o ne pehē: Ko e hā 'oku 'ikai te mo tali ai 'a e ngaahi lea 'a e kakai ní? 'Ikai 'okú mo 'ilo'i 'oku 'iate au 'a e mālohi ke fekau ke lī 'a kimoua ki he ngaahi ulo 'o e afi? Peá ne fekau kiate kinaua ke lea; ka na'e 'ikai te na tali ki ha me'a 'e taha.

20 Pea na'e hoko 'o pehē na'a nau 'alu, 'o taki taha 'alu 'i hono hala, ka nau toe foki mai 'i he 'apongipongí; pea na'e toe taa'i foki 'a kinaua 'e he fakamāu 'i hona kou'ahé. Pea na'e ō mai foki mo ha tokolahi, 'o taa'i 'a kinaua, 'o pehē: Te mo toe tu'u hake koá 'o fakamāu 'i 'a e kakai ni, pea fakahala 'i 'a 'emau fonó? Kapau 'oku 'iate kimoua ha fu'u mālohi lahi pehē, ko e hā 'oku 'ikai ai te mo "fakahaofi 'a kimouá?

21 Pea na'e lahi 'a e ngaahi me'a pehē na'a nau lea 'aki kiate kinaua, 'o nau fengai'itaki

honau nifó kiate kinaua, mo 'a'anu kiate kinaua, mo pehē: Te mau fēfē 'o ka fakamala'ia 'i 'a kinautolu?

22 Pea mo e ngaahi me'a lahi pehē, 'io, ko e ngaahi fa'ahinga me'a kehekehe pehē kotoa pē na'a nau lea 'aki kiate kinaua; pea na'e pehē 'enau manuki 'i 'a kinaua 'i he ngaahi 'aho lahi. Pea na'a nau ta'ofi meiate kinaua 'a e me'akai koe'uhi ke na fiekaia, pea mo e vai koe'uhi ke na fieinua; pea na'a nau to'o foki meiate kinaua 'a hona kofú ke na tēlefua; pea ko ia na'e ha'i-ha'i 'a kinaua 'aki 'a e ngaahi afo mālohi, mo fakapōpula 'i 'i he fale fakapōpulá.

23 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he hili 'ena mamahi'ia pehē 'i ha ngaahi 'aho lahi, (pea 'i hono hongofulu mā ua 'o e 'ahó mo hono hongofulu 'o e māhiná, 'i he ta'u hono hongofulu 'o e pule 'a e kau fakamāu ki he kakai Nifái) na'e 'alu ai 'a e fakamaau lahi 'o e fonuá ko 'Amonaihā pea mo ha tokolahi 'o 'enau kau akonaki mo 'enau kau taukapó ki he fale fakapōpula kuo ha'i ai 'a 'Alamā mo 'Amuleki 'aki ha ngaahi afó.

24 Pea na'e tu'u ki mu'a 'iate kinaua 'a e fakamaau lahi, 'o ne toe taa'i 'a kinaua, mo pehē ange kiate kinaua: kapau 'oku 'iate kimoua 'a e mālohi 'o e 'Otuá, fakahaofi 'a kimoua mei he ngaahi ha'i ni, pea te mau toki tui 'e faka'auha 'e he 'Eiki 'a e kakai ni 'o fakatatau ki ho'omo ngaahi leá.

25 Pea na'e hoko 'o pehē na'a nau 'alu atu kotoa pē 'o taa'i 'a kinaua, 'o lea 'aki 'a e ngaahi lea pē ko iá, 'io 'o a'u ki he tokotaha fakamuimui; pea hili 'a e lea 'a e tokotaha fakamuimui kiate kinauá, na'e 'ia 'Alamā mo 'Amuleki 'a e "mālohi 'o e 'Otuá, 'o na tu'u hake 'o tu'u 'i hona va'é.

26 Pea kaila 'a 'Alamā, 'o pehē: 'E fēfē hono fuoloa 'o 'ema mamahi 'ia 'i he ngaahi fu'u "fakamamahi lahi ni, 'e 'Eiki? 'E 'Eiki, ke ke tuku mu'a kiate kimaua 'a e mālohi 'o fakatatau ki he'ema tui 'oku tu'unga 'ia Kalaisi, 'io ke fakahaofi 'a kimaua. Pea na'á na motuhi 'a e ngaahi afo kuo ha'i 'aki 'a kinaua; pea 'i he vakai 'e he kakaí ki he me'a ní, na'e kamata ke nau hola, he kuo hoko kiate kinautolu 'a e manavahē ki he faka'auhá.

27 Pea na'e hoko 'o pehē na'e pehē fau hono lahi 'o 'enau ilifiá, na'a nau tō ai ki he kekekelé, 'o 'ikai te nau a'u ki he matapā hū'anga ki tu'a 'o e "fale fakapōpulá; pea na'e ngalulululu lahi 'aupito 'a e kekekelé, pea na'e mafahi ua 'a e ngaahi holisi 'o e fale fakapōpulá, 'o holo ai ki he kekekelé; pea ko e fakamaau lahi mo e kau taukapó mo e kau taula'eikí pea mo e kau akonakí, 'a ia na'e taa'i 'a 'Alamā mo 'Amuleki na'a nau mate 'i he'ene holó.

28 Pea na'e hū mai 'a 'Alamā mo 'Amuleki ki tu'a mei he fale fakapōpulá, pea na'e 'ikai te na lavea; he kuo tuku 'e he 'Eiki kiate kinaua 'a e mālohi, 'o faka-

tatau ki he'ena tui kia Kalaisi. Pea na'á na hū leva ki tu'a mei he fale fakapōpulá; pea na'e "vete ange meiate kinaua 'a hona ngaahi ha'í; pea kuo holo ki he kekekelé 'a e fale fakapōpulá, pea na'e mate ai 'a e kakai kotoa pē na'e 'i loto 'i hono ngaahi holisi, tuku kehe pē 'a 'Alamā mo 'Amuleki; pea na'á na ha'u leva ki he koló.

29 Pea ko 'eni 'i he fanongo 'e he kakaí ki he fu'u longoa'a lahi na'a nau lolofi tokolahi fakataha mai, ke 'ilo ki hono tupu'angá; pea 'i he'enau mamata kia 'Alamā mo 'Amuleki 'okú na hū mai ki tu'a mei he fale fakapōpulá, pea kuo holo hono ngaahi holisi ki he kekekelé, na'e tō kiate kinautolu 'a e fu'u ilifia lahi, 'o nau hola mei he 'ao 'o 'Alamā mo 'Amuleki 'o hangē 'oku hola ha kosi mo hono 'uhiki mei ha ongo laioné; pea na'e pehē 'enau hola mei he 'ao 'o 'Alamā mo 'Amuleki.

VAHE 15

'Oku 'alu 'a 'Alamā mo 'Amuleki ki Saitome pea fokotu'u ai ha siasi—'Oku fakamo'ui 'e 'Alamā 'a Sisolome pea 'okú ne kau ki he Siasi—'Oku fakamo'ui 'e 'Alamā 'a Sisolome, pea 'okú ne kau ki he Siasi. 'Oku papitaiso 'a e tokolahi, pea 'oku tu'umālie 'a e Siasi—'Oku 'alu 'a 'Alamā mo 'Amuleki ki Seilahemala. Ta'u 81 K.M. nai.

PEA na'e hoko 'o pehē na'e fekau

25a 'Alamā 8:31.

26a Sēmisi 5:10–11;
Mōsaia 17:10–20;

T&F 121:7–8.

27a Ngāue 16:26;
'Eta 12:13.

28a Sēkope 4:6;

3 Nifai 28:19–22.

kia 'Alamā mo 'Amuleki ke na 'alu mei he kolo ko i; pea na 'á na 'alu, 'o na 'a'u atu ki he fonua ko Saitomé; pea vakai, na 'á na fetaulaki ai mo e kakai kotoa pē 'a ia kuo nau 'alu mei he fonua ko ^a'Amonaihaá, 'a ia kuo ^b'kapusi ki tu'a mo tolongaki 'aki 'a e maká, ko e me'a 'i he 'enau tui ki he ngaahi lea 'a 'Alamaá.

2 Pea na'a nau fakamatala kiate kinaua 'a e me'a kotoa pē kuo hoko ki honau ngaahi ^auaifí mo e fānaú, pea mo kinautolu foki, pea mo 'enau ma'u 'a e ^bmālohi ke fakahaofi 'a kinautolú.

3 Pea na'e tokoto foki 'a Sisolome 'i Saitome, kuó ne puke 'i ha mofi lahi, 'a ia kuo tupu 'i he ngaahi mamahi lahi 'o 'ene fakakaukaú koe'uhi ko 'ene fai ^aangahalá, he na'á ne mahalo 'oku 'ikai kei mo'ui 'a 'Alamā mo 'Amuleki; pea na'á ne mahalo kuo tāmáte'i 'a kinaua tupunga 'i he'ene angahalá. Pea na'e hanga 'e he fu'u angahala lahí ni, mo 'ene ngaahi angahala lahi kehé, 'o fakamamahí'i 'a 'ene fakakaukaú 'o a'u ki he fu'u mamahi lahi 'aupito, he na'e 'ikai ke 'i ai ha fakahaofi; ko ia na'e kamata ke vela ia 'i he vela kakaha.

4 Ko 'eni, 'i he'ene fanongo 'oku 'i he fonua ko Saitomé 'a 'Alamā mo 'Amulekí, na'e kamata ke to'a 'a hono lotó; pea na'á ne fekau leva ke 'ave ha tala kite kinaua, 'o kole ke na ha'u kiate ia.

5 Pea na'e hoko 'o pehē na'á na

ō leva, 'o talangofua ki he kole kuó ne 'oatu kiate kinauá; peá na hū ki he falé kia Sisolome; pea na'á na 'ilo ia kuó ne tokoto 'i hono mohengá, 'okú ne puke, kuo fu'u vaivai 'aupito 'i ha mofi lahi; pea na'e faingata'a'ia 'aupito foki 'a 'ene fakakaukaú koe'uhi ko 'ene ngaahi angahalá; pea 'i he'ene mamata kiate kinauá na'á ne mafao atu hono nimá, 'o kole kiate kinaua ke na fakamo'ui ia.

6 Pea na'e hoko 'o pehē na'e pehē ange 'e 'Alamā kiate ia, mo puke ia 'i hono nimá: 'Okú ke ^atui koā ki he māfimafi 'o Kalaisi ki he fakamo'uí?

7 Pea na'á ne tali 'o pehē ange: 'Io, 'oku ou tui ki he ngaahi lea kotoa pē kuó ke akonaki'akí.

8 Pea na'e pehē 'e 'Alamā: Kapau 'okú ke tui ki he huhu'i 'a Kalaisi 'e lava 'o ^afakamo'ui koe.

9 Pea pehē 'e ia: 'Io, 'oku ou tui 'o fakatatau ki ho'o ngaahi leá.

10 Pea na'e toki kalanga 'a 'Alamā ki he 'Eikí, 'o pehē: 'E 'Eiki, ko homau 'Otua, ke ke 'alo'ofa mai ki he tangatá ni, pea ^afakamo'ui ia 'o fakatatau ki he'ene tui kia Kalaisi.

11 Pea 'i he lea 'aki 'e 'Alamā 'a e ngaahi lea ní, na'e ^apuna hake 'a Sisolome 'o tu'u 'i hono va'é, 'o kamata ke 'alu; pea na'e fu'u ofo lahi 'a e kakai kotoa pē 'i he fai 'o e me'a ní; pea na'e mafola atu 'a e ongoongo 'o e me'á ni 'i hono kotoa 'o e fonua ko Saitomé.

12 Pea na'e papitaiso 'e 'Alamā

15 1a 'Alamā 16:2–3, 9, 11.
b 'Alamā 14:7.
2a 'Alamā 14:8–14.
b 'Alamā 14:28.

3a 'Alamā 14:6–7.
6a Ma'ake 9:23.
8a FFL Fakamo'ui
Mahakí, Fakamo'ui

Mahakí, Ngaahi.
10a Ma'ake 2:1–12.
11a Ngāue 3:1–11.

'a Sisolome ki he 'Eikí; peá ne kamata 'o fai atu mei he 'aho ko iá ke malanga ki he kakaí.

13 Pea na'e fokotu'u 'e 'Alamā ha siasi 'i he fonua ko Saitomé, mo ne fakanofu ha kau taula'eiki mo ha kau akonaki 'i he fonuá, ke papitaiso ki he 'Eikí 'a kinautolu kotoa pē na'e fie papitaisó.

14 Pea na'e hoko 'o pehē na'a nau fu'u tokolahi; he na'a nau kātoa mai mei he potu kotoa pē 'oku takatakai ki Saitomé, pea na'e papitaiso 'a kinautolu.

15 Ka ko e me'a ki he kakai na'e 'i he fonua ko 'Amonaihaá, na'a nau kei hoko pē ko ha kakai loto-fefeka mo kia-kekeva; pea na'e 'ikai te nau fakatomala mei he'enua ngaahi angahalá, 'o nau pehē ko e mālohi kotoa pē 'o 'Alamā mo 'Amulekí 'oku tupu ia mei he tēvoló; he na'a nau kau ki he kautaha lotu 'o "Nēhoá, 'o 'ikai te nau tui ki he fakatomala mei he'enua ngaahi angahalá.

16 Pea na'e hoko 'o pehē, ko 'Alamā mo 'Amuleki, 'i he "li'aki 'e 'Amuleki 'a 'ene koula, mo e siliva, mo 'ene ngaahi me'a mahu'inga kotoa pē, 'a ia na'e 'i he fonua ko 'Amonaihaá, koe'uhi ko e folofola 'a e 'Otuá, he kuo ^bfakafisinga ia 'e kinautolu na'e nau hoko ko hono ngaahi kaume'á, kae 'uma'ā foki 'ene tamaí mo hono kāingá;

17 Ko ia, 'i he hili 'a e fokotu'u 'e 'Alamā 'a e siasi 'i Saitomé, pea 'i he'ene vakai ki ha fu'u ^atafoki lahi, 'io, 'i he'ene vakai kuo ta-

foki 'a e kakaí mei he hīkisia 'o honau lotó mo 'enua angafaí, 'o nau kamata ke ^bfakavaivai 'i 'a kinautolu 'i he 'ao 'o e 'Otuá, mo nau kamata ke fakataha 'a kinautolu ki honau ngaahi potu tapú ke 'hū ki he 'Otuá 'i he 'ao 'o e 'esi-feilaulaú, 'o nau ^dle'o mo lotu ma'u ai pē ke fakahaofi 'a kinautolu meia Sētane, mo e 'maté, pea mo e faka'auhá—

18 Pea hangē ko 'eku laú, 'i he vakai 'e 'Alamā ki he ngaahi me'á ni kotoa pē, ko ia na'á na 'ave ai 'a 'Amuleki, 'o na ō atu ki he fonua ko Seilahemalá, 'o ne 'ave ia ki hono fale 'o'oná, mo tauhi ia 'i he'ene ngaahi mamá, mo tokoni 'i ia 'i he 'Eikí.

19 Pea na'e 'osi pehē 'a e ta'u hono hongofulu 'o e pule 'a e kau fakamāú ki he kakai 'o Nifái.

VAHE 16

'Oku faka'auha 'e he kau Leimaná 'a e kakai 'o 'Amonaihaá—'Oku taki atu 'e Sōlami 'a e kau Nifái 'o nau ikuna'i 'a e kau Leimaná—'Oku malanga'aki 'e 'Alamā mo 'Amuleki mo ha tokolahi kehe 'a e ongoongo-leleí—'Oku nau akonaki 'o ka hili 'a e toetu'u 'a Kalaisi 'e ha mai ia ki he kau Nifái. Ta'u 81–77 K.M. nai.

PEA na'e hoko 'o pehē 'i hono hongofulu mā taha 'o e ta'u 'o e pule 'a e kau fakamāú ki he kau Nifái, 'i hono nima 'o e 'aho 'o e māhina hono uá, hili ha fu'u melino lahi 'i he fonua ko Seila-

15a 'Alamā 1:2–15.
16a Luke 14:33,
'Alamā 10:4.
b FFL Fakatanga,

Fakatanga'í.
17a 'Alamā 16:21.
b FFL Loto-fakatōkilaló.
c FFL Hū.

d FFL Le'o, Le'ohí; Lotu.
e FFL Mate,
Fakalaumalié.

hemalá, pea kuo ‘ikai ke ‘i ai ha tau pe ko ha fakakikihi ‘i he ta’u ‘e ní’ihi, ‘o fai mai ki he ‘aho hono nima ‘o e māhina hono ua ‘o hono hongofulu mā taha ‘o e ta’ú, na’e ongona ‘i hono kotoa ‘o e fonuá ‘a e kaila ki he tau.

2 He vakai, kuo hū mai ‘a e ngaahi kau tau ‘o e kau Leimaná mei he feitu’u ki he feitu’u maomaonganoá, ki he ngaahi ngata’anga ‘o e fonuá, ‘io ‘o a’u mai ki he kolo ko “Amonaihaá, ‘o nau kamata ke tā ‘a e kakai mo faka’auha ‘a e koló.

3 Pea ko ‘eni na’e hoko ‘o pehē, ‘i he te’eki ai lava ‘e he kau Nifai ‘o tñaki ha kau tau tokolahi fe’unga ke teke’i ‘a kinautolu mei he fonuá, kuo nau “faka’auha ‘a e kakai na’e ‘i he kolo ko ‘Amonaihaá, pea mo ha ní’ihi foki ‘i he ngaahi ngata’anga fonua ‘o Noá, mo nau ‘ave pōpula ‘a e ní’ihi kehe ki he feitu’u maomaonganoá.

4 Pea na’e hoko ‘o pehē na’e faka’amu ‘e he kau Nifai ke fakahaofi ‘a kinautolu kuo ‘ave pōpula ki he feitu’u maomaonganoá.

5 Ko ia, ko ia ia kuo fakanofu ko e ‘eikitau ki he tau ‘o e kau Nifai, (pea ko hono hingoá ko Sōlami, pea na’e toko ua hono ongo fohá, ko Lihai mo ‘Eiha)— ‘i he ‘ilo’i ‘e Sōlami foki mo hono ongo fohá, ko e taula’eiki lahi ‘a ‘Alamā ki he siasí, pea ‘i he’enua fanongo kuo ‘iate ia ‘a e laumālie ‘o e kikitē, ko ia na’a nau ‘alu atu ai kiate ia, ‘o nau fehu’i ke ‘ilo meiate ia pe ‘oku

finangalo ‘a e ‘Eiki ke nau ō ki he feitu’u maomaonganoá ‘o kumi ki honau kāinga, ‘a ia kuo ‘ave pōpula ‘e he kau Leimaná.

6 Pea na’e hoko ‘o pehē na’e “fehu’i ‘e ‘Alamā ki he ‘Eiki ‘i he me’á ni. Pea na’e foki mai ‘a ‘Alamā ‘o ne pehē ange kiate kinautolu: Vakai, ‘e a’a ‘a e kau Leimaná ‘i he vaitafe ko Saitoné ‘i he feitu’u maomaonganoa ki he tongá, ‘o mama’o atu ki tu’a mei he ngata’anga ‘o e fonua ko Manatai. Pea vakai te mou fetaulaki ai mo kinautolu, ‘i he fakahahake ‘o e vaitafe ko Saitoné, pea ‘e tuku kiate kimoutolu ‘i ai ‘e he ‘Eiki ‘a homou kāinga kuo ‘ave pōpula ‘e he kau Leimaná.

7 Pea na’e hoko ‘o pehē na’e a’a atu ‘a Sōlami mo hono ongo fohá ‘i he vaitafe ko Saitoné mo ‘enua ngaahi kau taú, ‘o nau laka mama’o atu ki tu’a mei he ngata’anga ‘o e fonua ko Manatai ki he feitu’u maomaonganoa ‘i he tongá, ‘a ia na’e tu’u ‘i he tafa’aki fakahahake ‘o e vaitafe ko Saitoné.

8 Pea na’a nau fetaulaki ai mo e kau tau ‘a e kau Leimaná, pea na’e fakamovetevete’i mo tuli ‘a e kau Leimaná ki he loto feitu’u maomaonganoá; pea na’a nau ma’u honau kāinga kuo ‘ave pōpula ‘e he kau Leimaná, pea kuo ‘ikai tāmata’i ha toko taha ‘o kinautolu kuo ‘ave pōpula. Pea na’e ‘omai ‘a kinautolu ‘e honau kāingá ke ma’u honau ngaahi potu fonua ‘onautolu.

9 Pea na’e ‘osi pehē hono

hongofulu mā taha 'o e ta'u 'o e kau fakamāu, pea kuo teke'i 'a e kau Leimanā mei he fonuá, pea kuo "faka'auha 'a e kakai 'o 'Amonaihaá; 'io, kuo ^bfaka'auha 'a e kakai mo'ui kātoa 'o e kau 'Amonaihaá, kae 'uma'ā foki honau fu'u koló, 'a ia na'a nau pehē 'oku 'ikai lava 'e he 'Otuá 'o faka'auha, ko e me'a 'i hono fu'u lahi.

10 Kae vakai, na'e fakalala ia 'i he 'aho pē 'e "taha; pea na'e haehae 'a e ngaahi 'anga'angá 'e he fanga kulī pea mo e fanga manu fekai 'o e feitu'u maomaonganoá.

11 Ka neongo iá, na'e hili ha ngaahi 'aho lahi na'e fokotu'u-tu'u honau ngaahi 'anga'angá 'i he funga 'o e fonuá, pea na'e tanu 'aki ha kelekele si'i pē. Pea ko 'eni na'e pehē fau hono hulu 'o hono namukuú ko ia na'e lau ta'u lahi 'a e 'ikai ke fa'a 'alu 'a e kakai ki he fonua ko 'Amonaihaá 'o nofo ai. Pea na'e fakahingoa ia ko e 'Auha'anga 'o e kau Nēhoá; he na'a nau kau ki he kautaha 'o "Nēhoá, 'a ia na'e tāmata'e; pea na'a lala ai pē honau ngaahi potu fonuá.

12 Pea na'e 'ikai toe ha'u 'a e kau Leimanā ke tau'i 'a e kau Nifai 'o a'u mai ki hono hongofulu mā fā 'o e ta'u 'o e pule 'a e kau fakamāu ki he kau Nifai. Pea ko ia na'e ta'u 'e tolu 'a e 'i he kau Nifai ma'u ai pē 'a e melinó 'i hono kotoa 'o e fonuá.

13 Pea na'e 'alu atu 'a 'Alamā mo 'Amuleki 'o malanga 'aki 'a e fakatomalá ki he kakai 'i honau ngaahi "temipalé, pea 'i honau ngaahi potu tapú, pea 'i honau ngaahi ^bfale lotú foki, 'a ia kuo langa 'o fakatatau ki he ākenga 'o e kau Siú.

14 Pea 'ilonga 'a kinautolu na'e fie fanongo ki he'ena ngaahi leá, na'á na fakahā ki ai 'a e folofola 'a e 'Otuá, ta'e 'i ai ha "filifilimānako, ma'u pē.

15 Pea na'e pehē 'a e 'alu atu 'a 'Alamā mo 'Amuleki, kae 'uma'ā foki ha tokolahi kehe kuo fili ki he ngāue, ke malanga 'aki 'a e folofolá 'i he tukui feitu'u kotoa pē 'o e fonuá. Pea na'e mafola hono fokotu'u 'o e siasí 'i hono kotoa 'o e fonuá, 'i he ngaahi potu takatakai kotoa pē, 'i he kakai kotoa 'o e kau Nifai.

16 Pea na'e "ikai ke 'i ai ha tu'unga ta'etau 'iate kinautolu; na'e lilingi hifo 'e he 'Eikí 'a hono Laumālié ki hono kotoa 'o e funga fonuá ke teuteu'i 'a e fakakaukau 'a e fānau 'a e tangatá, pe ke teuteu'i honau ^blotó ke tali 'a e folofola 'a ia 'e akonaki 'aki kite kinautolu 'i he taimi 'o 'ene hā'ele maí—

17 Koe'uhi ke 'oua na'a nau fakafefeka honau lotó ki he folofolá, ke 'oua na'a nau ta'etui, 'o fai atu 'o a'u ki he faka'auhá, ka ke nau tali 'a e folofolá 'i he fiefia, pea hangē ha "va'a 'oku fakahoko ki he ^bvaine mo'oní,

9a 'Alamā 8:16; 9:18–24;
Molom. 6:15–22.
b 'Alamā 25:1–2.
10a 'Alamā 9:4.
11a 'Alamā 1:15; 24:28–30.

13a 2 Nifai 5:16.
b 'Alamā 21:4–6, 20.
14a 'Alamā 1:30.
16a Mōsaia 18:19–29;
4 Nifai 1:3.

b FFL Loto-mafesifesi.
17a Sēkope 5:24.
b FFL Ngoue Vaine 'a e
'Eikí.

koe'uhi ke nau lava 'o hū ki he 'mālōlō'anga 'o e 'Eiki ko honau 'Otuá.

18 Pea ko 'eni ko e kau "taula-'eiki na'e 'alu atu 'i he lolotonga 'o e kakai na'a nau malanga 'aki foki 'a hono kovi 'o e loí, mo e ngaahi ^bkākaá, mo e ngaahi 'meheká, mo e ngaahi vākoví, mo e fakafāsifasí, mo e ngaahi lea koví, mo e kaiha'á, fa'ao me'á, veté, mo e fakapoó, mo e tonó, pea mo e fa'ahinga 'o e anga-ta'ema'a kotoa pē, 'o nau kalanga 'oku 'ikai totonu ke nau fai 'a e ngaahi me'á ni—

19 'O nau fakahā 'a e ngaahi me'a kuo pau ke vave 'ene hoko; 'io, na'a nau fakahā 'a e "hā'ele mai 'a e 'Alo 'o e 'Otuá, mo 'ene ngaahi faingata'a'ia mo 'ene pekiá, kae 'uma'ā foki mo e toetu'u 'o e maté.

20 Pea na'e fehu'i 'e he kakai tokolahi ki he potu 'e hā'ele mai ki ai 'a e 'Alo 'o e 'Otuá; pea na'e ako kiate kinautolu te ne "hā mai kiate kinautolu 'i he ^bhili 'ene toetu'ú; pea na'e fanongo 'a e kakai ki he me'á ni 'i he fiefia mo e nēkeneka lahi.

21 Pea ko 'eni 'i he hili hono fokotu'u 'o e siasí 'i he fonuá kotoa—kuo "ikuna'i 'a e tēvoló, pea kuo malanga 'aki 'a e folofola 'a e 'Otuá 'i hono haohaoá 'i he fonuá kotoa, pea na'e lilingi hifo 'e he 'Eiki 'a 'ene ngaahi tāpuakí ki he kakai—na'e 'osi pehē hono hongofulu

mā fā 'o e ta'u 'o e pule 'a e kau fakamāú ki he kakai 'o Nifai.

Ko ha fakamatala ki he ngaahi foha 'o Mōsaiá, 'a ia na'a nau fakafisinga 'a 'enau ngaahi totonu ke hoko ko e tu'í koe'uhi ke nau malanga 'aki 'a e folofola 'a e 'Otuá, pea nau 'alu atu ki he fonua ko Nifai ke malanga ki he kau Leimaná; ko 'enau ngaahi mamahí pea mo honau fakahaofi—'o fakatatau ki he lekooti 'a 'Alamaá.

'Oku kau ki ai 'a e vahe 17 'o a'u ki he ngata'anga 'o e vahe 27.

VAHE 17

'Oku ma'u 'e he ngaahi foha 'o Mōsaiá 'a e laumālie 'o e kikitē mo e ma'u fakahaá—'Oku nau 'alu atu 'i honau taki taha hala ke malanga 'aki 'a e ongoongolelei ki he kau Leimaná—'Oku 'alu 'a 'Āmoni ki he fonua ko 'Isimeli 'o ne hoko ai ko ha tamaio'eiki 'a e Tu'i ko Lamōnai—'Oku fakahaofi 'e 'Āmoni 'a e ngaahi takanga monumanu iiki 'a e tu'í peá ne tāmata'i hono ngaahi fili 'i he vai ko Sēpusí. Veesi 1–3, ta'u 77 K.M. nai; veesi 4, ta'u 91–77 K.M. nai; mo e veesi 5–39, ta'u 91 K.M. nai.

PEA ko 'eni, na'e hoko 'o pehē 'i he lolotonga fononga atu 'a 'Alamā mei he fonua ko Kitioné ki he feitu'u fakatongá, ki he feitu'u 'o e fonua ko Manataí, 'iloange,

17c 'Alamā 12:37;
13:10–13.

18a 'Alamā 15:13.
^b FFL Kākā, Kākaa'i.
^c FFL Meheká.

19a FFL Sisū Kalaisi—
Ngaahi kikite kau ki hono 'alo'i mai mo e pekia 'a Sisū Kalaisi.
20a 2 Nifai 26:9;

3 Nifai 11:7–14.
^b 1 Nifai 12:4–6.
21a 'Alamā 15:17.

na'á ne 'ohovale, 'i he'ene "fetaulaki mo e ngaahi ^bfoha 'o Mōsaiá 'oku nau fononga ki he fonua ko Seilahemalá.

2 Ko 'eni na'e 'ia 'Alamā 'a e ngaahi fohá ni 'o Mōsaiá 'i he taimi na'e "uluaki hā mai 'a e 'āngelo kiate iá; ko ia na'e fu'u fiefia lahi ai 'a 'Alamā ke mamata ki hono kāingá; pea ko e me'a na'e fakalahi ai 'o lahi ange ki he'ene fiefiá ko 'enau kei tui mo kaungā-ngāue ma'á e 'Eikí; 'io, pea kuo nau tupulaki 'o mālohi 'i he 'ilo'i 'o e mo'oní; he ko e kau tangata fa'a fakakaukau lelei 'a kinautolu pea kuo nau ^bfakatotolo faivelenga 'i he ngaahi folofolá, koe'uhi ke nau 'ilo'i 'a e folofola 'a e 'Otuá.

3 Ka 'oku 'ikai ko ia pē; ka kuo nau fa'a lotu, mo "aukai lahi; ko ia na'a nau ma'u 'a e mālohi 'o e kikité, pea mo e laumālie 'o e fakahaá, pea 'o ka nau ka ^bakonaki 'oku nau akonaki 'i he mālohi mo e mafai mei he 'Otuá.

4 Pea kuo nau akonaki 'aki 'a e folofola 'a e 'Otuá 'i he ta'u 'e hongofulu mā fā 'i he lotolotonga 'o e kau Leimaná, pea kuo fu'u "ola 'enau ngāué 'i hono ^b'omai ha tokolahi ki he 'ilo'i 'o e mo'oní; 'io, na'e fakatafoki mai 'i he mālohi 'o 'enau ngaahi leá 'a e tokolahi ki he 'esi-feilaulau 'a e 'Otuá, ke lotu kiate ia mo 'vete 'enau angahalá 'i hono 'aó.

5 Pea ko e anga 'eni 'o e ngaahi me'a na'e hoko kiate kinautolu

'i he'enu nau ngaahi fefononga'akí, he na'a nau fepaki mo e ngaahi faingata'a lahi; na'a nau kātaki'i ha ngaahi me'a lahi, 'i honau sinó mo e 'atamai fakatou'osi, 'o hangē ko e fiekaiá, fieinuá mo e ongosiá, pea mo e "feinga lahi foki 'i he laumālie.

6 Pea ko 'enau ngaahi fefononga'akí 'eni: Hili 'enau "alu atu mei he'enu tamai, ko Mōsaiá, 'i he 'uluaki ta'u 'o e kau fakamāu; pea 'i he hili 'enau ^bfakafisinga 'a e pule 'a ia na'e fie tuku kiate kinautolu 'e he'enu tamai, pea ko e fakakaukau foki mo ia 'a e kakaí;

7 Ka neongo iá na'a nau 'alu mei he fonua ko Seilahemalá, 'o nau 'ave 'enau ngaahi heletaá, mo 'enau ngaahi taó, mo 'enau ngaahi kaufaná, mo 'enau ngaahi ngahaú, pea mo 'enau ngaahi maka-taá; pea na'a nau fai 'eni koe'uhi ke nau lava 'o ma'u ha me'akai ma'anautolu lolotonga 'enau 'i he feitu'u maomaonganoá.

8 Pea ko ia na'a nau 'alu atu ki he feitu'u maomaonganoá mo e kakai kehe kuo nau fili, ke nau ō atu ki he fonua ko Nifaiá, ke malanga 'aki 'a e folofola 'a e 'Otuá ki he kau Leimaná.

9 Pea na'e hoko 'o pehē na'a nau fononga 'i ha ngaahi 'aho lahi 'i he feitu'u maomaonganoá, pea na'a nau 'aukai mo ^alotu lahi ke tuku mai 'e he 'Eikí kiate kinautolu ha tufakanga 'o hono Lau-

17 1a 'Alamā 27:16.

b Mōsaia 27:34.

2a Mōsaia 27:11-17.

b FFL Folofolá.

3a FFL Lotú; 'Aukai.

b FFL Ako'i—Faiako

'aki 'a e Laumālié.

4a 'Alamā 29:14.

b FFL Ngāue
Fakafaifekau.

c FFL Vete 'a e
Angahalá.

5a 'Alamā 8:10.

6a Mōsaia 28:1, 5-9.

b Mōsaia 29:3.

9a 'Alamā 25:17.

FFL Lotú.

mālié ke 'alu mo kinautolu, mo nofo mo kinautolu, koe'uhi ke nau lava 'o hoko ko ha ^bme'angāue 'i he to'ukupu 'o e 'Otuá ke fakatafoki, 'o kapau 'e ala lava, 'a honau kāinga, ko e kau Leimaná, ki he 'ilo'i 'o e mo'oni, mo e 'ilo'i 'o hono kovi 'o e ngaahi 'talatukufakaholo 'a 'enau ngaahi tamaí, 'a ia 'oku 'ikai totonú.

10 Pea na'e hoko 'o pehē na'e "a'ahi 'a e 'Eikí kiate kinautolu 'aki 'a hono ^bLaumālié, mo folofola ange kiate kinautolu: Mou 'fiemālié. Pea na'e fakafiemālié 'i 'a kinautolu.

11 Pea na'e folofola 'a e 'Eiki kiate kinautolu foki: 'Alu atu ki he kau Leimana, ko homou kāingá, 'o malanga 'aki 'eku leá; ka ke mou "fa'a kātaki 'i he kātaki fuoloa mo e ngaahi mamahí, koe'uhi ke mou fakahā atu ha ngaahi sipinga lelei kiate kinautolu 'iate au, pea te u ngaohi 'a kimoutolu ko ha me'angāue 'i hoku nimá 'a ia 'e fakamo'ui ai ha kakai tokolahi.

12 Pea na'e hoko 'o pehē na'e faka'au 'o to'a 'a e loto 'o e ngaahi foha 'o Mōsaiá, kae 'uma'ā foki kinautolu na'e 'iate kinautolú, ke nau ō atu ki he kau Leimaná 'o fakahā kiate kinautolu 'a e folofola 'a e 'Otuá.

13 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he'e-nau a'u ki he ngaahi ngata'anga 'o e fonua 'o e kau Leimaná, na'a nau "māvae leva 'o taki taha 'alu 'i hono hala 'o'ona, 'o nau falala

ki he 'Eikí ke nau toe fe'iloaki 'i he hili 'enau ^butu-ta'ú; he na'a nau 'amanaki 'e ma'u ha fua lahi 'i he ngāue kuo nau kamata hono fai.

14 Pea ko e mo'oni na'e lahi 'aupito ia, he kuo nau kamata hono malanga 'aki 'o e folofola 'a e 'Otuá ki ha kakai "anga-kaivao mo loto-fefeka mo anga-fita'a; ko ha kakai na'e manako 'i he fakapoongi 'o e kau Nifai, pea mo e kaiha'a mo e vete 'o 'enau koloá; pea kuo holi lahi honau lotó ke ma'u 'a e ngaahi koloá, pe ki he koulá mo e silivá, pea mo e ngaahi maka mahu'ingá; ka na'a nau feinga ke ma'u 'a e ngaahi me'á ni 'i he fakapō mo e vete koloa, ke 'oua na'a nau ngāue 'aki honau nimá ke ma'u ia.

15 Ko ia ko ha kakai fakapiko-piko 'aupito 'a kinautolu, 'a ia na'e hū hanau tokolahi ki he ngaahi tamapua, pea kuo tō kiate kinautolu 'a e "fakamala'ia 'a e 'Otuá ko e me'a 'i he ngaahi ^btalatukufakaholo 'a 'enau ngaahi tamaí; ka na'e kei fakahā 'a e ngaahi tala'ofa 'a e 'Eikí kiate kinautolu 'o kapau te nau fakatomala.

16 Ko ia, ko e "uhinga 'eni na'e fakakaukau ai 'a e ngaahi foha 'o Mōsaiá ke nau fai 'a e ngāué, koe'uhí ke nau lava nai 'o fakatafoki 'a kinautolu ki he fakatomalá; koe'uhi ke nau lava nai 'o fakatafoki 'a kinautolu ki he 'ilo'i 'a e palani 'o e huhu'i.

9b Mōsaia 23:10;

'Alamā 26:3.

c 'Alamā 3:10–12.

10a T&F 5:16.

b FFL Laumālie

Mā'oni'oni.

c 'Alamā 26:27.

11a 'Alamā 20:29.

FFL Fa'a Kātaki.

13a 'Alamā 21:1.

b Mātiu 9:37.

14a Mōsaia 10:12.

15a 'Alamā 3:6–19;

3 Nifai 2:15–16.

b 'Alamā 9:16–24; 18:5.

16a Mōsaia 28:1–3.

17 Ko ia na‘a nau taki taha ‘alu ‘iate kinautolu, ‘o ‘alu atu ‘i honau lotolotonga, ‘o tautau toko taha ‘a e tangata taki taha, ‘o fakatatau ki he folofola mo e mālohi ‘o e ‘Otuá ‘a ia kuo tuku kiate iá.

18 Ko ‘eni ko ‘Āmoni foki na‘e taki ‘iate kinautolú, kae kehe na‘á ne tauhi kiate kinautolu, pea na‘á ne ‘alu meiate kinautolu, ‘i he hili ‘ene “tāpuaki‘i ‘a kinautolu ‘o fakatatau ki honau ngaahi lakanga taki taha, hili ‘ene fakahā kiate kinautolu ‘a e folofola ‘a e ‘Otuá, pe tāpuaki‘i ‘a kinautolu ‘i he te‘eki ke ne ‘alú; pea ko ia na‘a nau taki taha fai ‘enau ngaahi fononga ‘i he fonuá kotoa.

19 Pea na‘e ‘alu ‘a ‘Āmoni ki he fonua ko ‘Isimelí, he kuo tauhingoa ‘a e fonuá ki he hingoa ‘o e ngaahi foha ‘o “Isimelí, ‘a ia na‘e hoko foki ko e kau Leimana.

20 Pea ‘i he hū atu ‘a ‘Āmoni ki he fonua ko ‘Isimelí, na‘e puke ia ‘o ha‘i ia ‘e he kau Leimaná, ‘o hangē ko honau angá ke fa‘a ha‘i ‘a e kau Nīfai kotoa pē na‘e tō ki honau nimá, pea fata atu ‘a kinautolu ki he ‘ao ‘o e tu‘í; pea ko ia na‘e tuku ki he fa‘itelihā ‘a e tu‘í ke tāmata‘i ‘a kinautolu, pe tauhi ‘a kinautolu ‘i he pōpula, pe ke lī ‘a kinautolu ki he fale fakapōpulá, pe ke kapusi ‘a kinautolu ki tu‘a mei hono fonuá, ‘o fakatatau ki hono lotó mo ‘ene fa‘itelihā.

21 Pea ko ia na‘e fata atu ‘a ‘Āmoni ki he ‘ao ‘o e tu‘í na‘e pule‘i ‘a e fonua ko ‘Isimelí; pea

ko hono huafá ko Lamōnai; pea ko e hako ia ‘o ‘Isimeli.

22 Pea na‘e ‘eke ‘e he tu‘i kia ‘Āmoni pe ko ‘ene fie nofo ‘i he fonuá ‘i he kau Leimaná, pe ko hono kakaí.

23 Pea pehē ange ‘e ‘Āmoni kiate ia; ‘Io, ‘oku ou loto ke nofo ‘i he kakaí ni ‘i ha taimi; ‘io, pea mahalo pē ‘o a‘u ki he ‘aho te u mate aí.

24 Pea na‘e hoko ‘o pehē na‘e hōifua lahi ‘aupito ‘a e tu‘i ko Lamōnai kia ‘Āmoni, ‘o ne tu‘utu‘uni ke vete hono ngaahi ha‘i; pea ko hono finangaló ke ma‘u ‘e ‘Āmoni ha taha ‘o hono ngaahi ‘ofefiné ke hoko ko hono uaifi.

25 Ka na‘e pehē ange ‘e ‘Āmoni kiate ia: ‘Ikai, ka te u hoko ko ho‘o tamaio‘eiki. Ko ia na‘e hoko ‘a ‘Āmoni ko ha tamaio‘eiki ki he tu‘i ko Lamōnai. Pea na‘e hoko ‘o pehē na‘e tu‘utu‘uni fakataha ia mo ha kau tamaio‘eiki ‘e ni‘ihi kehe ke nau le‘ohi ‘a e ngaahi takanga monumanu iiki ‘a Lamōnai he ko e founga ia ‘a e kau Leimaná.

26 Pea hili ‘ene ‘i he tauhi ‘o e tu‘í ‘i he ‘aho ‘e tolu, lolotonga ‘ene ‘alu atu fakataha mo e kau tamaio‘eiki Leimaná mo ‘enau ngaahi takanga monumanu ikí ki he potu ‘o e vai, ‘a ia na‘e ui ko e vai ‘o Sēpusí, pea ‘oku fa‘a fakateka ‘e he kau Leimaná kotoa pē ‘a ‘enau ngaahi takanga monumanu ikí ki ai ke nau ma‘u ha vai—

27 Ko ia, ‘i he fakateka atu ‘e ‘Āmoni mo e kau tamaio‘eiki ‘a e tu‘í ‘a ‘enau ngaahi takanga

monumanu ikí ki he potu vai ní, 'ilo ange, na'e tutu'u hake ha ní'ihi 'o e kau Leimaná, 'a ia kuo nau ō mai 'o fakainu 'enau ngaahi takanga monumanu ikí, 'o nau fakamovetevete'i 'a e ngaahi takanga monumanu iiki 'a 'Āmoni mo e kau tamaio'eiki 'a e tu'í, 'o nau fakamovetevete'i 'a kinautolu 'o nau hola ki he potu kotoa pē.

28 Ko 'eni na'e kamata ke lā-unga 'a e kau tamaio'eiki 'a e tu'í, 'o nau pehē: 'E tāmāte'i 'a kitautolu 'e he tu'í, 'o hangē kuó ne fai ki hotau kāingá ko e me'a 'i he fakamovetevete'i 'enau ngaahi takanga monumanu ikí 'i he fai angahala 'a e kau tangata ní. Pea na'e kamata ke nau fu'u tangi lahi 'aupito, 'o nau pehē: Vakai, kuo 'osi fakamovetevete'i 'a 'etau ngaahi takanga monumanu ikí.

29 Pea na'a nau tangí ko e me'a 'i he ilifia na'a tāmāte'i 'a kinautolu. Pea 'i he vakai 'e 'Āmoni ki he me'a ní na'e fonu hono lotó 'i he fiefia; na'á ne pehē, he te u fakahā hoku iví ki hoku kaungā-tamaio'eiki ni, pe ko e ivi 'oku 'iate aú, 'i he fakafoki mai 'a e ngaahi takanga monumanu ikí ni ki he tu'í ke u lava 'o ma'u ai 'a e 'ofa 'anautolú ni, ko hoku kaungā-tamaio'eiki, koe'uhi ke u malava 'o tākiki'i 'a kinautolu ke nau tui ki he'eku ngaahi leá.

30 Pea ko 'eni, ko e ngaahi fakakaukau 'eni 'a 'Āmoní, 'i he'ene mamata ki he ngaahi mamahi 'anautolu na'á ne lau ko hono ngaahi kaume'á.

31 Pea na'e hoko 'o pehē na'á

ne fakahekeheke'i 'a kinautolu 'aki 'ene ngaahi leá, 'o pehē: 'E hoku kāinga, mou fiefia, pea ke tau ō atu 'o kumi 'a e ngaahi takanga monumanu ikí, pea te tau tākiki fakataha 'a kinautolu, pea toe 'omi ki he potu vai; pea te tau malu'i pehē 'a e ngaahi takanga monumanu ikí ma'á e tu'í, pea 'e 'ikai te ne tāmāte'i 'a kitautolu.

32 Pea na'e hoko 'o pehē na'a nau ō 'o kumi ki he ngaahi takanga monumanu ikí, pea na'a nau muimui 'ia 'Āmoni, 'o nau 'oho vave atu 'o mu'omu'a 'i he ngaahi takanga monumanu iiki 'a e tu'í 'o ta'ofi mai 'a kinautolu, 'o nau toe tākiki fakataha mai 'a e ngaahi takanga monumanu ikí ki he potu vai.

33 Pea na'e toe tu'u mai 'a e kau tangata pē ko iá ke fakamovetevete'i 'enau ngaahi takanga monumanu ikí; ka na'e pehē 'e 'Āmoni ki hono ngaahi kaume'á: Kāpui 'a e ngaahi takanga monumanu ikí 'o takatakai ke 'oua te nau hola; pea te u 'alu 'o tau mo e kau tangatá ni 'oku nau fakamovetevete'i 'etau ngaahi takanga monumanu ikí.

34 Ko ia, na'a nau fai 'o hangē kuo fekau kiate kinautolu 'e 'Āmoní, pea na'á ne 'alu atu 'o tu'u ke tau mo kinautolu na'e tu'u 'i he ve'e vai 'o Sēpusí; pea na'a nau tokolahi.

35 Ko ia, na'e 'ikai te nau manavahē kia 'Āmoni, he na'a nau 'amanaki 'e lava 'e hanau toko taha pē 'o tāmāte'i ia 'o fakatatau ki he'enu fa'itelihá, koe'uhi na'e 'ikai ke nau 'ilo'i kuo tala'ofa 'e he 'Eiki kia Mōsaia te ne

“fakahaofi hono ngaahi fohá mei honau mālohi; pea na'e 'ikai foki te nau 'ilo'i ha me'a 'o kau ki he 'Eiki; ko ia na'a nau manako ki he faka'auha 'o honau kāingá; pea ko e 'uhinga 'eni na'a nau tu'u ai ke fakamovetevete'i 'a e ngaahi takanga monumanu iiki 'a e tu'i.

36 Ka na'e tu'u atu ki mu'a 'a "Āmoni 'o ne kamata ke lisingaki 'aki 'ene maka-taá ha ngaahi maka kiate kinautolu; 'io, na'á ne lī 'a e ngaahi maká 'aki 'a e fu'u mālohi lahi faka'ulia kiate kinautolu; pea ko ia na'á ne tāmāte'i ai hanau ^bni'ihi 'o nau kamata ai ke ofo 'i hono mālohi; ka neongo iá na'a nau 'ita ko e me'a 'i he tō honau ngaahi kāingá, pea na'e faka-papau honau lotó kuo pau ke ne mate; ko ia ko e me'a 'i he'enu vakai 'oku 'ikai te nau 'lava ke 'ai 'enau ngaahi maká ke tau 'iate iá, na'a nau ha'u ai mo e ngaahi 'akau tā ke tāmāte'i ia.

37 Kae vakai, ko e tangata kotoa pē na'e hiki hake 'ene va'akaú ke taa'i 'a 'Āmoni, na'á ne tu'usi honau ngaahi nimá 'aki 'ene heletaá; he na'á ne matu'uaki 'enau ngaahi taá 'aki 'ene taa'i honau nimá 'aki 'a e mata 'o 'ene heletaá, pea ko ia na'a nau ofo ai, pea kamata ke hola meiate ia; 'io, na'a nau tokolahi; pea na'á ne fakatupu 'enau holá 'i he mālohi 'o hono nimá.

38 Kuo tō foki 'a e toko ono 'i he maka-tā, kae 'ikai te ne tāmāte'i ha tokotaha 'aki 'ene heletaá, kae ngata pe 'i honau takí; pea

na'á ne tu'usi 'a e nima kotoa pē na'e hiki hake kiate iá, pea na'a nau tokolahi 'aupito.

39 Pea 'i he 'osi 'ene tuli 'a kinautolu 'o mama'o 'aupitó, na'á ne foki mai pea na'a nau faka-inu mo fakafoki 'enau ngaahi takanga monumanu ikí ki he lotóā mohuku 'a e tu'i, pea na'a nau toki 'alu atu ki he tu'i, 'o fetuku 'a e ngaahi nima kuo tu'usi 'aki 'a e heletā 'a 'Āmoni, 'a kinautolu 'a ia na'e feinga ke tāmāte'i iá; pea na'e fetuku ia ki he tu'i ko ha fakamo'oni ki he ngaahi me'a kuo nau faí.

VAHE 18

'Oku mahalo 'a e Tu'i ko Lamōnai ko e Laumālie Lahi 'a 'Āmoni—'Oku ako'i e 'Āmoni 'a e tu'i 'o e Fakatupú, mo e ngaahi ngāue mai 'a e 'Otuá ki he tangatá, mo e huhu'i 'oku makatu'unga 'ia Kalaisí—'Oku tui 'a Lamōnai pea tō ia ki he kelekelé 'o hangē kuo pekiá. Ta'u 90 k.m. nai.

PEA na'e hoko 'o pehē na'e tu'utu'uni 'e he tu'i ko Lamōnai ke tutu'u hake 'a 'ene kau tamaio'eiki 'o fakamo'oni ki he ngaahi me'a kuo nau mamata ki ai 'o kau ki he me'a na'e hokó.

2 Pea hili 'enau fakamo'oni kotoa pē ki he ngaahi me'a kuo nau mamata ki ai, pea kuó ne 'afio'i 'a e tui faivelenga 'a 'Āmoni 'i he malu'i 'ene ngaahi takanga monumanu ikí, kae 'uma'ā foki hono mālohi lahi 'i he tau mo kinautolu na'e feinga ke tāmāte'i iá, na'á ne fu'u ofo

'aupito, 'o ne pehē: Kuo pau ko e tangata 'eni ia 'oku lahi ange ia 'i he tangatā. Vakai, 'ikai koā ko e Laumālie Lahī 'eni 'a ia 'okú ne fekau 'i 'a e ngaahi fu'u tautea lalahi pehē ki he kakaí ni, ko e me'a 'i he'enua ngaahi fakapoó?

3 Pea na'a nau tali ki he tu'í 'o pehē: Kapau ko e Laumālie Lahī ia pe ko e tangata 'oku 'ikai ke mau 'ilo'i; ka ko e me'a 'eni 'oku mau 'ilo'í, 'oku "ikai ke malava ke tāmāte'i ia 'e he ngaahi fili 'o e tu'í; pea 'ikai foki te nau malava 'o fakamovetevete'i 'a e ngaahi takanga monumanu iiki 'a e tu'í 'o ka ne ka 'iate kimautolu, ko e me'a 'i hono poto 'i he ngaahi mahafu taú mo hono fu'u mālohi; ko ia 'oku mau 'ilo'i ai ko ha kaume'a ia ki he tu'í. Pea ko 'eni, 'e tu'í, 'oku 'ikai te mau tui 'oku ma'u 'e ha tangata ha mālohi lahi pehē, he 'oku mau 'ilo 'oku 'ikai lava ke tāmāte'i ia.

4 Pea ko 'eni, 'i he fanongo 'e he tu'í ki he ngaahi lea ní, na'a ne folofola ange kiate kinautolu: 'Oku ou 'ilo'i 'eni ko e Laumālie Lahī ia; pea kuó ne hā'ele hifo 'i he taimí ni ke malu'i ho'omou mo'uí, ke 'oua na'a ku "tāmāte'i 'a kimoutolu 'o hangē ko 'eku fai ki homou ngaahi kāingá. Ko 'eni ko e Laumālie Lahī 'eni 'a ia kuo lea ki ai 'a 'etau ngaahi kuí.

5 Pea ko e talatukufakaholo 'eni 'a Lamōnai, 'a ia kuó ne ma'u mei he'ene tamaí, 'a ia 'oku 'i ai ha "Laumālie Lahī. Neongo na'a nau tui ki ha Laumālie Lahī ka

na'a nau mahalo 'oku totonu 'a e me'a kotoa pē 'oku nau fai; ka neongo iá, na'e kamata ke fu'u ilifia lahi 'aupito 'a Lamōnai, 'i he manavahē telia kuó ne fai hala 'i he tāmāte'i 'o 'ene kau tamaio'eikí;

6 He kuó ne tāmāte'i hanau tokolahi ko e me'a 'i he fakamovetevete 'e honau kāingá 'a 'enua ngaahi takanga monumanu ikí 'i he potu vai; pea koe'uhi kuo fakamovetevete'i 'a 'enua ngaahi takanga monumanu ikí ko ia na'e tāmāte'i ai 'a kinautolu.

7 Ko e anga foki 'o e kau Leimaná ke tu'u 'i he ve'e vai 'o Sēpusí 'o fakamovetevete'i 'a e ngaahi takanga monumanu iiki 'a e kakaí, koe'uhi ke nau lava ai 'o fakateka atu 'a e ngaahi takanga monumanu iiki tokolahi kuo fakamoveteveteá ki honau fonua 'onautolú, he ko e anga ia 'o 'enua ma'u 'i he fakamālohi 'a e koloa vete 'iate kinautolú.

8 Pea na'e hoko 'o pehē na'e 'eke 'e he tu'í ko Lamōnai ki he'ene kau tamaio'eikí 'o pehē: 'Oku 'i fē 'a e tangatā ni 'a ia 'oku 'iate ia ha fu'u mālohi lahi peheé?

9 Pea na'a nau pehē ange kiate ia: Vakai, 'okú ne lolotonga fanganga ho'o fanga hōsí. Ko 'eni, kuo mu'aki fekau 'e he tu'í ki he'ene kau tamaio'eikí 'i he te'eki ai ke nau fakainu 'enua ngaahi takanga monumanu ikí ke nau teuteu 'a 'ene fanga hōsí mo e ngaahi salioté, pea fakafe'ao ia ki he fonua ko Nifái; he kuo tu'utu'uni ke fai ha fu'u

kātoanga ‘i he fonua ko Nifai ‘e he tamai ‘a Lamōnai, ‘a ia na’e tu‘i ki he fonuá kotoa.

10 Pea ‘i he fanongo ‘e he tu‘i ko Lamōnai ‘oku lolotonga teuteu ‘e ‘Āmoni ‘a ‘ene fanga hōsī mo ‘ene ngaahi salioté, na’e ‘āsili ai ‘a ‘ene ‘ohovalé ko e me‘a ‘i he falala‘anga ‘a ‘Āmoní, ‘o ne pehē: Ko e mo‘oni kuo te‘eki ‘i ai ha tamaio‘eiki ‘i he‘eku kau tamaio‘eiki kotoa pē kuo alafalala‘anga pehē ‘o hangē ko e tangatá ni; he ‘okú ne manatu‘i pea fai foki ‘a e ngaahi fekau kotoa pē kuó u fekau ke ne faí.

11 ‘Oku ou ‘ilo‘i pau ai ko e Laumālie Lahí ‘eni, pea ‘oku ou fie kole kiate ia ke ne hā‘ele mai kiate au, ka ‘oku ‘ikai te u lava ‘o kole kiate ia.

12 Pea na’e hoko ‘o pehē ‘i he ‘osi teuteu ‘e ‘Āmoni ‘a e fanga hōsī mo e ngaahi salioté ma‘á e tu‘i mo ‘ene kau tamaio‘eiki, na‘á ne ‘alu atu ki he tu‘í, ‘o ne vakai kuo liliu ‘a e fofonga ‘o e tu‘í; ko ia na‘á ne meimeí tafoki ai mei hono ‘aó.

13 Pea na’e lea ange ha taha ‘o e kau tamaio‘eiki ‘a e tu‘í kiate ia: Lāpana, ‘a ia ko hono ‘uhingá, ko e tu‘i pe māfimafi lahi, he ‘oku nau lau foki ‘oku māfimafi lahi honau ngaahi tu‘í; pea ko ia na‘á ne pehē ange kiate ia: ‘E Lāpana, ko e finangalo ‘o e tu‘í ke ke nofo pē.

14 Ko ia na’e tafoki atu ‘a ‘Āmoni ki he tu‘í, ‘o ne pehē ange kiate ia: Ko e hā ha me‘a ‘okú ke finangalo ke u fai ma‘á u, ‘e tu‘í? Pea na’e ‘ikai ke tali ia

‘e he tu‘í ‘i he feitu‘ula‘ā ‘e taha, ‘o fakatatau ki he‘enau lau feitu‘ula‘aá, he na’e ‘ikai ke ne ‘afio‘i pe ko e hā ha me‘a ke ne folofola ‘aki kiate iá.

15 Pea na’e hoko ‘o pehē na’e toe pehē ange kiate ia ‘e ‘Āmoni: Ko e hā ha me‘a ‘okú ke fie ma‘u meiate aú? Ka na’e ‘ikai ke tali ia ‘e he tu‘í.

16 Pea na’e hoko ‘o pehē na’e fonu ‘a ‘Āmoni ‘i he Laumālie ‘o e ‘Otuá, ko ia na‘á ne ‘ilo‘i ai ‘a e ngaahi “fakakaukau ‘a e tu‘í. Pea na‘á ne pehē ange kiate ia: Ko e me‘a nai ia ‘i ho‘o fanongo ne u malu‘i ho‘o kau tamaio‘eiki mo ho‘o ngaahi takanga monumanu ikí, pea u tāmata‘i ‘a e toko fitu ‘o honau kāingá ‘aki ‘a e maka-tā pea mo e heletā, pea u tu‘usi ‘a e nima ‘o ha ní‘ihi kehe, koe‘uhi ke malu‘i ho‘o ngaahi takanga monumanu ikí pea mo ho‘o kau tamaio‘eiki; vakai, ko e ‘uhinga nai ia ‘okú ke ofo aí?

17 ‘Oku ou pehē kiate koe, ko e hā ‘a e me‘a ‘oku hulu pehē ai ho‘o ofó? Vakai, ko ha tangata pē au, pea ko ho‘o tamaio‘eiki; ko ia, ka ‘ilonga ha me‘a ‘okú ke fie ma‘u ‘a ia ‘oku totonu, te u fai ia.

18 Pea ko ‘eni ‘i he ‘afio ‘e he tu‘í ki he ngaahi lea ní, na‘á ne toe ofo, he na‘á ne ‘afio‘i ‘oku malava ‘e ‘Āmoni ‘o “‘ilo‘i ‘a ‘ene ngaahi fakakaukau; ka neongo ‘ení, na’e fakaava ‘e he tu‘i ko Lamōnai ‘a hono ngutú, ‘o ne folofola kiate ia: Ko hai koe? Ko e Laumālie Lahí koā koe, ‘a ia ‘oku ^b‘afio‘i ‘a e me‘a kotoa pē?

19 Na'e tali 'e 'Āmoni 'o ne pehē ange kiate ia: 'Oku 'ikai.

20 Pea na'e folofola ange 'a e tu'í: 'Okú ke 'ilo'i fēfē 'a e ngaahi fakakaukau 'a hoku lotó? 'Oku ngofua ke ke lea ta'e-manavahē, 'o fakamatala kiate au 'i he ngaahi me'á ni; peá ke fakamatala foki kiate au pe ko e mālohi fē na'á ke tāmata'i ai mo tu'usi 'a e nima 'o hoku kāinga 'a ia na'e fakamovetevete'i 'a 'eku ngaahi takanga monumanu ikí—

21 Pea ko 'eni, kapau te ke fakamatala mai kiate au 'a e ngaahi me'á ni, pea 'ilonga ha me'a 'okú ke fie ma'u te u 'oatu ia ma'au; pea kapau 'e 'aonga, te u malu'i koe 'aki 'eku kau taú; ka 'oku ou 'ilo'i 'okú ke mālohi ange 'iate kinautolu kotoa pē; ka foaki kiate koe 'a ia kotoa pē 'okú ke fie ma'u meiate aú.

22 Ko 'eni, neongo 'a e olopoto 'a 'Āmoní, ka na'e 'ikai 'iate ia ha loto 'oku kovi, ko ia na'á ne pehē ange ai kia Lamōnai: Te ke tokanga mu'a ki he'eku ngaahi leá, 'o kapau te u fakahā kiate koe 'a e mālohi 'oku ou fai ai 'a e ngaahi me'a ní? Pea ko e me'a 'eni 'oku ou fie ma'u meiate koé.

23 Pea na'e folofola ange 'a e tu'í kiate ia, 'o pehē: 'Io, te u tui ki ho'ongaahi lea kotoa pē. pea na'e tauhele'i pehe'i ia ke ne fanongo.

24 Pea na'e kamata ke lea kiate ia 'e 'Āmoni 'i he "loto-to'a, 'o ne pehē kiate ia: 'Okú ke tui koā 'oku 'i ai ha 'Otuá?

25 Pea na'á ne folofola, 'o pehē

ange kiate ia: 'Oku 'ikai te u 'ilo'i hono 'uhinga 'o e me'a ko iá.

26 Pea na'e toki pehē ange 'e 'Āmoni: 'Okú ke tui 'oku 'i ai ha Laumālie Lahi?

27 Pea na'á ne folofola ange: 'Io.

28 Pea na'e pehē ange 'e 'Āmoni: Ko e 'Otuá ia. pea toe pehē ange 'e 'Āmoni kiate ia: 'Okú ke tui koā na'e fakatupu 'e he Laumālie Lahi ko iá, 'a ia ko e 'Otuá, 'a e me'a kotoa pē 'oku 'i he langí pea mo māmaní?

29 Pea na'á ne folofola ange: 'Io, 'oku ou tui na'á ne fakatupu 'a e me'a kotoa pē 'oku 'i māmaní; ka 'oku 'ikai te u 'ilo ki he langí.

30 Pea na'e pehē ange 'e 'Āmoni kiate ia: Ko e langí ko ha potu ia 'oku 'afio ai 'a e 'Otuá pea mo 'ene kau 'āngelo mā'oni'oni kotoa pē.

31 Pea na'e folofola ange 'a e tu'í ko Lamōnai: 'Oku 'i 'olunga ia 'i he māmaní?

32 Pea na'e pehē ange 'e 'Āmoni: 'Io, pea 'okú ne 'afio hifo ki he fānau kotoa pē 'a e tangatá; pea 'okú ne 'afio'i 'a e ngaahi "fakakaukau mo e ngaahi holi kotoa pē 'o e lotó; he na'e fakatupu 'e hono to'ukupu 'a e me'a kotoa pē talu mei he kamata'angá.

33 Pea na'e folofola ange 'e he tu'í ko Lamōnai: 'Oku ou tui ki he ngaahi me'á ni kotoa 'a ia kuó ke lea'akí. Ko e fekau'i mai koe mei he 'Otuá?

34 Na'e pehē ange 'e 'Āmoni kiate ia: Ko ha tangata au; pea na'e ngaohi 'a e "tangatá 'i he kamata'angá 'i he tatau 'o e 'Otuá, pea kuo uiui'i au 'e hono

Laumālie Mā’oni’oni ke ^bakonaki ‘aki ‘a e ngaahi me’á ni ki he kakaí ni, koe’uhí ke lava nai ‘o fakatafoki ‘a kinautolu ki he ‘ilo’i ‘o e me’a ‘oku totonu mo mo’oni;

35 Pea ‘oku ‘afio ‘iate au ha tufakanga ‘o e ^aLaumālie ko iá, ‘a ia ‘oku ‘omi kiate au ha ^bpoto kae ‘uma’ā foki ha mālohi ‘o fakatatau ki he’eku tuí mo e ngaahi holi ‘a ia ‘oku tu’unga ‘i he ‘Otuá.

36 Pea hili ‘a e lea ‘aki ‘e ‘Āmoni ‘a e ngaahi lea ní, na’á ne kamata mei he fakatupu ‘o māmaní kae ‘uma’ā foki hono fakatupu foki ‘o ‘Ātamá, ‘o ne fakamatala kiate ia ‘a e ngaahi me’a kotoa pē ‘oku kau ki he hinga ‘a e tangatá, peá ne ^afakamatala’i mo lau ‘i hono ‘aó ‘a e ngaahi ^bfolofola mā’oni’oni ‘a e kakaí, ‘a ia kuo lea’aki ‘e he kau ‘palōfitá, ‘o a’u mai ki he taimi na’e mavahe ai ‘a e ‘enau tamai, ko Līhai, mei Selūsalemá.

37 Pea na’á ne fakamatala’i foki kiate kinautolu (he na’e fai ia ki he tu’i pe mo ‘ene kau tamaio-‘eikí) ‘a e ngaahi fefononga’aki kátoa ‘a ‘enau ngaahi tamaí ‘i he feitu’u maomaonganoá, pea mo ‘enau ngaahi mamahi kotoa ‘i he fiekaíá mo e fieinuá, pea mo ‘enau faingata’a’iá mo e ngaahi me’a peheé.

38 Pea na’á ne toe fakamatala foki kiate kinautolu ‘o kau ki he ngaahi angatu’u ‘a Leimana mo Lēmiuelá, mo e ngaahi foha ‘o ‘Isimelí, ‘io, na’á ne fakamatala’i

kiate kinautolu ‘a ‘enau ngaahi angatu’u kátoa; pea na’á ne fakamatala’i kakato kiate kinautolu ‘a e ngaahi lekooti pea mo e ngaahi folofolá kotoa talu mei he taimi na’e ‘alu ai ‘a Līhai mei Selūsalemá ‘o fai mai ki he taimi lolotongá.

39 Ka ‘oku ‘ikai ia ko ia pē; ka na’á ne fakamatala’i kakato kiate kinautolu ‘a e ^apalani ‘o e huhu’i na’e teuteu talu mei hono ‘ai ‘a e tu’unga ‘o e māmaní; pea na’á ne fakahā foki kiate kinautolu ‘o kau ki he hā’ele mai ‘a Kalaisí, pea ko e ngaahi ngāue kátoa ‘a e ‘Eikí na’á ne fakahā kiate kinautolu.

40 Pea na’e hoko ‘o pehē ‘i he hili ‘ene lea ‘aki ‘a e ngaahi me’a ní, pea na’á ne fakamatala’i kakato ia ki he tu’i, na’e tui ‘a e tu’i ki he’ene ngaahi lea kotoa pē.

41 Pea kamata ia ke tangi ki he ‘Eikí, ‘o pehē: ‘E ‘Eiki, ‘alo’ofa mai kiate au mo hoku kakaí ‘o hangē ko ho’o ^aalo’ofa lahi kuó ke fai ki he kau Nīfai.

42 Pea ko ‘eni, na’e hili leva ‘ene lea ‘aki ‘ení, na’á ne tō hifo ki he kelekelé, ‘o hangē kuó ne pekiá.

43 Pea na’e hoko ‘o pehē na’e ‘ave ia ‘e he’ene kau tamaio’eiki ‘o nau fata ki hono uaifí, mo fakatoka ia ‘i ha toka’anga; peá ne toka ‘o hangē kuó ne pekiá ‘i he ‘aho ‘e ua pea mo e pō ‘e ua; pea na’e tengihia ia ‘e hono uaifí mo hono ngaahi fohá pea mo hono ngaahi ‘ofefiné he ko e anga

34b FFL Ako’i—Faiako ‘aki ‘a e Laumālié.

35a FFL Ue’i
Fakalaumālié.

^b FFL ‘Iló.

36a Mōsaia 1:4;
‘Alamā 22:12; 37:9.
^b FFL Folofolá.

^c Ngāue 3:18–21.

39a FFL Palani ‘o e
Huhu’i.
41a FFL ‘Alo’ofá.

ia 'o e kau Leimaná, 'o nau tangi
lāulau koe'uhi ko 'ene pekiá.

VAHE 19

*'Oku ma'u 'e Lamōnai 'a e 'amanaki
lelei te ne ma'u 'a e mo'ui ta'engatá
peá ne mamata ki he Huhu'i—'Oku
'āvea 'a kinautolu kotoa pē 'i hono
falé, pea mamata hanau tokolahi ki
he kau 'āngelo—'Oku malu'i 'a
'Āmoni 'i ha mana fakaofu—'Okú
ne papitaiso ha tokolahi peá ne foko-
tu'u 'a e siasí 'i honau lotolotongá.
Ta'u 90 K.M. nai.*

PEA na'e hoko 'o pehē na'e 'osi
'a e 'aho 'e ua pea mo e pō 'e ua,
pea nau te u ke 'ave hono sinó
'o tuku 'i ha fonualoto, 'a ia kuo
nau foa koe'uhi ke tanu ai honau
kakai pekiá.

2 Kuo fanongo foki 'a e kuiní
ki he ongoonga 'o 'Āmoní, ko
ia na'á ne fekau atu ai ha taha,
'o kole ke ha'u kiate ia.

3 Pea na'e hoko 'o pehē na'e fai
'e 'Āmoni 'o hangē ko e fekau
kiate iá, 'o ne hū atu ki he kuiní,
'o 'eke ki ai ke 'ilo pe ko e hā 'a e
me'a 'okú ne loto ke ne faí.

4 Pea na'e me'a ange ia kiate ia:
Kuo fakahā mai kiate au 'e he
kau tamaio'eiki 'a hoku huse-
pānití ko ha 'palōfita koe 'a ha
'Otua mā'oni'oni, pea 'oku 'iate
koe 'a e mālohi ke fai ha ngaahi
fu'u ngāue lalahi 'i hono huafá;

5 Ko ia, kapau 'oku mo'oni
'eni, ko hoku lotó ke ke hū atu
'o vakai ki hoku husepānití, he
kuo fakatoka ia 'i hono toka-
'angá 'i he 'aho 'e ua pea mo e pō

'e ua; pea 'oku pehē 'e ha ni'ihi
kuo 'ikai pekia ia, ka 'oku lau 'e
ha ni'ihi tokua kuó ne pekia,
pea 'oku namu hāhā ia, pea
'oku totonu ke tuku ia ki ha
fonualoto; ka ko au 'oku 'ikai te
u tui 'oku namu hāhā ia.

6 Ko 'eni, ko me'a ia na'e fie
ma'u 'e 'Āmoní, he na'á ne 'ilo'i
'oku mo'ulaloa 'a e tu'i ko Lamō-
nai ki he mālohi 'o e 'Otuá; pea
na'á ne 'ilo'i 'oku to'o atu 'a e
'veili fakapo'ulí 'o e ta'etuí mei
hono 'atamaí, pea ko e 'bmaama
'a ia 'oku fakamaama hono 'ata-
maí, ko e maama ia 'o e nāunau
'o e 'Otuá 'a ia ko e maama faka-
ofu ia 'o 'ene angaleléi—'io, kuo
hanga 'e he maama ko iá 'o faka-
fonu ha fiefia lahi fau ki hono
laumālié, pea kuo mole atu ai 'a
e 'ao fakapo'ulí, pea kuo tutu 'a
e maama 'o e mo'ui ta'engatá 'i
hono laumālié, 'io, na'á ne 'ilo'i
kuo ma'u 'e ia 'a e mālohi ki
hono sino fakamāmani, pea kuó
ne mo'ulaloa ai ki he mālohi 'o
e 'Otuá—

7 Ko ia, ko me'a kotoa pe na'e
loto 'a e kuiní ke ne fakahā ange
kiate iá ko e me'a pē ia na'á ne
faka'amu ki aí. Ko ia na'á ne hū
atu ke vakai ki he tu'i 'o hangē
kuo kole kiate ia 'e he kuiní; peá
ne vakai ki he tu'i, 'o ne 'ilo'i kuo
'ikai ke pekia ia.

8 Pea na'á ne pehē ange ki he
kuiní: 'Okú 'ikai ke pekia ia, ka
'okú ne mohe pē 'i he 'Otuá, pea
te ne toe tu'u hake 'apongipongi;
ko ia, 'oua na'á ke telio ia.

9 Pea na'e pehē ange 'e 'Āmoni
kiate ia: 'Okú ke tui koā ki he

me‘a ni? Peá ne pehē ange kiate ia: ‘Oku ‘ikai ha‘aku fakamo‘oni ka ko ho‘o leá pē, pea mo e lea ‘a ‘ema kau tamaio‘eikí; ka ‘oku ou tui pē ‘e hoko ‘o hangē ko ho‘o leá.

10 Pea na‘e pehē ange ‘e ‘Āmoni kiate ia: ‘Okú ke monū‘ia koe ko e me‘a ‘i ho‘o fu‘u tui lahi; ‘oku ou pehē kiate koe, ‘e fefine, kuo ‘ikai ke ‘i ai ha fu‘u ^atui lahi pehē ‘i he kakai kotoa ‘o e kau Nīfai.

11 Pea na‘e hoko ‘o pehē na‘á ne tauhi ki he toka‘anga ‘o hono husepānití, ‘o fai atu mei he feitu‘ulā‘ā ko iá ‘o a‘u ki he feitu‘ulā‘ā ‘i he ‘apongipongí ‘a ia kuo fakahā ‘e ‘Āmoni te ne tu‘u hake aí.

12 Pea na‘e hoko ‘o pehē na‘a ne tu‘u hake ‘o hangē ko e ngaahi lea ‘a ‘Āmoní; pea ‘i he‘ene tu‘u haké na‘á ne mafao atu hono nimá ki he fefiné, ‘o ne pehē: Ke monū‘ia ‘a e huafa ‘o e ‘Otuá, pea ‘okú ke monū‘ia mo koe foki.

13 He hangē ‘okú ke mo‘uí, vakai, kuó u mamata ki hoku Huhu‘í; pea te ne hā‘ele mai, pea ^aalo‘í ‘i ha ^bfefine, pea te ne huhu‘í ‘a e fa‘ahinga kotoa ‘o e tangatá ‘a ia ‘oku tui ki hono huafá. Pea ko ‘eni, ‘i he ‘osi leva ‘ene folofola ‘aki ‘a e ngaahi me‘a ní, kuo fonu hono loto ‘iate ia, ‘o ne toe tō ki lalo ‘i he fiefia; pea na‘e tō ki lalo foki mo e kuiní kuo fakavaivai‘i ia ‘e he Laumālié.

14 Ko ‘eni ‘i he vakai ‘e ‘Āmoni kuo lilingi hifo ‘a e Laumālie ‘o e ‘Eikí ki he kau Leimana ko hono

kāingá ‘o fakatatau ki he‘ene ngaahi ^alotú, ‘a ia kuo nau hoko ko e tupu‘anga ‘o ha fu‘u mamahi lahi ‘i he kau Nīfai, pe ko e kakai kotoa ‘o e ‘Otuá koe‘uhi ko ‘enau ngaahi angahalá pea mo ‘enau ngaahi ^btalatukufakaholó, na‘á ne tō hifo ‘i hono ongo tuí, ‘o ne kamata ke lotu fakamātoato mo fai ‘a e fakafeta‘i ki he ‘Otuá koe‘uhi ko e ngaahi me‘a kuó ne fai ma‘a hono kāingá; pea na‘e fakavaivaia foki mo ia ‘i he ‘fiefia; pea ko ia kuo nau ^angoto hifo, ‘a e toko tolu kātoa ko iá ki he kelekelé.

15 Ko ‘eni, ‘i he vakai ‘e he kau tamaio‘eiki ‘a e tu‘í kuo nau tō hifó, na‘a nau kamata foki ke kalanga ki he ‘Otuá, he kuo tō kiate kinautolu foki ‘a e manavahē ki he ‘Eikí, he ko ^akinautolu foki na‘a nau tu‘u ‘i he ‘ao ‘o e tu‘í ‘o fakamo‘oni‘i kiate ia ‘a e fu‘u mālohi lahi ‘o ‘Āmoní.

16 Pea na‘e hoko ‘o pehē na‘a nau ui ki he huafa ‘o e ‘Eikí, ‘aki honau tūkingatá, kae ‘oua kuo nau tō hifo kātoa ki he kelekelé, tuku kehe pe ‘a e toko taha ‘o e kau fefine Leimana, ko hono hingoá ko ‘Āpisi, kuó ne ului ki he ‘Eikí ‘i ha ngaahi ta‘u lahi, ko e tupu mei ha me‘a-hā-mai fakaofa na‘e hā ki he‘ene tamaí —

17 Ko ia, kuo ‘osi ‘ene ului ki he ‘Eikí, kae ‘ikai te ne fakahā ia, ko ia, ‘i he‘ene vakai kuo tō hifo ki he kelekelé ‘a e kau tamaio‘eiki kātoa ‘a Lamōnai, kae ‘uma‘ā foki ‘ene fine‘eiki, ko e kuiní, mo

10a Luke 7:9.

FFL Tuí.

13a FFL Sīsū Kalaisi—

Ngaahi kikite kau ki

hono ‘alo‘í mai mo e pekia ‘a Sīsū Kalaisi.

^b 1 Nīfai 11:13–21.

14a T&F 42:14.

^b Mōsaia 1:5.

^c FFL Fiefiá.

^d ‘Alamā 27:17.

15a ‘Alamā 18:1–2.

e tu'í pea mo 'Āmoni kuo nau tokoto 'i he funga kekelelé, na'á ne 'ilo'í ko e māfimaſi ia 'o e 'Otuá; pea 'i he'ene mahalo ko e faingamālie 'eni, ke fakahā ki he kakai 'a e me'a kuo hoko 'iate kinautolú, pea 'i he'enu vakai ki he me'a ní 'e ^angaohi kinautolu ke nau tui ki he māfimaſi 'o e 'Otuá, ko ia na'á ne lele holo mei he fale ki he fale 'o fakahā ia ki he kakai.

18 Pea nau kamata ke fakataha mai ki he fale 'o e tu'í. Pea na'e ha'u ha fu'u kakai tokolahi, pea na'a nau ofo 'i he'enu vakai ki he tu'í, mo e kuini, pea mo 'ena kau tamaio'eiki kuo tākoto 'i he kekelelé, pea na'a nau tokoto kotoa pē 'o hangē kuo nau maté; pea na'a nau mamata foki kia 'Āmoni, pea vakai, ko ha tangata Nifai ia.

19 Pea ko 'eni na'e kamata lāunga 'a e kakai 'iate kinautolu; na'e pehē 'e he ni'ihī kuo tō kiate kinautolu ha fu'u kovi lahi, pe ki he tu'í mo hono falé, ko e me'a 'i he'ene tuku ke ^anofo 'a e tangata Nifai 'i he fonua.

20 Ka na'e valoki'i 'a kinautolu 'e ha ni'ihī kehe, 'o nau pehē: Kuo fakahoko 'e he tu'í 'a e kovi ni ki hono falé, ko e me'a 'i he'ene tāmāte'i 'a 'ene kau tamaio'eiki 'a ia na'e fakamovetevete'i 'enu ngaahi takanga monumanu ikí 'i he ngaahi ^avai 'o Sēpusí.

21 Pea na'e valoki'i 'a kinautolu foki 'e he kau tangata ko ia na'a nau tu'u 'i he vai 'o Sēpusí, 'o ^afakamovetevete'i 'a e ngaahi

takanga monumanu iiki 'a e tu'í, he na'a nau 'ita kia 'Āmoni ko e me'a 'i he tokolahi 'o honau kāinga kuó ne tāmāte'i 'i he vai 'o Sēpusí, 'i he'ene malu'i 'a e ngaahi takanga monumanu iiki 'a e tu'í.

22 Ko 'eni, ko honau toko taha, na'e ^amate hono tokoua 'i he heletā 'a 'Āmoní, kuó ne fu'u 'ita lahi kia 'Āmoni, ko ia na'á ne unuhi 'ene heletaá 'o 'alu atu koe'uhi ke ne 'ai ia ke tō kia 'Āmoni, ke tāmāte'i ia; pea 'i he'ene hiki hake 'a e heletaá ke taa'i iá, 'iloange na'á ne tō 'o mate.

23 Ko 'eni, 'oku tau vakai na'e 'ikai lava 'o tāmāte'i 'a 'Āmoni, koe'uhi kuo folofola 'e he ^aEiki kia Mōsaia, ko 'ene tamaí: Te u fakahaofi ia, pea 'e fai 'eni kiate ia koe'uhi ko ho'o tui—ko ia, na'e ^btuku ia 'e Mōsaia ki he 'Eiki ke ne malu'i.

24 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he vakai 'e he fu'u kakai kuo tō 'a e tangatā 'o mate, 'a ia na'e hiki hake 'a e heletā ke taa'i 'a 'Āmoní, na'e tō 'a e manavahē kiate kinautolu kotoa pē, pea na'e 'ikai te nau to'a ke ala honau nimá kiate ia pe ko ha tokotaha kuo tō hifo; pea na'a nau toe kamata ke fakatumutumu 'iate kinautolu ki hono tupu'anga 'o e fu'u mālohí ni, pe ko hono 'uhinga 'o e ngaahi me'a ni kotoa.

25 Pea na'e hoko 'o pehē na'e 'i ai hanau tokolahi 'a ia na'a nau pehē tokua ko 'Āmoni 'a e ^aLaumālie Lahí, kae pehē 'e ha

17a Mōsaia 27:14.

19a 'Alamā 17:22–23.

20a 'Alamā 17:26; 18:7.

21a 'Alamā 17:27; 18:3.

22a 'Alamā 17:38.

23a Mōsaia 28:7;

'Alamā 17:35.

^b FFL Falalá.

25a 'Alamā 18:2–5.

ni’ihi kehe tokua kuo fekau mai ia ‘e he Laumālie Lahī;

26 Ka na’e valoki’i ‘a kinautolu kātoa ‘e ha ni’ihi kehe, ‘o nau lau ko e fu’u tangata faka’ulia ia kuo fekau’i mei he kau Nifai ke fakamamahi’i ‘a kinautolu.

27 Pea na’e ‘i ai ha ni’ihi na’a nau pehē tokua kuo fekau’i mai ‘a ‘Āmoni ‘e he Laumālie Lahī ke fakamamahi’i ‘a kinautolu koe’uhi ko ‘enau ngaahi angahalá; pea ko e Laumālie Lahī ko iá kuó ne kau ma’u ai pē mo e kau Nifai, ‘a ia kuó ne fakahaofi ma’u ai pē ‘a kinautolu mei honau nimá; pea na’a nau pehē tokua ko e Laumālie Lahī ko iá, ‘a ia kuó ne faka’auha ‘a e fu’u tokolahi ‘o honau kāinga, ko e kau Leimaná.

28 Pea ko ia na’e faka’au ke fu’u mālohi ‘aupito ‘a e fefakakikihi’aki ‘iate kinautolu. Pea lolotonga ‘enau fefakakikihi’aki peheé, na’e ha’u ‘a e “fefine kaunanga ‘a ia na’a ne talaki ke kātoa mai ‘a e fu’u kakaí, pea ‘i he’ene vakai ki he fefakakikihi’aki na’e fai ‘i he kakaí na’a ne fu’u loto-mamahi ‘aupito, peá ne tangi.

29 Pea na’e hoko ‘o pehē na’a ne ‘alu atu ‘o puke ‘a e kuiní ‘i hono nimá, koe’uhi ke ne lava nai ‘o fokotu’u hake ia mei he kelekelé; pea ‘i he’ene ala pē ki hono nimá na’a ne tu’u hake ‘o tu’u ‘i hono va’é ‘o kalanga ‘i he le’o-lahi, ‘o pehē: Ke monū’ia ‘a Sisū, ‘a ia kuó ke fakamo’ui au mei he heli “faka’uliá! Ke monū-

‘ia ‘a e ‘Otuá, ke ke ^balo’ofa mai ki he kakaí ni!

30 Pea ‘i he ‘osi ‘ene lea ‘aki ‘ení, na’a ne kuku hono ongo nimá, kuó ne fonu ‘i he fiefia, mo lea ‘aki ha ngaahi lea lahi na’e ta’emahino; pea hili ‘ene fai ‘ení, na’a ne puke ‘a e tu’i, ko Lamōnai, ‘i hono nimá, pea ‘ilongange na’a ne tu’u hake ‘o tu’u ‘i hono va’é.

31 Pea ‘i he’ene, vakai leva, ki he fefakakikihi’aki ‘a hono kakaí, na’a ne ‘alu atu ‘o kamata ke valoki’i ‘a kinautolu, mo akonaki ‘aki kiate kinautolu ‘a e ngaahi “lea ‘a ia kuó ne fanongo ki ai ‘i he ngutu ‘o ‘Āmoní; pea ‘ilonga ‘a kinautolu na’e fanongo ki he’ene ngaahi leá, na’a nau tui ‘o nau ului ki he ‘Eikí.

32 Ka na’e ai hanau tokolahi na’e ‘ikai ke fie fanongo ki he’ene ngaahi leá; ko ia na’a nau tafoki ‘o ‘alu.

33 Pea na’e hoko ‘o pehē ‘i he tu’u hake ‘a ‘Āmoní na’a ne lea foki mo ia kiate kinautolu, pea mo e kau tamai’o’eiki kotoa foki ‘a Lamōnai; pea na’a nau fakahā kotoa pē ki he kakaí ‘a e me’a tatau—kuo “liliu honau lotó; pea ‘oku ‘ikai ke nau toe ma’u ha holi ke ^bfaikovi.

34 Pea vakai, na’e fakamo’oni ‘e he tokolahi ki he kakaí kuo nau mamata ki ha kau “āngelo, ‘o nau fetalanoa’aki mo kinautolu; pea ko ia kuo nau fakamatala kiate kinautolu ‘a e ngaahi me’a ‘a e ‘Otuá, pea mo ‘ene mā’oni’oni.

28a ‘Alamā 19:16.
29a 1 Nifai 14:3.
b FFL ‘Alo’ofá.

31a ‘Alamā 18:36–39.
33a FFL Fanau’i Fo’ou,
Fanau’i ‘i he ‘Otuá.

b Mōsaia 5:2;
‘Alamā 13:12.
34a FFL ‘Āngeló, Kau.

35 Pea na'e hoko 'o pehē na'e 'i ai ha tokolahi na'e tui ki he'enau ngaahi leá; pea 'ilonga 'a kinautolu na'e tui na'e "papitaiso 'a kinautolu; pea na'a nau hoko ko ha kakai mā'oni'oni, 'o nau fokotu'u ha siasi 'iate kinautolu.

36 Pea ko ia na'e kamata pehē 'a e ngāue 'a e 'Eikí 'i he kau Leimaná; ko ia na'e kamata pehē hono lingi hifo 'e he 'Eikí 'a hono Laumālié kiate kinautolu; pea 'oku tau vakai 'oku hōifua 'a e 'Eikí ke tali 'a e kakai "fulipē 'a ia 'e fakatomala mo tui ki hono huafá.

VAHE 20

'Oku fekau atu 'e he 'Eikí 'a 'Āmoni ki Mitonai ke fakatau'atāina'i hono kāinga kuo tuku pōpula 'i ai—'Oku fe'iloaki 'a 'Āmoni mo Lamōnai mo e tamaí 'a Lamōnai, 'a ia ko e tu'i ia ki he fonuá hono kotoa—'Oku kole 'e 'Āmoni ki he tu'i toulekeleká ke fakangofua hono tukuange hono kāingá. Ta'u 90 K.M. nai.

PEA na'e hoko 'o pehē 'i he hili leva 'enau fokotu'u ha siasi 'i he fonua ko ia, na'e kole 'e he tu'i ko Lamōnai kia 'Āmoni ke na ō mo ia ki he fonua ko Nifái ke ne lava 'o fakahā ia ki he'ene tamaí.

2 Pea na'e ongo mai 'a e le'o 'o e 'Eikí kia 'Āmoni 'o folofola ange: 'E 'ikai te ke 'alu hake ki he fonua ko Nifái, he vakai, 'e feinga 'e he tu'í ke tāmata'e i koe; ka ke ke 'alu ki he fonua ko Mitonái; he vakai, 'oku 'i he fale fakapōpulá 'a ho tokoua ko

'Ēloné, kae 'uma'ā foki 'a Mulo-kai mo 'Ama.

3 Ko 'eni na'e hoko 'o pehē 'i he fanongo 'a 'Āmoni ki he me'a ní, na'á ne pehē ange kia Lamōnai: Vakai, 'oku 'i he fale fakapōpulá 'a hoku tokouá mo hoku kāingá 'i Mitonai, pea te u 'alu koe'uhi ke u lava 'o fakatau'atāina'i 'a kinautolu.

4 Pea na'e pehē ange 'e Lamōnai kia 'Āmoni: 'Oku ou 'ilo 'okú ke lava 'o fai 'a e ngaahi me'a kotoa pē 'i he "māfimafi 'o e 'Eikí. Kae vakai, te u 'alu mo koe ki he fonua ko Mitonái; he ko ha kau-me'a 'o'oku 'a e tu'í 'o e fonua ko Mitonái, 'a ia ko 'Anitiomono hono hingoá; ko ia te u 'alu ki he fonua ko Mitonái ke u fakafiemālie'i 'a e tu'í 'o e fonuá, pea te ne tukuange ho kāingá mei he fale fakapōpulá. Ka na'e pehē ange kiate ia 'e Lamōnai: Ko hai na'á ne fakahā kiate koe 'oku 'i he fale fakapōpulá 'a ho kāingá?

5 Pea pehē ange 'e 'Āmoni kiate ia: 'Oku 'ikai ha tokotaha kuó ne fakahā kiate au, ka ko e 'Otuá pē; 'o ne folofola mai kiate au—'Alu, 'o fakahaofi 'a ho kāingá, he 'oku nau 'i he fale fakapōpulá 'i he fonua ko Mitonái.

6 Pea 'i he fanongo 'a Lamōnai ki he me'a ní, na'á ne fekau ke hanga 'e he'ene kau tamaio'eikí 'o teuteu 'ene fanga "hōsí mo 'ene ngaahi salioté.

7 Peá ne pehē ange kia 'Āmoni: Ha'u, pea te u 'alu mo koe ki he fonua ko Mitonái, pea te u kole 'i ai ki he tu'í ke ne tukuange ho kāingá mei he fale fakapōpulá.

8 Pea na'e hoko 'o pehē lolotonga 'a e fononga atu 'a 'Āmoni mo Lamōnai ki aī, na'á na fe-
taulaki mo e tamai 'a Lamōnai,
'a ia ko e tu'i ki he fonuá hono
"kotoa.

9 Pea vakai, na'e pehē 'e he
tamai 'a Lamōnai kiate ia: Ko e
hā na'e 'ikai te ke ha'u ai ki he
"kātoanga 'i he 'aho lahi 'a ia na'á
ku fai ai 'a e kātoanga ki hoku
ngaahi fohá, mo hoku kakaí?

10 Pea na'e pehē foki 'e ia: Ko
ho'o 'alu ki fē mo e tangata Nīfai
ko 'enī, 'a ia ko e taha 'o e fānau
'a ha "tangata loi?

11 Pea na'e hoko 'o pehē na'e
fakamatala'i 'e Lamōnai kiate
ia 'a e feitu'u 'okú ne 'alu ki aī,
he na'á ne manavahē ke faka-
tupu-houhau kiate ia.

12 Pea na'á ne fakahā foki kiate
ia hono 'uhinga kotoa na'á ne
nofo ai 'i hono pule'anga 'o'oná,
'o 'ikai ai te ne 'alu hake ki
he'ene tamai ki he kātoanga kuó
ne teuteú.

13 Pea ko 'eni, 'i he faka'osi 'e
Lamōnai 'a 'ene fakamatala kiate
ia 'a e ngaahi me'á ni kotoa pē,
vakai, na'á ne 'ohovale 'i he
tuputāmaki 'a 'ene tamai kiate
ia, 'o ne pehē: 'E Lamōnai, ko
ho'o 'alú ke fakahaofi 'a e kau
Nīfai ko iá, 'a ia ko e ngaahi
foha 'o ha tangata loi. Vakai, na'á
ne kaiha'a mei he'eta ngaahi kuí;
pea kuo ha'u 'eni mo 'ene fānau
kiate kitautolu ke nau kākaa'i 'a
kitautolu 'i he'enua olopotó mo
'enua ngaahi loí, koe'uhi ke nau

toe kaiha'asi 'etau koloá meiate
kitautolu.

14 Ko 'eni na'e fekau 'e he tamai
'a Lamōnai kiate ia ke ne tāmā-
te'i 'a 'Āmoni 'aki 'a e heletā.
Pea na'á ne fekau foki kiate ia
ke 'oua te ne 'alu ki he fonua ko
Mitonaí, ka ke ne foki mo ia ki
he fonua ko "Isimelí.

15 Ka na'e pehē ange 'e Lamō-
nai kiate ia: 'E 'ikai te u tāmāte'i
'a 'Āmoni, pea 'e 'ikai te u foki
atu ki he fonua ko 'Isimelí, ka te
u 'alu ki he fonua ko Mitonaí
koe'uhi ke u lava 'o fakatau'atā-
ina'i 'a e kāinga 'o 'Āmoní, he
'oku ou 'ilo'i ko e kau tangata
angatonu 'a kinautolu, pea ko e
kau palōfita mā'oni'oni 'a ki-
nautolu 'a e 'Otua mo'oni.

16 Ko 'eni 'i he fanongo 'a 'ene
tamai ki he ngaahi lea ní, na'á
ne houhau lahi kiate ia, 'o ne
to'o 'ene heletaá ke ne taa'i hifo
ia ki he kelekelé.

17 Ka na'e tu'u atu ki mu'a 'a
'Āmoni 'o ne pehē ange kiate ia:
Vakai, 'e 'ikai te ke tāmāte'i ho
fohá, ka neongo iá 'e "lelei
ange 'ene toó 'i ha'o tō, he vakai,
kuó ne ^bfakatomala mei he'ene
ngaahi angahalá; ka kapau te
ke tō 'i he taimí ni lolotonga
ho'o houhaú, he 'ikai lava ke
fakamo'ui ho laumālié.

18 Kae vakai, 'oku 'aonga ke
ke kātaki pē; he kapau te ke
"tāmāte'i ho fohá, 'e tangi hono
totó mei he kelekelé ki he 'Eiki,
ko hono 'Otuá, koe'uhi ke tō
kiate koe 'a e tautea, he ko e

8a 'Alamā 22:1.

9a 'Alamā 18:9.

10a Mōsaia 10:12–17.

14a 'Alamā 17:19.

17a 'Alamā 48:23.

b 'Alamā 19:12–13.

18a FFL Fakapō.

tangata ta'e halaia ia; pea na'a mole mo ho ^blaumalié.

19 Ko 'eni, na'e hili lava 'a e lea 'aki 'e 'Āmoni 'a e ngaahi lea ni kiate iá, na'á ne tali kiate ia, 'o pehē: 'Oku ou 'ilo'i te u lilingi 'a e toto ta'e halaia 'o kapau te u tāmata'i hoku fohá; ka ko koe ia kuo feinga ke faka'auha iá.

20 Pea mafao atu hono nimá ke tāmata'i 'a 'Āmoni. Ka na'e matu'uaki 'ene ngaahi taá 'e 'Āmoni, 'o ne taa'i foki 'a hono nimá, 'o 'ikai ai te ne lava ke ngāue 'aki ia.

21 Pea 'i he vakai 'e he tu'í 'e lava 'e 'Āmoni 'o tāmata'i iá, na'á ne kamata ke kole kia 'Āmoni ke ne fakahaofi 'ene mo'uí.

22 Ka na'e hiki hake 'e 'Āmoni 'a 'ene heletaá, 'o ne pehē ange kiate ia: Vakai, te u taa'i koe 'o kapau 'e 'ikai te ke fakangofua mai ke tukuange 'a hoku kāingá mei he fale fakapōpulá.

23 Ko 'eni ko e me'a 'i he manavahē 'a e tu'í na'a mole 'ene mo'uí, na'á ne folofola ange: Kapau te ke fakamo'ui au, te u foaki kiate koe 'a ia kotoa pē te ke kole ki aí, 'o a'u ki hono vaeua 'o e pule'angá.

24 Pea 'i he 'ilo'i 'e 'Āmoni kuó ne fakaloto'i 'a e tu'í toulekeleká 'o hangē ko hono lotó, na'á ne pehē ange kiate ia: kapau te ke fakangofua ke tukuange hoku kāingá mei he fale fakapōpulá, pea ke tauhi foki 'e Lamōnai 'a hono pule'angá, pea 'e 'ikai te ke kei houhau kiate ia, kae tuku ke ne fai 'o hangē ko 'ene ngaahi holí, 'i ha "me'a pē 'okú ne faka-

kaukau ki aí, pe 'oku lelei kiate iá, pea te u toki fakamo'ui koe; ka 'ikai, pea te u taa'i koe ki he kekelelé.

25 Ko 'eni 'i he hili hono lea 'aki 'e 'Āmoni 'a e ngaahi lea ní, na'e kamata ke fiefia 'a e tu'í koe'uhi ko hono toe fakahaofi 'ene mo'uí.

26 Pea 'i he'ene vakai 'oku 'ikai fie tāmata'i ia 'e 'Āmoní, pea 'i he'ene vakai ki he'ene fu'u 'ofa lahi 'aupito ki hono foha ko Lamōnai, na'á ne fu'u ofo 'aupito, 'o folofola ange: Koe'uhi ko 'eni pē kuó ke fie ma'ú, ke u tukuange ho kāinga kae tuku ki hoku foha ko Lamōnai ke ne tauhi hono pule'angá, vakai, te u tuku ma'au ke tauhi 'e hoku fohá 'a hono pule'angá, 'o fai atu mei he 'ahó ni 'o ta'engata; pea he 'ikai te u toe pule'i ia—

27 Pea te u tuku foki ma'au ke tukuange ho kāingá mei he fale fakapōpulá, pe 'e lelei ke mou ha'u mo ho kāingá kiate au 'i hoku pule'angá; he 'oku ou faka'amu lahi ke u fe'iloaki mo koe. He na'e fu'u ofo lahi 'a e tu'í 'i he ngaahi lea 'a ia kuo lea 'aki 'e hono foha ko Lamōnai, ko ia na'á ne "faka'amu ke 'ilo ki ai.

28 Pea na'e hoko 'o pehē na'e hoko atu 'a 'Āmoni mo Lamōnai 'i hona fononga ki he fonua ko Mítónai. Pea na'e finangalo lelei kia Lamōnai 'a e tu'í 'o e fonuá; ko ia na'e taki mai ki tu'a 'a e kāinga 'o 'Āmoní mei he fale fakapōpulá

29 Pea 'i he fe'iloaki 'a 'Āmoni mo kinautolú na'á ne fu'u

loto-mamahi 'aupito, he vakai na'a nau tēlefua, pea kuo fu'u mafohifofohi 'a honau kilí ko e tupu mei honau ha'i 'aki ha ngaahi afo mālohi. Pea kuo nau mamahi'ia 'i he fiekaia mo e fieinuá mo e ngaahi fa'ahinga mamahi kehekehe; ka neongo ia na'a nau "fa'a kātaki 'i honau ngaahi mamahi kotoa pē.

30 Pea, ko e me'a 'eni na'e hokó, na'e pau ke nau tō ki he nima 'o ha kakai loto-fefeka ange mo ha kakai kia-kekeva ange; ko ia na'e 'ikai te nau fie tokanga ki he'enua ngaahi leá, pea kuo nau kapusi 'a kinautolu ki tu'a, mo taa'i 'a kinautolu, mo tuli 'a kinautolu mei he fale ki he fale, pea mei he potu ki he potu, kae 'oua kuo nau a'u atu ki he fonua ko Mitonai; pea na'e puke ai 'a kinautolu pea li ki he fale fakapōpulá, pea ha'i 'aki 'a e ngaahi afo "mālohi, pea tuku 'i he fale fakapōpulá 'o laulau 'aho, pea na'e fakatau'atāina'i 'a kinautolu 'e Lamōnai mo 'Āmoni.

Ko ha fakamatala ki he malanga 'a 'Ēlone, mo Mulokai, pea mo hona kāingá, ki he kau Leimaná.

'Oku kau ki ai 'a e vahe 21 'o a'u ki he ngata'anga 'o e vahe 26.

VAHE 21

'Oku ako'i 'e 'Ēlone 'a e kau 'Amalekaí 'o kau kia Kalaisi mo 'Ene fakaleléi—'Oku tuku pōpula 'a 'Ēlone mo hono

kāingá 'i Mitonai—Na'e hili honau fakatau'atāina'i, na'a nau akonaki 'i he ngaahi fale lotú pea nau fakaului ha tokolahi—'Oku foaki 'e Lamōnai ki he kakai 'o e fonua ko 'Isimelí ke nau tau'atāina 'i he'enua tui fakalotú. Ta'u 90–77 K.M. nai.

Ko 'eni, 'i he "māvae 'a 'Āmoni mo hono kāingá 'i he ngata'anga 'o e fonua 'o e kau Leimaná, vakai na'e fai 'e 'Ēlone 'a 'ene fonongá ki he fonua na'e ui 'e he kau Leimaná ko Selūsalema, ko e fakahingoa ki he hingoa 'o e fonua na'e fá'ele'i ai 'a 'enua ngaahi kuí; pea na'e mama'o atu 'ene tu'ú 'o fehokotaki mo e ngaahi ngata'anga fonua 'o Molomoná.

2 Pea kuo hanga 'e he kau Leimaná mo e kau 'Amalekaí pea mo e kau "Amuloné 'o langa ha fu'u kolo na'e ui ko Selūsalema.

3 Ko 'eni ko e kau Leimaná ko e kakai ako'ingata'a, ka ko e kau 'Amalekaí mo e kau 'Amuloné na'a nau fefeka ange kinautolu; ko ia na'a nau ue'i hake 'a e kau Leimaná ke nau fakafefeka honau lotó, pea ke nau tupulaki 'o mālohi 'i he fai angahalá mo e ngaahi anga-fakalieliá.

4 Pea na'e hoko 'o pehē na'e a'u atu 'a 'Ēlone ki he kolo ko Selūsalemá, 'o ne fuofua kamata ke malanga ki he kau 'Amalekaí. Pea na'e kamata ke ne malanga kiate kinautolu 'i honau ngaahi fale lotú, he kuo nau langa ha ngaahi fale lotu 'o tatau mo e "kautaha 'o e kau Nēhoá; he na'e 'i ai 'a e tokolahi 'o e kau

'Amalekaí mo e kau 'Amuloné na'a nau kau ki he siasi 'o e kau Nēhoá.

5 Ko ia, 'i he hū atu 'a 'Ēlone ki ha taha 'o honau ngaahi fale lotú ke malanga ki he kakaí, pea lolotonga 'ene lea kiate kinautolú, 'iloange na'e tu'u hake ha tangata 'Amalekai, 'o ne kamata ke fakakikihi mo ia, 'o pehē: Ko e hā 'a e me'a kuó ke fakamo'oni'akí? Kuó ke mamata ki ha "āngelo? Ko e hā 'oku 'ikai ke hā mai ai ha kau 'āngelo kiate kimautilú? Vakai 'ikai 'oku lelei tatau 'a e kakaí ni mo ho kakaí?

6 'Okú ke toe pehē foki, te mau mala'ia kapau 'e 'ikai te mau fakatomala. 'Okú ke 'ilo'i fēfē 'a 'emau ngaahi fakakaukaú mo e me'a te mau faí? 'Okú ke 'ilo'i fēfē 'oku 'i ai ha 'uhinga ke fakatomala? 'Okú ke 'ilo'i fēfē 'oku 'ikai ko ha kakaí 'a kimautilu 'oku mā'oni'oni? Vakai, kuo mau langa 'a e ngaahi potu tapu, pea 'oku mau fa'a fakataha ke hū ki he 'Otuá. 'Oku mau tui 'e fakamo'ui 'e he 'Otuá 'a e kakaí fulipē.

7 Pea na'e pehē ange 'e 'Ēlone kiate ia: 'Okú ke tui koā 'e hā'ele mai 'a e 'Alo 'o e 'Otuá ke huhu'i 'a e fa'ahinga 'o e tangatá mei he'enu ngaahi angahalá?

8 Pea na'e pehē ange 'e he tangatá kiate ia: 'Okú 'ikai ke mau tui 'okú ke 'ilo'i ha fa'ahinga me'a pehē. 'Okú 'ikai te mau tui ki he ngaahi talatukufakaholo laulaunoa ko iá. 'Okú 'ikai te mau tui 'okú ke 'ilo ki he ngaahi

'me'a 'e hoko maí, pea 'ikai foki te mau tui na'e 'ilo'i 'e ho'omou ngaahi tamaí pea mo 'emau ngaahi tamaí foki 'a e ngaahi me'a na'a nau lea 'aki, 'a ia na'e kau ki he ngaahi me'a 'e hokó.

9 Ko ia na'e kamata 'a 'Ēlone ke fakamatala 'a e ngaahi folofolá kiate kinautolu 'o kau ki he hā'ele mai 'a Kalaisí, kae 'uma'ā foki 'a e toetu'u 'o e pekiá, pea mo e "ikai lava ke 'i ai ha huhu'i mo'ó e fa'ahinga 'o e tangatá, kae ngata pē 'i he hala mo e ngaahi mamahi 'a Kalaisí, pea mo e ^bfakalelei 'i hono lilingi hono ta'ata'á.

10 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he'ene kamata ke fakamatala 'i 'a e ngaahi me'a ni kiate kinautolú, na'a nau 'ita kiate ia, 'o kamata ke manuki 'i ia; 'o 'ikai te nau fie fanongo ki he ngaahi lea na'á ne lea'akí.

11 Ko ia, 'i he'ene vakai 'oku 'ikai te nau fie fanongo ki he'ene ngaahi leá, na'á ne 'alu atu mei honau fale lotú, 'o ne 'alu atu ki ha kolo 'a ia na'e ui ko 'Ani-'Anitai, pea na'á ne 'ilo ai 'a Mulokai 'oku lolotonga fai 'ene malanga 'aki 'a e folofolá kiate kinautolu; kae 'uma'ā foki mo 'Ama mo hono kāingá. Pea na'a nau fakakikihi mo ha kakaí tokolahi 'o kau ki he ongoongoleléi.

12 Pea na'e hoko 'o pehē na'a nau vakai 'e fakafefeka 'e he kakaí 'a honau lotó, ko ia na'a nau ō mei ai, 'o nau fononga ki he fonua ko Mitonaí. Pea na'a nau malanga 'aki 'a e folofola ki he tokolahi, ka na'e tui pē 'a e

5a Mōsaia 27:11–15.
8a Sēkope 7:1–8.

9a Mōsaia 5:8;
'Alamā 38:9.

b FFL Fakalelei,
Fakalelei'í.

tokosi‘i ki he ngaahi folofola na‘a nau akonaki‘aki.

13 Ka neongo iá, na‘e puke ‘a ‘Ēlone mo ha ní‘ihi ‘o hono kā-ingá ‘o fakahū ki he fale fakapōpulá, ka ko honau ní‘ihi na‘e toe na‘a nau hola mei he fonua ko Mitonaí ki he ngaahi potu takatakai.

14 Pea ko kinautolu ‘a ia na‘e fakahū ki he fale fakapōpulá na‘a nau “faingata‘a‘ia ‘i ha ngaahi me‘a lahi, pea na‘e fakatau‘atāina‘i ‘a kinautolu ‘e Lamōnai mo ‘Āmoni, pea na‘e fafanga‘i mo fakakofu‘i ‘a kinautolu.

15 Pea na‘a nau toe ‘alu atu ke malanga ‘aki ‘a e ongoongoleléi, ka na‘e pehē honau mu‘aki fakahaofi mei he fale fakapōpulá, pea na‘e pehē ‘a ‘enau mamahi‘iá.

16 Pea na‘a nau ‘alu atu ki he potu kotoa pē ‘a ia na‘e tatakai ‘a kinautolu ki ai ‘e he “Laumālie ‘o e ‘Eiki, ‘o nau malanga ‘aki ‘a e folofola ‘a e ‘Otuá ‘i he fale lotu kotoa pē ‘o e kau ‘Amalekaí, pe ‘i he fakataha‘anga kotoa pē ‘o e kau Leimaná ‘a ia na‘e fakangofua ke nau hū ki ai.

17 Pea na‘e hoko ‘o pehē na‘e kamata ke tāpuaki‘i ‘a kinautolu ‘e he ‘Eiki, ko ia na‘a nau “fakatafoki ai ha tokolahi ki he ‘ilo‘i ‘o e mo‘oní; ‘io, na‘a nau fakamahino ki ha tokolahi ‘a ‘enau ngaahi angahalá, pea mo e ngaahi talatukufakaholo ‘a ‘enau ngaahi tamaí, ‘a ia na‘e ‘ikai totonú.

18 Pea na‘e hoko ‘o pehē na‘e foki mai ‘a ‘Āmoni mo Lamōnai mei he fonua ko Mitonaí ki he

fonua ko ‘Isimelí, ‘a ia ko e fonua ‘o hona tofi‘á.

19 Pea na‘e ‘ikai ke fie tuku ‘e he tu‘i ko Lamōnai ‘a ‘Āmoni ke ne ngāue ma‘ana, pe hoko ko ‘ene tamaio‘eiki.

20 Ka na‘á ne fekau ke langa ha ngaahi fale lotu ‘i he fonua ko ‘Isimelí; pea na‘á ne fekau ki hono kakaí, pe ko e kakai na‘e fakaongoongo ki he‘ene pulé, ke nau fakataha kátoa mai.

21 Pea na‘á ne fiefia koe‘uhi ko kinautolu, ‘o ne ako kiate kinautolu ‘a e ngaahi me‘a lahi. Pea na‘á ne fakahā foki kiate kinautolu ko e kakai ‘a kinautolu ‘a ia ‘oku fakaongoongo kiate ia, pea ko ha kakai tau‘atāina ‘a kinautolu, pea ko ha kakai ‘a kinautolu ‘oku tau‘atāina mei he ngaahi fakamālohi ‘a e tu‘i, ko ‘ene tamaí; he kuo tuku kiate ia ‘e he‘ene tamaí ke ne pule‘i ‘a e kakai ‘a ia ‘oku ‘i he fonua ko ‘Isimelí, pea ‘i he fonua kátoa ‘oku takatakai ki ai.

22 Pea na‘á ne fakahā foki kiate kinautolu te nau ma‘u ‘a e “tau‘atāina ke hū ki he ‘Eiki ko honau ‘Otuá ‘o fakatatau ki he‘enau fa‘itelihá, ‘i he potu pē ‘oku nau ‘i ai, ‘o kapau ‘oku ‘i he fonua ‘a ia ‘oku fakaongo ki he pule ‘a e tu‘i ko Lamōnai.

23 Pea na‘e malanga ‘a ‘Āmoni ki he kakai ‘o e tu‘i ko Lamōnai; pea na‘e hoko ‘o pehē na‘á ne akonaki kiate kinautolu ‘a e ngaahi me‘a kotoa pē ‘i he ngaahi me‘a ‘oku kau ki he mā‘oní‘oní. Pea ne enginaki tūkingata kiate kinautolu ‘i he ‘aho kotoa pē;

pea na'a nau tokanga ki he'ene leá, 'o nau ngāue faivelenga 'i he fai 'o e ngaahi fekau 'a e 'Otuá.

VAHE 22

'Oku ako'i e 'Ēlone 'a e tamai 'a Lamōnai 'o kau ki he Fakatupú, ko e hinga 'a 'Ātamá, mo e palani 'o e huhu'i 'ia Kalaisí—'Oku ului 'a e tu'í mo hono falé kotoa—'Oku fakamatala'i 'a e vahevahe 'o e fonuá 'i he kau Nifai mo e kau Leimaná. Ta'u 90–77 K.M. nai.

Ko 'eni, lolotonga 'a e ako'i pehē 'e 'Āmoni 'a e kakai 'o Lamōnai ma'u pē, te tau foki ki he fakamatala kia 'Ēlone mo hono kāingá; he 'i he hili 'ene 'alu atu mei he fonua ko Mitonai na'e "tataki ia 'e he Laumālié ki he fonua ko Nifai, 'o a'u ki he fale 'o e tu'i na'e pule ki he fonuá hono kotoa ^btuku kehe pē 'a e fonua ko 'Isimelí; pea ko e tamai ia 'a Lamōnai.

2 Pea na'e hoko 'o pehē na'á ne hū atu kiate ia ki he fale 'o e tu'í, fakataha mo hono kāingá, peá ne punou hifo 'i he 'ao 'o e tu'í, 'o ne pehē kiate ia: Vakai, 'E tu'i, ko e kāinga kimautilu 'o 'Āmoni, 'a ia kuó ke "tukuange mei he fale fakapōpulá.

3 Pea ko 'eni, 'E tu'i, kapau te ke tuku pē ke mau mo'ui, te mau hoko ko ho'o kau tamaio'eiki. Pea na'e folofola ange 'e he tu'í kiate kinautilu: Tu'u hake, he te u tuku kiate kimoutolu 'a ho'omou mo'ui, pea 'e 'ikai te u tuku ke mou hoko ko 'eku kau

tamaio'eiki; ka 'oku ou kole ke mou tokoni mai kiate au; he kuo hoha'a 'eku fakakaukaú koe'uhi ko e anga'ofa mo hono ma'ongo'onga 'o e ngaahi lea 'a homou tokoua ko 'Āmoní; pea 'oku ou fie 'ilo pe ko e hā 'a e 'uhinga kuo 'ikai ai te ne ha'u mei he fonua ko Mitonai mo kimoutolú.

4 Pea na'e pehē 'e 'Ēlone ki he tu'í: Vakai, kuo ui ia 'e he Laumālie 'o e 'Eiki ki ha feitu'u kehe; kuó ne 'alu ki he fonua ko 'Isimelí ke ako'i 'a e kakai 'o Lamōnai.

5 Pea ko 'eni na'e folofola ange 'e he tu'í kiate kinautilu: ko e hā 'eni kuo mou lea 'aki 'o kau ki he Laumālie 'o e 'Eiki? Vakai, ko e me'a 'eni 'oku fakahoha'a kiate au.

6 Pea ko e tahá, ko e hā hono 'uhinga 'o e me'á ni na'e pehē 'e 'Āmoni—"Kapau te mou fakatomala, 'e fakamo'ui 'a kimoutolu, pea ka 'ikai te mou fakatomala, 'e kapusi atu 'a kimoutolu 'i he 'aho fakaposí?

7 Pea na'e tali 'e 'Ēlone kiate ia 'o pehē ange ki ai: 'Okú ke tui koā 'oku 'i ai ha 'Otua? Pea folofola ange 'e he tu'í: 'Oku ou 'ilo'i 'oku lau 'e he kau 'Amalekaí 'oku 'i ai ha 'Otua, pea kuó u fakangofua kiate kinautilu ke nau langa ha ngaahi potu tapu, ke nau fakataha mai ki ai 'o hū kiate ia. Pea kapau 'okú ke pehē 'eni 'oku 'i ai ha 'Otua, vakai te u "tui pē.

8 Pea ko 'eni, 'i he fanongo 'e 'Ēlone ki he me'a ní, na'e kamata ke fiefia 'a hono lotó, pea na'á ne

22 1a 'Alamā 21:16–17.
b 'Alamā 21:21–22.

2a 'Alamā 20:26.
6a 'Alamā 20:17–18.

7a T&F 46:13–14.

pehē ange: Vakai, hangē 'okú ke mo'uí, 'E tu'í, 'oku 'i ai ha 'Otua.

9 Pea folofola ange 'e he tu'í: Ko e 'Otua koā 'a e "Laumālie Lahi ko ia 'a ia na'á ne 'omi 'a 'etau ngaahi tamaí mei he fonua ko Selūsalemá?

10 Pea pehē ange 'e 'Ēlone kiate ia: 'Io, ko ia ia 'a e Laumālie Lahi ko iá, pea na'á ne "fakatupu 'a e ngaahi me'a kotoa pē 'i he langí mo e māmaní fakatou'osi. 'Okú ke tui ki ai?

11 Pea na'á ne folofola: 'Io, 'oku ou tui na'e fakatupu 'e he Laumālie Lahi 'a e ngaahi me'a kotoa pē, pea 'oku ou faka'amu ke ke fakamatala'í mai kiate au 'o kau ki he ngaahi me'á ni kotoa, pea te u "tui ki ho'o ngaahi leá.

12 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he 'ilo'í 'e 'Ēlone 'e tui 'a e tu'í ki he'ene ngaahi leá, na'á ne kamata mei he fakatupu 'o 'Ātamá, 'o ne "lau 'a e ngaahi folofolá ki he tu'í—'a e fonga 'o hono fakatupu 'e he 'Otuá 'a e tangata 'i hono tataú, pea na'e tuku 'e he 'Otuá kiate ia ha ngaahi fekau, pea ko e me'a 'i he maumau-fonó, kuo hinga ai 'a e tangatá.

13 Pea na'e fakamatala'í ange 'e 'Ēlone 'a e ngaahi folofolá kiate ia 'o kamata mei he "ngaohi 'o 'Ātamá, 'o ne fakahā kiate ia 'a e hinga 'a e tangatá mo honau anga-fakakakano pea mo e

'palani foki 'o e huhu'í, 'a ia kuo teuteu talu 'mei hono 'ai 'a e tu'unga 'o e māmaní, tu'unga 'ia Kalaisi, ma'anautolu kotoa pē 'e tui ki hono huafá.

14 Pea ko e me'a 'i he "hinga 'a e tangatá 'e 'ikai te ne lava ke 'ngāue'í ha me'a 'iate ia pē; ka 'oku hanga 'e he ngaahi mamahi mo e pekia 'a Kalaisi 'o 'fakalelei 'a 'enau ngaahi angahalá, 'i he tuí mo e fakatomalá, mo e ala me'a peheé; pea 'okú ne motuhi 'a e ngaahi ha'í 'o e maté, koe'uhi ke 'oua na'a ikuna 'a e "fa'itoká, pea ke folo hifo 'a e mamahi 'o e maté 'i he ngaahi 'amanaki ki he nāunau; pea na'e fakamatala'í 'e 'Ēlone 'a e ngaahi me'á ni katoa ki he tu'í.

15 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he hili hono fakamatala'í 'e 'Ēlone 'a e ngaahi me'á ni kiate iá, na'e folofola ange 'e he tu'í: "Ko e hā te u fai ke u ma'u ai 'a e mo'ui ta'engata ko ia kuó ke lea ki aí? 'Io, koe hā te u fai ke u 'bfanau'í 'i he 'Otuá, pea ta'aki fu'u 'a e laumālie fai angahala ko 'ení mei hoku lotó, 'o ma'u hono Laumālié, koe'uhi ke u fonu 'i he fiefia, kae 'ikai kapusi atu au 'i he 'aho faka'osí? Na'á ne pehē, Vakai, te u tukuange 'a e me'a 'kotoa pē 'a ia 'oku ou ma'ú, 'io, te u lí'aki hoku pule'angá, koe'uhi ke u lava 'o ma'u 'a e fu'u fiefia lahi ko 'ení.

9a 'Alamā 18:18–28.

10a FFL Fakatupú.

11a FFL Tuí.

12a 1 Nifai 5:10–18;
'Alamā 37:9.

13a Sēnesi 1:26–28.

b FFL Palani 'o e
Huhu'í.

c 2 Nifai 9:18.

14a FFL Hinga 'a 'Ātama
mo 'Ív.

b 2 Nifai 25:23;
'Alamā 42:10–25.

c 'Alamā 34:8–16.
FFL Fakalelei,
Fakalelei'í.

d 'Īsaia 25:8;

1 Kol. 15:55.

15a Ngāue 2:37.

b 'Alamā 5:14, 49.

c Mātiu 13:44–46;
19:16–22.

16 Ka na'e pehē ange 'e 'Ēlone kiate ia: Kapau 'okú ke "fie ma'u 'a e me'á ní, kapau te ke punou hifo 'i he 'ao 'o e 'Otuá, 'io, kapau te ke fakatomala mei ho'o ngaahi angahalá kotoa pē, 'o punou hifo 'i he 'ao 'o e 'Otuá, 'o ui ki hono huafá 'i he tui, 'o tui te ke ma'u, te ke toki ma'u 'a e ^b'amanaki lelei 'a ia 'okú ke fie ma'ú.

17 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he hili 'a e lea 'aki 'e 'Ēlone 'a e ngaahi lea ní, na'e "punou hifo 'a e tu'í 'i he 'ao 'o e 'Eikí, 'i hono ongo tui; 'io, na'á ne fakatōmape'e hifo ia ki he kelekelé, 'o ne ^bkaila le'o-lahi, 'o pehē:

18 'E 'Otua, kuo tala mai 'e 'Ēlone kiate au 'oku 'i ai ha 'Otua; pea kapau 'oku 'i ai ha 'Otua, pea kapau ko e 'Otua koe, 'ofa mu'a 'o fakahā mai koe kiate au, pea te u li'aki kotoa 'eku ngaahi angahalá koe'uhi ke u 'ilo'i koe, pea ke fokotu'u hake au mei he maté, pea fakamo'ui au 'i he 'aho faka'osí. Pea ko 'eni 'i he hili 'a e folofola 'aki 'e he tu'í 'a e ngaahi folofola ní, na'á ne tō ki lalo 'o hangē kuó ne maté.

19 Pea na'e hoko 'o pehē na'e felele'i 'a 'ene kau tamaio'eikí 'o fakahā ki he kuiní 'a e ngaahi me'a kotoa 'a ia kuo hoko ki he tu'í. Pea na'á ne hū mai ki he tu'í; pea 'i he'ene sio ki he'ene tokoto 'o hangē kuó ne maté, pea mo e tutu'u foki 'a 'Ēlone mo hono kāingá 'o hangē kuo tupu meiate kinautolu 'a 'ene toó, na'á ne tuputāmaki kiate kinautolu,

'o ne fekau ki he'ene kau tamaio'eikí, pe ko e kau tamaio'eikí 'a e tu'í, ke nau puke 'a kinautolu 'o tāmata'i 'a kinautolu.

20 Pea ko 'eni kuo mamata 'a e kau tamaio'eikí ki he tupu'anga 'o e tō 'a e tu'í, ko ia na'a nau manavahē ke ala honau nimá kia 'Ēlone mo hono kāingá; pea na'a nau kole fakamātoato ki he kuiní 'o pehē ange: Ko e hā 'okú ke fekau ai ke mau tāmata'i 'a e kau tangata ko 'ení, he vakai 'oku "mālohi ange honau toko tahá 'iate kinautolu kotoa pē? Ko ia kuo pau pē ke mau tō kotoa 'i honau 'aó.

21 Ko 'eni 'i he vakai 'e he kuiní ki he ilifia 'a e kau tamaio'eikí na'e kamata ke ne fu'u ilifia lahi foki mo ia, telia na'a tō ha kovi kiate ia. Pea na'á ne fekau ki he'ene kau tamaio'eikí ke nau 'alu 'o ui 'a e kakaí, koe'uhi ke nau lava 'o tāmata'i 'a 'Ēlone mo hono kāingá.

22 Ko 'eni 'i he 'ilo'i 'e 'Ēlone 'a e fakapapau 'a e loto 'o e kuiní, pea 'i he'ene 'ilo'i foki 'a e fefeka 'o e loto 'o e kakaí, na'á ne manavahē telia na'a fakataha mai ha fu'u kakai tokolahi, pea 'e hoko ai ha fakakikihi lahi mo ha maveuveu 'iate kinautolu; ko ia na'e mafao atu hono nimá 'o fokotu'u hake 'a e tu'í mei he kelekele, 'o ne pehē kiate ia: Tu'u hake. Pea na'e tu'u hake ia 'i hono va'é, 'o ne toe ma'u hono iví.

23 Ko 'eni na'e fai 'eni 'i he 'ao 'o e kuiní mo e tokolahi 'o e kau tamaio'eikí. Pea 'i he'enua mamata ki aí na'a nau fu'u ofo lahi

‘aupito, ‘o kamata ke ilifia. Pea na’e tu’u atu ki mu’a ‘a e tu’í, ‘o kamata ke “folofola kiate kinautolu, pea na’e tui ai ‘o ^bului ‘a hono falé kotoa ki he ‘Eikí.

24 Ko ‘eni kuo ‘i ai ha fu’u kakai tokolahi kuo fakataha mai ko e me’a ‘i he fekau ‘a e kuiní, pea na’e kamata ke ‘i ai ha ngaahi lāunga lahi ‘iate kinautolu ko e me’a ‘ia ‘Ēlone mo hono kāingá.

25 Ka na’e tu’u atu ki mu’a ‘a e tu’í ‘i honau ‘ao ‘o ne akonaki kiate kinautolu. Pea na’a nau loto-fiemālie kia ‘Ēlone mo kinautolu na’e ‘iate iá.

26 Pea na’e hoko ‘o pehē ‘i he ‘afio’i ‘e he tu’í kuo loto-fiemālie ‘a e kakaí, na’á ne fekau ke tu’u ‘a ‘Ēlone mo hono kāingá ‘i he lotolotonga ‘o e fu’u kakaí, pea ke nau malanga ‘aki ‘a e folofolá kiate kinautolu.

27 Pea na’e hoko ‘o pehē na’e ‘oatu ‘e he tu’í ha “tohi fanongonongo ‘i hono kotoa ‘o e fonuá, ki hono kakai kotoa pē ‘a ia na’e ‘i hono fonuá kotoa, ‘a ia na’e ‘i he ngaahi potu takatakai kotoa pē, ‘a ia na’e ‘alu atu ‘o a’u ki he tahi, ‘i he hahaké mo e hihifó, pea kuo vahe’i mei he fonua ko ^bSeilahemalá ‘e ha ki’i konga feitu’u maomaonganoa lausi’i, ‘a ia na’e ‘alu atu mei he tahi hahaké ‘o a’u ki he tahi hihifó, pea takatakai ‘i he ngaahi ngata’anga ‘o e ngaahi matātahí, mo e ngaahi ngata’anga ‘o e feitu’u maomaonganoa na’e ‘i he tokelaú ofi ki he ve’e fonua

ko Seilahemalá, ‘o ‘alu atu ‘i he ngaahi ngata’anga fonua ‘o Manataí, ‘o ofi ki he matavai ‘o e vaitafe ko Saitoné, ‘o ‘alu atu mei he hahaké ki he hihifó—pea na’e pehē hono vahe’i ‘o e kau Leimaná mo e kau Nifái.

28 Ko ‘eni, na’e nofo ‘a e kau Leimana “fakapikopiko tahá ‘i he feitu’u maomaonganoá, ‘o nau nofo ‘i ha ngaahi fale fehikitaki; pea na’a nau mafola ‘i he feitu’u maomaonganoa ‘i he hihifó, ‘i he fonua ko Nifái; ‘io, pea ‘i he fonua foki ‘i he hihifo ‘o e fonua ko Seilahemalá, ‘i he ngaahi ngata’anga fonua ofi ki he matātahí, pea ‘i he hihifó ‘i he fonua ko Nifái, ‘i he potu ‘o e ‘uluaki tofi’a ‘o ‘enau ngaahi tamaí, pea na’e pehē ‘ene tu’u ‘o ofi ki he matātahí.

29 Pea na’e ‘i ai foki ha kau Leimana tokolahi ‘i he potu hahaké ‘o ofi ki he matātahí, ‘a ia kuo tuli ‘e he kau Nifái ‘a kinautolu ki aí. Pea na’e pehē hono meimei takatakai ‘a e kau Nifái ‘e he kau Leimaná; ka neongo iá kuo ma’u ‘e he kau Nifái ‘a e ngaahi potu fakatokelau kotoa ‘o e fonua ‘a ia ‘oku fehokotaki mo e feitu’u maomaonganoá ‘i he matavai ‘o e vaitafe ko Saitoné mei hahaké ki hihifó, ‘o takatakai ‘i he feitu’u maomaonganoá; ‘i he tokelaú, ‘o fai atu ‘o a’u ki he fonua ‘a ia na’a nau ui ko “Mahú.

30 Pea na’e a’u hono ngata’angá ki he fonua ‘a ia na’a nau ui ko “Auhá, pea na’e pehē hono

23a FFL Ako’í;
Faifekaú; Malangá.
b FFL Fakauluí.

27a ‘Alamā 23:1–4.
b ‘Amenai 1:13–17.
28a 2 Nifai 5:22–25.

29a ‘Alamā 52:9; 63:5.
30a ‘Alamā 50:34;
Molom. 4:1–3.

mama'ó 'ene tu'u 'i he tokelaú na'e a'u ia ki he fonua na'e nofo'i pea 'auha hono kakai, 'a ia ko honau ngaahi ^bhuí kuo tau lau ki ai, 'a ia na'e 'ilo 'e he kakai 'o Seilahemalá, pea ko e potu ia 'a ia na'a nau ^culuaki tū'uta mai aí.

31 Pea na'a nau ha'u mei ai 'o a'u ki he feitu'u maomaonganoá 'i he tongá. Ko ia na'e ui 'a e fonua 'i he fakatokelaú ko "Auha, pea na'e ui 'a e fonua 'i he fakatongá ko Mahu, 'a ia ko e feitu'u maomaonganoa ia na'e fonu 'i he fanga manu kaivao kehekehe 'o e fa'ahinga kotoa pē, ko hanau ni'ihi kuo ha'u mei he fonua 'i he fakatokelaú ke ma'u ha me'akai.

32 Pea ko 'eni, ko hono "mama'ó ko e fononga fe'unga mo e 'aho 'e taha mo e kongá ki ha tangata Nifai 'i he vaha'a 'o Mahú mo e fonua ko 'Auhá mei he tahi hahaké ki he tahi hihifó; pea na'e pehē hono meimei takatakai 'a e fonua ko Nifai mo e fonua ko Seilahemalá 'e he vai, pea 'oku 'i ai ha ^bkavelemotu 'i he vaha'a 'o e fonua he fakatoka-láú mo e fonua he fakatongá.

33 Pea na'e hoko 'o pehē kuo nofo'i 'e he kau Nifai 'a e fonua ko Mahú, 'o fai mei he tahi hahaké ki he tahi hihifó, pea kuo pehē hono kāpui 'e he kau Nifai 'i honau potó 'aki 'enau kau le'ó mo 'enau ngaahi kau tau 'a e kau Leimana 'i he potu tongá ke 'oua na'a nau toe ma'u ha fonua 'i he feitu'u tokelaú, koe'uhi ke 'oua na'a nau fu'u mafola atu ki he fonua 'i he fakatokelaú.

34 Ko ia na'e 'ikai lava ke toe ma'u 'e he kau Leimaná ha fonua kae ngata pē 'i he fonua ko Nifai pea mo e feitu'u maomaonga-noa takatakai ki aí. Ko 'eni na'e ngali poto hono fai 'e he kau Nifai 'a e me'á ni—he ko ha fili 'a e kau Leimaná kiate kinautolu, ko ia na'e 'ikai ai te nau fie kātaki 'enau ngaahi fakamamahí mei he tafa'aki kotoa pē, pea koe'uhi ke nau ma'u foki ha fonua 'a ia te nau lava 'o hola ki ai, 'o fakatatau ki he 'enau ngaahi holí.

35 Pea ko 'eni, hili 'eku lea'aki 'ení, 'oku ou toe foki ki he fakamatala kia 'Āmoni mo 'Ēlone mo 'Ominea mo Himinai pea mo honau kāinga.

VAHE 23

'Oku fanongonongo 'a e tau'atāina fakalotú—'Oku fakaului 'a e kau Leimana 'i he potu fonua 'e fitu mo e ngaahi kolo lalahi—'Oku nau ui 'a kinautolu ko e kau 'Anitai-Nifai-Lihai pea 'oku faka'atā 'a kinautolu mei he fakamala'ia—'Oku faka'ika-i 'e he kau 'Amalekai mo e kau 'Amuloné 'a e mo'oní. Ta'u 90–77 K.M. nai.

VAKAI, ko 'eni na'e hoko 'o pehē na'e 'oatu 'e he tu'i 'o e kau Leimaná ha "tohi fanongonongo ki hono kakai kotoa, ke 'oua te nau ala honau nimá kia 'Āmoni, pe 'Ēlone, pe 'Ominea, pe Himinai, pe ko ha taha 'o honau kāinga 'a ia 'e 'alu atu 'o malanga 'aki 'a e folofola 'a e 'Otuá, 'i ha

30b Mōsaia 8:7–12;
28:11–19.
c Hilam. 6:10.

31a Hilam. 3:5–6.
32a Hilam. 4:7.
b 'Alamā 50:34.

23 1a 'Alamā 22:27.

fetu‘u pē te nau ‘i ai, ‘i ha potu ‘i honau fonuá.

2 ‘Io, na‘á ne ‘oatu ha tu‘utu‘u-ni kiate kinautolu, ke ‘oua na‘a nau ala honau nimá kiate kinautolu ke ha‘i, pe lī ‘a kinautolu ki he fale fakapōpulá; pea ‘oua foki na‘a nau ‘a‘anu kiate kinautolu, pe taa‘i ‘a kinautolu, pe kapusi ‘a kinautolu ki tu‘a mei honau ngaahi fale lotú, pe tautea‘i ‘a kinautolu; pea ‘oua foki na‘a nau tolomaka‘i ‘a kinautolu, ka ‘oku totonu ke nau tau‘atāina ke nau hū atu ki honau ngaahi falé, kae ‘uma‘ā foki honau ngaahi temipalé mo honau ngaahi potu tapú.

3 Pea koe‘uhí ke nau lava ‘o ‘alu atu ‘o malanga ‘aki ‘a e folofolá ‘o fakatatau ki honau lotó, he kuo ului ‘a e tu‘í ki he ‘Eikí, mo hono falé kotoa; ko ia na‘á ne ‘oatu ‘ene tohi fanongonongó ‘i hono kotoa ‘o e fonuá ki hono kakaí, koe‘uhí ke ‘oua na‘a ‘i ai ha me‘a ‘e ta‘ofi ‘a e folofola ‘a e ‘Otuá, koe‘uhí ke mafola atu ia ki hono kotoa ‘o e fonuá, koe‘uhí ke lava ‘o fakamahino ki hono kakaí ‘a e ngaahi ^atalatukufakaholo kovi ‘a ‘enau ngaahi tamaí, pea ke lava ‘o fakamahino ‘i kiate kinautolu, ko e kāinga ‘a kinautolu kotoa pē, pea ‘oku ‘ikai totonu ke nau fakapō, pe vete koloa, pe kaiha‘a, pe fai fe‘auaki, pe fai ha fa‘ahinga fai angahala ‘e taha.

4 Pea ko ‘eni na‘e hoko ‘o pehē ‘i he hili ‘a e ‘oatu ‘e he tu‘í ‘a e tohi fanongonongo ko ‘eni, na‘e

‘alu atu ‘a ‘Ēlone mo hono kā-ingá mei he kolo ki he kolo, pea mei he fale ‘o e lotu ‘e taha ki he taha, ‘o fokotu‘u ha ngaahi siasí, mo fakanofu ha kau taula‘eiki mo ha kau akonaki ‘i hono kotoa ‘o e fonuá ‘i he kau Leimaná, ke malanga mo ako ‘aki ‘a e folofola ‘a e ‘Otuá ‘iate kinautolu; pea ko ia na‘e kamata ke tupulaki lahi ‘a ‘enau ngāué.

5 Pea na‘e fakahā ki he toko lau afe ‘a e ‘ilo ki he ‘Eikí, ‘io, na‘e fakaloto‘i ha toko lau afe ke nau tui ki he ngaahi ^atalatumukufakaholo ‘a e kau Nīfai; pea na‘e ako‘i kiate kinautolu ‘a e ngaahi ^blekooti mo e ngaahi kikitē ‘a ia na‘e tukufakaholo ‘o a‘u mai ki he lolotonga ní.

6 Pea hangē ‘oku mo‘ui ‘a e ‘Eikí, ‘oku pehē ko kinautolu kotoa ‘a ia na‘e tuí, pe ko kinautolu kotoa na‘e fakamahino ki ai ‘a e ‘ilo ki he mo‘oní, ‘i he malanga ‘a ‘Āmoni mo hono kāingá, ‘o fakatatau ki he laumālie ‘o e fakahaá mo e kikitē, pea mo e mālohi ‘o e ‘Otuá ‘o fakahoko ai ha ngaahi mana ‘iate kinautolú—‘io, ‘oku ou pehē kiate kimoutolu, hangē ‘oku mo‘ui ‘a e ‘Eikí, ko e tokolahi ‘o e kau Leimana na‘e tui ki he ‘enau malangá, pea nau ^aului ki he ‘Eikí, na‘e ^b‘ikai ke nau toe hē.

7 He na‘a nau hoko ko ha kakai mā‘oní‘oní; na‘a nau tuku hifo ‘a e ngaahi mahafu na‘a nau angatu‘u ‘akí, ‘o ‘ikai te nau toe tau‘i ‘a e ‘Otuá, pe ko ha taha ‘o honau kāingá.

8 Ko 'eni ko e "fa'ahinga 'eni 'a ia na'a nau ului ki he 'Eikí:

9 Ko e kakai 'o e kau Leimana 'a ia na'e 'i he fonua ko 'Isimelí;

10 Kae 'uma'ā foki mo e kakai 'o e kau Leimaná 'a ia na'e 'i he fonua ko Mitonái;

11 Kae 'uma'ā foki mo e kakai 'o e kau Leimaná 'a ia na'e 'i he kolo ko Nīfaí;

12 Kae 'uma'ā foki mo e kakai 'o e kau Leimaná 'a ia na'e 'i he fonua ko "Sailomé, mo kinautolu 'a ia na'e 'i he fonua ko Seme-loní, pea 'i he kolo ko Lēmiuelá, pea 'i he kolo ko Siminilomí.

13 Pea ko e ngaahi hingoa 'eni 'o e ngaahi kolo 'o e kau Lei-maná 'a ia na'e "ului ki he 'Eikí; pea ko kinautolu 'eni na'a nau tuku hifo 'a e ngaahi mahafu tau 'a ia na'a nau angatu'u 'akí, 'io, 'a 'enau ngaahi mahafu taú kotoa; pea ko e kau Leimana 'a kinautolu kotoa pē.

14 Pea na'e 'ikai ke "ului 'a e kau 'Amalekaí, tuku kehe ha toko taha pē; pea na'e 'ikai foki mo ha toko taha 'o e kau ^bAmuloné; ka na'a nau fakafefeka honau lotó, pea mo e loto foki 'o e kau Lei-mana 'i he ngaahi potu kotoa ko ia 'o e fonuá 'a ia na'a nau nofo aí; 'io, pea mo honau ngaahi kolo íkí mo honau ngaahi kolo lalahí kotoa.

15 Ko ia, kuo tau lau ki he hingoa 'o e ngaahi kolo kotoa 'o e kau Leimaná 'a ia na'a nau fakatomala 'o ma'u 'a e 'ilo ki he mo'oní, pea nau ului.

16 Pea ko 'eni na'e hoko 'o pehē na'e faka'amu 'a e tu'í mo kinautolu 'a ia na'e uluí ke nau ma'u ha hingoa, koe'uhi ke faka'ilo-nga'i 'aki kinautolu mei honau kāingá; ko ia na'e fealea'aki 'a e tu'í mo 'Ēlone mo e tokolahi 'o 'enau kau taula'eikí, 'o kau ki he hingoa te nau 'ai kiate kinautolu ke faka'ilonga'i 'aki 'a kinautolú.

17 Pea na'e hoko 'o pehē na'a nau ui honau hingoá ko e kau "Anitai-Nīfai-Līhai; pea na'e ui 'a kinautolu 'aki 'a e hingoa ko 'ení, pea 'ikai toe ui 'a kinautolu ko e kau Leimana.

18 Pea na'a nau kamata ke hoko ko ha kakai fa'a ngāue lahi; 'io, pea na'a nau vā lelei mo e kau Nīfaí; ko ia, na'a nau kamata ke nofo vā lelei mo kinautolu, pea na'e 'ikai ke toe 'iate kinautolu 'a e "fakamala'ia 'a e 'Otuá.

VAHE 24

'Oku ha'u 'a e kau Leimana ke tau'i 'a e kakai 'o e 'Otuá—'Oku fiefia 'a e kau 'Anitai-Nīfai-Līhai 'ia Kalaisi pea 'a'ahi mai kiate kinautolu ha kau 'āngelo—'Oku nau fili ke nau mate kae 'ikai malu'i 'a kinautolu—'Oku ului ha kau Leimana tokolahi kehe. Ta'u 90–77 K.M. nai.

PEA na'e hoko 'o pehē ko e kau 'Amalekai mo e kau 'Amulone mo e kau Leimana 'a ia na'e 'i he fonua ko 'Amuloné, pea pehē foki 'i he fonua ko Heilamí, pea 'i he fonua ko "Selūsalemá, pea

8a 'Alamā 26:3, 31.
12a Mōsaia 22:8, 11.
13a 'Alamā 53:10.
14a 'Alamā 24:29.

b Mōsaia 23:31–39.
17a FFL 'Anitai-Nīfai-Līhai, Kau.
18a 1 Nīfai 2:23;

2 Nīfai 30:5–6;
3 Nīfai 2:14–16.
24 1a 'Alamā 21:1.

ko hono fakakātoá, ko hono kotoa 'o e ngaahi fonua 'a ia na'e takatakai ki ai, 'a ia na'e te'eki ai ke nau uluí pea 'ikai te nau 'ai kiate kinautolu 'a e hingoa ko e ^bAnitai-Nīfai-Līhai, na'e faka'ai'ai 'a kinautolu 'e he kau 'Amalekaí mo e kau 'Amuloné ke nau 'ita ki honau kāingá.

2 Pea na'e 'āsili 'o fu'u mālohi 'aupito 'a 'enau fehi'a kiate kinautolú; 'io 'o a'u ki he 'enau kamata ke angatu'u ki honau tu'í, 'o a'u ki he 'ikai te nau loto ke ne hoko ko honau tu'í; ko ia ai, na'a nau to'o mahafu ke tau'i 'a e kakai 'o 'Anitai-Nīfai-Līhai.

3 Ko 'eni na'e tuku 'e he tu'í 'a e pulé ki hono 'aló, pea na'á ne ui hono huafá ko 'Anitai-Nīfai-Līhai.

4 Pea na'e hala 'a e tu'í 'i he ta'u pē ko iá, 'a ia na'e kamata ai 'e he kau Leimaná ke fai ha ngaahi teuteu ke tau mo e kakai 'o e 'Otuá.

5 Ko 'eni 'i he mamata 'a 'Āmoni mo hono kāingá mo kinautolu kotoa pē kuo ha'u mo iá ki he ngaahi teuteu 'a e kau Leimaná ke faka'auha honau kāingá, na'a nau ha'u mei ai ki he fonua ko Mitiané, pea na'e fetaulaki ai 'a 'Āmoni mo hono kāinga kotoa; pea na'a nau omi mei ai ki he fonua ko 'Isimelí ke nau fai 'i ai ha'anau "alea mo Lamōnai kae 'uma'ā foki hono tokoua ko 'Anitai-Nīfai-Līhai, ki ha me'a te nau fai ke malu'i 'a kinautolu mei he kau Leimaná.

6 Ko eni na'e 'ikai ha taha 'i he kakai kotoa 'a ia kuo ului ki he

'Eikí 'e fie to'o mahafu ke tau'i honau kāingá; 'io, na'e 'ikai te nau momo'i fie fai ha teuteu 'e taha ki he tau; 'io, pea na'e fekau foki kiate kinautolu 'e honau tu'í ke 'oua te nau fai peheé.

7 Ko 'eni, ko e ngaahi folofola 'eni 'a ia na'á ne folofola 'aki ki he kakai 'o kau ki he me'á: 'Oku ou fakafeta'i ki hoku 'Otuá, 'e hoku kakai 'ofeina, ko e me'a 'i he 'ofa 'a hotau 'Otua Māfimafí 'o fekau mai kiate kitautolu 'a kinautolú ni 'a hotau kāinga, ko e kau Nīfai, ke malanga kiate kitautolu, mo fakamahino kiate kitautolu 'o kau ki he ngaahi "talatukufakaholo 'a 'etau ngaahi tamai angakoví.

8 Pea vakai, 'oku ou fakafeta'i ki hoku 'Otua Māfimafí koe'uhi ko 'Ene tuku mai kiate kitautolu ha tufakanga 'o hono Laumālié ke fakamolú 'aki hotau lotó, 'o tau kamata ai ke nofo vā lelei mo hotau kāingá ni, ko e kau Nīfai.

9 Pea vakai, 'oku ou fakafeta'i foki ki hoku 'Otuá, ko e me'a 'i he kamata 'o 'etau nofo vā lelei ni kuo fakamahino ai kiate kitautolu 'a 'etau ngaahi "angahalá mo e ngaahi fakapō kuo tau faí.

10 Pea 'oku ou fakafeta'i foki ki hoku 'Otuá, 'io, ko hoku 'Otua Māfimafí, ko e me'a 'i he'ene fakangofua kiate kitautolu ke tau fakatomala mei he ngaahi me'á ni, pea mo 'ene "fakamolemole'i foki 'a kitautolu mei he'etau ngaahi angahala lahi mo e ngaahi fakapō lahi kuo tau faí, 'o to'o atu 'a e ongo'i ^bhalaiá mei

1b 'Alamā 25:1, 13.
5a 'Alamā 27:4–13.

7a Mōsaia 1:5.
9a T&F 18:44.

10a Tanieli 9:9.
b FFL Angahalá.

hotau lotó, tu'unga 'i he ngaahi ngāue lelei 'a hono 'Aló.

11 Pea ko 'eni vakai, 'e hoku kāinga, koe'uhi ko e me'a pē ia te tau lava 'o fai (he ko kitautolu ko e kakai kuo hē lahi taha 'i he fa'ahinga kotoa 'o e tangatá) ke fakatomala mei he'etau ngaahi angahalá kotoa mo e ngaahi fakapō lahi na'a tau fai, pea kole ki he 'Otuá ke "to'o atu ia mei hotau lotó, he ko hono kotoa ia 'o e me'a te tau ala fai ke fakatomala 'o fe'unga 'i he 'ao 'o e 'Otuá koe'uhi ke ne to'o atu 'a hotau 'ulí—

12 Ko 'eni, 'e hoku kāinga 'ofeina taha, ko e me'a 'i hono to'o 'e he 'Otuá 'a hotau ngaahi 'ulí, pea hoko 'o ngingila 'a 'etau ngaahi heletaá, tau 'ai ke 'oua na'a tau toe 'ulí 'i 'etau ngaahi heletaá 'aki 'a e toto 'o hotau kāingá.

13 Vakai, 'oku ou pehē kiate kimoutolu, 'Ikai, ka tau tauhi 'etau ngaahi heletaá ke 'oua na'a 'ulí 'i ia 'aki 'a e toto 'o hotau kāingá; he kapau te tau toe 'ulí 'i 'etau ngaahi heletaá 'e 'ikai lava ke toe "fufulu ia ke ma'a ekiaki 'i he ta'ata'a 'o e 'Alo 'o hotau 'Otuá Māfimafí, 'a ia 'e lilingi koe'uhi ko e fakalelei 'o 'etau ngaahi angahalá.

14 Pea kuo 'alo'ofa mai kiate kitautolu 'a e 'Otuá Māfimafí, 'o ne fakahā mai kiate kitautolu 'a e ngaahi me'á ni ke 'oua na'a tau 'auha; 'io, pea kuó ne tomu'a fakahā mai kiate kitautolu 'a e ngaahi me'á ni, ko e me'a 'i

he'ene 'ofa 'i hotau "laumálié pea mo 'ene 'ofa 'i foki 'etau fānaú; ko ia ai, 'i he'ene 'alo'ofá 'okú ne 'a'ahi mai kiate kitautolu 'i he'ene kau 'āngeló, koe'uhi ke fakahā mai kiate kitautolu 'a e ^bpalani 'o e fakamo'uí kae 'uma'ā ki he ngaahi to'u tangata 'amuí.

15 'Oiauē, hono 'ikai 'alo'ofa 'a hotau 'Otuá! Pea ko 'eni vakai, koe'uhi ko hono ngata'anga ia 'o e me'a te tau lava 'o fai ke to'o atu hotau ngaahi 'ulí meiate kitautolú, pea fakangingila 'etau ngaahi heletaá, ke tau fufuu 'i ia koe'uhí ke tauhi ia ke ngingila, ko ha fakamo'oni ki hotau 'Otuá 'i he 'aho faka'osí, pe ko e 'aho 'e taki mai ai 'a kitautolu ke tutu 'i hono 'aó ke fakamāu 'i, kuo 'ikai te tau 'ulí 'i 'etau ngaahi heletaá 'i he toto 'o hotau kāingá talu 'ene tuku mai 'ene folofolá kiate kitautolu pea ne fakama'a ai 'a kitautolú.

16 Pea ko 'eni, 'e hoku kāinga, kapau 'oku feinga 'e hotau kāingá ke faka'auha 'a kitautolu, vakai, te tau fufuu 'i 'etau ngaahi heletaá, 'io, te tau tanu ia 'o loloto 'i he kekelelé ke tauhi ia ke ngingila ma'u pē, ko ha fakamo'oni kuo te'eki ai ke tau ngāue 'aki ia, 'i he 'aho faka'osí; pea kapau 'e faka'auha 'a kitautolu 'e hotau kāingá, vakai, te tau "alu ki hotau 'Otuá pea mo'ui.

17 Pea ko 'eni na'e hoko 'o pehē 'i he faka'osí 'e he tu'í 'a e ngaahi folofolá ni, pea kuo fakataha mai 'a e kakai kotoa pē, na'a nau 'ave 'enau ngaahi heletaá mo e

11a 'Īsaia 53:4–6.

13a Fakahā 1:5.

14a FFL Mo'oni'i

Laumálié—
Mahu'inga 'o e
ngaahi laumálié.

^b FFL Palani 'o e
Huhu'í.

16a 'Alamā 40:11–15.

ngaahi mahafu tau kotoa ‘a ia na’e ngāue ‘aki ‘i he lilingi ‘o e toto ‘o e tangatá, ‘o nau “tanu ia ‘o loloto ‘i he kelekelé.

18 Pea na’a nau fai ‘eni, ko ‘enau pehē ko ha fakamo’oni ki he ‘Otuá, pea ki he tangatá foki, ‘e “‘ikai ai pē ke nau toe ngāue ‘aki ha ngaahi mahafu tau ki hono lilingi ‘a e toto ‘o e tangatá; ‘o nau fai ‘eni, mo fakapapau mo ^bfuakava mo e ‘Otuá, ‘e ‘ikai te nau lilingi ‘a e toto ‘o honau kā-ingá ka te nau fie ‘foaki ‘enau mo’ui ‘anautolú, pea ‘e ‘ikai te nau fie to’o ha mé’a mei hanau tokoua kae foaki pē kiate ia; pea ‘e ‘ikai te nau fie faka’aonga’i honau ngaahi ‘ahó ‘i he nofo noa, kae ngāue lahi ‘aki honau nimá.

19 Pea ko ia, ‘oku hā mai kiate kitautolu, ‘i he ngaohi ‘o e kau Leimaná ni ke tui mo ‘ilo’i ‘a e mo’oní, na’a nau “tu’u ma’u, pea ‘e a’u ki ha’anau tuku ke tāmata’i ‘a kinautolu kae ‘ikai pē fai ha angahala; pea ko ia, ‘oku hā mai na’a nau tanu ‘enau ngaahi mahafu tau ‘o e melinó, pe ko ‘enau tanu ‘a e ngaahi mahafu ‘o e taú, koe’uhi ko e melinó.

20 Pea na’e hoko ‘o pehē na’e fai ‘e honau kāinga, ko e kau Leimaná, ‘a e ngaahi teuteu ki he tau, ‘o nau ō mai ki he fonua ko Nifai ko e feinga ke faka’auha ‘a e tu’í, mo fokotu’u ha taha kehe ko hono fetongi, pea faka’auha foki ‘a e kakai ‘o ‘Anitai-Nifai-Lihaí mei he fonuá.

21 Ko ‘eni ‘i he mamata ‘a e kakaí ‘oku nau ha’u ke tau’i ‘a

kinautolú na’a nau ‘alu atu ke fetaulaki mo kinautolu, ‘o nau “fakatōmape’e hifo ‘a kinautolu ki he kelekelé ‘i honau ‘aó, ‘o kamata ke ui ki he huafa ‘o e ‘Eikí; pea na’a nau lolotonga fai pehē ‘i he kamata ke ‘oho mai ‘a e kau Leimaná kiate kinautolú, mo kamata ke tā ‘a kinautolu ‘aki ‘a e heletā.

22 Pea ko ia ‘i he ‘ikai ha taha ‘e fakafepaki kiate kinautolu, na’a nau tāmata’i hanau toko taha afe mā nima; pea ‘oku tau ‘ilo kuo nau monū’ia, he kuo nau ‘alu atu ‘o nofo mo honau ‘Otuá.

23 Ko ‘eni ‘i he mamata ‘e he kau Leimaná ‘oku ‘ikai ke fie hola honau kāinga mei he heletaá, pea ‘ikai foki te nau fie afe ki he to’omata’ú pe to’ohemá, ka nau fie tokoto hifo pē ‘o “mate, mo fakafeta’i ki he ‘Otuá ‘i he lolotonga pē ‘enau mate ‘i he heletaá —

24 Ko ‘eni ‘i he mamata ‘a e kau Leimaná ki he mé’a ní, na’a nau “ta’ofi ‘enau tāmata’i ‘a kinautolú; pea na’e ‘i ai ‘a e tokolahi kuo ^bmamahi lahi honau lotó koe’uhi ko e fa’ahinga ‘o honau kāinga kuo tō ‘i he heletaá, he kuo nau fakatomala mei he ngaahi mé’a kuo nau faí.

25 Pea na’e hoko ‘o pehē na’a nau laku hifo ‘enau ngaahi mahafu ‘o e taú, ‘o ‘ikai te nau toe to’o hake, he kuo tautea honau lotó koe’uhi ko e ngaahi fakapō kuo nau faí; pea na’a nau fakatōmape’e hifo ‘o hangē ko honau kāinga, ‘o fakafalala ki he

17a Hilam. 15:9.

18a ‘Alamā 53:11.

b FFL Fuakavá.

c FFL Feilaulá.

19a FFL Tuí.

21a ‘Alamā 27:3.

23a ‘Alamā 26:32.

24a ‘Alamā 25:1.

b FFL ‘Ofa Mamahí.

'ofa 'a kinautolu kuo hiki hake 'enau ngaahi me'a taú ke tā 'a kinautolú.

26 Pea na'e hoko 'o pehē na'e kau mai ki he kakai 'o e 'Otuá 'i he 'aho ko iá 'a e tokolahi ange 'i he tokolahi kuo tāmata'e'i; pea ko kinautolu kuo tāmata'e'i ko e kakai mā'oni'oni 'a kinautolu, ko ia 'oku 'ikai ke 'i ai ha 'uhinga ke tau veiveiua ai kuo "fakamo'ui 'a kinautolu.

27 Pea na'e 'ikai ha tangata fai angahala ne tāmata'e'i mo kinautolu; ka na'e tokolahi ange 'i he toko taha afé 'a e fa'ahinga na'e fakamahino ki ai 'a e mo'oni; ko ia 'oku mahino mai kiate kitautolu, 'oku ngāue 'a e 'Eiki 'i he ngaahi "founga lahí ke fakamo'ui hono kakai.

28 Ko 'eni ko e tokolahi taha 'o e kau Leimana ko ia na'a nau tāmata'e'i honau kāingá, ko e kau 'Amalekai mo e kau 'Amulone, 'a ia ko honau tokolahi na'e 'o e "kautaha 'o e kau ^bNēhoá.

29 Ko 'eni, na'e "ikai ha toko taha na'e kau mai ki he kakai 'o e 'Eiki, mei he kau 'Amalekai pe ko e kau 'Amuloné, pe na'e 'o e kautaha 'o Nēhoá, ka ko e kau hako mo'oni 'o Leimana mo Lēmiuela 'a kinautolu.

30 Pea ko ia 'oku mahino lelei mai kiate kitautolu, 'o ka hili hano "fakamāma'i tu'o taha ha kakai 'e he Laumālie 'o e 'Otuá, pea nau ma'u ha ^b'ilo lahi ki he ngaahi me'a 'oku kau ki he mā-

'oni'oni, pea nau toki "tafoki ki he angahala mo e maumau-fonó, 'o nau hoko 'o loto-fefeka ange, 'oku hoko honau tu'ungá 'o "kovi ange 'o hangē pē kuo te'eki ke nau 'ilo'i 'a e ngaahi me'a ní.

VAHE 25

'Oku mafola 'a e ngaahi fakamamahi 'a e kau Leimaná — 'Oku 'auha 'a e hako 'o e kau taulá'eiki 'a Noá 'o hangē ko ia na'e kikitē 'i e 'Apine-tai — 'Oku fakaului ha tokolahi 'o e kau Leimaná 'o nau kau mo e kakai 'o 'Anitai-Nīfai-Līhai — 'Oku nau tui kia Kalaisi mo tauhi 'a e fono 'a Mōsesé. Ta'u 90–77 K.M. nai.

PEA ko 'eni vakai, na'e hoko 'o pehē na'e 'āsili 'a e 'ita 'a e kau Leimana ko iá koe'uhi ko 'enau tāmata'e'i honau kāingá; ko ia na'a nau fuakava ke sāuni ki he kau Nīfai; pea na'e 'ikai te nau toe feinga ke tāmata'e'i 'a e kakai 'o "Anitai-Nīfai-Līhai 'i he taimi ko iá.

2 Ka na'a nau 'ave 'enau ngaahi kongataú 'o nau 'alu atu ki he ngaahi ngata'anga 'o e fonua ko Seilahemalá, 'o nau 'ohofi 'a e kakai 'a ia na'e 'i he fonua ko 'Amonaihaá 'o "faka'auha 'a kinautolu.

3 Pea hili iá, na'a nau fai ha ngaahi tau lahi mo e kau Nīfai, 'a ia na'e tuli ai mo tāmata'e'i 'a kinautolu.

4 Pea na'e kau 'i he kau Lei-

26a Fakahā 14:13.

27a 'Īsaia 55:8–9;
'Alamā 37:6–7.

28a 'Alamā 21:4.

b 'Alamā 1:15; 2:1, 20.

29a 'Alamā 23:14.

30a Mātiu 12:45.

b Hepelū 10:26;

'Alamā 47:36.

c 2 Nīfai 31:14;

'Alamā 9:19.

FFL Hē mei he Mo'oni.

d 2 Pita 2:20–21.

25 1a FFL 'Anitai-Nīfai-Līhai, Kau.

2a 'Alamā 8:16; 16:9.

mana na'e tāmāte'ī 'a e mei-meī kotoa 'o e "hako 'o 'Amuloné mo hono kāingā, 'a ia ko e kau taula'eiki 'a Noá, pea na'e tāmāte'ī 'a kinautolu 'i he nima 'o e kau Nīfaī;

5 Pea ko hono toé, hili ha'anau hola ki he feitu'u maomaonganoa 'i he hahaké, 'o nau fokotu'u ke nau ma'u 'a e mālohi mo e mafai ki he kau Leimaná, pea na'a nau tu'utu'uni 'a e tokolahi 'o e kau Leimana ke nau "mate 'i he afi koe'uhi ko 'enau tuí—

6 He na'e 'i ai 'a e tokolahi 'o "kinautolu, 'i he hili ha'anau fu'u mole lahi pea mo e ngaahi faingata'a lahi, na'e kamata ke langaki hake 'a e manatu ki he ngaahi ^blea kuo malanga 'aki 'e 'Elone mo hono kāingā kiate kinautolu 'i honau fonuá; ko ia na'e kamata ke nau ta'etui ki he ngaahi 'talatukufakaholo 'a 'enau ngaahi tamaí, pea tui ki he 'Eikí, pea na'á ne tuku 'a e fu'u mālohi lahi ki he kau Nīfaī; ko ia na'e fakaului ai hanau tokolahi 'i he feitu'u maomaonganoá.

7 Pea na'e hoko 'o pehē ko e kau pule 'a ia na'e toe 'i he hako 'o e fānau 'a "Amuloné, na'e nau tu'utu'uni ke ^btāmāte'ī 'a kinautolu, 'io, 'a kinautolu kotoa 'a ia na'e tui ki he ngaahi me'a ko iá.

8 Ko 'eni na'e langaki 'e he fakapō ko 'enī 'a e 'ita 'a ha tokolahi 'o honau kāingā; pea na'e kamata ha fakakikihi 'i he feitu'u maomaonganoá; pea na'e kamata ke "ha'ao 'a e hako 'o

'Amuloné mo hono kāingā 'e he kau Leimaná 'o nau kamata ke tāmāte'ī 'a kinautolu; pea na'a nau hola ki he feitu'u maomaonganoa 'i he hahaké.

9 Pea vakai 'oku ha'ao 'a kinautolu 'e he kau Leimaná 'o a'u mai ki he 'ahó ni. Ko ia kuo fakahoko 'a e ngaahi lea 'a 'Apinetāi, 'a ia na'á ne lea 'aki 'o kau ki he hako 'o e kau taula'eiki 'a ia na'a nau fekau ke fakamamahi'i ia 'aki 'a e mate 'i he afí.

10 He na'á ne pehē kiate kinautolu: Ko e me'a te mou "fai kiate aú, 'e hoko ia ko ha sipinga 'o e ngaahi me'a 'e hoko.

11 Pea ko 'eni ko 'Apinetāi ko e 'uluaki ia na'e "mate 'i he afi koe'uhi ko 'ene tui ki he 'Otuá; ko 'eni ko e 'uhinga 'eni 'o 'ene leá, 'e mate 'a e tokolahi 'i he afi, 'o hangē ko 'ene mamahi'íá.

12 Pea na'á ne pehē ki he kau taula'eiki 'a Noá 'e hanga 'e honau hakó 'o fakatupu hano tāmāte'ī 'o e kakai tokolahi 'o hangē tofu pē ko 'ene maté, pea 'e fakamovetevete holo mo tāmāte'ī 'a kinautolu 'o hangē 'oku tuli mo tāmāte'ī 'e he fanga manu fekaí ha fanga sipi 'a ia 'oku 'ikai hanau tauhi; pea ko 'eni vakai, na'e fakamo'oni'í 'a e ngaahi lea ko iá; he na'e tuli 'a kinautolu 'e he kau Leimaná, pea na'e ha'ao mo tāmāte'ī 'a kinautolu.

13 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he 'ilo'i 'e he kau Leimaná 'oku 'ikai te nau lava 'o ikuna'í 'a e kau Nīfaī na'a nau toe foki atu

4a Mōsaia 23:35.

5a Mōsaia 17:15.

6a FK Leimaná, Kau.

b 'Alamā 21:9.

c 'Alamā 26:24.

7a 'Alamā 21:3;

24:1, 28–30.

b FFL Ma'atá.

8a Mōsaia 17:18.

10a Mōsaia 13:10.

11a Mōsaia 17:13.

ki honau fonua 'onautolú; pea na'e ō mai hanau tokolahí 'o nofo 'i he fonua ko 'Isimelí mo e fonua ko Nifái, pea nau ului ki he kakai 'o e 'Otuá, 'a ia ko e kakai 'o "Anitai-Nifai-Lihái.

14 Pea na'a nau "tanu foki mo 'enau ngaahi mahafu tau' 'o hangē ko ia kuo fai 'e honau kāingá, 'o nau faka'au ke hoko ko ha kakai mā'oni'oni; 'o nau 'a'eva 'i he ngaahi hā'ele'anga 'o e 'Eikí, pea na'a nau tokanga ke tauhi 'ene ngaahi fekaú mo 'ene ngaahi tu'utu'uní.

15 'Io, pea na'a nau tauhi 'a e fono 'a Mōsesé; he na'e kei 'aonga ke nau tauhi 'a e fono 'a Mōsesé, koe'uhi kuo te'eki ai ke fakamo'oni'i hono kotoa. Ka neongo 'a e "fono 'a Mōsesé, na'a nau sio pē ki he hā'ele mai 'a Kalaisí, 'o lau 'a e fono 'a Mōsesé ko ha 'sīpinga 'o 'ene hā'ele maí, 'o nau tui 'oku totonu ke nau tauhi 'a e ngaahi ouau 'fakatu'asino ko iá kae 'oua ke hokosia 'a e taimi 'e fakahā mai ai ia kiate kinautolu.

16 Ko 'eni na'e 'ikai ke nau pehē 'oku hoko mai 'a e "fakamo'uí 'i he 'fono 'a Mōsesé; ka 'oku 'aonga pē 'a e fono 'a Mōsesé ke fakamālohi'i 'enau tui kia Kalaisí; pea ko ia na'a nau tauhi ha "amanaki 'i he tui, ki he fakamo'ui ta'engatá, 'o falala ki he laumālie 'o e kikité, 'a ia na'e lau ki he ngaahi me'a ko ia 'e hokó.

17 Pea ko 'eni vakai, na'e fu'u

fiefia lahi 'aupito 'a 'Āmoni, mo 'Ēlone, mo 'Ominea, mo Himinai, mo honau kāingá, koe'uhi ko e ngaahi ngāue kuo nau lava 'i he kau Leimaná, 'i he'enau vakai kuo foaki kiate kinautolu 'e he 'Eikí 'o fakatatau mo 'enau ngaahi "lotú, pea kuó ne fakamo'oni'i foki kiate kinautolu 'ene folofolá 'o a'u ki hono kihí'i kongasí'i kotoa pē.

VAHE 26

*'Oku vīkivīki 'a 'Āmoni 'i he 'Eikí—
'Oku fakai'via 'a e kakai tui faive-
lengá 'e he 'Eikí pea 'oku foaki kiate
kinautolu 'a e 'iló—'E makatu'unga
'i he tui hano 'omi 'e he tangatá ha
kakai 'e lau afe ki he fakatomalá—
'Oku ma'u 'e he 'Otuá 'a e māfima'fi
kotoa pē, pea 'okú ne 'afio' 'a e me'a
kotoa pē. Ta'u 90–77 κ.μ. nai.*

PEA ko 'eni, ko e ngaahi lea 'eni 'a 'Āmoni ki hono kāingá, 'a ia na'a ne pehē: 'E hoku ngaahi tokoua mo hoku kāinga, vakai 'oku ou pehē kiate kimoutolu, hono 'ikai lahi 'a e 'uhinga ke tau fiefia; he na'a tau lava koā ke 'amanaki 'i he'etau "fononga mai mei he fonua ko Seilahe-malá 'e foaki mai kiate kitautolu 'e he 'Otuá ha ngaahi tāpuaki lahi pehē?

2 Pea ko 'eni, 'oku ou fehu'i atu, ko e hā ha ngaahi tāpuaki lalahi kuó ne foaki mai kiate kitautolu? Te mou lava 'o tala mai ia?

13a 'Alamā 23:16–17.
14a 'Alamā 24:15; 26:32.
15a Sēkope 4:5;
Seilomi 1:11.
FFL Fono 'a Mōsesé.

b Mōsaia 3:14–15; 16:14.
c Mōsaia 13:29–32.
16a Mōsaia 12:31–37;
13:27–33.
b 2 Nifai 11:4.

c 1 Tēsal. 5:8–9.
17a 'Alamā 17:9.
26 1a Mōsaia 28:9;
'Alamā 17:6–11.

3 Vakai, 'oku ou tali ma'amou-tolu; he ko hotau kāinga, ko e kau Leimaná, na'a nau nofo 'i he fakapo'ulí, 'io, na'a mo e vanu fakapo'uli tahá, kae vakai, ko e "toko fiha nai 'o kinautolu kuo 'omi ke nau mamata ki he maama fakafo 'o e 'Otuá! Pea ko e tāpuaki 'eni kuo foaki kiate kitautolú, kuo ngaohi kitautolu ke tau hoko ko e ngaahi ^bme'angāue 'i he to'ukupu 'o e 'Otuá ki hono fakahoko 'o e ngāue ma'ongō'ongá ni.

4 Vakai, 'oku fiefia honau ngaahi toko "afe, pea kuo 'omi 'a kinautolu ki he loto'ā sipi 'o e 'Otuá.

5 Vakai, na'e motu'a 'a e "ta'ú, pea 'oku monū'ia 'a kimoutolu, he na'a mou 'ai 'a e ^bhele tu'usí, 'o tu'usi 'aki homou tūkuingatá, 'o kioa, na'a mou ngāue 'i he 'ahó kotoa; pea vakai ki hono lahi 'o ho'omou ngaahi 'ha'ingá! Pea 'e tånaki ia ki he feleokó ke 'oua na'a maumau.

6 'Io, 'e 'ikai ke holoki ia 'e he afaá 'i he 'aho faka'osi; 'io, 'e 'ikai foki ke veteki ia 'e he ngaahi 'ahiohió; ka 'o ka tō mai 'a e "afaá 'e tånaki fakataha kinautolu ki honau potu 'onautolú, ke 'oua na'a lava ke 'asi ki ai 'a e afaá; 'io, pea 'e 'ikai foki ke 'ave atu ia 'i he ngaahi fu'u matangi mālohí ki he potu 'oku loto 'a e filí ke 'ave kinautolu ki aí.

7 Kae vakai, 'oku nau 'i he

to'ukupu ia 'o e 'Eiki 'o e "utu-ta'ú, pea 'oku 'a'ana 'a kinautolu; pea te ne ^bfokotu'u hake 'a kinautolu 'i he 'aho faka'osi.

8 Fakafeta'i pē ki he huafa 'o hotau 'Otuá; tau "hiva ki hono fakalāngilangi'í, 'io, tau 'oatu 'a e ^bfakafeta'i ki hono huafa toputapú, he 'okú ne fai 'a e ngāue mā'oni'oni 'o ta'engata.

9 He ka ne ta'e'oua 'etau ha'u mei he fonua ko Seilahemalá, ko hotau kāinga 'ofeiná ni, 'a ia 'oku nau 'ofeina lahi 'a kitautolu, kuo nau kei lili ai pē 'i he "fehi'a kiate kitautolu, 'io, pea kuo nau kei hoko atu ai pē ko e kau sola ki he 'Otuá.

10 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he 'osi hono lea 'aki 'e 'Āmoni 'a e ngaahi lea ní, na'e valokí 'i ia 'e hono tokoua ko 'Ēloné, 'o ne pehē: 'E 'Āmoni, 'oku ou manavasi'í na'a kuo hanga 'e ho'o fiefiá 'o ngaohi koe ke ke pōlepole.

11 Ka na'e pehē ange 'e 'Āmoni kiate ia: 'Oku 'ikai te u "pōlepole 'i hoku mālohi pē 'o'okú, pe 'i hoku poto 'o'okú; kae vakai, 'oku kakato 'a 'eku ^bfiefiá, 'io, 'oku fonu mahuohua 'a hoku lotó 'i he fiefia, pea te u fiefia 'i hoku 'Otuá.

12 'Io, 'oku ou 'ilo'í ko e me'a noa pē au; pea ko e me'a ki hoku mālohí 'oku ou vaivai; ko ia 'e 'ikai te u "pōlepole 'iate au, ka te u pōlepole pē 'i hoku 'Otuá, he te u lava ke fai 'a e me'a

3a 'Alamā 23:8–13.

b 2 Kol. 4:5;

Mōsaia 23:10.

4a 'Alamā 23:5.

5a Sione 4:35–37;

T&F 4:4.

b Sioeli 3:13.

c T&F 33:7–11; 75:2, 5.

6a Hilam. 5:12;

3 Nifai 14:24–27.

7a FFL Utu-ta'ú.

b Mōsaia 23:22;

'Alamā 36:28.

8a T&F 25:12.

b FFL Fakafeta'i.

9a Mōsaia 28:1–2.

11a 2 Kol. 7:14.

b T&F 18:14–16.

FFL Fiefia.

12a Selem. 9:24;

'Alamā 29:9.

kotoa pē 'i hono ^bmāfimafī; 'io, vakai, kuo lahi ha ngaahi me'a mana lalahi kuo tau fai 'i he fonuá ni, 'a ia te tau fakafeta'i ai ki hono huafá 'o ta'engata.

13 Vakai, ko e toko lau afe nai 'e fiha 'o hotau kāingá 'a ia kuó ne vete ange mei he ngaahi mamahi 'o "helí; pea kuo ngaohi ke nau ^bhiva 'aki 'a e 'alo'ofa huhu'í, pea 'oku tupunga 'eni koe'uhi ko e mālohi 'o 'ene folofola 'a ia 'oku 'iate kitautolú, ko ia 'ikai 'oku fu'u lahi 'a 'etau 'uhinga ke fiefia aí?

14 'Io, 'oku 'i ai ha'atau 'uhinga ke fakalāngilangi'i ia 'o ta'engata, he ko e 'Otua Fungani Mā'olunga tahá ia, pea kuó ne vete ange hotau kāingá mei he ngaahi "sēini 'o helí.

15 'Io, na'e takatakai 'a kinautolu 'e he po'uli ta'engatá mo e faka'auhá; kae vakai, kuó ne 'omi 'a kinautolu ki he'ene "maama ta'engatá, 'io, ki he fakamo'ui ta'engatá; pea 'oku takatakai 'a kinautolu 'e he'ene 'alo'ofa lahi ta'e-hano-tataú; 'io, pea kuo tau hoko ko ha ngaahi me'angāue 'i hono to'ukupú ki hono fai 'o e ngāue ma'ongo'onga mo fakaofó ni.

16 Ko ia, tau "vīkiviki, 'io, te tau vīkiviki, 'i he 'Eikí; 'io, te tau fiefia, he 'oku kakato 'etau fiefiá; 'io, te tau fakaongoongolesi'i 'a hotau 'Otuá 'o ta'engata. Vakai, ko hai nai 'e lava 'o fu'u hulu fau

'ene vīkiviki 'i he 'Eikí? 'Io, ko hai nai 'e lava 'o fakamatata 'o fu'u hulu ki hono fu'u māfimafī, mo 'ene "alo'ofá, pea mo 'ene fa'a kātaki fuoloa ki he fānau 'a e tangatá? Vakai, 'oku ou pehē kiate kimoutolu, 'oku 'ikai te u malava ke lea 'aki ha kīhi'i kongasī 'i 'o e me'a 'oku ou ongo'í.

17 Ko hai nai 'e lava 'o 'amanaki 'e 'alo'ofa lahi pehē fau 'a hotau 'Otuá 'o hamusi 'a kitautolu mei hotau tu'unga fakamanavahē mo angahala'ia mo 'ulí?

18 Vakai, na'a tau 'alu atu foki 'i he 'ita, mo lea fakamanamana lahi ke "faka'auha hono siasí.

19 'Oiaue ko e hā nai, na'e 'ikai te ne tukuange ai 'a kitautolu ki ha faka'auha fakamanavaheé, 'io, ko e hā nai na'e 'ikai te ne tuku ai ke tō 'a e heletā 'o 'ene fakamaau totonú kiate kitautolu, pea tuku 'a kitautolu ki he loto-mafasia ta'engatá?

20 'Oiaue, 'oku meimei hola hoku laumālié, 'i he fakakaukau ki aí. Vakai, na'e 'ikai te ne fai 'ene fakamaau totonú kiate kitautolu, ka 'i he'ene fu'u 'alo'ofa lahí kuó ne 'omi 'a kitautolu ke tau hao mei he "vanu ta'engata 'o e mate mo e mamahí, ki he fakamo'ui 'o hotau laumālié.

21 Pea ko 'eni vakai, 'e hoku kāinga, ko hai ha tangata "fakakakano 'okú ne 'ilo'i 'a e ngaahi me'á ni? 'Oku ou pehē kiate kimoutolu, 'oku 'ikai ha taha 'okú

12b Same 18:32–40;
Filipai 4:13;

1 Nifai 17:3.

13a FFL Heli.

b 'Alamā 5:26.

14a 'Alamā 12:11.

15a FFL Maama 'o
Kalaisí.

16a Loma 15:17;

1 Kol. 1:31.

b 2 Kol. 10:15–18;

T&F 76:61.

c Same 36:5–6.

18a Mōsaia 27:8–10.

20a 2 Nifai 1:13;

Hilam. 3:29–30.

21a FFL Tangata

Fakakakanó.

ne ^b‘ilo’i ‘a e ngaahi me‘á ni, ka ko ia pē ‘oku loto-fakatomalá.

22 ‘Io, ‘ilonga ia ‘okú ne “fakatomala mo ngāue ‘aki ‘a e ^btuí, peá ne fai ‘a e ngaahi ngāue leleí, mo lotu ma‘u ai pē ta‘etukú — ‘Oku tuku ki he fa‘ahinga peheé ke ‘ilo ‘a e ngaahi ‘me‘a lilo ‘a e ‘Otuá; ‘io, ‘e tuku ki he fa‘ahinga peheé ke fakahā ‘a e ngaahi me‘a kuo te‘eki ai fakahā; ‘io, pea ‘e tuku ki he fa‘ahinga peheé ke ‘omi ha ngaahi laumālie ‘e toko lau afe ke nau fakatomala, ‘o hangē pē ko ia kuo tuku mai kiate kinautolu ke tau fakaloto‘i ‘a e fa‘ahingá ni ko hotau kāingá ke nau fakatomalá.

23 Ko ‘eni ‘oku mou manatu‘i koā, ‘e hoku kāinga, na‘a tau pehē ki hotau kāinga ‘i he fonua ko Seilahemalá, ‘oku tau ‘alu hake ki he fonua ko Nīfaí, ke malanga ki hotau kāinga, ko e kau Leimaná, pea na‘a nau tau-kae ko e manuki kiate kitautolu?

24 He na‘a nau pehē mai kiate kitautolu: Ko ho‘omou mahalo koā te mou lava ‘o fakahā ki he kau Leimaná ‘a e mo‘oní? Ko ho‘omou mahalo koā te mou lava ‘o fakaloto‘i ‘a e kau Leimaná ke nau ‘ilo‘i hono ta‘etotonu ‘o e ngaahi “talatukufakaholo ‘a ‘enau ngaahi tamaí, he ko ha kakai ^bkia-kekeva ‘a kinautolu; pea ‘oku manako honau lotó ‘i he lilingi ‘o e totó; pea kuo nau fakamoleki honau ngaahi ‘ahó ‘i he fai ‘o e ngaahi angahala faka-

lielia tahá; pea ko ‘enau ngaahi tō‘ongá ko e ngaahi tō‘onga ia ‘a ha tokotaha maumau-fono talu mei he kamata‘angá? Ko ‘eni ‘e hoku kāinga, ‘oku mou manatu ko ‘enau ngaahi leá ‘eni.

25 Pea ko e tahá na‘a nau pehē mai foki: Tau to‘o mahafu ke tau‘i ‘a kinautolu, ke tau faka‘auha ‘a kinautolu mo ‘enau angahalá mei he fonuá, telia na‘a nau molomoloki hifo ‘a kitautolu mo faka‘auha ‘a kitautolu.

26 Kae vakai, ‘e hoku kāinga ‘ofeina, na‘e ‘ikai te tau ō mai ki he feitu‘u maomaonganoá mo e ‘amanaki ke faka‘auha hotau kāingá, ka ‘i he ‘amanaki ke tau lava ‘apē ‘o fakamo‘ui ‘a e laumālie ‘o hanau ní‘ihi.

27 Ko ia ‘i he mafasia ‘a hotau lotó, ‘o tau meimei foki, vakai, na‘e “fakafiemālie‘i ‘a kitautolu ‘e he ‘Eikí, ‘o ne folofola mai: ‘Alu atu ki homou kāinga, ko e kau Leimaná, pea kātaki‘i ‘i he ^bfa‘a kātaki ‘a ho‘omou ngaahi ‘mamahí, pea te u tuku ke mou lava‘i ‘a e ngāué.

28 Pea ko ‘eni vakai, kuo tau ha‘u, ki honau fonuá ‘iate kinautolu; pea kuo tau fa‘a kātaki ‘i hotau ngaahi mamahí, pea kuo tau kātaki‘i ‘a e faingata‘a kotoa pē; ‘io, kuo tau fononga mei he fale ki he fale, ‘o falanga ki he ‘ofa ‘a e māmaní — kae ‘ikai ki he ngaahi ‘ofa ‘a e māmaní pē ka ki he ngaahi ‘alo‘ofa foki ‘a e ‘Otuá.

21b 1 Kol. 2:9–16;
Sēkope 4:8.

22a ‘Alamā 36:4–5.
FFL Fakatomala,
Fakatomala‘i.

b FFL Tui.

c FFL Me‘a Lilo ‘a e
‘Otuá, Ngaahi.

24a Mōsaia 10:11–17.
b Mōsaia 13:29.

27a ‘Alamā 17:9–11.

b FFL Fa‘a Kātaki.

c ‘Alamā 20:29–30.
FFL Faingata‘a.

29 Pea kuo tau hū atu ki honau ngaahi falé 'o ako'i kinautolu, pea kuo tau ako'i 'a kinautolu 'i honau ngaahi halá; 'io, pea kuo tau ako'i 'a kinautolu 'i honau ngaahi mo'ungá; pea kuo tau hū foki ki honau ngaahi temipalé mo honau ngaahi fale lotú, 'o akonaki ai kiate kinautolu; pea kuo kapusi ki tu'a 'a kitautolu, pea manukia, pea 'anuhia, 'o sipi'i hotau kou'ahé; pea kuo tolomaka'i 'a kitautolu, pea puke mo ha'i 'aki ha ngaahi afo mālohi, pea fakahū ki he fale fakapōpulá; pea 'i he māfimafo mo e poto 'o e 'Otuá kuo fakahaofi 'a kitautolu.

30 Pea kuo tau kātaki'i 'a e ngaahi fa'ahinga kotoa pē 'o e mamahí, pea kuo tau fai 'eni kotoa, ke tau lava nai 'o hoko ko ha founga ke fakahaofi ai ha laumālie; pea na'a tau 'amanaki 'e kakato 'etau "fiefiá 'o kapau te tau lava 'o hoko ko ha founga ke fakahaofi ai ha ni'ihi.

31 Ko 'eni vakai, 'oku tau lava 'o hanga atu 'o mamata ki he ngaahi fua 'o 'etau ngaahi ngāuē; pea 'oku nau tokosi'i koā? 'Oku ou pehē kiate kimoutolu, 'Ikai, ka 'oku nau "tokolahia; 'io, pea 'oku tau lava 'o fakamo'oni ki he'enu fakamātoató, koe'uhi ko 'enu 'ofa ki honau kāingá pea mo kitautolu foki.

32 He vakai, 'oku nau fie "feilaui 'eni 'enu mo'uí kae 'ikai 'aupito te nau fie to'o 'a e mo'uí 'a honau filí; pea kuo nau ^btanu 'o loloto 'i he kekelelé 'enu

ngaahi mahafu taú, koe'uhi ko 'enu 'ofa ki honau kāingá.

33 Pea ko 'eni vakai 'oku ou pehē kiate kimoutolu, kuo 'i ai koā ha fu'u 'ofa lahi pehē 'i he fonuá hono kotoa? Vakai, 'oku ou pehē kiate kimoutolu, 'Ikai, kuo te'eki ke 'i ai, na'a mo e kau Nifai foki.

34 He vakai, na'a nau fie to'o mahafu ke tau'i honau kāingá; ka na'e 'ikai te nau fie tuku ke tāmata'i 'a kinautolu. Kae vakai ko e toko fiha nai 'o kinautolú ni kuo nau tuku hifo 'enu mo'uí; pea 'oku tau 'ilo'i kuo nau 'alu atu ki honau 'Otuá, koe'uhi ko 'enu 'ofa pea mo 'enu fakalilí 'i he angahalá.

35 Ko 'eni 'ikai 'oku 'i ai ha'ataui 'uhinga ke fiefia? 'Io, 'oku ou pehē kiate kimoutolu, kuo te'eki ke 'i ai ha kau tangata kuo nau ma'u ha fu'u 'uhinga lahi pehē ke fiefia, 'o hangē ko kitautolú talu mei he kamata'anga 'o māmani; 'io, pea kuo hanga 'e he'eku fiefiá 'o ngaohi au, ke u pōlepole 'i hoku 'Otuá; he 'oku 'iate ia 'a e "māfimafo kotoa, mo e poto kotoa, pea mo e 'ilo kotoa; 'okú ne ^bafio'i 'a e me'a kotoa pē, pea ko ha Tokotaha "alo'ofa ia, 'io ki he fakamo'uí, kiate kinautolu 'e fakatomala mo tui ki hono huafá.

36 Ko 'eni kapau ko e pōlepolé 'eni, te u pōlepole pē; he ko 'eku mo'uí 'eni mo hoku māma, mo 'eku fiefiá mo hoku fakamo'uí, mo hoku huhu 'i mei he mala'ia ta'engatá. 'Io, 'oku monū'ia 'a e

30a T&F 18:15–16.

31a 'Alamā 23:8–13.

32a 'Alamā 24:20–24.

b 'Alamā 24:15.

35a FFL Mālohi.

b T&F 88:41.

c FFL 'Alo'ofa.

huafa 'o hoku 'Otuá, 'a ia kuó ne tokanga'i 'a e kakaí ni, 'a ia ko ha "va'a 'o e 'akau 'o 'Isilelí, pea kuo hē ia mei hono tefitó ki ha fonua fo'ou; 'io, 'oku ou pehē, ke monū'ia 'a e huafa 'o hoku 'Otuá, 'a ia kuo tokanga'i 'a ki-tautolu, ko e kau ^b'auhē 'i ha fonua fo'ou.

37 Ko 'eni 'e hoku kāinga, 'oku mahino mai kiate kitautolu 'oku 'afio mai 'a e 'Otua ki he ^akakai kotoa pē, 'o tatau ai pē pe ko e fonua fē 'oku nau 'i aí; 'io, 'okú ne lau 'a hono kakaí, pea 'oku tofuhia 'a māmani fulipē 'i he'ene ngaahi ngāue 'alo'ofá. Ko 'eni, ko 'eku fiefiá 'eni, pea mo 'eku fakafeta'i lahi; 'io, pea te u 'oatu 'a e fakafeta'i ki hoku 'Otuá 'o ta'engata. 'Ēmeni.

VAHE 27

'Oku folofola 'a e 'Eikí kia 'Āmoni ke ne taki 'a e kakai 'o 'Anitai-Nīfai-Līhai ke nau hao—'Oku 'osi 'a e ivi 'o 'Āmoní 'i he'ene fiefia he'ene fe'iloaki mo 'Alamaá—'Oku foaki 'e he kau Nīfai ki he kau 'Anitai-Nīfai-Līhai 'a e fonua ko Selesoní—'Oku ui 'a kinautolu ko e kakai 'o 'Āmoní. Ta'u 90–77 K.M. nai.

Ko 'eni na'e hoko 'o pehē 'i he 'ilo'i 'e he kau Leimana 'a ia na'a nau 'alu atu ke tau'i 'a e kau Nīfai, hili ha'anau fai ha ngaahi feinga tu'o lahi ke faka'auha 'a kinautolu, pea na'e ta'e'aonga 'a e feinga ke faka'auha 'a kinau-

tolú, na'a nau toe liu mai leva ki he fonua ko Nīfai.

2 Pea na'e hoko 'o pehē, na'e fu'u 'ita lahi 'a e kau 'Amalekaí, koe'uhi ko e mole honau ni'ihí. Pea 'i he mahino kiate kinautolu na'e 'ikai te nau lava 'o sāuni ki he kau Nīfai, na'a nau kamata ke faka'ai'ai 'a e kakaí ke 'ita ki honau ^akāinga, ko e kakai 'o ^b'Anitai-Nīfai-Līhai; ko ia na'a nau toe kamata ke faka'auha 'a kinautolu.

3 Ko 'eni na'e ^atoe fakafisi 'a e kakaí ni ke to'o 'enau mahafu taú, 'o nau tuku ke tāmata'e 'i 'a kinautolu 'i he fa'iteliha 'a honau ngaahi filí.

4 Pea 'i he mamata 'a 'Āmoni mo hono kāingá ki he ngāue ko ia 'o e faka'auha 'i he lotolotonga 'o e fa'ahinga ko ia 'oku nau fu'u 'ofa lahi ki aí, mo e fa'ahinga ko ia na'e fu'u 'ofa lahi kiate kinautolú—he na'e lau 'a kinautolu 'o hangē ko ha kau 'āngelo kuo fekau mai mei he 'Otuá ke fakahaofi 'a kinautolu mei he faka'auha ta'engata—ko ia, 'i he mamata 'a 'Āmoni mo hono kāingá ki he fu'u ngāue 'o e faka'auhá ni, na'e ue'i hake honau lotó 'e he 'ofa mamahi, 'o nau ^apehē ange ki he tu'i:

5 Tau tñaki fakataha 'a e kakaí ni 'o e 'Eikí, pea tau ō hifo ki he fonua ko Seilahemalá ki hotau kāinga ko e kau Nīfai, pea hola mei he nima 'o hotau ngaahi filí, koe'uhi ke 'oua na'a tau 'auha.

6 Ka na'e folofola ange 'e he

36a Sēnesi 49:22–26;
Sēkope 2:25; 5:25.
b Sēkope 7:26.
37a Ngāue 10:34–35;

2 Nīfai 26:33.
27 2a 'Alamā 43:11.
b 'Alamā 25:1.
FFL 'Anitai-Nīfai-

Līhai, Kau.
3a 'Alamā 24:21–26.
4a 'Alamā 24:5.

tu’i kiate kinautolu: Vakai, ‘e faka’auha ‘a kitautolu ‘e he kau Nīfaí, koe’uhi ko e ngaahi faka-pō mo e ngaahi angahala lahi kuo mau fai kiate kinautolú.

7 Pea pehē ange ‘e ‘Āmoni: Te u ‘alu ‘o fehu’i ki he ‘Eikí, pea kapau te ne folofola mai kiate kitautolu, mou ō hifo ki hotau kāinga, te mou ‘alu?

8 Pea folofola ange ‘e he tu’i kiate ia: ‘Io, kapau ‘e folofola mai ‘e he ‘Eikí kiate kimautilu ke mau ‘alu, te mau ō hifo ki hotau kāingá, pea te mau hoko ko ‘enau kau pōpula kae ‘oua ke mau totongi kiate kinautolu ‘o fe’unga mo e ngaahi fakapō mo e ngaahi angahala ‘a ia kuo mau fai kiate kinautolú.

9 Ka na’e pehē ange ‘e ‘Āmoni kiate ia: ‘Oku ta’ehoa ia mo e lao ‘a hotau kāingá, ‘a ia na’e fokotu’u ‘e he’eku tamaí, ke ‘i ai ha kau “pōpula ‘iate kinautolu; ko ia, tau ō hifo, mo falala pē ki he ngaahi ‘ofa ‘a hotau kāingá.

10 Ka na’e folofola ange ‘e he tu’i kiate ia: Fehu’i ki he ‘Eikí, pea kapau te ne folofola mai kiate kimautilu ke ‘alu, te mau ‘alu; ka ‘ikai te mau ‘auha pē ‘i he fonuá ni.

11 Pea na’e hoko ‘o pehē na’e ‘alu ‘a ‘Āmoni ‘o fehu’i ki he ‘Eikí, pea na’e folofola ange kiate ia ‘a e ‘Eikí:

12 ‘Ave ‘a e kakaí ni mei he fonuá ni, ke ‘oua na’a nau ‘auha; he ‘oku ma’u ‘e Sētane ‘a e mālohi lahi ki he loto ‘o e kau ‘Amalekaí, ‘a ia ‘oku nau faka’ai’ai ‘a e kau Leimaná ke ‘ita ki honau

kāingá ‘o tāmata’i ‘a kinautolu; ko ia ke mou ‘alu mei he fonuá ni; pea ‘oku monū’ia ‘a e kakaí ni ‘i he to’u tangatá ni, he te u malu’i ‘a kinautolu.

13 Pea ko ‘eni na’e hoko ‘o pehē na’e ‘alu ‘a ‘Āmoni, ‘o ne fakahā ki he tu’i ‘a e ngaahi folofola kotoa pē kuo folofola ‘aki ‘e he ‘Eikí kiate ia.

14 Pea na’a nau tānaki fakataha ‘a honau kakai kotoa pē, ‘io, ‘a e kakai kotoa pē ‘o e ‘Eikí, ‘o nau tānaki fakataha ‘enau ngaahi takanga monumanu iiki kotoa pē mo e ngaahi takanga monumanu lalahí, ‘o nau ‘alu atu mei he fonuá, ‘o omi ki he feitu’u maomaonganoa ‘a ia na’e vahe’i ‘a e fonua ko Nīfaí mei he fonua ko Seilahemalá, pea na’a nau ō mai ‘o ofi ki he ngata’anga ‘o e fonuá.

15 Pea na’e hoko ‘o pehē na’e pehē ange ‘e ‘Āmoni kiate kinautolu: Vakai, te u ‘alu atu mo hoku kāingá ki he fonua ko Seilahemalá, ka mou nofo pē ‘i heni kae ‘oua ke mau foki mai; pea te mau vakai’i pe ko e hā ‘a e loto ‘o hotau kāingá, pe te nau loto ke mou omi ki honau fonuá.

16 Pea na’e hoko ‘o pehē ‘i he lolotonga ‘alu atu ‘a ‘Āmoni ki he fonuá, na’a nau fetaulaki mo hono kāingá pea mo ‘Alamā, ‘i he “potu kuō lau ki aí; pea vakai, ko ha fetaulaki fakafiefia ‘eni.

17 Ko ‘eni na’e pehē fau hono lahi ‘o e “fiefia ‘a ‘Āmoni he na’e fonu ia; ‘io, na’e fu’u mo’ua hono lotó ‘i he fiefia ‘o hono ‘Otuá, ‘o

a’u ki he ^b’osi hono iví; peá ne ‘toe tō ki he kelekelé.

18 Ko ‘eni ‘ikai ko ha fu’u fiefia lahi ‘eni? Vakai, ko e fiefia ‘eni ‘oku ‘ikai ma’u ‘e ha toko taha ka ko ia pē ‘oku loto-fakatomala mo’oni mo ia ‘oku fekumi ‘i he loto fakatōkilalo ki he fiefiá.

19 Ko ‘eni na’e hulu ‘aupito ‘a e fiefia ‘a ‘Alamā ‘i he’ene fe’iloaki mo hono kāingá, kae ‘uma’ā foki ‘a e fiefia ‘a ‘Ēlone, mo ‘Ominea, mo Himinaí; kae vakai na’e ‘ikai ke lahi ange ‘enau fiefiá ‘i honau iví.

20 Pea ko ‘eni na’e hoko ‘o pehē na’e taki atu ‘e ‘Alamā ‘a hono kāingá ki he fonua ko Seilahe-malá; ‘io, ki hono fale ‘o’oná. Pea na’a nau ō, ‘o fakahā ki he “fakamaau lahi ‘a e ngaahi me’a kotoa pē kuo hoko kiate kinautolu ‘i he fonua ko Nīfaí, ‘i he lolotonga ‘o honau kāinga, ko e kau Leimaná.

21 Pea na’e hoko ‘o pehē na’e ‘oatu ‘e he fakamaau lahi ha tohi fanongonongo ‘i he fonuá hono kotoa, ‘o ne fie ‘ilo ‘a e loto ‘o e kakai ‘o kau ki hono fakangofua ke hū mai ‘a honau kāinga, ‘a ia ko e kau ‘Anitai-Nīfai-Līhaí.

22 Pea na’e hoko ‘o pehē na’e a’u mai ‘a e loto ‘o e kakai ‘o pehē: Vakai, te mau tukuange ‘a e fonua ko Selesoní, ‘a ia ‘oku ‘i he potu hahaké ‘o ofi ki he tahí, ‘a ia ‘oku fehokotaki mo e fonua ko Mahú, ‘a ia ‘oku tu’u ‘i he potu tonga ‘o e fonua ko Mahú; pea ko e fonua ko ia ko Selesoní ko e fonua ia te mau tuku ki hotau kāingá ko honau tofi’a.

23 Pea vakai, te tau tuku ‘etau ngaahi kau taú ‘i he vaha’a ‘o e fonua ko Selesoní mo e fonua ko Nīfaí, koe’uhi ke tau malu’i hotau kāinga ‘i he fonua ko Selesoní; pea te tau fai ‘eni ma’a hotau kāingá, koe’uhi ko ‘enau manavahē ke to’o mahafu ke tau’i honau kāingá telia na’a nau fai angahala aí; pea ko ‘enau fu’u manavaheé ni na’e tupu ia mei he’enau fu’u fakatomala kuo nau fai ko e tupu mei he’enau ngaahi fakapō lahi mo ‘enau fai angahala faka’uliá.

24 Pea ko ‘eni vakai, te tau fai ‘eni ma’a hotau kāingá ke nau lava ‘o ma’u ‘a e fonua ko Selesoní; pea te tau malu’i ‘a kinautolu mei honau ngaahi filí ‘aki ‘etau ngaahi kongá taú, ‘o kapau pe te nau tuku mai ma’atautolu hano kongá ‘o ‘enau ngaahi me’akaí ke tokoni kiate kitautolu ke tau lava ‘o tauhi ‘etau ngaahi kau taú.

25 Ko ‘eni, na’e hoko ‘o pehē ‘i he fanongo ‘a ‘Āmoni ki he me’a ní, na’á ne foki atu ki he kakai ‘o ‘Anitai-Nīfai-Līhaí, peá na ō foki mo ‘Alamā ki he feitu’u maomaonganoá, ‘a ia kuo nau fokotu’u ai honau ngaahi fale fehikitakí, ‘o na fakahā kiate kinautolu ‘a e ngaahi me’á ni kotoa pē. Pea na’e fakamatala foki kiate kinautolu ‘e ‘Alamā hono “fakaului ia, fakataha mo ‘Āmoni mo ‘Ēlone, mo hono kāingá.

26 Pea na’e hoko ‘o pehē na’e langaki ai ha fu’u fiefia lahi ‘iate kinautolu. Pea na’a nau ‘alu hifo

17b 1 Nīfai 1:7.
c ‘Alamā 19:14.

20a ‘Alamā 4:16–18.
25a Mōsaia 27:10–24.

ki he fonua ko Selesoní, 'o ma'ui 'a e fonua ko Selesoní; pea na'e ui 'a kinautolu 'e he kau Nífaí ko e kakai 'o 'Āmoní; ko ia na'e ui 'a kinautolu 'aki 'a e hingoa ko iá 'o fai atu mei ai.

27 Pea na'a nau kau 'i he kakai 'o Nífaí, 'o lau foki 'a kinautolu fakataha mo e kakai na'e 'o e siasi 'o e 'Otuá. Pea na'a nau ongo-ongoa foki 'i he 'enau loto-māfana ki he 'Otuá, kae 'uma'ā foki ki he tangatá; he na'a nau "faitotonu mo angatonu 'aupito 'i he me'a kotoa pē; pea na'a nau ^btu'u ma'u 'i he tui kia Kalaisí, 'o a'u ki he ngata'angá.

28 Pea na'a nau sio ki he lilingi 'o e toto 'o honau kāingá 'i he fu'u fakalili'a lahi; pea na'e 'ikai pē lava ke fakaloto'i 'a kinautolu ke to'o mahafu ke tau'i honau kāingá; pea na'e 'ikai pē te nau sio 'i ha momo'i manavahē ki he maté, koe'uhi ko 'enau 'amanaki mo 'enau fakakaukau kia Kalaisí mo e toetu'ú; ko ia na'e folo hifo 'a e mate ia kiate kinautolu 'i hono ikuna'i ia 'e Kalaisí.

29 Ko ia, na'a nau loto ke kātaki'i 'a e "maté 'i he founga fakamamahi mo kovi taha 'e lava ke fai 'e honau kāingá, kae 'oua pē na'a nau to'o 'a e heletaá pe hele pikó ke taa'i 'a kinautolu.

30 Pea ko ia ko ha kakai loto-māfana mo 'ofeina, ko ha kakai 'oku hōifua lahi ki ai 'a e 'Eikí.

VAHE 28

'Oku ikuna'i 'a e kau Leimaná 'i ha

tau faka'ulia —'Oku tō tau ha lau mano—'Oku tuku 'a e kau angahalá ki ha tu'unga 'o e mamahi ta'etuku; 'oku ma'u 'e he kau mā'oni'oni ha fiefia 'oku 'ikai hano ngata'anga. Ta'u 77–76 K.M. nai.

PEA ko 'eni na'e hoko 'o pehē 'i he hili 'a e fakanofonofu 'o e kakai 'o 'Āmoní 'i he fonua ko "Selesoní, mo e fokotu'u foki 'o ha siasi 'i he fonua ko Selesoní, pea mo e fokotu'u 'a e ngaahi kau tau 'a e kau Nífaí 'o takatakai 'i he fonua ko Selesoní, 'io, 'i he ngaahi ngata'anga fonua kotoa 'oku takatakai 'i he fonua ko Seilahemalá; vakai na'e mui-mui 'a e ngaahi kau tau 'a e kau Leimaná 'i honau kāingá ki he feitu'u maomaonganoá.

2 Pea ko ia na'e 'i ai ha fu'u tau faka'ulia; 'io, na'a mo ha tau 'oku te'eki ai ke hoko 'i he kotoa 'o e kakai 'i he fonuá talu mei he taimi na'e 'alu ai 'a Līhai mei Selūsalemá; 'io, pea na'e tāmata'i mo fakamovetevete'i holo 'a e toko lau mano 'o e kau Leimaná.

3 'Io, pea na'e 'i ai foki mo ha fu'u tāmata lahi 'i he kakai 'o Nífaí; ka neongo iá, na'e "tuli mo fakamovetevete'i 'a e kau Leimaná, pea na'e toe liu mai 'a e kakai 'o Nífaí ki honau fonuá.

4 Pea ko 'eni ko ha taimi 'eni 'a ia na'e ai ha fu'u tangi mo e tangilāulau lahi na'e ongo atu 'i hono kotoa 'o e fonuá 'i he kakai kotoa pē 'o Nífaí—

5 'Io, 'a e tangi 'a e kau uitoú koe'uhi ko honau ngaahi huse-

27a FFL Faitotonú.
b 'Alamā 23:6.

29a 'Alamā 24:20–23.
28 1a 'Alamā 27:22;

30:1, 19.
3a 'Alamā 30:1.

pānití, kae 'uma'ā foki mo e ngaahi tamai 'oku tengihia 'a honau ngaahi foha, pea mo e 'ofefiné koe'uhi ko honau tuonga'ané, 'io, 'a e tokoua koe'uhi ko e tamai; pea ko ia na'e ongo atu 'a e le'ó 'o e tangi 'iate kinautolu kotoa pē, ko e tengihia 'o honau kāinga kuo maté.

6 Pea ko 'eni ko e mo'oni ko ha 'aho fakamamahi mo'oni 'eni; 'io, ko ha taimi faingata'a, pea ko ha taimi 'o e "aukai mo e lotu lahi.

7 Pea na'e 'osi pehē hono hongofulu mā nima 'o e ta'u 'o e pule 'a e kau fakamāú ki he kau Nīfai;

8 Pea ko e fakamatala 'eni kia 'Āmoni mo hono kāingá, ko 'enau ngaahi fefononga'aki 'i he fonua ko Nīfai, ko 'enau ngaahi faingata'a'ia 'i he fonuá, ko 'enau ngaahi mamahí, pea mo honau ngaahi fakamamahi, mo 'enau fiefia "ta'e-hano-tataú, mo hono tali mo e nofo malu 'a honau kāingá 'i he fonua ko Selesoní. Pea ko 'eni, 'ofa ke tāpuaki 'i honau laumālié 'o ta'engata, 'e he 'Eiki ko e Huhu' 'i 'o e kakai fulipē.

9 Pea ko e fakamatala 'eni ki he ngaahi tau mo e ngaahi fakakikihi 'i he kau Nīfai, kae 'uma'ā foki mo e ngaahi tau 'i he vaha'a 'o e kau Nīfai mo e kau Leimaná; pea mo hono faka'osi 'o e ta'u hono hongofulu mā nima 'o e pule 'a e kau fakamāú.

10 Pea fai mei he 'uluaki ta'ú 'o a'u ki hono hongofulu mā nima na'e fakahoko ai 'a e faka'auha

'o e mo'ui 'a e toko lau afe; 'io, na'e fakahoko ai 'a e fu'u lilingi toto faka'ulia.

11 Pea ko e ngaahi 'anga'anga 'o e toko lau afe kuo tanu loloto 'i he kekelelé, ka ko e ngaahi 'anga'anga 'o e toko lau afe 'oku "au'aunga 'i ha ngaahi fokotu'unga 'i he funga fonuá; 'io, pea 'oku ^btengihia 'e he toko lau afe koe'uhi ko e mole 'a honau kāingá, koe'uhi 'oku 'i ai ha'anau 'uhinga ke manavahē, 'o hangē ko e ngaahi folofola fakapapau 'a e 'Eiki, na'a kuo tuku 'a kinautolu ki ha tu'unga 'o e mamahi ta'etuku.

12 Neongo 'oku tengihia mo'oni 'e he toko lau afe kehe 'a e mole honau kāingá, ka 'oku nau fiefia mo vīkiviki 'i he 'amanaki, mo 'enau 'ilo foki, 'o hangē ko e ngaahi "tala'ofa 'a e 'Eiki, 'oku fokotu'u hake 'a kinautolu ke nofo 'i he nima to'omata'u 'o e 'Otuá, 'i he nofo fiefia ta'e-hano ngata'anga.

13 Pea ko ia 'oku mahino mai kiate kitautolu 'a hono lahi 'o e "tu'unga ta'etatau 'o e tangatá ko e tupu mei he angahalá mo e maumau-fonó, pea mo e mālohi 'o e tēvoló, 'a ia 'oku tupu mei he ngaahi ^bfakakaukau olopoto kuó ne fa'u ke tauhele 'i 'aki 'a e lotu 'o e tangatá.

14 Pea ko ia 'oku mahino mai kiate kitautolu hono fu'u 'aonga 'o e ui ke faivelenga 'a e tangatá 'i he ngāue 'i he ngaahi "ngoue vaine 'a e 'Eiki; pea ko ia 'oku

6a 'Alamā 30:2.
8a 'Alamā 27:16–19.
11a 'Alamā 16:11.
b 'Alamā 48:23;

T&F 42:45–46.
12a 'Alamā 11:41.
13a 1 Nīfai 17:35.
b 2 Nīfai 9:28.

14a FFL Ngoue Vaine 'a e 'Eiki.

mahino mai kiate kitautolu hono fu'ū 'uhinga lahi 'o e mamahí, kae 'uma'ā foki 'a e fiefiá — ko e mamahi koe'uhi ko e maté mo e faka'auha 'i he tangatá, pea ko e fiefia koe'uhi ko e ^bmaama 'a Kalaisi 'a ia 'oku a'utaki ki he mo'uí.

VAHE 29

'Oku holi 'a 'Alamā ke ne kalanga 'aki 'a e fakatomalá 'i he mālohi 'o e kau 'āngeló—'Oku foaki 'e he 'Eikí ha kau akonaki ki he ngaahi pule'anga kotoa pē—'Oku fiefia 'a 'Alamā 'i he ngāue 'a e 'Eikí mo e ngaahi ngāue lelei 'a 'Āmoni mo hono kāingá. Ta'ū 76 K.M. nai.

TAUMAIĀ ko e 'āngelo au, peá u lava 'o ma'ū 'a e faka'amu 'a hoku lotó, ke u 'alu atu 'o lea 'aki 'a e talupite 'a e 'Otuá, 'i ha le'ó ke lulululu'i 'a e māmaní, pea kalanga 'aki 'a e fakatomalá ki he kakai fulipē!

2 'Io, te u fakahā ki he kakai fulipē, 'o hangē ko e 'u'ulu 'o ha maná, 'a e fakatomalá mo e palani 'o e huhu'í, koe'uhi ke nau fakatomala pea "ha'ū ki hotau 'Otuá, koe'uhi ke 'oua na'a toe 'i ai ha mamahi 'i he funga 'o e māmaní kotoa.

3 Kae vakai, ko ha tangata pē au, peá u fai angahala 'i he'eku faka'amú; he 'oku totonu ke u fiemālie 'i he ngaahi me'a kuo tuku mai 'e he 'Eikí ma'akú.

4 'Oku 'ikai lelei ke u feinga ke liliu 'i he'eku ngaahi faka'amú 'a e tu'utu'uni pau 'a ha 'Otua angatonu, he 'oku ou 'ilo'i 'okú ne foaki ki he tangatá 'o fakatatau mo 'enau "holí, pe ko e holi ki he mate pe ki he mo'ui; 'io, 'oku ou 'ilo'i 'okú ne tuku mai ki he tangatá, 'io, 'okú ne tu'utu'uni pau kiate kinautolu ha ngaahi tu'utu'uni 'oku 'ikai lava 'o toe liliu, 'o fakatatau ki honau ngaahi ^blotó, pe ko e loto ki he fakamo'uí pe ki he faka'auha.

5 'Io, pea 'oku ou 'ilo'i kuo tuku mai 'a e lelei mo e koví ki he kakai kotoa pē; pea 'ilonga ia 'oku 'ikai "ilo'i 'a e lelei mei he koví 'oku tonuhia ia; kae 'ilonga ia 'okú ne 'ilo'i 'a e lelei mo e koví, 'e tuku kiate ia 'o fakatatau ki he'ene ngaahi holí, pe 'okú ne holi ki he lelei pe koví, ki he mo'uí pe maté, ki he fiefiá pe ko e mamahi 'a e ^bkonisēnisí.

6 Ko 'eni, ko e me'a 'i he'eku 'ilo'i 'a e ngaahi me'a ní, ko e 'uma'ā ha'aku toe fie fai mo ha me'a lahi hake 'i he ngāue kuo ui au ki aí?

7 Ko e 'uma'ā 'eku faka'amu ko ha 'āngelo au, ke u lava 'o lea ki he ngaahi ngata'anga kotoa 'o e māmaní?

8 He vakai, 'oku foaki 'e he 'Eikí ki he ngaahi pule'anga "kotoa pē, 'i honau kakai mo 'enau ^bleá, ke nau akonaki 'aki 'ene folofolá, 'io, 'i he fakapoto-

14b FFL Maama 'o Kalaisí.
29 2a 'Amenai 1:26;
3 Nifai 21:20.
4a Same 37:4.

b FFL Tau'atāina ke Filí.
5a 2 Nifai 2:18, 26;
Molonai 7:15–19.
FFL 'Ilo'iló,

Me'a-foaki 'o e.
b FFL Konisēnisí.
8a 2 Nifai 29:12.
b T&F 90:11.

poto, 'a e me'a kotoa pē 'okú ne 'afio'i 'oku 'aonga ke nau ma'ú; ko ia 'oku mahino kiate kitautolu 'oku akonaki 'e he 'Eikí 'i he poto, 'o fakatatau mo e me'a 'oku totonu mo mo'oní.

9 'Oku ou 'ilo'i 'a e me'a kuo fekau 'e he 'Eikí kiate aú, pea 'oku ou vīkiviki ai. 'Oku 'ikai te u "vīkiviki koe'uhi ko au pē, ka 'oku ou vīkiviki 'i he me'a kuo fekau 'e he 'Eikí kiate aú; 'io, pea ko hono 'uhinga 'eni 'o 'eku vīkivikí, ke u lava 'a pē 'o hoko ko ha me'angāue 'i he to'ukupu 'o e 'Otuá ke 'omi ha taha ki he fakatomalá; pea ko 'eku fiefiá 'eni.

10 Pea vakai, 'i he'eku sio ki he tokolahi 'o hoku kāingá 'oku loto-fakatomala mo'oni, pea nau ha'u ki he 'Eiki ko honau 'Otuá, 'oku toki fonu ai hoku laumālié 'i he fiefia; pea 'oku ou toki manatu'i 'a e "me'a kuo fai 'e he 'Eikí ma'akú, 'io, kuó ne 'afio mai ki he'eku lotú; 'io, 'oku ou manatu ai ki hono to'ukupu 'alo'ofa 'a ia kuó ne hapai mai kiate aú.

11 'Io, pea 'oku ou manatu'i foki 'a e nofo pōpula 'a 'eku ngaahi tamaí; he 'oku ou 'ilo pau na'e fakahaofi 'a kinautolu 'e he "Eikí mei he pōpulá, 'o ne fokotu'u ai hono siasí; 'io, ko e 'Eiki ko e 'Otuá, ko e 'Otua 'o 'Ēpalahame, ko e 'Otua 'o 'Aisaké, pea ko e 'Otua 'o Sēkopé, na'á ne fakahaofi 'a kinautolu mei he nofo pōpulá.

12 'Io, 'oku ou manatu'i ma'u

ai pē 'a e nofo pōpula 'a 'eku ngaahi tamaí; pea ko e 'Otua pē ko iá na'á ne "fakahaofi 'a kinautolu mei he nima 'o e kau 'Isipité na'á ne fakahaofi 'a kinautolu mei he pōpulá.

13 'Io, pea ko e 'Otua pē ko iá na'á ne fokotu'u 'a hono siasí 'iate kinautolú; 'io, pea ko e 'Otua pē ko iá kuo ui au ki ha lakanga toputapu, ke u malanga 'aki 'a e folofolá ki he kakaí ni, pea kuó ne tuku kiate au ke tu'umālie 'eku ngaahi ngāue lahi, 'a ia 'oku kakato ai 'eku "fiefiá.

14 Ka 'oku 'ikai te u fiefia koe'uhi ko e tu'umālie 'eku ngāue pe 'a'akú, ka 'oku kakato ange 'a 'eku fiefiá koe'uhi ko e "tu'umālie 'a e ngāue 'a hoku kāingá, 'a ia kuo nau 'alu atu ki he fonua ko Nīfaí.

15 Vakai, kuo nau ngāue lahi 'aupito, pea nau ma'u ha ngaahi fua lahi; pea hono 'ikai ke lahi 'a 'enau totonogí!

16 Ko 'eni, 'i he'eku fakakaukau ki he lavame'a 'o e ngāue 'a e fa'ahingá ni ko hoku kāingá, 'oku 'āvea 'a hoku laumālié, 'o hangē nai kuo mavahe ia mei hoku sinó, koe'uhi ko e fu'u lahi 'eku fiefiá.

17 Pea ko 'eni 'ofa ke tuku 'e he 'Otuá ki he fa'ahingá ni, ko hoku kāingá, ke nau nofo hifo 'i he pule'anga 'o e 'Otuá; 'io, pea mo kinautolu kotoa pē foki 'a ia ko e fua 'o 'enau ngaahi ngāue ke 'oua te nau toe hū ki tu'a, kae kehe ke nau vīkiviki 'iate ia 'o ta'engata. Pea 'ofa ke tuku 'e he

8c 'Alamā 12:9–11.

9a 'Alamā 26:12.

10a Mōsaia 27:11–31.

11a Mōsaia 24:16–21;

'Alamā 5:3–5.

12a 'Eke. 14:30–31.

13a T&F 18:14–16.

14a 'Alamā 17:1–4.

'Otuá ke hoko 'o hangē ko 'eku ngaahi leá, 'o hangē ko e me'a kuó u lea'akí. 'Ēmeni.

VAHE 30

Ko Kolihola, ko e fili 'o Kalaisí, 'okú ne taukae kia Kalaisi, ko e Fakaleléi, mo e laumālie 'o e kikité—'Okú ne akonaki 'aki 'oku 'ikai ha 'Otua, pe ha hinga 'a e tangatá, pe ha tautea ki he angahalá, pea 'oku 'ikai ha Kalaisi—'Oku fakamo'oni 'i e 'Alamā 'e hā'ele mai 'a Kalaisi pea 'oku fakamo'oni 'a e me'a kotoa pē 'oku 'i ai ha 'Otua—'Oku fie ma'u 'e Kolihola ha faka'ilonga pea 'oku te'ia ia 'o noa—Na'e hā mai 'a e tēvoló kia Kolihola 'o hangē ha 'āngelo 'o ne ako'i kiate ia 'a e ngaahi me'a ke ne lea'akí—'Oku tāmoloki 'a Kolihola 'o ne mate. Ta'u 76–74 K.M. nai.

VAKAI, na'e hoko 'o pehē 'i he hili hono fakanofonofo 'o e "kakai 'o 'Āmoní 'i he fonua ko Selesoní, 'io, pea hili foki hono ^bteke 'i 'o e kau Leimaná mei he fonuá, pea tanu honau kakai maté 'e he kakai 'o e fonuá—

2 Ko 'eni na'e 'ikai foki ke lau honau kau maté koe'uhi ko e fu'u hulu honau tokolahí; pea 'ikai foki lau mo e kau mate 'o e kau Nífaí—ka na'e hoko 'o pehē kuo hili 'enau tanu honau kakai maté, pea hili foki 'a e ngaahi 'aho 'o e 'aukai, mo e tangí, mo e lotu, (pea na'e hoko ia 'i hono hongofulu mā ono 'o e ta'u 'o e pule 'a e kau fakamāu ki he

kakai 'o Nífaí), pea na'e faka'au ke 'i ai 'a e melino ma'u ai pē 'i hono kotoa 'o e fonuá.

3 'Io, pea na'e tokanga 'a e ka-kaí ke tauhi 'a e ngaahi fekau 'a e 'Eikí; pea na'a nau fai pau 'i he tauhi 'o e ngaahi "ouau 'a e 'Otuá, 'o fakatatau ki he fonu 'a Mōsesé; he na'e akonekina 'a kinautolu ke ^btauhi 'a e fonu 'a Mōsesé kae 'oua ke fakakakato ia.

4 Pea ko ia na'e 'ikai ke 'i he kakai ha moveuveu 'i hono kotoa 'o e ta'u hono hongofulu mā ono 'o e pule 'a e kau fakamāu ki he kakai 'o Nífaí.

5 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he kamata'anga hono hongofulu mā fitu 'o e ta'u 'o e pule 'a e kau fakamāu, na'e 'i ai ma'u pē 'a e melinó.

6 Ka na'e hoko 'o pehē 'i he kongá ki mui 'o hono hongofulu mā fitu 'o e ta'ú, na'e ha'u ai ha tangata ki he fonua ko Seilahe-malá, pea ko e "Fili ia 'o Kalaisi, he na'á ne kamata ke malanga ki he kakai 'o faka'ikai 'i 'a e ngaahi kikité 'a ia kuo lea 'aki 'e he kau palōfitá 'o kau ki he hā'ele mai 'a Kalaisí.

7 Ko 'eni na'e 'ikai foki ke 'i ai ha lao 'a ia 'oku ta'ofi ai 'a e "tui 'a ha tangata; he na'e ta'ehoa 'aupito mo e ngaahi fekau 'a e 'Otuá ke 'i ai ha fonu 'e fokotu'u ai 'a e tangatá 'i ha ngaahi tu'unga 'oku ta'etatau.

8 He 'oku pehē 'i he folofolá: Mou "fili he 'ahó ni, 'a ia te mou tauhi.

30 1a 'Alamā 27:25–26.
FFL 'Anitai-Nífaí-Lihaí, Kau.
b 'Alamā 28:1–3.

3a FFL Fonu 'a Mōsesé.
b 2 Nífaí 25:24–27;
'Alamā 25:15.
6a FFL Fili 'o Kalaisí.

7a 'Alamā 1:17.
8a Siosuia 24:15.
FFL Tau'atāina ke Filí.

9 Ko 'eni kapau na'e loto ha tangata ke tauhi 'a e 'Otuá, ko hono faingamālie ia 'o'ona; kae kehe, kapau 'okú ne tui ki he 'Otuá, ko hono faingamālie ia ke tauhi kiate ia; ka 'o kapau 'oku 'ikai te ne tui kiate ia na'e 'ikai ke 'i ai ha lao ke tautea'i ai ia.

10 Ka 'o kapau na'á ne fakapō, na'e tautea ia ke "mate; pea kapau na'á ne kaiha'a fakamālohi na'e tautea'i foki ia; pea kapau na'á ne kaiha'a na'e tautea'i foki ia; pea kapau na'á ne tono na'e tautea'i foki ia; 'io, na'e tautea'i 'a kinautolu koe'uhi ko e ngaahi fai angahala kotoa ko 'eni.

11 He na'e 'i ai ha fono ke fakamāu'i 'a e tangata 'o fakatatau ki he'enua ngaahi hiá. Ka neongo iá, na'e 'ikai ke 'i ai ha lao 'oku ta'ofi 'a e tui 'a ha tangata; ko ia, na'e tautea'i pē ha tangata koe'uhi ko e ngaahi hia kuó ne fai; ko ia na'e tu'unga "tatau 'a e kakai kotoa pē.

12 Pea ko e fili 'o Kalaisi ko 'eni, 'a ia ko hono hingoá ko Koliholder, (pea na'e 'ikai ke lava 'e he laó 'o ma'u ha mafai kiate ia), na'á ne kamata ke malanga ki he kakai 'oku 'ikai totonu ke 'i ai ha Kalaisi. Pea ko e anga 'eni 'o 'ene malangá, 'o pehē:

13 'A kimoutolu 'oku mo'ua ki ha 'amanaki fakasesele mo ta'e-aonga, ko e hā 'oku mou fakamafasia'i ai 'a kimoutolu 'i ha ngaahi me'a fakasesele pehē? Ko e hā 'oku mou kumi ai ki ha Kalaisi? He 'oku 'ikai ke lava 'e ha tangata 'o 'ilo'i ha me'a 'e hoko maí.

14 Vakai, ko e ngaahi me'a ko 'eni 'a ia 'oku mou ui ko e ngaahi kikité, 'a ia 'oku mou pehē kuo tukufakaholo mai 'e he kau palōfita mā'oni'oni, vakai, ko e ngaahi talatukufakaholo fakasesele ia 'a ho'omou ngaahi tamaí.

15 'Oku fēfē ho'omou 'ilo'i honau mo'oni? Vakai, 'oku 'ikai te mou lava 'o 'ilo'i ha ngaahi me'a 'oku 'ikai te mou "mamata ki ai; ko ia 'oku 'ikai te mou lava 'o 'ilo'i 'e 'i ai ha Kalaisi.

16 'Oku mou vakai atu ki mu'a mo pehē 'oku mou sio ki ha fakamolemole'i 'o ho'omou ngaahi angahalá. Kae vakai, ko e fua ia 'o ha fakakaukau vale; pea ko e anga mamio ko 'eni 'o ho'omou fakakaukau 'oku tupu ia mei he ngaahi talatukufakaholo 'a ho'omou ngaahi tamaí, 'a ia 'oku tohoaki'i atu 'a kimoutolu ki ha tui ki he ngaahi me'a 'oku 'ikai ke mo'oni.

17 Pea na'e toe lahi mo e ngaahi me'a pehē na'á ne lea 'aki kiate kinautolu, 'o ne fakahā kiate kinautolu 'oku 'ikai lava ke 'i ai ha fakalelei 'e fai koe'uhi ko e ngaahi angahala 'a e tangatá; ka 'oku tu'u 'a e tangata 'i he mo'u'i ni 'o fakatatau ki he anga 'o 'ene ngāue 'a'aná; ko ia 'oku tu'umālie 'a e tangata taki taha 'o fakatatau ki hono 'atamaí, pea 'oku ikuna 'e he tangata taki taha 'o fakatatau ki hono iví; pea 'ilonga ha me'a 'oku fai 'e ha tangata 'oku 'ikai ko e hia ia.

18 Pea na'e pehē 'ene malanga kiate kinautolu, 'o tohoaki'i atu 'a e loto 'o e tokolahi, 'o fakatupu

‘a ‘enau hiki hake honau ‘ulú ke mā‘olunga ‘i he ‘enau fai angahalá, ‘io, ‘o takiaki‘i atu ‘a e kakai fefine tokolahi mo e kakai tangata foki ke nau fai ‘a e ngaahi fe‘auaki—pea tala ange kiate kinautolu ‘o ka mate ‘a e tangatá, ko hono ngata‘angá pē ia.

19 Ko ‘eni na‘e ‘alu atu ‘a e tangatá ni ki he fonua ko Selsoní foki, ke malanga ‘aki ‘a e ngaahi me‘á ni ‘i he kakai ‘o ‘Āmoní, ‘a ia na‘a nau hoko ‘i ha taimi ‘e taha ko e kau Leimana.

20 Kae vakai na‘a nau poto ange ‘i he tokolahi ‘o e kau Nifai; he na‘a nau puke ia, ‘o ha‘i, pea ‘ave ia ki he ‘ao ‘o ‘Āmoní, ‘a ia ko ha taula‘eiki lahi ki he kakai ko iá.

21 Pea na‘e hoko ‘o pehē na‘á ne fekau ke ‘ave ia mei he fonuá. Pea na‘á ne ha‘u ki he fonua ko Kitioné, ‘o kamata ke malanga kiate kinautolu foki; pea na‘e ‘ikai ke loko tu‘umālie ‘i ai ‘a ‘ene ngāué, he na‘e puke ia ‘o ha‘i ‘o ‘ave ki he ‘ao ‘o e taula‘eiki lahi, kae ‘uma‘ā foki mo e fakamaau lahi ‘o e fonuá.

22 Pea na‘e hoko ‘o pehē na‘e pehē kiate ia ‘e he taula‘eiki lahí: Ko e hā ‘okú ke ‘alu holo ai ‘o fakakovi‘i ‘a e ngaahi hā‘ele‘anga ‘o e Eiki? Ko e hā ‘okú ke ako ai ki he kakaí ni ‘o pehē ‘e ‘ikai ke ‘i ai ha Kalaisí, ‘o motuhi ai ‘enau fiefiá? Ko e hā ‘okú ke lea fakafetau ki he ngaahi kikitite kotoa pē ‘a e kau palōfita mā‘oní‘oní?

23 Ko ‘eni ko e hingoa ‘o e taula‘eiki lahí ko Kitiona. Pea

na‘e pehē ‘e Kolihola kiate ia: Koe‘uhi ‘oku ‘ikai te u akonaki ‘aki ‘a e ngaahi talatukufakaholo vale ‘a ho‘omou ngaahi tamaí, pea koe‘uhi ko e ‘ikai te u ako‘i ‘a e kakaí ni ke nau ha‘isia ki he ngaahi ouau mo e ngaahi ngāue vale ‘a ia kuo fokotu‘u ‘e he kau taula‘eiki ‘i mu‘á, ke nau ma‘u ‘a e mālohi mo e mafai kiate kinautolu, ke tuku pē ‘a kinautolu ‘i he ta‘e‘iló, koe‘uhi ke ‘oua te nau hiki hake honau ‘ulú, kae fakamo‘ulaloa‘i ‘a kinautolu ‘o fakatatau ki ho‘o ngaahi leá.

24 ‘Oku mou pehē ko ha kakai tau‘atāina ‘a e kakaí ni. Vakai, ‘oku ou pehē ‘oku nau pōpula. ‘Oku mou pehē ‘oku mo‘oní ‘a e ngaahi kikitite ko ia ‘i mu‘á. Vakai, ‘oku ou pehē ‘oku ‘ikai te mou ‘ilo ‘oku mo‘oní ia.

25 ‘Oku mou pehē ko e kakaí ni ko ha kakai halaia mo tō ki lalo, ko e tupu mei he maumau-fono ‘a ha mātu‘a. Vakai, ‘oku ou pehē ‘oku ‘ikai ke halaia ha tamasi‘i koe‘uhi ko ‘ene mātu‘á.

26 Pea ‘oku mou pehē foki ‘e hā‘ele mai ‘a Kalaisí. Kae vakai, ‘oku ou pehē ‘oku ‘ikai te mou ‘ilo‘i pē ‘e ‘i ai ha Kalaisí. Pea mou pehē foki ‘e tāmata‘i ia koe‘uhi ko e ngaahi “angahala ‘a e māmaní—

27 Pea ‘oku pehē ho‘omou takiaki‘i atu ‘a e kakaí ni ke muimui ki he ngaahi talatukufakaholo vale ‘a ho‘omou ngaahi tamaí, pea fakatatau mo ho‘omou ngaahi holí; pea ‘oku mou fakapōpula‘i ‘a kinautolu, ‘o hangē nai ‘oku nau nofo pō-

pulá, koe'uhi ke mou fakafonu 'aki 'a kimoutolu 'a e ngaahi ngāue 'a honau nimá, ke 'oua na'a nau lava 'o sio hake 'i he loto-to'a, pea ke 'oua na'a nau loto-to'a ke faka'aonga'i 'a 'enau ngaahi totonú mo honau ngaahi faingamālié.

28 'Io, 'oku 'ikai te nau loto-to'a ke faka'aonga'i 'a ia 'oku 'anautolú telia na'a nau faka'ita'i 'a honau kau taula'eikí, 'a ia 'oku fakakavenga'i 'a kinautolu 'o fakatatau mo 'enau ngaahi holí, pea kuo nau ngaohi 'a kinautolu ke tui, ko e me'a 'i he'ena nau ngaahi talatukufakaholó mo 'enau ngaahi misí mo 'enau ngaahi mahaló mo 'enau ngaahi me'a hā-maí mo 'enau ngaahi me'a lilo loí, pea ka 'ilo ange, kuo 'ikai te nau fai 'o fakatatau ki he'ena ngaahi leá, 'oku nau fakatapu-houhau ai ki ha tokotaha ta'e'iloa, 'a ia 'oku nau pehē ko e 'Otuá—ko ha tokotaha kuo te'eki ai ke sio ai pe 'ilo'i, 'a ia kuo 'ikai ai pē ke 'i ai, pea 'e 'ikai ai pē ke 'i ai.

29 Ko 'eni 'i he vakai 'e he taula'eiki lahí mo e fakamaau lahí ki he fefeka 'o hono lotó, 'io, 'i he'ena 'ilo'i na'a mo e 'Otuá te ne kapekape ki ai, na'e 'ikai te na fie fai ha'ana tali ki he'ene ngaahi leá; ka na fekau ke ha'i ia; 'o na tukuange ia ki he nima 'o e kau pulé, 'o fekau ke 'ave ia ki he fonua ko Seilahemalá, koe'uhi ke 'omi ia ki he 'ao 'o 'Alamaá, mo e tu'i fakamaau 'a ia 'oku kōvana ki hono kotoa 'o e fonuá.

30 Pea na'e hoko 'o pehē 'i hono 'omi ia ki he 'ao 'o 'Alamā mo e fakamaau lahí, na'á ne fai atu pē 'i he founga tatau 'o hangē pē ko ia na'á ne fai 'i he fonua ko Kitioné; 'io, na'e hoko atu pē 'ene "lea taukaé.

31 Pea na'á ne tu'u 'o fai 'a e ngaahi "lea fielahe le'o-lahi 'i he 'ao 'o 'Alamaá, mo ne lau'i-kovi'i 'a e kau taula'eikí mo e kau akonakí, 'o tukuaki'i 'a kinautolu ki he'ena tohoaki'i atu 'a e kakaí ke muimui 'i he ngaahi talatukufakaholo faka-sesele 'a 'enau ngaahi tamaí, koe'uhi ke mou fakafonu 'aki 'a kinautolu 'a e ngaahi ngāue 'a e kakaí.

32 Ko 'eni na'e pehē ange 'e 'Alamā kiate ia: 'Okú ke 'ilo'i 'oku 'ikai te mau fakafonu 'aki 'a kinautolu 'a e ngaahi ngāue 'a e kakaí ni; he vakai kuó u ngāue talu 'a e kamata 'a e pule 'a e kau fakamāu 'o a'u mai ki he 'ahó ni, 'aki hoku ongo nima 'o'okú ko hoku tauhi, neongo 'eku ngaahi fefononga'aki lahí 'i he fonuá ke fakahā 'a e folofola 'a e 'Otuá ki hoku kakaí.

33 Pea neongo 'a e ngaahi ngāue lahí kuó u fai 'i he siasí, ka kuo te'eki ai te u ma'u ha kihí'i momo'i "sēnine koe'uhi ko 'eku ngāué; pea pehē mo hoku kā-ingá kotoa, kae ngata pe 'i he nofo'anga fakamāu; pea kuo mau ma'u 'i ai ki hono fuoloa 'o 'emau ngāue pē 'o fakatatau ki he lao ki homau taimí.

34 Pea ko 'eni, kapau leva 'oku 'ikai te mau ma'u ha me'a ki

he'emaui ngaahi ngāue 'i he siasí, ko e hā hano 'aonga kiate kimautolu ke ngāue 'i he siasí ka ko e malanga 'aki 'o e mo'óní, koe'uhi ke mau ma'u 'a e nēkeneka 'i he "fiefia 'a homau kāingá?

35 Pea ko e hā 'okú ke pehē ai 'oku mau malanga ki he kakaí ni ke ma'u ha totongi, ka 'oku ke 'ilo'i, 'e koe, 'oku 'ikai te mau ma'u ha totongi? Pea ko 'eni, 'okú ke tui koā 'oku mau kākaa'i 'a e kakaí ni, 'a ia 'oku langaki ai 'a e fu'u fiefia pehē 'i honau lotó?

36 Pea na'e tali ange 'e Kolihola kiate ia, 'Io.

37 Pea toki pehē ange 'e 'Alamā kiate ia: 'Okú ke tui koā 'oku 'i ai ha 'Otua?

38 Pea ne tala ange, 'Ikai.

39 Ko 'eni na'e pehē ange 'e 'Alamā kiate ia: Te ke toe faka'ikai'i koā 'oku 'i ai ha 'Otua, pea faka'ikai'i foki 'a e Kalaisí? He vakai, 'oku ou pehē kiate koe, 'oku ou 'ilo'i 'oku 'i ai ha 'Otua, kae 'uma'ā foki 'e hā'ele mai 'a Kalaisi.

40 Pea ko 'eni ko e hā ha fakamo'oni 'okú ke ma'u 'oku 'ikai ha "Otua, pe 'e 'ikai hā'ele mai 'a Kalaisi? 'Oku ou pehē kiate koe 'oku 'ikai te ke ma'u ha me'a, tuku kehe pē ho'o leá.

41 Kae vakai, 'oku ou ma'u 'a e me'a kotoa pē ko ha "fakamo'oni 'oku mo'oni 'a e ngaahi me'á ni; pea 'okú ke ma'u foki 'a e ngaahi me'a kotoa pē ko ha fakamo'oni kiate koe 'oku mo'oni ia; pea te

ke faka'ikai'i ia? 'Okú ke tui koā 'oku mo'oni 'a e ngaahi me'á ni?

42 Vakai, 'oku ou 'ilo'i 'okú ke tui, ka kuo uluisino 'iate koe ha laumālie kākā, pea kuó ke lí'aki 'a e Laumālie 'o e 'Otuá ke 'oua na'a ma'u 'e ia ha nofo'anga 'iate koe; ka kuo pule'i koe 'e he tēvoló, pea 'okú ne taki holo koe, 'o ne fokotu'u 'a e ngaahi tauhele ke faka'auha 'a e fānau 'a e 'Otuá.

43 Pea ko 'eni na'e pehē ange 'e Kolihola kia 'Alamā: Kapau te ke fakahā mai kiate au ha "faka'ilonga ke fakamahino kiate au 'oku 'i ai ha 'Otua, 'io, fakahā mai kiate au 'okú ne ma'u 'a e mālohi, pea te u toki tui 'oku mo'oni ho'o ngaahi leá.

44 Ka na'e pehē ange 'e 'Alamā kiate ia: Kuó ke ma'u ha ngaahi faka'ilonga fe'unga; te ke 'ahi'ahi'i ho 'Otuá? Te ke pehē koā, Fakahā mai kiate au ha faka'ilonga, ka kuó ke ma'u 'a e fakamo'oni 'a e fa'ahingá ni "kotoa pē ko ho kāingá, kae 'uma'ā foki mo e kau palōfita mā'oni'oni kotoa pē? Kuo tuku 'a e ngaahi folofolá 'i ho 'aó, 'io, pea 'oku fakahā 'e he me'a^b kotoa pē 'oku 'i ai ha 'Otua; 'io, na'a mo e 'māmaní pea mo e ngaahi me'a kotoa 'oku 'i hono funga 'o iá, 'io, mo 'ene^d alú, 'io, kae 'uma'ā foki mo e ngaahi 'e palanite kotoa pē 'a ia 'oku nau 'alu 'i honau anga 'onautolú 'oku nau fakamo'oni 'oku 'i ai ha Tupu'anga Fungani Mā'olunga.

34a FFL Fiefiá.
40a Same 14:1.
41a FFL Fakamo'oni.
43a Sēkope 7:13–21;

T&F 46:8–9.
FFL Faka'ilongá.
44a Mōsaia 13:33–34.
b Same 19:1; T&F 88:47.

c Siope 12:7–10.
d Hilam. 12:11–15.
e Mōsese 6:63.

45 Ka neongo iá ka 'okú ke 'alu holo koā 'o tohoaki'i atu 'a e loto 'o e kakaí ni, 'o fakamo'oni'i kiate kinautolu 'oku 'ikai ha 'Otua? Peá neongo iá ka te ke kei faka'ikai'i kotoa koā 'a e ngaahi fakamo'oni ni? Peá ne pehē ange: 'Io, te u faka'ikai pē, tuku kehe kapau te ke fakahā mai kiate au ha faka'ilonga.

46 Pea ko 'eni na'e hoko 'o pehē na'e pehē ange 'e 'Alamā kiate ia: Vakai, 'oku ou loto-mamahi koe'uhi ko e fefeka ho lotó, 'io, pea mo ho'o kei fakafepaki'i 'a e laumālie 'o e mo'oni, koe'uhi ke faka'auha nai ho laumālie.

47 Kae vakai, 'oku "lelei ange ke mole ho laumālie 'i ho'o hoko ko e me'a ke 'ohifo ai 'a e laumālie 'o ha tokolahi ki he faka'auhā, 'i ho'o loí mo ho'o ngaahi lea fakaheheheké; ko ia kapau te ke toe faka'ikai, vakai 'e te'ia koe 'e he 'Otuá, koe'uhi ke ke noa, pea 'e 'ikai te ke toe lava 'o lea, ke 'oua na'a ke toe kākaa'i 'a e kakaí ni.

48 Ko 'eni na'e pehē ange 'e Kolihola kiate ia: 'Oku 'ikai te u faka'ikai'i 'oku 'i ai ha 'Otuá, ka 'oku 'ikai te u tui 'oku 'i ai ha 'Otua; pea na'á ku pehē foki, 'oku 'ikai te ke 'ilo pē 'oku 'i ai ha 'Otua; pea kapau 'e 'ikai te ke fakahā mai kiate au ha faka'ilonga, 'e 'ikai te u tui.

49 Ko 'eni na'e pehē ange 'e 'Alamā kiate ia: Te u tuku pē 'eni kiate koe ko ha faka'ilonga, 'a ia ko ho "te'ia ke ke noa, 'o fakatatau mo 'eku ngaahi leá; pea 'oku ou pehē, 'i he huafa 'o

'Otuá, 'e te'ia koe ke ke noa, pea 'e 'ikai te ke toe lava 'o lea.

50 Ko 'eni 'i he hili 'a e lea 'aki 'e 'Alamā 'a e ngaahi lea ní, na'e te'ia 'a Kolihola 'o noa, 'o 'ikai te ne toe lava 'o lea, 'o hangē ko e ngaahi lea 'a 'Alamaá.

51 Pea ko 'eni 'i he vakai 'e he fakamaau lahí ki he me'á ni, na'e mafao atu hono nimá 'o tohi kia Kolihola, 'o pehē: Kuó ke tui ki he māfimafi 'o e 'Otuá? Na'á ke loto ke fakahā 'ia hai 'e 'Alamā 'ene faka'ilongá? Ko ho lotó koā ke ne fakamamahi'i ha ní'ihi kehe, ke fakahā kiate koe ha faka'ilonga? Vakai, kuó ne fakahā kiate koe ha faka'ilonga; pea ko 'eni te ke toe fakakikihí ni?

52 Pea na'e mafao atu 'e Kolihola 'a hono nimá 'o ne tohi, 'o pehē: 'Oku ou 'ilo'i 'oku ou noa, he 'oku 'ikai te u lava 'o lea; pea 'oku ou 'ilo'i 'oku 'ikai ha me'a ka ko e māfimafi pē 'o e 'Otuá 'e lava ke 'omi 'eni kiate aú; 'io, pea na'á ku "ilo'i ma'u pē foki 'oku 'i ai ha 'Otua.

53 Kae vakai, kuo "kākaa'i au 'e he tēvoló; he na'á ne ^bhā mai kiate au 'i he tatau 'o ha 'āngelo, 'o ne pehē mai kiate au: 'Alu 'o fakatafoki mai 'a e kakaí ni, he kuo nau hē kotoa pē 'o muimui ki ha 'Otua ta'e'iloa. Pea na'á ne pehē mai kiate au: 'Oku 'ikai ke 'i ai ha 'Otua; 'io, pea na'á ne ako'i au 'i he ngaahi me'a ke u lea'akí. Pea kuó u ako 'aki 'ene ngaahi leá; pea na'á ku ako 'aki ia koe'uhi 'oku mālie ia ki he 'atamai ^dfakakakanó; peá u ako

47a 1 Nifai 4:13.
49a 2 Fkmtl. 13:20.
52a 'Alamā 30:42.

53a Sēkope 7:14.
b 2 Kol. 11:14;
2 Nifai 9:9.

c Same 10:4.
d FFL Anga-fakakakanó.

'aki ia, kae 'oua kuo ola lahi 'eku ngāue, 'o a'u ki he'eku tui 'oku mo'oni ia; pea ko e me'a 'eni na'á ku teke'i ai 'a e mo'oni 'o a'u ki he'eku 'ohifo 'a e fu'u fakamala'ia ni kiate aú.

54 Ko 'eni 'i he hili 'ene lea 'aki 'eni, na'á ne kole kia 'Alamā ke ne lotu ki he 'Otuá, koe'uhi ke to'o meiate ia 'a e fakamala'ia.

55 Ka na'e pehē ange 'e 'Alamā kiate ia: Ka 'iloange 'e to'o meiate koe 'a e fakamala'ia ni te ke kei kākaa'i pē 'a e loto 'o e kakaí ni; ko ia 'e hoko pē kiate koe 'o hangē ko e finangalo 'o e 'Eikí.

56 Pea na'e hoko 'o pehē na'e 'ikai ke to'o 'a e fakamala'ia meia Koliholá; ka na'e kapusi ki tu'a ia, 'o ne 'alu holo mei he fale ki he fale 'o kole ha'ane me'akai.

57 Ko 'eni na'e fanongonongo leva 'a e 'ilo ki he me'a kuo hoko kia Koliholá 'i hono kotoa 'o e fonuá; 'io, na'e 'oatu 'a e fanongonongo 'e he fakamaau lahi ki he kakaí kotoa pē 'i he fonuá, 'o fakahā kiate kinautolu kuo tui ki he ngaahi lea 'a Koliholá 'oku totonu ke nau fakatomala fakavavevave, telia na'a tō 'a e ngaahi tautea pē ko iá kiate kinautolu.

58 Pea na'e hoko 'o pehē na'e mahino kiate kinautolu kotoa pē 'a e fai angahala 'a Koliholá; ko ia na'a nau toe ului kotoa pē ki he 'Eikí; pea na'e fakangata 'e he me'á ni 'a e fai hiá 'o hangē ko Koliholá. Pea na'e 'alu holo 'a Koliholá mei he fale ki he fale 'o kole ha me'akai ke ne mo'ui ai.

59 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he

lolotonga 'ene 'alu holo 'i he kakaí, 'io, 'i ha kakaí kuo nau fakamavahe 'i kinautolu mei he kau Nifai, pea ui 'a kinautolu ko e kau Sōlamí, pea ko honau takí ko ha tangata ko hono hingoá ko Sōlamí—pea 'i he'ene 'alu atu 'i honau lolototonga, vakai na'e 'ohofi ia 'o molomoloki hifo, kae 'oua kuó ne mate.

60 Pea ko ia 'oku tau vakai ki hono iku'anga 'o e tokotaha 'oku fakakovi'i 'a e ngaahi hā'ele'anga 'o e 'Eikí; pea ko ia 'oku hā mai kiate kitautolu 'e 'ikai ke "malu'i 'e he ^btēvoló 'a 'ene fānaú 'i he 'aho faka'osí, ka 'okú ne toho fakavavevave hifo 'a kinautolu ki 'heli.

VAHE 31

'Oku taki 'e 'Alamā ha ngāue ke toe fakatafoki mai 'a e kau Sōlamí na'e mavahe mei he Siasí—'Oku fakai'ikai 'i 'e he kau Sōlamí 'a Kalaisi, pea nau tui ki ha fakakaukau hala 'oku nau lelei ange 'i he kakaí kehé, pea nau lotu 'aki 'a e ngaahi lotu tāuma'u—'Oku fonu 'a e kau faifekau 'i he Laumālie Mā'oni'oni—'Oku mole atu 'a honau ngaahi faingata'ia 'i he fiefia 'ia Kalaisi. Ta'u 74 K.M. nai.

Ko 'eni na'e hoko 'o pehē 'i he hili 'a e mate 'a Koliholá, pea ma'u 'e 'Alamā 'a e tala 'oku fakakovi'i 'e he kau Sōlamí 'a e ngaahi hā'ele'anga 'o e 'Eikí, pea ko Sōlamí, 'a ia ko honau takí, 'okú ne takiaki'i 'a e loto 'o e kakaí ke nau "punou hifo ki ha

60a 'Alamā 3:26–27;
5:41–42; T&F 29:45.

b FFL Tēvoló.
c FFL Helí.

31 1a 'Eke. 20:5;
Mōsaia 13:13.

ngaahi ^btamapua 'oku noa, pea na'e toe faka'au ke 'mamahi lahi 'a hono lotó koe'uhi ko e fai angahala 'a e kakaí.

2 He ko e tupu'anga ia 'o e fu'u "loto-mamahi lahi 'a 'Alamaá ko 'ene 'ilo'i 'oku 'i ai ha fai angahala 'i hono kakaí; ko ia na'e fu'u mamahi lahi 'aupito hono lotó koe'uhi ko e mavahe 'a e kau Sōlamí mei he kau Nifái.

3 Ko 'eni na'e fakataha mai 'a e kau Sōlamí ki ha fonua na'a nau ui ko 'Aniteonumi, 'a ia na'e tu'u 'i he hahake 'o e fonua ko Seilahemalá, 'a ia na'e meimeime fehokotaki mo e matātahi, 'a ia na'e 'i he tonga 'o e fonua ko Selesoní, 'a ia na'e toe fehokotaki mo e feitu'u maomaonganóa 'i he tongá, 'a ia ko e feitu'u maomaonganóa na'e fonu 'i he kau Leimaná.

4 Ko 'eni na'e fu'u manavahē 'aupito 'a e kau Nifái telia na'a fetu'utaki vā lelei 'a e kau Sōlamí mo e kau Leimaná, 'o hoko ia ko ha fu'u mole lahi ki he kau Nifái.

5 Pea ko 'eni, koe'uhi kuo hoko hono "malanga 'aki 'o e ^bfolofolá ko ha fu'u me'a ke 'takiaki'i ai 'a e kakaí ke fai 'a ia 'oku totonu—'io, na'e mālohi lahi ange 'ene ngāuē 'i he 'fakakaukau 'a e kakaí 'i he heletā, pe ko ha toe me'a kehe, 'a ia kuo hoko kiate kinautolu—ko ia na'e fakakaukau ai 'a 'Alamā 'oku 'aonga ke

nau 'ahi'ahi'i 'a e ivi 'o e folofola 'a e 'Otuá.

6 Ko ia na'á ne 'ave ai 'a 'Āmoni, mo 'Ēlone, mo 'Ominea; pea ne tuku 'a Himinai 'i he siasí 'i Seilahemala; ka ko e toko tolu ko eé, na'á ne 'ave mo ia, kae 'uma'ā foki mo 'Amuleki mo Sisolome, 'a ia na'e 'i Mīlekí; pea na'á ne 'ave foki mo e toko ua 'o hono ngaahi fohá.

7 Ko 'eni ko e lahi taha 'i hono ngaahi fohá na'e 'ikai te ne 'ave mo ia, pea ko hono hingoá ko "Hilamani; ka ko e hingoá 'o kinaua 'a ia na'á ne 'ave mo iá ko Sipilone mo Kolianitoni; pea ko e hingoá 'eni 'o e fa'ahinga na'a nau 'alu mo ia ki he kau ^bSōlamí, ke malanga 'aki kiate kinautolu 'a e folofolá.

8 Ko 'eni ko e kau Sōlamí ko e kau "tafoki mei he kau Nifái; ko ia kuo tomu'a malanga 'aki 'a e folofola 'a e 'Otuá kiate kinautolu.

9 Ka kuo nau "tō ki he ngaahi hala lahi, 'āsílí he na'e 'ikai te nau tokanga ke tauhi 'a e ngaahi fekau 'a e 'Otuá, mo 'ene ngaahi tu'utu'uní, 'o fakatatau ki he fono 'a Mōsesé.

10 Pea na'e 'ikai foki te nau tauhi 'a e ngaahi ouau 'o e siasí, pea taukave 'i he lotu mo e kole tāuma'u ki he 'Otuá 'i he 'aho taki taha, ke 'oua te nau mo'ua ki he 'ahi'ahi.

11 'Io, ko hono mo'oní, na'a

1b 2 Nifái 9:37.
FFL Tauhi Tamapua.
c 'Alamā 35:15.
2a Mōsaia 28:3;
3 Nifái 17:14;
Mōsesé 7:41.
5a 'Inosi 1:23;

'Alamā 4:19.
FFL Malangá.
b Hepelū 4:12;
Sēkope 2:8;
'Alamā 36:26.
c Seilomi 1:11–12;
T&F 11:2.

7a FFL Hilamani, Foha
'o 'Alamaá.
b 'Alamā 30:59.
8a 'Alamā 24:30.
9a FFL Hē mei he
Mo'oní.

nau fakakehe'i 'a e ngaahi hā'ele'anga 'o e 'Eiki 'i ha ngaahi me'a lahi; ko ia, ko hono 'uhinga 'eni, na'e 'alu ai 'a 'Alamā mo hono kāingā ki he fonuá ke malanga 'aki 'a e folofolá kiate kinautolu.

12 Ko 'eni, 'i he'enua a'u atu ki he fonuá, vakai, na'a nau ofo 'i he'enua vakai kuo langa 'e he kau Sōlamí ha ngaahi fale lotu, 'o nau fakataha ki ai 'i he 'aho 'e taha 'o e uiké, 'a ia na'a nau ui ko e 'aho 'o e 'Eiki; pea na'a nau lotu 'i ha founga kuo te'eki ai ke sio ai 'a 'Alamā mo hono kāingā;

13 He na'a nau langa ha potu 'i he loto mālie 'o honau fale lotú, 'a ia ko e feitu'u ke tu'u ai, 'a ia na'e mā'olunga hake ia 'i he 'ulú; pea ko hono fungá 'e fe'unga pē ke hao ai ha toko taha.

14 Ko ia, 'ilonga ia na'e fie "lotú kuo pau ke ne 'alu hake 'o tu'u 'i hono funga 'o iá, pea hiki hake hono nimá ki he langí, 'o kalanga 'aki 'a e le'o-lahi, 'o pehē:

15 'E 'Otua mā'oni'oni, mā'oni'oni; 'oku mau tui ko e 'Otuá koe, pea 'oku mau tui 'okú ke mā'oni'oni, pea na'á ke hoko ko ha laumālie, pea ko ha laumālie koe, pea te ke hoko ko ha laumālie 'o ta'engata.

16 'E 'Otua mā'oni'oni, 'oku mau tui na'á ke fakamavahe'i 'a kinautolu mei homau kāingā; pea 'oku 'ikai ke mau tui ki he talatukufakaholo 'a homau kāingā, 'a ia na'e tukufakaholo mai kiate kinautolu 'i he loto-fakatamasi'i 'a 'enua ngaahi tamaí; ka 'oku mau tui kuó ke

'fili 'a kinautolu ke hoko ko ho'o fānau ^bmā'oni'oni; pea kuó ke fakahā mai foki kiate kinautolu 'e 'ikai ke 'i ai ha Kalaisi.

17 Ka 'okú ke tatau 'i he 'aneafi, 'aho nī, pea ta'engata; pea kuó ke "fili 'a kinautolu ke mau ma'u 'a e fakamo'uí, ka ko kinautolu kotoa pē 'oku takatakai 'iate kinautolu kuó ke tu'u-tu'uni ke kapusi hifo 'a kinautolu 'i ho houháú ki heli; pea ko e mau mā'oni'oni ia, 'E 'Otua, 'oku mau fakafeta'i ai kiate koe, pea 'oku mau toe fakafeta'i foki kiate koe koe'uhi kuó ke fili 'a kinautolu, ke 'oua na'a kākaa'i 'a kinautolu ke muimui ki he ngaahi talatukufakaholo fakasesele 'a homau kāingā, 'a ia 'oku fakamafasia'i 'a kinautolu ki ha tui kia Kalaisi, 'a ia 'oku tākiaki'i honau lotó ke nau hē 'o mama'o meiate koe, ko homau 'Otua.

18 Pea 'oku mau toe fakafeta'i kiate koe, 'E 'Otua, koe'uhi ko ha kakai kuo fili mo ha kakai mā'oni'oni 'a kinautolu. 'Ēmeni.

19 Ko 'eni na'e hoko 'o pehē 'i he hili 'a e fanongo 'a 'Alamā mo hono kāinga mo hono ngaahi foha ki he ngaahi lotu ko 'ení, na'e fakatumutumu lahi honau lotó 'o lahi hake 'i he me'a kotoa pē.

20 He vakai, na'e 'alu atu 'a e tangata taki taha 'o fai 'a e lotu tatau ko 'ení.

21 Ko 'eni na'a nau ui 'a e potu ko iá ko Lameiumitomi, 'a ia ko hono 'uhingá, ko e tu'unga toputapu.

14a Mātiu 6:1–7.

16a 'Alamā 38:13–14.

b 'Īsaia 65:3, 5.

17a FFL Me'a Ta'e'aongá.

22 Ko ‘eni, na‘e fai mei he tu‘unga pē ko iá, ‘e he tangata taki taha, ‘a e lotu tatau pē ki he ‘Otuá, ‘o fakafeta‘i ki honau ‘Otuá koe‘uhi kuó ne fili ‘a kinautolu, pea kuo ‘ikai te ne tataki ‘a kinautolu ke muimui ki he talatukufakaholo ‘a honau kāingá, pea kuo ‘ikai kākaa‘i honau lotó ke nau tui ki ha ngaahi me‘a ‘e hokó, ‘a ia ‘oku ‘ikai ke nau ‘ilo ha me‘a ki ai.

23 Ko ‘eni, ‘i he ‘osi hono ‘oatu kotoa ‘e he kakai ‘a e fakafeta‘i ‘i he founga pē ko iá, na‘a nau foki atu ki honau ngaahi ‘apí, ‘o “‘ikai te nau toe lau ki honau ‘Otuá kae ‘oua kuo nau toe fakataha mai ki he tu‘unga toputapú ke ‘oatu ‘a e fakafeta‘i ‘o hangē ko ‘enau foungá.

24 Ko ‘eni ‘i he sio ‘a ‘Alamā ki aí na‘e “mamahi hono lotó; he na‘á ne vakai ko ha kakai fai angahala mo paongata‘a ‘a kinautolu; ‘io, na‘á ne vakai kuo pīkitai honau lotó ki he koulá, mo e silivá, pea ki he ngaahi koloa lelei kehekehe kotoa pē.

25 ‘Io, pea na‘á ne vakai foki kuo “fielahi honau lotó ‘i he fu‘u pōlepole lahi, ‘i he‘enau loto-hīkisiá.

26 Pea na‘á ne hiki hake hono le‘ó ki he langí, ‘o “kalanga, ‘o pehē: ‘Oiauē, ‘e fēfē hono fuoloa, ‘e ‘Eiki, ‘a ho‘o tuku ke nofo ho‘o kau tamaio‘eiki ‘i laló ni ‘i he kakanó, ‘o vakai ki he fai angahala fakalielia pehē ‘i he fānau ‘a e tangatá?

27 Vakai, ‘E ‘Otua, ‘oku nau “tangi kiate koe, ka kuo mo‘ua honau lotó ‘i he‘enau loto-hīkisiá. Vakai, ‘E ‘Otua, ‘oku nau tangi kiate koe ‘aki honau ngutú, ka kuo nau ^bfakafuofuolahi, ‘o fu‘u lahi ‘aupito, ‘i he ngaahi me‘a laukau ‘o e māmaní.

28 Vakai, ‘E hoku ‘Otua, vakai ki honau ngaahi kofu mahu-‘ingá, mo honau ngaahi mamá, mo honau ngaahi “vesá, mo ‘enau ngaahi me‘a teuteu ‘o e koulá, pea mo ‘enau ngaahi me‘a mahu‘inga kotoa kuo teuteu ‘aki ‘a kinautolú; pea vakai, ‘oku pīkitai ki ai ‘a honau lotó, ka ‘oku nau tangi kiate koe mo pehē — ‘Oku mau fakafeta‘i kiate koe, ‘E ‘Otua, koe‘uhi ko ha kakai ‘a kinautolu kuo fili mo‘ó u, ka ‘e ‘auha ‘a e kakai kehé.

29 ‘Io, pea ‘oku nau pehē kuó ke fakahā kiate kinautolu ‘e ‘ikai ke ‘i ai ha Kalaisi.

30 ‘E ‘Eiki ko e ‘Otua, ‘e fēfē hono fuoloa ‘o ho‘o tuku ke ‘i ai ‘a e fai angahala mo e ta‘etui pehē ‘i he kakaí ni? ‘E ‘Eiki, ‘ofa ke ke tuku mai ha ivi ke u fa‘a kātaki‘i ‘a hoku ngaahi vaivaí. He ‘oku ou vaivaí, pea ‘oku hoko ‘a e fai angahala pehē ‘i he kakaí ni ko e fakamamahi ki hoku laumālié.

31 ‘E ‘Eiki, ‘oku fu‘u mamahi lahi hoku lotó; ‘ofa mu‘a ‘o fakafiemālie‘i hoku laumālié “ia Kalaisi. ‘E ‘Eiki, ‘ofa mu‘a ‘o tuku mai kiate au ke u ma‘u ‘a e ivi, ke u kātaki‘i ‘i he fa‘a kātaki ‘a e ngaahi mamahí ni ‘a ia kuo

23a Sēmisi 1:21–25.

24a Sēnesi 6:5–6.

25a Sēkope 2:13;

‘Alamā 1:32.

26a Mōsesi 7:41–58.

27a ‘Īsaia 29:13.

^b FFL Loto-hīkisiá.

28a ‘Īsaia 3:16–24.

31a Sione 16:33.

pau ke hoko mai kiate aú, ko e me'a 'i he angahala 'a e kakai ní.

32 'E 'Eiki, 'ofa mu'a 'o fakafiemālie'i hoku laumālié, 'o tuku mai kiate au ke ola lelei 'eku ngāué, kae 'uma'ā foki hoku kaungā-ngāue 'oku 'iate aú—'io, ko 'Āmoni, mo 'Ēlone, mo 'Ominea, mo 'Amuleki foki mo Sisolome, kae 'uma'ā foki hoku "ongo fohá—'io, 'ofa mu'a 'o fakafiemālie'i 'a e fa'ahingá ni kotoa pē, 'E 'Eiki. 'Io, 'ofa mu'a 'o fakafiemālie'i honau laumālié 'ia Kalaisi.

33 'Ofa mu'a 'o tuku mai kiate kinautolu ke nau ma'u 'a e ivi, ke nau kātaki'i 'enau ngaahi mamahi 'a ia kuo pau ke hoko kiate kinautolu ko e me'a 'i he ngaahi angahala 'a e kakai ní.

34 'E 'Eiki, 'ofa mu'a 'o tuku mai "kiate kinautolu ke mau lava 'o toe fakatafoki mai 'a kinautolu kiate koe 'ia Kalaisi.

35 Vakai, 'E 'Eiki, 'oku mahu'inga honau "laumālié, pea ko honau tokolahi ko homau kāinga; ko ia, 'ofa mu'a, 'E 'Eiki, 'o tuku mai kiate kinautolu 'a e mālohi mo e potu ke mau lava 'o toe fakatafoki 'a e fa'ahingá ni, ko homau kāingá, kiate koe.

36 Ko 'eni na'e hoko 'o pehē 'i he 'osi leva 'a hono lea 'aki 'e 'Alamā 'a e ngaahi lea ní, na'á ne "hilifaki hono ongo ^bnimá kiate kinautolu kotoa pē na'e 'iate iá. Pea vakai, 'i he'ene hili-faki hono nimá kiate kinautolú,

na'e fakafonu 'a kinautolu 'aki 'a e Laumālie Mā'oni'oni.

37 Pea hili iá na'a nau māvae 'o taki taha 'alu, 'o 'ikai te nau "tokanga ma'anautolu pe ko e hā te nau kaí, pe ko e hā te nau inú, pe ko e hā te nau kofu'akí.

38 Pea na'e tauhi 'e he 'Eikí 'a kinautolu ke 'oua na'a nau fiekaia, pe fieinua; 'io, pea na'á ne tuku foki kiate kinautolu 'a e ivi ke 'oua na'a nau mamahi 'i ha fa'ahinga "faingata'a'ia, ta'emole atu ia 'i he fiefia 'a Kalaisí. Na'e tatau 'eni foki mo e lotu 'a 'Alamaá; pea na'e hoko 'eni koe'uhi ko 'ene lotu 'i he ^btuí.

VAHE 32

'Oku ako'i 'e 'Alamā 'a e kakai masivá ko ia kuo hanga 'e honau ngaahi faingata'a'ia 'o fakavaivai'i 'a kinautolu—Ko e tuí 'a e amanaki lelei ki he me'a 'oku 'ikai mamata ki ai ka 'oku mo'oni—'Oku fakamo'oni'i 'e 'Alamā 'oku tauhi mai 'a e kau 'āngeló ki he kakai tangata, kakai fefine, mo e fānau—'Oku fakatatau 'e 'Alamā 'a e folofolá ki ha tenga'i 'akau—Kuo pau ke tō ia mo fafanga'i—Pea 'oku toki tupu hake ia 'o hoko ko ha fu'u 'akau 'a ia 'oku toli mei ai 'a e fua 'o e mo'ui ta'engatá. Ta'u 74 K.M. nai.

PEA na'e hoko 'o pehē na'a nau 'alu atu 'o kamata ke malanga 'aki 'a e folofola 'a e 'Otuá ki he kakaí, 'o nau hū ki honau ngaahi

32a 'Alamā 31:7.
34a 2 Nifai 26:33.
35a FFL Mo'oni'i
Laumālié—
Mahu'inga 'o e

ngaahi laumālié.
36a 3 Nifai 18:36–37.
b FFL Nimá,
Hilifaki 'o e.
37a Mātiu 6:25–34;

3 Nifai 13:25–34.
38a Mātiu 5:10–12;
Mōsaia 24:13–15;
'Alamā 33:23.
b FFL Tuí.

fale lotú, pea ki honau ngaahi falé; 'io, 'o a'u ki he'enua malanga 'aki 'a e folofolá 'i honau ngaahi halá.

2 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he hili 'a 'enua fai 'a e ngāue lahi 'iate kinautolu, na'e kamata ke tu'umālie 'a 'enua ngāué 'i he fa'ahinga kakai na'e "masivá; he vakai, na'e kapusi ki tu'a 'a kinautolu mei he ngaahi fale lotú ko e me'a 'i he ta'e-matamatalelei 'o honau kofú—

3 Ko ia na'e 'ikai fakangofua 'a kinautolu ke nau hū ki honau ngaahi fale lotú ke hū ki he 'Otuá, he na'e lau 'a kinautolu ko e me'a 'uli; ko ia na'a nau masiva; 'io, na'e lau 'a kinautolu 'e honau kāingá ko e me'a ta'e-aonga; ko ia na'a nau "masiva 'i he ngaahi me'a 'o e māmaní; pea na'a nau angavaivai foki.

4 Ko 'eni, 'i he lolotonga ako 'e 'Alamā mo malanga ki he kakai 'i he mo'unga ko 'Onaitá, na'e ha'u kiate ia ha kakai tokolahi 'aupito, 'a ia na'e kau ki he fa'ahinga kuo tau lau ki aí, 'a ia na'e "loto-vaivai, koe'uhi ko 'enua masiva 'i he ngaahi me'a 'o e māmaní.

5 Pea na'a nau ō mai kia 'Alamā; pea na'e pehē 'e he tokotaha na'e tu'u-ki-mu'a 'iate kinautolú kiate ia: Vakai, "ko e hā 'e fai 'e he fa'ahingá ni, ko hoku kāingá, he 'oku fehi'anekina 'a kinautolu 'e he kakai kotoa pē koe'uhi ko 'enua masivá, 'io, kae

tautautefito ki homau kau taula-'eikí; he kuo nau ^bkapusi ki tu'a 'a kinautolu mei homau ngaahi fale lotu 'a ia na'a mau ngāue lahi ke langa 'aki homau nima 'omautolú; pea kuo nau kapusi ki tu'a 'a kinautolu koe'uhi ko 'emau fu'u masiva lahí; pea 'oku 'ikai ha potu ke mau hū ai ki homau 'Otuá; pea vakai, 'ko e hā te mau fai?

6 Pea ko 'eni 'i he fanongo 'e 'Alamā ki aí, na'á ne tafoki ki mui, 'o hanga tonu atu hono matá kiate ia, 'o ne vakai 'i he fu'u fiefia lahi; he na'á ne vakai kuo "fakavaivai 'i mo'oni 'a kinautolu 'e he'enua ngaahi ^bmamahí, pea kuo "teuteu 'i 'a kinautolu ke fanongo ki he folofolá.

7 Ko ia na'e 'ikai te ne toe lea 'aki ha me'a ki he fu'u kakai 'e tahá; ka na'á ne mafao atu hono nimá, 'o kalanga kiate kinautolu, 'a ia na'á ne vakai 'oku nau angavaivai mo'oni, 'o ne pehē ange kiate kinautolu:

8 'Oku hā mai kiate au 'oku mou "loto-fakatōkilalo; pea kapau 'oku pehē, 'oku monū'ia 'a kimoutolu.

9 Vakai kuo pehē mai 'e homou tokouá, Ko e hā te mau fai?—he kuo kapusi ki tu'a 'a kinautolu mei homau ngaahi fale lotú, pea 'oku 'ikai te mau lava 'o hū ki homau 'Otuá.

10 Vakai 'oku ou pehē kiate kimoutolu, 'oku mou mahalo koā 'oku 'ikai te mau lava 'o "hū

32 2a FFL Masivá.
3a 'Alamā 34:40.
4a FFL Masiva—
Masiva 'i he
laumālié.

5a LFkt. 18:23.
b 'Alamā 33:10.
c Ngāue 2:37–38.
6a FFL Loto-fakatōkilaló.
b FFL Faingata'á.

c 'Alamā 16:16–17;
T&F 101:8.
8a Mātiu 5:3–5.
10a FFL Hū.

ki he 'Otuá, ka 'i homou ngaahi fale lotú pē?

11 Pea ko e tahá, 'oku ou fie fehu'i atu, pe 'oku mou mahalo 'oku 'ikai totonu ke mou hū ki he 'Otuá, kae tu'o taha pē 'i he uike?

12 'Oku ou pehē kiate kimoutolu, 'oku lelei homou kapusi ki tu'a mei homou ngaahi fale lotú, koe'uhi ke mou loto-fakatōkilalo, pea ke mou 'ilo'i 'a e "potó; he 'oku 'aonga ke mou 'ilo'i 'a e potó; he ko e me'a 'i hono kapusi ki tu'a 'a kimoutolú, kuo fehi'a-nekina 'a kimoutolu 'e homou kāingá ko e me'a 'i ho'omou fu'u ^bmasiva lahí; kuo 'ohifo ai 'a kimoutolu ki he loto-fakatōkilalo mo'oni, he 'oku pau ai ke fakavaivai'i 'a kimoutolu.

13 Pea ko 'eni, ko e me'a 'i he fakamālohi'i 'a kimoutolu ke mou loto-fakatōkilaló kuo mou monū'ia ai; he 'oku fa'a feinga ha tangata 'i he taimi 'e ni'ihī, kapau 'e fakamālohi'i ia ke loto-fakatōkilalo, ke fekumi ki he fakatomalá, pea ko 'eni ko e mo'oni, 'ilonga ia 'e fakatomalá te ne ma'u 'a e 'alo'ofá; pea 'ilonga ia 'okú ne ma'u 'a e 'alo'ofá 'o "kātaki ki he ngata'angá 'e fakamo'ui ia.

14 Pea ko 'eni, hangē ko 'eku lea kiate kimoutolú, ko e me'a 'i homou fakamālohi'i ke loto-fakatōkilaló kuo mou monū'ia, he 'ikai koā 'oku mou pehē 'oku monū'ia ange 'a kinautolu 'oku fakavaivai'i mo'oni 'a kinautolu koe'uhi ko e folofolá?

15 'Io, ko ia ia 'okú ne fakavaivai'i mo'oni ia, mo fakatomala mei he'ene ngaahi angahalá, pea kātaki ki he ngata'angá, 'e tāpu-aki'i ia—'io, 'o monū'ia ange 'iate kinautolu kuo fakamālohi'i ke loto-fakatōkilalo koe'uhi ko 'enau fu'u masiva lahí.

16 Ko ia, 'oku monū'ia 'a kinautolu 'oku nau "fakavaivai'i 'a kinautolu ta'e-fakamālohi'i ke nau loto-fakatōkilaló; pe ko hono fakalea 'e tahá, 'oku monū'ia ia 'okú ne tui ki he folofola 'a e 'Otuá, 'o ne papitaiso ta'e-i ai-ha loto-fefeká, 'io, 'o ta'e-ngaohi 'a kinautolu ke 'ilo'i 'a e folofolá, pe fakamālohi'i 'a kinautolu ke 'ilo, ki mu'a pea nau toki tuí.

17 'Io, 'oku 'i ai 'a e tokolahi 'a ia 'oku nau pehē: kapau te ke fakahā mai kiate kinautolu ha "faka'ilonga mei he langí, te mau toki 'ilo fakapapau; pea te mau toki tui.

18 Ko 'eni 'oku ou fehu'i atu: Ko e tuí 'eni? Vakai, 'oku ou pehē kiate kimoutolu, 'Ikai; he kapau 'oku 'ilo ha me'a 'e ha tangata, 'oku 'ikai ke 'i ai ha 'uhinga ke ne "tui, he kuó ne 'ilo'i ia.

19 Pea ko 'eni, hono 'ikai ke mala'ia ange ia 'okú ne "ilo'i 'a e finangalo 'o e 'Otuá kae 'ikai te ne fai ki aí, 'iate ia 'oku tui pē, pe 'oku 'i ai ha'ane 'uhinga ke tui, ka ne tō ki he maumau-fonó?

20 Ko 'eni kuo pau ke mou sivi 'a e me'a ni. Vakai, 'oku ou pehē kiate kimoutolu, ko e me'a 'e taha 'oku hangē ko e me'a 'e taha; pea

12a Tngt. 4:13.

b LFKt. 16:8.

13a 'Alamā 38:2.

16a FFL Loto-fakatōkilaló.

17a FFL Faka'ilongá.

18a 'Eta 12:12, 18.

19a Sione 15:22–24.

‘e hoko ki he tangata taki taha ‘o fakatatau ki he‘ene ngāue.

21 Pea ko ‘eni hangē ko ‘eku lau ki he tuí—‘oku ‘ikai ko e ^atuí ‘a e ma‘u ha ‘ilo haohaoa ki he ngaahi me‘a; ko ia kapau ‘oku mou ma‘u ‘a e tuí ‘oku mou ^b‘amanaki lelei ki he ngaahi me‘a ‘oku ^c‘ikai ke mamata ki ai, ‘a ia ‘oku mo‘oní.

22 Pea ko ‘eni, vakai, ‘oku ou pehē kiate kimoutolu, pea ‘oku ou faka‘amu ke mou manatu‘i, ‘oku ‘alo‘ofa ‘a e ‘Otuá kiate kinautolu kotoa pē ‘oku tui ki hono huafá; ko ia ko e ‘uluaki me‘a ‘okú ne finangalo ki aí, ke mou tui, ‘io, ki he‘ene folofolá.

23 Pea ko ‘eni, ‘okú ne ‘oatu ‘ene folofolá ‘i he kau ‘āngelo ki he tangatá, ‘io, ‘o ^a‘ikai ki he kakai tangatá pē, ka ki he kakai fefiné foki. Ko ‘eni ‘oku ‘ikai ia ko ia pē; ka ‘oku fa‘a ‘oatu ki he ^bfānau ikí ha ngaahi lea ‘i he taimi lahi ‘a ia ‘oku fakamaa‘i ai ‘a e kau potó mo e ‘ilo‘iló.

24 Pea ko ‘eni, ‘e hoku kāinga ‘ofeina, ko e me‘a ‘i ho‘omou fie ‘ilo meiate au pē ko e hā te mou fai koe‘uhi ko hono fakamama-hi‘i mo kapusi ki tu‘a ‘a kimoutolú—ko ‘eni ‘oku ‘ikai ko hoku lotó ke mou mahaló ‘oku ou fie fakamāu‘i ‘a kimoutolu kae hoa pe mo e mo‘oní—

25 He ‘oku ‘ikai ko ‘eku pehē kuo fakamālohi‘i ‘a kimoutolu kotoa pē ke loto-fakatōkilalo; he ‘oku ou tui mo‘oní ‘oku ‘i ai

hamou ni‘ihi te nau ngaohi ‘a kinautolu ke loto-fakatōkilalo neongo pē ko e hā ‘a e ngaahi tu‘unga ‘oku nau ‘i ai.

26 Ko ‘eni, hangē ko ‘eku lau ‘o kau ki he tuí—‘oku ‘ikai ko ha ‘ilo haohaoa ia—‘oku pehē pē foki mo ‘eku ngaahi leá. ‘Oku ‘ikai te mou lava ‘o tomu‘a ‘ilo‘i fakapapau hono mo‘oní, ‘o haohaoa, ‘o hangē tofu pē ‘oku ‘ikai ko ha ‘ilo haohaoa ‘a e tuí.

27 Kae vakai, kapau te mou ‘ā hake ‘o fakaake homou ‘atamaí, ‘o ‘ahi‘ahi‘i ‘a ‘eku ngaahi leá, pea ngāue ‘aki ha kiihi‘i kongasí‘i ‘o e tuí, ‘io, kapau foki ‘oku ‘ikai te mou lava ‘o fai ha me‘a lahi ange ‘i he ^aholi pē ke tuí, tuku ‘a e holí ni ke ngāue ‘iate kimoutolu, kae ‘oua ke mou tui ‘i he anga te mou lava ai ‘o faka‘atā ha potu ki ha konga ‘o ‘eku ngaahi leá.

28 Ko ‘eni, te tau fakatatau ‘a e folofolá ki ha ^atenga‘i ‘akau. Ko ‘eni, kapau te mou faka‘atā ha potu, ke tō ai ha ^btenga ‘i homou ^clotó, vakai, kapau ko ha tenga mo‘oní ia, pe ko ha tenga lelei, ‘o kapau ‘e ‘ikai te mou lí‘aki ia ‘i ho‘omou ^dta‘etuí, ‘o mou ta‘ofi ‘a e Laumālie ‘o e Eikí, vakai, ‘e kamata ia ke pupula ‘i homou lotó; pea ‘o ka mou ka ongo‘i ‘a e ngāue ‘o e pupula ko iá, te mou kamata ke pehē ‘i homou lotó—Kuo pau pē ko ha tenga lelei ‘eni, pe ‘oku lelei ‘a e folofolá, he ‘oku kamata ke langaki hake

21a Sione 20:29;
Hepelū 11.
b FFL ‘Amanaki,
‘Amanaki Lelei.
c ‘Eta 12:6.

23a Sioeli 2:28–29.
b Mātiu 11:25;
Luke 10:21;
3 Nifai 26:14–16;
T&F 128:18.

27a Ma‘ake 11:24.
28a ‘Alamā 33:1.
b Luke 8:11.
c FFL Lotó.
d Mātiu 17:20.

'e ia 'a hoku laumālié; 'io, 'oku kamata 'e ia ke fakamaama hoku "atamaí, 'io, 'oku faka'au ke melie ia kiate au.

29 Ko 'eni vakai, 'e 'ikai faka'ā-sili nai 'e he me'á ni 'a ho'omou tuí? 'Oku ou pehē kiate kimoutolu, 'Io; ka neongo iá kuo te'eki ai ke tupu hake ia 'o hoko ko ha 'ilo haohaoa.

30 Kae vakai, 'i he pupula 'a e tengá, 'o huli haké, 'o ne kamata ke tupú, 'oku pau ke mou toki pehē 'oku lelei 'a e tengá; he vakai 'okú ne pupula, 'o huli hake, mo kamata ke tupu. Pea ko 'eni, vakai, 'e 'ikai te ne fakatupulekina nai ho'omou tuí? 'Io, te ne fakatupulekina ho'omou tuí: he te mou pehē 'oku ou 'ilo ko e tenga lelei 'eni; he vakai 'oku huli hake ia ia mo kamata ke tupu.

31 Pea ko 'eni vakai, 'oku mou 'ilo'i fakapapau koā ko ha tenga lelei 'eni? 'Oku ou pehē kiate kimoutolu, 'Io; he 'oku fakatupu 'a e tenga kotoa pē 'o fakatatau ki hono "fa'ahinga 'o'oná.

32 Ko ia, kapau 'oku tupu ha tenga, 'oku lelei ia, ka kapau 'oku 'ikai ke tupu ia, vakai 'oku 'ikai lelei ia, ko ia 'oku lí'aki ia.

33 Pea ko 'eni, vakai, ko e me'a 'i ho'omou fai 'a e 'ahi'ahi'i ní, 'o tō 'a e tengá, 'o pupula ia 'o huli hake, mo kamata ke tupú, kuo pau ke mou 'ilo 'oku lelei 'a e tengá.

34 Pea ko 'eni, vakai, 'oku haohaoa koā 'a ho'omou "iló? 'Io, 'oku haohaoa ho'omou 'iló 'i he

me'a ko iá, ka 'oku 'ikai ngāue 'a ho'omou ^btuí?; pea 'oku peheé koe'uhi ko ho'omou 'ilo, he 'oku mou 'ilo'i kuo langa'i hake 'e he folofolá 'a homou laumālié, 'o mou 'ilo foki kuo huli hake ia, pea 'oku faka'au ke maama ho'omou fakakaukaú, 'o kamata ke matala 'a homou "atamaí.

35 Pea ko ia, 'ikai ko e mo'oní 'eni? 'Oku ou pehē kiate kimoutolu, 'Io, koe'uhi ko e "maama ia; pea ko e me'a kotoa pē 'oku fakamāmá, 'oku lelei ia, koe'uhi 'oku mahinongofua ia, ko ia 'oku pau ke mou 'ilo 'oku lelei ia; pea ko 'eni vakai, 'o ka hili ange 'a ho'omou 'ahi'ahi'i 'a e maama ko 'ení 'oku haohaoa koā 'a ho'omou 'iló?

36 Vakai 'oku ou pehē kiate kimoutolu, 'Ikai; pea 'oku 'ikai totonu foki ke mou tuku ho'omou tuí, he kuo mou ngāue 'aki pe ho'omou tuí 'i he tō 'a e tenga ke mou 'ahi'ahi ai ke 'ilo'i pe 'oku lelei 'a e tengá.

37 Pea vakai, 'i he kamata ke tupu 'a e fu'u 'akaú, te mou pehē: Tau tauhi fakalelei ia koe'uhi ke tupu hono aká, koe'uhi ke tupu hake ia 'o fua 'aki ha fua ma'atautolu. Pea ko 'eni vakai, kapau te mou tauhi ia 'i he fu'u tokanga lahi, 'e tupu hono aká, 'o tupu hake, 'o fua mai.

38 Ka 'o kapau te mou "ta'etokanga'i 'a e fu'u 'akaú, 'o 'ikai tokanga ke tauhi ia, vakai he 'ikai ke tupu hano aka; pea 'i he hoko mai 'a e vela 'o e la'áá 'e

28e FFL 'Iló.
31a Sēnesi 1:11–12.
34a FFL 'Iló.

b 'Eta 3:19.
c FFL 'Atamaí.
35a Sione 3:18–21.

FFL Maama 'o Kalaisí.
38a FFL Hē mei he Mo'oní.

vela ai ia, 'e mae koe'uhi 'oku 'ikai hano aka, pea te mou ta'aki ia 'o laku ki tu'a.

39 Ko 'eni, 'oku 'ikai ke pehē ia koe'uhi 'oku 'ikai ke lelei 'a e tengá, pea 'oku 'ikai ke pehē koe'uhi 'oku 'ikai ke lelei 'a hono fuá; ka 'oku peheé koe'uhi ko e kakā ho'omou ^akelekelé, 'o 'ikai te mou fie tauhi 'a e 'akaú, ko ia 'e 'ikai te mou lava ke ma'u 'a hono fuá.

40 Pea ko ia, kapau 'e 'ikai te mou tauhi 'a e folofolá, 'o hanga atu ki mu'a 'i he mata 'o e tuí ki hono fua 'o iá, 'e 'ikai ai pē ke mou lava 'o toli 'a e fua 'o e ^aakau 'o e mo'uí.

41 Ka 'o kapau te mou tauhi 'a e folofolá, 'io, tauhi 'a e fu'u 'akaú 'i he'ene kamata ke tupú, 'i ho'omou tuí 'i he faivelenga lahi, pea mo e ^afa'a kātaki, 'o 'amanaki ki hono fuá, 'e tupu hono aká; pea vakai, 'e hoko ia ko ha fu'u 'akau 'oku ^btupu hake ki he mo'uí ta'engatá.

42 Pea ko e me'a 'i ho'omou ^afaivelengá mo ho'omou tuí mo ho'omou kātaki 'i hono tauhi 'o e folofolá, koe'uhi ke tupu hono aká 'iate kimoutolu, vakai, 'e faifai pea mou toli hono ^bfua 'o iá, 'a ia 'oku funгани mahu'inga taha, 'a ia 'oku melie hake 'i he me'a melie kotoa pē, pea hinehina ange 'i he me'a hinehina kotoa pē, 'io, pea ma'a ange 'i he me'a kotoa pē 'oku ma'á; pea te mou kai 'i he fua ko 'ení kae 'oua ke

mou mākona, 'o 'ikai te mou toe fiekaia, pe toe fieinua.

43 Ko ia, 'e hoku kāinga, te mou toki utu 'a e ngaahi totongi 'o ho'omou tuí, mo ho'omou faivelengá, mo e fa'a kātaki, mo e kātaki fuoloá, 'i ho'omou tatali ke fua 'aki 'e he fu'u 'akaú ha fua mo'omoutolu.

VAHE 33

'Oku ako'i e Seinosi 'oku totonu ke lotu mo hū 'a e tangatá 'i he feitu'u kotoa pē, pea 'oku ta'ofi 'a e ngaahi fakamāu tu'unga 'i he 'Aló—'Oku ako'i e Seinoki 'oku foaki mai 'a e 'alo'ofá tu'unga 'i he 'Aló—Na'e hiki hake 'e Mōsese 'i he maomaonganoá ha fakataipe 'o e 'Alo 'o e 'Otuá. Ta'u 74 K.M. nai.

Ko 'eni na'e hili hono lea 'aki 'e 'Alamā 'a e ngaahi lea ní, pea na'a nau 'oatu ha fehu'i kiate ia 'o fie 'ilo pe 'oku totonu ke nau tui ki ha 'Otuá pē ^ataha, koe'uhi ke nau lava 'o ma'u 'a e fua 'a ia kuó ne lau ki aí, pe 'e fēfē 'enua tō 'a e ^btengá, pe ko e folofola kuó ne lau ki aí, 'a ia na'á ne pehē kuo pau ke tō 'i honau lotó; pe ko e founga fē 'oku totonu ke nau kamata ke ngāue 'aki ai 'enua tuí.

2 Pea pehē ange 'e 'Alamā kiate kinautolu: Vakai, kuo mou pehē 'oku ^a'ikai te mou lava 'o hū ki homou 'Otuá koe'uhi kuo kapusi ki tu'a 'a kimoutolu mei homou ngaahi

39a Mātiu 13:5.

40a Sēnesi 2:9;

1 Nifai 15:36.

41a FFL Fa'a Kātaki.

b 'Alamā 33:23;

T&F 63:23.

42a FFL Faivelengá.

b 1 Nifai 8:10–12.

33 1a 2 Nifai 31:21;

Mōsaia 15:2–4.

b 'Alamā 32:28–43.

2a 'Alamā 32:5.

fale lotú. Kae vakai, 'oku ou pehē kiate kimoutolu, kapau 'oku mou pehē 'oku 'ikai te mou lava 'o hū ki he 'Otuá, 'oku mou hala 'aupito ai, pea 'oku totonu ke mou fakatotolo 'i he ngaahi ^bfolofolá; kapau 'oku mou mahalo kuo ako ai kiate kimoutolu 'a e me'á ni, 'oku 'ikai ke mahino ia kiate kimoutolu.

3 'Oku mou manatu koā ki ha'amou lau 'o e me'a na'e lea 'aki 'e ^aSeinosi, ko e palōfita 'o e kuonga mu'á 'o kau ki he lotú pe ^bhuú?

4 He na'á ne pehē: 'Okú ke 'alo'ofa, 'E 'Otua, he kuó ke 'afio mai ki he'eku lotú, lolotonga 'eku 'i he feitu'u maomaonganoá; 'io, na'á ke 'alo'ofa 'i he'eku lotu koe'uhi ko kinautolu ko hoku ngaahi ^afilí, pea na'á ke fakatafoki mai 'a kinautolu kiate au.

5 'Io, 'E 'Otua, pea na'á ke 'alo'ofa mai kiate au 'i he'eku tangi kiate koe 'i he'eku ^angoué; lolotonga 'eku tangi kiate koe 'i he'eku lotú, pea na'á ke 'afio mai kiate au.

6 Pea 'ikai ia ko ia, 'E 'Otua, 'i he'eku foki mai ki hoku falé, na'á ke 'afio mai kiate au 'i he'eku lotú.

7 Pea 'i he'eku afe ki hoku ^apotu liló, 'E 'Eiki, peá u lotu kiate koé, na'á ke 'afio 'i au.

8 'Io, 'okú ke 'alo'ofa ki ho'o fānaú 'i he'enau tangi kiate koe, koe'uhi ke ke 'afio ki ai kae 'ikai 'e he tangatá, pea te ke 'afio kiate kinautolu.

9 'Io, 'E 'Otua, kuó ke 'alo'ofa mai kiate au, mo 'afio ki he'eku ngaahi tangi 'i he lolotonga 'o ho'o ngaahi fakataha'angá.

10 'Io, pea kuó ke toe 'afio mai foki kiate au 'i he ^akapusi au ki tu'a, pea mo e fehi'anekina 'i au 'e hoku ngaahi filí; 'io, na'á ke 'afio 'i 'eku ngaahi tangi, pea na'á ke houhau ki hoku ngaahi filí, pea na'á ke tautea 'i 'a kinautolu 'i ho houhau kakahá 'aki 'a e faka'auha 'oku fakato'oto'o.

11 Pea na'á ke 'afio mai kiate au koe'uhi ko hoku ngaahi mamahi pea mo hoku lotofakamo'omo'oní; pea koe'uhi ko ho 'Aló kuó ke 'alo'ofa pehē ai kiate au, ko ia te u tangi ai kiate koe 'i hoku ngaahi mamahi kotoa pē, he 'oku 'iate koe 'eku fiefiá; he kuó ke ta'ofi 'a ho'o ngaahi tauteá meiate au, koe'uhi ko ho 'Aló.

12 Pea ko 'eni na'e pehē 'e 'Alamā kiate kinautolu: 'Oku mou tui koā ki he ngaahi ^afolofola kuo tohi 'e he kakai 'o e kuonga mu'á?

13 Vakai, kapau 'oku mou fai pehē, 'oku pau pē 'oku mou tui ki he ngaahi me'a na'e lea 'aki 'e ^aSeinosi; he vakai na'á ne pehē: Kuó ke ta'ofi 'a ho'o ngaahi tauteá koe'uhi ko ho 'Aló.

14 Ko 'eni vakai, 'e hoku kā-inga, 'oku ou fie fehu 'i pē kuo mou lau 'a e ngaahi folofolá? Kapau kuo mou fai pehē, 'oku mou lava fēfē ke ta'etui ki he 'Alo 'o e 'Otuá?

2b 'Alamā 37:3–10.
3a FFL Folofolá—Ko e ngaahi folofola kuo molé; Seinosi.

b FFL Hū.
4a Mātiu 5:44.
5a 'Alamā 34:20–25.
7a Mātiu 6:5–6;

'Alamā 34:26.
10a 'Alamā 32:5.
12a FFL Folofolá.
13a 'Alamā 34:7.

15 He kuo “*ik*ai tohi ko Seinosi pē na’e lau ‘o kau ki he ngaahi me’a ní, ka na’e lau foki mo ^bSeinoki ki he ngaahi me’á ni—

16 He vakai, na’á ne pehē: ‘Okú ke houhau, ‘E ‘Eiki, ki he kakaí ni, koe’uhi ‘oku ‘ikai te nau ‘ilo ki ho’o ngaahi ‘alo’ofa ‘a ia kuó ke foaki kiate kinautolu koe’uhi ko ho ‘Aló.

17 Pea ko ‘eni, ‘e hoku kāinga, ‘oku mou vakai ‘oku ‘i ai ha palōfita ‘e taha ‘o e kuonga mu’a na’e fakamo’oni ki he ‘Alo ‘o e ‘Otuá, pea ko e me’a ‘i he ta’emahino ki he kakaí ‘a ‘ene ngaahi leá, na’a nau “tolomaka’i ia ke mate.

18 Kae vakai, ‘oku ‘ikai ia ko ia pē; ka ‘oku ‘ikai ngata ‘iate kinauá ni ‘a e fa’ahinga kuo lea ‘o kau ki he ‘Alo ‘o e ‘Otuá.

19 Vakai, na’e lea ‘o kau ki ai ‘a “Mōsese; ‘io, pea vakai na’e ^bfokotu’u ha “sipinga ‘i he feitu’u maomaonganóá ke ‘ilonga ia ‘e sio ki aí te ne mo’ui. Pea na’e sio ki ai ‘a e tokolahi ‘o nau mo’ui.

20 Ka na’e mahino ki he tokosí‘i ‘a e ‘uhinga ‘o e ngaahi me’á ni, pea na’e tupu ia ‘i he fefeka ‘o hona lotó u. Ka na’e ‘i ai ‘a e tokolahi ‘a ia na’e lahi pehē fau ‘a e fefeka ‘o honau lotó na’e ‘ikai ai te nau fie sio ki ai, ko ia na’a nau mate ai. Ko ‘eni ko e ‘uhinga ‘o ‘enau ta’e-fie-sio ki aí, ko e ‘ikai te nau tui ‘e “fakamo’ui ai ‘a kinautolu.

21 ‘Oiauē, ‘e hoku kāinga, kapau na’e lava ‘o mou mo’ui ‘i ho’omou mamata holo pe ‘aki homou matá ke mou lava ‘o mo’ui aí, he ‘ikai koā te mou mamata fakavavevave, pe te mou manako koā ke fakafefeka homou lotó ‘i he ta’etui, pea fai fakapikopiko ‘o ‘ikai ai te mou mamata holo ‘aki homou matá, pea mou mate ai?

22 Pea kapau ‘oku pehē, ‘e hoko mai kiate kimoutolu ‘a e mala’ia; ka kapau ‘oku ‘ikai ke pehē, pea mou mamata holo ‘aki homou matá, pea ^akamata ke tui ki he ‘Alo ‘o e ‘Otuá, pea mo ‘ene hā’ele mai ke huhu’i ‘a hono kakaí, mo ‘ene mamahi’ia mo e pekia ke ne fai ‘a e ^bfakalelei ma’a ‘enau ngaahi angahalá; pea te ne ‘toe tu’u mei he pekiá, ‘a ia ‘e fakahoko ai ‘a e ^atoetu’ú, ke tutu’u ‘a e kakai kotoa pē ‘i hono ‘aó, ke fakamāu’i ‘i he ‘aho faka’osí mo e ‘aho fakamāu ‘o fakatatau ki he’enau ngaahi ^cngāué.

23 Pea ko ‘eni, ‘e hoku kāinga, ‘oku ou faka’amu ke mou ^atō ‘a e folofolá ni ‘i homou lotó, pea ‘i he’ene kamata ke tupu, mou tauhi ia ‘aki ho’omou tuí. Pea vakai, ‘e hoko ia ko ha fu’u ‘akau, ‘o ^btupu hake ‘iate kimoutolu ki he mo’ui ta’engatá. Pea ‘ofa ke toki tuku kiate kimoutolu ‘e he ‘Otuá ke ma’ama’a ho’omou ngaahi ^ckavengá, ‘i he fiefia

15a Sēkope 4:4.

b 1 Nifai 19:10;

‘Alamā 34:7.

17a FFL Ma’atá.

19a Teut. 18:15, 18;

‘Alamā 34:7.

b Sione 3:14;

Hilam. 8:14–15.

c Nōmipa 21:9;

2 Nifai 25:20;

Mōsaia 3:15.

20a 1 Nifai 17:40–41.

22a ‘Alamā 32:27–28.

b ‘Alamā 22:14; 34:8–9.

c FFL Toetu’ú.

d ‘Alamā 11:44.

e FFL Ngāué, Ngaahi.

23a ‘Alamā 33:1; 34:4.

b ‘Alamā 32:41;

T&F 63:23.

c ‘Alamā 31:38.

'i hono 'Aló. Pea na'a mo 'eni kotoa pē, te mou lava ke fai ia 'o kapau te mou loto ki ai. 'Ēmeni.

VAHE 34

'Oku fakamo'oni'i e 'Amuleki 'oku 'ia Kalaisi 'a e folofolá ki he fakamo'uí—'O ka 'ikai fakahoko ha fakalelei, kuo pau ke 'auha 'a e fa'ahinga kotoa 'o e tangatá—'Oku tuhu 'a e fono kotoa 'a Mōsesé ki he feilaulau 'a e 'Alo 'o e 'Otuá—Ko e palani ta'engata 'o e huhu'í 'oku makatu'unga ia 'i he tuí mo e fakatomalá—Lotu koe'uhi ko e ngaahi tāpuaki fakamāmani mo fakalau-mālié—Ko e mo'uí ni ko e taimi ia ke teuteu ai 'a e tangatá ke fe'iloaki mo e 'Otuá—Ngāue'i homou fakamo'uí 'i he manavahē 'i he 'ao 'o e 'Otuá. Ta'u 74 K.M. nai.

PEA ko 'eni na'e hoko 'o pehē na'e hili hono lea 'aki e 'Alamā 'a e ngaahi leá ni kiate kinautolú na'á ne nofo hifo ki he kelekelé, pea na'e tu'u hake 'a "Amuleki 'o ne kamata ke akonaki kiate kinautolu, 'o pehē:

2 'E hoku kāinga, 'oku ou pehē 'oku 'ikai lava ke mou ta'e'ilo ki he ngaahi me'a kuo lea 'aki 'o kau ki he hā'ele mai 'a Kalaisi, 'a ia 'oku mau akonaki 'aki 'o pehē ko e 'Alo 'o e 'Otuá; 'io, 'oku ou 'ilo na'e fu'u hulu hono akonaki 'aki kiate kimoutolu 'a e ngaahi me'a ko "ení ki mu'a 'i ho'omou mavahe atu meiate kimautilú.

3 Pea hangē ko ho'omou kole

ki hoku tokoua 'ofeiná ke ne fakahā kiate kimoutolu 'a e me'a ke mou fai, koe'uhi ko homou ngaahi mamahí; pea kuó ne lea 'aki ai kiate kimoutolu ha me'a 'e ni'ihi ke teuteu'i ho'omou fakakaukáu; 'io, pea kuó ne enginaki kiate kimoutolu ke mou tui mo fa'a kātaki—

4 'Io, 'o a'u ki ho'omou ma'u 'a e tui fe'unga ke mou "tō 'a e folofolá 'i homou lotó, koe'uhi ke mou fai ai hono 'ahi'ahi'í ia pe 'oku lelei ia.

5 Pea kuo mahino kiate kimaua ko e fehu'i lahi 'oku 'i ho'omou fakakaukáu pe 'oku 'i he 'Alo 'o e 'Otuá 'a e folofolá, pe 'e 'i ai koā ha Kalaisi.

6 Pea na'a mou vakai foki kuo fakamo'oni'i e hoku tokouá kiate kimoutolu, 'i he ngaahi me'a lahi, 'oku tu'unga 'ia Kalaisi 'a e "folofola ki he fakamo'uí.

7 Kuo ngāue 'aki 'e hoku tokouá 'a e ngaahi lea 'a Seinosí, 'oku fou 'a e huhu'í 'i he 'Alo 'o e 'Otuá, kae 'uma'ā foki mo e ngaahi lea 'a Seinoki; pea kuó ne lau foki kia Mōsesese, ke fakamo'oni'i 'oku mo'oni 'a e ngaahi me'a ni.

8 Pea ko 'eni, vakai, te u "fakamo'oni'i kiate kimoutolu 'e au 'oku mo'oni 'a e ngaahi me'a ni. Vakai, 'oku ou pehē kiate kimoutolu, 'oku ou 'ilo'í 'e hā'ele mai 'a Kalaisi ki he fānau 'a e tangatá, ke to'o kiate ia 'a e ngaahi mau-mau-fono 'a hono kakaí, pea te ne fai 'a e ^bfakalelei ki he ngaahi angahala 'a e māmani; he kuo

34 1a 'Alamā 8:21.

2a 'Alamā 16:13–21.

4a 'Alamā 33:23.

6a Sione 1:1, 14.

8a FFL Fakamo'oni, Fakamo'oni'í.

b FFL Fakalelei,

Fakalelei'í.

folofola 'aki ia 'e he 'Eiki ko e 'Otuá.

9 He 'oku 'aonga ke fai ha "fakalelei; he hangē ko e ^bpalani lahi 'a e 'Otua Ta'engatá kuo pau ke fai ha fakalelei, pe 'e mala'ia 'a e fa'ahinga kotoa 'o e tangatá; 'io, kuo fakafefeka kotoa honau lotó; 'io, kuo 'hinga mo mole 'a e kakai kotoa pē, pea kuo pau ke nau 'auha tuku kehe pē 'o kapau 'e fou 'i he fakalelei 'a ia 'oku 'aonga ke fai.

10 He 'oku 'aonga ke 'i ai ha fu'u "feilaulau lahi mo faka'osi; 'io, kae 'ikai ko ha feilaulau 'aki ha tangata, pe ha manu, pe ha fa'ahinga manupuna 'e taha; koe'uhi 'e 'ikai hoko ia ko ha feilaulau 'oku fai 'e ha tangata; ka kuo pau ko ha ^bfeilaulau 'ta'e-fakangatangata mo ta'engata.

11 Ko 'eni 'oku 'ikai ke 'i ai ha tangata te ne lava 'o feilaulau 'aki hono toto 'o'oná ko e fakalelei ki he ngaahi angahala 'a ha tokotaha kehe. Ko 'eni, ka fakapō ha tangata, vakai ko 'etau fonó, 'a ia 'oku "totonú, 'e to'o koā 'e ia 'a e mo'ui 'a hono tokouá? 'Oku ou pehē kiate kimoutolu, 'Ikai.

12 Ka 'oku tu'utu'uni 'e he fonó ke to'o 'a e mo'ui 'a e tokotaha na'e fai 'a e "fakapoó; ko ia 'oku 'ikai lava ke 'i ai ha me'a 'e si'i hifo 'i ha fakalelei 'oku ta'e-fakangatangata 'a ia 'e fe'unga

ki he ngaahi angahala 'a e māmani.

13 Ko ia, 'oku 'aonga ke 'i ai ha fu'u feilaulau lahi mo faka'osi; pea 'e toki 'i ai, pe 'oku 'aonga ke 'i ai, hano "fakangata 'o e lilingi 'o e totó; pea 'e toki kakato 'a e ^bfono 'a Mōsesé; 'io, 'e fakakakato kotoa ia, 'a e momo'i me'a mo e kih'i kupu'i mata'itohi si'i taki tahá, 'o 'ikai mole hano kongá.

14 Pea vakai, ko hono "uhinga kotoa 'eni 'o e ^bfonó, 'oku tuhu hono kih'i kongá si'i kotoa pē ki he fu'u "feilaulau lahi mo faka'osi ko iá; pea ko e fu'u feilaulau lahi mo faka'osi ko iá ko e 'Alo 'o e 'Otuá; 'io, 'oku ta'e-fakangatangata mo ta'engata ia.

15 Pea ko ia te ne 'omi 'a e "fakamo'uí kiate kinautolu fulipē 'e tui ki hono huafá; ko e me'a 'eni 'oku hanga ki ai 'a e feilaulau faka'osi ko iá, ke fakahoko 'a e finangalo 'alo'ofá, 'a ia 'okú ne ta'ofi 'a e fakamaau totonú, pea 'omi ai ha ngaahi founa ki he tangatá ke nau ma'u ai ha tui ke fakatomalá.

16 Pea ko ia 'oku lava 'e he "alo'ofá 'o totongi ki he ngaahi tu'utu'uni 'a e ^bfakamaau totonú, pea 'ō'ōfaki 'a kinautolu 'aki 'a e to'ukupu 'o e malu'í, ka ko ia ia 'oku 'ikai ke ne ngāue 'aki 'a e tui ke fakatomalá te ne tu'utāmaki ia 'i hono kotoa 'o e fono 'o e ngaahi tu'utu'uni 'a e 'fakamaau

9a 'Alamā 33:22.

b 'Alamā 12:22–33;

Mōsesé 6:62.

c FFL Hinga 'a 'Ātama mo 'Ivī.

10a Mōsesé 5:6–7.

b FFL Feilaulá.

c 2 Nifai 9:7.

11a Teut. 24:16;

Mōsaia 29:25.

12a FFL Fakapō;

Tautea Maté.

13a 3 Nifai 9:17, 19–20.

b 3 Nifai 15:5.

14a 'Alamā 30:3.

b FFL Fono 'a Mōsesé.

c T&F 138:35.

15a FFL Fakamo'uí.

16a FFL 'Alo'ofá.

b FFL Fakamaau Totonú.

c 'Alamā 12:32.

totonú; ko ia ko ia pē 'okú ne ma'u 'a e tui ki he fakatomalá 'oku 'aonga ki ai 'a e "palani lahi mo ta'engata 'o e huhu'í.

17 Ko ia 'ofa ke tuku mai 'e he 'Otuá kiate kimoutolu, ko hoku kāinga, ke mou kamata ke ngā-ue 'aki ho'omou "tuí ke fakatomala, ke mou kamata ai ke ^bui ki hono huafa mā'oni'oni, koe'uhi ke ne 'alo'ofa mai kiate kimoutolu.

18 'Io, tangi kiate ia ke ma'u 'a e 'alo'ofá; he 'oku māfimafi ia ke fakamo'ui.

19 'Io, fakavaivai'í 'a kimoutolu, 'o fai atu 'i he lotu kiate ia.

20 Tangi kiate ia 'i ho'omou ngaahi ngoué, 'io, koe'uhi ko ho'omou ngaahi takanga monumanu iiki kotoa pē.

21 "Tangi kiate ia 'i homou ngaahi falé, 'io, koe'uhi ko homou falé kotoa pē, 'i he pongipongi, ho'ataá, mo e efiáfí.

22 'Io, tangi kiate ia ke ta'ofi 'a e mālohi 'o homou ngaahi filí.

23 'Io, "tangi kiate ia koe'uhi ko e ^btēvoló, 'a ia ko e fili ki he 'mā'oni'oni kotoa pē.

24 Tangi kiate ia koe'uhi ko e fua kotoa pē 'o ho'omou ngaahi ngoué, koe'uhi ke mou tu'u-mālie ai.

25 Tangi koe'uhi ko e ngaahi takanga monumanu iiki 'i ho'omou ngaahi ngoué, ke nau tupu 'o tokolahi.

26 Ka 'oku 'ikai ko ia pē; ka 'oku totonu ke mou fakahā

hake homou laumālié 'i homou ngaahi "loki liló, mo homou ngaahi potu liló, pea 'i homou feitu'u maomaonganoá.

27 'Io, pea 'o ka 'ikai te mou tangi ki he 'Eikí, tuku ke "fonu homou ^blotó, 'o 'unu'unu atu ma'u ai pē kiate ia 'i he lotu, koe'uhi ko ho'omou leleí, pea mo e lelei foki 'anautolu 'oku 'iate kimoutolú.

28 Pea ko 'eni vakai, 'e hoku kāinga 'ofeina, 'oku ou pehē kiate kimoutolu, 'oua na'a mou mahalo ko hono ngata'angá 'eni; he 'o ka 'osi ho'omou fai 'a e ngaahi me'á ni kotoa pē, kapau te mou teke'í 'a e "masivá, mo e telefuá, 'o 'ikai 'a'ahi ki he mahakí mo e faingata'a'ia, pea ^bfoaki mei ho'omou koloá, 'o kapau 'oku mou ma'u, kiate kinautolu 'oku masivá—'oku ou pehē kiate kimoutolu, kapau 'oku 'ikai te mou fai ha me'a 'e taha 'i he ngaahi me'á ni, vakai, 'oku iku 'ta'e'aonga 'a ho'omou ^dlotú, pea 'oku 'ikai hano 'aonga kiate kimoutolu, pea 'oku mou hangē ko e kau mālualoi 'a ia 'oku nau faka'ikai'í 'a e tuí.

29 Ko ia, ka pau 'oku 'ikai te mou manatu ke "manava'ofa, 'oku mou tatau mo e toenga 'uli 'o e ukamea, 'a ia 'oku lí'aki 'e he kau tangata fakama'a ukameá, (he 'oku 'ikai 'aonga ia), pea 'oku molomoloki hifo ia 'i he lalo va'e 'o e kakaí.

30 Pea ko 'eni, 'e hoku kāinga,

16d FFL Palani 'o e Huhu'í.

17a FFL Tuí.
b FFL Lotú.

21a Same 5:1–3;
3 Nifai 18:21.

23a 3 Nifai 18:15, 18.

b FFL Tēvoló.
c FFL Mā'oni'oni.

26a Mātiu 6:5–6.
27a FFL Fakalaulotó.
b FFL Lotó.

28a FFL Masivá.

b FFL Foaki 'Ofá,
Ngaahi.

c Molonai 7:6–8.
d Mātiu 15:7–8.

29a FFL Manava'ofá.

'oku ou faka'amu, ko e me'a 'i ho'omou 'osi ma'u ha ngaahi fakamo'oni lahi pehē, pea kuo mou mamata ki hono fakamo'oni 'i 'e he ngaahi folofolá ki he ngaahi me'a ni, ke mou ha'u pea fakatupu 'a e "fua ki he fakatomalá.

31 'Io, 'oku ou faka'amu ke mou ha'u 'o 'ikai toe fakafefeka homou lotó; he vakai, ko 'eni 'a e taimi mo e "aho 'o homou fakamo'uí; pea ko ia, kapau te mou fakatomala 'o 'ikai fakafefeka homou lotó, 'e faka'aonga leva 'a e palani lahi 'o e huhu'í kiate kimoutolu.

32 He vakai, ko e mo'uí ni ko e taimi ia ki he tangatá ke "teuteu ai ke fe'iloaki mo e 'Otuá; 'io, vakai ko e 'aho 'o e mo'ui ní ko e 'aho ia ke fai ai 'e he kakaí 'a 'enua ngaahi ngāué.

33 Pea ko 'eni, hangē ko 'eku pehē kiate kimoutolu 'i mu'á, ko e me'a 'i ho'omou ma'u ha ngaahi fakamo'oni lahi pehē, ko ia 'oku ou kole ai kiate kimoutolu ke 'oua na'a mou "toloí 'a e 'aho 'o ho'omou ^bfakatomalá 'o a'u ki he ngata'angá; he ka hili ange 'a e 'aho 'o e mo'uí ni, 'a ia kuo tuku mai kiate kitautolu ke teuteu ki he ta'engatá, vakai, kapau 'oku 'ikai te tau faka'aonga'i hotau ngaahi 'aho 'i he mo'ui ní, 'e toki hoko mai 'a e 'pō 'o e "fakapo'uli, 'a ia 'e 'ikai lava ke fai ai ha ngāue.

34 'E 'ikai te mou lava ke pehē, 'o ka 'omi 'a kimoutolu ki he "taimi fakamanavahē ko iá, te u fakatomala, pea te u tafoki ki hoku 'Otuá. 'Ikai, 'e 'ikai te mou lava ke lea 'aki 'eni; he ko e laumālie pē ko ia 'okú ne pule'i homou sinó 'i he taimi 'oku mou fononga atu ai mei he mo'ui ní, 'e ma'u ha mālohi ke pule'i homou sinó 'e he laumālie pē ko iá 'i he maama ta'engata ko iá.

35 He vakai, kapau kuo mou toloi 'a e 'aho 'o ho'omou fakatomalá 'o a'u ki he maté, vakai, kuo mou "mo'ulaloa ai ki he laumālie 'o e tēvoló, pea 'okú ne ^bma'u 'a kimoutolu ma'ana; ko ia, kuo 'alu ai 'a e Laumālie 'o e 'Eikí meiate kimoutolu, 'o 'ikai te ne ma'u ha nofo'anga 'iate kimoutolu; pea ma'u 'e he tēvoló 'a e mālohi kotoa kiate kimoutolu; pea ko e tu'unga faka'osi 'eni 'o e kau fai angahalá.

36 Pea 'oku ou 'ilo'eni, koe'uhi kuo folofola 'e he 'Eikí 'oku 'ikai te ne 'afio 'i ha ngaahi tempale "ta'e-mā'oni'oni; ka 'okú ne 'afio pē 'i he loto 'o e kau ^bmā'oni'oni; 'io, pea kuó ne folofola foki, 'e nofo hifo 'a e kau mā'oni'oni 'i hono pule'angá, 'o 'ikai toe hū ki tu'a; ka 'e fakahinehina'i honau ngaahi kofú 'i he ta'ata'a 'o e Lamí.

37 Pea ko 'eni, 'e hoku kāinga 'ofeina, 'oku ou faka'amu ke mou manatu 'i 'a e ngaahi me'a

30a Mātiu 3:8;

'Alamā 13:13.

31a Loma 13:11–12.

32a 2 Nifai 2:21;

'Alamā 12:24; 42:4–6.

33a Hilam. 13:38;

T&F 45:2.

b FFL Fakatomala,
Fakatomala'í.

c Sione 9:4;
T&F 45:17.

d FFL Fakapo'uli,
Fakalaumālie;
Mate, Fakalaumālié.

34a 'Alamā 40:13–14.

35a 2 Nifai 28:19–23.

b 2 Nifai 9:9.

36a Mōsaia 2:37;

'Alamā 7:21;

Hilam. 4:24.

b FFL Mā'oni'oni.

ni, pea ke mou “ngāue’i homou fakamo’uí ‘i he manavahē ‘i he ‘ao ‘o e ‘Otuá, pea ke ‘oua na’a mou toe faka’ikai’i ‘a e hā’ele mai ‘a Kalaisí;

38 Ke ‘oua na’a mou toe “faka-fepaki ki he Laumālie Mā’oni-oní, ka mou tali ia, pea to’o kiate kimoutolu ‘a e ^bhuafa ‘o Kalaisí; ke mou fakavaivai’i ‘a kimoutolu ‘io ki he efú, pea ‘hū ki he ‘Otuá, ‘i ha potu pē te mou ‘i ai, ‘i he laumālie pea ‘i he mo’oni; pe ke mou nofo ‘i he “fakafeta’i faka-‘aho koe’uhi ko e ngaahi ‘alo’ofa mo e ngaahi tāpuaki lahi kuó ne foaki kiate kimoutolú.

39 ‘Io, pea ‘oku ou na’ina’i foki kiate kimoutolu, ‘e hoku kāinga, ke mou “tokanga ke lotu ma’u ai pē koe’uhi ke ‘oua na’a taki hala’i ‘a kimoutolu ‘e he ngaahi ^b‘ahi’ahi ‘a e tēvoló, koe’uhi ke ‘oua na’á ne ikuna’i ‘a kimoutolu, pea ‘oua na’a mou hoko ko ‘ene kau pōpula ‘i he ‘aho faka’osí; he vakai, ‘oku “‘ikai te ne totongi ‘a kimoutolu ‘aki ha me’a lelei ‘e taha.

40 Pea ko ‘eni ‘e hoku kāinga ‘ofeina, ‘oku ou fie na’ina’i kiate kimoutolu ke mou “fa’a kātaki, pea ke mou kātaki’i ‘a e ngaahi fa’ahinga faingata’a kotoa pē; ke ‘oua na’a mou ^blea kovi kiate kinautolu ‘oku kapusi ki tu’a ‘a kimoutolu koe’uhi ko ho’omou fu’u masiva lahí, telia na’a mou hoko ai ko e kau angahala ‘o tatau mo kinautolu;

41 Ka ke mou fa’a kātaki, pea kātaki’i ‘a e ngaahi faingata’a ko iá, ‘i he ‘amanaki mālohi ‘e ‘i ai ‘a e ‘aho te mou mālōlō ai mei homou ngaahi faingata’a’ia kotoa pē.

VAHE 35

‘Oku hanga ‘e hono malanga ‘aki ‘o e folofolá ‘o faka’auha ‘a e ngāue ‘a e kau Sōlami—‘Oku nau tuli ‘a e kau ului, ‘a ia kuo nau kau mo e kakai ‘o ‘Āmoni ‘i Selesoní—‘Oku mamahi lahi ‘a ‘Alamā koe’uhi ko e fai angahala ‘a e kakai. Ta’u 74 K.M. nai.

Ko ‘eni, na’e hoko ‘o pēhē ‘i he faka’osi ‘e ‘Amuleki ‘a e ngaahi lea ní, na’a nau ‘alu atu mei he fu’u kakai ‘o nau ha’u ki he fonua ko Selesoní.

2 ‘Io, pea hili hono malanga ‘aki ‘a e folofolá ki he kau Sōlami, ‘e hono toe ‘o e kāinga, na’a nau ha’u foki ki he fonua ko Selesoní.

3 Pea na’e hoko ‘o pēhē ‘i he hili ‘a e fealea’aki ‘a e kau Sōlami tu’u-ki-mu’a tahá ‘o kau ki he ngaahi lea kuo malanga ‘aki kiate kinautolú, na’a nau ‘ita koe’uhi ko e folofolá, he na’e faka’auha ‘e ia ‘a ‘enau “ngāue; ko ia na’e ‘ikai te nau fie tokanga ki he ngaahi folofolá.

4 Pea na’a nau fekau atu ki hono kotoa ‘o e fonuá ke fakataha mai ‘a e kakai kotoa pē, ‘o nau fealea’aki mo kinautolu ‘o kau ki he ngaahi lea kuo lea’akí.

37a Filipai 2:12.
38a FFL Feke’ike’í.
b Mōsaia 5:8;
‘Alamā 5:38.
c FFL Hū.
d Same 69:30;

T&F 59:7.
FFL Fakafeta’í.
39a FFL Le’o, Le’ohí.
b FFL ‘Ahi’ahi,
‘Ahi’ahi’í.
c ‘Alamā 30:60.

40a FFL Fa’a Kātaki.
b T&F 31:9.
35 3a FFL Ngāue
Fakataula’eiki Kākā.

5 Ko 'eni na'e 'ikai ke tuku 'e honau kau pulé, mo honau kau taula'eikí, mo honau kau akonakí ke 'ilo 'e he kakai 'o kau ki he'enua ngaahi holí; ko ia na'a nau 'eke fakafufū ke 'ilo'i 'a e fakakaukau 'a e kakai kotoa pē.

6 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he hili 'enua 'ilo'i 'a e fakakaukau 'a e kakai kotoa pē, na'e kapusi ki tu'a mei he fonuá 'a e fa'ahinga na'e loto-fiemālie ki he ngaahi lea kuo fai 'e 'Alamā mo hono kāingá; pea na'a nau tokolahi; pea na'a nau ha'u foki ki he fonua ko Selesoní.

7 Pea na'e hoko 'o pehē na'e tokoni 'a 'Alamā mo hono kāingá kiate kinautolu.

8 Ko 'eni na'e 'ita 'a e kakai 'o e kau Sōlamí ki he kakai 'o 'Āmoní 'a ia na'e 'i Selesoní, pea ko e pule lahi 'o e kau Sōlamí, koe'uhi ko ha tangata angakovu 'aupito ia, na'á ne fekau atu ki he kakai 'o 'Āmoní ke nau kapusi ki tu'a mei honau fonuá 'a e fa'ahinga kotoa pē kuo mavahe atu meiate kinautolu ki honau fonuá.

9 Pea na'á ne fai atu ha ngaahi lea fakamanamana lahi kiate kinautolu. Pea ko 'eni na'e 'ikai manavahē 'a e kakai 'o 'Āmoní ki he'enua ngaahi leá; ko ia na'e 'ikai te nau kapusi ki tu'a 'a kinautolu, ka nau tali pē 'a e kau masiva kotoa pē 'o e kau Sōlamí 'a ia na'e ha'u kiate kinautolú; pea na'a nau "fafanga 'a kinautolu, mo fakakofu 'a kinautolu, pea nau 'oange kiate kinautolu ha ngaahi konga kelekele ke hoko ko honau tofi'a; pea na'a

nau tokoni kiate kinautolu 'o fakatatau mo 'enua ngaahi fiema'ú.

10 Ko 'eni na'e ue'i hake 'e he me'á ni 'a e kau Sōlamí ke nau 'ita ki he kakai 'o 'Āmoní, pea na'a nau kamata ke fetu'utaki mo e kau Leimaná, 'o nau ue'i hake mo kinautolu foki ke nau 'ita kiate kinautolu.

11 Pea ko ia na'e kamata ke fai 'e he kau Sōlamí mo e kau Leimaná ha ngaahi teuteu ki he tau mo e kakai 'o 'Āmoní, pea mo e kau Nifái foki.

12 Pea na'e 'osi pehē 'a e ta'u hono hongofulu mā fitu 'o e pule 'a e kau fakamāú ki he kakai 'o Nifái.

13 Pea na'e 'alu atu 'a e kakai 'o 'Āmoní mei he fonua ko Selesoní, 'o nau ha'u ki he fonua ko Mīlekí, 'o faka'ata'atā ha potu 'i he fonua ko Selesoní ki he ngaahi kau tau 'a e kau Nifái, koe'uhi ke nau tau mo e ngaahi kau tau 'a e kau Leimaná mo e ngaahi kau tau 'a e kau Sōlamí; pea na'e kamata pehē ha tau 'i he vaha'a 'o e kau Leimaná mo e kau Nifái 'i hono hongofulu mā valu 'o e ta'u 'o e pule 'a e kau fakamāú; pea 'e fai ha "fakamatala ki he'enua ngaahi tau' a mui.

14 Pea ko 'Alamā, mo 'Āmoni, mo hona kāingá, kae 'uma'ā foki mo e ongo foha 'o 'Alamaá na'a nau foki atu ki he fonua ko Seilahemalá, hili 'enua hoko ko ha ngaahi me'angāue 'i he to'u-kupu 'o e 'Otuá ke 'omi 'a e "tokolahi 'o e kau Sōlamí ki he

VAHE 36

fakatomalá; pea 'ilonga 'a kinautolu 'a ia na'e 'omi ki he fakatomalá, na'e kapusi ki tu'a 'a kinautolu mei honau fonuá; ka 'oku nau ma'u ha ngaahi fonua ke hoko ko honau tofi'a 'i he fonua ko Selesoní, pea kuo nau to'o mahafu ke malu'i 'a kinautolu, mo honau ngaahi uaifí, mo 'enau fānaú, mo honau ngaahi fonuá.

15 Ko 'eni ko 'Alamā, na'á ne loto-mamahi lahi ko e tupu 'i he fai hia 'a hono kakaí, 'io koe'uhi ko e ngaahi taú, mo e lilingi totó, mo e ngaahi fakakikihi 'a ia na'e 'iate kinautolú; pea koe'uhi ko 'ene 'alu ke malanga 'aki 'a e folofolá, pe ko hono fekau'i atu ke malanga 'aki 'a e folofolá, 'i he kakai kotoa pē 'i he kolo kotoa pē; pea 'i he'ene vakai kuo faka'au ke fefeka 'a e loto 'o e kakaí, pea na'a nau kamata ke "ita koe'uhi ko e fefeka 'o e folofolá, ko ia na'e fu'u mamahi lahi ai 'a hono lotó.

16 Ko ia, na'á ne fekau ke fakataha mai 'a hono ngaahi fohá, koe'uhi ke ne tuku kiate kinautolu taki taha 'a 'ene ^aenginakí, 'i he ngaahi me'a 'oku kau ki he mā'oni'óní. Pea 'oku mau ma'u ha fakamatala ki he'ene ngaahi fekaú, 'a ia na'á ne fai kiate kinautolu 'o fakatatau mo 'ene lekooti 'a'aná.

Ko e ngaahi fekau 'a 'Alamā ki hono foha ko Hilamani.

'Oku kau ki ai 'a e vahe 36 mo e 37.

'Oku fakamo'oni'i 'e 'Alamā kia Hilamani 'a hono fakaului ia hili 'ene mamata ki ha 'āngelō—'Okú ne fepaki mo e ngaahi mamahi 'o ha laumālie kuo fakamala'ia'i; 'okú ne ui ki he huafa 'o Sīsuú, pea fanau'i 'i he 'Otuá—'Oku fakafonu 'e ha fiefia lahi 'a hono laumāliē—'Okú ne mamata ki ha ngaahi ha'oha'onga 'o e kau 'āngelo 'oku nau fakafeta'i ki he 'Otuá—Kuo a'usia 'e ha kau ului tokolahi pea nau mamata ki he ngaahi me'a kuó ne a'usia mo mamata ki ai. Ta'u 74 K.M. nai.

'E HOKU ^afoha, fanongo mai ki he'eku ngaahi leá; he 'oku ou fakapapu kiate koe, 'e fakatatau ki ho'o tauhi 'a e ngaahi fekau 'a e 'Otuá 'a ho'o tu'umālie 'i he fonuá.

2 'Oku ou faka'amu ke ke fai 'o hangē ko me'a kuó u faí, 'o manatu'i 'a e pōpula 'a 'etau ngaahi tamaí; he na'a nau ^anofo pōpula, pea na'e 'ikai ha taha 'e lava 'o fakahaofi 'a kinautolu, ka ko e ^bOtua pē 'o 'Ēpalahamé, mo e 'Otua 'o 'Aisaké, mo e 'Otua 'o Sēkopé; pea ko e mo'oni na'á ne fakahaofi 'a kinautolu 'i honau ngaahi faingata'a'ia.

3 Pea ko 'eni, 'E hoku foha ko Hilamani, vakai, 'okú ke kei si'i, pea ko ia, 'oku ou kole ai kiate koe ke ke fanongo mai ki he'eku ngaahi leá 'o ako meiate au; he 'oku ou 'ilo'i 'ilonga 'a kinautolu 'e falala ki he 'Otuá 'e

15a FFL Hē mei he Mo'oni.

16a FFL Lakanga Tauhi.

36 1a Hilam. 5:9–14.

2a Mōsaia 23:23;

24:17–21.

b 'Eke. 3:6;

'Alamā 29:11.

tokoni'i 'a kinautolu 'i honau ngaahi "ahi'ahi'i, mo honau ngaahi tu'utāmaki, mo honau ngaahi mamahi, pea 'e ^bhiki hake 'i he 'aho faka'osi.

4 Pea 'oku 'ikai ko hoku lotó ke ke pehē 'oku ou "ilo'i 'iate au pē—'o 'ikai 'i he kakanó ka 'i he laumalié, 'o 'ikai 'i he 'atamai ^bfakakakanó ka 'i he 'Otuá.

5 Ko 'eni, vakai, 'oku ou pehē kiate koe, kapau na'e 'ikai "fana-u'i au 'i he 'Otuá na'e ^b'ikai totonu ke u 'ilo'i 'a e ngaahi me'á ni; ka kuo fakahā 'e he 'Otuá, 'i he ngutu 'o 'ene 'āngelo mā'oni-oni, 'a e ngaahi me'á ni kiate au, kae 'ikai koe'uhi ko ha'aku 'fe'unga 'iate au pē.

6 He na'á ku 'alu holo mo e ngaahi foha 'o Mōsaia, 'o feinga ke "faka'auha 'a e siasi 'o e 'Otuá; kae vakai, na'e fekau mai 'e he 'Otuá 'ene 'āngelo mā'oni'oni ke ta'ofi 'a kimautolu 'i he ve'e halá.

7 Pea vakai, na'á ne lea mai kiate kimautolu 'i he le'o 'o hangē ko e 'u'ulu 'o e maná, pea na'e "ngalulu ai 'a e fonuá kotoa 'i homau lalo va'é; pea na'a mau tō kotoa ki he kekelelé, he na'e tō kiate kimautolu 'a e ^bmanavahē ki he 'Eiki.

8 Kae vakai, na'e pehē mai 'e he le'ó kiate au: Tu'u hake. Peá u tu'u hake 'o tu'u ki 'olunga, peá u sio ki he 'āngeló.

9 Pea na'á ne pehē mai kiate au: Kapau ko ho'o feinga ke ke

faka'auha koe 'iate koe pē, 'oua te ke toe feinga ke faka'auha 'a e siasi 'o e 'Otuá.

10 Pea na'e hoko 'o pehē na'á ku tō hifo ki he kekelelé; pea na'e fe'unga mo e 'aho 'e "tolu mo e pō 'e tolu 'a e 'ikai te u toe lava 'o fakaava hoku ngutu, pea 'ikai foki te u toe lava 'o ngāue 'aki hoku nimá mo e va'é.

11 Pea na'e lea 'aki 'e he 'āngeló mo ha ngaahi me'a kehe kiate au, 'a ia na'e fanongo ki ai 'a hoku kāingá, ka na'e 'ikai te u ongo'i ia; he 'i he'eku fanongo ko ia ki he ngaahi lea—Kapau ko ho'o feinga ke ke faka'auha koe 'iate koe pē, 'oua te ke toe feinga ke faka'auha 'a e siasi 'o e 'Otuá—na'e tō ai kiate au ha manavahē mo e 'ohovale lahi telia na'a faka'auha au, ko ia na'á ku tō hifo ai ki he kekelelé 'o 'ikai te u toe ongo'i ha me'a.

12 Ka na'á ku mamahi'ia 'i he fakamamahi "ta'engata, he na'e a'usia 'e hoku laumalié 'a e mamahi taupotu tahá peá u mamahi 'i he'eku ngaahi angahala kotoa pē.

13 'Io, na'á ku manatu'i 'eku ngaahi angahalá mo 'eku ngaahi hia kotoa pē, 'a ia na'e "fakamamahi'i ai au 'aki 'a e ngaahi mamahi 'o heli; 'io, na'e mahino kiate au kuó u angatu'u ki hoku 'Otuá, pea kuo 'ikai te u tauhi 'ene ngaahi fekau mā'oni'oni.

14 'Io, pea kuó u fakapoongi 'a

3a Loma 8:28.
b Mōsaia 23:21–22.

4a 1 Kol. 2:11;
'Alamā 5:45–46.
FFL 'Iló.
b FFL Anga-fakakakanó.

5a FFL Fanau'i Fo'ou,
Fanau'i 'i he 'Otuá.
b 'Alamā 26:21–22.
c FFL Fe'ungá.
6a Mōsaia 27:10.
7a Mōsaia 27:18.

b FFL Manavahē—
Manavahē ki he
'Otuá.
10a Mōsaia 27:19–23.
12a T&F 19:11–15.
13a FFL Angahalá.

e tokolahi 'o 'ene fānaú, pe kuó u tataki atu 'a kinautolu ki he faka'auhá; 'io, pea ko hono faka-kātoá na'e pehē fau hono lahi 'o 'eku ngaahi hiá, na'e hanga 'e he'eku fakakaukau pē ki ha'aku hū atu ki he 'ao 'o hoku 'Otuá 'o tautea hoku laumālié 'i he fu'u ilifia 'oku 'ikai fa'a fakamatala'i.

15 'Oiauē, na'á ku fakakaukau, pehē ange mai ke "lava 'o 'ave au 'o fakaheeki peá u 'osi'osingamālie 'i hoku laumālié mo hoku sinó fakatou'osi, ko'e'uhi ke 'oua na'a 'omi au ke u tu'u 'i he 'ao 'o hoku 'Otuá, ke fakamāu'i au 'i he'eku ngaahi ^bngāue.

16 Pea ko 'eni, na'e 'aho 'e tolu mo e pō 'e tolu hoku fakamama-hi'i, 'i he ngaahi mamahi 'o ha laumālie kuo "fakamala'ia'i.

17 Pea na'e hoko 'o pehē lolotonga hoku fakamamahi'i pehe'i 'i he mamahi lahí, 'i he "tautea'i au 'i he manatu ki he'eku ngaahi angahala lahí, vakai, na'á ku manatu'i foki 'eku fanongo ki ha kikite 'a 'eku tamái ki he kaka-i 'o kau ki he hā'ele mai ha tokotaha 'a ia ko Sīsū Kalaisi, ko ha 'Alo 'o e 'Otuá, ke ne fai ha fakalelei ki he ngaahi angahala 'a e māmani.

18 Ko 'eni, 'i he nofo 'i hoku 'atamái 'a e fakakaukau ko 'eni, na'á ku tangi 'i hoku lotó: 'E Sīsū, 'a koe ko e 'Alo 'o e 'Otuá, 'alo'ofa mai kiate au, 'a ia 'oku ou "i he 'ahu 'o e mamahi, pea

kuo takatakai 'iate au 'a e ngaahi ^bsēini ta'engata 'o e maté.

19 Pea ko 'eni, vakai, 'i he'eku fakakaukau ki aí, na'e 'ikai te u toe manatu'i 'a hoku ngaahi mamahi; 'io, na'e 'ikai ke toe "tautea'i hoku lotó 'i he'eku manatu ki he'eku ngaahi angahalá.

20 Pea 'oiauē, ko e "fiefia, mo e maama fakaofa kuó u vakai ki aí; 'io, na'e fonu hoku laumālié 'i he fu'u fiefia na'e tatau hono lahí mo hoku mamahi!

21 'Io, 'oku ou pehē kiate koe, 'e hoku foha, 'ikai lava ke hulu mo fakamamahi pehē fau ha me'a 'o tatau mo hoku ngaahi mamahi. 'Io, pea 'oku ou toe pehē kiate koe, 'e hoku foha, kae kehe, 'oku 'ikai ha me'a 'e faka'ofa'ofa mo lelei pehē 'o tatau mo 'eku fiefiá.

22 'Io, na'á ku pehē na'á ku mamata, 'o hangē ko e mamata 'a 'etau tamai ko "Lihái, ki he 'Otuá 'oku 'afio 'i hono 'afio-angá, 'oku takatakai 'iate ia ha ngaahi ha'oha'onga ta'efa'alaua 'o e kau 'āngelo, 'oku hangē 'oku nau hiva mo fakafeta'i ki honau 'Otuá; 'io, pea na'e faka'amau 'a hoku laumālié ke u 'i ai mai.

23 Kae vakai, na'e toe ma'u 'e hoku nimá mo hoku va'é 'a hono "iví, peá u tu'u hake 'i hoku va'é, pea na'á ku fakahā ki he kakaí kuó u ^bfanau'i 'i he 'Otuá.

24 'Io, pea talu mei he taimi ko iá 'o a'u mai ki he taimí ni, mo 'eku ngāue ta'etuku, ke u lava

15a Fakahā 6:15–17;
'Alamā 12:14.

b 'Alamā 41:3;
T&F 1:9–10.

16a FFL Mala'ia'i.

17a 2 Kol. 7:10.

18a FK 'i he fu'u

loto-mamahi lahi
'aupito.

b 2 Nifai 9:45; 28:22;
'Alamā 12:11;

Mōsese 7:26.

19a FFL Angahalá.

20a FFL Fiefiá.

22a 1 Nifai 1:8.

23a Mōsese 1:10.

b 'Alamā 5:14.

FFL Fanau'i Fo'ou,
Fanau'i 'i he 'Otuá.

‘o fakatafoki mai ha kakai ki he fakatomalá; ke u ‘omi ‘a kinautolu ke nau “ahi’ahi’i ‘a e fu’u fiefia lahi ‘a ia na’á ku ‘ahi’ahi’i ‘e aú; koe’uhi ke nau fanau’i ‘i he ‘Otuá foki, pea ^bfonu ‘i he Laumālie Mā’oni’oni.

25 ‘Io, pea ko ‘eni vakai, ‘e hoku foha, ‘oku foaki kiate au ‘e he ‘Eikí ‘a e fu’u fiefia lahi ‘aupito ‘i he fua ‘o ‘eku ngaahi ngāuē;

26 Pea koe’uhi ko e “folofola kuó ne foaki mai kiate aú, vakai, kuo fanau’i ‘i he ‘Otuá ‘a e tokolahi, pea kuo nau ‘ahi’ahi’i ‘o hangē ko ‘eku ‘ahi’ahi’i, pea kuo nau mamata tonu ‘o hangē ko ‘eku mamata tonú; ko ia ‘oku nau ‘ilo ki he ngaahi me’a ní kuó u lau ki aí, ‘o hangē ko ‘eku ‘iló; pea ‘oku mei he ‘Otuá ‘a e ‘ilo ‘oku ou ma’ú.

27 Pea kuo tokoni’i au ‘i he ngaahi ‘ahi’ahi mo e ngaahi tu’utāmaki ‘i he fa’ahinga kotoa pē, ‘io, pea ‘i he ngaahi fa’ahinga kotoa pē ‘o e mamahí; ‘io, kuo tukuange au ‘e he ‘Otuá mei he fale fakapōpulá, kae ‘uma’ā mei he ngaahi ha’í, pea mo e maté; ‘io, pea ‘oku ou falala kiate ia, pea te ne kei “fakahaofi au.

28 Pea ‘oku ou ‘ilo te ne “hiki hake au ‘i he ‘aho faka’osí, ke nofo fakataha mo ia ‘i he ^bnāunau; ‘io, pea te u fakafeta’i kiate ia ‘o ta’engata, he kuó ne ^c‘omi ‘etau ngaahi tamaí mei ‘Isipite, pea kuó ne fakamelemo ‘a e kau ^d‘Isipité ‘i he Tahi Kulokulá; pea

na’á ne tataki ‘a kinautolu ‘i hono māfimafí ki he fonua ‘o e tala’ofá; ‘io, pea kuó ne toutou fakahaofi ‘a kinautolu mei he nofo pōpulá mo e nofo ha’isiá mei he taimi ki he taimi.

29 ‘Io, pea kuó ne ‘omi foki ‘a ‘etau ngaahi tamaí mei he fonua ko Selūsalemá; kae ‘uma’ā foki, kuó ne fakahaofi ‘a kinautolu ‘i hono māfimafi ta’engatá, mei he “nofo pōpulá mo e nofo ha’isiá, mei he taimi ki he taimi ‘o a’u mai ki he ‘ahó ni; pea kuó u manatu ma’u ai pē ki he’enu nofo ha’isiá; ‘io, pea ‘oku totonu foki ke ke manatu ma’u ai pē ‘o hangē ko ia kuó u faí ki he’enu nofo ha’isiá.

30 Kae vakai, ‘e hoku foha, ‘oku ‘ikai ia ko ia pē; ka ‘oku totonu ke ke ‘ilo’i ‘o hangē ko ‘eku ‘iló, ‘e “fakatatau pē ki ho’o tauhi ‘a e ngaahi fekau ‘a e ‘Otuá ‘a ho’o monū’ia ‘i he fonuá; pea ‘oku totonu foki ke ke ‘ilo’i, kapau ‘e ‘ikai te ke tauhi ‘a e ngaahi fekau ‘a e ‘Otuá ‘e motuhi atu koe mei hono ‘aó. ‘Oku fakatatau ‘eni ki he’ene folofolá.

 VAHE 37

‘Oku fakatolonga ‘a e ngaahi peleti palasá mo e ngaahi folofola kehé ke ‘omi ha ngaahi laumālie ki he fakamo’uí — Na’e faka’auha ‘a e kau Sēletí koe’uhi ko ‘enu fai angahalá — Ko ‘enu ngaahi fakapapaú mo e

24a 1 Nifai 8:12;
Mōsaia 4:11.
b 2 Nifai 32:5;
3 Nifai 9:20.
FFL Laumālie
Mā’oni’oni.

26a ‘Alamā 31:5.
27a Same 34:17.
28a 3 Nifai 15:1.
b FFL Nāunaú.
c ‘Eke. 12:51.
d ‘Eke. 14:26–27.

29a Mōsaia 24:17; 27:16;
‘Alamā 5:5–6.
30a 2 Nifai 1:9–11;
‘Alamā 50:19–22.

ngaahi fuakava fufuú kuo pau ke ta'ofi ia mei he kakaí—Fealea'aki mo e 'Eikí 'i ho'o ngaahi ngāue kotoa pē—Hangē hono tataki 'e he Liahoná 'a e kau Nifai, 'e pehē hono tataki 'e he folofola 'a Kalaisí 'a e tangatá ki he mo'ui ta'engatá. Ta'u 74 K.M. nai.

PEA ko 'eni, 'e hoku foha ko Hilamani, 'oku ou fekau kiate koe ke ke 'ave 'a e ngaahi "lekooti 'a ia kuo ^btuku kiate au ke u tauhi;

2 Pea 'oku ou fekau foki kiate koe ke ke tauhi ha lekooti 'o e kakaí ni 'i he ngaahi peleti 'a Nifai, 'o hangē ko ia kuó u faí, pea ke ke tauhi ke toputapu 'a e ngaahi me'á ni kotoa pē 'a ia kuó u tauhi, 'o hangē pē ko 'eku tauhi iá; he 'oku tauhi ia koe'uhi ko ha taumu'a "fakapotopoto.

3 Pea ko e ngaahi "peleti 'o e palasá ni, 'a ia 'oku 'i ai 'a e ngaahi tongitongi ni, 'a ia 'oku 'i ai 'a e ngaahi lekooti 'o e ngaahi folofola toputapú, 'a ia 'oku 'i ai 'a e tohi hohoko 'o 'eta ngaahi tamaí, 'io 'o talu mei he kamata'angá—

4 Vakai, kuo kikite'i ia 'e he'eta ngaahi tamaí, 'e tauhi ia mo tukufakaholo mai mei he to'u tangata 'e taha ki he to'u tangata 'e taha, pea 'e tauhi mo malu'i ia 'e he to'ukupu 'o e 'Eikí kae 'oua ke mafola atu ia ki he pule'anga, fa'ahinga, lea, mo e kakai fulipē,

koe'uhi ke nau 'ilo'i 'a e ngaahi "me'a lilo 'oku 'i ai.

5 Pea ko 'eni vakai, kapau 'e tauhi ia, kuo pau ke nau tauhi ma'u honau ngingilá; 'io, pea te nau tauhi ma'u honau ngingilá; 'io, pea 'e pehē pē foki mo hono kotoa 'o e ngaahi peleti 'a ia 'oku tu'u ai 'a e ngaahi tohi toputapú.

6 Ko 'eni te ke mahalo 'apē 'oku ou "vale; kae vakai, 'oku ou pehē kiate koe, 'oku fakahoko 'e he fanga ki'i me'a ^{biiki} mo faingofuá 'a e ngaahi fu'u me'a lalahi; pea 'oku hanga 'e he ngaahi me'a ikí 'i he taimi 'e ni'ihi 'o veuveuki 'a e potó.

7 Pea 'oku ngāue 'a e 'Eiki ko e 'Otuá 'i he ngaahi "founga ke fakahoko ai 'ene ngaahi taumu'a ma'ongo'onga mo ta'engatá; pea 'oku fakafou 'i he ngaahi me'a ^{biiki} hono veuveuki 'e he 'Eikí 'a e kau potó 'o ne fakahoko ai 'a e fakamo'ui 'o e kakai tokolahí.

8 Pea ko 'eni, koe'uhi ko e finangalo poto 'o e 'Otuá na'e totonu ke fakatolonga mai ai 'a e ngaahi me'á ni; he vakai, kuo nau "tokoni lahi ki he manatu 'a e kakaí ni; 'io, 'o fakamahino ki he tokolahí hono ta'etotonu 'o 'enau ngaahi angafaí; 'o fakahā kiate kinautolu 'a e 'ilo ki honau 'Otuá ki hono fakamo'ui 'o honau laumalié.

9 'Io, 'oku ou pehē kiate koe, "kapau na'e 'ikai 'a e ngaahi me'á ni 'a ia 'oku tu'u 'i he ngaahi

37 1a 'Alamā 45:2–8.
b Mōsaia 28:20.

2a 'Inosi 1:13–18;
Ng. Lea 'a M. 1:6–11;
'Alamā 37:9–12.

3a 1 Nifai 5:10–19.

FFL Peleti Palasá,
Ngaahi.

4a FFL Me'a Lilo 'a e
'Otuá, Ngaahi.

6a 1 Kol. 2:14.

b 1 Nifai 16:28–29;

T&F 64:33; 123:15–17.

7a 'Isaia 55:8–9.

b 2 Ng. Tu'i 5:1–14.

8a 2 Tim. 3:15–17;

Mōsaia 1:3–5.

9a Mōsaia 1:5.

lekooti ní, ‘a ia ‘oku tu‘u ‘i he ngaahi peleti ko ‘ení, pehē na‘e ‘ikai ke lava ‘e ‘Āmoni mo hono kāingá ‘o ^bfakamahino ki he fu‘u toko lau afe pehē ‘o e kau Leimaná ki hono ta‘etotonu ‘o e ngaahi talatukufakaholo ‘a ‘enau ngaahi tamaí; ‘io, na‘e hanga ‘e he ngaahi lekōtí ni mo ‘enau ngaahi ‘leá ‘o fakaloto‘i ‘a kinautolu ke fakatomala; ‘a ia ko e pehē, na‘a nau ‘omi ‘a kinautolu ki he ‘ilo‘i ‘o e ‘Eiki ko honau ‘Otuá, pea fiefia ‘ia Sīsū Kalaisi ko honau Huhu‘í.

10 Pea ko hai ‘okú ne ‘ilo‘i na‘a faifai pea nau hoko ko ha founga ke ‘omi ai ha lau afe lahi kehe, ‘io, mo ha lau afe tokolahi foki ‘o hotau kāinga kia-kekeva, ko e kau Nīfaí, ‘a ia ‘oku nau lolotonga fakafefeká ni honau lotó ‘i he angahalá mo e ngaahi fai hiá, ki ha ‘ilo ki honau Huhu‘í.

11 Ko ‘eni ‘oku te‘eki ai ke fakahā kakato mai kiate au hono kotoa ‘o e ngaahi me‘a liló ni; ko ia, ‘e ngata ai ‘eku fakamatalá.

12 Pea ‘e fe‘unga pe kapau te u pehē pē kuo malu‘i ‘a e ngaahi me‘a ni koe‘uhi ko ha taumu‘a fakapotopoto, ‘a ia ko ha taumu‘a ‘oku ‘afio‘i ‘e he ‘Otuá; he ‘okú ne “akonaki ‘aki ‘a e poto ‘i he‘ene ngaahi ngāue kotoa pē, pea ‘oku hangatonu ‘a hono ngaahi halá, pea ‘oku ^btatau ai pē ‘o ta‘engata ‘a hono halá.

13 ‘Oiaue manatu, manatu, ‘e

hoku foha ko Hilamani, hono ‘ikai ke “mamafa ‘a e ngaahi fekau ‘a e ‘Otuá. Pea na‘e folofola ‘e ia; ^bKapau te mou tauhi ‘eku ngaahi fekaú, te mou ‘monū‘ia ‘i he fonuá—ka kapau ‘e ‘ikai te mou tauhi ‘ene ngaahi fekaú, ‘e motuhi atu kimoutolu mei hono ‘aó.

14 Pea ko ‘eni manatu, ‘e hoku foha, kuo “tuku ‘e he ‘Otuá kiate koe ‘a hono tauhi ‘o e ngaahi me‘a ni, ‘a ia ‘oku ^btoputapu, ‘a ia kuó ne tauhi ke toputapu, kae ‘uma‘ā foki ia te ne malu‘i mo fakatolonga foki koe‘uhi ko ha taumu‘a ‘oku ‘fakapotopoto kiate ia, koe‘uhi ke ne fakahā atu ‘a hono māfimafí ki he ngaahi to‘u tangata ‘amuí.

15 Pea ko ‘eni vakai, ‘oku ou tala kiate koe ‘i he laumālie ‘o e kikité, kapau te ke maumau‘i ‘a e ngaahi fekau ‘a e ‘Otuá, vakai, ko e ngaahi me‘a ni ‘a ia ‘oku toputapú ‘e ‘ave meiate koe ‘i he māfimafi ‘o e ‘Otuá, pea ‘e tukuange koe kia Sētane ke ne fulifulihi koe ‘o hangē ko e kafukafu ‘i he matangí.

16 Ka ‘o kapau te ke tauhi ‘a e ngaahi fekau ‘a e ‘Otuá, mo fai ki he ngaahi me‘a toputapú ni ‘o fakatatau ki he me‘a ‘e fekau ‘e he ‘Eikí kiate koé, (he ‘oku totonu ke e kole mei he ‘Eikí ‘i he me‘a kotoa pē ‘a ia te ke fai ki aí) vakai, ‘oku ‘ikai ha mālohi ‘o e māmaní pe ‘o heli te ne lava ‘o “to‘o ia meiate koe, he ‘oku

9b ‘Alamā 18:36; 22:12.

c FFL Ongoongolelei.

12a 2 Nīfai 9:28;

Sēkope 4:10.

b 1 Nīfai 10:19;

‘Alamā 7:20.

13a 2 Nīfai 9:41.

b ‘Alamā 9:13;

3 Nīfai 5:22.

c Mōsaia 1:7;

‘Alamā 50:20.

14a T&F 3:5.

b FFL Toputapú.

c 1 Nīfai 9:3–6.

16a SS—H 1:59.

māfimafi 'a e 'Otuá ke fakahoko 'a 'ene ngaahi folofola kotoa pē.

17 He te ne fakahoko 'a 'ene ngaahi tala'ofa kotoa pē 'a ia te ne fai kiate koé, he kuó ne fakahoko 'a 'ene ngaahi tala'ofa kuó ne fai ki he'eta ngaahi tamaí.

18 He na'á ne tala'ofa kiate kinautolu te ne fakatolonga 'a e ngaahi me'á ni koe'uhi ko ha taumu'a fakapotopoto kiate ia, koe'uhi ke ne fakahā ai 'a hono māfimafí ki he ngaahi to'u tangata 'amuí.

19 Pea ko 'eni vakai, ko e finangalo 'e taha kuó ne fakahoko, 'a ia ko e fakatafoki 'o e kau Leimana 'e lau afe tokolahi ki he 'ilo'i 'o e mo'oní; pea kuó ne fakahā atu 'a hono māfimafí 'i he ngaahi me'á ni, pea te ne kei fakahā atu 'a hono māfimafí ki he ngaahi to'u tangata ^b'amuí; ko ia kuo pau ke malu'i ia.

20 Ko ia, 'oku ou fekau kiate koe, 'e hoku foha ko Hilamani, ke ke ngāue faivelenga 'i he fakahoko 'o 'eku ngaahi lea kotoa pē, pea ke ke ngāue faivelenga 'i he tauhi 'a e ngaahi fekau 'a e 'Otuá 'o hangē ko ia kuo tohí.

21 Pea ko 'eni, te u lea kiate koe 'o kau ki he ngaahi peleti ko 'ena 'e uofulu mā faá, ke ke tauhi ia, koe'uhi ke lava ai 'a e ngaahi ngāue liló mo e ngaahi ngāue 'o e fakapo'ulí, mo 'enau ngaahi ngāue fufuú, pe ko e ngaahi ngāue ^bfakafufú 'a e kakai ko ia kuo faka'auhá 'o fakae'a mai ki he kakaí ni; 'io, 'a 'enau ngaahi

fakapō kotoa pē, mo e ngaahi kaiha'a, mo 'enau vete koloa, mo 'enau ngaahi fai angahala kotoa pē, mo e ngaahi angafakalieliá; 'e lelei ke fakae'a ki he kakaí ni; 'io, pea ke ke malu'i 'a e ongo 'maka liliu lea ko 'ení.

22 He vakai, na'e 'afio'i 'e he 'Eikí na'e kamata ke ngāue 'a hono kakaí 'i he fakapo'ulí, 'io, ke fai 'a e ngaahi fakapō fufū mo e ngaahi me'a fakalielia; ko ia na'e folofola 'e he 'Eikí, kapau 'e 'ikai te nau fakatomala, 'e faka'auha 'a kinautolu mei he funga 'o e māmaní.

23 Pea na'e folofola 'a e 'Eikí: Te u ngaohi ma'a 'eku tamaio'eiki ko Kaselemí, ha 'maka, 'a ia 'e ulo atu 'i he fakapo'ulí ke fakamaama, koe'uhi ke u fakahā ki hoku kakai 'a ia 'oku tauhi kiate aú, koe'uhi ke u fakahā kiate kinautolu 'a e ngaahi ngāue 'a honau kāingá, 'io, 'a 'enau ngaahi ngāue fufuú, mo 'enau ngaahi ngāue 'o e fakapo'ulí, mo 'enau fai angahalá mo e ngaahi anga-fakalieliá.

24 Pea ko 'eni, 'e hoku foha, na'e teuteu 'a e ongo maka liliu leá ni koe'uhi ke fakahoko 'a e folofola 'a e 'Otuá, 'a ia na'á ne folofola 'aki, 'o pehē:

25 Te u 'omi mei he po'ulí ki he māmá 'a 'enau ngaahi ngāue fufuú, mo 'enau ngaahi angafakalieliá; pea ka 'ikai te nau fakatomala, te u ^bfaka'auha 'a kinautolu mei he funga 'o e māmaní; pea te u 'omi ki he māmá

18a T&F 5:9.
19a 'Alamā 23:5.
b 'Inosi 1:13;
Molom. 7:8–10.

21a 'Eta 1:1–5.
b FFL Kautaha Fufū,
Ngaahi.
c FFL 'Ülimí mo e

Tümemí.
23a Mōsaia 8:13.
25a T&F 88:108–110.
b Mōsaia 21:26.

‘a ‘enau ngaahi me‘a fufuú kotoa mo e ngaahi anga-fakalieliá, ki he kakaí kotoa pē ‘a ia ‘e ma‘u ‘a e fonuá ‘amui.

26 Pea ko ‘eni, ‘e hoku foha, ‘okú tā vakai, na‘e ‘ikai te nau fakatomala; ko ia kuo faka‘auha ai ‘a kinautolu, pea kuo fakahoko ai pē ‘a e folofola ‘a e ‘Otuá ‘o a‘u mai ki he ‘ahó ni; ‘io, kuo fakae‘a mei he fu‘u po‘ulí ‘a ‘enau ngaahi me‘a fakalielia fufuú ‘o fakahā ia kiate kitautolu.

27 Pea ko ‘eni, ‘e hoku foha, ‘oku ou fekau kiate koe ke ke ta‘ofi ‘a ‘enau ngaahi lea fakapapaú, mo ‘enau ngaahi fuakavá, mo ‘enau ngaahi aleapau ‘i he‘enau ngaahi ngāue fakalielia fufuú; ‘io, ko ‘enau ngaahi “faka‘ilonga kotoa pē mo ‘enau ngaahi me‘a fakaofó ke ke ta‘ofi mei he kakaí ni, koe‘uhi ke ‘oua na‘a nau ‘ilo ki ai, telia na‘a nau tō foki ki he fakapo‘ulí ‘o ‘auha ai.

28 He vakai, ‘oku ‘i ai ha “mala‘ia kuo tuku ki he fonuá ni hono kotoa, ‘a ia ‘e hoko mai ‘a e faka‘auha ki he kau ngāue kotoa pē ‘o e fakapo‘ulí, ‘o fakatatau ki he māfimafi ‘o e ‘Otuá, ‘o ka kakato ‘enau fai angahalá; ko ia ‘oku ou faka‘amu ke ‘oua na‘a faka‘auha ‘a e kakaí ni.

29 Ko ia ke ke ta‘ofi ‘a e ngaahi alea fufū ‘o ‘enau ngaahi “fakapapaú mo ‘enau ngaahi fuakavá mei he kakaí ni, pea ‘e ngata pē ‘i he‘enau ngaahi fai angahalá mo ‘enau ngaahi anga-fakalieliá

mo ‘enau ngaahi fakapoó te ke fakahā kiate kinautolú; pea te ke akonaki‘i ‘a kinautolu ke nau ^bfehi‘a ki he fai angahala mo e ngaahi anga-fakalielia mo e ngaahi fakapō peheé; pea ke ke akonaki foki kiate kinautolu na‘e faka‘auha ‘a e kakaí ni ko e tupu ‘i he‘enau fai angahalá mo e ngaahi anga-fakalieliá mo ‘enau ngaahi fakapoó.

30 He vakai, na‘a nau fakapoongi kotoa ‘a e kau palōfita ‘a e ‘Eikí ‘a ia na‘a nau ha‘u ki honau lotolotonga ke fakahā kiate kinautolu ‘a ‘enau ngaahi fai hiá; pea ko e toto ‘o kinautolu na‘a nau fakapōngí na‘e tangi ki he ‘Eiki ko honau ‘Otuá ke sāuni kiate kinautolu na‘e fakapoongi ‘a kinautolú; ko ia na‘e hoko mai ‘a e ngaahi tautea ‘a e ‘Otuá ki he kau ngāue ko ia ‘o e fakapo‘ulí mo e ngaahi kautaha fufuú.

31 ‘Io, pea ke mala‘ia ‘a e fonuá ‘o ta‘engata pea ta‘engata ki he kau ngāue ko ia ‘o e fakapo‘ulí mo e ngaahi kautaha fufuú, ‘io ‘o a‘u ki hono faka‘auha, tuku kehe ‘o kapau te nau fakatomala ‘oku te‘eki kakato ‘enau fai angahalá.

32 Pea ko ‘eni, ‘e hoku foha, manatu‘i ‘a e ngaahi lea kuó u lea ‘aki kiate koé; ‘oua na‘a ‘oatu ‘a e ngaahi alea fufū ko iá ki he kakaí ni, kae ako‘i ‘a kinautolu ke nau ^afehi‘a ta‘engata ki he angahalá mo e fai hiá.

33 “Malanga ‘aki atu kiate kinautolu ‘a e fakatomalá, mo e tui ki he ‘Eiki ko Sīsū Kalaisí;

27a Hilam. 6:22.
28a ‘Alamā 45:16;
‘Eta 2:7–12.

29a Hilam. 6:25.
b ‘Alamā 13:12.
32a 2 Nifai 4:31.

33a FFL Malangá.

ako'i 'a kinautolu ke nau faka-vaivai'i 'a kinautolu pea ke nau ^bangamalū mo angavaivai; ako'i 'a kinautolu ke nau lava'i 'a e 'ahi'ahi kotoa pē 'a e tēvoló, 'aki 'enau tui ki he 'Eiki ko Sīsū Kalaisí.

34 Ako'i 'a kinautolu ke 'oua na'a nau teitei fiu 'i he ngaahi ngāue leleí, kae angamalū mo loto-fakatōkilalo; he 'e ma'u 'e he fa'ahinga peheé 'a e ^afiemālie ki honau laumālié.

35 'Oiauē, manatu, 'e hoku foha, 'o ako 'a e ^apotó 'i ho'o kei sí'í; 'io, ako 'i ho'o kei sí'í ke tauhi 'a e ngaahi fekau 'a e 'Otuá.

36 'Io, pea ^atangi ki he 'Otuá ke ma'u ho tauhi kotoa pē; 'io, fai ho'o ngaahi ngāue kotoa pē ki he 'Eiki, pea 'ilonga ha potu te ke 'alu ki ai ke fai ia 'i he 'Eikí; 'io, tuku ke hanga atu ho'o ngaahi fakakaukau kotoa pē ki he 'Eikí; 'io, tuku ke fai ki he 'Eikí 'a e 'ofa 'a ho lotó 'o ta'engata.

37 ^aFealea'aki mo e 'Eikí 'i he me'a kotoa pē te ke fai, pea te ne fakahinohino'i koe 'i he me'a 'oku leleí; 'io, 'o ka ke ka tokoto hifo 'i he po'ulí tokoto hifo ki he 'Eikí, koe'uhi ke ne tokanga'i koe 'i ho'o mohé; pea 'o ka ke ka tu'u hake 'i he pongipongi tuku ke fonu ho lotó 'i he ^bfakafeta'i ki he 'Otuá; pea kapau te ke fai 'a e ngaahi me'á ni, 'e hiki hake koe 'i he 'aho faka'osí.

38 Pea ko 'eni, 'e hoku foha, 'oku 'i ai ha ngaahi me'a 'e ní'ihi ke u lea 'o kau ki he me'a 'oku ui 'e he'etau ngaahi tamaí ko ha me'a fuopotopoto, pe ko ha me'a fakahinohino—pe na'e ui ia 'e he'etau ngaahi tamaí ko e ^aLiahona, 'a ia ko hono 'uhingá, ko ha kāpasa; pea ko e 'Eikí na'e teuteu'i iá.

39 Pea vakai, kuo 'ikai lava 'e ha tangatá 'o fai ha ngāue fakatufunga tatau mo faikehe pehē. Pea vakai, na'e ngaohi ia ke fakahā ki he'etau ngaahi tamaí 'a e hala ke nau fononga ai 'i he feitu'u maomaonganoá.

40 Pea na'e ngāue ia ma'anautolu 'o fakatatau ki he'enau ^atui ki he 'Otuá; ko ia, kapau na'e fe'unga 'enau tuí ke tui 'oku lava 'e he 'Otuá 'o ngaohi ke tuhu 'a e ongo hui ko iá ki he feitu'u ke nau fou aí, vakai, na'e fai ia, ko ia na'e fai 'a e me'a maná ni, pea mo e ngaahi mana lahi kehe foki ma'anautolu 'i he māfimafi 'o e 'Otuá mei he 'aho ki he 'aho.

41 Ka neongo iá, ko e me'a 'i hono fai 'o e ngaahi mana ko iá 'i he ngaahi founga ^aikí, ko ia na'e fakahā ai kiate kinautolu ha ngaahi ngāue fakafo. Na'a nau fakapikopiko, 'o ngalo 'iate kinautolu ke ngāue 'aki 'enau tuí mo e ngāue faivelengá, pea na'e ta'ofi leva 'a e ngaahi ngāue fakafo ko iá, pea na'e 'ikai te nau lava 'o laka atu ki mu'a 'i he'enau fonongá;

33b FFL Angamaluú.
c FFL 'Ahi'ahi,
'Ahi'ahi'í.
34a Same 37:4–7;
Mātiu 11:28–30.

35a FFL Potó.
36a FFL Lotú.
37a Sēkope 4:10;
T&F 3:4.
b T&F 46:32.

38a 1 Nifai 16:10; 18:12;
T&F 17:1.
40a 1 Nifai 16:28.
41a 'Alamā 37:6–7.

42 Ko ia, na'a nau tatali 'i he feitu'u maomaonganoá, pe na'e 'ikai te nau fononga 'i ha hala hangatonu, pea na'e fakamama-hi'i 'a kinautolu 'aki 'a e fiekaia mo e fieinuá, koe'uhi ko 'enau ngaahi maumau-fonó.

43 Pea ko 'eni, 'e hoku foha, 'oku ou faka'amu ke mahino kiate koe ko e ngaahi me'á ni 'oku 'ikai ke ta'e 'i ai hano 'ata; he 'oku hangē na'e fakapikopiko 'a 'etau ngaahi tamaí ke tokanga ki he kāpasá ni ('oku fakatu'asino foki 'a e ngaahi me'á ni) ko ia na'e 'ikai ai te nau monū'ia; 'oku pehē pē foki 'i he ngaahi me'a 'oku fakalaumalié.

44 He vakai, 'oku faingofua tatau pē 'a e tokanga ki he "folofola 'a Kalaisí, 'a ia 'e fakahinohino'i koe ki ha hala hangatonu ki he fiefia ta'engata, pea mo e tokanga 'a 'etau ngaahi tamaí ki he kāpasá ni, 'a ia na'e tuhu'i kiate kinautolu ha hala hangatonu ki he fonua 'o e tala'ofá.

45 Pea ko 'eni 'oku ou pehē, 'ikai 'oku 'i ai hano 'ata 'o e me'á ni? He 'oku hangē pē ko e mo'oni hono 'omi 'e he me'a fakahinohinó ni 'a 'etau ngaahi tamaí, 'i he'enua muimui ki he'ene ngaahi fakahinohinó, ki he fonua 'o e tala'ofá, 'oku pehē pē 'a e hanga 'e he ngaahi folofola 'a Kalaisí, kapau te tau muimui ki he'ene fakahinohinó, 'o 'ave 'a kinautolu mei he tele'á ni 'o e mamahí ki ha fonua 'o e tala'ofa 'oku fu'u lelei ange 'aupito.

46 'Oiauē 'e hoku foha, 'oua te ta "fakapikopiko koe'uhi ko hono faingofua 'o e ^bhalá; he na'e pehē pē mo 'eta ngaahi tamaí; he na'e pehē hono teuteu'i ma'a-nautolu, pea kapau te nau sio ki ai te nau 'mo'ui; 'oku pehē pē kiate kitaua. Kuo teuteu 'a e halá, pea kapau te ta sio ki ai te ta lava 'o mo'ui 'o ta'engata.

47 Pea ko 'eni, 'e hoku foha, tokanga ke ke tauhi 'a e ngaahi me'a toputapú ni, 'io, tokanga ke ke sio ki he 'Otuá pea mo'ui. 'Alu atu ki he kakaí ni 'o fakahā 'a e folofolá, pea ngāue fakamātoato. 'E hoku foha, nofo ā.

Ko e ngaahi fekau 'a 'Alamā ki hono foha ko Sipiloní.

'Oku kau ki ai 'a e vahe 38.

VAHE 38

Na'e fakatanga'i 'a Sipiloni koe'uhi ko e mā'oni'oni—Ko e fakamo'ui 'oku 'ia Kalaisí, 'a ia ko e mo'ui mo e maama 'o e māmaní—Ta'ofi ho'o ngaahi holi fakakakanó. Ta'u 74 K.M. nai.

'E HOKU foha, fanongo ki he'eku ngaahi leá, he 'oku ou pehē kiate koe, 'o hangē ko 'eku pehē kia Hilamaní, te ke monū'ia 'i he fonuá 'o fakatatau ki ho'o tauhi 'a e ngaahi fekau 'a e 'Otuá; pea 'i he 'ikai te ke tauhi 'a e ngaahi fekau 'a e 'Otuá 'e motuhi atu koe mei hono 'aó.

44a Same 119:105;
1 Nifai 11:25;
Hilam. 3:29–30.
46a 1 Nifai 17:40–41.

b Sione 14:5–6;
2 Nifai 9:41; 31:17–21;
T&F 132:22, 25.
c Sione 11:25;

Hilam. 8:15;
3 Nifai 15:9.

2 Pea ko 'eni, 'e hoku foha, 'oku ou tui te u ma'u ha fiefia lahi 'iate koe, koe'uhi ko ho'o tu'u ma'u mo ho'o faivelenga ki he 'Otuá; he ko e me'a 'i ho'o kamata 'i ho'o kei si'í ke tokanga ki he 'Eiki ko ho 'Otuá, 'oku pehē 'eku 'amanaki 'e "fai pehē atu ho'o tauhi 'ene ngaahi fekaú; he 'oku monū'ia ia 'okú ne ^bkātaki ki he ngata'angá.

3 'Oku ou pehē kiate koe, 'e hoku foha, kuó u 'osi ma'u 'a e fu'u fiefia lahi 'iate koe, koe'uhi ko ho'o faivelenga mo ho'o tō-tōiví, mo ho'o kātakí mo ho'o kātaki fuoloa 'i he kakai 'o e kau "Sōlamí.

4 He 'oku ou 'ilo na'e ha'i koe; 'io, pea 'oku ou 'ilo'i foki na'e tolongaki 'aki 'a e maka koe koe'uhi ko e folofolá; pea na'á ke kātaki'i 'a e ngaahi me'a ko iá 'i he "fa'a kātaki koe'uhi na'e ^b'iate koe 'a e 'Eikí; pea ko 'eni 'okú ke 'ilo'i na'e fakahaofi koe 'e he 'Eikí.

5 Pea ko 'eni 'e hoku foha, ko Sipiloni, 'oku ou faka'amu ke ke manatu, 'e fakatatau ki ho'o "falala ki he 'Otuá 'a hono ^bfakahaofi koe mei ho ngaahi 'ahi'ahi'í, mo ho ngaahi 'faingata'a'ia, pea mo ho ngaahi fakamamahi'í, pea 'e hiki hake koe 'i he 'aho faka'osí.

6 Ko 'eni, 'e hoku foha, 'oku 'ikai ko hoku lotó ke ke pehē

'oku ou 'ilo'i 'a e ngaahi me'á ni 'iate au pē, ka ko e Laumālie 'o e 'Otuá 'a ia 'oku 'iate aú 'a ia 'okú ne faka'ilo mai 'a e ngaahi me'á ni kiate aú; he ka ne ta'éoua hoku "fanau'i 'i he 'Otuá pehē kuo 'ikai te u 'ilo'i 'a e ngaahi me'á ni.

7 Kae vakai, kuo fekau hifo 'e he 'Eikí 'i he'ene 'alo'ofa lahí 'a 'ene "āngelo ke fakahā kiate au kuo pau ke u ta'ofi 'a e ngā-ue 'o e ^bfaka'auhá 'i hono kakai; 'io, pea kuó u mamata ki ha 'āngelo ko e mata ki he mata, pea na'á ne lea mai kiate au, pea na'e hangē hono le'ó ko e maná, pea na'e ngalulululu ai 'a e fonuá kotoa.

8 Pea na'e hoko 'o pehē na'e 'aho 'e tolu mo e pō 'e tolu 'a 'eku 'i he fu'u faingata'a'ia lahi mo e mamahi 'o e laumālié; 'o 'ikai ai, te u ma'u ha "fakamolemole ki he'eku ngaahi angahalá, kae 'oua kuó u tangi ki he 'Eiki ko Sīsū Kalaisí ke ne 'alo'ofa mai. Kae vakai, na'á ku tangi kiate ia pea na'á ku ma'u ha fiemālie ki hoku laumālié.

9 Pea ko 'eni, 'e hoku foha, kuó u fakahā 'eni kiate koe ke ke ako 'a e potó, ke ke ako meiate au 'oku "ikai mo ha toe hala kehe pe ha founga 'e lava ai 'o fakamo'ui 'a e tangatá, kae ngata pea founga pē 'ia Kalaisi. Vakai, ko ia 'a e mo'ui mo e ^bmaama 'o

38 2a 'Alamā 63:1-2.
 b 2 Nifai 31:15-20;
 3 Nifai 15:9;
 27:6, 16-17.
 3a 'Alamā 31:7.
 4a FFL Fa'a Kātakí.
 b Loma 8:35-39.
 5a 'Alamā 36:27.

FFL Falalá.
 b Mātiu 11:28-30.
 c T&F 3:8; 121:7-8.
 6a 'Alamā 36:26;
 T&F 5:16.
 FFL Fanau'i Fo'ou,
 Fanau'i 'i he 'Otuá.
 7a Mōsaia 27:11-17.

b 'Alamā 26:17-18;
 36:6-11.
 8a FFL Fakamolemole'i
 'o e Ngaahi Angahalá.
 9a Hilam. 5:9.
 b Mōsaia 16:9.

e māmaní. Vakai, ko e folofola ia 'o e mo'óní mo e mā'óní'óní.

10 Pea ko 'eni, ko e me'a 'i ho'o kamata ke ako'i 'a e folofolá ko ia 'oku ou loto ai ke ke hoko atu ho'o ako'i; pea 'oku ou faka'amu ke ke ngāue faivelenga pea fakama'uma'u 'i he me'a kotoa pē.

11 Tokanga ke 'oua na'á ke fie-lahi 'i he hikisiá; 'io, tokanga ke 'oua na'á ke "pōlepole 'i ho poto 'o'ou pe ko ho fu'u ivi lahi.

12 Ngāue 'aki 'a e loto-to'á, kae 'ikai ko e fielahí; pea tokanga foki ke ke ta'ofi kotoa ho'o ngaahi holi fakakakanó, koe'uhi ke ke fonu 'i he 'ofá; tokanga ke ke faka'ehi'ehi mei he nofo noá.

13 'Oua na'á ke lotu 'o hangē ko e kau Sōlamí, he kuó ke vakai 'oku nau lotú koe'uhi ke fanongo ki ai 'a e kakaí, pea ke fakamālō'ia 'a kinautolu 'i honau potó.

14 'Oua na'á ke pehē: 'E 'Otua, 'oku ou fakamālō kiate koe koe'uhi 'oku mau "lelei ange 'i homau kāingá; ka ke pehē: 'E 'Eiki, fakamolemole'i mu'a 'eku ^bta'efe'ungá, pea manatu'i hoku kāingá 'aki 'a e 'alo'ofa —'io, fakamo'oni'i ho'o ta'efe'ungá 'i he 'ao 'o e 'Otuá 'i he taimi kotoa pē.

15 Pea 'ofa ke tāpuaki'i 'e he 'Eikí 'a ho laumālié, pea ma'u koe 'i he 'aho faka'osí 'i hono pule'angá, koe'uhi ke ke nofo hifo 'i he melino. Ko 'eni ke ke 'alu, 'e hoku foha, pea ako'i 'a e folofolá ki he kakaí ni. Fai fakamātoato. 'E hoku foha, nofo ā.

Ko e ngaahi fekau 'a 'Alamā ki hono foha ko Kolianitoní.

'Oku kau ki ai 'a e vahe 39 'o a'u ki he ngata'anga 'o e vahe 42.

VAHE 39

Ko e me'a fakalielia 'a e angahala fakaeangama'á—'Oku hanga 'e he ngaahi angahala 'a Kolianitoní 'o ta'ofi 'a e kau Sōlamí mei he'enau tali 'a e folofolá—'Oku lava 'e he huhu'i 'a Kalaisí 'o fakamo'ui 'a e kakai tui faivelenga na'a nau mo'ui 'i mu'a 'iate iá. Ta'u 74 κ.Μ. nai.

PEA ko 'eni, 'e hoku foha, 'oku 'i ai mo e ngaahi me'a lahi ange 'oku ou fie lea 'aki kiate koe 'oku kehe mei he me'a na'á ku lea 'aki ki ho tokouá; he vakai, 'ikai koā kuó ke vakai ki he tu'u ma'u 'a ho tokouá, ko 'ene faivelenga, mo 'ene tōtōivi 'i he tauhi 'o e ngaahi fekau 'a e 'Otuá? Vakai, 'ikai koā kuó ne fokotu'u ha sīpinga lelei ma'au?

2 He na'e 'ikai te ke tokanga lahi ki he'eku ngaahi leá 'o hangē ko ho tokouá, 'i he lolotonga 'o e kakai 'o e kau "Sōlamí. Ko 'eni, ko e me'a 'eni 'oku ou mamahi ai 'iate koé; na'á ke fai atu 'i he pōlepole 'i ho ivi mo ho potó.

3 Pea 'oku 'ikai ia ko ia pē, 'e hoku foha. Na'á ke fai 'a e me'a 'oku fakamamahi kiate au; he na'á ke li'aki 'a e ngāue fakafai-fekau, kae 'alu ki he fonua ko Sailoní 'i he ngata'anga 'o e

11a FFL Loto-hikisiá.

14a 'Alamā 31:16.

^b Luke 18:10–14.

39 2a 'Alamā 38:3.

fonua 'o e kau Leimaná, 'o kumi ki he "fai fe'auaki ko 'Isapelí.

4 'Io, na'á ne "tohoaki'i atu 'a e loto 'o e tokolahi; ka na'e 'ikai ko ha tu'unga 'eni ke ke fakatonuhia'i ai koe, 'e hoku foha. Na'e totonu ke ke kei tokanga pē ki he ngāue fakafaifekau 'a ia na'e tuku kiate koé.

5 'Ikai 'okú ke 'ilo, 'e hoku foha, ko e me'a fakalielia 'a e ngaahi me'a "ko 'ení 'i he 'ao 'o e 'Eikí; 'io, 'o fakalielia ange 'i he ngaahi angahala kotoa pē tuku kehe pē 'a e lilingi 'o e toto ta'ehalaía, pe ko e faka'ikai'i 'o e Laumālie Mā'oni'óní?

6 He vakai, kapau te ke "faka'ikai'i 'a e Laumālie Mā'oni'óní 'o ka hili ha'ane ma'u ha nofo'anga 'iate koe, pea 'okú ke 'ilo 'okú ke faka'ikai'i ia, vakai, ko ha angahala 'eni 'oku ^b'ikai fa'a fakamolemoleá; 'io, pea ko ia ia 'e fakapō neongo 'a e maama mo e 'ilo 'o e 'Otuá, 'oku 'ikai faingofua kiate ia ke ne ma'u ha "fakamolemole; 'io, 'oku ou pehē kiate koe, 'e hoku foha, 'oku 'ikai faingofua kiate ia ke ne ma'u ha fakamolemole.

7 Pea ko 'eni, 'e hoku foha, 'amusia ange 'e au ki he 'Otuá kuo 'ikai te ke "halaia 'i ha fu'u hia lahi pehē. 'E 'ikai te u fie lea fuoloa ki ho'o ngaahi hiá ke fakamamahi'i ai ho laumālié, 'o kapau 'e 'ikai lelei ia kiate koe.

8 Kae vakai, 'oku 'ikai te ke

lava 'o fufuu'i ho'o ngaahi hiá mei he 'Otuá; pea ka 'ikai te ke fakatomala, te nau tu'u ko ha fakamo'oni ke talatalaaki'i koe 'i he 'aho faka'osí.

9 Ko 'eni, 'e hoku foha, 'oku ou faka'amu ke ke fakatomala pea li'aki ho'o ngaahi angahalá, pea 'ikai toe muimui 'i he ngaahi "holi 'a ho matá, kae ^bfakafisi koe mei he ngaahi me'á ni kotoa pē; he ka 'ikai te ke fai 'eni, 'e 'ikai te ke momo'i lava 'o ma'u 'a e pule'anga 'o e 'Otuá. 'Oiauē, manatu, pea to'o kiate koe, pea fakafisi koe mei he ngaahi me'a ko iá.

10 Pea 'oku ou fekau kiate koe ke ke fealea'aki mo ho ngaahi ta'oketé 'i he ngaahi me'a te ke fai; he vakai, 'okú ke kei si'i, pea 'oku 'aonga ke tokoni'i koe 'e ho ngaahi tokouá. Pea tokanga ki he'enua akonakí.

11 'Oua na'á ke tuku ke fakahee'i koe 'e ha me'a va'inga pe laulaunoa; 'oua na'á ke tuku ke toe fakahee'i ho lotó 'e he tēvoló ke kumi ki he kau fai fe'auaki kovi ko iá. Vakai, 'E hoku foha, hono 'ikai lahi fau 'a e angahala na'á ke 'omi ki he kau "Sōlamí; he 'i he'enua sio ki ho'o ^bangafai na'e 'ikai te nau fie tui ki he'eku ngaahi leá.

12 Pea ko 'eni 'oku folofola 'e he Laumālie 'o e 'Eikí kiate au: "Fekau ki ho'o fānaú ke failelei telia na'a nau fakahee'i 'a e loto 'o e kakai tokolahi ki he 'auhá;

3a FFL Anga-fakaekakanó.
4a LFKt. 7:6–27.
5a FFL Anga-ta'ema'a Fakaangama'á.
6a T&F 76:35–36.
b FFL Angahala 'oku

'Ikai Fakamolemoleá.
c T&F 64:10.
FFL Fakamolemole, Fakamolemole'i.
7a FFL Angahalá.
9a FFL Anga-fakakakanó.
b 3 Nifai 12:30.

11a 'Alamā 35:2–14.
b Loma 2:21–23; 14:13; 'Alamā 4:11.
12a FFL Ako'i; Fekau 'a e 'Otuá, Ngaahi.

ko ia 'oku ou fekau kiate koe, 'e hoku foha, ko e me'a 'i he manavahē ki he 'Otuá, ke ke tuku ho'o ngaahi fai hiá;

13 Ke ke tafoki ki he 'Eikí 'aki ho 'atamaí, iví, mo e mālohí kotoa; koe'uhi ke 'oua na'á ke toe fakahē'i 'a e loto 'o ha ni'ihí ke fai angahala; kae kehe ke ke foki atu kiate kinautolu, 'o "fakamo'oni'i 'a ho'o ngaahi angahalá mo e me'a hala 'a ia kuó ke faí.

14 'Oua na'á ke "kumi ki he ngaahi koloá, pe ko e ngaahi me'a va'inga 'o e māmani ko 'ení; he vakai, 'e 'ikai te ke lava 'o 'ave ia mo koe.

15 Pea ko 'eni, 'e hoku foha, 'oku ou fie lea kiate koe 'o kau ki he hā'ele mai 'a Kalaisí. Vakai, 'oku ou pehē kiate koe, ko ia ia 'a e tokotaha kuo pau ke hā'ele mai ke to'o 'a e ngaahi angahala 'a e māmani; 'io, te ne hā'ele mai 'o fakahā 'a e ongoongo fakafiefia 'o e fakamo'uí ki hono kakaí.

16 Pea ko 'eni, 'e hoku foha, ko 'eni 'a e ngāue fakafiefekau na'e ui koe ki aí, ke fakahā 'a e ngaahi ongoongo fakafiefiá ni ki he kakaí ni, ke teuteu honau 'atamaí; pe ke hoko mai 'a e fakamo'uí kiate kinautolu, koe'uhí ke nau teuteu 'a e 'atamaí 'o 'enau "fānaú ke fanongo ki he folofolá 'i he taimi 'o 'ene hā'ele mai.

17 Pea ko 'eni te u ki'i fakafiemālie'i ho'o fakakaukau 'i he tefitó ni. Vakai, 'okú ke ofo 'i he 'uhinga kuo tomu'a 'ilo'i ai 'a e ngaahi me'á ni 'o fuoloa pehē ki

mu'á. Vakai, 'oku ou pehē kiate koe, 'ikai 'oku mahu'inga tatau ha laumālie ki he 'Otuá 'i he taimí ni 'o tatau mo e mahu'inga 'o ha laumālie 'i he taimi 'o 'ene hā'ele mai?

18 'Ikai 'oku 'aonga ke fakahā 'a e palani 'o e huhu'í ki he kakaí ni 'o tatau pē mo 'enau fānaú?

19 'Ikai 'oku faingofua tatau 'i he taimí ni ke fekau atu 'e he 'Eikí 'a 'ene 'āngelo ke fakahā mai 'a e ongoongo fakafiefiá ni kiate kitautolu pea ki he'etau fānaú, pe 'i he hili 'a e taimi 'o 'ene hā'ele mai?

VAHE 40

'Oku fakahoko 'e Kalaisi 'a e toetu'u 'a e kakai kotoa pē—'Oku 'alu 'a e kau pekia mā'oni'oni ki palataisi pea 'alu 'a e kau angahalá ki he fakapo'uli 'i tu'á 'o tatali ai ki he 'aho 'o 'enau toetu'ú—'E fakafoki 'a e me'a kotoa pē ki honau angatotonu mo haohaoá 'i he Toetu'ú. Ta'u 74 K.M. nai.

Ko 'eni hoku foha, ko ha ngaahi me'a 'eni 'e ni'ihí 'oku ou fie lea 'aki kiate koe; he 'oku ou ongo'i 'oku hoha'a ho 'atamaí 'o kau ki he toetu'u 'o e maté.

2 Vakai, 'oku ou pehē kiate koe, 'oku 'ikai ke 'i ai ha toetu'u—pe, te u pehē, ko hono fakalea 'e tahá, 'oku 'ikai 'ai 'e he sino fa'a maté ni 'a e anga "ta'e-fa'a-mate, 'oku 'ikai ke ^b'ai 'e he sino 'au'auhá ni 'a e anga

13a Mōsaia 27:34–35.

14a Mātui 6:25–34;

Sēkope 2:18–19;

T&F 6:6–7; 68:31–32.

16a FFL Fāmilí—Ngaahi Fatongia 'o e Mātu'á.

40 2a Mōsaia 16:10–13.

FFL Mo'ui

Ta'e-fa'a-mate.
b 1 Kol. 15:53–54.

ta'e-fa'a-'au'auhá—'kae 'oua kuo hili ange 'a e hā'ele mai 'a Kalaisi.

3 Vakai, 'okú ne fakahoko 'a e "toetu'u 'o e maté. Kae vakai, 'e hoku foha, 'oku te'eki ai ke hokosia 'a e toetu'ú. Ko 'eni, 'oku ou fakahā kiate koe ha me'a lilo; ka neongo iá, 'oku 'i ai ha ngaahi ^bme'a lilo lahi kuo 'ta'ofi, ke 'oua na'a 'ilo ki ai ha taha ka ko e 'Otuá pē. Ka 'oku ou fakahā kiate koe ha me'a 'e taha 'a ia kuó u 'eke faivelenga ki he 'Otuá koe'uhi ke u 'ilo'í—'a ia ko e me'a 'oku kau ki he toetu'ú.

4 Vakai, 'oku 'i ai ha taimi kuo kotofa, 'a ia 'e "tu'u hake ai 'a e kakai fuli pē mei he maté. Ko 'eni ko e me'a ki he taimi 'e hoko ai iá 'oku 'ikai ke 'ilo'í 'e ha taha; ka 'oku 'afio'í 'e he 'Otuá 'a e taimi kuo kotofá.

5 Ko 'eni, 'oku tatau ai pē pe 'e 'i ai 'a e taimi pē taha, pe ko ha taimi hono "ua, pe ko ha taimi hono tolu, 'a ia 'e tu'u hake ai 'a e kakai mei he maté; 'oku tatau ai pē; he 'oku ^b'afio'í 'e he 'Otuá 'a e ngaahi me'á ni kotoa pē; pea 'oku fe'unga pē kiate au ke u 'ilo'í 'oku pehē ia—'a ia 'oku 'i ai ha taimi kuo kotofa ke toe tu'u ai 'a e kakai fulipē mei he maté.

6 Ko 'eni kuo pau ke 'i ai ha taimi 'i he vaha'a 'o e taimi 'o e maté mo e taimi 'o e toetu'ú.

7 Pea ko 'eni 'oku ou fie fehu'í pē ko e hā 'oku hoko ki he "lau-

mālie 'o e tangatá he taimi ko ia 'o e maté 'o a'u ki he taimi kuo kotofa ke hoko ai 'a e toetu'ú?

8 Ko 'eni 'oku tatau ai pē pe 'oku lahi 'i he tu'o tahá 'a e taimi kuo kotofa ke tu'u hake ai 'a e kakai; he 'oku 'ikai ke mate fakataha 'a e kakai kotoa pē, pea 'oku tatau ai pē ia; 'oku tatau kotoa pē ia mo e 'aho 'e taha ki he 'Otuá, pea 'oku lau 'a e taimi ma'á e tangatá pē.

9 Ko ia, 'oku 'i ai ha taimi kuo kotofa ki he tangatá ke nau tu'u hake ai mei he maté; pea 'oku 'i ai ha taimi 'i he vaha'a 'o e maté mo e toetu'ú. Pea ko 'eni, ko e me'a ki he vaha'a taimi ko iá, mo e me'a 'oku hoko ki he laumālie 'o e tangatá ko e me'a ia kuó u fehu'í faivelenga ki he 'Eiki ke 'ilo'í; pea ko 'eni pē 'a e me'a 'oku ou 'ilo'í.

10 Pea 'o ka hokosia 'a e taimi 'e tu'u hake ai 'a e kakai kotoa pē, te nau toki 'ilo'í 'oku 'afio'í 'e he 'Otuá 'a e ngaahi "taimi kotoa pē 'a ia kuo kotofa ki he tangatá.

11 Ko 'eni, ko e me'a ki he tu'unga 'o e laumālie 'i he vaha'a 'o e "maté mo e toetu'ú—Vakai, kuo faka'ilo mai kiate au 'e ha 'āngelo, 'oku fakafoki 'a e laumālie 'o e tangata kotoa pē, 'o ka hili ange 'a 'enau mavahe mei he sino fakamatelié ni, 'io, 'a e laumālie 'o e tangata kotoa pē 'o tatau ai pē pe 'oku nau angalelei pe angakovi, ki honau ^b'apí ki

2c 1 Kol. 15:20.

3a FFL Toetu'ú.

b FFL Me'a Lilo 'a e 'Otuá, Ngaahi.

c T&F 25:4; 124:41.

4a Sione 5:28–29.

5a Mōsaia 26:24–25;

T&F 43:18; 76:85.

b FFL 'Otuá.

7a 'Alamā 40:21;

T&F 138.

FFL Mo'oni'í

Laumālié.

10a Ngāue 17:26.

11a Luke 16:22–26;

1 Pita 3:18–19; 4:6;

T&F 76:71–74; 138.

b Nngt. 12:7;

2 Nifai 9:38.

he ‘Otuā pē ko ia ‘a ia na’e foaki ‘a e mo’uí kiate kinautolú.

12 Pea ‘e toki hoko ‘o pehē, ko e ngaahi laumālie ‘o e fa’ahinga ‘oku mā’oni’oni ‘e tali ‘a kinautolu ki ha potu ‘o e ^afiefia, ‘a ia ‘oku ui ko ^bpalataisi, ko ha potu ‘o e ^cmālōlō, ko ha potu ‘o e ^dmelino, ‘a ia te nau mālōlō ai mei he’enua ngaahi faingata’a’ia kotoa pē mo e hoha’a kotoa pē mo e mamahi.

13 Pea ‘e toki hoko ‘o pehē, ko e laumālie ‘o e kau fai angahalá, ‘io, ‘a e fa’ahinga ‘oku angakoví—he vakai, ‘oku ‘ikai ke nau ma’u hano kongā pe tufakanga ‘o e Laumālie ‘o e ‘Eikí; he vakai, na’a nau fili ‘a e ngaahi ngāue kovi kae ‘ikai ko e lelei; ko ia na’e hū ai ‘a e laumālie ‘o e tēvoló kiate kinautolu, ‘o ne nofo’ia ‘a honau sinó—pea ‘e kapusi ki tu’a ‘a e fa’ahingá ni ki he ^afakapo’uli ‘oku ‘i tu’á; ‘e ‘i ai ‘a e ^btangi, mo e ngala, mo e fengai’itaki ‘o e nifo, pea ‘e hoko ‘eni koe’uhi ko ‘enua hia ‘anautolu pē, he na’e taki fakapōpula’i ‘a kinautolu ‘i he fa’itelihā ‘a e tēvoló.

14 Ko ‘eni ko e tu’unga ‘eni ‘e ‘i ai ‘a e laumālie ‘o e kau ^afai angahalá, ‘io, ‘i he fakapo’ulí, pea ‘i ha tu’unga fakamanavahē mo e ^bilifia ‘i he ‘amanakí, ki he tuputāmaki kakaha ‘o e houhau ‘o e ‘Otuá kiate kinautolú; ko ia ‘oku nau nofo ‘i he ^ctu’unga ko ‘ení, ‘o hangē ko e kau mā’oni-

‘oni ‘i palataisi, kae ‘oua kuo a’u ki he taimi ‘o ‘enua toetu’ú.

15 Ko ‘eni, ‘oku ‘i ai ha ni’ihi na’a nau ‘ilo’i ko e tu’unga ‘o e fiefia ko ‘ení mo e tu’unga ko ‘eni ‘o e mamahi ‘o e laumālié, ki mu’a ‘i he toetu’ú, ko e ‘uluaki toetu’ú ia. ‘Io, ‘oku ou pehē ‘e lava ‘o lau ia ko ha toetu’u, ‘a e tu’u hake ‘a e laumālié mo honau tu’utu’uni ki he fiefia pe mamahí, ‘o hangē ko e ngaahi lea kuo lea’akí.

16 Kae vakai, kuo toe folofola ‘aki foki, ‘oku ‘i ai ha ^a‘uluaki ^btoetu’u, ‘a ia ko ha toetu’u ‘anautolu kotoa pē kuo mo’ui, pe ‘oku mo’ui, pe ‘e mo’ui, ‘o a’u mai ki he toetu’u ‘a Kalaisi mei he pekiá.

17 Ko ‘eni, ‘oku ‘ikai foki te ta mahalo ‘e ala hoko ‘a e ‘uluaki toetu’ú ni, ‘a ia kuo pehē hono fakamatala’í, ko e toetu’u ‘o e laumālié mo honau ^atu’utu’uni ki he fiefiá pe ko e mamahí. ‘E ‘ikai te ke lava ke pehē ko hono ‘uhingá ‘eni.

18 Vakai, ‘oku ou pehē kiate koe, ‘Ikai; ka ‘oku ‘uhinga ia ki he toe fakataha’i ‘o e laumālie mo e sinó, ‘o kinautolu talu mei he ngaahi ‘aho ‘o ‘Ātamá ‘o a’u mai ki he ^atoetu’u ‘a Kalaisí.

19 Ko ‘eni, ‘oku ‘ikai te u pehē, ‘e fakataha ‘a e laumālie mo e sino ‘o kinautolu kotoa pē kuo lau ki a’i ‘i he taimi tatau pē, ‘o tatau ‘a e fai angahalá mo e mā’oni’oni; kae tuku mu’a ke fe’unga

12a FFL Fiefiá.
b FFL Palataisi.
c FFL Mālōlō.
d T&F 45:46.
FFL Melinó.
13a FFL Helí.

b Mātiu 8:12;
Mōsaia 16:2.
14a T&F 138:20.
b Sēkope 6:13;
Mōsesē 7:1.
c ‘Alamā 34:34.

16a Sēkope 4:11;
Mōsaia 15:21–23.
b FFL Toetu’ú.
17a T&F 76:17, 32, 50–51.
18a Mātiu 27:52–53.

'eku pehē te nau tu'u hake kotoa pē; pe 'i hono fakalea 'e tahā, te nau toe tu'u "ki mu'a 'i he toetu'u 'a kinautolu 'e mate hili 'a e toetu'u 'a Kalaisi.

20 Ko 'eni, 'e hoku foha, 'oku 'ikai te u pehē 'e hoko 'a 'enau toetu'ú 'i he toetu'u 'a Kalaisi; kae vakai, 'oku ou fakahā ia 'i he fakakaukau pē 'a'aku, 'e fakataha'i 'a e laumālié mo e sino 'o e kau mā'oni'oní, 'i he toetu'u 'a Kalaisi, mo 'ene "hā'ele hake ki he langi.

21 Ka 'oku 'ikai te u pehē pe 'e hoko ia 'i he'ene toetu'ú pē ki mui ai; ka 'oku ou pehē pē, 'oku 'i he "vaha'a 'o e maté mo e toetu'u 'o e sinó, ha tu'unga ^bfiefia 'o e laumālié pe ko e 'mamahi kae 'oua ke hokosia 'a e taimi kuo kotofa 'e he 'Otuá ke 'alu atu 'a e maté, pea toe fakataha'i, 'a e laumālié mo e sinó fakatou'osi, pea "taki mai ke tu'u 'i he 'ao 'o e 'Otuá, 'o fakamāu'i 'o fakatatau ki he'enau ngaahi ngāué.

22 'Io, 'oku fakahoko 'i he me'á ni 'a e fakafoki 'o e ngaahi me'a kuo lea 'aki 'i he ngutu 'o e kau palōfitá.

23 'E "fakafoki 'a e ^blaumālié ki he 'sinó, pea mo e sinó ki he laumālié; 'io, pea 'e fakafoki 'a e kupu kotoa mo e hokotanga hui kotoa pē ki hono sinó; 'io, na'a mo ha tu'oni lou'ulu mei he 'ulú he 'ikai mole ia; ka 'e fakafoki 'a

e ngaahi me'a kotoa pē ki honau angatotonu mo haohaoá.

24 Pea ko 'eni, 'e hoku foha, ko e fakafoki 'eni kuo "lea ki ai 'i he ngutu 'o e kau palōfitá—

25 Pea 'e toki ulo atu 'a e kau mā'oni'oní 'i he pule'anga 'o e 'Otuá.

26 Kae vakai, 'e hoko mai ha "mate fakamanavahē ki he kau fai angahalá; he 'oku nau mate 'i he ngaahi me'a 'oku kau ki he mā'oni'oní; he 'oku nau ta'ema'a, pea 'e 'ikai lava 'e ha me'a 'oku ^bta'ema'a 'o ma'u 'a e pule'anga 'o e 'Otuá; ka 'e kapusi ki tu'a 'a kinautolu, pea tu'utu'uni ke nau kai 'a e ngaahi fua 'o 'enau ngaahi ngāué, pe ko 'enau ngaahi angafai 'a ia kuo kovi; pea te nau inu 'a e totoka 'o e ipu koná.

VAHE 41

'E 'alu atu 'a e tangatá 'i he Toetu'ú ki ha tu'unga 'o e fiefia ta'etuku pe mamahi ta'etuku—Kuo téeki hoko 'a e fai angahalá ko e fiefia—'Oku 'ikai ma'u 'e he tangata fakakakanó 'a e 'Otuá 'i he māmaní—'Oku toe ma'u 'e he tangata taki taha 'i he fakafokí 'a e ngaahi anga mo e ngaahi 'ulungāanga na'a nau ma'u 'i he mo'uí fakamatelié. Ta'u 74 κ.Μ. nai.

PEA ko 'eni, 'e hoku foha, 'oku fie lea si'i 'o kau ki he fakafoki kuo lau ki ai; he vakai, kuo hanga 'e ha ni'ihí 'o "faka'uhinga'i hala

19a Mōsaia 15:26.
20a FFL Hā'ele Haké.
21a Luke 23:39–43.
b FFL Palataisí.
c FFL Heli.
d 'Alamā 42:23.

23a 2 Nifai 9:12–13;
'Alamā 11:40–45.
b T&F 88:15–17.
FFL Mo'oni'i
Laumālié.
c FFL Angahalá.

24a 1 Nifai 15:33;
'Alamā 12:16.
26a 'Isaia 26:19.
b 'Alamā 11:37.
41 1a 2 Pita 1:20; 3:16;
'Alamā 13:20.

'a e ngaahi folofolá, 'o nau fu'u b^{hē} mama'ó ai koe'uhi ko e me'á ni. Pea 'oku ou 'ilo kuo hoha'a foki ho 'atamaí 'i he me'á ni. Kae vakai, te u fakamatála 'i ia kiate koe.

2 'Oku ou pehē kiate koe, 'e hoku foha, 'oku hoa 'a e palani 'o e fakafoki pea mo e fakamaau totonu 'a e 'Otuá; he 'oku totonu ke fakafoki 'a e ngaahi me'a kotoa pē ki honau anga-totonú. Vakai, 'oku 'aonga mo totonu ia, 'o fakatatau ki he māfimaí mo e toetu'u 'a Kalaisí, ke fakafoki 'a e laumālie 'o e tangatá ki hono sinó, pea ke fakafoki 'a e ngaahi "kupu kotoa pē 'o e sinó ki ai.

3 Pea 'oku hoa mo e "fakamaau totonu 'a e 'Otuá ke b^{fakamāu} 'i 'a e tangatá 'o fakatatau ki he 'enau ngaahi 'ngāué; pea kapau na'e lelei 'enau ngaahi ngāué 'i he mo'uí ni, pea na'e lelei mo e ngaahi holi 'a honau lotó, ke toe "fakafoki 'a kinautolu foki, 'i he 'aho faka'osí, ki he me'a 'oku lelei.

4 Pea kapau kuo kovi 'a 'enau ngaahi ngāué 'e "fakafoki kiate kinautolu 'a e kovi. Ko ia, 'e toe fakafoki 'a e me'a kotoa pē ki honau angatotonú, ko e me'a kotoa pē ki hono anga-fakanatulá —'e fokotu'u hake 'a e b^{fa'a-maté} ki he ta'e-fa'a-mate, pea mo e 'fa'a-'au'auha ki he ta'e-fa'a-'au'auha —'o fokotu'u hake ki he fiefia "ta'engata ke

ma'u 'a e pule'anga 'o e 'Otuá, pe ki he mamahi ta'etuku ke ma'u 'a e pule'anga 'o e tēvoló, ko e taha 'i he feitu'u 'e taha, pea ko e taha 'i he feitu'u 'e taha —

5 Ko e taha kuo fokotu'u hake ki he fiefia 'o fakatatau mo 'ene ngaahi holi ki he fiefiá, pe ko e lelei 'o fakatatau mo 'ene ngaahi holi ki he lelei; pea ko e tokotaha ki he kovi 'o fakatatau mo 'ene ngaahi holi ki he kovi; he ko e me'a 'i he'ene holi ke faikovi 'i hono kotoa 'o e 'ahó ko ia te ne ma'u ai 'ene totongi 'o e kovi 'o ka hoko mai 'a e poó.

6 Pea 'oku pehē pe 'i he feitu'u 'e tahá. Kapau kuó ne fakatomala mei he'ene ngaahi angahalá, mo holi ki he mā'oni'oni, 'o a'u ki he 'osi 'a hono ngaahi 'ahó, pehē 'e totongi kiate ia koe'uhi ko e mā'oni'oni.

7 "Ko e fa'ahinga 'eni kuo huhu'i 'e he 'Eikí; 'io, ko e fa'ahinga 'eni kuo to'ó atu, 'a ia kuo fakahaofi mei he po'uli ta'etuku 'o e fakapo'ulí; pea ko ia 'oku nau tu'u pe tō; he vakai, 'oku hoko ko e kau fakamaau kiate b^{kinautolu pē}, pe te nau failelei pe faikovi.

8 Ko 'eni, 'oku "ikai lava ke liliu 'a e ngaahi tu'utu'uni 'a e 'Otuá; ko ia, kuo tofa 'a e halá ke 'ilonga ia 'e loto ki aí ke ne fononga atu ai 'o mo'ui.

9 Pea ko 'eni vakai, 'e hoku foha, 'oua na'á ke 'ahi'ahi' 'i ha

1b FFL Hē mei he Mo'oni.

2a 'Alamā 40:23.

3a FFL Fakamaau
Totonú.

b FFL Ala 'Eke'i mei ha
Taha 'a 'Ene Ngaahi
Ngāué; Fakamaau.

c FFL Ngāué, Ngaahi.

d Hilam. 14:31.

4a 'Alamā 42:28.

b 2 Nifai 9:12–13;

T&F 138:17.

FFL Toetu'ú.

c 1 Kol. 15:51–55.

d FFL Mo'ui Ta'engatá.

7a T&F 76:50–70.

b 2 Nifai 2:26;

'Alamā 42:27;

Hilam. 14:30.

FFL Tau'atāina ke Filí.

8a T&F 1:38.

toe angahala 'e "taha ki ho 'Otuá 'i he ngaahi tefito 'i mo'oni ko ia 'o e tokäteliné, kuó ke 'ahi'ahi' i ki mu'a ke fai angahala.

10 'Oua na'á ke mahalo, koe- 'uhi kuo lau 'o kau ki he fakafokí, 'e fakafoki koe mei he angahalá ki he fiefia. Vakai, 'oku ou pehē kiate koe, kuo te'eki ai hoko 'a e "fai angahalá ko e fiefia.

11 Pea ko 'eni, 'e hoku foha, ko e kakai kotoa pē 'oku 'i he tu'unga "fakanatulá, pe ko 'eku pehē, 'i he tu'unga ^bfakakakanó, 'oku nau mo'ua 'i he 'ahu 'o e mamahí pea mo e ngaahi ha'i 'o e fai hiá; 'oku "ikai te nau ma'u 'a e 'Otuá 'i he māmaní, pea kuo nau hē mei he anga 'o e 'Otuá; ko ia, 'oku nau 'i he tu'unga 'oku faikehekehe mo e anga 'o e fiefiá.

12 Pea ko 'eni vakai, ko hono 'uhinga koā 'o e lea fakafokí ke 'ave ha me'a 'oku 'i hono tu'unga fakanatula 'o fokotu'u ia 'i he tu'unga 'oku 'ikai fakanatula, pe ke fokotu'u ia 'i he tu'unga 'oku fehengahangai mo hono natulá?

13 'Oiaue, 'e hoku foha, 'oku 'ikai ke pehē ia; ka ko hono 'uhinga 'o e lea fakafokí ko e toe fakafoki 'a e koví ki he kovi, pe ko e anga-fakakakanó ki he anga-fakakakanó, pe ko e anga-fakatēvoló ki he anga-fakatēvolo—ko e lelei ki he me'a 'oku lelei; ko e mā'oni'oni ki he me'a 'oku mā'oni'oni; ko e angatonú ki he me'a 'oku anga-

tonu; ko e anga'ofá ki he me'a 'oku anga'ofa.

14 Ko ia, 'e hoku foha, tokanga ke ke anga'ofa ki ho kāingá; "faitotonu, ^bfakamaau mā'oni'oni, pea 'failelei ma'u ai pē; pea 'o ka ke ka fai 'a e ngaahi me'á ni kotoa pē, te ke toki ma'u ho'o totongi; 'io, 'e toe fakafoki atu kiate koe 'a e ^d'alo'ofa; 'e toe fakafoki atu kiate koe 'a e angatonú; 'e toe fakafoki atu kiate koe ha fakamaau mā'oni'oni; pea 'e toe totongi atu kiate koe 'a e lelei.

15 He ko e me'a 'okú ke 'oatú 'e toe foki mai ia kiate koe, pea fakafoki mai ia; ko ia, 'oku hanga 'e he lea fakafokí 'o fakahalaia'i lahi ange 'a e tokotaha angahalá, 'o 'ikai momo'i fakatonuhia'i ia.

VAHE 42

'Oku hoko 'a e mo'ui fakamatelié ko ha taimi 'ahi'ahi'anga ke lava ai 'e he tangatá 'o fakatomala mo tauhi ki he 'Otuá—Na'e fakatupu 'e he Hingá 'a e mate fakasino mo e mate fakalaumālie 'a e fa'ahinga kotoa 'o e tangatá—'Oku fakahoko 'a e Huhu'í tu'unga 'i he fakatomalá—Ko e 'Otuá pē 'oku ne fai 'a e fakalelei ki he ngaahi angahala 'a e māmaní—Ko e 'alo'ofá 'oku mā'anautolu pē 'oku fakatomalá—'Oku mo'ulaloo 'a hono toengá ki he fakamaau totonu 'a e 'Otuá—'Oku hoko mai

9a T&F 42:23–28.

10a Same 32:10;
 'Isaia 57:20–21;
 Hilam. 13:38.
 11a Mōsaia 3:19.

FFL Tangata
 Fakakakanó.
 b FFL Anga-fakakakanó.
 c 'Efesō 2:12.
 14a FFL Faitotonú.

b Sione 7:24;
 T&F 11:12.
 c T&F 6:13; 58:27–28.
 d FFL 'Alo'ofá.

'a e 'alo'ofā tu'unga 'i he Fakalelei—
Ko e kau fakatomala mo'onī pē 'e
fakamo'uí. Ta'u 74 κ.μ. nai.

PEA ko 'eni, 'e hoku foha, 'oku
ou 'ilo 'oku toe 'i ai mo ha me'a
'e ni'ihi 'oku hoha'a ki ai ho
'atamaí, 'a ia 'oku 'ikai lava ke
mahino kiate koe—'a ia 'oku
kau ki he "fakamaau totonu 'a e
'Otuá 'i hono tautea'i 'o e toko-
taha angahalá; he 'okú ke feinga
ke mahalo 'oku ta'etotonu ke
tuku 'a e tokotaha angahalá ki
ha tu'unga 'o e mamahi.

2 Ko 'eni vakai, 'e hoku foha, te
u fakamatala 'a e me'á ni kiate
koe. He vakai, na'e hili leva
hono "fekau atu 'e he 'Eiki ko e
'Otuá 'a 'etau 'uluaki ongo mā-
tu'á mei he ngoue 'o ^b'Ītení, ke
na ngoue'i 'a e kelekele, 'a ia na'e
to'o 'a kinaua mei aí—'io, na'á
ne kapusi ki tu'a 'a e tangatá,
peá ne tuku ki he ngata'anga ki
he hahake 'o e ngoue 'o 'Ītení,
ha kau 'selupimi, mo ha heletā
ulo 'a ia na'e foli fakatakamilo,
ke le'ohi 'a e ^d'akau 'o e mo'uí—

3 Ko 'eni, 'oku tau vakai kuo
hoko 'a e tangatá 'o hangē ko e
'Otuá, 'o 'ilo 'a e lelei mo e koví;
pea telia na'á ne mafao atu hono
nimá, 'o toli foki mei he 'akau 'o
e mo'uí, 'o kai pea mo'ui 'o ta'e-
ngata, na'e tuku 'e he 'Eiki ko e
'Otuá ha kau selupimi mo e
heletā ulo, ke 'oua na'á ne kai
mei he fuá—

4 Pea ko ia 'oku tau 'ilo'i, na'e
tuku ha taimi ki he tangatá ke
fakatomala ai, 'io, ko ha taimi
"ahi'ahi'anga, ko e taimi ke faka-
tomala, pea tauhi ki he 'Otuá.

5 He vakai, kapau na'e mafao
atu leva 'e 'Ātama 'a hono nimá,
'o kai mei he 'akau 'o e mo'uí,
pehē kuó ne mo'ui 'o ta'engata,
'o hangē ko e folofola 'a e 'Otuá,
'o 'ikai ma'u hano taimi ke faka-
tomala ai; 'io, pea mei ta'e'aonga
foki ai 'a e folofola 'a e 'Otuá,
pea ta'ofi ai 'a e palani lahi 'o e
fakamo'uí.

6 Kae vakai, na'e tu'utu'uni ki he
tangatá ke "mate—ko ia, koe'uhi
kuo motuhi atu 'a kinautolu mei
he 'akau 'o e mo'uí na'e totonu
ke motuhi atu ai 'a kinautolu
mei he funga 'o e māmaní—pea
na'e hoko 'o mole ai 'a e tangatá
'o ta'engata, 'io, na'a nau hoko
ko e tangata kuo ^bhinga.

7 Pea ko 'eni, 'oku ke vakai 'i
he me'á ni na'e "motuhi atu
'etau 'uluaki ongo mātu'á 'i he
anga-fakasinó mo e fakalaumā-
lié fakatou'osi mei he 'ao 'o e
'Eiki; pea ko ia 'oku ta vakai
na'á na mo'ulalooa ai ke fai ki
hona ^bloto 'onauá.

8 Ko 'eni vakai, na'e 'ikai 'aonga
ke fakahaofi 'a e tangatá mei he
mate fakasino ko 'eni, koe'uhi 'e
maumau'i ai 'a e "palani lahi 'o e
fiefiá.

9 Ko ia, koe'uhi 'e 'ikai ke teitei
lava 'o mate 'a e laumālié, pea

42 1a 2 Nifai 26:7;
Mōsaia 15:26–27.
FFL Fakamaau
Totonú.
2a Sēnesi 3:23–24;
Mōsesi 4:28–31.
b FFL 'Ītení.

c FFL Selupimí.
d Sēnesi 2:9.
4a 'Alamā 34:32–33.
6a FFL Mate, Fakasinó.
b Mōsaia 16:3–5.
FFL Hinga 'a 'Ātama
mo 'Iví.

7a 2 Nifai 2:5; 9:6;
Hilam. 14:16.
FFL Mate,
Fakalaumālié.
b FFL Tau'atāina ke Filí.
8a 'Alamā 34:9;
Mōsesi 6:62.

mo e fakahoko mai 'i he "hinga ki he fa'ahinga kotoa 'o e tangatá ha mate fakalaumālie pea mo ha mate fakasino, 'a ia ko e pehē, na'e motuhi atu 'a kinautolu mei he 'ao 'o e 'Eiki, ko ia na'e 'aonga ai ke fakahaofi 'a e fa'ahinga 'o e tangatá mei he mate fakaelaumālie ko iá.

10 Ko ia, ko e me'a 'i he'enua hoko 'o "fakakakano, pea anga-fakakakano, mo anga-fakatēvolo, 'i honau ^bnatulá, ko ia na'e hoko ai 'a e tu'unga "ahi'ahi'anga ko 'eni ko ha tu'unga mo'onautolu ke teuteu ai; na'e hoko ia ko ha tu'unga teuteu'anga.

11 Pea ko 'eni manatu, 'e hoku foha, ka ne ta'éoua 'a e palani 'o e huhu'í (pe kuo lí'aki ia), pehē ko e hili pē 'enua maté 'e "mamahi'ia honau laumālié, koe'uhi ko e motuhi atu 'a kinautolu mei he 'ao 'o e 'Eiki.

12 Pea ko 'eni, na'e 'ikai ke 'i ai ha founga ke fakahaofi ai 'a e tangatá mei he tu'unga 'o e hinga ko iá, 'a ia kuo fakahoko 'e he tangatá kiate ia ko e tupu 'i he'ene talangata'a pē 'a'aná;

13 Ko ia, fakatatau ki he fakamaau totonú, 'e 'ikai lava 'o fakahoko 'a e "palani 'o e huhu'í, tuku kehe 'o ka toki ^bfakatomala 'a e tangatá 'i he tu'unga 'ahi'ahi'anga ko 'eni, 'io, 'a e tu'unga teuteu'angá ni; he kā ne 'ikai ke 'i ai 'a e ngaahi tu'ungá ni, he

'ikai ke 'i ai hano 'aonga 'o e 'alo'ofá ka te ne maumau'í 'a e ngāue 'o e fakamaau totonú. Ko 'eni 'e 'ikai lava 'o faka'auha 'a e ngāue 'o e fakamaau totonú; ka ne pehē, he "ikai toe 'Otua 'a e 'Otuá ia.

14 Pea ko ia 'oku hā mai ai kuo "hinga 'a e fa'ahinga kotoa 'o e tangatá, pea kuo nau mo'ua ki he fakamaau totonú; 'io, 'a e ^bfakamaau totonu 'a e 'Otuá, 'a ia na'e tu'utu'uni ai ke motuhi atu 'a kinautolu mei hono 'aó 'o ta'engata.

15 Pea ko 'eni, 'e 'ikai lava ke fakahoko 'a e palani 'o e 'alo'ofá ta'efai ha fakalelei; ko ia na'e fai 'e he 'Otuá tonu 'a e "fakalelei ki he ngaahi angahala 'a e māmaní, ke fakahoko 'a e palani 'o e ^b'alo'ofá, ke fakalato ai 'a e ngaahi fiema'u 'a e "fakamaau totonú, koe'uhi ke hoko 'a e 'Otuá ko ha 'Otua "haohaoa, mo angatonu, kae 'uma'a ko ha 'Otua 'alo'ofa foki.

16 Ko 'eni, 'e 'ikai lava ke hoko mai 'a e fakatomalá ki he tangatá tuku kehe kapau na'e 'i ai ha tautea, 'a ia 'oku "ta'engata foki mo ia 'o hangē pē ko e mo'uí 'a e laumālié, 'a ia kuo fokotu'u 'o fehanganagai ki he palani 'o e fiefiá, 'a ia 'oku ta'engata 'o hangē ko e mo'ui 'a e laumālié.

17 Ko 'eni, 'e lava fēfē ha tangata 'o fakatomala 'o kapau 'e

9a FFL Hinga 'a 'Ātama mo 'Ivī.
 10a FFL Anga-fakakakanó.
 b FFL Tangata Fakakakanó.
 c FFL Mo'ui Fakamatelié.
 11a 2 Nifai 9:7–9.

13a FFL Palani 'o e Huhu'í.
 b FFL Fakatomala, Fakatomalá'í.
 c 2 Nifai 2:13–14.
 14a 'Alamā 22:13–14.
 b 2 Nifai 2:5.
 15a 2 Nifai 9:7–10;

Mōsaia 16:7–8.
 FFL Fakalelei, Fakalelei'í.
 b FFL 'Aló'ofá.
 c FFL Fakamaau Totonú.
 d 3 Nifai 12:48.
 16a T&F 19:10–12.

‘ikai te ne “fai angahala? Te ne lava fēfē ‘o fai angahala ‘o kapau ‘oku ‘ikai ke ‘i ai ha ^bfono? ‘E lava fēfē ke ‘i ai ha fono ta’e-‘i ai-ha tautea?

18 Ko ‘eni, na’e ‘i ai ha tautea na’e fokotu’u, pea mo ha fono totonu kuo tuku mai, ‘a ia na’e ‘omai ‘a e tautea ‘o e “konisēnisí ki he tangatá.

19 Ko ‘eni, kapau na’e ‘ikai ke foaki mai ha fono—kapau ‘e “fakapō ‘e ha tangata ‘oku totonu ke ne mate—te ne manavahē koā na’a mate ‘o kapau te ne fakapō?

20 Pea ko e tahá foki, kapau na’e ‘ikai ke foaki mai ha fono ke ta’ofi ‘a e angahalá ‘e ‘ikai manavahē ‘a e tangatá ke fai angahala.

21 Pea kapau na’e “‘ikai ke foaki mai ha fono, kapau ‘e fai angahala ‘a e tangatá ko e hā ha me’a ‘e lava ke fai ‘e he fakamaau totonú, pe ko e ‘alo’ofá, koe’uhi he ‘ikai te na ma’u ha mālohi ki he tokotaha ko iá?

22 Ka kuo foaki mai ha fono, pea fokotu’u mo ha tautea, pea fakangofua ha “fakatomala; ‘a ia ko e fakatomala, ‘oku ma’u ‘i he ‘alo’ofá; ka ‘ikai, pea ‘e ma’u ‘e he fakamaau totonú ‘a e tokotaha ko iá, ‘o fakahoko ‘a e fonó, pea ‘e hilifaki ‘a e tautea ‘e he fonó; ka ne ‘ikai ke pehē, ‘e faka’auha ‘a e ngaahi ngāue ‘a e fakamaau

totonú, pea he ‘ikai ke toe ‘Otua ‘a e ‘Otuá.

23 Ka ‘oku ‘ikai ke tuku ‘e he ‘Otua ‘a ‘ene hoko ko e ‘Otuá, pea ‘oku ma’u ‘e he “‘alo’ofá ‘a e fa’ahinga ‘oku loto-fakatomalá, pea ‘oku hoko mai ‘a e ‘alo’ofá tu’unga ‘i he ^bfakalelei; pea ‘oku fakahoko ‘e he fakalelei ‘a e ‘toetu’u ‘o e maté; pea ‘oku hanga ‘e he toetu’u ‘o e maté ‘o “fakafoki atu ‘a e tangatá ki he ‘ao ‘o e ‘Otuá; ko ia ‘oku fakafoki atu ai ‘a kinautolu ki hono ‘aó, ke “fakamāu ‘i ‘o fakatatau ki he’enua ngaahi ngāue, ‘o fakatatau mo e fonó mo e fakamaau totonú.

24 He vakai, ‘oku fai ‘e he fakamaau totonú ‘a ‘ene ngaahi ‘eke kotoa pē, pea ‘oku kumi foki ‘e he ‘alo’ofá ke ma’u ‘a e me’a kotoa pē ‘oku ‘a’aná; pea ko ia, ‘oku ‘ikai ha taha ka ko ia pē ‘oku loto-fakatomala mo’oní ‘oku fakamo’uí.

25 Ko e hā, ‘okú ke mahalo koā ‘oku to’o ‘e he ‘alo’ofá ‘a e “fakamaau totonú? ‘Oku ou pehē kiate koe, ‘Ikai; na’a mo ha momo’i me’a. Kapau ‘e pehē, he ‘ikai ke toe ‘Otua ‘a e ‘Otuá ia.

26 Pea ko ia ‘oku fakahoko ai ‘e he ‘Otuá ‘a ‘ene ngaahi “taumu’a ma’ongo’onga mo ta’engata, ‘a ia na’e teuteu talu mei hono ^b‘ai ‘a e tu’unga ‘o e māmaní. Pea ko ia

17a FFL Angahalá.
b Loma 4:15.

18a FFL Konisēnisí.

19a FFL Fakapō.

21a 2 Nifai 9:25–26;
Mōsaia 3:11.

22a FFL Fakatomala,
Fakatomalá’í.

23a FFL ‘Alo’ofá.

b FFL Fakalelei,
Fakalelei’í.

c 2 Nifai 2:8; 9:4;

‘Alamā 7:12;
11:41–45; 12:24–25;
Hilam. 14:15–18;

Molom. 9:13.

d ‘Alamā 40:21–24.

e FFL Fakamaau

Faka’osí.

25a FFL Fakamaau
Totonú.

26a 2 Nifai 2:14–30;
Mōsese 1:39.

b ‘Alamā 13:3;

3 Nifai 1:14.

'oku hoko ai 'a e fakamo'uí mo e huhu'i 'o e tangatá, kae 'uma'ā foki honau faka'auhá mo e mamahí.

27 Ko ia, 'E hoku foha, 'ilonga "ia 'e ha'ú tuku ke ne ha'u 'o inu ta'etotongi 'i he ngaahi vai 'o e mo'uí; pea 'ilonga ia 'oku 'ikai ha'ú 'oku 'ikai fakamālohi'i ia ke ha'u; ka 'i he 'aho faka'osí 'e ^bfakafoki kiate ia 'o fakatatau ki he'ene ngaahi 'ngāuē.

28 Kapau na'á ne holi ke "fai-kovi, pea 'ikai te ne fakatomala 'i hono ngaahi 'ahó, vakai, 'e fai kiate ia 'a e kovi, 'o fakatatau mo e fakafoki 'a e 'Otuá.

29 Pea ko 'eni, 'e hoku foha, 'oku ou loto ke 'oua na'a ke tuku ke toe fakahoha'asi koe 'e he ngaahi me'á ni, kae tuku pē ho'o ngaahi angahalá ke fakahoha'asi koe, 'aki 'a e hoha'a 'a ia 'e 'ohifo ai koe ki he fakatomalá.

30 'Oiauē 'e hoku foha, 'oku ou loto ke 'oua na'á ke toe faka'ikai'i 'a e fakamaau totonu 'a e 'Otuá. 'Oua na'á ke feinga ke fakatonuhia'i koe 'i ha kihí'i momo'i me'a 'e taha koe'uhi ko ho'o ngaahi angahalá, 'aki 'i hono faka'ikai'i 'o e fakamaau totonu 'a e 'Otuá; kae 'oua na'á ke tuku 'a e lotó fakamaau totonu 'a e 'Otuá, mo 'ene 'alo'ofá, mo 'ene fa'a kātaki fuoloá ke ne pule'i 'a ho lotó; pea tuku ke ne 'ohifo koe ki he efú 'i he "loto-fakatōkilalo.

31 Pea ko 'eni, 'E hoku foha, kuo ui koe 'e he 'Otuá ke malanga 'aki 'a e folofolá ki he kakaí ni. Pea ko 'eni, 'e hoku foha, 'alu 'i

ho halá, fakahā 'a e folofolá 'i he mo'oni mo e loto-fakamātoato, koe'uhi ke ke lava 'o 'omi ha kakai ke fakatomala, koe'uhi ke ma'u 'e he palani ma'ongo'onga 'o e 'alo'ofá ha mālohi kiate kinautolu. Pea 'ofa ke foaki kiate koe 'e he 'Otuá 'o fakatatau mo 'eku ngaahi leá. 'Ēmeni.

VAHE 43

'Oku malanga 'aki 'e 'Alamā mo hono ngaahi fohá 'a e folofolá—'Oku hoko 'a e kau Sōlamí mo e kau angatu'u Nīfai kehé ko e kau Lei-maná—'Oku ha'u 'a e kau Leimaná ki he kau Nīfai ke tau—'Oku fakateunga 'e Molonai 'a e kau Nīfai 'aki 'a e ngaahi teunga tau—'Oku fakahā 'e he 'Eiki kia 'Alamā 'a e ngaahi fokotu'utu'u fufū ki he tau 'a e kau Leimaná—'Oku malu'i 'e he kau Nīfai 'a honau ngaahi 'apí, ko 'enau tau'atāiná, ko honau ngaahi fāmīlī, mo 'enau lotú—'Oku 'ākilotoa 'e he ngaahi kau tau 'a Molonai mo Līhai 'a e kau Leimaná. Ta'u 74 K.M. nai.

PEA ko 'eni na'e hoko 'o pehē na'e 'alu atu 'a e ngaahi foha 'o 'Alamaá 'i he kakai, ke malanga 'aki 'a e folofolá kiate kinautolu. Pea ko 'Alamā tonu foki, na'e 'ikai te ne mālōlō, 'o ne 'alu atu foki mo ia.

2 Ko 'eni 'e 'ikai te tau toe fakamatala 'o kau ki he'enau ngaahi malangá, tuku kehe pē 'a 'enau malanga 'aki 'a e folofolá, mo e mo'oni, 'o fakatatau ki he

27a 'Alamā 5:34;
Hilam. 14:30.
FFL Tau'atāina ke Filí.

b 'Alamā 41:15.
c 'Isaia 59:18;
Fakahā 20:12.

28a 'Alamā 41:2–5.
30a FFL Loto-fakatōkilaló.

laumālie 'o e kikitē mo e faka-haā; pea na'a nau malanga 'i he lakanga "toputapu 'o e 'Otuá 'a ia na'e ui ai 'a kinautolu.

3 Pea ko 'eni 'oku ou toe foki ki ha fakamatala 'o e ngaahi tau 'i he vaha'a 'o e kau Nīfaí mo e kau Leimaná, 'i hono hongofulu mā valu ta'u 'o e pule 'a e kau fakamāú.

4 He vakai, na'e hoko 'o pehē na'e hoko 'a e kau "Sōlamí ko e kau Leimana; ko ia, 'i he kamata-anga 'o e ta'u hono hongofulu mā valú na'e vakai 'a e kau Nīfaí 'oku 'oho mai 'a e kau Leimaná kiate kinautolu; ko ia na'a nau fai ha ngaahi teuteu ki he tau; 'io, na'a nau tñaki fakataha 'enau ngaahi kau taú ki he fonua ko Selesoní.

5 Pea na'e hoko 'o pehē na'e ha'u 'a e kau Leimaná mo honau toko lau afe; pea na'a nau hū mai ki he fonua ko 'Aniteonumí, 'a ia ko e fonua 'o e kau Sōlamí; pea ko e tangata na'e hingoa ko Seilahemena 'a honau takí.

6 Pea ko 'eni, ko e me'a 'i he fai angahala mo loto-fakapō lahi ange 'a e kau 'Amalekaí 'i he kau Leimaná 'iate kinautolu pē, ko ia, na'e fokotu'u 'e Seilahemena ha kau 'eikitau lahi ki he kau Leimaná, pea ko kinautolu kotoa ko iá ko e kau 'Amelikai mo e kau Sōlami.

7 Na'á ne fai 'eni foki ke ne pukepuke 'aki 'enau fehi'a ki he kau Nīfaí, koe'uhí ke ne ngaohi 'a kinautolu ke nau fakaongoongo

kiate ia koe'uhi ke lava 'o faka-hoko 'ene ngaahi fakakaukaú.

8 He vakai, ko 'ene ngaahi fakakaukaú ke ue'i hake 'a e kau Leimaná ke 'ita ki he kau Nīfaí; na'á ne fai 'eni ke ne ma'u ha pule ta'etotonu lahi kiate kinautolu, pea koe'uhí ke ne ma'u foki 'a e mālohi ki he kau Nīfaí 'i hono 'omi 'a kinautolu ke nofo pōpula.

9 Pea ko 'eni ko e fakakaukau 'a e kau Nīfaí ke nau malu'i honau ngaahi fonuá, mo honau ngaahi falé, mo honau ngaahi "uaifí, mo 'enau fānaú, koe'uhí ke nau lava 'o malu'i 'a kinautolu mei he nima 'o honau ngaahi filí; pea koe'uhí foki ke nau lava 'o malu'i mo 'enau ngaahi totonú mo honau ngaahi faingamālié, 'io, pea mo 'enau ^btau'atāina foki, koe'uhí ke nau lava 'o hū ki he 'Otuá 'o fakatatau ki honau lotó.

10 He na'a nau 'ilo'i kapau te nau tō ki he nima 'o e kau Leimaná, 'ilonga ia 'e "hū ki he 'Otuá 'i he ^blaumālie mo e mo'oní, 'a ia ko e 'Otua mo'oni mo mo'uí, 'e faka'auha ia 'e he kau Leimaná.

11 'Io, pea na'a nau 'ilo'i foki 'a e fu'u fehi'a lahi 'aupito 'a e kau Leimaná ki honau "kāinga, 'a ia ko e kakai 'o 'Anitai-Nīfaí-Līhaí, 'a ia na'e ui ko e kakai 'o 'Āmoní—pea na'e 'ikai te nau fie to'o mahafu, 'io, na'a nau fai ha fuakava pea na'e 'ikai te nau fie maumau'i ia—ko ia, kapau te nau tō ki he

43 2a FFL Lakanga
Taula'eiki
Faka-Melekisētekí.
4a 'Alamā 35:2–14; 52:33.

9a 'Alamā 44:5; 46:12.
b FFL Tau'atāina.
10a FFL Hū.
b Sione 4:23–24.

11a 'Alamā 24:1–3, 5, 20;
25:1, 13; 27:2, 21–26.

nima ‘o e kau Leimaná ‘e faka-
‘auha ‘a kinautolu.

12 Pea na’e ‘ikai ke fie tuku ‘e
he kau Nīfaí ke faka‘auha ‘a ki-
nautolu; ko ia na’a nau foaki
kiate kinautolu ha ngaahi potu
fonua ke hoko ko honau tofi‘a.

13 Pea na’e foaki ‘e he kakai ‘o
‘Āmoní ki he kau Nīfaí ha
kongalaahi ‘o ‘enau ‘ū me‘á ke
tauhi ‘aki ‘enau ngaahi kau taú;
pea ko ia na’e pau ai ke tu‘u,
taha pē, ‘a e kau Nīfaí ke tau‘i ‘a
e kau Leimaná, ‘a ia ko ha fetui-
aki ‘a e kau Leimaná mo e kau
Lēmiuelá, mo e ngaahi foha ‘o
‘Isimelí, mo kinautolu kotoa
pē na’e mavahe atu mei he kau
Nīfaí, ‘a ia ko e kau ‘Amalekaí
mo e kau Sōlamí, pea mo e
ngaahi “hako ‘o e kau taula‘eiki
‘a Noá.

14 Ko ‘eni ko e ngaahi hako ko
iá na’a nau tokolahi, ‘o meimei
tatau, mo e tokolahi ‘o e kau Nī-
faí; pea ko ia na’e pau ai ke tau
‘a e kau Nīfaí mo honau kāingá,
‘o a‘u ki he lilingi toto.

15 Pea na’e hoko ‘o pehē ‘i he
fakataha mai ‘a e ngaahi kau tau
‘a e kau Leimaná ‘i he fonua ko
‘Aniteonumí, vakai, kuo ‘osi teu-
teu ‘a e ngaahi kau tau ‘a e kau
Nīfaí ke fetaulaki mo kinautolu
‘i he fonua ko Selesoní.

16 Ko ‘eni, ko e taki ‘o e kau
Nīfaí, pe ko e tangata kuo fili
ke hoko ko e ‘eikitau lahi ki he
kau Nīfaí— ko ‘eni na’e pule ‘a
e ‘eikitau lahi ki he ngaahi kau
tau kotoa ‘a e kau Nīfaí— pea
ko hono hingoá ko Molonai;

17 Pea na’e ma‘u ‘e Molonai ‘a

e pule kotoa, mo e tu‘utu‘uni ki
he‘enau ngaahi taú. Pea na‘á ne
ta‘u uofulu mā nima pē ‘i hono
fili ia ko e ‘eikitau lahi ki he
ngaahi kau tau ‘a e kau Nīfaí.

18 Pea na’e hoko ‘o pehē na‘á
ne fetaulaki mo e kau Leimaná
‘i he ngaahi ngata‘anga fonua ‘o
Selesoní, pea kuo fakamahafu
hono kakaí ‘aki ‘a e ngaahi hele-
tā, mo e ngaahi hele piko, mo e
fa‘ahinga ‘o e ngaahi mahafu tau
kotoa pē.

19 Pea ‘i he mamata ‘a e ngaahi
kau tau ‘a e kau Leimaná ki he
kau Nīfaí, pe kuo hanga ‘e
Molonai ‘o teuteu‘i ‘a hono ka-
kaí ‘aki ‘a e ngaahi sifa-fatafata
mo e ngaahi pā ki he umá, ‘io,
kae ‘uma‘ā foki mo e ngaahi pā
ke malu‘i ‘aki honau ‘ulú, pea
kuo nau kofu ‘aki foki ‘a e kofu
matolu—

20 Ko ‘eni na’e ‘ikai teuteu ‘a e
kau tau ‘a Seilahemená ‘aki ha
me‘a pehē; na’a nau ma‘u pē
‘enau ngaahi heletaá mo ‘enau
ngaahi hele pikó, mo ‘enau
ngaahi kaufaná mo ‘enau ngaahi
ngahaú, ko ‘enau ngaahi maká
mo ‘enau ngaahi maka-taá; pea
na’a nau “tēlefua, tuku kehe pē
ha kili‘imanu na’e nono‘o ‘aki
honau kongalotó; ‘io, na’a nau
tēlefua kotoa pē, tuku kehe pē
‘a e kau Sōlamí mo e kau ‘Ame-
likaí;

21 Ka na’e ‘ikai malu‘i ‘a kinau-
tolu ‘aki ha ngaahi sifa-fatafata,
pe ngaahi pā— ko ia, na’a nau
fu‘u ilifia ‘aupito ki he kau tau
‘a e kau Nīfaí koe‘uhi ko honau
teunga taú, neongo na’e fu‘u

hulu ange 'a honau tokolahí 'i he tokolahí 'o e kau Nífaí.

22 Vakai, na'e hoko 'o pehē foki na'e 'ikai te nau loto-to'a ke ō mai ke tau'i 'a e kau Nífaí 'i he ngaahi ngata'anga fonua 'o Selesoní; ko ia na'a nau 'alu mei he fonua ko 'Aniteonumí ki he feitu'u maomaonganoá, 'o fai 'enau fonongá 'o takatakai 'i he feitu'u maomaonganoá, 'o a'u ki he matavai 'o e vaitafe Saitoné, ke nau hū ai ki he fonua ko Manataí 'o ma'u 'a e fonuá; he na'e 'ikai te nau 'amanaki 'e 'ilo'i 'e he ngaahi kau tau 'a Molonai pe kuo nau 'alú ki fē.

23 Ka na'e hoko 'o pehē, 'i he hili pē 'enau 'alu atu ki he feitu'u maomaonganoá na'e fekau atu 'e Molonai ha kau tangata mataki ki he feitu'u maomaonganoá ke fakaasiasi honau nofo'angá; pea ko Molonai, foki, 'i he'ene 'ilo'i 'a e ngaahi kikite 'a 'Alamaá, na'á ne fekau atu ai ha kau tangata 'e ní'ihí kiate ia, 'o kole kiate ia ke ne fehu'i ki he 'Eikí pe 'oku totonu ke 'alu "ki fē 'a e ngaahi kau tau 'a e kau Nífaí ke malu'i 'a kinautolu mei he kau Leimaná.

24 Pea na'e hoko 'o pehē na'e hoko mai 'a folofola 'a e 'Eikí kia 'Alamā, pea na'e fakahā 'e 'Alamā ki he kau talafekau 'a Molonai, 'oku lolotonga laka takai 'a e kau tau 'a e kau Leimaná 'i he feitu'u maomaonganoá, koe'uhi ke nau hū mai ki he fonua ko Manataí, ke nau kamata hano 'ohofi 'o e kongā vaivai ange 'o e kakaí. Pea na'e

'alu 'a e kau talafekau ko iá 'o fakahā 'a e pōpoakí kia Molonai.

25 Ko 'eni ko Molonai, na'á ne tuku ha kongā 'o 'ene kau tau 'i he fonua ko Selesoní, telia na'a faifai pea ha'u hano kongā 'o e kau Leimaná ki he fonua ko iá 'o ma'u 'a e koló, ka ne 'ave hono toe 'o 'ene kau tau 'o nau laka atu ki he fonua ko Manataí.

26 Pea na'á ne fekau 'a e kakai kotoa pē 'i he kongā ko ia 'o e fonuá ke nau fakataha mai ke tau mo e kau Leimaná, ke "malu'i honau ngaahi kekelelé mo honau fonuá, mo 'enau ngaahi totonú mo 'enau tau'atāinā; ko ia na'a nau teuteu ki he taimi 'e ha'u ai 'a e kau Leimaná.

27 Pea na'e hoko 'o pehē na'e fekau 'e Molonai ki he'ene kau tau ke nau toitoi 'i he tele'a 'oku ofi ki he kauvai 'o e vaitafe Saitoné, 'a ia na'e 'i he tafa'aki fakahihifo 'o e vaitafe Saitone 'i he feitu'u maomaonganoá.

28 Pea na'e fokotu'u takatakai 'e Molonai ha kau mataki, koe'uhi ke ne lava 'o 'ilo ki he ha'u 'a e kau tau 'a e kau Leimaná.

29 Pea ko 'eni, ko e me'a 'i he 'ilo'i 'e Molonai 'a e fakakaukau 'a e kau Leimaná, pea ko 'enau fakakaukau ke faka'auha honau kāingá, pe ke ikuna'i 'a kinautolu pea 'omi 'a kinautolu ke nofo pōpula koe'uhí ke nau lava ai 'o fokotu'u ha pule'anga mo'onautolu 'i hono kotoa 'o e fonuá;

30 Pea 'i he'ene 'ilo'i foki ko e holi pē taha 'a e kau Nífaí ke malu'i honau ngaahi fonuá, mo

'enua "tau'atāinā, mo honau siasī, ko ia na'á ne fakakaukau ai 'oku 'ikai ko ha angahala ke ne malu'i 'a kinautolu 'i ha tauhele; ko ia, na'á ne 'ilo'i mei he'ene kau matakí 'a e hala 'e fou ai 'a e kau Leimaná.

31 Ko ia, na'á ne vahevahe 'a 'ene kau tauí, 'o 'omi hano kongá ki he tele'á, 'o ne fufuu'i 'a kinautolu 'i he potu hahaké, pea mo e potu tonga 'o e mo'unga ko Līpilá;

32 Pea ko hono toé na'á ne fufuu'i 'i he tele'a fakahihifó, 'i he fakahihifo 'o e vaitafe Saitoné, 'o fai hifo ki he ngaahi ngata'anga fonua 'o Manataí.

33 Pea 'i he'ene fokotu'utu'u pehē 'ene kau tauí 'o fakatatau ki hono lotó, na'á ne mateuteu ai ke fetaulaki mo kinautolu.

34 Pea na'e hoko 'o pehē na'e 'alu hake 'a e kau Leimaná 'i he tafa'aki tokelau 'o e mo'ungá, 'a ia na'e toitoi ai ha kongá 'o e kau tau 'a Molonái.

35 Pea ko e me'a 'i he fakalaka mai 'a e kau Leimaná 'i he mo'unga ko Līpilá, 'o nau a'u hifo ki he tele'á, 'o kamata ke a'a 'i he vaitafe Saitoné, ko e kau tau ko ia na'a nau toitoi 'i he tonga 'o e mo'unga, 'a ia na'e taki 'e ha tangata 'a ia ko hono hingoá ko "Līhai, ko ia na'á ne taki atu 'a 'ene kau tauí 'o kāpui 'a e kau Leimaná 'i he potu fakahahaké 'i mui 'iate kinautolu.

36 Pea na'e hoko 'o pehē ko e kau Leimaná, 'i he'enua mamata ki he kau Nīfaí 'oku fe'ohofi mai kiate kinautolu mei muí, na'a

nau tafoki ki mui 'o kamata ke tau mo e kau tau 'a Līhai.

37 Pea na'e kamata 'a e tāmáté 'i he ongo fa'ahí fakatou'osi, ka na'e fakamanavahē ange ia 'i he fa'ahi 'a e kau Leimaná, he na'e ta'emalu'i honau sino "telefuá mei he ngaahi tā mālohi na'e fai 'e he kau Nīfaí 'aki 'enua ngaahi heletaá mo 'enua ngaahi hele pikó, 'a ia na'e fakahoko ha mate 'i he meimei tā kotoa pē.

38 Ka 'i he tafa'aki 'e tahá, na'e tātātaha 'a e tō ha tangata 'i he kau Nīfaí, 'i he'enua ngaahi heletaá pea mo e mole 'o e toto, he na'e malu'i 'a kinautolu 'i he ngaahi kupu laveangofua taha 'o e sinó, pe na'e malu'i 'a e ngaahi kupu laveangofua ange 'o e sinó mei he tā 'a e kau Leimaná, 'aki 'enua ngaahi "sifa-fatafatá mo 'enua ngaahi pā ki he nimá mo honau ngaahi tatā tauí; pea ko ia na'e fai atu 'e he kau Nīfaí 'a e tāmáté 'i he kau Leimaná.

39 Pea na'e hoko 'o pehē na'e ilifia 'a e kau Leimaná, koe'uhi ko e fu'u faka'auha lahi 'iate kinautolú, 'o a'u ki he'enua kamata ke hola ki he vaitafe Saitoné.

40 Pea na'e tuli 'a kinautolu 'e Līhai mo 'ene kau tangatá; pea na'e teke'i atu 'a kinautolu 'e Līhai ki he ngaahi vai 'o Saitoné, pea na'a nau a'a atu 'i he ngaahi vai 'o Saitoné. Pea na'e ta'ofi 'e Līhai 'a 'ene kau tauí 'i he kauvai 'o e vaitafe Saitoné ke 'oua 'e a'a atu ai.

41 Pea na'e hoko 'o pehē na'e fetaulaki 'a Molonai mo 'ene

30a 'Alamā 46:12, 35.
35a 'Alamā 49:16.

37a 'Alamā 3:5.
38a 'Alamā 44:8–9.

kau tau mo e kau Leimaná 'i he tele'á, 'i he kauvai 'e taha 'o e vaitafe Saitoné, 'o nau kamata ke 'oho atu kiate kinautolu 'o tāmāte'i 'a kinautolu.

42 Pea na'e toe hola 'a e kau Leimaná meiate kinautolu, ki he fonua ko Manatai; pea na'e toe fakafetaulaki mai kiate kinautolu 'a e ngaahi kau tau 'a Molonai.

43 Pea 'i he hoko 'eni na'e tau 'a e kau Leimaná 'o fu'u mālohi 'aupito, 'io, kuo te'eki ai ke hā 'a e tau 'aki 'e he kau Leimaná ha fu'u mālohi mo e loto-to'a lahi pehē, 'ikai, kuo te'eki ai talu mei he kamata'angá.

44 Pea na'e fakaloto'i 'a kinautolu 'e he kau "Sōlamí mo e kau 'Amalekaí, 'a ia ko honau kau 'eikitau lalahí mo honau kau takí, kae 'uma'ā mo Seilahemena, 'a ia ko honau 'eikitau lahi, pe ko honau taki lahi mo honau pulé; 'io, na'a nau tau 'o hangē ko e fanga talākoné, pea na'e tō 'a e kau Nifai tokolahi 'i honau nimá, 'io, na'a nau fahiua ha kongā lahi 'o honau ngaahi tatā tau, 'o nau tui'i 'a e kongā lahi 'o honau ngaahi sifa-fatafatá, 'o nau tu'usi 'a e lahi 'o honau ngaahi nimá; pea na'e pehē 'a e tau 'a e kau Leimaná 'i he'enua fu'u 'itá.

45 Ka neongo iá, na'e ue'i hake 'a e kau Nifai ia 'e ha 'uhinga lelei ange, he na'e 'ikai te nau "tau ke fokotu'u ha taha ko ha tu'i, pe ma'u ha mālohi ka na'a nau tau koe'uhi ko honau

ngaahi 'apí mo 'enua ^btau'atāiná, mo honau ngaahi uaifi mo 'enua fānaú, pea mo 'enua ngaahi me'a kotoa pē, 'io, koe'uhi ko e ngaahi ouau 'o 'enua lotú mo honau siasí.

46 Pea na'a nau fai 'a e me'a na'a nau ongo'i ko honau "fatongia 'a ia na'a nau mo'ua ai ki honau 'Otuá; he na'e folofola 'a e 'Eikí kiate kinautolu, kae 'uma'ā foki ki he'enua ngaahi tamaí; ^bKapau 'oku 'ikai te mou halaia 'i he "uluaki fakatupu filí, pe ko hono uá, 'oua na'a mou tuku 'a kimoutolu ke tō 'i he nima 'o homou ngaahi filí.

47 Pea ko e tahá, kuo folofola foki 'a e 'Eikí: Ke mou "malu'i homou ngaahi fāmilí 'o a'u ki he lilingi 'o e toto. Ko ia ko e me'a 'eni na'e tau ai 'a e kau Nifai mo e kau Leimaná, ke malu'i 'a kinautolu, mo honau ngaahi fāmilí, mo honau ngaahi kekelelé, mo honau fonuá, mo 'enua ngaahi totonú, mo 'enua lotú.

48 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he vakai 'e he kau tangata 'a Molonai ki he anga-fita'a pea mo e 'ita 'a e kau Leimaná, na'a nau meimei holomui 'o hola meiate kinautolu. Pea ko Molonai, 'i he'ene 'ilo'i 'a 'enua fakakaukau, na'a ne fekau atu, 'o pou-pou'i honau lotó 'aki 'a e ngaahi fakakaukau ni — 'io, 'a e ngaahi fakakaukau ki honau ngaahi kekelelé, mo 'enua tau'atāiná, 'io, 'a 'enua tau'atāina mei he nofo pōpulá.

44a 'Alamā 43:6.

45a 'Alamā 44:5.

b FFL Tau'atāiná.

46a FFL Fatongia.

b 'Alamā 48:14;

T&F 98:33–36.

c 3 Nifai 3:21;

T&F 98:23–24.

47a T&F 134:11.

VAHE 44

49 Pea na’e hoko ‘o pehē na’a nau tafoki atu ki he kau Leimaná, ‘o nau “tangi ‘i he le’o pē taha ki he ‘Eiki ko honau ‘Otuá, koe’uhi ko ‘enau tau’atāina mo ‘enau tau’atāina mei he nofo pōpulá.

50 Pea na’a nau kamata ke fakafepaki ‘i ‘a e kau Leimaná ‘aki ‘a e mālohi; pea ‘i he feitu’ula’ā pē ko ia na’a nau tangi ai ki he ‘Eiki koe’uhi ko ‘enau tau’atāina, na’e kamata ai ke hola ‘a e kau Leimaná mei honau ‘aó; ‘o nau hola ‘o a’u ki he ngaahi vai ‘o Saitoné.

51 Ko ‘eni, na’e tokolahi ange ‘a e kau Leimaná, ‘io, ‘o tokolahi ange ‘i hono liunga ua ‘o e tokolahi ‘o e kau Nifai; ka neongo iá, na’e teke ‘i ‘a kinautolu kae ‘oua kuo nau kátoa fakataha ‘i he feitu’u pē ‘e taha ‘i he tele’á ‘i he ve’e vaitafe Saitoné.

52 Ko ia na’e ‘ākilotoa ‘a kinautolu ‘e he ngaahi kau tau ‘a Molonái, ‘io, ‘i he ongo kauvai fakatou’osi ‘o e vaitafé, he vakai, na’e tu’u mai mei he hahaké ‘a e kau tangata ‘a Lihái.

53 Ko ia, ‘i he vakai ‘e Seilahemena ki he kau tangata ‘a Lihái ‘i he hahake ‘o e vaitafe Saitoné, pea mo e kau tau ‘a Molonai ‘i he hihifo ‘o e vaitafe Saitoné, pea ko ‘ākilotoa ‘a kinautolu ‘e he kau Nifai, na’e tō ai kiate kinautolu ‘a e fu’u ilifia lahi.

54 Ko ‘eni ko Molonai, ‘i he’ene vakai ki he’enau ilifia, na’a ne fekau ki he’ene kau tangatá ke nau tuku ‘enau lilingi ‘a honau totó.

‘Oku fekau ‘e Molonai ki he kau Leimaná ke nau fai ha fuakava ‘o e melino pe ‘e faka’auha ‘a kinautolu — ‘Oku ‘ikai tali ‘e Seilahemena ‘a e fekaú, pea toe hoko atu ‘a e taú — ‘Oku ikuna’i ‘e he kau tau ‘a Molonái ‘a e kau Leimaná. Ta’u 74–73 K.M. nai.

PEA na’e hoko ‘o pehē na’a nau tu’u ‘o nau holomui ‘o ki’i mama’o si’i atu meiate kinautolu. Pea na’e pehē ange ‘e Molonai kia Seilahemena: Vakai, ‘e Seilahemena, ‘oku “‘ikai te mau fie hoko ko e kau tangata ‘o e toto. ‘Oku ke ‘ilo’i ‘oku mou ‘i homau nimá, ka ‘oku ‘ikai te mau loto ke tāmata’i ‘a kimoutolu.

2 Vakai, kuo ‘ikai te mau ha’ú ke tau’i ‘a kimoutolú koe’uhi ke mau lilingi homou totó koe’uhi ke mau ma’u ‘a e mālohi; pea ‘oku ‘ikai foki te mau fie ‘omi ha taha ki he ha’amonga ‘o e nofo pōpulá. Ka ko e ‘uhinga matematē ‘eni kuo mou ha’u ai ke tau’i ‘a kimautolú; ‘io, pea ‘oku mou ‘ita kiate kimautolú koe’uhi ko ‘emau lotú.

3 Ka ko ‘eni, ‘oku mou vakai ‘oku ‘iate kimautolu ‘a e ‘Eiki; pea ‘oku mou vakai kuó ne tuku ‘a kimoutolu ki homau nimá. Pea ko ‘eni ‘oku ou faka’amu ke mou ‘ilo’i kuo fai ‘eni ma’amoutolu koe’uhi ko ‘emau lotú pea mo ‘emau tui kia Kalaisí. Pea ko ‘eni ‘oku mou vakai ‘e ‘ikai te mou lava ‘o faka’auha ‘a ‘emau tui ko ‘eni.

4 Ko 'eni 'oku mou vakai ko e tui mo'oni 'eni ki he 'Otuá; 'io, 'oku mou vakai 'e pou pou'í, mo tauhi, mo malu'í 'a kimautolu 'e he 'Otuá, 'o kapau te mau tui faivelenga ma'u ai pē kiate ia, pea mo 'emau tuí, mo 'emau lotú; pea he 'ikai pē tuku 'e he 'Eikí ke faka'auha 'a kimautolu kae ngata pē 'i he'emau hinga ki he maumau-fonó mo faka-'ikai'í 'emau tuí.

5 Pea ko 'eni, 'e Seilahemena, 'oku ou fekau kiate koe 'i he huafa 'o e 'Otuá fungani māfi-mafi ko iá, 'a ia kuó ne fakamālohia homau nimá pea kuo mau ma'u ai 'a e mālohi kiate kimoutolu, 'i he'emau tuí, 'i he'emau lotú, pea 'i he'emau ngaahi "ouau fakalotú, pea 'i homau siasí, pea 'i he tauhi toputapu 'oku mau fai ki homau ngaahi uai'í mo 'emau fānaú, 'i he 'tau'atāina ko ia 'a ia 'oku ha'í ai 'a kimautolu ki homau ngaahi kekelelé mo homau fonuá; 'io, pea 'i he tauhi foki ki he folofola toputapu 'a e 'Otuá, 'a ia 'oku mau ma'u ai 'emau fiefia kotoa; pea 'i he me'a kotoa pē 'oku mahu'inga taha kiate kimautolú—

6 'Io, pea 'oku 'ikai ngata ai; ka 'oku ou fekau kiate kimoutolu 'i he ngaahi holi kotoa pē 'oku 'iate kimoutolu ke mo'uí, ke mou 'omi ho'omou ngaahi mahafu tau kotoa pē kiate kimautolu, pea 'e 'ikai te mau feinga ke lilingi homou totó, ka te mau fakamo'ui 'a

kimoutolu, 'o kapau pe te mou 'alu 'o 'ikai toe ha'u ke tau'í 'a kimautolu.

7 Pea ko 'eni, kapau 'e 'ikai te mou fai 'eni, vakai, 'oku mou 'i homau nimá, pea te u fekau ki he'eku kau tangatá ke nau 'oho atu kiate kimoutolu, 'o hoka'i homou ngaahi sinó 'aki 'a e ngaahi lavea fakamate, koe'uhi ke mou 'auha ai; pea te tau toki vakai pe ko hai 'e ma'u 'a e mālohi ki he kakai ní; 'io, te tau vakai pe ko hai 'e 'omi ki he nofo pōpulá.

8 Pea ko 'eni na'e hoko 'o pehē 'i he fanongo 'e Seilahemena ki he ngaahi lea ní na'á ne ha'u 'o ne 'oatu 'ene heletaá mo 'ene hele pikó, mo 'ene kaufaná ki he nima 'o Molonaí, pea ne pehē ange kiate ia: Vakai, ko 'eni 'a 'emau ngaahi mahafu tau; te mau 'omi ia kiate kimoutolu, ka 'e 'ikai te mau loto ke fai ha "fuakava kiate kimoutolu, 'a ia 'oku mau 'ilo te mau maumau'í, kae 'uma'ā foki mo 'emau fānaú foki; ka mou ma'u 'emau ngaahi mahafu tau, pea tuku ke mau 'alu ki he feitu'u maomaonganó; ka 'ikai pea te mau tauhi 'emau ngaahi heletaá, pea te mau mate pe ikuna.

9 Vakai, 'oku 'ikai te mau kau ki ho'omou tuí, 'oku 'ikai te mau tui ko e 'Otuá ia na'á ne tuku 'a kimautolu ki homou nimá; ka 'oku mau tui ko homou poto he kākaá kuo fakahaofi ai 'a kimoutolu mei he'emau ngaahi heletaá. Vakai, ko ho'omou ngaahi "sifa-fatafatá

mo ho’omou ngaahi paá kuo nau malu’i ‘a kimoutolú.

10 Pea ko ‘eni ‘i he faka’osi ‘e Seilahemena ‘a ‘ene lea ‘aki ‘a e ngaahi lea ní, na’e fakafoki ‘e Molonai kia Seilahemena ‘a e heletaá mo e ngaahi mahafu taú, ‘a ia na’á ne ma’ú, ‘o ne pehē ange: Vakai, te tau faka’osi ‘a e taú.

11 Ko ‘eni ‘oku ‘ikai te u lava ‘o fakafoki ‘a e lea kuó u lea’aki, ko ia ‘oku hangē ‘oku mo’ui ‘a e ‘Eikí, pehē ‘e ‘ikai te mou ‘alu kae ‘oua kuo mou fai ha fuakava ‘e ‘ikai te mou toe foki mai ke tau’i ‘a kinautolu. Ko ‘eni ko e me’a ‘i ho’omou ‘i homau nimá te mau lilingi homou totó ki he kekelelé, pe ko ho’omou tali ‘a e ngaahi me’a kuó u foku-tu’u atú.

12 Pea ko ‘eni ‘i he ‘osi lea ‘aki ‘e Molonai ‘a e ngaahi lea ní, na’e tauhi ‘e Seilahemena ‘a ‘ene heletaá, pea na’á ne ‘ita kia Molonai, peá ne ‘oho atu ke ne tāmata’i ‘a Molonai; ka ‘i he’ene hiki hake ‘ene heletaá, vakai, na’e taa’i ia ‘e ha taha ‘o e kau tau ‘a Molonai ‘o ne tō ki he kekelelé, pea na’e motu ‘a e kau’i heletaá; pea na’á ne taa’i foki ‘a Seilahemena ‘o ne tu’usi ai ‘a e kili ‘o hono tumu’aki ‘o tō ia ki he kekelelé. Pea na’e holomui ‘a Seilahemena meiate kinautolu ki he lotolotonga ‘o ‘ene kau taú.

13 Pea na’e hoko ‘o pehē ko e tangata tau ko ia na’e tu’u ‘i he tafa’aki, ‘a ia na’á ne tu’usi ‘a e kili ‘o e tumu’aki ‘o Seilahemená, na’e hiki hake ‘e ia ‘a e kili ‘o e

tumu’aki ‘aki ‘a e lou ‘ulu, ‘o ne ‘ai ia ki he’ene mata’i heletaá, ‘o ne hiki hake ia ki ‘olunga kiate kinautolu, ‘o pehē ange kiate kinautolu ‘i ha le’o-lahi:

14 Hangē kuo tō ‘a e kili ‘o e tumu’aki ni ki he kekelelé, ‘a ia ko e kili ‘o e tumu’aki ‘o homou ‘eikitaú, ‘e pehē ho’omou tō ki he kekelelé ‘o kapau ‘e ‘ikai te mou tuku ho’omou ngaahi mahafu taú pea ‘alu hili ha fuakava ‘o e melino.

15 Ko ‘eni na’e ‘i ai ‘a e tokolahi, ‘i he hili ‘enau fanongo ki he ngaahi lea ní pea mamata ki he kili ‘o e tumu’aki ‘a ia na’e ‘i he heletaá; na’e tō kiate kinautolu ‘a e ilifia; pea na’e ō mai ‘a e tokolahi ‘o nau lī hifo ‘enau ngaahi mahafu taú ‘i he va’e ‘o Molonai, pea nau fai ha “fuakava ‘o e melino. Pea ko kinautolu kotoa pē na’e fai ha fuakavá na’a nau tuku ke nau ‘alu ki he feitu’u maomaonganoá.

16 Pea na’e hoko ‘o pehē na’e fu’u ‘ita ‘aupito ‘a Seilahemena, ‘o ne tafunaki ‘i hono toe ‘o ‘ene kau taú ‘a e ‘ita, ke nau tau’i mālohi ange ‘a e kau Nifai.

17 Pea ko ‘eni na’e ‘ita ‘a Molonai, koe’uhi ko e loto-ta’efieauna ‘a e kau Leimaná; ko ia na’á ne fekau ki hono kakaí ke nau ‘oho atu kiate kinautolu ‘o tāmata’i ‘a kinautolu. Pea na’e hoko ‘o pehē na’a nau kamata ke tāmata’i ‘a kinautolu; ‘io, pea na’e tau ‘aki ‘e he kau Leimaná ‘a ‘enau ngaahi heletaá mo honau ivi.

18 Kae vakai, ko honau ngaahi sino tēlefuá mo honau ‘ulu

ta'e-tataá na'e 'ikai hano malu'i mei he ngaahi heletā māsila 'a e kau Nīfaí; 'io, vakai na'e hoka'i mo te'ia 'a kinautolu, 'io, pea na'e vave 'aupito 'a 'enau tō 'i he ngaahi heletā 'a e kau Nīfaí; pea na'e kamata ke tā hifo 'a honau tokolahi, 'o hangē ko hono kikite'i 'e he tangata tau 'a Molonái.

19 Ko 'eni ko Seilahemena, 'i he'ene mamata 'oku ofi ke faka'auha kotoa 'a kinautolú, na'á ne kaila le'o-lahi kia Molonai, 'o ne fakapapau te ne fai ha fuakava kae 'uma'ā foki hono kakaí mo kinautolu, 'o kapau te nau fakamo'ui 'a kinautolu 'oku toé, 'e "ikai pē te nau toe ō mai ke tau'i 'a kinautolu.

20 Pea na'e hoko 'o pehē na'e fekau 'e Molonai ke toe ta'ofi 'a e tāmáté 'i he kakaí. Pea na'á ne to'o 'a e ngaahi mahafu taú mei he kau Leimaná; pea 'i he hili 'enau fai kiate ia ha "fuakava 'o e melinó, na'e tuku kiate kinautolu ke nau 'alu ki he feitu'u maomaonganoá.

21 Ko 'eni na'e 'ikai ke lau 'a e tokolahi 'o honau kakai maté koe'uhi ko e hulu 'o honau tokolahí; 'io, na'e fu'u hulu 'aupito 'a e tokolahi 'o honau kakai maté, fakatou'osi 'i he kau Nīfaí mo e kau Leimaná.

22 Pea na'e hoko 'o pehē na'a nau laku honau kakai maté ki he ngaahi vai 'o Saitoné, pea kuo nau 'auhia ai, pea kuo tanu 'i he ngaahi potu loloto 'o e tahí.

23 Pea na'e foki 'a e kau tau 'a e kau Nīfaí, pe ko Molonái, 'o nau

foki mai ki honau ngaahi falé mo honau ngaahi kekelelé.

24 Pea na'e faka'osi pehē 'a e ta'u hono hongofulu mā valu 'o e pule 'a e kau fakamāu ki he kau Nīfaí. Pea na'e 'osi pehē 'a e lekooti 'a 'Alamā, 'a ia na'e tohi ki he ngaahi peleti 'a Nīfaí.

Ko ha fakamatata ki he kakai 'o Nīfaí, mo 'enau ngaahi taú mo e ngaahi moveuveú, 'i he ngaahi 'aho 'o Hilamaní, 'o fakatatau ki he lekooti 'a Hilamani, 'a ia na'á ne tauhi 'i hono ngaahi 'ahó.

'Oku kau ki ai 'a e vahe 45 'o a'u ki he ngata'anga 'o e vahe 62.

VAHE 45

'Oku tui 'a Hilamani ki he ngaahi lea 'a 'Alamaá—'Oku kikite'i 'e 'Alamā 'a hono faka'auha 'o e kau Nīfaí—'Okú ne tāpuaki'i mo fakamala'ia'i 'a e fonuá—Mahalo na'e 'ave 'a 'Alamā 'e he Laumālié, 'o hangē ko Mōsesé—'Oku tupu hake 'a e feke'ike'i 'i he siasí. Ta'u 73 κ.Μ. nai.

VAKAI, ko 'eni na'e hoko 'o pehē na'e fu'u fiefia 'aupito 'a e kakai 'o Nīfaí, koe'uhi ko hono toe fakahaofi 'a kinautolu 'e he 'Eikí mei he nima 'o honau ngaahi filí; ko ia na'a nau 'oatu 'a e fakafeta'i ki he 'Eiki ko honau 'Otuá; 'io, na'a nau "aukai lahi mo lotu lahi, pea nau hū ki he 'Otuá 'i he fu'u fiefia lahi.

2 Pea na'e hoko 'o pehē 'i hono hongofulu mā hiva 'o e ta'u 'o e pule 'a e kau fakamāu ki he

kakai 'o Nīfaí, na'e ha'u 'a 'Alamā ki hono foha ko Hilamaní, 'o ne pehē kiate ia: 'Okú ke tui koā ki he ngaahi lea 'a ia na'á ku lea 'aki kiate koe 'o kau ki he ngaahi ^alekooti kuo tauhí?

3 Pea pehē ange 'e Hilamani kiate ia: 'Io, 'oku ou tui.

4 Pea toe pehē ange 'e 'Alamā: 'Okú ke tui koā kia Sisū Kalaisi, 'a ia 'e hā'ele maí?

5 Pea ne pehē ange: 'Io, 'oku ou tui ki he ngaahi lea kotoa pē kuó ke lea'akí.

6 Pea toe pehē ange 'e 'Alamā kiate ia: Te ke ^atauhi koā 'a 'eku ngaahi fekaú?

7 Pea ne pehē: 'Io, te u tauhi ho'o ngaahi fekaú 'aki hoku lotó kotoa.

8 Pea toki pehē ange 'e 'Alamā kiate ia: 'Okú ke monū'ia koe; pea 'e ^afakatu'umālie 'i koe 'e he 'Eikí 'i he fonuá ni.

9 Kae vakai, 'oku 'i ai ha'aku ngaahi me'a 'e ni'ihí ke u ^akikite 'aki kiate koe; ka ko e me'a te u kikite 'aki kiate koé ke 'oua na'á ke fakahā; 'io, ko e me'a te u kikite 'aki kiate koé 'e 'ikai fakahā ia, kae 'oua ke fakahoko 'a e kikité; ko ia tohi pē 'a e ngaahi lea te u lea'akí.

10 Pea ko e ngaahi leá 'eni: Vakai, 'oku ou 'ilo'i ko e kakai ko 'ení, 'a ia ko e kau Nīfaí, 'o fakatatau ki he laumālie 'o e fakahā 'oku 'iate aú, 'e 'osi atu 'a e ta'u 'e ^afāngeau hili 'a e taimi 'e fakahā ai 'e Sisū Kalaisi ia kiate

kinautolú, te nau faka'au'auhifo 'i he ^bta'etui.

11 'Io, pea te nau toki mamata ki he ngaahi tau mo e ngaahi faka'auha, 'io, ko e ngaahi honge mo e lilingi 'o e toto, kae 'oua ke ^a'osi'osingamālie 'a e kakai 'o Nīfaí—

12 'Io, pea 'e hoko 'eni koe'uhi ko 'enau faka'au'auhifo 'i he ta'etui pea hinga ki he ngaahi ngāue 'o e fakapo'ulí, mo e ^aholi koví, mo e ngaahi fa'ahinga angahala kotoa pē; 'io, 'oku ou pehē kiate koe, koe'uhi ko 'enau fai angahala ki he fu'u maama mo e 'ilo lahi pehē, 'io, 'oku ou pehē kiate koe, 'e kamata mei he 'aho ko iá, 'io 'e 'ikai ke 'osi ange 'a e to'u tangata hono faá kuo hoko 'a e fu'u angahala lahí ni.

13 Pea 'o ka hokosia 'a e fu'u 'aho lahi ko iá, vakai, 'e vave mai 'a e taimi 'a ia 'e ^a'ikai toe lau fakataha mo e kakai 'o Nīfaí 'a e fa'ahinga ko ia 'oku nau lolotonga kau ki aí, pe ko e hako 'o e fa'ahinga 'oku lolotonga lau fakataha mo e kakai 'o Nīfaí.

14 Kae 'ilonga 'a kinautolu 'e kei toe, 'a ia na'e 'ikai faka'auha 'i he fu'u 'aho lahi mo fakamana-vahē ko iá, 'e ^alau 'a kinautolu fakataha mo e kau Leimaná, pea te nau hoko kotoa pē 'o tatau mo kinautolu, tuku kehe pē 'a e tokosi'i, 'a ia 'e ui ko e kau ākongā 'a e 'Eikí; pea 'e tuli holo 'a kinautolu 'e he kau Leimaná ^bkae 'oua ke nau 'auha

2a 'Alamā 37:1–5; 50:38.

6a FFL Fekau 'a e 'Otuá, Ngaahi; Talangofuá.

8a 1 Nīfaí 4:14;

'Alamā 48:15–16, 25.

9a FFL Kikite, Kikite'í.

10a 1 Nīfaí 12:10–15;

Hilam. 13:9;

Molom. 8:6–7.

b FFL Hē mei he

Mo'oní; Ta'etufí.

11a Seilomi 1:10;

Molom. 8:2–3, 6–7.

12a FFL Holi Koví.

13a Hilam. 3:16.

14a Molonai 9:24.

b Molonai 1:1–3.

‘o ‘osi’osingamālie. Pea ko ‘eni, koe’uhi ko e angahalá ‘e fakahoko ai ‘a e kikité ni.

15 Pea ko ‘eni na’e hoko ‘o pehē ‘i he hili ‘a e lea ‘aki ‘e ‘Alamā ‘a e ngaahi me’á ni kia Hilamaní, na’á ne tāpuaki ‘i ia, kae ‘uma’ā foki hono ngaahi foha kehé; pea ne tāpuaki ‘i foki mo e fonuá koe’uhi ko e kau “mā’oni’oni.

16 Pea ne pehē: ‘Oku folofola peheni ‘e he ‘Eiki ko e ‘Otuá — ‘E “mala’ia ‘a e fonuá, ‘io, ‘a e fonuá ni, ki he pule’anga, fa’ahinga, lea, mo e kakai fulipē, ke nau ‘auha, ‘a ia ‘oku fai angahalá, ‘o ka kakato ‘enau fai angahalá; pea hangē ko e me’a kuó u lea’akí kuo pau ke hoko ia; ko e fakamala’ia mo e ^btāpuaki ‘eni ‘a e ‘Otuá ki he fonuá, he ‘oku ‘ikai lava ‘e he ‘Eiki ke ‘afio ki he angahalá ‘o ‘momo’i faka’atu’i ia.

17 Pea ko ‘eni, ‘i he ‘osi lea ‘aki ‘e ‘Alamā ‘a e ngaahi lea ní, na’á ne tāpuaki ‘i ‘a e “siasí, ‘io, ‘a kinautolu kotoa pē ‘e tu’u ma’u ‘i he tui ‘o fai atu ai pē mei he taimi ko iá.

18 Pea ‘i he ‘osi fai ‘eni ‘e ‘Alamaá na’á ne ‘alu mei he fonua ko Seilahemalá, ‘o hangē ko ha’ane ‘alu ki he fonua ko Mīlekí. Pea na’e hoko ‘o pehē na’e ‘ikai ke toe fanongo kiate ia; pea ko e me’a ki he’ene pekiá, pe ko hono tanú, ‘oku ‘ikai te mau ‘ilo ki ai.

19 Vakai, ko e me’a ‘eni ‘oku mau ‘ilo’i, ko ha tangata mā’oni’oni ia; pea na’e mafola atu ‘a e talá ‘i he siasí kuo ‘ave ia ‘e he

Laumālié, pe kuo “tanu ia ‘e he to’ukupu ‘o e ‘Eiki ‘o hangē ko Mōsesé. Kae vakai, ‘oku fakahā mai ‘e he folofolá na’e ‘ave ‘e he ‘Eiki ‘a Mōsesese kiate ia; pea ‘oku mau mahalo kuó ne ma’u ma’ana foki mo ‘Alamā ‘i he laumālie; ko ia, ko hono ‘uhinga ‘eni ‘oku ‘ikai ai te mau ‘ilo’i ha me’a ‘o kau ki he’ene pekiá mo e telió.

20 Pea ko ‘eni na’e hoko ‘o pehē ‘i he kamata’anga ‘o hono hongofulu mā hiva ‘o e ta’u ‘o e pule ‘a e kau fakamāu ki he kakai ‘o Nīfaí, na’e ‘alu atu ‘a Hilamani ‘i he lotolotonga ‘o e kakai ‘o fakahā ‘a e folofolá kiate kinautolu.

21 He vakai, ko e me’a ‘i he’enua ngaahi tau mo e kau Leimaná pea mo e fanga ki’i fakakikihi mo e ngaahi maveuveu ‘a ia kuo hoko ‘i he vaha’a ‘o e kakai, na’e hoko ‘o ‘aonga ai ke malanga ‘aki ‘a e “folofola ‘a e ‘Otuá ‘iate kinautolu, ‘io, pea ke kamata hano fokotu’u ha tu’utu’uni mau ‘i hono kotoa ‘o e siasí.

22 Ko ia, na’e ‘alu atu ‘a Hilamani mo hono kāingá ke toe fokotu’u ‘a e siasí ‘i hono kotoa ‘o e fonuá, ‘io, ‘i he kolo kotoa pē ‘i hono kotoa ‘o e fonuá ‘a ia na’e ma’u ‘e he kakai ‘o Nīfaí. Pea na’e hoko ‘o pehē na’a nau fakanofa ha kau taula’eiki mo ha kau akonaki ‘i hono kotoa ‘o e fonuá ki he ngaahi siasí kotoa pē.

23 Pea ko ‘eni na’e hoko ‘o pehē ‘i he hili ‘a e fili ‘e Hilamani mo hono kāingá ha kau taula’eiki mo e kau akonaki ki he ngaahi

15a ‘Alamā 46:10; 62:40.

16a 2 Nīfaí 1:7;
‘Alamā 37:31;
‘Eta 2:8–12.

b T&F 130:21.

c T&F 1:31.

17a FFL Siasí ‘o Sīsū
Kalaisí.

19a FFL Kakai kuo Liliú.

21a ‘Alamā 31:5.

siasí na'e kamata ha "feke'ike'i 'i honau vaha'á, pea na'e 'ikai te nau fie tokanga ki he ngaahi lea 'a Hilamani mo hono kāingá;

24 Ka na'a nau faka'au ke pōlepole, he kuo nau fielahi 'i honau lotó, koe'uhi ko 'enau ngaahi "koloa lahi 'aupitó: ko ia na'a nau faka'au 'o koloa'ia 'i ^bhe'enau fakakaukaú, 'o 'ikai te nau fie tokanga ki he'enau ngaahi leá, ke 'a'eva angatonu 'i he 'ao 'o e 'Otuá.

VAHE 46

'Oku feinga 'a 'Amalekaia ke ne hoko ko e tu'i—'Oku hiki hake 'e Molonai 'a e tohi fuka 'o e tau'atā-iná—'Okú ne fakaloto'i 'a e kakai ke nau malu'i 'enau lotú—'Oku ui 'a e kau tui mo'oní ko e kau Kalisitiāne—'E fakatolonga ha konga 'o e hako 'o Siosefá—'Oku hola 'a 'Amalekaia mo e kau angatu'ú ki he fonua ko Nifai—'Oku tāmāte'i 'a kinautolu 'oku 'ikai te nau pou-pou'i 'a e feinga ki he tau'atāinā. Ta'u 73–72 κ.Μ. nai.

PEA na'e hoko 'o pehē ko kinautolu kotoa pē na'e 'ikai fie fanongo ki he ngaahi lea 'a Hilamani mo hono kāingá na'a nau fakataha ke fakafetau ki honau kāingá.

2 Pea ko 'eni vakai, na'a nau fu'u 'ita 'aupito, 'o a'u ki he'enau fakapapau ke tāmāte'i 'a kinautolu.

3 Ko 'eni, ko e taki 'o e fa'ahinga na'e 'ita ki honau kāingá ko ha tangata sino kaukaua mo

mālohi; pea ko hono hingoá ko 'Amalekaia.

4 Pea na'e fie hoko 'a 'Amalekaia ko ha tu'í; pea ko e kakai ko ia na'e 'itá, na'a nau fie ma'u foki ia ke ne hoko ko honau tu'í; pea ko honau tokolahi ange 'o kinautolu ko e kau fakamaau "mā'ulalo ange 'o e fonuá, pea na'a nau kumi ke ma'u 'a e mālohí.

5 Pea kuo fakaloto'i 'a kinautolu 'e he ngaahi lea fakakehekeheke 'a 'Amalekaiá, kapau te nau pou-pou'í ia mo fokotu'u ia ko honau tu'í te ne fakanofa 'a kinautolu ko e kau pule ki he kakai.

6 Ko ia na'e pehē hono fakaloto'i 'a kinautolu 'e 'Amalekaia ke nau moveuveú, neongo 'a e ngaahi malanga 'a Hilamani mo hono kāingá, 'io, neongo 'enau fu'u tokanga lahi ki he siasí, he na'a nau hoko ko e kau taula'eiki lahi ki he siasí.

7 Pea na'e 'i ai 'a e tokolahi 'i he siasí na'a nau tui ki he ngaahi lea fakakehekeheke 'a 'Amalekaiá, ko ia na'a nau tafoki ai pea mei he siasí foki; pea na'e pehē mo e ngaahi me'a 'a e kakai 'o Nifai na'e fu'u faingata'a mo fakatu'utāmaki 'aupito, neongo 'enau fu'u "ikuna lahi 'o e kau Leimaná, pea mo 'enau ngaahi fu'u fiefia lahi kuo nau ma'u koe'uhi ko honau fakahaofi 'e he to'ukupu 'o e 'Eiki.

8 Ko ia 'oku tau vakai ki hono "vave 'o e fakangalo'i 'e he fānau 'a e tangatá 'a e 'Eiki ko honau 'Otuá, 'io, 'a e anga 'o hono vave

23a 3 Nifai 11:28–29.

24a FFL Koloá, Ngaahi.

b FFL Loto-híkisiá.

46 4a Mōsaia 29:11, 28–29.

7a 'Alamā 44:19–20.

8a Hilam. 12:2, 4–5.

'o e angahalá, pea mo hono faka-loto'i 'e he tokotaha angakoví.

9 'Io, pea 'oku tau vakai foki ki hono lahi 'o e "fai angahala 'oku fa'a fakatupu 'e ha tangata fai angahala 'aupito 'e toko taha 'i he fānau 'a e tangatá.

10 'Io, 'oku tau vakai ko 'Amalekaia, koe'uhi ko ha tangata na'á ne ngāue 'aki 'a e ngaahi founa kākā pea ko ha tangata fa'a lea fakahekeheke lahi, ko ia na'á ne takiaki'i ai 'a e lotu 'o e kakai tokolahi ke fai angahala; 'io, pea feinga ke faka'auha 'a e siasi 'o e 'Otuá, pea faka'auha 'a e makatu'unga 'o e "tau'atāina kuo foaki 'e he 'Otuá kiate kinautolú, pe ko e tāpuaki kuo tuku mai 'e he 'Otuá ki he funga 'o e fonuá koe'uhi ko e kau ^bmā'oni'óní.

11 Pea ko 'eni na'e hoko 'o pehē 'i he fanongo 'e Molonai, ko e 'eikitau "pule ki he kau tau 'a e kau Nifai ki he ngaahi tafokí ni, na'á ne 'ita kia 'Amalekaia.

12 Pea na'e hoko 'o pehē na'á ne hae'i hono kofú; 'o ne to'o hano kongā, 'o ne tohi ki ai— "Ko e fakamanatu ki hotau 'Otuá, mo 'etau lotú, mo e tau'atāiná, mo 'etau melinó, ko hotau ngaahi uaifí, mo 'etau fānau— 'o ne fakama'u ia ki ha mui'i va'akau.

13 Pea na'á ne nono'o hono tatā tau mo hono sifa-fatafatá, mo 'ene ngaahi paá, pea ne nono'o hono teunga tau ki hono kongalotó; pea ne to'o 'a e va'akau, 'a ia 'oku nono'o ki hono

mui 'a e kongā 'o hono kofu kuo hae'í, (pea na'á ne ui ia ko e fuka 'o e tau'atāiná) pea na'á ne punou hifo ki he kekelelé, 'o ne lotu fakamātoato ki hono 'Otuá koe'uhi ko e ngaahi tāpuaki 'o e tau'atāiná ke 'i hono kāingá, lolotonga 'oku kei toe ha kau Kalisitiane ke ma'u 'a e fonuá—

14 He na'e ui pehē 'a kinautolu kotoa na'e tui mo'oni kia Kalaisí, pea na'a nau kau ki he siasi 'o e 'Otuá, 'e he fa'ahinga 'a ia na'e 'ikai kau ki he siasi.

15 Pea ko kinautolu 'a ia na'e kau ki he siasi na'a nau tui faivelengá; 'io, 'a kinautolu kotoa pē ko e kau tui mo'oni kia Kalaisí na'a nau 'ai kiate kinautolu, 'i he fiefia, 'a e "huafa 'o Kalaisí, pe ko e kau ^bKalisitiane 'o hangē ko ia ko hono ui 'a kinautolú, koe'uhi ko 'enau tui kia Kalaisi 'a ia 'e hā'ele mai.

16 Pea ko ia, 'i he taimi ko 'ení, na'e lotu 'a Molonai koe'uhi ko e tali lelei 'a e feinga 'a e kau Kalisitiane, pea mo e tau'atāina 'o e fonuá ke tāpuekina.

17 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he hili 'ene fakahā hake hono laumalié ki he 'Otuá, na'á ne fakahingoa 'a e fonua kotoa pē na'e 'i he tonga 'o e fonua ko "Auhá, 'io, pea ko hono mo'óní, ko e fonua kotoa, 'i he tokelaú mo e tongá fakatou'osi— Ko ha fonua kuo fili, mo e fonua 'o e tau'atāina.

18 Pea na'á ne pehē: Ko e mo'oni 'e 'ikai tuku 'e he 'Otuá

9a Mōsaia 29:17–18.
10a 2 Nifai 1:7;
Mōsaia 29:32.
b 2 Nifai 1:7.

11a 'Alamā 43:16–17.
12a Nehem. 4:14;
'Alamā 44:5.
15a Mōsaia 5:7–9.

b Ngāue 11:26;
1 Pita 4:16.
17a 'Alamā 22:30–31.

'a kitautolu, 'a ia 'oku fehi'ane-kina koe'uhi ko 'etau 'ai kiate kitautolu 'a e huafa 'o Kalaisi, ke molomoloki hifo mo faka'auha, kae 'oua ke tau fakatupu ia kiate kitautolu 'i he 'etau maumau-fono 'atautolu pē.

19 Pea hili 'a e lea 'aki 'e Molonai 'a e ngaahi lea ní, na'á ne 'alu atu 'i he lotolotonga 'o e kakai, 'o ta'alo 'aki 'a e kongá 'o hono ^akofu kuo hae'í 'i he 'ataá, koe'uhi ke mamata 'a e kakai kotoa pē ki he tohi kuó ne tohi ki he kongá kuo hae'í, peá ne kaila le'o-lahi, 'o pehē:

20 Vakai, ko ia ia 'e poupou'í 'a e fuká ní 'i he fonuá, tuku ke nau ha'u 'i he mālohi 'o e 'Eiki, pea fai ha fuakava ke nau malu'í 'enau ngaahi totonú, mo 'enau lotú, koe'uhi ke hanga 'e he 'Eiki ko e 'Otuá 'o tāpuaki'í 'a kinautolu.

21 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he hili 'a e fakahā 'e Molonai 'a e ngaahi lea ní, vakai, na'e felele mai 'a e kakai mo honau teunga taú kuo nono'ó ki honau kongalotó, 'o nau hae'í honau kofú ko ha faka'ilonga, pe ko ha fuakava, 'e 'ikai te nau li'aki 'a e 'Eiki ko honau 'Otuá; pē, ko hono fakalea 'e tahá, kapau te nau maumau'í 'a e ngaahi fekau 'a e 'Otuá, pe hinga ki he maumau-fonó, 'o ^amā ke to'ó kiate kinautolu 'a e huafa 'o Kalaisi, 'e hanga 'e he 'Eiki 'o haehae 'a kinautolu 'o hangē ko 'enau hae'í honau kofú.

22 Ko 'eni ko e fuakava 'eni na'a nau fai, pea nau li honau ngaahi kofú 'i he va'e 'o Molonai, 'o pehē: 'Oku mau fuakava ki homau 'Otuá, 'e faka'auha 'a kinautolu 'o hangē ko homau kāinga 'i he fonua 'i he fakatokelaú, 'o kapau te mau hinga ki he maumau-fonó; 'io, 'e lelei ke ne li 'a kinautolu, ki he lalo va'e 'o homau ngaahi filí, 'o hangē ko 'emau li homau ngaahi kofú ki ho lalo va'é ke molomoloki hifo 'i he lalo va'é, 'o kapau te mau hinga ki he maumau-fonó.

23 Na'e pehē ange 'e Molonai kiate kinautolu: Vakai, ko e toenga 'a kitautolu 'o e hako 'o Sēkopé, 'io, ko e toenga 'a kitautolu 'o e ^ahako 'o ^bSiosefá, 'a ia na'e haehae 'e hono ngaahi tokouá 'a hono 'kofu tu'á 'o kongokonga iiki; 'io, pea ko 'eni vakai, tau manatu mu'a ke tauhi 'a e ngaahi fekau 'a e 'Otuá, pe 'e haehae'í hotau ngaahi kofú 'e hotau kāingá, pea li 'a kitautolu ki he fale fakapōpulá, pe fakatau atu, pe tāmata'í.

24 'Io, tau malu'í 'etau tau'atāina ko ha ^atoenga 'o e hako 'o Siosefá; 'io, tau manatu'í 'a e ngaahi lea 'a Sēkope, 'i he te'eki ke ne pekiá, he vakai, na'á ne vakai kuo fakatolonga ha kongá 'o e toenga 'o e kofu tu'a 'o Siosefá pea kuo 'ikai ke 'auha ia. Pea na'á ne pehē—Hangē ko hono fakatolonga 'a e kongá

19a FFL Fuká.
21a 1 Nifai 8:25–28;
Molom. 8:38.
23a Sēnesi 49:22–26;

1 Nifai 5:14–15.
b FFL Siosefa, Foha 'o
Sēkopé.
c Sēnesi 37:3, 31–36.

24a 'Āmosi 5:15;
3 Nifai 5:21–24; 10:17.

ko 'eni 'o e kofu tu'a 'o hoku fohá, 'e pehē hono fakatolonga 'e he to'ukupu 'o e 'Otuá ha 'toenga 'o e hako 'o hoku fohá, pea 'e ma'u ma'ana 'a kinautolu, ka 'e 'auha hono toe 'o e hako 'o Siosefá, 'o hangē ko e toenga 'o hono kofú.

25 Ko 'eni vakai, 'oku faka-mamahi'i hoku laumālié 'e he me'á ni; ka neongo iá, 'oku ma'u 'e hoku laumālié 'a e fiefia 'i hoku fohá, koe'uhi ko e kongá ko ia 'o hono hakó 'a ia 'e 'ave ki he 'Otuá.

26 Ko 'eni vakai, ko e lea 'eni 'a Sēkopé.

27 Pea ko 'eni ko hai 'okú ne 'ilo'i na'a 'iloange ko e toenga 'o e hako 'o Siosefá, 'a ia 'e 'auha 'o hangē ko hono kofú, ko kinautolu ia kuo mavahe meiate kitautolú? 'Io, pea na'a ko kitautolu ia 'o kapau 'e 'ikai te tau tu'u ma'u 'i he tui kia Kalaisí.

28 Pea ko 'eni na'e hoko 'o pehē 'i he 'osi lea 'aki 'e Molonai 'a e ngaahi lea ní, na'á ne 'alu atu, 'o ne 'oatu ha'ane fekau foki ki he ngaahi potu kotoa pē 'o e fonuá 'a ia na'e 'i ai ha ngaahi fakakikihí, 'o ne tñaki fakataha 'a e kakai kotoa pē 'a ia na'a nau loto ke tauhi ma'u 'enau tau'atāiná, ke tu'u 'o fakafepakí'i 'a 'Amalekaia mo kinautolu ko ia kuo mavahe atú, 'a ia na'e ui ko e kau 'Amalekaia.

29 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he vakai 'e 'Amalekaia na'e tokolahí ange 'a e kakai 'o Molonai 'i he kau 'Amalekaia—pea na'á ne vakai foki na'e lotolotoua 'a

hono kakaí pe 'oku totonu 'a e me'a kuo nau kamata ke faí—ko ia, 'i he'ene manavahē na'a 'iloange kuo 'ikai ke ola 'ene feingá, na'á ne 'ave 'a e fa'ahinga 'o hono kakaí 'a ia na'e fie 'alú, 'o nau 'alu atu ki he fonua ko Nifai.

30 Ko 'eni na'e pehē 'e Molonai 'oku 'ikai lelei ke toe ma'u 'e he kau Leimaná mo ha mālohi lahí ange; ko ia na'á ne pehē ke motuhi atu 'a e kakai 'o 'Amalekaia, pe ke puke mo fakafoki 'a kinautolu, pea tāmata'i 'a 'Amalekaia; 'io, he na'á ne 'ilo'i te ne fakatupu 'a e kau Leimaná ke 'ita kiate kinautolu, 'o langaki ai ha'anau ha'u ke tau mo kinautolu; pea na'á ne 'ilo 'e fai 'eni 'e 'Amalekaia koe'uhi ke ne fakahoko ai 'ene ngaahi taumu'á.

31 Ko ia na'e pehē ai 'e Molonai 'oku 'aonga ke ne 'ave 'ene ngaahi kau taú, 'a ia na'a nau fakataha maí, 'o nau to'o mahafu, pea fai ha fuakava ke tauhi 'a e melinó—pea na'e hoko 'o pehē na'á ne 'ave 'ene kau taú 'o laka atu mo honau ngaahi fale fehikitakí ki he feitu'u maomaonganoá, ke ta'ofi 'a e fononga 'a 'Amalekaia ki he feitu'u maomaonganoá.

32 Pea na'e hoko 'o pehē na'á ne fai 'o fakatatau ki he'ene ngaahi faka'amú, 'o laka atu ki he feitu'u maomaonganoá, 'o ta'ofi 'a e ngaahi kau taú 'a 'Amalekaia.

33 Pea na'e hoko 'o pehē na'e hola 'a 'Amalekaia mo ha tokosi'i 'o 'ene kau tangatá, pea na'e

tō hono toé ki he nima 'o Molo-
naí, pea na'e fakafoki 'a kinau-
tolu ki he fonua ko Seilahemalá.

34 Ko 'eni, ko Molonai ko ha
tangata na'e "fili 'e he kau faka-
maau lahi mo e le'ó 'o e kakaí,
ko ia ai na'e 'iate ia 'a e mālohi
ke fai 'o hangē ko hono lotó ki
he ngaahi kau tau 'a e kau Nī-
faí, ke fokotu'u mo fai ha pule
kiate kinautolu.

35 Pea na'e hoko 'o pehē 'ilonga
'a kinautolu 'o e kau 'Amalekaiá
na'e 'ikai ke fie fai ha fuakava ke
malu'í 'a e tau'atāiná, koe'uhi ke
nau lava ke tauhi ha pule'anga
tau'atāiná, na'á ne fekau ke tā-
mate'í 'a kinautolu; pea na'e
tokosi'í pē 'a e fa'ahinga na'a nau
fakafisi ke fai 'a e fuakava 'o e
tau'atāiná.

36 Pea na'e hoko 'o pehē foki,
na'á ne fekau ke fusi hake 'a e
fuka 'o e tau'atāiná 'i he taua
kotoa pē na'e 'i he fonuá hono
kotoa, 'a ia na'e ma'u 'e he kau
Nīfaí; ko ia na'e pehē hono
fokotu'u 'e Molonai 'a e fuka 'o
e tau'atāiná 'i he kau Nīfaí.

37 Pea na'a nau toe kamata ke
ma'u 'a e melino 'i he fonuá; pea
ko ia na'a nau tauhi 'a e melinó 'i
he fonuá 'o meimei a'u ki he 'osi
hono hongofulu mā hiva 'o e
ta'u 'o e pule 'a e kau fakamāú.

38 Pea na'e tauhi foki 'e Hila-
mani mo e kau "taula'eiki lahi 'a
e māú 'i he siasí; 'io, na'e a'u ki
he ta'u 'e fā 'enau ma'u ha fu'u
melino mo e fiefia lahi 'i he siasí.

39 Pea na'e hoko 'o pehē na'e
'i ai 'a e tokolahi na'e mate,

lolutonga 'enau "tui mo'oni kuo
huhu'í honau laumalié 'e he
'Eiki ko Sīsū Kalaisí; ko ia na'a
nau fononga atu mei he mā-
maní 'i he fiefia.

40 Pea na'e 'i ai 'a e ni'ihi na'e
mate 'i he ngaahi mofi, 'a ia na'e
fu'u hulu 'i he fonuá 'i he ngaahi
fa'ahita'u 'e ni'ihi—kae 'ikai ke
loko lahi 'i he ngaahi mofi, koe-
'uhi ko e 'aonga lahi 'o e ngaahi
"akau mo e ngaahi aka na'e
teuteu 'e he 'Otuá ke to'o 'aki 'a
e tupu'anga 'o e ngaahi mahakí,
'a ia na'e fa'a hoko ki he kakaí
koe'uhi ko e anga 'o e eá—

41 Ka na'e 'i ai 'a e tokolahi 'a
ia na'e mate 'i he ta'u motu'a;
pea ko kinautolu na'e mate 'i he
tui kia Kalaisí 'oku nau "fiefia
'iate ia, 'o hangē ko ia 'oku tau
'amanaki ki ai.

VAHE 47

*'Oku ngāue 'aki 'e 'Amalekaia 'a e
kākaá, fakapoó, mo e fakaoololó ke
ne hoko ai ko e tu'í 'o e kau Lei-
maná—'Oku fai angahala mo
anga-fekai lahi ange 'a e kau Nīfai
angatu'ú 'i he kau Leimaná. Ta'u
72 K.M. nai.*

Ko 'eni te tau foki 'i he'etau
lekōti kia 'Amalekaia pea mo
kinautolu na'a nau "hola mo ia
ki he feitu'u maomaonganoá;
he vakai, kuó ne 'ave 'a kinau-
tolu 'a ia na'a nau hola mo iá, 'o
nau 'alu atu ki he 'fonua ko
Nīfaí 'i he lotolotonga 'o e kau
Leimaná, 'o nau ue'í hake 'a e

34a 'Alamā 43:16.

38a 'Alamā 46:6.

39a Molonai 7:3, 41.

40a T&F 89:10.

41a Fakahā 14:13.

47 1a 'Alamā 46:33.

b 2 Nīfai 5:5–8;

'Amenai 1:12–13.

kau Leimaná ke nau 'ita ki he kakai 'o Nifái, pea a'u ki hono fai 'e he tu'i 'o e kau Leimaná ha fanongonongo 'i hono fonuá kotoa, ki hono kakai kotoa pē, ke nau toe kātoa mai ke 'alu hake ke tau'i 'a e kau Nifái.

2 Pea na'e hoko 'o pehē 'i hono 'oatu 'o e fanongonongó 'iate kinautolú na'a nau fu'u manavahē lahi 'aupito; 'io, na'a nau manavahē ke fakatupu-houhau ki he tu'í, pea na'a nau toe ilifia foki ke 'alu atu 'o tau mo e kau Nifái telia na'a mole ai 'enau mo'uí. Pea na'e hoko 'o pehē na'e 'ikai te nau fie fai ia, pe ko e tokolahī ange 'o kinautolu na'e 'ikai, fie talangofua ki he ngaahi fekau 'a e tu'í.

3 Pea ko 'eni na'e hoko 'o pehē na'e houhau 'a e tu'í koe'uhī ko 'enau talangata'á; ko ia na'á ne tuku ai kia 'Amalekaia 'a e pule ki he kongā ko ia 'o 'ene kau tau 'a ia na'e talangofua ki he'ene ngaahi fekaú, pea ne fekau kiate ia ke ne 'alu atu 'o fakamālohi'i 'a kinautolu ke to'o mahafu.

4 Ko 'eni vakai, ko e me'a 'eni na'e holi ki ai 'a 'Amalekaia; he ko e tangata olo poto 'aupito ia 'i he fai koví ko ia na'á ne fokotu'u ai 'a e fakakaukau 'i hono lotó ke fakahifo 'a e tu'i 'o e kau Leimaná mei hono taloní.

5 Pea ko 'eni kuó ne ma'u 'a e pule ki he ngaahi kongā ko ia 'o e kau Leimaná 'a ia na'a nau loto lelei ki he tu'í; pea na'á ne feinga ke ma'u 'a e loto 'o e fa'ahinga 'a ia na'e 'ikai ke talangofuá; ko ia na'á ne 'alu atu

ki he potu na'e ui ko "Onaitá, he kuo hola ki ai 'a e kau Leimaná kotoa pē; he na'a nau 'ilo'i 'oku ha'u 'a e kau taú, pea 'i he mahalo ko 'enau ha'ú ke faka'auha 'a kinautolu, ko ia na'a nau hola ai ki 'Onaita, ki he potu 'o e ngaahi mahafu taú.

6 Pea kuo nau fili ha tangata ke hoko ko e tu'i mo e taki kiate kinautolu, 'o fakapapau honau 'atamaí 'i he loto-mālohi he 'ikai fakamālohi'i 'a kinautolu ke nau 'alu ke tau'i 'a e kau Nifái.

7 Pea na'e hoko 'o pehē kuo nau kātoa fakataha mai ki he tumutumu 'o e mo'unga 'a ia na'e ui ko 'Anitipasí, 'o teuteu ki he tau.

8 Ko 'eni na'e 'ikai ko e loto 'a 'Amalekaia ke tau'i 'a kinautolu 'o fakatatau ki he ngaahi fekau 'a e tu'í; kae vakai, ko hono lotó ke falala mai kiate ia 'a e ngaahi kau tau 'o e kau Leimaná, koe'uhí ke ne lava 'o fokotu'u ia ko honau takimu'á pea fakahifo 'a e tu'í mei he taloní pea ma'u 'e ia 'a e pule'angá.

9 Pea vakai, na'e hoko 'o pehē na'á ne tu'utu'uni ke fokotu'u 'e he'ene kau taú 'a honau ngaahi fale fehikitakí 'i he tele'a na'e ofi ki he mo'unga ko 'Anitipasí.

10 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he'ene po'uli hifó na'á ne fekau atu ha kau talafekau fufū ki he mo'unga ko 'Anitipasí, 'o kole ki he taki 'o e fa'ahinga na'e 'i he mo'ungá, 'a ia ko hono hingoá ko Lehonitai, ke ne 'alu hifó ki he talalo mo'ungá, he na'á ne faka'amu ke talanoa mo ia.

11 Pea na’e hoko ‘o pehē ‘i he ma’u ‘e Lehonitai ‘a e pōpoaki na’á ne manavahē ke ‘alu hifo ki he talalo mo’ungá. Pea na’e hoko ‘o pehē na’e toe fekau atu ‘a ‘Amalekaia ko hono tu’o uá, ‘o kole kiate ia ke ha’u. Pea na’e hoko ‘o pehē na’e ‘ikai ‘alu hifo ‘a Lehonitai; peá ne fekau atu ko hono tu’o tolu.

12 Pea na’e hoko ‘o pehē ‘i he ‘ilo ‘e ‘Amalekaia he ‘ikai te ne lava ‘o fakaloto’i ‘a Lehonitai ke ‘alu hifo mei he mo’ungá, na’a ne ‘alu hake ki he mo’ungá, ‘o ofi ki he nofo’anga ‘o Lehonitai; ‘o ne fekau atu ko hono tu’o fā ha’ane pōpoaki kia Lehonitai, ‘o kole ke ne ‘alu hifo, pea ke ne ‘omi ‘a ‘ene kau le’ó mo ia.

13 Pea na’e hoko ‘o pehē ‘i he ‘alu hifo ‘a Lehonitai mo ‘ene kau le’ó kia ‘Amalekaia, na’e kole kiate ia ‘e ‘Amalekaia ke ne ha’u mo ‘ene kau tau’i he po’ulí, ‘o ‘ākilotoa ‘a e kau tangata ko iá ‘i honau ngaahi nofo’angá, kuo tuku kiate ia ‘e he tu’í ke ne pule’í, pea te ne tukuange ‘a kinautolu ki he nima ‘o Lehonitai, ‘o kapau te ne fakanofu ia (ko ‘Amalekaia) ko e pule hono ua ki he kau tau kotoa pē.

14 Pea na’e hoko ‘o pehē na’e ‘alu hifo ‘a Lehonitai mo ‘ene kau tangatá ‘o nau ‘ākilotoa ‘a e kau tangata ‘a ‘Amalekaia, ko ia ‘i he te’eki ai ke nau ‘ā hake ‘i he ma’u ‘a e ‘ahó kuo ‘ākilotoa ‘a kinautolu ‘e he ngaahi kau tau ‘a Lehonitai.

15 Pea na’e hoko ‘o pehē ‘i

he’enu vakai kuo ‘ākilotoa ‘a kinautolu, na’a nau kole kia ‘Amalekaia ke ne fakangofua ke nau kau fakataha mo honau kāingá, koe’uhi ke ‘oua na’a faka’auha ‘a kinautolu. Ko ‘eni ko e me’a tofu pē ‘eni na’e holi ki ai ‘a ‘Amalekaia.

16 Pea na’e hoko ‘o pehē na’á ne tukuange ‘ene kau tangatá, “neongo ‘a e ngaahi fekau ‘a e tu’í. Ko ‘eni ko e me’a foki ‘eni na’e fie ma’u ‘e ‘Amalekaia, koe’uhi ke ne lava ‘o fakahoko ‘ene ngaahi fakakaukau ke fakahifo ‘a e tu’í mei hono taloní.

17 Ko ‘eni ko e anga foki ‘o e kau Leimaná, kapau ‘e tāmate’i ‘a honau pule lahi, pea fili ‘a e pule hono uá ke ne hoko ko honau pule lahi.

18 Pea na’e hoko ‘o pehē na’e fekau ‘e ‘Amalekaia ki ha toko taha ‘o ‘ene kau tamaio’eiki ke ne ‘oange fakasi’isi’i ‘a e me’a fakakona ‘i he me’akai ‘a Lehonitai ke ne mate ai.

19 Ko ‘eni, ‘i he mate ‘a Lehonitai, na’e fili ‘e he kau Leimaná ‘a ‘Amalekaia ke ne hoko ko honau taki mo honau ‘eikitau lahi.

20 Pea na’e hoko ‘o pehē na’e laka atu ‘a ‘Amalekaia mo ‘ene ngaahi kau tau’i (he kuó ne fakahoko ‘a e ngaahi me’a na’á ne holi ki ai) ki he fonua ko Nifai, ki he kolo ko Nifai, ‘a ia ko e kolo mahu’inga tahá.

21 Pea na’e hā’ele mai ki tu’a ‘a e tu’í ke fakafetaulaki kiate ia mo ‘ene kau le’ó, he na’á ne mahalo kuo fakahoko ‘e ‘Amalekaia ‘a ‘ene ngaahi fekaú, pea kuo

tānaki fakataha mai 'e 'Amalekaia 'a e fu'u kau tau tokolahi pehē ke 'alu 'o tau'i 'a e kau Nīfaí.

22 Kae vakai, 'i he hā'ele mai ki tu'a 'a e tu'í ke fe'iloaki mo iá na'e fekau 'e 'Amalekai ke 'alu atu 'a 'ene kau tamaio'eiki 'o fakafetaulaki ki he tu'í. Pea nau ō atu 'o punou hifo 'i he 'ao 'o e tu'í, 'o hangē ka faka'apa'apa kiate ia koe'uhi ko hono mā'olungá.

23 Pea na'e hoko 'o pehē na'e mafao atu 'e he tu'í 'a hono to'ukupú ke fokotu'u hake 'a kinautolu, 'o hangē ko e anga 'o e kau Leimaná, ko ha faka'ilonga 'o e melino, 'a ia ko e anga kuo nau ma'u mei he kau Nīfaí.

24 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he'ene fokotu'u hake 'a e 'uluaki tangatá mei he kelekelé, vakai na'á ne hoka'i 'a e tu'í 'i hono mafú; 'o ne tō ki he kelekelé.

25 Ko 'eni na'e hola 'a e kau tamaio'eiki 'a e tu'í; pea na'e hiki hake 'a e kalanga 'a e kau tamaio'eiki 'a 'Amalekaiá, 'o pehē:

26 Vakai, ko e kau tamaio'eiki 'a e tu'í kuo nau hoka'i ia 'i hono mafú, pea kuó ne tō, pea kuo nau hola; vakai, mou omi 'o mamata.

27 Pea na'e hoko 'o pehē na'e fekau 'e 'Amalekaia ki he'ene fu'u kau taú ke nau laka atu 'o mamata ki he me'a kuo hoko ki he tu'í; pea 'i he'enu a'u atu ki he potu ko iá, 'o 'ilo'i 'a e tu'í kuó tō 'i hono ta'ata'á, na'e'ai 'e 'Amalekaia ke hangē 'okú ne 'itá, 'o ne pehē: 'Ilonga ia na'e

'ofa ki he tu'í, tuku ke ne 'alu atu, 'o tuli 'ene kau tamaio'eiki ke tāmata'i 'a kinautolu.

28 Pea na'e hoko 'o pehē ko kinautolu kotoa pē na'e 'ofa 'i he tu'í, na'a nau 'alu atu, 'i he'enu fanongo ki he ngaahi lea ní 'o nau tuli 'a e kau tamaio'eiki 'a e tu'í.

29 Ko 'eni, 'i he mamata 'a e kau tamaio'eiki 'a e tu'í 'oku tuli 'a kinautolu 'e ha kau taú, na'a nau toe manavahē, 'o nau hola ki he feitu'u maomaonga-noá, 'o 'alu atu ki he fonua ko Seilahemalá, 'o fakataha mo e "kakai 'o 'Āmoní.

30 Pea ko e kau tau na'a nau tuli 'a kinautolú na'a nau liu mai, he na'e ta'e'aonga 'enua tuli 'a kinautolú; pea na'e ma'u pehē 'e 'Amalekaia 'i he'ene kākaá 'a e loto 'o e kakaí.

31 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he 'aho hono hokó, na'á ne hū atu ki he kolo ko Nīfaí mo 'ene ngaahi kau taú, 'o ne ma'u 'a e koló.

32 Pea ko 'eni na'e hoko 'o pehē 'i he hili 'a e fanongo 'a e kuiní, kuo feia 'a e tu'í—he kuo fekau atu 'e 'Amalekaia ha talafekau ki he kuiní 'o fakahā kiate ia kuo fakapoongi 'a e tu'i 'e he'ene kau tamaio'eiki, pea kuó ne tuli 'a kinautolu 'aki 'ene ngaahi kau taú, ka na'e ta'e'aonga, pea kuo nau hola 'o hao—

33 Ko ia, 'i he ma'u 'e he kuiní 'a e tala ní, na'á ne fekau atu kia 'Amalekaia, 'o kole ke ne fakamo'ui 'a e kakai 'o e koló; peá ne kole foki kiate ia ke ne ha'u kiate ia; peá ne kole foki kiate

ia ke ne 'omi mo ia ha kau fakamo'oni ke fakamo'oni ki he pekia 'a e tu'í.

34 Pea na'e hoko 'o pehē na'e 'ave 'e 'Amalekaia 'a e tamaio'eiki pē ko ia na'á ne fakapoongi 'a e tu'í, mo kinautolu kotoa pē na'e 'iate iá, pea nau ō atu ki he kuiní, 'i he potu na'á ne me'a aí; pea na'a nau fakamo'oni 'i kotoa pē kiate ia, na'e feia 'a e tu'í 'e he'ene kau tamaio'eiki 'a'aná; pea na'a nau pehē foki: Kuo nau hola; he 'ikai koā 'oku fakamo'oni 'i ai 'enau kovi? Pea ko ia, na'a nau fakafiemālie 'i 'a e kuiní 'o kau ki he pekia 'a e tu'í.

35 Pea na'e hoko 'o pehē na'e feinga 'a 'Amalekaia ke manako 'iate ia 'a e kuiní, peá ne ma'u ia kiate ia ko hono uaifi; pea ko ia 'i he'ene kākā, mo e tokoni 'a 'ene kau tamaio'eiki olopotó, na'á ne ma'u 'a e pule'angá; 'io, na'e fakahā ko e tu'í ia 'i hono kotoa 'o e fonuá, 'i he kakai kotoa pē 'o e kau Leimaná, 'a ia na'e "kau ai 'a e kau Leimaná mo e kau Lēmiuelá mo e kau 'Isimelí, mo e fa'ahinga kotoa kuo angatu'u mei he kau Nīfaí 'o fai mei he pule 'a Nīfaí 'o a'u ki he taimi lolotongá.

36 Ko 'eni, 'i he ma'u 'e he kau "angatu'u ko 'ení, 'a e fakahino-hino tatau mo e fakamatala tatau mo e kau Nīfaí, 'io, kuo akonekina 'a kinautolu 'i he ^b'ilo tatau 'o e 'Eikí, ka neongo iá, ko e me'a 'e ngali kehe ke fakahā, na'e 'ikai fuoloa mei he'enau mavahe atú kuo nau

hoko 'o loto-fefeka ange pea 'ikai fie 'fakatomala, mo anga kaivao lahi ange, mo angakovi mo fekai ange 'i he kau Leimaná — 'o nau tali lelei 'a e ngaahi talatukufakaholo 'a e kau Leimaná; pea na'a nau tuku kinautolu ki he fakapikopiko, mo e fa'ahinga holi kovi fakakakano kotoa pē; 'io, 'o ngalo 'aupito 'iate kinautolu 'a e 'Eiki ko honau 'Otuá.

VAHE 48

'Oku fakatupu 'e 'Amalekaia 'a e 'ita 'a e kau Leimaná ki he kau Nīfaí— 'Oku teuteu 'e Molonai 'a ho kakai ke nau malu 'i 'a e ngaahi tui 'a e kau Kalisitiané—'Okú ne fiefia 'i he ta'eha'isia mo e tau'atāina pea ko e tangata mālohi ia 'a e 'Otuá. Ta'u 72 K.M. nai.

PEA ko 'eni na'e hoko 'o pehē, 'i he ma'u pē 'e 'Amalekaia 'a e pule'angá na'á ne kamata ke fakatupu 'a e 'ita 'a e kau Leimaná ki he kakai 'o Nīfaí; 'io, na'á ne fili ha kau tangata ke malanga ki he kau Leimaná mei honau ngaahi tauá, 'o lau'ikovi 'i 'a e kau Nīfaí.

2 Pea na'e pehē 'ene ue'i hake honau lotó ke 'ita ki he kau Nīfaí, 'o a'u ki he kongá ki mui 'o e ta'u hongofulu mā hiva 'o e pule 'a e kau fakamāu, kuó ne lava 'o fakahoko 'ene ngaahi fakakaukau kotoa pē, 'io, kuo fakanofu ia ko e tu'í ki he kau Leimaná, na'á ne feinga foki ke pule 'i kotoa 'o e fonuá, 'io, pea mo e kakai kotoa pē na'e 'i he

35a Sēkope 1:13–14.
36a FFL Hē mei he

Mo'oni.
b Hepelū 10:26–27;

'Alamā 24:30.
c Selem. 8:12.

fonuá, 'a e kau Nīfai pea mo e kau Leimaná foki.

3 Ko ia kuó ne lava 'o fakahoko 'ene fakakaukaú, he kuó ne fakafefeka 'a e loto 'o e kau Leimaná pea fakakuihi honau 'atamaí, pea ue'í 'a kinautolu ke 'ita, 'o a'u ki he'ene tānaki fakataha mai 'a e fu'u kakai tokolahi 'aupito ke nau 'alu atu ke tau mo e kau Nīfai.

4 He kuo fakapapau hono lotó, koe'uhi ko e fu'u tokolahi 'a hono kakaí, ke ikuna'í 'a e kau Nīfai pea ke 'omi 'a kinautolu ke nofo pōpula.

5 Pea ko ia na'a ne fili ha kau 'eikitau "pule mei he kau Sōlamí, he na'a nau maheni taha mo e ivi 'o e kau Nīfai, mo honau ngaahi potu hūfangá, mo e ngaahi potu vaivai taha 'o honau ngaahi koló; ko ia na'a ne fili 'a kinautolu ke hoko ko e kau 'eikitau pule ki he'ene ngaahi kau tau.

6 Pea na'e hoko 'o pehē na'a nau hiki honau nofo'anga taú, 'o nau hiki atu ki he fonua ko Seilahemalá 'i he feitu'u maomaongoá.

7 Ko 'eni na'e hoko 'o pehē 'i he lolotonga 'a e feinga'í pehē 'e 'Amalekaia ke ne ma'u 'a e mālohi 'i he kākā mo e tauhelé, kae lolotonga ia, na'e "teuteu'í foki 'e Molonai ia 'a e fakakaukau 'a e kakaí ke tui faivelenga ki he 'Eiki ko honau 'Otuá.

8 'Io, na'a ne langa hake ke mālohi 'a e kau tau 'a e kau Nīfai, mo langa ha fanga ki'í kolotau iiki, pe ko e ngaahi potu hūfanga; 'o nau keli hake ha

ngaahi 'ā kekelele 'o takatakai ke 'ā takai'í 'aki 'ene ngaahi kau taú, pea nau langa foki ha ngaahi 'ā maka ke 'ā takai'í 'a kinautolu, 'o takatakai'í honau ngaahi koló mo e ngaahi ngata'anga 'o honau ngaahi fonuá; 'io, 'o takatakai 'i he fonuá kātoa.

9 Pea 'i honau ngaahi kolotau vaivai tahá na'á ne tuku ai 'a e kau tangata tokolahi ange; pea na'e pehē 'ene langa kolotau mo ngaohi ke mālohi 'a e fonua 'a ia na'e ma'u 'e he kau Nīfai.

10 Pea na'e pehē 'ene teuteu ke "malu'í 'enau tau'atāina, mo honau ngaahi kekelelé, mo honau ngaahi uaifí, mo 'enau fānaú, mo 'enau melinó, koe'uhí ke nau mo'ui ki honau 'Eiki ko honau 'Otuá, pea ke nau lava 'o fakatolonga 'a e me'a na'e ui 'e honau ngaahi filí ko e ngāue 'a e kau Kalisitiané.

11 Pea ko ha tangata sino mālohi mo kaukau 'a Molonai; ko ha tangata ia na'á ne ma'u 'a e "ilo haohaoa, 'io, ko ha tangata na'e 'ikai ke manako ki he lilingi totó; ko ha tangata na'e fiefia hono laumālié 'i he ta'eha'isia mo e tau'atāina 'a hono fonuá, mo hono kāinga mei he nofo pōpulá mo e nofo hopoaté;

12 'Io, ko ha tangata 'a ia na'e fonu hono lotó 'i he fakafeta'í ki hono 'Otuá, koe'uhi ko e ngaahi faingamālie mo e ngaahi tāpuaki lahi kuó ne foaki ki hono kakaí; ko ha tangata 'a ia na'e fu'u ngāue lahi 'aupito koe'uhi ko e "lelei mo e nofo malu 'a hono kakaí.

13 ‘Io, pea ko ha tangata ia ‘a ia na’e tu’u ma’u ‘i he tui kia Kalaisí, pea kuó ne “fakapapau ‘i ha fuakava ke malu’i hono kakaí mo ‘ene ngaahi totonú, mo hono fonuá, mo ‘ene lotú, neongo ‘e a’u ki ha mole ai hono totó.

14 Ko ‘eni na’e akonekina ‘a e kau Nifai ke nau malu’i ‘a kinautolu mei honau ngaahi filí, ‘o a’u ki he lilingi ‘o e toto ‘o kapau ‘e fie ma’u; ‘io, pea na’e akonekina foki ‘a kinautolu ke ‘oua na’a fai hala ki ha taha, ‘io, pea ke “oua na’a nau teitei hiki hake ‘enau heletaá kae ngata pē ‘i he tau mo hanau fili, tuku kehe ‘o kapau ko e malu’i ‘enau mo’uí.

15 Pea ko e me’a ‘eni na’a nau tui ki ai, pea ‘i he’enau fai peheé ‘e tali lelei ai ‘e he ‘Otuá ‘a kinautolu ‘i he fonuá, pe ko hono fakalea ‘e tahá, kapau te nau tui faivelenga ‘i hono tauhi ‘o e ngaahi fekau ‘a e ‘Otuá te ne tali lelei ‘a kinautolu ‘i he fonuá, ‘io, te ne fakatokanga kiate kinautolu ke nau hola, pe teuteu ki he tau, ‘o fakatatau ki he’enau tu’utāmaki.

16 Pea ko e tahá foki, ‘e fakahā ‘e he ‘Otuá kiate kinautolu ‘a e feitu’u ke nau ‘alu ki ai ke malu’i ‘a kinautolu mei honau ngaahi filí, pea ‘i he’enau fai peheé, ‘e fakahaofi ‘a kinautolu ‘e he ‘Eiki; pea ko e me’a ‘eni na’e tui ki ai ‘a Molonai, pea na’e vīkiviki ai ‘a hono lotó; kae “ikai ‘i he lilingi ‘o e totó ka ‘i

he fai lelei, ‘i he malu’i hono kakaí, ‘io, ‘i he tauhi ‘o e ngaahi fekau ‘a e ‘Otuá, ‘io, pea mo e ta’ofi ‘a e angahalá.

17 ‘Io, ko e mo’oni, ko e mo’oni, ‘oku ou tala kiate kimoutolu, kapau kuo tatau, pe ‘oku tatau, pe ‘e tatau ‘a e kakai kotoa pē mo Molonai, vakai, kuo lulu’i ai ‘o ta’engata ‘a e ngaahi mālohi ‘o helí; ‘io, kuo ‘ikai ma’u ‘e he “tēvoló ha mālohi ki he loto ‘o e fānau ‘a e tangatá.

18 Vakai, ko e tangata ia na’e hangē ko ‘Āmoni, ko e foha ‘o Mōsaiá, ‘io, pea mo e ngaahi foha kehe foki ‘o Mōsaiá, ‘io, kae ‘uma’ā foki ‘a ‘Alamā mo hono ngaahi fohá, he ko e kau tangata kinautolu kotoa pē ‘a e ‘Otuá.

19 Ko ‘eni vakai, na’e ‘ikai ke si’i hifo ‘a e ‘aonga ‘o Hilamani mo hono kāingá ki he kakaí ‘ia Molonai; he na’a nau malanga ‘aki ‘a e folofola ‘a e ‘Otuá, pea na’a nau papitaiso ki he fakatomalá ‘a e kakai kotoa pē na’e fie tokanga ki he’enau ngaahi leá.

20 Pea ko ia na’a nau ‘alu atu, pea na’e “fakavaivai ‘i ‘e he kakaí ‘a kinautolu koe’uhi ko ‘enau ngaahi leá, ‘o a’u ki hono fu’u b^ofeina lahi ai ‘a kinautolu ‘e he ‘Eiki, pea ko ia na’a nau tau’atāina ai mei he ngaahi tau mo e ngaahi fakakikihi ‘iate kinautolú, ‘io, ‘i he ta’u ‘e fā.

21 Kae, hangē ko ia ko ‘eku leá, ‘i he kongá ki mui ‘o e ta’u hono hongofulu mā hivá, ‘io,

13a ‘Alamā 46:20–22.
14a ‘Alamā 43:46–47;
3 Nifai 3:20–21;
Molom. 3:10–11;

T&F 98:16.
16a ‘Alamā 55:19.
17a 1 Nifai 22:26;
3 Nifai 6:15.

20a FFL Loto-fakatōkialá.
b 1 Nifai 17:35.

VAHE 49

neongo 'enau nofo melino 'iate kinautolú, na'e fa'a fakamālohí'i kinautolu ke nau tau ta'eloto pē mo honau kāinga, ko e kau Leimaná.

22 'Io, ko hono mo'oní, na'e 'ikai ngata 'enau ngaahi tau mo e kau Leimaná 'i he ngaahi ta'u lahi, neongo hono lahi 'o 'enau ta'eloto ki aí.

23 Ko 'eni, na'a nau ^aloto-mamahi ke to'o mahafu ke tau'í 'a e kau Leimaná, koe'uhi na'e 'ikai te nau manako 'i he lilingi 'o e totó; 'io, pea na'e 'ikai ko ia pē—ka na'a nau loto-mamahi ke hoko ko e 'uhinga ke fekau'í atu ai ha fu'u tokolahi 'o honau kāingá mei he māmani ko 'ení ki ha maama ta'engata, 'oku te'eki ke nau teuteu ke fe'ilo'aki mo honau 'Otuá.

24 Ka neongo iá, na'e 'ikai te nau fie tuku hifo 'enau mo'ui, kae tāmata'e'i honau ngaahi ^uuafí mo 'enau fānaú 'i he anga-kaivao 'a e fa'ahinga na'a nau hoko 'i mu'a ko honau kāingá, 'io, pea nau ^bmavahe mei honau siasí, 'o nau lí'aki 'a kinautolu pea nau toe 'alu ke faka'auha 'a kinautolu 'i he'enau kau mo e kau Leimaná.

25 'Io, na'e 'ikai te nau fa'a kā-taki ke fiefia honau kāingá 'i he toto 'o e kau Nifái, lolotonga 'oku kei 'i ai ha ní'ihi 'oku nau tauhi 'a e ngaahi fekau 'a e 'Otuá, he ko e tala'ofa 'a e 'Eikí, kapau te nau tauhi 'ene ngaahi fekaú te nau tu'umālie 'i he fonuá.

'Oku 'ikai lava 'e he kau Leimaná 'o kapa 'a e ongo kolo na'e 'ākoló'i takatakai 'o 'Amonaihá mo Noá—'Oku taukae 'a 'Amalekaia ki he 'Otuá peá ne fakapapau te ne inu 'a e toto 'o Molonai—'Oku kei ngāue 'a Hilamani mo hono kāingá ke fakamālohia 'a e Siasí. Ta'u 72 K.M. nai.

PEA ko 'eni na'e hoko 'o pehē 'i he māhina hono hongofulu mā taha 'o e ta'u hono hongofulu mā hivá, 'i hono hongofulu 'o e 'aho 'o e māhiná, na'e tokanga'i 'a e kau tau 'a e kau Leimaná 'oku nau fakaofiofi mai ki he fonua ko 'Amonaihá.

2 Pea vakai, kuo toe langa hake 'a e koló, pea kuo tuku 'e Molonai 'a e kau tau 'i he ngaahi ngata'anga 'o e koló, pea kuo nau keli hake 'a e kelekele 'o takatakai ke malu'í 'a kinautolu mei he ngaahi ngahau mo e ngaahi maka 'a e kau Leimaná; he vakai, na'a nau tau 'aki 'a e ngaahi maka mo e ngaahi ngahau.

3 Vakai, na'a ku pehē kuo toe langa hake 'a e kolo ko ^a'Amonaihá. 'Oku ou pehē kiate kimoutolu, 'io, na'e toe langa hake hano kongá; pea koe'uhi na'e faka'auha tu'o taha ia 'e he kau Leimaná tu'unga 'i he angahala 'a e kakaí, pea na'a nau mahalo 'e toe hoko ia ko e me'a fai-ngofua ke hamu.

4 Kae vakai, hono 'ikai lahi 'a 'enau mamahí 'i he tō noa 'enau

23a T&F 42:45.

24a 'Alamā 46:12.

^b FFL Hē mei he Mo'oní.

49 3a 'Alamā 16:2–3, 9, 11.

'amanakí; he vakai, kuo keli hake 'e he kau Nífaí 'a e 'ā kele-kele 'o takatakai 'iate kinautolu, 'a ia na'e lahi pehē fau hono mā'olungá 'o 'íkai lava ai ke li-singi 'e he kau Leimaná 'a 'enau ngaahi maká mo 'enau ngaahi ngahaú kiate kinautolu 'o 'aonga, pea na'e 'íkai foki te nau lava 'o 'oho mai kiate kinautolu, ka 'i honau feitu'u hū'angá pē.

5 Ko 'eni na'e fu'u ofo lahi 'aupito he taimi ko 'ení 'a e kau 'eikitau pule 'o e kau Leimaná, koe'uhi ko e potu 'a e kau Nífaí 'i he teuteu'i honau ngaahi potu hūfangá.

6 Ko 'eni na'e mahalo 'e he kau taki 'o e kau Leimaná, koe'uhi ko e hulu 'o honau fu'u tokolahí, 'io, na'a nau mahalo te nau faingamālie ke 'oho mai kiate kinautolu 'o hangē ko ia kuo nau fai ki mu'á; 'io, pea na'a nau teuteu'i 'a kinautolu foki 'aki 'a e ngaahi pā, pea mo e ngaahi sifa-fatafata; pea na'a nau teuteu'i 'a kinautolu foki 'aki 'a e ngaahi kofu 'o e kili'i manu, 'io, 'a e ngaahi kofu matolu 'aupito ke 'ufi'ufi 'aki honau telefuá.

7 Pea 'i he 'enau teuteu peheé na'a nau mahalo ai 'e faingofua 'enau ikuna'i mo fakapōpula'i honau kāingá 'i he ha'amonga 'o e nofo pōpulá, pe tāmata'i pe fakapoongi fa'iteliha 'a kinautolu.

8 Kae vakai, na'a nau fu'u ofo lahi 'aupito, he na'a nau "mateuteu kiate kinautolu, 'i ha founga kuo te'eki ai ke 'iloa 'i he fānau 'a Līhaí. Ko 'eni kuo nau

mateuteu ki he kau Leimaná, ke tau 'o hangē ko e anga 'o e ngaahi fakahinohino 'a Molonái.

9 Pea na'e hoko 'o pehē na'e fu'u ofo lahi 'a e kau Leimaná, pe ko e kau 'Amalekaiá, 'i he anga 'o 'enau teuteu ki he taú.

10 Ko 'eni, kapau na'e ha'u 'a e tu'i ko 'Amalekaiá mei he "fonua ko Nífaí, 'o taki 'ene kau taú, pehē kuó ne fekau 'a e kau Leimaná ke 'oho atu ki he kau Nífaí 'i he kolo ko 'Amonaihaá; he vakai, na'e 'íkai te ne mahu'inga'ia 'i he toto 'o hono kakaí.

11 Kae vakai, na'e 'íkai ha'u 'a 'Amalekaia ia ki he taú. Pea vakai, na'e 'íkai loto-to'a 'a 'ene kau 'eikitau pulé ke tau'i 'a e kau Nífaí 'i he kolo ko 'Amonaihaá, he kuo liliu 'e Molonai 'a e pule'i 'o e ngaahi me'a 'a e kau Nífaí, 'o a'u ki hono ta'ofi ai 'o e kau Leimaná 'i honau ngaahi potu hūfangá, 'o 'íkai te nau lava ke 'oho mai kiate kinautolu.

12 Ko ia na'a nau holomui ai ki he feitu'u maomaonganoá, 'o hiki honau nofo'anga taú 'o laka atu ki he fonua ko Noá, 'o nau mahalo ko e potu lelei taha pē ia hono hoko ke nau tau'i ai 'a e kau Nífaí.

13 He na'e 'íkai te nau 'ilo kuo 'ākolo'i 'e Molonai, pe kuó ne langa ha ngaahi "kolotau malu'i, 'i he kolo kotoa pē 'i hono kotoa 'o e fonua na'e ofi aí; ko ia, na'a nau laka atu ki he fonua ko Noá kuo fakapapau honau lotó; 'io, na'e ō mai honau kau 'eikitau pulé 'o fai ha fuakava te nau faka'auha 'a e kakai 'o e kolo ko iá.

14 Kae vakai, na'a nau ofo 'au-pito, he ko e kolo ko Noá, 'a ia na'e vaivai 'i mu'á, kuo hoko ia he taimí ni, 'o mālohi, 'i he ngaahi founa 'a Molonái, 'io, 'o lahi hake ia 'i he mālohi 'o e kolo ko 'Amonaihaá.

15 Pea ko 'eni, vakai, ko e poto 'eni 'o Molonái; he na'á ne mahalo te nau ilifia 'i he kolo ko 'Amonaihaá; pea koe'uhi ko e kolo ko Noá 'a e potu vaivai taha 'o e fonuá 'i mu'á, ko ia te nau laka atu ki ai ke tau; pea na'e hoko 'o hangē ko 'ene faka'amú.

16 Pea vakai, kuo fakanofa 'a Lihai 'e Molonai ko e 'eikitau pule ki he kau tangata 'o e kolo ko iá; pea ko e Lihai "tatau pē ia na'e tau mo e kau Leimaná 'i he tele'a 'i he hahake 'o e vaitafe ko Saitoné.

17 Pea ko 'eni vakai na'e hoko 'o pehē, 'i he 'ilo 'e he kau Leimaná 'oku pule 'a Lihai ki he koló na'a nau toe loto-mamahi, he na'a nau fu'u ilifia lahi kia Lihai; ka neongo iá, ka kuo fai 'e honau kau 'eikitau pulé 'a e fuakava ke tau 'i 'a e koló; ko ia, na'a nau 'omai 'enau kau taú.

18 Ko 'eni vakai, na'e 'ikai lava ke hū atu 'a e kau Leimaná ki honau ngaahi kolotau hūfangá 'i ha hala kehe ka 'i he hū'angá pē, koe'uhi ko hono mā'olunga 'o e 'ā kelekele kuo fokotu'u haké, pea mo hono loloto 'o e luo kuo keli takatakai aí, kae ngata pē 'i he hū'angá.

19 Pea na'e pehē 'a e teuteu 'a e kau Nīfaí ke faka'auha 'a e fa'a-

hinga kotoa pē 'e feinga ke kaka hake ke hū ki he kolotaú 'i ha toe hala kehé, 'i hono lisingi hifo 'o e ngaahi maka mo e ngaahi ngahau kiate kinautolu.

20 Ko ia na'e pehē honau teuteu 'i, 'io, na'e 'i ai 'a e ni'ihī 'o 'enau kau tangata mālohi tahá, mo 'enau ngaahi heletaá mo 'enau ngaahi maka-taá ke tā hifo 'a e fa'ahinga kotoa pē 'e feinga ke hū ki honau potu hūfangá 'i he hū'angá; pea na'e pehē honau teuteu 'i ke malu 'i 'a kinautolu mei he kau Leimaná.

21 Pea na'e hoko 'o pehē na'e 'omi 'e he kau 'eikitau 'o e kau Leimaná 'a 'enau kau taú ki he potu 'o e hū'angá, 'o kamata ke tau mo e kau Nīfaí, ke nau hū ki honau potu hūfangá; kae vakai, na'e toutou teke 'i 'a kinautolu ki mui mei he taimi ki he taimi, 'o a'u ki hono tāmata 'i 'a kinautolu 'i ha fu'u faka'auha lahi faka'ulia.

22 Ko 'eni 'i he 'enau 'ilo 'oku 'ikai te nau lava ke ma'u ha mālohi ki he kau Nīfaí 'i he hū'angá, na'a nau kamata ke keli hifo 'enau ngaahi 'ā kelekelé ke nau ma'u ai ha hala ki he 'enau kau taú, koe'uhi ke nau ma'u ai ha faingamālie tatau ke tau; kae vakai, 'i he ngaahi feinga ko iá na'e teke 'i 'a kinautolu mei ai 'aki 'a e ngaahi maka mo e ngaahi ngahau, 'a ia na'e lisingi kiate kinautolú; pea na'e 'ikai te nau fakafonu 'a 'enau ngaahi luó 'aki 'enau holoki hifo 'a e ngaahi 'ā kelekelé, ka na'e meimei fakafonu ia 'aki

honau ngaahi sino kuo mate mo kafó.

23 Ko ia na’e ma’u ‘e he kau Nīfai ‘a e mālohi kotoa ki honau ngaahi filí; pea na’e feinga pehē ‘a e kau Leimaná ke faka’auha ‘a e kau Nīfai kae ‘oua kuo tō kotoa honau kau ‘eikitau pulé; ‘io, pea na’e laka ‘i he toko taha afé ‘a e tokolahi ‘o e kau Leimana na’e toó; ka ‘i he fa’ahi ‘e tahá na’e ‘ikai ke ‘i ai ha toko taha ‘o e kau Nīfai na’e tō.

24 Na’e ‘i ai ‘a e toko nima-ngofulu nai na’e kafo, ‘a ia na’e ‘atā ki he ngaahi ngahau ‘a e kau Leimaná ‘i he hū’angá, ka na’e malu’i ‘a kinautolu ‘e he’enua ngaahi paá, mo ‘enua ngaahi sifa-fatafatá, mo ‘enua ngaahi tatā taú, ko ia ko honau ngaahi kafó na’e ‘i honau va’é pē, ‘a ia na’e lalahi ‘a e ni’ihi.

25 Pea na’e hoko ‘o pehē, ‘i he sio ‘a e kau Leimaná kuo tō honau kau ‘eikitau pulé kotoa na’a nau hola leva ki he feitu’u maomaonganoá. Pea na’e hoko ‘o pehē na’a nau foki ki he fonua ko Nīfai, ke fakahā ki honau tu’i, ko ‘Amalekaiá, ‘a ia na’e tupu ko e tangata Nīfai, ‘o kau ki hono lahi ‘o e tō tau ‘iate kinautolú.

26 Pea na’e hoko ‘o pehē na’a ne fu’u houhau lahi ki hono kakaí, koe’uhi kuo ‘ikai te ne lava ‘o fakahoko ‘a e me’a na’a ne holi ke fai ki he kau Nīfai; kuo ‘ikai te ne fakapōpula’i ‘a kinautolu ‘i he ha’amonga ‘o e nofo pōpulá.

27 ‘Io, na’a ne fu’u houhau lahi, ‘o ne ‘lea kovi ki he ‘Otuá, kae ‘uma’ā foki ‘a Molonai, ‘o ne

fakapapau ‘i ha ^bfuakava te ne inu hono totó; pea na’e hoko ‘eni koe’uhi ko e tauhi ‘e Molonai ‘a e ngaahi fekau ‘a e ‘Otuá ‘i he teu-teu ki he malu’i ‘a hono kakaí.

28 Pea na’e hoko ‘o pehē, ‘i he fa’ahi ‘e tahá na’e ^afakafeta’i ‘a e kakai Nīfai ki he ‘Eiki ko honau ‘Otuá, koe’uhi ko hono māfimafi ta’e-hano-tatau ‘i he fakahaofi ‘a kinautolu mei he nima ‘o honau ngaahi filí.

29 Pea na’e ‘osi pehē ‘a hono hongofulu mā hiva ‘o e ta’u ‘o e pule ‘a e kau fakamāú ki he kakai ‘o Nīfai.

30 ‘Io, pea na’e nofo ma’u pē ‘a e melinó ‘iate kinautolu, pea na’e fu’u tu’umālie lahi ‘aupito ‘a e siasí koe’uhi ko ‘enua tokanga mo e faivelenga ki he folofola ‘a e ‘Otuá, ‘a ia na’e fakahā kiate kinautolu ‘e Hilamani, mo Sipiloni, mo Kolianitoni, mo ‘Āmoni mo hono kāingá, ‘io, pea mo kinautolu kotoa pē kuo fakanofu ‘i he lakanga ^atoputapu ‘o e ‘Otuá, pea papitaiso ‘a kinautolu ki he fakatomalá mo fekau ke ‘alu atu ‘o malanga ki he kakaí.

VAHE 50

‘Oku hanga ‘e Molonai ‘o langa fakamālohi ‘a e ngaahi fonua ‘o e kau Nīfai—‘Oku nau langa hake ha ngaahi kolo fo’ou—‘Oku hoko mai ‘a e ngaahi tau mo e ngaahi faka’auha ki he kau Nīfai ‘i he ngaahi ‘aho ‘o ‘enua fai angahalá mo e ngaahi anga-fakalieliá—‘Oku ikuna’i ‘a Molianitoni mo ‘ene kau

27a FFL Lea Taukae (ki he ‘Otuá).

b Ngāue 23:12.
28a FFL Fakafeta’i.

30a ‘Alamā 43:2.

*angatu'ú 'e Teanikumi—'Oku pe-
kia 'a Nīfaihā, pea 'oku hoko hono
foha ko Peiholaní ki he nofo'anga
fakamāú. Ta'u 72–67 k.m. nai.*

PEA ko 'eni na'e hoko 'o pehē na'e 'ikai ke tuku 'e Molonai 'a e ngaahi teuteu ki he taú, pe ke malu'i 'o hono kakaí mei he kau Leimaná; he na'á ne fekau ke kamata 'e he'ene kau taú 'i he kamata'anga 'o e ta'u hono uofulu 'o e pule 'a e kau fakamāú, ke nau kamata ke keli hake ha ngaahi fokotu'unga kekelekele 'o takatakai 'i he ngaahi kolo kotoa pē 'i he fonuá hono kotoa 'a ia na'e ma'u 'e he kau Nifái.

2 Pea na'á ne fekau ke fokotu'u hake 'i he tumutumu 'o e ngaahi fokotu'unga kekelekele ko 'ení ha ngaahi sino'i 'akau, 'io, 'a e ngaahi 'ā 'o e ngaahi 'akau 'o langa ke fe'unga mo hono mā'olunga 'o ha tangata, 'o takatakai 'i he ngaahi koló.

3 Pea na'á ne fekau ke fokotu'u 'i he funga 'o e ngaahi 'ā 'akau ko iá ha ngaahi 'akau kuo fakamata mā'sila; pea na'e mālohi ia mo mā'olunga.

4 Pea na'á ne fekau ke langa ha ngaahi taua na'e mā'olunga ange 'i he ngaahi 'ā 'akau mā'sila ko iá, pea na'á ne tu'utu'uni ke langa ha ngaahi potu hūfanga 'i he ngaahi funga taua ko iá, koe'uhi ke 'oua na'a 'i ai ha ngaahi maka mo e ngahau 'a e kau Leimaná te nau lavea ai.

5 Pea na'a nau mateuteu ke nau lava 'o laku 'a e ngaahi maka mei 'olunga mei ai, 'o fakatatau

mo 'enau fa'itelihá mo honau iví, 'o tāmata'i ia 'e feinga ke ha'u ki he ngaahi 'ā 'o e koló.

6 Na'e pehē hono teuteu'i 'e Molonai 'a e ngaahi kolotau ki he ha'u honau ngaahi filí, 'o takatakai 'i he kolo kotoa pē 'i hono kotoa 'o e fonuá.

7 Pea na'e hoko 'o pehē na'e fekau 'e Molonai ke 'alu atu 'ene kau taú ki he feitu'u maomaonganoa 'i he hahaké, 'io, pea na'a nau ō atu 'o tuli 'a e kau Leimana kotoa pē na'e 'i he feitu'u maomaonganoa 'i he hahaké ki honau ngaahi fonua 'onautolú, 'a ia na'e 'i he tonga 'o e fonua ko Seilahemalá.

8 Pea na'e 'alu hangatonu atu 'a e fonua ko Nifái mei he tahi hahaké ki he hihifó.

9 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he hili hono tuli atu 'e Molonai 'a e kau Leimaná kotoa mei he feitu'u maomaonganoa 'i he hahaké, 'a ia na'e 'i he tokelau 'o honau ngaahi fonuá 'onautolú, na'á ne fekau ke 'alu 'a e kakai 'a ia na'e 'i he fonua ko Seilahemalá mo e fonua ofi ki aí, ki he feitu'u maomaonganoa 'i he hahaké, 'o a'u ki he ngaahi ngata'anga fonua 'oku ofi ki he matātahí, 'o ma'u 'a e fonuá.

10 Pea na'á ne tuku foki ha ngaahi kau tau 'i he tongá, 'i he ngaahi ngata'anga fonua 'o honau ngaahi fonua 'onautolú, peá ne fekau ke nau langa ha ngaahi "kolotau koe'uhi ke nau malu'i 'enau ngaahi kau taú mo honau kakaí mei he nima 'o honau ngaahi filí.

11 Pea ko ia na'á ne motuhi atu 'a e ngaahi kolotau kotoa pē 'o e kau Leimaná 'i he feitu'u maomaonganoa 'i he hahaké, 'io, kae 'uma'ā foki 'i he hihifó, 'o ne keli kolo 'i he ngata'anga fonua 'i he vaha'a 'o e kau Nifái mo e kau Leimaná, 'i he vaha'a 'o e fonua ko Seilahemalá mo e fonua ko Nifái, 'o fai mei he tahi hihifó, 'o 'alu atu 'i he tafa'aki 'o e matavai 'o e vaitafe ko Saitoné—pea ma'u 'e he kau Nifái 'a e fonua hono kotoa 'i he fakatokelaú; 'io, na'a mo e fonua kotoa na'e 'i he fakatokelau 'o e fonua ko Mahú, 'o fakatatau ki he'enu fa'itelihá.

12 Na'e pehē 'a e feinga 'a Molonai, mo 'ene ngaahi kau taú, he na'e faka'au 'o tokolahi ange 'i he 'aho taki taha koe'uhi ko e fakapapau 'i 'o e malu 'i 'a ia na'e fakahā kiate kinautolu 'e he'ene ngaahi ngāué, ke motuhi atu 'a e ivi mo e mālohi 'o e kau Leimaná mei honau ngaahi fonua 'onautolú ke 'oua na'a nau ma'u ha mālohi ki honau ngaahi fonua 'onautolú.

13 Pea na'e hoko 'o pehē na'e kamata 'e he kau Nifái 'a e tu'unga 'o ha kolo, 'o nau ui 'a e hingoa 'o e koló ko Molonai; pea na'e ofi ia ki he tahi hahaké; pea na'e 'i he potu tongá ia 'o ofi ki he ngata'anga 'o e ngaahi fonua 'o e kau Leimaná.

14 Pea na'a nau kamata foki ha tu'unga 'o ha kolo 'i he vaha'a 'o e kolo ko Molonai mo e kolo ko 'Ēloné, 'o fehokotaki 'a e ngaahi ngata'anga 'o 'Ēlone mo Molo-

naí; pea nau ui 'a e hingoa 'o e koló, pe ko e fonuá, ko Nifaihā.

15 Pea na'a nau kamata foki 'i he ta'u pē ko iá ke langa ha ngaahi kolo lahi 'i he tokelaú, ko e taha na'e kehe hono langá na'e ui ko Lihai, 'a ia na'e tu'u 'i he tokelaú 'i he ngaahi ngata'anga 'o e matātahí.

16 Pea na'e 'osi pehē 'a hono uofulu 'o e ta'u.

17 Pea ko e ngaahi tu'unga tu'umālie ia na'e 'i ai 'a e kau Nifái 'i he kamata'anga 'o e ta'u hono uofulu mā taha 'o e pule 'a e kau fakamāú ki he kakai 'o Nifái.

18 Pea na'a nau fu'u tu'umālie 'aupito, 'o nau faka'au 'o koloa'ia 'aupito; 'io, pea na'a nau fakatokolahi pea na'a nau faka'au 'o mālohi 'i he fonuá.

19 Pea ko ia 'oku tau vakai ki hono lahi 'o e 'alo'ofa mo e angatonu 'o e ngaahi ngāue kotoa pē 'a e 'Eikí, 'i hono fakahoko 'ene ngaahi folofola kotoa pē ki he fānau 'a e tangatá; 'io, 'oku tau lava 'o vakai kuo fakahoko 'a 'ene ngaahi folofolá, 'io 'i he taimí ni, 'a ia na'á ne folofola 'aki kia Lihai 'o pehē:

20 'Okú ke monū'ia koe mo ho'o fānau; pea 'e tāpuakí'i 'a kinautolu; kapau te nau tauhi 'eku ngaahi fekaú te nau tu'umālie 'i he fonuá. Kae manatu, kapau 'e 'ikai te nau tauhi 'eku ngaahi fekaú 'e "motuhi atu 'a kinautolu mei he 'ao 'o e 'Eikí.

21 Pea 'oku tau vakai kuo fakamo'oni 'i 'a e ngaahi tala'ofá ni ki he kakai 'o Nifái; he ko

e me'a 'i he'enau ngaahi faka-kikihi mo 'enau ngaahi feke'ike'i, 'io, 'a 'enau ngaahi fakapoó, mo 'enau ngaahi vete koloá, mo 'enau tauhi 'otua loí, mo 'enau ngaahi fe'auakí, mo 'enau ngaahi anga-fakalielia, 'a ia na'e 'iate kinautolú, kuo fakahoko ai kiate kinautolu 'enau ngaahi taú mo honau ngaahi faka'auhá.

22 Pea ko kinautolu ko ia na'e tui faivelenga 'i hono tauhi 'o e ngaahi fekau 'a e 'Eiki na'e fakahaofo 'i he taimi kotoa pē, lolotonga iá ko e ngaahi toko lau afe 'o honau kāinga fai angahalá kuo tuku atu ki he nofo pōpulá, pe ke 'auha 'i he heletā, pe ke faka'au'auhifo 'i he ta'etui, 'o nau fetuiaki mo e kau Leimaná.

23 Kae vakai na'e te'eki ke 'i ai ha taimi "fakafiefia ange 'i he kakai 'o Nifai, talu mei he ngaahi 'aho 'o Nifai, 'o hangē ko e ngaahi 'aho 'o Molonai, 'io, 'i he taimi ko 'eni, 'i hono uofulu mā taha 'o e ta'u 'o e pule 'a e kau fakamāú.

24 Pea na'e hoko 'o pehē na'e faka'osi foki 'a e ta'u hono uofulu mā ua 'o e pule 'a e kau fakamāú 'i he melino; 'io, kae 'uma'ā foki mo hono uofulu mā tolu 'o e ta'ú.

25 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he kamata'anga 'o hono uofulu mā fā ta'u 'o e pule 'a e kau fakamāú, na'e totonu foki ke 'i ai 'a e melino 'i he kakai 'o Nifai ka ne ta'e'oua ha "fakakikihi na'e hoko 'iate kinautolu 'o kau ki he fonua ko Lihai, pea mo e fonua ko Molianitoni, 'a ia na'e

ofi ki he ngaahi ngata'anga fonua 'o Lihai; 'a ia na'e fakatou tu'u 'i he ngaahi ngata'anga ki he matātahí.

26 He vakai, na'e 'eke'i 'e he kakai 'a ia na'a nau ma'u 'a e fonua ko Molianitoni ha kongá 'o e fonua ko Lihai, ko ia na'e kamata ke 'i ai 'a e fakakikihi lahi 'i honau vaha'á, 'o a'u ki he to'o hake 'e he kakai 'o Molianitoni ha ngaahi mahafu ke tau'i honau kāingá, pea na'e faka-papau honau loto ke tāmata'i 'a kinautolu 'aki 'a e heletā.

27 Kae vakai, na'e hola 'a e kakai na'a nau ma'u 'a e fonua ko Lihai ki he nofo'anga tau 'o Molonai, 'o nau kole kiate ia ke tokoni mai; he vakai ko kinautolu 'oku nau ma'u 'a e totonu ki ai.

28 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he 'ilo 'e he kakai 'o Molianitoni, 'a ia na'e taki 'e ha tangata ko hono hingoá ko Molianitoni, kuo hola 'a e kakai 'o Lihai ki he nofo'anga tau 'o Molonai, na'a nau fu'u ilifia telia na'a ha'u kiate kinautolu 'a e kau tau 'a Molonai, 'o faka'auha 'a kinautolu.

29 Ko ia, na'e fakaloto'i 'a kinautolu 'e Molianitoni ke nau hola ki he fonua na'e tu'u 'i he fakatokelaú, 'a ia na'e 'ufi'ufi 'e he ngaahi anovai lalahi, 'o nau ma'u 'a e fonua na'e 'i he fakatokelaú.

30 Pea vakai, na'a nau meimei fakahoko 'a e fakakaukaú ni, ('a ia ko ha me'a pango na'e mei tupu ai ha tangi lāulau), kae vakai, koe'uhi ko Molianitoni ko

ha tangata loto-‘ita, ko ia na‘á ne ‘ita ki ha taha ‘o ‘ene kau kauanangá, ‘o ne ‘ohofi ia, ‘o haha lahi ia.

31 Pea na‘e hoko ‘o pehē na‘á ne hola, ‘o ne ‘alu atu ki he ‘apitanga ‘o Molonaí, ‘o ne fakahā kia Molonai ‘a e me‘a kotoa ‘o kau ki he me‘a ko iá, kae ‘uma‘ā foki mo ‘enau ngaahi fakakaukau ke hola ki he fonua fakatokelaú.

32 Ko ‘eni vakai, ko e kakai na‘e ‘i he fonua ko Mahú, pe ko Molonaí, na‘a nau manavahē na‘a ‘iloange kuo nau tokanga ki he ngaahi lea ‘a Molianitoní ‘o fakataha mo hono kakaí, pea te ne ma‘u ‘a e ngaahi potu fonua ko iá, ‘a ia ‘e ‘ai ai ‘a e tu‘unga ki ha ngaahi fakatu‘utāmaki ‘i he kakai ‘o Nifai, ‘io, ‘a ia ko e ngaahi me‘a ‘e langaki ai hano ikuna‘i ‘o ‘enau “tau‘atāinā.

33 Ko ia na‘e fekau ai ‘e Molonai ke ‘alu ha kau tau mo honau ‘apitangá ke fetaulaki mo e kakai ‘o Molianitoní, ‘o ta‘ofi ‘enau hola ki he fonua fakatokelaú.

34 Pea na‘e hoko ‘o pehē na‘e ‘ikai te nau fetaulaki mo kinautolu kae ‘oua kuo nau a‘u ki he ngaahi ngata‘anga ‘o e fonua ko “Auhá; pea na‘a nau fetaulaki ai mo kinautolu, ‘o ofi ki he kavelemotu ‘a ia na‘e a‘u atu ki he tahi ‘i he fonua fakatokelaú, ‘io, ‘i he matātahi, ‘i he hihifó mo e hahaké.

35 Pea na‘e hoko ‘o pehē ko e kau tau na‘e fekau‘i atu ‘e Molonaí, ‘a ia na‘e taki ‘e he tangata ko hono hingoá ko Teanikumi,

na‘a nau fetaulaki mo e kakai ‘o Molianitoní; pea na‘e lahi fau ‘a e loto-fefeka ‘a e kakai ‘o Molianitoní, (he na‘e ue‘i hake honau lotó ‘e he‘ene fai angahalá mo ‘ene ngaahi lea fakaheheheké), ko ia na‘e kamata ai ha tau ‘i honau vaha‘á, ‘a ia na‘e tāmate‘i ai ‘a Molianitoni ‘e Teanikumi, ‘o ikuna‘i ‘ene kau tau, mo ne puke pōpula ‘a kinautolu, pea foki ki he ‘apitanga ‘o Molonaí. Pea na‘e ‘osi pehē hono uofulu mā fā ‘o e ta‘u ‘o e pule ‘a e kau fakamāú ki he kakai ‘o Nifai.

36 Pea na‘e anga pehē hono fakafoki mai ‘o e kakai ‘o Molianitoní. Pea ‘i he‘enau fuakava ke tauhi ‘a e melinó na‘e toe fakafoki ‘a kinautolu ki he fonua ko Molianitoní, pea na‘a nau fakataha ai mo e kakai ‘o Lihai; pea na‘e toe fakafoki ‘a kinautolu ki honau ngaahi fonuá.

37 Pea na‘e hoko ‘o pehē ‘i he ta‘u pē ko ia na‘e toe fokotu‘u ai ‘a e melinó ‘i he kakai ‘o Nifai, na‘e pekia ai ‘a Nifaihā, ko e fakamaau lahi hono uá, pea kuó ne fakahoko ‘a e lakanga ‘o e fakamāú ‘i he angatonu haohaoa ‘i he ‘ao ‘o e ‘Otuá.

38 Ka neongo iá, na‘á ne fakafisi ke tali ‘a e kole ‘e ‘Alamā ke ne tauhi ‘a e ngaahi lekooti mo e ngaahi me‘a ko ia ‘a ia na‘e lau ‘e ‘Alamā mo ‘ene ngaahi tamaí ‘oku toputapu tahá; ko ia na‘e tuku ‘e ‘Alamā ‘a e ngaahi me‘a ko iá ki hono foha, ko Hilamaní.

39 Vakai, na‘e hoko ‘o pehē na‘e fili ‘a e foha ‘o Nifaihaá ki he nofo‘anga fakamāú, ‘o fetongi

'ene tamaí; 'io, na'e fili ia ko e fakamaau lahi mo e pule ki he kakaí, 'i ha fuakava mo e ouau toputapu ke fakamaau mā'oni- 'oni, pea tauhi 'a e melinó mo e tau'atāina 'a e kakaí, pea foaki kiate kinautolu 'a honau ngaahi faingamālie toputapu ke hū ki he 'Eiki ko honau 'Otuá, 'io, ke pou pou'í mo malu'í 'a 'enau tui ki he 'Otuá 'i he kotoa hono ngaahi 'ahó, pea 'omi 'a e kau fai angahalá ki he fakamaau 'o fakatautu ki he'enau hiá.

40 Ko 'eni vakai, ko hono hingoá ko Peiholani. Pea na'e nofo 'a Peiholani 'i he nofo'anga 'o 'ene tamaí, pea kamata 'i he ngata'anga 'o e ta'u hono uofulu mā faá, 'ene pule ki he kakai 'o Nifai.

VAHE 51

'Oku feinga 'a e kau tangata tu'í ke liliu 'a e laó pea fili ha tu'í—'Oku pou pou'í 'a Peiholani mo e kau tangata tau'atāina 'e he le'o 'o e kakaí—'Oku fakamālohi'í 'e Molonai 'a e kau tangata tu'í ke nau malu'í honau fonuá pe tāmata'e 'i kinautolu—'Oku hamu 'e 'Amalekaia mo e kau Leimaná ha ngaahi kolo lahi ne langa kolotau takai—'Oku tá'ofi 'e Teanikumi 'a e 'oho mai 'a e kau Leimaná peá ne fakapoongi 'a 'Amalekaia 'i hono fale fehikítakí. Tá'u 67–66 K.M. nai.

PEA ko 'eni na'e hoko 'o pehē 'i he kamata'anga 'o hono uofulu mā nima ta'u 'o e pule 'a e kau fakamāu ki he kakai 'o Nifai, kuo nau fokotu'u 'a e melinó 'i he vaha'a 'o e kakai 'o Lihai mo

e kakai 'o Molianitoní 'o kau ki honau ngaahi fonuá, pea kuo kamata hono uofulu mā nima 'o e ta'u 'i he melino;

2 Ka neongo iá, na'e 'ikai fuoloa 'enau tauhi ma'u 'a e melino kato 'i he fonuá, he na'e kamata ke 'i ai ha fakakikihi 'i he vaha'a 'o e kakaí 'o kau ki he fakamaau lahi ko Peiholani; he vakai, na'e 'i ai ha ni'ihí 'o e kakaí na'e loto ke liliu 'a e ngaahi kupu 'e ni'ihí 'o e laó.

3 Kae vakai, na'e 'ikai ke loto 'a Peiholani ke liliu pe fakangofua hono liliu 'o e laó; ko ia, na'e 'ikai te ne tokanga kiate kinautolu na'e 'omi honau lotó 'i he'enau ngaahi tohi tangi 'o kau ki he liliu 'o e laó.

4 Ko ia, ko kinautolu na'a nau fie liliu 'a e laó na'a nau 'ita kiate ia, 'o nau loto ke 'oua na'a ne toe hoko atu ko e fakamaau lahi ki he fonuá; ko ia na'e tupu ai ha fu'u fakakikihi lahi 'o fekau'aki mo ia, ka na'e 'ikai iku ia ki he lilingi 'o e toto.

5 Pea na'e hoko 'o pehē ko e fa'ahinga na'e loto ke fakahifo 'a Peiholani mei he nofo'anga fakamāu na'e ui kinautolu ko e kau tangata tu'í, he na'a nau loto ke liliu 'a e laó 'i ha founa ke veteki ai 'a e pule'anga tau'atāina pea fokotu'u ha tu'í ki he fonuá kotoa.

6 Pea ko e fa'ahinga na'e loto ke hoko atu 'a Peiholani 'i he'ene hoko ko e fakamaau lahi ki he fonuá na'a nau 'ai kiate kinautolu 'a e hingoa ko e kau tangata tau'atāina; pea na'e pehē 'a e mavahevahe 'iate kinautolu, he kuo fakapapau pe fuakava 'a e kau

tangata tau'atāinā ke tauhi 'enau ngaahi totonu mo e ngaahi fai-ngamālie 'o 'enau lotú 'i ha pule- 'anga tau'atāina.

7 Pea na'e hoko 'o pehē na'e fakapapau'i 'a e me'a na'a nau fakakikihi ki ai 'i he le'o 'o e kakaí. Pea na'e hoko 'o pehē na'e fakahā mai 'a e le'o 'o e kakaí 'o poupou'i 'a e kau tangata tau- 'atāinā, pea na'e tauhi ai 'e Peiholani 'a e nofo'anga fakamāú, pea na'e langaki ai ha fu'u fiefia 'i he kāinga 'o Peiholaní mo e tokolahi foki 'o e kakai 'o e tau- 'atāinā, 'a ia na'a nau ngaohi 'a e kau tangata tu'í ke fakalongo- longo 'o 'ikai te nau to'a ke fakafepaki, ka na'e pau ke nau poupou'i 'a e tu'unga 'o e tau- 'atāinā.

8 Ko 'eni ko e fa'ahinga ko ia na'a nau fie ma'u ha ngaahi tu'í ko e fa'ahinga ia na'e tupu 'i he ha'a "mā'olungá, pea na'a nau feinga ke hoko ko e ngaahi tu'í; pea na'e poupou'i kinautolu 'e he fa'ahinga ko ia na'e kumi ki he mālohi mo e mafai ki he kakaí.

9 Kae vakai, ko e taimi fakatu'utāmaki 'eni ke 'i ai 'a e ngaahi fakakikihi pehē 'i he kakai 'o Nīfaí; he vakai, na'e toe ue'i hake 'e 'Amalekaia 'a e loto 'o e kakai 'o e kau Leimaná ke 'ita ki he kakai 'o e kau Nīfaí, pea na'á ne lolotonga tānaki fakataha ha kau tau mei he potu kotoa pē 'o hono fonuá, 'o ne fakamahafu 'a kinautolu, mo teuteu faive- lenga lahi ki he tau; he kuó ne "fuakava ke ne inu 'a e toto 'o Molonái.

10 Kae vakai, te tau vakai na'e ta'e-fakapotopoto 'ene palōmesi na'á ne faí, ka neongo iá, na'á ne teuteu ia mo 'ene kau tau' ke ō mai ke tau mo e kau Nīfaí.

11 Ko 'eni na'e 'ikai ke tokolahi 'ene kau tau' 'o hangē ko honau tokolahi 'i mu'á, koe'uhi ko e ngaahi toko lau afe kuo tāmate'i 'i he nima 'o e kau Nīfaí; pea neongo 'a e mole lahi 'iate ki- nautolú, ka kuo tānaki fakataha 'e 'Amalekaia 'a e fu'u kau tau tokolahi faka'ulia, 'o 'ikai ai te ne manavahē ke ō hifo ki he fonua ko Seilahemalá.

12 'Io, na'a mo 'Amalekaia na'á ne 'alu hifo mo ia, 'o taki 'a e kau Leimaná. Pea na'e hoko ia 'i hono uofulu mā nima 'o e ta'u 'o e pule 'a e kau fakamāú; pea ko e taimi ia 'a ia na'a nau kamata ai ke fakamelino 'a e ngaahi me'a 'o 'enau ngaahi fakakikihi 'a ia na'e kau ki he fakamaau lahi, ko Peiholaní.

13 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he fanongo 'a e kau tangata na'e ui ko e kau tangata tu'í 'oku ō mai 'a e kau Leimaná ke tau'i 'a ki- nautolú, na'a nau fiefia 'i honau lotó; pea na'a nau fakafisi ke to'o mahafu, he na'e lahi fau 'enau 'ita ki he fakamaau lahí, kae 'uma'ā foki ki he "kakai tau'atāinā, ko ia na'e 'ikai ai te nau loto ke to'o mahafu ke tau 'o malu'i honau fonuá.

14 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he vakai 'e Molonai ki he me'a ní, peá ne vakai foki ki he ha'u 'a e kau Leimaná ki he ngaahi ngata- 'anga 'o e fonuá, na'á ne fu'u 'ita

'aupito koe'uhi ko e loto-fefeka 'a e kakai 'a ia kuó ne ngāue mālohi fau ke malu'í; 'io, na'á ne fu'ú 'ita lahi 'aupito; na'e fonu hono laumālié 'i he 'ita kiate kinautolu.

15 Pea na'e hoko 'o pehē na'á ne 'oatu ha tohi tangi pea mo e le'ó 'o e kakai ki he kōvana 'o e fonuá, 'o kole ke ne lau ia, pea tuku mai kiate ia (ko Molonai) 'a e mālohi ke fakamālohi'i 'a e kau angatu'u ko iá ke nau malu'í honau fonuá pe 'e tāmāte'i 'a kinautolu.

16 He ko e 'uluaki me'a na'á ne tokanga ki ai ke ta'ofi 'a e ngaahi feke'ike'i i pehe'e mo e ngaahi feke'ike'i 'i he kakai; he vakai, ko e tupu'anga 'eni 'o honau faka'auha 'i mu'á. Pea na'e hoko 'o pehē na'e fakangofua ia 'o fakatatau ki he le'ó 'o e kakai.

17 Pea na'e hoko 'o pehē na'e fekau 'e Molonai ke 'alu atu 'a 'ene kau tau' 'o tau'i 'a e kau tangata tu'i ko iá, ke holoki hifo 'enu laukaú mo 'enu fie 'eiki, mo tā hifo 'a kinautolu ki he kelekelé, pea ko e pau ke nau to'o mahafu 'o pou pou'i 'a e tu'unga 'o e tau'atāina.

18 Pea na'e hoko 'o pehē na'e laka atu 'a e kau tau' ke tau'i 'a kinautolu; pea nau fakangata 'enu laukaú mo 'enu fie 'eiki, pea 'o ka nau ka hiki hake 'enu mahafu tau' ke tau mo e kau tangata 'a Molonai, na'e tā hifo 'a kinautolu 'o holoki ki he kelekelé.

19 Pea na'e hoko 'o pehē na'e toko fā afe 'a e kau "angatu'u ko

iá 'a ia na'e tā hifo 'aki 'a e hele-tā; pea na'e 'ave 'o li ki he fale fakapōpulá 'a kinautolu 'o honau kau taki ko ia na'e 'ikai ke tāmāte'i 'i he tau', he na'e 'ikai ke 'i ai ha taimi ke fai hanau fakamāu'i 'i he vaha'ataimi ko iá.

20 Pea ko hono toe 'o e kau angatu'ú, na'e 'ikai te nau fie tuku ke tā hifo 'a kinautolu ki he kelekelé 'i he heletaá, ka na'a nau tukulolo ki he fuka 'o e tau'atāina, pea na'e fakamālohi'i 'a kinautolu ke fusi 'a e "fuka 'o e tau'atāina 'i honau ngaahi tauá, pea 'i honau ngaahi koló, pea ke nau to'o mahafu ke malu'í honau fonuá.

21 Pea ko ia na'e ikuna'i 'e Molonai 'a e kau tangata tu'i ko iá, pea na'e 'ikai ke toe 'iloa ha toko taha 'i he hingoa ko e kau tangata tu'i; pea na'á ne fakangata pehē 'a e loto-fefeká mo e loto-hīkisia 'a e kakai ko ia 'a ia na'e lau ko e hako 'a kinautolu 'o e hou'eiki; ka na'e 'o hifo 'a kinautolu ke nau fakavaivai'i 'a kinautolu 'o tatau mo honau kāingá, pea ke nau tau loto-to'a koe'uhi ko 'enu tau'atāina mei he nofo pōpulá.

22 Vakai, na'e hoko 'o pehē 'i he lolotonga ta'ofi pehe'i 'e "Molonai 'a e ngaahi tau mo e ngaahi fakakikihi 'i hono kakai 'o'oná, pea fakamālohi'i 'a kinautolu ke nau nofo 'i he melino mo e sivilaisé, 'o ne fokotu'u 'a e ngaahi tu'utu'uni ke teuteu ki he tau mo e kau Leimaná, vakai, kuo hū mai 'a e kau Leimaná ki he fonua ko Molonai, 'a ia na'e

19a 'Alamā 60:16.

20a 'Alamā 46:12–13.

22a FFL Molonai,
'Eikitau ko.

‘i he ngaahi ngata’anga fonua ofi ki he matātahí.

23 Pea na’e hoko ‘o pehē na’e ‘ikai ke mālohi fe’unga ‘a e kau Nīfai ‘i he kolo ko Molonái; ko ia na’e teke‘i ‘a kinautolu ‘e ‘Amalekaia, ‘o tāmāte‘i ‘a e tokolahi. Pea na’e hoko ‘o pehē na’e ma’u ‘e ‘Amalekaia ‘a e koló, ‘io, ‘o ma’u honau kolotaú kotoa.

24 Pea ko kinautolu na’a nau hola mei he kolo ko Molonái na’a nau ha’u ki he kolo ko Nīfaihaá; pea na’e fakataha kotoa mai foki mo e kakai ‘o e kolo ko Lihái, ‘o fai ‘a e ngaahi teuteu pea na’a nau mateuteu ke tali ‘a e kau Leimaná ‘i he tau.

25 Ka na’e hoko ‘o pehē na’e ‘ikai ke fie tuku ‘e ‘Amalekaia ‘a e kau Leimaná ke nau ō ki he kolo ko Nīfaihaá ke tau, ka na’a ne ta’ofi ‘i he ve’e matātahí, ‘o ne tuku ‘a e kau tangata ‘i he kolo kotoa pē ke tauhi mo malu‘i ia.

26 Pea ko ia na’á ne hoko atu, ‘o ma’u ‘a e ngaahi kolo lahi, ‘a e kolo ko Nīfaihaá, mo e kolo ko Lihái, mo e kolo ko Molianitoní, mo e kolo ko ‘Omineá, mo e kolo ko Kití, mo e kolo ko Mūlekí, ‘a ia na’e tu’u kotoa ‘i he ngaahi ngata’anga fonua ‘i he hahaké ‘o ofi ki he matātahí.

27 Pea na’e pehē hono ma’u ‘e he kau Leimaná, ‘i he olopoto ‘a ‘Amalekaia, ‘a e ngaahi kolo lahi fau, koe’uhi ko honau fu’u tokolahi ta’efa’alauá, ‘a ia kuo ngaohi kotoa pē ke mālohi ‘aupito ‘o hongē ko e anga ‘o e ngaahi “kolotau ‘a Molonái; ‘a ia na’a nau hoko kotoa pē ko e

ngaahi kolotau mālohi mo’ó e kau Leimaná.

28 Pea na’e hoko ‘o pehē na’a nau laka atu ki he ngaahi ngata’anga ‘o e fonua ko Mahú, ‘o teke‘i ‘a e kau Nīfai ki mu’a ‘iate kinautolu mo tāmāte‘i ‘a e tokolahi.

29 Ka na’e hoko ‘o pehē na’e fakafetaulaki kiate kinautolu ‘a Teanikumi, ‘a ia na’á ne “tāmāte‘i ‘a Molianitoní, mo ta’ofi hono kakai ‘i he’enua holá.

30 Pea na’e hoko ‘o pehē na’á ne ta’ofi foki mo ‘Amalekaia, ‘i he’ene laka atu mo ‘ene kau tau tokolahí ke ne ma’u ‘a e fonua ko Mahú, kae ‘uma’ā foki mo e fonua fakatokelaú.

31 Kae vakai, na’á ne fepaki mo ha loto-mamahi ‘i hono ta’ofi ia ‘e Teanikumi mo ‘ene kau tangatá, he ko e kau tangata tau mālohi ‘a kinautolu; he ko e tangata tau kotoa pē ‘a Teanikumi na’a nau mālohi mo poto ange ‘i he tau ‘i he kau Leimaná, ‘o tupu ai ‘enua ma’u ha faingamālie lahi ange ‘i he kau Leimaná.

32 Pea na’e hoko ‘o pehē na’a nau toutou ‘ohofi ‘a kinautolu, ‘o a’u ki he’enua tāmāte‘i ‘a kinautolu ‘o a’u ki he po’ulí. Pea na’e hoko ‘o e pehē na’e fokotu’u ‘e Teanikumi mo ‘ene kau tangatá ‘a honau ngaahi fale fehikitakí ‘i he ngaahi ngata’anga ‘o e fonua ko Mahú; pea na’e fokotu’u ‘e ‘Amalekaia ‘a hono ngaahi fale fehikitakí ‘i he ngaahi ngata’anga fonua ‘i he matātahí, pea na’e pehē ‘a e anga ‘o honau tulí.

33 Pea na’e hoko ‘o pehē ‘i

he'ene po'uli hifó, na'e totolo fakafufū atu 'a Teanikumi mo 'ene tamaio'eiki 'o na ō atu 'i he po'ulí, pea na hū ki he nofo'anga tau 'o 'Amalekaiá; pea vakai, kuo nau mohe ma'u koe'uhi ko 'enau fu'u ongosia lahi 'aupito, 'a ia ko e tupu 'i he ngaahi ngāué mo e vela 'o e 'ahó.

34 Pea na'e hoko 'o pehē na'e totolo fakafufū atu 'a Teanikumi ki he fale fehikitaki 'o e tu'í, 'o velo'i ha tao ki hono mafú; pea na'á ne fakatupu ai 'a e pekia 'a e tu'í 'i he taimi pē ko iá pea 'ikai te ne faka'aaki 'ene kau tamaio'eiki.

35 Peá ne toe foki fakafufū mai ki hono 'apitanga 'o'oná, pea vakai, kuo mohe 'ene kau tangatá, 'o ne fafangu 'a kinautolu 'o fakahā ange kiate kinautolu 'a e me'a kotoa pē kuó ne faí.

36 Pea na'á ne fekau ke tu'u teuteu 'ene kau taú, na'a 'iloange kuo 'ā hake 'a e kau Leimaná 'o 'oho mai kiate kinautolu.

37 Pea na'e pehē 'a e 'osi 'a hono uofulu mā nima ta'u 'o e pule 'a e kau fakamāú ki he kakai 'o Nīfaí; pea na'e pehē 'a e ngata 'a e ngaahi 'aho 'o 'Amalekaiá.

VAHE 52

'Oku fetongi 'e 'Amolone 'a 'Amalekaia ko e tu'i 'o e kau Leimaná — 'Oku taki 'e Molonai, Teanikumi, mo Līhai 'a e kau Nīfaí 'i ha tau na'a nau ikuna'i ai 'a e kau Leimaná — 'Oku toe ma'u mai 'a e kolo ko Mūlekí, pea 'oku tāmāte'i 'a Sēkope ko e tangata Sōlamí. Ta'u 66–64 K.M. nai.

PEA ko 'eni, na'e hoko 'o pehē 'i hono uofulu mā ono 'o e ta'u 'o

e pule 'a e kau fakamāú ki he kakai 'o Nīfaí, vakai, 'i he 'ā hake 'a e kau Leimaná 'i he 'uluaki pongipongi 'o e 'uluaki māhiná, vakai, na'a nau 'ilo 'a 'Amalekaia kuo mate 'i hono fale fehikitaki 'o'oná; pea na'a nau vakai foki kuo teuteu 'a Teanikumi ke tau mo kinautolu 'i he 'aho ko iá.

2 Pea ko 'eni, 'i he mamata ki ai 'a e kau Leimaná na'a nau ilifia; pea nau li'aki 'enau fakakaukau ke laka atu ki he fonua fakatoke-laú, pea nau holomui mo 'enau kau taú kotoa ki he kolo ko Mūlekí, 'o kumi hūfanga 'i honau kolotaú.

3 Pea na'e hoko 'o pehē na'e fili 'a e tokoua 'o 'Amalekaiá ko e tu'i ki he kakai; pea ko hono hingoá ko 'Amolone; ko ia na'e fili 'a e tu'i ko 'Amoloné, 'a ia ko e tokoua 'o e tu'i ko 'Amalekaiá, ke ne pule 'o fetongi ia.

4 Pea na'e hoko 'o pehē na'á ne fekau ke malu'i 'e hono kakaí 'a e ngaahi kolo ko iá, 'a ia kuo nau ma'u 'i he lilingi 'o e toto; he na'e 'ikai te nau ma'u ha kolo 'e taha kā 'i he mole 'a e fu'u toto lahi 'iate kinautolu.

5 Pea ko 'eni, na'e vakai 'a Teanikumi kuo fakapapau 'a e loto 'o e kau Leimaná ke malu'i 'a e ngaahi kolo 'a ia kuo nau ma'ú, mo e ngaahi kongā ko ia 'o e fonuá 'a ia kuo nau ma'ú; pea 'i he'ene mamata foki ki hono hulu fau 'o honau tokolahí, na'e fakakaukau ai 'e Teanikumi 'oku 'ikai 'aonga ke ne feinga ke 'ohofi 'a kinautolu 'i honau ngaahi kolotaú.

6 Ka na'á ne tauhi 'ene kau tangatá ke nau takatakai ki ai,

'o hangē ko ha'anau teuteu ki he taú; 'io, pea ko e mo'oni na'á ne lolotonga teuteu ke malu'i ia meiate kinautolu, 'i hono "langa hake 'a e ngaahi 'ā takatakai mo teuteu'i 'a e ngaahi potu hū-fanga.

7 Pea na'e hoko 'o pehē na'e fai atu 'ene teuteu pehē ki he taú kae 'oua kuo fekau mai 'e Molonai ha kau tangata tokolahi ke tokoni'i 'ene kau taú.

8 Pea na'e 'oatu foki 'e Molonai ha ngaahi tu'utu'uni kiate ia ke ne tauhi kotoa 'a e kau pōpula na'e tō ki hono nimá; he ko e me'a 'i he puke 'e he kau Leimaná 'a e kau pōpula tokolahí, 'oku totonu ai ke ne tauhi kotoa 'a e kau pōpula 'o e kau Leimaná ke fakafetongi 'aki 'a e fa'ahinga kuo puke 'e he kau Leimaná.

9 Pea na'á ne toe 'oatu foki ha ngaahi tu'utu'uni kiate ia ke ne ngaohi ke mālohi ange 'a e fonua ko Mahú, pea le'ohi 'a e "kavelemotu 'a ia 'oku a'u atu ai ki he fonua fakatokelaú, telia na'a ma'u 'e he kau Leimaná 'a e potu ko iá 'o nau ma'u ai 'a e mālohi ke nau toutou 'ohofi 'a kinautolu 'i he tafa'aki kotoa pē.

10 Pea na'e toe fekau atu foki 'e Molonai kiate ia, 'o kole kiate ia ke ne faivelenga 'i hono malu'i 'a e potu fonua ko iá, pea ke ne lamalama 'a e faingamālie kotoa pē ke tau'i 'a e kau Leimaná 'i he potu fonua ko iá, 'o fakatatau ki he me'a te ne lava 'o faí, na'a 'ilo-ange kuó ne lava ke toe ma'u mai 'i ha tauhele pe ha toe founga kehe 'a e ngaahi kolo ko ia kuo

fa'ao mei honau nimá; pea ke ne toe langa kolotau mo ngaohi ke fakamālohi 'a e ngaahi kolo takatakai ki aí, 'a ia kuo te'eki ai ke tō ki he nima 'o e kau Leimaná.

11 Pea na'á ne toe pehē foki kiate ia, 'oku ou fie 'alu atu kiate koe, kae vakai, kuo 'oho mai 'a e kau Leimaná kiate kinautolu 'i he ngaahi ngata'anga 'o e fonuá 'oku ofi ki he tahi hihifó; pea vakai, 'oku ou 'alu ke tau'i 'a kinautolu, ko ia 'oku 'ikai te u lava ai ke 'alu atu kiate koe.

12 Ko 'eni, kuo 'alu atu 'a e tu'i (ko 'Amoloné) mei he fonua ko Seilahemalá, pea kuó ne fakahā ki he kuini 'a e pekia 'a hono tokouá, pea kuó ne tānaki fakataha ha kau tangata tokolahi, 'o nau laka atu ke tau'i 'a e kau Nifái 'i he ngaahi ngata'anga fonua ofi ki he tahi hihifó.

13 Pea na'á ne lolotonga feinga pehē ke 'ohofi 'a e kau Nifái, pea tohoaki'i atu 'a e kongá 'o 'enau kau taú ki he potu ko ia 'o e fonuá, ka kuó ne fekau kiate kinautolu 'a ia kuó ne tuku ke nofo 'i he ngaahi kolo kuó ne fa'aó, ke nau 'ohofi foki 'a e kau Nifái 'i he ngaahi ngata'anga fonua 'oku ofi ki he tahi hahaké, pea ke nau fa'ao honau ngaahi fonuá 'o fakatatau ki he me'a te nau lavá, 'o fakatatau ki he mālohi 'o 'enau ngaahi kau taú.

14 Pea ko ia na'e pehē 'a e fakatu'utāmaki 'a e tu'unga 'o e kau Nifái 'i he ngata'anga 'o e ta'u hono uofulu mā ono 'o e pule 'a e kau fakamāu ki he kakai 'o Nifái.

15 Kae vakai, na’e hoko ‘o pehē ‘i hono uofulu mā fitu ‘o e ta’u ‘o e pule ‘a e kau fakamāu, ko Teanikumi, ‘i he fekau ‘a Molonai — ‘a ia kuó ne fokotu’u ha ngaahi kau tau ke malu ‘i ‘a e ngata’anga ‘o e fonua ‘i he tongá mo e hihifó, pea kuó ne kamata ‘ene laka atu ki he fonua ko Mahú, koe’uhi ke ne lava ke tokoni kia Teanikumi mo ‘ene kau tangatá ‘i hono toe ma’u ‘a e ngaahi kolo na’e mole meiate kinautolú —

16 Pea na’e hoko ‘o pehē na’e ma’u ‘e Teanikumi ‘a e ngaahi tu’utu’uni ke fai hano ‘ohofi ‘o e kolo ko Mūlekí, ‘o toe ma’u ia ‘o kapau ‘e lava.

17 Pea na’e hoko ‘o pehē na’e fai ‘e Teanikumi ‘a e ngaahi teuteu ke ‘ohofi ‘a e kolo ko Mūlekí, pea laka atu mo ‘ene kau taú ke tau ‘i ‘a e kau Leimaná; ka na’á ne vakai ‘e ‘ikai te ne lava ‘o ikuna ‘a kinautolu lolotonga ‘enau ‘i honau ngaahi kolotaú; ko ia na’á ne tuku ‘ene ngaahi fakakaukau peá ne toe foki atu ki he kolo ko Mahú, ‘o tali ‘a e ha’u ‘a Molonai, koe’uhi ke ne ma’u ha tokoni ki he’ene kau taú.

18 Pea na’e hoko ‘o pehē na’e a’u mai ‘a Molonai mo ‘ene kau taú ki he fonua ko Mahú, ‘i he kongá ki mui ‘o e ta’u hono uofulu mā fitu ‘o e pule ‘a e kau fakamāu ki he kakai ‘o Nifái.

19 Pea ‘i he kamata’anga ‘o e ta’u hono uofulu mā valú, na’e fai ‘e Molonai mo Teanikumi mo e tokolahi ‘o e kau ‘eikitau pulé ha alea tau — ko e hā ‘a e me’a te nau fai ke ngaohi ‘a e kau Leimaná ke nau ha’u ki tu’a ke tau mo kinautolu; pe lava nai ‘i ha

founga ke faka’ai’ai ‘a kinautolu ke nau ha’u ki tu’a mei honau ngaahi kolotaú, koe’uhi ke nau ma’u ‘a e mālohi kiate kinautolu, ‘o toe ma’u ‘a e kolo ko Mūlekí.

20 Pea na’e hoko ‘o pehē na’a nau fekau atu ha kau talafekau ki he kau tau ‘a e kau Leimaná, ‘a ia na’e malu ‘i ‘a e kolo ko Mūlekí, ki honau takí, ‘a ia ko hono hingoá ko Sēkope, ‘o kole kiate ia ke ne ha’u ki tu’a mo ‘ene kau taú ke tau mo kinautolu ‘i he tokalelei ‘i he vaha’a ‘o e ongo koló. Kae vakai, na’e ‘ikai ke fie ha’u ‘a Sēkope, ‘a ia ko e tangata Sōlami, ki tu’a mo ‘ene kau taú ke tau mo kinautolu ‘i he ngaahi potu tokalelei.

21 Pea na’e hoko ‘o pehē ko Molonai, ‘i he ‘ikai ha’ane ‘amanaki ki he tau mo kinautolu ‘i he ngaahi tu’unga ‘oku tataú, ko ia, na’á ne fakakaukau ‘i ha founga ke ne tauhele’i ‘aki ‘a e kau Leimaná ke nau hū mai ki tu’a mei honau ngaahi kolotaú.

22 Ko ia na’á ne fekau kia Teanikumi ke ne ‘ave ha kau tangata tokosi’i ‘o nau laka hifo ‘o ofi ki he matātahí; pea ko Molonai mo ‘ene kau taú, na’a nau laka ‘i he po’ulí ki he feitu’u maomaonga’noa ‘i he hihifo ‘o e kolo ko Mūlekí; pea ko ia, ‘i he ‘aho hono hokó ‘i he ‘ilo’i ‘e he kau le’o ‘a e kau Leimaná ‘a Teanikumi, na’a nau felele’i ‘o fakahā ia kia Sēkope, ko honau takí.

23 Pea na’e hoko ‘o pehē na’e laka atu ‘a e ngaahi kau tau ‘a e kau Leimaná ke tau mo Teanikumi, ‘i he’enau mahalo ‘i honau fu’u tokolahí te nau ikuna ‘i ‘a Teanikumi koe’uhi ko e tokosi’i

‘o honau tokolahí. Pea ‘i he mamata ‘a Teanikumi ki he hū mai ‘a e ngaahi kau tau ‘o e kau Leimaná ke tau mo iá na‘á ne kamata holoholomui ‘o ofi hifo ki he matātahi, ‘i he fakatokelaú.

24 Pea na‘e hoko ‘o pehē ‘i he vakai ‘a e kau Leimaná ‘oku kamata ke ne holá, na‘e ‘āsili ai ‘enau loto-to‘a ‘o nau tuli mālohi atu kiate ia. Pea lolotonga ‘a e tohoaki‘i atu ‘e Teanikumi ‘a e kau Leimana ‘a ia na‘e tuli ta‘e-aonga kiate kinautolú, vakai, na‘e fekau ‘e Molonai ha konga ‘o ‘ene kau tau ‘a ia na‘e ‘iate iá ke laka atu ki he koló, ‘o ma‘u ia.

25 Pea na‘a nau fai ia, ‘o tāmāte‘i ‘a e fa‘ahinga kotoa kuo tuku ke malu‘i ‘a e koló, ‘io, ‘a e fa‘ahinga kotoa pē na‘e ‘ikai fie tuku hifo ‘enau ngaahi mahafu taú.

26 Pea na‘e pehē hono ma‘u ‘e Molonai ‘a e kolo ko Mūlekí ‘aki ha konga ‘o ‘ene kau taú, kae laka atu ia mo hono toé ke fetaulaki mo e kau Leimaná ‘i ha‘anau foki mai mei he tuli ‘o Teanikumí.

27 Pea na‘e hoko ‘o pehē na‘e tuli ‘e he kau Leimaná ‘a Teanikumi kae ‘oua kuo nau ofi ki he kolo ko Mahú, pea na‘e toki fakafetaulaki mai kiate kinautolu ‘a Līhai mo ha kau tau tokosí‘i, ‘a ia kuo tuku ke malu‘i ‘a e kolo ko Mahú.

28 Pea ko ‘eni vakai, ‘i he vakai ‘e he kau ‘eikitau pule ‘o e kau Leimaná kia Līhai mo ‘ene kau taú ‘oku ‘oho mai kiate kinautolú, na‘a nau hola ‘i he fu‘u puputu‘u lahi, telia na‘a

‘iloange kuo ‘ikai te nau a‘u ki he kolo ko Mūlekí ‘oku te‘eki ke ma‘u ‘a kinautolu ‘e Līhai; he na‘a nau hela‘ia ‘i he‘enau laká, ka na‘e kei mālohi ‘a e kau tangata ‘a Līhai.

29 Ko ‘eni na‘e ‘ikai ‘ilo ‘e he kau Leimaná kuo ‘i mui ‘iate kinautolu ‘a Molonai mo ‘ene kau taú; pea ko e me‘a pē na‘a nau manavahē ki aí ko Līhai mo ‘ene kau taú.

30 Ko ‘eni na‘e ‘ikai ke fie a‘u atu ‘a Līhai kiate kinautolu kae ‘oua kuo nau fetaulaki mo Molonai mo ‘ene kau taú.

31 Pea na‘e hoko ‘o pehē ‘i he te‘eki holoholomui ‘o mama‘o ‘a e kau Leimaná kuo kápui ‘a kinautolu ‘e he kau Nifái, ‘e he kau tangata ‘a Molonai ‘i he tafa‘aki ‘e tahá, pea mo e kau tangata ‘a Līhai ‘i he tafa‘aki ‘e tahá, ko kinautolu kotoa na‘e te‘eki ke nau hela‘ia, pea na‘a nau fonu ‘i he ivi; ka kuo hela‘ia ‘a e kau Leimaná ‘i he‘enau laka fuoloá.

32 Pea na‘e fekau ‘e Molonai ki he‘ene kau tangatá ke nau ‘ohofi ‘a kinautolu kae ‘oua kuo nau tuku hifo ‘enau ngaahi mahafu taú.

33 Pea na‘e hoko ‘o pehē, ko Sēkope, ko honau takí, pea ko e tangata “Sōlami foki, pea na‘á ne loto-ta‘efietō, ko ia na‘á ne taki atu ‘a e kau Leimaná ke tau mo Molonai ‘i he fu‘u ‘ita lahi ‘aupito.

34 Ko e me‘a ‘i he tu‘u ‘a Molonai ‘i he hala ‘oku nau laka mai aí, ko ia na‘e fakapapau ‘a Sēkope ke ne tāmāte‘i ‘a kinautolu

pea faka'atā hono hala ki he kolo ko Mūlekí. Kae vakai, na'e mālohi ange 'a Molonai mo 'ene kau tangatá; ko ia na'e 'ikai te nau holomui 'i he 'ao 'o e kau Leimaná.

35 Pea na'e hoko 'o pehē na'a nau fetau'aki 'i he ongo fa'ahí 'i he fu'u 'ita lahi 'aupito; pea na'e tokolahi 'a e mate 'i he ongo fa'ahí fakatou'osi; 'io, pea na'e kafo 'a Molonai pea mate 'a Sēkope.

36 Pea na'e 'oho mai mei mui 'iate kinautolu 'a Līhai 'i he fu'u 'ita lahi mo 'ene kau tangata mālohí, na'e tuku hifo ai 'e he kau Leimana 'i muí 'a 'enau ngaahi mahafu taú; pea ko honau toé, na'a nau puputu'u lahi 'aupito, 'o 'ikai te nau 'ilo pe te nau hola pe tau.

37 Ko 'eni 'i he vakai 'a Molonai ki he 'enau puputu'ú, na'a ne pehē kiate kinautolu: kapau te mou 'omi ho'omou ngaahi mahafu taú pea tuku mai ia, vakai, te mau ta'ofi 'a e lilingi 'o homou totó.

38 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he fanongo 'a e kau Leimaná ki he ngaahi lea ní, ko honau kau 'eikitau pule, 'a ia na'e 'ikai tāmate'í, na'a nau ō mai 'o nau lī hifo 'enau ngaahi mahafu taú 'i he va'e 'o Molonai, pea na'a nau fekau foki ki he 'enau kau tangatá ke nau fai 'a e me'a tatau.

39 Kae vakai, na'e 'i ai 'a e tokolahi na'e 'ikai te nau loto ki ai; pea ko e fa'ahinga 'a ia na'e 'ikai fie tuku 'enau ngaahi heletaá na'e puke 'a kinautolu 'o ha'i, pea na'e to'o meiate kinautolu

'enau ngaahi mahafu taú, pea na'e fakamālohi'i 'a kinautolu ke nau laka atu mo honau kāingá ki he fonua ko Mahú.

40 Pea ko 'eni ko e tokolahi 'o e kau pōpula na'e puké na'e laka hake 'a e tokolahi ia 'i he tokolahi 'o e fa'ahinga kuo tāmate'í, 'io, na'e tokolahi ange 'i he fa'ahinga kuo tāmate'í 'i he ongo fa'ahí fakatou'osi.

VAHE 53

'Oku ngāue 'aki 'a e kau pōpula Leimaná ke nau fakamālohi'i 'a e kolo ko Mahú—'Oku fakatupu 'e he ngaahi feke'ike'i lahi 'i he kau Nifái 'a e ngaahi ikuna 'a e kau Leimaná—'Oku taki 'a Hilamani ki he ngaahi foha kei talavou 'e toko ua afe 'o e kakai 'o 'Āmoní. Ta'u 64–63 K.M. nai.

PEA na'e hoko 'o pehē na'a nau fokotu'u 'a e kau le'o ki he kau pōpula Leimaná, 'o fakamālohi'i 'a kinautolu ke nau 'alu atu 'o tanu honau kau pekiá, 'io, pea mo e pekia foki 'o e kau Nifái 'a ia na'e toó; pea fokotu'u 'e Molonai ha kau tangata ke le'ohi 'a kinautolu lolotonga 'enau fai 'enau ngaahi ngāue.

2 Pea na'e 'alu 'a Molonai ki he kolo ko Mūlekí mo Līhai, 'o ma'u 'a e pule ki he koló pea tuku ia kia Līhai. Ko 'eni vakai, ko e Līhai ko iá ko ha tangata ia 'a ia kuo 'ia Molonai 'i he taimi lahi 'o 'ene ngaahi tau kotoa pē; pea ko e tangata ia na'e 'hangē ko Molonai, pea na'a na fiefia 'i he'ena haó; 'io, na'a na fe'ofa'aki,

pea na’e ‘ofeina foki ‘a kinaua ‘e he kakai ‘o Nīfai kotoa pē.

3 Pea na’e hoko ‘o pehē ‘i he ‘osi hono tanu ‘e he kau Leimaná ‘a honau kakai maté kae ‘uma’ā foki mo e kakai mate ‘o e kau Nīfai, na’e fekau ke nau laka ‘o foki atu ki he fonua ko Mahú; pea ko Teanikumi ‘i he tu’u-tu’uni ‘a Molonai, na’á ne fekau ke nau kamata ke ngāue ‘i he keli ha luo ‘o takai ‘i he fonuá, pe ko e kolo, ko Mahú.

4 Pea na’á ne fekau ke nau langa ha “ā ‘o e ngaahi ‘akau ‘i he tafa-‘aki ki loto ‘o e luó; pea nau laku hake ‘a e kelekele mei he luó ‘o fa’aki ki he ‘ā ‘akau; pea na’e pehē ‘enau fekau ke ngāue ‘a e kau Leimaná kae ‘oua kuo nau ‘ā takai ‘i ‘a e kolo ko Mahú ‘aki ‘a e ‘ā ‘akau mālohi mo e kelekele, ‘o fu’u mā’olunga ‘aupito.

5 Pea na’e hoko ‘a e kolo ko ‘ení ko ha fu’u kolo mālohi ‘aupito talu mei he taimi ko iá; pea na’a nau le’ohi ‘i he koló ni ‘a e kau pōpula Leimaná; ‘io, ‘i ha loto ‘ā na’a nau fekau ke nau langa ‘aki honau nima ‘onautolú. Ko ‘ení na’e pau ke fekau ‘e Molonai ke ngāue ‘a e kau Leimaná, koe’uhi ko e faingofua hono le’ohi ‘a kinautolu lolotonga ‘enau ngāue; pea na’á ne fie ma’u ‘ene kau taú kotoa ‘o ka ne ka fai hano ‘ohofi ‘o e kau Leimaná.

6 Pea na’e hoko ‘o pehē ‘a e lava ‘e Molonai ‘o e ikuna’i ha taha ‘o e ngaahi kau tau tokolahi taha ‘o e kau Leimaná, ‘o ne ma’u ‘a e kolo ko Mūlekí, ‘a ia ko e taha ‘o e ngaahi kolotau mālohi taha ‘o

e kau Leimaná ‘i he fonua ko Nīfai; pea na’e pehē ‘a ‘ene langa foki ‘a e kolotau ke tauhi ai ‘ene kau pōpulá.

7 Pea na’e hoko ‘o pehē na’e ‘ikai te ne toe feinga ke tau mo e kau Leimaná ‘i he ta’u ko iá, ka na’á ne faka’aonga ‘i ‘ene kau tangatá ‘i he teuteu ki he tau, ‘io, pea mo e langa ha ngaahi kolotau ke malu ‘i ‘a kinautolu mei he kau Leimaná, ‘io, pea mo e fakahaofi foki ‘a honau kakai fefiné mo ‘enau fānaú mei he honge mo e mamahi pea mo e tokonaki ‘o e me’akai ma’a ‘enau ngaahi kau taú.

8 Pea ko ‘ení na’e hoko ‘o pehē ko e kau tau ‘a e kau Leimaná, ‘i he tahi hihifó, mo e tongá, ‘i he lolotonga ‘a e mama’o ‘a Molonai koe’uhi ke ta’ofi ha ngaahi fa’ufa’u fufū ‘i he kau Nīfai, pea tupu ai ‘a e ngaahi feke’ike’i ‘iate kinautolu, pea nau ma’u faingamālie ai ki he kau Nīfai, ‘io, ‘o a’u ki he ‘enau ma’u ai hanau ngaahi kolo lahi ‘i he potu ko ia ‘o e fonuá.

9 Pea ko ia koe’uhi ko e angahala ‘iate kinautolú, ‘io, koe’uhi ko e ngaahi feke’ike’i mo e ngaahi fa’ufa’u fufū ‘iate kinautolú na’e fokotu’u ai ‘a kinautolu ki he ngaahi tu’unga fakatu’utāmaki ‘aupito.

10 Pea ko ‘ení, vakai ‘oku ‘i ai mo ha ngaahi me’a ‘e ni’ihi ke u lea ‘aki ‘o ‘oku kau ki he “kakai ‘o ‘Āmoní, ‘a ia ko e kau Leimana ‘i he kamata’angá; ka koe’uhi ko ‘Āmoni mo hono kāingá, pe ‘i he māfimafi mo e folofola ‘a e

'Otuá, kuo ^bului 'a kinautolu ki he 'Eikí, pea kuo 'omi 'a kinautolu ki he fonua ko Seilahemalá, pea talu mei ai mo e malu'í 'a kinautolu 'e he kau Nífaí.

11 Pea ko e me'a 'i he'enua fuakavá kuo ta'ofi ai 'a kinautolu mei he to'o mahafu ke tau mo honau kāingá; he kuo nau fai ha fuakava 'e "íakai pē ke nau toe lilingi toto; pea fakatatau ki he'enua fuakavá na'e pau nai ke nau 'auha; 'io, na'a nau mei tuku 'a kinautolu ke tō ki he nima 'o honau kāingá, ka ne ta'e'oua 'a e 'ofa mamahi mo e fu'u 'ofa lahi na'e ma'u 'e 'Āmoni mo hono kāingá kiate kinautolú.

12 Pea ko e 'uhinga 'eni na'e 'ohifo ai 'a kinautolu ki he fonua ko Seilahemalá; pea kuo "malu'í ma'u ai pē 'a kinautolu 'e he kau Nífaí.

13 Ka na'e hoko 'o pehē 'i he'enua vakai ki he fakatu'utāmaki, mo e ngaahi mamahi mo e ngaahi faingata'a lahi 'a ia na'e fuesia ma'anautolu 'e he kau Nífaí, na'e ue'i hake 'a kinautolu 'e he 'ofa mamahi pea na'a nau "holi ke to'o mahafu 'o malu'í 'a honau fonuá.

14 Kae vakai, 'i he'enua 'amanaki to'o 'enua ngaahi mahafu taú, na'e ta'ofi 'a kinautolu 'i he fakaloto'í 'e Hilamani mo hono ngaahi tokouá, he na'a nau meimei "maumau'í 'a e ^bfuakava na'a nau faí.

15 Pea na'e manavahē 'a Hilamani telia na'a nau fai ia pea mole ai honau laumálié; ko ia

na'e pau ke mamata 'e he fa'ahinga kotoa kuo fai 'a e fuakava ko iá ki honau kāingá 'oku nau a'a atu 'i honau ngaahi mamahi, 'i honau ngaahi tu'unga fakatu'utāmaki 'i he taimi ko 'ení.

16 Kae vakai, na'e hoko 'o pehē na'e 'i ai hanau ngaahi foha tokolahi, 'a ia na'e 'íakai te nau fai ha fuakava 'e 'íakai te nau to'o 'enua ngaahi mahafu taú ke malu'í 'a kinautolu mei honau ngaahi filí; ko ia na'a nau fakataha mai 'i he taimi ko 'ení, 'a e fa'ahinga kotoa pē na'e lava 'o to'o 'a e ngaahi mahafu taú, pea na'a nau ui 'a kinautolu ko e kau Nífaí.

17 Pea na'a nau fai ha fuakava ke tau ma'á e tau'atāina 'a e kau Nífaí, 'io, ke malu'í 'a e fonuá 'o a'u ki hono tuku hifo 'enua mo'uí; 'io, na'a nau fuakava foki 'e 'íakai pē te nau tukuange 'enua "tau'atāina, ka te nau tau 'i he me'a kotoa pē ke malu'í 'a e kau Nífaí pea mo kinautolu mei he nofo pōpulá.

18 Ko 'eni vakai, na'e toko ua afe 'a e kau talavou ko ia, 'a ia na'a nau fai 'a e fuakava ní 'o to'o 'enua ngaahi mahafu taú ke malu'í honau fonuá.

19 Pea ko 'eni vakai, ko e me'a 'i he 'íakai ha taimi te nau hoko ai ko ha kavenga ki he kau Nífaí, kuo nau hoko ai 'i he vaha'ataimi ko 'ení ko ha fu'u tokoni lahi; he na'a nau to'o 'enua ngaahi mahafu taú, 'o nau fie ma'u 'a Hilamani ke hoko ko honau takí.

20 Pea ko e kau talavou kotoa

10b 'Alamā 23:8–13.

11a 'Alamā 24:17–19.

12a 'Alamā 27:23.

13a 'Alamā 56:7.

14a Nōmipa 30:2.

b FFL Fakapapuá.

17a 'Alamā 56:47.

FFL Tau'atāina.

pē 'a kinautolu, pea nau fu'u "loto-to'a, mo ngāue 'aki honau sino mālohí 'i he me'a kotoa pē; kae vakai, na'e 'ikai ia ko ia pē — ka ko e kau tangata 'a kinautolu na'a nau ^bfaivelenga 'i he me'a kotoa pē 'a ia na'e tuku ke nau faí.

21 'Io, ko e kau tangata 'a kinautolu na'e lea totonu mo angafakapotopoto, he kuo akonekina 'a kinautolu ke tauhi 'a e ngaahi fekau 'a e 'Otuá mo "a'eva angatonu 'i hono 'aó.

22 Pea ko 'eni na'e hoko 'o pehē na'e laka 'a Hilamani 'o taki 'ene kau talavou tau 'e toko "ua afé, ke tokoni ki he kakai 'i he ngaahi ngata'anga fonua 'i he feitu'u tonga 'o ofi ki he tahi hihifó.

23 Pea na'e 'osi pehē 'a e ta'u hono uofulu mā valu 'o e pule 'a e kau fakamāú ki he kakai 'o Nifai.

VAHE 54

'Oku alea 'a 'Amolone mo Molonai ke fai ha fakafetongi 'o e kau pōpulá — 'Oku fie ma'u 'e Molonai ke holomui 'a e kau Leimaná pea ta'ofi 'enau ngaahi 'oho mai mo e tāmáté—'Oku fie ma'u 'e 'Amolone ke tuku hifo 'e he kau Nifai 'a 'enau ngaahi mahafu taú pea nau hoko ko e kau tamaio'eiki ki he kau Leimaná. Ta'u 63 K.M. nai.

PEA ko 'eni na'e hoko 'o pehē 'i kamata'anga 'o e ta'u hono uofulu mā hiva 'o e kau fakamāú, na'e 'oatu 'e "Amolone ha pōpoaki kia Molonai ke na fai ha fakafetongi 'o e kau pōpulá.

2 Pea na'e hoko 'o pehē na'e ongo'i 'e Molonai ha fiefia lahi koe'uhi ko e kole ko 'eni, 'asilí he na'á ne fie ma'u 'a e ngaahi me'akai mo e nāunau 'a ia na'e 'omai ke tauhi 'aki 'a e kau pōpula Leimaná ki hono tauhi 'o hono kakai 'o'oná; pea na'á ne fie ma'u foki 'a hono kakai 'o'oná ke fakamālohi'i 'aki 'ene kau taú.

3 Ko 'eni kuo puke 'e he kau Leimaná 'a e kakai fefine mo e fānau tokolahi, pea na'e 'ikai ha fefine pe ha fānau 'i he kau pōpula kotoa 'a Molonai, pe ko e kau pōpula 'a ia kuo puke 'e Molonai; ko ia na'e fakakaukau'i 'e Molonai ha founga ke ma'u ai mei he kau Leimaná 'a e kau pōpula tokolahi taha 'o e kau Nifai 'o fakatatau mo e me'a 'e lavá.

4 Ko ia na'á ne fai ha tohi, 'o ne 'oatu ia 'i he tamaio'eiki 'a 'Amolóné, 'a ia pē na'á ne 'omi 'a e tohi kia Molonai. Ko 'eni ko e ngaahi lea 'eni 'a ia na'á ne tohi kia 'Amolóné, 'o pehē:

5 Vakai, 'e 'Amolone, kuó u tohi kiate koe ha me'a 'e ni'ihí 'a ia 'oku kau ki he tau ko 'eni, 'a ia kuó ke fai ki hoku kakai, kae kehe kuo fai ia 'e ho "tokouá kiate kinautolu, pea 'oku kei fakapapau 'a ho lotó ke hoko atu hili 'ene pekiá.

6 Vakai, 'oku ou fie fakahā kiate koe ha me'a 'e ni'ihí 'o kau ki he "fakamaau totonu 'a e 'Otuá, mo e heletā 'o 'ene houhau māfifafí, 'a ia 'oku ofi ke tō kiate koe 'o kapau 'e 'ikai te ke fakatomala pea 'ave ho'o ngaahi kau taú ki

20a FFL Loto-to'a.

b FFL Angatonú.

21a FFL 'A'eva, 'A'eva mo

e 'Otuá.

22a 'Alamā 56:3–5.

54 1a 'Alamā 52:3.

5a 'Alamā 48:1.

6a FFL Fakamaau Totonú.

homou ngaahi fonua 'omoutolú, pe ko e fonua 'oku mou nofo aí, 'a ia ko e fonua ko Nifái.

7 'Io, 'oku ou fie fakahā kiate koe 'a e ngaahi me'á ni 'o kapau na'a ke lava nai 'o tokanga ki ai; 'io, 'oku ou fie fakahā kiate koe 'o kau ki he ^aheli faka'ulia 'oku tatali mai ke tali 'a e kau ^bfakapoó 'o hangē ko koe mo ho tokouá, tuku kehe 'o ka ke ka fakatomala pea ta'ofi ho'o ngaahi fakakaukau fakapoó, pea foki atu mo ho'o ngaahi kau taú ki homou fonua 'omoutolú.

8 Ka ko e me'a 'i ho'o li'aki ki mui 'a e ngaahi me'á ni, peá ke tau'i 'a e kakai 'o e 'Eikí, ko ia 'oku ou 'amanaki te ke toe fai pehē pē.

9 Pea ko 'eni vakai, kuo mau teuteu ke tali 'a kimoutolu; 'io, pea ka 'ikai te ke tuku ho'o ngaahi fakakaukau, vakai, te ke 'ohifo kiate kimoutolu 'a e houhau 'o e 'Otua 'a ia kuo mou fakafisingá, 'io 'o a'u ki homou faka'auha 'aupito.

10 Kae hangē 'oku mo'ui 'a e 'Eikí, 'e 'oho atu 'emau kau taú kiate kimoutolu 'o kapau 'e 'ikai te mou holomui, pea 'e vave hano tautea'i 'a kimoutolu 'aki 'a e maté, he kuo pau ke mau fakafoki mai homau ngaahi koló mo homau ngaahi fonuá; 'io, pea te mau tauhi ma'u 'a 'emau lotú mo 'emau tui ki homau 'Otua.

11 Kae vakai, 'oku ou mahalo ko 'eku lea kiate koe 'i he ngaahi me'á ni 'oku ta'e'aonga; kae kehe 'oku ou mahalo ko e

'fānau koe 'o heli; ko ia te u faka'osi 'eku tohí 'i he'eku pehē atu kiate koe 'e 'ikai te u fakafetongi 'a e kau pōpulá, tuku kehe pē 'o kapau te ke 'omai ha tangata mo hono uaifi mo 'ene fānau ke fetongi 'aki 'a e pōpula 'e toko taha; kapau te ke fai pehē, te u fakafetongi.

12 Pea vakai, kapau 'e 'ikai te ke fai 'eni, te u 'alu atu mo 'eku kau taú ke tau mo kimoutolu; 'io, pea te u fakamahafu mo 'eku kakai fefiné mo 'eku fānaú, pea te u 'alu atu ke tau'i 'a kimoutolu, pea te u muimui 'iate kimoutolu 'o a'u ki homou fonua 'omoutolú, 'a ia ko e fonua 'o ^ahomau 'uluaki tofi'á; 'io, pea 'e totongi 'a e toto 'aki 'a e toto, 'io, 'a e mo'ui 'aki 'a e mo'ui; pea te u tau mo kimoutolu kae 'oua ke faka'auha 'a kimoutolu mei he funga 'o e māmaní.

13 Vakai, 'oku ou 'ita 'aupito, pea pehē mo hoku kakai; kuo mou feinga ke fakapoongi 'a kimautolu, ka kuo mau feinga pē ke malu'i 'a kimautolu. Kae vakai, kapau te mou kei feinga pē ke faka'auha 'a kimautolu te mau feinga leva ke faka'auha 'a kimoutolu; 'io, pea te mau feinga ke ma'u homau fonuá, 'a ia ko e fonua 'o homau 'uluaki tofi'á.

14 Ko 'eni 'oku ou faka'osi 'eku tohí. Ko au Molonai; ko ha taki au 'o e kakai 'o e kau Nifái.

15 Ko 'eni na'e hoko 'o pehē na'e tuputāmaki 'a 'Amolone, 'i he'ene ma'u 'a e tohi ní; peá ne

toe fai mo ha tohi kehe kia Molonai, pea ko e ngaahi lea ‘eni ‘a ia na‘á ne tohi, ‘o pehē:

16 Ko au ‘Amolone, ko e tu‘i ‘o e kau Leimaná; ko e tokoua au ‘o ‘Amalekaia, ‘a ia kuo mou “fakapōngí. Vakai, te u sāuni hono totó kiate kimoutolu, ‘io, pea te u ‘alu atu mo ‘eku kau taú kiate kimoutolu, he ‘oku ‘ikai te u manavahē ki ho‘o ngaahi fakamanamaná.

17 He vakai, na‘e fai hala ‘a ho‘omou ngaahi tamaí ki honau ngaahi tokouá, ‘o nau fa‘ao meiate kinautolu ‘a ‘enau “totonu ki he pulé ‘a ia na‘e totonu ke ‘anautolú.

18 Pea ko ‘eni vakai, kapau te mou tuku hifo ho‘omou ngaahi mahafú, pea tuku ‘a kimoutolu ke pule‘i ‘e kinautolu ‘oku ‘anautolu ‘a e totonu ke ma‘u ‘a e pulé, pehē te u toki fekau ki hoku kakaí ke tuku hifo ‘enau ngaahi mahafú ‘o ‘ikai toe fai ha tau.

19 Vakai, kuó ke lea ‘aki ‘a e ngaahi lea fakamanamana lahi kiate au mo hoku kakaí; kae vakai, ‘oku ‘ikai te mau manavahē ki ho‘o ngaahi fakamanamaná.

20 Ka neongo iá, te u fiefia ke fakangofua ‘a e fakafetongi ‘o e kau pōpulá ‘o hangē ko ho‘o kolé, koe‘uhi ke u fakatolonga ‘eku me‘akaí ki he‘eku kau tangata taú; pea te mau fai ha tau ‘a ia ‘e ta‘etuku kae ‘oua ke fakamo‘ulaloa‘i ‘a e kau Nifái ki honau mafaí, pe faka‘auha ‘a kinautolu ‘o ta‘engata.

21 Pea ko e me‘a ki he ‘Otua ko ia ‘okú ke pehē kuo mau fakafisingá, vakai, ‘oku ‘ikai te mau ‘ilo ha tokotaha pehē; pea pehē mo kimoutolu; ka ‘o kapau ‘oku ‘i ai ha taha pehē, ‘oku ‘ikai te mau ‘ilo ki ai ka kuó ne ngaohi ‘a kimautolu pea mo kimoutolu foki.

22 Pea kapau ‘oku ‘i ai ha tēvolo mo ha heli, vakai, he ‘ikai koā te ne tuku atu ‘a kimoutolu ke mou nofo fakataha ai mo hoku tokoua ‘a ia kuó ke fakapōngí, ‘a ia kuo mou pehē kuó ne ‘alu ki ha potu pehē? Kae vakai, ‘oku ‘ikai mahu‘inga ‘a e ngaahi me‘á ni ia.

23 Ko au ‘Amolone, pea ko ha hako ‘o “Sōlami, ‘a ia na‘e fakamālohi‘i ‘e ho‘omou ngaahi tamaí ‘o ‘omi mei Selūsalemá.

24 Pea vakai ko ‘eni, ko ha tangata Leimana to‘a au; vakai, kuo fai ‘a e taú ni koe‘uhi ke sāuni honau ngaohikoviá, pea ke fakafoki mai mo tauhi ma‘u ‘enau ngaahi totonu ki he pulé; pea ‘oku ou faka‘osi ‘eku tohi kia Molonái.

 VAHE 55

‘Oku fakafisi ‘a Molonai ke fakafetongi ‘a e kau pōpulá—‘Oku kākāa‘i ‘a e kau le‘o Leimaná ‘o nau konā, pea ‘oku fakatau‘ataina‘i ‘a e kau pōpula Nifái—‘Oku toe ma‘u ‘a e kolo ko Kití ta‘e-ha-lilingi toto. Ta‘u 63–62 κ.M. nai.

Ko 'eni na'e hoko 'o pehē 'i he ma'u 'e Molonai 'a e tohi ní na'e 'āsili ai 'a 'ene 'itá, koe'uhi he na'á ne 'ilo 'oku 'ilo'i pau 'e 'Amolone 'a 'ene 'loí; 'io, na'á ne 'ilo na'e 'ilo 'e 'Amolone na'e 'ikai ko ha 'uhinga lelei na'á ne tau'i ai 'a e kakai 'o Nifái.

2 Pea na'á ne pehē: Vakai, 'e 'ikai te u fakafetongi ha kau pō-pula mo 'Amolone, tuku kehe 'o kapau te ne ta'ofi 'ene faka-kaukaú, 'o hangē ko ia na'á ku fakahā 'i he'eku tohí; koe'uhí 'e 'ikai te u tuku kiate ia ke ne ma'u ha toe mālohi 'o lahi ange 'i he mālohi kuó ne ma'ú.

3 Vakai, 'oku ou 'ilo'i 'a e feitu'u 'oku le'ohi ai 'e he kau Leimaná 'a hoku kakai 'a ia kuo nau puke pōpulá; pea ko e me'a 'i he ta'e-tali 'e 'Amolone 'a e me'a na'e 'i he'eku tohí, vakai, te u fai kiate ia 'o hangē ko 'eku ngaahi leá; 'io, te u feinga ke tāmata'i 'a kinautolu kae 'oua ke nau kole ke fakamelino.

4 Pea ko 'eni na'e hoko 'o pehē 'i he 'osi lea 'aki 'e Molonai 'a e ngaahi lea ní, na'á ne fekau ke kumi 'i he'ene kau tangatá, koe'uhi ke ne lava 'a pē 'o 'ilo'i ha tangata ko ha hako 'o Leimana 'iate kinautolu.

5 Pea na'e hoko 'o pehē na'a nau 'ilo'i ha tokotaha, 'a ia ko hono hingoá ko Leimana; pea ko e "taha ia 'o e kau tamaio'eiki 'a e tu'i 'a ia na'e fakapoongi 'e 'Amalekaiá.

6 Ko 'eni na'e fekau 'e Molonai 'a Leimana mo ha tokosi'i 'o 'ene kau tangatá ke nau 'alu atu ki he

kau le'o 'a ia na'e le'ohi 'a e kau Nifái.

7 Ko 'eni na'e le'ohi 'a e kau Nifái 'i he kolo ko Kití; ko ia na'e fili 'e Molonai 'a Leimana 'o ne fekau ha kau tangata tokosi'i ke nau ō mo ia.

8 Pea 'i he'ene efiafi hifó na'e 'alu atu 'a Leimana ki he kau le'o na'a nau le'ohi 'a e kau Nifái, pea vakai, na'a nau mamata kiate ia 'okú ne ha'ú pea nau ui atu kiate ia; ka na'a ne pehē atu kiate kinautolu: 'oua 'e manavahē; vakai, ko ha tangata Leimana au. Vakai, kuo mau hola mei he kau Nifái, pea 'oku nau mohe; pea vakai, kuo mau to'o 'enau uainé 'o 'omi ia mo kinautolu.

9 Ko 'eni 'i he fanongo 'a e kau Leimaná ki he ngaahi lea ní na'a nau tali ia 'i he fiefia; pea nau pehē ange kiate ia: Tuku mai ma'amautolu ho'omou uainé, koe'uhí ke mau inu; 'oku mau fiefia 'i ho'omou 'omi mo kimoutolu 'a e uainé, he 'oku mau ongosia.

10 Ka na'e pehē ange 'e Leimana kiate kinautolu: Tau tauhi 'etau uainé kae 'oua ke tau ō atu ke tau'i 'a e kau Nifái. Ka na'e tafunaki 'e he leá ni ke lahi ange 'a 'enau holi ke inu 'a e uainé;

11 He na'a nau pehē: 'Oku mau ongosia, ko ia tuku ke mau inu 'a e uainé, pea 'e vavé ni pē ha'atau ma'u ha uaine ko hatau 'inasi, 'a ia 'e fakamālohi 'a kitautolu ke 'alu atu ke tau mo e kau Nifái.

12 Pea na'e pehē ange 'e

Leimana kiate kinautolu: ‘Oku lelei pē ke fai homou lotó.

13 Pea na’e hoko ‘o pehē na’a nau inu fa’itelihā mei he uainé; pea na’e ifo ia kiate kinautolu, ko ia na’e ‘āsili ai ‘enau inú; pea na’e mālohi ia, he na’e teuteu’i ia ke mālohi.

14 Pea na’e hoko ‘o pehē na’a nau inu pea nau fiefia, pea na’e ‘ikai fuoloa kuo nau konā kotoa.

15 Pea ko ‘eni, ‘i he mamata ‘a Leimana mo ‘ene kau tangatá kuo nau konā kotoa pē, pea kuo nau mohe ma’ú, na’a nau foki atu kia Molonai, ‘o fakahā kiate ia ‘a e ngaahi me’a kotoa pē kuo hokó.

16 Pea ko ‘eni na’e tatau ‘eni mo e fakakaukau ‘a Molonái. Pea kuo teuteu’i ‘e Molonai ‘a ‘ene kau tangatá ‘aki ‘a e ngaahi mahafu tau; pea na’á ne ‘alu atu ki he kolo ko Kití, lolotonga ‘oku kei konā mo mohe ma’u ‘a e kau Leimaná, ‘o nau laku ki loto ha ngaahi mahafu tau ki he kau pōpulá, kae ‘oua kuo nau ma’u kotoa ha mahafu.

17 ‘Io, ‘o a’u ki honau kakai fefiné pea mo ‘enau fānaú kotoa, ‘a kinautolu kotoa pē ‘a ia na’e lava ‘o ngāue ‘aki ha mahafu taú, pea ‘i he fakamahafu ‘e Molonai ‘a e kau pōpula kotoa ko iá; pea na’e fai ‘a e ngaahi me’a kotoa ko iá ‘i he fakalongolongo ‘aupito.

18 Ka kapau na’a nau fafangu ‘a e kau Leimaná, vakai kuo nau konā pea na’e mei lava ‘e he kau Nīfaí ‘o tāmatae’i ‘a kinautolu.

19 Kae vakai, na’e ‘ikai ko e me’a ‘eni na’e holi ki ai ‘a Molo-

naí; na’e ‘ikai te ne manako ‘i he fakapoó pe ko e ‘lilingi totó, ka na’á ne fiefia ‘i hono fakahaofi ‘a hono kakaí mei he faka’auhá; pea koe’uhi ko e ‘uhinga ko ‘eni ke ‘oua ‘e tukuaki’i ia ki ha ngaahi ngāue ta’etotonu, ko ia na’e ‘ikai ai te ne loto ke ‘oho atu ki he kau Leimaná ‘o faka’auha ‘a kinautolu lolotonga ‘enau konaá.

20 Ka kuó ne lava ‘i ‘a e ngaahi me’a na’á ne fie ma’ú; he kuó ne fakamahafu ‘a e kau pōpula Nīfaí, ‘a ia na’e ‘i he loto ‘ā ‘o e koló, pea kuó ne tuku kiate kinautolu ‘a e mālohi ke puke ‘a e ngaahi potu ‘a ia na’e ‘i loto ‘i he ngaahi ‘aá.

21 Pea na’á ne fekau leva ki he kau tangata ‘a ia na’e ‘iate iá ke nau holomui ‘o ki’i mama’o sí’i atu meiate kinautolú, ‘o kāpui ‘a e kau tau ‘a e kau Leimaná.

22 Ko ‘eni vakai na’e fai ‘eni ‘i he taimi po’ulí, pea ko ia ‘i he ‘ā hake ‘a e kau Leimaná ‘i he pongipongí na’a nau vakai kuo kāpui ‘a kinautolu ‘e he kau Nīfaí mei tu’a ‘ā, pea kuo fakamahafu ‘enau kau pōpula ‘i lotó.

23 Pea ko ia na’a nau vakai kuo ma’u ‘e he kau Nīfaí ‘a e mālohi kiate kinautolu; pea ‘i he’ene peheé na’e mahino kiate kinautolu ‘oku ta’e’onga ke nau tau mo e kau Nīfaí; ko ia na’e fekau ‘e honau kau ‘eikitau pulé ke ‘omai ‘enau ngaahi mahafu taú, pea na’a nau ‘omi ia ‘o lí ‘i he va’e ‘o e kau Nīfaí, ‘o kole ke nau anga’ofa mai kiate kinautolu.

24 Ko ‘eni vakai, ko e me’a ‘eni na’e fie ma’u ‘e Molonái. Na’á

ne puke 'a kinautolu ko e kau pōpula 'i he tau, 'o ne ma'u 'a e koló, pea na'á ne fekau ke fakatau'atāina kotoa 'a e kau pōpulá, 'a ia ko e kau Nīfaí; pea na'a nau kau ki he kau tau 'a Molonái, pea na'a nau hoko ko e fu'u mālohi lahi ki he'ene kau taú.

25 Pea na'e hoko 'o pehē na'á ne fekau 'a e kau Leimana, 'a ia kuó ne puke pōpulá, ke nau kamata "ngāue ke ngaohi ke mālohi 'a e ngaahi kolotau 'a ia na'e takatakai 'i he kolo ko Kití.

26 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he 'osi 'ene ngaohi ke mālohi 'a e kolo ko Kití, 'o hangē ko hono lotó, na'á ne fekau ke 'ave 'a 'ene kau pōpulá ki he kolo ko Mahú; pea na'á ne le'ohi foki 'a e kolo ko iá 'aki ha fu'u kau tau mālohi 'aupito.

27 Pea na'e hoko 'o pehē na'a nau le'ohi ia, neongo 'a e ngaahi filio'i kākā 'a e kau Leimaná, pea nau tauhi mo malu'i 'a e kau pōpula kotoa kuo nau puké, pea na'a nau tauhi mo pule'i foki 'a e fonua kotoa mo e faingamālie kuo nau toe ma'ú.

28 Pea na'e hoko 'o pehē na'e toe kamata 'a e kau Nīfaí ke ikuna, pea toe ma'u 'enau ngaahi totonú mo honau ngaahi faingamālié.

29 Na'e tu'o lahi 'a e feinga 'a e kau Leimaná ke 'ātakai'i 'a kinautolu 'i he po'ulí, ka 'i he 'enau ngaahi feinga ko iá na'e mole ai meiate kinautolu ha'anau kau pōpula tokolahí.

30 Pea na'e tu'o lahi 'enau feinga ke foaki ha'anau uaine

ki he kau Nīfaí, koe'uhí ke nau lava 'o faka'auha 'a kinautolu 'aki ha inu fakakona pē ko e konā.

31 Kae vakai, na'e 'ikai ke fai tuai 'a e kau Nīfaí 'i hono "manatu'i 'a e 'Eiki ko honau 'Otuá 'i he taimi ko 'eni 'o 'enau mamahí. Koloto ke lava ke ma'u 'a kinautolu 'i he'enau ngaahi tauhelé; 'io, na'e 'ikai te nau inu 'enau uainé, ka 'i he'enau tomu'a 'oange ia ki ha ni'ihí 'o e kau pōpula Leimaná.

32 Pea na'a nau tokanga pehē ke 'oua na'a 'omi kiate kinautolu ha inu fakakona; he kapau 'e fakakonahi ha tangata Leimana 'e he'enau uainé, 'e fakakonahi ai foki ha tangata Nīfaí; pea na'a nau 'ahí'ahí'i pehē 'a 'enau ngaahi me'a inu mālohi kotoa pē.

33 Pea ko 'eni na'e hoko 'o pehē na'e 'aonga ke teuteu 'a Molonai ke tau'i 'a e kolo ko Molianitoní; he vakai, kuo hanga 'e he kau Leimaná, 'i he'enau ngaahi ngāue, 'o ngaohi ke mālohi 'a e kolo ko Molianitoní kae 'oua kuo hoko ia ko ha fu'u kolotau mālohi.

34 Pea na'a nau 'omi ma'u pē 'a e kau tau fo'ou ki he kolo ko iá kae 'uma'ā foki 'a e ngaahi me'akai mo e nāunau fo'ou.

35 Pea na'e 'osi pehē 'a hono uofulu mā hiva 'o e ta'u 'o e pule 'a e kau fakamāú ki he kakai 'o Nīfaí.

VAHE 56

'Oku 'oatu 'e Hilamani ha tohi kia

Molonai, ‘o fakamatala ki he tu’unga ‘oku ‘i ai ‘a e tau mo e kau Leimaná — ‘Oku feia ‘e ‘Anitipesi mo Hilamani ha ikuna‘i kāfakafa ‘o e kau Leimaná — ‘Oku tau ‘a e ngaahi foha ‘e toko ua afe ‘o Hilamani ‘aki ha mālohi fakafo, pea ‘oku ‘ikai tō hanau toko taha. Veesi 1, ta‘u 62 κ.Μ. nai; veesi 2–19, ta‘u 66 κ.Μ. nai; mo e veesi 20–57, ta‘u 65–64 κ.Μ. nai.

PEA ko ‘eni na‘e hoko ‘o pehē ‘i he kamata‘anga ‘o e ta‘u hono tolungofulu ‘o e pule ‘a e kau fakamāú, ‘i hono ua ‘o e ‘ahó ‘i he ‘uluaki māhiná, na‘e ma‘u ‘e Molonai ha tohi meia Hilamani, ‘o fakamatala‘i mai ‘a e ngaahi me‘a kuo hoko ki he kakai ‘i he potu ko ia ‘o e fonuá.

2 Pea ko e ngaahi lea ‘eni ‘a ia na‘á ne tohí, ‘o pehē: ‘E hoku tokoua ‘ofeina, ko Molonai, ‘i he ‘Eikí pea ‘i he ngaahi faingata‘a foki ‘o ‘etau tau; vakai, ‘e hoku tokoua ‘ofeina, ‘oku ‘i ai ha‘aku me‘a ‘e ní‘ihi ke fakahā kiate koe ‘o kau ki he‘emau tau ‘i he potu ko ‘eni ‘o e fonuá.

3 Vakai, ko e toko “ua afe ‘o e ngaahi foha ‘o e kau tangata ko ia na‘e ‘ohifo ‘e ‘Āmoni mei he fonua ko Nífaí — ko ‘eni ‘okú ke ‘ilo ko kinautolu ní ko e hako ‘o Leimana ‘a ia ko e foha lahi ‘o ‘etau tamai ko Lihái;

4 Ko ‘eni ‘oku ‘ikai ‘aonga ke u toe fakamanatu‘i atu kiate koe ‘o kau ki he‘enau ngaahi talatuku-fakaholó pe ko ‘enau ta‘etuí, he ‘okú ke ‘ilo ki he ngaahi me‘a kotoa ko ‘ení —

5 Ko ia ‘oku fe‘unga pē kiate au

ke u fakahā atu kiate koe kuo to‘o ‘e he toko ua afe ‘o e kau talavou ko ‘ení ‘a ‘enau mahafu taú, pea nau loto ke u hoko ko honau takí; pea kuo mau ō mai ke malu‘i hotau fonuá.

6 Pea ko ‘eni ‘okú ke ‘ilo foki ki he “fuakava ‘a ia na‘e fai ‘e he‘enau ngaahi tamaí, ‘e ‘ikai te nau to‘o hake ‘enau ngaahi mahafu taú ke tau‘i ‘aki honau kāingá ke lilingi toto.

7 Ka ‘i hono uofulu mā ono ‘o e ta‘ú, ‘i he‘enau vakai ki hotau ngaahi mamahí mo hotau ngaahi faingata‘a‘ia koe‘uhi ko kinautolú, na‘a nau meimei “maumau‘i ‘a e fuakava kuo nau faí ‘o to‘o hake ‘enau ngaahi mahafu taú ke malu‘i ‘a kimautolu.

8 Ka na‘e ‘ikai te u fie tuku ke nau maumau‘i ‘a e fuakavá ní ‘a ia kuo nau faí, ‘i he‘eku tui ‘e pou pou‘i ‘a kitautolu ‘e he ‘Otuá, ‘o a‘u ki ha ‘ikai te tau toe faingata‘a‘ia lahi ange koe‘uhi ko ‘enau tauhi ‘a e fuakava kuo nau faí.

9 Kae vakai, ko e me‘a ‘eni ‘e taha ‘a ia ‘oku tau lava ke ma‘u ai ha fiefia lahi. He vakai, ‘i hono uofulu mā ono ‘o e ta‘ú, ko au Hilamani, na‘á ku laka atu ‘o taki ‘a e kau tangata talavou ko ‘eni ‘e toko ua afé ki he kolo ko Siuteá, ke tokoni kia ‘Anitipesi, ‘a ia kuó ke fakanofu ko ha taki ki he kakai ‘o e potu ko ia ‘o e fonuá.

10 Peá u fakataha‘í ‘a hoku ngaahi foha ‘e toko ua afé, (he ‘oku fe‘unga ke ui ‘a kinautolu ko e ngaahi foha) ki he kau tau

'a 'Anitipesí, 'a ia ko e mālohi na'e fiefia lahi ai 'a 'Anitipesi; he vakai, kuo fakatokotokosi'i 'ene kau tau 'e he kau Leimaná he kuo hanga 'e he'enu kau tau 'o tāmāte'i 'a e fu'u tokolahi fau 'o 'etau kau tangatá, 'a ia ko e me'a 'oku totonu ke tau tengihia.

11 Ka neongo iá, ko e me'a 'eni te tau lava 'o fiemālie ai, kuo nau mate 'i he mamahi'i honau fonuá mo honau 'Otuá, 'io, pea 'oku nau "fiefia.

12 Pea kuo tauhi foki 'e he kau Leimaná 'a e kau pōpula tokolahi, 'a ia ko e kau 'eikitau pule kātoa, he na'e 'ikai te nau fakamo'ui ha tokotaha kehe. Pea 'oku mau mahalo 'oku nau 'i he fonua ko Nīfaí 'i he taimí ni; 'oku pehē 'o kapau kuo te'eki ai tāmāte'i 'a kinautolu.

13 Pea ko 'eni ko e ngaahi kolo 'eni 'a ia kuo ma'u 'e he kau Leimaná 'i he lilingi 'o e toto 'o e fu'u tokolahi 'o 'etau kau tangata to'á:

14 Ko e fonua ko Manataí, pe ko e kolo ko Manataí, mo e kolo ko Sisolomé, mo e kolo ko Kume-naí, mo e kolo ko 'Anitipalá.

15 Pea ko e ngaahi kolo 'eni kuo nau ma'u 'i he'eku a'u mai ki he kolo ko Siuteá; pea 'u 'ilo'i 'a 'Anitipesi mo 'ene kau tangatá 'oku nau ngāue tūkuingata ke ngaohi 'a e koló ke mālohi.

16 'Io, pea na'a nau faingata'a-ia 'i he sino pea 'i he laumālie foki, he kuo nau tau loto-to'a 'i he 'ahó pea ngāue 'i he po'ulí ke malu'i honau ngaahi koló; pea ko ia kuo nau kātekina 'a e

ngaahi mamahi 'i he fa'ahinga kotoa pē.

17 Pea ko 'eni kuo nau fakapapau ke nau ikuna 'i he feitu'u ko 'ení pe mate; ko ia 'okú ke mahalo ne hanga 'e he ki'i kau tau tokosi'i ko ia ne ha'u mo aú, 'io, 'a e ngaahi foha ko ia 'o'okú, 'o foaki kiate kinautolu ha fu'u 'amanaki mo e fiefia lahi.

18 Pea ko 'eni na'e hoko 'o pehē 'i he vakai 'a e kau Leimaná kuo ma'u 'e 'Anitipesi ha mālohi lahi ange ki he'ene kau tau, na'e ta'ofi 'a kinautolu 'i he tu'utu'uni 'a 'Amolone ke 'oua na'a nau 'oho mai ki he kolo ko Siuteá, pē ko kinautolu, ke tau.

19 Pea ko ia na'e tāpuekina 'a kinautolu 'e he 'Eikí; he kapau na'a nau 'oho mai kiate kinautolu 'i he'emaui vaivai ko iá pehē kuo nau mei faka'auha 'a 'emaui kau tau tokosi'i; ka na'e anga pehē 'a homau fakahaofi.

20 Na'e fekau kiate kinautolu 'e 'Amolone ke nau malu'i 'a e ngaahi kolo 'a ia kuo nau fa'aó. Pea na'e 'osi pehē 'a e ta'u hono uofulu mā onó. Pea 'i he kamata'anga 'o hono uofulu mā fitu 'o e ta'ú kuo mau 'osi teuteu'i homau koló mo kinautolu foki ki he malu'i.

21 Ko 'eni na'a mau faka'amu ke 'oho mai 'a e kau Leimaná kiate kinautolu; he na'e 'ikai te mau loto ke 'oho atu kiate kinautolu 'i honau ngaahi kolotáu.

22 Pea na'e hoko 'o pehē na'a mau tuku 'a e kau tangata mataki 'o takatakai, ke fakasiosio 'a e fe'alu'aki 'a e kau Leimaná,

koe’uhí ke ‘oua te nau fakalaka ‘iate kimautilu ‘i he po’ulí pe ‘i he ‘ahó ke fai hano ‘ohofi homau ngaahi kolo kehe ‘a ia na’e tu’u ‘i he fakatokeláu.

23 He na’a mau ‘ilo’i na’e te’eki ai ke mālohi fe’unga ‘a e ngaahi kolo ko iá ke fetaulaki mo kinautolu; ko ia na’a mau faka’amu ai, ‘o kapau te nau fakalaka atu ‘iate kimautilu, te mau ‘oho atu ‘i mui ‘iate kinautolu, pea ta’ofi pehē ‘a kinautolu mei mui ‘i he taimi tatau pē ‘oku tau’i ‘a kinautolu mei mu’a. Na’a mau ‘amanaki te mau lava ‘o ikuna’i ‘a kinautolu; kae vakai, na’e tō noa ‘emau ‘amanakí ‘i he me’á ni ‘a ia na’a mau holi ki aí.

24 Na’a nau manavahē ke fakalaka ‘iate kimautilu mo ‘enau kau tau’i kotoa, pea na’a nau manavahē foki he ‘alu mo hano kongá ‘o ‘enau kau tau’i, telia na’a ‘iloange kuo ‘ikai ke nau mālohi fe’unga pea ikuna’i ai ‘a kinautolu.

25 Pea na’a nau manavahē foki ke laka atu ki he kolo ko Seilahemalá; pea na’a nau manavahē foki ke a’a ‘i ‘olunga ‘i Saitone, ke ‘alu ki he kolo ko Nīfaihaá.

26 Pea ko ia, kuo nau faka-papau ke malu’i ‘aki ‘enau kau tau’i ‘a e ngaahi kolo ko ia kuo nau ma’ú.

27 Pea ko ‘eni na’e hoko ‘o pehē ‘i hono ua ‘o e māhiná ‘o e ta’u pē ko iá, na’e ‘omi kiate kimautilu ‘a e ngaahi me’akai mo e nāunau lahi mei he ngaahi tamai ‘a hoku ngaahi foha ‘e toko ua afé.

28 Pea na’e toe ‘omai foki mo ha kau tangata ‘e toko ua afe kiate kimautilu mei he fonua

ko Seilahemalá. Pea ko ia na’a mau mateuteu ai mo e kau tangata ‘e toko taha mano, mo e ngaahi me’akai mo e nāunau ma’anautilu, kae ‘uma’ā foki honau ngaahi uaiifí mo ‘enau fānaú foki.

29 Pea ko e kau Leimaná, ‘i he ‘enau vakai ‘oku fakatokolahi ‘i he ‘aho taki taha ‘a ‘emau kau tau’i, pea ‘oku ‘omi ‘a e ngaahi me’akai mo e nāunau ke tauhi ‘aki ‘a kimautilu, na’e kamata ke nau manavahē, ‘o nau kamata ke hū mai ki tu’a, koe’uhi ke lava nai ke ta’ofi ‘emau ma’u ‘a e ngaahi me’akai mo e nāunaú mo e tokoní.

30 Ko ‘eni ‘i he ‘emau vakai ‘oku faka’au ke hoha’a lahi ‘a e kau Leimaná ‘i he me’á ni, na’a mau faka’amu ke fai ha tauhele kiate kinautolu; ko ia, na’e fekau ‘e ‘Anitipesi ke u laka atu mo hoku ngaahi foha talavou kei ikí ki ha kolo ofi mai, ‘o hangē ko ha’amaui fetukutuku ‘a e ngaahi me’akai mo e nāunau ki ha kolo ofi maí.

31 Pea na’e fekau ke mau laka ofi atu ki he kolo ko ‘Anitipalá, ‘o hangē ko ha’amaui ‘alu atu ki ha koló hoko mai, ‘i he ngaahi ngata’anga ‘o e fonuá ofi ki he matātahí.

32 Pea na’e hoko ‘o pehē na’a mau laka atu, ‘o hangē ‘oku mau ‘ave ha ngaahi me’akai mo e nāunau, ke ‘ave ki he kolo ko iá.

33 Pea na’e hoko ‘o pehē na’e laka atu ‘a ‘Anitipesi mo ha kongá ‘o ‘ene kau tau’i, kae tuku hono toé ke malu’i ‘a e koló. Ka na’e ‘ikai te ne laka atu kae ‘oua kuó u ‘alu atu mo ‘eku ki’i kau

taú, 'o ofi atu ki he kolo ko 'Anitipalá.

34 Pea ko 'eni, na'e nofo 'i he kolo ko 'Anitipalá 'a e kau tau mālohi taha 'a e kau Leimaná; 'io 'a e tokolahi tahá.

35 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he fakahā kiate kinautolu 'e he'enau kau tangata matakí, na'a nau hū mai ki tu'a mo 'enau kau taú 'o laka mai ke tau'i 'a kimautilu.

36 Pea na'e hoko 'o pehē na'a mau hola 'i mu'a 'iate kinautolu, ki he fakatokelaú. Pea na'e pehē 'a 'emau tohoaki'i mama'o atu 'a e kau tau mālohi taha 'a e kau Leimaná;

37 'Io, 'o fu'u mama'o 'aupito, 'o a'u ki he'enau mamata ki he kau tau 'a 'Anitipesi 'oku tuli mai 'iate kinautolu, 'aki honau tūkuingatá, na'e 'ikai te nau afe ki he to'omata'ú pe to'ohemá, ka na'a nau fai ange pē 'enau laka hangatonu mai kiate kimautilú; pea, hangē ko 'emau mahaló, ko 'enau taumu'á ke tāmata'i 'a kimautilu 'oku te'eki ai ke a'u mai 'a 'Anitipesi kiate kinautolu, pea nau fai 'eni ke 'oua 'e kāpui 'a kinautolu 'e homau kakaí.

38 Pea ko 'eni 'i he vakai 'e 'Anitipesi, ki he fakatu'utāmaki na'a mau 'i aí, na'á ne fakato'oto'o ange 'a e laka 'a 'ene kau taú. Kae vakai, na'e po'uli; ko ia na'e 'ikai te nau ma'u 'a kimautilu, pea na'e 'ikai foki ke ma'u 'a kinautolu 'e 'Anitipesi; ko ia, na'a mau mālōlō 'i he poó.

39 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he te'eki ke mafoa 'a e atá 'i he hengihengi haké, vakai, na'e tuli

'a kimautilu 'e he kau Leimaná. Ko 'eni na'e 'ikai te mau mālohi fe'unga ke fepaki mo kinautolu; 'io, na'e 'ikai te u fie tuku ke tō 'a hoku ngaahi foha kei ikí ki honau nimá; ko ia, na'a mau fai atu 'emau laká, 'o mau laka atu ki he feitu'u maomaonganoá.

40 Ko 'eni na'a nau manavahē ke afe ki he to'omata'ú pe ki he to'ohemá telia na'a kāpui 'a kinautolu; pea na'e 'ikai foki te u fie afe ki he to'omata'ú pe to'ohemá telia na'a nau ma'u au, pea na'e 'ikai te mau lava ke matu'ukai 'a kinautolu, he 'e tāmata'i ai 'a kimautilu, pea te nau hola ai 'o hao; pea ko ia na'a mau hola 'i hono kotoa 'o e 'aho ko iá ki he feitu'u maomaonganoá, 'o a'u ki he'ene po'uli.

41 Pea na'e hoko 'o pehē, 'i he toe mafoa mai 'a e ata 'o e pongipongi, na'a mau vakai atu 'oku 'oho mai 'a e kau Leimaná kiate kimautilu, pea na'a mau hola meiate kinautolu.

42 Ka na'e hoko 'o pehē na'e 'ikai te nau tuli 'a kimautilu 'o loko mama'o pea na'a nau tu'u; pea na'e hoko ia 'i he pongipongi 'o hono tolu 'o e 'aho 'o e māhina hono fitú.

43 Pea ko 'eni, na'e 'ikai te mau 'ilo pe kuo ma'u 'a kinautolu 'e 'Anitipesi pe 'ikai, ka na'á ku pehē ange ki he'eku kau tangatá: Vakai, 'oku 'ikai te tau 'ilo'i pe kuo nau tu'ú koe'uhí ke tau foki ange 'o tau'i 'a kinautolu, koe'uhí ke nau ma'u 'a kinautolu 'i he'enau tauhelé;

44 Ko ia ko e hā ho'omou laú, 'e hoku ngaahi foha, te mou 'alu atu kiate kinautolu ke tau?

45 Pea ko 'eni 'oku ou pehē kiate koe, 'e hoku tokoua 'ofeina ko Molonai, kuo te'eki ai te u mamata 'i ha "loto-to'a lahi pehē, 'ikai, kuo te'eki ai 'i hono kotoa 'o e kau Nīfaī.

46 He hangē ko 'eku ui ma'u ai pē 'a kinautolu ko hoku ngaahi fohá, (he na'a nau kei iiki kotoa pē), pea na'a nau pehē mai kiate au: 'E tamai, vakai 'oku 'iate ki-tautolu 'a hotau 'Otuá, pea 'e 'ikai te ne tuku ke mau tō; ko ia, tau ō atu; 'e 'ikai te tau tāmāte'i 'a homau kāingá kapau na'a nau tuku noa pē 'a kitautolu; ko ia tau ō atu, telia na'a nau ikuna 'a e kau tau 'a 'Anitipesí.

47 Ko 'eni kuo te'eki ai ke nau tau, ka na'e 'ikai te nau manavahē 'i he maté; pea na'a nau tokanga lahi ange ki he "tau'atāina 'a 'enau ngaahi tamai 'i he'enau tokanga ki he'enau mo'uí; 'io, kuo akonekina 'a kinautolu 'e he'enau ngaahi 'fa'éé, kapau 'e 'ikai te nau ta'etui, 'e fakahaofi 'a kinautolu 'e he 'Otuá.

48 Pea na'a nau fakamatala'i mai kiate au 'a e ngaahi lea 'a 'enau ngaahi fa'éé, 'o pehē: 'Oku 'ikai te mau ta'etui na'e 'ilo ia 'e he'emaui ngaahi fa'éé.

49 Pea na'e hoko 'o pehē na'á ku foki atu mo 'eku toko ua afé ke tau mo e kau Leimana ko 'eni na'a nau tuli 'a kimautolú. Pea ko 'eni vakai, kuo ma'u 'a kinautolu 'e he kau tau 'a 'Anitipesí, pea kuo kamata 'a e fu'u tau lahi faka'ulia.

50 Ko e me'a 'i he ongosia 'a e kau tau 'a 'Anitipesí, koe'uhi ko

'enau laka mama'o 'i he ki'i taimi sí'i pehē, na'e ofi ke nau tō ki he nima 'o e kau Leimaná; pea ka ne ta'éoua 'eku foki atu mo 'eku toko ua afé, pehē kuo nau iku-na'i 'a e taú.

51 He kuo tō 'a 'Anitipesi 'i he heletā mo e tokolahi 'o 'ene kau takí, ko e tupu mei he'enau ongosia, 'a ia na'e tupu 'i hono vave 'o 'enau laká—ko ia na'e tupu 'i he puputu'u 'a e kau tangata 'a 'Anitipesí koe'uhi ko e tō 'a honau takí, na'e kamata ke nau holomui mei he kau Leimaná.

52 Pea na'e hoko 'o pehē na'e loto-to'a ai 'a e kau Leimaná, 'o nau kamata ke tuli 'a kinautolu; pea na'e lolotonga tuli mālohi pehē 'a kinautolu 'e he kau Leimaná fe'unga mo e a'u mai 'a Hilamani mo 'ene toko ua afé 'i mui 'iate kinautolu, 'o nau kamata ke tāmāte'i 'a kinautolu 'o fu'u lahi 'aupito, ko ia na'e tu'u ai 'a e kau tau kotoa 'a e kau Leimaná, 'o nau tafoki hake kia Hilamani.

53 Ko 'eni 'i he vakai 'a e kakai 'o 'Anitipesí kuo tafoki ki mui 'a e kau Leimaná, na'a nau tñaki fakataha 'enau kau tangatá 'o nau toe 'oho fakataha atu 'i mui 'i he kau Leimaná.

54 Pea ko 'eni na'e hoko 'o pehē ko kimautolu, ko e kakai 'o Nīfaī, ko e kakai 'o 'Anitipesí, mo au mo 'eku toko ua afé, na'a mau kāpui 'a e kau Leimaná, 'o mau tāmāte'i 'a kinautolu; 'io, 'o a'u ki hono fakamālohi'i 'a kinautolu ke tuku 'enau ngaahi

45a 'Alamā 53:20–21.
47a 'Alamā 53:16–18.

b 'Alamā 57:21.
FFL Fa'ē.

mahafu taú pea mo kinautolu foki ko e kau pōpula 'o e tau.

55 Pea ko 'eni na'e hoko 'o pehē 'i he hili 'enau tukulolo kiate kimautilú, vakai, na'á ku lau 'a e kau tangata talavou ko ia 'a ia na'a mau tau mo aú, 'i he'eku manavahē na'a kuo 'i ai hanau tokolahi kuo tāmata'e'i.

56 Kae vakai, na'á ku fu'u fiefia lahi, he na'e "ikiai ha toko taha 'iate kinautolu kuo tō ki he kelekelé; 'io, pea kuo nau tau 'o hangē kuo nau fai ia 'i he māfi-mafi 'o e 'Otuá; 'io, na'e te'eki ai ke 'ilo ha kau tangata kuo tau 'aki ha fu'u ivi fakafo pehē; pea 'i he mālohi lahi pehē na'a nau 'oho atu ki he kau Leimaná, 'o nau fakamanavahee 'i ai 'a kinautolu; pea ko e 'uhinga 'eni na'e tuku ai 'e he kau Leimaná ke nau tukulolo 'o hoko ko e kau pōpula 'o e taú.

57 Pea ko e me'a 'i he 'ikiai ha potu ke tauhi ai 'emau kau pōpulá, ke mau le'ohi ai 'a kinautolu ke ta'ofi 'a kinautolu mei he'enau hola ki he kau tau 'a e kau Leimaná, ko ia na'a mau fekau ke 'ave 'a kinautolu ki he fonua ko Seilahemalá, pea ke 'alu mo kinautolu 'a e kongá 'o e kau tangata 'a 'Anitipesi 'a ia na'e 'ikiai ke maté; pea u 'ave hono toé 'o fakataha 'i 'a kinautolu mo 'eku kau talavou "Āmoní, pea mau laka 'o foki atu ki he kolo ko Siuteá.

VAHE 57

'Oku fakamatala 'a Hilamani ki hono

toe ma'u 'o 'Anitipalá mo e tukulolo pea mo hono malu'i ki mui 'o Kume-nai—'Oku tau 'i he loto-to'a 'a'ene kau talavou 'Āmoní; 'oku nau kafo kotoa, ka na'e 'ikai ha toko taha 'e mate—'Oku fakamatala 'a Kiti ki he tāmata mo e hola 'a e kau pōpula Leimaná. Ta'u 63 κ.Μ. nai.

PEA ko 'eni na'e hoko 'o pehē na'á ku ma'u ha tohi meia 'Amolone, ko e tu'í, 'o pehē kapau te u tukuange 'a e kau pōpula 'o e ta u 'a ia kuo mau puké te ne tuku mai kiate kimautilou 'a e kolo ko 'Anitipalá.

2 Ka na'á ku 'oatu ha tohi ki he tu'í, 'oku mau 'ilo'i fakapapau 'oku fe'unga 'emau kau taú ke fa'ao 'a e kolo ko 'Anitipalá 'aki homau mālohí pē; pea kapau te mau tukuange 'a e kau pōpulá ke fetongi 'aki 'a e koló, te mau fai ta'e-fakapotopoto ai, pea te mau toki tukuange pē 'emau kau pōpulá 'i ha fakafetongi.

3 Pea na'e 'ikai tali 'e 'Amolone 'a 'eku tohí, he na'e 'ikai te ne fie fakafetongi 'a e kau pōpulá; ko ia na'a mau kamata ke fai ha ngaahi teuteu ke 'alu ke tau 'i 'a e kolo ko 'Anitipalá.

4 Ka na'e 'alu 'a e kakai 'o 'Anitipalá mei he koló, 'o nau hola ki honau ngaahi kolo kehe, 'a ia na'a nau ma'ú, ke ngaohi ke mālohi ia; pea ko ia na'e pehē 'a e tō 'a e kolo ko 'Anitipalá ki homau nimá.

5 Pea na'e 'osi pehē 'a hono uofulu mā valu 'o e ta'u 'o e pule 'a e kau fakamāú.

6 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he kamata'anga hono uofulu mā

hiva 'o e ta'ú, na'a mau ma'u ha ngaahi me'akai mo e nāunau, kae 'uma'ā foki mo ha fakatokolahi ki he'emaui kau taú, pea mei he fonua ko Seilahemalá, mo e fonua ofi ki aí, 'a ia ko e kau tangata 'e toko ono afe, tuku kehe 'a e toko onongofulu 'o e ngaahi "foha 'o e kau 'Āmoní 'a ia na'a nau ha'u ke kau fakataha mo honau ngaahi tokouá, 'a ia ko 'eku kí'i kau tau 'o e toko ua afé. Pea ko 'eni vakai, na'a mau mālohi, 'io, na'e lahi foki mo e ngaahi me'akai mo e nāunau fe'unga kiate kimautilu.

7 Pea na'e hoko 'o pehē ko homau lotó ke fai ha tau mo e kau tau 'a ia na'e tuku ke malu'i 'a e kolo ko Kumenaí.

8 Pea ko 'eni vakai, te u fakahā kiate koe na'e vave 'emaui fakahoko 'emaui faka'amú; 'io, na'a mau kāpui 'aki 'emaui kau tau mālohí, pe ko ha kongá 'o 'emaui kau tau mālohí, 'i he po'ulí, 'a e kolo ko Kumenaí, 'o fuofuolóa sí'i ki mu'a pea nau ma'u ha ngaahi me'akai mo e nāunau.

9 Pea na'e hoko 'o pehē na'a mau nofo takatakai 'i he koló 'i he ngaahi pō lahi; ka na'a mau mohe mo 'emaui ngaahi heletaá, mo fokotu'u 'a e kau le'o, koe'uhi ke 'oua na'a lava 'e he kau Leimaná 'o 'ohofi 'a kimautilu 'i he po'ulí, pea tāmāte'i 'a kimautilu, he na'a nau feinga tu'o lahi ke fai pehē; ka 'i he'enaui feinga kotoa pē ke fai peheé na'e lilingi ai honau totó.

10 Na'e faifai pea na'e a'u mai 'enaui ngaahi me'akai mo e

nāunaú, pea na'a nau teu ke hū ki he koló 'i he po'ulí. Pea ko kimautilu, na'e 'ikai ko e kau Leimana 'a kimautilu, ka ko e kau Nifai; ko ia na'a mau puke ai 'a kinautilu mo 'enaui ngaahi me'akai mo e nāunaú.

11 Pea neongo kuo motuhi 'a e kau Leimaná mei he'enaui tokoni 'i he founga ko 'ení, ka na'a nau kei loto-fakapapau pē ke ma'u 'a e koló; ka na'e 'aonga ke mau to'o 'a e ngaahi me'akai mo e nāunau ko iá pea 'ave ia ki Siutea, pea mo 'emaui kau pōpulá ki he fonua ko Seilahemalá.

12 Pea na'e hoko 'o pehē na'e te'eki ai ke 'osi atu ha ngaahi 'aho lahi na'e kamata ke mole 'a e 'amanaki kotoa 'a e kau Leimaná ki ha tokoni; ko ia na'a nau tuku mai 'a e koló ki homau nimá; pea ko ia kuo mau lava'i 'emaui ngaahi fakakaukau ke ma'u 'a e kolo ko Kumenaí.

13 Ka na'e hoko 'o pehē na'e fu'u tokolahi fau 'a 'emaui kau pōpulá, ko ia neongo homau tokolahi pehē fau, na'e 'aonga ai ke mau ngāue 'aki 'emaui kau taú kotoa ke le'ohi 'o kinautilu, pe tāmāte'i 'a kinautilu.

14 He vakai, na'e fa'a feinga ke hola hanau tokolahi, 'o nau tau 'aki 'a e ngaahi maka, mo e ngaahi 'akau, pe ko ha fa'ahinga me'a pē te nau lava ke ala ma'u 'i honau nimá, 'o tu'unga ai ha'amaui tāmāte'i hanau toko ua afe nai 'i he hili 'enaui tukulolo 'o hoko ko e kau pōpula 'o e taú.

15 Ko ia na'e 'aonga ai kiate kimautilu, ke mau to'o 'enaui

mo'uí, pe le'ohi 'a kinautolu, 'aki 'a e heletā 'i homau nimá, 'o 'ave 'a kinautolu ki he fonua ko Seilahemalá; pea mo 'emau ngaahi me'akai mo e nāunaú foki na'e 'ikai ke fe'unga ki homau kakai 'omautolú, neongo 'a e me'a kuo mau fa'ao mei he kau Leimaná.

16 Pea ko 'eni, 'i he ngaahi tu'unga fakatu'utāmaki ko iá, na'e hoko ia ko ha me'a mamafa hono fakakaukau'i 'o kau ki he kau pōpula 'o e tau ko iá; ka neongo iá, na'a mau pehē leva ke 'ave 'a kinautolu ki he fonua ko Seilahemalá; ko ia na'a mau fili ha kongá 'o 'emau kau tangatá, 'o fekau kiate kinautolu ke nau le'ohi 'a e kau pōpulá 'o 'ave ki he fonua ko Seilahemalá.

17 Ka na'e hoko 'o pehē 'i he pongipongi haké, na'a nau foki mai. Pea ko 'eni vakai, na'e 'ikai te mau 'eke kiate kinautolu 'o kau ki he kau pōpulá; he vakai, na'e 'oho mai kiate kinautolu 'a e kau Leimaná, pea na'a nau foki mai 'i he taimi totonu ke fakahaofi 'a kinautolu mei he tō ki honau nimá. He vakai, kuo fekau 'e 'Amolone ke 'ave ha tokoni kiate kinautolu 'i he ngaahi me'akai mo e nāunau fo'ou kae 'uma'ā foki mo e kau tau tokolahi.

18 Pea na'e hoko 'o pehē ko e kau tangata ko ia 'a ia na'a nau fekau ke 'alu mo e kau pōpulá na'a nau a'u mai 'i he taimi totonu ke ta'ofi 'a kinautolu 'i he 'amanaki ke nau ikuna'i 'a kinautolú.

19 Kae vakai, na'e tau 'o fu'u

mālohi 'aupito 'a 'eku ki'i kau tau 'e toko ua afe onongofulú; 'io, na'a nau tu'u ma'u 'i he 'ao 'o e kau Leimaná, 'o nau tāmata'e 'i 'a kinautolu kotoa pē 'a ia na'e tau mo kinautolú.

20 Pea 'i he faka'au ke vaivai 'a hono toe 'o 'emau kau tau ki he kau Leimaná, vakai, na'e tu'u ma'u mo ta'e-manavahē 'a e toko ua afe onongofulu ko iá.

21 'Io, pea na'a nau talangofua mo tokanga ke fai pau mate-matē ki he fekau kotoa pē; 'io, pea na'e hoko kiate kinautolu 'o fakatatau mo 'enau tu'i; pea na'á ku manatu'i 'a e ngaahi lea 'a ia na'a nau fakahā mai kiate au kuo ako 'aki kiate kinautolu 'e he'enau ngaahi "fa'eé.

22 Pea ko 'eni vakai, ko hoku ngaahi foha ko 'ení, mo e kau tangata 'a ia na'e fili ke 'ave 'a e kau pōpulá, 'oku totonu ke mau fakamālō ki ai koe'uhi ko e fu'u ikuna lahí ni; he ko kinautolu ia na'a nau ikuna'i 'a e kau Leimaná; ko ia na'e teke'i fakaholomui 'a kinautolu ki he kolo ko Manataí.

23 Pea na'a mau kei ma'u pē homau kolo ko Kumenaí, pea na'e 'ikai ke faka'auha kotoa 'a kinautolu ke 'osi 'i he heletā; ka neongo iá, kuo mole homau tokolahi.

24 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he hili 'a e hola 'a e kau Leimaná, na'á ku fai leva ha ngaahi tu'u-tu'uni ke 'ave 'eku kau tangata kuo kafó mei he lotolotonga 'o e kau maté, pea fekau ke faito'o mo nono'o honau ngaahi kafó.

25 Pea na’e hoko ‘o pehē na’e ‘i ai ‘a e toko uangeau mei he’eku toko ua afe onongofulú, ‘a ia na’e pongia koe’uhi ko e mole ‘a e totó; ka neongo iá, ko e me’a ‘i he angalelei ‘a e ‘Otuá, na’a mau fu’u ofo lahi ‘aupito, pea fiefia foki mo ‘emau kau taú kotoa, na’e “‘ikai hanau toko taha ‘e mate, ‘io, pea na’e ‘ikai foki ke ‘i ai hanau toko taha na’á ne ma’u ha ngaahi fu’u lavea lahi.

26 Pea ko ‘eni, na’e fakafofó honau fakahaofi ki he’emau kau taú kotoa, ‘io, ke fakahaofi ‘a kinautolu ka na’e ‘i ai ‘a e toko afe ‘o homau kāingá ‘a ia na’e tō. Pea ‘oku totonu ‘emau pehē ko e tupu ia mei he “māfimafi fakafofó ‘o e ‘Otuá, koe’uhi ko ‘enau fu’u ^btui lahi ‘a ia kuo akonekina ai ‘a kinautolu ke tuí—‘oku ‘i ai ha ‘Otuá angatonu, pea ko kinautolu kotoa pē ‘oku ‘ikai ke ta’etuí, ‘e fakahaofi ‘a kinautolu ‘i hono māfimafi fakafofó.

27 Ko ‘eni ko e tui ‘eni ‘a e fa’ahingá ni ‘a ia kuó u lau ki ai; ‘oku nau kei talavou, pea ‘oku ‘ikai feliliuaki ‘enau fakakaukaú, pea ‘oku tuku ‘enau falalá ki he ‘Otuá ma’u ai pē.

28 Pea ko ‘eni na’e hoko ‘o pehē ‘i he hili ‘emau tokanga pehē ki homau kau tangata na’e kafó, pea mau tanu homau kakai maté kae ‘uma’ā foki ‘a e kakai mate ‘o e kau Leimaná, ‘a ia na’a nau tokolahi, vakai, na’a mau ‘eke kia Kiti ‘o kau ki he kau pōpula ‘a ia na’a nau kamata ke ‘alu atu mo kinautolu ki he fonua ko Seilahemalá.

29 Ko ‘eni ko Kiti ko e ‘eikitau pule ki he kongá ‘a ia na’e tu’utu’uni ke le’ohi mo ‘ave hifo ‘a kinautolu ki he fonua.

30 Pea ko ‘eni, ko e ngaahi lea ‘eni ‘a ia na’e lea ‘aki ‘e Kiti kiate aú; Vakai, na’a mau kamata ke ‘alu hifo ki he fonua ko Seilahemalá mo ‘emau kau pōpulá. Pea na’e hoko ‘o pehē na’a mau fe-
taulaki mo e kau tangata mataki ‘o ‘etau kau taú ‘a ia kuo fekau’i atu ke nau fakaasiasi ‘a e ‘api-tanga tau ‘o e kau Leimaná.

31 Pea na’a nau kaila mai kiate kinautolu, ‘o pehē—Vakai, ‘oku lolotonga laka mai ‘a e tau ‘a e kau Leimaná ki he holo ko Kumenaí; pea vakai, te nau ‘ohofi ‘a kinautolu, ‘io, pea faka’auha ‘a hotau kakai.

32 Pea na’e hoko ‘o pehē na’e fanongo ‘a e ‘emau kau pōpulá ki he’enau kailá, ‘a ia na’e tafunaki ‘enau loto-to’a; pea na’a nau tu’u hake ‘o angatu’u kiate kinautolu.

33 Pea na’e hoko ‘o pehē ko e me’a ‘i he’enau angatu’u ko iá, na’a mau tā ai ‘a kinautolu ‘aki ‘emau ngaahi heletaá. Pea na’e hoko ‘o pehē na’a nau felele’i fakataha mai ki he’emau ngaahi heletaá, pea na’e tupu ai ‘a e mate hanau tokolahi ‘aupito, pea na’e hao hono toé mei he kau le’ó ‘o hola meiate kinautolu.

34 Pea vakai, hili ‘enau holá pea ‘ikai te mau lava ‘o ma’u ‘a kinautolú, na’a mau laka fakavavevave mai leva ki he kolo ko Kumenaí; pea vakai, na’a mau a’u mai ‘i he taimi totonu

'o tokoni ki homau kāingá 'i he fakahaofi 'o e koló.

35 Pea vakai, na'e toe faka-haofi 'a kimautilu mei he nima 'o homau ngaahi filí. Pea fakafeta'i ki he huafa 'o hotau 'Otuá, he vakai, ko ia ia na'á ne faka-haofi 'a kimautilú; 'io, ko ia ia kuó ne fai 'a e fu'u me'a lahi ni ma'amautilú.

36 Ko 'eni na'e hoko 'o pehē ko au, Hilamani, 'i he'eku fanongo ki he ngaahi leá ni 'a Kití, na'e fonu hoku lotó 'i he fu'u fiefia lahi, koe'uhi ko e angalelei 'a e 'Otuá 'i hono fakahaofi 'a kimautilú; ke 'oua te mau 'auha kotoa pē; 'io, pea 'oku ou tui ko e laumālie 'o kinautilu kotoa pē kuo maté kuo nau "hū ki he mālōlō'anga 'o honau 'Otuá.

VAHE 58

'Oku ikuna'i 'e Hilamani, Kiti, mo Teomena 'a e kolo ko Manatái 'i ha tauhele—'Oku holomui 'a e kau Leimaná—'Oku fakahaofi 'a e ngaahi foha 'o e kakai 'o 'Āmoní 'i he'enua tu'u ma'u 'i hono malu'i 'enua tau'atāiná mo 'enua tuí. Ta'u 63–62 K.M. nai.

PEA vakai, ko 'eni na'e hoko 'o pehē ko 'emau taumu'a hono hokó ke ma'u 'a e kolo ko Manatái; kae vakai, na'e 'ikai ha founga ke taki ai 'a kinautilu ke hū mai ki tu'a mei he koló 'aki 'emau ngaahi kau tau tokosi'i. He vakai, na'a nau manatu'i 'a e me'a kuo mau fai ki mu'á; ko ia na'e 'ikai te mau lava 'o "tauhele'i

'a kinautilu ke nau hū mai ki tu'a mei honau ngaahi kolotaú.

2 Pea na'a nau fu'u tokolahi ange 'aupito 'i he'emau kau taú ko ia na'a mau manavahē ke 'alu atu 'o tau'i 'a kinautilu 'i honau ngaahi kolotaú.

3 'Io, pea na'e 'aonga ke mau ngāue 'aki 'emau kau tangatá ke malu'i 'a e ngaahi kongá ko ia 'o e fonua 'a ia kuo mau toe ma'u maí; ko ia na'e 'aonga ke mau tatali, koe'uhi ke mau ma'u ha toe kau tokoni mei he fonua ko Seilahemalá mo ha ngaahi me'akai mo e nāunau fo'ou foki.

4 Pea na'e hoko 'o pehē na'á ku fekau atu ai ha kau talafekau ki he kōvana 'o homau fonuá, ke fakamatala kiate ia 'o kau ki he ngaahi me'a 'a homau kakaí. Pea na'e hoko 'o pehē na'a mau tatali ke ma'u ha ngaahi me'akai mo e nāunau mo ha tokoni mei he fonua ko Seilahemalá.

5 Kae vakai, na'e 'aonga si'i pē 'eni kiate kimautilu; koe'uhi na'e lolotonga ma'u foki 'e he kau Leimaná 'a e fu'u kau tau tokolahi 'i he 'aho ki he 'aho, kae 'uma'ā foki mo ha ngaahi me'akai mo e nāunau lahi; pea ko e ngaahi tu'unga 'eni 'a ia na'a mau 'i ai 'i he taimi ko 'ení.

6 Pea na'e toutou 'oho mai 'a e kau Leimaná kiate kimautilu mei he taimi ki he taimi, kuo nau fakapapau 'i ha tauhele ke fakauha 'a kimautilu; ka neongo iá na'e 'ikai te mau lava ke 'alu atu 'o tau mo kinautilu, koe'uhi ko honau ngaahi hūfangá mo honau ngaahi kolotaú.

7 Pea na’e hoko ‘o pehē na’a mau tatali ‘i he ngaahi tu’unga faingata’a ko ‘eni ‘i he ngaahi māhina lahi, kae ‘oua kuo mau meimei mate ‘i he masiva me’a-kaí.

8 Ka na’e hoko ‘o pehē na’a mau ma’u ha me’akai, ‘a ia na’e le’ohi hono ‘omi kiate kimautilú ‘e ha kau tau ‘e toko ua afe ke tokoni kiate kimautilu; pea ko hono kotoa ‘eni ‘o e tokoni na’a mau ma’u ke malu’i ‘a kimautilu mo homau fonuá mei he tō ki he nima ‘o homau ngaahi filí, ‘io, ke tau mo ha fili ‘a ia na’e ta’efa’alaua.

9 Pea ko ‘eni ko e tupu’anga ‘o e ngaahi me’a fakamaá ni kiate kimautilu, pe ko hono ‘uhinga ‘o e ‘ikai te nau ‘omi ai ha tokoni lahi ange kiate kimautilú, na’e ‘ikai te mau ‘ilo; ko ia na’a mau loto-mamahi ai pea mau fonu foki ‘i he ilifia, telia na’a ‘iloange kuo hoko mai ‘a e ngaahi tautea ‘a e ‘Otuá ki homau fonuá, ‘o fakatupu ai homau ikuna’i mo e faka’auha ke ‘osi’osingamālie.

10 Ko ia na’a mau fakahā hake homau laumālie ‘i he lotu ki he ‘Otuá, ke ne fakamālohi’i ‘a kimautilu mo fakahaofi ‘a kimautilu mei he nima ‘o homau ngaahi filí, ‘io, pea tuku mai foki kiate kimautilu ha mālohi ke mau lava ‘o tauhi ma’u homau ngaahi koló, mo homau ngaahi fonuá, mo ‘emau ngaahi koloá, koe’uhi ke tauhi ‘aki homau kakaí.

11 ‘Io, pea na’e hoko ‘o pehē na’e ‘a’ahi mai ‘a e ‘Eiki ko homau

‘Otuá kiate kimautilu ‘aki ‘a e ongo’i fakapapau te ne fakahaofi ‘a kimautilu; ‘io, ‘o ne folofola ai ‘aki ‘a e fiemālie ki homau laumālie, ‘o ne foaki mai kiate kimautilu ‘a e tui lahi, ‘o ne fakatupu ‘emau ‘amanaki lelei ki homau fakahaofi ‘iate iá.

12 Pea na’a mau ma’u ha lototo’a mo ‘emau kau tau tokosi’i kuo mau ma’ú, pea na’a mau fakapapau ke ikuna’i homau ngaahi filí, pea ‘malu’i homau ngaahi fonuá, mo ‘emau ngaahi koloá, mo homau ngaahi uaifí, mo ‘emau fānaú, mo ‘emau ‘tau’atāiná.

13 Pea ko ia na’a mau ‘alu atu ‘aki homau tūkingatá ke tau’i ‘a e kau Leimana, ‘a ia na’e ‘i he kolo ko Manataí; pea na’a mau fokotu’u homau ngaahi fale fehikitakí ‘i he tafa’aki ki he feitu’u maomaonganoá, ‘a ia na’e ofi ki he koló.

14 Pea na’e hoko ‘o pehē ‘i he pongipongi haké, ‘i he mamata ‘a e kau Leimaná ‘oku mau ‘i he tafa’aki ‘o e ngaahi ngata’anga fonuá ‘o ofi ki he feitu’u maomaonganoa ‘a ia na’e ofi ki he koló, na’a nau fekau atu ‘enau kau matakí ke ‘alu takatakai ‘iate kimautilu koe’uhi ke nau ‘ilo ‘a e tokolahi mo hono mālohi ‘o ‘emau kau taú.

15 Pea na’e hoko ‘o pehē ‘i he ‘enau vakai ‘oku ‘ikai te mau mālohí, ‘o fakatautu ki homau tokolahí, pea ‘i he ‘enau manavahē telia na’a mau motuhi ‘a kinautilu mei honau tokoní tuku kehe kapau te nau hū mai

ki tu'a ke tau mo kimautilu mo tāmāte'i 'a kimautilú, pea 'i he'e-nau mahalo foki 'e faingofua 'enau faka'auha pē 'a kimautilu 'aki 'enau fu'u kau tau tokolahi 'aupitó, ko ia na'a nau kamata ai ke fai ha ngaahi teuteu ke hū mai ki tu'a ke tau mo kimautilu.

16 Pea 'i he'emaui vakai 'oku nau fai ha ngaahi teuteu ke hū mai ki tu'a ke tau mo kimautilú, vakai, na'á ku fekau ke toitoi 'i he feitu'u maomaonganoá 'a Kiti, mo ha kau tangata tokosi'i, pea ke toitoi foki mo Teomena mo ha kau tangata tokosi'i 'i he feitu'u maomaonganoá.

17 Ko 'eni na'e 'i he to'omata'ú 'a Kiti mo 'ene kau tangatá pea 'i he to'ohemá 'a e fa'ahinga 'e tahá; pea hili 'enau fufuu'i pehē 'a kinautilú, vakai, na'á ku nofo, mo hono toe 'o 'eku kau taú, 'i he potu pē ko ia 'a ia na'a mau mu'aki fokotu'u ai homau ngaahi fale fehikitakí ke teuteu ki he taimi 'a ia 'e hū mai ai ki tu'a 'a e kau Leimaná ke tau.

18 Pea na'e hoko 'o pehē na'e hū mai ki tu'a 'a e kau Leimaná mo 'enau kau tau tokolahí ke tau'i 'a kinautilu. Pea 'i he'enau ha'u 'o teuteu ke 'oho mai kiate kimautilu mo e heletaá, na'á ku fekau ki he'eku kau tangata, 'a ia na'e 'iate aú, ke mau hola ki he feitu'u maomaonganoá.

19 Pea na'e hoko 'o pehē na'e muimui 'a e kau Leimaná 'iate kimautilu 'o fu'u vave 'aupito, he na'a nau fu'u faka'amu lahi 'aupito ke ma'u 'a kimautilu koe'uhi ke nau tāmāte'i 'a kimautilu; ko ia na'a nau muimui 'iate kimautilu ki he feitu'u

maomaonganoá; pea mau laka mai ai 'i he vaha'a 'o Kiti mo Teomená, pea na'e 'ikai ke 'ilo'i 'a kinautilu 'e he kau Leimaná.

20 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he fakalaka atu 'a e kau Leimaná, pe 'i he fakalaka atu 'a e kau taú, na'e tu'u hake 'a Kiti mo Teomena mei hona toitoi'angá, 'o nau ta'ofi 'a e kau mataki 'a e kau Leimaná ke 'oua te nau foki ki he koló.

21 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he hili 'enau ta'ofi 'a kinautilú, na'a nau lele ki he koló, 'o fe'ohofi atu ki he kau le'o 'a ia kuo tuku ke malu'i 'a e koló, ko ia na'a nau faka'auha ai 'a kinautilu 'o ma'u 'a e koló.

22 Ko 'eni na'e fai 'eni koe'uhi na'e tuku 'e he kau Leimaná 'a 'enau kau taú kotoa, tuku kehe ha kau le'o tokosi'i pē, ke taki atu ki he feitu'u maomaonganoá.

23 Pea na'e hoko 'o pehē na'e ma'u 'e Kiti mo Teomena 'i he founga ko 'ení 'a honau ngaahi kolotaú. Pea na'e hoko 'o pehē na'a mau 'alu atu, hili ha'amaui fononga fuoloa 'i he feitu'u maomaonganoá, ki he fonua ko Seilahemalá.

24 Pea 'i he vakai 'a e kau Leimaná 'oku nau laka atu ki he fonua ko Seilahemalá, na'a nau fu'u manavahē lahi, telia na'a kuo 'i ai ha fakakaukau kuo fokotu'u ke tauhele'i 'a kinautilu ki he faka'auhá; ko ia na'a nau kamata ke holomui ki he feitu'u maomaonganoá, 'io, 'i he hala pē ko ia 'a ia na'a nau ha'u aí.

25 Pea vakai, kuo hokosia 'a e po'ulí pea nau fokotu'u honau ngaahi fale fehikitakí, he na'e

mahalo 'e he kau 'eikitaupule 'o e kau Leimaná kuo ongosia 'a e kau Nifái koe'uhi ko 'enau laká; pea nau mahalo kuo nau tuli 'enau kau táu kotoa ko ia na'e 'ikai te nau fakakaukau ai 'o kau ki he kolo ko Manataí.

26 Ko 'eni na'e hoko 'o pehē 'i he hokosia 'a e po'ulí, na'á ku fekau ke 'oua na'a mohe 'a 'eku kau tangatá, ka ke nau laka atu 'i ha hala kehe ki he fonua ko Manataí.

27 Pea koe'uhi ko e me'a 'i he 'emau laka 'i he po'ulí, vakai, 'i he 'aho hono hokó kuo mau mu'omu'a 'i he kau Leimaná, pea mau a'u ai 'i mu'a 'iate kinautolu ki he kolo ko Manataí.

28 Pea ko ia na'e hoko 'o pehē, na'a mau lava 'i he founga ko 'ení 'o ma'u 'a e kolo ko Manataí ta'e-'i ai-ha-lilingi 'o e toto.

29 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he a'u mai 'a e kau tau 'a e kau Leimaná 'o ofi ki he koló, pea nau vakai kuo mau mateuteu ke fetaulaki mo kinautolú, na'a nau fu'u 'ohovale 'aupito pea na'e tō kiate kinautolu 'a e fu'u ilifia lahi, pea tupu ai 'enau hola ki he feitu'u maomaongoá.

30 'Io, pea na'e hoko 'o pehē na'e hola 'a e kau tau 'a e kau Leimaná mei he potu ko ia kotoa 'o e fonuá. Kae vakai, na'a nau 'ave mo kinautolu mei he fonuá 'a e kakai fefine mo e fānau tokolahi.

31 Pea ko e ngaahi kolo "ko ia na'e fa'ao 'e he kau Leimaná, 'oku mau lolotonga ma'u 'a e ngaahi kolo kotoa ko iá 'i he

taimi ko 'ení, pea 'oku lolotonga foki mai 'a 'emau ngaahi tamaí, mo homau kakai fefiné, mo 'emau fānau kotoa pē ki honau ngaahi 'apí, tuku kehe pē 'a kinautolu kuo 'ave pōpula mo fetuku atu 'e he kau Leimaná.

32 Kae vakai, 'oku tokosi'i 'emau ngaahi kau táu ke malu'i ha ngaahi kolo lahi mo e ngaahi fonua lahi pehē.

33 Kae vakai, 'oku mau falala ki homau 'Otuá 'a ia kuó ne foaki kiate kinautolu 'a e ikuna ki he ngaahi fonua ko iá, 'o mau ma'u ai 'a e ngaahi kolo ko iá mo e ngaahi fonua ko iá, 'a ia na'e 'otautolú.

34 Ko 'eni, 'oku 'ikai te mau 'ilo 'a e 'uhinga 'oku 'ikai ai ke toe tuku mai kiate kinautolu 'e he pulé'angá ha toe kau tau ke tokoni mai; pea 'oku 'ikai foki ke 'ilo'i 'e he kau tangata ko ia 'a ia na'e ō mai kiate kinautolú hono 'uhinga 'oku te'eki ai ke mau ma'u ai mo ha toe kau táu.

35 Vakai, 'oku 'ikai te mau 'ilo na'a kuo 'ikai te mou ikuna, pea kuo mou 'ave 'a e kau táu ki he potu ko 'ena 'o e fonuá; kapau 'oku pehē, 'oku 'ikai te mau fie lāunga.

36 Pea kapau 'oku 'ikai ke pehē, vakai, 'oku mau manavahē na'a 'oku ai ha "feke'ike'i 'i he pulé'angá, ko ia 'oku 'ikai ai te nau 'omi mo ha kau tau ke tokoni'i 'a kinautolú; he 'oku mau 'ilo 'oku nau tokolahi ange 'i he tokolahi 'a ia kuo nau 'omí.

37 Kae vakai, 'oku tata ai pē— 'oku mau tui 'e fakahaofi 'a

kimautolu 'e he 'Otuá, neongo 'a e vaivai 'a 'emau ngaahi kau taú, 'io, pea "fakahaofi 'a kimautolu mei he nima 'o homau ngaahi filí.

38 Vakai, ko hono uofulu mā hiva 'eni 'o e ta'ú, 'i hono kongā ki muí, pea 'oku mau ma'u homau ngaahi fonuá; pea kuo hola 'a e kau Leimaná ki he fonua ko Nifai.

39 Pea ko e ngaahi foha ko ia 'o e kakai 'o 'Amoni, 'a ia kuo lahi pehē fau 'a 'eku vikiviki'í, 'oku nau 'iate au 'i he kolo ko Manataí; pea kuo pou pou'í 'a kinautolu 'e he 'Eikí, 'io, 'o ne ta'ofi 'a kinautolu mei he tō 'i he heletaá, 'o a'u ki he 'ikai ke tō hanau "toko taha.

40 Kae vakai, kuo 'i ai hanau ngaahi kafo lahi; ka neongo ia, 'oku nau tu'u ma'u 'i he "tau'atāina ko ia kuo fakatau'atāina'í 'aki 'a kinautolu 'e he 'Otuá; pea 'oku nau fu'u tokanga lahi ke manatu'í 'a e 'Eiki ko honau 'Otuá mei he 'aho ki he 'aho; 'io, 'oku nau tokanga ke tauhi 'a 'ene ngaahi tu'utu'uní, mo hono ngaahi finangaló, mo 'ene ngaahi fekaú ma'u ai pē; pea 'oku mālohi 'enau tui ki he ngaahi kikite 'o kau ki he ngaahi me'a 'e hokó.

41 Pea ko 'eni, 'e hoku tokoua 'ofeina, ko Molonai, 'ofa ange ke hanga 'e he 'Eiki ko hota 'Otuá 'a ia na'á ne huhu'í 'a kitaua mo fakatau'atāina'í 'a kitauá, 'o tauhi koe ma'u ai pē 'i hono 'aó; 'io, pea 'ofa ange ke ne tāpuaki'í 'a e kakai ni, koe'uhi ke mou lava 'o ma'u 'a e mālohi ki he ngaahi

me'a 'a ia kuo fa'ao 'e he kau Leimaná meiate kitautolú, 'a ia na'e 'aonga ke tauhi 'aki 'a kitautolú. Pea ko 'eni, vakai, 'oku ou faka'osi 'eku tohí. Ko au Hilamani, ko e foha 'o 'Alamaá.

 VAHE 59

'Oku kole 'e Molonai kia Peiholani ke fakatokolahi 'a e kau tau 'a Hilamani — 'Oku fa'ao 'e he kau Leimaná 'a e kolo ko Nifailhá — 'Oku 'ita 'a Molonai ki he pule'angá. Ta'u 62 k.m. nai.

Ko 'eni, na'e hoko 'o pehē 'i hono tolungofulu 'o e ta'u 'o e pule 'a e kau fakamāú ki he kakai 'o Nifai, hili 'a e ma'u 'e Molonai mo lau 'a e "tohi 'a Hilamani, na'á ne fu'u fiefia 'aupito koe'uhi ko e lelei, 'io, ko e fu'u lavame'a lahi kuo ma'u 'e Hilamani 'i he ma'u 'a e ngaahi fonua ko ia na'e molé.

2 'Io, pea na'á ne fakahā ia ki hono kakaí kotoa, 'i he fonua kotoa 'oku takatakai ki he potu 'a ia na'á ne 'i aí, koe'uhi ke nau fiefia foki mo kinautolu.

3 Pea na'e hoko 'o pehē na'á ne 'oatu leva ha "tohi kia ^bPeiholani, 'o kole ke ne fekau ke tānaki ha kau tangata ke tokoni kia Hilamani, pe ko e ngaahi kau tau 'a Hilamani, koe'uhi ke faingofua 'ene malu'í 'a e potu ko ia 'o e fonuá 'a ia kuo fakafo pehē fau 'ene lava 'o toe ma'u maí.

4 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he hili hono 'oatu 'e Molonai 'a e tohi ni ki he fonua ko Seilahemalá, na'á ne kamata ke fakakaukau'í

ha founga ke ne lava ai ‘o ma’u hono toe ‘o e ngaahi tofi’a mo e ngaahi kolo ‘a ia kuo fa’ao ‘e he kau Leimaná meiate kinautolú.

5 Pea na’e hoko ‘o pehē ‘i he lolotonga fai ‘e Molonai ‘a e ngaahi teuteu ke ‘alu atu ‘o tau mo e kau Leimaná, vakai, ko e kakai ‘o Nifaihaá, ‘a ia na’a nau kátoa mai mei he kolo ko Molonai mo e kolo ko Lihai mo e kolo ko Molianitoní, na’e ‘ohofi ‘a kinautolu ‘e he kau Leimaná.

6 ‘Io, ‘a e fa’ahinga ko ia kuo ngaohi ke hola mei he fonua ko Manatai mo e fonua takatakai ki ai, kuo nau ha’u ‘o kau fakataha mo e kau Leimana ‘i he potu ko ia ‘o e fonuá.

7 Pea ko e me’a ‘i he’enua fu’u tokolahi peheé, ‘io, pea ‘i he’enua ma’u ha tokoni mei he ‘aho ki he ‘ahó, na’a nau ō mai ‘i he fekau ‘a ‘Amolone ke tau mo e kakai ‘o Nifaihaá, pea na’a nau kamata ke tāmatae ‘i ‘a kinautolu ‘i ha fu’u faka’auha lahi.

8 Pea na’e pehē fau hono tokolahi ‘o ‘enua ngaahi kau tau, na’e pau ke hola ‘a hono toe ‘o e kakai ‘o Nifaihaá meiate kinautolu; pea na’a nau ha’u ‘o fakataha mo e kau tau ‘a Molonai.

9 Pea ko ‘eni ‘i he mahalo ‘e Molonai ‘oku totonu ke fekau ke ‘alu ha kau tangata ki he kolo ko Nifaihaá, ke tokoni ki he kakai ‘i hono malu’i ‘o e kolo ko iá, pea ‘i he’ene ‘ilo’i ‘oku faingofua ange ke malu’i ‘a e koló mei ha’ane tō ki he nima ‘o e kau Leimaná ‘i hano toe fa’ao ia meiate kinautolu, ko ia na’á ne mahalo ai ‘e

faingofua ke nau malu’i ‘a e kolo ko iá.

10 Ko ia na’á ne tauhi ‘a ‘ene kau tau kotoa ke malu’i ‘a e ngaahi feitu’u ‘a ia kuó ne toe ma’ú.

11 Pea ko ‘eni, ‘i he vakai ‘a Molonai kuo mole ‘a e kolo ko Nifaihaá, na’á ne fu’u lotomamahi ‘aupito, ‘o ne kamata ke veiveiua, tu’unga ‘i he fai angahala ‘a e kakai, pe ‘oku ‘ikai ke lelei ke nau tō ki he nima ‘o honau kāingá.

12 Ko ‘eni na’e pehē mo ‘ene kau ‘eikitau pulé kotoa pē. Na’a nau veiveiua pea nau ofo foki koe’uhi ko e fai angahala ‘a e kakai, pea na’e tupu ia ‘i he fu’u ikuna lahi ‘a e kau Leimaná ‘iate kinautolú.

13 Pea na’e hoko ‘o pehē na’e ‘ita ‘a Molonai ki he pulé’angá, koe’uhi ko ‘enua ‘ta’etokanga ki he tau’atāina ‘o honau fonuá.

VAHE 60

‘Oku lāunga ‘a Molonai kia Peiholani koe’uhi ko e ta’etokanga ‘a e pulé’angá ki he ngaahi kau tau—‘Oku tuku ‘e he ‘Eiki ke tāmatae ‘i ‘a e kakai mā’oni-oní—Kuo pau ke ngāue ‘aki ‘e he kau Nifai ‘a honau mālohí mo ‘enua koloá kotoa pē ke fakahaofi kinautolu mei honau ngaahi filí—‘Oku fakamanamana mai ‘e Molonai te ne tau’i ‘a e pulé’angá kapau ‘e ‘ikai ‘omi ha tokoni ki he’enua ngaahi kau tau. Ta’u 62 K.M. nai.

PEA na’e hoko ‘o pehē na’á ne toe tohi ki he pulé ‘o e fonuá, ‘a

ia ko Peiholani, pea ko e ngaahi lea 'eni 'a ia na'á ne tohi, 'o pehē: Vakai, 'oku ou fai 'eku tohi kia Peiholani, 'i he kolo ko Seilahe-malá, 'a ia ko e "fakamaau lahi mo e pule ki he fonuá, pea kiate kinautolu kotoa pē foki kuo fili 'e he kakaí ni ke pule'i mo angi 'a e ngaahi me'a 'o e tau ko 'eni.

2 He vakai, 'oku 'i ai ha'aku ngaahi me'a 'e ni'ihi ke lea 'aki kiate kinautolu 'i hano talatala-aki'i; he vakai, 'oku mou 'ilo'i 'e kimoutolu kuo fili 'a kimoutolu ke tånaki fakataha ha kau tangata, pea fakamahafu 'a kinautolu 'aki 'a e ngaahi heletā, mo e ngaahi hele piko, mo e ngaahi fa'ahinga mahafu tau kehekehe kotoa pē, pea fekau'i atu 'a kinautolu ke tau mo e kau Leimaná, 'i ha potu te nau hū mai ai ki hotau fonuá.

3 Pea ko 'eni vakai, 'oku ou pehē kiate kimoutolu ko au, mo 'eku kau tangatá foki, mo Hilamani foki mo 'ene kau tangatá, kuo mau fu'u faingata'a'ia 'i he ngaahi mamahi lahi fau; 'io, na'a mo e fiekaia, mo e fieinuá, mo e ongosiá, pea mo e fa'ahinga kotoa pē 'o e ngaahi mamahi kehekehe.

4 Kae vakai, ka ne ko e ngaahi me'a pē 'eni kuo mau mamahi'ia ai pehē kuo 'ikai te mau lāunga pe hano.

5 Kae vakai, kuo lahi 'a e tāmáté 'i hotau kakaí; 'io, kuo tō 'a e ngaahi toko afe 'i he heletā, ka na'e mei kehe ia 'o kapau na'a mou tuku mai ha kau tau fe'unga ki he'emaau ngaahi kau

taú pea mo e tokoni kiate kinautolu. 'Io, kuo lahi ho'omou ta'etokanga kiate kinautolú.

6 Pea ko 'eni vakai, 'oku mau loto ke 'ilo ki hono 'uhinga 'o e fu'u ta'etokanga lahi ko 'eni; 'io, 'oku mau loto ke 'ilo ki he 'uhinga 'o ho'omou ta'efaka'atu'i.

7 'Oku mou pehē koā te mou lava 'o nofo 'i homou ngaahi nofo'anga faka'eieiki 'i he fakakaukau ta'etokanga, lolotonga iá 'oku fakamafola 'e homou ngaahi filí 'a e tāmáté, 'o takatakai 'iate kimoutolu? 'Io, lolotonga 'enau fakapoongi 'a e ngaahi toko afe 'o homou kāinga—

8 'Io, na'a mo kinautolu na'a nau hanga hake kiate kimoutolu ke ma'u ha malu'i, 'io, na'a nau fili 'a kimoutolu ki ha tu'unga ke mou lava ai 'o tokoni kiate kinautolu, 'io, na'a mou mei lava ke 'oatu ha ngaahi kau tau kiate kinautolu, ke tokoni kiate kinautolu, pea fakahaofi ai hanau ngaahi toko afe mei he tō 'i he heletā.

9 Kae vakai, 'oku 'ikai ia ko ia pē—ka kuo mou ta'ofi ho'omou ngaahi me'akai mo e nāunaú meiate kinautolu, ko ia kuo 'i ai ha tokolahi kuo nau tau pea tafe honau totó 'o mole 'enau mo'uí koe'uhi ko 'enau ngaahi holi lahi na'a nau ma'u ke lelei 'a e kakaí ni; 'io, pea kuo nau fai 'eni 'i he'enau 'amanaki ke "mate 'i he fiekaia, koe'uhi ko ho'omou fu'u ta'etokanga lahi kiate kinautolú.

10 Pea ko 'eni, 'e hoku kāinga 'ofeina—he 'oku totonu ke

‘ofeina ‘a kimoutolu; ‘io, pea na ‘e totonu ke mou fakaake ‘a kimoutolu ke tokanga ‘o faivelenga ange ki he lelei mo e tau‘atāina ‘a e kakaí ni; kae vakai, kuo mou ta‘etokanga kiate kinautolu pea ‘e tō ai ki homou ‘ulú ‘i he sāuni ‘a e toto ‘o e ngaahi toko afe; ‘io, he kuo ‘afio‘i ‘e he ‘Otuá ‘a ‘enau ngaahi tangi kotoa pē mo ‘enau ngaahi mamahí kotoa—

11 Vakai, te mou malava koā ke mahalo te mou lava ‘o nofo ‘i homou ngaahi nofo‘anga faka‘e‘eikí, pea ko e me‘a ‘i he fu‘u angalelei lahi ‘a e ‘Otuá ‘e ‘ikai te mou lava ai ke ta‘efai ha me‘a pea te ne fakahaofi pē ‘a kimoutolu? Vakai, kapau kuo mou mahalo pehē, kuo ta‘e‘aonga ho‘omou mahaló.

12 ‘Oku mou “mahalo koā, koe‘uhi ko e tāmata‘i ‘o e fu‘u tokolahi pehē ‘o homou kāingá ‘oku tupu ia ‘i he‘enau fai angahala? ‘Oku ou pehē kiate kimoutolu, kapau kuo mou mahalo pehē, kuo ta‘e‘aonga ho‘omou mahaló; he ‘oku ou pehē kiate kimoutolu, ‘oku ‘i ai ‘a e tokolahi kuo tō ‘i he heletā; pea vakai, ‘oku hoko ia ko homou fakahalaia‘i.

13 He ‘oku tuku ‘e he ‘Eikí ke tāmata‘i ‘a e kau “mā‘oní‘oní koe‘uhi ke fakahoko ‘ene fakamaau totonú mo e tauteá ki he kau fai angahalá; ko ia ‘oku ‘ikai ‘aonga ke mou mahalo kuo mole ‘a e kau mā‘oní‘oní koe‘uhi he kuo nau maté; kae vakai, ‘oku nau hū ki he mālōlō‘anga ‘o e ‘Eiki ko honau ‘Otuá.

14 Pea ko ‘eni, vakai ‘oku ou

pehē kiate kimoutolu, ‘oku ou fu‘u manavahē lahi ‘aupito telia na‘a hoko mai ‘a e ngaahi tautea ‘a e ‘Otuá ki he kakaí ni, koe‘uhi ko ‘enau fu‘u fakapikopiko lahi, ‘io, na‘a mo e fakapikopiko ‘a hotau pule‘angá, mo ‘enau fu‘u ta‘etokanga lahi ki honau kāingá, ‘io, kiate kinautolu ‘a ia kuo maté.

15 He ka ne ta‘e‘oua ‘a e “fai angahala ‘a ia na‘e mu‘aki kamata ‘i hotau kau takí, pehē kuo tau malava ke matu‘uaki ‘a hotau ngaahi filí ke ‘oua te nau ma‘u ha mālohi kiate kitautolu.

16 ‘Io, ka ne ta‘e‘oua ‘a e “tau, ‘a ia na‘e tupu ‘iate kitautolú; ‘io, ka ne ta‘e‘oua ‘a e kau ^b‘tangata tu‘i, ‘a ia na‘e fakatupu ‘a e fu‘u lilingi toto lahi ‘iate kitautolú; ‘io, ‘i he taimi ‘a ia na‘a tau fetau‘aki ai ‘iate kitautolú, ka ne tau fakataha‘i hotau mālohí ‘o hangē kuo tau fai ki mu‘á; ‘io, ka ne ta‘e‘oua ‘a e fie ma‘u ‘a e mālohi mo e mafaí ‘e he kau tangata tu‘i ko iá meiate kitautolu; ka ne nau mateaki‘i hono totonu ‘o ‘etau tau‘atāina, ‘o kau fakataha mo kitautolu, mo ‘alu atu ke tau mo hotau ngaahi filí, kae ‘ikai to‘o hake ‘enau ngaahi heletaá ke tau‘i ‘a kitautolu, ‘a ia ko e tupu‘anga ‘o e lilingi ‘o e fu‘u toto lahi ‘iate kitautolu; ‘io, ka ne tau ō atu ke tau‘i ‘a kinautolu ‘i he māfima‘i ‘o e ‘Eikí, pehē kuo tau fakamovetevete hotau ngaahi filí, pea ne mei hoko ia, ‘o fakatatau ki hono fakamo‘oní‘i ‘o ‘ene folofolá.

17 Kae vakai, ‘oku ‘oho mai ‘eni

12a Luke 13:1–5.

13a ‘Alamā 14:10–11;

T&F 42:46–47.

15a ‘Alamā 51:9, 13.

16a ‘Alamā 51:16–19.

b ‘Alamā 51:5, 8.

'a e kau Leimaná kiate kitautolu, 'o fa'ao hotau ngaahi fonuá, pea 'oku nau fakapoongi hotau kakaí 'aki 'a e heletā, 'io, ko hotau kakai fefiné mo 'etau fānaú, pea nau 'ave pōpula foki 'a kinautolu, pea 'oku nau ngaohi 'a kinautolu ke mamahi 'i he ngaahi faingata'a kehekehe kotoa pē, pea 'oku hoko 'eni koe'uhí ko e fu'u fai angahala lahi 'anautolu 'oku kumi ki he mālohi mo e mafaí, 'io, 'a e kau tangata tu'i ko iá.

18 Ka ko e 'uma'ā ha'aku lea lahi ki he me'á ní? He 'oku 'ikai te mau 'ilo na'a 'oku mou feinga kimoutolu ke ma'u 'a e mafaí. 'Oku 'ikai te mau 'ilo na'a ko e kau lavaki foki mo kimoutolu ki homou fonuá.

19 Pe ko ho'omou ta'etokanga'i 'a kimautolu koe'uhí ko ho'omou nofo 'i he loto fonuá pea 'oku takatakai 'iate kimoutolu 'a e malú, pea 'oku 'ikai ai te mou fekau ke 'omi ha me'akai kiate kimautolú, kae 'uma'ā foki ha kau tangata ke tokoni ki he'emaui ngaahi kau taú?

20 Kuo ngalo koā 'iate kimoutolu 'a e ngaahi fekau 'a e 'Eiki ko homou 'Otuá? 'Io, kuo ngalo koā 'iate kimoutolu 'a e pōpula 'a 'etau ngaahi tamaí? Kuo ngalo koā 'iate kimoutolu hono tu'o lahi 'a hono fakahaofi 'a kitautolu mei he nima 'o hotau ngaahi filí?

21 Pe 'oku mou mahalo koā 'e kei fakahaofi ai pē 'a kitautolu 'e he 'Eikí, lolotonga 'etau nofo 'i hotau ngaahi nofo'a faka'eieiki

pea 'ikai faka'aonga'i 'a e ngaahi me'a kuo foaki 'e he 'Eikí ma'a-tautolú?

22 'Io, te mou nofo noa koā lolotonga hono takatakai 'a kimoutolu 'e he toko lau afe 'o kinautolu, 'io, mo e toko lau mano, 'a ia 'oku nofo noa foki, ka 'oku 'i ai 'a e toko lau afe 'i he ngaahi ngata'anga 'o e fonuá 'oku lolotonga tō 'i he heletā, 'io, 'o nau lavea pea tafe honau totó?

23 'Oku mou mahalo koā 'e lau 'e he 'Otuá 'oku mou ta'ehalaia lolotonga ho'omou nofo ma'u 'o mamata ki he ngaahi me'a ní? Vakai, 'oku ou pehē kiate kimoutolu, 'Ikai. Ko 'eni 'oku ou faka'amu ke mou manatu kuo folofola 'e he 'Otuá kuo pau ke tomu'a fakama'a 'a e "loto ipú, pea toki fakama'a 'a e tu'a ipú foki.

24 Pea ko 'eni, kapau 'e 'ikai te mou fakatomala mei he me'a kuo mou faí, pea kamata ke mou tu'u hake 'o fai ha me'a, pea 'omi ha kau tangata mo e me'akai kiate kimautolu mo Hilamani foki, koe'uhí ke ne fakamālohi 'i 'a e ngaahi potu fonua 'a ia kuó ne toe ma'ú, pea ke mau toe ma'u foki mo hono toe 'o homau ngaahi tofi'a 'i he ngaahi potu fonua ko 'ení, vakai 'e 'ikai toe 'aonga leva ke mau tau mo e kau Leimaná kae 'oua kuo mau 'uluaki fakama'a 'a e loto ipú, 'io, 'a e kau taki 'o hotau pule'angá.

25 Pea kapau 'e 'ikai te mou tali 'a 'eku tohi ní, pea mou ō mai 'o fakahā mai kiate au 'a e "laumālie totonu 'o e tau'atāinā,

pea feinga ke tokoni mo faka-mālohi ‘i ‘etau ngaahi kau taú, pea foaki kiate kinautolu ‘a e me‘akai ke tauhi ‘aki ‘a kinautolu, vakai te u tuku ha kongá ‘o ‘eku kau tangata tau‘atāina ke malu‘i ‘a e potu ko ‘eni ‘o hotau fonuá, pea te u tuku ‘a e mālohi mo e ngaahi tāpuaki ‘a e ‘Otuá kiate kinautolu, ke ‘oua na‘a lava ke ta‘ofi ‘a kinautolu ‘e ha toe mālohi kehe—

26 Pea te u fai ‘eni koe‘uhi ko ‘enau fu‘u tui lahí, mo ‘enau kā-taki ‘i honau ngaahi faingata‘á—

27 Pea te u ‘alu atu kiate kimoutolu, pea kapau ‘oku ‘iate kimoutolu ha taha ‘a ia ‘oku ma‘u ha holi ki he tau‘atāina, ‘io, kapau ‘oku kei ‘i ai ha kihí‘i tau‘atāina sí‘i, vakai, te u fakatupu ha ngaahi angatu‘u kiate kimoutolu kae ‘oua ke ‘auha ‘o ‘osi‘osingamālie ‘a e fa‘ahinga ‘oku fie fa‘ao ‘a e mālohí mo e mafaí.

28 ‘Io, vakai ‘oku ‘ikai te u manavahē ki homou mālohí pe ko homou mafaí, ka ko hoku “Otuá pē ‘oku ou manavahē ki aí; pea ko e me‘a ‘i he‘ene ngaahi fekaú ‘oku ou to‘o hake ai ‘eku heletaá ke malu‘i hoku fonuá, pea ‘oku tupu ‘i ho‘omou angahalá ‘a ‘emau faingata‘a‘ia ‘i ha mole lahi pehē.

29 Vakai kuo hokosia ‘a e taimí, ‘io, ‘oku ofi mai ‘a e taimí, kapau ‘e ‘ikai te mou ngāue ki hono malu‘i ‘o homou fonuá mo ho‘omou fānau íkí, ‘e tō kiate kimoutolu ‘a e “heletā ‘o e fakamaau totonú; ‘io, pea ‘e tō ia kiate

kimoutolu ‘o tautea ‘a kimoutolu kae ‘oua ke mou ‘auha ‘aupito.

30 Vakai, ‘oku ou tatali ki he tokoni meiate kimoutolu; pea ka ‘ikai te mou tokoni mai kiate kinautolu, vakai te u ‘alu atu kiate kimoutolu ‘o a‘u ki he fonua ko Seilahemalá, pea taa‘i ‘a kimoutolu ‘aki ‘a e heletā, ‘o a‘u ki he ‘ikai te mou toe ma‘u ha mālohi ke ta‘ofi ‘a e laka ki mu‘a ‘a e kakaí ni ‘i he tu‘uaki ‘o ‘etau tau‘atāina.

31 He vakai, ‘e ‘ikai tuku ‘e he ‘Eikí ke mou mo‘ui pea faka‘au ‘o mālohi ‘i ho‘omou ngaahi angahalá ‘o faka‘auha ai ‘a hono kakai mā‘oní‘oní.

32 Vakai, te mou lava koā ‘o ‘amanaki ‘e fakahaofi ‘a kimoutolu ‘e he ‘Eikí pea hā‘ele mai ke tautea ‘a e kau Leimaná, ka kuo tupunga ‘i he ngaahi talatuku-fakaholo ‘a ‘enau ngaahi tamaí ‘a ‘enau fehi‘á, ‘io, pea kuo fakalahi ia ‘o liunga ua ‘e kinautolu kuo mavahe atu meiate kitautolú, ka ko e tupunga ho‘omou angahalá ‘i ho‘omou manako ki he fakamālō mo e ngaahi me‘a va‘inga ‘o māmaní?

33 ‘Oku mou ‘ilo‘i ‘oku mou maumau‘i ‘a e ngaahi fono ‘a e ‘Otuá, pea ‘oku mou ‘ilo ‘oku mou molomoloki hifo ia ‘i homou lalo va‘é. Vakai, ‘oku folofola mai ‘a e ‘Eikí kiate au: Kapau ‘e ‘ikai fakatomala ‘a kinautolu ‘a ia kuo mou fili ko homou kau kōvaná mei he‘enau ngaahi angahalá mo e ngaahi hiá, kuo pau ke mou ō hake ke tau‘i ‘a kinautolu.

34 Pea ko 'eni vakai, ko au, Molonai, kuo fekau'i au, 'o fakatatau mo e fuakava kuó u fai ke tauhi 'a e ngaahi fekau 'a hoku 'Otuá; ko ia 'oku ou loto ke mou pikitai ki he folofola 'a e 'Otuá, pea 'omi fakavavevave kiate au 'a ho'omou ngaahi me'akai mo e nāunaú mo ho'omou kau tangatá, pea kia Hilamani foki.

35 Pea vakai, kapau 'e 'ikai te mou fai 'eni te u 'alu atu fakavavevave kiate kimoutolu; he vakai, 'e 'ikai tuku 'e he 'Otuá ke mau mate 'i he fiekaia; ko ia, te ne foaki mai kiate kimautolu mei ho'omou me'akai, neongo pē 'o kapau 'e pau ke hoko ia 'i he heletā. Ko 'eni tokanga ke mou fai 'a e folofola 'a e 'Eikí.

36 Vakai, ko au Molonai, ko homou 'eikitau pulé. 'Oku 'ikai te u "kumi ki he mālohi, ka ke holoki hifo ia. 'Oku 'ikai te u kumi ki he fakamālō 'a e māmaní, ka ki he lāngilangi 'o hoku 'Otuá mo e tau'atāina mo e lelei 'a hoku fonuá. Pea ko ia 'oku ou faka'osi 'eku tohi.

VAHE 61

'Oku fakahā 'e Peiholani kia Molonai 'a e ta'e-fie-tokoni mo e angatu'u ki he pule'angá — 'Oku pulé 'i 'e he kau tangata tu'i 'a Seilahemala pea 'oku nau kau mo e kau Leimaná — 'Oku kole 'e Peiholani ha tokoni fakakautau ke tau'i 'a e kau angatu'ú. Ta'u 62 κ.Μ. nai.

VAKAI, na'e hoko 'o pehē na'e

fuoloa si'i hili 'a e 'oatu 'e Molonai 'a 'ene tohi ki he pule lahi, na'á ne ma'u ha tohi meia "Peiholani, ko e pule lahi. Pea ko e ngaahi lea 'eni 'a ia na'á ne ma'ú:

2 Ko au, Peiholani, 'a ia ko e pule lahi ki he fonua ní, 'oku ou 'oatu 'a e ngaahi leá ni kia Molonai, ko e 'eikitau pule ki he kau taú. Vakai, 'oku ou pehē kiate koe, 'e Molonai, 'oku 'ikai te u fiefia 'i homou ngaahi fu'u "faingata'a'ia, 'io, 'oku fakamahi ia ki hoku laumalié.

3 Kae vakai, 'oku 'i ai 'a e ni'ihí 'oku nau fiefia 'i homou ngaahi faingata'a'ia, 'io, 'o a'u ki he'e nau angatu'u ai kiate au, kae 'uma'ā foki 'a kinautolu 'o hoku kakaí 'a ia ko e kau "tangata tau'atāina, 'io, pea ko kinautolu 'a ia kuo angatu'ú 'oku nau fu'u tokolahi fau.

4 Pea ko e fa'ahinga ia kuo nau feinga ke to'o meiate au 'a e nofo'anga 'o e fakamāú pea ko kinautolu ia 'a ia kuo fakatupu 'a e angahala lahi ni; he kuo nau ngāue 'aki 'a e lea fakahekeheke lahi, 'o nau kākaa 'i 'a e loto 'o e kakai tokolahi, 'a ia 'e hoko ko e tupu'anga 'o e faingata'a'ia lahi 'iate kitautolu; kuo nau ta'ofi 'a 'emau ngaahi me'akai mo e nāunaú, pea kuo nau fakamana-vahee 'i 'emau kau tangata tau'atāina ko ia kuo 'ikai ai te nau ō atu ai kiate kimoutolu.

5 Pea vakai, kuo nau kapusi au meiate kinautolu, pea kuó u hola ki he fonua ko Kitioné mo e kau tangata kotoa na'á ku lava 'o fakaloto'í.

6 Pea vakai, kuó u 'oatu ha tohi fanongonongo 'i hono kotoa 'o e potu fonua ko 'ení; pea vakai, 'oku nau ha'u kiate kimautilu 'i he 'aho taki taha, mo 'enau ngaahi mahafu taú, ke malu'i honau fonuá mo 'enau "tau'atāina, pea sāuni homau ngaohikovi'i.

7 Pea kuo nau ha'u kiate kimautilu, 'o a'u ki hono ngaohi 'o kinautilu kuo nau tu'u hake 'o angatu'u kiate kimautilu ke nau malu'i 'a kinautilu, 'io, 'o a'u ki he 'enau ilifia kiate kimautilu 'o 'ikai te nau loto-to'a ke ō mai ke tau mo kimautilu.

8 Kuo nau pule'i 'a e fonuá, pe ko e kolo ko Seilahemalá; pea kuo nau fili ha tu'i kiate kinautilu, pea kuó ne fai ha tohi ki he tu'i 'o e kau Leimaná, 'a ia kuó ne fakapapau ai ha'ane kau fakataha mo ia; pea 'i he fakapapau ko iá kuó ne loto ai ke ne malu'i 'a e kolo ko Seilahemalá, pea 'okú ne 'amanaki 'i he malu'i ko iá 'e malava ai 'e he kau Leimaná 'o ikuna 'a hono toe 'o e fonuá, pea 'e fokotu'u ia ko e tu'i ki he kakaí ni hili hono ikuna 'a kinautilu 'e he kau Leimaná.

9 Pea ko 'eni, kuó ke fakahala'i au 'i ho'o tohi, ka 'oku tatau ai pē; 'oku 'ikai te u 'ita, ka 'oku ou fiefia 'i he to'a 'a ho lotó. Ko au, Peiholani, 'oku 'ikai te u kumi ki he mālohi, kae ngata pē 'i he tauhi 'a hoku nofo'anga fakamāu koe'uhí ke u malu'i 'a e ngaahi totonu mo e tau'atāina 'a hoku kakaí. 'Oku tu'u ma'u hoku laumālié 'i he tau'atāina

ko ia 'a ia kuo "fakatau'atāina'i ai 'a kimautilu 'e he 'Otuá.

10 Pea ko 'eni, vakai, te mau feinga ke ta'ofi 'a e fai angahalá 'o a'u ki he lilingi toto. 'E 'ikai te mau lilingi 'a e toto 'o e kau Leimaná 'o kapau te nau nofo 'i honau fonua 'onautilu.

11 'E 'ikai te mau lilingi 'a e toto 'o hotau kāingá 'o kapau 'e 'ikai te nau angatu'u, 'o to'o 'a e heletā ke tau'i 'a kimautilu.

12 Te mau loto-fiemālie ke mo'ulaloa ki he ha'amonga 'o e nofo pōpulá 'o kapau 'oku hoa ia mo e fakamaau totonu 'a e 'Otuá, pe kapau te ne fekau kiate kimautilu ke fai pēhē.

13 Kae vakai kuo 'ikai te ne fekau kiate kimautilu ke mau fakavaivai'i kimautilu ki homau ngaahi filí, ka ke mau "falala kiate ia, pea te ne fakahaofi 'a kimautilu.

14 Ko ia, 'e hoku tokoua 'ofeina, ko Molonai, tau ta'ofi 'a e kovi, pea ko e kovi kotoa pē 'oku 'ikai te tau lava 'o ta'ofi 'aki 'etau ngaahi leá, 'io, 'o hangē ko e ngaahi angatu'ú mo e ngaahi tafokí, tau "ta'ofi ia 'aki 'etau ngaahi heletaá, koe'uhí ke tau lava 'o tauhi 'etau tau'atāina, pea tau lava ai 'o fiefia 'i he fu'u faingamālie lahi 'o hotau siasí, mo e ngāue 'a hotau Huhu'i mo hotau 'Otuá.

15 Ko ia, ha'u fakavavevave kiate au mo ha ni'ihí 'o ho'o kau tangatá, pea tuku hono toé ke tokanga'i 'e Lihai mo Teanikumi; tuku kiate kinaua 'a e mālohi ke angi 'a e taú 'i he potu ko

'ena 'o e fonuá, 'o fakatatau mo e "Laumālie 'o e 'Otuá, 'a ia ko e laumālie foki 'o e tau'atāina 'a ia 'oku 'iate kinauá.

16 Vakai kuó u 'oatu ha ngaahi me'akai mo e nāunau si'i kiate kinautolu ke 'oua na'a nau mate kae 'oua ke ke lava 'o ha'u kiate au.

17 Tānaki fakataha 'a e kau tau kotoa pē te ke lava 'i ho'o laka mai ki hení, pea te tau ō fakavavevave atu ki he kau angatu'u ko iá, 'i he māfimafi 'o hotau 'Otuá 'o fakatatau ki he tui 'a ia 'oku 'iate kitautolú.

18 Pea te tau ma'u 'a e kolo ko Seilahemalá, koe'uhi ke tau ma'u mo ha toe me'akai ke 'ave atu kia Līhai mo Teanikumi; 'io, te tau 'alu atu ke tau'i 'a kinautolu 'i he māfimafi 'o e 'Eikí, pea te tau fakangata 'a e fu'u anghala lahí ni.

19 Pea ko 'eni, 'e Molonai, 'oku ou fiefia 'i he ma'u ho'o tohí, he na'á ku ki'i hoha'a pē ko e hā te mau faí, pe 'e totonu kiate kinautolu ke mau 'alu atu 'o tau'i homau kāingá.

20 Ka kuó ke pehē, kapau 'e 'ikai te nau fakatomala kuo fekau'i koe 'e he 'Eikí ke ke 'alu atu 'o tau'i 'a kinautolu.

21 Tokanga ke "fakamālohi'i 'a Līhai mo Teanikumi 'i he 'Eikí; tala kiate kinaua ke 'oua te na manavahē, he 'e fakahaofi 'a kinaua 'e he 'Otuá, 'io, kae 'uma'ā foki mo kinautolu kotoa pē 'oku tu'u ma'u 'i he tau'atāina 'a ia kuo fakatau'atāina 'aki 'a kinautolu 'e he 'Otuá. Pea ko

'eni 'oku ou faka'osi 'eku tohi ki hoku tokoua 'ofeina, ko Molonái.

 VAHE 62

'Oku laka atu 'a Molonai ke tokoni kia Peiholani 'i he fonua ko Kitioné —'Oku tāmāte'i 'a e kau tangata tu'i 'oku nau fakafisi ke malu'i honau fonuá —'Oku toe ma'u 'e Peiholani mo Molonai 'a Nīfaihā —'Oku tokolahī 'a e kau Leimaná 'oku kau mai ki he kakai 'o 'Āmoní —'Oku tāmāte'i 'e Teanikumi 'a 'Amolone pea 'oku fakapoongi foki mo ia —'Oku tuli 'a e kau Leimaná mei he fonuá, pea fokotu'u 'a e melinó —'Oku foki 'a Hilamani ki he ngāue fakafaijekau pea langa hake 'a e siasí. Ta'u 62–57 K.M. nai.

PEA ko 'eni na'e hoko 'o pehē 'i he ma'u 'e Molonai 'a e tohi ní na'e 'āsili ai 'a e to'a 'a hono lotó, pea na'e fonu ia 'i he fu'u fiefia lahī koe'uhi ko e faivelenga 'a Peiholaní, pea na'e 'ikai foki ko ha "lavaki ia ki he tau'atāina mo e lelei 'o hono fonuá.

2 Ka na'á ne fu'u tangi lahī 'aupito foki koe'uhi ko e anghala 'anautolu kuo nau kapusi ki tu'a 'a Peiholani mei he nofo'anga fakamāú, 'io, kae lahī ange foki kiate kinautolu na'a nau angatu'u ki honau fonuá pea mo honau 'Otuá foki.

3 Pea na'e hoko 'o pehē na'e 'ave 'e Molonai ha kau tangata tokosi'i, 'o fakatatau ki he kole 'a Peiholani, ka ne tuku kia Līhai mo Teanikumi 'a e pule ki hono

toe 'o 'ene kau tauá, peá ne laka atu ki he fonua ko Kitioné.

4 Pea na'á ne fusi 'a e "fuka 'o e ^btau'atāinā 'i he potu kotoa pē na'á ne 'alu ki aí, pea na'á ne uki 'a e kau tau kotoa pē 'a ia na'á ne lava 'o ma'u 'i he'ene laka atu ki he fonua ko Kitioné.

5 Pea na'e hoko 'o pehē na'e fakataha mai 'a e ngaahi toko afe ki he'ene fuká, pea na'a nau to'o hake 'enau ngaahi heletaá ke malu'i 'enau tau'atāinā, koe'uhi ke 'oua na'a nau tō ki he nofo pōpulá.

6 Pea ko ia, 'i he 'osi hono tānaki fakataha 'e Molonai 'a e kau tangata kotoa pē na'á ne lavá 'i hono kotoa 'o 'ene fonongá, na'á ne a'u atu ki he fonua ko Kitioné; pea 'i he'ene fakataha 'i 'ene kau tau mo e kau tau 'a Peiholani, na'a nau fu'u mālohi 'aupito, 'io, 'o mālohi ange 'i he kau tangata 'a Peikesi, 'a ia ko e "tu'i 'o e kau angatu'u 'a ia kuo nau kapusi 'a e kau ^btangata tau'atāinā mei he fonua ko Seilahemalá pea nau ma'u 'a e fonuá.

7 Pea na'e hoko 'o pehē na'e 'alu hifo 'a Molonai mo Peiholani mo 'ena ngaahi kau tau ki he fonua ko Seilahemalá, 'o nau 'alu atu ke tau'i 'a e koló, pea na'a nau fetaulaki mo e kau tangata 'a Peikesi, ko ia na'a nau kamata ai ke tau.

8 Pea vakai, na'e tāmata'e 'i 'a Peikesi, pea puke pōpula 'a 'ene kau tangatá, pea na'e toe fakafoki 'a Peiholani ki he nofo'anga fakamāú.

9 Pea na'e fakamāu'i 'a e kau

tangata 'a Peikesi, 'o fakatatau ki he laó, kae 'uma'ā foki mo e kau tangata tu'i 'a ia kuo puke mo fakahū ki he fale fakapōpulá; pea na'e "tāmata'e 'i 'a kinautolu 'o fakatatau mo e laó; 'io, 'a e kau tangata 'a Peikesi mo e kau tangata tu'i ko iá, 'a ia na'e 'ikai te nau fie to'o hake 'a e mahafú ke malu'i honau fonuá, ka nau tau'i iá, na'e tāmata'e 'i 'a kinautolu.

10 Pea ko ia na'e 'aonga ke fai pau ki he lao ko 'ení koe'uhi ko e malu 'a honau fonuá; 'io, pea 'ilonga 'a kinautolu 'a ia na'e 'ilo'i 'oku nau fakafisinga 'enau tau'atāinā, na'e tāmata'e 'i vave 'a kinautolu 'o fakatatau ki he laó.

11 Pea na'e 'osi pehē 'a hono tolungofulu 'o e ta'u 'o e pule 'a e kau fakamāu ki he kakai 'o Nifai; kuo toe fakafoki 'e Peiholani mo Molonai 'a e melinó ki he fonua ko Seilahemalá, 'i hona kakai 'onauá, hili hono tāmata'e 'i 'a kinautolu kotoa pē 'a ia na'e 'ikai ke faitotonu 'i he tu'uaki 'o e tau'atāinā.

12 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he kamata 'a e ta'u hono tolungofulu mā taha 'o e pule 'a e kau fakamāu ki he kakai 'o Nifai, na'e fekau leva 'e Molonai ke 'ave ha ngaahi me'akai mo e nāunau, kae 'uma'ā foki ha kau tau ko e kau tangata 'e toko ono afe ke 'ave kia Hiamani, ke tokoni kiate ia 'i he malu'i 'a e feitu'u ko ia 'o e fonuá.

13 Pea na'á ne fekau foki ke 'ave ha kau tau 'o e kau tangata 'e toko ono afe, mo e me'akai lahi fe'unga, ki he ngaahi kau

4a 'Alamā 46:12–13, 36.
FFL Fuka.

b FFL Tau'atāinā.
6a 'Alamā 61:4–8.

b 'Alamā 51:5–7.
9a FFL Tautea Maté.

tau 'a Līhai mo Teanikumí. Pea na'e hoko 'o pehē na'e fai 'eni ke ngaohi 'a e fonua ke mālohi ki he tau mo e kau Leimaná.

14 Pea na'e hoko 'o pehē na'e tuku 'e Molonai mo Peiholani, ha kau tangata tokolahi 'i he fonua ko Seilahemalá, ka nau laka atu mo ha kau tangata tokolahi ki he fonua ko Nīfaihaá, he kuo nau fakapapau ke ikuna 'i 'a e kau Leimana 'i he kolo ko iá.

15 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he lolotonga 'enau laka atu ki he fonuá, na'a nau puke 'a e kau tangata tokolahi 'o e kau Leimaná, pea nau tāmata 'i hanau tokolahi, pea puke 'enau ngaahi me'akaí mo e nāunaú mo 'enau ngaahi mahafu taú.

16 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he hili 'enau puke 'a kinautolú, na'a nau fekau 'a kinautolu ke nau fai ha fuakava 'e 'ikai te nau toe to'o mahafu tau ke tau mo e kau Nīfaí.

17 Pea 'i he 'osi 'enau fai 'a e fuakava ko 'ení na'a nau fekau ke nau 'alu 'o nofo mo e kakai 'o 'Āmoní, pea ko honau tokolahi 'a ia na'e te'eki ai ke nau tāmata 'i ko e toko fā afe nai.

18 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he 'osi 'enau fekau atu 'a kinautolú na'a nau fai atu 'enau laka ki he fonua ko Nīfaihaá. Pea na'e hoko 'o pehē 'i he 'enau a'u atu ki he kolo ko Nīfaihaá, na'a nau fokotu'u honau ngaahi fale fehikitakí 'i he ngaahi potu tokalelei 'o Nīfaihaá, 'a ia 'oku ofi ki he kolo ko Nīfaihaá.

19 Ko 'eni na'e faka'amu 'a Molonai ke hū mai ki tu'a 'a e

kau Leimaná ke tau mo kinautolu, 'i he ngaahi potu tokalelei; ka 'i he 'ilo 'i 'e he kau Leimaná, 'a 'enau fu'u loto-to'a lahi, pea 'i he 'enau vakai ki honau fu'u tokolahi, ko ia na'e 'ikai te nau to'a ai ke hū mai ki tu'a ke tau mo kinautolu; ko ia na'e 'ikai te nau ha'u ke tau 'i he 'aho ko iá.

20 Pea 'i he 'ene po'uli hifó, na'e 'alu atu 'a Molonai 'i he fakapo'uli 'o e poó, 'o ne kaka hake ki he funga 'aá ke fakasiosio pē ko e fē 'a e potu 'o e kolo na'e nofo ai 'a e kau Leimaná mo 'enau kau taú.

21 Pea na'e hoko 'o pehē na'a nau 'i he potu hahaké, 'o ofi ki he hū'anga ki he koló; pea na'a nau mohe kotoa. Pea ko 'eni na'e foki 'a Molonai ki he 'ene kau taú, 'o fekau ke nau teuteu fakato'oto'o ha ngaahi maea mālohi mo ha ngaahi tu'unga, ke tukutuku hifo mei he funga 'aá ki loto 'i he 'aá.

22 Pea na'e hoko 'o pehē na'e fekau 'e Molonai ke laka atu 'a 'ene kau tangatá, 'o kaka hake ki he funga 'aá, pea tukutuku hifo 'a kinautolu ki he feitu'u ko ia 'o e koló, 'io, 'i he potu hihifó, 'a ia na'e 'ikai ke nofo ai 'a e kau Leimaná mo 'enau ngaahi kau taú.

23 Pea na'e hoko 'o pehē na'e tukutuku hifo kotoa 'a kinautolu ki he loto koló 'i he po'ulí, 'aki 'enau ngaahi maea mālohí mo 'enau ngaahi tu'ungá; ko ia 'i he a'u ki he hengihengí kuo nau 'i loto kotoa pē 'i he ngaahi 'ā 'o e koló.

24 Pea ko 'eni, 'i he 'ā hake 'a e kau Leimaná 'o mamata ki he ngaahi kau tau 'a Molonai 'oku

nau 'i loto 'i he ngaahi 'aá, na'a nau fu'u ilifia lahi, 'o nau hola ki tu'a 'i he matapā 'o koló.

25 Pea ko 'eni, 'i he mamata 'e Molonai 'oku nau hola meiate iá, na'á ne fekau ke laka atu 'a 'ene kau tangatá ke tau'í 'a kinautolu, pea na'a nau tāmate'í 'a e tokolahi, pea kāpui 'a e tokolahi kehe, 'o puke pōpula 'a kinautolu; kae fehola ki honau toé ki he fonua ko Molonai, 'a ia na'e 'i he ngaahi ngata'anga fonua ofi ki matātahi.

26 Na'e pehē hono ma'u 'e Molonai mo Peiholani 'a e kolo ko Nifaihaá ta'emole ha toko taha; ka na'e tokolahi 'a e kau Leimana 'a ia kuo tāmate'í.

27 Pea na'e hoko 'o pehē na'e loto 'a e tokolahi 'o e kau Leimana 'a ia na'e puke pōpulá ke nau kau fakataha mo e "kakai 'o 'Āmoní, 'o hoko ko ha kakai tau'atāina.

28 Pea na'e hoko 'o pehē ko kinautolu kotoa pē 'a ia na'e loto ke fai peheé, na'e tuku kiate kinautolu 'o fakatatau ki honau lotó.

29 Ko ia, na'e kau fakataha 'a e kau pōpula Leimaná kotoa mo e kakai 'o 'Āmoní, 'o nau kamata ke ngāue mālohi 'aupito, 'o ngoue'í 'a e kelekelé, 'o fakatupu 'a e fa'ahinga tenga'í 'akau kotoa pē, mo e ngaahi takanga monumanu ikí mo e ngaahi takanga monumanu lalahi 'o e fa'ahinga kotoa pē; pea ko ia na'e faka'atā 'a e kau Nifai mei ha fu'u kavenga lahi; 'io, na'e faka'atā ai 'a kinautolu mei he tauhi 'o e kau pōpula kotoa 'o e kau Leimaná.

30 Pea na'e hoko 'o pehē ko Molonai, 'i he hili 'ene ma'u 'a e kolo ko Nifaihaá, 'o ne puke 'a e kau pōpula tokolahi, 'a ia na'e fu'u fakatokosi'í ai 'a e ngaahi kau tau 'a e kau Leimaná, peá ne toe ma'u 'a e tokolahi 'o e kau Nifai 'a ia kuo puke pōpulá, 'a ia na'e fu'u fakamālohi'í lahi ai 'a e kau tau 'a Molonai; ko ia na'e 'alu atu 'a Molonai mei he fonua ko Nifaihaá ki he fonua ko Lihai.

31 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he vakai 'a e kau Leimaná 'oku ha'u 'a Molonai ke tau mo kinautolú, na'a nau toe manavahē 'o nau fehola ki mei he kau tau 'a Molonai.

32 Pea na'e hoko 'o pehē na'e hanga 'e Molonai mo 'ene kau tau 'o tuli 'a kinautolu mei he kolo ki he kolo, kae 'oua kuo nau fetaulaki mo Lihai mo Teanikumi; pea na'e hola 'a e kau Leimaná mea Lihai mo Teanikumi, 'o a'u ki he ngaahi ngata'anga fonua 'i he matātahi, kae 'oua kuo nau a'u mai ki he fonua ko Molonai.

33 Pea na'e kātoa fakataha 'a e kau tau kotoa pē 'a e kau Leimaná, 'o nau fakataha kātoa ki ha feitu'u pē taha 'i he fonua ko Molonai. Ko 'eni, na'e 'iate kinautolu foki, 'a 'Amolone, ko e tu'í 'o e kau Leimaná.

34 Pea na'e hoko 'o pehē na'e nofo 'a Molonai mo Lihai mo Teanikumi mo 'enua ngaahi kau tau 'o takatakai 'i he ngaahi ngata'anga 'o e fonua ko Molonai, pea kāpui ai 'a e kau Leimaná 'i he ngaahi ngata'anga

fonua 'i he ve'e feitu'u maomaonganoa 'i he tongá, pea 'i he ngaahi ngata'anga fonua 'i he ve'e feitu'u maomaonganoa 'i he hahaké.

35 Pea ko ia na'a nau nofo ai 'i he po'ulí. He vakai, kuo ongosia 'a e kau Nífaí mo e kau Leimaná koe'uhi ko hono fuoloa 'o 'enau laká; ko ia na'e 'ikai te nau fakakaukau ke fai ha me'a 'i he po'ulí, tuku kehe pē 'a Teanikumi; 'āsílí he kuó ne fu'u 'ita 'aupito kia 'Amolone, 'o ne pehē ai na'e "fakatupu 'e 'Amolone mo 'Amalekaia, ko hono tokouá, 'a e fu'u tau lahi mo fuoloá ni 'i honau vaha'a mo e kau Leimaná, 'a ia kuo tupunga ai ha fu'u tau mo e lilingi 'o e toto lahi, 'io, mo e fu'u hongé lahi.

36 Pea na'e hoko 'o pehē na'e 'alu atu 'a Teanikumi 'i he'ene 'itá ki he 'apitanga tau 'o e kau Leimaná, 'o ne kaka hifo mei he ngaahi 'ā 'o e koló. Peá ne 'alu atu mo e kí'i afo, mei he potu ki he potu, kae 'oua kuó ne 'ilo'i 'a e tu'í; peá ne "velo'i ia 'aki ha tao, 'a ia na'e hoka'i ia 'o ofi ki he mafú. Kae vakai, na'e fafangu 'e he tu'í 'a 'ene kau tamaio'eikí 'i he te'eki ai ke ne pekiá, ko ia na'a nau tuli 'a Teanikumi, 'o tāmata'e i ia.

37 Ko 'eni na'e hoko 'o pehē 'i he 'ilo'i 'e Lihai mo Molonai kuo mate 'a Teanikumí na'á na fu'u loto-mamahi 'aupito; he vakai, ko e tangata ia kuo tau loto-to'a ma'a hono fonuá, 'io, ko ha kaume'a mo'oni ia ki he tau'atāiná; pea kuó ne 'ūkuma

'a e ngaahi fu'u faingata'a lahi 'aupito. Kae vakai, kuo mate ia, pea kuó ne fononga'ia 'a e hala 'o e māmaní kotoa pē.

38 Ko 'eni na'e hoko 'o pehē na'e laka atu 'a Molonai 'i he 'aho hono hokó, 'o 'ohofi 'a e kau Leimaná, 'o nau hanga ai 'o tāmata'e 'i 'a kinautolu 'i ha fu'u faka'auha lahi; pea na'a nau teke'i atu 'a kinautolu mei he fonuá; pea na'a nau hola, 'o 'ikai te nau toe foki mai 'i he taimi ko iá ke tau mo e kau Nífaí.

39 Pea na'e 'osi pehē 'a hono tolungofulu mā taha 'o e ta'u 'o e pule 'a e kau fakamāu ki he kakai 'o Nífaí; pea ko ia kuo hoko kiate kinautolu 'a e ngaahi tau, mo e ngaahi lilingi toto, mo e hongé, mo e faingata'a, 'i he ngaahi ta'u lahi.

40 Pea kuo hoko 'a e ngaahi fakapō, mo e ngaahi fakakikihi, mo e ngaahi angatu'u, mo e fa'ahinga angahala kotoa pē 'i he kakai 'o Nífaí; ka neongo iá na'e fakahaofi 'a kinautolu koe'uhi ko e kau "mā'oni'oní, 'io, koe'uhi ko e ngaahi lotu 'a e kau mā'oni'oní.

41 Kae vakai, koe'uhi ko hono fuoloa fau 'o e tau 'i he vaha'a 'o e kau Nífaí mo e kau Leimaná kuo hoko ai 'o fu'u loto-fefeka 'aupito 'a e tokolahi, koe'uhi ko hono fuoloa fau 'o e taú; pea kuo fakamolū 'a e loto 'o e tokolahi koe'uhi ko 'enau ngaahi "faingata'a'ia, 'o nau fakavaivai'í ai 'a kinautolu 'i he 'ao 'o e 'Otuá 'i he fu'u anga-fakatōkilalo lahi.

42 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he

35a 'Alamā 48:1.

36a 'Alamā 51:33–34.

40a 'Alamā 45:15–16.

41a FFL Faingata'a.

'osi langa fakamālohi'i 'e Molonai 'a e ngaahi potu 'o e fonuá 'a ia na'e 'ohofingofua taha ki he kau Leimaná, kae 'oua kuo fe'unga honau mālohí, na'á ne foki leva ki he kolo ko Seilahe-malá; pea na'e foki mo Hilamani ki he fonua 'o hono tofi'á; pea na'e toe fokotu'u 'a e melinó 'i he kakai 'o Nifái.

43 Pea na'e tuku 'e Molonai 'a e pule ki he'ene ngaahi kau taú ki he nima 'o hono fohá, 'a ia ko hono hingoá ko Molonaihā; pea na'á ne foki ki hono fale 'o'oná koe'uhi ke ne nofo melino 'i hono toe 'o hono ngaahi 'ahó.

44 Pea na'e foki 'a Peiholani ki hono nofo'anga fakamāú; pea na'e toe ma'u 'e Hilamani 'a e fatongia ki hono malanga 'aki 'o e folofola 'a e 'Otuá ki he kakaí; he ko e tupu 'i hono lahi 'o e ngaahi taú mo e ngaahi fakakikihí, kuo hoko 'o 'aonga ai ke toe fakamā'opo'opo 'a e siasí.

45 Ko ia, na'e 'alu atu 'a Hilamani mo hono kāingá, 'o nau fakahā 'a e folofola 'a e 'Otuá 'i he fu'u mālohi lahi, 'o "fakamahino ki he tokolahi 'a 'enau fai angahalá, 'a ia na'e langaki ai 'enau fakatomala mei he'enu ngaahi angahalá 'o nau papi-taiso ki he 'Eiki ko honau 'Otuá.

46 Pea na'e hoko 'o pehē na'a nau toe fokotu'u hake 'a e siasí 'o e 'Otuá 'i hono kotoa 'o e fonuá.

47 'Io, pea na'e fokotu'u 'a e ngaahi tu'utu'uni fo'ou 'o kau ki he laó. Pea na'e fili 'enau kau "fakamāú mo 'enau kau fakamaau lahi.

48 Pea na'e faka'au 'a e kakai 'o Nifái ke toe "tu'umālie 'i he fonuá, 'o nau kamata ke fakatokolahi pea faka'au 'o fu'u mālohi 'i he fonuá. Pea na'e faka'au ke nau fu'u koloa'ia 'aupito.

49 Ka neongo 'enau ngaahi koloá, pe ko honau mālohí, pe ko 'enau tu'umālié, ka na'e 'ikai te nau fielahe 'i he hīkisia 'a honau matá; 'o 'ikai foki ke tuai 'enau manatu'i 'a e 'Eiki ko honau 'Otuá; ka na'a nau fakavai-vai'i 'a kinautolu 'o fu'u lahi 'aupito 'i hono 'aó.

50 'Io, na'a nau manatu ki hono lahi 'o e ngaahi me'a kuo fai 'e he 'Eiki ma'anautolu, mo 'ene fakahaofi 'a kinautolu mei he maté, pea mei he pōpulá mo e ngaahi fale fakapōpulá, pea mo e ngaahi faingata'a kehekehe kotoa pē, pea kuó ne fakahaofi 'a kinautolu mei he nima 'o honau ngaahi filí.

51 Pea na'a nau lotu ma'u ai pē ki he 'Eiki ko honau 'Otuá, pea na'e tāpuaki'i ai 'a kinautolu 'e he 'Eiki, 'o hangē ko 'ene folofolá, ko ia na'a nau tupulaki ai 'o mālohi 'o nau tu'umālie 'i he fonuá.

52 Pea na'e hoko 'o pehē na'e hoko 'a e ngaahi me'á ni kotoa pē. Pea na'e pekia 'a Hilamani 'i hono tolungofulu mā nima 'o e ta'u 'o e pule 'a e kau fakamāú ki he kakai 'o Nifái.

VAHE 63

'Oku tauhi 'e Sipiloni pea hoko kia

*Hilamani 'a e ngaahi lekooti topu-
tapú — 'Oku fononga ha kau Nīfai
tokolahi ki he fonua fakatokelaú —
'Oku f'ou 'e Heikoti ha ngaahi vaka,
pea folau ai ki he tahi hihifó — 'Oku
ikuna' i 'e Molonaihā 'a e kau Lei-
maná 'i he tau. Ta'u 56–52 K.M. nai.*

PEA na'e hoko 'o pehē 'i he ka-
mata'anga 'o e ta'u hono tolu-
ngofulu mā ono 'o e pule 'a e
kau fakamāú ki he kakai 'o Nī-
fai, na'e ma'u 'e "Sipiloni 'a e
ngaahi me'a ^btoputapu ko ia kuo
tuku kia Hilamani 'e 'Alamaá.

2 Pea ko ha tangata angatonu
ia, pea na'á ne 'a'eva angatonu
'i he 'ao 'o e 'Otuá; pea na'e
tokanga ia ke failelei ma'u ai pē,
ke ne tauhi 'a e ngaahi fekau 'a
e 'Eiki ko hono 'Otuá; pea na'e
fai pehē foki mo hono tokouá.

3 Pea na'e hoko 'o pehē na'e
pekia mo Molonai foki. Pea na'e
'osi pehē 'a hono tolungofulu mā
ono 'o e ta'u 'o e pule 'a e kau
fakamāú.

4 Pea na'e hoko 'o pehē 'i hono
tolungofulu mā fitu 'o e ta'u 'o e
pule 'a e kau fakamāú, na'e 'i ai
ha kakai tangata tokolahi, 'io, 'a
e toko nima afe fāngeau pea mo
honau ngaahi uai'fi mo 'enau fā-
naú, 'a ia na'a nau 'alu atu mei
he fonua ko Seilahemalá ki he
fonua 'a ia 'oku 'i he "fakatokelaú.

5 Pea na'e hoko 'o pehē ko
Heikoti, ko ha tangata tokanga
ia, ko ia na'á ne 'alu atu 'o fo'u
ma'ana ha fu'u vaka lahi 'aupito,
'i he ngata'anga 'o e fonua ko
Mahú, 'o ofi ki he fonua ko 'Auhá,

peá ne toho ia ki tahi 'i he tahi
hihifó, 'o ofi ki he "kavelemotu
'a ia na'e 'alu atu ki he fonua
fakatokelaú.

6 Pea vakai, na'e 'i ai 'a e kau
Nīfai tokolahi 'a ia na'e heka ki
ai 'o nau folau atu mo e ngaahi
me'akai mo e nāunau lahi, pea
mo e kakai fefine mo e fānau
tokolahi foki; pea na'a nau folau
fakatokelaú. Pea na'e 'osi pehē
hono tolungofulu mā fitu 'o e
ta'ú.

7 Pea 'i hono tolungofulu mā
valu 'o e ta'ú, na'e fo'u 'e he
tangata ni ha ngaahi vaka kehe.
Pea na'e foki mai foki 'a e 'ulu-
aki vaká, pea na'e fakaheka ki
ai mo e kakai tokolahi kehe;
pea na'a nau 'ave mo e ngaahi
me'akai mo e nāunau lahi, 'o
nau toe folau atu ki he fonua
fakatokelaú.

8 Pea na'e hoko 'o pehē na'e
'ikai ha toe fanongo kiate ki-
nautolu. Pea 'oku mau mahalo
kuo nau melemo 'i he loto mo-
aná. Pea na'e hoko 'o pehē na'e
tuku folau atu mo ha vaka kehe
'e taha; pea 'oku 'ikai te mau
'ilo pē na'e 'alu ia ki fē.

9 Pea na'e hoko 'o pehē na'e 'i ai
'a e kakai tokolahi 'a ia na'e 'alu
atu ki he fonua "fakatokelaú 'i
he ta'u pē ko iá. Pea na'e 'osi
pehē 'a e ta'u hono tolungofulu
mā valú.

10 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he
ta'u hono tolungofulu mā hiva
'o e pule 'a e kau fakamāú, na'e
pekia foki mo Sipiloni, pea kuo
'alu atu 'a Kolianitoni ki he

63 1a 'Alamā 38:1–2.

b 'Alamā 37:1–12.

FFL Toputapú.

4a 'Alamā 22:31.

5a 'Alamā 22:32;

'Eta 10:20.

9a Hilam. 3:11–12.

fonua fakatokelaú ‘i ha vaka, ke ne ‘ave ha ngaahi me‘akai mo e nāunau ki he kakai kuo ‘alu atu ki he fonua ko iá.

11 Ko ia na‘e ‘aonga ke hanga ‘e Sipiloni ‘o tuku ‘a e ngaahi me‘a toputapu ko iá ‘i he te‘eki ai ke ne pekiá ki he “foha ‘o Hilamaní, ‘a ia na‘e ui ko Hilamani, ko e tau hingoa ki he‘ene tamaí.

12 Ko ‘eni vakai, na‘e hiki kotoa ‘a e ngaahi tohi “tongitongi ‘a ia na‘e ma‘u ‘e Hilamaní pea na‘e ‘oatu ia ki he fānau ‘a e tangatá ‘i hono kotoa ‘o e fonuá, tuku kehe pē ‘a e ngaahi konga ko ia ‘a ia na‘e fekau ‘e ‘Alamā ke ^boua ‘e ‘oatú.

13 Ka neongo iá, na‘e totonu ke tauhi ‘a e ngaahi me‘a ko iá ke toputapu, pea “tukufakaholo mei he to‘u tangata ‘e taha ki he to‘u tangata ‘e taha; ko ia, na‘e tuku ‘a e ngaahi me‘a ko iá, ‘i he

ta‘u ko ‘ení kia Hilamani, ‘i he te‘eki ai ke pekia ‘a Sipiloni.

14 Pea na‘e hoko ‘o pehē foki ‘i he ta‘u pē ko iá na‘e ‘i ai ‘a e kau tafoki ‘a ia kuo nau mavahe ‘o ‘alu atu ki he kau Leimaná; pea na‘e toe fakatupu hake ‘enau ‘ita ki he kau Nifái.

15 Pea ‘i he ta‘u pē ko iá na‘a nau ō mai foki mo e kau tau tokolahi ke tau mo e kakai ‘o “Molonaihaá, pe ko e kau tau ‘a Molonaihaá, pea na‘e ikuna ai ‘a kinautolu pea toe teke‘i atu ki honau ngaahi fonua ‘onautolú, pea na‘e mole hanau tokolahi.

16 Pea na‘e ‘osi pehē hono tolungofulu mā hiva ‘o e ta‘u ‘o e pule ‘a e kau fakamāú ki he kakai ‘o Nifái.

17 Pea na‘e ‘osi pehē ‘a e fakamatala ‘a ‘Alamā mo Hilamani ko hono fohá, kae ‘uma‘ā foki mo Sipiloni, ‘a ia ko hono fohá.

KO E TOHI ‘A HILAMANÍ

Ko ha fakamatala ‘o e kau Nifái. Ko ‘enau ngaahi taú mo e Ngaahi fakakikihí, mo ‘enau ngaahi feke‘ike‘í. Kae ‘uma‘ā foki mo e ngaahi kikite ‘a e kau palōfita mā‘oni‘oni tokolahi, ki mu‘a ‘i he hā‘ele mai ‘a Kalaisí, ‘o fakatatau ki he ngaahi fakamatala ‘a Hilamani, ‘a ia ko e foha ‘o Hilamaní, pea fakatatau foki mo e ngaahi fakamatala ‘a hono ongo fohá, pea ‘u mai ki he hā‘ele mai ‘a Kalaisí. Kae ‘uma‘ā foki hono fakaului ‘o e tokolahi ‘o e kau Leimaná. Ko ha fakamatala ki honau fakauluí. Ko ha fakamatala ki he mā‘oni‘oni ‘a e kau Leimaná, mo e fai angahala mo e ngaahi anga-fakalielia ‘o e kau Nifái, ‘o fakatatau ki he lekooti ‘a Hilamani mo hono ongo fohá, ‘o a‘u mai ki he hā‘ele mai ‘a Kalaisí, ‘a ia ‘oku ui ko e tohi ‘a Hilamaní, mo e ngaahi fakamatala kehe.

11a Vakai ki he ‘ulu‘i fakamatala ki he tohi Hilamaní.

12a ‘Alamā 18:36.
b ‘Alamā 37:27–32.
13a ‘Alamā 37:4.

15a ‘Alamā 62:43.

VAHE 1

'Oku hoko 'a Peiholani hono uá ko e fakamaau lahi pea 'oku fakapoongi ia 'e Kisikumeni — 'Oku hoko 'a Peikumenai ki he nofo'anga fakamāú — 'Oku taki 'e Kolianitomuli 'a e ngaahi kau tau 'a e kau Leimaná, 'o nau ikuna'í 'a Seilahemala, pea 'oku fakapoongi 'a Peikumenai. 'Oku ikuna'í 'e Molonaihā 'a e kau Leimaná pea toe ma'u 'a Seilahemala, pea 'oku fakapoongi 'a Kolianitomuli. Ta'u 52–50 K.M. nai.

PEA ko 'eni vakai, na'e hoko 'o pehē 'i he kamata'anga 'o e ta'u hono fāngofulu 'o e pule 'a e kau fakamāú ki he kakai 'o Nifaí, na'e kamata ke tupu ha fu'u faingata'a lahi 'i he kakai 'o e kau Nifaí.

2 He vakai, kuo pekia 'a "Peiholani, 'o fononga 'i he hala 'o e māmani kotoa pē; ko ia na'e kamata ha fu'u fakakikihi lahi pe ko hai 'e hoko ki he nofo'anga 'o e fakamāú 'i he ngaahi tokouá, 'a ia ko e ngaahi foha 'o Peiholaní.

3 Ko 'eni ko e ngaahi hingoa 'eni 'o kinautolu 'a ia na'e fakakikihi ke ma'u 'a e nofo'anga fakamāú, 'a ia na'e langaki foki ai 'a e kakai ke fakakikihi: Ko Peiholani, mo Peianikai, mo Peikumenai.

4 Ko 'eni 'oku 'ikai ko hono kotoa 'eni 'o e ngaahi foha 'o Peiholaní, (he na'á ne ma'u 'a e tokolahi), ka ko kinautolu pē 'eni 'a ia na'e fakakikihi ke ma'u 'a e nofo'anga fakamāú; ko ia,

na'a nau fakatupu ha fakafa'ahi tolu 'a e kakai.

5 Ka neongo iá, na'e hoko 'o pehē na'e fakanofa 'a Peiholani 'i he "le'o 'o e kakai ke ne fakamaau lahi mo ha pule ki he kakai 'o Nifaí.

6 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he vakai 'e Peikumenai, 'e 'ikai te ne lava 'o ma'u 'a e nofo'anga fakamāú, na'á ne loto leva ke tali 'a e loto 'o e kakai.

7 Kae vakai, ko Peianikai mo e fa'ahi 'o e kakai 'a ia na'a nau loto ke ne hoko ko honau pulé, na'a nau fu'u 'ita 'aupito; ko ia, na'á ne hanga ke fakahekeheke 'i 'a e kakai ke nau angatu'u ki honau kāingá.

8 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he'ene teu ke fai 'eni, vakai, na'e puke ia, pea na'e fakamāú 'i ia 'o fakatatau ki he le'o 'o e kakai, pea na'e tu'utu'uni ke tāmata'e 'i ia; he kuó ne tu'u 'i he angatu'u mo feinga ke ne faka'auha 'a e "tau'atāina 'a e kakai.

9 Ko 'eni 'i he vakai 'a e kakai 'a ia na'a nau loto ke ne hoko ko honau pulé kuo tu'utu'uni ke tāmata'e 'i iá, ko ia na'a nau 'ita, pea vakai, na'a nau fekau ke 'alu atu 'a e tokotaha, ko Kisikumeni, 'io ki he nofo'anga fakamaau 'o Peiholaní, 'o ne fakapoongi 'a Peiholani 'i he lolotonga 'ene nofo 'i he nofo'anga fakamāú.

10 Pea na'e tuli ia 'e he kau tamaio'eiki 'a Peiholaní; kae vakai, na'e pehē fau hono vave 'o e hola 'a Kisikumeni na'e 'ikai lava ke ma'u ia 'e ha tangata 'e taha.

11 Pea na'á ne 'alu atu kiate kinautolu 'a ia na'e fekau'i iá, pea na'a nau fai kotoa pē ha fuakava, 'io, 'o nau fuakava ki honau Tupu'anga ta'engatá, 'e 'ikai te nau fakahā ki ha tangata 'e taha kuo fakapoongi 'e Kisikumeni 'a Peiholani.

12 Ko ia, na'e 'ikai ke 'ilo 'a Kisikumeni 'i he lotolotonga 'o e kakai Nīfaí, he na'á ne teunga fakapulipuli 'i he taimi na'á ne fakapoongi ai 'a Peiholaní. Pea ko Kisikumeni mo 'ene kautahá, 'a ia kuo nau fefuakava'aki mo iá, na'a nau fetuiaki mo e kakai 'i ha founga na'e 'ikai ke fa'a 'ilo'i ai 'a kinautolu; ka ko kinautolu kotoa pē na'e 'ilo'i na'e "fakamaaumatea.

13 Pea ko 'eni vakai foki, na'e fakanofu 'a Peikumenai, 'o fakatatau ki he le'ó 'o e kakai, ke ne hoko ko ha fakamaau lahi mo ha kōvana ki he kakai, ke pule 'o fetongi 'a hono tokoua ko Peiholaní; pea na'e totonu ke ne ma'u ia. Pea na'e fai 'eni kotoa pē 'i hono fāngofulu 'o e ta'u 'o e pule 'a e kau fakamāu; pea na'e 'osi ia.

14 Pea na'e hoko 'o pehē 'i hono fāngofulu mā taha 'o e ta'u 'o e pule 'a e kau fakamāu, kuo tñaki fakataha 'e he kau Leimaná ha kau tau 'o e kau tangata ta'efa'alaua, pea fakamahafu 'a kinautolu 'aki 'a e ngaahi heletā, mo e ngaahi hele piko, mo e ngaahi kaufana, mo e ngaahi ngahau, mo e ngaahi tatā tau, mo e ngaahi sifa-fatafata, pea mo e ngaahi fa'ahinga pā 'i he fa'ahinga kotoa pē.

15 Pea na'a nau toe 'alu hifo ke nau kamata ke tau mo e kau Nīfaí. Pea na'e taki 'a kinautolu 'e ha tangata 'a ia ko hono hingoá ko Kolianitomuli; pea ko ha hako ia 'o Seilahemala; pea ko e taha ia na'e tafoki mei he kau Nīfaí; pea ko ha tangata kaukau mo mālohi lahi ia.

16 Ko ia, ko e tu'i 'o e kau Leimaná, 'a ia ko hono hingoá ko Tupalote, 'a ia ko e foha 'o "Amolone, 'i he'ene mahalo 'e lava 'e Kolianitomuli, he ko ha tangata mālohi lahi ia, 'o matu'uaki 'a e kau Nīfaí, 'aki hono ivi kae 'uma'ā foki hono poto lahi, pea 'i hono fekau atu iá te ne lava 'o ikuna 'a e kau Nīfaí—

17 Ko ia na'á ne ue'i hake 'a kinautolu ke nau 'ita, pea na'á ne tñaki fakataha 'ene ngaahi kau taú, 'o ne fakanofu 'a Kolianitomuli ke hoko ko honau taki, peá ne fekau ke nau laka hifo ki he fonua ko Seilahemalá ke tau mo e kau Nīfaí.

18 Pea na'e hoko 'o pehē koe'uhi ko e hulu 'o e feke'ike'í mo e lahi 'o e faingata'a 'i he pule'angá, kuo 'ikai ai te nau tuku ha kau le'ó fe'unga 'i he fonua ko Seilahemalá; he kuo nau mahalo 'e 'ikai loto-lahi 'a e kau Leimaná ke hū mai ki loto 'i honau ngaahi fonuá ke 'ohofi 'a e fu'u kolo lahi ko Seilahemalá.

19 Ka na'e hoko 'o pehē na'e laka atu 'a Kolianitomuli 'o taki 'ene kau tau tokolahi 'aupitó, 'o nau 'ohofi 'a e kakai 'o e koló, pea koe'uhi ko hono fu'u vave fau 'o 'enau laká na'e 'ikai lava 'o

ma'u 'e he kau Nifai ha taimi fe'unga ke tñaki fakataha 'enau ngaahi kau tau.

20 Ko ia na'e tñmate'i 'e Koli-anitomuli 'a e kau le'o 'i he hñ-anga 'o e koló, 'o ne laka atu mo 'ene kau tau kotoa ki he loto koló, pea na'a nau tñmate'i 'a e kakai kotoa pñ na'e fakafepaki'i 'a kinautolú, 'o nau ma'u ai 'a e koló kotoa.

21 Pea na'e hoko 'o pehñ na'e hola 'a Peikumenaí, 'a ia ko e fakamaau lahí, mei he 'ao 'o Koli-anitomulí, 'o a'u ki he ngaahi 'ā 'o e koló. Pea na'e hoko 'o pehñ na'e taa'i ia 'e Kolianitomuli ki he 'aa, pea iku 'o ne mate ai. Pea na'e 'osi pehñ 'a e ngaahi 'aho 'o Peikumenaí.

22 Pea ko 'eni 'i he vakai 'a Kolianitomuli kuó ne ma'u 'a e kolo ko Seilahemalá, 'o ne vakai kuo hola 'a e kau Nifai meiate kinautolú, pea kuo tñ, mo puke, mo lí 'a kinautolu ki he fale fakapōpulá, pea kuó ne ma'u 'a e kolotau mālohi taha 'i he fonua kotoá, na'e to'a ange ai hono lotó 'o ne teuteu ke 'alu atu 'o tau'i 'a e fonuá kotoa.

23 Pea ko 'eni na'e 'ikai te ne nofo 'i he fonua ko Seilahemalá, ka na'á ne laka atu mo ha fu'u kau tau tokolahi ki he kolo ko Mahú; he na'á ne fakapapau ke ne 'alu atu 'o faka'ata'atā hono halá 'aki 'a e heletā, koe'uhi ke ne lava 'o ma'u 'a e ngaahi potu tokelau 'o e fonuá.

24 Pea, 'i he'ene mahalo ko honau feitu'u mālohi tahá ko e loto fonuá, ko ia na'á ne laka atu, 'o 'ikai te ne tuku kiate kinautolu ha taimi ke fakataha-

taha'i 'a kinautolu 'i ha ngaahi falukunga kakai tokosi'i; pea 'i he founa ko iá na'a nau 'ohofi 'a kinautolu 'o tā hifo 'a kinautolu ki he kekekelé.

25 Kae vakai, na'e hanga 'e he laka ko 'eni 'a Kolianitomuli ki he loto fonuá 'o tuku kia Molonaihā ha fu'u faingamālie lahi kiate kinautolu, neongo 'a e fu'u tokolahi 'o e kau Nifai kuo tñmate'i.

26 He vakai, na'e mahalo 'a Molonaihā 'oku 'ikai loto-lahi 'a e kau Leimaná ke hñ ki he loto fonuá, ka te nau 'ohofi pñ 'a e ngaahi kolo takatakai 'i he ngaahi ngata'anga 'o e fonuá 'o hangñ kuo nau fai ki mu'á; ko ia na'e fekau 'e Molonaihā ke le'ohi 'e he'enua ngaahi kau tau mālohí 'a e ngaahi potu takatakai 'i he ngaahi ngata'anga fonuá.

27 Kae vakai, na'e 'ikai te ilifia 'a e kau Leimaná 'o hangñ ko hono lotó, ka kuo nau hñ mai ki he loto fonuá, pea kuo nau kapa 'a e kolomu'á 'a ia ko e kolo ko Seilahemalá, pea na'a nau lolotonga laka atu 'i he ngaahi potu mahu'inga taha 'o e fonuá, 'o tñmate'i 'a e kakai 'i ha fu'u faka'auha lahi, 'a e kakai tangata, mo e kakai fefine fakatou'osi, mo e fñau, 'o nau puke 'a e ngaahi kolo lahi mo e ngaahi kolotau lahi.

28 Ka 'i he 'ilo'i 'eni 'e Molonaihaá, na'á ne fekau'i leva ke 'alu atu 'a Lihai mo ha kau tau ke 'alu takai 'o fakafetaulaki kiate kinautolu 'i he te'eki ai ke nau a'u ki he fonua ko Mahú.

29 Pea na'á ne fai pehñ; pea na'á ne fakafetaulaki kiate

kinautolu 'i he te'eki ai ke nau a'u ki he fonua ko Mahú, 'o ne tau'i 'a kinautolu 'o a'u ki he'e-nau kamata ke holomui ki he fonua ko Seilahemalá.

30 Pea na'e hoko 'o pehē na'e fakafetaulaki mai 'a Molonaihā 'i he'enau holomuí, 'o ne tau'i 'a kinautolu, pea na'e hoko ai ha tau na'e fu'u hulu ai 'a e lilingi totó; 'io, na'e tō 'a e fu'u tokolahi, pea na'e 'ilo'i 'i he kakai kuo toó 'a "Kolianitomuli.

31 Pea ko 'eni, vakai, na'e 'ikai lava 'a e kau Leimaná ke holomui ki ha feitu'u 'e taha, pe ki he tokelaú, pe ki he tongá, pe ki he hahaké, pe ki he hihifó, he na'e 'ākilotoa 'a kinautolu 'e he kau Nīfaí 'i he tafa'aki kotoa pē.

32 Pea kuo pehē hono 'ave fakavavevave 'e Kolianitomuli 'a e kau Leimaná ki he lotolotonga 'o e kau Nīfaí, 'o nau mo'ulaloa ai ki he mālohi 'o e kau Nīfaí, pea na'á ne tō ai mo ia, pea na'e tukulolo 'a e kau Leimaná ki he nima 'o e kau Nīfaí.

33 Pea na'e hoko 'o pehē na'e toe ma'u 'e Molonaihā 'a e kolo ko Seilahemalá, pea na'á ne fekau ki he kau Leimana 'a ia kuó ne puke pōpulá ke nau 'alu atu mei he fonuá 'i he melino.

34 Pea na'e 'osi pehē 'a hono fāngofulu mā taha 'o e ta'u 'o e pule 'a e kau fakamāú.

VAHE 2

'Oku hoko 'a Hilamani, ko e foha 'o Hilamani, ko e fakamaau lahi—

'Oku taki 'e Katianetoni 'a e kautaha 'a Kisikumení—'Oku hanga 'e he tamaio'eiki 'a Hilamani 'o tāmāte'i 'a Kisikumeni, pea hola 'a e kautaha 'a Katianetoni ki he feitu'u maomaon-ganoá. Ta'u 50–49 K.M. nai.

PEA na'e hoko 'o pehē 'i hono fāngofulu mā ua 'o e ta'u 'o e pule 'a e kau fakamāú, hili hono toe fokotu'u 'e Molonaihā 'a e melinó 'i he vaha'a 'o e kau Nīfaí mo e kau Leimaná, vakai na'e 'ikai ha taha ke ne ma'u 'a e nofo'anga fakamāú; ko ia na'e toe kamata ha fakakikihī 'i he vaha'a 'o e kakai pe ko hai te ne ma'u 'a e nofo'anga fakamāú.

2 Pea na'e hoko 'o pehē ko Hilamani, 'a ia ko e foha 'o Hilamani, na'e fili ke ne ma'u 'a e nofo'anga fakamāú 'i he le'o 'o e kakai.

3 Kae vakai, ko "Kisikumeni, 'a ia na'á ne fakapoongi 'a Peiholaní, na'á ne lamalama ke tāmāte'i mo Hilamani foki; pea na'e poupou'i ia 'e he'ene kautahá, 'a ia kuo nau fai ha fuakava he 'ikai ke 'ilo'i 'e ha tokotaha 'a 'ene fai angahalá.

4 He na'e 'i ai 'a e tokotaha ko "Katianetoni, 'a ia na'á ne fu'u poto 'i he ngaahi lea lahi, pea 'i hono faivá foki, 'a ia ko e fai 'o e ngāue fufū 'o e fakapō mo e kaiha'á; ko ia na'á ne hoko ko e taki 'o e kautaha 'a Kisikumení.

5 Ko ia na'á ne fakahekeheke 'i 'a kinautolu, pea mo Kisikumeni foki, kapau te nau fokotu'u ia ki he nofo'anga fakamāú, te ne tuku kiāte kinautolu 'a ia 'oku

kau ki he'ene kautahá ke nau ma'u 'a e mālohi mo e mafai ki he kakai; ko ia na'e feinga 'a Kisikumeni ke faka'auha 'a Hilamani.

6 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he'ene 'alu atu ki he nofo'anga fakamāú ke faka'auha 'a Hilamani, vakai, na'e 'i ai ha taha 'o e kau tamaio'eiki 'a Hilamani, 'a ia kuó ne 'alu po'uli atu, 'o ne ma'u ha 'ilo 'i ha founga fufū, ki he ngaahi fakakaukau 'a ia kuo fai 'e he kautahá ni ke faka'auha 'a Hilamani—

7 Pea na'e hoko 'o pehē na'á ne fetaulaki mo Kisikumeni, pea na'á ne fai atu kiate ia ha faka'ilonga; ko ia na'e fakahā ange kiate ia 'e Kisikumeni 'a e me'a na'á ne feinga ke faí, 'o ne kole ke ne taki atu ia ki he nofo'anga fakamāú koe'uhí ke ne fakapoongi 'a Hilamani.

8 Pea 'i he 'ilo'i 'e he tamaio'eiki 'a Hilamani 'a e loto kotoa 'o Kisikumeni, mo e anga 'o 'ene taumu'a ke fakapoó, pea ko e taumu'a foki 'a kinautolu kotoa pē 'oku kau ki he'ene kautahá ke nau fakapō, mo kaiha'a, pea to'o 'a e mālohí, (pea ko 'enau fakakaukau "fufuú'eni, mo 'enau aleá) na'e pehē ange 'e he tamaio'eiki 'a Hilamani kia Kisikumeni: Ta ō atu ki he nofo'anga fakamāú.

9 Ko 'eni na'e fu'u fiefia lahi ai 'a Kisikumeni, he na'á ne 'amanaki te ne lava 'o fakahoko 'a 'ene fakakaukau; kae vakai, 'i he'ena 'alu atu ki he nofo'anga fakamāú, na'e tui 'i 'a Kisikumeni 'e

he tamaio'eiki 'a Hilamani 'i hono mafú, pea na'á ne tō 'o mate, ta'e-'i ai-ha-to'e. Pea na'á ne lele, 'o tala kia Hilamani 'a e me'a kotoa pē 'a ia kuó ne mamata, mo fanongo ki ai, mo faí.

10 Pea na'e hoko 'o pehē na'e fekau atu 'e Hilamani ke puke 'a e kautaha 'o e kau kaiha'á mo e kau fakapō fufuú ni, koe'uhi ke tāmata'e 'i 'a kinautolu 'o fakatatau ki he laó.

11 Kae vakai, 'i he 'ilo 'e Katianetoni kuo 'ikai ke foki mai 'a Kisikumeni, na'á ne manavahē telia na'a faka'auha mo ia; ko ia na'á ne fekau ke muimui mai 'iate ia 'a 'ene kautahá. Pea nau hola mei he fonuá, 'i ha hala fakapulipuli; ki he feitu'u maomaonganoá; pea ko ia 'i he fekau atu 'e Hilamani ke puke 'a kinautolú na'e 'ikai ke 'iloa 'a kinautolu 'i ha feitu'u.

12 Pea 'e toe fakamatala 'o kau ki he Katianetoni ko 'eni 'amui ange. Pea na'e 'osi pehē 'a hono fāngofulu mā ua 'o e ta'u 'o e pule 'a e kau fakamāú ki he kakai 'o Nifai.

13 Pea vakai, 'i he ngata'anga 'o e tohi ni te mou 'ilo ai na'e hoko 'a e "Katianetoni ko 'eni ko e 'auha'anga, 'io, 'a e meimei faka'auha 'o 'osi'osingamālie 'o e kakai Nifai.

14 Vakai 'oku 'ikai ko 'eku 'uhingá ki he ngata'anga 'o e tohi 'a Hilamani, ka ko 'eku 'uhingá ki he ngata'anga 'o e tohi 'a Nifai, 'a ia kuó u to'o mai mei ai 'a e fakamatala kotoa 'a ia kuó u tohi.

VAHE 3

‘Oku hiki atu ha kau Nīfai tokolahi ki he fonua ‘i he fakatokelaú—‘Oku nau langa ‘a e ngaahi fale ‘o e sima pea nau tauhi ‘a e ngaahi lekooti lahi—‘Oku fakaului pea papitaiso ‘a e toko lau mano—‘Oku hanga ‘e he folofola ‘a e ‘Otuá ‘o tākiekina mai ‘a e tangatá ki he fakamo‘uí—‘Oku ma‘u ‘e Nīfai ko e foha ‘o Hilamaní ‘a e nofo‘anga fakamāú. Ta‘u 49–39 K.M. nāi.

PEA ko ‘eni na‘e hoko ‘o pehē ‘i he ta‘u hono fāngofulu mā tolu ‘o e pule ‘a e kau fakamāú, na‘e ‘ikai ha feke‘ike‘i ‘i he kakai ‘o Nīfai kae ngata pē ‘i ha ki‘i loto-hīkisia si‘i ‘a ia na‘e ‘i he siasí, ‘a ia na‘e fakatupu ai ha ngaahi feke‘ike‘i iiki ‘i he kakai, ‘a ia ko ha ngaahi me‘a na‘e fakalelei‘i ‘i he ngata‘anga ‘o hono fāngofulu mā tolu ‘o e ta‘ú.

2 Pea na‘e ‘ikai ha feke‘ike‘i ‘i he kakai ‘i hono fāngofulu mā fā ‘o e ta‘ú; pea na‘e ‘ikai foki ke loko lahi ha feke‘ike‘i ‘i he ta‘u hono fāngofulu mā nimá.

3 Pea na‘e hoko ‘o pehē ‘i hono fāngofulu mā ono ‘o e ta‘ú, ‘io, na‘e lahi ‘a e fakakikihí mo e ngaahi tafokí; ‘a ia na‘e tupu ai ha hiki ha fu‘u tokolahi ‘aupito mei he fonua ko Seilahemalá, ‘o nau ō atu ki he fonua ‘i he “fakatokelaú ke nofo‘i ‘a e fonuá.

4 Pea na‘a nau fononga ki ha feitu‘u fu‘u mama‘o ‘aupito, kae ‘oua kuo nau a‘u atu ki ha ngaahi fu‘u anovai “lalahi mo e ngaahi vaitafe lahi.

5 ‘Io, pea na‘a nau mafola atu ki he ngaahi potu kotoa pē ‘o e fonuá, ki he ngaahi potu kotoa pē kuo ‘ikai ke lala pea ‘ikai ke ‘i ai ha ‘akau, koe‘uhi ko e fu‘u kakai tokolahi kuo nau tomu‘a nofo‘i ‘a e fonuá.

6 Pea ko ‘eni na‘e ‘ikai ha potu ‘e taha ‘o e fonuá ‘e lala, ka ko e ‘akaú pē; ka koe‘uhi ko hono lahi ‘o e “faka‘auha ‘a e kakai kuo nau mu‘aki nofo‘i ‘a e fonuá na‘e ui ai ia ko ^b‘auha.

7 Pea na‘e si‘isi‘i ‘a e ‘akau ‘i he funga ‘o e fonuá, neongo iá na‘e faka‘au ‘o fu‘u poto ‘a e kakai ‘a ia na‘e ‘alu atú ‘i hono ngāue ‘aki ‘o e simá; ko ia na‘a nau langa ‘a e ngaahi fale ‘o e sima, ‘a ia na‘a nau nofo ai.

8 Pea na‘e hoko ‘o pehē na‘a nau fakatokolahi pea mafola atu ‘i he fonuá, pea na‘a nau ‘alu atu mei he fonua ‘i he fakatongá ki he fonua ‘i he fakatokelaú, pea na‘a nau mafola atu ‘o a‘u ki he‘enau ‘ufi‘ufi ‘a e funga kotoa ‘o e fonuá, ‘o fai mei he tahi tongá ki he tahi tokelaú, pea mei he tahi “hihifó ki he tahi hahaké.

9 Pea ko e kakai na‘a nau ‘i he fonua ‘i he fakatokelaú na‘a nau nofo ‘i ha ngaahi fale fehikitaki, mo e ngaahi fale ‘o e sima, pea na‘a nau tuku ‘a e ‘akau kotoa pē ‘a ia na‘e tupu ‘i he funga ‘o e fonuá ke tupu hake, koe‘uhi ke faifai pea ‘i ai ha taimi te nau lava ‘o ma‘u ha ‘akau ke langa ‘aki honau ngaahi falé, ‘io, ‘a honau ngaahi koló, mo honau ngaahi temipalé, mo honau ngaahi fale lotu lahí, mo

honau ngaahi potu topu tapú, pea mo honau ngaahi fa'ahinga fale kotoa pē.

10 Pea na'e hoko 'o pehē ko e me'a 'i he fu'u si'i 'aupito 'a e 'akau 'i he fonua 'i he fakatoke-laú, na'a nau fetuku lahi atu ia 'i he ngaahi "vaka.

11 Pea na'e pehē 'enau tokoni'i 'a e kakai 'i he fonua 'i he fakatokelaú ke nau lava 'o langa 'a e ngaahi kolo lahi, 'aki 'a e 'akau mo e sima fakatou'osi.

12 Pea na'e hoko 'o pehē na'e 'i ai 'a e tokolahi 'o e "kakai 'o 'Āmoní, 'a ia na'e fanau'i mai ko e kau Leimana, na'a nau 'alu atu foki ki he fonua ko iá.

13 Pea ko 'eni 'oku 'i ai ha ngaahi lekooti lahi na'e tauhi 'o e ngaahi ngāue 'a e kakaí ni, 'e he tokolahi 'o e kakaí ni, 'a ia 'oku fakamatala ai 'o kakato pea lalahi, 'o kau kiate kinautolu.

14 Kae vakai, ko hano vahe teau 'e taha 'o e ngaahi me'a kuo fai 'e he kakai ní, 'io, 'a e fakamatala 'o e kau Leimaná mo e kau Nifái, mo 'enau ngaahi taú, mo e ngaahi fakakikihi, mo e ngaahi angatu'ú, mo 'enau malangá, mo 'enau ngaahi kikité, mo 'enau fefolau'akí mo 'enau fo'u 'o e ngaahi vaká, mo 'enau langa 'o e ngaahi "temipalé, mo e ngaahi fale lotu lahi, mo honau ngaahi potu topu tapú, mo 'enau ngaahi mā'oní'oní, mo 'enau fai angahalá, mo 'enau ngaahi fakapoó, mo 'enau ngaahi kaiha'á, mo 'enau vete koloá, mo e ngaahi fa'ahinga me'a fakalielia kotoa

pē, mo e ngaahi fe'auakí, 'oku 'ikai fa'a hao ia 'i he tohi ni.

15 Kae vakai, 'oku 'i ai 'a e ngaahi tohi lahi mo e ngaahi lekooti lahi 'o e fa'ahinga kotoa pē, pea kuo meimei tauhi ia kotoa 'e he kau Nifái.

16 Pea kuo tauhi "tukufakaholo mai ia mei he to'u tangata 'e taha ki he to'u tangata 'e taha 'e he kau Nifái, 'o a'u ki he 'enau hinga ki he fai angahalá pea kuo fakapoongi, mo vetea, mo kumi, mo kapusi, mo tāmate'i, mo fakamovetevete 'a kinautolu 'i he funga 'o e fonuá, pea fetui-aki mo e kau Leimaná, 'o a'u ki he 'b'ikai ke toe ui 'a kinautolu ko e kau Nifai, 'o nau hoko 'o fai angahala, mo kaivao, mo lotofita'a, 'io, 'o hoko foki ko e kau Leimana.

17 Pea ko 'eni 'oku ou toe foki ki he'eku fakamatalá; ko ia, kuo 'osi hoko 'a e ngaahi me'a kuó u lau ki ai 'i he hili 'a e hoko 'a e ngaahi fu'u fakakikihi, mo e ngaahi moveuveu, mo e ngaahi tau, mo e ngaahi angatu'u 'i he kakai 'o Nifái.

18 Na'e 'osi 'a hono fāngofulu mā ono 'o e ta'u 'o e pule 'a e kau fakamāú;

19 Pea na'e hoko 'o pehē na'e kei 'i ai 'a e fu'u feke'ike'i lahi 'i he fonuá, 'io, 'i hono fāngofulu mā fitu 'o e ta'ú, pea 'i hono fāngofulu mā valu foki 'o e ta'ú.

20 Ka neongo iá na'e fua 'e Hilamani 'a e lakanga 'o e fakamāú 'i he faitotonu mo e ta'e-filifilimānako; 'io, na'á ne

10a 'Alamā 63:5–8.

12a 'Alamā 27:21–26.

14a 2 Nifai 5:16;

Sēkope 1:17;

3 Nifai 11:1.

16a 1 Nifai 5:16–19;

'Alamā 37:4.

b 'Alamā 45:12–14.

tokanga ke tauhi ‘a e ngaahi lao, mo e ngaahi tu‘utu‘uni, mo e ngaahi fekau ‘a e ‘Otuá; pea na‘á ne fai ‘a e me‘a ‘oku totonu ‘i he ‘ao ‘o e ‘Otuá ma‘u ai pē; pea na‘á ne ‘a‘eva ‘i he ngaahi hala ‘o ‘ene tamaí, ‘o a‘u ki he‘ene tu‘umālie ai ‘i he fonuá.

21 Pea na‘e hoko ‘o pehē na‘á ne ma‘u ha foha ‘e toko ua. Na‘á ne foaki kiate ia na‘e lahi ‘a e hingoa ko ^aNifai, pea kiate ia na‘e si‘i ‘a e hingoa ko ^bLihai. Pea na‘á na kamata ke tupu hake ki he ‘Eikí.

22 Pea na‘e hoko ‘o pehē na‘e faka‘au ke si‘isi‘i ange ‘a e ngaahi taú mo e ngaahi feke‘ike‘í, ‘i he kakai ‘o e kau Nifai, ‘i he konga faka‘osi ‘o e ta‘u hono fāngofulu mā valu ‘o e pule ‘a e kau fakamāú ki he kakai ‘o Nifai.

23 Pea na‘e hoko ‘o pehē ‘i hono fāngofulu mā hiva ‘o e ta‘u ‘o e pule ‘a e kau fakamāú, na‘e fokotu‘u ma‘u ‘a e melino ‘i he fonuá kotoa, tuku kehe pē ‘a e ngaahi kautaha fufū kuo fokotu‘u ‘e ^aKatianetoni ko e tangata kaiha‘á ‘i he ngaahi potu kakai‘ia ange ‘o e fonuá, ‘a ia na‘e ‘ikai ‘ilo ki ai ‘e kinautolu ‘a ia na‘e tauhi ‘a e pule‘angá ‘i he taimi ko iá, ko ia na‘e ‘ikai ke faka‘auha ‘a kinautolu mei he fonuá.

24 Pea na‘e hoko ‘o pehē ‘i he ta‘u pē ko iá na‘e ‘i ai ‘a e fu‘u tu‘umālie lahi ‘i he siasí, ‘o a‘u ki he ului ‘a e ngaahi toko lau

afe ki he siasí ‘o nau papitaiso ki he fakatomalá.

25 Pea na‘e pehē fau hono lahi ‘o e tu‘umālie ‘a e siasí, mo e ngaahi tāpuaki lahi ‘a ia na‘e lilingi hifo ki he kakaí, pea na‘e fu‘u ofo ai ‘a e kau taula‘eiki lahí mo e kau akonakí ‘o fu‘u lahi ‘aupito.

26 Pea na‘e hoko ‘o pehē na‘e tupulaki ‘a e ngāue ‘a e ‘Eikí ‘o a‘u ki hono papitaiso mo ului ki he siasí ‘o e ‘Otuá, ‘a e kakai toko-lahi, ‘io, ‘a e ngaahi toko mano.

27 Ko ia ‘oku tau lava ‘o ‘ilo‘i ai ‘oku ‘alo‘ofa ‘a e ‘Eikí kiate kinautolu kotoa pē te nau ui ki hono huafa toputapú, ‘i he mo‘oni ‘o honau lotó.

28 ‘Io, ko ia ‘oku tau vakai ki hono fakaava mai ‘o e ^amatapā ‘o e langí ki he kakai ^bfulipē, ‘io kiate kinautolu ‘e tui ki he huafa ‘o Sīsū Kalaisi, ‘a ia ko e ‘Alo ‘o e ‘Otuá.

29 ‘Io, ‘oku tau vakai ko ia ia ‘e loto ki aí te ne puke ‘a e ^afolofola ‘a e ‘Otuá, ‘a ia ‘oku ^bmo‘ui mo mālohí, ‘a ia ‘e ta‘ofi ‘a e kākā olopoto kotoá mo e ngaahi tauhelé mo e fakakaukau kākā kotoa pē ‘a e tēvoló, ‘o tataki atu ‘a e tangata ‘a Kalaisí ‘i he hala ‘oku fāsi‘i mo ‘lausi‘i ki he ngutu-ngutu ‘e taha ‘o e ^avanu ta‘engata ‘o e mamahí ‘a ia kuo teuteu ke folo hifo ‘a e kau angahalá —

30 Pea a‘utaki atu honau laumālié, ‘io, ‘a honau laumālie ta‘e-fa‘a-maté, ki he to‘ukupu

21a FFL Nifai, Foha ‘o Hilamaní.
b FFL Lihai, Ko e Faifekau Nifai.
23a Hilam. 2:4.

28a 2 Nifai 31:9, 17.
b Ngāue 10:28;
Loma 2:10–11.
29a FFL Folofola ‘a e ‘Otuá.

b Hepelū 4:12;
T&F 11:2.
c 2 Nifai 9:41; 33:9.
d 1 Nifai 15:28–30.

“to‘omata‘u ‘o e ‘Otuá ‘i he pule-‘anga ‘o e langí, ke nofo hifo mo ‘Ēpalahame, mo ‘Aisake, mo Sēkope, pea mo ‘etau ngaahi tamai mā‘oni‘oni kotoa pē, ‘o ‘ikai toe hū ki tu‘a.

31 Pea ‘i he ta‘u ko iá, na‘e ‘i ai ma‘u ai pē ‘a e fiefia ‘i he fonua ko Seilahemalá, pea ‘i he ngaahi potu fonua ofi ki aí, ‘io, ‘i he fonua hono kotoa na‘e ma‘u ‘e he kau Nifái.

32 Pea na‘e hoko ‘o pehē na‘e ‘i ai ‘a e melino mo e fu‘u fiefia lahi ‘aupito ‘i hono toe ‘o hono fāngofulu mā hiva ‘o e ta‘ú; ‘io, pea na‘e hokohoko ai pē foki ‘a e melinó mo e fu‘u fiefia lahi ‘aupito ‘i hono nimangofulu ta‘u ‘o e pule ‘a e kau fakamāú.

33 Pea ‘i hono nimangofulu mā taha ta‘u ‘o e pule ‘a e kau fakamāú na‘e ‘i ai foki ‘a e melinó, tuku kehe pē ‘a e loto-hīkisia ‘a ia na‘e kamata ke hū mai ki he siasí—kae ‘ikai ki he siasí ‘o e ‘Otuá, ka ki he loto ‘o e kakai ‘a ia na‘a nau pehē ‘oku nau kau ki he siasí ‘o e ‘Otuá—

34 Pea na‘a nau fielahe ‘i he “hīkisia, ‘o a‘u ki hono fakatanga‘i ‘o e tokolahi ‘o honau kāingá. Ko ‘eni ko ha fu‘u kovi lahi ‘eni, ‘a ia na‘e fakatupu ai ‘a e faingata‘a‘ia ‘a e kakai loto-fakatōkilalo angé ‘i he ngaahi fakatanga lahi, ‘o kātaki‘i ‘a e ngaahi fu‘u faingata‘a lahi.

35 Ka neongo iá na‘a nau fa‘a “aukai mo ^blotu, pea nau fakau ‘au ‘o mālohi ange ai pē ‘i ho-

nau ‘loto-fakatōkilaló, mo tu‘u mālohi ai pē ‘i he tui kia Kalaisi, ‘o a‘u ki hono fakafonu hono laumālié ‘aki ‘a e fiefia mo e fiemālie, ‘io, ‘o a‘u ki hono “fakahaohaoa‘i mo ‘fakamā‘oni‘oni‘i hono lotó, ‘a ia ko ha fakamā‘oni‘oni‘i ‘oku hoko tupu mei he‘enau ^ffakavaivai‘i ‘a hono lotó ki he ‘Otuá.

36 Pea na‘e hoko ‘o pehē na‘e ‘osi foki hono nimangofulu mā ua ‘o e ta‘ú ‘i he melino, tuku kehe pē ‘a e fu‘u hīkisia lahi ‘aupito ‘a ia kuo hū ki he loto ‘o e kakai; pea na‘e tupu ia mei he‘enau ngaahi fu‘u ^akoloa lahi ‘aupitó mo ‘enau tu‘umālie ‘i he fonuá; pea na‘e tupu ia ‘iate kinautolu mei he ‘aho ki he ‘aho.

37 Pea na‘e hoko ‘o pehē ‘i hono nimangofulu mā tolu ta‘u ‘o e pule ‘a e kau fakamāú, na‘e pekia ‘a Hilamani, pea na‘e kamata ‘a hono foha lahi ko Nifái ke pule ko hono fetongi. Pea na‘e hoko ‘o pehē na‘á ne pule ‘i he lakanga ‘o e fakamāú ‘i he faitotonu mo e ta‘e-filifilimānako; ‘io, na‘á ne tauhi ‘a e ngaahi fekau ‘a e ‘Otuá, peá ne ‘a‘eva ‘i he ngaahi hala ‘o ‘ene tamaí.

VAHE 4

‘Oku kau fakataha ‘a e kau Nifái angatu‘ú mo e kau Leimaná ‘o ma‘u ‘a e fonua ko Seilahemalá—‘Oku tupu hono ikuna‘i ‘o e kau Nifái mei he‘enau fai angahalá—‘Oku

30a Mātiu 25:33–34.
34a FFL Loto-hīkisiá.
35a FFL ‘Aukai.
b FFL Lotú.

c FFL Loto-fakatōkilaló.
d FFL Haohaoá.
e FFL Fakamā‘oni‘oni‘i.
f 2 Fkmtl. 30:8;

Mōsaia 3:19.
36a FFL Koloá, Ngaahi.

faka'au'au hifo 'a e Siasí, pea kamata 'a e kakai ke vaivai 'o hangē ko e kau Leimaná. Ta'u 38–30 κ.μ. nai.

PEA na'e hoko 'o pehē 'i he ta'u hono nimangofulu mā faá na'e 'i ai 'a e ngaahi feke'ike'i lahi 'i he siasí, pea na'e 'i ai foki mo e "fakakikihi 'i he kakai, 'o tupu ai ha lilingi toto lahi.

2 Pea na'e tāmata'i mo tuli mei he fonuá 'a e kongá 'o e kakai 'a ia na'e angatu'ú, pea na'a nau 'alu atu ki he tu'i 'o e kau Leimaná.

3 Pea na'e hoko 'o pehē na'a nau feinga ke ue'i hake 'a e kau Leimaná ke nau tau'i 'a e kau Nifai; kae vakai, na'e fu'u ilifia 'aupito 'a e kau Leimaná, pea na'e 'ikai ai te nau tokanga ki he ngaahi lea 'a e kau angatu'ú ko ia.

4 Ka na'e hoko 'o pehē 'i he ta'u hono nimangofulu mā ono 'o e pule 'a e kau fakamāú, na'e 'i ai 'a e kau "angatu'ú 'a ia na'e 'alu hake mei he kau Nifai ki he kau Leimaná; pea na'a nau lava fakataha mo e kau angatu'ú kehé 'o fakatupu 'enau 'ita ki he kau Nifai; pea na'a nau teuteu ki he tau 'i hono kotoa 'o e ta'u ko iá.

5 Pea 'i hono nimangofulu mā fitu 'o e ta'ú na'a nau ō mai ki he kau Nifai ke tau, pea na'a nau kamata ke tāmata'i 'a e kakai; 'io, 'o a'u ki hono nimangofulu mā valu 'o e ta'u 'o e pule 'a e kau fakamāú kuo nau lava 'o ma'u 'a e fonua ko Seilahemalá; 'io, pea mo e ngaahi fonua kotoa pē, 'o

a'u atu ki he fonua na'e ofi ki he fonua ko Mahú.

6 Pea na'e teke'i atu 'a e kau Nifai mo e kau tau 'a Molonaihaá 'o a'u ki he fonua ko Mahú;

7 Pea na'a nau keli kolo ai ke ta'ofi 'a e kau Leimaná, mei he tahi hihifó, 'o a'u ki he hahaké; pea na'e fe'unga ia mo ha 'aho 'e taha 'o e fononga 'a ha Nifai, 'i he 'otu kolotau 'a ia kuo nau keli mo tuku ki ai 'enau ngaahi kau taú ke malu'i honau fonua he tokelaú.

8 Pea ko ia kuo ma'u 'e he kau angatu'ú ko ia mei he kau Nifai, 'i he tokoni mei he kau tau tokolahi 'a e kau Leimaná, 'a e tofi'a kotoa 'o e kau Nifai 'a ia na'e 'i he fonua 'i he fakatongá. Pea na'e fai 'eni kotoa 'i hono nimangofulu mā valu mo hono nimangofulu mā hiva ta'u 'o e pule 'a e kau fakamāú.

9 Pea na'e hoko 'o pehē 'i hono onongofulu ta'u 'o e pule 'a e kau fakamāú, na'e lava 'e Molonaihā mo 'ene kau taú 'o puke 'a e ngaahi kongá lahi 'o e fonuá; 'io, na'a nau toe ma'u 'a e ngaahi kolo lahi 'a ia kuo tō ki he nima 'o e kau Leimaná.

10 Pea na'e hoko 'o pehē 'i hono onongofulu mā taha ta'u 'o e pule 'a e kau fakamāú na'a nau lava 'o toe ma'u hano vaeua 'o e kotoa honau ngaahi tofi'á.

11 Ko 'eni ko e fu'u mole lahi ko 'eni 'a e kau Nifai, mo e fakapō lahi kuo hoko kiate kinautolú, kuo 'ikai mei hoko ia ka ne ta'éoua 'enau fai angahalá mo 'enau anga-fakalielia 'iate

kinautolú; 'io, pea na'e hoko ia 'iate kinautolu na'e lau 'oku nau kau ki he siasi 'o e 'Otuá.

12 Pea na'e hoko ia ko e tupu mei he ^ahikisia 'a honau lotó, koe'uhi ko 'enau ngaahi fu'u ^bkoloa lahi, 'io, na'e tupu ia 'i he'enau ngaohikovi'i 'a e 'masivá, 'o ta'ofi 'enau me'akaí mei he fiekaia, mo ta'ofi honau ngaahi kofú mei he telefuá, mo sipi'i honau káinga mā'ulaló 'i he kou'ahé, mo manuki'i 'a e me'a 'oku toputapú, 'o faka'ikai'i 'a e laumalie 'o e kikité mo e fakahaá, mo fakapō, mo vete koloa, mo loi, mo kaiha'a, mo tonono, mo tutu'u hake 'i he ngaahi feke'ike'i lalahi, 'o feholaiki ki he fonua ko Nifai, ki he lotolotonga 'o e kau Leimaná—

13 Pea ko e me'a 'i he'enau fu'u fai angahala ní, mo 'enau ngaahi "pōlepole 'i honau mālohi 'onautolú, na'e tuku ai 'a kinautolu 'i honau mālohi 'onautolú; ko ia na'e 'ikai te nau tu'umalie, ka na'e tautea'i mo taa'i, mo tuli 'a kinautolu 'i he 'ao 'o e kau Leimaná, kae 'oua kuo mole meiate kinautolu hono meimei kotoa 'o honau ngaahi fonuá.

14 Kae vakai, na'e malanga 'aki 'e Molonaihā 'a e ngaahi me'a lahi ki he kakaí koe'uhi ko 'enau angahalá, kae 'uma'ā foki mo "Nifai mo Lihai, 'a ia ko e ongo foha 'o Hilamaní, na'á na malanga 'aki 'a e ngaahi me'a lahi ki he kakaí, 'io, pea kikite 'aki 'a e ngaahi me'a lahi kiate kinautolu 'o kau ki he'enau ngaahi anga-

halá, pea mo e ngaahi me'a 'e hoko kiate kinautolu 'o kapau na'e 'ikai te nau fakatomala mei he'enau ngaahi angahalá.

15 Pea na'e hoko 'o pehē na'a nau fakatomala, pea na'e kamata ke nau tu'umalie 'o fakatatau ki he'enau fakatomalá.

16 Pea 'i he vakai 'e Molonaihā kuo nau fakatomalá na'á ne 'ahi'ahi ke tataki atu 'a kinautolu mei he feitu'u ki he feitu'u, pea mei he kolo ki he kolo, kae 'oua kuo nau toe ma'u hano vaeua 'o 'enau ngaahi koloá mo hono vaeua 'o honau ngaahi fonua kotoa pē.

17 Pea na'e 'osi pehē hono onongofulu mā taha ta'u 'o e pule 'a e kau fakamāu.

18 Pea na'e hoko 'o pehē 'i hono onongofulu mā ua ta'u 'o e pule 'a e kau fakamāu, na'e 'ikai toe lava 'e Molonaihā ke fa'ao ha toe fonua 'e taha mei he kau Leimaná.

19 Ko ia na'a nau tuku 'enau fakakaukau ke ma'u hono toe 'o honau ngaahi fonuá, he na'e pehē fau hono tokolahi 'o e kau Leimaná ko ia na'e 'ikai toe lava ai ke ma'u 'e he kau Nifai ha mālohi lahi ange kiate kinautolu; ko ia na'e ngāue 'aki 'e Molonaihā 'a 'ene ngaahi kau taú kotoa 'i he le'ohi 'o e ngaahi potu kuó ne ma'ú.

20 Pea na'e hoko 'o pehē, koe'uhi ko hono fu'u tokolahi 'o e kau Leimaná ko ia na'e fu'u ilifia lahi 'a e kau Nifai, telia na'a ikuna mo molomoloki hifo 'a

12a ^oPat. 1:3–4;
T&F 101:42.
b 1 Tīm. 6:17;

2 Nifai 9:42.
c T&F 42:30–31.
13a FFL Loto-hikisia.

14a Hilam. 3:21.

kinautolu, pea tāmāte‘i mo faka-‘auha.

21 ‘Io, na‘a nau kamata ke manatu‘i ‘a e ngaahi kikite ‘a ‘Alamaá, kae ‘uma‘ā foki mo e ngaahi lea ‘a Mōsaiá; pea na‘e mahino kiate kinautolu kuo nau hoko ko ha kakai kia-kekeva, pea kuo nau ta‘etoka‘i ‘a e ngaahi fekau ‘a e ‘Otuá;

22 Pea kuo nau liliu mo molo-moloki ‘i honau lalo va‘é ‘a e ngaahi “lao ‘a Mōsaiá, pe ko ia na‘e fekau ‘e he ‘Eiki ke ne ‘oatu ki he kakai; pea na‘a nau vakai kuo fakakovi‘i ‘enau ngaahi laó, pea kuo nau hoko ko ha kakai fai angahala, ‘o a‘u ki he‘enau fai angahala ‘o tatau mo e kau Leimaná.

23 Pea koe‘uhi ko ‘enau angahala kuo kamata ai ke “faka‘au-‘auhifo ‘a e siasí; pea kamata ke nau ta‘etui ki he laumālie ‘o e kikitē pea ki he laumālie ‘o e fakahaá; pea na‘e hanga mai kiate kinautolu ‘a e ngaahi tau-tea ‘a e ‘Otuá.

24 Pea na‘a nau vakai kuo nau hoko ‘o “vaivai ‘o hangē ko honau kāinga, ko e kau Leimaná, pea kuo ‘ikai toe malu‘i ‘a kinautolu ‘e he ^bLaumālie ‘o e ‘Eiki; ‘io, kuo mahu‘i ia meiate kinautolu koe‘uhi ‘oku ‘ikai ke ‘afio ‘a e Laumālie ‘o e ‘Eiki ‘i he ngaahi “temipale ‘oku ta‘e-mā‘oni‘oni—

25 Ko ia kuo tuku ‘e he ‘Eiki ‘a ‘ene malu‘i ‘a kinautolu ‘i hono māfimafi fakafofo mo ta‘e-hano-tataú, he kuo nau hinga ki ha

tu‘unga ‘o e “ta‘etui mo e angakovi fakamanavahē; pea na‘a nau vakai kuo fu‘u tokolahi ange ‘aupito ‘a e kau Leimaná ‘iate kinautolu, pea kapau ‘e ‘ikai te nau ^bpikitai ki he ‘Eiki ko honau ‘Otuá, kuo pau pē ke nau ‘auha.

26 He vakai, na‘a nau vakai ‘oku lahi tatau pē ‘a e ivi ‘o e kau Leimaná mo honau ivi, ‘io ko e tangata ki he tangata. Pea ko ia kuo nau hinga ki he fu‘u maumau-fonó ni; ‘io, ko ia kuo nau hoko ‘o vaivai, koe‘uhi ko ‘enau maumau-fonó, ‘i he ngaahi ta‘u na‘e “‘ikai lahi.

VAHE 5

‘Oku faka‘aonga‘i ‘e Nīfai mo Līhai hona taimi kotoa ‘i he malangá— ‘Oku hanga ‘e hona hingoá ‘o fakamanatu mai kiate kinaua ke fa‘ifa‘itaki ‘ena mo‘uí ki he‘ena ngaahi kuí—‘Oku huhu‘i ‘e Kalaisi ‘a kinautolu ‘oku fakatomalá— ‘Oku fakaului ‘e Nīfai mo Līhai ha tokolahi pea ‘oku tuku pōpula ‘a kinaua, pea ‘oku takatakai ‘a kinaua ‘e he afi—‘Oku fakamalumu ‘e ha ‘ao fakapo‘uli ‘a e kakai ‘e toko tolungeau—‘Oku ngalulululu ‘a e kelekelé, pea fekau‘i ‘a e kakai ‘e ha le‘o ke nau fakatomala—‘Oku fetalanoa‘aki ‘a Nīfai mo Līhai mo e kau āngelo, pea ‘oku takatakai ‘a e fu‘u kakai ‘e he afi. Ta‘u 30 K.M. nai.

PEA na‘e hoko ‘o pehē ‘i he

22a ‘Alamā 1:1.

23a FFL Hē mei he Mo‘oni.

24a Mōsaia 1:13.

b FFL Laumālie

Mā‘oni‘oni.

c Mōsaia 2:37;

‘Alamā 7:21; 34:36.

25a FFL Ta‘e Tuí.

b Sēkope 6:5.

26a ‘Alamā 46:8;

Hilam. 12:3–4.

ta'u pē ko iá, vakai, na'e tuku 'e "Nifai 'a e nofo'anga fakamāú ki ha tangata 'a ia ko hono hingoá ko Sisolami.

2 He ko e me'a 'i he fokotu'u 'enau ngaahi laó mo honau ngaahi pule'angá 'i he "le'o 'o e kakaí, pea ko kinautolu na'a nau ^bfili 'a e kovi na'a nau tokolahi ange 'iate kinautolu na'e fili 'a e leleí, ko ia na'a nau faka'au 'o taau mo e faka'auhá, he kuo fakakovi'i 'a e ngaahi laó.

3 'Io, pea na'e 'ikai ke ngata ai; ka ko ha kakai kia-kekeva 'a kinautolu, ko ia na'e 'ikai fa'a pule'i ai 'a kinautolu 'e he laó pe fakamaau totonú, kae ngata pē 'i honau faka'auha.

4 Pea na'e hoko 'o pehē kuo faka'au ke fiu 'a Nifai koe'uhi ko 'enau angahalá; peá ne "tukuange 'a e nofo'anga fakamāú, 'o ne kamata ke malanga 'aki 'a e folofola 'a e 'Otuá 'i hono kotoa 'o e toenga 'o hono ngaahi 'ahó, pea mo hono tokoua ko Lihái foki, 'i hono kotoa 'o e toenga 'o hono ngaahi 'ahó;

5 He na'á na manatu'i 'a e ngaahi lea 'a ia na'e lea 'aki kiate kinaua 'e he'ena tamai ko Hilamaní. Pea ko e ngaahi lea 'eni na'á ne lea'akí:

6 Vakai, 'e hoku ongo foha, 'oku ou faka'amu ke mo manatu ke tauhi 'a e ngaahi fekau 'a e 'Otuá; pea 'oku ou loto ke mo fakahā ki he kakaí 'a e ngaahi leá ni. Vakai, kuó u 'ai kiate kimoua 'a e ongo hingoa 'o 'etau 'uluaki

"mātu'a 'a ia na'e ha'u mei he fonua ko Selūsalemá; pea kuó u fai ia koe'uhí 'i ho'omo manatu'i homo hingoá ke mo manatu'i ai 'a kinaua; pea 'i ho'omo manatu'i 'a kinauá ke mo manatu'i ai 'a 'ena ngaahi ngāuē; pea 'i ho'omo manatu'i 'ena ngaahi ngāuē ke mo 'ilo ai kuo lau mo tohi na'e ^blelei ia.

7 Ko ia, 'e hoku ongo foha, 'oku ou faka'amu ke mo fai 'a e me'a ko ia 'oku leleí, koe'uhí ke lau 'o kau kiate kimoua, mo tohi foki, 'o hangē ko ia kuo lau mo tohi 'o kau kiate kinauá.

8 Pea ko 'eni 'e hoku ongo foha, vakai 'oku 'i ai mo ha ngaahi me'a 'e ni'ihí 'oku ou fie ma'u meiate kimoua, pea ko e me'á 'eni, ke 'oua na'á mo fai 'a e ngaahi me'á ni ke mo pōlepole ai, kae kehe ke mo fai 'a e ngaahi me'á ni ke mo tokonaki ai ma'a-moua ha "koloa 'i he langí, 'io, 'a ia 'oku ta'engatá, pea 'oku 'ikai mole hono mahu'ingá; 'io, koe'uhi ke mo ma'u 'a e me'a ofa ^bmahu'inga 'o e mo'ui ta'engatá, 'a ia 'oku 'i ai ha'atau 'uhinga ke mahalo kuo foaki ia ki he'etau ngaahi tamaí.

9 'Oiauē manatu, manatu, 'e hoku ongo foha, ki he ngaahi "lea 'a ia na'e folofola 'aki 'e he tu'i ko Penisimaní ki hono kakaí; 'io, manatu 'oku 'ikai mo ha toe hala kehe pe founa 'e lava 'o fakamo'ui ai 'a e tangatá, kā 'i he ta'ata'a ^bfakalelei pē 'o Sīsū Kalaisi, 'a ia 'e hā'ele maí; 'io,

5 1a Hilam. 3:37.
2a Mōsaia 29:25–27.
b 'Alamā 10:19.
4a 'Alamā 4:15–20.

6a 1 Nifai 1:1, 5.
b 2 Nifai 33.
8a 3 Nifai 13:19–21.
b T&F 14:7.

9a Mōsaia 2:9.
b Mōsaia 3:17–18.
FFL Fakalelei,
Fakalelei'í.

manatu 'okú ne hā'ele mai ke 'huhu'í 'a e ^amāmaní.

10 Pea manatu'í foki 'a e ngaahi "lea 'a ia na'e lea 'aki 'e 'Amuleki kia Sisolome, 'i he kolo ko 'Amo-naihaá; he na'á ne tala kiate ia kuo pau ke hā'ele mai 'a e 'Eiki ke huhu'í 'a hono kakaí, ka 'e 'ikai te ne hā'ele mai ke huhu'í 'a kinautolu 'i he'enua ngaahi angahalá, kae huhu'í 'a kinautolu mei he'enua ngaahi angahalá.

11 Pea kuo tuku kiate ia 'a e mālohi 'e he Tamaí ke huhu'í 'a kinautolu mei he'enua ngaahi angahalá koe'uhi ko e fakatomalá; ko ia kuó ne "fekau mai 'ene kau 'āngeló ke fakahā 'a e ngaahi ongoongo 'o e ngaahi tu'unga 'o e fakatomalá, 'a ia 'okú ne 'omi kiate kinautolu 'a e mālohi 'o e Huhu'í, ke fakamo'ui 'a honau laumalié.

12 Pea ko 'eni, 'e hoku ongo foha, manatu, manatu 'oku makatu'unga 'i he "maka 'o hotau Huhu'í, 'a ia ko Kalaisi, ko e 'Alo 'o e 'Otuá, kuo pau ke mo langa ai homo ^bmakatu'ungá; koe'uhi ka tuku atu 'e he tēvoló 'a 'ene ngaahi magari mālohí, 'io, 'a 'ene ngaahi ngahaú 'i he 'ahiohio, 'io, ka fa'aki kiate kimoua 'a hono kotoa 'o 'ene 'uha maká mo 'ene fu'u 'afā lahí, 'e 'ikai ma'u 'e ia ha mālohi kiate kimoua ke fusi hifo 'a kimoua ki he vanu 'o e mamahí mo e faingata'a'ia 'oku 'ikai hano

ngata'angá, koe'uhi ko e maka kuo langa ai 'a kimouá, 'a ia ko e makatu'unga mālohi, 'a ia ko ha makatu'unga kapau 'e langa ai 'a e tangatá 'e 'ikai lava ke nau hinga.

13 Pea na'e hoko 'o pehē ko e ngaahi lea 'eni na'e "akonaki 'aki 'e Hilamani ki hono ongo fohá; 'io, na'á ne akonaki 'aki kiate kinaua 'a e ngaahi me'a lahi 'a ia kuo 'ikai ke tohi, kae 'uma'ā mo e ngaahi me'a lahi foki 'a ia kuo tohi.

14 Pea na'á na manatu'í 'a 'ene ngaahi leá; pea ko ia na'á na 'alu atu, 'o na tauhi 'a e ngaahi fekau 'a e 'Otuá, ke na akonaki 'aki 'a e folofola 'a e 'Otuá 'i he kakai kotoa pē 'o Nifai, 'o kamata 'i he kolo ko Mahú;

15 Pea fai atu mei ai ki he kolo ko Kiti; pea mei he kolo ko Kiti ki he kolo ko Mūlekí;

16 Pea mei he kolo 'e taha ki he kolo 'e taha, kae 'oua kuó na a'u atu ki he kakai kotoa 'o Nifai, 'a ia na'a nau nofo 'i he fonua 'i he fakatongá; pea fai atu mei ai ki he fonua ko Seilahemalá, 'i he kau Leimaná.

17 Pea na'e hoko 'o pehē na'á na malanga 'i he fu'u mālohi lahi, 'o a'u ki he'ena veuveuki 'a e tokolahi 'o e kau 'angatu'u 'a ia kuo nau 'alu atu mei he kau Nifai, 'o a'u ki he'enua o mai 'o vete 'enua ngaahi angahalá pea papitaiso ki he fakatomalá, pea

9c FFL Huhu'í.
d FFL Māmaní—
Kakai 'oku 'ikai te
nau talangofua ki he
ngaahi fekaú.
10a 'Alamā 11:34.

11a 'Alamā 13:24–25.
12a Mātiu 7:24–27;
T&F 6:34;
Mōsese 7:53.
FFL Maká,
Maka-tulikí.

b 'Īsaia 28:16;
Sēkope 4:16.
c 3 Nifai 14:25, 27.
13a Mōsaia 1:4.
17a Hilam. 4:4.

nau foki leva ki he kau Nīfai 'o feinga ke fakalelei'i 'a e ngaahi hala kuo nau fai kiate kinautolú.

18 Pea na'e hoko 'o pehē na'e malanga 'a Nīfai mo Līhai ki he kau Leimaná 'i he fu'u mālohi mo e mafai lahi, he kuo foaki kiate kinaua 'a e mālohi mo e mafai ke na "malanga, pea na'e fakahā foki kiate kinaua 'a e me'a ke na lea'akí—

19 Ko ia na'á na lea pea na'e fu'u ofo lahi ai 'a e kau Leimaná, 'o "fakaloto'i 'a kinautolu, ko ia na'e ai 'a e toko valu afe 'o e kau Leimaná 'a ia na'e nofo 'i he fonua ko Seilahemalá mo e ngaahi potu ofi ki aī na'a nau papitaiso ki he fakatomalá, pea na'e fakamahino kiate kinautolu 'a e kovi 'o e ngaahi talatukufakaholo 'a 'enau ngaahi tamaí.

20 Pea na'e hoko 'o pehē na'e hiki atu 'a Nīfai mo Līhai 'o 'alu mei ai ki he fonua ko Nīfai.

21 Pea na'e hoko 'o pehē na'e puke 'a kinaua 'e ha kongā tau 'a e kau Leimaná pea lī ki he "fale fakapōpulá; 'io, ki he fale fakapōpula pē ko ia 'a ia na'e lī ki ai 'a 'Āmoni mo hono ngaahi tokouá 'e he kau tamaio'eiki 'a Limihaí.

22 Pea hili 'a e hono lī kinaua ki he fale fakapōpulá 'i ha ngaahi 'aho lahi ta'e-ha-me'akai, vakai, na'a nau 'alu atu ki he fale fakapōpulá ke 'ave 'a kinaua ke tāmate'i.

23 Pea na'e hoko 'o pehē na'e takatakai 'ia Nīfai mo Līhai 'a e

me'a na'e hangē ko e "afí, 'io 'o 'ikai ai te nau loto-to'a ke puke 'a kinaua 'aki honau nimá 'i he'enau manavahē telia na'a nau vela. Ka neongo iá, na'e 'ikai ke vela 'a Nīfai mo Līhai; pea na'e hangē 'okú na tu'u 'i he lotolotonga 'o e afí kae 'ikai te na vela.

24 Pea 'i he'ena vakai 'oku takatakai 'iate kinaua ha "pou afi, pea na'e 'ikai te na vela aī, na'e faka'au 'o to'a ai 'a hona lotó.

25 He na'á na vakai 'oku ilifia 'a e kau Leimaná ke ala kiate kinaua 'aki honau nimá; pea na'a nau ilifia foki ke ha'u 'o ofi kiate kinaua, ka nau tu'u 'o hangē kuo taa'i 'a kinautolu 'o noa 'i he 'ohovalé.

26 Pea na'e hoko 'o pehē na'e tu'u atu 'a Nīfai mo Līhai 'o kamata ke lea kiate kinautolu, 'o pehē: 'Oua 'e manavahē, he vakai, ko e 'Otuá kuó ne fakahā kiate kimoutolu 'a e me'a fakaofó ni, 'a ia 'oku fakahā ai kiate kimoutolu 'oku 'ikai te mou lava ke ala 'aki homou nimá kiate kimaua ke tāmate'i 'a kimaua.

27 Pea vakai, 'i he hili 'ena lea 'aki 'a e ngaahi lea ní, na'e fu'u ngalulululu lahi 'a e kekelelé, pea na'e ngalulululu mo e ngaahi holisi 'o e fale fakapōpulá 'o hangē ka holo ki he kekelelé; kae vakai, na'e 'ikai holo ia. Pea vakai, ko kinautolu na'e 'i he fale fakapōpulá ko e kau Leimana mo e kau Nīfai 'a ia na'e angatu'ú.

28 Pea na'e hoko 'o pehē na'e

18a T&F 100:5–8.
FFL Kikite, Kikite'í.

19a FFL Fakaului;
Ngāue Fakafaifekau.

21a Mōsaia 7:6–7; 21:23.

23a 'Eke. 3:2.

24a 'Eke. 14:24;
1 Nīfai 1:6;

T&F 29:12;
SS—H 1:16.

fakamalumalu ‘a kinautolu ‘e ha ‘ao “fakapo‘uli, pea na‘e hoko kiate kinautolu ha fu‘u ilifia lahi fakamanavahē.

29 Pea na‘e hoko ‘o pehē na‘e ongo mai ha “le‘o ‘o hangē ‘oku ha‘u ia mei ‘olunga hake ‘i he ‘ao fakapo‘ulí, ‘o pehē: Mou fakatomala, mou fakatomala, pea ‘oua ‘e toe feinga ke faka‘auha ‘eku ongo tamaio‘eiki ‘a ia kuó u fekau atu kiate kimoutolu ke fakahā ‘a e ngaahi ongoongo leleí.

30 Pea na‘e hoko ‘o pehē ‘i he‘e-nau fanongo ki he le‘ó ni, ‘o nau ‘ilo ‘oku ‘ikai ko ha le‘o ia ‘o e mana, pea na‘e ‘ikai foki ko ha le‘o ia ‘o e fu‘u longoa‘a lahi, kae vakai, ko ha “kihilí‘i le‘o-sí‘i ‘oku fu‘u vaivai ‘aupito, ‘o hangē ha fanafaná, pea na‘e mahuhuhuhu ia ‘o ongo ki he laumálié tonu—

31 Pea neongo hono vaivai ‘o e le‘ó, vakai na‘e ngalulululu ‘o fu‘u lahi ‘aupito ‘a e kekelelé, pea na‘e toe ngalulululu mo e ngaahi holisi ‘o e fale fakapō-pulá, ‘o hangē ka holo ia ki he kekelelé; pea vakai, ko e ‘ao fakapo‘uli, ‘a ia kuo fakamalumu ‘a kinautolú, na‘e ‘ikai ke mato‘o atu ia—

32 Pea vakai na‘e toe ongo mai ‘a e le‘ó, ‘o pehē: Mou fakatomala, mou fakatomala, he ‘oku ofi mai ‘a e pule‘anga ‘o e langí, pea ‘oua ‘e toe feinga ke faka‘auha ‘eku ongo tamaio‘eiki. Pea na‘e hoko ‘o pehē na‘e toe ngalulululu ‘a e kekelelé, pea na‘e ngalulululu mo e ngaahi holisí.

33 Pea na‘e toe ongo mai ‘a e

le‘ó ko hono tu‘o tolu, ‘o folofola ‘aki kiate kinautolu ‘a e ngaahi folofola fakafo ‘a ia ‘oku ‘ikai fa‘a lava ke lea ‘aki ‘e ha tangata; pea na‘e toe ngalulululu ‘a e ngaahi holisí, pea na‘e ngalulululu ‘a e kekelelé ‘o hangē ka mafahi ua iá.

34 Pea na‘e hoko ‘o pehē na‘e ‘ikai lava ke fehólaki ‘a e kau Leimaná koe‘uhi ko e ‘ao fakapo‘uli ‘a ia na‘e fakamalumu ‘a kinautolú; ‘io, pea na‘e ‘ikai foki te nau lava ‘o ngaue koe‘uhi ko e ilifia kuo tō kiate kinautolú.

35 Ko ‘eni na‘e ‘i ai ha toko taha ‘iate kinautolu na‘e fanau‘i ko e Nífaí, ‘a ia na‘á ne tomu‘a kau ki he siasi ‘o e ‘Otuá ka kuó ne tafoki mei ai.

36 Pea na‘e hoko ‘o pehē na‘á ne tafoki ki mui, pea vakai, na‘á ne sio atu ‘i he ‘ao fakapo‘ulí ki he fofonga ‘o Nífaí mo Líhaí; pea vakai, na‘e “ulo ia ‘o lahi ‘aupito, ‘o hangē nai ko e fofonga ‘o e kau ‘āngeló. Pea na‘á ne mamata atu ‘oku hanga hake hona fofongá ki he langí; pea na‘e hangē ‘okú na lea pe lea le‘o-lahi ki ha tokotaha ‘okú na mamata ki aí.

37 Pea na‘e hoko ‘o pehē na‘e kaila ‘a e tangatá ni ki he fu‘u kakaí, ke nau tafoki ‘o mamata ki ai. Pea vakai, na‘e tuku ‘a e mālohi kiate kinautolu ke nau tafoki ‘o mamata; pea na‘a nau mamata ki he fofonga ‘o Nífaí mo Líhaí.

38 Pea na‘a nau pehē ange ki he tangatá: Vakai, ko e hā hono ‘uhinga ‘o e ngaahi me‘a kotoa

ko 'eni, pea ko hai ia 'oku fetalanoa'aki mo e ongo tangata ní?

39 Ko 'eni ko e hingoa 'o e tangatá ko 'Aminatapi. Pea na'e pehē ange kiate kinautolu 'e 'Aminatapi: 'Okú na fetalanoa'aki mo e kau 'āngelo 'a e 'Otuá.

40 Pea na'e hoko 'o pehē na'e pehē ange 'e he kau Leimaná kiate ia: "Ko e hā te mau faí, koe'uhi ke to'o atu 'a e 'ao fakapo'ulí ni mei he'ene fakamalumu 'a kimautilú?

41 Pea na'e pehē ange 'e 'Aminatapi kiate kinautolu: Kuo pau ke mou "fakatomala, pea tangi ki he le'ó, kae 'oua ke mou ma'u 'a e ^btui kia Kalaisi, 'a ia na'e ako'i kiate kimoutolu 'e 'Alamā, mo 'Amuleki, mo Sisolomé; pea 'o ka mou ka fai 'eni, 'e to'o atu 'a e 'ao fakapo'ulí mei he'ene fakamalumu 'a kimoutolú.

42 Pea na'e hoko 'o pehē na'a nau kamata kotoa pē ke tangi ki he le'o 'o ia kuó ne lulululu'i 'a e kelekelé; 'io, na'a nau tangi kae 'oua kuo to'o atu 'a e 'ao fakapo'ulí.

43 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he'enu siosio holo honau matá, pea mamata kuo to'o atu 'a e 'ao fakapo'ulí mei he'ene fakamalumu 'a kinautilú, vakai, na'a nau mamata kuo "takatakai 'iate kinautolu, 'io 'a e tokotaha kotoa pē, ha pou afi.

44 Pea kuo 'i honau lotolotonga 'a Nīfai mo Līhai; 'io, kuo takatakai'i 'a kinautolu; 'io, na'e hangē 'oku nau 'i he lotolotonga

'o ha afi 'oku uló, ka na'e 'ikai te nau vela ai, pea na'e 'ikai ke vela ai mo e ngaahi holisi 'o e fale fakapōpulá; pea na'e fakafonu 'a kinautolu 'aki 'a e "fiefia ko ia 'oku 'ikai fa'a fakamatala'i pea 'oku fonu 'i he nāunau.

45 Pea vakai, na'e hā'ele hifo 'a e "Laumālie Mā'oni'oni 'o e 'Otuá mei he langí, pea hū ia ki honau lotó, pea na'e fakafonu 'a kinautolu 'aki ha me'a na'e hangē ko e afí, pea na'a nau ^blea 'aki 'a e ngaahi lea fakafo.

46 Pea na'e hoko 'o pehē na'e ongo mai ha le'o kiate kinautolu, 'io, ko ha le'o mālie, 'o hangē ko ha fanafaná, 'o pehē:

47 "Fiemālie, fiemālie pē 'a kimoutolu, koe'uhi ko ho'omou tui ki hoku 'Ofa'angá, 'a ia kuo 'i ai talu mei hono 'ai 'a e tu'unga 'o e māmaní.

48 Pea ko 'eni, 'i he'enu fanongo ki aí na'a nau hanga hake honau matá 'o hangē ko ha'anau vakai pe ko e ha'u mei fē 'a e le'ó; pea vakai, na'a nau mamata ki he matangaki 'a e ngaahi "langí; pea na'e 'alu hifo 'a e kau 'āngelo mei he langí 'o nau tauhi 'a kinautolu.

49 Pea na'e toko tolungeau nai 'a e kakai 'a ia na'a nau mamata mo fanongo ki he ngaahi me'a ní; pea na'e fekau ke nau 'alu atu pea 'oua te nau ofo, pea ke 'oua foki te nau ta'etui.

50 Pea na'e hoko 'o pehē na'a nau 'alu atu, 'o tauhi ki he kakai, 'o nau fakahā 'i he ngaahi

40a Ngāue 2:37–39.

41a FFL Fakatomala,
Fakatomala'i.

b FFL Tui.

43a 3 Nīfai 17:24; 19:14.

44a FFL Fiefiá.

45a 3 Nīfai 9:20;

'Eta 12:14.

b FFL Me'a-Foaki 'o e
Laumālie, Ngaahi.

47a FFL Melinó.

48a 1 Nīfai 1:8.

potu kotoa pē na'e ofi ki ai 'a e ngaahi me'a kotoa 'a ia kuo nau fanongo mo mamata ki ai, 'o a'u ki he tui ki ai 'a e kongala lahi 'o e kau Leimaná, koe'uhi ko hono lahi 'o e ngaahi fakamo'oni 'a ia kuo nau ma'ú.

51 Pea ko kinautolu kotoa pē na'e "tuí na'a nau tuku hifo 'enau ngaahi mahafu taú, pea mo 'enau tāufehi'á mo e talatukufakaholo 'a 'enau ngaahi tamaí.

52 Pea na'e hoko 'o pehē na'a nau tuku atu ki he kau Nīfai 'a e ngaahi fonua 'o honau tofi'á.

VAHE 6

'Oku malanga 'a e kau Leimana mā'oni'oni ki he kau Nīfai fai angahalá —'Oku tu'umālie 'a e ongo kakai fakatou'osi 'i ha kuonga 'o e melino mo e mahu—'Oku hanga 'e Lusifā, ko e tupu'anga 'o e angahalá, 'o ue'i hake 'a e loto 'o e kau fai angahalá mo e kau kaiha'a 'a Katianetoní ke fakapō mo fai angahala—'Oku ma'u 'e he kau kaiha'á 'a e pule'anga 'o e kau Nīfai. Ta'u 29–23 κ.Μ. nai.

PEA na'e hoko 'o pehē 'i he 'osi ange hono onongofulu mā ua 'o e ta'u 'o e pule 'a e kau fakamāú, kuo hoko 'a e ngaahi me'á ni kotoa pē pea kuo hoko 'a e kau Leimaná, 'a e tokolahi ange 'o kinautolu, ko ha kakai mā'oni'oni, 'o a'u ki he lahi ange 'enau "mā'oni'oni 'i he kau Nīfai, koe'uhi ko 'enau fai mālohí mo 'enau tu'u ma'u 'i he tuí.

2 He vakai, na'e 'i ai 'a e tokolahi

'o e kau Nīfai kuo "fakafefeka honau lotó pea 'ikai fie fakatomala, pea fu'u fai angahala lahi 'aupito, 'o a'u ki he'enua li'aki 'a e folofola 'a e 'Otuá mo e ngaahi malanga mo e ngaahi kikite kotoa pē 'a ia na'e fai kiate kinautolú.

3 Ka neongo iá, na'e ma'u 'e he kakai 'o e Siasí 'a e fu'u fiefia lahi koe'uhi ko e fakaului 'o e kau Leimaná, 'io, koe'uhi ko e siasi 'o e 'Otuá, 'a ia kuo fokotu'u 'iate kinautolú. Pea na'a nau "feohi lelei 'iate kinautolu, 'o nau fefiefia'aki 'iate kinautolu, pea nau ma'u 'a e fu'u fiefia lahi.

4 Pea na'e hoko 'o pehē na'e 'alu hifo 'a e tokolahi 'o e kau Leimaná ki he fonua ko Seilahe-malá, 'o nau fakahā ki he kakai 'o e kau Nīfai 'a e anga 'o honau "fakauluí, pea na'a nau na'ina'i kiate kinautolu ke nau tui mo fakatomala.

5 'Io, pea na'e malanga 'a e tokolahi 'i he fu'u mālohi mo e mafai lahi, 'o nau fakatafoki ai ha tokolahi 'o kinautolu ki he fu'u loto-fakatōkilalo lahi, ke hoko ko e kau ākonga anga-fakatōkilalo 'a e 'Otuá mo e Lamí.

6 Pea na'e hoko 'o pehē na'e 'alu atu 'a e kau Leimana tokolahi ki he fonua 'i he fakatokelaú; pea na'e 'alu foki mo Nīfai mo Līhai ki he "fonua 'i he fakatokelaú, ke malanga ki he kakai. Pea na'e 'osi pehē hono onongofulu mā tolu 'o e ta'ú.

7 Pea vakai, na'e 'i ai 'a e melino

51a 'Alamā 31:5.

6 1a Hilam. 13:1.

2a Loma 1:28–32.

3a FFL Feohí.

4a FFL Fakauluí.

6a 'Alamā 63:4–9;

Hilam. 3:11–12.

‘i he fonuá hono kotoa, ‘o a ‘u ki he ‘alu ‘a e kau Nífaí ki he potu kotoa pē ‘o e fonuá ‘a ia na‘a nau fie ‘alu ki aí, ‘o tatau ai pē pe ‘i he kau Nífaí pe ‘i he kau Leimaná.

8 Pea na‘e hoko ‘o pehē na‘e ‘alu foki mo e kau Leimaná ki he potu kotoa pē ‘a ia na‘a nau fie ‘alu ki aí, ‘o tatau ai pē pe ‘i he kau Leimaná pe ‘i he kau Nífaí; pea ko ia na‘a nau nofo mo mo-‘ui fa‘itelihia ‘i he‘enau feohí, pea fefakatau‘aki, pea ke ma‘u ha tupu, ‘o fakatatau ki honau lotó.

9 Pea na‘e hoko ‘o pehē na‘a nau faka‘au ‘o fu‘u koloa‘ia ‘aupito, ‘a e kau Leimaná mo e kau Nífaí fakatou‘osi; pea na‘a nau ma‘u ‘o fu‘u lahi ‘aupito ‘a e koulá, mo e silivá, mo e ngaahi fa‘ahinga ukamea mahu‘inga kotoa pē, ‘i he fonua ‘i he tongá mo e fonua ‘i he tokelaú fakatou‘osi.

10 Ko ‘eni na‘e ui ‘a e fonua ‘i he tongá ko Līhai, pea na‘e ui ‘a e fonua ‘i he tokelaú ko “Mūleki, ‘a ia ko e tauhingoa ki he foha ‘o Setikiá; he na‘e ‘omi ‘e he ‘Eikí ‘a Mūleki ki he fonua ‘i he tokelaú, mo Līhai ki he fonua ‘i he tongá.

11 Pea vakai, na‘e ‘i ai ‘a e fa‘ahinga kotoa pē ‘o e koulá ‘i he ongo fonuá ni fakatou‘osi, pea mo e silivá, mo e ngaahi ukamea mahu‘inga ‘o e fa‘ahinga kotoa pē; pea na‘e ‘i ai foki mo e kau tangata tufunga poto ‘aupito, ‘a ia na‘a nau ngāue ‘aki ‘a e ngaahi ukamea kehekehe kotoa pē mo nau fakama‘a ia; pea ko ia na‘a nau faka‘au ‘o koloa‘ia.

12 Na‘a nau tō ‘a e kēleni ‘o fu‘u lahi, ‘i he tokelaú mo e tongá fakatou‘osi; pea na‘a nau fu‘u tu‘umālie ‘aupito, ‘i he tokelaú mo e tongá fakatou‘osi. Pea na‘a nau fakatokolahi ‘o faka‘au ‘o fu‘u mālohi ‘i he fonuá. Pea na‘a nau tauhi ‘a e ngaahi takanga monumanu iiki tokolahi mo e ngaahi takanga monumanu lalahi, ‘io, ‘a e fanga manu sisino tokolahi.

13 Vakai na‘e ngāue honau kakaifefiné ‘o filo, mo nau ngaohi ‘a e ngaahi fa‘ahinga tupenu kotoa pē, ‘o e lineni tu‘ovalevale mo e fa‘ahinga tupenu kotoa pē, ke fakakofu ‘aki ‘enau telefuá. Pea na‘e ‘osi pehē atu ‘i he melino ‘a hono onongofulu mā fā ‘o e ta‘ú.

14 Pea ‘i hono onongofulu mā nima ‘o e ta‘ú na‘a nau ma‘u foki ‘a e fu‘u fiefia mo e melino lahi, ‘io, ‘a e ngaahi malanga mo e ngaahi kikite lahi na‘e kau ki he ngaahi me‘a ‘e hoko. Pea na‘e ‘osi pehē atu hono onongofulu mā nima ‘o e ta‘ú.

15 Pea na‘e hoko ‘o pehē ‘i hono onongofulu mā ono ‘o e ta‘u ‘o e pule ‘a e kau fakamāú, vakai na‘e fakapoongi ‘a “Sisolami ‘i he nima ‘o ha tokotaha ta‘éiloa lolotonga ‘ene nofo ‘i he nofo‘anga fakamaau‘angá. Pea na‘e hoko ‘o pehē ‘i he ta‘u pē ko iá, na‘e fakapoongi foki mo hono foha, ‘a ia kuo fili ‘e he kakaí ko hono fetongí. Pea na‘e ‘osi pehē hono onongofulu mā ono ‘o e ta‘ú.

16 Pea ‘i he kamata‘anga ‘o

hono onongofulu mā fitu 'o e ta'ú na'e toe kamata 'a e kakaí ke fu'u fai angahala 'aupito.

17 He vakai, kuo hanga 'e he 'Eikí 'o tāpuaki'i 'a kinautolu 'o fuoloa 'aki 'a e ngaahi koloa 'o e māmaní kuo 'ikai ai ke ue'i hake 'a kinautolu ke 'ita, pe ki he ngaahi tau, pe ki he lilingi toto; ko ia na'e kamata ke tuku honau lotó ki he ngaahi koloá; 'io, na'a nau kamata ke feinga ke fakatupu pa'anga koe'uhi ke hiki hake 'a kinautolu ke mā'olunga ange 'i he taha kehé; ko ia na'a nau kamata ke fai 'a e ngaahi fakapō "fufū, mo kaiha'a mo vete koloa, koe'uhi ke lava 'o ma'u ha tupu.

18 Pea ko 'eni vakai, ko e kau fakapō mo e kau kaiha'a ni ko e kautaha ia kuo fokotu'u 'e Kisi-kumeni mo "Katianetoni. Pea ko 'eni kuo hoko 'o pehē na'e tokolahi, 'i he kau Nifai, 'a e kau kaiha'a 'a Katianetoni. Kae vakai, na'a nau tokolahi ange 'i he konga angakovi taha 'o e kau Leimaná. Pea na'e ui 'a kinautolu ko e kau kaiha'a 'a Katianetoni mo e kau fakapō.

19 Pea ko kinautolu ia 'a ia na'a nau fakapoongi 'a e fakamaau lahi ko Sisolamí, mo hono fohá, lolotonga 'ena 'i he nofo'anga fakamāú; pea vakai, na'e 'ikai ke 'ilo'i 'a kinautolu.

20 Pea ko 'eni na'e hoko 'o pehē 'i he 'ilo'i 'e he kau Leimaná 'oku 'iate kinautolu 'a e kau kaiha'a na'a nau fu'u loto-mamahi 'aupito; pea na'a nau fai 'a e me'a kotoa pē 'i honau mālohí ke

faka'auha 'a kinautolu mei he funga 'o e māmaní.

21 Kae vakai, na'e ue'i hake 'e Sētane 'a e loto 'o e tokolahi 'o e kau Nifai, 'o a'u ki he'enuau kau ki he ngaahi kautaha 'o e kau kaiha'a ko iá, 'o nau fai 'enuau ngaahi fuakavá mo 'enuau ngaahi fakapapaú, ke nau femalu'i'aki mo fefakahaofi'aki 'i he fakatu'utāmaki kotoa pē te nau 'i aí, koe'uhi ke 'oua na'a tautea'i kinautolu koe'uhi ko 'enuau ngaahi fakapoó, mo 'enuau ngaahi vete koloá, mo 'enuau ngaahi kaiha'a.

22 Pea na'e hoko 'o pehē na'e 'i ai 'enuau ngaahi faka'ilonga, 'io, 'a 'enuau ngaahi faka'ilonga "fakapulipuli, mo 'enuau ngaahi lea fakapulipuli; pea na'a nau fai 'eni koe'uhi ke nau 'ilo'i ai ha taha 'a ia kuó ne fai 'a e fuakavá, neongo pe ko e hā ha angahala 'e fai 'e hono tokouá ke 'oua 'e fai ha kovi kiate ia 'e hono tokouá, pe ko kinautolu 'oku kau ki he kautahá ni, 'a ia kuo nau fai 'a e fuakava ní.

23 Pea ko ia na'a nau lava ai 'o fakapō, mo vete koloa, mo kaiha'a, mo fai fe'auaki mo fai 'a e fa'ahinga angahala kotoa pē, 'o fepaki mo e ngaahi lao 'o honau fonuá pea mo e ngaahi fono 'a honau 'Otuá.

24 Pea 'ilonga ha taha 'a ia na'e kau ki he'enuau kautahá te ne fakahā ki he māmaní 'a 'enuau fai "angahalá mo 'enuau ngaahi ngā-ue fakalieliá, 'e fakamāu'i ia, 'o 'ikai fakatatau ki he ngaahi lao 'a honau fonuá, kae fakatatau ki he ngaahi lao 'o 'enuau fai

angahalá, ‘a ia kuo fokotu‘u ‘e Katianetoni mo Kisikumení.

25 Ko ‘eni vakai, ko e ngaahi fuakava mo e ngaahi “fakapapau fakapulipuli ‘eni ‘a ia na’e fekau ‘e ‘Alamā ki hono fohá ke ‘oua na’a ‘oatu ki he kakai ‘o e māmaní, telia na’a hoko ia ko ha me’a ke ‘ohifo ai ‘a e kakai ki he faka’auha.

26 Ko ‘eni vakai, na’e ‘ikai ke ‘omi ‘a e ngaahi fakapapau mo e ngaahi fuakava “fakapulipuli ko iá kia Katianetoni mei he ngaahi lekooti ‘a ia na’e tuku kia Hilamaní; kae vakai, na’e fakahū ia ki he loto ‘o Katianetoni ‘e he tokotaha ^bpē ko ia ‘a ia na’á ne fakatauele’i ‘etau ‘uluaki ongo mātu’á ke na kai ‘a e fua tapú—

27 ‘Io, ‘a e tokotaha pē ko ia ‘a ia na’e alea fakafufū mo “Keini, kapau te ne fakapoongi ‘a hono tokoua ko ‘Ēpeli ‘e ‘ikai fakahā ia ki he māmaní. Pea na’á ne alea fakafufū mo Keini mo kinautolu na’e muimui ‘iate iá ‘o kamata mei he taimi ko iá.

28 Pea ko ia foki ‘a e tokotaha tatau na’á ne fakahū ki he loto ‘o e kakai ke nau “langa ha taua ke fe’unga hono mā’olungá ke nau lava ai ‘o a’u ki he langí. Pea ko ia ia ‘a e tokotaha tatau pē na’á ne tatakí atu ‘a e kakai ‘a ia na’a nau ha’u mei he taua ko iá ki he fonua ní; ‘a ia na’á ne fakamafola ‘a e ngaahi ngāue ‘o e fakapo’ulí mo e ngaahi me’a fakalieliá ‘i he funga kotoa ‘o e fonuá, kae ‘oua

kuó ne toho hifo ‘a e kakai ki ha faka’auha ^bfaka’aufuli, pea ki ha heli ta’engata.

29 ‘Io, ko e tokotaha tatau pē ia ‘a ia na’e fakahū ki he loto ‘o “Katianetoni ke ne fai atu ‘a e ngāue ‘o e fakapo’ulí, mo e fakapō fufuú; peá ne fakatupu ia talu mei he kamata’anga ‘o e tangatá ‘o fai mai ki he taimi ko ‘eni.

30 Pea vakai, ko ia ia ‘a e “tupu’anga ‘o e angahala kotoa pē. Pea vakai, ‘okú ne fai atu ‘a ‘ene ngaahi ngāue ‘o e fakapo’ulí mo e fakapō fufuú, pea ‘okú ne tukufakaholo mai ‘enau ngaahi alea fakafufuú, mo ‘enau ngaahi fakapapaú, mo ‘enau ngaahi fuakavá, mo ‘enau ngaahi fa’ufa’u ‘o e fai angahala fakamanavaheé, mei he to’u tangata ki he to’u tangata ‘o fakatatau mo ‘ene lava ke ma’u ‘a e loto ‘o e fānau ‘a e tangatá.

31 Pea ko ‘eni vakai, kuó ne ma’u ‘a e fu’u mālohi lahi ki he loto ‘o e kau Nifai; ‘io, ‘o a’u ki he ‘enau hoko ‘o fu’u fai angahala ‘aupito; ‘io, kuo afe hanau tokolahi mei he hala ‘o e mā’oni’oni, ‘o nau “molomoloki hifo ‘i honau lalo va’é ‘a e ngaahi fekau ‘a e ‘Otuá, pea nau afe ki honau ngaahi hala ‘onautolu pē, ‘o nau fokotu’u ma’anautolu ‘a e ngaahi tamapua ‘aki ‘enau koulá mo ‘enau silivá.

32 Pea na’e hoko ‘o pehē na’e hoko mai kiate kinautolu ‘a e ngaahi angahalá ni ‘i he vaha’a-

25a ‘Alamā 37:27–32.

26a Mōsese 5:29, 49–52.

b 3 Nifai 6:28;

Mōsese 4:6–12.

27a Mōsese 5:18–33.

28a Sēnesi 11:1–4;

‘Eta 1:3.

b ‘Eta 8:9, 15–25.

29a Hilam. 2:4–13.

30a ‘Alamā 5:39–42;

Molonai 7:12, 17;

Mōsese 4:4.

31a 1 Nifai 19:7.

taimi 'o e ngaahi "ta'u si'i pē, 'o a'u ki he hoko ai kiate kinautolu hano kongalaahi 'i hono onongofulu mā fitu ta'u 'o e pule 'a e kau fakamāú ki he kakai 'o Nīfai.

33 Pea na'a nau tupulaki 'i he'ēnau ngaahi angahalá 'i hono onongofulu mā valu 'o e ta'ú foki, 'o tupu ai 'a e fu'u loto-mamahi mo e tangilāulau 'a e kau mā'oni'oni.

34 Pea ko ia 'oku tau vakai na'e kamata ke faka'au'au hifo 'a e kau Nīfai 'i he ta'etui, 'o nau tupulaki 'i he fai angahalá mo e ngaahi anga-fakalieliá, ka na'e kamata ke tupulaki lahi 'aupito 'a e kau Leimaná 'i he 'ilo'i 'o honau 'Otuá; 'io, na'a nau kamata ke tauhi 'ene ngaahi tu'u-tu'uní mo 'ene ngaahi fekaú, 'o 'a'eva 'i he mo'oni mo e angatonu 'i hono 'aó.

35 Pea ko ia 'oku vakai na'e kamata ke "mahu'i atu 'a e Lau-mālie 'o e 'Eikí mei he kau Nīfai, koe'uhi ko e angahala mo e fefeka 'o honau lotó.

36 Pea ko ia 'oku tau vakai na'e kamata ke lilingi hifo 'e he 'Eikí 'a hono Lau-mālie ki he kau Leimaná, koe'uhi ko 'ēnau loto-fakatōkilaló mo 'ēnau fie tui ki he'ene ngaahi folofolá.

37 Pea na'e hoko 'o pehē na'e tuli holo 'e he kau Leimaná 'a e kau kaiha'a 'a Katianetoní; pea na'a nau malanga 'aki 'a e folofola 'a e 'Otuá 'i he lotolotonga 'o kinautolu na'e fai angahala lahi ange 'iate kinautolú, 'o a'u ki

hono faka'auha 'o 'osi'osingamālie 'o e kautaha 'o e kau kaiha'a ko 'ení mei he kau Leimaná.

38 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he fa'ahi 'e tahá, na'e langa hake mo pou pou 'i 'a kinautolu 'e he kau Nīfai, 'o kamata 'i honau ni'ihi 'a ia na'e fai angahala angé, 'o a'u ki he'ēnau mafola atu 'i hono kotoa 'o e fonua 'o e kau Nīfai, pea kuo nau fakatauele'i 'a e kongalaahi ange 'o e kau mā'oni'oni kae 'oua kuo nau kamata ke tui ki he'ēnau ngaahi ngāué pea ma'u 'ēnau ngaahi koloa veté, pea kau mo kinautolu 'i he'ēnau ngaahi fakapō fufuú mo e ngaahi kautaha fufuú.

39 Pea na'e pehē 'ēnau ma'u hono pule'i kotoa 'o e pule'angá, 'o a'u ki he'ēnau molomoloki hifo 'i honau lalo va'é mo taa'i mo hae mo fultu'a ki he "masivá mo e angamaluú mo e kau ākonga loto-fakatōkilalo 'a e 'Otuá.

40 Pea ko ia 'oku tau vakai na'a nau 'i ha tu'unga fakamanavahē, pea na'a nau faka'au ke "taau mo e faka'auha ta'engata.

41 Pea na'e hoko 'o pehē na'e 'osi pehē hono onongofulu mā valu ta'u 'o e pule 'a e kau fakamāú ki he kakai 'o Nīfai.

KO E KIKITE 'A NĪFAI, KO E FOHA 'O HILAMANÍ—'Oku folofola 'a e 'Otuá ki he kakai 'o Nīfai te ne 'a'ahi kiate kinautolu 'i hono houhaú, ke faka'auha 'a kinautolu ke 'osi'osingamālie 'o kapau 'e 'ikai te nau fakatomala mei

32a 'Alamā 46:8.
35a Mōsaia 2:36;
T&F 121:37.

39a Same 109:16;
'Alamā 5:54–56;
T&F 56:16.

40a Hilam. 5:2; 11:37;
T&F 18:6.

he'enu nau fai angahalá. 'Oku taa'i 'e he 'Otuá 'a e kakai 'o Nifai 'aki 'a e mahaki faka'auha; 'oku nau fakatomala mo tafoki kiate ia. 'Oku kikite 'a Samuela, ko ha tangata Leimana ki he kau Nifai.

'Oku kau ki ai 'a e vahe 7 'o a'u ki he ngata'anga 'o e vahe 16.

VAHE 7

'Oku kapusi 'a Nifai mei he tokelaú pea 'okú ne foki ki Seilahemala — 'Okú ne lotu 'i he taua 'i he'ene ngoué, peá ne kalanga ki he kakai ke nau fakatomala pe te nau 'auha. Ta'u 23–21 K.M. nai.

VAKAI, ko 'eni na'e hoko 'o pehē 'i hono onongofulu mā hiva 'o e ta'u 'o e pule 'a e kau fakamāú ki he kakai 'o Nifai, na'e "foki mai 'a Nifai, ko e foha 'o Hilamaní, ki he fonua ko Seilahemalá mei he fonua 'i he fakatokelaú.

2 He kuó ne 'alu atu 'i he kakai 'a ia na'a nau nofo 'i he fonua 'i he fakatokelaú, 'o ne malanga 'aki 'a e folofola 'a e 'Otuá kiate kinautolu, mo kikite 'aki 'a e ngaahi me'a lahi kiate kinautolu;

3 Pea na'e 'ikai te nau tali 'ene ngaahi lea kotoa pē, 'o a'u ki he 'ikai te ne lava 'o toe nofo 'iate kinautolu, ka na'á ne toe foki mai ki he fonua 'o hono tupu'angá.

4 Pea 'i he'ene vakai ki he kakai 'oku nau 'i he tu'unga faka'ulia pehē 'o e fai angahalá, pea mo e ma'u 'e he kau kaiha'a 'a Kati-anetoní 'a e ngaahi nofo'anga 'o

e fakamāú — kuo nau fa'ao 'a e mālohi mo e mafai 'o e fonuá; 'o nau le'ei ki he tafa'akí 'a e ngaahi fekau 'a e 'Otuá, 'o 'ikai te nau momo'i faitotonu 'i hono 'aó; pea 'oku 'ikai te nau fai ha me'a totonu ki he fānau 'a e tangatá;

5 Na'a nau fakahalaia'i 'a e kau mā'oni'oní koe'uhi ko 'enu mā'oni'oní; 'o nau tukuange 'a e halaiá, mo e fai angahalá ke nau 'alu ta'e-tautea'i koe'uhi ko 'enu pa'angá; pea 'ikai ia ko ia pē ka na'a nau tuku ke nau ma'u 'a e ngaahi lakanga mā'olunga 'o e pule'angá, ke nau pule mo fai 'o hangē ko honau lotó, koe'uhi ke nau ma'u ai ha tupu mo e fakamālō 'a e "māmaní, pea, 'ikai ia ko ia pē, ka ke faingofua ai 'enu tonó, mo e kaiha'á, mo e fakapoó, pea fai 'o hangē ko honau loto 'onautolú —

6 Ko 'eni kuo hoko 'a e fu'u angahalá ni ki he kau Nifai, 'i he vaha'ataimi 'o e ngaahi ta'u si'i pē; pea 'i he mamata ki ai 'a Nifai, na'e fonu 'a hono lotó 'i he mamahi; pea na'á ne kaila 'i he mamahi 'a hono laumālié:

7 Taumaiā, na'á ku lava 'o ma'u hoku ngaahi 'ahó 'i he ngaahi 'aho na'e fua ha'u ai 'a 'eku tamai ko Nifai mei he fonua ko Selūsalemá, ke u lava nai ke fiefia mo ia 'i he fonua 'o e tala'ofá; pea na'e ako'ingofua 'a hono kakai 'i he taimi ko iá, 'o nau fai mālohi 'i he tauhi 'a e ngaahi fekau 'a e 'Otuá, pea tuai ke tohoaki'i atu ke fai angahala; pea na'a nau fai vave 'i he tokanga ki he ngaahi folofola 'a e 'Eikí —

8 'Io, ka na'á ku mo'ui 'i hoku ngaahi 'ahó 'i he ngaahi 'aho ko iá, pehē kuo ma'u 'e hoku laumālié 'a e fiefia 'i he mā'oni'oni 'a hoku kāingá.

9 Kae vakai, kuo tu'utu'uni ke u mo'ui 'i he ngaahi 'aho ko 'eni, pea fakafonu 'a hoku laumālié 'i he mamahi koe'uhi ko e fai angahalá ni 'a hoku kāingá.

10 Pea vakai, ko 'eni na'e hoko 'o pehē na'e fai 'eni 'i ha taua, 'a ia na'e tu'u 'i he ngoue 'a Nifai, 'a ia na'e 'i he ve'e hala lahi ki he māketi lahi taha na'e 'i he kolo ko Seilahemalá; ko ia, kuo punou hifo 'a Nifai 'i he funga taua 'a ia na'e 'i he'ene ngoué, 'a ia ko e taua na'e ofi ki he mata-pā 'o e ngoué, 'a ia na'e 'alu atu ofi ai 'a e hala lahi.

11 Pea na'e hoko 'o pehē na'e 'i ai ha kau tangata 'a ia na'a nau 'alu ofi atu 'o nau mamata kia Nifai 'i he'ene fakahā hake hono laumālié ki he 'Otuá 'i he funga tauá; pea na'a nau felele'i 'o fakahā ki he kakaí 'a e me'a kuo nau mamata ki aí, pea na'e lolofi mai 'a e kakaí tokolahi 'aupito ke nau 'ilo'i 'a e 'uhinga 'o e fu'u tangi lahi pehē koe'uhi ko e fai angahala 'a e kakaí.

12 Pea ko 'eni, 'i he tu'u hake 'a Nifai na'á ne mamata ki he ngaahi ha'ofanga kakai tokolahi kuo nau fakataha mai.

13 Pea na'e hoko 'o pehē na'á ne fakaava hono ngutú 'o ne pehē kiate kinautolu: Vakai, 'a'ko e hā 'a e 'uhinga kuo mou

fakataha mai ai 'a kimoutolú? Koe'uhi ke u fakahā nai kiate kimoutolu 'a ho'omou ngaahi angahalá?

14 'Io, koe'uhi ko 'eku 'alu hake ki hoku funga tauá ke u fakahā hoku laumālié ki hoku 'Otuá, koe'uhi ko e fu'u mamahi lahi 'a hoku lotó, 'a ia 'oku tupunga 'i ho'omou ngaahi angahalá!

15 Pea ko e me'a 'i he'eku tangi mo e tangilāulaú kuo mou kātoa fakataha mai aí, pea 'oku mou ofo; 'io, pea 'oku 'aonga lahi ke mou ofo; 'io, 'oku totonu ke mou ofo koe'uhi kuo mou fakavai-vai 'i 'a kimoutolu pea kuo ma'u 'e he tēvoló 'a e fu'u mālohi lahi ki homou lotó.

16 'Io, na'a mou lava fēfē ke tukulolo ki he fakatauele 'a e tokotaha 'okú ne feinga ke li hifo homou laumālié ki he mamahi laukuongá mo e mala'ia 'oku 'ikai hano ngata'angá?

17 'Oiauē mou fakatomala, mou fakatomala! "Ko e hā ka mou ka fie mate aí? Mou tafoki, mou tafoki ki he 'Eiki ko homou 'Otuá. Ko e hā kuó ne li'aki ai 'a kimoutolú?

18 'Oku tupu ia koe'uhi ko ho'omou fakafefeka homou lotó; 'io, 'oku 'ikai te mou fie tokanga ki he le'o 'o e tauhi-sipi "leleí; 'io, kuo mou ^bfakatupe 'ene houhau kiate kimoutolú.

19 Pea vakai, kapau 'e 'ikai te mou fakatomala, 'e 'ikai te ne ^atānaki 'a kimoutolu, kae vakai, te ne fakamovetevete 'a

13a Mātiu 3:5–8.
17a 'Isikeli 18:23, 31–32.
18a 'Isikeli 34:12;
Sione 10:14–16;

'Alamā 5:38–41,
57–60.
FEL Tauhi-sipi Leleí.
^b Sēkope 1:8;

'Alamā 12:36–37.
19a 3 Nifai 10:4–7.

kimoutolu ke mou hoko ko e me'akai ki he fanga kulií mo e fanga manu kaivaó.

20 'Oiaue, na'a mou lava fefe 'o fakangalo'i homou 'Otuá 'i he 'aho pē ko ia 'a ia na'a ne fakahaofi ai 'a kimoutolú?

21 Kae vakai, ko hono 'uhingá ke ma'u ha tupu, pea fakamālō-ia 'e he kakai, 'io, pea koe'uhí ke mou ma'u ai 'a e koula mo e siliva. Pea kuo mou loto 'aki 'a e ngaahi koloa mo e ngaahi me'a va'inga 'o e "māmani ko 'eni, pea ko e me'a ke ma'u ai iá, kuo mou fai ai 'a e fakapoó, mo e vete koloá, mo e kaiha'á, mo ^bfakamo'oni loi ke tukuaki'i homou kaungā'apí, mo fai 'a e ngaahi fa'ahinga angahala kotoa pē.

22 Pea 'e hoko kiate kimoutolu 'a e mala'ia koe'uhi ko e me'á ni 'o kapau 'e 'ikai te mou fakatomala. He ka 'ikai te mou fakatomala, vakai, ko e fu'u koló ni, pea mo e ngaahi kolo lalahi 'oku takatakai ki ai foki, 'a ia 'oku 'i he fonua 'o hotau tofi'á, 'e fa'ao pea 'e 'ikai te mou ma'u ha potu 'i ai; he vakai, 'e 'ikai tuku 'e he 'Eikí kiate kimoutolu 'a e "ivi, 'o hangé ko 'ene fai ki mu'á, ke mou matu'uaki homou ngaahi filí.

23 He vakai, 'oku folofola peheni 'e he 'Eikí: 'E 'ikai te u fakahā ki he kau angahalá 'a hoku mālohí, pe ki ha toe kakai kehe, kae ngata pē kiate kinautolu 'oku nau fakatomala mei he'enua ngaahi angahalá, mo

tokanga ki he'eku ngaahi leá. Ko ia ko 'eni, 'oku ou faka'amu ke mou 'ilo'i 'e hoku kāinga, 'e "lelei ange 'a e kau Leimaná 'iate kimoutolu, 'o kapau 'e 'ikai te mou fakatomala.

24 He vakai, 'oku nau mā'oni- 'oni lahi hake 'iate kimoutolu, he kuo 'ikai te nau angahala ki he fu'u 'ilo lahi ko ia kuo mou ma'ú; ko ia 'e 'alo'ofa 'a e 'Eikí kiate kinautolu; 'io, te ne "fakalōloa'i honau ngaahi 'ahó 'o fakatokolahi honau hakó, 'io 'o a'u ki ha hili hono ^bfaka'auha 'aupito 'o kimoutolú 'o kapau 'e 'ikai te mou fakatomala.

25 'Io, 'e mala'ia 'a kimoutolu koe'uhi ko e fu'u fakalielia lahi 'a ia kuo tupu 'iate kimoutolú; pea kuo mou kau kotoa ki ai, 'io, ki he kautaha "fufū 'a ia na'e fokotu'u 'e Katianetoní!

26 'Io, 'e hoko kiate kimoutolu 'a e "mala'ia koe'uhi ko e hīkisia 'a ia kuo mou tuku ke hū ki homou lotó, 'a ia kuo hiki hake 'a kimoutolu 'o mā'olunga 'i he me'a 'oku lelei ko e tupu mei ho'omou ngaahi fu'u ^bkoloa lahi 'aupitó!

27 'Io, 'e mala'ia 'a kimoutolu koe'uhi ko ho'omou fai angahalá mo e ngaahi anga-fakalieliá!

28 Pea kapau 'e 'ikai te mou fakatomala te mou 'auha; 'io, 'e to'o homou ngaahi fonuá meiate kimoutolu, pea 'e faka'auha 'a kimoutolu mei he funga 'o e māmaní.

29 Vakai ko 'eni, 'oku 'ikai te u

21a FFL Anga-fakamāmaní.
b 'Eke. 20:16;
Mātiu 15:19–20.

22a Mōsaia 7:29.
23a Hilam. 15:11–15.
24a 'Alamā 9:16;
T&F 5:33.

b 'Alamā 9:19.
25a Hilam. 3:23.
26a 'Isaia 5:8–25.
b Sēkope 2:13.

pehē 'iate au pē 'e hoko 'a e ngaahi me'á ni, he 'oku 'ikai te u "ilo'i 'iate au pē 'a e ngaahi me'á ni; kae vakai, 'oku ou 'ilo'i 'oku mo'oni 'a e ngaahi me'á ni koe'uhi kuo fakahā ia kiate au 'e he 'Eiki ko e 'Otuá, ko ia 'oku ou fakamo'oni ai 'e hoko ia.

 VAHE 8

'Oku feinga 'a e kau fakamaau kovi ke ue'i hake 'a e kaka'i ke 'ita kia Nifai—Na'e fakamo'oni kotoa 'a 'Epalahame, Mōse, Seinosi, Seinoki, 'Esaia, 'Isaia, Selemāia, Līhai, mo Nifai kia Kalaisi—'Oku fakahā 'e Nifai 'i hono fakahinohino'i ia 'e he Laumāliē 'a hono fakapoongi 'o e fakamaau lahī. Ta'u 23-21 K.M. nai.

PEA ko 'eni na'e hoko 'o pehē 'i he hili ange 'a e lea 'aki 'e Nifai 'a e ngaahi lea ní, vakai, na'e 'i ai 'a e kau tangata 'a ia ko e kau fakamaau, na'a nau kau foki ki he kautaha fufū 'a Katianetoni, pea na'a nau 'ita, 'o kaila le'o-lahi 'o tukuaki'i ia, 'o nau pehē ki he kaka'i: Ko e hā 'oku 'ikai te mou puke ai 'a e tangatā ni pea 'omai ia koe'uhi ke fakamāu'i ia 'o fakatatau mo e hia kuó ne fa'i?

2 Ko e hā 'oku mou mamata ai ki he tangatā ni, pea fanongo ki he'ene lau'ikovi'i 'a e kaka'i ni pea mo 'etau laó?

3 He vakai, kuo lea kiate kinautolu 'a Nifai 'o kau ki hono kovi 'o 'enau laó; 'io, na'e lea 'aki 'e Nifai 'a e ngaahi me'a lahi 'a ia 'oku 'ikai fa'a lava 'o tohi; pea na'e 'ikai te ne lea 'aki

ha me'a 'a ia na'e fepaki mo e ngaahi fekau 'a e 'Otuá.

4 Pea na'e 'ita 'a e kau fakamaau ko iá kiate ia koe'uhi ko 'ene ^alea mahinongofua kiate kinautolu 'o kau ki he'enua ngaahi ngāue fufū 'o e fakapo'ulí; ka neongo iá, na'e 'ikai te nau loto-to'a ke puke ia 'aki honau nima 'onautolú, he na'a nau manavahē ki he kaka'i telia na'a nau kaila 'o talatalaaki'i kinautolu.

5 Ko ia na'a nau kaila ki he kaka'i, 'o pehē: Ko e hā 'oku mou tuku ai ke lau'ikovi'i 'a kitautolu 'e he tangatā ni? He vakai 'okú ne fakamāu'i 'a e kaka'i ni kotoa pē, ke nau 'auha; 'io, pea ko hotau ngaahi fu'u koló ni 'e to'o meiate kitautolu, koe'uhí ke 'oua te tau ma'u ha potu 'i ai.

6 Pea ko 'eni 'oku tau 'ilo'i 'oku 'ikai lava ke hoko 'eni, he vakai, 'oku tau mālohi, pea 'oku lalahi mo hotau ngaahi koló, ko ia 'e 'ikai lava ke ma'u 'e hotau ngaahi filí ha mālohi kiate kitautolu.

7 Pea na'e hoko 'o pehē na'e pehē 'enau faka'ita'i 'a e kaka'i kia Nifai, 'o nau fakalanga 'a e ngaahi fakakikihi 'iate kinautolu; he na'e 'i ai 'a e ní'ihi 'a ia na'e kalanga: Tuku ai pē 'a e tangatā ni, he ko ha tangata lelei ia pea kuo pau ke hoko 'a e ngaahi me'a 'a ia kuó ne lea'aki 'o kapau 'e 'ikai te tau fakatomala;

8 'Io, vakai, 'e hoko 'a e ngaahi tautea kotoa pē 'a ia kuó ne fakamo'oni'i kiate kitautolú; he 'oku tau 'ilo kuo totonu 'ene fakamo'oni kiate kitautolu 'o kau ki

he'etau ngaahi angahalá. Pea vakai 'oku lahi ia, pea 'okú ne "ilo'i foki 'a e me'a kotoa pē 'e hoko kiate kitautolú 'o hangē ko 'ene 'ilo'i 'a 'etau ngaahi angahalá;

9 'Io, pea vakai, ka ne 'ikai ko ha palōfita ia, pehē kuo 'ikai te ne lava ke fakamo'oni ki he ngaahi me'a ko iá.

10 Pea na'e hoko 'o pehē ko e kakai 'a ia na'e feinga ke faka'auha 'a Nīfai na'e fakamālohi'i 'a kinautolu koe'uhi ko 'enau ilifiá, ke 'oua te nau ala honau nimá kiate ia; ko ia na'á ne toe kamata ke lea kiate kinautolu, 'i he'ene vakai kuó ne ma'u 'a e loto 'o e ni'ihi, ko ia na'e a'u ki honau ni'ihi na'e toé na'a nau manavahē ke fai ha me'a.

11 Ko ia na'e ue'i ia ke ne toe lea kiate kinautolu, 'o pehē: Vakai, 'e hoko kāinga, 'ikai kuo mou lau na'e tuku 'e he 'Otuá 'a e mālohi ki ha tangata 'e taha, 'a ia ko Mōsese, ke ne taa'i 'a e ngaahi vai 'o e "Tahi Kulokulá, pea na'a nau mavaeua ki hē mo ē, 'o lava ai 'a e kakai 'Isilelí, 'a ia ko 'etau ngaahi tamaí, ke nau fononga atu 'i he kelekele mō-moa, pea na'e toe 'oho mai 'a e ngaahi vai ki he ngaahi kau tau 'a e kau 'Isipité, 'o fakangalo hifo 'a kinautolu?

12 Pea ko 'eni vakai, kapau na'e tuku 'e he 'Otuá ki he tangatá ni ha mālohi pehē, ko e hā ka mou

fefakakikihi'aki ai 'iate kimoutolu, 'o pehē kuo 'ikai te ne tuku mai kiate au 'a e mālohi ke u 'ilo'i ai 'a e ngaahi tautea 'e hoko kiate kimoutolu 'o ka 'ikai te mou fakatomala.

13 Kae vakai, 'oku 'ikai ngata 'i ho'omou faka'ikai'i 'eku ngaahi leá, ka 'oku mou faka'ikai'i foki mo e ngaahi lea kotoa 'a ia kuo lea 'aki 'e he'etau ngaahi tamaí, kae 'uma'ā foki mo e ngaahi lea 'a ia na'e lea 'aki 'e he tangata ko ia, 'a ia ko Mōsesé, 'a ia na'e tuku ki ai 'a e mālohi lahi pehē, 'io, 'a e ngaahi lea 'a ia kuó ne lea 'aki 'o kau ki he hā'ele mai 'a e Mīsaía.

14 'Io, 'ikai na'á ne fakamo'oni'i 'e hā'ele mai 'a e 'Alo 'o e 'Otuá? Pea hangē ko 'ene "hiki hake 'a e ngata palasa 'i he feitu'u maomaonganoá, 'e pehē pē hono hiki hake 'o ia 'e hā'ele maí.

15 Pea 'ilonga 'a kinautolu kotoa pē 'e sio ki he ngata ko iá te nau "mo'ui, 'e pehē mo kinautolu kotoa pē te nau sio ki he 'Alo 'o e 'Otuá 'i he tui, pea ma'u ha laumālie fakatomalá, te nau lava 'o ^bmo'ui, 'io 'i he mo'ui ko ia 'oku ta'engatá.

16 Pea ko 'eni vakai, na'e 'ikai ke ngata hono fakamo'oni'i 'e Mōsese 'a e ngaahi me'a ní, ka na'e pehē foki mo e kau palōfita mā'oni'oni "kotoa pē, mei hono ngaahi 'ahó 'o a'u ki he ngaahi 'aho 'o 'Ēpalahamé.

8a Hilam. 7:29.
11a 'Eke. 14:16;
1 Nīfai 17:26;
Mōsaia 7:19;
T&F 8:2–3;
Mōsese 1:25.

14a Nōmipa 21:6–9;
2 Nīfai 25:20;
'Alamā 33:19–22.
FFL Sīsū Kalaisi—
Ngaahi fakataipe pe
ngaahi faka'ilonga 'o

Kalaisi.
15a 1 Nīfai 17:41;
'Alamā 37:45–47;
3 Nīfai 15:9.
^b Sione 11:25.
16a Sēkope 4:4–5; 7:11.

17 'Io, pea vakai, na'e mamata 'a "Ēpalahame ki he'ene hā'ele mai, pea na'á ne fonu 'i he fiefia 'o ne nēkeneka.

18 'Io, pea vakai 'oku ou tala kiate kimoutolu, na'e 'ikai ko 'Ēpalahame pē na'e 'ilo ki he ngaahi me'a ní, ka na'e 'i ai mo e "tokolahi ki mu'a 'i he ngaahi 'aho 'o 'Ēpalahamé 'a ia na'e kau ki he ^blakanga 'o e 'Otuá; 'io, 'i he lakanga 'o hono 'Aló; pea na'e fai iá koe'uhi ke fakahā ki he kakai, 'i he ngaahi ta'u 'e lau afe ki mu'a 'i he'ene hā'ele mai, 'e hoko mai foki kiate kinautolu 'a e huhu'í.

19 Pea ko 'eni 'oku ou faka'amu ke mou 'ilo'i, na'e talu foki mei he ngaahi 'aho 'o 'Ēpalahamé kuo 'i ai 'a e kau palōfita tokolahi kuo nau fakamo'oni ki he ngaahi me'á ni; 'io, vakai, na'e fakamo'oni'i loto-to'a ia 'e he palōfita ko "Seinosí; pea ko e 'uhinga ia na'e tāmata'i ai iá.

20 Pea vakai, ko "Seinoki foki, kae 'uma'ā foki mo 'Ēsaia, pea mo ^b'Īsaia foki, mo "Selemaia, (ko Selemaia 'a e palōfita pē ko ia 'a ia na'e fakamo'oni ki he faka'auha 'o "Selūsalemá) pea ko 'eni 'oku tau 'ilo'i na'e faka'auha 'a Selūsalema 'o hangē ko e ngaahi lea 'a Selemaia. Ko ia ko e hā 'e 'ikai ke hā'ele mai ai 'a e 'Alo 'o e 'Otuá, 'o hangē ko 'ene kikité?

21 Pea ko 'eni te mou faka'ika'i 'i koā kuo faka'auha 'a "Selūsalema? Te mou pehē koā na'e 'ikai ke tāmata'i 'a e ngaahi ^bfoha kotoa 'o Setikiá, tuku kehe pē 'a "Mūleki? 'Io, pea 'ikai 'oku mou 'ilo 'oku 'i ai 'a e hako 'o Setikia 'iate kitautolu, pea na'e kapusi 'a kinautolu mei he fonua ko Selūsalemá? Kae vakai, 'oku 'ikai ko ia pē—

22 Na'e kapusi 'a 'etau tamai ko Līhai mei Selūsalema koe'uhi ko 'ene fakamo'oni ki he ngaahi me'a ko 'eni. Na'e fakamo'oni foki mo Nīfai ki he ngaahi me'a ko 'eni, kae 'uma'ā foki mo 'etau ngaahi tamai meimei kotoa pē, 'o fai mai ki he taimí ni; 'io, kuo nau fakamo'oni ki he "hā'ele mai 'a Kalaisí, pea nau 'amanaki atu, pea nau fiefia 'i he 'aho 'a ia te ne hā'ele mai aí.

23 Pea vakai, ko e 'Otuá ia, pea 'okú ne 'iate kinautolu, pea na'á ne fakahā ia 'e ia kiate kinautolu, pea na'e huhu'í 'a kinautolu 'e ia; pea na'a nau 'oatu kiate ia 'a e fakafeta'i, koe'uhi ko e me'a ko ia 'e hokó.

24 Pea ko 'eni, ko e me'a 'i ho'omou 'ilo'i 'a e ngaahi me'á ni pea 'ikai te mou lava 'o faka'ikai'i ia tuku kehe 'i ha'amou loi pē, ko ia kuo mou fai anghala 'i he me'á ni, he kuo mou faka'ikai'i 'a e ngaahi me'á ni kotoa pē,

17a Sēnesi 22:8–14;
Sione 8:56.

18a 'Alamā 13:19;
T&F 84:6–16; 136:37.

^b FFL Lakanga
Taula'eiki Faka-
Meleakisētekí.

19a 'Alamā 34:7.

20a 1 Nīfai 19:10;

3 Nīfai 10:15–16.

FFL Folofolá—
Ngaahi folofola kuo
molé.

^b 'Īsaia 53.

^c 1 Nīfai 5:13; 7:14.

^d Selem. 26:18;

1 Nīfai 1:4.

21a 2 Nīfai 6:8;

'Amenai 1:15.

^b 2 Ng. Tu'i 25:7;
Selem. 39:6; 52:10.

^c 'Isikeli 17:22–23;
Hilam. 6:10.

22a FFL Sisū Kalaisi—
Ngaahi kikitē kau ki
hono 'alo'i mai mo e
pekia 'a Sisū Kalaisí.

neongo hono lahi fau 'o ngaahi fakamo'oni kuo mou ma'ú; 'io, kuo mou ma'u foki 'a e ngaahi me'a "kotoa pē, 'a e ngaahi me'a 'oku 'i he langí, pea mo e ngaahi me'a 'oku 'i he māmaní fakatou'osi, ko e fakamo'oni 'oku mo'oni ia.

25 Kae vakai, kuo mou faka'ikai'i 'a e mo'oni, pea "angatu'u ki homou 'Otuā mā'oni'oni; pea na'a mo e taimí ni, 'oku 'ikai te mou fokotu'u ma'amoutolu 'a e ngaahi ^bkoloa 'i he langí, 'a ia 'oku 'ikai faka'auha 'e ha me'a, pea 'e 'ikai fa'a hū ki ai ha me'a 'oku ta'ema'á, ka 'oku mou fakalahi mo'omoutolu 'a e houhau ki he 'aho 'o e "fakamāú.

26 'Io, na'a mo e taimí ni 'oku mou lolotonga teuteu'i 'a ki-moutolu, koe'uhi ko ho'omou ngaahi fakapoó mo ho'omou "fe'auakí mo e fai angahalá, ki he faka'auha lauikuongá; 'io, pea kapau 'e 'ikai te mou fakatomala 'e vave 'a 'ene hoko mai kiate kimoutolú.

27 'Io, vakai 'oku lolotonga tu'u ia 'i ho'omou ngaahi mata-paá; 'io, mou hū atu ki he fakamaau'angá, 'o kumi; pea vakai, kuo fakapoongi homou fakamāú, pea 'okú ne "tokoto 'i hono totó; pea kuo fakapoongi ia 'e ^bhono tokouá, 'a ia 'oku feinga ke ne ma'u 'a e nofo'anga fakamāú.

28 Pea vakai, 'okú na kau fakatou'osi 'i ho'omou kautaha fufuú, 'a ia na'e "fokotu'u 'e Katianetoni

mo e tokotaha angakovi 'a ia 'okú ne feinga ke faka'auha 'a e lau-mālie 'o e fa'ahinga 'o e tangatá.

 VAHE 9

'Oku 'ilo 'e ha kau talafekau 'a e fakamaau lahi kuo mate 'i he fakamaau'angá—'Oku tuku 'a kinautolu 'i he fale fakapōpūlá pea toki tukuange ki mui—'Oku fakahā 'e Nīfai 'i he fakahinohino 'a e Laumālié ko Seianitumi 'a e tokotaha fakapoó—'Oku tali 'a Nīfai 'e ha nī'ihī ko ha palōfita ia. Ta'u 23–21 k.M. nai.

VAKAI, na'e hoko 'o pehē 'i he lea 'aki 'e Nīfai 'a e ngaahi lea ní, na'e felele'i atu ha kau tangata 'e nī'ihī 'a ia na'e 'iate kinautolu ki he fakamaau'angá; 'io, na'e 'i ai 'a e toko nima 'a ia na'a nau 'alú, 'o nau fepehē'aki 'iate kinautolu, 'i he'enau 'alú:

2 Vakai, te tau 'ilo pau heni pe ko ha palōfita 'a e tangatá ni pea kuo fekau'i ia 'e he 'Otuá ke ne kikite 'aki 'a e ngaahi me'a fakapo'ohē kiate kitautolu. Vakai, 'oku 'ikai te tau tui kuó ne fai ia; 'io, 'oku 'ikai te tau tui ko ha palōfita ia; ka neongo iá, kapau 'oku mo'oni 'a e me'á ni 'a ia kuó ne fakahā 'o kau ki he fakamaau lahi, kuo mate ia, te tau tui leva ko e ngaahi lea kehe 'a ia kuó ne lea'aki 'oku mo'oni.

3 Pea na'e hoko 'o pehē na'a nau lele fakato'oto'o 'aki honau tūkingatá, 'o nau hū ki he fakamaau'angá; pea vakai, kuo tō 'a

24a 'Alamā 30:44;

Mōsese 6:63.

25a Mōsaia 2:36–38; 3:12.

b Hilam. 5:8;

3 Nīfai 13:19–21.

c T&F 10:20–23;

121:23–25.

26a FFL Fe'auakí.

27a Hilam. 9:3, 15.

b Hilam. 9:6, 26–38.

28a Hilam. 6:26–30.

e fakamaau lahi ki he kelekelé, pea 'okú ne "tokoto 'i hono totó.

4 Pea ko 'eni vakai, 'i he'enu mamata ki aí na'a nau fu'u 'ohovale 'aupito, 'o nau tō ki he kelekelé; he na'e 'ikai te nau tui ki he ngaahi lea kuo lea 'aki 'e Nīfai 'o kau ki he fakamaau lahi.

5 Pea ko 'eni, 'i he'enu mamata na'a nau tui, pea na'e hoko kiate kinautolu 'a e manavahē telia na'a tō 'a e ngaahi tautea kotoa kuo fakahā 'e Nīfai ki he kakaí; ko ia na'a nau tetetete, pea kuo nau tō ki he kelekelé.

6 Ko 'eni, 'i he hili pē hono fakapoongi 'o e fakamāú—he na'e hoka'i ia 'e hono tokouá 'i ha fa'ufa'u fakapulipuli, pea ne hola, pea na'e felele'i 'a e kau tamaio'eikí 'o fakahā ki he kakaí, 'o kalanga 'aki 'a e ongoongo 'o e fakapoó 'iate kinautolu;

7 Pea vakai na'e kātoa fakataha mai 'a e kakaí ki he potu 'o e fakamaau'angá—pea vakai, na'a nau fu'u ofo lahi 'i he'enu mamata ki he kau tangata 'e toko nima 'a ia kuo nau tō ki he kelekelé.

8 Pea ko 'eni vakai, na'e 'ikai 'ilo 'e he kakaí 'o kau ki he fu'u kakai tokolahi kuo nau fakataha ki he "ngoue 'a Nīfai; ko ia na'a nau fepehē'aki 'iate kinautolu: Ko e kau tangata 'eni kuo nau fakapoongi 'a e fakamāú, pea kuo taa'i 'a kinautolu 'e he 'Otuá ke 'oua te nau lava 'o hola meiate kinautolu.

9 Pea na'e hoko 'o pehē na'a nau puke 'a kinautolu, 'o ha'i 'a kinautolu mo lī 'a kinautolu ki

he fale fakapōpulá. Pea na'e fangonongo holo 'a e tala kuo fakapoongi 'a e fakamāú, pea kuo puke 'a e kau fakapoó 'o lī ki he fale fakapōpulá.

10 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he pongipongi haké na'e fakataha mai 'a e kakaí ke tengihia mo "aukai, 'i he telio 'o e fakamaau lahi tu'u-ki-mu'a 'a ia kuo fakapōngí.

11 Pea ko ia ko e kau fakamaau kotoa foki na'a nau 'i he ngoue 'a Nīfai, pea nau fanongo ki he'ene ngaahi leá, na'a nau fakataha kotoa mai foki ki he telió.

12 Pea na'e hoko 'o pehē na'a nau 'eke ki he kakaí, 'o pehē: 'Oku 'i fē 'a e toko nima 'a ia na'e fekau ke nau 'alu ke 'eke 'o kau ki he fakamaau lahi pe kuó ne pekiá? Pea na'a nau tali 'o pehē: Ko e toko nima ko 'eni 'oku mou pehē kuo mou fekau atú, 'oku 'ikai te mau 'ilo ki ai; ka 'oku 'i ai 'a e toko nima 'a ia ko e kau fakapoó, kuo mau lī ki he fale fakapōpulá.

13 Pea na'e hoko 'o pehē na'e fie ma'u 'e he kau fakamāú ke 'omi 'a kinautolu, pea na'e 'omi 'a kinautolu, pea vakai ko kinautolu 'a e toko nima na'e fekaú; pea vakai na'e 'eke kiate kinautolu 'e he kau fakamāú ke nau fakamatala ki he me'a na'e hokó, pea na'a nau fakahā kiate kinautolu 'a e me'a kotoa pē 'a ia kuo nau faí, 'o pehē:

14 Na'a mau lele 'o mau a'u atu ki he potu 'o e fakamaau'angá, pea 'i he'enu mamata ki he ngaahi me'a kotoa 'o hangē pē

ko ia na'e fakamo'oni'i 'e Nifai, na'a mau ofo lahi 'o a'u ki he'e-mau tō ki he kekelelé; pea 'i he'emau ake hake mei he'emau ofó, vakai na'a nau lī 'a kimautolu ki he fale fakapōpulá.

15 Ko 'eni, ko e me'a ki he fakapoongi 'o e tangata ní, 'oku 'ikai te mau 'ilo pe ko hai kuó ne fai iá; pea ko e me'a pē ia 'oku mau 'iló, na'a mau lele 'o mau a'u ki ai 'o hangē ko ho'omou fekaú, pea vakai kuo mate ia, 'o hangē ko e ngaahi lea 'a Nifai.

16 Pea ko 'eni na'e hoko 'o pehē na'e fakamatala'i 'e he kau fakamāú 'a e me'á ki he kakai, 'o nau tukuaki'i 'a Nifai, 'o pehē: Vakai, 'oku mau 'ilo'i kuo pau ne alea 'a e Nifai ni mo ha taha ke ne tāmata'i 'a e fakamāú, pea ke ne toki fakahā ia kiate kitautolu, koe'uhi ke ne fakaului 'a kitautolu ki he'ene lotú, koe'uhi ke ne hakeaki'i ia ke hoko ko e tangata lahi, kuo fili 'e he 'Otuá, pea ko ha palōfita.

17 Pea ko 'eni vakai, te tau faka'ilo 'a e tangatá ni, pea te ne vete 'ene hiá, 'o fakahā mai kiate kitautolu 'a e tokotaha fakapō totonu 'o e fakamaau ko 'eni.

18 Pea na'e hoko 'o pehē na'e tukuange 'a e toko nimá 'i he 'aho 'o e telió. Ka neongo iá, na'a nau valoki'i 'a e kau fakamāú 'i he ngaahi lea kuo nau tukuaki'i 'aki 'a Nifai, 'o nau fakakikihi taha taha mo kinautolu, 'o a'u ki he'enu ta'ofi 'o ngaohi 'a kinautolu ke fakalongolongo.

19 Ka neongo iá, na'a nau fekau ke puke 'a Nifai 'o ha'i pea

'omi ki he 'ao 'o e kakai, pea nau kamata ke fakafehu'i ia 'i he ngaahi founa kehekehe koe'uhi ke nau tauhele'i ia, ke nau lava 'o fakahala'i mo tāmata'i ia—

20 'O nau pehē ange kiate ia: 'Okú ke kaungā fai mo ha taha; ko hai 'a e tangata 'a ia kuó ne fai 'a e fakapō ko 'eni? Ko 'eni fakahā mai kiate kimautolu, pea vete ho'o hiá; 'o nau pehē, Vakai ko e pa'anga 'eni; pea te mau tuku foki ke ke mo'ui 'o kapau te ke tala mai kiate kimautolu, 'o vete 'a e alea kuó ke fai mo iá.

21 Ka na'e pehē ange 'e Nifai kiate kinautolu: 'Oiaue 'a kimoutolu 'a e kau "vale, 'a kimoutolu 'a e kau ta'ekamu 'i homou lotó, 'a kimoutolu 'a e kau kui, mo e kakai ^bkia-kekeva, 'oku mou 'ilo koā hono fuoloa 'o e kātaki'i 'e he 'Eiki ko homou 'Otuá ke mou fai atu 'i homou ngaahi hala ko 'eni 'o e angahalá?

22 'Oiaue 'oku taau ke mou kamata ke ngala mo "tangi, koe'uhi ko e fu'u faka'auha lahi 'a ia 'oku tatali mai 'i he taimi ni kiate kimoutolu, 'o ka 'ikai te mou fakatomala.

23 Vakai 'oku mou pehē kuó u alea mo ha tangata ke ne fakapoongi 'a Sisolami, ko hotau fakamaau lahí. Kae vakai, 'oku ou pehē kiate kimoutolu, kuo mou fai 'eni koe'uhi ko 'eku fakamo'oni'i kiate kimoutolu ke mou 'ilo ki he me'á ni; 'io, ko ha fakamo'oni kiate kimoutolu, na'á ku 'ilo ki he fai angahala mo e ngaahi anga-fakalielia 'oku 'iate kimoutolú.

24 Pea ko e me'a 'i he'eku fai 'eni, kuo mou pehē ai kuó u alea mo ha tangata ke ne fai 'a e me'á ni; 'io, koe'uhi ko 'eku fakahā kiate kimoutolu 'a e faka'ilonga ní 'oku mou 'ita ai kiate au, 'o feinga ke faka'auha 'eku mo'uí.

25 Pea ko 'eni vakai, te u fakahā kiate kimoutolu mo ha faka'ilonga 'e taha, 'o vakai pe te mou feinga 'i he me'á ni ke faka'auha au.

26 Vakai 'oku ou pehē kiate kimoutolu: Mou ō ki he fale 'o Seianitumi, ko e "tokoua 'o Sisolamí, pea pehē kiate ia —

27 Na'á ke alea koā mo Nīfai, ko e palōfita loi, 'a ia kuó ne kikite 'aki 'a e kovi lahi pehē ki he kakaí ni, ke ke fakapoongi 'a Sisolami, ko ho tokouá?

28 Pea vakai, te ne fakahā atu e kimoutolu, 'Ikai.

29 Pea ke mou pehē kiate ia: Na'á ke fakapoongi koā 'a ho tokouá?

30 Pea te ne tu'u 'i he ilifia 'o 'ikai 'ilo pē ko e hā ha'ane lea 'e faí. Pea vakai, te ne faka'ikai'i kiate kimoutolu; pea te ne fai 'o hangē 'okú ne 'ohovalé; ka ne-ongo iá, te ne fakahā kiate kimoutolu 'okú ne ta'ehalaia.

31 Kae vakai, ke mou sivi'i ia, pea te mou 'ilo'i 'a e toto 'i he kapa 'o hono kofu tu'á.

32 Pea 'i ho'omou mamata ki aí, ke mou pehē ange: Na'e ha'u mei fē 'a e toto ko 'eni? 'Ikai koā 'oku mau 'ilo'i ko e toto ia 'o ho tokouá?

33 Pea te ne tetetete leva, pea 'e tea, 'o hangē kuó ne maté.

34 Pea ke mou pehē ange leva: Ko e me'a 'i he ilifia ni mo e lanu teá ni, 'a ia kuo hoko ki ho matá, vakai, 'oku mau 'ilo'i ai 'okú ke halaia.

35 Pea 'e hoko leva kiate ia 'a e manavahē lahi ange; pea te ne toki vete leva kiate kimoutolu, pea 'ikai toe faka'ikai'i kuó ne fai 'a e fakapoó ni.

36 Pea te ne toki pehē leva kiate kimoutolu, ko au, Nīfai, 'oku 'ikai te u teitei 'ilo 'o kau ki he me'á ni ka 'i hono fakahā ia kiate au 'i he māfimafi 'o e 'Otuá. Pea te mou toki 'ilo'i ai tā ko e tangata faitotonu au, pea ko e fekau'i mai au kiate kimoutolu mei he 'Otuá.

37 Pea na'e hoko 'o pehē na'a nau 'alu 'o fai, 'o hangē ko ia kuo tala kiate kinautolu 'e Nīfaí. Pea vakai, na'e mo'oni 'a e ngaahi lea kuó ne lea'akí; he na'á ne faka'ikai'i 'o hangē ko e ngaahi leá; pea ne vete 'o hangē ko e ngaahi leá.

38 Pea na'e ngaahi ia ke ne fakahā ko ia 'a e tokotaha fakapō mo'oní, 'o tupu ai hono tu-kuange 'o e toko nimá, pea mo Nīfai foki.

39 Pea na'e 'i ai 'a e kau Nīfai 'e ní'ihí na'a nau tui ki he ngaahi lea 'a Nīfaí; pea na'e 'i ai mo e ní'ihí foki, na'a nau tui koe'uhi ko e fakamo'oni 'a e toko nimá, he kuo nau ului lolotonga 'enau 'i he fale fakapōpulá.

40 Pea ko 'eni na'e 'i ai 'a e ní'ihí 'i he kakaí, na'a nau pehē ko ha palōfita 'a Nīfai.

41 Pea na'e toe 'i ai mo e ní'ihí

na'a nau pehē: Vakai, ko ha 'otua ia, he ka ne 'ikai ko ha 'otua ia, pehē he 'ikai te ne fa'a 'ilo'i 'a e me'a kotoa pē. He vakai, kuó ne fakahā mai kiate kitautolu 'a e ngaahi fakakaukau 'a hotau lotó, pea kuó ne fakahā mai foki kiate kitautolu 'a e ngaahi me'a; pea kuó ne fakahā foki kiate kitautolu 'a e 'ilo ki he tokotaha fakapō totonu 'o hotau fakamaau lahi.

VAHE 10

'Oku foaki 'e he 'Eiki kia Nīfai 'a e mālohi ke fakama'u—'Okú ne ma'u ai 'a e mālohi ke fakama'u mo vete 'i he māmaní pea 'i he langí foki—'Okú ne fekau ki he kakaí ke nau fakatomala pe ko 'enau 'auha—'Oku 'ave ia 'e he Laumālié mei he ha'ofanga kakai ki he ha'ofanga kakai. Ta'u 21–20 K.M. nai.

PEA na'e hoko 'o pehē na'e tupu hake ha fakakikihi 'i he kakaí, 'o tupu ai ha'anau movetevete holo 'o taki taha 'alu 'i hono hala, 'o tuku toko taha pē 'a Nīfai, lolotonga 'ene tu'u 'i honau lotolotonga.

2 Pea na'e hoko 'o pehē na'e 'alu atu 'a Nīfai 'i hono hala ki hono fale 'o'oná, 'o ne "fakalaulauloto ki he ngaahi me'a 'a ia kuo fakahā mai 'e he 'Eiki kiate ia.

3 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he lolotonga 'ene fifili peheé—na'e fu'u mafasia lahi hono lotó koe'uhi ko e fai angahala 'a e kakai

'o e kau Nīfai, ko 'enau ngaahi ngāue fufū 'o e fakapo'ulí, mo 'enau ngaahi fakapoó, mo 'enau ngaahi vete koloá, mo e fa'a-hinga kotoa 'o e angahalá—pea na'e hoko 'o pehē 'i he lolotonga 'ene fifili pehē 'i hono lotó, vakai, na'e ongo mai ha le'o kiate ia 'o pehē:

4 'Okú ke monū'ia koe, 'e Nīfai, koe'uhi ko e ngaahi me'a kuó ke fai; he kuó u vakai ki he anga ho'o "vilitaki ta'etuku hono fakahā 'a e folofola, kuó u tuku kiate koé, ki he kakaí ni. Pea kuo 'ikai te ke manavahē kiate kinautolu, pea kuo 'ikai te ke kalofaki ho'o mo'ui ^b'a'au, ka kuó ke feinga pe ke fai hoku 'lotó, pea tauhi 'eku ngaahi fekau.

5 Pea ko 'eni, koe'uhi ko ho'o fai 'eni 'i he vilitaki ta'etukú, vakai, te u tāpuaki'i koe 'o ta'engata; pea te u ngaohi koe ke ke mālohi 'i ho'o ngaahi leá mo e ngaahi me'a te ke fai, 'i he tuí mo e ngaahi ngāue; 'io, pea 'e fai 'a e me'a "kotoa pē kiate koe 'o fakatatau mo ho'o ^bleá, koe'uhi 'e "ikai te ke kole ha me'a 'oku ta'ehoa mo hoku lotó.

6 Vakai, ko Nīfai koe, pea ko e 'Otuá au. Vakai, 'oku ou fakahā kiate koe 'i he 'ao 'o 'eku kau 'āngeló, te ke ma'u 'a e mālohi ki he kakaí ni, pea te ke taa'i 'a e fonuá 'aki 'a e "honge, mo e mahaki faka'auha, mo e faka'auha, 'o fakatatau mo e fai angahala 'a e kakaí ni.

7 Vakai, 'oku ou tuku kiate

10 2a FFL Fakalaulaulotó.
4a FFL Faivelengá.
b FFL Feilaulaú.
c 3 Nīfai 11:11.

5a 3 Nīfai 18:20;
T&F 88:63–65.
b 'Inosi 1:12.
c 2 Nīfai 4:35;

T&F 46:30.
6a Hilam. 11:4–18.

koe 'a e mālohi, ke 'ilonga 'a e me'a te ke "fakama'u 'i māmaní, 'e fakama'u ia 'i he langí; pea 'ilonga 'a e me'a te ke veteki 'i he māmaní, 'e veteki ia 'i he langí; pea 'e pehē ho'o ma'u 'a e mālohi ki he kakai ní.

8 Pea ko ia, kapau te ke pehē ki he temipalé ni, 'e mafahi ua ia, 'e hoko ia.

9 Pea kapau te ke pehē ki he "mo'ungá ni, Ke ke holo hifo, pea toka lelei, 'e hoko ia.

10 Pea vakai, kapau te ke pehē 'e te'ia 'e he 'Otuá 'a e kakaí ni, 'e hoko ia.

11 Pea ko 'eni vakai, 'oku ou fekau kiate koe, ke ke 'alu 'o fakahā ki he kakaí ni, 'oku folofola peheni 'e he 'Eiki koe 'Otuá, 'a ia ko e Māfimafí: Kapau 'e 'ikai te mou fakatomala, 'e te'ia 'a kimoutolu ke mou "auha.

12 Pea vakai, ko 'eni na'e hoko 'o pehē 'i he hili 'a e folofola 'aki 'e he 'Eikí kia Nīfai 'a e ngaahi folofola ní, na'á ne tu'u 'o 'ikai te ne hū ki hono fale 'o'oná, ka ne foki ki he ngaahi ha'ofanga kakai 'a ia kuo nau movetevete 'i he funga 'o e fonuá, 'o ne kamata fakahā kiate kinautolu 'a e folofola 'a e 'Eikí 'a ia kuo folofola 'aki kiate ia, 'o kau ki honau faka'auhá 'o ka 'ikai te nau fakatomala.

13 Ko 'eni vakai, neongo 'a e mana lahi kuo fai 'e Nīfai 'i hono fakahā kiate kinautolu 'a e me'a 'a ia na'e kau ki he pekia 'a e fakamaau lahí, na'a nau fakafefeka pē honau lotó 'o 'ikai

te nau tokanga ki he ngaahi folofola 'a e 'Eikí.

14 Ko ia na'e fakahā 'e Nīfai kiate kinautolu 'a e folofola 'a e 'Eikí, 'o ne pehē: Kapau 'e 'ikai te mou fakatomala 'oku folofola peheni 'e he 'Eikí, 'e te'ia 'a kimoutolu ke mou 'auha.

15 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he hili hono fakahā 'e Nīfai kiate kinautolu 'a e folofolá, vakai, na'a nau kei fakafefeka pē honau lotó 'o 'ikai te nau fie tokanga ki he'ene ngaahi leá; ko ia na'a nau lau'ikovi' i ia, 'o nau feinga ke puke ia 'aki honau nimá ke nau li ia ki he fale fakapōpulá.

16 Kae vakai, na'e 'iate ia 'a e māfimafi 'o e 'Otuá, pea na'e 'ikai te nau fa'a puke ia ke li ki he fale fakapōpulá, he na'e 'ave ia 'e he Laumālié mei honau lotolotongá.

17 Pea na'e hoko 'o pehē na'e pehē 'ene 'alu atu 'i he Laumālié, mei he ha'ofanga kakai ki he ha'ofanga kakai, 'o ne fakahā 'a e folofola 'a e 'Otuá, kae 'oua kuó ne fakahā ia kiate kinautolu kotoa, pe kuó ne 'oatu ia ki he kakai kotoa pē.

18 Pea na'e hoko 'o pehē na'e 'ikai te nau fie tokanga ki he'ene ngaahi leá; pea na'e kamata ke tupu 'a e ngaahi fakakikihi, 'o a'u ki he 'i ai ha mavahevahe 'iate kinautolu 'o kamata ke nau fetāmate'aki 'aki 'a e heletā.

19 Pea na'e 'osi pehē hono fitu-ngofulu mā taha ta'u 'o e pule 'a e kau fakamāu ki he kakai 'o Nīfai.

VAHE 11

‘Oku kole ‘e Nīfai ki he ‘Eikí ke fetongi ‘enau taú ‘aki ha hongé—‘Oku mate ha kakai tokolahi—‘Oku nau fakatomala, pea ‘oku kole ‘e Nīfai ki he ‘Eikí ke tuku mai ha ‘uha—‘Oku ma’u ‘e Nīfai mo Līhai ha ngaahi fakahā lahi—‘Oku fokotu’u ma’u ‘e he kau kaiha’a ‘a Katinetoní ‘a kinautolu ‘i he fonuá. Ta’u 20–6 κ.Μ. nai.

PEA ko ‘eni na’e hoko ‘o pehē ‘i hono fitungofulu mā ua ta’u ‘o e pule ‘a e kau fakamāu na’e ‘āsili ‘a e ngaahi fakakikihí, ‘o a’u ki he ‘i ai ‘a e ngaahi tau ‘i he fonuá hono kotoa ‘i he kakai kotoa pē ‘o Nīfai.

2 Pea ko e kautaha “fufū ko ‘eni ‘o e kau kaiha’a na’a nau fai ‘a e ngāuē ni ‘o e faka’auhā mo e angahalā. Pea na’e fai atu ‘a e taú ni ‘i hono kotoa ‘o e ta’u ko iá; pea na’e fai atu ia foki ‘i hono fitungofulu mā tolu ‘o e ta’ú.

3 Pea na’e hoko ‘o pehē ‘i he ta’u ko ‘eni na’e tangi ‘a Nīfai ki he ‘Eikí, ‘o ne pehē:

4 ‘E ‘Eiki, ‘oua mu’a te ke tuku ke faka’auha ‘a e kakaí ni ‘i he heletaá; kae kehe ‘e ‘Eiki, tuku mu’a ke hoko ha “hongé ‘i he fonuá ke ue’i hake ‘a kinautolu ke nau manatu’i ‘a e ‘Eiki ko honau ‘Otuá, pea hei’ilo na’a nau fakatomala mo tafoki ai kiate koe.

5 Pea ko ia na’e hoko ia, ‘o hangē ko e ngaahi lea ‘a Nīfai. Pea na’e ‘i ai ‘a e fu’u hongé lahi

‘i he funga ‘o e fonuá, ‘i he kakai kotoa pē ‘o Nīfai. Pea ko ia na’e hoko atu ‘a e hongé ‘i hono fitungofulu mā fā ‘o e ta’ú, pea na’e ‘osi ‘a e faka’auha ‘i he heletaá ka na’e faka’au ‘o lahi ‘i he hongé.

6 Pea na’e hoko atu ‘a e ngāue ‘o e faka’auhā ni ‘i hono fitungofulu mā nima ‘o e ta’ú. He na’e taa’i ‘a e fonuá ‘o pakupaku, pea na’e ‘ikai tupu ai ‘a e kēleni ‘i he fa’ahita’u ‘o e kēleni; pea na’e taa’i ‘a e fonuá hono kotoa, ‘o tatau ‘i he kau Leimaná mo e kau Nīfai, ko ia na’e taa’i ‘a kinautolu pea mate honau lau afe ‘i he ngaahi feitu’u fai angahala ange ‘o e fonuá.

7 Pea na’e hoko ‘o pehē na’e vakai ‘a e kakaí ‘oku ofi ke nau ‘auha ‘i he hongé, pea na’e kamata ke nau “manatu’i ‘a e ‘Eiki ko honau ‘Otuá; pea nau kamata ke manatu’i ‘a e ngaahi lea ‘a Nīfai.

8 Pea na’e kamata ke tangi ‘a e kakaí ki he ‘enau kau fakamaau lahí mo honau kau takí, ke nau lea kia Nīfai: Vakai, ‘oku mau ‘ilo’i ko ha tangata koe ‘a e ‘Otuá, ko ia ke ke tangi ki he ‘Eiki ko hotau ‘Otuá ke ne to’o atu meiate kitautolu ‘a e hongé ni, telia na’a hoko ‘a e “lea kotoa pē kuó ke lea ‘aki ‘o kau ki homau faka’auhā.

9 Pea na’e hoko ‘o pehē na’e lea ‘a e kau fakamāu kia Nīfai, ‘o hangē ko e me’a na’e kole ‘e he kakaí ke nau fai. Pea na’e hoko ‘o pehē ‘i he vakai ‘e Nīfai kuo fakatomala ‘a e kakaí ‘o

nau fakavaivai'i 'a kinautolu 'i he tauanga'a, na'á ne toe tangi ki he 'Eiki, 'o pehē:

10 'E 'Eiki, vakai 'oku fakatomala 'a e kakaí ni; pea kuo nau tafi'i atu 'a e kautaha 'a Katianetoní meiate kinautolu 'o a'u ki he'enu 'osi'osingamālie, pea kuo tanu fakataha mo kinautolu 'a 'enu ngaahi alea fufuú 'i he kelekelé.

11 Ko 'eni, 'E 'Eiki, 'ofa mu'a 'o lolou 'a ho houhaú koe'uhi ko 'enu angavaivai ni, pea tuku ke lolou ho houhaú 'i he faka'auha 'o e kakai angahala 'a ia kuo 'osi ho'o faka'auhá.

12 'E 'Eiki, 'ofa mu'a 'o lolou 'a ho houhaú, 'io, 'a ho houhaú kakahá, pea fakangata 'a e hongé ni 'i he fonuá ni.

13 'E 'Eiki, 'afio mai kiate au, 'o tuku ke fai 'o hangē ko 'eku ngaahi leá, pea tuku mai 'a e "uha ki he funga 'o e fonuá, koe'uhi ke ne toe laku mai hono fuá, mo hono kēlení 'i he fa'ahita'u 'o e kēlení.

14 'E 'Eiki, na'á ke 'afio mai ki "he'eku ngaahi leá 'i he'eku pehē, Tuku ke 'i ai ha hongé, koe'uhi ke 'osi 'a e mahaki faka'auha 'o e heletaá; pea 'oku ou 'ilo te ke hōifua, 'i he taimí ni, ki he'eku ngaahi leá, ha na'á ke folofola: Kapau 'e fakatomala 'a e kakaí ni te u fakamo'ui 'a kinautolu.

15 'Io, 'E 'Eiki, pea 'okú ke 'afio'i kuo nau fakatomala, koe'uhi ko e hongé mo e mahaki faka'auha pea mo e faka'auha 'a ia kuo hoko kiate kinautolú.

16 Pea ko 'eni, 'E 'Eiki, te ke

lolou koā 'a ho houhaú, pea tuku ke nau toe 'ahi'ahi pe te nau tauhi kiate koe? Pea kapau 'e pehē, 'E 'Eiki, te ke lava koā ke tāpuaki'i 'a kinautolu 'o hangē ko ho'o ngaahi folofola kuó ke folofola'akí.

17 Pea na'e hoko 'o pehē 'i hono fitungofulu mā ono 'o e ta'ú na'e lolou 'e he 'Eiki 'a hono houhaú mei he kakaí, 'o ne tuku ke tō 'a e "uha ki he kelekelé, 'o a'u ki he tupu ai 'a hono fuá 'i he fa'ahita'u 'o hono fuá. Pea na'e hoko 'o pehē na'e tupu hono kēlení 'i he fa'ahita'u 'o hono kēlení.

18 Pea vakai, na'e fiefia 'a e kakaí 'o nau 'oatu 'a e fakafeta'i ki he 'Otuá, pea na'e fonu 'a e funga hono kotoa 'o e fonuá 'i he fiefia; pea na'e 'ikai te nau toe feinga ke tāmata'i 'a Nīfai, ka na'a nau lau ia ko e palōfita "lahi, pea ko ha tangata 'a e 'Otuá, kuo tuku kiate ia 'a e fu'u mālohi mo e mafai lahi 'e he 'Otuá.

19 Pea vakai, na'e 'ikai ke momo'i "si'i hifo 'a Līhai ko hono tokouá, ki mui 'iate iá 'i he ngaahi me'a 'oku kau ki he mā'oni'oní.

20 Pea ko ia na'e hoko 'o pehē na'e faka'au ke toe tu'umālie 'a e kakai 'o Nīfai 'i he fonuá, 'o nau kamata ke langa hake honau ngaahi feitu'u maumaú, mo kamata ke fakatokolahi mo mafola atu, 'o a'u ki he'enu 'ufi'ufi hono kotoa 'o e funga 'o e fonua, 'i he fakatokelaú pea mo e fakatongá fakatou'osi, pea mei he tahi hihifó ki he tahi hahaké.

21 Pea na'e hoko 'o pehē na'e 'osi hono fitungofulu mā ono 'o e ta'ú 'i he melino. Pea na'e kamata 'a e ta'u hono fitungofulu mā fitú 'i he melino; pea na'e mafola atu 'a e "siasí 'i he funga kotoa 'o e fonuá; pea na'e kau ki he siasí 'a e konga lahi ange 'o e kakai, 'o e kau Nifai mo e kau Leimaná fakatou'osi; pea na'a nau ma'u 'a e fu'u melino lahi 'i he fonuá; pea na'e 'osi pehē 'a hono fitungofulu mā fitu 'o e ta'ú.

22 Pea na'e 'iate kinautolu foki 'a e melinó 'i hono fitungofulu mā valu 'o e ta'ú, tuku kehe pē ha ngaahi fakakikihi 'e ni'ihī na'e kau ki ha ngaahi tefito 'o e tokātelinē 'a ia kuo tohi 'e he kau palōfitá.

23 Pea 'i hono fitungofulu mā hiva 'o e ta'ú na'e kamata ke 'i ai 'a e ngaahi fakakikihi lahi. Ka na'e hoko 'o pehē 'i he ma'u 'e Nifai mo Lihai, mo e tokolahi 'o hona kāingá 'a ia na'a nau 'ilo'i 'a e ngaahi tefito mo'oni 'o e tokātelinē, 'a e ngaahi "fakahā lahi 'i he 'aho taki tahá,, ko ia na'a nau malanga ki he kakaí, pea na'a nau ta'ofi ai 'a 'enua fakakikihi 'i he ta'u pē ko iá.

24 Pea na'e hoko 'o pehē 'i hono tvalungofulu 'o e ta'u 'o e pule 'a e kau fakamāú ki he kakai 'o Nifai, na'e 'i ai ha ni'ihī 'o e kau tafoki mei he kakai 'o Nifai, 'a ia kuo nau 'alu atu 'i he ngaahi ta'u 'e ni'ihī ki mu'á ki he kau Leimaná, 'o nau 'ai kiate kinautolu 'a e hingoa 'o e kau Leimaná, pea na'e 'i ai foki

mo ha ni'ihī 'a ia ko e hako mo'oni 'o e kau Leimaná, na'e faka'ita'i 'e kinautolú ni, ko ia na'a nau kamata ha tau mo honau kāingá.

25 Pea nau fai 'a e fakapō mo e vete koloa; pea nau toki hola ki he ngaahi mo'ungá, pea mo e feitu'u maomaonganoá mo e ngaahi potu fufuú, 'o nau toitoi ai ke 'oua na'a 'ilo'i 'a kinautolu, pea na'a nau ma'u 'i he 'aho kotoa pē hano fakalahi ki honau tokolahí, 'o fakatatau mo e 'alu atu kiate kinautolu 'a e kau tafoki.

26 Pea ko ia na'e 'osi atu ha taimi si'i, 'io, ko ha ngaahi ta'u si'i pē, na'a nau hoko ko e kautahā kaiha'a tokolahi; pea nau kamata 'a e ngaahi alea fufū kotoa pē 'a Katianetoní; pea ko ia na'a nau hoko ko e kau kaiha'a 'a Katianetoní.

27 Ko 'eni vakai, na'e hanga 'e he kau kaiha'á ni 'o fakatupu ha maumau lahi, 'io, ko ha fu'u maumau lahi 'i he lotolotonga 'o e kakai 'o Nifai, kae 'uma'ā foki 'i he lotolotonga 'o e kakai 'o e kau Leimaná.

28 Pea na'e hoko 'o pehē na'e 'aonga ke fakangata 'a e ngāué ni 'o e faka'auhá; ko ia na'a nau fekau atu ha kau tau 'o e kau tangata sino mālohi ki he feitu'u maomaonganoá mo e ngaahi mo'ungá ke kumi ki he kautahā ni 'o e kau kaiha'á, pea faka'auha 'a kinautolu.

29 Kae vakai, na'e hoko 'o pehē 'i he ta'u pē ko iá na'e toe teke'i fakafoki mai 'a kinautolu ki

honau ngaahi fonua 'onautolú. Pea na'e 'osi pehē hono valungofulu 'o e ta'u 'o e pule 'a e kau fakamāu ki he kakai 'o Nifai.

30 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he kamata'anga 'o e ta'u hono valungofulu mā tahá na'a nau toe ō atu ke tau'i 'a e kautaha ko 'eni 'o e kau kaiha'á, pea na'a nau faka'auha 'a e tokolahi; pea na'e 'i ai foki mo e tokolahi 'o kinautolu na'e faka'auha.

31 Pea na'e 'aonga ke nau toe foki mai mei he feitu'u maomaonganoá pea mei he ngaahi mo'ungá ki honau ngaahi fonua 'onautolú, koe'uhi ko e fu'u lahi fau 'o e tokolahi 'o e kau kaiha'á 'a ia na'a nau nofo 'i he ngaahi mo'ungá mo e feitu'u maomaonganoá.

32 Pea na'e hoko 'o pehē na'e 'osi pehē 'a e ta'u ko iá. Pea na'e kei tupu 'o tokolahi ai pē 'a e kau kaiha'á 'o nau faka'au 'o mālohi, 'o a'u ki he'enua pole'i 'a e ngaahi kau tau kotoa 'a e kau Nifai, pea mo e ngaahi kau tau foki 'a e kau Leimaná; pea na'a nau fakatupu 'a e fu'u ilifia lahi 'i he kakai 'i hono kotoa 'o e funga 'o e fonuá.

33 'Io, he na'a nau 'ohofi 'a e ngaahi potu lahi 'o e fonuá, 'o nau fai 'a e fu'u faka'auha lahi kiate kinautolu; 'io, na'a nau tāmata'i 'a e tokolahi, mo 'ave pōpula 'a e ni'ihī ki he feitu'u maomaonganoá, 'io, kae tautautefito ki honau kakai fefiné mo 'enua fānaú.

34 Ko 'eni ko e fu'u koví ni, 'a ia na'e tō ki he kakai koe'uhi ko

'enua angahalá, na'e toe ue'i hake ai 'a kinautolu ke nau manatu'i 'a e 'Eiki ko honau 'Otuá.

35 Pea na'e 'osi pehē hono valungofulu mā taha 'o e ta'u 'o e pule 'a e kau fakamāu.

36 Pea 'i hono valungofulu mā ua 'o e ta'ú na'a nau toe kamata ke "fakangalo'i 'a e 'Eiki ko honau 'Otuá. Pea 'i he ta'u hono valungofulu mā tolú na'a nau kamata ke tupulaki 'o mālohi 'i he fai angahalá. Pea 'i hono valungofulu mā fā 'o e ta'ú na'e 'ikai te nau fakatonutonu honau ngaahi hala koví.

37 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he ta'u hono valungofulu mā nimá na'a nau faka'au 'o mālohi ange ai pē 'i he'enua loto-híkisia, mo 'enua angahalá; ko ia na'a nau toe faka'au ai 'o taau mo e faka'auhá.

38 Pea na'e 'osi pehē hono valungofulu mā nima 'o e ta'ú.

VAHE 12

'Oku ta'e-angatonu mo vale pea vave 'a e fa'ahinga 'o e tangatá ke fai kovi—'Oku tautea'i 'e he 'Eiki 'a hono kakai—Ko e ta'e'aonga 'a e mālohi 'o e tangatá 'i hono fakatatau ki he māfimafi 'o e 'Otuá—'I he 'aho 'o e fakamāú, 'e ma'u 'e he tangatá 'a e mo'ui ta'engatá pe ko e mala'ia ta'engatá. Ta'u 6 κ.Μ. nai.

PEA ko ia 'oku tau lava 'o vakai ki he kākā, mo e ta'e-angatonu 'a e loto 'o e fānaú 'a e tangatá; 'io, 'oku tau vakai ai ki he 'Eiki 'i he'ene fu'u angalelei ta'e-

fakangatangatá 'okú ne tāpuaki'i mo ngaohi ke "tu'umālie 'a kinautolu 'oku nau ^bfalala kiate iá.

2 'Io, pea 'oku tau lava 'o 'ilo 'i he taimi pē ko ia 'okú ne ngaohi ke tu'umālie 'a hono kakaí, 'io, 'i hono fakatupulaki 'a e fua 'o 'enau ngoué, mo 'enau ngaahi takanga monumanu ikí mo 'enau ngaahi takanga monumanu lalahí, mo e koulá, mo e silivá, mo e ngaahi me'a mahu'inga kehekehe kotoa pē 'o e fa'ahinga kotoa pē mo e ngāue tufunga lelei kotoa pē; 'o ne fakahaofi 'enau mo'uí, 'o ne fakahaofi 'a kinautolu mei he nima 'o honau ngaahi filí; 'o ne fakamolū 'a e loto 'o honau ngaahi filí koe'uhi ke 'oua na'a nau tala tau kiate kinautolu; 'io, ko hono fakakātoá, 'o ne fai 'a e me'a kotoa pē koe'uhi ko e tu'umālie mo e fiefia 'a hono kakaí; 'io, ko e taimi ia 'oku nau "fakafefeka ai honau lotó, 'o nau fakangalo'i 'a e 'Eiki ko honau 'Otuá, pea nau ^bmolomoloki hifo 'i honau lalo va'é 'a e Tokotaha Mā'oní'oní—'io, pea 'oku peheé koe'uhi ko e fiemālie 'enau mo'uí, mo 'enau fu'u tu'umālie lahi 'aupitó.

3 Pea ko ia 'oku tau 'ilo'i kapau 'oku 'ikai ke "tautea'i 'e he 'Eikí 'a hono kakaí 'aki 'a e ngaahi mamahi lahi, 'io, kapau 'oku

'ikai te ne tautea'i 'a kinautolu 'aki 'a e mate mo e ilifia, pea mo e hongē mo e fa'ahinga mahaki faka'auha kotoa pē, he 'ikai te nau ^bmanatu'i ia.

4 'Oiauē hono 'ikai ke vale, mo fielahe, mo kovi, mo anga-fakatēvolo, mo "vave ke fai angahala, pea hono 'ikai fakatuotuai ke failelei 'a e fānau 'a e tangatá; 'io, hono 'ikai vave ke tokanga ki he ngaahi lea 'a e tokotaha angakoví, pea tuku honau ^blotó ki he ngaahi me'a ta'e'aonga 'o e māmaní!

5 'Io, hono 'ikai vave ke fielahe 'i he "híkisiá; 'io, hono 'ikai vave ke pōlepole, pea fai 'a e fa'ahinga kotoa pē 'o e me'a 'oku koví; pea hono 'ikai tuai ke nau manatu'i 'a e 'Eiki ko honau 'Otuá, 'o fakatokanga honau telingá ki he'ene ngaahi akonakí, 'io, hono 'ikai tuai ke ^b'a'eva 'i he ngaahi hala 'o e potó!

6 Vakai, 'oku 'ikai te nau loto ke hanga 'e he 'Eiki ko honau 'Otua, 'a ia kuó ne "fakatupu 'a kinautolú, 'o ^bangi mo pule'i 'a kinautolu; neongo 'ene fu'u angalelí mo 'ene 'alo'ofa kiate kinautolú, ka 'oku nau lau 'oku 'ikai mahu'inga 'ene ngaahi akonakí, pea 'oku 'ikai te nau loto ke ne hoko ko honau fakahinohino.

7 'Oiauē hono 'ikai lahi 'a e "ta'e'aonga 'o e fānau 'a e tangatá;

12 1a 2 Fkmtl. 26:5;

Same 1:2–3.

b Same 36:7–8;

2 Nifai 22:2;

Mōsaia 4:6.

FFL Falala.

2a FFL Hē mei he Mo'oní.

b 'Alamā 5:53;

3 Nifai 28:35.

3a Mōsaia 23:21;

T&F 98:21; 101:8.

b 'Āmosi 4:6–11.

4a 'Eke. 32:8.

b Mātiu 15:19;

Hepelū 3:12.

5a LFKt. 29:23.

FFL Loto-híkisiá.

b FFL 'A'eva, 'A'eva mo

e 'Otuá.

6a 'Īsaia 45:9;

T&F 58:30;

Mōsese 7:32–33.

b T&F 60:4.

7a 'Īsaia 40:15, 17;

Mōsaia 4:19;

Mōsese 1:10.

‘io, ‘oku nau si’i hifo foki ‘a ki nautolu ‘i he efu ‘o e kelekelé.

8 He vakai, ‘oku hiki ki hē mo ē ‘a e efu ‘o e kelekelé, ‘o a’u ki hono vaeua, ‘i he fekau ‘a hotau ‘Otua lahi mo ta’engata.

9 ‘Io, vakai, ‘oku tetetete mo “ngalulululu ‘a e ngaahi tafungo-fungá mo e ngaahi mo’ungá ‘i hono le’ó.

10 Pea ‘i he “mālohi ‘o hono le’ó ‘oku mafahifahi ia, ‘o hoko ‘o tokalelei, ‘io, ‘o hangē ko ha tele’á.

11 ‘Io, ‘i he māfimafi ‘o hono le’ó ‘oku lulululu ‘i ‘a e māmaní “kotoa;

12 ‘Io, ‘i he māfimafi ‘o hono le’ó, ‘oku ngaueue ‘a e ngaahi maka tu’ungá, ‘o a’u ki hono loto mālié.

13 ‘Io, pea kapau ‘okú ne folofola ki he māmaní—Ke ke hiki atu—‘oku hiki ia.

14 ‘Io, kapau ‘okú ne folofola ki he “māmaní—Ke ke ^bholomui, ke “fakalōloa ‘a e ‘ahó ‘i he ngaahi houa lahi—‘oku hoko ia;

15 Pea ko ia, ‘oku holomui ‘a e māmaní ‘o hangē ko ‘ene folofolá, pea ‘oku hā ki he tangatá ‘o hangē ‘oku tu’u ma’u ‘a e la’áa; ‘io, pea vakai, ‘oku mo’oni ia; he ko e mo’oni ko e māmaní ia ‘oku ‘alu takai ‘i he la’áa, pea ‘oku ‘ikai ko e la’áa.

16 Pea vakai, ko e tahá foki, kapau te ne folofola ki he ngaahi “vai ‘o e moana lolotó—^bKe ke mōmoa—‘oku hoko ia.

17 Vakai, kapau te ne folofola ki he mo’ungá ni—Ke ke tu’u hake, ‘o “ha’u ‘o holo hifo ki he kolo ko eé, ke ‘ufi’ufi ia—vakai ‘oku hoko ia.

18 Pea vakai, kapau ‘e “fufuu’i ‘e ha tangata ha koloa ‘i he kelekelé, pea ‘e folofola ‘a e ‘Eikí—Tuku ke ^bmala’ia ia, koe’uhi ko e angahala ‘a e tokotaha kuó ne fufuu’i iá—vakai, ‘e mala’ia ia.

19 Pea kapau ‘e folofola ‘e he ‘Eikí—Ke ke mala’ia, ke ‘oua na’a ‘ilo’i koe ‘e ha tangata ‘o fai atu mei he ‘ahó ni ‘o ta’engata—vakai ‘e ‘ikai ma’u ia ‘e ha tangata ‘o fai atu mei ai ‘o ta’engata.

20 Pea vakai, kapau ‘e folofola ‘e he ‘Eikí ki ha tangata—Ko e me’a ‘i ho’o ngaahi angahalá, te ke mala’ia koe ‘o ta’engata—‘e fai ia.

21 Pea kapau ‘e folofola ‘a e ‘Eikí—Ko e me’a ‘i ho’o ngaahi angahalá ‘e motuhi atu koe mei hoku ‘aó—kuo pau te ne faka-hoko ia.

22 Pea ‘e mala’ia ia te ne folofola ‘aki ‘eni ki aí, he ‘e hoko ia ki he tokotaha ‘e fai angahalá, pea ‘e ‘ikai lava ke fakamo’ui ia; ko ia, ko hono ‘uhinga ‘eni kuo fakahā ai ‘a e fakatomalá, koe’uhi ke lava ‘o fakamo’ui ‘a e tangatá.

23 Ko ia, ‘oku monū’ia ‘a ki nautolu te nau fakatomala pea tokanga ki he le’o ‘o e ‘Eiki ko honau ‘Otuá; he ko e fa’ahinga ‘eni ‘e “fakamo’ui.

9a 3 Nifai 22:10.

10a 1 Nifai 17:46.

11a Molom. 5:23;

‘Eta 4:9.

14a Siosiuua 10:12–14.

^b ‘Īsaia 38:7–8.

^c 2 Ng. Tu’i 20:8–11.

16a Mātiu 8:27.

^b ‘Īsaia 44:27; 51:10.

17a 3 Nifai 8:10.

18a Molom. 1:18;

‘Eta 14:1.

^b Hilam. 13:17.

23a FFL Fakamo’uí.

24 Pea 'ofa ke tuku 'e he 'Otuá, koe'uhi ko 'ene fu'u mā'oni'oni, ke fakatafoki 'a e tangatá ki he fakatomalá mo e ngaahi ngāue lelei, koe'uhi ke lava 'o fakafoki 'a kinautolu ki he 'alo'ofa koe'uhi ko e "alo'ofa, 'o fakatatau mo 'enau ngaahi ngāué.

25 Pea 'oku ou faka'amu ke fakamo'ui 'a e kakai fulipē. Ka 'oku tau lau 'e 'i ai 'a e ni'ihī 'i he fu'u 'aho lahi mo faka'osí 'e kapusi ki tu'a, 'io, 'e kapusi atu mei he 'ao 'o e 'Eikí;

26 'Io, 'a ia 'e vahe'i ki he nofo'anga 'o e mamahi ta'engatá, ko hono fakahoko 'o e ngaahi folofola 'a ia 'oku pehē: Ko kinautolu kuo failelei te nau ma'u 'a e mo'ui "ta'engatá; pea ko kinautolu kuo faikovi 'e ma'u 'a e 'mala'ia ta'engata. Pea 'oku pehē pē. 'Ēmeni.

Ko e kikite 'a Samuela, ko e tangata Leimaná, ki he kau Nīfaí.

'Oku kau ki ai 'a e vahe 13 'o a'u ki he ngata'anga 'o e vahe 15.

VAHE 13

'Oku kikite 'a Samuela ko e tangata Leimaná ki hono faka'auha 'o e kau Nīfaí 'o kapau 'e 'ikai te nau fakatomala—'Oku fakamala'ia'i 'a kinautolu mo 'enau ngaahi koloá—'Oku nau kapusi mo tolomaka'i 'a e kau palōfitá, pea 'oku 'ātakai'i 'a kinautolu e he ngaahi laumālie

'uli, pea nau kumi ki he fiefia 'i he fai angahala. Ta'u 6 K.M. nai.

PEA ko 'eni, na'e hoko 'o pehē 'i hono valungofulu mā ono 'o e ta'ú, na'e kei nofo pē 'a e kau Nīfaí 'i he fai angahalá, 'io, 'i he fu'u fai angahala lahi, lolotonga ia na'e fu'u tokanga lahi 'a e kau "Leimaná ke tauhi 'a e ngaahi fekau 'a e 'Otuá, 'o fakatatau ki he fono 'a Mōsesé.

2 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he ta'u ko 'eni na'e 'i ai 'a e tokotaha ko Samuela, ko ha tangata Leimana, na'á ne ha'u ki he fonua ko Seilahemalá, 'o ne kamata ke malanga ki he kakaí. Pea na'e hoko 'o pehē na'á ne malanga, 'i he ngaahi 'aho lahi, 'aki 'a e fakatomalá ki he kakaí, pea na'a nau kapusi ia ki tu'a, pea na'á ne mei foki ki hono fonua 'o'oná.

3 Kae vakai, na'e ongo mai kiate ia 'a e le'o 'o e 'Eikí, 'o fekau ke ne toe foki, 'o kikite ki he kakaí 'aki 'a e me'a kotoa pē 'e hā mai ki hono "lotó.

4 Pea na'e hoko 'o pehē na'e 'ikai te nau fie tuku ke ne hū ki he koló; ko ia na'á ne 'alu 'o kaka hake ki he funga 'aá, pea mafao atu hono nimá 'o kaila 'aki ha le'o-lahi, pea kikite ki he kakaí 'aki 'a e ngaahi me'a kotoa pē na'e fakahū 'e he 'Eikí ki hono lotó.

5 Pea na'á ne pehē kiate kinautolu: Vakai, ko au, Samuela, ko ha tangata Leimana, 'oku ou lea 'aki 'a e ngaahi folofola 'a e 'Eikí

24a FFL 'Alo'ofá.
26a Mātiu 25:46;
Sione 5:28–29;

Loma 6:13.
b FFL Mala'ia.
13 1a Hilam. 15:4–5.

3a T&F 100:5.

'a ia 'okú ne fakahā ki hoku lotó; pea vakai kuó ne fakahā ki hoku lotó ke u pehē ki he kakaí ni, 'oku tu'unuku mai 'a e "heletā 'o e fakamaau totonú ki he kakaí ni; pea 'e 'ikai 'osi atu 'a e ta'u 'e fāngeau ka kuo tō 'a e heletā 'o e fakamāu ki he kakaí ni.

6 'Io, 'oku tatali mai ha fu'u "faka'auha lahi ki he kakaí ni, pea kuo pau ke hoko ia ki he kakaí ni, pea 'oku 'ikai ha me'a te ne fa'a fakahaofi 'a e kakaí ni ka ko e fakatomalá mo e tui ki he 'Eiki ko Sīsū Kalaisí, 'a ia kuo pau 'e hā'ele mai ki he māmaní, pea te ne kātekina 'a e ngaahi me'a lahi pea 'e tāmata'i ia koe'uhi ko hono kakaí.

7 Pea vakai, kuo fakahā mai ia 'e ha "āngelo 'a e 'Eiki kiate au, pea na'á ne 'omi 'a e ngaahi ongoongo ^bfakafiefia ki hoku laumālié. Pea vakai, kuo fekau'i mai au kiate kimoutolu ke fakahā ia kiate kimoutolu foki, koe'uhí ke mou ma'u 'a e ngaahi ongoongo fakafiefiá; kae vakai 'oku 'ikai te mou fie tali au.

8 Ko ia, 'oku folofola peheni 'e he 'Eiki: Koe'uhi ko e fefeka 'a e loto 'o e kakaí 'o e kau Nīfai, pea kapau 'e 'ikai te nau fakatomala te u to'o 'eku folofolá meiate kinautolu, pea te u "to'o hoku Lau-mālié meiate kinautolu, pea he 'ikai te u toe kātaki'i 'a kinautolu, pea te u fakakovi'i 'a e loto 'o honau kāingá kiate kinautolu.

9 Pea 'e 'ikai 'osi atu 'a e ta'u 'e

"fāngeau ki mu'a kuó u pule ke te'ia 'a kinautolu; 'io, te u tautea'i 'a kinautolu 'aki 'a e heletā mo e hongē mo e mahaki faka'auha.

10 'Io, te u tautea'i 'a kinautolu 'aki 'eku 'ita kakahá, pea 'e 'i ai 'a e ní'ihi 'i he to'u tangata hono "fā 'o homou ngaahi filí, 'a ia te nau kei mo'ui, ke vakai ki homou faka'auha ke 'osi'osingamālié; pea kuo pau ke hoko 'eni 'o ka 'ikai te mou fakatomala, 'oku folofola 'e he 'Eiki; pea ko e fa'ahinga ko ia 'o e to'u tangata hono faá te nau fakahoko homou faka'auhá.

11 Ka kapau te mou fakatomala pea "foki ki he 'Eiki ko homou 'Otuá te u ta'ofi 'a 'eku 'itá, 'oku folofola peheni 'e he 'Eiki; 'io, 'oku folofola 'e he 'Eiki, 'oku monū'ia 'a kinautolu te nau fakatomala pea tafoki mai kiate aú, ka 'e mala'ia ia 'oku 'ikai te ne fakatomalá.

12 'Io, 'e "mala'ia 'a e fu'u kolo lahí ni ko Seilahemalá; he vakai, 'oku tupu 'iate kinautolu 'oku mā'oni'oni 'a hono fakahaofi; 'io, 'e mala'ia 'a e fu'u kolo lahí ni, he 'oku ou 'ilo'i, 'oku folofola 'e he 'Eiki, 'oku 'i ai 'a e tokolahi, 'io, 'a e konga lahi ange 'o e fu'u koló ni, 'a ia te nau fakafefeka honau lotó kiate au, 'oku folofola 'e he 'Eiki.

13 Ka 'oku monū'ia 'a kinautolu te nau fakatomalá, he teu fakahaofi 'a kinautolu. Kae vakai, ka ne ta'e'oua 'a e kau

5a 'Alamā 60:29;

3 Nīfai 2:19.

6a 'Alamā 45:10–14;

Hilam. 15:17.

7a 'Alamā 13:26.

b 'Īsaia 52:7.

8a Hilam. 6:35.

9a 'Alamā 45:10–12.

10a 1 Nīfai 12:12;

2 Nīfai 26:9;

3 Nīfai 27:32.

11a 3 Nīfai 10:5–7.

12a 3 Nīfai 8:8, 24; 9:3.

mā'oni'oni 'a ia 'oku nau 'i he fu'u kolo ní, vakai, te u fekau ke tō mai ha "afi mei he langí 'o faka'auha ia.

14 Kae vakai, 'oku fakahaofi ia koe'uhi ko e kau mā'oni'oni. Kae vakai, 'e hoko 'a e taimi 'oku folofola 'e he 'Eikí, 'o ka mou ka kapusi ki tu'a 'a e kau mā'oni'oni meiate kimoutolu, te mou toki taau mo e faka'auhá; 'io, 'e mala'ia 'a e fu'u kolo lahí ni, koe'uhi ko e fai angahala mo e ngaahi anga-fakalielia 'a ia 'oku 'i aí.

15 'Io, pea 'e hoko 'a e mala'ia ki he kolo ko Kitioné koe'uhi ko e fai angahala mo e ngaahi anga-fakalielia 'a ia 'oku 'i aí.

16 'Io, pea 'e hoko 'a e mala'ia ki he ngaahi kolo kotoa pē 'a ia 'oku 'i he fonua takatakaí, 'a ia 'oku ma'u 'e he kau Nifai, koe'uhi ko e fai angahala mo e ngaahi anga-fakalielia 'a ia 'oku 'i aí.

17 Pea vakai, 'e hoko ha "mala'ia ki he fonuá, 'oku folofola 'e he 'Eiki 'o e Ngaahi Kau Tauú, koe'uhi ko e kakai 'oku 'i he fonuá, 'io, koe'uhi ko 'enau fai angahalá mo 'enau ngaahi anga-fakalieliá.

18 Pea 'e hoko 'o pehē, 'oku folofola 'e he 'Eiki 'o e Ngaahi Kau Tauú, 'io, ko hotau 'Otua māfimafi mo mo'oni, ko ia ia 'e "fufuu'i ha ngaahi koloa 'i he kelekelé 'e 'ikai te ne toe 'ilo ia, koe'uhi ko e fu'u mala'ia lahi 'o e fonuá, tuku kehe pē 'o kapau ko ha tangata mā'oni'oni ia, pea te ne fufuu'i hake ia ki he 'Eikí.

19 He 'oku ou loto, 'oku folofola 'e he 'Eikí, ke nau fufuu'i

hake 'enau ngaahi koloá kiate au; pea 'e mala'ia 'a kinautolu 'oku 'ikai te nau fufuu'i hake 'enau ngaahi koloá kiate aú; he 'oku 'ikai fufuu'i hake 'e ha taha 'a 'ene ngaahi koloá kiate au ka ko e kau mā'oni'oni pē; pea ko ia ia 'oku 'ikai te ne fufuu'i hake 'ene ngaahi koloá kiate aú, 'oku mala'ia ia, kae 'uma'ā foki mo e koloá, pea 'e 'ikai toe ma'u ia 'e ha taha koe'uhi ko e mala'ia 'o e fonuá.

20 Pea 'e hoko mai 'a e 'aho te nau fufuu'i hake ai 'a 'enau ngaahi koloá, koe'uhi kuo tuku honau lotó ki he ngaahi koloá; pea ko e me'a 'i he 'enau tuku honau loto ki he 'enau ngaahi koloá, pea te nau fufuu'i hake 'enau ngaahi koloá 'o ka nau ka fehola ki 'i he 'ao 'o honau ngaahi filí; koe'uhi 'e 'ikai te nau fufuu'i hake ia kiate au, 'e mala'ia 'a kinautolu mo 'enau ngaahi koloá foki; pea 'i he 'aho ko iá 'e te'ia 'a kinautolu, 'oku folofola 'e he 'Eiki.

21 Vakai mai, 'a kimoutolu 'a e kakai 'o e fu'u koló ni, pea "tokanga ki he'eku ngaahi leá; 'io, tokanga ki he ngaahi folofola 'a ia 'oku folofola 'aki 'e he 'Eikí; he vakai, 'okú ne folofola 'oku fakamala'ia'i 'a kimoutolu koe'uhi ko ho'omou ngaahi koloá, pea 'oku fakamala'ia'i foki mo ho'omou ngaahi koloá koe'uhi ko e tuku homou lotó ki aí, pea kuo 'ikai te mou tokanga ki he ngaahi folofola 'a ia na'á ne foaki ia kiate kimoutolú.

13a Sēnesi 19:24;
2 Ng. Tu'i 1:9–16;
3 Nifai 9:11.

17a Hilam. 12:18.
18a Molom. 1:18;
'Eta 14:1.

21a FFL Tokangá.

22 ‘Oku ‘ikai te mou manatu‘i ‘a e ‘Eiki ko homou ‘Otuá ‘i he ngaahi me‘a kuó ne tāpuaki‘i ‘aki ‘a kimoutolú, ka ‘oku mou manatu ma‘u ai pē ki ho‘omou ngaahi “koloá, kae ‘ikai fakafeta‘i ai ki he ‘Eiki ko homou ‘Otuá koe‘uhi ko ia; ‘io, ‘oku ‘ikai tokanga homou lotó ki he ‘Eikí, ka ‘oku fakafuofuolahi ia ‘i he ^bhíkisia lahi, ‘o a‘u ki he pōle-pole, mo e ngaahi lea fielahi, mo e ngaahi meheka, mo e ngaahi feke‘ike‘i, mo e tāufehi‘a, mo e ngaahi fakatanga, mo e ngaahi fakapō, mo e ngaahi angahala kehekehe kotoa pē.

23 He ko hono ‘uhinga ‘eni kuo tuku ai ‘e he ‘Eiki ko e ‘Otuá ke hoko ‘a e mala‘ia ki he fonuá, kae ‘uma‘ā foki mo ho‘omou ngaahi koloá, pea kuó ne fai ‘eni koe‘uhi ko ho‘omou ngaahi angahalá.

24 ‘Io, mala‘ia ki he kakaí ni, koe‘uhi ko e taimi ko ‘eni kuo hokó, ‘a ia ‘oku mou “kapusi ai ki tu‘a ‘a e kau palōfitá, mo manuki‘i ‘a kinautolu, ‘o tolo-maka‘i ‘a kinautolu, mo tāmata‘i ‘a kinautolu, mo fai ‘a e ngaahi fa‘ahinga angahala kovi kotoa pē kiate kinautolu, ‘o hangē ko ia na‘a nau fai ‘i he kuonga mu‘á.

25 Pea ko ‘eni ko e taimi ‘oku mou talanoa aí, ‘oku mou pehē: Ka ne hoko ‘a hotau ngaahi ‘ahó ‘i he ngaahi ‘aho ‘o ‘etau ngaahi “tamai ‘o e kuonga mu‘á, pehē kuo ‘ikai te mau tāmata‘i ‘a e kau

palōfitá; kuo ‘ikai te mau tolo-maka‘i ‘a kinautolu, ‘o kapusi ‘a kinautolu ki tu‘a.

26 Vakai ‘oku mou kovi ange ‘iate kinautolu; he hangē ‘oku mo‘ui ‘a e ‘Eikí, ‘o ka ha‘u kiate kimoutolu ha “palōfita pea fakahā kiate kimoutolu ‘a e folofola ‘a e ‘Eikí, ‘a ia ‘oku fakamo‘oní‘i ho‘omou ngaahi angahalá mo e ngaahi hiá, ‘oku mou ^bita kiate ia, pea tuli ia ki tu‘a mo feinga ‘i he ngaahi founa kehekehe kotoa pē ke faka‘auha ia; ‘io, te mou pehē ko ha ‘palōfita loi ia, pea ko e tangata fai angahala ia, pea ‘oku ‘o e tēvoló, koe‘uhi ‘okú ne “fakamo‘oní‘i ‘oku kovi ho‘omou ngaahi ngāué.

27 Kae vakai, kapau ‘e ha‘u ha tangata kiate kimoutolu ‘o pehē: Fai ‘eni, pea ‘oku ‘ikai ha kovi; fai ‘ena pea ‘e ‘ikai te mou faingata‘a‘ia; ‘io, te ne pehē: ‘A‘eva ‘i he híkisia ‘o homou loto ‘omoutolú; ‘io, ‘a‘eva ‘i he híkisia ‘o homou matá, pea fai ‘a e me‘a kotoa pē ‘oku holi ki ai homou lotó—pea kapau ‘e ha‘u ha tangata kiate kimoutolu ‘o ne lea ‘aki ‘eni, te mou tali ia, ‘o pehē ko ha “palōfita ia.

28 ‘Io, te mou fakahikihiki‘i ia, pea te mou foaki kiate ia mei ho‘omou koloá; te mou foaki kiate ia mei ho‘omou koulá, pea mei ho‘omou silivá, pea te mou fakakofu‘i ia ‘aki ‘a e ngaahi kofu mahu‘inga; pea ko e me‘a ‘i he‘ene lea ‘aki ‘a e

22a Luke 12:34.

FFL Anga-fakamāmaní;
Koloá, Ngaahi.
^b FFL Loto-híkisiá.
^c FFL Meheká.

24a 2 Fkmtl. 36:15–16;

1 Nifai 1:20.

25a Ngāue 7:51.

26a 2 Fkmtl. 18:7;

Luke 16:31.

^b ‘Īsaia 30:9–10.

^c Mātiu 13:57.

^d Kalētia 4:16.

27a Maika 2:11.

FFL Ngāue

Fakataula‘eiki Kākā.

ngaahi lea “fakahekeheke kiate kimoutolu, peá ne pehē ‘oku lelei ‘a e me‘a kotoa pē, he ‘ikai leva te mou fakaanga‘i ia.

29 ‘A kimoutolu ‘e to‘u tangata fai angahala mo paongata‘a; ‘a kimoutolu ‘a e kakai loto-fefeka mo kia-kekeva, ‘e fēfē hono fuoloa ‘o ho‘omou mahalo ‘e kā-taki‘i ‘a kimoutolu ‘e he ‘Eikí? ‘Io, ‘e fēfē hono fuoloa ‘o ho‘omou tuku ke tataki ‘a kimoutolu ‘e he kau fakahinohino ‘oku “vale mo ‘kuí? ‘Io, ‘e fēfē hono fuoloa ‘o ho‘omou ‘fili ‘a e fakapo‘ulí kae ‘ikai ko e “māmá?

30 ‘Io, vakai, kuo ‘osi houhau ‘a e ‘Eikí kiate kimoutolu; vakai, kuó ne fakamala‘ia‘i ‘a e fonuá koe‘uhi ko ho‘omou fai angahala.

31 Pea vakai, ‘e hoko mai ‘a e taimi te ne fakamala‘ia‘i ai ‘a ho‘omou ngaahi koloá, ke hoko ia ‘o “homongofua, koe‘uhi ke ‘oua na‘a mou lava ‘o puke ma‘u ia; pea ‘i he ngaahi ‘aho ‘o ho‘omou masivá ‘e ‘ikai te mou fa‘a tauhi ia.

32 Pea ‘i he ngaahi ‘aho ‘o ho‘omou masivá te mou tangi ki he ‘Eikí; pea ‘e ta‘e‘aonga ho‘omou tangí, he kuo hoko kiate kimoutolu ‘a ho‘omou tuēnoá, pea kuo fakapapau‘i homou faka‘auhá; pea te mou toki tangi mo ngala ‘i he ‘aho ko iá, ‘oku folofola ‘e he ‘Eiki ‘o e Ngaahi Kau Taú. Pea te mou toki tangilāulau, ‘o pehē:

33 ‘Oiauē “pehē ange mai na‘á ku fakatomala, ‘o ‘ikai tāmāte‘i ‘a e kau palōfitá, mo

‘tolomaka‘i ‘a kinautolu, mo kapusi ‘a kinautolu ki tu‘a. ‘Io, ‘i he ‘aho ko iá te mou pehē: ‘Oiauē pehē ange mai ne mau manatu‘i ‘a e ‘Eiki ko homau ‘Otuá ‘i he ‘aho na‘á ne foaki ai kiate kimautolu ‘a ‘emau ngaahi koloá, pea pehē kuo ‘ikai ke hoko ia ‘o homongofua ke mole ia ‘iate kimautolu; he vakai, kuo mole ‘emau ngaahi koloá meiate kimautolu.

34 Vakai, ‘oku mau tuku ha me‘angāue ‘i heni pea ‘i he ‘apongipongi kuo mole ia; pea vakai, kuo ‘ave ‘emau ngaahi heletaá meiate kimautolu ‘i he ‘aho na‘a mau kumi ki ai ki he taú.

35 ‘Io, kuo mau fufuu‘i hake ‘emau ngaahi koloá pea kuo homo ia meiate kimautolu, koe‘uhi ko e mala‘ia ‘o e fonuá.

36 ‘Oiauē pehe ange mai na‘a mau fakatomala ‘i he ‘aho na‘e hoko mai ai ‘a e folofola ‘a e ‘Eikí kiate kimautolu; he vakai kuo fakamala‘ia‘i ‘a e fonuá, pea kuo hoko ‘o molengofua ‘a e ngaahi me‘a kotoa pē, pea ‘oku ‘ikai te mau lava ‘o puke ma‘u ia.

37 Vakai, kuo ‘ātakai‘i ‘a kimautolu ‘e he ngaahi laumālie ‘uli, ‘io, ‘oku takatakai ‘a kimautolu ‘e he kau ‘āngelo ‘a e tokotaha kuó ne feinga ke faka‘auha homau laumālié. Vakai, ‘oku lahi fau ‘emau ngaahi angahalá. ‘E ‘Eiki, he ‘ikai te ke lava nai ‘o lolou ‘a ho houhá meiate kimautolu? Pea ko e lea ‘eni te mou fai ‘i he ngaahi ‘aho ko iá.

28a 2 Tīm. 4:3–4.

29a 2 Nīfai 28:9.

b Mātiu 15:14.

c Sione 3:19.

d Siope 24:13.

31a Molom. 1:17–18.

33a Molom. 2:10–15.

b Mātiu 23:37.

38 Kae vakai, kuo hili ange 'a e ngaahi "aho 'o homou 'ahi'ahi'i; kuo mou ^bfakatoloi 'a e 'aho 'o ho'omou fakamo'uí kae 'oua kuo tōmui 'o ta'engata, pea kuo faka-papau'i homou faka'auhá; 'io, he kuo mou feinga 'i he ngaahi 'aho kotoa pē 'o ho'omou mo'uí ke ma'u 'a ia 'oku 'ikai te mou fa'a ma'ú; pea kuo mou feinga ke ma'u 'a e 'iefia 'i he fai angahalá, 'a ia ko ha me'a 'oku ta'ehoa mo e anga 'o e mā'oni'oni 'a ia 'oku 'i hotau Pule Ta'engata lahi.

39 'Oiaue 'a kimoutolu 'a e kikai 'o e fonuá, pehē ange 'oku mou fanongo ki he'eku ngaahi leá! Pea 'oku ou lotua ke 'ofa 'o lolou 'a e houhau 'o e 'Eiki meiate kimoutolu, pea ke mou fakatomala pea mo'ui.

VAHE 14

'Oku kikite'i 'e Samuela 'e maama lolotonga 'a e po'uli pea 'e hā mai ha fetu'u fo'ou 'i he 'alo'i 'o Kalaisi—'Oku huhu'i 'e Kalaisi 'a e tangatá mei he mate fakasinó mo e mate fakalaumalié—'E kau 'i he ngaahi faka'ilonga 'o 'ene pekiá 'a e 'aho 'e tolu 'o e fakapo'uli, mo e mafahifahi 'a e ngaahi maká, pea mo e ngaahi fu'u liliu lahi 'i natula. Ta'u 6 K.M. nai.

PEA ko 'eni na'e hoko 'o pehē na'e toe kikite 'aki 'e "Samuela, ko e tangata Leimaná, mo ha ngaahi me'a lahi ange 'aupito 'a ia 'oku 'ikai lava ke tohi.

2 Pea vakai, na'á ne pehē kiate kinautolu: Vakai, 'oku ou tuku kiate kimoutolu ha faka'ilonga; he 'oku toe 'a e ta'u 'e nima, pea vakai, 'e hā'ele mai leva 'a e 'Alo 'o e 'Otuá ke huhu'i 'a kinautolu kotoa pē 'e tui ki hono huafá.

3 Pea vakai, te u tuku 'eni kiate kimoutolu ko ha "faka'ilonga 'o e taimi 'o 'ene hā'ele mai; he vakai, 'e 'i ai 'a e ngaahi fu'u maama lalahi 'i he langí, 'o a'u ki he 'ikai ke 'i ai ha fakapo'uli 'i he pō ki mu'a 'i he'ene hā'ele maí, 'o a'u ki he'ene hā ki he tangatá 'o hangē ko ha 'aho.

4 Ko ia, 'e 'i ai 'a e 'aho 'e taha mo ha pō pea mo ha 'aho, 'o hangē ko e 'aho pē taha ta'e-i ai-ha-po'uli; pea 'e hoko 'eni kiate kimoutolu ko ha faka'ilonga; he te mou 'ilo'i 'a e hopo 'a e la'áa pea mo 'ene toó; ko ia te nau 'ilo'i pau 'oku 'i ai 'a e 'aho 'e ua mo ha pō 'e taha; ka neongo iá 'e 'ikai fakapo'uli 'a e poó; pea ko e pō ia ki mu'a pea toki 'alo'i ai "iá.

5 Pea vakai, 'e hopo hake ha "fetu'u fo'ou, 'a ia ko ha fetu'u kuo te'eki ai ke mou mamata ki ai; pea 'e hoko 'eni foki ko ha faka'ilonga kiate kimoutolu.

6 Pea vakai 'oku 'ikai ko hono kotoá 'eni, ka 'e 'i ai 'a e ngaahi faka'ilonga lahi mo e ngaahi me'a fakafo 'i he langí.

7 Pea 'e hoko 'o pehē te mou 'ohovale kotoa pē, pea ofo, 'o a'u ki ho'omou "tō ki he kekelelé.

8 Pea 'e hoko 'o pehē ko ia ia 'e

38a Molom. 2:15.

b 'Alamā 34:33–34.

c 'Alamā 41:10–11.

14 1a Hilam. 13:2.

3a 3 Nifai 1:15.

4a FFL Sisū Kalaisi—

Ngaahi kikite kau ki hono 'alo'i mai mo e

pekiá 'a Sisū Kalaisi.

5a Mātiu 2:1–2;

3 Nifai 1:21.

7a 3 Nifai 1:16–17.

“tui ki he ‘Alo ‘o e ‘Otuá, ‘e ma’u ‘e ia ‘a e mo’ui ta’engatá.

9 Pea vakai, kuo pehē hono fekau’i au ‘e he ‘Eikí, ‘i he’ene ‘āngeló, ke u ha’u ‘o fakahā ‘a e me’á ni kiate kimoutolu; ‘io, kuó ne fekau ke u kikite ‘aki ‘a e ngaahi me’á ni kiate kimoutolu; ‘io, kuó ne folofola mai kiate au: Ke ke kalanga ki he kakaí ni, fakatomala, pea teuteu ‘a e hā’ele’anga ‘o e ‘Eikí.

10 Pea ko ‘eni, koe’uhi ko ha tangata Leimana au, pea kuó u lea kiate kimoutolu ‘i he ngaahi folofola kuo fekau kiate au ‘e he ‘Eikí, pea koe’uhi ‘oku fefeka ia kiate kimoutolu, ‘oku mou ‘ita ai kiate au ‘o feinga ke faka’auha au, pea kuo mou “kapusi au ki tu ‘a meiate kimoutolu.

11 Pea te mou fanongo ki he’eku ngaahi leá, koe’uhí, he ko hono ‘uhinga ‘eni kuó u kaka hake ai ki he funga ‘o e ngaahi ‘ā ‘o e kolo ní, koe’uhí ke mou fanongo pea ‘ilo ‘a e ngaahi tautea ‘a e ‘Otuá ‘a ia ‘oku tatali kiate kimoutolu koe’uhi ko ho’omou ngaahi angahalá, pea koe’uhí foki ke mou ‘ilo’i ‘a e ngaahi tu’unga ‘o e fakatomalá;

12 Pea koe’uhí foki ke mou ‘ilo ki he hā’ele mai ‘a Sisū Kalaisi, ko e ‘Alo ‘o e ‘Otuá, ko e “Tamai ‘o e langí mo e māmaní, ko e Tupu’anga ‘o e ngaahi me’a kotoa pē talu mei he kamata’angá; pea koe’uhí ke mou ‘ilo ‘a e ngaahi faka’ilonga ‘o ‘ene hā’ele maí, ‘i

he ‘amanaki te mou tui ai ki hono huafá.

13 Pea kapau ‘oku mou “tui ki hono huafá te mou fakatomala mei ho’omou ngaahi angahala kotoa pē, koe’uhí ke mou ma’u ai ha fakamolemole tu’unga ‘i he ngaahi ngāue ^blelei kuó ne faí.

14 Pea vakai, ‘oku ou toe tuku kiate kimoutolu, mo ha toe faka’ilonga ‘e taha, ‘io, ko ha faka’ilonga ‘o ‘ene pekiá.

15 He vakai, kuo pau ke ne pekiá koe’uhi ke hoko mai ‘a e “fakamo’uí; ‘io, ‘oku taau mo ia pea ‘oku ‘aonga ke ne pekia, ke fakahoko ‘a e ^btoetu’u ‘o e maté, koe’uhi ke lava ai ke ‘omi ‘a e tangatá ki he ‘ao ‘o e ‘Eikí.

16 ‘Io, vakai, ‘oku fakahoko ‘e he pekiá ni ‘a e toetu’ú, pea “huhu’i ‘a e fa’ahinga kotoa ‘o e tangatá mei he ‘uluaki maté— ‘a e mate fakalaumālie ko iá; ma’á e fa’ahinga kotoa ‘o e tangatá, he na’e tu’unga ‘i he ^bhinga ‘a ‘Ātamá hono ‘motuhi atu ‘a kinautolu mei he ‘ao ‘o e ‘Eikí, pea ‘oku lau ‘a kinautolu ‘o pehē kuo nau ^dmate, ‘i he ngaahi me’a fakamatelié pea mo e ngaahi me’a fakalaumālie fakatou’osi.

17 Kae vakai, ‘oku hanga ‘e he toetu’u ‘a Kalaisi ‘o “huhu’i ‘a e fa’ahinga ‘o e tangatá, ‘io, na’a mo e fa’ahinga ‘o e tangatá kotoa pē, pea fakafoki mai ‘a kinautolu ki he ‘ao ‘o e ‘Eikí.

18 ‘Io, pea ‘okú ne fakahoko ai

8a Sione 3:16.

10a Hilam. 13:2.

12a Mōsaia 3:8;

3 Nifai 9:15; ‘Eta 4:7.

FFL Sisū Kalaisí.

13a Ngāue 16:30–31.

b T&F 19:16–20.

15a FFL Fakamo’uí (‘Eiki).

b ‘Alamā 42:23.

FFL Toetu’ú.

16a FFL Palani ‘o e

Huhu’í.

b FFL Hinga ‘a ‘Ātama mo ‘Iví.

c ‘Alamā 42:6–9.

d FFL Mate,

Fakalaumālie.

17a FFL Huhu’í.

'a e tu'unga 'o e fakatomalá, koe-uhí ko ia ia te ne fakatomalá 'e 'ikai tā hifo ia 'o laku ki he afí; ka ko ia ia 'e 'ikai fakatomalá 'e tā hifo ia 'o laku ki he afí; pea 'oku toe hoko kiate kinautolu ha mate fakalaumālie, 'io, ko ha mate 'anga ua, he 'oku toe motuhi atu 'a kinautolu 'i he ngaahi me'a 'oku kau ki he mā'oní'oní.

19 Ko ia mou fakatomala, mou fakatomala, telia na'a mou 'ilo'i 'a e ngaahi me'á ni pea 'ikai fai ki ai pea mou tuku 'a kimoutolu ke mou mo'ua ki he fakamala'ia, pea 'ohifo 'a kimoutolu ki he mate 'anga ua ko 'ení.

20 Kae vakai, 'oku hangē ko 'eku lea kiate kimoutolu 'o kau ki ha ^afaka'ilonga 'e tahá, ko ha faka'ilonga 'o 'ene pekiá, vakai, 'i he 'aho ko ia te ne mamahi ai 'i he maté 'e ^bfakapo'uli 'a e la'aá pea 'ikai fie tuku mai hono māmá kiate kimoutolu; kae 'uma'ā foki mo e māhiná mo e ngaahi fetu'ú; pea 'e 'ikai ha maama 'i he funga 'o e fonuá ni, 'o fai mei he taimi te ne mamahi ai 'o pekiá, 'o fe'unga mo e 'aho 'e 'tōlu, kae 'oua kuo a'u ki he taimi te ne toe tu'u ai mei he pekiá.

21 'Io, 'i he taimi te ne tu-kuange ai hono laumālié 'e 'i ai 'a e ngaahi ^amana mo e ngaahi 'uhila 'i ha ngaahi houa lahi, pe 'e ngalulululu mo tetetete 'a e fonuá; pea ko e ngaahi maka 'a ia 'oku 'i he funga 'o e fonuá ni, 'a ia 'oku 'i 'olunga 'i he kekelelé

pea 'i laló foki, 'a ia 'oku mou 'ilo 'i he taimi ni 'oku mālohí, pe ko hono kongá lahi 'o ia ko e fu'u me'a mālohi pē 'e tahá; 'e ^bmafahifahi ia;

22 'Io, 'e mafahi ua ia, pea 'e talu mei ai 'e ^ahā ia 'oku mafa'a-fa'a mo mafahifahi mo momo-iiki 'i he funga 'o e fonuá kotoa, 'io, ki 'olunga 'i he kekelelé pea 'i lalo fakatou'osi.

23 Pea vakai, 'e 'i ai 'a e ngaahi afā lahi, pea 'e holoki hifo 'a e ngaahi mo'unga lahi, 'o nau hangē ha tele'á, pea 'e 'i ai 'a e ngaahi potu lahi 'a ia 'oku ui he taimi ni ko e ngaahi tele'a 'a ia 'e hoko ko e ngaahi mo'unga, 'a ia 'oku fu'u mā'olunga 'aupito.

24 Pea 'e maumau'i 'a e ngaahi hala lahi, pea hoko 'a e ngaahi ^akolo lahi 'o lala.

25 Pea 'e mato'o 'a e ngaahi ^atanu'anga lahi, pea 'e tuku hake 'a e tokolahi 'o honau kakai maté; pea 'e hā mai 'a e kau mā'oní'oni tokolahi ki he kakai tokolahi.

26 Pea vakai, kuo lea pehē 'a e ^a'āngeló kiate au; he na'á ne tala mai kiate au 'e 'i ai 'a e ngaahi mana mo e 'uhila 'i he ngaahi houa lahi.

27 Pea na'á ne tala mai kiate au 'i he lolotonga hokohoko atu 'a e maná mo e 'uhilá mo e afaá, 'e hoko 'a e ngaahi me'á ni, pea 'e 'ufi'ufi 'e he ^afakapo'ulí 'a e funga 'o e fonuá hono kotoa 'i he 'aho 'e tolu.

28 Pea na'e pehē mai 'e he

20a 3 Nifai 8:5–25.

b Luke 23:44.

c Mōsaia 3:10.

21a 3 Nifai 8:6.

b 3 Nifai 10:9.

22a 3 Nifai 8:18.

24a 3 Nifai 9:3–12.

25a Mātiu 27:50–54;

3 Nifai 23:9–11.

26a 'Alamá 13:26.

27a 1 Nifai 19:10;

3 Nifai 8:3.

‘āngeló kiate au ‘e ‘i ai ‘a e toko-
lahi te nau mamata ki ha
ngaahi me‘a ‘oku lalahi ange ‘i
he ngaahi me‘á ni, ko hono tau-
mu‘á ke nau tui ‘e hoko ‘a e
ngaahi faka‘ilonga ko “eni mo
e ngaahi me‘a fakaofó ni ‘i hono
kotoa ‘o e funga ‘o e fonua ko
‘eni, ko hono taumu‘á ke ‘oua
na‘a ‘i ai ha ‘uhinga ke ‘i ai ha
ta‘etui ‘i he fānau ‘a e tangatá—

29 Pea ko hono taumu‘á kotoa
‘e fai ai ‘eni koe‘uhi ko kinautolu
kotoa pē ‘e tui ‘e lava ‘o faka-
mo‘ui, pea ko ia ia ‘e ‘ikai tui, ke
hoko ‘a e “tautea ‘oku mā‘oni-
‘oni kiate kinautolu; kae ‘uma‘ā
foki kapau ‘e fakahalaia‘i ‘a ki-
nautolu ‘oku nau fakahoko kiate
kinautolu ‘iate kinautolu pē ‘a
honau fakahalaia‘i.

30 Pea ko ‘eni manatu, manatu,
‘e hoku kāinga, ko ia ia ‘okú ne
mala‘iá, ‘okú ne mala‘ia ‘iate ia
pē; pea ko ia ia ‘okú ne fai anga-
hala, ‘okú ne fai ia ‘iate ia pē; he
vakai, ‘oku mou “tau‘atāina; ‘oku
fakangofua ke mou ngāue ma‘a-
moutolu pē; he vakai, kuo tuku
kiate kimoutolu ‘e he ‘Otua ha
^b‘ilo pea kuó ne fakatau‘atāina‘i
‘a kimoutolu.

31 Kuó ne tuku kiate kimou-
tolu ke mou “ilo‘i ‘a e lelei mei
he kovi, pea kuó ne tuku kiate
kimoutolu ke mou ^bfili ‘a e mo‘uí
pe maté; pea te mou lava ‘o fai-
lelei pea toe ‘fakafoki ‘a kimou-
tolu ki he me‘a ‘oku lelei, pe
fakafoki kiate kimoutolu ‘a e

me‘a ‘oku lelei; pe te mou lava ‘o
faikovi, pea toe fakafoki ‘a e
me‘a ‘oku kovi kiate kimoutolu.

VAHE 15

*‘Oku tautea‘i ‘e he ‘Eiki ‘a e kau Nifai
koe‘uhi ko ‘ene ‘ofa ‘iate kinautolú—
‘Oku tu‘u ma‘u mo tu‘u ‘ali‘akiaki ‘a
e kau ului Leimaná ‘i he tui—‘E ‘alo-
‘ofa ‘a e ‘Eiki ki he kau Leimaná ‘i he
ngaahi ‘aho faka‘osí. Ta‘u 6 κ.μ. nai.*

PEA ko ‘eni, ‘e hoku kāinga ‘ofe-
ina, vakai, ‘oku ou fakahā kiate
kimoutolu kapau ‘e ‘ikai te mou
fakatomala ‘e li‘aki ‘a homou
ngaahi falé kiate kimoutolu ke
“lala.

2 ‘Io, kapau ‘e ‘ikai te mou faka-
tomala, ‘e ‘i ai ‘a e fu‘u ‘uhinga
lahi ke tangi ‘a homou kakai fe-
finé ‘i he ‘aho te nau fakahuhu
ai; he te mou feinga ke hola ka
‘e ‘ikai ke ‘i ai ha potu hūfanga;
‘io, pea ‘e mala‘ia ‘a kinautolu
‘oku “feitamá, he te nau mamafa
‘o ‘ikai lava ke hola; ko ia, ‘e
molomoloki hifo ‘a kinautolu
pea li‘aki ke nau mate.

3 ‘Io, ‘e mala‘ia ‘a e kakai ni ‘a
ia ‘oku ui ko e kakai ‘o Nifai ‘o
kapau ‘e ‘ikai te nau fakatomala,
‘o ka nau ka mamata ki he
ngaahi faka‘ilongá ni kotoa pē
mo e ngaahi me‘a fakaofó ‘a ia
‘e fakahā kiate kinautolú; he
vakai, kuo nau hoko ko ha ka-
kai fili ‘o e ‘Eiki; ‘io, kuó ne
‘ofa‘i ‘a e kakai ‘o Nifai, pea kuó

28a 1 Nifai 12:4–5.

29a FFL Fakamaau
Faka‘osí.

30a 2 Nifai 2:26–29;
Mōsese 6:56.

FFL Tau‘atāina ke
Fili.

^b FFL ‘Iló.

31a Molonai 7:16.

^b 2 Nifai 2:28–29;

‘Alamā 3:26–27.

^c ‘Alamā 41:3–5.

15 1a Mātiu 23:37–38.

2a Mātiu 24:19.

ne “tautea’i foki ‘a kinautolu; ‘io, kuó ne tautea’i ‘a kinautolu ‘i he ngaahi ‘aho ‘o ‘enau fai angahalá koe’uhi he ‘okú ne ‘ofa ‘iate kinautolu.

4 Kae vakai ‘e hoku kāinga, kuó ne fehi’a ki he kau Leimaná koe’uhi kuo kovi ma’u ai pē ‘a ‘enau ngaahi ngāué, pea ‘oku tupu ‘eni ‘i hono kovi ‘o e “talatukufakaholo ‘a ‘enau ngaahi tamaí. Kae vakai, kuo hoko kiate kinautolu ‘a e fakamo’uí ‘i he malanga ‘a e kau Nīfai; pea ko hono ‘uhinga ‘eni kuo ^bfakalōloa ai ‘e he ‘Eikí ‘a honau ngaahi ‘ahó.

5 Pea ‘oku ou faka’amu ke mou vakai ko e “tokolahi ange ‘o kinautolu ‘oku nau ‘a’eva ‘i he hala ‘o honau fatongiá, pea ‘oku nau ‘a’eva faka’ehi’ehi ‘i he ‘ao ‘o e ‘Otuá, pea ‘oku nau tokanga ke tauhi ‘ene ngaahi fekaú mo ‘ene ngaahi tu’utu’uní mo ‘ene ngaahi fakamāú ‘o fakatatau mo e fonó ‘a Mōsesé.

6 ‘Io, ‘oku ou pehē kiate kimoutolu, ko e tokolahi ange ‘o kinautolu ‘oku nau fai ‘eni, pea ‘oku nau ngāe tūkingata ta’etuku ke nau fakatafoki hono toe ‘o honau kāingá ki he ‘ilo’i ‘o e mo’oní; ko ia ‘oku ‘i ai ‘a e tokolahi ‘oku kau mai kiate kinautolu ‘i he ‘aho kotoa pē.

7 Pea vakai, ‘oku mou ‘ilo’i ‘iate kimoutolu pē, he kuo mou fakamo’oni ki ai, ‘ilonga ‘a kinautolu kuo fakatafoki ki he ‘ilo’i ‘o e mo’oní, pea mahino kiate kinautolu ‘a e ngaahi talatukufakaholo

kovi mo fakalielia ‘a ‘enau ngaahi tamaí, pea ‘oku tākiekina ke nau tui ki he ngaahi folofola mā’oni’oní, ‘io, ‘a e ngaahi kikite ‘a e kau palōfita mā’oni’oní, ‘a ia kuo tohí, ‘a ia ‘oku tākiekina ‘a kinautolu ki he tui ki he ‘Eikí, pea ki he fakatomalá, ‘a ia ko e tui mo e fakatomala ‘okú ne fakatupu ha “liliu ‘i honau loto ‘iate kinautolu—

8 Ko ia, ‘ilonga ‘a kinautolu kuo nau a’usia ‘a e me’a ní, ‘oku mou ‘ilo’i ‘e kimoutolu ‘oku nau “tu’u ma’u mo tu’u ‘ali’aliaki ‘i he tuí, pea ‘i he me’a kuo fakatau’atāina ‘aki ‘a kinautolú.

9 Pea ‘oku mou ‘ilo foki kuo nau “tanu ‘enau ngaahi mahafu taú, pea ‘oku nau manavahē ke to’o hake ia telia na’a ‘ilo ange ‘oku nau fai angahala ai; ‘io, ‘oku mou lava ‘o ‘ilo’i ‘oku nau manavahē ke fai angahala—he vakai te nau tuku ke molomoloki hifo ‘a kinautolu pea tāmata’i ‘e honau ngaahi filí, kae ‘ikai te nau hiki hake ‘enau ngaahi heletaá ke tau mo kinautolu, pea ‘oku tupu ‘eni koe’uhi ko ‘enau tui kia Kalaisí.

10 Pea ko ‘eni, koe’uhi ko ‘enau tu’u ma’u ‘i he’enau tui ki he me’a ‘a ia ‘oku nau tui ki aí, he ko e me’a ‘i he’enau tu’u ma’u ‘o ka hili hono fakamāma’i ‘a kinautolú, vakai, ‘e tāpuaki’i ai ‘a kinautolu ‘e he ‘Eikí mo fakalōloa’i honau ngaahi ‘ahó, neongo ‘enau angahalá—

11 ‘Io, neongo ‘o kapau te nau

3a LFKt. 3:12;
Hepelū 12:5–11;
T&F 95:1.

4a FFL Talatukufakaholó,

Ngaahi.
b ‘Alamā 9:16.
5a Hilam. 13:1.
7a FFL Fakaulú.

8a ‘Alamā 23:6; 27:27;
3 Nifai 6:14.
9a ‘Alamā 24:17–19.

faka'au'au hifo 'i he ta'etuí ka 'e "fakalōloa'í 'e he 'Eikí 'a honau ngaahi 'ahó, kae 'oua ke hokosia 'a e taimi kuo lea ki ai 'a 'etau ngaahi tamaí, pea mo e palōfita foki ko ^bSeinosí, pea mo e kau palōfita tokolahi kehe, 'o kau ki hono toe 'fakafoki 'o hotau kāinga, ko e kau Leimaná, ki he 'ilo'í 'o e mo'oni—

12 'Io, 'oku ou pehē kiate kimoutolu, 'i he ngaahi kuonga faka'osí kuo fakaa'u atu 'a e ngaahi "tala'ofa 'a e 'Eikí ki hotau kāinga, ko e kau Leimaná; pea neongo 'a e ngaahi faingata'a lahi 'e hoko kiate kinautolú, pea neongo 'e ^btulifano holo 'a kinautolu 'i he funga 'o e fonuá, pea ha'ao, pea te'ia mo fakamovetevete holo 'a kinautolu, 'o 'ikai te nau ma'u ha potu ke hūfanga ai, ka 'e 'alo'ofa 'a e 'Eikí kiate kinautolu.

13 Pea 'oku fakatatau 'eni ki he kikite 'oku pehē, 'e toe "omi 'a kinautolu ki he 'ilo mo'oni, 'a ia ko e 'ilo ki honau Huhu'í, mo honau ^btauhi-sipi lahi mo mo'oni, pea lau fakataha mo 'ene fanga sipí.

14 Ko ia 'oku ou pehē kiate kimoutolu, 'e "lelei ange kiate kinautolu 'iate kimoutolu 'o kapau 'e 'ikai te mou fakatomala.

15 He vakai, "ka ne fakahā 'a e ngaahi fu'u ngāue lalahí kiate kinautolu 'a ia kuo fakahā kiate kimoutolú, 'io, kiate kinautolu kuo nau faka'au'au hifo 'i he

ta'etuí koe'uhi ko e ngaahi talatukufakaholo 'a 'enau ngaahi tamaí, pehē te mou lava ke vakai 'e kimoutolu kuo 'ikai te nau toe faka'au'au hifo 'i he ta'etuí.

16 Ko ia, 'oku folofola 'e he 'Eikí: 'E 'ikai te u faka'auha ke 'osi'osingamālie 'a kinautolu, ka te u pule ke nau toe foki mai kiate au 'i he 'aho 'oku ou pehē 'oku fakapotopoto aí, 'oku folofola 'e he 'Eikí.

17 Pea ko 'eni vakai, 'oku folofola 'e he 'Eikí, 'o kau ki he kakai 'o e kau Nifai: Kapau 'e 'ikai te nau fakatomala, pea tokanga ke fai hoku lotó, pehē te u "faka'auha ke 'osi'osingamālie 'a kinautolu, 'oku folofola 'e he 'Eikí, koe'uhi ko 'enau ta'etuí, neongo 'a e ngaahi fu'u ngāue lalahi kuó u fai 'i honau lotolotonga; pea ko e mo'oni hangē 'oku mo'ui 'a e 'Eikí 'e hoko 'a e ngaahi me'á ni, 'oku folofola 'e he 'Eikí.

 VAHE 16

'Oku papitaiso 'e Nifai 'a e kau Nifai na'e tui kia Samuelá—'Oku 'ikai lava 'o tāmata'e 'i a Samuela 'aki 'a e ngaahi ngaha'u mo e ngaahi maka 'a e kau Nifai ta'e-fakatomalá—'Oku fakafefeka 'e ha ni'ihí 'a honau lotó, pea mamata ha ni'ihí ki ha kau 'āngelo—'Oku pehē 'e he kakai ta'etuí 'oku 'ikai 'aonga ke tui kia Kalaisi mo 'ene hā'ele mai ki Selū-salemá. Ta'u 6–1 κ.μ. nai.

11a 'Alamā 9:16.
b Hilam. 8:19.
c 2 Nifai 30:5–8.
12a 'Inosi 1:12–13.
b Molom. 5:15.

c 1 Nifai 13:31;
2 Nifai 10:18–19;
Sēkope 3:5–6.
13a 3 Nifai 16:12.
b FFL Tauhi-sipi Lelei.

14a Hilam. 7:23.
15a Mātiu 11:20–23.
17a Hilam. 13:6–10.

PEA ko 'eni, na'e hoko 'o pehē na'e 'i ai 'a e tokolahi na'a nau fanongo ki he ngaahi lea 'a Samuelá, ko e tangata Leimaná, 'a ia na'á ne lea 'aki mei he funga 'o e ngaahi 'ā 'o e koló. Pea 'ilonga 'a kinautolu 'a ia na'a nau tui ki he'ene ngaahi leá na'a nau 'alu atu 'o kumi kia Nifai; pea kuo nau omi 'o 'ilo'i ia pea nau vete kiate ia 'enau ngaahi angahalá 'o 'ikai faka'ikai'i ia, 'o nau kole ke papitaiso 'a kinautolu ki he 'Eikí.

2 Ka ko kinautolu kotoa pē 'a ia na'e 'ikai te nau tui ki he ngaahi lea 'a Samuelá na'a nau 'ita kiate ia; pea na'a nau tolongaki ia 'aki 'a e ngaahi maka 'i he funga 'aá, pea na'e 'i ai 'a e tokolahi na'a nau fana foki kiate ia 'aki 'a e ngaahi ngahau 'i he'ene tu'u 'i he funga 'aá; ka na'e 'iate ia 'a e Laumálie 'o e 'Eikí, 'o 'ikai ai lava ke tau 'iate ia 'a 'enau ngaahi maká pe ko 'enau ngaahi ngaháu.

3 Ko 'eni 'i he'enu 'ilo'i 'oku 'ikai lava ke tau 'iate ia ha'anau me'á, na'e toe 'i ai mo e tokolahi ange na'a nau tui ki he'ene ngaahi leá, 'o nau 'alu ai kia Nī-fai ke papitaiso.

4 He vakai, na'e lolotonga fai papitaiso 'a Nifai, mo kikite, mo malanga, mo kalanga 'aki 'a e fakatomalá ki he kakái, mo fakahā 'a e ngaahi faka'ilonga mo e ngaahi me'a fakafofo, 'o fai 'a e ngaahi me'a "mana 'i he kakái, ke nau 'ilo kuo pau ke ^bvave 'a e 'alo'i mai 'o Kalaisi —

5 Mo fakahā kiate kinautolu 'a e ngaahi me'a kuo pau ke vave 'ene hokó, koe'uhi ke nau 'ilo'i

pea manatu'i 'i he taimi 'e hoko ai iá kuo tomu'a fakahā ia kiate kinautolu, koe'uhi ke nau tui; ko ia 'ilonga 'a kinautolu 'a ia na'a nau tui ki he ngaahi lea 'a Samuelá na'a nau 'alu atu kiate ia ke papitaiso, he na'a nau ha'u 'o fakatomala mo vete 'enau ngaahi angahalá.

6 Ka ko honau tokolahi ange na'e 'ikai ke tui ki he ngaahi lea 'a Samuelá; ko ia 'i he'enu vakai 'oku 'ikai lava ke tau 'iate ia 'a 'enau ngaahi maká mo 'enau ngaahi ngaháu, na'a nau kaila ki honau kau 'eikitaú, 'o pehē: Puke 'a e tangatá ni pea ha'i ia, he vakai 'oku 'iate ia ha tēvolo; pea koe'uhi ko e mālohi 'o e tēvolo 'a ia 'oku 'iate iá 'oku 'ikai fa'a lava ai ke tau 'iate ia 'etau ngaahi maká mo 'etau ngaahi ngaháu; ko ia puke ia pea ha'i, 'o 'ave ia ke mama'o.

7 Pea 'i he'enu 'alu atu ke puke ia 'aki honau nimá, vakai, na'á ne hopo hifo mei he funga 'aá, 'o ne hola mei honau ngaahi fonuá, 'io, 'o a'u ki hono fonua 'o'oná, pea na'á ne kamata ke malanga mo kikite 'i he lotolotonga 'o hono kakai 'o'oná.

8 Pea vakai, na'e 'ikai toe fanongo 'o kau kiate ia ha taha 'i he kau Nifai; pea na'e pehē 'a e ngaahi me'a 'a e kakái.

9 Pea na'e 'osi pehē hono valungofulu mā ono 'o e ta'u 'o e pule 'a e kau fakamāú ki he kakai 'o Nifai.

10 Pea na'e 'osi pehē foki mo e ta'u hono valungofulu mā fitu 'o e pule 'a e kau fakamāú, pea na'e

nofo 'a e konga lahi 'o e kakaí 'i he'enua loto-hikisiá mo e fai angahalá, pea ko honau tokosi'i pē na'e 'a'eva faka'ehi'ehi 'o lahi hake 'i he 'ao 'o e 'Otuá.

11 Pea ko e ngaahi tu'unga foki 'eni, 'o hono valungofulu mā valu 'o e ta'u 'o e pule 'a e kau fakamāú.

12 Pea na'e si'i pe ha liliu 'i he ngaahi me'a 'a e kakaí, tuku kehe pē 'a e kamata ke 'āsili ange 'a e mahimango 'a e kakaí 'i he fai angahalá, pea na'e fakautuutu ai pē 'a 'enua fai 'a e ngaahi me'a 'a ia 'oku ta'ehoa mo e ngaahi fekau 'a e 'Otuá, 'i he hono valungofulu mā hiva 'o e ta'u 'o e pule 'a e kau fakamāú.

13 Ka na'e hoko 'o pehē 'i hono hivangofulu 'o e ta'u 'o e pule 'a e kau fakamāú, na'e fakahā ha ngaahi faka'ilonga "lalahi ki he kakai, mo e ngaahi me'a fakafo; pea na'e ^bkamata ke fakahoko 'a e ngaahi lea 'a e kau palōfitá.

14 Pea na'e hā mai 'a e kau "āngelo ki he kau tangata, 'a ia ko e kau tangata poto, 'o fakahā kiate kinautolu 'a e ngaahi ongo-ongo fakafiefia 'o e fiefia lahi; ko ia 'i he ta'u pē ko ia na'e kamata ke fakahoko 'a e ngaahi folofolá.

15 Ka neongo iá, na'e kamata 'e he kakaí ke fakafefeka honau lotó, tuku kehe pē honau ni'ihi na'e tui lahi taha, 'i he kau Nifái mo e kau Leimaná fakatou'osi, 'o nau kamata ke falala ki honau ivi 'onautolú pea ki honau poto "onautolú, 'o nau pehē:

16 'Oku 'i ai 'a e ngaahi me'a 'e

ni'ihi na'e totonu 'enua fakalavelavé, he na'e lahi 'aupito; kae vakai, 'oku mau 'ilo'i ko e ngaahi ngāue lalahi mo fakafo ko 'eni 'e 'ikai lava 'o hoko hono kotoa, 'a ia na'a nau lea'akí.

17 Pea na'a nau kamata ke fakafekiki mo fekīhiaki 'iate kinautolu, 'o pehē:

18 'Oku "ikai ha 'uhinga lelei ke 'i ai ha taha 'o hangē ko ha Kalaisí 'e hā'ele mai; kapau 'e pehē, pea ko e 'Alo ia 'o e 'Otuá, ko e Tamai 'o e langí mo e māmaní, 'o hangē ko ia kuo lea'akí, ko e hā 'oku 'ikai te ne fakahā ai ia 'e ia kiate kinautolu 'o hangē ko kinautolu te nau 'i Selūsalemá?

19 'Io, ko e hā 'e 'ikai te ne fakahā ai ia 'e ia 'i he fonuá ni 'o hangē ko e fonua ko Selūsalemá?

20 Kae vakai, 'oku tau 'ilo ko e "talatukufakaholo kovi 'eni, 'a ia kuo tukufakaholo mai kiate kinautolu mei he'etau ngaahi tamaí, koe'uhí ke ngaohi kinautolu ke tau tui ki ha fu'u me'a mo'ongo'onga mo fakafo 'a ia 'e hoko, kae 'ikai 'i hotau lotolotonga, ka 'i ha fonua 'oku mama'ó 'aupito, ko ha fonua 'oku 'ikai te tau 'ilo ki ai; ko ia 'oku nau lava ai 'o tuku 'a kinautolu 'i he ta'e'ilo, he 'oku 'ikai te tau fa'a ^bmamata 'aki hotau mata 'otautolú pe 'oku mo'oni ia.

21 Pea te nau fokotu'u, 'i he olopoto mo e ngaahi faiva fufū 'o e tokotaha angakoví, ha fu'u me'a lilo lahi 'a ia 'oku 'ikai fa'a mahino kiate kinautolu, 'a ia 'e fakapōpula'i 'a kinautolu ke hoko

13a 3 Nifai 1:4.
b Hilam. 14:3–7.
14a 'Alamā 13:26.

15a 'Īsaia 5:21.
18a 'Alamā 30:12–13.
20a FFL Talatukufakaholó,

Ngaahi.
b 'Eta 12:5–6, 19.

ko e kau tamaio'eiki ki he'enua ngaahi leá, pea mo e kau tamaio'eiki foki kiate kinautolu, he 'oku tau falala kiate kinautolu ke nau ako'i 'a kitautolu 'i he folofolá; pea 'e pehē 'enua ta'ofi 'a kitautolu 'i he ta'e'iló 'o kapau te tau fakavaivai'i 'a kitautolu kiate kinautolu, 'i he ngaahi 'aho kotoa 'o 'etau mo'uí.

22 Pea na'e lahi mo e ngaahi me'a kehe na'e fakakaukau'i 'e he kakai 'i honau lotó, 'a ia na'e laulaunoa mo "ta'e'aonga; pea na'a nau fu'u hoha'a lahi, he na'e ue'i hake 'e Sētane 'a kinautolu ke nau fai angahala ma'u ai pē; 'io, na'á ne 'alu fano 'o fakamafofa 'a e ngaahi ongoongo loi mo e ngaahi fakakikihi 'i he funga

kotoa 'o e fonuá, ko'e'uhi ke ne fakafefeka 'a e loto 'o e kakai ki he me'a 'oku lelei pea ki he me'a 'a ia 'e hokó.

23 Pea neongo 'a e ngaahi faka'ilonga mo e ngaahi me'a faka'ofa 'a ia na'e fai 'i he kakai 'o e 'Eiki, pea mo e ngaahi mana na'a nau fai, na'e kei ma'u 'e Sētane 'a e fu'u mālohi lahi ki he loto 'o e kakai 'i he funga hono kotoa 'o e fonuá.

24 Pea na'e 'osi pehē 'a hono hivangofulu 'o e ta'u 'o e pule 'a e kau fakamāu ki he kakai 'o Nīfai.

25 Pea na'e ngata pehē 'a e tohi 'a Hilamaní, 'o fakatatau ki he lekooti 'a Hilamani mo hono ongo fohá.

KO E TOHI HONO TOLU 'A NĪFAÍ KO E TOHI 'A NĪFAI

KO E FOHA 'O NĪFAI, 'A IA KO E FOHA 'O HILAMANÍ

Pea ko Hilamani ko e foha ia 'o Hilamani, 'a ia ko e foha 'o 'Alamā, 'a ia ko e foha 'o 'Alamā, ko ha hako 'o Nīfai 'a ia ko e foha 'o Lihai, 'a ia na'e ha'u mei Selūsalema 'i he 'uluaki ta'u 'o e pule 'a Setikia, ko e tu'i 'o Siutá.

VAHE 1

'Oku 'alu atu 'a Nīfai, ko e foha 'o Hilamaní, mei he fonuá, pea 'oku tauhi 'e hono foha ko Nīfai 'a e ngaahi lekōtí—Neongo hono lahi 'o e ngaahi faka'ilongá mo e ngaahi me'a faka'ofó, na'e kei filio'i pē 'a e kau fai angahalá ke tāmāte'i 'a e kau mā'oni'oni—'Oku hoko 'a e pō

'o e 'alo'i 'o Kalaisí—'Oku fakahā 'a e faka'ilongá, pea 'oku hopo hake ha fetu'u fo'ou—'Oku fakautuutu 'a e loi mo e kākaá, pea 'oku tāmāte'i 'e he kau kaiha'a Katianetoní 'a e tokolahi. Ta'u t.s. 1–4 nai.

PEA na'e hoko 'o pehē kuo 'osi atu hono hivangofulu mā taha 'o e ta'ú pea ko e ta'u ia

hono “onongeau talu mei he taimi na’e ha’u ai ‘a Līhai mei Selūsalemá; pea ko e ta’u ia na’e hoko ai ‘a Leikoneose ko e tu’i fakamaau lahi mo e kōvana ki he fonuá.

2 Pea ko Nīfai, ko e foha ‘o Hilamaní, kuo ‘alu ia mei he fonua ko Seilahemalá, kae tuku ‘a e fekau ki hono foha ko “Nīfaí, ‘a ia ko hono foha lahi, ke tauhi ‘o e ngaahi ^bpeleti ‘o e palasá, pea mo e ngaahi lekooti kotoa kuo tohí, mo e ngaahi me’a kotoa pē ‘a ia kuo tauhi toputapu talu mei he ‘alu atu ‘a Līhai mei Selūsalemá.

3 Pea na’á ne ‘alu leva mei he fonuá, pea ko e “fē ‘a e potu na’á ne ‘alu ki aí, ‘oku ‘ikai ‘ilo ‘e ha tangata; pea na’e tauhi ‘e hono foha ko Nīfaí ‘a e ngaahi lekōtí ‘o fetongi ia, ‘io, ‘a e ngaahi leko-oti ‘o e kakai ko ‘eni.

4 Pea na’e hoko ‘o pehē ‘i he kamata’anga ‘o hono hiva-ngofulu mā ua ‘o e ta’ú, vakai, na’e kamata ke fakahoko ‘o kato ange ‘a e ngaahi kikite ‘a e kau palōfitá; he na’e kamata ke lahi ange ‘a e ngaahi faka’ilongá mo e ngaahi me’a mana lalahi ange na’e hoko ‘i he lotolotonga ‘o e kakai.

5 Ka na’e ‘i ai ‘a e ni’ihi na’a nau kamata ke pehē kuo ‘osi ‘a e taimi ‘oku totonu ke fakahoko ai ‘a e ngaahi lea, ‘a ia na’e “lea ‘aki ‘e Samuela, ko e tangata Leimaná.

6 Pea na’e kamata ke nau fiefia koe’uhi ko honau kāingá, ‘o

pehē: Vakai kuo ‘osi ‘a e taimí, pea kuo ‘ikai ke fakahoko ‘a e ngaahi lea ‘a Samuelá, ko ia, kuo hoko ho’omou fiefia mo ho’omou tui ki aí ‘o ta’e’aonga.

7 Pea na’e hoko ‘o pehē na’a nau fakalanga ‘a e fu’u longoa’a lahi ‘i he fonuá hono kotoa; pea na’e kamata ‘a e kakai ‘a ia na’e tui ke fu’u loto-mamahi ‘aupito, telia na’a ‘i ai ha fa’ahinga founa ‘e ‘ikai fakahoko ‘a e ngaahi me’a ‘a ia kuo lea’aki.

8 Kae vakai, na’a nau sio fakamama’u ki he ‘aho ko iá mo e pō ko iá pea mo e ‘aho ‘a ia ‘e hangē pē ko e ‘aho pē ‘e taha ‘o hangē kuo ‘ikai ke ‘i ai ha poó, koe’uhi ke nau ‘ilo kuo ‘ikai ke ta’e’aonga ‘a ‘enau tui.

9 Ko ‘eni na’e hoko ‘o pehē na’e fokotu’u ha ‘aho ‘e he kau ta’etuí, ko e kakai kotoa pē kuo nau tui ki he ngaahi talatukufakaholó ni ‘e “tuku ke tāmata’i ai ‘a kinautolu tuku kehe ‘o ka toki hoko ‘a e faka’ilonga, kuo fakahā ‘e Samuela ko e palōfitá.

10 Ko ‘eni na’e hoko ‘o pehē ‘i he mamata ‘a Nīfai, ko e foha ‘o Nīfaí, ki he fai angahala ko ‘eni ‘a hono kakai, na’e fu’u mamahi ‘aupito ‘a hono lotó.

11 Pea na’e hoko ‘o pehē na’a ne ‘alu atu ‘o ne punou hifo ki he kelekelé, peá ne fu’u tangi fakamātoato ki hono ‘Otuá koe’uhi ko hono kakai, ‘io, ‘a kinautolu ‘a ia na’e ‘amanaki ke faka’auha koe’uhi ko ‘enau tui ki he talatukufakaholo ‘a ‘enau ngaahi tamaí.

[3 NĪFAĪ]

1 1a 2 Nīfai 25:19.

2a FFL Nīfai, Foha ‘o

Nīfai, Foha ‘o
Hilamaní.

b ‘Alamā 37:3–5.

3a 3 Nīfai 2:9.

5a Hilam. 14:2–4.

9a FFL Ma’atá.

12 Pea na'e hoko 'o pehē na'á ne tangi fakamātoato ki he 'Eikí 'i he 'aho "kotoa ko iá; pea vakai, na'e ongo mai kiate ia 'a e le'o 'o e 'Eikí, 'o pehē:

13 Hanga hake ho matá pea fiefia; he vakai, kuo hokosia 'a e taimí, pea 'i he pō ko 'ení 'e fakahā ai 'a e faka'ilongá, pea 'i he "apongipongí te u ha'u ki māmani, ke fakahā ki he māmaní te u fakahoko 'a e me'a kotoa pē kuó u fekau ke ^blea 'aki 'i he ngutu 'o 'eku kau palōfita mā'oní'oní.

14 Vakai, 'oku ou "ha'u ki hoku kakai 'o'okú, ke ^bfakahoko 'a e ngaahi me'a kotoa pē kuó u fakahā ki he fānau 'a e tangatá talu mei hono 'ai 'a e 'tu'unga 'o e māmaní, pea ke fai 'a e finangalo, 'o e Tamái pea mo e 'Aló "fakatou'osi—'o e Tamái koe'uhi ko au, pea mo e 'Aló koe'uhi ko hoku kakanó. Pea vakai, kuo hokosia 'a e taimí, pea 'e fakahā 'i he poó ni 'a e faka'ilongá.

15 Pea na'e hoko 'o pehē na'e fakahoko 'a e ngaahi folofola 'a ia na'e ongo mai kia Nīfaí, 'o fakatatau mo ia kuo folofola'aki; he vakai, 'i he tō hifo 'a e la'áa na'e "ikai ha po'uli; pea na'e kamata ke ofo 'a e kakaí koe'uhi ko e 'ikai ha po'uli 'i he hoko mai 'a e poó.

16 Pea na'e 'i ai 'a e tokolahi, na'e 'ikai ke nau tui ki he ngaahi lea 'a e kau palōfita, na'a nau "tō ki he kelekelé 'o hangē kuo

nau maté, he na'a nau 'ilo'i ko e fu'u ^bpalani lahi 'o e faka'auha 'a ia na'a nau teuteu ke fai kiate kinautolu 'a ia na'e tui ki he ngaahi lea 'a e kau palōfita kuo ta'é'aonga ia; he ko e faka'ilonga na'e fakahaá kuo lolotonga hoko ia.

17 Pea na'e kamata ke mahino kiate kinautolu kuo pau ke vave 'a e hā mai 'a e 'Alo 'o e 'Otuá; 'io, ko hono fakakātoá, ko e kakai fulipē 'i he funga 'o e fonuá hono kotoa mei he hihifó ki he hahaké, 'i he fonua fakatou'osi 'i he tokelaú pea mo e fonua 'i he tongá, na'a nau fu'u ofo lahi 'aupito 'o nau tō ki he kelekelé.

18 He na'a nau 'ilo kuo fakamo'oni 'a e kau palōfita ki he ngaahi me'a ni 'i he ngaahi ta'u lahi, pea ko e faka'ilonga kuo fakahaá kuo lolotonga hoko ia; pea na'a nau kamata ke ilifia koe'uhi ko 'enau angahalá mo 'enau ta'etuí.

19 Pea na'e hoko 'o pehē na'e 'ikai ha po'uli 'i hono kotoa 'o e pō ko iá, ka na'e maama ia 'o hangē ko e ho'atā mālie. Pea na'e hoko 'o pehē na'e toe hopo hake 'a e la'áa 'i he pongipongí, 'o hangē ko hono anga-mahení; pea na'a nau 'ilo'i ko e 'aho ia 'e "alo'i ai 'a e 'Eikí, koe'uhi ko e faka'ilonga 'a ia kuo fakahaá.

20 Pea na'e hoko pehē, 'io, 'a e kivi 'i momo'i me'a kotoa pē, 'o fakatatau ki he ngaahi lea 'a e kau palōfita.

12a 'Īnosi 1:4;

'Alamā 5:46.

13a Luke 2:10–11.

^b FFL Sīsū Kalaisi—

Ngaahi kikite kau ki

hono 'alo'i mai mo e pekia 'a Sīsū Kalaisi.

14a Sione 1:11.

^b Mātū 5:17–18.

^c 'Alamā 42:26.

^d T&F 93:3–4.

15a Hilam. 14:3.

16a Hilam. 14:7.

^b 3 Nīfaí 1:9.

19a Luke 2:1–7.

21 Pea na'e hoko 'o pehē foki na'e hā mai ha "fetu'u fo'ou, 'o fakatatau ki he folofolá.

22 Pea na'e hoko 'o pehē na'e kamata mei he taimi ko iá hono fakamafola 'i he kakaí ha ngaahi loi, 'e Sētane, ke fakafefeka honau lotó, koe'uhi ke 'oua na'a nau tui ki he ngaahi faka'ilonga mo e ngaahi me'a fakafo ko ia kuo nau mamata ki ai; ka ne-ongo 'a e ngaahi loi mo e ngaahi kākā ko iá, na'e tui 'a e konga tokolahi 'o e kakaí, na'a nau tui 'o ului ki he 'Eikí.

23 Pea na'e hoko 'o pehē foki na'e 'alu atu 'a Nīfai 'i he kakaí, mo e tokolahi kehe foki, 'o papi-taiso ki he fakatomalá, 'a ia na'e lahi ai 'a e "fakamolemole 'o e ngaahi angahalá. Pea ko ia na'e toe kamata ke ma'u 'e he kakaí 'a e melino 'i he fonuá.

24 Pea na'e 'ikai ha ngaahi fakakikihi, kae ngata pē 'i ha tokosi 'i 'a ia na'a nau kamata ke malanga, 'o feinga ke fakamo'oni 'i mei he ngaahi folofolá, 'oku 'ikai toe "aonga ke tauhi ki he fono 'a Mōsesé. Ka na'a nau hala 'i he me'a ko iá, he kuo 'ikai ke mahino kiate kinautolu 'a e ngaahi folofolá.

25 Ka na'e hoko 'o pehē na'e vave 'enau uluí, pea na'e mahino kiate kinautolu 'a 'enau halá, he na'e fakahā kiate kinautolu kuo te'eki ai "fakahoko 'a e fonó, pea kuo pau ke fakahoko hono ki'i konga kotoa pē; 'io, na'e hoko mai 'a e folo-

folá kiate kinautolu kuo pau ke fakahoko ia; 'io, he 'ikai mole hano kiji'i konga si'i 'e taha kae 'oua ke fakahoko hono kotoa: ko ia na'e fakamahino kiate kinautolu 'i he ta'u pē ko iá 'a 'enau faihalá, pea nau ^bvete 'enau ngaahi halá.

26 Pea ko ia na'e pehē 'a e 'osi atu hono hivangofulu mā ua 'o e ta'ú, pea na'e 'omi ai 'a e ngaahi ongoongo fakafiefia ki he kakaí koe'uhi ko e ngaahi faka'ilonga 'a ia kuo hokó, 'o fakatatau mo e ngaahi lea 'o e kikite 'a e kau palōfita mā'oni'oni kotoa pē.

27 Pea na'e hoko 'o pehē na'e 'osi atu foki mo hono hivangofulu mā tolu 'o e ta'ú 'i he melino, tuku kehe pē 'a e kau kaiha'a 'a "Katianetoní, 'a ia na'a nau nofo 'i he ngaahi mo'ungá, pea na'a nau fu'u tokolahi 'i he fonuá; he na'e pehē fau hono mālohi 'o honau ngaahi kolotaú mo honau ngaahi toitoi'angá ko ia na'e 'ikai fa'a ikuna 'a kinautolu 'e he kakaí; ko ia na'a nau fai 'a e ngaahi fakapō lahi, pea nau fai 'a e ngaahi tāmata lahi 'i he kakaí.

28 Pea na'e hoko 'o pehē 'i hono hivangofulu mā fā 'o e ta'ú na'a nau kamata ke tupu 'o tokolahi 'aupito, ko e tupu mei he tokolahi 'o e kau angatu'u 'i he kau Nīfai 'a ia na'a nau hola mai kiate kinautolu, 'a ia na'e fakatupu ai 'a e fu'u mamahi lahi ki he kau Nīfai 'a ia na'e kei nofo 'i he fonuá.

21a Mātiu 2:1–2;
Hilam. 14:5.

23a FFL Fakamolemole'i
'o e Ngaahi

Angahalá.

24a 'Alamā 34:13.

25a Mātiu 5:17–18.
b Mōsaia 26:29.

27a FFL Kaiha'a
Katianetoní, Kau.

29 Pea na'e 'i ai foki mo ha 'uhinga lahi 'o e fu'u mamahi lahi 'i he kau Leimaná; he vakai, na'e tokolahi 'enau fānau 'a ia na'e tupu hake 'o nau faka'au ke lahi honau ta'ú, 'o nau fai 'enau fakakaukau 'anautolu pē, pea na'e tohoaki'i atu 'a kinautolu 'e he ni'ihina na'e 'o e kau "Sōlamí, 'aki 'enau ngaahi loí mo 'enau ngaahi lea fakahekeheké, ke nau kau ki he kau kaiha'a ko ia 'a Katianetoní.

30 Pea na'e pehē hono fakamamahi'i foki 'o e kau Leimaná, pea na'e faka'au ke nau faka'au'au hifo 'i he'enau tuí mo 'enau mā'oni'oní, ko e tupu 'i he fai angahala 'a e to'u tangata tupu haké.

VAHE 2

'Oku fakautuutu 'a e fai angahalá mo e ngaahi anga-fakalieliá 'i he kakaí—'Oku kau fakataha 'a e kau Nīfai mo e kau Leimaná ke malu'i 'a kinautolu mei he kau kaiha'a 'a Katianetoní—'Oku liliu 'a e kau Leimana ne uluí 'o hinehina pea 'oku ui 'a kinautolu ko e kau Nīfai. Ta'u T.S. 5–16 nai.

PEA na'e hoko 'o pehē na'e 'osi pehē atu mo hono hivangofulu mā nima 'o e ta'ú foki, pea na'e kamata ke ngalo 'i he kakaí 'a e ngaahi faka'ilongá mo e ngaahi me'a fakafo 'a ia kuo nau fanongo ki aí, pea na'e faka'au ke si'isi'i 'enau ofo 'i ha faka'ilonga pe ha me'a fakafo mei he langí, 'o tupu ai 'a e kamata ke fefeka

'a honau lotó, pea fakakuihi 'a honau 'atamaí, pea na'a nau kamata ke ta'etuí ki he me'a kotoa pē kuo nau fanongo mo mamata ki aí—

2 'O nau fakakaukau ki ha ngaahi me'a laulaunoa 'i honau lotó, 'o pehē kuo fai ia 'e he kau tangata pea 'i he mālohi 'o e tēvoló, ke tohoaki'i atu mo "kākaa'i 'a e loto 'o e kakaí; pea na'e pehē 'a e toe ma'u 'e Sētane 'a e loto 'o e kakaí, 'o ne fakakuihi ai honau matá mo ne kākaa'i 'a kinautolu ke nau tui ko e me'a launoa mo ta'e'aonga 'a e tokāteline 'o Kalaisí.

3 Pea na'e hoko 'o pehē na'e faka'au 'o mālohi 'a e kakaí 'i he fai angahalá mo e ngaahi angafakalieliá; pea na'e 'ikai te nau tui 'e toe 'i ai ha ngaahi faka'ilonga pe ngaahi me'a fakafo 'e fakahā mai; pea na'e "alu fano 'a Sētane, 'o kākaa'i 'a e loto 'o e kakaí, 'o 'ahi'ahi'i 'a kinautolu mo fakatupu 'enau fai 'a e fu'u fai angahala lahi 'i he fonuá.

4 Pea na'e 'osi pehē atu hono hivangofulu mā ono 'o e ta'ú; pea pehē foki mo hono hivangofulu mā fitu 'o e ta'ú; pea mo hono hivangofulu mā valu 'o e ta'ú foki; pea mo hono hivangofulu mā hiva 'o e ta'ú foki.

5 Pea kuo 'osi atu foki 'a e ta'u 'e teau mei he ngaahi 'aho 'o "Mōsaia, 'a ia na'á ne tu'i ki he kakai 'o e kau Nīfai.

6 Pea kuo 'osi 'a e ta'u 'e onongeau mā hiva talu mei he 'alu atu 'a Līhai mei Selūsalemá.

7 Pea kuo 'osi 'a e ta'u 'e hiva

talū mei he taimi 'a ia na'e fakahā mai ai 'a e faka'ilonga, 'a ia na'e lea 'aki 'e he kau palōfitá, 'e hā'ele mai ai 'a Kalaisi ki he māmaní.

8 Ko 'eni na'e kamata 'e he kau Nīfaí ke lau honau taimí mei he kuonga 'a ia na'e fakahā mai ai 'a e faka'ilongá, pe mei he hā'ele mai 'a Kalaisi; ko ia, kuo 'osi atu 'a e ta'u 'e hiva.

9 Pea ko Nīfaí, 'a ia ko e tamai 'a Nīfaí, 'a ia na'á ne tauhi 'a e ngaahi lekōtí, "na'e 'ikai ke toe foki mai ki he fonua ko Seilahe-malá, pea na'e 'ikai fa'a 'ilo'i ia 'i ha potu 'i hono kotoa 'o e fonuá.

10 Pea na'e hoko 'o pehē na'e kei nofo ai pē 'a e kakaí 'i he fai angahalá, neongo hono lahi 'o e malanga mo e kikite na'e fekau ke fai 'iate kinautolú; pea na'e 'osi pehē foki mo hono hongofulu 'o e ta'ú; pea na'e pehē mo e 'osi atu foki 'a hono hongofulu mā taha 'o e ta'ú 'i he fai angahala.

11 Pea na'e hoko 'o pehē 'i hono hongofulu mā tolu 'o e ta'ú na'e kamata 'a e ngaahi tau mo e ngaahi fakakikihi 'i hono kotoa 'o e fonuá; he kuo faka'au ke tokolahi 'aupito 'a e kau kaiha'a Katianetoní, pea nau tāmate'i 'a e tokolahi 'o e kakaí, pea nau faka'auha 'a e ngaahi kolo lahi, pea fakamafola lahi 'a e maté mo e faka'auhá 'i he fonuá kotoa, ko ia na'e 'aonga ai ke to'o mahafu 'a e kakaí kotoa pē, 'a e kau Nīfaí mo e kau Leimaná fakatou'osi, 'o tau'i 'a kinautolu.

12 Ko ia, ko e kau Leimana

kotoa pē 'a ia kuo nau ului ki he 'Eikí, na'a nau fakataha mo honau kāinga, ko e kau Nīfaí, pea na'e fakamālohi'i 'a kinautolu, koe'uhi ke malu'i 'enau mo'uí mo honau kakai fefiné mo 'enau fānaú, ko ia na'a nau to'o mahafu ke tau'i 'a e kau kaiha'a Katianetoní, 'io, pea tauhi ma'u foki 'a 'enau ngaahi totonú mo e ngaahi faingamālie 'o honau siasí mo 'enau lotú, mo 'enau "tau'atāiná mo 'enau ^bnofo ta'e-ha'isiá.

13 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he te'eki ai 'osi atu 'a e ta'u hono hongofulu mā tolu ko iá kuo tu'unuku mai ki he kau Nīfaí ha faka'auha faka'aufuli koe'uhi ko e tau ko 'ení, 'a ia kuo faka'au 'o fu'u fakamanavahē 'aupito.

14 Pea na'e hoko 'o pehē ko e kau Leimana ko ia na'e fakataha mo e kau Nīfaí na'e lau kinautolu mo e kau Nīfaí;

15 Pea na'e to'o meiate kinautolu 'a honau "mala'ia, pea na'e liliu 'o ^bhinehina honau kilí 'o hangē ko e kau Nīfaí;

16 Pea na'e hoko 'o fu'u faka'ofu'ofa 'a 'enau kau talavou mo honau ngaahi 'ofefiné, pea na'e lau fakataha 'a kinautolu mo e kau Nīfaí, pea na'e ui 'a kinautolu ko e kau Nīfaí. Pea na'e 'osi pehē hono hongofulu mā tolu 'o e ta'ú.

17 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he kamata'anga 'o hono hongofulu mā fā 'o e ta'ú, na'e hoko atu 'a e tau 'i he vaha'a 'o e kau kaiha'a mo e kau Nīfaí pea na'e faka'au 'o fu'u fakamanavahē 'aupito;

ka neongo iá, na'e faka'au 'o ki'i mālohi ange 'a e kau Nīfaí 'i he kau kaiha'á, 'o a'u ki he'enua teke'i 'a kinautolu mei honau ngaahi fonuá ki he ngaahi mo'ungá pea ki honau ngaahi toi-toi'angá.

18 Pea na'e 'osi pehē hono hongofulu mā fā 'o e ta'ú. Pea 'i hono hongofulu mā nima 'o e ta'ú na'a nau ha'u ai ke tau'i 'a e kakai 'o Nīfaí; pea koe'uhi ko e fai angahala 'a e kakai 'o Nīfaí, pea mo 'enua ngaahi fakakikihí mo e ngaahi feke'ike'i lahi, ko ia na'e ma'u 'e he kau kaiha'a Katianetoní ha ngaahi faingamālie lahi kiate kinautolu.

19 Pea na'e 'osi pehē hono hongofulu mā nima 'o e ta'ú, pea ko ia na'e mo'ua 'a e kakaí 'i he ngaahi faingata'a lahi; pea na'e tu'unuku mai kiate kinautolu 'a e "heletā 'o e faka'auhá, pea na'e ofi ai ke tā hifo 'aki 'a kinautolu koe'uhi ko 'enua angahalá.

VAHE 3

'Oku fekau 'e Kitianehai, ko e taki 'o e kau kaiha'a Katianetoní, kia Leikoneose mo e kau Nīfaí ke nau tukulolo mo tukuange honau ngaahi fonuá—'Oku fili 'e Leikoneose 'a Kitikitonai ko e 'eikitau pule 'o e ngaahi kau taú—'Oku fakataha 'a e kau Nīfaí ki Seilahemala mo Mahu ke malu'i 'a kinautolu. Ta'u t.s. 16–18 nai.

PEA ko 'eni na'e hoko 'o pehē 'i hono hongofulu mā ono 'o e ta'u hili 'a e hā'ele mai 'a Kalaisí, na'e

ma'u ha tohi 'e Leikoneose, ko e kōvana 'o e fonuá, mei he taki mo e kōvana 'o e kautahá ni 'o e kau kaiha'á; pea ko e ngaahi lea 'eni na'e tohi aí, 'o pehē:

2 'E Leikoneose, ko e kōvana pule mo tāfataha 'o e fonuá, vakai, 'oku ou fai atu 'a e tohi ni kiate koe, pea 'oku ou fakahiki-hiki'i lahi 'aupito koe koe'uhi ko ho'o tu'u ma'ú, pea mo e tu'u ma'u foki 'a ho kakaí 'i he tauhi ma'u 'a e me'a 'oku mou lau ko ho'omou totonu mo e tau'atāinā; 'io, 'oku mou tu'u mālohi, 'o hangē kuo poupou'i 'a kimoutolu 'e he nima 'o ha 'otua, 'i he malu'i ho'omou tau'atāinā, mo ho'omou koloá, pea mo homou fonuá, pe ko e ngaahi me'a 'oku mou ui peheé.

3 Pea 'oku ou pehē ko e me'a pango kiate au, 'e Leikoneose ko e 'eiki lahi, 'oku pehē fau ho'o valé mo e fie me'á 'i he mahalo te mou fa'a matu'uaki 'a e kau tangata to'a tokolahi pehē 'a ia 'oku ou pule'í, 'a ia kuo nau tu'u 'i he taimi ko 'ení mo 'enua ngaahi mahafu taú, pea 'oku nau tatali mo e fu'u loto tokanga lahi ki he fekau—Mou ō hifo ki he kau Nīfaí, 'o faka'auha 'a kinautolu.

4 Pea ko au, 'i he'eku 'ilo'i honau loto-mālohí, he kuo fakamo'oni'i 'a kinautolu 'i he mala'e 'o e taú, pea 'i he'eku 'ilo'i 'enua fehí'a ta'etuku kiate kimoutolu koe'uhi ko hono lahi 'o e ngaahi hala kuo mou fai kiate kinautolú, ko ia kapau te nau ō hifo ke tau'i 'a kimoutolu, te nau

'alu atu kiate kimoutolu 'i he faka'auha ke 'osi'osingamālie.

5 Ko ia kuó u fai atu ai 'a e tohí ni, peá u fakama'u ia 'aki hoku nima 'o'okú, koe'uhi ko 'eku tokanga ki ho'omou lelei, koe'uhi ko ho'omou fai mālohi 'i he me'a 'oku mou tui 'oku totonú, pea mo ho'omou loto-to'a 'i he mala'e 'o e taú.

6 Ko ia 'oku ou tohi atu ai kiate koe, mo kole ke mou tukuange ki hoku kakaí ni 'a homou ngaahi koló, mo homou ngaahi fonuá, mo ho'omou ngaahi me'a kotoa pē, kae 'oua na'a nau 'alu atu kiate kimoutolu 'aki 'a e heletā, pea tō ai 'a e faka'auhá kiate kimoutolu.

7 Pe ko hono 'ai 'e tahá, ke mou tukulolo kiate kimautolu, pea kau fakataha mo kimautolu pea mou ako 'emau ngaahi "ngāue fufuú, pea hoko ko homau kāinga koe'uhi ke mou tatau mo kimautolu—'o 'ikai ko 'emau kau pōpula, ka ko homau kāinga mo e kaungā 'inasi 'i he'emau ngaahi me'a kotoa pē.

8 Pea vakai, 'oku ou "fakapapau kiate koe, kapau te mou fai 'eni, 'i he fuakava, 'e 'ikai faka'auha 'a kimoutolu; ka 'o kapau 'e 'ikai te mou fai 'eni, 'oku ou fakapapau kiate koe 'i he fuakava, 'i he māhina ka hoko māi, te u fekau ki he'eku ngaahi kau taú ke nau 'alu atu 'o tau'i 'a kimoutolu, pea he 'ikai te nau ta'ofi honau nimá, pea 'ikai te nau fakamo'ui ha taha, ka te nau tāmata'e 'i 'a

kimoutolu, pea taa'i 'a kimoutolu 'aki 'a e heletā kae 'oua ke mou 'auha 'o 'osi'osingamālie.

9 Pea vakai, ko au ko Kitianehai; pea ko e kōvana au 'o e "kautaha fufuú ni 'a Katianetoní; 'a ia ko e kautaha mo hono ngaahi ngāue 'oku ou 'ilo'i 'oku ^blelei; pea na'e kamata ia mei he 'kuonga mu'á pea kuo tuku fakaholo mai ia kiate kimautolu.

10 Pea 'oku ou fai 'a e tohí ni kiate koe, 'e Leikoneose, pea 'oku ou 'amanaki pē te ke tuku mai homou ngaahi fonuá mo ho'omou ngaahi koloá, ta'e-'i ai-ha lilingi 'o e toto, koe'uhí ke toe ma'u 'e hoku kakaí ni 'a 'enau ngaahi totonú mo e pule, 'a ia kuo nau tafoki meiate kimoutolu koe'uhi ko ho'omou fai angahala 'i hono ta'ofi meiate kinautolu 'a 'enau ngaahi totonu ki he pulé, pea ka 'ikai te mou fai 'eni, te u sāuni honau ngaohikovi'í. Ko au Kitianehai.

11 Pea ko 'eni na'e hoko 'o pehē 'i he ma'u 'e Leikoneose 'a e tohi ní na'á ne fu'u ofo 'aupito, koe'uhi ko e loto-fefeka 'a Kitianehai 'o fekau ke tukuange ke ne ma'u 'a e fonua 'o e kau Nīfaí, pea mo e fakamanamana'i foki 'o e kakaí mo e sāuni 'o e ngaahi kovi kuo fai ki ha ni'ihí na'e 'ikai fai ha kovi ki aí, tuku kehe pē 'a 'enau "faikovi kiate kinautolu 'iate kinautolu pē 'i he tafoki ki he kau kaiha'a fai angahala mo fakalielia ko iá.

12 Ko 'eni vakai, ko e Leikoneose ko 'eni, 'a ia ko e kōvaná, ko

3 7a Hilam. 6:22–26.

8a 'Eta 8:13–14.

9a FFL Kautaha Fufu,

Ngaahi.

b 'Alamā 30:53.

c Hilam. 6:26–30;

Mōsese 5:29, 49–52.

11a Hilam. 14:30.

ha tangata angatonu ia, pea na'é 'ikai fakamanavahee'í ia 'e he ngaahi fekau mo e ngaahi fakamanamana 'a ha "kaiha'a; ko ia na'e 'ikai te ne tokanga ki he tohi 'a Kitianehai, ko e kōvana 'o e kau kaiha'á, ka na'á ne fekau ke tangi 'a hono kakaí ki he 'Eikí ke ma'u ha ivi 'o ka hokosia 'a e taimi 'e ha'u ai 'a e kau kaiha'á ke tau'í 'a kinautolú.

13 'Io, na'á ne 'oatu ha fanongonongo ki he kakai kotoa pē, ke nau tñnaki fakataha honau kakai fefiné, mo 'enau fānaú, mo 'enau ngaahi takanga monumanu ikí mo 'enau ngaahi takanga monumanu lalahí mo 'enau ngaahi me'a kotoa pē ki ha potu pē taha, tuku kehe pē honau kelekelé.

14 Pea na'á ne fekau ke langa ha ngaahi 'ā kolo 'o takatakai 'iate kinautolu, pea ke fu'u fefeka 'aupito 'a hono mālohí. Peá ne fekau ke fokotu'u takatakai 'a e ngaahi kau tau 'a e kau Nīfaí pea mo e kau Leimaná fakatou'osi, pe ko kinautolu kotoa pē na'e lau fakataha mo e kau Nīfaí, ke nau le'ohi 'a kinautolu, mo malu'í 'a kinautolu mei he kau kaiha'á 'i he 'aho mo e pō.

15 'Io, na'á ne pehē kiate kinautolu: Hangē 'oku mo'ui 'a e 'Eikí, kapau 'e 'ikai te mou fakatomala mei ho'omou ngaahi angahala kotoa pē, pea tangi ki he 'Eikí, he 'ikai teitei fakahaofi 'a kimoutolu mei he nima 'o e kau kaiha'á ko ia 'a Katianetoní.

16 Pea na'e pehē fau hono ma'ongo'onga mo hono fakafo 'o

e ngaahi lea mo e ngaahi kikite 'a Leikoneosé ko ia na'a nau fakatupu 'a e ilifia 'i he kakai kotoa pē; pea na'a nau feinga 'aki honau tūkuingatá ke fai ki he ngaahi lea 'a Leikoneosé.

17 Pea na'e hoko 'o pehē na'e fakanofa 'e Leikoneose 'a e kau 'eikitau pule ki he ngaahi kau tau kotoa pē 'a e kau Nīfaí, ke nau angi 'a kinautolu 'i he taimi 'e ō mai ai 'a e kau kaiha'á mei he feitu'u maomaonganoá ke tau'í 'a kinautolú.

18 Ko 'eni na'e fakanofa 'a e 'eikitau lahi 'o e kau 'eikitau pule kotoa pē mo e pule mā'olunga ki he kau tau kotoa pē 'a e kau Nīfaí, pea ko hono hingoá ko "Kitikitonai.

19 Ko 'eni ko e anga maheni 'o e kau Nīfaí kotoa pē ke fakanofa ko honau kau 'eikitau pulé, (tuku kehe pē 'i honau ngaahi 'aho 'o e fai angahalá) ha taha 'oku 'iate ia 'a e laumālie 'o e fakahaá pea mo e "kikité foki; ko ia, ko e Kitikitonai ko 'ení ko ha palōfita lahi ia 'iate kinautolu, pea toe tu'í fakamaau lahi foki.

20 Ko 'eni na'e pehē 'e he kakaí kia Kitikitonai: Lotu ki he 'Eikí, pea tuku ke tau ō hake ki he ngaahi mo'ungá pea ki he feitu'u maomaonganoá, koe'uhi ke tau 'ohofi 'a e kau kaiha'á pea faka'auha 'a kinautolu 'i honau ngaahi fonua 'onautolú.

21 Ka na'e pehē ange 'e Kitikitonai kiate kinautolu: 'Oku "ta'ofi ia 'e he 'Eikí; he kapau te tau ō hake ke tau'í 'a kinautolu 'e ^btuku 'a kitautolu 'e he 'Eikí

12a 'Alamā 54:5–11;
3 Nīfaí 4:7–10.

18a 3 Nīfaí 6:6.
19a FFL Kikite, Kikite'í.

21a 'Alamā 48:14.
b 1 Sam. 14:12.

ki honau nimá; ko ia te tau teu-teu'i 'a kitautolu 'i loto 'i hotau ngaahi fonuá, pea te tau tãnaki fakataha 'etau ngaahi kau tau kotoa pē, pea 'e 'ikai ke tau ō ke tau'i 'a kinautolu, ka te tau tatali kae 'oua ke nau ha'u ke tau'i 'a kitautolu; ko ia hangē 'oku mo-'ui 'a e 'Eikí, kapau te tau fai 'eni, te ne tuku 'a kinautolu ki hotau nimá.

22 Pea na'e hoko 'o pehē 'i hono hongofulu mā fitu 'o e ta'ú, 'i he kongā fakamuimui 'o e ta'ú, kuo fanongonongo atu 'a e tu'utu'uni 'a Leikoneosé 'i hono kotoa 'o e funga 'o e fonuá, pea kuo nau 'ave 'enau fanga hōsí, mo 'enau ngaahi salioté, mo 'enau fanga pulu, mo 'enau ngaahi takanga monumanu ikí, mo 'enau ngaahi takanga monumanu lalahí, mo 'enau ngaahi tenga'i 'akaú mo 'enau ngaahi me'a kotoa pē, pea nau laka atu, 'a e ngaahi toko afe mo e ngaahi toko mano, kae 'oua kuo nau ō atu kotoa pē ki he potu kuo tu'utu'uni ke nau fakataha ki ai, ke malu'i 'a kinautolu mei honau ngaahi filí.

23 Pea ko e fonua kuo tu'utu'uni ko e fonua ko Seilahemalá, mo e fonua 'i he vaha'a 'o e fonua 'o Seilahemalá mo e fonua ko Mahú, 'io, 'o a'u atu ki he ngata'anga fonua 'i he vaha'a 'o e fonua ko Mahú mo e fonua ko 'Auhá.

24 Pea na'e 'i ai 'a e kakai 'e toko lau afe lahi 'a ia na'e ui ko e kau Nifai, 'a ia na'a nau fakataha ki he fonuá ni. Pea na'e fekau 'e Leikoneose ke nau fakataha mai ki he fonua 'i he fakatongá,

koe'uhi ko e fu'u mala'ia 'a ia na'e 'i he "fonua 'i he fakatokelaú.

25 Pea na'a nau teuteu'i ai 'a kinautolu ke tau mo honau ngaahi filí; pea na'a nau nofo 'i he fonua pē taha, pea 'i he feitu'u pē taha, pea na'a nau manavahē ki he ngaahi lea kuo lea 'aki 'e Leikoneosé, 'o a'u ki he'enu fakatomala mei he'enu ngaahi angahala kotoa pē; pea nau fai 'enu ngaahi lotu ki he 'Eiki ko honau 'Otuá, ke ne "fakahaofi 'a kinautolu 'i he taimi 'e ha'u ai honau ngaahi filí ke tau'i 'a kinautolú.

26 Pea na'a nau fu'u lotomamahi 'aupito koe'uhi ko honau ngaahi filí. Pea na'e fekau 'e Kitikitonai ke nau ngaahi 'a e ngaahi "mahafu tau 'o e fa'ahinga kotoa pē, pea ke nau mālohi 'i honau teunga taú mo e ngaahi paá, mo e ngaahi pā fuopotopotó, 'o hangē ko e anga 'o 'ene tu'utu'uni.

VAHE 4

'Oku ikuna'i 'e he kau Nifai 'a e kau kaiha'a 'a Katianetoni—'Oku fakapoongi 'a Kitianihai, pea 'oku tautau hono fetongi, ko Semenilaihā—'Oku fakafeta'i 'a e kau Nifai ki he 'Eiki koe'uhi ko 'enau ngaahi ikuná. Ta'u t.s. 19–22 nai.

PEA na'e hoko 'o pehē 'i he kongā fakamuimui 'o hono hongofulu mā valu 'o e ta'ú kuo teuteu 'a e ngaahi kau tau 'a e kau kaiha'a ko iá ke tau, 'o nau kamata ke 'alu hifo 'o fe'ohofi atu mei he ngaahi

tafungofungá, mo e ngaahi mo-ungá, pea mo e feitu'u maomaonganoá, mo honau ngaahi kolotaú, mo honau ngaahi toitoi'angá, 'o nau kamata ke puke 'a e ngaahi fonuá, 'a ia na'e 'i he fonua 'i he tongá mo e fonua 'i he tokelaú fakatou'osi, 'o nau kamata ke puke 'a e ngaahi fonua kotoa pē kuo "li'aki 'e he kau Nīfaí, mo e ngaahi kolo kuo li'aki ke lalá.

2 Kae vakai, na'e 'ikai ke 'i ai ha fanga manu fekai pe fanga manu kaivao 'i he ngaahi fonua 'a ia kuo li'aki 'e he kau Nīfaí, pea na'e 'ikai ha fanga manu kaivao ma'á e kau kaiha'á ka 'i he feitu'u maomaonganoá pē.

3 Pea na'e 'ikai fa'a mo'ui 'a e kau kaiha'á ka 'i he feitu'u maomaonganoá pē, koe'uhi ko e masiva me'akai; he kuo li'aki 'e he kau Nīfaí 'a honau ngaahi fonuá ke lala, pea kuo nau tñaki 'enau ngaahi takanga monumanu íkí mo 'enau ngaahi takanga monumanu lalahí mo 'enau ngaahi me'a kotoa, pea kuo nau 'i he feitu'u pē taha.

4 Ko ia, na'e 'ikai ha faingamālie 'o e kau kaiha'á ke nau vete mo ma'u ha me'akai, kā 'i he 'alu hake pē ke tau mo e kau Nīfaí; pea ko e me'a 'i he nofo fakataha 'a e kau Nīfaí, pea mo honau fu'u tokolahí, pea 'i he'enau tokonaki ma'anautolu 'a e ngaahi me'akai mo e nāunaú, mo e fanga hoosi mo e fanga pulu, mo e ngaahi takanga monumanu iiki 'o e fa'ahinga kotoa pē, ke nau mo'ui ai 'o fe'unga mo e

ta'u 'e fitu, 'a ia ko e taimi na'a nau 'amanaki ke faka'auha ai 'a e kau kaiha'á mei he funga 'o e fonuá; pea na'e 'osi pehē 'a hono hongofulu mā valu 'o e ta'ú.

5 Pea na'e hoko 'o pehē 'i hono hongofulu mā hiva 'o e ta'ú na'e 'ilo'i 'e Kitianehai kuo pau ke ne 'alu hake ke tau mo e kau Nīfaí, he na'e 'ikai ha founa ke nau ma'u ai ha'anau mo'ui ka 'i he vete mo e kaiha'a mo e fakapō.

6 Pea na'e 'ikai fie movetevete holo 'i he funga 'o e fonuá koe'uhi ke nau lava 'o ngoue'i ha tenga'i 'akau, telia na'a 'ohofi 'a kinautolu 'e he kau Nīfaí 'o tāmate'i 'a kinautolu; ko ia na'e fekau 'e Kitianehai ki he'ene ngaahi kau taú 'oku totonu ke nau 'alu atu 'i he ta'u ko iá ke tau mo e kau Nīfaí.

7 Pea na'e hoko 'o pehē na'a nau ō mai ke tau; pea na'e fai 'eni 'i he māhina hono onó; pea vakai, na'e lahi mo fakamana-vahē 'a e 'aho na'a nau ō hake ai ke taú; pea kuo nau teunga 'o hangē ko e anga 'o e kau kaiha'á; pea na'a nau nono'o honau kongalotó 'aki 'a e kilí'i lami, pea kuo nau vali 'a kinautolu 'aki 'a e toto, pea kuo tekefua honau 'ulú, pea kuo 'i honau 'ulú 'a e ngaahi tatā tau; pea na'e lahi mo fakailifia 'a e anga 'o e fō-tunga 'o e kau tau 'a Kitianehái, koe'uhi ko honau teunga taú pea koe'uhi kuo nau vali 'a kinautolu 'aki 'a e totó.

8 Pea na'e hoko 'o pehē ko e ngaahi kau tau 'a e kau Nīfaí, 'i he'enau mamata ki he hā mai 'a

e kau tau 'a Kitianehaí, na'a nau tō kotoa ki he kelekelé, pea nau hiki hake 'enau tangi ki he 'Eiki ko honau 'Otuá, ke ne fakamo'ui 'a kinautolu mo fakahaofi 'a kinautolu mei he nima 'o honau ngaahi filí.

9 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he mamata 'a e ngaahi kau tau 'a Kitianehaí ki ai na'a nau kamata ke kaila 'aki 'a e le'o-lahi, koe'uhi ko 'enau fiefiá, he na'a nau mahalo kuo tō 'a e kau Nifai 'i he ilifia koe'uhi ko e fakailifia 'o 'enau ngaahi kau taú.

10 Ka na'e tō noa 'enau 'amanaki 'i he me'á ni, he na'e 'ikai ke manavahē 'a e kau Nifai kiate kinautolu; ka na'a nau "manavahē ki honau 'Otuá 'o nau lotu kiate ia ke ma'u ha malu'i; ko ia, 'i he fe'ohofi mai 'a e ngaahi kau tau 'a Kitianehaí kiate kinautolú na'a nau mateuteu ke fepaki mo kinautolu; 'io, na'a nau tali 'a kinautolu 'i he māfi-mafi 'o e 'Eiki.

11 Pea na'e kamata 'a e taú 'i he māhina ko 'eni hono onó, pea na'e lahi mo fakamanavahē 'a e tau ko iá, 'io, na'e lahi mo fakamanavahē 'a e tāmata ai, pea na'e pehē fau hono lahí kuo te'eki ai ke 'iloa ha fu'u tāmata lahi pehē 'i he kakai kotoa 'o Lihai talu 'ene 'alu mei Selūsalemá.

12 Pea neongo 'a e ngaahi lea "fakamanamana mo e ngaahi fuakava kuo fai 'e Kitianehaí, vakai, na'e ikuna 'a kinautolu 'e he kau Nifai, 'o a'u ki he'enau holomui meiate kinautolu.

13 Pea na'e hoko 'o pehē na'e fekau 'e "Kitikitonai ki he'ene kau taú ke nau tuli 'a kinautolu 'o a'u ki he ngaahi ngata'anga 'o e feitu'u maomaonganoá, pea ke 'oua na'a nau fakamo'ui ha taha 'e tō ki honau nimá 'i he halá; pea ko ia na'a nau tuli 'a kinautolu mo tāmata'i 'a kinautolu, 'o a'u ki he ngaahi ngata'anga 'o e feitu'u maomaonganoá, kae 'oua kuo nau fakahoko 'a e tu'utu'uni 'a Kitikitonai.

14 Pea na'e hoko 'o pehē ko Kitianehai, 'a ia na'a ne tu'u 'o tau 'i he loto-to'á, na'e tuli ia 'i he'ene holá; pea ko e me'a 'i he'ene hela'ia 'i hono lahi 'o 'ene taú na'e ma'u ia pea tāmata'i. Pea na'e pehē 'a e iku'anga 'o Kitianehai ko e kaiha'á.

15 Pea na'e hoko 'o pehē na'e toe liu mai 'a e ngaahi kau tau 'a e kau Nifai ki honau feitu'u malu'i. Pea na'e hoko 'o pehē na'e 'osi hono hongofulu mā hiva 'o e ta'u ko iá, pea na'e 'ikai toe ha'u 'a e kau kaiha'á ke tau; pea na'e 'ikai foki te nau toe ha'u 'i hono uofulu 'o e ta'ú.

16 Pea 'i hono uofulu mā taha 'o e ta'ú na'e 'ikai te nau ha'u ke tau, ka na'a nau ha'u ki he ngaahi ngata'anga fonuá kotoa ke 'ākoloi 'a e kakai 'o Nifai; he na'a nau mahalo kapau te nau lava 'o motuhi atu 'a e kakai 'o Nifai mei honau ngaahi fonuá, pea kápui 'a kinautolu 'i he feitu'u kotoa pē, pea kapau te nau motuhi atu 'a kinautolu mei honau ngaahi faingamālie mei tu'á, te nau lava leva ke ngaohi 'a

kinautolu ke tukulolo 'o fakatatau ki he'enua ngaahi fakakaukau.

17 Ko 'eni kuo nau fili kiate kinautolu ha taki 'e taha, ko hono hingoá ko Semenilaihā; ko ia ko e Semenilaihā ia na'á ne fekau ke fai 'a e 'ākolo'í ni.

18 Kae vakai, ko ha faingamālie 'eni ia ki he kau Nifai; he na'e 'ikai lava 'e he kau kaiha'á 'o 'ākolo'í 'o fuoloa fe'unga ke faingata'a'ia ai 'a e kau Nifai, koe'uhi ko hono lahi 'o 'enua me'akai kuo nau tokonaki.

19 Ko e me'a 'i he si'i 'o e me'akai 'a e kau kaiha'á; he vakai, na'e 'ikai te nau ma'u ha me'a ka ko e kakano'i manu pē ke nau mo'ui ai, 'a ia ko e kakano'i manu na'a nau ma'u 'i he feitu'u maomaonga-noá;

20 Pea na'e hoko 'o pehē na'e faka'au ke si'i 'a e fanga "manu kaivao 'i he feitu'u maomaonga-noá ko ia na'e ofi ke mate 'a e kau kaiha'á 'i he fiekaiaí.

21 Pea na'e toutou laka atu 'a e kau Nifai 'i he 'aho mo e pō, 'o nau 'ohofi 'enua ngaahi kongataú, 'o tāmata'e'i honau ngaahi toko afe mo e ngaahi toko mano.

22 Pea ko ia na'e hoko ko e faka'amu 'a e kakai 'o Semenilaihā ke tuku 'enua fakakaukau, koe'uhi ko e fu'u faka'auha 'a ia kuo hoko kiate kinautolu 'i he pō mo e 'aho.

23 Pea na'e hoko 'o pehē na'e fekau 'e Semenilaihā ki hono kakaí ke nau tuku 'a e 'ākolo'í, pea nau laka atu ki he ngaahi potu mama'o taha 'o e fonua 'i he fakatokelaú.

24 Pea ko 'eni, 'i he mahino kia Kitikitonai 'a 'enua fakakaukau, pea 'i he'ene 'ilo'i 'enua vaivai koe'uhi ko e ta'ema'u ha me'akai, pea mo e fu'u tāmata lahi kuo fai kiate kinautolú, ko ia na'á ne fekau atu 'ene kau taú 'i he po'ulí, 'o ne tāpuni 'a e hala na'a nau hola ai, peá ne fokotu'u 'ene kau taú 'i he hala na'a nau hola ai.

25 Pea na'a nau fai 'eni 'i he po'ulí, 'o nau laka atu ai 'o fakalaka 'i he kau kaiha'á, ko ia 'i he 'aho na'e hokó, na'e fetaulaki mo kinautolu 'a e kau tau 'a e kau Nifai mei mu'a 'iate kinautolu pea mei mui 'iate kinautolu.

26 Pea na'e ta'ofi foki 'a e kau kaiha'a 'a ia na'e 'i he feitu'u tongá 'i he ngaahi feitu'u na'a nau holomui ki ai. Pea na'e fai 'a e ngaahi me'á ni kotoa pē 'i he fekau 'a Kitikitonai.

27 Pea na'e 'i ai 'a e toko lau afe 'a ia na'a nau tuku ke puke pōpula 'a kinautolu 'e he kau Nifai, pea ko kinautolu na'e to'e na'e tāmata'e'i 'a kinautolu.

28 Pea na'e puke honau takí, ko Semenilaihā, 'o tautau 'i ha fu'u 'akau, 'io, 'i hono tumutumú kae 'oua kuó ne mate. Pea hili 'enua tautau ia kae 'oua kuó ne maté na'a nau tā hifo leva 'a e fu'u 'akau ki he kelekelé, 'o nau kaila 'aki 'a e le'o-lahi, 'o pehē:

29 'Ofa ke malu'i 'e he 'Eikí 'a hono kakaí 'i he angatonu pea 'i he loto-mā'oni'oni, koe'uhí ke nau lava 'o tā hifo ki he kelekelé 'a kinautolu kotoa pē 'e feinga ke tāmata'e'i 'a kinautolu koe'uhi

ko e mālohi mo e ngaahi kautaha fufū, 'o hangē ko e tangatā ni kuo tā hifo ki he kelekelé.

30 Pea na'a nau fiefia mo toe kaila 'i he le'ō pē taha, 'o pehē: 'Ofa ke hanga 'e he "Otuā 'o 'Ēpalahamé, mo e 'Otuā 'o 'Aisaké, mo e 'Otuā 'o Sēkopé, 'o malu'í 'a e kakai ni 'i he mā'oni'oni, 'i he lolotonga 'enau kei ^bui ki he huafa 'o honau 'Otuá ke ma'u ha malu'í.

31 Pea na'e hoko 'o pehē na'a nau kamata fakataha, 'o hangē ko e tokotaha, 'i he hiva, mo e "fakafeta'í ki honau 'Otuá koe'uhi ko e fu'u me'a lahi kuó ne fai ma'anautolú, 'i hono malu'í 'a kinautolu ke 'oua te nau tō ki he nima 'o honau ngaahi filí.

32 'Io, na'a nau kaila: "Hosana ki he 'Otuā fungani mā'olungá. Pea nau kaila: Ke monū'ia 'a e huafa 'o e 'Eiki ko e 'Otuā ^bMāfimafí, ko e 'Otuā Fungani Mā'olunga Tahá.

33 Pea na'e fonu 'a honau lotó 'i he fiefia, pea tō 'a e ngaahi lo'imata lahi, koe'uhi ko e fu'u angalelei lahi 'a e 'Otuá 'i hono fakahaofi 'a kinautolu mei he nima 'o honau ngaahi filí; pea na'a nau 'ilo kuo tupu 'i he'e nau fakatomalá mo 'enau lotofakatōkilaló kuo fakahaofi ai 'a kinautolu mei he faka'auha ta'engatá.

VAHE 5

'Oku fakatomala 'a e kau Nīfaí mo

l'íaki 'enau ngaahi angahalá—'Oku tohi 'e Molomona 'a e hisitōlia 'o hono kakai mo fakahā 'a e folofola ta'engatá kiate kinautolu—'E tānaki mai 'a 'Isileli mei hono fakamovetevetea fuoloa iá. Ta'u t.s. 22–26 nai.

PEA ko 'eni vakai, na'e 'ikai ha tokotaha mo'ui 'i he kakai kotoa pē 'o e kau Nīfaí 'a ia na'e momo'í ta'etui ki he ngaahi lea 'a e kau palōfita mā'oni'oni kotoa pē 'a ia kuo leá; he na'a nau 'ilo'í kuo pau ke fakahoko ia.

2 Pea na'a nau 'ilo'í kuo pau pē ke hā'ele mai 'a Kalaisi, koe'uhi ko e ngaahi faka'ilonga lahi kuo fakahā maí, 'o hangē ko e ngaahi lea 'a e kau palōfitá; pea ko e me'a 'i he ngaahi me'a kuo 'osi hokó ko ia na'a nau 'ilo'í ai kuo pau ke hoko 'a e me'a kotoa pē 'o fakatatau ki he ngaahi me'a kuo lea'akí.

3 Ko ia na'a nau li'aki 'enau ngaahi angahala kotoa pē, mo 'enau ngaahi anga-fakalieliá, mo 'enau ngaahi fe'auakí, pea na'a nau tauhi ki he 'Otuá 'i he faivelenga kakato 'i he 'aho mo e pō.

4 Pea ko 'eni na'e hoko 'o pehē 'i he'enau puke pōpula 'a e kau kaiha'a kotoa pē, pea na'e 'ikai hao ha taha na'e 'ikai ke tāmate'í, na'a nau fakahū 'enau kau pōpulá ki he fale fakapōpulá, 'o nau fekau ke malanga 'akí 'a e folofola 'a e 'Otuá kiate kinautolu; pea ko kinautolu kotoa pē na'e fakatomala mei he'enau

30a 'Alamā 29:11.

b 'Eta 4:15.

31a 'Alamā 26:8.

FFL Fakafeta'í.

32a FFL Hōsaná.

b 1 Nīfaí 1:14.

FFL 'Otuá.

ngaahi angahalá mo nau fai ha fuakava 'e 'ikai te nau toe faka-poó na'e tukuange 'a kinautolu ke "tau'atāina.

5 Ka ko kinautolu kotoa pē na'e 'ikai ke nau fai ha fuakava, ka nau kei fakakaukau pē ki he ngaahi fakapō fufuú 'i honau lotó, 'io, 'a e fa'ahinga kotoa pē 'a ia na'e 'ilo'i 'oku nau fai ha ngaahi lea fakamanamana ki honau kāingá na'e fakamāu'i mo tautea'i 'a kinautolu 'o fakatatau ki he laó.

6 Pea na'e pehē 'enau fakangata 'a e ngaahi kautaha kovi, mo fufū, mo fakalielia ko ia, 'a ia na'e 'i ai 'a e ngaahi fai angahala lahi fau, mo e ngaahi fakapō lahi pehē fau na'a nau fai.

7 Pea na'e 'osi pehē atu hono "uofulu mā ua 'o e ta'ú, mo hono uofulu mā tolu 'o e ta'ú foki, pea mo hono uofulu mā faá, mo hono uofulu mā nimá; pea na'e 'osi pehē atu 'a e ta'ú 'e uofulu mā nima.

8 Pea kuo hoko 'a e ngaahi me'a lahi, 'a ia na'e pehē 'i he fakakaukau 'a ha ni'ihī, 'e ma'ongo'onga mo fakaofu; ka neongo iá, 'oku 'ikai lava ke tohi ia hono kotoa 'i he tohí ni; 'io, 'oku 'ikai fa'a hao 'i he tohí ni hano "vaheteau 'e taha 'o e ngaahi me'a na'e fai 'i he kakai tokolahī pehē fau 'i he vaha'a 'o e ta'ú 'e uofulu mā nima;

9 Kae vakai 'oku 'i ai 'a e ngaahi "lekooti 'oku tu'u ai 'a e me'a kotoa pē 'a ia na'e fai 'e he kakai ní; ka 'oku 'i ai ha fakamatala

nounou ange ka 'oku totonu na'e fai 'e Nīfai.

10 Ko ia kuó u hiki 'eku lekooti ki he ngaahi me'a ní 'o fakatatau ki he lekooti 'a Nīfai, 'a ia na'e tongitongi ki he ngaahi peleti 'a ia na'e ui ko e ngaahi peleti 'a Nīfai.

11 Pea vakai, 'oku ou hiki 'a e lekōtí 'i he ngaahi peleti 'a ia kuó u ngaohi 'aki hoku nima 'o'okú.

12 Pea vakai, 'oku ui au ko "Molomona, ko e tauhingoa ki he ^bfonua ko Molomoná, 'a e fonua 'a ia na'e fokotu'u ai 'e 'Alamā 'a e siasí 'i he kakaí, 'io, 'a e 'uluaki siasí 'a ia na'e fokotu'u 'iate kinautolu 'i he hili 'enau maumau-fonó.

13 Vakai, ko ha ākonga au 'a Sīsū Kalaisi, ko e 'Alo 'o e 'Otuá. Kuó ne ui au ke u malanga 'aki 'a 'ene folofolá 'i he lolotonga 'o hono kakaí, koe'uhí ke nau ma'u 'a e mo'ui ta'engatá.

14 Pea kuo hoko 'o 'aonga kiate au ke u fai 'o fakatatau ki he finangalo 'o e 'Otuá, koe'uhī ke fakahoko 'a e ngaahi lotu 'a kinautolu 'a ia kuo fononga atú, 'a ia ko e kau mā'oni'oni, 'oku totonu ke fakahoko ia 'o fakatatau ki he'enau tuí, ha "lekooti 'o e ngaahi me'á ni 'a ia kuo fai—

15 'Io, ko ha fakamatala nounou ki he ngaahi me'a 'a ia kuo hoko talu mei he taimi na'e 'alu ai 'a Lihai mei Selūsalemá, 'o a'u mai ki he lolotonga ni.

16 Ko ia 'oku ou fa'u 'eku lekōtí mei he ngaahi fakamatala

5 4a FFL Tau'atāinā.
7a 3 Nīfai 2:8.
8a 3 Nīfai 26:6–12.

9a Hilam. 3:13–15.
12a Molom. 1:1–5.
b Mōsaia 18:4;

'Alamā 5:3.
14a 'Inosi 1:13–18;
T&F 3:19–20.

kuo fai 'e kinautolu na'e mo'ui 'i mu'a 'iate aú, 'o a'u mai ki he kamata'anga 'o hoku 'ahó;

17 Peá u toki fa'u ha "lekooti ki he ngaahi me'a kuó u mamata ki ai 'aki hoku mata 'o'okú.

18 Pea 'oku ou 'ilo'i ko e leko-oti 'oku ou faí ko e fakamatala totonu mo mo'oni ia; ka neongo iá 'oku 'i ai 'a e ngaahi me'a lahi, 'oku fakatatau ki he'emaui leá, 'oku 'ikai te mau fa'a lava 'o "tohi.

19 Pea ko 'eni 'oku ou faka'osi 'eku lea, 'a ia 'oku kau kiate aú, peá u hanga ke fai ha'aku fakamatala ki he ngaahi me'a 'a ia kuo hoko ki mu'a 'iate aú.

20 Ko au Molomona, pea ko ha hako mo'oni au 'o Lihai. 'Oku 'i ai ha'aku 'uhinga ke u fakafeta'i ai ki hoku 'Otuá mo hoku Fakamo'ui ko Sísū Kalaisi, koe'uhi ko 'ene 'omi 'emaui ngaahi tamaí mei he fonua ko Selūsalemá, (pea na'e "ikai ha taha 'e 'ilo ki ai ka ko ia pē mo kinautolu na'á ne 'omi mei he fonua ko iá) pea koe'uhi kuó ne foaki mai kiate au mo hoku kakaí 'a e fu'u 'ilo lahi fau ke fakamo'ui ai homau laumalié.

21 Ko e mo'oni kuó ne tāpuaki'i 'a e "fale 'o ^bSēkopé, pea kuó ne "alo'ofa ki he hako 'o Siosefá.

22 Pea na'e "fakatatau ki hono tauhi 'e he fānau 'a Lihai 'ene ngaahi fekaú 'a 'ene tāpuaki'i mo fakamonū'ia'i 'a kinautolu 'o fakatatau ki he'ene folofolá.

23 'Io, pea ko e mo'oni te ne

toe 'omi ha "toenga 'o e hako 'o Siosefá ki he ^b'ilo 'o e 'Eiki ko honau 'Otuá.

24 Pea ko e mo'oni hangē 'oku mo'ui 'a e 'Eiki, 'e pehē 'ene "tānaki mai mei he vahe 'e fā 'o e māmaní 'a e toenga kotoa 'o e hako 'o Sēkopé, 'a ia kuo fakamovetevete holo 'i he funga kotoa 'o e māmaní.

25 Pea hangē ko 'ene fuakava mo e fale kotoa 'o Sēkopé, 'e pehē foki hono fakahoko 'o e fuakava 'a ia kuó ne fai mo e fale 'o Sēkopé 'i he taimi kuó ne finangalo ki ai, pea "fakafoki ai 'a e fale kotoa 'o Sēkopé ki he 'ilo 'o e fuakava kuó ne fai mo kinautolú.

26 Pea te nau toki "ilo'i honau Huhu'i, 'a ia ko Sísū Kalaisi, ko e 'Alo 'o e 'Otuá; pea 'e toki tānaki mai 'a kinautolu mei he ngaahi vahe 'e fā 'o e māmaní ki honau ngaahi fonua 'onautolú, 'a ia kuo fakamovetevete 'a kinautolu mei ai; 'io, hangē 'oku mo'ui 'a e 'Eiki 'e pehē 'ene hokó. 'Ēmeni.

VAHE 6

'Oku tu'umalié 'a e kau Nīfaí—'oku tupu hake 'a e loto-hikisiá, ma'u koloá, mo e ngaahi vahevahe 'i he tu'unga 'o e kakaí—'Oku maveuveu 'a e siasí 'i he ngaahi fefakakikihi-aki—'Oku taki 'e Sētane 'a e kakaí ke angatu'u fakahāhā—'Oku kalinga ha kau palōfita tokolahi 'aki

17a Molom. 1:1.

18a 'Eta 12:25.

20a 1 Nīfaí 4:36.

21a FFL 'Isilelí.

b Sēnesi 32:28.

c Teut. 33:13–17.

22a 2 Nīfaí 1:20.

23a 'Alamā 46:24.

b 2 Nīfaí 3:12.

24a FFL 'Isilelí—Ko hono

tānaki 'o 'Isilelí.

25a 3 Nīfaí 16:5.

26a 2 Nīfaí 30:5–8;

3 Nīfaí 20:29–34.

'a e fakatomalá pea 'oku tāmāte'i 'a kinautolu—'Oku fefonotaki 'a e kau fakapoó ke to'o 'a e pule'angá. Ta'u t.s. 26–30 nai.

PEA ko 'eni na'e hoko 'o pehē na'e foki 'a e kakai 'o e kau Nīfaí kotoa pē ki honau ngaahi fonua 'onaulólú 'i hono uofulu mā ono 'o e ta'ú, ko e tangata taki taha, mo hono fāmili, mo 'ene ngaahi takanga monumanu ikí mo e ngaahi takanga monumanu lalahí, 'a 'ene fanga hōsí mo 'ene fanga pulú, pea mo e ngaahi me'a kotoa pē na'e 'a'aná.

2 Pea na'e hoko 'o pehē kuo 'ikai te nau kai 'o 'osi kotoa 'enau ngaahi me'akai; ko ia na'a nau 'ave mo kinautolu 'a e me'a kotoa pē 'a ia kuo 'ikai te nau kaí, 'a 'enau ngaahi tenga'i 'akau 'o e fa'ahinga kotoa pē, mo 'enau koulá, mo 'enau silivá, mo 'enau ngaahi me'a mahu-'inga kotoa pē, pea nau foki ki honau ngaahi fonua 'onaulólú mo honau ngaahi tofi'a, 'i he tokelaú pea mo e tongá fakatou-'osi, 'i he fonua 'i he fakatokelaú pea mo e fonua 'i he fakatongá fakatou'osi.

3 Pea na'a nau tuku 'a e ngaahi kongá fonua ki he kau kaiha'a ko ia kuo nau fai ha fuakava ke tauhi 'a e melino 'i he fonuá, 'a ia na'a nau fie hoko atu ko e kau Leimaná, 'o fakatatau mo honau tokolahí, koe'uhi ke nau ma'u, 'i he 'enau ngaahi ngāué, ha me'a ke mo'ui'aki; pea ko ia na'a nau fokotu'u ai 'a e melinó 'i he fonuá hono kotoa.

4 Pea na'a nau toe kamata ke tu'umālie pea tupulaki 'o mālohi; pea na'e 'osi atu hono uofulu mā ono mo hono uofulu mā fitu 'o e ta'ú, pea na'e 'i ai 'a e fu'u mauu lahi 'i he fonuá; pea kuo nau fokotu'u 'enau ngaahi lao 'o fakatatau ki he ta'e-filifilimānakó mo e faitotonú.

5 Pea ko 'eni na'e 'ikai ha me'a 'i hono kotoa 'o e fonuá ke ta'ofi 'a e kakaí mei he 'enau tu'umālie ma'u ai pē, tuku kehe pē ha'a-nau tō ki he maumau-fonó.

6 Pea ko 'eni ko Kitikitonai, mo e fakamaau, ko Leikoneosé, pea mo e fa'ahinga kuo fakanofu ko honau kau takí, na'a nau fokotu'u 'a e fu'u melino lahi ko 'eni 'i he fonuá.

7 Pea na'e hoko 'o pehē na'e lahi 'a e ngaahi kolo 'a ia na'e langa fo'ou, pea na'e lahi 'a e ngaahi kolo motu'a 'a ia na'e toe fakalelei'i.

8 Pea na'e lahi 'a e ngaahi hala lalahi na'e tanu, pea lahi mo e ngaahi hala 'a ia na'e ngaohi, 'a ia na'e 'alu mei he kolo ki he kolo, pea mei he fonua ki he fonua, pea mei he feitu'u ki he feitu'u.

9 Pea na'e 'osi pehē atu hono uofulu mā valu 'o e ta'ú, pea na'e ma'u 'e he kakaí 'a e melino ma'u ai pē.

10 Ka na'e hoko 'o pehē 'i hono uofulu mā hiva 'o e ta'ú na'e kamata ke tupu ha ngaahi fakakikihi 'e ni'ihi 'i he kakaí; pea na'e 'i ai 'a e ni'ihi na'e fielaahi 'i he "loto-híkisia lahi mo e ngaahi pōlepole koe'uhi ko 'enau fu'u ma'u koloa lahi 'aupitó, 'io, 'o

a'u ki he ngaahi fu'u fakatanga lahi;

11 He na'e 'i ai 'a e kau fefakatau'aki koloa tokolahi 'i he fonuá, kae 'uma'ā foki mo e kau taukapo tokolahi, mo e kau 'ōfisa tokolahi.

12 Pea na'e kamata 'a e kakaí ke vahevahe fakatu'unga, 'o fakatatau ki he'enua ngaahi "koloá mo honau ngaahi faingamālie ke akó; 'io, na'e 'i ai 'a e ní'ihī na'e ta'e'ilo, koe'uhi ko 'enua masivá, pea na'e ma'u 'e he ní'ihī 'a e fu'u poto lahi koe'uhi ko 'enua ngaahi koloá.

13 Na'e fiela'hi 'a e ní'ihī 'i he loto-híkisiá, pea na'e fu'u loto-fakatōkilalo 'aupito 'a e ní'ihī; na'e fetongi 'e he ní'ihī 'a e lau'iková 'aki 'a e lau'ikovi, kae tali 'e he ní'ihī 'a e lau'iková mo e "fakatangá pea mo e ngaahi fa'ahinga fakamamahi kotoa pē, pea 'ikai ke nau tafoki 'o toe^blea kovi ange, ka na'a nau loto-fakatōkilalo mo loto-fakatomala 'i he 'ao 'o e 'Otuá.

14 Pea ko ia na'e tupu 'a e fu'u tu'unga kehekehe lahi 'i he fonuá hono kotoa, ko ia na'e kamata ke movetevete 'a e siasí; 'io, ko ia na'e a'u ki hono tolungofulu 'o e ta'ú kuo movetevete 'a e siasí 'i hono kotoa 'o e fonuá, tuku kehe pē 'i he ní'ihī tokosi'i 'o e kau Leimaná 'a ia kuo ului ki he tui mo'oní; pea na'e 'ikai te nau fie tafoki mei ai, he na'a nau fai mālohi, mo tu'u ma'u, mo tu'u 'ali'aliaki, 'o loto-fiemālie ke "faivelenga

kakato ke tauhi 'a e ngaahi fekau 'a e 'Eikí.

15 Ko 'eni ko e tupu'anga 'eni 'o e angahalá ni 'i he kakaí—kuo ma'u 'e Sētane 'a e fu'u mālohi lahi ke ue'i hake 'a e kakaí ke nau fai 'a e fa'ahinga angahala kotoa pē, pea mo hono fakafonu 'a kinautolu 'aki 'a e loto-híkisiá, 'o 'ahi'ahi'i 'a kinautolu ke kumi ki he mālohi, mo e mafai, mo e ngaahi koloa, pea mo e ngaahi me'a ta'e'aonga 'o e māmaní.

16 Pea na'e pehē hono tohoakí'i atu 'e Sētane 'a e loto 'o e kakaí ke nau fai 'a e fa'ahinga angahala kotoa pē; ko ia na'a nau fiefia 'i he melinó 'i ha ngaahi ta'u sí'i pē.

17 Pea ko ia, 'i he kamata'anga hono tolungofulu 'o e ta'ú—kuo lí'aki 'a e kakaí 'i ha taimi fuoloa ke feliliaki holo 'e he ngaahi "ahi'ahi 'a e tēvoló ki ha feitu'u pē na'a ne fie 'ave 'a kinautolu ki aí, pea ke fai 'a e fa'ahinga angahala kotoa pē 'okú ne loto ke nau fai—ko ia 'i he kamata 'o e ta'u ní, 'a ia ko hono tolungofulu 'o e ta'ú, kuo nau 'i ha tu'unga fakamamahi 'o e fai angahalá.

18 Ko 'eni na'e 'ikai te nau fai angahala "ta'e'ilo, he na'a nau 'ilo'i 'a e finangalo 'o e 'Otuá 'o kau kiate kinautolú, he kuo ako'i ia kiate kinautolu; ko ia na'a nau^bangatu'u ta'e-fakakouna'i ai ki he 'Otuá.

19 Pea ko 'eni na'e hoko 'eni 'i he ngaahi 'aho 'o Leikoneose, ko e foha 'o Leikoneosé, he na'e

12a 1 Tīm. 6:17–19;
Hilam. 4:12.

13a FFL Fakatanga,
Fakatanga'í.

b Mātiu 5:39;
4 Nīfai 1:34;
T&F 98:23–25.

14a FFL Faivelengá.

17a FFL 'Ahi'ahi, 'Ahi'ahi'í.
18a Mōsaia 3:11.

b FFL Angatu'ú.

ma'u 'e Leikoneose 'a e lakanga 'o 'ene tamaí 'o ne pule'i 'a e kakaí 'i he ta'u pē ko iá.

20 Pea na'e kamata ke 'i ai 'a e kau tangata kuo "ue'i fakalau-mālie mei langi mo fekau'i atu, 'o nau tu'u 'i he lotolotonga 'o e kakaí 'i hono kotoa 'o e fonuá, 'o malanga mo fakamo'oni ta'e-manavahē ki he ngaahi angahala mo e ngaahi hia 'a e kakaí, pea nau fakamo'oni kiate kinautolu ki he huhu'i 'e fai 'e he 'Eikí ma'a hono kakaí, pe ko hono 'ai 'e tahá, ko e toetu'u 'a Kalaisí; pea na'a nau fakamo'oni ta'e-manavahē ki he'ene ^bpekiá mo e ngaahi mamahí.

21 Ko 'eni na'e 'i ai foki 'a e tokolahi 'o e kakaí na'e fu'u 'ita lahi koe'uhi ko kinautolu 'a ia na'e fakamo'oni ki he ngaahi me'a ní; pea ko kinautolu 'a ia na'e 'itá na'e lahi ki he kau tu'i fakamaau lahí, mo kinautolu na'a nau "hoko ko e kau taula'eiki lahí mo e kau taukapó; 'io, ko kinautolu kotoa pē ko e kau taukapó na'a nau 'ita kiate kinautolu 'a ia na'e fakamo'oni ki he ngaahi me'a ní.

22 Ko 'eni na'e 'ikai ha taukapo pe ha fakamaau pe ha taula'eiki lahi 'a ia na'e ma'u 'a e mālohi ke tu'utu'uni ha taha ke tāmata'e'i kae ngata pē 'i he fakamo'oni ki he tu'utu'uni ki honau tāmata'e'i 'a e kōvana 'o e fonuá.

23 Ko 'eni na'e 'i ai ha tokolahi 'o kinautolu 'a ia na'e fakamo'oni ki he ngaahi me'a 'a ia 'oku

kau kia Kalaisí, na'a nau fakamo'oni ta'e-manavahē, pea na'e puke mo tāmata'e'i fakafufū 'e he kau fakamāu, pea na'e 'ikai 'ilo ki he'enau maté 'a e kōvana 'o e fonuá kae 'oua kuo hili 'enau maté.

24 Ko 'eni vakai, na'e 'ikai hoa 'eni mo e ngaahi lao 'o e fonuá, ke 'i ai ha tangata 'e tāmata'e'i tuku kehe pē 'i he'enau ma'u 'a e mafai mei he kōvana 'o e fonuá—

25 Ko ia na'e 'omi ha lāunga ki he fonua ko Seilahemalá ki he kōvana 'o e fonuá, 'o talatalaaki'i 'a e kau fakamaau ko ia 'a ia kuo nau tu'utu'uni ke tāmata'e'i 'a e kau palōfita 'a e 'Eikí, kae 'ikai fakatau ki he laó.

26 Ko 'eni na'e hoko 'o pehē na'e puke 'a kinautolu 'o 'omi ki he 'ao 'o e fakamāu, ke fakamāu'i 'a kinautolu ki he hia kuo nau faí, 'o fakatau ki he "lao kuo fokotu'u 'e he kakaí.

27 Ko 'eni na'e hoko 'o pehē na'e 'i ai 'a e ngaahi kaume'a mo e kāinga tokolahi 'o e kau fakamaau ko iá; pea ko honau toé, 'io, 'a e meimei kotoa 'o e kau taukapo mo e kau taula'eiki lahí, na'a nau fakataha 'a kinautolu 'o nau kau mo e kāinga 'o e kau fakamaau 'e fakamāu'i 'o fakatau ki he laó.

28 Pea na'a nau fai ha "fefuakava'aki 'iate kinautolu, 'io, 'a e fuakava ko ia na'e fai 'e kinautolu 'o e kuonga mu'á, 'a ia ko e fuakava na'e fokotu'u mo fakahoko 'e he ^btēvoló, ke kau

20a FFL Palōfita; Ue'i
Fakalau-mālie.
b FFL Fakalelei,
Fakalelei'i;

Kalusefai.
21a T&F 121:36–37.
FFL Hē mei he Mo'oni.
26a Mōsaia 29:25;

'Alamā 1:14.
28a FFL Kautaha Fufū,
Ngaahi.
b Hilam. 6:26–30.

fakataha 'i he tau'í 'o e mā'oni-
'oni kotoa pē.

29 Ko ia na'a nau kau fakataha
ke tau'í 'a e kakai 'o e 'Eikí, pea
nau fai ha fuakava ke faka'auha
'a kinautolu, pea faka'atā 'a e fa-
'ahinga kuo halaia 'i he fakapoó
mei he mālohi 'o e fakamaau
totonú, 'a ia na'e teuteu ke fai
'o fakatatau ki he laó.

30 Pea na'a nau fakafili ki he
laó mo e ngaahi totonu 'a honau
fonuá; pea na'a nau fefuakava-
'aki 'iate kinautolu ke nau faka-
'auha 'a e kōvaná, pea fokotu'u ha
"tu'í ki he fonuá, koe'uhi ke 'oua
'e toe tau'atāina 'a e fonuá kae
fakaongo pē ki he ngaahi tu'í.

VAHE 7

*'Oku fakapoongi 'a e fakamaau lahi,
pea faka'auha 'a e pule'angá, pea
vahevahe 'a e kakai ki ha ngaahi
fa'ahinga kakai—'Oku hoko 'a Sē-
kope, ko ha fili 'o Kalaisi, ko e tu'í 'o
ha kautaha fufū—'Oku malanga
'aki 'e Nīfai 'a e fakatomalá mo e tui
kia Kalaisi—'Oku tauhi mai ha
kau āngelo kiate ia 'i he 'aho taki
taha, pea 'okú ne fokotu'u hake
hono tokouá mei he maté—'Oku
fakatomala ha tokolahi pea nau
papitaiso. Ta'u T.S. 30–33 nai.*

Ko 'eni vakai, te u fakahā kiate
kimoutolu na'e 'ikai te nau
fokotu'u ha tu'í ki he fonuá; ka
'i he ta'u pē ko iá, 'io, 'i hono
tolungofulu 'o e ta'ú, na'a nau
faka'auha 'i he nofo'anga faka-
māú, 'io, na'a nau fakapoongi 'a
e tu'í fakamaau lahi 'o e fonuá.

2 Pea na'e fefakafili'aki 'a e
kakaí 'iate kinautolu; pea nau
mavahevahe ki he ngaahi fa'a-
hinga kakai, ko e tangata taki
taha 'o fakatatau mo hono fāmili
mo hono kāinga mo e ngaahi
kaume'a; pea na'e pehē 'enau
veteki 'a e pule'anga 'o e fonuá.

3 Pea na'e fili 'e he fa'ahinga
kakai taki taha 'a e 'eiki pe taki
ke pule'í 'a kinautolu; pea ko ia
na'a nau hoko ko e ngaahi fa'a-
hinga kakai, mo e kau taki 'o e
ngaahi fa'ahinga kakai.

4 Ko 'eni vakai, na'e 'ikai ha
tangata 'iate kinautolu 'a ia na'e
'ikai te ne ma'u 'a e fāmili toko-
lahi mo e kāinga mo e ngaahi
kaume'a tokolahi; ko ia na'e
faka'au 'o fu'u tokolahi honau
ngaahi fa'ahinga kakai.

5 Ko 'eni na'e fai 'eni kātoa, kae
te'eki ai ha tau 'iate kinautolu;
pea kuo hoko 'a e angahalá ni
hono kotoa ki he kakaí ko e tupu
'i he'enau "tukulolo ki he mālohi
'o Sētané.

6 Pea na'e tāmata'í 'a e ngaahi
tu'utu'uni 'o e pule'angá, koe-
'uhi ko e kautaha "fufū 'o e
ngaahi kaume'a mo e kāinga 'o
kinautolu kuo nau fakapoongi
'a e kau palōfitá.

7 Pea na'a nau fakatupu 'a e
fu'u fakakikihi lahi 'i he fonuá,
'o tupu ai ha liliu hono meimei
kotoa 'o e fa'ahinga 'i he kakai
na'e mā'oni'oni angé 'o fai anga-
hala; 'io, na'e tokosi'í pē 'a e ka-
kai mā'oni'oni 'iate kinautolú.

8 Pea ko ia kuo te'eki 'osi atu
'a e ta'u 'e ono mei he tafoki 'a
e kakai meimei kotoa pē mei

he'enu mā'oni'oni, 'o hangē ko e kulií ki he'ene "lua, pe hangē ko e puaka fehiné ki he'ene fetafokifoki'aki 'i he pelepelá.

9 Ko 'eni ko e kautaha fufuú ni, 'a ia kuo fakatupu 'a e fu'u angahala lahi pehē 'i he kakai, na'a nau fakataha katoa 'o fili ke hoko ko honau pulé ha tangata 'a ia na'a nau ui ko Sēkope.

10 Pea na'a nau ui ia ko honau tu'i; ko ia na'a ne hoko ko e tu'i ki he kautaha koví ni; pea ko e taha ia 'o e fa'ahinga na'e lahi taha 'enu hiki hake honau le'ó ke talatalaaki'i 'a e kau palōfita 'a ia kuo nau fakamo'oni'i 'a Sisuú.

11 Pea na'e hoko 'o pehē na'e 'ikai ke nau tokolahi 'o hangē ko e ngaahi fa'ahinga 'o e kakai, 'a ia kuo nau kau fakatahá, ka na'e fokotu'u pē 'e honau kau takí taki taha 'a 'enu ngaahi lao, 'o fakatatau mo hono fa'ahinga kakai; ka neongo iá na'a nau fakafilí'aki; neongo na'e 'ikai ko ha kakai mā'oni'oni 'a kinautolu, ka na'a nau kau fakataha 'i he fehi'a ki he fa'ahinga kuo nau fai 'a e fuakava ke faka'auha 'a e pule'angá.

12 Ko ia, 'i he vakai 'a Sēkope 'oku tokolahi ange honau ngaahi filí 'iate kinautolú, pea 'i he'ene hoko ko e tu'i 'o e kautahá, ko ia na'a ne fekau ai ki hono kakai ke nau hola ki he potu tokelau mama'ó taha 'o e fonuá, pea fokotu'u ai mo'onautolu ha "pule'anga, kae 'oua kuo ha'u kiate kinautolu ha kau tafoki, (he na'a ne fakahekeheke'i 'a kinautolu 'o pehē 'e tokolahi 'a

e kakai 'e tafoki) pea nau faka'au 'o mālohi ke fe'unga mo e fetau'aki mo e ngaahi fa'ahinga 'o e kakai; pea na'a nau fai pehē.

13 Pea na'e pehē fau hono vave 'o 'enu laká na'e 'ikai fa'a ta'ofi ia kae 'oua kuo nau mama'ó 'o 'ikai toe ma'u 'e he kakai. Pea na'e 'osi pehē hono tolungofulu 'o e ta'ú; pea na'e pehē 'a e anga 'o e ngaahi me'a 'a e kakai 'o Nifai.

14 Pea na'e hoko 'o pehē 'i hono tolungofulu mā taha 'o e ta'ú kuo nau mavahevahe ki he ngaahi fa'ahinga kakai, ko e tangata taki taha 'o fakatatau mo hono fāmili, mo e kāinga mo e ngaahi kaume'a; ka neongo iá kuo nau aleapau ke 'oua te nau fetau'aki 'iate kinautolu; ka na'e 'ikai ke taha 'enu ngaahi laó, mo e anga 'o 'enu founga pulé, he na'e fokotu'u ia 'o fakatatau mo e fakakaukau 'a e fa'ahinga 'a ia ko honau 'eiki mo honau takí. Ka na'a nau fokotu'u 'a e ngaahi lao fefeka ke 'oua na'a faihala 'e ha fa'ahinga kakai 'e taha ki ha fa'ahinga kakai kehe, 'o nau ma'u ai 'a e melino 'i he me'a 'e ni'ihi 'i he fonuá; ka neongo iá, na'e tafoki honau lotó mei he 'Eiki ko honau 'Otuá, pea na'a nau tolomaka'i 'a e kau palōfitá mo nau kapusi 'a kinautolu meiate kinautolu.

15 Pea na'e hoko 'o pehē ko "Nifai—kuo 'a'ahi kiate ia 'a e kau 'āngelo pea ongo mai kiate ia 'a e le'ó 'o e 'Eiki, ko ia 'i he'ene mamata ki he kau 'āngeló, pea mamata tonu ai, pea 'i he tuku

kiate ia 'a e mālohi ke ne 'ilo ki he ngāue fakafaifekau 'a Kalaisí, kae 'uma'ā foki 'ene mamata tonu ki he'enu tafoki vave mei he mā'oni'oni ki he'enu fai angahalá mo e ngaahi anga-fakalieliá.

16 Ko ia, 'i he'ene loto mamahi koe'uhi ko e fefeka 'o honau lotó mo e fakakuihi 'o honau 'atamaí—na'á ne 'alu atu 'iate kinautolu 'i he ta'u pē ko iá, 'o ne kamata ke fakamo'oni ta'e-manavahē ki he fakatomalá mo e fakamolemole 'o e angahalá 'i he tui ki he 'Eiki ko Sīsū Kalaisí.

17 Pea na'á ne ako'i 'a e ngaahi me'a lahi kiate kinautolu; pea 'oku 'ikai fa'a tohi ia kotoa, ka 'e 'ikai fe'unga hano kongā, ko ia kuo 'ikai tohi ia 'i he tohi ni. Pea na'e malanga 'a Nīfai 'i he "mālohi mo e fu'u mafai lahi.

18 Pea na'e hoko 'o pehē na'a nau 'ita kiate ia, koe'uhi he na'e 'iate ia 'a e mālohi lahi ange 'iate kinautolu, he "koloto ke nau malava ke ta'etui ki he'ene ngaahi leá, he na'e pehē fau hono lahi 'o 'ene tui ki he 'Eiki ko Sīsū Kalaisí, he na'e tauhi mai kiate ia 'e he kau 'āngelo 'i he 'aho kotoa pē.

19 Pea 'i he huafa 'o Sīsū na'á ne kapusi ki tu'a 'a e kau tēvolo mo e ngaahi laumālie "uli; pea na'a mo hono tokouá, na'á ne fokotu'u hake ia mei he maté, 'i he hili hono tolomaka'i ia 'e he kakaí 'o mate.

20 Pea na'e mamata ki ai 'a e kakaí, pea na'a nau fakamo'oni

ki ai, pea na'a nau 'ita kiate ia koe'uhi ko hono mālohi; pea na'á ne fai foki mo ha ngaahi mana "lahi kehe 'i he huafa 'o Sīsū, 'o mamata ki ai 'a e kakaí.

21 Pea na'e hoko 'o pehē na'e 'osi atu hono tolungofulu mā taha 'o e ta'ú, pea na'e tokosi'i pē 'a e fa'ahinga 'a ia na'e ului ki he 'Eiki; kae 'ilonga 'a kinautolu kotoa pē na'e ului na'a nau matu'aki fakamo'oni 'i ki he kakaí kuo 'a'ahi kiate kinautolu 'a e māfimafi mo e Laumālie 'o e 'Otuá, 'a ia 'oku 'ia Sīsū Kalaisi, 'a ia 'oku nau tui ki ai.

22 Pea 'ilonga 'a kinautolu na'e kapusi ki tu'a mei ai 'a e kau tēvoló, mo fakamo'ui honau ngaahi mahakí mo honau ngaahi vaivai fakasinó, na'a nau matu'aki fakamo'oni 'i ki he kakaí kuo ngāue 'iate kinautolu 'a e Laumālie 'o e 'Otuá, pea kuo fakamo'ui 'a kinautolu; pea nau fakahā atu mo e ngaahi faka'ilonga mo nau fai ha ngaahi mana 'e ni'ihī 'i he kakaí.

23 Na'e 'osi pehē atu foki mo hono tolungofulu mā ua 'o e ta'ú. Pea na'e kalanga 'a Nīfai ki he kakaí 'i he kamata'anga 'o hono tolungofulu mā tolu 'o e ta'ú; pea na'á ne malanga 'aki kiate kinautolu 'a e fakatomalá mo e fakamolemole 'o e ngaahi angahalá.

24 Pea 'oku ou faka'amu ke mou manatu foki, ko kinautolu kotoa pē na'e fakatafoki ki he fakatomalá, na'a nau "papitaiso 'i he vai.

17a FFL Mālohi.
18a 2 Nīfai 33:1;
'Alamā 4:19.

19a FFL Laumālie—
Ngaahi laumālie 'ulí
pe laumālie koví.

20a 3 Nīfai 8:1.
24a FFL Papitaisó.

25 Ko ia, na'e fakanofa 'e Nifai ha kau tangata ki he ngāue fakafaifekau ni, koe'uhi ko kinautolu kotoa pē 'e ha'u kiate kinautolu ke nau papitaiso 'aki 'a e vai, pea ko e faka'ilonga mo e fakamo'oni ia 'i he 'ao 'o e 'Otuá, mo e kakaí, kuo nau fakatomala pea ma'u ha "fakamolemole ki he'enua ngaahi angahalá.

26 Pea na'e 'i ai 'a e tokolahi 'i he kamata'anga 'o e ta'u ko ia na'a nau papitaiso ki he fakatomalá; pea na'e 'osi pehē atu 'a e kongalaahi 'o e ta'ú.

VAHE 8

'Oku hoko 'a e ngaahi afaá, ngaahi mofuiké, ngaahi afi, ngaahi ahiohió, mo e ngaahi fakatu'utāmaki 'o natulá ko e ngaahi faka'ilonga ki hono kalusefai 'o Kalaisi ki he 'akaú—'Oku mate ha kakai tokolahi—'oku 'ufi'ufi 'e he fakapo'uli 'a e funga 'o e fonuá 'i ha 'aho 'e tolu—'Oku mamahi lahi 'a kinautolu ne toé koe'uhi ko e ngaahi fakamamahi kuo hoko kiate kinautolú. Ta'u T.S. 33–34 nai.

PEA ko 'eni na'e hoko 'o pehē 'o hangē ko 'emau lekōtí, pea 'oku mau 'ilo 'oku mo'oni 'emau lekōtí, he vakai, ko e tangata angatonu na'á ne hiki 'a e lekōtí—he ko e mo'oni na'á ne fai 'a e ngaahi "mana lahi 'i he ^bhuafa 'o Sīsuú; pea koloto ke 'i ai ha tangata 'e taha 'e lava 'o fai ha

mana 'i he huafa 'o Sīsuú, kae ngata pē 'i he'ene fakama'a ia mei he'ene angahala kotoa pē—

2 Pea ko 'eni na'e hoko 'o pehē, kapau na'e 'ikai ke hala 'a e tangatá ni 'i he lau homau taimí; kuo hili atu hono "tolungofulu mā tolu 'o e ta'ú;

3 Pea na'e kamata ke fakasio fakamātoato 'a e kakaí ki he faka'ilonga kuo fakahā 'e he palōfita ko Samuela, ko e tangata Leimaná, 'io, ki he taimi 'a ia 'e 'i ai 'a e "fakapo'uli 'o fe'unga mo e 'aho 'e tolu 'i he funga 'o e fonuá.

4 Pea na'e kamata ke 'i ai 'a fu'u tāla'a lahi mo e ngaahi fakakikihi 'i he vaha'a 'o e kakaí, neongo hono lahi pehē fau 'o e ngaahi "faka'ilonga kuo fakahaá.

5 Pea na'e hoko 'o pehē 'i hono tolungofulu mā fā 'o e ta'ú, 'i he 'uluaki māhiná, 'i he 'aho hono fā 'o e māhiná, na'e tō 'a e fu'u matangi lahi, 'o hangē ko ia kuo te'eki ai ke 'iloa 'i hono kotoa 'o e fonuá.

6 Pea na'e 'i ai foki mo e fu'u afā lahi mo fakailifia; pea na'e 'i ai 'a e "mana fakamanavahē, pea na'e ^blulululu 'i ai 'a e fonuá hono kotoa 'o hangē ka mafahi ua iá.

7 Pea na'e 'i ai mo e ngaahi tapa fu'u mālohi 'aupito 'a e 'uhilá, 'o hangē ko ia kuo te'eki ai ke 'iloa 'i he fonuá hono kotoa.

8 Pea na'e kamata ke vela 'a e "kolo ko Seilahemalá.

25a T&F 20:37.

FFL Fakamolemole 'i 'o e Ngaahi Angahalá.

8 1a 3 Nifai 7:19–20;

Molom. 9:18–19.

b Ngāue 3:6;

Sēkope 4:6.

2a 3 Nifai 2:8.

3a 1 Nifai 19:10;

Hilam. 14:20, 27;

3 Nifai 10:9.

4a FFL Kalusefai.

6a 1 Nifai 19:11;

Hilam. 14:21.

b Mātiu 27:45, 50–51.

8a 4 Nifai 1:7–8.

9 Pea na'e ngalo hifo 'a e kolo ko Molonaí 'i he ngaahi loloto 'o e tahi, pea na'e melemo hono kakaí.

10 Pea na'e 'ufi'ufi 'e he kelekelé 'a e kolo ko Molonaihaá, pea na'e hoko 'a e potu na'e tu'u ai 'a e koló ko e fu'u mo'unga.

11 Pea na'e 'i ai 'a e fu'u faka'auha lahi mo faka'ulia 'i he fonua 'i he fakatongá.

12 Kae vakai, na'e 'i ai 'a e fu'u faka'auha lahi mo faka'ulia ange 'i he fonua 'i he fakatoke-laú; he vakai na'e liliu 'a e funga hono kotoa 'o e fonuá, koe'uhi ko e afaá mo e ngaahi 'ahiohió, mo e ngaahi maná mo e ngaahi 'uhilá, pea mo e fu'u ngalulululu lahi 'aupito 'a e fonuá hono kotoa;

13 Pea na'e mafahifahi 'a e ngaahi "hala lalahí, pea na'e maumau 'i 'a e ngaahi hala tokaleleí, pea na'e hoko 'o tokatā-maki 'a e ngaahi potu tokaleleí lahi.

14 Pea na'e lahi 'a e ngaahi kolo 'a ia na'e lalahi mo ongoonga na'e "ngalo hifo, pea na'e vela 'a e ngaahi kolo lahi, pea na'e lulululu 'i 'a e ngaahi kolo lahi kae 'oua kuo holo 'a e ngaahi fale 'i ai ki he kelekelé, pea mate hono kakaí, pea na'e lí'aki 'o lala 'a e ngaahi potu ko iá.

15 Pea na'e 'i ai 'a e ngaahi kolo 'e ní'ihí 'a ia na'e kei tu'u; ka na'e fu'u lahi 'a e maumau 'i ai, pea na'e 'i ai 'a e tokolahi 'iate kinautolu na'e mate.

16 Pea na'e 'i ai 'a e ní'ihí 'a ia

na'e 'ave 'i he 'ahiohió; pea 'oku 'ikai ke 'ilo 'e ha tangata 'e taha pē na'a nau ō ki fē, ka 'oku nau 'ilo pē na'e 'ave 'a kinautolu.

17 Pea ko ia na'e liliu 'o kehe 'a e funga 'o e fonuá hono kotoa, ko e ngāue 'a e ngaahi afaá, mo e ngaahi maná, mo e ngaahi 'uhilá, pea mo e ngalulululu 'a e fonuá.

18 Pea vakai, na'e mafahi ua 'a e ngaahi "maká; na'e fakamomoi-iki ia 'i he funga 'o e fonuá hono kotoa, pea ko ia na'e movete ia ko e ngaahi kongá iiki, pea 'i he ngaahi kongá mafa'afa'a mo mafahifahi 'i he funga hono kotoa 'o e fonuá.

19 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he 'osi leva 'a e ngaahi maná, mo e ngaahi 'uhilá, mo e matangi, mo e afaá, mo e ngaahi ngalulululu 'a e fonuá—he vakai, na'e hoko-hoko ia 'o fe'unga mo e "houa 'e tolu nai; pea na'e pehē 'e he ní'ihí na'e fuoloa ange ia; ka neongo iá na'e fai 'a e ngaahi me'a lalahi mo faka'ulíá ní 'i he houa 'e tolu nai—pea vakai, na'e hoko leva 'a e fakapo'uli ki he funga 'o e fonuá.

20 Pea na'e hoko 'o pehē na'e 'i ai 'a e 'ao 'o e fakapo'uli matolu 'i he funga hono kotoa 'o e fonuá, na'e pehē fau hono lahi na'e lava ke "ongo 'i 'a e ^b'ao 'o e fakapo'ulí 'e hono kakai 'a ia kuo te'eki ai ke nau maté;

21 Pea na'e 'ikai lava ke 'i ai ha maama, koe'uhi ko e fakapo'ulí, pe ha te'elango, pe ha tūhulu; pea na'e 'ikai foki lava ke tutu

13a Hilam. 14:24;
3 Nīfai 6:8.
14a 1 Nīfai 12:4.

18a Hilam. 14:21–22.
19a Luke 23:44.
20a 'Eke. 10:21–22.

b 1 Nīfai 12:5; 19:11.

ha afi ‘aki ‘enau fefie iiki mo fu‘u mōmoa ‘aupitó, ko ia na‘e ‘ikai lava ke ‘i ai ha maama ‘e taha;

22 Pea na‘e ‘ikai ha maama ‘e taha ‘e hā, pe ha afi, pe ha ki‘i uló si‘i, pe ko e la‘aá, pe ko e māhiná, pe ko e ngaahi fetu‘ú, he na‘e pehē fau hono lahi ‘o e ngaahi ‘ao fakapo‘uli ‘a ia na‘e ‘i he funga ‘o e fonuá.

23 Pea na‘e hoko ‘o pehē na‘e hokohoko ia ‘o fe‘unga mo e ‘aho ‘e “tolu pea na‘e ‘ikai ha maama ‘e hā; pea na‘e hokohoko ai ‘a e tangilāulau mo e ‘oiauē mo e tangi ‘i he kakai kotoa pē; ‘io, na‘e lahi ‘a e to‘e ‘a e kakaí, koe‘uhi ko e fakapo‘ulí mo e fu‘u faka‘auha ‘a ia kuo hoko kiate kinautolú.

24 Pea na‘e ‘i ai ‘a e potu ‘e taha na‘e ongona ‘enau tangi, ‘o pehē: Taumaiā na‘a mau fakatomala ‘i he te‘eki ai hoko ‘a e fu‘u ‘aho lahi mo fakamanavaheé ni, pea ka ne pehē kuo fakamo‘ui hotau kāingá, pea kuo ‘ikai ke nau vela ‘i he fu‘u kolo lahi ko “Seilahemalá.

25 Pea na‘e ongona ‘i he potu ‘e taha ‘a ‘enau tangi mo e tangilāulau, ‘o nau pehē: Taumaiā na‘a mau fakatomala ‘i he te‘eki ai hoko ‘a fu‘u ‘aho lahi mo fakailifiá ni, pea kuo ‘ikai ke mau tāmata‘i mo tolomaka‘i ‘a e kau palōfitá, mo kapusi ‘a kinautolu ki tu‘a; kapau na‘e pehē, ne fakamo‘ui ‘emau ngaahi fa‘eé, mo homau ngaahi ‘ofefine hoihoifuá, pea mo ‘emau fānaú, pea kuo ‘ikai ke tanu ‘a kinautolu ‘i he fu‘u kolo ko Molonaihaá.

Pea na‘e lahi mo fakailifia pehē ‘a e ngaahi tangi ‘a e kakaí.

VAHE 9

‘Oku fakahā ‘e he le‘o ‘o Kalaisí mei he fakapo‘ulí, hono faka‘auha ‘o e kakai tokolahi mo e ngaahi kolo lalahi koe‘uhi ko ‘enau ngaahi fai angahalá—‘Okú ne toe fakahā foki ko e ‘Eikí ia, peá ne fakahā mo hono fakahoko ‘o e fono ‘a Mōsesé, pea fakaafe‘i ‘a e kakaí ke nau ha‘u kiate ia ‘o mo‘ui. Ta‘u t.s. 34 nai.

PEA na‘e hoko ‘o pehē na‘e ‘i ai ha “le‘o na‘e ongona ‘e he kakai kotoa ‘o e māmaní, ‘i he funga ‘o e fonuá ni hono kotoa, ‘oku kalanga:

2 Mala‘ia, mala‘ia, mala‘ia ki he kakaí ni; “mala‘ia ki he kakai ‘o e māmaní hono kotoa kae ‘oua kuo nau fakatomala; he ‘oku ^bkata ‘a e tēvoló, pea ‘oku fiefia ‘a ‘ene kau ‘āngeló, koe‘uhi ko e mate ‘a e ngaahi foha mo e ngaahi ‘ofefine hoihoifua ‘o hoku kakaí; pea kuo tupu ‘i he‘enau angahalá mo e ngaahi anga-fakalieliá ‘a ‘enau maté!

3 Vakai, ko e fu‘u kolo lahi ko Seilahemalá kuó u tutu ‘aki ‘a e afi, pea mo hono kakai ‘o iá.

4 Pea vakai, ko e fu‘u kolo lahi ko Molonai kuó u fakangalo hifo ‘i he ngaahi loloto ‘o e tahí, pea fakamelemo mo hono kakaí.

5 Pea vakai, ko e fu‘u kolo lahi ko Molonaihaá kuó u ‘ufi‘ufi ‘aki ‘a e kekelelé, pea mo hono kakai ‘o iá, ke fufuu‘i ‘enau ngaahi angahalá mo ‘enau ngaahi

anga-fakalieliá mei hoku matá, koe'uhi ke 'oua na'á ku tautea'í 'a kinautolu koe'uhi ko e kau palōfita mo e kau mā'oni'oni 'a ia kuo nau tāmata'í.

6 Pea vakai, ko e kolo ko Kili-kalí kuó u ngaohi ke ngalo hifo, pea mo hono kakai 'o iá ke tanu hifo 'i he ngaahi loloto 'o e kelekelé;

7 'Io, pea mo e kolo ko 'Onai-haá mo hono kakai 'o iá, mo e kolo ko Moikumí mo hono kakai 'o iá, mo e kolo ko Selūsalemá mo hono kakai 'o iá; pea kuó u pule ke 'oho mai 'a e ngaahi "vai ki he ngaahi potu ne nau 'i aí, ke fufuu'í 'enau ngaahi fai angahalá mo e ngaahi anga-fakalieliá mei hoku matá, koe'uhi ke 'oua na'á ku tautea'í 'a kinautolu koe'uhi ko e kau palōfita mo e kau mā'oni'oni 'a ia kuo nau tāmata'í.

8 Pea vakai, ko e kolo ko Kati-anetaí, mo e kolo ko Katiomaná mo e kolo ko Sēkopé, mo e kolo ko Kimikimó, kuó u fakangalo hifo 'a e ngaahi koló ni kotoa, peá u ngaohi 'a e ngaahi "mo'unga mo e ngaahi tele'a 'i he potu na'a nau 'i aí; pea kuó u tanu honau kakaí 'i he ngaahi loloto 'o e kelekelé, ke fufuu'í 'enau fai angahalá mo e ngaahi anga-fakalieliá mei hoku matá, koe'uhi ke 'oua na'á ku tautea'í 'a kinautolu koe'uhi ko e kau palōfita mo e kau mā'oni'oni 'a ia kuo nau tāmata'í.

9 Pea vakai, ko e fu'ú kolo lahi ko ia ko Sēkopekatí, 'a ia na'e

nofo'í 'e he kakai 'o e tu'í ko Sēkopé, kuó u pule ke tutu ia 'aki 'a e afi koe'uhi ko 'enau ngaahi fai angahalá mo 'enau fai halá, 'a ia na'e lahi hake 'i he fai angahala 'a e māmaní kotoa, koe'uhi ko 'enau ngaahi fakapō "fufuú mo e ngaahi kautahá; he ko kinautolu na'a nau mau-mau'í 'a e melino 'a hoku kakaí mo e pule'anga 'o e fonuá; ko ia na'á ku pule ai ke tutu 'a kinautolu, ke ^bfaka'auha 'a kinautolu mei hoku matá, koe'uhi ke 'oua na'á ku tautea'í 'a kinautolu koe'uhi ko e kau palōfita mo e kau mā'oni'oni 'a ia kuo nau tāmata'í.

10 Pea vakai, ko e kolo ko Lei-maná, mo e kolo ko Sesé, mo e kolo ko Katí, mo e kolo ko Kisi-kumení, kuó u pule ke tutu 'aki 'a e afi, mo honau kakaí, koe'uhi ko 'enau fai angahala 'i hono kapusi ki tu'a 'a e kau palōfitá, mo tolomaka'í 'a kinautolu 'a ia na'á ku fekau atu ke nau malanga kiate kinautolu 'i he'enu angahalá mo 'enau ngaahi anga-fakalieliá.

11 Pea koe'uhi ko 'enau kapusi 'a kinautolu kotoa ki tu'á, 'o a'u ki he 'ikai toe 'iate kinautolu ha taha 'oku mā'oni'oni, ko ia na'á ku fekau hifo 'a e "afi 'o faka'auha 'a kinautolu, koe'uhi ke fufuu'í 'enau fai angahalá mo e ngaahi anga-fakalieliá mei hoku matá, koe'uhi ke 'oua na'a tangi kiate au 'a e toto 'o e kau palōfitá mo e kau mā'oni'oni kuó u fekau'í atu kiate kinautolú ^bmei

7a 'Isikeli 26:19.

8a 1 Nīfai 19:11.

9a Hilam. 6:17–18, 21.

b Mōsaia 12:8.

11a 2 Ng. Tu'í 1:9–16;

Hilam. 13:13.

b Sēnesi 4:10.

he kelekelé 'o talatalaaki 'i 'a kinautolu.

12 Pea kuo "lahi ha ngaahi faka'auha lalahi kuó u pule ke hoko ki he fonuá ni, pea ki he kakaí ni, koe'uhi ko 'enau fai angahalá mo 'enau ngaahi angafakalieliá.

13 'A kimoutolu kotoa pē kuo "fakahaofi koe'uhi kuo mou mā- 'oni'oni lahi hake 'iate kinautolú, he 'ikai koā te mou tafoki mai 'eni kiate au, pea fakatomala mei ho'omou ngaahi angahalá, 'o liliu, koe'uhi ke u ^bfakamo'ui 'a kimoutolu?

14 'Io, ko e mo'oni 'oku ou pehē kiate kimoutolu, kapau te mou "ha'u kiate au te mou ma'u 'a e mo'ui ^bta'engatá. Vakai, 'oku mafao atu hoku 'nima 'o e 'alo- 'ofá kiate kimoutolu, pea ko ia ia 'e ha'ú, te u ma'u ia; pea 'oku monū 'ia 'a kinautolu 'a ia 'oku ha'u kiate aú.

15 Vakai, ko au ko Sīsū Kalaisi ko e 'Alo 'o e 'Otuá. Na'á ku "fakatupu 'a e ngaahi langí mo e māmaní, pea mo e ngaahi me'a kotoa pē 'oku 'i aí. Na'á ku nofo mo e Tamaí talu mei he kamata'angá. 'Oku ^bou 'i he Tamaí, pea 'oku 'iate au 'a e Tamaí; pea kuo fakaongoongo-

lelei 'i 'iate au 'e he Tamaí 'a hono huafá.

16 Na'á ku ha'u ki hoku kakaí, ka na'e 'ikai "tali au 'e hoku kakaí. Pea ko e ngaahi folofola 'oku kau ki he'eku ha'ú kuo fakahoko ia.

17 Pea ko kinautolu kotoa pē na'a nau tali aú, kuó u "tuku kiate kinautolu ke nau hoko ko e ngaahi foha 'o e 'Otuá; pea 'e pehē foki 'eku foaki 'a e totonu kiate kinautolu kotoa pē 'a ia 'e tui ki hoku hingoá, he vakai, 'oku fou 'iate au 'a e ^bhuhu'í, pea 'oku 'iate au hono fakahoko 'o e 'fono 'a Mōsesé.

18 Ko au ko e "maama pea mo e mo'ui 'o e māmaní. Ko au ko e ^b'Ālifá mo e "Ōmeká, ko e kamata'angá mo e ngata'angá.

19 Pea 'e "ikai te mou toe feilaulau 'aki kiate au ha toto kuo lilingi; 'io, 'e fakangata ho'omou ngaahi feilaulau mo ho'omou ngaahi feilaulau tutú, koe'uhi 'e 'ikai te u tali ha'amou ngaahi feilaulau pe ngaahi feilaulau tutu 'e taha.

20 Pea te mou 'oatu kiate au 'a e "feilaulau ko e loto-mafesifesi mo e laumālie fakatomala. Pea ko ia ia 'e ha'u kiate au mo e loto-mafesifesi mo e laumālie

12a 3 Nifai 8:8–10, 14.

13a 3 Nifai 10:12.

b Selem. 3:22;

3 Nifai 18:32.

14a 2 Nifai 26:24–28;

'Alamā 5:33–36.

b Sione 3:16.

c 'Alamā 19:36.

15a Sione 1:1–3;

Kolose 1:16;

Hilam. 14:12;

'Eta 4:7; T&F 14:9.

b Sione 17:20–22;

3 Nifai 11:27;

19:23, 29.

16a Sione 1:11; T&F 6:21.

17a Sione 1:12.

FFL Tangata—Foha

mo e Ngaahi 'Ofefine

'o e 'Otuá, Ngaahi;

Ko e tangatá, ko e

mālohi ke ne lava 'o

hoko 'o tatau mo e

Tamaí Hēvaní.

b FFL Huhu'í.

c 3 Nifai 12:19, 46–47;

15:2–9.

18a FFL Maama 'o Kalaisí.

b Fakahā 1:8.

FFL 'Ālifá mo e

'Ōmeká.

c FFL 'Ālifá mo e

'Ōmeká.

19a 'Alamā 34:13.

20a 3 Nifai 12:19;

T&F 20:37.

fakatomalá, te u ^bpapitaiso ia ‘aki ‘a e afi mo e Laumālie Mā’oni’oni, ‘o hangē ko e kau Leimaná, koe’uhi ko ‘enau tui kiate au ‘i he taimi na’e fakaului ai ‘a ki-nautolú, na’e papitaiso ‘aki ‘a e afi mo e Laumālie Mā’oni’oni, ka na’e ‘ikai te nau ‘ilo’i ia.

21 Vakai, kuó u ha’u ki he māmaní ke ‘omi ‘a e huhu’í ki he māmaní ke fakamo’ui ‘a e māmaní mei he angahalá.

22 Ko ia, ko ia ia ‘e “fakatomala pea ha’u kiate au ‘o hangē ko ha ^btamasi’i si’í, te u tali ia, he ‘oku ‘o e fa’ahinga peheé ‘a e pule’anga ‘o e ‘Otuá. Vakai, koe’uhi ko e fa’ahinga peheé kuó u ‘tuku hifo ‘a ‘eku mo’uí; pea kuó u toe to’o hake ia; ko ia mou fakatomala, pea ha’u kiate au ‘a kimoutolu ‘a e ngaahi ngata’anga ‘o e māmaní, pea mo’ui.

VAHE 10

‘Oku fakalongolongo ‘a e fonuá ‘i ha ngaahi houa lahi — ‘Oku ongo mai ‘a e le’o ‘o Kalaisí ‘o tala’ofa ‘e tñnaki fakataha ‘e he motu’a moá ‘a hono ‘uhikí ‘i hono lalo kapakaú — Ko e kongá ‘o e kakai ne mā’oni’oni angé kuo fakahaofi ‘a kinautolu. Ta’u T.S. 34–35 nai.

PEA ko ‘eni vakai, na’e hoko ‘o pehē na’e fanongo ‘a e kakai kotoa pē ‘o e fonuá ki he ngaahi folofolá ni, pea nau fakamo’oni ki ai. Pea hili ‘a e ngaahi folofola

ní na’e ‘i ai ‘a e fakalongolongo ‘i he fonuá ‘o fe’unga mo e ngaahi houa lahi.

2 He na’e pehē fau hono lahi ‘o e ‘ohovale ‘a e kakai, ko ia na’a nau tuku ‘enau tangí mo e tangilāulaú koe’uhi ko e mole ‘a honau kāinga kuo maté; ko ia na’e ‘i ai ‘a e fakalongolongo ‘i he fonuá kotoa ‘o fe’unga mo e ngaahi houa lahi.

3 Pea na’e hoko ‘o pehē na’e toe ongo mai ha le’o ki he kakai, pea na’e fanongo ‘a e kakai kotoa pē, ‘o nau fakamo’oni ki ai, ‘o ne folofola:

4 ‘Oiauē ‘a kimoutolu ‘a e kakai ‘o e ngaahi fu’u kolo “lalahí ni ‘a ia kuo toó, ‘a ia ko e hako ‘o Sēkopé, ‘io, ‘a ia ‘oku ‘o e fale ‘o ‘Isilelí, hono ‘ikai ke tu’o lahi ‘a ‘eku tñnaki fakataha ‘a kimoutolu ‘o hangē ko e tñnaki fakataha ‘e he motu’a moá ‘a hono ‘uhikí ‘i hono lalo kapakaú, peá u ^bfafanga ‘a kimoutolu.

5 Pea ‘oku ou toe pehē, hono ‘ikai ke tu’o lahi ‘a ‘eku tñnaki fakataha ‘a kimoutolu ‘o hangē ko e tñnaki fakataha ‘e he motu’a moá ‘a hono ‘uhikí ‘i hono lalo kapakaú, ‘io, ‘A kimoutolu ‘a e kakai ‘o e fale ‘o ‘Isilelí, ‘a ia kuo mou toó; ‘io, ‘A kimoutolu ‘a e kakai ‘o e fale ‘o ‘Isilelí, ‘a kimoutolu ‘oku nofo ‘i Selūsalemá, ‘o hangē foki ko kimoutolu kuo toó; ‘io, “hono ‘ikai ke tu’o lahi ‘a ‘eku fie tñnaki fakataha ‘a kimoutolu ‘o hangē ko e tñnaki fakataha ‘e he motu’a moá ‘a

20b 2 Nifai 31:13–14.
22a FFL Fakatomala,
Fakatomala’í.
b Ma’ake 10:15;

Mōsaia 3:19;
3 Nifai 11:37–38.
c Sione 10:15–18.
10 4a 3 Nifai 8:14.

b 1 Nifai 17:3.
5a Mātiu 23:37;
T&F 43:24–25.

hono 'uhikí, ka na'é 'ikai te mou loto ki ai.

6 'A kimoutolu 'e fale 'o 'Isileli 'a ia kuó u "fakahaofí, ko e hā hano tu'ó lahi 'o ha'aku tānaki fakataha 'a kimoutolu 'o hangē ko e tānaki fakataha 'e he motu'a moá 'a hono 'uhikí ki hono lalo kapakaú, 'o kapau te mou fakatomala pea ^btafoki kiate au 'i he 'loto-fakamātoato.

7 Ka 'ikai, 'E fale 'o 'Isileli, pea 'e hoko 'o lala 'a e ngaahi potu 'o homou ngaahi nofo'angá kae 'oua ke hokosia 'a e taimi 'o hono fakahoko 'o e ngaahi "fuakava na'e fai ki ho'omou ngaahi tamaí.

8 Pea ko 'eni na'e hoko 'o pehē 'i he hili 'a e fanongo 'a e kakaí ki he ngaahi folofola ní, vakai, na'a nau kamata ke toe tangi mo ngala koe'uhi ko e mole 'o honau kāingá mo e ngaahi kau-me'á.

9 Pea na'e hoko 'o pehē na'e 'osi pehē atu 'a e 'aho 'e tolú. Pea kuo pongipongi, pea kuo mole atu 'a e "fakapo'ulí mei he funga 'o e fonuá, pea na'e tuku 'a e ngalulululu 'a e fonuá, pea na'e 'osi 'a e mafahifahi 'a e ngaahi maká, pea na'e 'osi mo e ngaahi 'u'ulu fakailifia 'a e fonuá, pea na'e 'osi mo e ngaahi fu'u longo'a'á.

10 Pea na'e toe fehokotaki fakataha 'a e fonuá, 'o tu'u ma'u; pea ko e tengihia, mo e tangi, mo e ngala 'a e kakai kuo fakamo'uí na'e 'osi ia; pea na'e liliu 'enau

tengihia ko e fiefia, pea mo 'enau ngaahi tangilāulaú ko e fakamālō mo e fakafeta'i ki he 'Eiki ko Sīsū Kalaisi, ko honau Huhu'í.

11 Pea kuo "fakahoko 'o a'u mai ki he 'aho ko iá 'a e ngaahi folofola kuo lea 'aki 'e he kau palōfitá.

12 Pea ko kinautolu na'e mā'oni'oni "ange 'i he kakai na'e fakamo'uí, pea ko kinautolu ia na'a nau tali 'a e kau palōfitá kae 'ikai tolomaka'í 'a kinautolú; pea ko kinautolu ia na'e 'ikai te nau lilingi 'a e toto 'o e kau mā'oni'oni, 'a ia na'e fakamo'uí—

13 Pea na'e fakamo'uí 'a kinautolu 'o 'ikai fakangalo hifo mo tanu 'i he kekelelé; pea na'e 'ikai fakamelemo 'i he ngaahi loloto 'o e tahí; pea na'e 'ikai tutu 'aki 'a e afí, pea na'e 'ikai tanu hifo 'o laiki ke maté; pea na'e 'ikai 'ave atu 'a kinautolu 'i he 'ahiohió; pea na'e 'ikai fulutāmakia 'i he mao 'o e 'ahú mo e fakapo'ulí.

14 Pea ko 'eni, ko ia ia 'okú ne lau 'ení, tuku ke mahino kiate ia; ko ia ia 'okú ne ma'u 'a e ngaahi folofolá, tuku ke ne "fakatotolo ai, peá ne mamata mo vakai pe 'oku 'ikai 'i he ngaahi maté mo e ngaahi faka'auhá ni 'i he afí, mo e 'ahú, mo e ngaahi afaá, mo e ngaahi 'ahiohió, pea 'i he ^bfakamanga hake 'a e kekelelé ke folo hifo 'a kinautolú, pea mo e ngaahi me'á ni kotoa pē 'a hono fakahoko 'o e ngaahi kikite

6a 3 Nifai 9:13.
b 1 Sam. 7:3;
Hilam. 13:11;
3 Nifai 24:7.
c 'Isikeli 36:26.

7a FFL Fuakavá.
9a 3 Nifai 8:19.
11a Ngāue 3:18–20.
12a 2 Nifai 26:8;
3 Nifai 9:13.

14a FFL Folofolá—
Mahu'inga 'o e
ngaahi folofolá.
b 1 Nifai 19:11;
2 Nifai 26:5.

‘a e tokolahi ‘o e kau palōfita mā‘oni‘oní.

15 Vakai, ‘oku ou pehē kiate kimoutolu, ‘Io, kuo fakamo‘oni ‘a e tokolahi ki he ngaahi me‘á ni ‘i he hā‘ele mai ‘a Kalaisí, pea na‘e “tāmate‘i ‘a kinautolu koe‘uhi ko ‘enau fakamo‘oni ki he ngaahi me‘a ní.

16 ‘Io, na‘e fakamo‘oni ‘a e palōfita ko “Seinosí ‘o kau ki he ngaahi me‘á ni, pea lea foki mo Seinoki ki he ngaahi me‘á ni, koe‘uhi ‘oku nau fakamo‘oni ‘o tautefito kiate kimautolu, ‘a ia ko e toenga ‘o honau hakó.

17 Vakai, na‘e fakamo‘oni foki mo ‘etau tamai ko Sēkopé ‘o kau ki ha “toenga ‘o e hako ‘o Siosefá. Pea vakai, ‘oku ‘ikai koā ko e toenga ‘a kitautolu ‘o e hako ‘o Siosefá? Pea ko e ngaahi me‘á ni ‘oku fakamo‘oni ‘o kau kiate kitautolú, ‘ikai koā kuo tohi ‘i he ngaahi peleti ‘o e palasa ‘a ia na‘e ‘omi ‘e he‘emau tamai ko Lihai mei Selūsalemá?

18 Pea na‘e hoko ‘o pehē ‘i he kongā fakamuimui ‘o hono tolungofulu mā fā ‘o e ta‘u, vakai, te u fakahā kiate kimoutolu ko e kakai ko ia ‘o Nīfai na‘e fakahaofí, kae ‘uma‘ā foki mo kinautolu na‘e ui ko e kau Leimaná, ‘a ia na‘e fakahaofí, na‘e fai kiate kinautolu ha ngaahi lelei lahi, pea lilingi hifo ha ngaahi tāpuaki lahi ki honau ‘ulú, ko ia ‘i he hili leva ‘a e “hā‘ele hake ‘a Kalaisi ki he langí, na‘á ne fakahā mo‘oni ia ‘e ia kiate kinautolu—

19 ‘O ne “fakahā hono sinó

kiate kinautolu, mo akonaki kiate kinautolu; pea ‘e fai ha fakamatala ki he‘ene ngāue ‘amui ange. Ko ia ‘oku ou faka‘osi ‘i he taimí ni ‘a ‘eku ngaahi leá.

Na‘e fakahā ‘e Sīsū Kalaisi ia ki he kakai ‘o Nīfai, lolotonga ‘a e fakataha mai ‘a e fu‘u kakai tokolahi ‘i he fonua ko Mahú, ‘o ne akonaki‘i ‘a kinautolu; pea ko e ‘uhinga ‘eni ‘o ‘ene fakahā ia ‘e ia kiate kinautolú.

‘Oku kau ki ai ‘a e vahe 11 ‘o a‘u ki he ngata‘anga ‘o e vahe 26.

VAHE 11

‘Oku fakamo‘oni‘i ‘e he Tamai ki Hono ‘Alo ‘Ofa‘angá—‘Oku hā mai ‘a Kalaisi mo fakahā kuó ne fai ‘a e fakalelei—‘Oku ala ‘a e kakai ki he ngaahi mata kafo ‘i hono ongo nimá, va‘é mo hono vakavaká—‘Oku nau kalanga Hōsana—‘Okú ne folofola ki he anga mo e ngaahi founa ‘o e papitaisó—‘Oku tupu ‘a e laumālie ‘o e fakakikihí mei he tēvoló—Ko e tokāteline ‘a Kalaisi ke tui ‘a e tangatá pea papitaiso mo ma‘u ‘a e Laumālie Mā‘oni‘oní. Ta‘u t.s. 34 nai.

PEA ko ‘eni, na‘e hoko ‘o pehē na‘e ai ‘a e fu‘u kakai tokolahi na‘e fakataha mai, ‘o e kakai Nīfai, ‘o takatakai ‘i he tempale ‘a ia na‘e ‘i he fonua ko Mahú; pea na‘a nau ofo mo fakatumutumu ‘iate kinautolu, ‘o nau fefakahā‘aki ‘iate kinautolu ‘a e fu‘u liiliu

15a FFL Ma‘atá.

16a Hilam. 8:19–20.

17a 2 Nīfai 3:4–5;

‘Alamā 46:24;

3 Nīfai 5:23–24.

18a Ngāue 1:9–11.

19a 3 Nīfai 11:12–15.

“ma’ongo’onga mo fakafo ‘a ia kuo hokó.

2 Pea na’a nau lolotonga fetalanoa’aki foki ‘o kau ki he Sīsū Kalaisi ko ia, ‘a ia kuo fakahā ‘a e “faka’ilonga ‘o ‘ene pekiá.

3 Pea na’e hoko ‘o pehē ‘i he lolotonga ‘enau fetalanoa’aki pehē ‘iate kinautolú, na’a nau fanongo ki ha “le’o ‘a ia na’e hangē ‘oku ha’u mei he loto langí; pea na’a nau siosio holo honau matá, he na’e ‘ikai mahino kiate kinautolu ‘a e le’o ‘a ia na’a nau fanongo ki aí; pea na’e ‘ikai ko ha le’o-mālohi ia, pea ‘ikai foki ko ha le’o-lahi; ka neongo iá, neongo ko e ^bkíhi’i le’o-sí’i ia, ka na’e mahuhuhuhu ai ‘a e loto ‘o kinautolu na’e fanongó pea ongo mo’oni ki honau lotó, pea na’e ‘ikai ai ha kupu ‘o honau sinó na’e ‘ikai ke ta’e-tetetete; ‘io, na’e mahuhuhuhu ai ‘a honau laumālié, ‘o fakamāfana’i honau lotó.

4 Pea na’e hoko ‘o pehē na’a nau toe fanongo ki he le’ó, pea na’e ‘ikai mahino ia kiate kinautolu.

5 Pea na’a nau toe fanongo ko hono tu’o tolu ki he le’ó, ‘o nau fakaava honau telingá ke ongo’i ia; pea na’e hanga honau matá ki he feitu’u na’e ongo ia mei aí; ‘o nau sio fakamama’u ki he langí, ‘a ia na’e ha’u mei ai ‘a le’ó.

6 Pea vakai, ‘i he ongo mai ko hono tu’o tolú na’e mahino kiate kinautolu ‘a e le’o na’a nau

fanongo ki aí; pea na’e folofola ia kiate kinautolu:

7 Vakai ki hoku “‘Alo ‘Ofa-‘angá, ‘a ^bia ‘oku ou fiemālie lahi ai, ‘a ia kuó u fakaongoongo-lelei’i ai ‘a hoku hingoá — mou fanongo kiate ia.

8 Pea na’e hoko ‘o pehē, ‘i he mahino kiate kinautolú na’a nau toe tangaki hake honau matá ki he langí; pea vakai, na’a nau “mamata ki ha Tangata ‘oku hā-‘ele hifo mei he loto langí; pea kuo kofu ia ‘aki ‘a e pulupulu hinehina; pea na’á ne hā-‘ele hifo ‘o tu’u ‘i honau ha’oha’ongá; pea na’e hanga ‘a e mata ‘o e kakai kotoa pē kiate ia, pea na’a nau ilifia ke fakaava honau ngutú, pe felea’aki ‘iate kinautolu, pea na’e ‘ikai mahino hono ‘uhinga ‘o e hā-‘ele maí ni kiate kinautolu, he na’a nau mahalo ko e ‘āngelo ia ‘oku hā mai kiate kinautolú.

9 Pea na’e hoko ‘o pehē na’a ne mafao atu hono to’ukupú ‘o ne folofola ki he kakai, ‘o pehē:

10 Vakai, ko au ko Sīsū Kalaisi, ‘a ia na’e fakamo’oni’i ‘e he kau palōfitá ‘e ha’u ki he māmaní.

11 Pea vakai, ko au ko e “maama mo e mo’ui ‘a e māmaní; pea kuó u inu mei he ^bipu kona ko ia na’e tuku ‘e he Tamaí kiate aú, pea kuó u fakaongoongolelei’i ‘a e Tamaí ‘i he’eku ‘to’o kiate au ‘a e ngaahi angahala ‘a e māmaní, ‘a ia kuó u fai ai ‘a e me’a kotoa pē kuo ^dfinangalo ‘a e Tamaí ke u fai talu mei he kamata’angá.

11 1a 3 Nifai 8:11–14.

2a Hilam. 14:20–27.

3a Teut. 4:33–36;

Hilam. 5:29–33.

b 1 Ng. Tu’i 19:11–13;

T&F 85:6.

7a Mātiu 3:17; 17:5;

SS—H 1:17.

b 3 Nifai 9:15.

8a 1 Nifai 12:6;

2 Nifai 26:1.

11a FFL Maama ‘o Kalaisí.

b Mātiu 26:39, 42.

c Sione 1:29;

T&F 19:18–19.

d Ma’ake 14:36;

Sione 6:38; T&F 19:2.

12 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he hili 'a e folofola 'aki 'e Sīsū 'a e ngaahi folofola ní na'e tōmape'e ki he kekelelé 'a e kakai kotoa pē; he na'a nau manatu kuo "kikite'i 'iate kinautolu 'e fakahā 'e Kalaisi ia 'e ia kiate kinautolu 'o ka hili 'ene hā'ele hake ki he langí.

13 Pea na'e hoko 'o pehē na'e folofola 'a e 'Eikí kiate kinautolu 'o pehē:

14 Tu'u hake pea 'unu'unu mai kiate au, koe'uhí ke mou "ai homou nimá ki hoku vakavaká, pea ke mou ^bala foki ki he mata'í fa'o 'i hoku nimá mo hoku va'é, koe'uhí ke mou 'ilo'i ko au ko e 'Otua 'o 'Isilelí, pea ko e 'Otua 'o e ^dmāmaní kotoa pē, pea kuo tāmata'e 'i au koe'uhi ko e ngaahi angahala 'a e māmaní.

15 Pea na'e hoko 'o pehē na'e 'alu atu 'a e fu'u kakaí, 'o nau 'ai honau nimá ki hono vakavaká, 'o nau ala ki he ngaahi mata'í fa'o 'i hono nimá mo hono va'é; 'o nau fai 'eni, mo 'alu atu taki taha kae 'oua kuo 'alu atu kotoa pē, 'o nau mamata 'aki honau matá mo ala 'aki honau nimá, pea nau 'ilo'i pau mo fakamo'oni'i, ko ia "ia 'a ia kuo tohi 'e he kau palōfitá 'e hā'ele maí.

16 Pea 'i he hili 'enau 'alu atu kotoa pē 'o mamata ma'anautolu peé, pea na'a nau kalanga fakataha, 'o pehē:

17 Hōsana! 'Oku monū'ia 'a e huafa 'o e 'Otua Fungani Mā'olunga Tahá! Pea na'a nau fakatōmape'e ki lalo 'i he va'e 'o Sīsū, 'o "hū kiate ia.

18 Pea na'e hoko 'o pehē na'a ne folofola kia "Nīfai (he na'e 'i he kakaí 'a Nīfai) 'o ne fekau kiate ia ke ha'u.

19 Pea na'e tu'u hake 'a Nīfai 'o 'alu atu, peá ne punou hifo 'i he 'ao 'o e 'Eikí 'o ne 'uma ki hono va'é.

20 Pea na'e fekau kiate ia 'e he 'Eikí ke ne tu'u hake. Pea na'e tu'u hake ia 'o tu'u 'i mu'a 'iate ia.

21 Pea na'e folofola 'a e 'Eikí kiate ia: 'Oku ou tuku kiate koe 'a e ^amālohi ke ke ^bpapitaiso 'a e kakaí ni 'o ka hili 'eku toe 'alu hake ki langí.

22 Pea na'e toe ui 'e he 'Eikí ha "ni'ihi kehe, 'o ne folofola 'aki 'a e ngaahi me'a tatau pē kiate kinautolu; pea na'a ne tuku kiate kinautolu 'a e mālohi ke fai papitaiso. Pea na'a ne folofola kiate kinautolu: Ko e founga 'eni ke mou fai ai 'a e papitaisó; pea ^b'oua na'a 'i ai ha ngaahi fakakikihi 'iate kimoutolu.

23 Ko e mo'oni 'oku ou pehē kiate kimoutolu, ko ia ia 'oku fakatomala mei he'ene ngaahi angahalá koe'uhi ko ho'omou ngaahi ^aleá, 'o ne ^bkole ke papitaiso 'i hoku hingoá, ko e anga 'eni 'o ho'omou papitaiso

12a 'Alamā 16:20.

14a Sione 20:27.

b Luke 24:36–39;

T&F 129:2.

c 'Isaia 45:3;

3 Nīfai 15:5.

d 1 Nīfai 11:6.

15a FFL Sīsū Kalaisi—

Ngaahi hā holo 'a

Kalaisi hili 'ene

mo'ui fakamatelié.

17a FFL Hū.

18a 3 Nīfai 1:2, 10.

21a FFL Mālohi.

b FFL Papitaisó.

22a 1 Nīfai 12:7;

3 Nīfai 12:1.

b 3 Nīfai 18:34.

23a 3 Nīfai 12:2.

b FFL Papitaisó—

Ngaahi me'a 'oku

fie ma'u ki he

papitaisó.

‘a kinautolú — Vakai, te mou ‘alu hifo pea ‘tu‘u ‘i he loto vaí, pea te mou papitaiso ‘a kinautolu ‘i hoku hingoá.

24 Pea ko ‘eni vakai, ko e ngaahi lea ‘eni ke mou lea‘akí, ke mou ui ‘a kinautolu ‘i honau hingoá, ‘o pehē:

25 ‘I he “mafai kuó u ma‘u meia Sīsū Kalaisí, ‘oku ou papitaiso koe ‘i he huafa ‘o e ^bTamaí, pea mo e ‘Aló, pea mo e Laumālie Mā‘oni‘oní. ‘Ēmeni.

26 Pea te mou toki “fakangalo hifo ‘a kinautolu ‘i he vaí, pea toe fokotu‘u hake ‘a kinautolu mei he vaí.

27 Pea ko e founga ‘eni ke mou fai papitaiso ai ‘i hoku hingoá; he vakai, ko e mo‘oni ‘oku ou pehē kiate kimoutolu, ‘oku “taha pē ‘a e Tamaí, mo e ‘Aló, mo e Laumālie Mā‘oni‘oní; pea ‘oku ou ‘i he Tamaí, pea ‘oku ‘iate au ‘a e Tamaí, ‘oku taha pē ‘a e Tamaí mo au.

28 Pea ‘i he founga ko ia kuó u fekau kiate kimoutolú ‘e pehē ho‘omou fai papitaisó. Pea ‘oua na‘a ‘i ai ha ngaahi “fakakikihi ‘iate kimoutolu, ‘o hangē ko ia kuo hoko ‘i mu‘á; pea ‘oua na‘a fai foki mo ha ngaahi fakakikihi ‘iate kimoutolu ‘i he ngaahi tefito ‘o ‘eku tokāteliné, ‘o hangē ko ia kuo hoko ‘i mu‘á.

29 He ko e mo‘oni, ko e mo‘oni ‘oku ou pehē kiate kimoutolu, ko ia ia ‘okú ne ma‘u ‘a e ‘a e laumālie ‘o e “fakakikihi ‘oku ‘ikai ‘a‘aku ia, ka ‘oku ‘o e ^btēvoló ia, ‘a ia ko e tamai ‘a e fakakikihi, pea ‘okú ne ue‘i hake ‘a e loto ‘o e kakaí ke fefakakikihi‘aki ‘i he ‘ita, ‘iate kinautolu.

30 Vakai, ‘oku ‘ikai ko ‘eku tokāteliné ‘eni, ke ue‘i ‘a e loto ‘o e kakaí ke fe‘ite‘itani; ‘iate kinautolu; ka ko ‘eku tokāteliné ‘eni ke fakangata hono fai ‘o e ngaahi me‘a peheé.

31 Vakai, ko e mo‘oni, ko e mo‘oni, ‘oku ou pehē kiate kimoutolu, te u fakahā kiate kimoutolu ‘a ‘eku “tokāteliné.

32 Pea ko ‘eku “tokāteliné ‘eni, pea ko e tokāteline ia ‘a ia kuo tuku kiate au ‘e he Tamaí; pea ‘oku ou ^bfakamo‘oni‘i ‘a e Tamaí, pea ‘oku fakamo‘oni‘i au ‘e he Tamaí, pea ‘oku fakamo‘oni‘i ‘e he ‘Laumālie Mā‘oni‘oní ‘a e Tamaí mo au; pea ‘oku ou fakamo‘oni‘i kuo fekau ‘e he Tamaí ki he kakai fulipē, ‘i he potu kotoa pē, ke nau fakatomala pea tui kiate au.

33 Pea ko ia ia ‘okú ne tui kiate au, mo “papitaisó, ‘e ^bfakamo‘ui ia; pea ko kinautolu ia te nau ‘ma‘u ‘a e pule‘anga ‘o e ‘Otuá.

34 Pea ko ia ia ‘oku ‘ikai tui

23c 3 Nifai 19:10–13.

25a Mōsaia 18:13;
T&F 20:73.

FFL Papitaisó—
Mafai totonú.

b FFL ‘Otuá.

26a FFL Papitaiso—
Papitaiso ‘i he fakaukú.

27a Sione 17:20–22;
3 Nifai 28:10;

Molom. 7:7;

T&F 20:28.

28a 1 Kol. 1:10;
‘Efesō 4:11–14;
T&F 38:27.

29a 2 Tīm. 2:23–24;
Mōsaia 23:15.

FFL Feke‘ike‘i.

b LSS, ‘Efesō 4:26;
Mōsaia 2:32–33.

31a 2 Nifai 31:2–21.

32a FFL Tokāteline ‘a
Kalaisí.

b 1 Sione 5:7.

c 3 Nifai 28:11;
‘Eta 5:4.

33a Ma‘ake 16:16.

FFL Papitaisó—
Ko hono ‘aongá.

b FFL Fakamo‘ui.

c FFL Nāunau
Fakasilesitalé.

kiate au, mo papitaisó, 'e mala-
'ia ia.

35 Ko e mo'oni, ko e mo'oni,
'oku ou pehē kiate kimoutolu,
ko 'eku tokātelinē 'eni, pea 'oku
ou ha'u mei he Tamaí ke faka-
mo'oni ki ai; pea ko ia ia 'oku
"tui kiate aú 'oku tui ki he
Tamaí foki; pea 'e fakamo'oni'i
au kiate ia 'e he Tamaí, he te ne
'a'ahi kiate ia ^b'aki 'a e afi mo e
'Laumālie Mā'oni'oni.

36 Pea 'e pehē hono fakamo'ou-
ni'i au 'e he Tamaí, pea 'e faka-
mo'oni'i 'e he Laumālie Mā'oni-
'oni au pea mo e Tamaí kiate ia;
he ko e Tamaí, mo Au, mo e
Laumālie Mā'oni'oni 'oku mau
taha pē.

37 Pea 'oku ou toe pehē kiate
kimoutolu, kuo pau ke mou
fakatomala, pea "hoko 'o tatau
mo ha tamasi'i si'i, pea papitaiso
'i hoku hingoá, pe 'oku 'ikai pē
ha founga ke mou ma'u ai 'a e
ngaahi me'á ni.

38 Pea 'oku ou toe pehē kiate
kimoutolu, kuo pau ke mou
fakatomala, pea papitaiso 'i
hoku hingoá, pea hoko 'o tatau
mo ha ki'i tamasi'i si'i, pe 'e 'ikai
te mou teitei ma'u 'a e pule'anga
'o e 'Otuá.

39 Ko e mo'oni, ko e mo'oni,
'oku ou pehē kiate kimoutolu,
ko 'eku tokātelinē 'eni, pea
'ilonga 'a kinautolu 'oku "langa
aí 'oku nau langa ki he'eku
maká, pea 'e 'ikai ikuna 'a kinau-
tolu 'e he ngaahi ^bmatapā 'o helí.

40 Pea 'ilonga ia te ne fakahā 'o
lahi ange pe si'i hifo 'i he me'a
ní, pea fokotu'u ia ko 'eku tokā-
telinē, 'oku tupu ia mei he fai
angahalá, pea kuo 'ikai langa ia
'i he'eku maká; ka 'oku langa ia
ki ha tu'unga 'o e "one'one, pea
'oku ava 'a e ngaahi matapā 'o
helí ke ma'u 'a e kakai peheé 'o
ka 'oho mai 'a e vai pea fa'aki
kiate ia 'a e ngaahi matangí.

41 Ko ia, 'alu atu ki he kakaí
ni, pea fakahā 'a e ngaahi lea 'a
ia kuó u lea'akí, 'o a'u ki he
ngaahi ngata'anga 'o e māmaní.

VAHE 12

*'Oku ui 'e Sīsū mo foaki 'a e mālohi
ki he Toko Hongofulu Mā Uá—
'Okú ne fai ki he kau Nīfaí ha ma-
langa 'oku tatau mo e Malanga 'i he
Mo'ungá—'Okú ne folofola 'o kau
ki he Ngaahi Tāpuaki tatau pē mo ia
'i he malanga 'i he mo'ungá—'Oku
mā'olunga pea mahu'inga ange 'ene
ngaahi akonakí 'i he fono 'a Mō-
sesé—'Oku fekau ki he tangatá ke
ne haohaoa 'o hangē ko 'ene haohaoa
mo 'ene Tamaí—Fakafehoanaki mo
e Mātiu vahe 5. Ta'u T.S. 34 nai.*

PEA na'e hoko 'o pehē 'i he hili
hono folofola 'aki 'e Sīsū 'a e
ngaahi folofolá ni kia Nīfai, mo
kinautolu 'a ia kuo uí, (ko 'eni
ko e tokolahi 'o kinautolu kuo
uí, pea ma'u mo e mālohi mo e
mafai ke fai papitaisó, na'e
toko "hongofulu mā ua) pea

35a 'Eta 4:12.
b 3 Nīfai 9:20; 12:2.
c FFL Laumālie
Mā'oni'oni.
37a Ma'ake 10:15;

Luke 18:17;
Mōsaia 3:19;
3 Nīfai 9:22.
39a Mātiu 7:24–29;
Hilam. 5:12.

FFL Maká.
b 3 Nīfai 18:12–13.
40a 3 Nīfai 14:24–27.
12 1a 3 Nīfai 13:25.

vakai, na'e mafao atu hono to'ukupú ki he fu'u kakaí, 'o kalinga kiate kinautolu, 'o pehē: 'Oku ^bmonū'ia 'a kimoutolu 'o kapau te mou tokanga ki he ngaahi lea 'a e toko hongofulu mā ua ko 'eni 'a ia kuó u 'fili meiate kimoutolu ke akonaki kiate kimoutolu, pea hoko ko ho'omou kau tamaio'eikí; pea kuó u tuku kiate kinautolu 'a e mālohi ke nau papitaiso 'a kimoutolu 'aki 'a e vai; pea 'o ka hili homou papitaiso 'aki 'a e vai, vakai, te u papitaiso 'a kimoutolu 'aki 'a e afi pea mo e Laumālie Mā'oni'oni; ko ia 'oku monū'ia 'a kimoutolu 'o kapau te mou tui kiate au pea papitaiso, 'i he hili ho'omou mamata kiate au, pea 'ilo'i 'oku ou mo'uí.

2 Pea ko e tahá, 'oku monū'ia ange 'a kinautolu 'e "tui ki ho'omou ngaahi leá koe'uhi ko ho'omou fakamo'oni kuo mou mamata kiate aú, pea 'oku mou 'ilo'i 'oku ou mo'uí. 'Io, 'oku monū'ia 'a kinautolu 'e tui ki ho'omou ngaahi leá, mo ^bfakavaivai mo'oni 'a kinautolu 'i he fu'u loto-fakatōkilalo lahi pea papitaiso, he 'e 'a'ahi kiate kinautolu ^c'aki 'a e afi mo e Laumālie Mā'oni'oni, pea te nau ma'u ha fakamolemole 'o 'enau ngaahi angahalá.

3 'Io, 'oku monū'ia 'a e "anga-vaivai 'a ia 'oku nau ^bha'u kiate aú, he 'oku 'onautolu 'a e pule'anga 'o e langí.

4 Pea ko e tahá, 'oku monū'ia 'a kinautolu 'a ia 'oku tangí, he 'e fakafiemālie'i 'a kinautolu.

5 Pea 'oku monū'ia 'a e "angamaluú, he te nau ma'u 'a e ^bmāmaní.

6 Pea 'oku monū'ia 'a kinautolu kotoa pē 'oku "fiekai mo ^bfieinua ki he 'mā'oni'oni, he 'e fakafonu 'a kinautolu 'aki 'a e Laumālie Mā'oni'oni.

7 Pea 'oku monū'ia 'a e "anga'ofá, he te nau ma'u 'a e 'alo'ofa.

8 Pea 'oku monū'ia 'a kinautolu kotoa pē 'oku "loto-ma'á, he te nau ^bmamata ki he 'Otuá.

9 Pea 'oku monū'ia 'a kinautolu kotoa pē 'oku "fa'a fakaleleí, he 'e ui 'a kinautolu ko e ^bfānau 'a e 'Otuá.

10 Pea 'oku monū'ia 'a kinautolu kotoa pē kuo "fakatanga'i koe'uhi ko hoku hingoá, he 'oku 'onautolu 'a e pule'anga 'o e langí.

11 Pea 'oku monū'ia 'a kimoutolu 'o ka hanga 'e he kakaí 'o lau'ikovi'i mo fakatanga'i, mo lohiaki'i 'a kimoutolu 'i he me'a kovi kotoa pē, koe'uhi ko au;

12 He te mou ma'u 'a e fu'u

1b FFL Tāpuakí.

c FFL Uí.

2a T&F 46:13–14.

FFL Tuí.

b 'Eta 4:13–15.

c 3 Nifai 11:35; 19:13.

3a T&F 56:17–18.

FFL Loto-fakatōkilaló.

b Mātiu 11:28–30.

5a Loma 12:16;

Mōsaia 3:19.

FFL Angamalū.

b FFL Māmaní.

6a 2 Nifai 9:51;

Īnosi 1:4.

b Selem. 29:13.

c LFkt. 21:21.

7a FFL 'Alo'ofá.

8a FFL Haohoaá.

b T&F 93:1.

9a FFL Tokotaha Fa'a
Fakaleleí.

b FFL Foha mo e
Ngaahi 'Ofefine 'o e
'Otuá, Ngaahi.

10a T&F 122:5–9.
FFL Fakatanga,
Fakatanga'i.

fiefia lahi pea nēkeneka 'o lahi, koe'uhi 'e lahi ho'omou "totongi 'i he langí; he na'e pehē 'enau fakatanga'i 'a e kau palōfita 'a ia na'e 'i mu'a 'iate kimoutolú.

13 Ko e mo'oni, ko e mo'oni, 'oku ou pehē kiate kimoutolu, 'oku ou fekau kiate kimoutolu ke mou hoko ko e ^amāsima 'o e māmaní; ka 'o kapau 'e mole 'i he māsímá 'a hono koná, 'e fakakona'i fēfee'i 'a e māmaní? Ngata ai 'e 'ikai toe 'aonga 'a e māsímá, ka ke lī ki tu'a pea molomoloki ia 'i he lalo va'e 'o e kakaí.

14 Ko e mo'oni, ko e mo'oni, 'oku ou pehē kiate kimoutolu, 'oku ou fekau kiate kimoutolu ke mou hoko ko e maama 'o e kakaí ni. Ko e kolo kuo fokotu'u 'i ha mo'unga 'oku 'ikai fa'a fakapulí ia.

15 Vakai, 'oku tutu koā 'e he tangatá ha "te'elango pea tuku ia ki he lalo puha? 'Ikai, ka ki he tu'unga māmá, pea 'oku uló ia kiate kinautolu kotoa pē 'oku 'i he falé;

16 Ko ia tuku ke uló pehē ho'omou "māmá 'i he 'ao 'o e kakaí ni, koe'uhi ke nau mamata ki ho'omou ngaahi ngāue leleí pea tuku 'a e fakafeta'i ki ho'omou Tamai 'a ia 'oku 'i he langí.

17 'Oua na'a mou mahalo kuó u ha'ú ke fakata'e'aonga'i 'a e fonó, pe ko e kau palōfítá. 'Oku 'ikai ko 'eku ha'ú ke fakata'e-aonga'i ka ke fakakakato;

18 He ko e mo'oni 'oku ou pehē

kiate kimoutolu, kuo 'ikai mole ha ki'i konga si'i mei he "fonó, ka kuo fakakakato ia 'iate au.

19 Pea vakai, kuó u tuku kiate kimoutolu 'a e fono mo e ngaahi fekau 'a 'eku Tamái, koe'uhi ke mou tui kiate au, pea ke mou fakatomala mei ho'omou ngaahi angahalá, pea ha'u kiate au 'aki 'a e ^aloto-mafesifesi mo e laumālie fakatomala. Vakai, 'oku mou ma'u 'a e ngaahi fekaú 'i homou 'aó, pea kuo fakakakato 'a e ^bfonó.

20 Ko ia mou ha'u kiate au pea mou mo'ui; he ko e mo'oni 'oku ou pehē kiate kimoutolu, kapau 'e 'ikai te mou tauhi 'eku ngaahi fekau, 'a ia kuó u tuku kiate kimoutolú 'i he taimi ko 'ení, 'e 'ikai te mou teitei fa'a hū ki he pule'anga 'o e langí.

21 Kuo mou fanongo na'e pehē 'e kinautolu 'o e kuonga mu'á, pea 'oku tohi foki 'i homou 'aó, ke 'oua na'a mou ^afakapō, pea ko ia ia 'e fakapoó, te ne tu'utāmaki 'i he tautea mei he 'Otuá.

22 Ka 'oku ou pehē kiate kimoutolu, ko ia ia 'e 'ita ki hono tokouá 'e tu'utāmaki ia ki he'ene fakamāú. Pea ko ia ia te ne pehē ki hono tokouá, ko e valé, 'e tu'utāmaki ia ki he tautea 'a e fakamāú; ka ko ia te ne pehē, Ko e faha koé, 'e tu'utāmaki ia ki he afi 'o helí.

23 Ko ia, kapau te ke ha'u kiate au, pe te ke fie ha'u kiate au, pea manatu 'oku kovi'ia ho tokouá 'iate koe—

12a 'Eta 12:4.
13a T&F 101:39–40.
FFL Māsímá.
15a Luke 8:16.

16a 3 Nifai 18:24.
18a FFL Fono 'a Mōsesé.
19a 3 Nifai 9:20.
FFL Loto-mafesifesi.

b 3 Nifai 9:17.
21a 'Eke. 20:13;
Mōsaia 13:21;
T&F 42:18.

24 'Alu koe ki ho tokouá, pea tomu'a "fakalelei ki ho tokouá, pea toki ha'u kiate au 'i he loto-fakamātoato mo'oni, pea te u tali koe.

25 Fakalelei vave mo ho filí lolotonga ho'omo kei 'i he halá mo ia, koe'uhí ke 'oua na'a faifai pea 'i ai ha taimi te ne ma'u ai ha faingamālie kiate koe, pea 'e lī koe ki he fale fakapōpulá.

26 Ko e mo'oni, ko e mo'oni, 'oku ou pehē kiate koe, 'e 'ikai 'aupito te ke teitei hao mei ai, kae 'oua kuó ke totongi 'a e sē-nine kotoa pē. Pea lolotonga 'a ho'o 'i he fale fakapōpulá te ke lava koā ke totongi ha "sēnine 'e taha? Ko e mo'oni, ko e mo'oni, 'oku ou pehē kiate koe, 'Ikai.

27 Vakai, kuo tohi 'e kinautolu 'i he kuonga mu'á, 'oua na'á ke "tono;

28 Ka 'oku ou tala kiate kimoutolu, ko ia 'okú ne fakasio ki ha fefine, ke "holi ki aí, kuo 'osi tono ia 'i hono lotó.

29 Vakai, 'oku ou tuku kiate kimoutolu 'a e fekau, ke 'oua na'a mou tuku ke hū ha me'a 'e taha 'o e ngaahi fakakaukaú ni ki homou "lotó;

30 He 'oku lelei ange ke mou fakafisi 'a kimoutolu mei he ngaahi me'á ni, 'o mou tauhi ai kiate au 'i hono fua homou "kolosí, 'i hano lī 'a kimoutolu ki heli.

31 Kuo tohi 'o pehē, ko ia 'okú

ne tukuange hono uaifí, ke ne 'oange kiate ia 'a e tohi "vete.

32 Ko e mo'oni, ko e mo'oni, 'oku ou pehē kiate kimoutolu, ko ia ia 'e "tukuange hono uaifí, tuku kehe ko e 'uhinga 'i ha'ane halaia 'i he ^bfe'auaki, 'o tupu ai ha'ane 'tono; pea ko ia ia 'e mali mo ia kuo vete 'okú ne halaia ai 'i he tono.

33 Pea ko e tahá kuo tohi foki, 'oua na'á ke fuakava, kae fai ki he 'Eikí ho'omou ngaahi "fuakavá;

34 Ka ko e mo'oni, ko e mo'oni, 'oku ou pehē kiate kimoutolu, 'oua te mou "fuakava 'i ha me'a 'e taha; pe ki he langí, he ko e 'afio'anga ia 'o e 'Otuá;

35 Pe ki he fonuá, he ko hono tu'unga-va'é ia;

36 Pea 'oua foki te mou fuakava ki he 'ulú, he 'oku 'ikai te mou fa'a ngaahi ha tu'oni lou-'ulu ke 'ulí'uli pe hinehina;

37 Ka ke mou lea pē 'Io, pe 'io; mo 'Ikai, pe 'ikai; he 'o ka mou ka lea 'aki ha me'a lahi ange heni 'oku kovi ia.

38 Pea vakai, kuo tohi, ke totongi 'aki 'a e "mata 'a e mata, mo e nifo 'a e nifo;

39 Ka 'oku ou pehē atu kiate kimoutolu, ke 'oua na'a mou "fetongi ha ngāue kovi, ka ko ia te ne sipi'í ho kou'ahē to'omata'ú, ^bfulihi atu kiate ia ho kou'ahē 'e tahá foki;

40 Pea kapau 'e faka'ilo koe 'e ha tangata 'i he fakamaau'angá

24a FFL Fakamolemole, Fakamolemole'í.

26a 'Alamā 11:3.

27a 2 Nīfai 9:36; T&F 59:6.

28a T&F 42:23.

FFL Holi Koví.

29a Ngāue 8:22.

30a Mātiu 10:38; 16:24; Luke 9:23.

31a FFL Vete Malí.

32a Ma'ake 10:11–12.

b FFL Fe'auakí.

c FFL Tonó.

33a FFL Fakapapaú.

34a FFL Lea Ta'efe'ungá.

38a Lev. 24:20.

39a 3 Nīfai 6:13;

4 Nīfai 1:34;

T&F 98:23–32.

b FFL Fa'a Kātakí.

pea to’o ho kofu tu’á, tuku ke ne ma’u mo ho pulupulú foki;

41 Pea kapau ‘e fakamālohi’i koe ‘e ha taha ke ke ‘alu ‘i ha maile ‘e taha, ‘alu mo ia ‘i ha maile ‘e ua.

42 “Foaki kiate ia ‘oku kole kiate koé, pea ko ia ‘oku fie nō meiate koé ‘oua na’a fulitu’a kiate ia.

43 Pea vakai kuo tohi foki, ke ke ‘ofa ki ho kaungā’apí pea fehi’a ki ho filí;

44 Kae vakai ‘oku ou pehē kiate kimoutolu, ‘ofa ki homou ngaahi “filí, tāpuaki’i ‘a kinautolu ‘oku kape’i ‘a kimoutolú, failelei kiate kinautolu ‘oku fehi’a kiate kimoutolú, pea ^bhūfia ‘a kinautolu ‘oku ngaohikovia ‘a kimoutolu mo fakatanga’i ‘a kimoutolú;

45 Fai ‘a e ngaahi me’á ni koe’uhi ke mou hoko ko e fānau ‘a ho’omou Tamai ‘a ia ‘oku ‘i he langí; he ‘okú ne pule ke hopo hake ‘ene la’aá ki he angakoví mo e angaleí.

46 Ko ia ko e ngaahi me’a ‘a ia na’e ‘o e kuonga mu’á, ‘a ia na’e ‘i he fono, kuo fakakakato kotoa ia ‘iate au.

47 Kuo fakangata ‘a e ngaahi me’a “motu’á, kae hoko ‘o fo’ou ‘a e ngaahi me’a kotoa pē.

48 Ko ia, ‘oku ou faka’amu ke mou “haohaoa ‘o hangē pē ko aú, pe hangē ko e haohaoa ho’omou Tamai ‘a ia ‘oku ‘i he langí.

VAHE 13

‘Oku ako’i ‘e Sīsū ki he kau Nīfai ‘a e Lotu ‘a e ‘Eikí—‘Oku fekau ke nau teuteu ‘a e ngaahi koloa ‘i he langí—‘Oku fekau ki he Toko Hongofulu Mā Uá ‘i he’enu nau ngāuē ke ‘oua na’a nau fakakaukau ki he’enu ngaahi fiema’u fakatu’asinó—Fakafehoanaki mo e Mātiu vahe 6. Tá’u t.s. 34 nai.

Ko e mo’oni, ko e mo’oni, ‘oku ou pehē, ‘oku ou loto ke mou “foaki ki he masivá; kae vakai ke ‘oua na’a mou fai ho’omou foakí ‘i he ‘ao ‘o e kakaí koe’uhí ke nau mamata ki ai; ka pehē ‘e ‘ikai te mou ma’u ha’amou totongi mei ho’omou Tamai ‘a ia ‘oku ‘i he langí.

2 Ko ia, ‘o ka mou ka fai ho’omou foakí ‘oua na’a mou ifi ha me’a lea ‘i homou ‘aó, ‘o hangē ko ia ‘oku fai ‘e he kau māualoí ‘i he ngaahi fale lotú mo e ngaahi halá, koe’uhi ke nau ma’u ‘a e “fakamālō ‘a e kakaí. Ko e mo’oni ‘oku ou pehē kiate kimoutolu, kuo nau ma’u ‘enu totongi.

3 Ka ‘o ka mou ka fai ha foaki ‘oua na’a tuku ke ‘ilo ‘e homou nima to’ohemá ‘a e me’a ‘oku fai ‘e homou nima to’omata’ú;

4 Koe’uhi ke lilo ho’omou foakí; pea ko ho’omou Tamai ‘oku ‘afio’i ‘i he liló, te ne totongi fakahā kiate kimoutolu.

42a Sēkope 2:17–19;
Mōsaia 4:22–26.

44a LFkt. 24:17;
‘Alamā 48:23.
b Ngāue 7:59–60.

47a 3 Nifai 15:2, 7;
T&F 22:1.

48a Mātiu 5:48;
3 Nifai 27:27.
FFL Haohaoá.

13 1a FFL Foaki ‘Ofá,
Ngaahi.
2a T&F 121:34–35.

5 Pea 'o ka mou ka "lotu 'oua na'a mou fai 'o hangē ko e kau mālualoí, he 'oku nau manako ke lotu 'o tu'u 'i he ngaahi fale lotú mo e ngaahi tuliki 'o e ngaahi halá, koe'uhi ke mamata kiate kinautolu 'a e kakaí. Ko e mo'oni 'oku ou pehē kiate kimoutolu, kuo nau ma'u 'enau totongí.

6 Ka ko kimoutolu, 'o ka mou ka lotu, hū ki homou potu liló, pea ka tāpuni homou matapaá, lotu ki ho'omou Tamai 'a ia 'oku 'i he liló; pea ko ho'omou Tamai, 'a ia 'okú ne 'afio'i 'i he liló, te ne totongi fakahā kiate kimoutolu.

7 Ka 'o ka mou ka lotu, 'oua na'a mou toutou lea 'aki 'a e ngaahi me'a tatau ta'e'aonga ma'u pē, 'o hangē ko e hītení, he 'oku nau mahalo 'e ongo'i 'a kinautolu 'i he'enau ngaahi lea lahí.

8 Ko ia 'oua na'a mou tatau mo kinautolu, he 'oku "afio'i 'e ho'omou Tamai 'a e ngaahi me'a 'oku mou masiva aí 'i he te'eki ai ke mou kole kiate iá.

9 Ko ia ke "anga peheni 'a ho'omou ^blotú: Ko 'emau "Tamai 'oku 'i he langi, ke tapuhā ho huafá.

10 Ke fai ho finangaló 'i māmani 'o hangē ko ia 'i he langí.

11 Pea fakamolemole 'emau ngaahi angahalá, 'o hangē ko 'emau fakamolemole'i 'a kinautolu kuo fai hala mai kiate kinautolú.

12 Pea 'oua na'a "tuku 'a kinautolu ki he 'ahi'ahí, kae fakamo'ui 'a kinautolu mei he koví.

13 He 'oku 'o'ou 'a e pule'angá, mo e mālohí, mo e nāunaú 'o ta'engata. 'Ēmeni.

14 He kapau 'oku mou "fakamolemole'i 'a e ngaahi angahala 'a e kakaí, 'e fakamolemole'i 'a kimoutolu foki 'e ho'omou Tamai fakalangí.

15 Ka kapau 'e 'ikai te mou fakamolemole'i 'a e ngaahi angahala 'a e kakaí 'e 'ikai foki fakamolemole'i 'e ho'omou Tamai 'a ho'omou ngaahi angahala.

16 Pea ko e tahá, kapau te mou "aukai 'oua na'a mou hangē ko e kau mālualoí, 'o fakamatapeko, he 'oku nau fakakehe honau matá koe'uhi ke hā ki he kakaí 'oku nau 'aukai. Ko e mo'oni 'oku ou pehē kiate kimoutolu, kuo nau ma'u 'enau totongí.

17 Ka ko kimoutolu, 'o ka mou ka 'aukai, pani homou 'ulú, mo kaukau'i homou matá;

18 Koe'uhi ke 'oua na'a hā ki he kakaí 'oku mou 'aukai, kae hā ki ho'omou Tamai, 'a ia 'oku 'afio 'i he "liló; pea ko ho'omou Tamai, 'a ia 'okú ne 'afio'i 'i he liló, te ne totongi fakahā kiate kimoutolu.

19 'Oua 'e tokonaki ma'amoutolu 'a e koloa 'i māmani, 'a ia 'oku kai 'e he ané mo e 'ume'umeá, pea 'oku hae'i 'e he kau kaiha'á 'o kaiha'asi.

20 Kae tokonaki ma'amoutolu 'a e ngaahi "koloa 'i he langí, 'a

5a FFL Lotú.

8a T&F 84:83.

9a Mātiua 6:9–13.

b FFL Lotú.

c FFL 'Otua—'Otua ko

e Tamai.

12a LSS, Mātiua 6:14.

14a Mōsaia 26:30–31;

T&F 64:9.

FFL Fakamolemole,

Fakamolemole'i.

16a 'Isaia 58:5–7.

FFL 'Aukai.

18a T&F 38:7.

20a Hilam. 5:8; 8:25.

ia 'oku 'ikai kai 'e he ané pe 'ume'umeá, pea 'oku 'ikai hae'i 'e he kau kaiha'á 'o kaiha'así.

21 He ko e potu 'oku 'i ai ho'omou koloá, 'e 'i ai foki mo homou lotó.

22 Ko e "maama 'o e sinó ko e matá; ko ia, kapau 'oku lelei ho matá, 'e fonu ho sinó kotoa 'i he maama.

23 Ka kapau 'oku kovi ho matá, 'e fonu 'a ho sino kotoa 'i he fakapo'uli. Ko ia, kapau kuo fakapo'uli 'a e maama 'a ia 'oku 'iate koé, 'e fēfē hono lahi 'o e fakapo'uli ko iá!

24 'Oku 'ikai fa'a "tauhi 'e ha tangata 'a e 'eiki 'e toko ua; he te ne fehi'a ki he toko taha kae 'ofa ki he toko taha, pe te ne pīkitai ki he toko taha kae li'aki 'a e toko taha. 'E 'ikai te mou fa'a tauhi 'a e 'Otuá mo e Koloá.

25 Pea ko 'eni na'e hoko 'o pehē hili 'a e folofola 'aki 'e Sisū 'a e ngaahi folofola ní na'á ne 'afio ki he toko hongofulu mā ua 'a ia kuó ne fili, 'o ne folofola kiate kinautolu: Manatu'i 'a e ngaahi lea 'a ia kuó u lea'akí. He vakai, ko kimoutolu 'a e fa'ahinga kuó u fili ke "tauhi ki he kakai ní. Ko ia 'oku ou pehē kiate kimoutolu, 'oua na'a mou tokanga ki ho'omou mo'uí, ki ha me'a ke mou kai, pe ha me'a ke mou inu; pe ki homou sinó, 'i ha me'a ke mou tuí. 'Ikai 'oku lahi hake 'a e mo'uí 'i he me'akai, mo e sinó 'i he kofu?

26 Vakai ki he fanga manu-puna 'o e 'ataá, he 'oku 'ikai te nau tūtuu'i, pea 'oku 'ikai te nau

tu'usi pe tānaki ki ha feleoko; ka 'oku fafanga 'a kinautolu 'e ho'omou Tamai fakalangí. 'Ikai 'oku mou mahu'inga lahi hake 'iate kinautolu?

27 Ko hai 'iate kimoutolu te ne lava 'o fakalahi ki he lōloa 'o hono sinó 'aki ha ofa 'e taha 'i he'ene tokanga ki ai?

28 Pea ko e hā 'oku mou tokanga ai ki hamou kofú? Vakai ki he fisi'i 'akau 'o e ngoué, mo e anga 'o 'enau tupú; 'oku 'ikai te nau ngāue, pea 'oku 'ikai te nau lālanga;

29 Ka 'oku ou pehē kiate kimoutolu, na'e 'ikai tatau 'a e teunga 'o Solomoné 'i hono nāunau kotoa pē, mo ha taha 'o kinautolú ni.

30 Ko ia, kapau 'oku fakakofu'i pehē 'e he 'Otuá 'a e mohuku 'o e ngoué, 'a ia 'oku 'i ai he 'ahó ni, kae li 'apongipongi ki he ngoto-umú, 'e pehē pē 'ene fakakofu'i 'a kimoutolú, 'o kapau 'oku 'ikai ke si'i ho'omou tuí.

31 Ko ia 'oua na'a mou tokanga, 'o pehē, Ko e hā ke tau kai? pe, Ko e hā ke tau inu? pe, Ke tau kofu 'aki 'a e hā?

32 He 'oku 'afio'i 'e ho'omou Tamai fakalangí 'oku 'aonga kiate kimoutolu 'a e ngaahi me'a ni kotoa pē.

33 Ka mou fuofua kumi 'a e "pule'anga 'o e 'Otuá mo 'ene mā'oni'oní, pea 'e foaki 'a e ngaahi me'a ni kotoa pē kiate kimoutolu.

34 Ko ia ke 'oua na'a mou tokanga ki he 'apongipongi, koe'uhi 'e tokanga 'a e 'apongi-

pongí ki he'ene ngaahi me'a 'a'ana. 'Oku fe'unga 'a e ngaahi kovi 'o e 'aho taki taha.

VAHE 14

'Oku folofola 'a Sīsū 'o fekau: 'Oua 'e fakamaau; kole ki he 'Ōtuá; tokanga telia 'a e kau palōfita kākaá—'Okú ne tala'ofa 'a e fakamo'uí kiate kinautolu 'oku fai 'a e finangalo 'o e Tamai—Fakafehoanaki mo e Mātiu vahe 7. Ta'u T.S. 34 nai.

PEA ko 'eni na'e hoko 'o pehē hili 'a e folofola 'aki 'e Sīsū 'a e ngaahi folofola ní na'á ne toe fofonga atu ki he fu'u kakai, 'o ne toe folofola atu kiate kinautolu, 'o pehē: Ko e mo'oni, ko e mo'oni, 'oku ou pehē kiate kimoutolu, 'Oua te mou "fakamaau, pea 'e 'ikai fakamāu'í 'a kimoutolu.

2 "He ko e anga ko ia 'o ho'omou fakamāu, 'e fakamāu'í ai 'a kimoutolu; pea ko e fua ko ia te mou fua 'aki 'a e kakai kehē, 'e toe fua 'aki ia 'a kimoutolu foki.

3 Pea ko e hā 'okú ke tokanga ai ki he malamala'í 'akau 'oku 'í he mata 'o ho kāingá, ka 'oku 'ikai te ke tokanga ki he fu'u kongá 'akau 'oku 'í ho mata 'o'ou?

4 Pe 'e fēfē ha'o pehē ki ho tokouá: Tuku ke u to'o 'a e malamala'í 'akau mei ho matá—kae vakai, 'oku 'í ai 'a e fu'u kongá 'akau 'í ho mata 'o'ou?

5 'E mālualoi, tomu'a to'o 'a e fu'u "kongá 'akau mei ho mata

'o'ou; pea te ke toki lava 'o mamata lelei ke to'o 'a e malamala'í 'akau mei he mata 'o ho kāingá.

6 'Oua na'a 'oatu 'a e me'a "toputapú ki he fanga kulií, pe si ho'omou mata'í tofé ki he fanga puaká, telia na'a nau malamalaki ia 'i honau lalo va'é, pea tafoki mai 'o keina 'a kimoutolu.

7 "Kole, pea 'e foaki kiate kimoutolu; kumi, pea te mou 'ilo; tukituki, pea 'e to'o kiate kimoutolu.

8 He ko ia kotoa pē 'oku kolé, 'okú ne ma'u; pea ko ia 'oku kumí, 'okú ne 'ilo; pea ko ia 'oku tukitukí, 'e to'o kiate ia.

9 Pe ko hai ha tangata 'iate kimoutolu, kapau 'e kole mā 'e hono fohá, peá ne 'oange ki ai ha maka?

10 Pe kapau te ne kole ha ika, peá ne 'oange ki ai ha ngata?

11 Ko ia kapau ko kimoutolu, 'oku angakoví, 'oku mou 'ilo ke foaki 'a e ngaahi me'a lelei ki ho'omou fānaú, 'e fēfē hono lahi hake 'o e fie foaki 'e ho'omou Tamai 'oku 'í he langí 'a e ngaahi me'a lelei kiate kinautolu 'oku kole kiate iá?

12 Ko ia, ko e me'a kotoa pē 'oku mou loto ke fai 'e he kakai kiate kimoutolú, mou "fai ia kiate kinautolu, he ko e fonó 'eni mo e kau palōfitá.

13 Mou hū 'í he matapā "fāsi'í; he 'oku fālahi 'a e matapaá, mo ^b'ata'atā 'a e halá, 'a ia 'oku fakatau ki he 'auhá, pea 'oku 'í ai 'a e tokolahi 'oku hū ai;

14 1a LSS, Mātiu 7:1–2;
Sione 7:24.
2a Molom. 8:19.
5a Sione 8:3–11.

6a FFL Toputapú.
7a 3 Nifai 27:29.
FFL Lotú.
12a FFL 'Ofa Mamahí.

13a Luke 13:24;
3 Nifai 27:33.
b T&F 132:25.

14 He 'oku fāsi'i 'a e "matapaá, mo ^blausi'i 'a e halá, 'oku fakatau ki he mo'uí, pea ko e ^ttokosi'i pē 'oku nau 'ilo iá.

15 Tokanga telia 'a e kau palōfita ^aloí, 'oku ha'u kiate kimoutolu 'i he kofu fakasipi, ka 'i lotó ko e fanga ulofi fekai 'a kinautolu.

16 Te mou 'ilo 'a kinautolu 'i honau ngaahi fuá. 'Oku toli 'e he kakai 'a e ngaahi kālepí 'i he 'akau talatala, pe ko e fikí 'i he talatala'āmoa?

17 Ko ia 'oku tupu 'i he 'akau lelei kotoa pē 'a e fua lelei; kae tupu 'i he 'akau kovi 'a e fua kovi.

18 'E 'ikai fa'a tupu 'i he 'akau lelei 'a e fua kovi, pe tupu 'i he 'akau kovi 'a e fua lelei.

19 Ko e 'akau kotoa pē 'oku 'ikai ^atupu ai 'a e fua lelei 'oku tā hifo ia, pea laku ki he afí.

20 Ko ia, te mou 'ilo 'a kinautolu 'i honau ngaahi "fuá.

21 'Oku 'ikai ko kinautolu kotoa pē 'oku pehē mai kiate au, 'Eiki, 'Eiki, te nau hū ki he pule'anga 'o e langí; ka ko ia 'okú ne fai 'a e finangalo 'o 'eku Tamai 'a ia 'oku 'i he langí.

22 'E ^apehē mai 'e he tokolahi kiate au 'i he 'aho ko iá: 'Eiki, 'Eiki, 'ikai kuo mau kikite 'i ho huafá, pea 'i ho huafá kuo mau kapusi ki tu'a 'a e kau tēvoló, pea 'i ho huafá kuo mau fai 'a e ngaahi me'a fakafo lahi?

23 Pea te u toki fakahā kiate kinautolu: Na'e 'ikai 'aupito te u ^a'ilo 'a kimoutolu; ^b'alu 'iate au, 'a kimoutolu 'oku fai 'a e ngaahi ngāue 'o e angahalá.

24 Ko ia, ko ia ia 'oku fanongo ki he ngaahi leá ni 'a'aku pea fai ki aí, te u fakatatau ia ki ha tangata poto, 'a ia na'e langa hono falé 'i he funga "maka —

25 Pea na'e tō 'a e ^a'uhá, pea 'oho mai 'a e vaí, pea hoko mo e havilí, 'o tō ki he fale ko iá; ka na'e 'ikai ^bholo ia, he na'e langa ia 'i he funga maka.

26 Ka ko ia ia 'okú ne fanongo ki he'eku ngaahi talá ni, pea 'ikai fai ki aí 'oku fakatatau ia ki ha tangata vale, 'a ia na'e langa hono falé 'i he ^a'one'one —

27 Pea na'e tō 'a e 'uhá, pea 'oho mai 'a e vaí, pea na'e angi 'a e matangí 'o fa'aki ki he fale ko iá; pea na'e holo ia, pea ko e me'a lahi 'a 'ene holó.

VAHE 15

'Oku fakahā 'e Sīsū 'oku fakahoko 'iate ia 'a e fono 'a Mōsesé — Ko e kau Nīfaí 'a e fanga sipi kehe na'á ne folofola 'o kau ki ai 'i Selūsalemá — Ko e me'a 'i he fai angahalá, ne 'ikai 'ilo'i ai 'e he kakai 'o e 'Eiki 'i Selūsalemá ki he fanga sipi ne fakamovetevete 'i 'o 'Isilelí. Ta'u t.s. 34 nai.

PEA ko 'eni na'e hoko 'o pehē 'i he faka'osi 'e Sīsū 'ene ngaahi

14a 2 Nīfaí 9:41;
31:9, 17–18;
T&F 22:1–4.
b 1 Nīfaí 8:20.
c 1 Nīfaí 14:12.
15a Selem. 23:21–32;
2 Nīfaí 28:9, 12, 15.

19a Mātiu 3:10;
'Alamā 5:36–41;
T&F 97:7.
20a Luke 6:43–45;
Molonai 7:5.
22a 'Alamā 5:17.
23a Mōsaia 5:13;

26:24–27.
b Luke 13:27.
24a FFL Maká.
25a 'Alamā 26:6;
Hilam. 5:12.
b LFkt. 12:7.
26a 3 Nīfaí 11:40.

folofola ní, na'e 'afio holo hono fofongá ki he kakaí, 'o folofola kiate kinautolu: Vakai, kuo mou fanongo ki he ngaahi me'a na'á ku ako 'aki 'i he te'eki ai ke u 'alu hake ki he'eku Tamai; ko ia, 'ilonga ia 'e manatu'í 'a 'eku ngaahi leá ni mo "fai ki aí, te u ^bhiki hake ia 'i he 'aho faka'osí.

2 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he hili hono folofola 'aki 'e Sīsū 'a e ngaahi folofola ní na'á ne 'afio'í 'oku 'i ai 'a e ni'ihí 'iate kinautolu 'oku ofo, mo fifili pe ko e hā ha me'a te ne fai ki he "fono 'a Mōsesé; he na'e 'ikai mahino kiate kinautolu 'a e folofola kuo 'osi 'a e ngaahi me'a motu'á, pea kuo hoko 'a e me'a kotoa pē 'o fo'ou.

3 Pea na'á ne folofola kiate kinautolu: 'Oua te mou ofo 'i he'eku tala kiate kimoutolu kuo 'osi 'a e ngaahi me'a motu'á, pea kuo hoko 'a e me'a kotoa pē 'o fo'ou.

4 Vakai, 'oku ou pehē kiate kimoutolu kuo fakakakato 'a e "fono 'a ia na'e tuku kia Mōsesé.

5 Vakai, ko "au ia na'á ne foaki 'a e fonó, pea ko au ia 'a ia na'á ne fuakava ki hoku kakai ko 'Isilelí; ko ia, kuo fakakakato 'iate au 'a e fonó, he kuó u ha'u ke ^bfakakakato 'a e fonó; ko ia kuo ngata ia.

6 Vakai, 'oku "ikai te u fakata'e'aonga'í 'a e kau palōfitá, he

ko 'enau ngaahi lea kotoa pē 'oku te'eki ai ke fakahoko 'iate aú, ko e mo'oni 'oku ou pehē kiate kimoutolu, 'e fakahoko ia kotoa pē.

7 Pea ko e me'a 'i he'eku tala kiate kimoutolu kuo 'osi 'a e ngaahi me'a motu'á, 'oku 'ikai te u fakata'e'aonga'í ai 'a e ngaahi me'a kuo lea 'aki 'o kau ki he ngaahi me'a 'e hokó.

8 He vakai, 'oku te'eki ai fakahoko hono kotoa 'o e "fuakava 'a ia na'á ku fai mo hoku kakaí; ka ko e fono 'a ia na'e foaki kia Mōsesé 'oku ngata ia 'iate au.

9 Vakai, ko au 'a e "fonó, pea mo e ^bmāmá. Sio kiate au, pea kātaki ki he ngata'angá, pea te mou 'mo'ui; he ko ia ia 'okú ne "kātaki ki he ngata'angá te u foaki kiate ia 'a e mo'ui ta'engatá.

10 Vakai, kuó u foaki kiate kimoutolu 'a e ngaahi "fekaú; ko ia tauhi 'eku ngaahi fekaú. Pea ko e fonó 'eni mo e me'a na'e tohi 'e he kau palōfitá, he ko e mo'oni na'a nau ^bfakamo'oni kiate au.

11 Pea ko 'eni na'e hoko 'o pehē 'i he hili hono folofola 'aki 'e Sīsū 'a e ngaahi folofola ní, na'á ne folofola ki he toko hongofulu mā ua 'a ia kuó ne filí:

12 Ko 'eku kau ākonga 'a kimoutolu; pea ko e maama 'a kimoutolu ki he kakaí ni, 'a ia ko e toenga 'o e fale 'o "Siosefá.

15 1a Sēmisi 1:22.

b 1 Nifai 13:37;

T&F 5:35.

2a FFL Fono 'a Mōsesé.

4a Mōsaia 13:27–31;

3 Nifai 9:17–20.

5a 1 Kol. 10:1–4;

3 Nifai 11:14.

FFL Sihova.

b 'Alamā 34:13.

6a 3 Nifai 23:1–5.

8a 3 Nifai 5:24–26.

9a 2 Nifai 26:1.

b FFL Maama 'o Kalaisí.

c Sione 11:25;

T&F 84:44.

d FFL Kātaki.

10a 3 Nifai 12:20.

b Mōsaia 13:33.

12a FFL Siosefa, Foha 'o

Sēkopé.

13 Pea vakai, ko e “fonua ‘eni ‘o homou tofi’á; pea kuo foaki ia ‘e he Tamaí kiate kimoutolu.

14 Pea kuo te’eki ai ha taimi ‘e fai kiate au ‘e he Tamaí ha fekau ke u “fakahā ia ki homou kāinga ‘i Selūsalemá.

15 Pea kuo te’eki ai ha taimi ‘e fai kiate au ‘e he Tamaí ha fekau ke u fakahā kiate kinautolu ha me’a ‘o kau ki he ngaahi fa’ahinga “kehe ‘o e fale ‘o ‘Isilelí, ‘a ia kuo tataki atu ‘e he Tamaí mei he fonuá.

16 Ko hono kotoa ‘eni ‘o e me’a na’e fekau kiate au ‘e he Tamaí, ke u fakahā kiate kinautolú:

17 ‘Oku ‘i ai mo ‘eku fanga sipi kehe ‘oku ‘ikai kau ‘i he loto’áá ni; ‘oku totonu ke u ‘omi mo kinautolu foki, pea te nau fanongo ki hoku le’ó; pea ‘e ‘i ai ‘a e loto’ā pē taha, mo e “tauhi pē taha.

18 Pea ko ‘eni, ko e me’a ‘i he kia-kekevá mo e ta’etuí na’e ‘ikai ai ke “mahino kiate kinautolu ‘eku leá; ko ia na’e fekau au ‘e he Tamaí ke ‘oua na’á ku lea ‘aki mo ha toe me’a kehe kiate kinautolu ‘i he me’á ni.

19 Kā, ko e mo’oni, ‘oku ou pehē kiate kimoutolu kuo fekau au ‘e he Tamaí, pea ‘oku ou fakahā ia kiate kimoutolu, na’e fakamavahe ‘a kimoutolu meiate kinautolú koe’uhi ko ‘enau angahalá; ko ia koe’uhi ko ‘enau angahalá ‘oku ‘ikai ai te nau ‘ilo kiate kimoutolú.

20 Pea ko e mo’oni, ‘oku ou toe pehē kiate kimoutolu ‘oku ‘i ai ha ngaahi fa’ahinga kehe kuo fakamavahe ‘i ‘e he Tamaí meiate kinautolu; pea koe’uhi ko ‘enau angahalá ‘oku ‘ikai ai te nau ‘ilo kiate kinautolú.

21 Pea ko e mo’oni ‘oku ou pehē kiate kimoutolu, ko kimoutolu ia ‘a e fa’ahinga ‘a ia na’á ku lau ki ai ‘o pehē: ‘Oku ai mo ‘eku fanga sipi “kehe ‘oku ‘ikai ‘i he loto’áá ni; te u ‘omi mo kinautolu foki, pea te nau fanongo ki hoku le’ó; pea ‘e ‘i ai ‘a e loto’ā pē taha, mo e tauhi pē taha.

22 Pea na’e ta’emahino kiate kinautolu ‘a ‘eku leá, he na’a nau mahalō ko e lau ia ki he kau “Senitailé; he na’e ‘ikai mahino kiate kinautolu ‘e ^bfakaului ‘a e kau Senitailé ‘i he’enau malangá.

23 Pea na’e ‘ikai mahino kiate kinautolu ‘eku pehē te nau fanongo ki hoku le’ó; pea na’e ‘ikai mahino kiate kinautolu ‘eku pehē ‘e ‘ikai fanongo ‘a e kau “Senitailé ‘i ha taimi ki hoku le’ó—pea ‘e ‘ikai te u fakahā au kiate kinautolu ka ‘i he ^bLaumālie Mā’oni’oni pē.

24 Kae vakai, kuo mou fanongo ki “hoku le’ó, mo mamata foki kiate au; pea ko ‘eku fanga sipi ‘a kimoutolu, pea ‘oku lau ‘a kimoutolu fakataha mo kinautolu kuo ^bfoaki kiate au ‘e he Tamaí.

13a 1 Nīfai 18:22–23.

14a 3 Nīfai 5:20.

15a 3 Nīfai 16:1–4.

FFL ‘Isilelí—Ko e fa’ahinga ‘e hongofulu ‘o ‘Isilelí na’e molé.

17a FFL Tauhi-sipi Leleí.

18a T&F 10:59.

21a Sione 10:14–16.

22a FFL Senitailé, Kau.

^b Ngāue 10:34–48.

23a Mātiu 15:24.

^b 1 Nīfai 10:11.

FFL Laumālie

Mā’oni’oni.

24a ‘Alamā 5:38;

3 Nīfai 16:1–5.

^b Sione 6:37;

T&F 27:14.

VAHE 16

'E hā'ele 'a Sīsū ki he nī'ihī kehe 'oku nau 'o e fanga sipi hē 'o 'Isilelí—'I he ngaahi 'aho faka'osí 'e 'uluaki 'ave 'a e ongoongoleleí ki he kau Senitailé pea toki hoko ki he fale 'o 'Isilelí—'E mamata tonu 'aki 'e he kakai 'o 'Eikí 'a honau matá ki he'ene toe fakafoki mai 'a Saioné. Ta'u t.s. 34 nai.

PEA ko e mo'oni, ko e mo'oni, 'oku ou pehē kiate kimoutolu, 'oku 'i ai mo 'eku fanga sipi "kehe, 'a ia 'oku 'ikai 'o e fonuá ni, pe ko e fonua ko Selūsalemá, pe 'i ha potu 'e taha 'o e fonua 'a ia 'oku takatakai 'i he ngaahi potu kuó u 'i ai ke malangá.

2 He ko e fa'ahinga 'oku ou lau ki aí ko kinautolu ia kuo te'eki ai fanongo ki hoku le'ó; pea kuo 'ikai 'i ai ha taimi te u fakahā au 'i ha taimi kiate kinautolu.

3 Ka kuó u ma'u ha fekau mei he Tamaí ke u 'alu atu kiate "kinautolu, pea te nau fanongo ki hoku le'ó, pea lau fakataha 'a kinautolu mo 'eku fanga sipí, koe'uhí ke 'i ai 'a e loto'ā pē taha mo e tauhi pē taha; ko ia 'oku ou 'alu ai ke fakahā au kiate kinautolu.

4 Pea 'oku ou fekau kiate kimoutolu ke mou tohi 'a e ngaahi "leá ni 'o ka hili 'eku 'alú, koe'uhí na'a 'iloange kuo 'ikai ke 'eke 'e

hoku kakai 'i Selūsalemá, ki he Tamai 'i hoku hingoá, 'a ia kuo nau mamata kiate au, pea nau 'iate au lolotonga 'eku ngāue fakafaifekaú, ke nau ma'u ha 'ilo kiate kimoutolu 'i he Laumālie Mā'oni'oní, kae 'uma'ā foki ki he ngaahi fa'ahinga kehe 'a ia 'oku 'ikai te nau 'ilo ki aí, koe'uhí ke tauhi 'a e ngaahi leá ni 'a ia te mou tohi pea fakahā ia ki he kau ^bSenitailé, koe'uhí 'i he kakato 'o e kau Senitailé, pea ko e toenga 'o homou hakó, 'a ia kuo fakamovetevete 'i 'i he funga 'o e māmaní tu'unga 'i he'enu ta'etuí, 'e fakafoki mai 'a kinautolu ki he loto'āá, pe te nau ma'u ha 'ilo kiate au, ko honau Huhu'í.

5 Pea te u toki "tānaki fakataha mai 'a kinautolu mei he vahe 'e fā 'o māmaní; pea te u toki fakahoko 'a e ^bfuakava, 'a ia kuo fai 'e he Tamaí ki he kakai kotoa pē 'o e 'fale 'o 'Isilelí.

6 Pea 'oku mon'ūia 'a e kau "Senitailé, koe'uhí ko 'enu tui kiate au, 'a ia 'oku tupu mei he ^bLaumālie Mā'oni'oní, 'a ia 'okú ne fakamo'oni'i au pea mo e Tamai kiate kinautolu.

7 Vakai, koe'uhí ko 'enu tui kiate aú, 'oku folofola 'e he Tamaí, pea koe'uhí ko ho'omou ta'etuí 'a kimoutolú, 'E fale 'o 'Isileli, 'e hoko mai 'i he ngaahi 'aho "faka'osí 'a e mo'oní ki he

16 1a 3 Nifai 15:15.
FFL 'Isileli—Ko e fa'ahinga 'e hongofulu 'o 'Isileli na'e molé.
3a 3 Nifai 17:4.
4a FFL Folofolá.
b 1 Nifai 10:14;

3 Nifai 21:6.
c 'Isikeli 20:42-44;
3 Nifai 20:13.
5a FFL 'Isileli—Ko hono tānaki 'o 'Isilelí.
b 3 Nifai 5:24-26.
c 1 Nifai 22:9;
3 Nifai 21:26-29.

6a 1 Nifai 13:30-42;
2 Nifai 30:3.
b 2 Nifai 32:5;
3 Nifai 11:32, 35-36.
FFL Laumālie Mā'oni'oní.
7a FFL Fakafoki Mai 'o e Ongoongoleleí.

kau Senitailé, koe'uhi ke fakahā kiate kinautolu 'a hono kakato 'o e ngaahi me'á ni.

8 Ka 'e mala'ia, 'oku folofola 'e he Tamaí, 'a e kau ta'etui 'o e kau Senitailé—he neongo 'enua ō mai ki he funga 'o e fonua ní, pea kuo nau "fakamovetevete 'a hoku kakai 'a ia 'oku 'o e fale 'o 'Isilelí; pea kuo ^bkapusi ki tu'a meiate kinautolu 'a hoku kakai 'a ia 'oku 'o e fale 'o 'Isilelí, pea kuo malamalaki hifo 'a kinautolu 'i honau lalo va'é;

9 Pea koe'uhi ko e ngaahi 'alo'ofa 'a e Tamaí ki he kau Senitailé, kae 'uma'ā foki 'a e ngaahi tautea 'a e Tamaí ki hoku kakai 'a ia 'oku 'o e fale 'o 'Isilelí, ko e mo'oni, ko e mo'oni, 'oku ou pehē kiate kimoutolu, 'o ka hili 'eni kotoa pē, pea hili 'eku pule ke te'ia 'a hoku kakai 'a ia 'oku 'o e fale 'o 'Isilelí, pea ngaohikovia, mo "tāmate'i, pea kapusi ki tu'a meiate kinautolu, pea hoko 'o nau fehi'anekina 'e kinautolu, pea hoko ko e manuki'anga mo e luma'anga 'iate kinautolú—

10 Pea kuo fekau pehē 'e he Tamaí ke u pehē kiate kimoutolu: 'I he 'aho 'e fai angahala ai 'a e kau Senitailé ki he'eku ongoongoleleí, pea nau li'aki hono kakato 'o 'eku ongoongoleleí, pea nau "fielahi 'i he hīkisia 'a honau lotó 'o lahi hake 'i he pule'anga kotoa pē, pea lahi hake 'i he kakai kotoa pē 'o e

māmani fulipē, pea nau fonu 'i he ngaahi loi kehekehe kotoa pē, mo e ngaahi kākā, mo e ngaahi pau'u, mo e fa'ahinga mālualoi kotoa pē, mo e ngaahi fakapō, mo e ngaahi ^bngāue fakataula'eiki kākā, mo e ngaahi fe'auaki, mo e ngaahi ngāue fakalielia fufū; pea ka nau ka fai 'a e ngaahi me'á ni kotoa pē, kae li'aki hono kakato 'o 'eku ongoongoleleí, vakai, 'oku folofola 'e he Tamaí, te u 'ave hono kakato 'o 'eku ongoongoleleí meiate kinautolu.

11 Pea te u toki "manatu'i 'a 'eku fuakava 'a ia kuó u fai ki hoku kakai, 'E fale 'o 'Isileli, pea te u 'omi 'eku ongoongoleleí kiate kinautolu.

12 Pea te u fakahā kiate koe, 'E fale 'o 'Isileli, 'e 'ikai ma'u 'e he kau Senitailé ha mālohi kiate kimoutolu; ka te u manatu'i 'eku fuakava kiate koé, 'E fale 'o 'Isileli, pea te mou ma'u 'a e "ilo ki hono kakato 'o 'eku ongoongoleleí.

13 Ka 'o ka fakatomala 'a e kau Senitailé pea tafoki mai kiate au, 'oku folofola 'e he Tamaí, vakai 'e "lau fakataha 'a kinautolu mo hoku kakai, 'E fale 'o 'Isileli.

14 Pea 'e 'ikai te u tuku hoku kakai, 'a ia 'oku nau 'o e fale 'o 'Isilelí, ke nau 'alu atu 'iate kinautolu, pea molomoloki hifo 'a kinautolu, 'oku folofola 'e he Tamaí.

15 Ka 'o ka 'ikai te nau tafoki

8a 1 Nifai 13:14;
Molom. 5:9, 15.
b 3 Nifai 20:27–29.
9a 'Āmosi 9:1–4.
10a Molom. 8:35–41.

b 2 Nifai 26:29.
11a 3 Nifai 21:1–11;
Molom. 5:20.
12a Hilam. 15:12–13.
13a Kalētia 3:7, 29;

1 Nifai 15:13–17;
2 Nifai 10:18;
3 Nifai 30:2;
'Ēpa. 2:9–11.

mai kiate au, pea tokanga ki hoku le'ó, te u tuku kinautolu, 'io, te u tuku 'a hoku kakaí, 'E fale 'o 'Isileli, ke nau 'alu atu 'iate kinautolu, pea "molomoloki hifo 'a kinautolu, pea te nau hangē ko e māsima kuo mole mei ai hono koná, 'a ia 'oku 'ikai toe 'aonga, ka ke lī ki tu'a, pea molomoloki hifo 'i he lalo va'e 'o hoku kakaí, 'E fale 'o 'Isileli.

16 Ko e mo'oni, ko e mo'oni, 'oku ou pehē kiate kimoutolu, kuo fekau pehē 'e he Tamaí kiate au—ke u foaki ki he kakaí ni 'a e fonuá ni ke hoko ko honau tofi'a.

17 Pea 'e toki fakamo'oni'i 'a e ngaahi "lea 'a e palōfita ko 'Īsaia, 'a ia 'oku pehē:

18 'E hiki hake 'e "ho kau ^btangata le'ó 'a e le'o; pea 'i he le'o pē taha te nau hiva fakataha, he te nau loto-tatau 'o ka toe 'omi 'e he 'Eikí 'a Saione.

19 Ke pā mai 'i he fiefia, hiva fakataha, 'a kimoutolu 'e ngaahi potu maumau 'o Selūsalemá; he kuo fakafiemālie'i 'e he 'Eikí 'a hono kakaí, kuó ne huhu'i 'a Selūsalema.

20 Kuo fakahā 'e he 'Eikí 'a hono to'ukupu mā'oni'oni 'i he 'ao 'o e pule'anga kotoa pē; pea 'e mamata 'e he ngaahi ngata'anga kotoa pē 'o māmaní ki he fakamo'ui 'a e 'Otuá.

VAHE 17

'Oku folofola 'a Sīsū ki he kakaí ke nau fakalaulauloto ki he'ene ngaahi leá pea lotu ke nau ma'u ha 'ilo—'Okú ne fakamo'ui 'a honau kau mahakí—'Okú ne lotua 'a e kakaí, 'o ne lea 'aki 'a e ngaahi lea 'oku 'ikai fa'a lava 'o tohi—'Oku tauhi mai 'a e kau 'āngeló pea takatakai 'e he afi 'a enau fānau ikí. Ta'u r.s. 34 nai.

VAKAI, ko 'eni na'e hoko 'o pehē 'i he hili 'a e folofola 'aki 'e Sīsū 'a e ngaahi folofola ní na'á ne toe 'afio holo ki he kakaí, 'o ne folofola atu kiate kinautolu: Vakai, kuo ofi hoku "taimí.

2 'Oku hā mai kiate au 'oku mou vaivai, pea 'oku 'ikai fa'a "mahino kiate kimoutolu 'a 'eku ngaahi lea kotoa pē 'a ia kuo fekau kiate au 'e he Tamaí ke u lea 'aki kiate kimoutolu he taimi ko 'eni.

3 Ko ia, mou foki atu ki homou ngaahi 'apí, pea "fakalaulauloto ki he ngaahi me'a 'a ia kuó u lea 'akí, pea kole ki he Tamaí, 'i hoku hingoá, koe'uhi ke mahino kiate kimoutolu, pea ^bteuteu homou 'atamaí ki he "apongipongí, pea te u toe ha'u kiate kimoutolu.

4 Ka ko 'eni 'oku ou "alu ki he Tamaí, pea ke ^bfakahā au foki ki he ngaahi fa'ahinga 'o 'Isileli kuo 'pulí, he 'oku 'ikai ke puli 'a kinautolu ki he Tamaí, he

15a Maika 5:8–15;
3 Nifai 20:16–19;
21:12–21;
T&F 87:5.

17a 3 Nifai 20:11–12.

18a 'Īsaia 52:8–10.

b 'Isikeli 33:1–7.
FFL Le'o, Le'ohí.

17 1a FK ke foki ki he
Tamaí. Vakai ki he
veesi 4.

2a Sione 16:12;
T&F 78:17–18.

3a FFL Fakalaulaulotó.

b T&F 132:3.
c 3 Nifai 19:2.

4a 3 Nifai 18:39.

b 3 Nifai 16:1–3.

c FFL 'Isileli—Ko e
fa'ahinga 'e
hongofulu 'o 'Isileli
na'e molé.

'okú ne 'afio'í 'a e potu kuó ne 'ave 'a kinautolu ki aí.

5 Pea na'é hoko 'o pehē 'i he hili 'a e folofola pehē 'e Sīsūú, na'é toe 'afio holo hono fofongá ki he kakaí, 'o ne 'afio'í 'oku nau tangi, mo nau sio fakamama'u kiate ia 'o hangē 'oku nau fie kole kiate ia ke ne nofo 'o ki'i fuofuolaa ange mo kinautolu.

6 Pea na'á ne folofola kiate kinautolu: Vakai, 'oku fonu hoku lotó 'i he "ofa mamahi kiate kimoutolu.

7 'Oku 'i ai ha mou ní'ihí 'oku puke 'iate kimoutolu? Mou 'omi 'a kinautolu ki heni. 'Oku 'i ai hamou ní'ihí 'oku ketu, pe kui, pe heke, pe pipiki, pe kilia, pe mate ha kupu 'o honau sinó, pe tuli, pe puke 'i ha mahakí 'e taha? 'Omi 'a kinautolu ki heni pea te u fakamo'ui 'a kinautolu, he 'oku ou 'ofa mamahi kiate kimoutolu; 'oku fonu hoku lotó 'i he 'alo'ofa.

8 He 'oku ou 'ilo 'oku mou faka'amu ke u fakahā kiate kimoutolu 'a e me'a kuó u fai ki homou kāinga 'i Selūsalemá, he 'oku ou 'ilo'í 'oku "fe'unga ho'omou ^btuí ke u fakamo'ui 'a kimoutolu.

9 Pea na'é hoko 'o pehē 'i he hili 'ene folofola peheé, na'é o mai fakataha 'a e fu'u kakaí kotoa pē, mo honau kakai mahakí, mo honau kakai faingata'a'ia, mo honau kakai ketú, mo honau kakai kuí, mo honau kakai noá, pea mo kinautolu kotoa pē na'a

nau puke 'i ha fa'ahinga mahakí; pea na'á ne "fakamo'ui 'a kinautolu kotoa pē 'i he 'omi 'a kinautolu kiate ia.

10 Pea na'a nau punou hifo kotoa pē, 'a kinautolu kuo fakamo'ui pea mo kinautolu foki na'é mo'ui leleí, 'i hono lalo va'é, 'o nau hū kiate ia; pea ko kinautolu kotoa pē na'é lava ke o mai mei he fu'u kakaí na'a nau "uma ki hono va'é, 'o nau fufulu ai hono va'é 'aki 'a honau lo'imata.

11 Pea na'é hoko 'o pehē na'á ne fekau ke 'omi 'enau fānau "ikí.

12 Ko ia na'a nau 'omi 'enau fānau ikí 'o tuku 'a kinautolu 'i he funga kekelelé 'o takatakai 'iate ia, pea na'é tu'u 'a Sīsū 'i honau lotolotonga; pea na'é tu'u 'atā 'a e kakaí kae 'oua kuo 'omi 'a kinautolu kotoa pē kiate ia.

13 Pea na'é hoko 'o pehē 'i he hili hono 'omi 'a kinautolu kotoa peé, pea tu'u 'a Sīsū 'i honau lotolotonga, na'á ne fekau ki he kakaí ke nau "tū'ulutui hifo ki he kekelelé.

14 Pea na'é hoko 'o pehē 'i he hili 'enau tū'ulutui ki he kekelelé, na'é to'e 'a Sīsū 'i hono lotó, 'o pehē: 'E Tamai, 'oku ou "mamahi koe'uhi ko e fai angahala 'a e kakai 'o e fale 'o 'Isilelí.

15 Pea 'i he hili 'ene folofola 'aki 'a e ngaahi folofola ní, na'á ne tū'ulutui hifo mo ia ki he kekelelé; pea vakai na'á ne lotu ki he Tamai, pea ko e ngaahi me'a na'á ne lotu 'aki 'oku 'ikai

6a FFL 'Ofa mamahí.
8a 2 Nifai 27:23;
'Eta 12:12.
b Luke 18:42.

9a Mōsaia 3:5;
3 Nifai 26:15.
10a Luke 7:38.
11a Mātiu 19:13–14;

3 Nifai 26:14, 16.
13a Luke 22:41;
Ngāue 20:36.
14a Mōsese 7:41.

fa'a tohi, pea na'e fakamo'oni ki ai 'a e kakai 'a ia na'a nau fanongo kiate iá.

16 Pea ko e anga 'eni 'o 'enau fakamo'oni: 'Oku te'eki ai mamata 'e ha "mata, pea te'eki ai fanongo 'e ha telinga, 'i mu'a, ki ha ngaahi fu'u me'a ma'ongo-onga mo fakafo 'o hangē ko ia na'a mau mamata mo fanongo ki hono folofola 'aki 'e Sīsū ki he Tamaí;

17 Pea koloto ke fa'a lea 'aki 'e ha "elelo, pea fa'a tohi 'e ha tangata, pea 'oku 'ikai fa'a mahino ki he loto 'o e tangatá ha ngaahi me'a ma'ongo-onga mo fakafo 'o hangē ko e ngaahi me'a na'a mau mamata mo fanongo ki hono folofola 'aki 'e Sīsū; pea koloto ke fa'a 'ilo'i 'e ha taha 'a e fiefia 'a ia na'e fakafonu 'aki homau laumalié 'i he taimi na'a mau fanongo ai ki he'ene hūfekina 'a kimaotolu ki he Tamaí.

18 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he faka'osi 'e Sīsū 'a 'ene lotu ki he Tamaí, na'á ne tu'u hake; ka na'e pehē fau hono lahi 'o e "fiefia 'a e kakai kuo vaivai honau lotó.

19 Pea na'e hoko 'o pehē na'e folofola 'a Sīsū kiate kinautolu, 'o fekau ke nau tu'u hake.

20 Pea na'a nau tu'u hake mei he kelekelé, pea na'á ne folofola atu kiate kinautolu: 'Oku mou monū'ia koe'uhi ko ho'omou tuí. Pea ko 'eni vakai, 'oku kakato 'a 'eku fiefiá.

21 Pea 'i he 'osi 'ene folofola 'aki 'a e ngaahi folofola ní, na'á ne "tangi, pea na'e fakamo'oni

ki ai 'a e kakai, pea na'á ne fua hake 'a 'enau fānau ikí, taki taha, 'o ne ^btāpuaki'i 'a kinautolu, mo hūfaki'i 'a kinautolu ki he Tamaí.

22 Pea hili 'ene fai 'eni na'á ne toe tangi;

23 Pea folofola ia ki he kakai, 'o pehē ange kiate kinautolu: Vakai ki ho'omou fānau ikí.

24 Pea 'i he'enau hanga atu ke vakai na'a nau tangaki hake honau matá ki he langí, 'o nau mamata ki he matangaki 'a e langí, pea na'a nau vakai ki he kau 'āngelo 'oku 'alu hifo mei he langí 'o hangē 'oku nau 'i he lotolotonga 'o e afi; pea nau 'alu hifo 'o "takatakai 'a e fānau iiki ko iá, pea na'e takatakai 'a kinautolu 'aki 'a e afi; pea na'e tauhi 'a kinautolu 'e he kau 'āngeló.

25 Pea na'e mamata mo fanongo mo fakamo'oni'i 'e he kakai; pea 'oku nau 'ilo 'oku mo'oni 'enau fakamo'oni he na'a nau mamata mo fanongo kotoa pē, ko e tangata taki taha ma'ana; pea ko honau tokolahí ko e toko ua afe nimangeau nai; pea na'e kau ai 'a e kakai tangata, kakai fefine, mo e fānau.

VAHE 18

'Oku kamata 'e Sīsū hono fai 'o e sākalamēniti 'i he kau Nīfaí—'Oku fekau ke nau lotu ma'u pē 'i hono huafá—Ko kinautolu 'oku nau kai hono sinó mo inu hono tá'ata'á 'i he

16a 'Īsaia 64:4;

1 Kol. 2:9;

T&F 76:10, 114–119.

17a 2 Kol. 12:4.

18a FFL Fiefiá.

21a Sione 11:35.

b Ma'ake 10:14–16.

24a Hilam. 5:23–24,

43–45.

tá'efe'ungá 'oku nau mala'ia—'Oku foaki ki he Kau Ākongá 'a e mālohi ke foaki 'a e Laumālie Mā'oni'oni. Ta'u t.s. 34 nai.

PEA na'e hoko 'o pehē na'e fekau 'e Sīsū ki he'ene kau ākongá ke nau 'omi ha "mā mo e uaine kiate ia.

2 Pea 'i he lolotonga 'enau 'alu ke 'omi 'a e mā mo e uainé, na'á ne fekau ki he kakaí ke nau nofo hifo ki he kelekelé.

3 Pea 'i he ha'u 'a e kau ākongá mo e "maá mo e uainé, na'á ne to'o 'a e maá 'o pakipaki mo tāpuaki'i ia; peá ne 'oatu ki he kau ākongá mo fekau ke nau kai.

4 Pea 'i he hili 'enau kai 'o mākoná, na'á ne fekau ke nau 'oatu ki he kakaí.

5 Pea 'i he hili 'a e kai 'a e kakaí 'o mākoná, na'á ne folofola ki he kau ākongá: Vakai, 'e fakanofa ha tokotaha 'iate kimoutolu, pea te u tuku kiate ia 'a e mālohi ke ne "pakipaki 'a e maá mo tāpuaki'i ia pea 'oatu ki he kakaí 'o hoku siasí, kiate kinautolu kotoa pē 'e tui mo papitaiso 'i hoku hingoá.

6 Pea ke mou manatu'i ke fai 'eni ma'u ai pē, 'o hangē ko ia na'á ku faí, 'o hangē ko 'eku pakipaki 'a e maá mo tāpuaki'i ia, mo 'oatu kiate kimoutolú.

7 Pea te mou fai 'eni ko e "fakamanatu ki hoku sinó, 'a ia kuó u fakahā kiate kimoutolú. Pea 'e hoko ia koe fakamo'oni ki he Tamaí 'oku mou manatu ma'u ai pē kiate au. Pea kapau 'oku mou manatu ma'u ai pē kiate

au te mou ma'u 'a hoku Laumālié ke ne 'iate kimoutolu.

8 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he hili 'ene folofola 'aki 'a e ngaahi folofola ní, na'á ne fekau ki he'ene kau ākongá ke nau to'o 'a e ipu 'o e uainé 'o inu ai, pea ke nau 'oatu foki ki he kakaí ke nau inu ai.

9 Pea na'e hoko 'o pehē na'a nau fai pehē, pea inu ai 'o nau fiu; pea nau 'oatu ki he kakaí, 'o nau inu ai, 'o nau fiu.

10 Pea 'i he hili hono fai 'eni 'e he kau ākongá, na'e folofola ange 'a Sīsū kiate kinautolu: 'Oku monū'ia 'a kimoutolu koe'uhi ko e me'a ko 'eni kuo mou faí, 'i ho'omou fai 'a e ngaahi me'a kuó u fekau kiate kimoutolú, pea 'oku fakamo'oni'i ai ki he Tamaí 'oku mou fie fai 'a e me'a 'a ia kuó u fekau kiate kimoutolú.

11 Pea te mou fai 'eni ma'u ai pē kiate kinautolu 'oku fakatomala mo papitaiso 'i hoku hingoá; pea te mou fai ia 'i he fakamanatu ki hoku toto, 'a ia kuó u lilingi koe'uhi ko kimoutolú, koe'uhi ke mou fakamo'oni'i ki he Tamaí 'oku mou manatu ma'u ai pē kiate au. Pea kapau 'oku mou manatu ma'u ai pē kiate au te mou ma'u hoku Laumālié ke 'iate kimoutolu.

12 Pea 'oku ou tuku 'a e fekau kiate kimoutolu ke mou fai 'a e ngaahi me'á ni. Pea kapau te mou fai ma'u ai pē 'a e ngaahi me'á ni 'oku mou monū'ia, he kuo mou langa 'i he'eku "maká.

13 Ka ko ia ia 'iate kimoutolu te ne fai 'o lahi hake pe si'i hifo

‘i he ngaahi me‘a ní, ‘oku ‘ikai ke langa ia ‘i he‘eku maká, ka ‘oku langa ia ‘i ha makatu‘unga ‘one‘one; pea ka tō ‘a e ‘uhá, pea ‘oho mai ‘a e vaí, pea angi ‘a e matangi ‘o fa‘aki ki ai, te nau ^ahinga, pea ‘oku ava ‘a e ngaahi ^bmatapā ‘o helí ke ma‘u ‘a kinautolu.

14 Ko ia ‘oku monū‘ia ‘a kimoutolu ‘o kapau te mou tauhi ‘eku ngaahi fekau, ‘a ia kuo fekau kiate au ‘e he Tamaí ke u fai kiate kimoutolú.

15 Ko e mo‘oni, ko e mo‘oni, ‘oku ou pehē kiate kimoutolu, kuo pau ke mou le‘o mo ^alotu ma‘u ai pē, telia na‘a ‘ahi‘ahi‘i ‘a kimoutolu ‘e he tēvoló, peá ne taki pōpula atu ‘a kimoutolu.

16 Pea hangē ko ‘eku lotu ‘iate kimoutolú ke pehē foki mo ho‘omou lotu ‘i hoku siasí, ‘i hoku kakai ‘a ia ‘oku nau fakatomala mo papitaiso ‘i hoku hingoá. Vakai ko au ko e ^amāmá; kuó u fokotu‘u ha ^bsīpinga kiate kimoutolu.

17 Pea na‘e hoko ‘o pehē ‘i he hili ‘a e folofola ‘aki ‘e Sīsū ‘a e ngaahi folofolá ni ki he‘ene kau ākongá, na‘á ne toe tafoki atu ki he kakai, ‘o ne pehē ange kiate kinautolu:

18 Vakai, ko e mo‘oni, ko e mo‘oni, ‘oku ou pehē kiate kimoutolu, kuo pau ke mou le‘o mo lotu ma‘u ai pē telia na‘a mou tō ki he ‘ahi‘ahi; he ‘oku

holi ‘a ^aSētane ke ma‘u ‘a kimoutolu, koe‘uhi ke ne sivi‘i ‘a kimoutolu ‘o hangē ko e uite.

19 Ko ia kuo pau ke mou lotu ma‘u ai pē ki he Tamaí ‘i hoku hingoá;

20 Pea ^ailonga ha me‘a te mou kole ki he Tamaí ‘i hoku hingoá, ‘a ia ‘oku totonu, ‘o tui te mou ma‘ú, vakai ‘e foaki ia kiate kimoutolu.

21 Mou ^alotu ‘i homou ngaahi fāmílí ki he Tamaí, ma‘u ai pē ‘i hoku hingoá, koe‘uhi ke tāpuaki‘i ‘a homou uaifí mo ho‘omou fānaú.

22 Pea vakai, ke mou fa‘a fakataha ke lahi; pea ‘oua te mou ta‘ofi ha tangata ‘e ha‘u kiate kimoutolu ‘o ka mou ka fakataha, kae tuku ke nau ha‘u kiate kimoutolu pea ‘oua ‘e ta‘ofi ‘a kinautolu.

23 Ka te mou ^ahūfia ‘a kinautolu, pea ‘ikai kapusi ‘a kinautolu ki tu‘a; pea kapau ‘oku nau toutou ha‘u kiate kimoutolu pea ke mou hūfekina ‘a kinautolu ki he Tamaí ‘i hoku hingoá.

24 Ko ia, hiki hake ho‘omou ^amāmá ke ulo atu ki he māmaní. Vakai ko au ‘a e ^bmaama ke mou hiki haké—mou fai ‘a e me‘a kuo mou mamata na‘á ku faí. Vakai kuo mou mamata ki he‘eku lotu ki he Tamaí, pea kuo mou fakamo‘oni kotoa pē ki ai.

25 Pea ‘oku mou ‘ilo‘i kuó u fekau ke ^aoua na‘a ‘alu hamou

13a FFL Hē mei he Mo‘oní.
b 3 Nīfai 11:39.

15a ‘Alamá 34:17–27.
FFL Lotú.

16a FFL Maama ‘o Kalaisí.
b FFL Sīsū Kalaisí—
Fa‘ifa‘itaki‘anga ‘a

Sīsū Kalaisí.

18a Luke 22:31;
2 Nīfai 2:17–18;
T&F 10:22–27.

20a Mātiu 21:22;
Hilam. 10:5;
Molonai 7:26;

T&F 88:63–65.

21a ‘Alamá 34:21.

23a 3 Nīfai 18:30.

24a Mātiu 5:16.

b Mōsaia 16:9.

25a ‘Alamá 5:33.

toko taha, ka kuó u fekau ke mou ha'u kiate au, koe'uhi ke mou ^bala mo mamata; ke pehē ho'omou fai ki he māmaní; pea ko ia ia 'okú ne maumau'í 'a e fekau ní 'okú ne tuku ke taki atu ia ki he 'ahi'ahi.

26 Pea ko 'eni na'e hoko 'o pehē 'i he hili hono folofola 'aki 'e Sīsū 'a e ngaahi folofola ní, na'e toe hanga atu hono fofongá ki he kau ākongá kuó ne filí, 'o ne folofola kiate kinautolu:

27 Vakai ko e mo'oni, ko e mo'oni, 'oku ou pehē kiate kimoutolu, 'oku ou fai kiate kimoutolu ha fekau 'e taha, pea te u 'alu leva ki he'eku "Tamaí koe'uhi ke u fakahoko 'a e ngaahi fekau ^bkehe 'a ia kuó ne fai kiate aú.

28 Pea ko 'eni vakai, ko e fekau 'eni 'oku ou fai kiate kimoutolú, ke 'oua na'a mou tuku ke ^ama'u 'e ha taha 'oku mou 'ilo'í 'a hoku kakanó mo hoku totó 'i he'ene ^bta'efe'ungá, 'o ka mou ka tāpu-aki'í mo tufaki ia.

29 He ko ia ia 'okú ne kai mo inu 'i hoku kakanó mo e ^atotó 'i he'ene ^bta'efe'ungá, 'okú ne kai mo inu 'a e mala'ia ki hono laumālié; ko ia kapau 'oku mou 'ilo 'oku ta'efe'unga ha tangata ke kai mo inu 'i hoku kakanó mo e totó ke mou ta'ofi ia.

30 Ka neongo iá, 'oua na'a mou ^akapusi ia meiate kimoutolu, ka ke mou tokoni kiate ia, pea lotua ia ki he Tamaí, 'i hoku hingoá;

pea kapau te ne fakatomala mo papitaoso 'i hoku hingoá, pea te mou toki tali ia, pea tāpuaki'í mo tufaki kiate ia 'a hoku kakanó mo e totó.

31 Ka 'o kapau 'e 'ikai te ne fakatomala 'e 'ikai lau ia fakataha mo hoku kakaí, koe'uhi ke 'oua na'a ne faka'auha 'a hoku kakaí, he vakai 'oku ou 'ilo ^aeku fanga sipí, pea kuo lau 'a kinautolu.

32 Ka neongo iá, 'oua na'a mou kapusi ia ki tu'a mei homou ngaahi fale lotú, pe ko homou ngaahi potu 'oku mou hū aí, he ko e fa'ahinga peheé te mou kei fai atu 'a e tokoní ki ai; he 'oku 'ikai te mou 'ilo na'a faifai pea nau tafoki mai 'o fakatomala, pea ha'u kiate au mo e lotofakamātoato mo'oni, pea te u ^afakamo'ui 'a kinautolu; pea mou hoko ai ko e vaka 'o e fakamo'ui kiate kinautolu.

33 Ko ia, tauhi 'a e ngaahi leá ni 'a ia kuó u fekau 'aki kiate kimoutolú koe'uhi ke 'oua na'a hoko ai ha ^afakahalaia kiate kimoutolu; koe'uhi 'e mala'ia ia 'a ia 'oku fakahalaia'í 'e he Tamaí.

34 Pea 'oku ou fai kiate kimoutolu 'a e ngaahi fekaú ni koe'uhi ko e ngaahi fakakikihi kuo 'iate kimoutolú. Pea 'oku monū'ia 'a kimoutolu 'o kapau 'oku ^a'ikai ke 'i ai ha ngaahi fakakikihi 'iate kimoutolu.

35 Pea ko 'eni 'oku ou 'alu ki

25b 3 Nifai 11:14–17.
27a FFL 'Otuá—'Otua ko e Tamaí.
b 3 Nifai 16:1–3.
28a 1 Kol. 11:27–30.
b Molom. 9:29.

29a FFL Sākalamēnití, Ta'ata'á.
b T&F 46:4.
30a T&F 46:3.
31a Sione 10:14;
'Alamā 5:38;

3 Nifai 15:24.
32a 3 Nifai 9:13–14;
T&F 112:13.
33a FFL Fakahalaia, Fakahalaia'í.
34a 3 Nifai 11:28–30.

he Tamaí, koe'uhí he 'oku 'aonga ke u 'alu ki he Tamaí "koe'uhi ko kimoutolu.

36 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he hili hono faka'osi 'e Sīsū 'a e ngaahi folofola ní, na'á ne ala 'aki hono "to'ukupú ki he kau ^bākongā kuó ne filí, taki taha, kae 'oua kuó ne ala kiate kinautolu kotoa pē, pea na'á ne folofola kiate kinautolu 'i he'ene ala kiate kinautolú.

37 Pea na'e 'ikai ke ongo'í 'e he kakaí 'a e ngaahi folofola 'a ia na'á ne folofola'akí, ko ia na'e 'ikai te nau fakamo'oni ki ai; ka na'e fakamo'oni 'e he kau ākongá na'á ne tuku kiate kinautolu 'a e "mālohi ke foaki 'a e ^bLaumālie Mā'oni'oni. Pea te u fakahā kiate kimoutolu 'amui 'oku mo'oni 'a e fakamo'oni ni.

38 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he hili 'a e ala 'a Sīsū kiate kinautolu kotoa peé, na'e ha'u ha "ao 'o fakamalumalu 'a e fu'u kakaí 'o 'ikai te nau fa'a mamata kia Sīsū.

39 Pea lolotonga hono fakamalumalu 'a kinautolú na'á ne 'alu meiate kinautolu, 'o ne hā'ele hake ki he langí. Pea na'e mamata 'a e kau ākongá mo fakamo'oni'i na'á ne toe hā'ele hake ki he langí.

VAHE 19

'Oku tauhi 'a e kau ākongā 'e toko hongofulu mā uá ki he kakaí mo nau lotu ke nau ma'u 'a e

Laumālie Mā'oni'oni—'Oku papi-taiso 'a e kau ākongá pea nau ma'u 'a e Laumālie Mā'oni'oni mo e tauhi mai 'a e kau 'āngeló—'Oku lotu 'a Sīsū 'o folofola 'aki 'a e ngaahi folofola 'oku 'ikai fa'a lava 'o tohi—'Okú ne fakamo'oni ki he fu'u tui lahi 'a e kau Nīfai ko 'eni. Ta'u T.S. 34 nai.

PEA ko 'eni na'e hoko 'o pehē 'i hili 'a e hā'ele hake 'a Sīsū ki he langí, na'e movete 'a e fu'u kakaí, pea na'e 'ave 'e he tangata taki taha 'a hono uai'í mo 'ene fānaú 'o ne foki ki hono 'api 'o'oná.

2 Pea na'e talanoa'i holo leva 'a e ongoongó 'i he kakaí, 'i he te'eki ai ke po'uli hifó, kuo mamata 'a e fu'u kakaí kia Sīsū, pea kuó ne tāpuaki'i 'a kinautolu, pea te ne toe fakahā mai ia 'e ia 'apongipongi ki he kakaí.

3 'Io, pea na'e talanoa'i holo 'i he poó kotoa 'a e me'a na'e kau kia Sīsū; pea na'e pehē fau hono lahi 'o 'enau 'ave 'a e talanoá ki he kakaí, ko ia na'e 'i ai 'a e tokolahi, 'io, 'a e fu'u tokolahi 'aupito, na'a nau fu'u ngāue lahi 'aupito 'i he pō kotoa ko iá, koe'uhi ke nau 'i he 'apongipongi 'i he potu ko ia 'a ia 'e fakahā mai ai 'e Sīsū ia ki he kakaí.

4 Pea na'e hoko 'i he 'aho na'e hokó, 'i he kátoa fakataha mai 'a e fu'u kakaí, vakai, na'e 'i ai 'a Nīfai mo hono tokoua 'a ia na'á ne fokotu'u hake mei he maté, 'a ia ko hono hingoá ko Tīmote, kae 'uma'ā foki hono fohá, 'a ia

35a 1 Sione 2:1;
2 Nīfai 2:9;
Molonai 7:27–28;
T&F 29:5.

36a FFL Nimá,
Hilifaki 'o e.
b 1 Nīfai 12:7;
3 Nīfai 19:4.

37a FFL Mālohi.
b FFL Me'a-foaki 'o e
Laumālie Mā'oni'oni.
38a 'Eke. 19:9, 16.

ko hono hingoá ko Sōnasi, kae 'uma'ā foki mo Matonai, mo Matonaihā, ko hono tokouá, pea mo Kumeni, mo Kumenonihai, mo Selemaia, mo Semenoni, mo Sōnasi, mo Setikia, mo 'Īsaia — ko ia ko e ngaahi hingoa 'eni 'o e kau ākongá 'a ia kuo fili 'e Sīsuú — pea na'e hoko 'o pehē na'a nau 'alu atu 'o tu'u 'i he lotolotonga 'o e kakaí.

5 Pea vakai, na'e pehē fau hono tokolahi 'o e kakaí na'a nau fekau ai ke nau vahevahe ki he ha'ofanga kakai 'e hongofulu mā ua.

6 Pea na'e ako'i 'e he toko hongofulu mā uá 'a e kakaí; pea vakai, na'a nau fekau ke tū'ulutui 'a e kakaí 'i he funga kelekelé, pea ke nau lotu ki he Tamaí 'i he huafa 'o Sīsuú.

7 Pea na'e lotu foki mo e kau ākongá ki he Tamaí 'i he huafa 'o Sīsuú. Pea na'e hoko 'o pehē na'a nau tu'u hake 'o tauhi ki he kakaí.

8 Pea 'i he hili 'enau malanga 'aki 'a e ngaahi folofola pē ko ia kuo folofola 'aki 'e Sīsuú — 'o 'ikai momo'i liliu ha me'a 'e taha 'i he ngaahi folofola kuo folofola 'aki 'e Sīsuú — vakai, na'a nau toe tū'ulutui hifo 'o lotu ki he Tamaí 'i he huafa 'o Sīsuú.

9 Pea na'a nau lotua 'a e ngaahi me'a na'a nau holi lahi taha ki aí; pea na'a nau holi ke foaki 'a e ^aLaumālie Mā'oní'oní kiate kinautolu.

10 Pea hili 'enau lotu peheé,

na'a nau ō hifo ki he ve'e vaí, pea na'e muimui 'a e kakaí 'iate kinautolu.

11 Pea na'e hoko 'o pehē na'e 'alu hifo 'a Nīfai ki he ^aloto vaí pea na'e papitaiso ia.

12 Pea na'e 'alu hake ia mei he vaí 'o kamata ke fai papitaiso. Pea na'a ne papitaiso 'a kinautolu kotoa pē kuo fili 'e Sīsuú.

13 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he hili honau ^apapitaiso kotoa pē pea nau 'alu hake mei he vaí, na'e tō 'a e Laumālie Mā'oní'oní kiate kinautolu, pea na'e faka-fonu 'a kinautolu 'aki 'a e ^bLaumālie Mā'oní'oní mo e afi.

14 Pea vakai, na'e ^atakatakai 'iate kinautolu ha me'a na'e hangē ha afi; pea na'e 'alu hifo ia mei he langí, pea na'e mamata ki ai 'a e kakaí, 'o nau fakamo'oni ki ai; pea na'e 'alu hifo 'a e kau 'āngelo mei he langí, 'o nau tauhi kiate kinautolu.

15 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he lotolotonga tauhi 'a e kau 'āngeló ki he kau ākongá, vakai, na'e hā'ele mai 'a Sīsū, 'o tu'u 'i honau lotolotonga, 'o ne folofola kiate kinautolu.

16 Pea na'e hoko 'o pehē na'a ne folofola ki he kakaí, 'o fekau kiate kinautolu ke nau toe tū'ulutui hifo ki he kelekelé, pea ke tū'ulutui hifo foki mo 'ene kau ākongá ki he kelekelé.

17 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he hili 'enau tū'ulutui hifo kotoa pē ki he kelekelé, na'a ne fekau ki he'ene kau ākongá ke nau lotu.

19 9a 3 Nīfai 9:20.
11a 3 Nīfai 11:23.
13a FFL Papitaisó.
b 3 Nīfai 12:2;

Molom. 7:10.
FFL Me'a-foaki 'o e
Laumālie Mā'oní'oní.
14a Hilam. 5:23–24,

43–45;
3 Nīfai 17:24.

18 Pea vakai, na'a nau kamata ke lotu; pea na'a nau lotu kia Sīsū, 'o ui ia ko honau 'Eiki mo honau 'Otua.

19 Pea na'e hoko 'o pehē na'e hā'ele atu 'a Sīsū mei honau lotolotonga, 'o ne hā'ele 'o ki'i mama'o si'i atu meiate kinautolu 'o ne punou hifo ki he kelekelé, 'o ne pehē:

20 'E Tamai, 'oku ou fakafeta'i kiate koe koe'uhi ko ho'ofaiki 'a e Laumālie Mā'oni'oni kiate kinautolú ni kuó u filí; pea koe'uhi ko 'enau tui kiate aú kuó u fili ai 'a kinautolu mei he māmani.

21 'E Tamai, 'oku ou kole kiate koe ke ke foaki 'a e Laumālie Mā'oni'oni kiate kinautolu kotoa pē 'e tui ki he'enau ngaahi leá.

22 'E Tamai, kuó ke foaki kiate kinautolu 'a e Laumālie Mā'oni'oni koe'uhi ko 'enau tui kiate aú; pea 'okú ke 'afio'i 'oku nau tui kiate au koe'uhi he 'okú ke fanongo kiate kinautolu, pea 'oku nau lotu kiate au; pea 'oku nau lotu kiate aú koe'uhi he 'oku ou 'iate kinautolu.

23 Pea ko 'eni 'e Tamai, 'oku ou lotu kiate koe koe'uhi ko kinautolu, pea mo kinautolu kotoa pē foki 'e tui ki he'enau ngaahi leá, koe'uhí ke nau tui kiate au, koe'uhi ke u 'iate kinautolu 'o "hangē 'okú ke 'iate aú, 'e Tamai, koe'uhi ke tau ^btaha pē.

24 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he hili 'a e lotu pehē 'a Sīsū ki he Tamaí, na'á ne foki mai ki he'ene kau ākongá, pea vakai, 'oku nau

kei fai atu, ta'etuku, 'a 'enau lotu kiate iá; pea na'e 'ikai te nau "lea 'aki 'a e ngaahi lea tatau pē, he na'e fakahā kiate kinautolu 'a e me'a ke nau ^blotu'akí, pea na'a nau fonu 'i he faka'amu.

25 Pea na'e hoko 'o pehē na'e tāpuaki'i 'a kinautolu 'e Sīsū lolotonga 'enau lotu kiate iá; pea na'e malimali hono fofongá kiate kinautolu, pea na'e ulo kiate kinautolu 'a e maama 'a hono "fofongá, pea vakai na'a nau ^bhinehina 'o hangē ko e fofonga mo e ngaahi kofu 'o Sisuú; pea vakai na'e lahi hake honau hinehiná 'i he hinehina kotoa pē, 'io, koloto ke 'i māmani ha me'a 'oku hinehina 'o hangē ko honau hinehiná.

26 Pea folofola 'a Sīsū kiate kinautolu: Hoko atu ho'omou lotú; ka neongo iá na'e 'ikai te nau tuku 'enau lotú.

27 Pea toe tafoki ia meiate kinautolu, 'o hā'ele ki'i mama'o si'i atu 'o punou hifo ia ki he kelekelé; pea na'á ne toe lotu ki he Tamaí, 'o pehē:

28 'E Tamai, 'oku ou fakafeta'i kiate koe koe'uhi ko ho'ofakama'a 'a kinautolu kuó u filí, koe'uhi ko 'enau tui, pea 'oku ou lotua 'a kinautolu, pea mo kinautolu foki 'e tui ki he'enau ngaahi leá, koe'uhi ke fakama'a 'a kinautolu 'iate au, tu'unga 'i he tui ki he'enau ngaahi leá, 'io 'o hangē ko hono fakama'a 'a kinautolu 'iate aú.

29 'E Tamai, 'oku 'ikai te u

23a 3 Nifai 9:15.
b Sione 17:21–23.
FFL Uouongatahá.
24a Mātiu 6:7.

b T&F 46:30.
25a Nōmipa 6:23–27.
b FFL Liliu—Ko e kakai sino liliú.

28a Molonai 7:48;
T&F 50:28–29;
88:74–75.
FFL Haohaoá.

lotua 'a māmani, ka ko kinautolu kuó ke foaki kiate au "mei he māmani, koe'uhi ko 'enau tuí, koe'uhí ke fakama'a 'a kinautolu 'iate au, koe'uhi ke u 'iate kinautolu 'o hangē 'okú ke 'iate aú, 'e Tamai, koe'uhi ke tau taha pē, pea ke fakaongoongolelei'i au 'iate kinautolu.

30 Pea hili 'a e folofola 'aki 'e Sīsū 'a e ngaahi folofola ní na'á ne toe liu mai ki he'ene kau ākongá; pea vakai na'a nau kei lotu mālohi, ta'etuku, pē kiate ia; pea na'á ne toe malimali kiate kinautolu; pea vakai na'a nau "hinehina, 'io 'o hangē ko Sisuú.

31 Pea na'e hoko 'o pehē na'á ne toe hā'ele 'o kī'i mama'o si'i atu 'o ne lotu ki he Tamaí;

32 Pea koloto ke lava 'o lea 'aki 'e ha 'elelo 'a e ngaahi folofola 'a ia na'á ne lotu'akí, pea 'oku 'ikai fa'a "tohi foki 'e ha tangata 'a e ngaahi folofola na'á ne lotu'akí.

33 Pea na'e fanongo 'a e kakaí pea nau fakamo'oni ki ai; pea na'a nau fakaava honau lotó pea na'a nau 'ilo'i 'i honau lotó 'a e ngaahi folofola 'a ia na'á ne lotu'akí.

34 Ka neongo iá, na'e pehē fau hono ma'ongo'onga mo hono fakafo 'o e ngaahi folofola 'a ia na'á ne lotu'akí ko ia na'e 'ikai fa'a tohi ia, pea 'oku 'ikai lava foki ke "lea 'aki 'e ha tangata.

35 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he faka'osi 'e Sīsū 'a 'ene lotú na'á ne toe liu mai ki he kau ākongá,

'o folofola kiate kinautolu: Kuo te'eki ai ke u 'ilo'i ha "tui lahi pehē fau 'i he kau Siu kotoa pē; ko ia na'e 'ikai te u lava 'o fakahā kiate kinautolu ha ngaahi mana lalahi pehē, koe'uhi ko 'enau ^bta'etuí.

36 Ko e mo'oni 'oku ou pehē kiate kimoutolu, 'oku 'ikai ke 'i ai hanau tokotaha kuo mamata ki ha ngaahi me'a lalahi pehē 'o hangē ko ia kuo mou mamata ki ai; pea kuo 'ikai foki ke nau fanongo ki ha ngaahi me'a lalahi pehē 'o hangē ko ia kuo mou fanongo ki ai.

VAHE 20

'Oku foaki 'e Sīsū 'a e mā mo e uaine 'i ha mana peá ne tāpuaki'i mo tufaki 'a e sākalamēnití ki he kakaí — 'E ma'u 'e he toenga 'o e hako 'o Sēkopé 'a e 'ilo ki he 'Eiki ko honau 'Otuá pea te nau ma'u 'a e ngaahi fonua 'o 'Ameliká—Ko Sīsū 'a e palōfita ko ia 'oku hangē ko Mōsesé, pea ko e kau Nīfai ko e fānau 'a kinautolu 'a e kau palōfitá—Ko e nī'ihī kehe 'o e kakaí 'o e 'Eiki 'e tānaki mai 'a kinautolu ki Selūsalema. Ta'u T.S. 34 nai.

PEA na'e hoko 'o pehē na'á ne fekau ki he fu'u kakaí ke tuku 'enau lotú, kae 'uma'ā foki 'ene kau ākongá. Pea na'á ne fekau kiate kinautolu ke 'oua 'e tuku 'a 'enau ^alotu 'i honau lotó.

2 Pea na'á ne fekau kiate kinautolu ke nau tu'u hake pea

29a Sione 17:6.
30a Mātiu 17:2.
32a T&F 76:116.
34a 2 Kol. 12:4;

3 Nifai 17:17.
35a FFL Tuí.
b Mātiu 13:58.
FFL Ta'etuí.

20 1a 2 Nifai 32:9;
Mōsaia 24:12.

tu'u 'i honau va'é. Pea na'a nau tu'u hake 'o tu'u 'i honau va'é.

3 Pea na'e hoko 'o pehē na'á ne toe pakipaki 'a e mā 'o tāpuaki'i ia, 'o 'oatu ki he kau ākongá ke nau kai.

4 Pea hili 'enau kaí na'á ne fekau kiate kinautolu ke nau pakipaki ha mā, pea 'oatu ia ki he kakaí.

5 Pea hili 'enau 'oatu ia ki he kakaí na'á ne 'oange kiate kinautolu ha uaine ke nau inu, 'o ne fekau kiate kinautolu ke nau 'oatu ia ki he kakaí.

6 Ko 'eni, kuo 'ikai ke 'omi ha "mā, pe uaine, 'e he kau ākongá pe ko e kakaí;

7 Ka na'á ne "foaki mo'oni 'a e mā ke nau kai, mo e uaine foki ke nau inu.

8 Pea na'á ne folofola kiate kinautolu: Ko ia ia 'okú ne "kai 'a e mā ní 'okú ne kai 'i hoku sinó ki hono laumālié; pea ko ia ia 'okú ne inu 'i he uaine ní, 'okú ne inu 'i hoku totó ki hono laumālié; pea 'e 'ikai fiekaia pe fieinua hono laumālié 'o ta'engata, ka 'e mākona pē ia.

9 Ko 'eni, 'i he hili 'a e kai mo inu 'a e kakai kotoa pē, vakai, na'e fakafonu 'a kinautolu 'aki 'a e Laumālié; pea na'a nau kalinga fakataha, mo tuku 'a e lāngilangi kia Sīsū, 'a ia na'a nau mamata mo fanongo ki aí.

10 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he hili 'enau tuku kotoa pē 'a e

lāngilangi kia Sīsū, na'á ne folofola kiate kinautolu: Vakai, ko 'eni 'oku ou faka'osi 'a e fekau kuo tuku kiate au 'e he Tamaí 'o kau ki he kakaí ni, 'a ia ko ha toenga 'o e fale 'o 'Isilelí.

11 'Oku mou manatu na'á ku lea kiate kimoutolu, 'o pehē 'o ka fakamo'oni'i 'a e ngaahi "lea 'a ^bIsaiá—vakai kuo tohi ia, 'oku mou ma'u ia 'iate kimoutolu, ko ia mou fakatotolo ai—

12 Pea ko e mo'oni, ko e mo'oni, 'oku ou pehē kiate kimoutolu, 'o ka fakamo'oni ia ko e toki fakahoko ia 'o e "fuakava kuo fai 'e he Tamaí ki hono kakaí, 'E fale 'o 'Isilelí.

13 Pea ko e ngaahi "toenga, 'a ia kuo ^bfakamovetevete holo 'i he funga 'o e māmani, 'e "tānaki mai mei he hahaké pea mei he hihifó, pea mei he tongá pea mei he tokelaú; pea 'e 'omi 'a kinautolu ki he "ilo 'o e 'Eiki ko honau 'Otuá, 'a ia kuó ne huhu'i 'a kinautolú.

14 Pea kuo fekau kiate au 'e he Tamaí ke u foaki kiate kimoutolu 'a e "fonuá ni ke hoko ko homou tofi'a.

15 Pea 'oku ou pehē kiate kimoutolu, kapau 'e 'ikai ke "fakatomala 'a e kau Senitailé 'o ka hili 'a e tāpuaki te nau ma'ú, 'o ka hili 'enau fakamovetevete'i 'a hoku kakaí—

16 Pea ko kimoutolu, 'a ia ko ha toenga 'o e fale 'o Sēkopé, te

6a Mātiu 14:19–21.

7a Sione 6:9–14.

8a Sione 6:50–58;

3 Nifai 18:7.

FFL Sākalamēniti.

11a 3 Nifai 16:17–20;
23:1–3.

b 2 Nifai 25:1–5;

Molom. 8:23.

12a 3 Nifai 15:7–8.

13a 3 Nifai 16:11–12;

21:2–7.

b FFL 'Isilelí—Ko hono fakamovetevete'i 'o

'Isilelí.

c FFL 'Isilelí—Ko hono tānaki 'o 'Isilelí.

d 3 Nifai 16:4–5.

14a FFL Fonua 'o e

Tala'ofá.

15a 3 Nifai 16:10–14.

mou toki 'alu atu 'iate kinautolu; pea te mou 'i honau lotolotonga 'a ia 'e tokolahi; pea te mou 'iate kinautolu 'o hangē ko ha laione 'i he fanga manu 'o e vaó, pea hangē ko ha 'laione mui 'i he ngaahi takanga sipí, 'a ia, 'o ka ne ka 'alu atu 'okú ne ^bmolomoloki hifo mo haehae ke momo-iiki, pea 'oku 'ikai fa'a fakahaofi 'e ha taha 'a kinautolu.

17 'E hiki hake ho nimá ki ho ngaahi filí, pea 'e motuhi atu 'a ho ngaahi filí kotoa pē.

18 Pea te u "tānaki fakataha 'a hoku kakaí 'o hangē 'oku tānaki 'e ha tangata 'a 'ene ngaahi ha'inga uité ke tuku ki he haha'angá.

19 He te u ngaohi 'a hoku kakaí 'a ia kuo fai 'e he Tamaí ha fuakava ki aí, 'io, te u ngaohi ho "me'atui ko e ukamea, pea ko ho ngaahi nge'esi va'é ko e palasa. Pea te ke laiki ke momo-ikí 'a e ngaahi kakaí tokolahi; pea te u fakatapui ki he 'Eikí 'enau tupú, mo 'enau koloá ki he 'Eiki 'o e māmani kotoa pē. Pea vakai, ko au ia 'okú ne fai iá.

20 Pea 'e hoko 'o pehē, 'oku folofola 'e he Tamaí, 'e tu'unuku mai 'a e "heletā 'o 'eku fakamaau totonú kiate kinautolu 'i he 'aho ko iá; pea ka 'ikai te nau fakatomala 'e tō ia kiate kinautolu, 'oku folofola 'e he Tamaí, 'io, ki

he ngaahi pule'anga kotoa pē 'o e kau Senitailé.

21 Pea 'e hoko 'o pehē te u fokotu'u ma'u 'a hoku "kakaí, 'E fale 'o 'Isileli.

22 Pea vakai, ko e kakaí ni te u fokotu'u ma'u 'i he fonuá ni, ke fakahoko ai 'a e "fuakava 'a ia na'á ku fai mo ho'omou tamai ko Sēkopé; pea 'e hoko ia ko ha ^bSelūsalema Fo'ou. Pea ko e ngaahi mālohi 'o e langí 'e 'i he lotolotonga 'o e kakaí ni; 'io, pea mo au foki te 'u 'i homou lotolotonga.

23 Vakai, ko au ia 'a ia na'e lau ki ai 'a Mōse, 'o pehē: 'E fokotu'u "ha palōfita 'e he 'Eiki ko ho 'Otuá kiate koe 'i ho kāingá, te ne tatau mo au; ke mou tokanga kiate ia 'i he me'a kotoa pē te ne lea 'aki kiate kimoutolú. Pea 'e hoko 'o pehē ko e kakaí kotoa pē 'e 'ikai tokanga ki he palōfita ko iá 'e motuhi atu ia mei he kakaí.

24 Ko e mo'oni 'oku ou pehē kiate kimoutolu, 'io, pea ko e kau palōfita "kotoa pē 'o fai meia Samuela mo kinautolu na'e ki mui 'iate iá, ko kinautolu kotoa pē kuo leá, kuo nau fakamo'oni kiate au.

25 Pea vakai, ko e fānau 'a kimoutolu 'a e kau palōfitá; pea 'oku mou 'o e fale 'o 'Isileli; pea 'oku mou kau 'i he "fuakava na'e fai 'e he Tamaí mo ho'omou

16a Molom. 5:24;

T&F 19:27.

b Maika 5:8–9;

3 Nifai 16:14–15;
21:12.

18a Maika 4:12.

19a Maika 4:13.

20a 3 Nifai 29:4.

21a 3 Nifai 16:8–15.

22a Sēnesi 49:22–26;

T&F 57:2–3.

b 'Īsaia 2:2–5;

3 Nifai 21:23–24;

'Eta 13:1–12;

T&F 84:2–4.

FFL Selūsalema Fo'ou.

c 'Īsaia 59:20–21;

Malakai 3:1;

3 Nifai 24:1.

23a Teut. 18:15–19;

Ngāue 3:22–23;

1 Nifai 22:20–21.

24a Ngāue 3:24–26;

1 Nifai 10:5;

Sēkope 7:11.

25a FFL Fuakava

Faka-'Ēpalahamé.

ngaahi tamaí, 'o ne folofola kia 'Ēpalahame: Pea 'e monū'ia ^b'i ho hakó 'a e ngaahi fa'ahinga kotoa pē 'o e māmaní.

26 Kuo tomu'a hiki hake au 'e he Tamaí kiate kimoutolu, mo ne fekau'i au ke u tāpuaki'i 'a kimoutolu 'i he'eku ^a'akatafoki 'a kimoutolu kotoa pē mei ho'omou ngaahi angahalá; pea kuó ne fekau ke u fai 'eni koe'uhi ko e fānau 'a kimoutolu 'o e fuakavá—

27 Pea 'o ka hili homou tāpuaki'i peheé, 'e toki fakahoko 'e he Tamaí 'a e fuakava 'a ia na'á ne fai mo 'Ēpalahame, 'o pehē: 'E monū'ia ^a'i ho hakó 'a e ngaahi fa'ahinga kotoa pē 'o e māmaní— 'i hono lilingi hifo 'o e Laumālie Mā'oni'oní 'iate au ki he kau Senitailé, 'a ia ko ha tāpuaki ki he kau ^bSenitailé 'e fakamālohi 'a kinautolu ke nau mālohi lahi hake 'i he kakai fulipē, ke nau fakamovetevete 'a hoku kakaí, 'E fale 'o 'Isileli.

28 Pea te nau hoko ko e ^afakamamahi ki he kakai 'o e fonuá ni. Ka neongo iá, 'o ka nau ka ma'u hono kakato 'o 'eku ongo-ongoleleí, pea kapau te nau fakafefeka honau lotó kiate au te u 'eke'i leva meiate kinautolu 'enau ngaahi angahalá, 'oku folofola 'e he Tamaí.

29 Pea te u ^amanatu'i 'a e fuakava 'a ia kuó u fai mo hoku kakaí; pea kuó u fuakava mo

kinautolu te u ^btānaki fakataha 'a kinautolu 'i he taimi 'oku ou loto ki aí, koe'uhi ke u toe foaki kiate kinautolu 'a e 'fonua 'o 'enau ngaahi tamaí ke hoko ko honau tofi'a, 'a ia ko e fonua ko ^aSelūsalemá, 'a ia ko e fonua 'o e tala'ofa kiate kinautolu 'o ta'engata, 'oku folofola 'e he Tamaí.

30 Pea 'e hoko 'o pehē 'e hokosia 'a e taimi, 'a ia 'e malanga 'aki ai hono kakato 'o 'eku ongo-ongoleleí kiate kinautolu;

31 Pea te nau ^atui kiate au, 'o pehē ko Sīsū Kalaisi au, ko e 'Alo 'o e 'Otuá, pea te nau lotu ki he Tamaí 'i hoku hingoá.

32 Pea 'e toki hiki hake 'e honau kau ^atangata le'ó 'a honau le'ó, pea te nau hiva 'aki 'a e le'ó pē taha; he te nau mamata 'aki honau matá.

33 Pea 'e toe tānaki fakataha leva 'e he Tamaí 'a kinautolu, 'o foaki kiate kinautolu 'a Selūsalema ke hoko ko e fonua 'o honau tofi'á.

34 Pea te nau toki pā mai 'i he hiva fiefia—^aHiva fakataha, 'a kimoutolu 'a e ngaahi potu lala 'o Selūsalemá; he kuo fakafiemālie'i 'e he Tamaí 'a hono kakaí, kuó ne huhu'i 'a Selūsalema.

35 Kuo fakahā 'e he Tamaí 'a hono to'ukupu mā'oni'oní 'i he 'ao 'o e ngaahi pule'anga kotoa pē; pea 'e mamata 'e he ngaahi ngata'anga kotoa pē 'o māmaní ki

25b Sēnesi 12:1–3; 22:18.

26a LFKt. 16:6.

27a Kalētia 3:8;

2 Nīfai 29:14;

'Ēpa. 2:9.

b 3 Nīfai 16:6–7.

28a 3 Nīfai 16:8–9.

29a 'Īsaia 44:21;

3 Nīfai 16:11–12.

b FFL 'Isileli—Ko hono tānaki 'o 'Isileli.

c 'Āmosi 9:14–15.

d FFL Selūsalema.

31a 3 Nīfai 5:21–26;

21:26–29.

32a 'Īsaia 52:8;

3 Nīfai 16:18–20.

FFL Le'ó; Le'ohi.

34a 'Īsaia 52:9.

he fakamo'ui 'a e Tamaí; pea ko au mo e Tamaí, 'okú ma taha pē.

36 Pea 'e toki fakahoko leva 'a e me'a 'a ia kuo tohi: "Ā hake, toe 'ā hake, pea 'ai ho mālohí, 'E Sai-one; 'ai ho ngaahi kofu faka-'ofó'ofá, 'E Selūsalema, ko e kolo mā'oni'óní, koe'uhí 'e kamata mei heni 'e 'ikai toe hū kiate koe 'a kinautolu 'oku ta'ekamú mo kinautolu 'oku ta'ema'á.

37 Tupe'i meiate koe 'a e efú; tu'u hake, nofo hifo, 'E Selūsalema; vete meiate koe 'a e ngaahi ha'i 'o ho kiá, 'E 'ofefine pōpula 'o Saione.

38 He 'oku folofola peheni 'e he 'Eiki: Kuo mou fakatau 'a kimoutolu ki ha me'a noa pē, pea 'e huhu'i 'a kimoutolu ta'e-hapa'anga.

39 Ko e mo'oni, ko e mo'oni, 'oku ou pehē kiate kimoutolu, 'e 'ilo 'e hoku kakaí 'a hoku hingoá; 'io, 'i he 'aho ko iá te nau 'ilo ko au ia 'oku leá.

40 Pea te nau toki pehē: "Hono 'ikai faka'ofó'ofa 'i he ngaahi mo'ungá 'a e va'e 'o ia 'okú ne 'omi 'a e ongoongo lelei kiate kinautolú, 'a ia 'okú ne ^bfakahā 'a e melinó; 'a ia 'okú ne 'omi 'a e ongoongo lelei kiate kinautolú, 'a ia 'oku ne fakahā 'a e fakamo'uí; 'a ia 'okú ne pehē ki Saione: 'Oku pule 'a ho 'Otuá!

41 Pea 'e toki ongo atu 'a e kaila: "Alu 'a kimoutolu, 'alu 'a kimoutolu, mou 'alu mei ai, 'oua

'e ala ki he me'a 'oku ^bta'ema'á; mou ō mei hono lotolotongá; ke 'ma'a 'a kimoutolu 'oku fua 'a e ngaahi ipu 'a e 'Eiki.

42 Koe'uhí 'e ^a'ikai te mou 'alu atu fakavavevave pe 'i he hola mei homou ngaahi filí; he 'e mu'omu'a 'a e 'Eiki 'iate kimoutolu, pea ko e 'Otuá 'o 'Isilelí te ne malu'i 'a kimoutolu mei mui.

43 Vakai, 'e fai fakapotopoto 'e he'eku tamaio'eiki; 'e hakeaki'i ia pea fakaongoongolelei'i pea te ne mā'olunga 'aupito.

44 'O hangē 'oku ofo 'a e tokolahi 'iate iá—na'e fakamele'i hono fofongá, 'o lahi hake 'i ha toe tangata, mo hono sinó 'o lahi hake 'i he ngaahi foha 'o e tangatá—

45 Ko ia te ne "luluku 'a e ngaahi pule'anga lahi; 'e tāpuni 'a e ngutu 'o e ngaahi tu'í kiate ia, he ko e me'a kuo 'ikai ke fakahā kiate kinautolú te nau mamata ki ai; pea ko e me'a kuo 'ikai te nau fanongo ki aí 'e mahino kiate kinautolu.

46 Ko e mo'oni, ko e mo'oni, 'oku ou pehē kiate kimoutolu, kuo pau ke hoko 'a e ngaahi me'á ni kotoa pē, 'o hangē kuo fekau kiate au 'e he Tamaí. Pea ko e fuakavá ni 'a ia kuo fai 'e he Tamaí mo hono kakaí 'e fakahoko ia; pea 'e toe nofo'i 'a "Selūsalema 'e hoku kakaí, pea 'e hoko ia ko e fonua 'o honau tofi'á.

36a ^aĪsaia 52:1–3;
T&F 113:7–10.
FFL Saione.

40a ^aĪsaia 52:7;
Nēhumi 1:15;
Mōsaia 15:13–18;

T&F 128:19.
^b Ma'ake 13:10;
1 Nifai 13:37.
41a ^aĪsaia 52:11–15.
^b FFL Ma'á mo e
Ta'ema'á.

^c T&F 133:5.
42a 3 Nifai 21:29.
45a ^aĪsaia 52:15.
46a 'Eta 13:5, 11.

VAHE 21

*'E t̄naki fakataha 'a 'Isileli 'i he taimi 'e 'omi ai 'a e Tohi 'a Molomoná —'E fokotu'u 'a e kau Senitailé 'o hoko ko ha kakai tau'atāina 'i 'Ame-
lika —'E fakamo'ui 'a kinautolu 'o kapau te nau tui mo talangofua; ka 'ikai, 'e motuhi atu 'a kinautolu mo faka'auha —'E langa hake 'e 'Isileli 'a e Selūsalema Fō'ou, pea ko e ngaahi fa'ahinga na'e puli te nau foki mai. Ta'u T.S. 34 nai.*

PEA ko e mo'oni, 'oku ou pehē kiate kimoutolu, 'oku ou fakahā kiate kimoutolu ha faka'ilonga, koe'uhi ke mou 'ilo'i 'a e "taimi 'oku ofi ke hoko ai 'a e ngaahi me'a ní—te u t̄naki fakataha, 'a hoku kakai, mei he'enua nofo movetevete fuoloá, 'E fale 'o 'Isileli, pea toe fokotu'u 'i honau lotolotonga 'a hoku Saioné;

2 Pea vakai, ko e me'a 'eni te u fakahā kiate kimoutolu ko ha faka'ilongá—he ko e mo'oni 'oku ou pehē kiate kimoutolu 'o ka fakahā 'a e ngaahi me'a ni 'a ia 'oku ou fakahā kiate kimoutolu, pea te u fakahā kiate kimoutolu 'i he kaha'ú 'o kau kiate au, pea 'i he mālohi 'o e Laumālie Mā'oni'oni 'a ia 'e foaki kiate kimoutolu mei he Tamaí, 'e fakahā ia ki he kau Senitailé koe'uhi ke nau 'ilo ki he kakai ni 'a ia ko ha toenga 'o e fale 'o Sēkope, pea kau ki

hoku kakai ni 'a ia 'e fakamo-
vetevete'i 'e kinautolu.

3 Ko e mo'oni, ko e mo'oni, 'oku ou pehē kiate kimoutolu, 'o ka faka'ilo 'a e ngaahi "me'á ni kiate kinautolu 'e he Tamaí, pea kuo 'alu atu ia 'i he Tamaí, meiate kinautolu kiate kimoutolu;

4 He 'oku 'i ai 'a e 'uhinga fakapotopoto 'a e Tamaí ke fokotu'u 'a kinautolu 'i he fonuá ni, pea ke fokotu'u 'a kinautolu ko e kakai "tau'atāina 'i he māfimaifi 'o e Tamaí, koe'uhi ke 'alu atu 'a e ngaahi me'á ni meiate kinautolu ki he toenga 'o homou hakó, koe'uhi ke fakahoko 'a e ^bfua-kava 'a e Tamaí 'a ia kuó ne fai mo hono kakai, 'E fale 'o 'Isileli;

5 Ko ia, 'o ka 'alu atu 'a e ngaahi me'á ni mo e ngaahi me'a 'a ia 'e fai 'iate kimoutolu 'amuí "mei he kau Senitailé, ki homou ^bhakó 'a ia 'e faka'au'auhifo 'i he ta'etui ko e tupu 'i he angahalá.

6 He ko e founga 'eni kuo finangalo 'a e Tamaí ke 'alu atu ia mei he kau "Senitailé, ke ne lava 'o fakahā hono māfimaifi ki he kau Senitailé, pea ko hono 'uhingá 'eni koe'uhi ko e kau Senitailé, 'o kapau 'e 'ikai fakafefeka honau lotó, pea ke nau fakatomala pea ha'u kiate au mo papitaiso 'i hoku hingoá pea 'ilo'i 'a e ngaahi tefito mo'oni 'o 'eku tokāteliné, koe'uhi ke ^blau 'a kinautolu fakataha mo hoku kakai, 'E fale 'o 'Isileli.

21 1a FFL 'Aho Faka'osí,
Ngaahi.

3a 'Eta 4:17;

SS—H 1:34–36.

4a 1 Nifai 13:17–19;

T&F 101:77–80.

b Molom. 5:20.

FFL Fuakava

Faka-'Ēpalahamé.

5a 3 Nifai 26:8.

b 2 Nifai 30:4–5;

Molom. 5:15;

T&F 3:18–19.

6a 1 Nifai 10:14;

Sēkope 5:54;

3 Nifai 16:4–7.

b Kalētia 3:7, 29;

3 Nifai 16:13;

'Ēpa. 2:9–11.

7 Pea 'o ka hoko 'a e ngaahi me'á ni pea kamata ke 'ilo ai 'e homou "hakó 'a e ngaahi me'á ni—'e hoko ia ko ha faka'ilonga kiate kinautolu, ke nau 'ilo'i kuo 'osi kamata 'a e ngāue 'a e Tamaí ke fakahoko 'a e fuakava, 'a ia kuó ne fai ki he kakai 'oku 'o e fale 'o 'Isilelí.

8 Pea 'o ka hoko 'a e 'aho ko iá, 'e hoko 'o pehē 'e tāpuni 'e he ngaahi tu'í 'a honau ngutú; he te nau mamata ki he me'á 'a ia kuo 'ikai ke fakahā kiate kinautolú; pea mahino kiate kinautolu 'a e me'á kuo 'ikai te nau fanongo ki aí.

9 He 'i he 'aho ko iá, 'e fai ma'á ku 'e he Tamaí ha ngāue, 'a ia 'e hoko ko ha fu'u ngāue ma'ongo-onga mo "fakaofó 'iate kinautolu; pea 'e 'i ai ha ní'ihí 'iate kinautolu 'e ta'etui ki ai, neongo 'e fakahā ia 'e ha tangata kiate kinautolu.

10 Kae vakai, ko e mo'ui 'a 'eku kau tamaio'eikí 'e 'i hoku nimá; ko ia 'e 'ikai te nau fakamamahi'í ia, neongo te ne "kafo koe'uhi ko kinautolu. Ka te u fakamo'ui ia, he te u fakahā kiate kinautolu 'oku lahi hake ^bhoku potó 'i he olopoto 'a e tēvoló.

11 Ko ia 'e hoko 'o pehē 'ilonga 'a kinautolu 'e ta'etui ki he'eku ngaahi leá, 'a ia ko au Sīsū Kalaisi, 'a ia 'e fekau "ia 'e he Tamaí ke ne fakahā ki he kau Senitailé, pea te ne tuku kiate ia

'a e mālohi ke ne fakahā ia ki he kau Senitailé, ('e fai 'o hangē ko ia na'e lea 'aki 'e Mōsesé) 'e ^bmotuhi atu 'a kinautolu mei hoku kakai 'a ia 'oku 'o e fua-kavá.

12 Pea ko hoku kakai 'a ia ko ha kongá 'o e hako 'o Sēkopé te nau 'i he kau Senitailé, 'io, 'e 'i honau lotolotongá 'o hangē ko ha "laione 'oku 'i he fanga manu 'o e vaó, pea hangē ko e laione mui 'i he ngaahi takanga sipí, 'a ia, 'o ka ne ka 'alu atu 'iate kinautolu 'okú ne ^bmolomoloki hifo mo haehae ke momoiki, pea 'oku 'ikai fa'a fakahaofi 'e ha taha 'a kinautolu.

13 'E hiki hake honau nimá ki honau ngaahi filí, pea 'e motuhi atu 'a honau ngaahi fili kotoa pē.

14 'Io, 'e mala'ia 'a e kau Senitailé, 'o kapau 'e 'ikai te nau "fakatomala; koe'uhi 'e hoko 'o pehē 'i he 'aho ko iá, 'oku folofola 'e he Tamaí, te u motuhi atu ho'o fanga hōsí mei ho lotolotongá, pea te u faka'auha ho'o ngaahi salioté;

15 Pea te u motuhi atu 'a e ngaahi kolo 'o ho fonuá, mo holoki hifo ho ngaahi kolo mālohi kotoa pē;

16 Pea te u motuhi atu 'a e kau fie mana fakafa'ahikehé mei ho fonuá, pea 'e 'ikai toe 'iate koe ha kau kikite loi;

17 Te u faka'auha foki mo ho'o ngaahi "tamapua kuo tongí, mo

7a 3 Nifai 5:21–26.

9a 'Īsaia 29:13;

Ngāue 13:41;

1 Nifai 22:8.

FFL Fakafoki Mai 'o e

Ongongoleléi.

10a T&F 135:1–3.

b T&F 10:43.

11a 2 Nifai 3:6–15;

Molom. 8:16, 25.

b T&F 1:14.

12a Maika 5:8–15;

3 Nifai 20:16.

b 3 Nifai 16:13–15.

14a 2 Nifai 10:18; 33:9.

17a 'Eke. 20:3–4;

Mōsaia 13:12–13;

T&F 1:16.

FFL Tauhi Tamapua.

ho'ō ngaahi tamapua 'oku tu'ú mei ho lotolotonga, pea 'e 'ikai te ke toe hū ki he ngaahi ngāue 'a ho nimá;

18 Pea te u ta'aki mei ho lotolotonga 'a ho ngaahi vao tapú; 'e pehē 'eku faka'auha ho ngaahi koló.

19 Pea 'e hoko 'o pehē ko e ngaahi "loi, mo e ngaahi ngāue fakakākaá, mo e ngaahi meheká, mo e ngaahi feke'ike'í, mo e ngaahi ngāue fakataula'eiki kākaá, mo e ngaahi fe'auaki kotoa pē 'e fakangata ia.

20 He 'e hoko 'o pehē, 'oku folofola 'e he Tamaí, 'i he 'aho ko iá 'ilonga ia 'e 'ikai fakatomala, pea ha'u ki hoku 'Alo 'Ofa'angá, te u motuhi atu ia mei he lotolotonga 'o hoku kakaí, 'E fale 'o 'Isileli;

21 Pea te u sāuni 'i hoku 'itá kiate kinautolu, 'io, 'o hangē ko e fai ki he kau ta'etui 'Otuá, 'i ha founga 'oku te'eki te nau fongonga ai.

22 Ka 'o kapau te nau fakatomala pea tokanga ki he'eku ngaahi leá, 'o 'ikai fakafefeka honau lotó, te u "fokotu'u hoku siasí 'iate kinautolu, pea te nau kau ki he fuakavá pea 'e "lau 'a kinautolu fakataha mo e fa'ahingá ni ko e toenga 'o e hako 'o Sēkopé, 'a ia kuó u foaki ki ai 'a e fonuá ni ko honau tofi'á;

23 Pea te nau tokoni ki hoku kakaí, 'a e toenga 'o e hako 'o

Sēkopé, kae 'uma'ā foki mo kinautolu kotoa pē 'o e fale 'o 'Isileli 'a ia 'e ha'ú, koe'uhi ke nau langa ha kolo, 'a ia 'e ui ko e "Selūsalema Fo'ou.

24 Pea te nau toki tokoni'i 'a hoku kakaí koe'uhi ke nau tānaki fakataha mai 'a kinautolu, 'a ia kuo fakamovetevete'i 'i he funga 'o e fonuá kotoa, ki he Selūsalema Fo'ou.

25 Pea 'e toki 'alu hifo 'a e "mālohi 'o e langí kiate kinautolu; pea ko au foki te 'u 'i honau lotolotonga.

26 Pea 'e toki kamata leva 'i he 'aho ko iá 'a e ngāue 'a e Tamaí, 'i he taimi 'e malanga 'aki ai 'a e ongoongolelei ni ki he toenga 'o e kakaí ni. Ko e mo'oni 'oku ou pehē kiate kimoutolu, 'e "kamata 'i he 'aho ko iá 'a e ngāue 'a e Tamaí 'i he fa'ahinga kotoa 'o hoku kakaí kuo fakamovetevete, 'io, 'o a'u ki he ngaahi fa'ahinga na'e "pulí, 'a ia kuo tataki atu 'e he Tamaí mei Selūsalemá.

27 'Io, 'e kamata 'a e ngāue 'iate kinautolu kotoa pē 'o hoku kakaí kuo "fakamovetevete, pea teuteu 'e he Tamaí 'a e hala ke nau lava 'o ha'u ai kiate au, koe'uhi ke nau ui ki he Tamaí 'i hoku hingoá.

28 'Io, pea 'e toki kamata leva 'a e ngāue, 'i he ngaahi pule'anga kotoa pē pea teuteu 'e he Tamaí 'a e hala ke lava ai 'o "tānaki mai

19a 3 Nifai 30:2.

22a FFL Kuongá.

b 2 Nifai 10:18–19;

3 Nifai 16:13.

23a 3 Nifai 20:22;

'Eta 13:1–12.

FFL Selūsalema Fo'ou.

25a 1 Nifai 13:37.

b 'Isaia 2:2–4;

3 Nifai 24:1.

26a 1 Nifai 14:17;

3 Nifai 21:6–7.

b FFL 'Isileli—Ko e

fa'ahinga 'e

hongofulu 'o 'Isileli na'e molé.

27a 3 Nifai 16:4–5.

28a FFL 'Isileli—Ko hono tānaki 'o 'Isileli.

hono kakai ki 'api 'i he fonua 'o honau tofi'á.

29 Pea te nau 'alu atu mei he ngaahi pule'anga kotoa pē; pea 'e 'ikai te nau 'alu atu "fakavavevave, pe 'alu 'i he hola mei honau ngaahi filí, he te u mu'omu'a 'iate kinautolu, 'oku folofola 'e he Tamaí, pea te u malu'í 'a kinautolu mei mui.

VAHE 22

I he ngaahi 'aho faka'osí, 'e fokotu'u 'a Saione mo hono ngaahi siteikí, pea 'e tånaki mai 'a 'Isileli 'i he 'alo'ofa mo e manava'ofa—Te nau ikuna—Fakafehoanaki mo e 'Isaia vahe 54. Ta'u t.s. 34 nai.

PEA 'e toki fakahoko 'a ia kuo tohi: Hiva, 'E fefine pa'a, 'a koe na'e 'ikai te ke fanaú; ke ke "hiva, pea kalanga le'o-lahi, 'a koe na'e 'ikai te ke langā 'i ha tamasi'í; he 'oku tokolahí hake 'a e fānau 'a e li'ekiná 'i he fānau 'a e fefine malí, 'oku folofola 'e he 'Eikí.

2 Fakalahi 'a e potu 'o ho fale fehikitakí, pea tuku ke nau to'o 'a e puipui 'o ho ngaahi nofo'angá; faka'aonga'í 'a e potu kotoa pē, fakalōloa ho'o ngaahi afó, pea tukituki ke ma'u ho'o ngaahi "akau tuki poupou;

3 He te ke maumau'í hono ngaahi tapa kotoa pē, pea 'e ma'u 'e ho hakó 'a honau fonuá mei he kau "Senitailé, 'o fakakakai 'a e ngaahi kolo na'e lalá.

4 'Oua 'e manavahē, koe'uhi 'e 'ikai te ke mā; pea 'oua na'á ke puputu'u, koe'uhi 'e 'ikai "fakamaa'í koe; he te ke fakangalo'í 'a e mā 'o ho'o kei si'í, pea 'e 'ikai te ke toe manatu ki he valoki 'o ho'o kei si'í, pea 'e 'ikai te ke manatu'í hono fakamā 'o ho'o nofo uitoú.

5 He ko ho tupu'angá, 'a ho malu'í, ko e 'Eiki 'o e Ngaahi Kau Taú 'a hono huafá; mo ho Huhu'í, ko e Tokotaha Mā'oni'oni 'o 'Isilelí—'e ui ia ko e 'Otua 'o e māmaní kotoa pē.

6 He kuo ui koe 'e he 'Eikí 'o hangē ko e fefine li'ekina pea mamahi'ia 'i hono laumālié, pea hangē ko e uaifi 'i he'ene kei talavou, 'i he 'aho na'e li'aki ai koé, 'oku folofola 'a ho 'Otuá.

7 'I he ki'í taimi si'í kuó u li'aki koe, ka 'i he ngaahi 'alo'ofa lahi te u tånaki koe.

8 'I he 'ita si'í na'á ku fufū hoku fofongá meiate koe 'i ha ki'í taimi si'í, ka 'i he 'ofa ta'engata te u "alo'ofa kiate koe, 'oku folofola 'e he 'Eiki ko ho Huhu'í.

9 He 'oku tatau 'a "eni, mo e ngaahi ^bvai 'i he taimi 'o Noá kiate au, he 'oku hangē ko 'eku fuakava 'e 'ikai toe lōmaki'í 'e he ngaahi vai 'o Noá 'a e māmaní, 'oku pehē 'eku fuakava 'e 'ikai te u 'ita kiate koé.

10 Koe'uhi 'e mole 'a e ngaahi "mo'ungá pea hiki mo e ngaahi tafungofungá, ka ko 'eku 'ofá 'e

29a 'Isaia 52:12;
3 Nifai 20:42.
22 1a FFL Hivá.
2a FFL Siteikí.

3a FFL Senitailé, Kau.
4a 2 Nifai 6:7, 13.
8a FFL 'Alo'ofá.
9a 'Isaia 54:9.

b FFL Lōmaki 'i he
Taimi 'o Noá.
10a 'Isaia 40:4.

‘ikai ^bmahu‘i meiate koe, pea ‘e ‘ikai hiki ‘a e fuakava ‘o ‘eku melinó, ‘oku folofola ‘e he ‘Eikí ‘a ia ‘oku ‘alo‘ofa kiate koé.

11 ‘A koe ko e mamahi‘ia, pea vilingia ‘i he afaá, pea ta‘efie-mālié! Vakai, te u langa hake koe ‘aki ‘a e ngaahi ^amaka siueli faka‘ofo‘ofa, pea ngaohi ‘aki ‘a e ngaahi maka sāfaiá ho ngaahi tu‘ungá.

12 Pea te u ngaohi ho ngaahi matapā sio‘atá ‘aki ‘a e ngaahi maka ‘aketí, pea mo ho ngaahi matapaá ‘aki ‘a e ngaahi lupi, pea mo ho ngaahi ngata‘angá ‘aki ‘a e ngaahi maka faka‘ofo‘ofa.

13 Pea ‘e akonekina ho‘o fānau ^akotoa pē ‘e he ‘Eikí; pea ‘e lahi ‘a e melino ‘e ma‘u ‘e ho‘o fānaú.

14 ‘E pule‘i koe ‘i he ^amā‘oni‘oni; te ke mama‘o mei he ngaohi-kovi‘i koe‘uhi ‘e ‘ikai te ke manavahē, pea mei he ilifiá koe‘uhi ‘e ‘ikai ofi mai ia kiate koe.

15 Vakai, te nau tānaki fakataha mo‘oni ke tau‘i koe, kae ‘ikai ‘iate au; ko ia ia kotoa pē ‘e fakataha ke tau‘i koé te ne tō koe‘uhi ko koe.

16 Vakai, kuó u fakatupu ‘a e tufunga ukamea ‘a ia ‘okú ne tapili ‘a e malala ‘i he afí, pea ‘okú ne fa‘u ‘a e me‘a fakatufunga mei he‘ene ngāué; pea kuó u fakatupu ‘a e me‘angāue ke fai faka‘auhá.

17 ‘E ‘ikai ha mahafu tau kuo ngaohi ke tau‘i koe ‘e tu‘umālie; pea koe ‘elelo kotoa pē ‘e lea kovi kiate koe ‘i he fakamāú te

ke fakahalaia‘i. Ko e tofi‘a ‘eni ‘o e kau tamaio‘eiki ‘a e ‘Eikí, pea ‘oku meiate au ‘a ‘enau mā‘oni‘oní, ‘oku folofola ‘e he ‘Eikí.

 VAHE 23

‘Oku hōifua ‘a Sīsū ki he ngaahi lea ‘a ‘Īsaiá—‘Okú ne fekau ki he kakai ke nau fakatotolo faivelenga ‘i he ngaahi tohi ‘a e kau palōfitá—‘Oku tānaki mai ‘a e ngaahi lea ‘a Samuela ko e Tangata Leimaná ‘o kau ki he Toetu‘ú ki he‘enau ngaahi lekōtí. Ta‘u t.s. 34 nai.

PEA ko ‘eni, vakai, ‘oku ou pehē kiate kimoutolu, ‘oku totonu ke mou ^afakatotolo ki he ngaahi me‘á ni. ‘Io, ‘oku ou fai kiate kimoutolu ‘a e fekau ke mou fakatotolo faivelenga ki he ngaahi me‘á ni; he ‘oku mahu‘inga ‘a e ngaahi lea ‘a ^b‘Īsaiá.

2 He ko e mo‘oni na‘á ne lea ki he ngaahi me‘a kotoa pē ‘oku kau ki hoku kakai ‘a ia ‘oku ‘o e fale ‘o ‘Isilelí; ko ia kuo pau foki ke ne lea ki he kau Senitailé.

3 Pea ko e ngaahi me‘a kotoa pē na‘á ne lea‘akí kuo hoko ^ape ‘e hoko, ‘o hangē ko e ngaahi lea na‘á ne lea‘akí.

4 Ko ia tokanga ki he‘eku ngaahi leá; tohi ‘a e ngaahi me‘a kuó u tala kiate kimoutolú; pea fakatatau ki he taimi mo e finangalo ‘o e Tamaí ‘e ‘alu atu ia ki he kau Senitailé.

5 Pea ko ia ia ‘e tokanga ki he‘eku ngaahi leá pea faka-

10b Same 94:14;
T&F 35:25.

11a Fakahā 21:18–21.

13a Selem. 31:33–34.

14a FFL Mā‘oni‘oní.

23 1a FFL Folofolá.

b 2 Nifai 25:1–5;

Molom. 8:23.

FFL ‘Īsaiá.

3a 3 Nifai 20:11–12.

tomala mo papitaisó, ko ia ia 'e fakamo'uí. Fakatotolo ki he kau "palōfitá, he 'oku 'i ai 'a e tokolahi 'oku nau fakamo'oni ki he ngaahi me'á ni.

6 Pea ko 'eni na'e hoko 'o pehē 'i he hili 'a e folofola 'aki 'e Sīsū 'a e ngaahi folofola ní na'á ne toe folofola kiate kinautolu, 'i he hili 'ene fakamatala'i kiate kinautolu 'a e ngaahi folofola kotoa pē 'a ia kuo nau ma'ú, na'á ne folofola kiate kinautolu: Vakai, 'oku 'i ai mo e ngaahi folofola kehe 'oku ou loto ke mou tohi, 'a ia kuo te'eki ai ke mou tohi.

7 Pea na'e hoko 'o pehē na'á ne folofola kia Nīfai: 'Omi ki heni 'a e lekooti 'a ia kuó ke tauhí.

8 Pea 'i he 'omi 'e Nīfai 'a e ngaahi lekōtí, 'o ne tuku ia 'i hono 'aó, na'e 'afio ki ai hono fofongá 'o ne folofola:

9 Ko e mo'oni 'oku ou pehē kiate kimoutolu, na'á ku fekau'i 'eku tamaio'eiki ko "Samuela, ko e tangata Leimaná, ke ne fakamo'oni ki he kakaí ni, 'i he 'aho ko ia 'e fakaongoongolelei'i ai 'e he Tamaí 'a hono huafá 'iate aú 'e 'i ai 'a e kau ^bmā'oni'oni 'tokolahi 'e ^dtu'u hake mei he maté, pea hā mai ki he tokolahi, 'o tauhi kiate kinautolu. Pea na'á ne folofola kiate kinautolu: 'Ikai na'e hoko ia 'o hangē ko 'ene leá?

10 Pea na'e tali kiate ia 'e he'ene kau ākongá 'o pehē: 'Io, 'Eiki, na'e kikite 'a Samuela 'o hangē ko ho'o ngaahi folofolá, pea na'e hoko kotoa ia.

11 Pea na'e folofola 'a Sīsū kiate

kinautolu: Ko e hā kuo 'ikai ai te mou tohi 'a e ngaahi me'a ní, na'e 'i ai 'a e kau mā'oni'oni tokolahi na'a nau tu'u hake 'o hā ki he tokolahi mo tauhi kiate kinautolu.

12 Pea na'e hoko 'o pehē na'e manatu'i 'e Nīfai kuo 'ikai tohi 'a e me'á ni.

13 Pea na'e hoko 'o pehē na'e fekau 'e Sīsū ke tohi ia; ko ia na'e tohi ia 'o hangē ko 'ene fekaú.

14 Pea ko 'eni na'e hoko 'o pehē na'e hili hono "fakamatala'i fakataha 'e Sīsū 'a e ngaahi folofola, 'a ia kuo nau tohí, na'á ne fekau kiate kinautolu ke nau akonaki 'aki 'a e ngaahi me'a kuó ne fakamatala'i kiate kinautolú.

VAHE 24

'E teuteu 'e he talafekau 'a e 'Eiki 'a e hala ki he Hā'ele 'Anga Ua maí—'E fakamāu'i 'e Sīsū 'a e kakai kotoa pē—'Oku fekau ki 'Isileli ke nau totongi 'a e ngaahi vahehongofulú mo e ngaahi foaki—'Oku tauhi ha tohi 'o e manatu—Fakafehoanaki mo e Malakai vahe 3. Ta'u r.s. 34 nai.

PEA na'e hoko 'o pehē na'á ne fekau kiate kinautolu ke nau tohi 'a e ngaahi folofola 'a ia kuo fakahā 'e he Tamaí kia Malakaí, 'a ia na'e totonu ke ne fakahā kiate kinautolú. Pea na'e hoko 'o pehē na'e hili hono tohi 'o e ngaahi me'a ní na'á ne fakamatala'i ia. Pea ko e ngaahi folofola 'eni 'a ia na'á ne folofola 'aki kiate kinautolú, 'o pehē: Na'e

5a Luke 24:25–27.

9a FFL Mā'oni'oni, Kau.

b Hilam. 13:2.

c Hilam. 14:25.

d Mätü 27:52–53.

FFL Toetu'ú.

14a Luke 24:44–46.

folofola peheni ‘a e Tamaí kia Malakai—Vakai, te u fekau ‘a ‘eku “talafekau, pea te ne teuteu ‘a e hala ‘i hoku ‘aó, pea ko e ‘Eiki ‘a ia ‘oku mou kumi ki aí te ne hā‘ele fakafokifā mai ki hono tempalé, ‘io ‘a e talafekau ‘o e fuakavá, ‘a ia ‘oku mou fiefia ke mamata ki aí; vakai, ‘e hā‘ele mai ia, ‘oku folofola ‘e he ‘Eiki ‘o e Ngaahi Kau Taú.

2 Ka ko hai ‘okú ne lava ke “kātaki‘i ‘a e ‘aho ‘o ‘ene hā‘ele maí, pea ko hai ‘okú ne lava ke tu‘u ‘o ka ne hā maí? He ‘okú ne hangē ko e afi ‘a e ^btangata fakama‘a ukameá, pea tatau mo e koa fakama‘a ‘a e kau foó.

3 Pea te ne nofo ‘o hangē ko e tangata fakama‘a mo fakahaohaoa‘i ‘o e silivá; pea te ne fakahaohaoa‘i ‘a e ngaahi “foha ‘o Livaí, mo fakama‘a ‘a kinautolu ‘o hangē ko e koulá mo e silivá, koe‘uhi ke nau ^boatu ki he ‘Eiki ha feilaulau ‘i he mā‘oni‘oni.

4 ‘E toki lelei ‘a e feilaulau ‘a Siuta mo Selūsalemá ki he ‘Eiki, ‘o hangē ko e ngaahi ‘aho ‘i mu‘á, pea hangē ko e ngaahi ta‘u ‘i mu‘á.

5 Pea te u ‘unu‘unu atu kiate kimoutolu ke fakamaau; pea te u talatalaaki‘i vave ‘a e kau fie maná, mo e kau fe‘auakí, mo e kau fuakava loí, pea kiate kinautolu ‘oku ngaohikovi‘i ‘a e tangata ngāue ‘i he‘ene totongí,

mo e uitoú pea mo e “tamaí maté, pea mo kinautolu ‘oku teke‘i ‘a e mulí, mo kinautolu ‘oku ‘ikai manavahē kiate aú, ‘oku folofola ‘e he ‘Eiki ‘o e Ngaahi Kau Taú.

6 He ko au ko e ‘Eiki, ‘oku ‘ikai te u liliu; ko ia ‘e ‘ikai faka‘auha ‘a kimoutolu ‘e ngaahi foha ‘o Sēkopé.

7 ‘Io kuo talu mei he ngaahi ‘aho ‘o ho‘omou ngaahi tamaí mo ho‘omou “hē mei he‘eku ngaahi ouaú, pea ‘ikai tauhi ki ai. ^bTafoki mai kiate au pea te u tafoki atu kiate kimoutolu, ‘oku folofola ‘e he ‘Eiki ‘o e Ngaahi Kau Taú. Ka ‘oku mou pehē: Ko e hā te mau fai ke mau tafoki atu aí?

8 ‘E kaiha‘a ha tangata mei he ‘Otuá? Ka kuo mou kaiha‘a meiate au. Ka ‘oku mou pehē: Kuo mau kaiha‘a meiate koe ‘i he hā? ‘I he ngaahi “vahehongofulú mo e ngaahi ^bfoaki.

9 ‘Oku fakamala‘ia‘i ‘a kimoutolu ‘aki ‘a e mala‘ia, he kuo mou kaiha‘a meiate au, ‘io ‘a e pule‘angá ni kotoa.

10 Mou ‘omi ‘a e ngaahi “vahehongofulu kotoa pē ki he fale tuku‘anga koloá, koe‘uhi ke ‘i ai ha me‘akai ‘i hoku falé; pea ‘ahi‘ahi‘i au ‘i he me‘á ni, ‘oku folofola ‘e he ‘Eiki ‘o e Ngaahi Kau Taú, pe te u fakaava kiate kimoutolu ‘a e ngaahi matapā ‘o e langí, mo lilingi hifo kiate

24 1a T&F 45:9.

2a 3 Nifai 25:1.

b Sāk. 13:9;

T&F 128:24.

FFL Hā‘ele ‘Anga Ua

Mai ‘a Sīsū Kalaisi;

Māmaní—Ko hono

fakama‘a ‘o e

māmaní.

3a Teut. 10:8;

T&F 84:31–34.

b T&F 13:1.

5a Sēmisi 1:27.

7a FFL Hē mei he Mo‘oní.

b Hilam. 13:11;

3 Nifai 10:6;

Molonai 9:22.

8a FFL Vahehongofulú.

b FFL Foaki.

10a T&F 64:23; 119:1–7.

kimoutolu ha ^btāpuaki ‘e ‘ikai ha potu ‘e fa‘a hao ia ki ai.

11 Pea te u valoki‘i ‘a e fai faka-‘auhá koe‘uhi ko kimoutolu, pea ‘e ‘ikai te ne faka‘auha ‘a e fua ‘o homou kekelelé; pea ‘e ‘ikai foki laku mai ‘e he vainé ‘a hono fuá ‘i he ngaahi ngoue ‘oku te‘eki ke motu‘a, ‘oku folofola ‘e he ‘Eiki ‘o e Ngaahi Kau Taú.

12 Pea ‘e ui ‘a kimoutolu ‘e he ngaahi pule‘anga kotoa pē ko e monū‘ia, he te mou hoko ko e fonua faka‘ofo‘ofa ke nofo ai, ‘oku folofola ‘e he ‘Eiki ‘o e Ngaahi Kau Taú.

13 Kuo fielahi mai ho‘omou ngaahi leá kiate au, ‘oku folofola ‘e he ‘Eiki. Ka ‘oku mou pehē: Ko e hā ‘emau lea kuo fai kiate koé?

14 Kuo mou pehē: ‘Oku ta‘e‘aonga ‘a e tauhi ki he ‘Otuá, pea ko e hā hono ‘aonga ‘o ‘etau tauhi ‘ene ngaahi ouáu mo ‘etau mahaahi koe‘uhi ko ‘etau ngaahi angahalá ‘i he ‘ao ‘o e ‘Eiki ‘o e Ngaahi Kau Taú?

15 Pea ko ‘eni ‘oku tau ui ‘a e pōlepolé ko e fiefia; ‘io, ko kinautolu ‘oku fai angahalá ‘oku nau tu‘umālie; ‘io, ko kinautolu ‘oku ‘ahi‘ahi kovi ki he ‘Otuá ‘oku fakahaofi ‘a kinautolu.

16 Pea ko kinautolu na‘e manavahē ki he ‘Eiki na‘a nau toutou “fetalanoa‘aki, pea na‘e ongo‘i ‘e he ‘Eiki mo ne fanongo ki ai; pea na‘e tohi ‘i hono ‘aó ha ^btohi ‘o e manatú ma‘anautolu na‘e

manavahē ki he ‘Eiki, mo faka-‘apa‘apa ki hono huafá.

17 Pea te nau hoko ko hoku kakai ‘oku folofola ‘e he ‘Eiki ‘o e Ngaahi Kau Taú, ‘i he ‘aho ko ia te u “fili ai ‘a e kakai ke hoko ko ‘eku ngaahi siueli; pea te u fakahaofi ‘a kinautolu ‘o hangē ko hono fakahaofi ‘e ha tangata ‘a hono foha ‘o‘ona ‘a ia ‘oku tauhi kiate iá.

18 Pea te mou tafoki mai pea “ilo‘i hono fai kehekehe ‘o e mā‘oni‘oní mo e angahalá, mo ia ‘oku tauhi ki he ‘Otuá mo ia ‘oku ‘ikai tauhi kiate iá.

VAHE 25

‘E tutu ‘i he Hā‘ele ‘Anga Uá, ‘a e kau pōlepolé mo e kau fai angahalá ‘o hangē ko e veve—‘E ha‘u ‘a ‘Ilaisiā ‘oku te‘eki hoko ‘a e fu‘u ‘aho lahi mo fakamanavaheé—Fakafehoanaki mo e Malakai vahe 4. Ta‘u t.s. 34 nai.

HE vakai, ‘oku ha‘u ‘a e ‘aho ‘a ia ‘e “vela ‘o hangē ko e ngoto‘umú; pea ko e kau ^bpōlepolé, ‘io, mo kinautolu kotoa pē ‘oku fai angahalá, te nau hangē ko e veve; pea ‘oku ha‘u ‘a e ‘aho ‘e tutu ‘o ‘osi ‘a kinautolu, ‘oku folofola ‘e he ‘Eiki ‘o e Ngaahi Kau Taú, pea ‘e ‘ikai toe hanau aka pe va‘a.

2 Ka ko kimoutolu ‘e manavahē ki hoku hingoá, ‘e hopo hake ‘a e “Alo ‘o e Mā‘oni‘oní mo e fakamo‘ui ‘i hono kapakaú; pea te

10b FFL Tāpuaki.

16a Molonai 6:5.

b T&F 85:9; Mōsese 6:5.

FFL Tohi ‘o e Manatú.

17a T&F 101:3.

18a FFL ‘Ilo‘iló,
Me‘a-foaki ‘o e.

25 1a ‘Īsaia 24:6;

1 Nifai 22:15;

3 Nifai 24:2;

T&F 29:9; 64:23–24;

133:64;

SS—H 1:37.

FFL Māmaní—Ko

hono fakama‘a ‘o e

māmaní.

b 2 Nifai 20:33.

FFL Loto-hikisiá.

2a ‘Eta 9:22.

mou 'alu atu pea ^btupu hake 'o hangē ko e fanga ^c"uhiki' i pulu 'i he fale fafanga.

3 Pea te mou "molomoloki hifo 'a e kau angahalá; he te nau hoko ko e efuefu 'i homou lalo 'aofi va'é 'i he 'aho 'a ia te u fai ai 'a e me'a ní, 'oku folofola 'e he 'Eiki 'o e Ngaahi Kau Taú.

4 Mou manatú' i 'a e fono 'a Mōsese, ko 'eku tamaio'eikí, 'a ia na'á ku fekau kiate ia 'i "Hōlepi ma'a 'Isileli kotoa pē, mo e ngaahi fonó mo e ngaahi tauteá.

5 Vakai, te u fekau 'a "Ilaisiá ko e palōfitá kiate kimoutolu 'i he te'eki ai hoko 'a e fu'u ^b'aho lahi mo fakamanavahē 'o e 'Eikí.

6 Pea te ne "liliu 'a e loto 'o e ngaahi tamaí ki he fānaú, pea mo e loto 'o e fānaú ki he'enu ngaahi tamaí, telia na'á ku ha'u 'o taa' i 'a e māmaní 'aki 'a e mala'ia.

VAHE 26

'Oku fakamatala' i 'e Sīsū 'a e me'a kotoa pē mei he kamata'angá ki he ngata'angá—'Oku lea 'aki 'e he kau valevalé mo e fānau ikí 'a e ngaahi me'a fakafo—Ko kinautolu 'i he siasi 'o Kalaisí 'oku nau me'a taha pē. Ta'u t.s. 34 nai.

PEA ko 'eni na'e hoko 'o pehē 'i he 'osi folofola 'aki 'e Sīsū 'a e ngaahi me'a ní na'á ne fakamatala' i ia ki he kakaí; peá ne fakamatala' i 'a e me'a kotoa pē kiate kinautolu, 'a e ngaahi me'a lalahí mo e ngaahi me'a ikí fakatou'osi.

2 Peá ne folofola: Ko e ngaahi folofola ko "eni 'a ia na'e 'ikai te mou ma'ú, kuo fekau 'e he Tamaí ke u foaki kiate kimoutolu, he na'á ne 'afio' i 'oku lelei ke 'oatu ia ki he ngaahi to'u tangata 'amuí.

3 Pea na'á ne fakamatala' i 'a e me'a kotoa pē, 'o fai mei he kamata'angá 'o a'u ki he taimi te ne hā'ele mai 'i hono "nāunaú—'io, na'a mo e ngaahi me'a kotoa pē 'e hoko 'i he funga 'o e māmaní, 'o a'u ki he hoko 'o vaia 'a e ngaahi ^b'elemēniti' i he fu'u vela lahi, pea 'e 'takai fakataha 'a e māmaní 'o hangē ha takainga tohi, pea 'e mole atu 'a e langí mo e māmaní;

4 Pea fai foki 'o a'u ki he fu'u 'aho ^a'lahi mo faka'osí, 'o ka ^b'tu'u 'i he 'ao 'o e 'Otuá 'a e kakai kotoa pē, mo e ngaahi fa'ahinga, mo e ngaahi pule'anga kotoa pē, mo e ngaahi lea, ke fakamāu' i 'i he'enu ngaahi ngāué, pe kuo lelei pe kovi ia—

2b T&F 45:58.

c 'Āmosi 6:4;

1 Nifai 22:24.

3a 3 Nifai 21:12.

4a 'Eke. 3:1–6.

5a 2 Ng. Tu' i 2:1–2;

T&F 2:1; 110:13–16;

128:17–18.

FFL Fakama'ú;

Fakamo'ui 'o e Pekiá;

'Ilaisiá.

b FFL Hā'ele 'Anga Ua

Mai 'a Sīsū Kalaisí.

6a T&F 2:2.

26 2a FK 'Oku ngāue 'aki

'a e Malakai vahe 3

mo e 4 'i he 3 Nifai

vahe 24 mo e 25.

3a FFL Sīsū Kalaisí—

Nāunau 'o Sīsū

Kalaisí.

b 'Āmosi 9:13;

2 Pita 3:10, 12;

Molom. 9:2.

FFL Māmaní—Ko

hono fakama'a 'o e

māmaní; Māmaní—

Ngata'anga 'o e

māmaní.

c Molom. 5:23.

4a Hilam. 12:25;

3 Nifai 28:31.

b Mōsia 16:10–11.

FFL Fakamaau

Faka'osí.

5 Kapau 'oku lelei, pea 'e kau ia 'i he "toetu'u 'o e mo'ui ta'engata; pea kapau 'oku kovi, pea 'e kau ia 'i he toetu'u 'o e mala'ia; pea 'oku fehanga'angai 'a e ongo toetu'u ko ia, ko e taha 'i he founga 'e taha pea mo e taha 'i he founga 'e taha, 'o hoa mo e 'alo'ofa, mo e ^bfakamaau totonu, pea mo e ma'oni'oni 'a ia 'oku 'ia Kalaisi, 'a ia na'e 'i 'mu'a 'i he kamata 'a manani.

6 Pea ko 'eni 'oku 'ikai fa'a tohi 'i he tohi ni hano "vaheteau 'e taha 'o e ngaahi me'a na'e akonaki mo'oni 'aki 'e Sisū ki he kaka'i;

7 Kae vakai 'oku tu'u 'i he ngaahi "peleti 'a Nifai 'a e kongalahi 'o e ngaahi me'a 'a ia na'a ne akonaki 'aki ki he kaka'i.

8 Pea ko e ngaahi me'a ni kuó u tohi, 'a ia ko e kongasi'i 'o e ngaahi me'a na'a ne akonaki 'aki ki he kaka'i; pea kuó u tohi ia 'i he 'uhinga ke toe 'omi ia ki he kaka'i ni, "mei he kau Senitailé, 'o hangé ko e ngaahi folofola kuo folofola 'aki 'e Sisuu.

9 Pea 'o ka nau ka ma'u 'eni, 'a ia 'oku 'aonga ke nau tomu'a ma'u, ke sivi'i ai 'enau tui, pea kapau te nau tui ki he ngaahi me'a ni 'e toki fakaha kiate kinautolu 'a e ngaahi me'a "lalahi ange.

10 Pea kapau 'e 'ikai te nau tui ki he ngaahi me'a ni, 'e "ta'ofi

meiate kinautolu 'a e ngaahi me'a lalahi ange, 'o nau mala'ia ai.

11 Vakai, na'a ku mei tohi ia, 'a ia kotoa pe na'e tongitongi ki he ngaahi peleti 'a Nifai, ka na'e ta'ofi ia 'e he 'Eiki, 'o ne folofola: Te u "sivi'i 'a e tui 'a hoku kaka'i.

12 Ko ia ko au, Molomona, 'oku ou tohi pe 'a e me'a kuo fekau kiate au 'e he 'Eiki. Pea ko 'eni ko au, Molomona, 'oku ou faka'osi 'eku ngaahi fakamatala, pea u hanga atu ke tohi 'a e ngaahi me'a kuo tu'utu'uni kiate au.

13 Ko ia, 'oku ou faka'amu ke mou 'ilo'i na'e akonaki mo'oni 'e he 'Eiki ki he kaka'i, 'i he 'aho 'e tolu; pea hili ia na'a ne toutou "fakahā ia kiate kinautolu, mo ne toutou pakipaki 'a e ^bma, 'o ne tapuaki'i ia, pea ne 'oatu ia kiate kinautolu.

14 Pea na'e hoko 'o pehe na'a ne ako'i mo tauhi ki he "fanau 'a e kaka'i, 'a ia kuo lau ki ai, pea na'a ne ^bveté ange honau 'elelo, pea na'a nau lea ki he 'enau ngaahi tama'i 'aki 'a e ngaahi me'a ma'ongo'onga mo faka'ofa, 'io 'oku ma'ongo'onga ange 'i he ngaahi me'a kuó ne fakaha ki he kaka'i; pea na'a ne foaki kiate kinautolu 'a e malohi ke nau lea.

15 Pea na'e hoko 'o pehe hili 'ene ha'ele hake ki he langi — 'i he'ene fakaha ia ko hono tu'o ua kiate kinautolu, pea kuo ha'ele hake ia ki he Tama'i, 'i he hili 'ene

5a Taniela 12:2;

Sione 5:29.

b FFL Fakamaau
Totonu.

c 'Eta 3:14.

FFL Sisū Kalaisi—
Mo'ui 'a Kalaisi 'i he

maama fakalaumalié.

6a Sione 21:25;

3 Nifai 5:8.

7a FFL Peleti, Ngaahi.

8a 3 Nifai 21:5–6.

9a 'Eta 4:4–10.

10a 'Alama 12:9–11.

11a 'Eta 12:6.

13a Sione 21:14.

b 3 Nifai 20:3–9.

FFL Sakalameniti.

14a 3 Nifai 17:11–12.

b 'Alama 32:23;

3 Nifai 26:16.

“fakamo’ui honau kakai mahaki kotoa pē, mo honau kakai pipikí, mo ‘ene faka’ā ‘a e mata ‘o honau kakai kuí mo ‘ene fakaava ‘a e telinga ‘o e kakai tulí, pea mo ‘ene fai ‘a e fa’ahinga kotoa pē ‘o e ngaahi fakamo’ui ‘iate kinautolu, ‘o ne fokotu’u hake ha tangata mei he maté, mo fakahā atu hono māfimaí kiate kinautolu, pea hā’ele hake ki he Tamaí—

16 Vakai, na’e hoko ‘o pehē ‘i he pongipongi haké na’e kātoa fakataha mai ‘a e kakaí, pea na’a nau mamata mo fanongo ki he fānaú ni; ‘io, na’a mo e “fānaú valevalé na’a nau fakaava honau ngutu’ ‘o nau lea ‘aki ‘a e ngaahi me’a fakafo; pea ko e ngaahi me’a na’a nau lea’akí na’e tapui hono tohi ‘e ha tangata.

17 Pea na’e hoko ‘o pehē na’e kamata ‘e he kau “ākongā na’e fili ‘e Sisuú mei he taimi ko iá ke ^bpapitaiso mo ako’i ‘a kinautolu kotoa pē na’e ha’u kiate kinautolu; pea ko kinautolu kotoa pē ‘a ia na’e papitaiso ‘i he huafa ‘o Sisuú na’e fakafonu ‘a kinautolu ‘aki ‘a e Laumālie Mā’oni’oni.

18 Pea na’e mamata mo fanongo ‘e honau tokolahi ki ha ngaahi me’a ‘oku ‘ikai fa’a lea’aki, ‘a ia kuo “ikai fakangofua ke tohi.

19 Pea nau feako’aki, mo fetauhi’aki ‘iate kinautolu; pea na’a nau “me’a taha pē ‘i he ‘enau ngaahi me’a ^bkotoa pē, pea na’e

fefaitotonu’aki ‘a e kakai kotoa pē, ‘iate kinautolu.

20 Pea na’e hoko ‘o pehē na’a nau fai ‘a e me’a kotoa pē ‘o hangē ko ia kuo fekau ‘e Sīsū kiate kinautolu.

21 Pea na’e ui ‘a kinautolu na’e papitaiso ‘i he huafa ‘o Sisuú ko e “siasi ‘o Kalaisí.

VAHE 27

‘Oku fekau ‘e Sīsū kiate kinautolu ke ui ‘a e siasi ‘i hono hingoá—‘Oku hoko ‘ene ngāuē mo ‘ene feilaulau huhu’i ko ‘ene ongoongoleléi—‘Oku fekau ki he tangatá ke fakatomala mo papitaiso koe’uhi ke fakamā’oni’oni ‘a kinautolu ‘e he Laumālie Mā’oni’oni—‘Oku totonu ke nau hangē pē ko Sisuú. Ta’u t.s. 34–35 nai.

PEA na’e hoko ‘o pehē ‘i he lolotonga ‘a e fononga ‘a e kau ākongā ‘a Sisuú mo nau malanga ‘aki ‘a e ngaahi me’a kuo nau fanongo mo mamata ki aí, pea nau fai papitaiso ‘i he huafa ‘o Sisuú, na’e hoko ‘o pehē kuo kātoa mai ‘a e kau ākongá ‘o nau kau “fakataha ‘i he lotu fakamātoato mo e ^b’aukai.

2 Pea na’e toe “fakahā ‘e Sīsū ia kiate kinautolu, he na’a nau lolotonga lotu ki he Tamaí ‘i hono huafá; pea na’e hā’ele mai ‘a Sīsū ‘o ne tu’u ‘i honau lotolotongá, ‘o ne folofola kiate kinautolu:

15a 3 Nīfai 17:9.
FFL Fakamo’ui
Mahakí, Ngaahi;
Maná.

16a Mātiu 11:25.
17a 3 Nīfai 19:4–13.
b 4 Nīfai 1:1.

18a 3 Nīfai 26:11.
19a FFL Fakatapuí.
b 4 Nīfai 1:3.
21a Mōsaia 18:17.
FFL Siasi ‘o Sīsū
Kalaisí.
27 1a T&F 29:6.

b ‘Alamá 6:6.
FFL ‘Aukai.
2a 3 Nīfai 26:13.
FFL Sīsū Kalaisí—
Ngaahi hā holo ‘a
Kalaisi hili ‘ene
mo’ui fakamatelié.

Ko e hā ha me'a 'oku mou loto ke u foaki kiate kimoutolú?

3 Pea na'a nau pehē kiate ia: 'E 'Eiki, 'oku mau loto ke ke fakahā kiate kinautolu 'a e huafa ke mau ui 'aki 'a e siasí ni; he 'oku 'i ai 'a e ngaahi fakakikihi 'i he kakaí 'o kau ki he me'á ni.

4 Pea folofola 'a e 'Eiki kiate kinautolu: Ko e mo'oni, ko e mo'oni, 'oku ou pehē kiate kimoutolu, ko e hā hono 'uhinga 'oku felau'aki mo fefakakikihi-aki ai 'a e kakaí koe'uhi ko e me'a ní?

5 Kuo 'ikai te nau lau koā 'a e ngaahi folofolá, 'a ia 'oku pehē mai ai 'oku totonu ke mou 'ai kiate kimoutolu 'a e "huafa 'o Kalaisí, 'a ia ko hoku hingoá? He ko e hingoá ia 'e ui 'aki 'a kimoutolu 'i he 'aho faka'osí;

6 Pea ko ia ia 'okú ne to'o kiate ia 'a hoku hingoá, pea "kātaki ki he ngata'angá, 'e fakamo'ui ia 'i he 'aho faka'osí.

7 Ko ia, ko e me'a kotoa pē te mou fai, ke mou fai ia 'i hoku hingoá; ko ia ke mou ui 'a e siasí 'i hoku hingoá; pea ke mou ui ki he Tamaí 'i hoku hingoá ke ne tāpuaki'i 'a e siasí koe'uhi ko au.

8 Pea 'oku fēfē 'ene hoko ko "hoku ^bsiasí 'o kapau 'oku 'ikai ui ia 'i hoku hingoá? He kapau 'oku ui ha siasí 'i he hingoá 'o Mōsesé pea ko e siasí ia 'o Mōsese; pe kapau 'oku ui ia 'i he hingoá 'o ha tangata pea ko e siasí ia 'o ha tangata; ka kapau

'oku ui ia 'i hoku hingoá pea ko hoku siasí ia, 'o kapau kuo langa 'a kinautolu 'i he'eku ongoongoleleí.

9 Ko e mo'oni 'oku ou pehē kimoutolu, kuo langa 'a kimoutolu 'i he'eku ongoongoleleí; ko ia ke mou ui 'a e me'a kotoa pē te mou uí, 'i hoku hingoá; ko ia kapau te mou ui ki he Tamaí, koe'uhi ko e siasí, pea kapau te mou fai ia 'i hoku hingoá 'e 'afio'i 'a kimoutolu 'e he Tamaí.

10 Pea kapau kuo langa 'a e siasí 'i he'eku ongoongoleleí 'e toki fakahā atu 'e he Tamaí 'a 'ene ngaahi ngāue 'a'aná 'i ai.

11 Ka 'o kapau 'oku 'ikai langa ia 'i he'eku ongoongoleleí, ka kuo langa ia 'i he ngaahi ngāue 'a e tangatá, pe ko e ngaahi ngāue 'a e tēvoló, ko e mo'oni 'oku ou pehē kiate kimoutolu 'oku nau ma'u 'a e fiefia 'i he'enua ngaahi ngāue 'i ha taimi si'i, pea 'e faifai pē pea 'e hokosia 'a e ngata'angá, pea 'e "tā hifo 'a kinautolu 'o laku ki he afi, 'a ia 'oku 'ikai fa'a foki mei aí.

12 He 'oku "muimui 'enua ngaahi ngāue 'iate kinautolu, he koe'uhi ko 'enua ngaahi ngāue 'oku tā hifo ai 'a kinautolú; ko ia manatu'i 'a e ngaahi me'a kuó u tala kiate kimoutolú.

13 Vakai kuó u 'oatu kiate kimoutolu 'a 'eku "ongoongoleleí, pea ko e ongoongoleleí 'eni 'a ia kuó u 'oatu kiate kimoutolú — kuó u ha'u ki he māmaní ke fai 'a e ^bfinangalo 'o 'eku Tamaí,

5a FFL Sīsū Kalaisi—
To'o 'a e huafa 'o
Sīsū Kalaisí kiate
kitautolu.
6a 3 Nifai 15:9.

8a T&F 115:4.
b FFL Sīsū Kalaisi—
'Ulu ki he Siasí.
11a 'Alamā 5:52.
12a Fakahā 14:13;

T&F 59:2.
13a T&F 76:40–42.
FFL Ongoongoleleí.
b Sione 6:38–39.

koe'uhi na'e fekau'i au 'e he'eku Tamaí.

14 Pea na'e fekau'i au 'e he'eku Tamaí koe'uhi ke ^ahiki hake au ki he kolosí; pea ka hili hono hiki hake au ki he kolosí, ke u ^btohoaki'i 'a e kakai fulipē kiate au, pea hangē hono hiki hake au 'e he tangatá, ke pehē hono hiki hake 'a e tangatá 'e he Tamaí, ke nau tu'u 'i hoku 'aó, ke 'fakamā-u'i 'i he'enu ngaahi ngāué, pe 'oku lelei ia pe kovi—

15 Pea ko hono 'uhinga 'eni kuo ^ahiki hake ai aú; ko ia, 'i he māfimafi 'o e Tamaí te u tohoaki'i 'a e kakai fulipē kiate au, koe'uhi ke fakamāu'i 'a kinautolu 'o fakatatau ki he'enu ngaahi ngāué.

16 Pea 'e hoko 'o pehē, ko ia ia 'e ^afakatomala mo ^bpapitaiso 'i hoku hingoá 'e fakafonu ia; pea kapau te ne ^ckātaki ki he ngata'angá, vakai, te u lau ia 'oku 'ikai ha'ane angahala 'i he 'ao 'o 'eku Tamaí 'i he 'aho 'a ia te u tu'u ai ke fakamāu'i 'a e māmaní.

17 Pea ko ia ia 'oku 'ikai kātaki ki he ngata'angá, ko ia ia foki 'oku tā hifo 'o laku ki he afi, 'a ia 'oku 'ikai te nau fa'a foki mei ai, koe'uhi ko e ^afakamaau totonu 'a e Tamaí.

18 Pea ko e folofola 'eni 'a ia kuó ne fai ki he fānau 'a e tangatá. Pea 'i he me'á ni 'okú ne

fakahoko ai 'a e ngaahi folofola kuó ne faí, pea 'oku 'ikai te ne loi, ka 'okú ne fakahoko 'a 'ene ngaahi folofola kotoa pē.

19 Pea 'oku ^a'ikai fa'a hū ha me'a 'oku ta'ema'a ki hono pule'angá; ko ia 'oku 'ikai hū ki hono ^bmālōlō'angá ha taha ka ko kinautolu pē kuo 'fō honau kofú 'i hoku totó, koe'uhi ko 'enua tuí, mo e fakatomala mei he'enua ngaahi angahala kotoa pē, pea mo 'enua tui faivelenga 'o 'au ki he ngata'angá.

20 Ko 'eni ko e fekaú 'eni: "Fakatomala, 'a kimoutolu 'a e ngaahi ngata'anga kotoa pē 'o e māmaní, pea ha'u kiate au 'o ^bpapitaiso 'i hoku hingoá, koe'uhi ke 'fakamā'oni'oni'i 'a kimoutolu 'i he ma'u 'o e Laumālie Mā'oni'oni, koe'uhi ke mou tu'u ^ata'e-ha-mele 'i hoku 'aó 'i he 'aho faka'osí.

21 Ko e mo'oni, ko e mo'oni, 'oku ou pehē kiate kimoutolu, ko 'eku ongoongolelei 'eni; pea 'oku mou 'ilo'i 'a e ngaahi me'a 'oku totonu ke mou fai 'i hoku siasí; he ko e ngaahi ngāue 'a ia kuo mou mamata kuó u faí ke mou fai foki ia; he ko e me'a kuo mou mamata kuó faí ke mou fai foki ia.

22 Ko ia, kapau 'oku mou fai 'a e ngaahi me'á ni 'oku mou monū'ia, he 'e hiki hake 'a kimoutolu 'i he 'aho faka'osí.

14a 1 Nīfaí 11:32–33;
Mōsesē 7:55.

b Sione 6:44;

2 Nīfaí 9:5;

T&F 27:18.

c FFL Sīsū Kalaisi—
Fakamaau.

15a FFL Fakalelei,
Fakalelei'i.

16a FFL Fakatomala,
Fakatomala'i.

b FFL Papitaisó.

c 1 Nīfaí 13:37.

FFL Kātaki.

17a FFL Fakamaau
Totonú.

19a 'Alamā 11:37.

b T&F 84:24.

FFL Mālōlō.

c Fakahā 1:5; 7:14;

'Alamā 5:21, 27;

13:11–13.

20a 'Eta 4:18.

b FFL Papitaiso—

Ko hono 'aongá.

c FFL Fakamā'oni'oni'i.

d T&F 4:2.

23 Tohi ‘a e ngaahi me‘a kuo mou mamata mo fanongo ki aí, tuku kehe pē ‘a e ngaahi me‘a kuo “tapuí.

24 Tohi ‘a e ngaahi ngāue ‘a e kakaí ni, ‘a ia te nau faí, ‘o hangē ko ia kuo tohi ‘e he ni‘ihi kehé, mo e ngaahi me‘a ‘i he kuohilí.

25 He vakai, ‘e fai mei he ngaahi tohi kuo tohi, pea mo e ngaahi tohi ‘e faí, ‘a hono “fakamāu‘i ‘o e kakaí ni, he ‘e ‘ilo mei ai ‘e he kakaí ‘a ‘enau ngaahi ^bngāué.

26 Pea vakai, ko e ngaahi me‘a kotoa pē kuo “tohi ‘e he Tamaí; ko ia ‘e fakamāu‘i ‘a e māmaní mei he ngaahi tohi kuo tohi.

27 Pea ke mou ‘ilo te “mou hoko ko e kau fakamaau ki he kakaí ni, ‘o fakatatau mo e mafai ke fakamaau ‘a kimoutolu, ‘a ia ‘e totonu. Ko ia, ko e hā ‘a e ^banga ‘oku taau mo kimoutolú? Ko e mo‘oni, ‘oku ou pehē kiate kimoutolu, ke mou ‘hangē pē ko aú.

28 Pea ko ‘eni ‘oku ou “alu ki he Tamaí. Pea ko e mo‘oni ‘oku ou pehē kiate kimoutolu, ko e me‘a kotoa pē te mou kole ki he Tamaí ‘i hoku hingoá ‘e foaki ia kiate kimoutolu.

29 Ko ia, mou “kole, pea te mou ma‘u; tukituki, pea ‘e to‘o kiate kimoutolu; he ko ia ia ‘okú ne

kolé, ‘okú ne ma‘u; pea ko ia ia ‘oku tukitukí, ‘e to‘o kiate ia.

30 Pea ko ‘eni, vakai, ‘oku hulu ‘a ‘eku fiefiá, ‘io ‘o a‘u ki he‘ene kakato, koe‘uhi ko kimoutolu, kae ‘uma‘ā foki mo e to‘u tangatá ni foki; ‘io, pea ‘oku fiefia ‘a e Tamaí, pea mo e kau ‘āngelo mā‘oni‘oni kotoa pē foki, koe‘uhi ko kimoutolu pea mo e to‘u tangatá ni; he kuo “ikái ke mole hanau toko taha.

31 Vakai, ‘oku ou faka‘amu ke mahino kiate kimoutolu; he ko ‘eku lea ‘o kau kiate kinautolu ‘oku “lolotonga mo‘ui ‘i he to‘u tangata ko ^beni; pea kuo ‘ikái ke mole hanau toko taha; pea ‘oku ou ma‘u ‘iate kinautolu ‘a e fiefia ‘kakató.

32 Kae vakai, ‘oku fakama-mahi kiate au koe‘uhi ko e to‘u tangata hono “fā mei he to‘u tangata ko ‘ení, he ‘e taki pōpula ‘a kinautolu ‘e ia ‘o hangē foki na‘e fai ki he foha ‘o e mala‘iá; he te nau fakatau ‘aki au ‘a e siliva mo e koula, pea mo e me‘a ‘oku kai ‘e he ^bané pea ‘oku fa‘a hae‘i ‘e he kau kaiha‘á ‘o kaiha‘así. Pea ‘i he ‘aho ko iá te u tautea‘i ‘a kinautolu, ‘io ‘o fakafoki ‘enau ngaahi ngāué ki honau ‘ulu ‘onautolú.

33 Pea na‘e hoko ‘o pehē ‘i he faka‘osi ‘e Sīsū ‘a e ngaahi

23a 3 Nifai 26:16.

25a 2 Nifai 33:10–15;
Ng. Lea ‘a M. 1:11.

b 1 Nifai 15:32–33.

26a 3 Nifai 24:16.

FFL Tohi ‘o e Mo‘uí.

27a 1 Nifai 12:9–10;
Molom. 3:19.

b FFL Sīsū Kalaisi—
Fa‘ifa‘itaki‘anga ‘a
Sīsū Kalaisí.

c Mātiu 5:48;
3 Nifai 12:48.

28a Sione 20:17.

29a Mātiu 7:7; 3 Nifai 14:7.

30a Sione 17:12.

31a 3 Nifai 9:11–13; 10:12.

b 3 Nifai 28:23.

c FFL Fiefiá.

32a 2 Nifai 26:9–10;

‘Alamā 45:10, 12.

b Mātiu 6:19–21;

3 Nifai 13:19–21.

folofola ní na'á ne folofola ki he'ene kau ākongá: Mou hū 'i he matapā "fāsi'i; he 'oku fāsi'i 'a e matapaá mo lausi'i 'a e hala 'oku fakatau ki he mo'uí, pea 'oku 'ilo ia 'e he tokosi'i; ka 'oku fālahi 'a e matapaá mo 'ata'atā 'a e hala 'oku fakatau ki he maté, pea 'oku tokolahi 'oku 'alu ai, 'o a'u ki he'ene hokosia 'a e pō, 'a ia 'oku 'ikai fa'a fai ai 'e ha tangata ha ngāue 'e taha.

VAHE 28

'Oku faka'amu pea 'oku tala'ofa ki he toko hiva 'o e Toko Hongofulu Mā Uá ke nau ma'u ha tofi'a 'i he pule'anga 'o e 'Otuá 'i he taimi te nau mate ai—Na'e faka'amu 'a e Kau Nīfai 'e Toko Tolú pea foaki kiate kinautolu 'a e mālohi ki he maté koe'uhi ke nau nofo 'i he māmaní 'o a'u ki he toe hā'ele mai 'a Sīsuú—Na'e liliu 'a kinautolu pea nau mamata ki he ngaahi me'a 'oku 'ikai ngofua ke lea'aki, pea 'oku nau lolotonga ngāue ni 'i he lolotonga 'o e kakaí. Ta'u r.s. 34–35 nai.

PEA na'e hoko 'o pehē 'i he hili 'a e folofola 'aki 'e Sīsū 'a e ngaahi folofola ní, na'á ne folofola taki taha ki he'ene kau ākongá, 'o pehē kiate kinautolu: Ko e hā 'a e me'a 'oku mou fie ma'u meiate au, 'o ka hili 'a 'eku 'alu ki he Tamaí?

2 Pea na'a nau lea kotoa pē, tuku kehe pē 'a e toko tolu, 'o nau pehē: 'Oku mau faka'amu

'o ka hili 'emau mo'ui 'o a'u ki he ta'u totonu 'o e tangatá, 'o ka 'osi 'emau ngāue fakafaifekau, 'a ia kuó ke ui 'a kinautolu ki ai, ke mau foki vave atu kiate koe 'i ho pule'angá.

3 Pea folofola ia kiate kinautolu: 'Oku mou monū'ia koe'uhi ko ho'omou fie ma'u 'a e me'á ni meiate aú; ko ia, 'o ka mou ka hoko ki homou fitungofulu mā ua 'o e ta'ú te mou ha'u kiate au 'i hoku pule'angá; pea te mou ma'u 'a e "fiemālie 'iate au.

4 Pea hili 'ene folofola kiate kinautolú, pea 'afio atu ia ki he toko tolú, 'o ne folofola kiate kinautolu: Ko e hā 'a e me'a 'oku mou loto ke u fai ma'amoutolú, 'o ka hili 'eku 'alu ki he Tamaí?

5 Pea na'a nau mamahi 'i honau lotó, he na'a nau manavahē ke tala kiate ia 'a e me'a na'a nau fie ma'ú.

6 Pea folofola ia kiate kinautolu: Vakai, 'oku ou "ilo'i ho'omou ngaahi fakakaukaú, pea 'oku mou fie ma'u 'a e me'a na'e fie ma'u meiate au 'e ^bSione, ko hoku 'ofa'angá, 'a ia na'á ne 'iate au 'i he'eku ngāue 'i he te'eki ai ke hiki hake au 'e he kau Siú.

7 Ko ia, 'oku monū'ia lahi ange 'a kimoutolu, he 'e "ikai te mou teitei 'ilo 'a e ^bmaté, ka te mou mo'ui 'o mou mamata ki he ngaahi ngāue kotoa pē 'a e Tamaí ki he fānau 'a e tangatá, 'o a'u ki hono fakahoko 'o e ngaahi me'a kotoa pē 'o fakatatau mo e finangalo 'o e Tamaí,

33a Mātiu 7:13–14;
3 Nīfai 14:13–14;
T&F 22:1–4.

28 3a FFL Mālōlō.

6a 'Āmosi 4:13;
'Alamā 18:32.
b Sione 21:21–23;
T&F 7:1–4.

7a 4 Nīfai 1:14;
Molom. 8:10–11;
'Eta 12:17.
b FFL Kakai Sino Liliú.

‘o kau ka ha‘u ‘i hoku nāunaú mo e ngaahi ‘mālohi ‘o e langí.

8 Pea ‘e ‘ikai te mou teitei kā-taki‘i ‘a e ngaahi mamahi ‘o e maté; ka ‘o kau ka ha‘u ‘i hoku nāunaú te mou liliu ‘i he kemo ‘o e matá mei he “fa‘a-maté ni ki he ^bta‘e-fa‘a-maté; pea ‘e toki tāpu-aki‘i ‘a kimoutolu ‘i he pule‘anga ‘o ‘eku Tamaí.

9 Pea ko e tahá, ‘e ‘ikai hoko kiate kimoutolu ha mamahi ‘i he lolotonga ho‘omou mo‘ui ‘i he kakanó, pe ha loto-mamahi tuku kehe pē ‘a e mamahi koe‘uhi ko e ngaahi angahala ‘a e māmaní; pea te u fai ‘eni kotoa pē koe‘uhi ko e me‘a kuo mou fie ma‘u meiate aú, he kuo mou faka‘amu ke “‘omi ‘a e ngaahi laumālie kiate au, lolotonga ‘oku kei tu‘u ‘a e māmaní.

10 Pea ‘i he me‘a ní te mou ma‘u ‘a e ^akakato ‘o e fiefiá; pea te mou nofo hifo ‘i he pule‘anga ‘o ‘eku Tamaí; ‘io, ‘e kakato ho‘omou fiefiá, ‘o hangē kuo foaki kiate au ‘e he Tamaí ‘a e fiefia kakató; pea te mou hangē pē ko aú, pea ‘oku ou hangē ko e Tamaí; pea ko e Tamaí pea mo au ‘okú ma ^btaha pē;

11 Pea ‘oku fakamo‘oni ‘a e “Laumālie Mā‘oni‘oní ki he Tamaí mo au; pea ‘oku foaki ‘e he Tamaí ‘a e Laumālie Mā‘oni‘oní ki he fānau ‘a e tangatá, koe‘uhi ko au.

12 Pea na‘e hoko ‘o pehē ‘i he hili ‘a e folofola ‘aki ‘e Sīsū ‘a e

ngaahi folofola ní, na‘á ne ala ‘aki hono louhi‘i to‘ukupú kiate kinautolu taki taha, tuku kehe pē ‘a e toko tolu ‘e tatalí, pea ne ‘alu leva.

13 Pea vakai, na‘e matangaki ‘a e langí, pea na‘e “ave ‘a kinautolu ki he langí, pea na‘a nau mamata mo fanongo ki he ngaahi me‘a ‘oku ‘ikai fa‘a lea‘aki.

14 Pea na‘e “tapui ‘a kinautolu ke nau lea‘aki; pea na‘e ‘ikai ke tuku kiate kinautolu ‘a e mafai ke nau lea ‘aki ‘a e ngaahi me‘a ‘a ia na‘a nau mamata mo fanongo ki aí;

15 Pea na‘a nau ‘i he sinó pe na‘e ‘ikai ‘i he sinó, na‘e ‘ikai te nau ‘ilo; he na‘e hangē kiate kinautolu ko hanau “liliú, ‘o nau liliu mei he sinó ni ‘o e kakanó ki ha tu‘unga ta‘e-fa‘a-mate, koe‘uhi ke nau fa‘a mamata ki he ngaahi me‘a ‘a e ‘Otuá.

16 Ka na‘e hoko ‘o pehē na‘a nau toe ngāue ‘i he funga ‘o e māmani; ka neongo iá na‘e ‘ikai te nau malanga ‘aki ‘a e ngaahi me‘a kuo nau fanongo mo mamata ki aí, koe‘uhi ko e fekau ‘a ia na‘e fai kiate kinautolu ‘i he langí.

17 Pea ko ‘eni, na‘a nau ‘i he sino fakamatelié pe sino ta‘e-fa‘a-mate, hili ‘a e ‘aho ‘o honau liliú, ‘oku ‘ikai te u ‘ilo;

18 Ka ‘oku ou ‘ilo ‘eni, hangē ko e lekooti kuo tohi—na‘a nau ‘alu atu ‘i he funga ‘o e fonuá, ‘o nau malanga ki he kakai kotoa pē

7c 3 Nifai 20:22.

8a 3 Nifai 28:36–40.

FFL Mo‘ui

Fakamatelié.

b FFL Mo‘ui

Ta‘e-fa‘a-maté.

9a Filipai 1:23–24;

T&F 7:5–6.

10a T&F 84:36–38.

b Sione 17:20–23.

11a 2 Nifai 31:17–21;

3 Nifai 11:32.

13a 2 Kol. 12:2–4.

14a T&F 76:114–116.

15a Mōsese 1:11.

FFL Liliú.

pea fakaului mai 'a e tokolahi ki he siasi 'a ia ne tui ki he'enu nau ngaahi malangá; 'o papitaiso 'a kinautolu, pea ko kinautolu kotoa pē na'e papitaiso na'a nau ma'u 'a e Laumālie Mā'oni'oni.

19 Pea na'e lī 'a kinautolu ki he fale fakapōpulá 'e kinautolu na'e 'ikai ke kau ki he siasi. Pea na'e 'ikai te nau fa'a ta'ofi 'a kinautolu 'e he ngaahi "fale fakapōpulá, he na'e mafahi ua ia.

20 Pea na'e lī hifo 'a kinautolu ki he ngaahi luo 'i he kekelelé; ka na'a nau taa'i 'a e kekelelé 'aki 'a e folofola 'a e 'Otuá, ka 'i hono "māfimafí na'e fakahaofi 'a kinautolu mei he loto kekelelé; ko ia na'e 'ikai te nau fa'a keli ai ha ngaahi luo fe'unga ke fakapōpula'i ai 'a kinautolu.

21 Pea na'e tu'o tolu hono lī 'a kinautolu ki he loto "afi kakahá ka na'e 'ikai hoko kiate kinautolu ha kovi.

22 Pea na'e tu'o ua hono lī 'a kinautolu ki he "ana 'o e fanga manu fekai; pea vakai na'a nau va'inga mo e fanga manú 'o hangē ko e tamasi'i mo e lami 'oku huhu, pea na'e 'ikai hoko kiate kinautolu ha kovi.

23 Pea na'e hoko 'o pehē na'e pehē 'enu 'alu atu 'i he kakai kotoa pē 'o Nifai, 'o malanga 'aki 'a e "ongoongolelei 'a Kalaisí ki he kakai fulipē 'i he funga 'o e fonuá; pea na'e fakaului 'a kinautolu ki he 'Eikí, pea nau ului ki he siasi 'o Kalaisí, pea ko ia

na'e pehē hono tāpuaki'i 'o e kakai 'o e to'u tangata ^bko iá, 'o fakatatau ki he folofola 'a Sisuú.

24 Pea ko 'eni ko au, Molomona, 'oku ou tuku 'eku lau ki he ngaahi me'a ní 'i ha ki'i taimi si'i.

25 Vakai, na'á ku mei tohi 'a e ngaahi "hingoa 'onautolu 'e 'ikai te nau a'usia 'a e maté, ka na'e ta'ofi 'e he 'Eikí; ko ia 'oku 'ikai te u tohi ia, he 'oku fufuu'i ia mei he māmaní.

26 Kae vakai, kuó u mamata kiate kinautolu, pea kuo nau tauhi kiate au.

27 Pea vakai te nau 'i he kau Senitailé, pea 'e 'ikai 'ilo'i 'a kinautolu 'e he kau Senitailé.

28 Te nau 'i he kau Siú foki, pea 'e 'ikai 'ilo 'a kinautolu 'e he kau Siú.

29 Pea 'e hoko 'o pehē, 'o ka 'afio 'e he 'Eiki 'i hono potó 'oku lelei ke nau ngāue ki he ngaahi fa'ahinga kotoa 'o 'Isileli kuo "fakamoveteveté, pea ki he ngaahi pule'anga, mo e ngaahi fa'ahinga, mo e ngaahi lea mo e kakai fulipē, pea nau fakaului mei ai 'a e kakai tokolahi kia Sīsū, koe'uhi ke fakahoko 'enu fakamamú, pea koe'uhi foki ko e mālohi 'o e 'Otuá ke fakamo'oni 'oku 'iate kinautolú.

30 Pea 'oku nau hangē ko e kau "āngelo 'a e 'Otuá, pea kapau te nau lotu ki he Tamaí 'i he huafa 'o Sisuú 'oku nau lava 'o fakahā 'a kinautolu ki ha tangata pē 'oku nau fie fakahā ki aí.

19a Ngāue 16:26;
'Alamā 14:26–28.

20a Molom. 8:24.

21a Taniela 3:22–27;
4 Nifai 1:32.

22a Taniela 6:16–23;

4 Nifai 1:33.

23a FFL Ongoongolelei.
b 3 Nifai 27:30–31.

25a 3 Nifai 19:4.

29a FFL 'Isileli—Ko hono fakamovetevete'i 'o

'Isileli; 'Isileli—Ko e fa'ahinga 'e hongofulu 'o 'Isileli na'e molé.

30a FFL 'Āngeló, Kau.

31 Ko ia, 'e lahi ha ngaahi ngāue ma'ongo'onga mo fakaofu te nau fai, 'i he te'eki ai hoko 'a e fu'u 'aho "lahi 'oku ha'u 'a ia kuo pau 'e tu'u ai 'a e kakai fulipē 'i he nofo'anga fakamaau 'o Kalaisí;

32 'Io 'e a'u foki ki he kau Senitailé 'e fai ha ngāue "ma'ongo'onga mo fakaofu 'e kinautolu, ki mu'a 'i he 'aho fakamaau ko iá.

33 Pea ka ne mou ma'u 'a e ngaahi folofola kotoa pē 'oku fakamatala ki he ngaahi ngāue fakaofu kotoa pē 'a Kalaisí, te mou 'ilo'i, 'o hangē ko e ngaahi folofola 'a Kalaisí, kuo pau ke hoko mo'oni 'a e ngaahi me'á ni.

34 Pea 'e mala'ia ia 'oku "ikai fie tokanga ki he ngaahi folofola 'a Sīsuú, pea kiate ^bkinautolu foki kuó ne fili mo fekau atu kiate kinautolú; he ko ia ia 'oku 'ikai te ne tali 'a e ngaahi folofola 'a Sīsuú mo e ngaahi lea 'a kinautolu kuó ne fekau atú 'oku 'ikai te ne tali iá; pea ko ia 'e 'ikai te ne ma'u 'a kinautolu 'i he 'aho faka'osí.

35 Pea 'e lelei ange kiate kinautolu 'o kapau na'e 'ikai fanau'i 'a kinautolu. He 'oku mou mahalo koā te mou fa'a hao mei he fakamaau totonu 'a ha 'Otuá 'oku houhau, 'a ia kuo "molomoloki hifo 'e he kakai 'i honau lalo va'é, koe'uhi ke lava ke hoko ai 'a e fakamo'uí?.

36 Pea ko 'eni vakai, hangē ko 'eku lau 'o kau kiate kinautolu

kuo fili 'e he 'Eikí, 'io, 'a e toko tolu 'a ia na'e 'ave ki he langí, na'e 'ikai te u 'ilo pe kuo liliu 'a kinautolu mei he fakamatelié ki he anga ta'e-fa'a-maté pe 'ikai—

37 Kae vakai, hili 'eku fai 'a e tohí, kuó u fehu'i ki he 'Eikí, pea kuó ne fakahā kiate au 'oku totonu ke fakahoko ha liliu ki honau sinó, ka 'ikai pea kuo pau pe ke nau a'usia 'a e maté;

38 Ko ia, koe'uhi ke 'oua na'a nau a'usia 'a e maté na'e fakahoko ai ha "liliu ki honau sinó, koe'uhi ke 'oua te nau kātekina 'a e mamahí pe ha loto-mamahi kae ngata pē 'i he mamahi koe'uhi ko e ngaahi angahala 'a e māmaní.

39 Ko 'eni ko e liliu 'eni ia 'oku 'ikai tatau mo e liliu 'e hoko 'i he 'aho faka'osí; ka na'e fai ha liliu kiate kinautolu, ko ia na'e 'ikai fa'a lava 'e Sētane ke ma'u hano mālohi kiate kinautolu, koe'uhi ke 'oua na'á ne lava 'o "ahi'ahi'i 'a kinautolu; pea na'e ^bfakamā'oni'oni'i 'a kinautolu 'i he kakanó, koe'uhi ke nau "mā'oni'oni, ke 'oua na'a lava 'e he ngaahi mālohi 'o e māmaní 'o ta'ofi 'a kinautolu.

40 Pea te nau 'i he tu'unga ko iá 'o a'u ki he 'aho fakamaau 'o Kalaisí; pea 'i he 'aho ko iá kuo pau ke hoko kiate kinautolu ha liliu lahi ange, pea tali 'a kinautolu 'i he pule'anga 'o e Tamaí 'o 'ikai toe hū ki tu'a, kae nofo fakataha mo e 'Otuá 'o ta'engata 'i he ngaahi langí.

31a Hilam. 12:25;
3 Nīfai 26:4–5.

32a 2 Nīfai 25:17.

34a 'Eta 4:8–12.

^b FFL Palōfitá.

35a Hilam. 12:2.

38a FFL Kakai kuo Liliú.

39a FFL 'Ahi'ahi, 'Ahi'ahi'i.

^b FFL Fakamā'oni'oni'i.

^c FFL Toputapú.

VAHE 29

'Oku hoko hono 'omi 'o e Tohi 'a Molomoná ko ha faka'ilonga kuo kamata 'e he 'Eikí 'ene tānaki 'a 'Isileli mo fakahoko 'ene ngaahi fuakavá—'E mala'ia 'a kinautolu 'oku nau faka'ikai'i 'a 'ene ngaahi fakahaá mo e ngaahi me'a-foaki 'i he ngaahi 'aho faka'osí. Ta'u T.S. 34–35 nai.

PEA ko 'eni vakai, 'oku ou pehē kiate kimoutolu 'o ka 'afio'i 'e he 'Eikí 'oku fe'unga 'i hono potó ke ^aomi 'a e ngaahi folofolá ni ki he kau Senitailé 'o fakatatau ki he'ene folofolá, te mou toki 'ilo ai kuo kamata hono fakahoko 'o e ^bfuakava ko ia na'e fai 'e he Tamaí mo e fānau 'a 'Isilelí, 'o kau ki honau fakafoki ki he ngaahi fonua 'o honau tofi'á.

2 Pea te mou lava 'o 'ilo, 'e fakahoko 'a e ngaahi folofola kotoa pē 'a e 'Eikí, 'a ia kuo lea 'aki 'e he kau palófitā mā'oni-oní; pea 'oku ta'e'aonga ho'omou pehē 'oku ^afakatoloi 'e he 'Eikí 'a 'ene hā'ele mai ki he fānau 'a 'Isilelí.

3 Pea 'oku 'ikai fie ma'u ke mou mahalo 'i homou lotó 'oku ta'e'aonga 'a e ngaahi folofola kuo folofola'akí, he vakai, 'e manatu'i 'e he 'Eikí 'a 'ene fuakava 'a ia kuó ne fai ki hono kakai 'oku 'o e fale 'o 'Isilelí.

4 Pea 'o ka mou ka vakai ki he 'alu atu 'a e ngaahi folofolá ni 'i homou lotolotongá, 'e 'ikai lava 'o fai atu ho'omou manuki'i 'a e ngaahi ngāue 'a e 'Eikí, he 'oku 'i hono to'ukupu to'omata'ú 'a e ^aheletā 'o 'ene ^bfakamaau totonú; pea vakai, 'i he 'aho ko iá, kapau te mou manuki'i 'ene ngaahi ngāu'é te ne tu'utu'uni ke ne ikuna'i 'a kimoutolu.

5 'E ^amala'ia ia 'okú ne ^bmanuki'i 'a e ngaahi ngāue 'a e 'Eikí; 'io, 'e hoko 'a e mala'ia kiate ia te ne 'faka'ikai'i 'a e Kalaisí mo 'ene ngaahi ngāu'é!

6 'Io, 'e ^amala'ia ia te ne faka'ikai'i 'a e ngaahi fakahā 'a e 'Eikí, 'o pehē 'oku 'ikai toe ngāue 'aki 'e he 'Eiki 'a e ngaahi fakahaá, pe ha kikite, pe ha ngaahi ^bme'a-foaki, pe ha lea 'i he ngaahi lea kehekehé, pe ha fakamo'ui mahaki, pe ha mālohi 'o e Laumālie Mā'oni'oní!

7 'Io, pea 'e mala'ia ia 'e pehē 'i he 'aho ko iá, koe'uhi ke ne ma'u ai ha ^atupu, 'oku ^b'ikai fai ha mana 'ia Sisū Kalaisi; he ko ia ia 'e fai peheé 'e tataua mo e 'foha 'o e mala'ia, 'a ia na'e 'ikai ha 'alo'ofa kiate ia, 'o hangē ko e folofola 'a Kalaisí!

8 'Io, pea 'oku 'ikai lelei ke mou toe ^alau'ikovi, pe ^bmanuki'i, pe luma'i 'a e kau 'Siú, pe ha taha 'i he toenga 'o e fale 'o 'Isilelí; he vakai, 'oku manatu'i

29 1a 2 Nifai 30:3–8.

b Molom. 5:14, 20.

2a Luke 12:45–48.

4a 3 Nifai 20:20.

b FFL Fakamaau
Totonú.

5a 2 Nifai 28:15–16.

b Molom. 8:17;

'Eta 4:8–10.

c Mātiu 10:32–33.

6a Molom. 9:7–11, 15.

b FFL Me'a-Foaki 'o e
Laumālié, Ngaahi.

7a FFL Ngāue
Fakataula'eiki Kākā.

b 2 Nifai 28:4–6;

Molom. 9:15–26.

c FFL Foha 'o e Mala'ia,
Ngaahi.

8a 1 Nifai 19:14.

b 2 Nifai 29:4–5.

c FFL Siú, Kau.

‘e he ‘Eikí ‘a ‘ene fuakava kiate kinautolú, pea te ne fai kiate kinautolu ‘o hangē ko ia kuó ne fuakava‘akí.

9 Ko ia ‘oku ‘ikai ‘aonga ke mou mahalo te mou fa‘a fakatafoki ‘a e to‘ukupu to‘omata‘u ‘o e ‘Eikí ki he to‘ohemá, koe‘uhi ke ‘oua te ne fai ha tautea ke fakahoko ‘a e fuakava ‘a ia kuó ne fai ki he fale ‘o ‘Isilelí.

VAHE 30

‘Oku fekau ki he kau Senitaile ‘i he ngaahi ‘aho faka‘osi ke nau fakatomala, pea ha‘u kia Kalaisi, pea lau fakataha mo e fale ‘o ‘Isilelí. Ta‘u t.s. 34–35 nai.

TOKANGA mai, ‘a kimoutolu ‘e kau Senitaile, pea fanongo ki he ngaahi folofola ‘a Sīsū Kalaisi, ko e ‘Alo ‘o e ‘Otua mo‘uí, ‘a ia kuó ne “fekau kiate au ke u lea ‘o kau kiate kimoutolu, he, vakai,

‘okú ne fekau kiate au ke u tohi, ‘o pehē:

2 Tafoki mai, ‘a kimoutolu kotoa pē ko e kau “Senitailé, mei ho‘omou ngaahi angahalá; pea ^bfakatomala mei ho‘omou ngaahi ngāue koví, mo ho‘omou ngaahi loí mo e ngaahi kākāá, mo ho‘omou ngaahi fe‘auakí, mo ho‘omou ngaahi anga-fakalielia fufuú, mo ho‘omou ngaahi tauhi tamapuá, mo ho‘omou ngaahi fakapoó, mo ho‘omou ngaahi ngāue fakataula‘eiki kākāá, mo ho‘omou meheká, mo ho‘omou ngaahi feke‘ike‘í, pea mei ho‘omou ngaahi fai angahala kotoa pē mo e ngaahi anga-fakalieliá, pea ha‘u kiate au, ‘o papitaiso ‘i hoku hingoá, koe‘uhi ke mou ma‘u ha fakamolemole ‘o ho‘omou ngaahi angahalá, pea fonu ‘i he Laumālie Mā‘oni‘oní, koe‘uhi ke ‘lau ‘a kimoutolu fakataha mo hoku kakai, ‘a ia ‘oku ‘o e fale ‘o ‘Isilelí.

KO E TOHI FĀ NĪFAÍ KO E TOHI ‘A NĪFAI

‘A IA KO E FOHA ‘O NĪFAI—KO E TAHA ‘O E KAU ĀKONGA ‘A SĪSŪ KALAIŚÍ

Ko ha fakamatala ‘o e kau Nīfaí, ‘o fakatatau ki he‘ene lekōtí.

‘Oku ului ki he ‘Eiki kotoa ‘a e kau Nīfaí mo e kau Leimaná—‘Oku nau me‘a taha ‘aki ‘a e me‘a kotoa pē, ‘oku nau fai ‘a e ngaahi mana, pea tu‘umālie ‘i he fonuá—‘Oku ‘osi atu ‘a e senituli ‘e ua, pea tupu

‘a e ngaahi mavahevahe, ngaahi kovi, ngaahi siasi loi, mo e ngaahi fakatangá—‘Oku ‘osi ‘a e ta‘u ‘e tolungeau, kuo liliu ‘o kovi ‘a e kau Nīfaí mo e kau Leimaná fakatou‘osi—‘Oku fufuu‘i ‘e ‘Amaloni ‘a e

30 1a 3 Nīfaí 5:12–13.
2a FFL Senitailé, Kau.
b FFL Fakatomala,

Fakatomala‘í.
c Kalētia 3:27–29;
2 Nīfaí 10:18–19;

3 Nīfaí 16:10–13;
21:22–25;
‘Ēpa. 2:10.

ngaahi lekooti toputapú. Ta'u t.s. 35–321 nai.

PEA na'e hoko 'o pehē kuo 'osi atu hono tolungofulu mā fā 'o e ta'ú, kae 'uma'ā foki mo hono tolungofulu mā nimá, pea vakai kuo fokotu'u 'e he kau ākongā 'a Sīsuú ha siasi 'o Kalaisi 'i he ngaahi fonua takatakai kotoa pē. Pea 'ilonga 'a kinautolu na'e ha'u kiate kinautolú, pea nau fakatomala mo'oni mei he'enua ngaahi angahalá, na'e papitaiso 'a kinautolu 'i he huafa 'o Sīsuú; pea na'a nau ma'u foki mo e Laumālie Mā'oni'oni.

2 Pea na'e hoko 'o pehē 'i hono tolungofulu mā ono 'o e ta'ú, kuo fakaului 'a e kakai kotoa pē ki he 'Eikí, 'i he funga hono kotoa 'o e fonuá, 'a e kau Nīfaí mo e kau Leimaná fakatou'osi, pea na'e 'ikai ha ngaahi feke'ike' i pe ngaahi fakakikihi 'iate kinautolu, pea na'e fefaitotonu'aki 'a e kakai kotoa pē 'iate kinautolu.

3 Pea na'a nau me'a taha 'aki 'enua ngaahi me'a "kotoa pē; ko ia na'e 'ikai ha ma'u me'a mo e masiva, pe pōpula mo e tau'atāina, ka na'e fakatau'atāina 'i a kinautolu kotoa pē, 'o nau 'inasi 'i he me'a-foaki fakalangí.

4 Pea na'e hoko 'o pehē na'e 'osi atu mo hono tolungofulu mā fitu 'o e ta'ú foki, pea na'e kei hoko atu ai pē 'a e melinó 'i he fonuá.

5 Pea na'e fai 'a e ngaahi fu'u

ngāue ma'ongo'onga mo fakaofo 'e he kau ākongā 'a Sīsuú, 'o a'u ki he'enua "fakamo'ui 'a e mahakí, mo fokotu'u hake 'a e maté, mo fekau ke 'eve'eva 'a e pipikí, pea mo e kuí ke nau lava 'o mamata, mo e tulí ke fanongo; pea nau fai 'a e ngaahi fa'ahinga^b mana kehekehe kotoa pē 'i he fānau 'a e tangatá; pea na'e 'ikai te nau fai ha ngaahi mana 'i ha me'a ka 'i he huafa pē 'o Sīsuú.

6 Pea na'e pehē 'a e 'osi atu hono tolungofulu mā valu 'o e ta'ú, pea pehē foki mo hono tolungofulu mā hiva, mo hono fāngofulu mā tahá, mo hono fāngofulu mā uá, 'io, 'o a'u ki he 'osi atu hono fāngofulu mā hiva 'o e ta'ú, kae 'uma'ā foki mo hono nimangofulu mā tahá, mo hono nimangofulu mā uá; 'io, 'o a'u ki he 'osi atu 'a hono nima-ngofulu mā hiva 'o e ta'ú.

7 Pea na'e ngaohi 'e he 'Eikí ke nau fu'u tu'umālie 'aupito 'i he fonuá; 'io, 'o a'u ki he'enua toe langa hake ha ngaahi kolo 'i he ngaahi potu na'e 'i ai 'a e ngaahi kolo kuo velá.

8 'Io, na'e a'u ki he fu'u "kolo lahi ko Seilahemalá na'a nau toe langa hake.

9 Ka na'e 'i ai 'a e ngaahi kolo lahi 'a ia kuo "ngalo hifo, pea 'oho mai 'a e vai ki honau potú; ko ia ko e ngaahi kolo ia na'e 'ikai lava ke toe langa fo'ou.

10 Pea ko 'eni, vakai, na'e hoko 'o pehē na'e faka'au 'o mālohi 'a e kau Nīfaí, pea nau fakatoko-

[4 NĪFAÍ]
1 3a Ngāue 4:32;
3 Nīfaí 26:19.
FFL Fakatapuí.

5a FFL Fakamo'ui
Mahakí, Ngaahi.
b Sione 14:12.
FFL Maná.

8a 3 Nīfaí 8:8.
9a 3 Nīfaí 9:4, 7.

lahi 'o fu'u vave 'aupito, 'o nau hoko ko e kakai "hinehina mo fu'u faka'ofofa 'aupito.

11 Pea na'a nau femali'aki, mo foaki ke mali, pea na'e tāpuaki'i 'a kinautolu 'o fakatatau mo hono lahi 'o e ngaahi tala'ofa lahi 'a ia kuo fai 'e he 'Eiki kiate kinautolú.

12 Pea na'e 'ikai te nau toe 'a'eva 'o fakatatau ki he ngaahi "tu'utu'uni mo e ngaahi ouau 'o e ^bfono 'a Mōsesé; ka nau 'a'eva 'o fakatatau ki he ngaahi fekau kuo nau ma'u mei honau 'Eiki mo honau 'Otuá, 'o nau fai atu 'i he "aukai mo e lotu, pea 'i he'enau fa'a fakataha ke lotu mo fangongo ki he folofola 'a e 'Eiki.

13 Pea na'e hoko 'o pehē na'e 'ikai ke 'i ai ha fakakikihi 'i he kakai kotoa pē, 'i he fonuá hono kotoa; ka na'e 'i ai ha ngaahi fu'u mana lalahi na'e fakahoko 'i he kau ākongā 'a Sisuú.

14 Pea na'e hoko 'o pehē na'e 'osi atu 'a hono fitungofulu mā taha 'o e ta'ú, kae 'uma'ā foki mo hono fitungofulu mā ua 'o e ta'ú, 'io, ko hono fakanounou, ne a'u mai ki he 'osi atu hono fitungofulu mā hiva 'o e ta'ú; 'io, kuo 'osi atu foki 'a e ta'u 'e teau, pea ko e kau ākongā 'a Sisū, 'a ia kuó ne filí, kuo nau fononga atu ki he "palataisi 'o e 'Otuá, tuku kehe pē 'a e toko ^btolu 'a ia na'e pau ke nofó; pea na'e 'i ai ha kau "ākongā kehe kuo "fakanofo ke fetongi 'a kinautolu; kae

'uma'ā mo e tokolahi 'o e to'u tangata ko iá kuo nau pekia.

15 Pea na'e hoko 'o pehē na'e "ikai ha feke'ike'i 'i he fonuá, koe'uhi ko e 'ofa 'a e 'Otuá 'a ia na'e 'i he lotu 'o e kakai.

16 Pea na'e "ikai ha ngaahi femeheka'aki, pe ngaahi fetēleni, pe ngaahi maveuveu, pe ngaahi fe'auaki, pe ngaahi loi, pe ngaahi fakapō, pe ha fa'ahinga ^bholi kovi 'e taha; pea ko e mo'oni 'oku 'ikai lava ke 'i ai ha kakai 'oku lahi hake 'enau 'fiefiá 'i he kakai kotoa pē kuo fakatupu 'e he to'ukupu 'o e 'Otuá.

17 Na'e 'ikai ke 'i ai ha kau kaiha'a, pe kau fakapō, pea na'e 'ikai foki ke 'i ai ha kau Leimana, pe ha fa'ahinga kakai kehe 'e taha; ka na'a nau "taha pē, ko e fānau 'a Kalaisi, pea ko e kau 'ea hoko ki he pule'anga 'o e 'Otuá.

18 Pea hono 'ikai ke monū'ia 'a kinautolu! He na'e tāpuaki'i 'a kinautolu 'e he 'Eiki 'i he'enau ngaahi ngāue kotoa pē; 'io, na'e tāpuaki'i mo fakamonū'ia 'i 'a kinautolu 'o a'u ki he 'osi atu 'a e ta'u 'e teau mā hongofulu; pea kuo pekia 'a e 'uluaki to'u tangata meia Kalaisi, pea na'e 'ikai ha feke'ike'i 'i hono kotoa 'o e fonuá.

19 Pea na'e hoko 'o pehē na'e pekia 'a Nīfai, 'a ia na'á ne hiki 'a e lekooti fakamuimui ko 'ení, (pea na'á ne hiki ia 'i he ngaahi "peleti 'a Nīfai), pea na'e hiki ia

10a Molom. 9:6.

12a 2 Nīfai 25:30;

3 Nīfai 15:2–8.

b FFL Fono 'a Mōsesé.

c Molonai 6:5;

T&F 88:76–77.

14a FFL Palataisi.

b 3 Nīfai 28:3–9.

FFL Kakai Sino Liliú.

c FFL Ākongá.

d FFL Fakanofó.

15a FFL Melinó.

16a FFL Uouongatahá.

b FFL Holí Kovi.

c Mōsaia 2:41;

'Alamā 50:23.

FFL Fiefiá.

17a Sione 17:21.

FFL Saioné.

19a FFL Peleti, Ngaahi.

'e hono foha ko 'Āmosí 'o fetongi ia; pea na'á ne hiki ia 'i he ngaahi peleti 'a Nifai foki.

20 Pea na'á ne tauhi ia 'i he ta'u 'e valungofulu mā fā, pea na'e kei 'i ai 'a e melino 'i he fonuá, tuku kehe ha tokosí'i 'o e kakaí 'a ia kuo nau tafoki mei he siasí pea 'ai kiate kinautolu 'a e hingoa ko e kau Leimaná; ko ia na'e kamata ke toe 'i ai 'a e kau Leimana 'i he fonuá.

21 Pea na'e hoko 'o pehē na'e pekia mo 'Āmosi foki, (pea ko e ta'u ia hono teau hivangofulu mā fā mei he hā'ele mai 'a Kalaisí) pea na'e tauhi 'e hono foha ko 'Āmosí 'a e lekōtí 'o fetongi ia; pea na'á ne hiki ia foki 'i he ngaahi peleti 'a Nifai; pea na'e tohi ia foki 'i he tohi 'a Nifai, 'a ia ko e tohi ko 'ení.

22 Pea na'e hoko 'o pehē kuo 'osi atu 'a e ta'u 'e uangeau; pea kuo pekia 'a e to'u tangata hono uá tuku kehe ha tokosí'i pē.

23 Pea ko 'eni ko au, Molomona, 'oku ou loto ke mou 'ilo'i kuo fakatokolahi 'a e kakaí, pea kuo nau mafola ki hono kotoa 'o e funga 'o e fonuá, pea kuo nau faka'au 'o fu'u koloa'ia 'aupito, ko e tupu mei he'enua monū'ia 'ia Kalaisí.

24 Pea ko 'eni, na'e kamata 'i he ta'u hono uangeau mā taha ko iá ke 'i ai 'a e ní'ihí 'iate kinautolu 'a ia na'a nau fielahi 'i he "híkisiá, 'o hangē ko e kofu 'aki 'o e ngaahi kofu fakataungata'a,

mo e ngaahi fa'ahinga mata'i tofe lelei kotoa pē, mo e ngaahi me'a lelei 'o e māmani.

25 Pea na'e fai atu mei he taimi ko iá 'a e 'ikai te nau toe "me'a taha 'aki 'enua ngaahi me'á mo 'enua ngaahi koloa 'iate kinautolú.

26 Pea na'a nau kamata ke ma-vahevahe fakafa'ahinga; pea nau kamata ke fokotu'u ha ngaahi "siasí ma'anautolu ke fakatupu ha ^bkoloa, pea nau kamata ke faka'ikai'i 'a e siasí mo'oni 'o Kalaisí.

27 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he 'osi 'a e ta'u 'e uangeau mā hongofulú na'e 'i ai 'a e ngaahi siasí lahi 'i he fonuá; 'io, na'e 'i ai 'a e ngaahi siasí lahi 'a ia na'a nau pehē'oku nau 'ilo'i 'a Kalaisí, ka na'a nau "faka'ikai'i 'a e ngaahi konga lahi 'o 'ene ongo-ongolelei, 'o tupu ai 'enua tali 'a e fa'ahinga fai angahala kotoa pē, 'o nau 'oatu 'a e me'a 'oku toputapú kiate ia kuo ^btapui hono 'oatu ki ai koe'uhi ko 'ene ta'efe'ungá.

28 Pea na'e tupu 'o fu'u tokolahi 'aupito 'a e "siasí ko iá ko e tupu mei he angahalá, pea koe'uhi ko e mālohi 'o Sētané, 'a ia na'á ne ma'u 'a e mālohi ki honau lotó.

29 Pea ko e tahá, na'e 'i ai mo e siasí 'e taha 'a ia na'e faka'ika-i 'i 'a e Kalaisí; pea na'a nau "fakatanga'i 'a e siasí mo'oni 'o Kalaisí, koe'uhi ko 'enua loto-fakatōkilaló mo 'enua tui kia

24a FFL Loto-híkisiá.

25a 4 Nifai 1:3.

26a 1 Nifai 22:23;

2 Nifai 28:3;

Molom. 8:32–38.

b T&F 10:56.

FFL Ngāue

Fakataula'eiki Kākā.

27a FFL Hē mei he Mo'oni.

b 3 Nifai 18:28–29.

28a FFL Tēvoló—Ko e siasí 'o e tēvoló.

29a FFL Fakatanga, Fakatanga'i.

Kalaisí; pea na'a nau fehi'a kiate kinautolu koe'uhi ko e ngaahi mana lahi 'a ia na'e fai 'iate kinautolú.

30 Ko ia, na'a nau pule 'i he fakamālohi mo e mafai ki he kau ākongā 'a Sīsū, 'a ia na'e nofo 'iate kinautolú, pea na'a nau lī 'a kinautolu ki he "fale fakapōpulá; ka koe'uhi ko e mālohi 'o e folofola 'a e 'Otuá, 'a ia na'e 'iate kinautolú, na'e mafahi ua 'a e ngaahi fale fakapōpulá, pea na'a nau 'alu atu 'o fai 'a e ngaahi mana lalahi 'iate kinautolu.

31 Kae kehe, neongo 'a e ngaahi maná ni hono kotoa, na'e kei fakafefeka pē 'e he kakaí 'a honau lotó, pea na'a nau kumi ke tāmāte'i 'a kinautolu, 'o hangē ko e feinga 'a e kau Siu 'i Selūsalemá ke tāmāte'i 'a Sīsū, 'o hangē ko 'ene folofolá.

32 Pea na'a nau lī 'a kinautolu ki he ngaahi fu'u "afi ^bkakaha, pea na'a nau ha'u mei ai ta'ehoko ha kovi kiate kinautolu.

33 Pea na'a nau lī 'a kinautolu foki ki he ngaahi "ana 'o e fanga manu fekaí, pea na'a nau va'inga mo e fanga manu fekaí 'o hangē ko ha va'inga 'a ha tamasi'i mo e lami; pea na'a nau ha'u mei ai, ta'ehoko ha kovi kiate kinautolu.

34 Ka neongo iá, na'e kei fakafefeka pē 'e he kakaí 'a honau lotó, he na'e fakaloto'i 'a kinautolu 'e he kau taula'eiki tokolahi mo e kau palōfita loi ke langa hake 'a e ngaahi siasi lahi, pea ke fai 'a e ngaahi fa'ahinga angahala kotoa pē. Pea na'a nau "taa'i

'a e kakai 'o Sīsú; ka na'e 'ikai toe taa'i 'a kinautolu 'e he kakai 'o Sīsú. Pea na'e pehē 'a 'enau faka'au'auhifo 'i he ta'etuí mo e fai angahalá, mei he ta'u ki he ta'u, 'o a'u ki he 'osi atu 'a e ta'u 'e uangeau mā tolungofulu.

35 Pea ko 'eni na'e hoko 'o pehē 'i he ta'u ko iá, 'io, 'i hono uangeau tolungofulu mā taha 'o e ta'ú, na'e 'i ai 'a e fu'u ma'avevahe lahi 'i he kakaí.

36 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he ta'u ko iá, na'e tupu hake ha kakai na'e ui ko e kau Nīfaí, pea ko e kau tui mo'oni 'a kinautolu kia Kalaisí; pea na'e 'iate kinautolu 'a e ní'ihī 'a ia na'e ui 'e he kau Leimaná—ko e kau Sēkopé, mo e kau Siosefá, mo e kau Sōlamí;

37 Ko ia, ko e kau tui mo'oni kia Kalaisí mo e kau lotu mo'oni kia Kalaisí, ('a ia na'e kau ai 'a e kau ākongā 'e toko "tolu 'a Sīsū, 'a ia na'e pau ke nofó) na'e ui ko e kau Nīfaí, mo e kau Sēkopé, mo e kau Siosefá, mo e kau Sōlamí.

38 Pea na'e hoko 'o pehē ko kinautolu na'e 'ikai te nau tali 'a e ongoongolelei na'e ui 'a kinautolu ko e kau Leimaná, mo e kau Lēmiuelá, mo e kau 'Isimelí; pea na'e 'ikai te nau faka'au'auhifo 'i he ta'etuí, ka na'a nau "angatu'u fakahāhā ki he ongoongolelei 'a Kalaisí; pea na'a nau ako'i 'a 'enau fānaú ke 'oua na'a nau tui, 'o hangē foki ko 'enau ngaahi tamaí, 'o talu mei he kamata'angá, mo 'enau faka'au'au hifo.

39 Pea na'e tupu ia koe'uhi ko e fai angahala mo e anga-

30a 3 Nīfai 28:19–20.

32a 3 Nīfai 28:21.

b Taniela 3:26–27.

33a 3 Nīfai 28:22.

34a 3 Nīfai 12:39;

T&F 98:23–27.

37a 3 Nīfai 28:6–7;

Molom. 8:10–11.

38a FFL Angatu'u.

fakalielia 'o 'enau ngaahi tamaí, 'o hangē ko ia na'e hoko 'i he kamata'angá. Pea na'e "ako'i 'a kinautolu ke nau fehi'a ki he fānau 'a e 'Otuá, 'o hangē foki ko hono ako'i 'o e kau Leimaná ke fehi'a ki he fānau 'a Nīfaí talu mei he kamata'angá.

40 Pea na'e hoko 'o pehē kuo 'osi atu 'a e ta'u 'e uangeau fāngofulu mā fā, pea na'e pehē 'a e anga 'o e ngaahi me'a 'a e kakaí. Pea ko e kakai na'e angakovi angé na'e faka'au ke nau mālohi ange, pea faka'au ke nau fu'u tokolahi ange 'aupito 'i he kakai 'o e 'Otuá.

41 Pea na'a nau kei fai atu pē 'enau langa hake ha ngaahi siasi mo'onautolu, mo nau teuteu'i 'a kinautolu 'aki 'a e fa'ahinga kotoa pē 'o e ngaahi me'a mahuingá. Pea na'e 'osi pehē atu hono uangeau nimangofulu 'o e ta'ú, mo hono uangeau onongofulu foki 'o e ta'ú.

42 Pea na'e hoko 'o pehē na'e toe kamata 'e he kongá angakovi ange 'o e kakaí ke fokotu'u 'a e ngaahi fuakava mo e ngaahi "kautaha fufū 'a Katianetoní.

43 Pea ko e kakai foki na'e ui ko e kakai 'o Nīfaí na'e kamata ke nau pōlepole 'i honau lotó, koe'uhi ko 'enau ngaahi koloa lahi 'aupitó, 'o nau faka'au 'o hīkisia 'o hangē ko honau kāninga, ko e kau Leimaná.

44 Pea na'e kamata mei he taimi ko iá mo e kamata ke mamahi 'a e kau ākongá koe'uhi ko e ngaahi "angahala 'a māmaní.

45 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he

'osi atu 'a e ta'u 'e tolungeau, kuo faka'au 'a e kakai fakatou-'osi 'o Nīfaí mo e kau Leimaná 'o fu'u fai angahala 'aupito 'o 'ikai te nau faikehekehe.

46 Pea na'e hoko 'o pehē na'e mafola atu 'a e kau kaiha'a 'a Katianetoní 'i he funga hono kotoa 'o e fonuá; pea na'e 'ikai ha taha na'e mā'oni'oni ka ko e kau ākongá pē 'a Sīsuú. Pea na'a nau tokonaki 'a e koula mo e siliva 'o lahi 'aupito, pea nau fefakatau'aki 'i he ngaahi fa'ahinga koloa kehekehe kotoa pē.

47 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he hili 'a e 'osi atu 'a e ta'u 'e tolungeau mā nima, (pea na'e kei nofo ma'u pē 'a e kakaí 'i he fai angahalá) na'e pekia 'a Āmosi; pea na'e hoko atu 'e hono toko-ua, ko 'Emaloni, 'o ne hiki 'a e lekotí 'o fetongi ia.

48 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he 'alu atu 'a e ta'u 'e tolungeau mā uofulu, ko 'Emaloni, 'i hano ue'i ia 'e he Laumālie Mā'oni-oní, na'á ne fufuu'i 'a e ngaahi lekooti 'a ia na'e toputapú—'io, 'a e ngaahi "lekooti topu-tapu kotoa pē 'a ia kuo tuku-fakaholo mai mei he to'u tangata ki he to'u tangata—'o a'u mai foki ki hono tolungeau mā uofulu 'o e ta'u hili 'a e hā'ele mai 'a Kalaisi.

49 Pea na'á ne fufuu'i ia ki he 'Eikí, koe'uhi ke lava 'o toe "omai ia ki he toenga 'o e hako 'o e fale 'o Sēkopé, 'o fakatatau ki he ngaahi kikite mo e ngaahi tala'ofa 'a e 'Eikí. Pea ko e ngata-'anga ia 'o e lekooti 'a 'Emaloni.

KO E TOHI 'A MOLOMONÁ

VAHE 1

'Oku fakahinohino'i 'e 'Emaloni 'a Molomona 'o kau ki he ngaahi lekototi toputapú—'Oku kamata 'a e tau 'i he vaha'a 'o e kau Nīfai mo e kau Leimaná—'Oku 'ave 'a e Kau Nīfai 'e Toko Tolú—'Oku mafola lahi 'a e fai angahalá, ta'etuí, ngāue fakalou'akaú, mo e ngāue fakafa'ahikehé. Ta'u T.S. 321–326 nai.

PEA ko 'eni ko au, "Molomona, 'oku ou hiki ha ^blekooti 'o e ngaahi me'a kuó u mamata mo fanongo ki aí, peá u ui ia ko e Tohi 'a Molomoná.

2 Pea 'i he taimi na'e fufuu'i ai 'e "Emaloni 'a e ngaahi lekōtí ki he 'Eikí, na'á ne ha'u kiate au, (na'á ku ta'u 'e hongofulu nai hoku ta'u motu'á, peá u faka'au ke ^bpoto 'i ha me'a 'e ni'ihí 'i he 'ilo 'a hoku kakaí) pea na'e pehē mai 'e 'Emaloni kiate au: 'Oku ou fakatokanga'i ko e tamasi'i koe 'oku anga-fakamotu'a, pea 'okú ke mata potō;

3 Ko ia, ko e taimi te ke ta'u 'e uofulu mā fā ai ho ta'u motu'á, 'oku ou kole ke ke manatu'i 'a e ngaahi me'a 'a ia kuó ke mamata ki ai 'o kau ki he kakai ko 'ení; pea 'i ho ta'u motu'a ko iá, 'alu ki he fonua ko 'Anetumí, ki he mo'unga 'a ia 'e ui ko "Simi; pea kuó u tuku ki ai ki he 'Eikí 'a e ngaahi tohi kuo tongitongi

toputapu kotoa pē 'oku kau ki he kakai ko 'ení.

4 Pea vakai, ke ke 'ave 'a e ngaahi "peleti 'a Nīfai ma'au, pea ko hono toé ke ke tuku 'i he potu 'a ia 'oku nau 'i aí; pea ke ke tongitongi ki he ngaahi peleti 'a Nīfai 'a e ngaahi me'a kotoa pē kuó ke mamata ki ai 'o kau ki he kakai ko 'ení.

5 Pea ko au, Molomona, 'a ia ko e hako au 'o "Nīfai (pea ko e hingoa 'o 'eku tamaí ko Molomona) na'á ku manatu'i 'a e ngaahi me'a 'a ia na'e fekau 'e 'Emaloni kiate aú.

6 Pea na'e hoko 'o pehē 'i hoku, ta'u hongofulu mā tahá, na'e 'ave au 'e he'eku tamaí ki he fonua 'i he fakatonga, ki he fonua ko Seilahemalá.

7 Kuo 'ufi'ufi 'a hono kotoa 'o e funga fonuá 'e he ngaahi fale, pea na'e tokolahi 'a e kakaí 'o meimei tatau mo hono lahi 'o e 'one'one 'o e tahí.

8 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he ta'u ko iá na'e kamata ha tau 'i he vaha'a 'o e kau Nīfai, 'a ia na'e kau ki ai 'a e kau Nīfai mo e kau Sēkopé mo e kau Siosefá mo e kau Sōlamí; pea ko e tau 'eni 'i he vaha'a 'o e kau Nīfai, mo e kau Leimaná mo e kau Lēmiuelá mo e kau 'Isimelí.

9 Ko 'eni na'e ui 'a e kau Leimaná mo e kau Lēmiuelá mo e kau 'Isimelí ko e kau Leimana;

[MOLOMONA]

1 *a* FFL Molomona, Ko e Palōfita Nīfai.
b 3 Nīfai 5:11–18.

2 *a* 4 Nīfai 1:47–49.

b Mōsaia 1:3–5.

3 *a* 'Eta 9:3.

4 *a* Ng. Lea 'a M. 1:1, 11.

FFL Peletí, Ngaahi.

5 *a* 3 Nīfai 5:12, 20.

pea ko e ongo fa'ahí ko e kau Nifái mo e kau Leimaná.

10 Pea na'e hoko 'o pehē na'e kamata 'a e tau 'i honau vaha'á 'i he ngaahi ngata'anga fonua 'o Seilahemalá, 'o ofi ki he ngaahi vai 'o Saitoné.

11 Pea na'e hoko 'o pehē kuo hanga 'e he kau Nifái 'o tānaki fakataha ha kau tangata tokolahi 'aupito, 'a ia na'a nau tokolahi ange 'i he toko tolu manó. Pea na'e hoko 'o pehē na'a nau fai 'i he ta'u ko iá 'a e ngaahi tau lahi, 'a ia na'e ikuna ai 'e he kau Nifái 'a e kau Leimaná 'o nau tāmata'i ha tokolahi 'o kinautolu.

12 Pea na'e hoko 'o pehē na'e tuku 'e he kau Leimaná 'a 'enau taumu'a ke taú, pea na'e fokotu'u 'a e melinó 'i he fonuá; pea na'e tolonga 'a e melinó 'i he ta'u 'e fā nai, pea 'ikai 'i ai ha lilingi toto.

13 Ka na'e kei mafola pē 'a e fai angahalá 'i he funga 'o e fonuá hono kotoa, pea ko ia na'e 'ave ai 'e he 'Eikí 'a 'ene kau ākongā "ofeiná, pea na'e ngata hono fai 'o e ngaahi maná mo e fakamo'ui mahakí koe'uhi ko e fai angahala 'a e kakaí.

14 Pea na'e 'ikai ha ngaahi "me'a-foaki mei he 'Eikí, pea na'e 'ikai ke toe tō 'a e ^bLaumālie Mā'oni'oni ki ha taha, koe'uhi ko e fai angahalá mo e 'ta'etuí.

15 Pea ko au, na'á ku ta'u hongofulu mā nima peá u angafakamotu'a, ko ia na'e 'a'ahi mai

kiate au 'a e 'Eiki, peá u ma'u mo 'ilo'i 'a e angalelei 'a Sisuú.

16 Pea na'á ku feinga ke malanga ki he kakaí ni, ka na'e tā-puní'i hoku ngutu, pea na'e ta'ofi au ke 'oua na'á ku malanga kiate kinautolu; he vakai kuo nau "angatu'u fakahāhā ki honau 'Otuá; pea kuo ^b'ave 'a e kau ākongā 'ofeiná mei he fonuá, koe'uhi ko 'enau angahalá.

17 Ka na'á ku nofo 'iate kinautolu, ka na'e ta'ofi au ke 'oua na'á ku malanga kiate kinautolu, koe'uhi ko e fefeka 'o honau lotó; pea ko e me'a 'i he fefeka 'o honau lotó kuo "fakamala'ia'i ai 'a e fonuá koe'uhi ko kinautolu.

18 Pea ko e kau kaiha'á ni 'a Katianetoni, 'a ia na'a nau 'i he kau Leimaná, na'a nau fakamamahi 'i 'a e fonuá, ko ia na'e kamata ai 'e he kakaí 'o e fonuá ke fufuu'i 'enau ngaahi "koloá 'i he kelekelé; pea na'e kamata ke homongofua ia, koe'uhi he kuo fakamala'ia'i 'e he 'Eikí 'a e fonuá, ke 'oua na'a nau fa'a tauhi ia, pe toe 'ilo'i ia.

19 Pea na'e hoko 'o pehē na'e 'i ai 'a e ngaahi ngāue fakalou'akau, mo e ngaahi ngāue fakafa'ahi-kehe, mo e ngaahi fie mana; pea na'e ngāue 'aki 'a e mālohi 'o e tokotaha angakoví 'i hono kotoa 'o e funga 'o e fonuá, 'io 'o a'u ki hono fakamo'oni'i 'o e ngaahi lea kotoa pē 'a 'Apinetaí kae 'uma'ā foki 'a Samuela ko e tangata Leimaná.

13a 3 Nifai 28:2, 12.

14a Molonai 10:8–18, 24.

b FFL Laumālie
Mā'oni'oni.

c FFL Ta'etuí.

16a FFL Angatu'ú.

b Molom. 8:10.

17a 2 Nifai 1:7;

'Alamā 45:10–14, 16.

18a Hilam. 13:18–20;

'Eta 14:1–2.

VAHE 2

'Oku taki 'e Molomona 'a e kau tau 'a e kau Nīfai—'Oku mafola 'a e lingi totó mo e faka'auhá 'i he fonuá—'Oku tangilāulau 'a e kau Nīfai pea tengihia 'i he mamahi 'a kinautolu 'oku malá'ia—'Oku 'osi atu 'a honau 'aho 'o e 'alo'ofá—'Oku ma'u 'e Molomona 'a e ngaahi peleti 'a Nīfai—'Oku hoko atu 'a e ngaahi tau. Ta'u T.S. 327–350 nai.

PEA na'e hoko 'o pehē 'i he ta'u pē ko iá na'e toe kamata ai ha tau 'i he vaha'a 'o e kau Nīfai mo e kau Leimaná. Pea neongo na'á ku kei si'i, ka na'á ku sino lahi; ko ia na'e fakanofu au 'e he kau Nīfai ke u hoko ko honau taki, pe ko e taki 'o 'enau ngaahi kau tau.

2 Ko ia na'e hoko 'o pehē 'i hoku ta'u hono hongofulu mā onó na'á ku 'alu atu 'o taki ha kau tau 'o e kau Nīfai, ke tau'i 'a e kau Leimaná; ko ia kuo 'osi atu 'a e ta'u 'e tolungeau uofulu mā ono.

3 Pea na'e hoko 'o pehē 'i hono tolungeau uofulu mā fitu 'o e ta'ú na'e 'oho mai kiate kimautolu 'a e kau Leimaná 'i he fu'u mālohi lahi 'aupito, pea na'a nau fakamanavahee'i ai 'eku ngaahi kau tau; ko ia na'e 'ikai te nau fie tau, pea nau kamata holomui ki he ngaahi fonua 'i he tokelaú.

4 Pea na'e hoko 'o pehē na'a mau a'u mai ki he kolo ko 'Anikolá, pea na'a mau ma'u 'a e koló, 'o fai 'emau ngaahi teuteu ke malu'i 'a kimautolu mei he kau Leimaná. Pea na'e hoko 'o pehē na'a mau keli mo langa fakamālohi'i 'a e koló 'aki homau tūkuingatá; pea

neongo 'emau ngaahi langa fakamālohi kotoa pē na'e kei 'oho mai pē 'a e kau Leimaná kiate kimautolu pea na'a nau teke'i 'a kimautolu mei he koló.

5 Pea na'a nau teke'i foki 'a kimautolu mei he fonua ko Tēvitá.

6 Pea mau laka atu 'o mau a'u atu ki he fonua ko Sōsiuá, 'a ia na'e tu'u 'i he ngata'anga fonua ki he hihifó 'o ofi ki he matātahí.

7 Pea na'e hoko 'o pehē na'a mau tñaki mai homau kakaí 'i he vave taha 'o fakatatau ki he me'a na'a mau lavá, ke mau fakataha 'a kinautolu ki ha feitu'u pē 'e taha.

8 Kae vakai, na'e fonu 'a e fonuá 'i he kau kaiha'á pea mo e kau Leimaná; pea neongo 'a e fu'u faka'auha lahi 'a ia na'e tu'unuku mai ki hoku kakaí, na'e 'ikai pē te nau fakatomala mei he'enau ngaahi ngāue koví; ko ia na'e mafola 'a e lilingi totó mo e faka'auhá 'i hono kotoa 'o e funga 'o e fonuá, fakatou'osi 'i he kau Nīfai kae 'uma'ā foki mo e kau Leimaná; pea ko ha moveuveu ia ne mafola 'i hono kotoa 'o e funga fonuá.

9 Pea ko 'eni, na'e 'i ai ha tu'i 'o e kau Leimaná, pea ko hono hingoá ko 'Élone; pea na'á ne ha'u ke tau'i 'a kimautolu mo e kau tau 'o e toko fā mano fā afe. Pea vakai, na'á ku matu'uaki ia 'aki 'a e toko fā mano ua afe. Pea na'e hoko 'o pehē na'á ku ikuna ia 'aki 'eku kau tau 'o ne hola meiate au. Pea vakai, na'e fai 'eni kotoa pē, pea kuo 'alu atu hono tolungeau mā tolungofulu 'o e ta'ú.

10 Pea na'e hoko 'o pehē na'e

kamata 'a e kau Nifái ke fakatomala mei he'enu angahalá, 'o nau kamata ke tangi 'o hangē ko ia na'e kikite'i 'e Samuela ko e palōfitá; he vakai na'e 'ikai lava 'e ha tangata ke fa'a tauhi 'a e me'a na'e 'a'aná, koe'uhi ko e kau kaiha'á, mo e kau fa'ao fakamālohí, mo e kau fakapoó, mo e fie fai maná, mo e ngāue fakafa'ahikehe 'a ia na'e 'i he fonuá.

11 Ko ia na'e kamata ke 'i ai 'a e tangi mo e tangilāulau 'i he fonuá hono kotoa koe'uhi ko e ngaahi me'á ni, kae lahi ange 'i he kau Nifái.

12 Pea na'e hoko 'o pehē ko au, Molomona, 'i he'eku sio ki he'enu tangilāulaú mo 'enu tangí mo 'enu mamahí 'i he 'ao 'o e 'Eikí, na'e kamata ke fiefia 'a hoku lotó 'iate au, 'i he'eku 'ilo'i 'a e ngaahi 'alo'ofa mo e kātaki fuoloa 'a e 'Eikí, ko ia na'á ku mahalo te ne 'alo'ofa kiate kinautolu ke nau toe hoko ko ha kakai mā'oni'oni.

13 Kae vakai na'e tō noa 'eku fiefiá ni, he na'e 'ikai tupu 'enu "loto-mamahí ki he fakatomala, koe'uhi ko e angalelei 'a e 'Otuá; ka ko e loto-mamahi ia 'a e kau 'mala'ia, koe'uhi 'e 'ikai tuku ma'u pē 'e he 'Eikí ke nau 'fiefia 'i he fai angahalá.

14 Pea na'e 'ikai te nau ha'u kia Sisū mo e "loto-mafesifesi mo e laumālie fakatomala, ka na'a nau 'lea kovi ki he 'Otuá mo fakamu ke nau mate. Ka neongo iá

na'a nau tau 'aki 'enu heletaá ke malu'i 'enu mo'uí.

15 Pea na'e hoko 'o pehē na'e toe foki mai 'eku loto-mamahí kiate au, peá u 'ilo'i "kuo 'osi 'a honau 'aho 'o e "alo'ofá kiate kinautolu, 'i he me'a fakasino mo fakalaumālie fakatou'osi; he ne u mamata ki ha lau afe 'o kinautolu 'oku tā hifo 'i he angatu'u fakahāhā ki honau 'Otuá, pea fokotu'utu'u 'a honau sinó 'o hangē ha vevé 'i he funga 'o e fonuá. Pea na'e pehē 'a e 'alu atu hono tolungeau fāngofulu mā fā 'o e ta'ú.

16 Pea na'e hoko 'o pehē 'i hono tolungeau fāngofulu mā nima 'o e ta'ú na'e kamata ke hola 'a e kau Nifái mei he kau Leimaná; pea na'e tuli 'a kinautolu kae 'oua kuo nau a'u atu ki he fonua ko Seisoní, 'oku te'eki ai te u lava 'o ta'ofi 'a kinautolu 'i he'enu holomuí.

17 Pea ko 'eni, ko e kolo ko Seisoní na'e ofi ia ki he "fonua kuo tuku ai 'e 'Emaloni 'a e ngaahi lekōtí ki he 'Eikí, koe'uhi ke 'oua na'a nau 'auhá. Pea vakai, kuó u 'alu 'o hangē koe lea 'a 'Emaloni, peá u to'o 'a e ngaahi peleti 'a Nifái, 'o u hiki ki ai ha lekooti 'o hangē ko e ngaahi lea 'a 'Emaloni.

18 Pea na'a ku tohi 'i he ngaahi peleti 'a Nifái ha fakamatala kakato 'o e ngaahi fai angahalá mo e ngaahi anga-fakalieliá; ka 'i he ngaahi "peleti ko 'ení na'e

2 13a 2 Kol. 7:10;
'Alamā 42:29.

b FFL Mala'ia.
c 'Alamā 41:10.

14a FFL Loto-mafesifesi.

b FFL Lea Taukae
(ki he 'Otuá).

15a Selem. 8:20;
T&F 56:16.

b Hilam. 13:38.

c FFL 'Alo'ofá.

17a Molom. 1:1–4.

18a FFL Peletí, Ngaahi.

‘ikai te u fai ha fakamatala kato ‘o ‘enau ngaahi fai angahalá mo e ngaahi anga-fakalieliá, he vakai, kuo hā ma’u ai pē ‘a e ngaahi fai angahalá mo e ngaahi anga-fakalieliá ki hoku matá talu pē mei he ‘aho na’á ku motu’á fe’unga ai ke u mamata ki he ngaahi angafai ‘a e tangatá.

19 Pea ‘oku ou mamahi lahi koe’uhi ko ‘enau fai angahalá; he kuo fonu hoku lotó ‘i he mamahi koe’uhi ko ‘enau fai angahalá, ‘i hoku ngaahi ‘ahó kotoa pē; ka neongo iá, ‘oku ou ‘ilo’i ‘e ‘hiki hake au ‘i he ‘aho faka’osí.

20 Pea na’e hoko ‘o pehē ‘i he ta’u pē ko iá na’e toe ha’ao mo tuli holo ‘a e kau Nīfaí. Pea na’e hoko ‘o pehē na’e teke’i ‘a kimautilu kae ‘oua kuo mau a’u atu ki he fonua ‘i he fakatokelaú ‘a ia na’e ui ko Semí.

21 Pea na’e hoko ‘o pehē na’a mau langa fakamālohi’i ‘a e kolo ko Semí, pea na’a mau tñaki mai homau kakaí ‘o fakatatau ki he me’a ne mau lavá, koe’uhi ke mau lava nai ‘o fakahaofi ‘a kinautilu mei he faka’auhá.

22 Pea na’e hoko ‘o pehē ‘i hono tolungeau fāngofulu mā ono ‘o e ta’u na’a nau kamata ke toe ‘oho mai kiate kimautilu.

23 Pea na’e hoko ‘o pehē na’á ku lea ki hoku kakaí, peá u na’i-na’i kiate kinautilu ‘i he fu’u ivi lahi, ke nau tu’u loto-to’a ‘i he ‘ao ‘o e kau Leimaná pea ‘tau koe’uhi ko honau uaifí, mo ‘enau fānaú, mo honau ngaahi falé, mo honau ngaahi ‘apí.

24 Pea na’e ue’i sí’i hake ‘a kinautilu ‘e he’eku ngaahi leá ke loto-mālohi ange, ko ia na’e ‘ikai te nau hola ai mei he kau Leimaná, ka na’a nau tu’u loto-to’a ke tau mo kinautilu.

25 Pea na’e hoko ‘o pehē na’a mau tau’i ‘aki ‘a e kau tau ‘e toko tolu mano ‘a e kau tau ‘e toko nima mano. Pea na’e pehē fau hono mālohi ‘o ‘emau matu’uaki ‘a kinautilu na’a nau hola ai meiate kimautilu.

26 Pea na’e hoko ‘o pehē ‘i he ‘enau feholaquí na’a mau tuli ‘a kinautilu ‘aki ‘emau kau taú, ‘o mau toe fetaulaki mo kinautilu, pea mau ikuna ‘a kinautilu; ka neongo iá na’e ‘ikai ke ‘iate kimautilu ‘a e mālohi ‘o e ‘Eikí; ‘io, na’e tuku kimautilu ta’e-ha-tokoni, pea na’e ‘ikai nofo’ia ‘a kimautilu ‘e he Lau-mālie ‘o e ‘Eikí; ko ia kuo mau hoko ai ‘o vaivai ‘o hangē ko homau kāingá.

27 Pea na’e mamahi hoku lotó koe’uhi ko e fu’u faingata’a’ia lahi ni ‘a hoku kakaí, koe’uhi ko ‘enau fai angahalá mo ‘enau ngaahi me’a fakalieliá. Kae vakai, na’a mau ‘alu atu ke tau’i ‘a e kau Leimaná mo e kau kaiha’a ‘a Katianetoní, kae ‘oua kuo mau toe ma’u ‘a e ngaahi fonua ‘o homau tofi’á.

28 Pea kuo ‘alu atu mo hono *tolungeau fāngofulu mā hiva ‘o e ta’ú. Pea ‘i hono tolungeau mā nimangofulu ‘o e ta’ú na’a mau fai ha aleapau melino mo e kau Leimaná mo e kau kaiha’a ‘a Katianetoní, ‘a ia na’a mau

vahevahe ai 'a e ngaahi fonua 'o homau tofi'á.

29 Pea na'e tuku mai 'e he kau Leimaná mo'omautolu 'a e fonua 'i he fakatokelaú, 'io, 'o a'u ki he kavelemotu "lausí'i, 'a ia na'e fakatau ki he fonua 'i he fakatongá. Pea na'a mau tuku mo'ó e kau Leimaná 'a e fonua kotoa 'i he fakatongá.

VAHE 3

'Oku kalanga 'aki 'e Molomona 'a e fakatomalá ki he kau Nīfai—'Oku nau fai ha ikuna kāfakafa pea nau pōlepole 'i honau ivi 'onautolú—'Oku fakafisi 'a Molomona ke ne taki 'a kinautolu, pea na'á ne lotua 'a kinautolu ka na'á ne tui pē 'e 'ikai te nau fakatomala—'Oku fakafe'i 'e he Tohi 'a Molomoná 'a e fa'ahinga 'e hongofulu mā ua 'o 'Isilelí ke nau tui ki he ongoongoleléi. Ta'u t.s. 360–362 nai.

PEA na'e hoko 'o pehē na'e 'ikai ke toe ō mai 'a e kau Leimaná ke tau kae 'oua kuo hili 'a e ta'u 'e hongofulu. Pea vakai, kuó u fakangāue'i 'a hoku kakai, ko e kau Nīfai, 'i he teuteu'i honau ngaahi fonuá mo 'enau ngaahi mahafú ki he taimi 'o e taú.

2 Pea na'e hoko 'o pehē na'e folofola mai 'a e 'Eiki kiate au: Kalanga ki he kakaí ni—Mou fakatomala, pea ha'u kiate au, pea mou papitaiso mo toe langa hake hoku siasí, pea 'e fakahaofi 'a kimoutolu.

3 Pea na'á ku kalanga ki he kakaí ni, ka na'e ta'e'aonga; pea

na'e 'ikai te nau 'ilo'i ko e 'Eiki kuó ne fakahaofi 'a kinautolú, mo ne tuku kiate kinautolu 'a e faingamālie ke fakatomalá. Pea vakai na'a nau fakafefeka honau lotó ki he 'Eiki ko honau 'Otuá.

4 Pea na'e hoko 'o pehē na'e hili leva 'a e 'alu atu 'a e ta'u 'e hongofulu ko 'ení, 'a ia, ko hono lau fakatahá ko e ta'u 'e tolungeau mā onongofulu hili 'a e hā'ele mai 'a Kalaisí, na'e fai mai 'e he tu'i 'o e kau Leimaná ha tohi kiate au, 'a ia na'e fakahā mai ai kiate au 'oku nau teuteu ke toe ō mai ke tau'i 'a kinautolu.

5 Pea na'e hoko 'o pehē na'á ku fekau ki hoku kakaí ke nau fakataha mai ki he fonua ko 'Auhá, ki ha kolo 'a ia na'e 'i he ngaahi ngata'anga fonuá, 'o ofi ki he kavelemotú, 'a ia na'e fakatau atu ki he fonua 'i he fakatongá.

6 Pea na'a mau fokotu'u ai 'emau ngaahi kau taú, ke mau ta'ofi 'a e ngaahi kau tau 'a e kau Leimaná, ke 'oua te nau ma'u ha taha 'o homau ngaahi fonuá; ko ia na'a mau teuteu ke tau mo kinautolu 'aki 'emau ngaahi kau taú kotoa.

7 Pea na'e hoko 'o pehē 'i hono tolungeau onongofulu mā taha 'o e ta'ú na'e ō mai 'a e kau Leimaná ki he kolo ko 'Auha ke tau'i 'a kinautolu; pea na'e hoko 'o pehē 'i he ta'u ko iá na'a mau ikuna'i 'a kinautolu, pea na'a nau toe foki atu ai ki honau ngaahi fonua 'onautolú.

8 Pea 'i hono tolungeau onongofulu mā ua 'o e ta'ú na'a nau

toe ō mai ke tau. Pea na'a mau toe ikuna'i 'a kinautolu, 'o mau tāmāte'i hanau tokolahi 'aupito, pea na'e laku honau kakai maté ki he tahí.

9 Pea ko 'eni, koe'uhi ko e fu'u me'á ni, 'a ia kuo fai 'e hoku kakai, ko e kau Nifái, ko ia na'a nau kamata ke "pōlepole 'i honau ivi 'onautolú, pea na'a nau kamata ke fuakava ki he langí te nau sāuni 'a e toto 'o honau kāinga 'a ia kuo tāmāte'i 'e honau ngaahi filí.

10 Pea na'a nau fuakava ki he langí, kae 'uma'ā foki ki he 'afio'anga 'o e 'Otuá, "ke nau 'alu atu ke tau'i honau ngaahi filí, pea faka'auha 'a kinautolu mei he funga 'o e fonuá.

11 Pea na'e hoko 'o pehē ko au, Molomona, na'á ku fakafisi 'aupito 'o fai atu mei he taimi ko iá ke u hoko ko e pule pe takimu'a ki he kakai ni, koe'uhi ko 'enau fai angahalá mo e anga-fakalieliá.

12 Vakai, kuó u taki 'a kinautolu, neongo 'enau fai angahalá, kuó u taki 'a kinautolu 'o tu'ó lahi ki he tau, peá u 'ofa kiate kinautolu, 'o fakatatau mo e "ofa 'a e 'Otuá 'a ia na'e 'iate aú; 'aki hoku lotó kotoa; pea kuo fakahā hake hoku laumālié 'i he lotu ki hoku 'Otuá 'i he 'aho kotoa koe'uhi ko kinautolu; ka neongo iá, na'e ^b'ikai te u tui te nau fakatomala, koe'uhi ko e fefeka 'a honau lotó.

13 Pea kuo tu'ó tolu 'eku faka-

haofi 'a kinautolu mei he nima 'o honau ngaahi filí, pea kuo 'ikai te nau fakatomala mei he 'enau ngaahi angahalá.

14 Pea 'i he 'enau fuakava ki he me'a kotoa pē kuo "tapui kiate kinautolu 'e hotau 'Eiki mo e Fakamo'ui ko Sisū Kalaisí, te nau 'alu atu ki honau ngaahi filí ke tau, pea sāuni 'a e toto 'o honau kāingá, vakai na'e ongo mai 'a e le'ó 'o e 'Eiki kiate au, 'o folofola:

15 'Oku 'a'aku 'a e "tauteá, pea te u ^btotongi; pea ko e me'a 'i he 'ikai fakatomala 'a e kakai ní hili 'eku fakahaofi 'a kinautolú, vakai, 'e motuhi atu 'a kinautolu mei he funga 'o e māmaní.

16 Pea na'e hoko 'o pehē na'á ku fakafisi 'aupito ke u 'alu atu ke tau'i hoku ngaahi filí; pea na'á ku fai 'o fakatatau mo e me'a kuo fekau 'e he 'Eiki kiate aú; pea na'á ku tu'u 'o mamata noa pē ke fakahā ki he māmaní 'a e ngaahi me'a 'a ia na'á ku mamata mo fanongo ki aí, 'o fakatatau ki he ngaahi fakahā 'a e Laumālié 'a ia kuo fakamo'oni ki he ngaahi me'a 'e hokó.

17 Ko ia 'oku ou tohi "kiate kimoutolu, 'e kau Senitaile, pea kiate kimoutolu foki, 'e fale 'o 'Isileli, 'o ka kamata 'a e ngāué, 'oku 'amanaki ke mou teuteu ke foki ki he fonua 'o homou tofi'á;

18 'Io, vakai, 'oku ou tohi ki he ngaahi ngata'anga kotoa pē 'o e māmaní; 'io, kiate kimoutolu, 'a e ngaahi fa'ahinga 'e hongofulu

3 9a 2 Nifai 4:34.
10a 3 Nifai 3:20–21;
Molom. 4:4.
12a FFL 'Ofá.

^b Molom. 5:2.
14a 3 Nifai 12:34–37.
15a FFL Sāuni.
^b T&F 82:23.

17a 2 Nifai 30:3–8;
3 Nifai 29:1.

mā ua 'o 'Isilelí, 'a ia 'e "fakamāu'i 'o fakataatau ki ho'omou ngaahi ngāué 'e he toko hongofulu mā ua 'a ia na'e fili 'e Kalaisi ke hoko ko 'ene kau ākongā 'i he fonua ko Selūsalemá.

19 Pea 'oku ou tohi foki ki he toenga 'o e kakai ní, 'a ia 'e fakamāu'i foki 'e he toko "hongofulu mā ua 'a ia na'e fili 'e Sīsū 'i he fonua ní; pea 'e fakamāu'i 'a kinautolu 'e he toko hongofulu mā ua kehe 'a ia na'e fili 'e Kalaisi 'i he fonua ko Selūsalemá.

20 Pea ko e ngaahi me'a 'eni 'oku fakahā mai 'e he Laumālié kiate au; ko ia 'oku ou tohi kiate kimoutolu kotoa pē. Pea ko hono 'uhinga 'eni 'oku ou tohi ai kiate kimoutolú, ke mou 'ilo'i kuo pau ke mou tu'u kotoa pē 'i he nofo'anga "fakamaau 'o Kalaisí, 'io, 'a e tokotaha kotoa pē 'a ia 'oku kau 'i he ^bfāмили kotoa 'o e fa'ahinga 'o e tangata 'o 'Ātamá; pea kuo pau ke mou tu'u ke fakamāu'i 'i ho'omou ngaahi ngāué, pe 'oku lelei pe kovi ia;

21 Pea koe'uhí ke mou "túi foki ki he ongoongolelei 'a Sīsū Kalaisí, 'a ia te mou ma'u 'iate kimoutolú; kae 'uma'ā foki mo e ^bSiú, 'a ia ko e kakai 'o e fuakava 'o e 'Eikí, pea mo ha toe ngaahi "fakamo'oni kehe meiate ia, 'a ia na'a nau mamata mo fanongo ki ai, ko Sīsū, 'a ia na'a nau tāmāte'í, ko e Kalaisi ^dmo'oní mo e 'Otua mo'oní ia.

22 Pea 'oku ou faka'amu ke u

lava 'o fakaloto'i 'a kimoutolu "kotoa pē 'e ngaahi ngata'anga kotoa pē 'o e māmaní ke mou fakatomala pea teuteu ke tu'u 'i he 'ao 'o e nofo'anga fakamaau 'o Kalaisí.

 VAHE 4

'Oku hokohoko atu 'a e taú mo e lilingi totó—'Oku tautea'i 'e he kau fai angahalá 'a e kau fai angahala—'Oku mafola 'a e fai angahala 'oku lahi ange 'i ha toe taimi 'i mu'a 'i 'Isileli—'Oku feilaulau 'aki 'a e kakai fefiné mo e fānaú ki he ngaahi 'otua tamapua—'Oku kamata 'e he kau Leimaná ke faka'auha 'a e kau Nifai 'oku tu'u hake kiate kinautolú. Tá'u t.s. 363–375 nai.

PEA ko 'eni na'e hoko 'o pehē 'i hono tolungeau onongofulu mā tolu 'o e ta'ú na'e 'alu atu 'a e kau Nifai mo 'enau kau taú ke tau mo e kau Leimaná, mei he fonua ko 'Auhá.

2 Pea na'e hoko 'o pehē na'e toe teke'i fakaholomui 'a e ngaahi kau tau 'a e kau Nifai ki he fonua ko 'Auhá. Pea lolotonga 'enau kei hela'iá, na'e 'i ai ha kau tau kei mālohi 'a e kau Leimaná na'e 'oho mai kiate kinautolu; pea na'a nau fai ha fu'u tau lahi, pea na'e ma'u ai 'e he kau Leimaná 'a e kolo ko 'Auhá, 'o nau tāmāte'i 'a e tokolahi 'o e kau Nifai, pea nau puke pōpula 'a e tokolahi.

18a Mātiu 19:28;
Luke 22:29–30;
T&F 29:12.

19a 1 Nifai 12:9–10.
20a FFL Fakamaau

Faka'osí.
b T&F 27:11.
21a T&F 3:20.
b FFL Siú, Kau.
c 2 Nifai 25:18.

d 2 Nifai 26:12;
Mōsaia 7:27.
22a 'Alamā 29:1.

3 Pea na'e hola hono toé 'o fakataha mo e kakai 'o e kolo ko Teanikumí. Ko 'eni na'e tu'u 'a e kolo ko Teanikumí 'i he ngaahi ngata'anga fonua 'i he matātahi; pea na'e ofi foki ki he kolo ko 'Auhá.

4 Pea "koe'uhi ko e 'alu atu 'a e ngaahi kau tau 'a e kau Nifai ke 'ohofi 'a e kau Leimaná ko ia na'e tupu ai honau faka'auhá; he ka ne ta'e'oua 'a e me'á ni, pehē kuo 'ikai ma'u 'e he kau Leimaná ha mālohi kiate kinautolu.

5 Kae, vakai, 'e tō 'a e ngaahi tautea 'a e 'Otuá ki he kau angahalá; pea 'oku fou 'i he kau angahalá hono "tautea'i 'o e kau angahalá; he koe kau angahalá, 'oku nau ue'i hake 'a e loto 'o e fānau 'a e tangatá ke lilingi totó.

6 Pea na'e hoko 'o pehē na'e teuteu 'a e kau Leimaná ke 'oho mai ki he kolo ko Teanikumí.

7 Pea na'e hoko 'o pehē 'i hono tolungeau onongofulu mā fā 'o e ta'ú na'e ō mai 'a e kau Leimaná ke tau mo e kolo ko Teanikumí, ke nau puke mo e kolo ko Teanikumí foki.

8 Pea na'e hoko 'o pehē na'e teke'i mo tuli fakaholomui 'a kinautolu 'e he kau Nifai. Pea 'i he sio 'a e kau Nifai kuo nau teke'i 'a e kau Leimaná, na'a nau toe pōlepole 'i honau ivi; pea na'a nau ō atu 'i honau ivi 'onautolú 'o toe puke 'a e kolo ko 'Auhá.

9 Pea ko 'eni kuo fai kotoa 'a e ngaahi me'á ni, pea kuo 'i ai 'a e toko lau afe kuo tāmata'i 'i he ongo fa'ahí fakatou'osi, 'i he

kau Nifai mo e kau Leimaná fakatou'osi.

10 Pea na'e hoko 'o pehē kuo 'osi atu hono tolungeau onongofulu mā ono 'o e ta'ú, pea na'e toe ō mai 'a e kau Leimaná ki he kau Nifai ke tau; ka na'e 'ikai ke fakatomala 'a e kau Nifai 'i he kovi kuo nau fai, ka na'a nau vilitaki ai pē 'i he'enua fai angahalá.

11 Pea koloto ke fa'a fakamatala 'e ha 'elelo, pe tohi 'e ha tangata ha fakamatala kakato 'o e fakaliele 'o e lilingi toto mo e faka'auha na'e 'i he kakai, 'a ia ko e kau Nifai mo e kau Leimaná fakatou'osi; pea na'e fakafefeka 'a e loto kotoa pē, ko ia na'a nau manako 'i he lilingi totó ma'u ai pē.

12 Pea kuo te'eki ai ha fu'u "fai angahala lahi pehē fau 'i he fānau kotoa pē 'a Lihai, pe 'i he fale kotoa 'o 'Isileli, 'o fakatatau ki he ngaahi folofola 'a e 'Eiki, 'o hangē ko ia na'e 'i he kakai ní.

13 Pea na'e hoko 'o pehē na'e puke 'e he kau Leimaná 'a e kolo ko 'Auhá, pea na'e tupu 'eni 'i he'enua "tokolahi ange 'i he tokolahi 'o e kau Nifai.

14 Pea na'a nau laka atu foki ke tau'i 'a e kolo ko Teanikumí, pea nau teke'i atu 'a e kakai 'o e koló mei ai, 'o nau puke 'a e tokolahi 'o e kakai fefiné mo e fānau fakatou'osi, pea na'a nau feilaulau 'aki 'a kinautolu ko e feilaulau ki honau ngaahi "otua tamapuá.

15 Pea na'e hoko 'o pehē 'i hono tolungeau onongofulu mā fitu 'o e ta'ú, kuo 'ita 'a e kau Nifai koe'uhi ko e feilaulau 'aki 'e he

kau Leimaná ‘a honau kakai fe-
finé mo ‘enau fānaú, ko ia na‘a
nau ō atu ai ke tau mo e kau
Leimaná ‘i he fu‘u ‘ita lahi, ko
ia na‘a nau toe ikuna ai ‘a e kau
Leimaná, pea teke‘i ‘a kinautolu
mei honau ngaahi fonuá.

16 Pea na‘e ‘ikai ke toe ha‘u ‘a
e kau Leimaná ke tau mo e kau
Nīfaí ‘o a‘u ki hono tolungeau
fitungofulu mā nima ‘o e ta‘ú.

17 Pea ‘i he ta‘u ko iá na‘a nau
‘oho mai ke tau mo e kau Nīfaí
‘aki honau mālohi kotoa pē;
pea na‘e ‘ikai ke lau ‘a kinau-
tolu koe‘uhi ko hono lahi fau ‘o
honau tokolahí.

18 Pea kamata “mei he taimi
ko iá mo e ‘ikai ma‘u ‘e he kau
Nīfaí ha mālohi ki he kau Lei-
maná, ka na‘e kamata ke tafi‘i
atu ‘a kinautolu ‘e kinautolu ‘o
hangē ko e hahaú ‘i he la‘aá.

19 Pea na‘e hoko ‘o pehē na‘e
‘oho mai ‘a e kau Leimaná ke
tau‘i ‘a e kolo ko ‘Auhá; pea na‘e
‘i ai ha fu‘u fepaki lahi na‘e fai ‘i
he fonua ko ‘Auhá, ‘a ia na‘a nau
ikuna ai ‘a e kau Nīfaí.

20 Pea na‘a nau toe hola meiate
kinautolu, pea nau ‘alu atu ki he
kolo ko Pōasí; pea na‘a nau tu‘u
ai ‘o tau mo e kau Leimaná ‘i he
fu‘u loto-to‘a lahi, pea na‘e ‘ikai
ke ikuna ‘e he kau Leimaná ‘a
kinautolu kae ‘oua kuo nau toe
ō mai ko hono tu‘o uá.

21 Pea kuo nau ō mai ko hono
tu‘o uá, pea na‘e teke‘i mo faka-
‘auha ‘a e kau Nīfaí ‘i he fu‘u
faka‘auha lahi; na‘e toe feilau-
lau ‘aki honau kakai fefiné mo e
fānaú ki ha ngaahi tamapuá.

22 Pea na‘e hoko ‘o pehē na‘e toe
hola ‘a e kau Nīfaí meiate kinau-
tolu, ‘o nau ‘ave ‘a e kakaí kotoa
mo kinautolu, ‘i he ngaahi kolo
lalahí mo e fanga kí‘i kolo íkí.

23 Pea ko ‘eni ko au, Molomona,
‘i he‘eku vakai ‘oku faka‘au ke
ikuna ‘e he kau Leimaná ‘a e
fonuá, ko ia na‘á ku ‘alu ki he
mo‘unga ko “Simí, pea u to‘o ‘a
e ngaahi lekōtí kotoa, ‘a ia kuo
fufuu‘i ‘e ‘Emaloni ki he ‘Eikí.

VAHE 5

*‘Oku toe taki ‘e Molomona ‘a e
ngaahi kau tau ‘a e kau Nīfaí ‘i he
ngaahi tau na‘e lahi ai ‘a e lilingi
totó mo e faka‘auhá—‘E ‘omi ‘a e
Tohi ‘a Molomoná ke fakaloto‘i ‘a
‘Isileli kotoa pe ko Sisū ‘a e Kala-
isí—Ka koe‘uhi ko ‘enau ta‘etuí, ‘e
fakamovetevete‘i ‘a e kau Leimaná,
pea ‘e ‘ikai ngāue mai ‘a e Laumālié
kiate kinautolu—Te nau ma‘u ‘a e
ongoongoleléi mei he kau Senitailé
‘i he ngaahi ‘aho faka‘osí. Ta‘u t.s.
375–384 nai.*

PEA na‘e hoko ‘o pehē na‘á ku
‘alu atu ‘i he kau Nīfaí, pea na‘á
ku fakatomala mei he “fuakava
kuó u fai ‘e ‘ikai te u toe tokoni
kiate kinautolú; pea na‘a nau
toe tuku mai kiate au ‘a e pule
ki he‘enau ngaahi kau taú, he
na‘a nau sio kiate au ‘o hangē te
u lava ‘o fakahaofi ‘a kinautolu
mei honau ngaahi faingata‘á.

2 Kae vakai, na‘e “‘ikai ha‘aku
‘amanaki, he na‘á ku ‘ilo ‘a e
ngaahi tautea ‘a e ‘Eikí ‘a ia ‘e tō
kiate kinautolú; he na‘e ‘ikai te

nau fakatomala mei he'enu nau ngaahi angahalá, ka nau feinga ke malu'i 'enu mo'uí kae 'ikai ui ki he Tokotaha 'a ia na'á ne fakatupu 'a kinautolú.

3 Pea na'e hoko 'o pehē na'e 'oho mai 'a e kau Leimaná kiate kinautolu 'i he'enu hola ki he kolo ko Soataní; kae vakai, na'e teke'i fakaholomui 'a kinautolu 'o 'ikai ai te nau puke 'a e koló 'i he taimi ko iá.

4 Pea na'e hoko 'o pehē na'a nau toe 'oho mai ke tau mo kinautolu, ka na'a mau malu'i 'a e koló. Pea na'e 'i ai mo e ngaahi kolo kehe 'a ia na'e malu'i 'e he kau Nifai, 'a ia ko ha ngaahi kolotau na'e ta'ofi 'a kinautolu 'o 'ikai te nau fa'a hū mai ki he fonua na'e tu'u ki mu'a 'iate kinautolú, ke nau faka'auha 'a e kakai 'o homau fonuá.

5 Ka na'e hoko 'o pehē ko e ngaahi fonua kotoa pē kuo mau tuku ki muí, pea kuo 'ikai ke tñaki mai mo honau kakai, na'e faka'auha 'e he kau Leimaná, pea ko honau ngaahi koló, mo e ngaahi kolo lalahí, na'e tutu 'aki 'a e afi; pea na'e pehē 'a e 'osi atu hono tolungeau fitungofulu mā hiva 'o e ta'ú.

6 Pea na'e hoko 'o pehē 'i hono tolungeau valungofulu 'o e ta'ú na'e toe ō mai ai 'a e kau Leimaná ke tau'i 'a kinautolu, pea na'a mau tau mo kinautolu 'i he loto-to'a; ka na'e ta'e'onga pē ia, he na'e pehē fau honau tokolahí na'a nau molomoloki 'a e kakai 'o e kau Nifai 'i honau lalo va'é.

7 Pea na'e hoko 'o pehē na'a mau toe hola, pea ko kinautolu na'e vave ange 'enu holá 'i he kau Leimaná, na'a nau hao, pea ko kinautolu na'e 'ikai ke vave ange 'i he kau Leimaná na'e tā hifo mo faka'auha.

8 Pea ko 'eni vakai, ko au, Molomona, 'oku 'ikai te u fie fakamamahi'i 'a e loto 'o e kakai 'i he fakahā kiate kinautolu 'a hono fakamanavahē 'o e totó mo e faka'auhá 'o hangē ko ia na'á ku mamata ki ai 'aki hoku matá; ka ko au, 'i he'eku 'ilo'i kuo pau ke "fakahā 'a e ngaahi me'á ni, pea ko e ngaahi me'a kotoa pē kuo fufuu'i kuo pau ke fakahā ia 'i he ngaahi funga falé—

9 Pea ko e tahá kuo pau ke "ma'u 'a e 'ilo ki he ngaahi me'á ni 'e he toenga 'o e kakai ní, pea mo e kau Senitailé foki, 'a ia kuo folofola 'e he 'Eikí te nau "fakamovetevete 'a e kakai ní, pea 'e lau 'a e kakai ni ko e me'a noa pe 'i honau 'aó—ko ia 'oku ou hiki hano 'ki'i fakanounou'i, ka 'oku ou manavahē ke fai hano fakamatala'i kakato 'o e ngaahi me'a kuó u mamata ki ai, koe'uhi ko e fekau kuó u ma'ú, kae 'uma'ā foki ke 'oua 'e fu'u lahi ho'omou mamahi koe'uhi ko e fai angahala 'a e kakai ní.

10 Pea ko 'eni vakai, 'oku ou lea 'aki 'eni ki honau hakó, kae 'uma'ā mo e kau Senitaille 'a ia 'oku tokanga ki he fale 'o 'Isilelí, 'a ia 'oku mahino ki ai mo 'ilo'i 'oku ha'u mei fē honau ngaahi tāpuaki.

11 He 'oku ou 'ilo 'e mamahi 'a e fa'ahinga peheé koe'uhi ko e tu'utāmaki 'a e fale 'o 'Isilelí; 'io, te nau loto-mamahi koe'uhi ko e faka'auha 'o e kakai ní; te nau loto-mamahi koe'uhi ko e 'ikai fakatomala 'a e kakai ni ke lava ai ke hapai 'a kinautolu 'i he ongo to'ukupu 'o Sisuú.

12 Ko 'eni 'oku tohi 'a e ngaahi "me'á ni ki he ^btoenga 'o e fale 'o Sēkopé; pea ko e anga 'eni honau tohi, koe'uhi 'oku 'afio'i 'e he 'Otuá 'e 'ikai fakahā mai ia kiate kinautolu 'e he fai angahalá; pea 'e 'fufuu'i ia ki he 'Eiki koe'uhi ke hā mai ia 'i he taimi 'okú ne 'afio'i 'oku lelei.

13 Pea ko e fekau 'eni kuó u ma'ú; pea vakai te nau hā mai 'o fakatatau mo e fekau 'a e 'Eiki, 'o ka ne ka 'afio'i 'oku lelei, 'i hono finangalo potó.

14 Pea vakai, te nau 'alu atu ki he kau "Siú 'oku ta'etuí; pea ko hono 'uhinga 'eni te nau 'alu atu aí—koe'uhi ke ^bfakaloto'i 'a kinautolu ke nau tui ko Sísū ko e Kalaisí, ko e 'Alo 'o e 'Otua mo'ui; koe'uhi ke lava 'o fakahoko 'e he Tamaí, 'i hono 'Ofa'angá, 'a 'ene taumu'a ma'ono'onga mo ta'engatá, 'i he fakafoki 'o e kau Siú, pe ko e fale kotoa 'o 'Isilelí, ki he fonua 'o honau tofi'á, 'a ia kuo tuku 'e he 'Eiki ko honau 'Otuá kiate kinautolu, ko hono fakahoko 'o 'ene 'fuakavá;

15 Pea koe'uhi foki ko e hako 'o hono kakai "ní ke nau tui lahi ange ki he'ene ongoongo-lelei, 'a ia 'e ^b'alu atu kiate kinautolu mei he kau Senitailé; koe'uhi 'e 'fakamovetevete'i 'a e kakai ni, pea te nau ^dhoko ko ha kakai lanu fakapo'upo'uli, mo 'uli, mo fakalielia, 'o laka hake 'i he kau Leimana kuo tau mamata ki ai pea nofo mo kিতautolú, pea 'e hoko 'eni koe'uhi ko 'enau ta'etuí mo e tauhi tamapuá.

16 He vakai, kuo tuku 'e he Laumálie 'o e 'Eiki 'a 'ene "feinga ke ue'i 'a 'enau ngaahi tamaí; pea 'oku 'ikai te nau ma'ú 'a Kalaisi mo e 'Otuá 'i he māmaní; pea 'oku nau vilingia holo 'o hangē ko e ^bkafukafu 'i he matangí.

17 Na'a nau hoko 'i ai ha taimi ko ha kakai faka'ofó'ofa, pea na'a nau ma'ú 'a Kalaisi ko honau "tauhi; 'io, na'e taki foki 'a kinautolu 'e he 'Otua ko e Tamaí.

18 Ka ko 'eni, vakai, 'oku "tāki-ekina holo 'a kinautolu 'e Sētane, 'o hangē ko e vilingia holo 'a e kafukafú 'i he matangí, pe hangē ko e fetēkeekina holo ha vaka 'i he ngaahi peaú, ta'e-hano-lā pe taulá, pe ta'e 'i ai ha me'a ke faka'ulí 'aki ia; pea 'oku tatau ia, mo kinautolu.

19 Pea vakai, kuo tuku 'e he 'Eiki 'a honau ngaahi tāpuaki,

12a 'Īnosi 1:16;
Hilam. 15:11–13.
FFL Tohi 'a
Molomoná.
b T&F 3:16–20.
c Molom. 8:4, 13–14;
Molonai 10:1–2.

14a 2 Nifai 29:13; 30:7–8.
FFL Siú, Kau.
b 2 Nifai 25:16–17.
c 3 Nifai 29:1–3.
15a 3 Nifai 21:3–7, 24–26.
b 1 Nifai 13:20–29, 38;
Molom. 7:8–9.

c 1 Nifai 10:12–14;
3 Nifai 16:8.
d 2 Nifai 26:33.
16a Sēnesi 6:3; 'Eta 2:15.
b Same 1:4.
17a FFL Tauhi-sipi Lelei.
18a 2 Nifai 28:21.

'a ia na'a nau mei ma'u 'i he fonuá, mo'ó e kau "Senitaile te nau ma'u 'a e fonuá.

20 Kae vakai, 'e hoko 'o pehē 'e tuli mo fakamovetevete'i 'a kinautolu 'e he kau Senitailé; pea hili honau tuli mo fakamovetevete'i 'e he kau Senitailé, vakai, 'e "manatu'i leva 'e he 'Eikí 'a e ^bfuaakava kuó ne fai kia 'Ēpalahamé pea ki he fale kotoa 'o 'Isilelí.

21 Pea 'e manatu'i foki 'e he 'Eikí 'a e ngaahi "lotu 'a e mā'oní'oní, 'a ia kuo fai kiate ia koe'uhi ko kinautolú.

22 Pea ko ia, 'A kimoutolu 'e kakai Senitaile, 'e fēfē ha'amou lava 'o tu'u 'i he 'ao 'o e māfimafi 'o e 'Otuá, ta'e te mou fakatomala, pea tafoki mei homou ngaahi hala kovi?

23 'Ikai 'oku mou 'ilo'i 'oku mou 'i he to'ukupu 'o e 'Otuá? 'Ikai 'oku mou 'ilo'i 'oku 'iate ia 'a e māfimafi kotoa pē, 'o ka ne ka "folofola pē 'e ^btakatakai fakataha 'a māmani 'o hangē ha takalinga tohí?

24 Ko ia, mou fakatomala, pea fakavaivai 'a kimoutolu 'i hono 'aó, telia na'á ne hā'ele mai ke fakamāu'i 'a kimoutolu — telia na'a 'alu atu ha toenga 'o e hako 'o Sēkopé 'iate kimoutolu 'o hangē ko e ^alaione, pea haehae momomomo-iiki 'a kimoutolu, pea 'oku 'ikai ha taha 'e faka-haofi 'a kimoutolu.

VAHE 6

'Oku fakataha mai 'a e kau Nīfai ki he fonua ko Komolá ki he ngaahi tau faka'osi — 'Oku fufuu'i 'e Molomona 'a e ngaahi lekooti toputapú 'i he Mo'unga ko Komolá — 'Oku ikuna 'e he kau Leimaná, pea 'oku faka'auha 'a e kau Nīfai — 'Oku mate 'a e lau kilu 'i he heletā. Ta'u t.s. 385 nai.

PEA ko 'eni 'oku ou faka'osi 'eku lekooti 'o kau ki hono "faka'auha 'o hoku kakai, ko e kau Nīfai. Pea na'e hoko 'o pehē na'a mau laka atu ki mu'a 'i he kau Leimaná.

2 Pea ko au, Molomona, na'á ku fai ha tohi ki he tu'i 'o e kau Leimaná, pea na'á ku kole kiate ia ke ne tuku mai ke mau tñaki fakataha homau kakaí ki he "fonua ko Komolá, 'i he ve'e mo'unga na'e ui ko Komolá, pea te mau tau 'i ai mo kinautolu.

3 Pea na'e hoko 'o pehē na'e tuku mai 'e he tu'i 'o e kau Leimaná kiate au 'a e me'a na'á ku fie ma'u.

4 Pea na'e hoko 'o pehē na'a mau laka atu ki he fonua ko Komolá, pea na'a mau fokotu'u homau ngaahi fale fehikitakí 'o takatakai 'i he mo'unga ko Komolá; pea ko e fonua ia 'o e ngaahi anovai lahi, mo e ngaahi vaitafe, mo e ngaahi matavai; pea na'a mau 'amanaki ke ikuna 'i 'i ai 'a e kau Leimaná.

19a 3 Nīfai 20:27–28.

20a 3 Nīfai 16:8–12.

^b FFL Fuakava

Faka-Ēpalahamé.

21a 'Īnosi 1:12–18;

Molom. 9:36–37.

23a Hilam. 12:8–17.

^b 3 Nīfai 26:3.

24a Maika 5:8;

3 Nīfai 20:15–16.

6 1a 1 Nīfai 12:19;

Seilomi 1:10;

'Alamā 45:9–14;

Hilam. 13:5–11.

2a 'Ēta 9:3.

5 Pea kuo 'osi atu hono tolu-ngeau valungofulu mā fā 'o e ta'ú, pea kuo mau tānaki mai 'a e toenga hono kotoa 'o homau kakaí ki he fonua ko Komolá.

6 Pea na'e hoko 'o pehē kuo mau tānaki fakataha mai 'a homau kakaí kotoa ki he fonua ko Komolá, pea vakai ko au, Molo-mona, ne u faka'au 'o motu'a; pea 'i he'eku 'ilo'i koe tau faka-'osi 'eni 'a hoku kakaí, pea ko e me'a 'i he fekau'i au 'e he 'Eikí ke 'oua na'á ku tuku ke tō ki he nima 'o e kau Leimaná 'a e ngaahi lekooti 'a ia kuo tukufakaholo mai mei he'ema u ngaahi tamá, 'a ia 'oku toputapu, (he 'e faka-'auha ia 'e he kau Leimaná) ko ia na'á ku hiki 'a e ^alekōtí ni mei he ngaahi peleti 'a Nīfai, peá u ^bfufuu'i 'i he mo'unga ko Komolá 'a e ngaahi lekooti kotoa kuo tuku ke u tauhi 'e he to'u-kupu 'o e 'Eikí, tuku kehe pē 'a e ngaahi peleti si'i 'ko 'ení 'a ia na'á ku tuku ki hoku foha ko ^aMolonaí.

7 Pea na'e hoko 'o pehē ko hoku kakaí, mo honau ngaahi uaifí mo 'enau fānaú, na'a nau sio he taimí ni ki he ngaahi ^akau tau 'a e kau Leimaná 'oku nau laka mai kiate kinautolu; pea na'a nau tatali ke tali 'a kinautolu 'i he fu'u ilifia faka'ulia ki he mate ko ia 'oku fakafonu 'a e loto 'o e kau fai angahala kotoa pē.

8 Pea na'e hoko 'o pehē na'a nau ō mai ke tau'i 'a kinautolu, pea na'e fonu 'a e kakai kotoa pē

'i he ilifia koe'uhi ko hono lahi fau 'o honau tokolahí.

9 Pea na'e hoko 'o pehē na'a nau 'ohofi 'a hoku kakaí 'aki 'a e heletā, mo e kaufana, mo e ngahau, mo e toki, pea mo e fa'ahinga mahafu tau kotoa pē.

10 Pea na'e hoko 'o pehē na'e tā hifo 'a 'eku kau tangatá, 'io, 'a 'eku toko mano 'a ia na'a nau 'iate aú, peá u lavea 'o tō 'i honau lotolotonga; pea na'a nau laka 'iate au 'o 'ikai te nau faka'osi 'a 'eku mo'uí.

11 Pea kuo nau 'alu atu 'o tā hifo 'a hoku kakaí ^akotoa tuku kehe pē hamau toko uofulu mā fā, ('a ia na'e kau ai 'a hoku foha ko Molonaí) pea 'i he'ema u hao mei he mate 'a homau kakaí, na'a mau vakai 'i he pongipongi haké, 'i he hili 'a e foki atu 'a e kau Leimaná ki honau ngaahi 'apitangá, mei he tumutumumu 'o e mo'unga ko Komolá, ki he toko mano 'o hoku kakaí 'a ia kuo tā hifo, 'a ia na'á ku mu'omu'a 'o taki 'a kinautolú.

12 Pea na'a mau vakai foki ki he toko mano 'o hoku kakaí 'a ia na'e taki 'e hoku foha ko Molonaí.

13 Pea vakai, kuo tō 'a e toko mano 'a Kitikitioná, pea kuó ne tō foki mo ia 'i honau lotolotonga.

14 Pea kuo tō 'a Lema mo 'ene toko manó; pea kuo tō 'a Kilikali mo 'ene toko manó; pea kuo tō 'a Limihā mo 'ene toko manó; pea kuo tō 'a Seoneami mo 'ene toko manó; pea kuo tō

6a FFL Peletí, Ngaahi.

b 'Eta 15:11.

c Ng. Lea 'a M. 1:2.

d Molom. 8:1.

7a 1 Nifai 12:15.

11a 1 Nifai 12:19–20;

Hilam. 15:17.

‘a Kameninaihā, mo Molonaihā, mo ‘Aniteonumi, mo Sipiloni, mo Semi, mo Sose, mo ‘enau toko mano taki taha.

15 Pea na’e hoko ‘o pehē na’e ‘i ai mo e toko hongofulu kehe na’a nau tō ‘i he heletaá mo ‘enau toko mano taki taha; ‘io, kuo tō ‘a hoku kakai “kotoa pē, tuku kehe pē ‘a e toko uofulu mā fā ‘a ia na’a nau ‘iate aú, pea mo e ní‘ihi tokosi‘i foki kuo hao ki he ngaahi fonua ‘i he tongá, mo e ní‘ihi tokosi‘i kuo tafoki ki he kau Leimaná; pea na’e fokotu‘u ‘a honau ‘anga‘angá, mo e ngaahi huí, mo e totó ‘i he funga kelekelé, kuo tuku ia ‘e he nima ‘o e fa’ahinga kuo nau tā ‘a kinautolú ke ‘auha ‘i he funga fonuá, pea popo mo foki atu ki honau tupu‘anga ko e kelekelé.

16 Pea na’e mamahi lahi ‘a hoku laumālié, koe‘uhi ko e tō ‘a hoku kakai, peá u kaila:

17 ‘A kimoutolu ‘e kakai faka‘ofo‘ofa, kuo fēfē nai ‘a ho‘omou afe mei he ngaahi hā‘ele‘anga ‘o e ‘Eiki! ‘A kimoutolu, ‘e kakai faka‘ofo‘ofa, kuo fēfē nai ‘a ho‘omou li‘aki ‘a e Sīsū ko ia, ‘a ia na‘á ne tu‘u mo e ongo to‘ukupu ‘oku mafao mai ke tali ‘a kimoutolú!

18 Vakai, kapau na’e ‘ikai te mou fai ‘eni, ‘e ‘ikai te mou tō. Kae vakai, kuo mou tō, pea ‘oku ou tengihia ‘a ho‘omou molé.

19 ‘Oiaue ‘a e ngaahi foha mo e ngaahi ‘ofefine faka‘ofo‘ofa, ‘a kimoutolu ‘a e ngaahi tamaí mo e ngaahi fa‘eé, ‘a kimoutolu ‘a e ngaahi husepānití mo e ngaahi

uaifí, ‘a kimoutolu ‘a e kakai faka‘ofo‘ofa, kuo fēfē ho‘omou lava nai ‘o toó!

20 Kae vakai, kuo mou mole atu, pea ‘e ‘ikai lava ‘e he‘eku loto-mamahí ‘o fakafoki mai ‘a kimoutolu.

21 Pea ‘oku vave mai ‘a e ‘aho kuo pau ke ‘ai ai ‘e homou sino fa‘a maté ‘a e ta‘e-fa‘a-maté, pea ko e ngaahi sinó ni ‘a ia ‘oku ‘au‘auhá kuo pau ke nau hoko ko e ngaahi sino “ta‘e-fa‘a-‘au‘auha; pea ‘oku pau ke mou tu‘u ‘i he ‘ao ‘o e nofo‘anga fakamaau ‘o Kalaisí, ke fakamāu‘i ‘o fakatatau ki ho‘omou ngaahi ngāue; pea kapau leva ‘oku mou mā‘oni‘oni, pea ‘e tāpuaki‘i ‘a kimoutolu fakataha mo ho‘omou ngaahi tamaí ‘a ia kuo nau mu‘omu‘a ‘iate kimoutolú.

22 Taumaiā ne mou fakatomala ‘i he te‘eki ai tō ‘a e fu‘u faka‘auhá ni kiate kimoutolú. Kae vakai, kuo mou mole atu, pea ko e Tamaí, ‘io, ‘a e Tamaí Ta‘engata ‘o e langí, ‘okú ne ‘afio‘i ‘a homou tu‘ungá; pea ‘okú ne fai kiate kimoutolu ‘o fakatatau mo ‘ene “fakamaau totonú mo e ^b‘alo‘ofá.

VAHE 7

‘Oku fakaafe‘i ‘e Molomona ‘a e kau Leimana ‘o e ngaahi ‘aho faka‘osí ke nau tui kia Kalaisi, mo tali ‘ene ongoongolelé, pea mo‘ui—Ko kinautolu kotoa pē ‘oku tui ki he Tohi Tapú te nau tui foki ki he Tohi ‘a Molomoná. Ta‘u T.S. 385 nai.

PEA ko 'eni, vakai, 'oku ou fie lea si'i ki he "toenga 'o e kakaí ni 'a ia kuo fakahaofi, 'o kapau 'e tuku 'e he 'Otuá kiate kinautolu 'a 'eku ngaahi leá, koe'uhi ke nau 'ilo ki he ngaahi me'a 'a 'enau ngaahi tamaí; 'io, 'oku ou lea kiate kimoutolu, 'a kimoutolu ko e toenga 'o e fale 'o 'Isilelí; pea ko e ngaahi lea 'eni 'oku ou lea'akí:

2 'Oku mou 'ilo'i koā, 'oku mou 'o e "fale 'o 'Isilelí.

3 'Oku mou 'ilo'i koā kuo pau ke mou ha'u 'o fakatomala, pe 'e 'ikai lava 'o fakamo'ui 'a kimoutolu.

4 'Oku mou 'ilo'i koā kuo pau ke mou tuku hifo ho'omou ngaahi mahafu 'o e taú, pea 'ikai toe fiefia 'i he lilingi totó, pea 'oua 'e toe to'o hake ia, tuku kehe 'o kapau 'e fekau 'e he 'Otuá kiate kimoutolu.

5 'Oku mou 'ilo'i koā kuo pau ke mou ma'u 'a e "ilo ki ho'omou ngaahi tamaí, pea fakatomala mei ho'omou ngaahi angahala mo e ngaahi hia kotoa pē, pea ^btui kia Sīsū Kalaisi, ko e 'Alo ia 'o e 'Otuá, pea na'e tāmata'i ia 'e he kau Siú, pea 'i he māfimafi 'o e Tamaí kuó ne toe tu'u, 'a ia kuó ne 'ikuna ai 'a e fa'itoká; pea 'iate ia foki kuo folo hifo ai 'a e mamahi 'o e maté.

6 Pea 'okú ne fakahoko 'a e

"toetu'u 'a e maté, 'a ia kuo pau ke fokotu'u hake ai 'a e tangatá ke tu'u 'i he 'ao 'o hono ^bnofo'anga fakamāu.

7 Pea kuó ne fakahoko 'a e "huhu'i 'o e māmaní, koe'uhi ko ia ia 'e 'ilo'i 'oku ^bta'ehalaia 'i hono 'aó 'i he 'aho fakamāu 'e tuku ke ne 'nofo 'i he 'ao 'o e 'Otuá 'i hono pule'angá, ke hiva 'aki 'a e fakafeta'i ta'etuku fakataha mo e ^dkau hiva 'i 'olunga, ki he Tamaí, pea ki he 'Aló, pea ki he Laumālie Mā'oní'oní, 'a ia ko e 'Otuá pē 'e "taha, 'i ha tu'unga 'o e ^ffiefia 'a ia 'oku 'ikai hano ngata'anga.

8 Ko ia mou fakatomala, pea papitaiso 'i he huafa 'o Sisuú, pea puke ma'u 'a e "ongoongolelei 'a Kalaisi, 'a ia 'e tuku 'i homou 'aó, kae 'ikai 'i he ^blekōtí ni pē kā 'i he lekooti foki 'a ia 'e 'omai ki he kau Senitailé 'mei he kau Siú, 'a ia ko e lekooti 'e 'omai mei he kau Senitailé ^dkiate kimoutolu.

9 He vakai, kuo tohi "eni koe'uhi ke mou tui ki ai; pea kapau 'oku mou ^btui ki ai te mou tui ki he me'a ni foki; pea kapau 'oku mou tui ki he me'a ni te mou 'ilo ki ho'omou ngaahi tamaí kae 'uma'a foki mo e ngaahi ngāue fakafofo 'a ia kuo fakahoko 'i he māfimafi 'o e 'Otuá 'iate kinautolú.

7 1a Hilam. 15:11–13.

2a 'Alamā 10:3.

5a 2 Nifai 3:12.

b FFL Tuí.

c 'Isaia 25:8;

Mōsaia 16:7–8.

6a FFL Toetu'ú.

b FFL Fakamaau,

Faka'osí; Sīsū

Kalaisi—Fakamaau.

7a FFL Huhu'í.

b FFL Fakatonuhia,
Fakatonuhia'í.

c 1 Nifai 10:21;

T&F 76:62;

Mōsese 6:57.

d Mōsaia 2:28.

e T&F 20:28.

FFL 'Otuá.

f FFL Fiefiá.

8a FFL Ongoongolelei.

b FFL Tohi Tapú.

c 2 Nifai 29:4–13.

d 1 Nifai 13:38.

9a FFL Tohi 'a

Molomoná.

b 1 Nifai 13:38–41.

10 Pea te mou 'ilo foki ko ha toenga 'a kimoutolu 'o e hako 'o Sēkopé; ko ia 'oku lau 'a kimoutolu fakataha mo e kakai 'o e 'uluaki fuakavá; pea kapau leva te mou tui kia Kalaisi, pea mou papitaiso, 'uluaki 'i he vaí, pea toki 'i he afi mo e Laumālie Mā'oni'oni, 'o muimui ki he ^asīpinga 'a hotau Fakamo'uí, 'o fakatatau mo e me'a kuó ne fekau kiate kitautolú, 'e lelei ia kiate kimoutolu 'i he 'aho 'o e fakamāú. 'Ēmeni.

VAHE 8

'Oku ha'ao 'e he kau Leimaná mo faka'auha 'a e kau Nīfai—'E'omi 'a e Tohi 'a Molomoná 'i he māfima'fi 'o e 'Otuá—'Oku fakahā 'a e ngaahi fakamamahi kiate kinautolu te nau 'ita mo fakafepaki ki he ngaue 'a e 'Eiki—'E'omi 'a e lekooti 'o e kau Nīfai 'i ha 'aho 'o e fai angahala, mo e anga'uli, mo e hē mei he mo'oni. Ta'u T.S. 400–421 nai.

VAKAI, ko au ^aMolonai, 'oku ou faka'osi 'a e ^blekooti 'a 'eku tamaí, ko Molomoná. Vakai, 'oku si'i 'a e ngaahi me'a ke u tohi, 'a ia ko e ngaahi me'a kuo fekau kiate au 'e he'eku tamaí.

2 Pea ko 'eni na'e hoko 'o pehē 'i he hili leva 'a e fu'u tau ^alahi mo faka'ulia 'i Komolá, vakai, ko e kau Nīfai 'a ia kuo nau hola ki he fonua 'i he fakatongá na'e ha'ao 'e he kau ^bLeimaná, kae

'oua kuo faka'auha 'a kinautolu kotoa pē.

3 Pea ko 'eku tamaí foki na'e tāmāte'i 'e kinautolu, pea 'oku ou toe ^atoko taha pē ke tohi 'a e talanoa fakamamahi 'o e faka'auha 'o hoku kakai. Kae vakai, kuo nau 'alu, pea 'oku ou fakahoko 'a e fekau 'a 'eku tamaí. Pea 'oku 'ikai te u 'ilo pe te nau tāmāte'i au pe 'ikai.

4 Ko ia te u hiki pea fufuu'i 'a e ngaahi lekōti 'i he kelekelé; pea neongo te u 'alú ki fē 'oku tatau ai pē.

5 Vakai, na'e hiki 'e he'eku tamaí 'a e ^alekōti ni, pea kuó ne tohi hono 'uhinga 'o 'ene hiki iá. Pea vakai, te u hiki ia foki 'o kapau na'á ku ma'u ha kongá 'ata'atā 'i he ngaahi ^bpeletí, ka 'oku 'ikai te u ma'u; pea 'oku 'ikai ha'aku ukamea, he 'oku ou toko taha pē. Kuo tāmāte'i 'a 'eku tamaí 'i he tau, mo hoku kāingá kotoa pē, pea 'oku 'ikai haku ngaahi kaume'a pe potu ke u 'alu ki ai; pea 'oku 'ikai te u 'ilo'i pe 'e fēfē hono fuoloa 'o e tuku 'e he 'Eiki ke u mo'uí.

6 Vakai, kuo 'osi 'a e ta'u 'e ^afāngeau talu 'a e hā'ele mai 'a hotau 'Eiki mo e Fakamo'uí.

7 Pea vakai, kuo ha'ao 'e he kau Leimaná 'a hoku kakai, ko e kau Nīfai, mei he kolo ki he kolo, pea mei he feitu'u ki he feitu'u, kae 'oua kuo nau mate kotoa pē; pea kuo fu'u lahi faka'ulia 'a 'enau ^atoó; 'io, kuo ma'ongo'onga mo faka'ofa 'a e

10a 2 Nīfai 31:5–9.

8 1a FFL Molonai, Foha 'o Molomoná.

b FFL Peletí, Ngaahi.

2a Molom. 6:2–15.

b T&F 3:18.

3a Molonai 9:22.

5a Molom. 2:17–18.

b Molom. 6:6.

6a 'Alamá 45:10.

7a 1 Nīfai 12:2–3.

faka'auha 'o hoku kakai, ko e kau Nifai.

8 Pea vakai, ko e to'ukupu 'o e 'Eikí kuó ne fai iá. Pea vakai foki, 'oku "fetau'aki 'a e kau Leimaná 'iate kinautolu; pea 'oku hokohoko atu ai pē 'i he funga 'o e fonuá ni 'a e fakapoó mo e lilingi totó; pea 'oku 'ikai 'ilo'i 'e ha taha hono ngata'anga 'o e taú.

9 Pea ko 'eni, vakai, 'oku 'ikai te u toe lea 'o kau kiate kinautolu, he 'oku 'ikai ha taha ka ko e kau Leimaná mo e kau "kaiha'á pē 'oku mo'ui 'i he funga 'o e fonuá.

10 Pea 'oku 'ikai ha taha 'okú ne 'ilo'i 'a e 'Otuá mo'oni ka ko e kau "ákonga pē 'a Sísū, 'a ia na'a nau nofo 'i he fonuá kae 'oua kuo pehē fau hono lahi 'o e fai angahala 'a e kakaí pea 'ikai finangalo ai 'a e 'Eikí ke tuku ke nau kei ^bnofo mo e kakaí; pea 'oku 'ikai 'ilo'i 'e ha tangata 'e taha pe 'oku nau 'i he funga 'o e fonuá pe 'ikai.

11 Kae vakai, kuo mamata 'a 'eku "tamaí mo au kiate kinautolu, pea na'a nau tauhi 'a ki-maua.

12 Pea ko ia te ne ma'u 'a e lekōtí ni, pea 'ikai fakaanga'i ia koe'uhi ko e ngaahi fehalaaki 'oku 'i ai, 'e 'ilo'i 'e ia 'a e ngaahi fu'u me'a "lalahi ange 'i he ngaahi me'á ni. Vakai, ko au Molonai; pea ka na'e lava, pehē te u fakahā 'a e ngaahi me'a kotoa pē kiate kimoutolu.

13 Vakai, 'oku ou faka'osi 'eku lea 'o kau ki he kakai ní. Ko e foha au 'o Molomona, pea ko 'eku tamaí ko ha "hako 'o Nifai.

14 Pea ko au ia 'okú ne "fufuu'i 'a e lekōtí ni ki he 'Eikí; ko e ngaahi peleti 'o iá 'oku 'ikai hano 'aonga, koe'uhi ko e fekau 'a e 'Eikí. He na'á ne folofola mo'oni 'e 'ikai ma'u ia 'e ha taha ^bke ma'u koloa ai; ka ko e lekooti 'oku 'i ai 'oku fu'u mahu'inga 'aupito; pea ko ia ia te ne 'omi ia ki he māmá, 'e tāpuaki'i ia 'e he 'Eikí.

15 He 'oku 'ikai fa'a ma'u 'e ha taha 'a e mālohi ke 'omi ia ki he māmá 'o kapau 'oku 'ikai tuku ia kiate ia 'e he 'Otuá; he 'oku finangalo 'a e 'Otuá ke fai ia 'aki 'a e "mata 'oku hanga taha pē ki hono fakalāngilangi'i, pe ko e lelei 'a e kakai 'i mu'a mo e kakai 'o e fuakava 'o e 'Eikí kuo fakamovetevete fuola.

16 Pea 'e monū'ia "ia te ne 'omi 'a e me'á ni ki he māmá; he 'e ^b'omi ia mei he fakapo'ulí ki he māmá, 'o hangē ko e folofola 'a e 'Otuá; 'io, 'e 'o hake ia mei he kelekelé, pea 'e ulo atu ia mei he fakapo'ulí, pea 'e ma'u 'a e 'ilo ki ai 'e he kakaí; pea 'e fai ia 'i he māfimafi 'o e 'Otuá.

17 Pea kapau 'oku 'i ai ha ngaahi "hala, ko e ngaahi hala pē ia 'a ha tangata. Kae vakai, 'oku 'ikai te mau 'ilo'i ha me'a 'oku hala; ka neongo iá 'oku 'afio'i 'e he 'Otuá 'a e me'a kotoa pē; ko

8a 1 Nifai 12:20–23.

9a Molom. 2:8.

10a 3 Nifai 28:7;

'Eta 12:17.

FFL Ákonga Nifai 'e

Toko Tolú, Kau.

b Molom. 1:16.

11a 3 Nifai 28:24–26.

12a 3 Nifai 26:6–11.

13a 3 Nifai 5:20.

14a Molonai 10:1–2.

b SS—H 1:46.

15a T&F 4:5.

16a 2 Nifai 3:6–7, 11,

13–14.

b 'Isaia 29:18;

2 Nifai 27:29.

17a Molom. 9:31, 33;

'Eta 12:23–28.

ia, 'ilonga ia 'okú ne ^bfakaanga'í, tuku ke ne tokanga telia na'á ne tu'utāmaki 'i he afi 'o helí.

18 Pea ko ia ia 'okú ne pehē: Fakahā mai kiate au, pe 'e taa'í koe—tuku ke ne tokanga telia na'a kuó ne fekau ha me'a kuo tapui 'e he 'Eikí.

19 He vakai, ko ia ia 'oku "fakamāu'í fakavavevavé, 'e toe fakamāu'í fakavavevave ia; he 'e fakatatau ki he'ene ngaahi ngāue 'a 'ene totongí; ko ia, 'ilonga ia 'okú ne taa'í 'e toe taa'í ia, 'e he 'Eikí.

20 Vakai ki he lau 'a e folofolá—'oua na'a taa'í 'e ha tangata, pea 'oua te ne fakamaau; he 'oku 'a'aku 'a e fakamāu, 'oku folofola 'e he 'Eikí, pea 'oku 'a'aku 'a e sāuní foki, pea te u totongi fakafoki.

21 Pea 'ilonga ia 'e lea 'ita mo e fakafepaki ki he ngāue 'a e 'Eikí, mo e kakai 'o e fuakava 'o e 'Eikí 'a ia 'oku 'o e fale 'o 'Isilelí, 'o ne pehē: Te mau faka'auha 'a e ngāue 'a e 'Eikí, pea 'e 'ikai manatu'í 'e he 'Eikí 'a 'ene fuakava kuó ne fai ki he fale 'o 'Isilelí—'oku tu'utāmaki 'a e tokotaha ko iá na'a tā hifo mo laku ki he afí;

22 He 'e teka atu ma'u ai pē 'a e ngaahi "taumu'a ta'engata 'o e 'Eikí, kae 'oua ke fakahoko 'a 'ene ngaahi tala'ofa kotoa pē.

23 Fakatotolo 'i he ngaahi kite 'a "Īsaia. Vakai, 'oku 'ikai

te u fa'a tohi ia. 'Io, vakai 'oku ou pehē kiate kimoutolu, ko e kau mā'oni'oni 'a ia kuo mu'omu'a 'iate aú, 'a ia kuo nau ma'u 'a e fonua ní, te nau ^btangi ki he 'Eikí, 'io, mei he efú; pea hangē 'oku mo'ui 'a e 'Eikí kuo pau ke ne manatu'í 'a e fuakava kuó ne fai mo kinautolú.

24 Pea 'okú ne 'afio'í 'a 'enau ngaahi ^alotú, pea na'e fai ia koe'uhi ko honau kāingá. Pea 'okú ne 'afio'í 'a 'enau tuí, pea 'i hono huafá na'a nau lava 'o hiki 'a e ngaahi ^bmo'ungá; pea 'i hono huafá na'a nau lava 'o fekau ke ngalulululu 'a e māmani; pea 'i he mālohi 'o 'ene folofolá na'a nau fekau ke holo 'a e ngaahi "fale fakapōpulá ki he kekelelé; 'io, na'a mo e afi kakahá na'e 'ikai lava ke fai ha kovi kiate kinautolu, pe ko e fanga manu fekaí pe fanga ngata koná, koe'uhi ko e mālohi 'o 'ene folofolá.

25 Pea vakai, na'e fai foki 'enau ngaahi ^alotú koe'uhi ko ia 'a ia 'e tuku ki ai 'e he 'Eikí ke ne 'omi 'a e ngaahi me'a ní.

26 Pea 'oku 'ikai fie ma'u ke pehē 'e ha taha 'e 'ikai 'omi ia, he kuo pau ke 'omi ia, he kuo folofola 'aki ia 'e he 'Eikí; he 'e "o hake ia mei he kekelelé, 'e he to'ukupu 'o e 'Eikí, pea 'e 'ikai fa'a ta'ofi ia 'e ha taha; pea 'e 'omi ia 'i ha 'aho 'a ia 'e pehē ai kuo fakangata 'a e ngaahi ^bmaná;

17b 3 Nifai 29:5; 'Eta 4:8.

19a LSS, Mātiu 7:1–2;

3 Nifai 14:1–2;

Molonai 7:14.

22a T&F 3:3.

23a 3 Nifai 20:11; 23:1.

b 'Īsaia 29:4;

2 Nifai 3:19–20; 26:16.

24a 'Īnosi 1:12–18;

Molom. 9:36;

T&F 10:46.

b Sēkope 4:6;

Hilam. 10:9.

c 'Alamā 14:27–29.

25a Molom. 5:21.

26a 'Īsaia 29:4;

2 Nifai 33:13.

b Molom. 9:15–26;

Molonai 7:27–29,

33–37.

pea 'e hā mai ia 'o hangē ko ha taha 'oku lea 'mei he maté.

27 Pea 'e hoko mai ia 'i he 'aho 'a ia 'e tangi ki he 'Eikí 'a e "toto 'o e kau mā'oni'oni, koe'uhi ko e ngaahi kautaha ^bfufuú mo e ngaahi ngāue 'o e fakapo'ulí.

28 'Io, 'e hoko mai ia 'i he 'aho 'a ia 'e faka'ikai'i ai 'a e māfi-mafi 'o e 'Otuá, pea 'e 'uli'i ai 'a e ngaahi "siasí pea fielahi 'i he hīkisia 'a honau lotó; 'io, 'i ha 'aho 'a ia 'e tu'u hake ai 'a e kau taki 'o e ngaahi siasí mo e kau akonakí 'i he hīkisia 'a honau lotó, 'o a'u ki he'enu meheka kiate kinautolu 'oku kau ki honau ngaahi siasí.

29 'Io, 'e hoko mai ia 'i ha 'aho 'a "ia 'e fanongo ai ki he ngaahi afí, mo e ngaahi afaá, mo e ngaahi ^bkohu 'o e afi 'i he ngaahi fonua mulí;

30 Pea 'e fanongo ai foki ki ha ngaahi "tau, mo e ngaahi ongo-ongo 'o e ngaahi tau, mo e ngaahi mofuike 'i he ngaahi feitu'u kehekehe.

31 'Io, 'e hoko mai ia 'i ha 'aho 'a ia 'e lahi ai 'a e ngaahi me'a fakalieliá 'i he funga 'o e māmaní; 'e 'i ai 'a e ngaahi fakapō, mo e kaiha'a, mo e loi, mo e ngaahi ngāue kākā, mo e ngaahi fe'auaki, pea mo e fa'ahinga anga-fakalielia kotoa pē; 'i he taimi 'e 'i ai 'a e tokolahi te nau pehē, Fai 'eni, pe fai

'ena, pea 'oku "tatau ai pē, he 'e ^bfakahaofi 'a e fa'ahinga peheé 'e he 'Eikí 'i he 'aho faka'osi. Ka 'e mala'ia 'a e fa'ahinga peheé, he 'oku nau mo'ua 'i he 'ahu 'o e mamahí mo e ngaahi ha'i 'o e angahalá.

32 'Io, 'e hoko mai ia 'i ha 'aho 'a ia 'e 'i ai 'a e ngaahi siasi 'oku fokotu'u hake te nau pehē: Ha'u kiate au, pea koe'uhi ko ho'omou pa'angá 'e fakamolemole'i ho'omou ngaahi angahalá.

33 'Oiauē 'a kimoutolu 'a e kakai fai angahala mo paongata'a mo kia-kekeva, ko e hā kuo mou fokotu'u ai 'a e ngaahi siasi mo'omoutolu ke ma'u ai ha "koloá? Ko e hā kuo mou ^bliliu ai 'a e folofola mā'oni'oni 'a e 'Otuá ke mou 'omi ai 'a e 'mala'ia ki homou laumālié? Vakai, mou sio ki he ngaahi fakahā 'a e 'Otuá; he vakai, 'oku ha'u 'a e taimi 'i he 'aho ko iá 'a ia kuo pau ke fakahoko ai 'a e ngaahi me'á ni kotoa pē.

34 Vakai, kuo fakahā mai 'e he 'Eikí kiate au 'a e ngaahi me'a ma'ongo'onga mo fakafo 'o kau ki he me'a kuo pau ke vavé ni 'ene hokó, 'i he 'aho ko ia 'e hoko mai ai 'a e ngaahi me'á ni 'iate kimoutolú.

35 Vakai, 'oku ou lea kiate kimoutolu 'o hangē 'oku mou 'i hení, ka 'oku 'ikai. Kae vakai, kuo fakahā 'a kimoutolu kiate

26c 2 Nifai 26:15–16;
Molom. 9:30;
Molonai 10:27.

27a 'Eta 8:22–24;
T&F 87:6–7.
^b FFL Kautaha Fufū,
Ngaahi.

28a 2 Tīm. 3:1–7;

1 Nifai 14:9–10;
2 Nifai 28:3–32;
T&F 33:4.

29a Sioeli 2:28–32;
2 Nifai 27:2–3.
^b 1 Nifai 19:11;
T&F 45:39–42.

30a Mātiu 24:6;

1 Nifai 14:15–17.

31a 2 Nifai 28:21–22.

^b 2 Nifai 28:8.

^c 'Alamā 41:11.

33a FFL Ngāue

Fakataula'eiki Kākā.

^b 1 Nifai 13:26–29.

^c FFL Mala'ia.

au 'e Sisū Kalaisi, pea 'oku ou 'ilo'i ho'omou ngaahi ngāuē.

36 Pea 'oku ou 'ilo'i 'oku mou "a'eva 'i he ^bhīkisia 'a homou lotó; pea 'oku 'ikai ke 'i ai ha taha, ka ko ha tokosi'i pē 'oku 'ikai ke nau hakeaki'i 'a kinautolu 'i he hīkisia 'a honau lotó, 'o kofu 'aki 'a e kofu 'oku 'fu'u matamatalelei, 'o tupu ai 'a e femehaka'akí mo e ngaahi feke'ike'í, mo e tāufehi'á, mo e ngaahi fakatangá, mo ngaahi fa'ahinga fai hia kotoa pē; pea ko homou ngaahi siasí, 'io, 'a e siasi kotoa pē, kuo faka'ulí'i koe'uhi ko e hīkisia 'a homou lotó.

37 He vakai, 'oku mou 'ofa 'i he "pa'angá, mo ho'omou koloá, mo homou ngaahi kofu matamatalelei, mo e fakasanisani'i 'o homou ngaahi fale lotú, 'o lahi hake 'i ho'omou 'ofa ki he masivá mo e paeá, mo e mahakí, mo e faingata'a'ía.

38 'Oiauē 'a kimoutolu 'a e kau anga'ulí, 'a kimoutolu 'a e kau mālualoi, 'a kimoutolu 'a e kau akonaki, 'a ia 'oku mou fakatau 'a kimoutolu 'aki 'a e ngaahi me'a 'e 'auhá, ko e hā kuo mou faka'ulí'i ai 'a e siasi mā'oni'oni 'o e 'Otuá? Ko e hā 'oku mou "mā ai ke 'ai kiate kimoutolu 'a e huafa 'o Kalaisi? Ko e hā 'oku 'ikai te mou pehē ai 'oku lahi hake hono mahu'inga 'o e fiefia 'oku 'ikai ngatá 'i he ^bmamahi ko ia 'oku 'ikai toe tukú—koe'uhi ko e 'fakamālō 'a e māmaní?

39 Ko e hā 'oku mou teu'i ai 'a kimoutolu 'aki 'a e me'a 'oku 'ikai mo'uí, ka 'oku mou tuku 'a e fiekaia, mo e masivá, mo e telefuá, mo e mahakí, mo e faingata'a'ía ke 'alu 'iate kimoutolu, pea 'ikai tokanga'i 'a kinautolú?

40 'Io, ko e hā 'oku mou langa hake ai ho'omou ngaahi fakaliele "fufuú ke ma'u ha koloa, pea fakatupu 'a e tangi 'a e kau uitoú 'i he 'ao 'o e 'Eikí, kae 'uma'ā foki 'a e kau tamai mo fa'ē maté ke nau tangi 'i he 'ao 'o e 'Eikí, kae 'uma'ā foki 'a e toto 'o 'enau ngaahi tamaí mo honau ngaahi husepāniti ke tangi ki he 'Eikí mei he kelekelé, ke sāuni ki homou 'ulú?

41 Vakai, 'oku tu'unuku mai 'a e heletā 'o e sāuni kiate kimoutolu; pea 'oku vave mai 'a e taimi te ne "sāuni ai kiate kimoutolu 'a e toto 'o e kau mā'oni'oni, he 'e 'ikai te ne tuku ke nau tangi ai pē.

VAHE 9

'Oku ui 'a Molonai kiate kinautolu 'oku 'ikai tui kia Kalaisi ke nau fakatomala—'Okú ne malanga 'aki ha 'Otua 'o e ngaahi mana, 'a ia 'okú ne fai mai 'a e ngaahi fakahā pea hua'i hifo 'a e ngaahi me'a-foaki mo e ngaahi faka'ilongá ki he kakai tui faivelengá—'Oku ngata 'a e ngaahi maná koe'uhi ko e ta'etuí—'Oku fakahā 'a e ngaahi faka'ilongá kiate

36a FFL 'A'eva, 'A'eva mo e 'Otuá.

b Sēkope 2:13.

c 'Alamá 5:53.

37a 2 Nifai 28:9–16.

38a Loma 1:16; 2 Tīm. 1:8; 1 Nifai 8:25–28;

'Alamá 46:21.

b Mōsaia 3:25.

c 1 Nifai 13:9.

40a FFL Kautaha Fufū, Ngaahi.

41a 1 Nifai 22:14.

kinautolu 'oku tui—'Oku na'ina'i ki he kakai ke nau anga-fakapotopoto mo tauhi 'a e ngaahi fekaú. Tá'u t.s. 401–421 nai.

PEA ko 'eni, 'oku ou lea foki 'o kau kiate kinautolu 'oku ta'etui kia Kalaisí.

2 Vakai, te mou tui koā 'i he 'aho 'o homou tauteá—vakai, 'o ka hā'ele mai 'a e 'Eiki, 'io, 'a e fu'u 'aho "lahi ko ia 'e takai fakataha ai 'a e ^bmāmani 'o hangē ko ha takainga tohí, pea 'e hoko 'o 'vaia 'a e ngaahi 'elemēnití 'i he fu'u vela lahi, 'io, 'i he fu'u 'aho lahi ko ia 'e 'omi ai 'a kimoutolu ke tu'u 'i he 'ao 'o e Lami 'a e 'Otuá—pea te mou toki pehē koā 'oku 'ikai ha 'Otuá?

3 Pea te mou kei faka'ikai'i koā 'a e Kalaisí, pe te mou lava koā 'o mamata ki he Lami 'a e 'Otuá? 'Oku mou mahaló koā te mou fa'a nofo mo ia lolotonga ho'omou 'ilo'i 'a ho'omou angahalá? 'Oku mou mahaló koā te mou fiefia ke nofo fakataha mo e Tokotaha Mā'oni'oni ko iá, ka 'oku lolotonga mamahi'ia homou laumalié 'i he 'ilo'i kuo mou maumau'i ma'u ai pē 'ene ngaahi fonó?

4 Vakai, 'oku ou pehē kiate kimoutolu te mou mamahi lahi ange ke nofo fakataha mo ha 'Otuá mā'oni'oni mo faitotonu, lolotonga ho'omou 'ilo'i ho'o-

mou 'ulí 'i hono 'aó, 'i ha'amou nofo fakataha mo e ngaahi laumalie "mala'ia 'i ^bhelí.

5 He vakai, 'o ka 'omi 'a kimoutolu ke mou sio ki ho'omou "telefuá 'i he 'ao 'o e 'Otuá, pea mo e nāunau foki 'o e 'Otuá, mo e mā'oni'oni 'a Sīsū Kalaisí, 'e tutu ai ha uló 'o e afi ta'e-fa'amate 'iate kimoutolu.

6 'Oiauē 'a kimoutolu 'a e kau "ta'etui, mou ^btafoki ki he 'Eiki; tangi fakamātoato ki he Tamaí 'i he huafa 'o Sīsúú, na'a lava ke 'ilo'i 'oku mou ta'e-ha-ila, 'hao-haoa, faka'ofó'ofa, mo hinehina, kuo fakama'a 'a kimoutolu 'aki 'a e ta'ata'a 'o e ^dLamí, 'i he fu'u 'aho lahi mo faka'osi ko iá.

7 Pea 'oku ou toe lea kiate kimoutolu 'oku "faka'ikai'i 'a e ngaahi fakahā 'a e 'Otuá, 'o pehē kuo ngata iá, pea 'oku 'ikai ke toe 'i ai ha ngaahi fakahā, pe ha ngaahi kikite, pe ha ngaahi me'afoki, pe ha fakamo'ui mahaki, pe ha lea 'i he ngaahi lea kehekehé, mo e ^bfakamatala'i 'o e ngaahi leá;

8 Vakai 'oku ou pehē kiate kimoutolu, ko ia ia 'okú ne faka'ikai'i 'a e ngaahi me'a ní 'oku 'ikai te ne 'ilo'i 'a e "ongoongolelei 'a Kalaisí; 'io, kuo 'ikai te ne lau 'a e ngaahi folofolá; kapau kuó ne fai ia, 'oku 'ikai ^bmahino ia kiate ia.

9 He 'oku 'ikai koā 'oku tau

9 2a Malakai 4:5;
3 Nifai 28:31.
b Molom. 5:23;
T&F 63:20–21.
FFL Māmani—
Ngata'anga 'o e
māmani.
c 'Āmosi 9:13;

3 Nifai 26:3.
4a FFL Mala'ia.
b FFL Helí.
5a 2 Nifai 9:14.
6a FFL Ta'etui.
b 'Isikeli 18:23, 32;
T&F 98:47.
c FFL Haohaoá.

d FFL Lami 'a e 'Otuá.
7a 3 Nifai 29:6–7.
b 1 Kol. 12:7–10;
TT 1:7.
8a FFL Ongoongolelei.
b Mātiu 22:29.

lau 'oku "tatau 'a e 'Otuá 'i he 'aneafí, 'aho ní, pea ta'engata, pea 'oku 'ikai 'iate ia ha feto'o-aki pe ha 'ata 'o e feliliu'aki?

10 Pea ko 'eni, kapau kuo mou fokotu'u mo'omoutolu 'i ho'omou fakakaukaú ha 'Otuá 'oku feto'oaki, pea 'oku 'iate ia ha 'ata 'o e feliliu'aki, pehē kuo mou fokotu'u mo'omoutolu 'i ho'omou fakakaukaú ha 'otua 'a ia 'oku 'ikai ko ha 'Otuá 'o e ngaahi mana.

11 Kae vakai, te u fakahā kiate kimoutolu ha 'Otuá 'o e ngaahi mana, 'a ia ko e 'Otuá 'o 'Ēpalamé, mo e 'Otuá 'o 'Aisaké, mo e 'Otuá 'o Sēkopé; pea ko e 'Otuá "pē ia na'á ne fakatupu 'a e ngaahi langí mo e māmaní, pea mo e ngaahi me'a kotoa pē 'oku 'i aí.

12 Vakai, na'á ne fakatupu 'a 'Ātama, pea na'e fou 'ia "Ātama 'a e ^bhinga 'a e tangatá. Pea koe'uhi ko e hinga 'a e tangatá na'e 'alo'i mai ai 'a Sīsū Kalaisi, 'a ia ko e Tamaí mo e 'Aló; pea koe'uhi ko Sīsū Kalaisi na'e hoko ai 'a e 'huhu'í 'o e tangatá.

13 Pea tu'unga 'i hono huhu'í 'o e tangatá, 'a ia na'e fou mai 'ia Sīsū Kalaisí, 'oku toe 'omi ai 'a kinautolu ki he 'ao 'o e 'Eikí, 'io, 'oku huhu'í ai 'a e kakai kotoa pē, he 'oku fakahoko 'e he pekia 'a Kalaisí 'a e "toetu'ú, 'a ia 'oku fakahoko ai 'a e

huhu'í mei he ^bmohe ta'etuku, 'a ia ko e mohe 'e fafangu mei ai 'a e kakai fulipē 'e he māfimaifi 'o e 'Otuá 'o ka ifi'í 'a e talupité; pea te nau 'alu atu, 'a e iiki mo e lalahi fakatou'osi, pea tu'u kotoa pē 'i he 'ao 'o hono nofo'anga fakamāú, kuo huhu'í mo vete ange 'a kinautolu mei he 'ha'í ta'engata ko 'eni 'o e maté, 'a ia ko e mate ia ko ha mate fakasino pē.

14 Pea 'oku hoko mai leva kiate kinautolu 'a e "fakamaau 'a e Tokotaha Mā'oni'oni; pea 'oku toki hoko mai 'a e taimi, 'a ia 'e kei ^buli ai pē 'a e tokotaha 'oku 'ulí; pea ko ia ia 'oku mā'oni'oni te ne mā'oni'oni ai pē; ko ia ia 'oku fiefiá te ne fiefia ai pē; pea ko ia ia 'oku mamahí te ne mamahi ai pē.

15 Pea ko 'eni, 'A kimoutolu kotoa pē kuo fokotu'u mo'omoutolu 'i ho'omou fakakaukaú ha 'otua 'a ia 'oku "ikai te ne fa'a fai ha ngaahi maná, 'oku ou fie fehu'í kiate kimoutolu, kuo hoko koā 'a e ngaahi me'á ni kotoa pē, 'a ia kuó u lau ki aí? Kuo hokosia koā 'a e ngata'angá? Vakai 'oku ou pehē kiate kimoutolu, 'Ikai; pea kuo te'eki ai ke tuku 'e he 'Otuá 'a 'ene hoko ko e 'Otuá 'o e ngaahi maná.

16 Vakai, 'ikai 'oku fakafo 'a e ngaahi me'a kuo fai 'e he 'Otuá 'i hotau 'aó? 'Io, pea ko hai 'okú

9a Hepelū 13:8;
1 Nífaí 10:18–19;
'Alamā 7:20;
Molonai 8:18;
T&F 20:12.
11a Sēnesi 1:1;
Mōsaia 4:2;
T&F 76:20–24.

FFL Sīsū Kalaisí.
12a Mōsaia 3:26.
b FFL Hinga 'a 'Ātama
mo 'Iví.
c FFL Huhu'í.
13a Hilam. 14:15–18.
b T&F 43:18.
c T&F 138:16.

14a FFL Fakamaau
Faka'osí.
b 'Alamā 7:21;
T&F 88:35.
15a Molonai 7:35–37;
T&F 35:8.
FFL Maná.

ne fa'a 'ilo'i 'a e ngaahi "ngāue fakafo 'a e 'Otuá?

17 Ko hai te ne pehē na'e 'ikai ko ha mana 'a e hoko 'a e langí mo e māmaní 'i he'ene "folofolá; pea 'i he mālohi 'o 'ene folofolá na'e ^bfakatupu 'a e tangatá mei he 'efu 'o e kelekele; pea 'i he mālohi 'o 'ene folofolá kuo fai ai 'a e ngaahi maná?

18 Pea ko hai te ne pehē na'e 'ikai ke fai 'e Sīsū Kalaisi ha ngaahi fu'u "mana lalahi? Pea na'e 'i ai mo e ngaahi fu'u mana lalahi 'a ia na'e fai 'i he nima 'o e kau 'aposetoló.

19 Pea kapau na'e fai 'a e ngaahi "mana 'i he kuonga ko iá, ko e hā kuo tuku ai 'e he 'Otuá 'a'ene hoko ko e 'Otuá 'o e ngaahi maná pea kei hoko pē ko ha Tokotaha 'oku 'ikai feliliuakí? Pea vakai, 'oku ou pehē kiate kimoutolu 'oku 'ikai te ne liliu; ka pehē 'e 'ikai te ne kei hoko ko e 'Otuá; ka 'oku 'ikai tuku 'ene hoko ko e 'Otuá, pea ko e 'Otuá ia 'o e ngaahi mana.

20 Pea ko e 'uhinga kuó ne tuku ai 'ene fai 'a e ngaahi "mana 'i he fānau 'a e tangatá koe'uhi ko 'enua faka'au'auhifo 'i he ta'etui, mo e hē mei he hala totonú, 'o 'ikai 'ilo'i 'a e 'Otuá 'oku totonu ke nau ^bfalala ki aí.

21 Vakai, 'oku ou pehē kiate kimoutolu ko ia ia 'oku tui kia

Kalaisi, 'o 'ikai fakata'eta'etui 'i ha me'a 'e tahá, ko e me'a "kotoa pē te ne kole ki he Tamaí 'i he huafa 'o Kalaisí 'e foaki ia kiate ia; pea ko e tala'ofa 'eni ki he kakai fulipē, 'io ki he ngaahi ngata'anga 'o e māmaní.

22 He vakai, kuo folofola peheni 'a Sīsū Kalaisi, ko e 'Alo 'o e 'Otuá, ki he'ene kau ākonga 'a ia 'e tatalí, 'io, kae 'uma'ā foki ki he'ene kau ākongá kotoa, pea fanongo ki ai mo e fu'u kakaí: Mou "alu ki he māmaní kotoa pē, 'o malanga 'aki 'a e ongo-ongoleleí ki he kakai fulipē;

23 Pea ko ia ia 'e tui mo papi-taisó 'e mo'ui, ka ko ia ia 'e 'ikai tuí 'e "mala'ia;

24 Pea ko e ngaahi "faka'ilonga 'eni 'e hoko kiate kinautolu 'oku tuí—te nau kapusi ki tu'a 'a e kau ^btēvoló 'i hoku hingoá; te nau lea 'aki 'a e ngaahi lea fo'ou; te nau to'o hake 'a e fanga ngata kona; pea kapau te nau inu ha me'a fakamate 'e 'ikai kovi ia kiate kinautolu; te nau hilifaki honau 'nimá ki he mahakí pea te nau mo'ui;

25 Pea ko ia ia 'e tui ki hoku hingoá, 'o 'ikai fakata'eta'etui 'i ha me'a 'e taha, te u "fakamo'oni kiate ia 'a 'eku ngaahi lea kotoa pē, 'o a'u ki he ngaahi ngata'anga 'o e māmaní.

26 Pea ko 'eni, vakai, ko hai

16a Same 40:5;
T&F 76:114;
Mōsese 1:3–5.
17a Sēkope 4:9.
b FFL Fakatupú.
c Sēnesi 2:7;
Mōsaia 2:25.
18a Sione 6:14.
19a T&F 63:7–10.

20a Fakam. 6:11–13;
'Eta 12:12–18;
Molonai 7:35–37.
b FFL Falalá.
21a Mātiu 21:22;
3 Nifai 18:20.
22a Ma'ake 16:15–16.
FFL Ngāue
Fakafaipekaú.

23a FFL Mala'ia.
24a Ma'ake 16:17–18.
FFL Faka'ilongá.
b Ngāue 16:16–18.
c FFL Fai ngāue ki he mahakí.
25a FFL Fakahā;
Fakamo'oni.

'okú ne fa'a ta'ofi 'a e ngaahi ngāue 'a e 'Eikí? "Ko hai te ne lava 'o faka'ikai'i 'ene ngaahi folofolá? Ko hai te ne fa'a tu'u hake 'o angatu'u ki he māfimaflahi 'o e 'Eikí? Ko hai te ne fehi'a ki he ngaahi ngāue 'a e 'Eikí? Ko hai te ne fehi'a ki he fānau 'a Kalaisí? Vakai, 'a kimoutolu kotoa pē 'oku ^bfehi'a ki he ngaahi ngāue 'a e 'Eikí, te mou ofo pea mala'ia.

27 Ko ia 'oua 'e fehi'a, pea 'oua 'e ofo, kae tokanga ki he ngaahi folofola 'a e 'Eikí, pea kole ki he Tamaí 'i he huafa 'o Sīsuú koe'uhi ko e ngaahi me'a kotoa pē te mou masiva aí. 'Oua 'e ta'etui, kae tui pē, pea kamata 'o hangē ko e fai 'i he ngaahi 'aho 'i mu'á, pea "ha'u ki he 'Eikí 'aki homou ^blotó kotoa, pea 'ngāue'i homou fakamo'ui 'omoutolu 'i he manavahē mo e tetetete 'i hono 'aó.

28 Fai "fakapotopoto 'i he ngaahi 'aho 'o homou 'ahi'ahi'i; to'o meiate kimoutolu 'a e ngaahi me'a ta'ema'a kotoa pē; 'oua na'a kole, ke mou faka'osi ia 'i ho'omou ngaahi ^bholí, kae kole 'i he tui 'oku 'ikai faka'alo'alongaua, ke 'oua na'a mou fakavaivai ki ha 'ahi'ahi, ka ke mou tauhi ki he 'Otua mo'oni mo 'mo'uí.

29 Tokanga ke 'oua na'a mou papitaiso "ta'efe'unga; tokanga ke 'oua te mou ma'u 'a e sākalamēniti 'oku mou ^bta'efe'unga;

ka mou tokanga ke fai 'a e me'a kotoa pē 'i he anga 'oku "fe'unga, pea fai ia 'i he huafa 'o Sīsuú Kalaisi, ko e 'Alo 'o e 'Otua mo'uí; pea kapau te mou fai 'eni, 'o kā-taki ki he ngata'angá, 'e 'ikai teitei kapusi ki tu'a 'a kimoutolu.

30 Vakai, 'oku ou lea kiate kimoutolu 'o hangē ko 'eku "lea mei he maté; he 'oku ou 'ilo'i te mou ma'u 'eku ngaahi leá.

31 'Oua 'e fakahala'i au koe'uhi ko 'eku ngaahi "halá, pe ko 'eku tamaí, koe'uhi ko 'ene ngaahi fehalákí, pe ko kinautolu kuo tohi ki mu'a 'iate iá; ka mou 'oatu 'a e fakafeta'i ki he 'Otuá koe'uhi ko 'ene fakahā kiate kimoutolu 'a 'emau ngaahi fehalákí, koe'uhi ke mou ako ai pea mou pototo ange ai 'iate kimautolu.

32 Pea ko 'eni, vakai, kuo mau tohi 'a e lekōtí ni 'o fakatatau ki he 'emau 'iló, 'i he ngaahi mata'itohi 'oku mau ui ko e lea faka-'Isipite "fo'ou, pea kuo mau tukufakaholo ma'i mo liliu 'e kimaoutolu, 'o fakatatau mo e anga 'o 'emau leá.

33 Pea kapau na'e fe'unga hono lahi 'o 'emau ngaahi peletí, pehē te mau tohi 'i he lea faka-Hepeluú; ka kuo liliu mo e lea faka-Hepeluú 'e kimaoutolu foki; pea ka ne mau lava 'o tohi 'i he lea faka-Hepeluú, vakai, kuo 'ikai te mou ma'u ha hala 'e taha 'i he 'emau lekōtí.

26a 3 Nifai 29:4–7.

b LFKt. 13:13.

27a Molonai 10:30–32.

b Siosiuua 22:5;

T&F 64:22, 34.

FFL Lotó.

c Filipai 2:12.

28a Sēkope 6:12.

b FFL Holi Koví.

c 'Alamā 5:13.

29a FFL Papitaiso—

Ngaahi me'a 'oku fie ma'u ki he papitaisó.

b 1 Kol. 11:27–30;

3 Nifai 18:28–32.

c FFL Fe'ungá.

30a Molom. 8:26;

Molonai 10:27.

31a Molom. 8:17;

'Eta 12:22–28, 35.

32a 1 Nifai 1:2;

Mōsaia 1:4.

34 Ka ‘oku ‘afio‘i ‘e he ‘Eikí ‘a e ngaahi me‘a kuo mau tohí, pea ko e tahá ‘oku ‘ikai foki mo ha kakai kehe ‘oku nau ‘ilo‘i ‘emau leá; pea koe‘uhi ‘oku ‘ikai mo ha kakai kehe ‘oku nau ‘ilo‘i ‘emau leá; ko ia kuó ne teuteu‘i ai ‘a e ngaahi “founga ki hono liliu iá.

35 Pea kuo tohi ‘a e ngaahi me‘á ni koe‘uhí ke mau lava ‘o fakama‘a homau ngaahi kofú mei he toto ‘o homau kāinga, ‘a ia kuo nau faka‘au‘au hifo ‘i he “ta‘etuí.

36 Pea vakai, ko e ngaahi me‘á ni ‘a ia kuo mau “faka‘amu ki ai

koe‘uhi ko homau kāinga, ‘io, na‘a mo honau toe fakatafoki ki he ‘ilo‘i ‘o Kalaisí, ‘oku fakatatau ia mo e ngaahi lotu ‘a e kau mā-‘oni‘oni kotoa pē kuo nofo ‘i he fonuá.

37 Pea ‘ofa ke tuku ‘e he ‘Eiki ko Sīsū Kalaisí ke tali ‘enau ngaahi lotú ‘o fakatatau mo ‘enau tuí; pea ‘ofa ke manatu‘i ‘e he ‘Otua ko e Tamai ‘a e fuakava kuó ne fai mo e fale ‘o ‘Isilelí; pea ‘ofa ke ne tāpuaki‘i ‘a kinautolu ‘o ta‘engata, ‘i he tui ki he huafa ‘o Sīsū Kalaisí. ‘Ēmeni.

KO E TOHI ‘A ‘ETÁ

Ko e lekooti ‘o e kau Sēletí, ‘a ia na‘e to‘o mei he ngaahi peleti ‘e uofulu mā fā ‘a ia na‘e ‘ilo‘i ‘e he kakai ‘o Limihaí ‘i he ngaahi ‘aho ‘o e tu‘i ko Mōsaiaí.

VAHE 1

‘Oku fakanounou‘i ‘e Molonai ‘a e ngaahi tohi ‘a ‘Etá—‘Oku fakahā mai ‘a e tohi hohoko ‘a ‘Etá—‘Oku ‘ikai veuveuki ‘a e lea ‘a e kau Sēletí ‘i he Taua ‘o Pēpelí—‘Oku tala‘ofa ‘e he ‘Eiki te ne tataki kinautolu ki ha fonua lelei pea ngaohi kinautolu ke nau hoko ko ha pule‘anga lahi.

PEA ko ‘eni ko au, “Molonai, ‘oku ou hanga ke fai ha fakamatala ‘o e kakai ‘i mu‘a ‘a ia na‘e faka‘auha ‘i he ^bto‘ukupu

‘o e ‘Eikí ‘i he funga ‘o e fonua tokelaú ni.

2 Pea ‘oku ou to‘o ‘eku fakamatalá mei he ngaahi peleti ‘e “uofulu mā fā ‘a ia na‘e ‘ilo‘i ‘e he kakai ‘o Limihaí, ‘a ia ‘oku ui ko e Tohi ‘a ‘Etá.

3 Pea ko e me‘a ‘i he‘eku mahalo ko e ‘uluaki kongá ‘o e lekōtí ni, ‘a ia ‘oku lau ‘o kau ki he fakatupu ‘o e māmaní, kae ‘uma‘ā foki mo ‘Ātama, mo ha fakamatala mei he taimi ko iá ‘o a‘u mai ki he fu‘u “taua lahí, pea mo e ngaahi me‘a kotoa pē na‘e hoko

34a Mōsaia 8:13–18;

‘Eta 3:23, 28;

T&F 17:1.

35a 2 Nifai 26:15.

36a Molom. 8:24–26;

T&F 10:46–49.

[‘ETA]

1 1a FFL Molonai, Foha ‘o Molomoná.

b Molom. 5:23;

T&F 87:6–7.

2a ‘Alamá 37:21;

‘Eta 15:33.

3a ‘Amenai 1:22;

Mōsaia 28:17;

Hilam. 6:28.

‘i he fānau ‘a e tangatá ‘o a‘u mai ki he taimi ko iá, ‘oku ma‘u ia e he kau Siú—

4 Ko ia ‘oku ‘ikai te u tohi ‘a e ngaahi me‘a ko ia na‘e hoko mei he ngaahi ‘aho ‘o “Ātamá ‘o a‘u mai ki he taimi ko iá; ka ‘oku tu‘u ia ‘i he ngaahi peletí; pea ko ia ia te ne ‘ilo‘i iá, ‘e ma‘u ‘e ia ‘a e mālohi ke ne lava ‘o ma‘u ‘a e fakamatala kakató.

5 Kae vakai, ‘oku ‘ikai te u fai ‘a e fakamatala kakató, ka ko ha kongā pē ‘o e fakamatala ‘oku ou faí, mei he tauá ‘o a‘u mai ki honau faka‘auhá.

6 Pea ko hono anga ‘eni ‘o ‘eku fai ‘a e fakamatalá. Ko ia ia na‘á ne hiki ‘a e lekooti ní ko “Ēta, pea ko ha hako ia ‘o Kolianitoa.

7 Ko Kolianitoá ko e foha ia ‘o Moloni.

8 Pea ko Moloní ko e foha ia ‘o ‘Eitemi.

9 Pea ko ‘Eitemí ko e foha ia ‘o ‘Eiha.

10 Pea ko ‘Eihá ko e foha ia ‘o Seti.

11 Pea ko Setí ko e foha ia ‘o Sipiloni.

12 Pea ko Sipiloní ko e foha ia ‘o Komu.

13 Pea ko Komú ko e foha ia ‘o Kolianitumu.

14 Pea ko Kolianitumú ko e foha ia ‘o ‘Aminikata.

15 Pea ko ‘Aminikatá ko e foha ia ‘o ‘Ēlone.

16 Pea ko ‘Ēloné ko ha hako ia ‘o Heti, ‘a ia ko e foha ‘o Heiatomi.

17 Pea ko Heiatomí ko e foha ia ‘o Lipi.

18 Pea ko Lipí ko e foha ia ‘o Kisi.

19 Pea ko Kisí ko e foha ia ‘o Kolome.

20 Pea ko Kolomé ko e foha ia ‘o Līvai.

21 Pea ko Līvaí ko e foha ia ‘o Kimi.

22 Pea ko Kimí ko e foha ia ‘o Molianitoni.

23 Pea ko Molianitoní ko ha hako ia ‘o Lipileikisi.

24 Pea ko Lipileikisí ko e foha ia ‘o Sesi.

25 Pea ko Sesí ko e foha ia ‘o Heti.

26 Pea ko Hetí ko e foha ia ‘o Komu.

27 Pea ko Komú ko e foha ia ‘o Kolianitumu.

28 Pea ko Kolianitumú ko e foha ia ‘o ‘Ima.

29 Pea ko ‘Imá ko e foha ‘o ‘Oma.

30 Pea ko ‘Omá ko e foha ia ‘o Sulu.

31 Pea ko Sulú ko e foha ia ‘o Kipi.

32 Pea ko Kipí ko e foha ‘o ‘Olaihā, ‘a ia ko e foha ‘o Sēletí.

33 ‘A ia ko e “Sēletí na‘e ‘alu atu fakataha mo hono tokouá mo hona fāmilí, mo ha ni‘ihi kehe mo honau fāmilí, mei he tauá mā‘olungá, ‘i he taimi ‘a ia na‘e ^bveuveuki ai ‘e he ‘Eikí ‘a e lea ‘a e kakaí, peá ne fuakava ‘i hono houháu ‘e fakamovetevete holo ‘a kinautolu ‘i he ‘funga ‘o e māmaní kotoa; pea fakatatau ki he folofola ‘a e ‘Eikí na‘e fakamovetevete ‘i ‘a e kakaí;

4a FK ‘oku fakamatala ki he vaha‘ataimi tatau mo e

Sēnesi vahe 1–10.
6a ‘Ēta 12:2; 15:34.
33a FFL Sēletí.

b Sēnesi 11:6–9.
c Mōsaia 28:17.

34 Pea ko e “tokoua ‘o Sēletí ko ha tangata kaukaua mo lahi, pea ko e tangata na’e ‘ofeina lahi ‘e he ‘Eikí, ko ia ko Sēletí, ko hono tokouá, na’e lea kiate ia: tangi ki he ‘Eikí, ke ‘oua te ne veuveuki ‘eta leá koe’uhi ke ‘oua na’á ta ta’e-fe’ilongaki ‘i he’eta ngaahi leá.

35 Pea na’e hoko ‘o pehē na’e tangi ‘a e tokoua ‘o Sēletí ki he ‘Eikí, pea na’e ‘alo’ofa ‘a e ‘Eikí kia Sēletí; na’e ‘ikai te ne veuveuki ‘a e lea ‘a Sēletí; pea ko ia na’e ‘ikai ke veuveuki ‘a e lea ‘a Sēletí mo hono tokouá.

36 Pea na’e pehē ‘e Sēletí ki hono tokouá: Toe tangi ki he ‘Eikí, hei’ilo na’á ne ta’ofi ‘a hono houhaú meiate kinautolu ko hota ngaahi kaume’á, ke ‘oua te ne veuveuki ‘a ‘enau leá.

37 Pea na’e hoko ‘o pehē na’e tangi ‘a e tokoua ‘o Sēletí ki he ‘Eikí, pea na’e ‘alo’ofa ‘a e ‘Eikí ki hona ngaahi kaume’á pea mo honau ngaahi fāmílí foki, pea na’e ‘ikai ke veuveuki ‘a ‘enau leá.

38 Pea na’e hoko ‘o pehē na’e toe lea ‘a Sēletí ki hono tokouá, ‘o pehē: ‘Alu, ‘o fehu’i ki he ‘Eikí pe te ne kapusi atu ‘a kitautolu mei he fonuá, pea kapau te ne kapusi ‘a kitautolu mei he fonuá, fehu’i kiate ia pe te tau ‘alú ki fē. Pea hei’ilo na’á ‘ave ‘a kitautolu ‘e he ‘Eikí ki ha fonua ‘a ia ‘oku “mahu’inga taha ‘i he māmaní kotoa? Pea kapau ‘e pehē, tuku ke tau faitotonu ki

he ‘Eikí, koe’uhi ke tau ma’u ia ko hotau tofi’a.

39 Pea na’e hoko ‘o pehē na’e tangi ‘a e tokoua ‘o Sēletí ki he ‘Eikí ‘o fakatatau ki he me’a kuo lea ‘aki ‘i he ngutu ‘o Sēletí.

40 Pea na’e hoko ‘o pehē na’e ‘afio ‘a e ‘Eikí ki he tokoua ‘o Sēletí, ‘o ne ‘alo’ofa kiate ia, ‘o ne folofola kiate ia:

41 ‘Alu pea tānaki fakataha ho’o ngaahi takanga monumanu ikí, ‘a e tangata mo e fefine fakatou’osi, ‘o e fa’ahinga kotoa pē; kae ‘uma’ā foki mo e tenga’i ‘akau ‘o e fonuá ‘i he fa’ahinga kotoa pē; mo ho ngaahi “fāmílí; kae ‘uma’ā foki mo Sēletí ko ho tokouá, mo hono fāmílí; pea mo ho ngaahi kaume’á foki mo honau ngaahi fāmílí, mo e ngaahi ^bkaume’a ‘o Sēletí mo honau ngaahi fāmílí.

42 Pea ‘o ka hili ha’o fai ‘ení te ke “alu ‘o taki ‘a kinautolu ki he tele’a ‘a ia ‘oku tu’u ‘i he fakatokelaú. Pea te u fetaulaki ai mo koe, pea te u ^bmu’omu’a ‘iate koe ki ha fonua ‘oku ‘mahu’inga lahi hake ‘i he ngaahi fonua kotoa pē ‘o e māmaní.

43 Pea te u tāpuaki’i koe ‘i ai mo ho hakó, pea te u fokotu’u hake kiate au mei ho hakó, mo e hako ‘o ho tokouá, mo kinautolu ‘e ‘alu mo koé, ha fu’u pule’anga lahi. Pea ‘e ‘ikai ke ‘i ai ha pule’anga ‘e lahi hake ‘i he pule’anga te u fakatupu hake kiate au mei ho hako ‘i he funga kotoa ‘o e māmaní. Pea te u fai pehē kiate

34a FFL Sēletí, Tokoua ‘o.
38a FFL Fonua ‘o e
Tala’ofá.

41a ‘Eta 6:20.
b ‘Eta 6:16.
42a 1 Nifai 2:1–2;

‘Ēpa. 2:3.
b T&F 84:88.
c 1 Nifai 13:30.

koe koe’uhi ko e fuoloa taimi ‘o ho’o tangi kiate aú.

VAHE 2

‘Oku teuteu ‘a e kau Sēletí ki he’enua fononga ki ha fonua ‘o e tala’ofá — Ko ha fonua mahu’inga ia ‘a ia kuo pau ‘e tauhi ai ‘a e kakai kia Kalaisi pe ‘e tafi’i atu ‘a kinautolu — ‘Oku folofola mai ‘a e ‘Eikí ki he tokoua ‘o Sēletí ‘i ha houa ‘e tolu — ‘Oku fo’u ‘e he kau Sēletí ha ngaahi vaka lafalafa — ‘Oku folofola mai ‘a e ‘Eikí ki he tokoua ‘o Sēletí ‘o fehu’i kiate ia ke ne fokotu’u ange ha founa ‘a ia ‘e fakamāma’i ai ‘a e ngaahi vaka lafalafá.

PEA na’e hoko ‘o pehē na’e ‘alu hifo ‘a Sēletí mo hono tokouá, mo hona fāmilí, mo e ngaahi kau-me’a ‘o Sēletí mo hono tokouá mo honau ngaahi fāmilí, ki he tele’a ‘a ia na’e tu’u ‘i he fakatokelaú, (pea ko e hingoa ‘o e tele’á ko “Nimilote, ‘a ia ko e tauhinga ki he tangata tuli manu mālohi ko iá), mo ‘enua ngaahi takānga monumanu iiki ‘a ia kuo nau tānaki fakatahá, ‘a e tangata mo e fefine, ‘o e fa’ahinga kotoa pē.

2 Pea na’a nau tau foki ‘a e ngaahi tauhele ‘o ma’u ‘a e fanga manupuna ‘o e ‘ataá; pea na’a nau teuteu foki ha vaka, ‘a ia na’a nau ‘ave ai mo kinautolu ‘a e fanga ika ‘o e ngaahi vai.

3 Pea na’a nau ‘ave foki mo kinautolu ‘a e teseletí, ‘a ia, ko hono ‘uhingá, ko e hone; pea ko

ia na’a nau ‘ave mo kinautolu ‘a e ngaahi taunga hone, pea mo e fa’ahinga me’a kotoa pē ‘a ia na’e ‘i he funga ‘o e fonuá, mo e ngaahi tenga’i ‘akau ‘o e fa’ahinga kotoa pē.

4 Pea na’e hoko ‘o pehē ‘i he’enua a’u hifo ki he tele’a ko Nimi-loté na’e hā’ele hifo ‘a e ‘Eikí ‘o fefolofolai mo e tokoua ‘o Sēletí; pea na’á ne ‘afio mei ha loto ^a‘ao, pea na’e ‘ikai mamata ‘a e tokoua ‘o Sēletí kiate ia.

5 Pea na’e hoko ‘o pehē na’e fekau ‘e he ‘Eikí kiate kinautolu ke nau ‘alu atu ki he maomaonganoá, ‘io, ki he potu ko ia kuo te’eki a’u ki ai ha tangata. Pea na’e hoko ‘o pehē na’e mu’omu’a ‘a e ‘Eikí ‘iate kinautolu, ‘o ne fefolofolai mo kinautolu lolotonga ‘ene ‘afio mei ha ^a‘ao, ‘o ne fakahinohino’i ‘a e feitu’u ke nau fononga ki aí.

6 Pea na’e hoko ‘o pehē na’a nau fononga ‘i he maomaonganoá, ‘o nau fo’u ha ngaahi vaka lafalafa, ‘a ia na’a nau folau atu ai ‘i he ngaahi vai lahi, pea na’e fakahinohino’i ‘a kinautolu ma’u ai pē ‘e he to’u-kupu ‘o e ‘Eikí.

7 Pea na’e ‘ikai finangalo ‘a e ‘Eikí ke tuku ke nau nofo ‘i he potu ki kō atu mei tahi ‘i he maomaonganoá, kae finangalo ke nau ‘alu atu ‘o a’u ki he ^afonua ‘o e tala’ofá, ‘a ia na’e mahu’inga lahi hake ‘i he ngaahi fonua kehe kotoa pē, ‘a ia kuo tauhi ‘e he ‘Eiki ko e ‘Otuá mo’o ha kakai mā’oni’oni.

2 1a Sēnesi 10:8.
4a Nōmipa 11:25;
T&F 34:7–9;

SS—H 1:68.
5a ‘Eke. 13:21–22.
7a 1 Nifai 4:14.

FFL Fonua ‘o e
Tala’ofá.

8 Pea kuó ne fuakava 'i hono houháu ki he tokoua 'o Sēletí, 'ílonga 'a kinautolu 'e ma'u 'a e fonua ko 'eni 'o e tala'ofá, 'o fai atu mei he taimi ko iá 'o ta'engatá, 'oku totonu ke nau ^atauhi ia, 'a ia ko e 'Otuá mo'oni pē tahá, pe 'e ^btafi'i atu 'a kinautolu, 'o ka tō kiate kinautolu 'a hono kakato 'o hono houháu.

9 Pea ko 'eni, te tau lava 'o vakai ki he ngaahi tu'utu'uni 'a e 'Otuá 'o kau ki he fonuá ni, ko ha fonua ia 'o e tala'ofá; pea 'ílonga ha pule'anga 'e ma'u iá kuo pau ke nau tauhi 'a e 'Otuá, pe 'e tafi'i atu 'a kinautolu 'o ka tō mai kiate kinautolu 'a hono kakato 'o hono houháu. Pea 'e tō kiate kinautolu 'a hono kakato 'o hono houháu 'o ka kakato 'enau angahalá.

10 He vakai, ko ha fonua 'eni 'oku mahu'inga lahi hake 'i he ngaahi fonua kehe kotoa pē; ko ia ko ia ia 'e ma'u iá kuo pau te ne tauhi 'a e 'Otuá pe 'e tafi'i atu ia; he ko e tu'utu'uni ta'engata ia 'a e 'Otuá. Pea 'o ka toki ^akakato 'a e angahalá 'i he fānau 'o e fonuá, 'e toki ^btafi'i atu 'a kinautolu.

11 Pea 'e hoko 'eni kiate kimoutolu, 'E kau ^aSenitaille, koe'uhi ke mou 'ilo'i 'a e ngaahi tu'utu'uni 'a e 'Otuá—koe'uhi ke mou fakatomala, kae 'ikai fai atu 'i ho'omou ngaahi angahalá kae 'oua ke kakató, koe'uhi ke 'oua na'a mou 'ohifo hono kakato 'o e houhau 'o e 'Otuá kiate kimou-

tolu 'o hangē ko ia kuo fai 'e he kakai 'o e fonuá ki mu'á.

12 Vakai, ko ha fonua mahu'inga 'eni, pea ko e pule'anga ke ne ma'u iá 'e ^atau'atāina mei he nofo pōpulá, pea mei he puke pōpulá, pea mei he ngaahi pule'anga kehe kotoa pē 'i he lalo langí, 'o kapau pē te nau ^btauhi ki he 'Otuá 'o e fonuá, 'a ia ko Sīsū Kalaisi, 'a ia kuo fakahā mai 'i he ngaahi me'a kuo mau tohí.

13 Pea ko 'eni 'oku ou hoko atu 'a 'eku lekōtí; he vakai, na'e hoko 'o pehē na'e 'omi 'e he 'Eikí 'a Sēletí mo hono kāingá 'o a'u atu ki he fu'u tahi lahi ko ia 'okú ne vahevahe 'a e ngaahi fonuá. Pea 'i he'enua a'u atu ki he tahí na'a nau fokotu'u honau ngaahi fale fehikitakí; pea nau ui 'a e potú ko iá ko Molianikumea; pea nau nofo 'i he ngaahi fale fehikitaki, pea nau nofo 'i he ngaahi fale fehikitaki 'i he matātahí 'o fe'unga mo e ta'u 'e fā.

14 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he 'osi 'a e ta'u 'e faá na'e toe hā'ele hifo 'a e 'Eikí ki he tokoua 'o Sēletí, 'o 'afio mei ha loto 'ao, 'o fefolofolai mo ia. Pea na'e fefolofolai 'a e 'Eikí mo e tokoua 'o Sēletí 'i he houa 'e tolu, pea ^avalokí 'i ia koe'uhi ko e 'ikai te ne manatu ke ^bui ki he huafa 'o e 'Eikí.

15 Pea na'e fakatomala 'a e tokoua 'o Sēletí mei he kovi kuó ne faí, peá ne ui ki he huafa 'o e 'Eikí koe'uhi ko hono kāinga na'e 'iate iá. Pea na'e folofola

8a 'Eta 13:2.
b Seilomi 1:3, 10;
'Alamā 37:28;
'Eta 9:20.

10a 2 Nifai 28:16.
b 1 Nifai 17:37–38.
11a 2 Nifai 28:32.
12a FFL Tau'atāinā.

b 'Isaia 60:12.
14a FFL Valokí, Valokí'i.
b FFL Lotú.

mai 'a e 'Eikí kiate ia: Te u faka-molemole 'i koe mo ho káingá 'i he 'enau ngaahi angahalá; kae 'oua na 'á ke toe fai angahala, he kuo pau ke mou manatu 'i 'e 'ikai "fāinga ma 'u ai pē 'a hoku ^bLaumāliē mo e tangatá; ko ia, kapau te mou fai angahala 'o a 'u ki hono kakato 'o ho 'omou angahalá, 'e motuhi 'a kimoutolu mei he 'ao 'o e 'Eikí. Pea ko hoku lotó 'eni ki he fonua te u foaki mo 'omoutolu ke hoko ko homou tofi 'á; he 'e hoko ia ko e fonua 'oku 'mahu 'inga lahi hake 'i he ngaahi fonua kehe kotoa pē.

16 Pea na 'e folofola 'a e 'Eikí: 'Alu pea ngāue, pea fo 'u, ha ngaahi vaka lafalafa 'o fakatatau ki he sīpinga 'o e ngaahi vaka 'a ia kuo mou fa 'u ki mu 'a atú. Pea na 'e hoko 'o pehē na 'e kamata ke ngāue 'a e tokoua 'o Sēletí, kae 'uma 'ā hono káingá, 'o nau fo 'u ha ngaahi vaka lafalafa 'o fakatatau ki he sīpinga kuo nau fa 'u 'akí, 'o hangē ko e ngaahi "fakahinohino 'a e 'Eikí. Pea na 'a nau iiki mo ma 'ama 'a 'i he fukahi vai, 'io, 'o hangē ko hono ma 'ama 'a 'o ha manupuna 'i he fukahi vai.

17 Pea na 'e fo 'u ia 'i ha sīpinga na 'e "malu 'aupito, 'io 'o nau lava ke ta 'ofi 'a e hū ki ai ha vai 'o hangē ko ha ipú; pea na 'e malu 'a hono takelé 'o hangē ko e malu ha ipú; pea na 'e malu 'a e ngaahi kaokaó 'o hangē ko ha ipú; pea na 'e tōtao 'a e ongo mui vaká; pea na 'e malu hono funga vaká 'o hangē ko ha ipú; pea ko

hono lōloá ko e lōloa ia 'o ha fu 'u 'akau; pea ko hono matapaá, 'o ka tāpuni 'i ia, na 'e malu ia 'o hangē ko ha ipú.

18 Pea na 'e hoko 'o pehē na 'e tangi 'a e tokoua 'o Sēletí ki he 'Eikí, 'o ne pehē: 'E 'Eiki, kuó u fai 'a e ngāue kuó ke fekau kiate aú, pea kuó u fo 'u 'a e ngaahi vaká lafalafa 'o fakatatau ki ho 'o ngaahi fakahinohino kiate aú.

19 Pea vakai, 'E 'Eiki, 'oku 'ikai 'i loto 'iate kinautolu ha maama; te mau faka 'ulí ki fē? Pea ko e tahá te mau mate foki, he 'oku 'ikai te mau fa 'a mānava, he ko e 'ea pē ia 'oku 'i loto aí; ko ia te mau mate.

20 Pea na 'e folofola 'a e 'Eikí ki he tokoua 'o Sēletí: Vakai, ke ke ngaohi ha ava 'i he funga vaká, pea mo e takelé foki; pea 'o ka mou ka fulutāmakia ke mou fakaava 'a e avá 'o ma 'u ai ha 'ea. Pea kapau leva 'e 'oho mai 'a e vai ki loto kiate kimoutolu, vakai, ke mou tāpuni 'i 'a e avá, ke 'oua na 'a mou mate 'i he 'oho mai 'a e vai.

21 Pea na 'e hoko 'o pehē na 'e fai ia 'e he tokoua 'o Sēletí, 'o hangē ko e fekau 'a e 'Eikí.

22 Pea na 'á ne toe tangi ki he 'Eikí 'o pehē: 'E 'Eiki, vakai, kuó u fai 'o hangē ko ho 'o fekau kiate aú; pea u teuteu 'a e ngaahi vaká mo 'o hoku kakaí, pea vakai 'oku 'ikai ha maama 'i loto 'iate kinautolu. Vakai, 'E 'Eiki, te ke tuku koā ke mau folau atu 'i he fu 'u vai lahi ni 'i he fakapo 'uli?

23 Pea na 'e folofola 'a e 'Eikí ki

15a Sēnesi 6:3;
2 Nifai 26:11;
Molom. 5:16

b 'Eta 15:19.
c 'Eta 9:20.
16a 1 Nifai 17:50-51.

17a 'Eta 6:7.

he tokoua 'o Sēletí: Ko e hā 'a e me'a 'okú ke loto ke u fai ke mou ma'u ai ha maama 'i homou ngaahi vaká? He vakai, 'e 'ikai te mou lava 'o ma'u 'a e ngaahi kātupa, he 'e laiki ia 'o movetevete; pea he 'ikai ke mou 'ave ha afi mo kimoutolu, he 'e 'ikai ke mou folau 'i he maama 'o e afí.

24 He vakai, te mou hangē ko ha tofua'a 'i he loto tahí; he 'e fasi 'a e ngaahi fu'u peau lalahi 'iate kimoutolu. Ka neongo iá, te u toe 'ohake 'a kimoutolu mei he ngaahi loloto 'o e tahí; he kuo 'alu atu 'a e ngaahi ^amatangí mei hoku ngutú, pehē foki ki he ngaahi ^buhá mo e ngaahi fu'u vai kuó u fekau'í.

25 Pea vakai, 'oku ou teuteu'í 'a kimoutolu ki he ngaahi me'á ni; he 'e 'ikai te mou fá'a folau atu 'i he fu'u moana ko 'ení, kapau 'e 'ikai te u teuteu'í 'a kimoutolu ki he ngaahi peau 'o e tahí, mo e ngaahi magari kuo 'alu atú, pea mo e ngaahi fu'u vai 'a ia 'e 'oho maí. Ko ia ko e hā 'okú ke loto ke u teuteu ma'amoutolu ke mou ma'u ai ha maama ki he taimi 'e folo hifo ai 'a kimoutolu 'i he ngaahi loloto 'o e tahí?

VAHE 3

'Oku mamata 'a e tokoua 'o Sēletí ki he louhi'í to'ukupu 'o e 'Eiki'í he'ene ala ki he ngaahi fo'í maka 'e hongofulu mā onó—'Oku fakahā 'e Sīsū Kalaisi 'a hono sino fakalaumālié ki he tokoua 'o Sēletí—Ko kinautolu

'oku nau ma'u ha 'ilo haohaoá 'e 'ikai ke ta'ofi kinautolu 'e he veilí—'Oku foaki mai ha ngaahi me'a liliu lea ke 'omi ai 'a e ngaahi lekooti 'a e kau Sēletí ki he māmá.

PEA na'e hoko 'o pehē na'e 'alu atu 'a e tokoua 'o Sēletí (ko 'eni ko e lahi 'o e ngaahi vaka na'e teuteú ko e vaka 'e valu) ki he mo'unga, 'a ia na'a nau ui ko e mo'unga ko Seilemi, koe'uhi ko 'ene fu'u mā'olunga 'aupitó, pea na'á ne tutu 'o ngaohi mei he maká ha ngaahi fo'í maka iiki 'e hongofulu mā onó; pea na'a nau hinehina mo 'asinisini, 'io 'o hangē ko e sio'ata ma'a; pea na'á ne to'o ia 'i hono nimá ki he tumutumumu 'o e mo'ungá, 'o ne toe tangi ki he 'Eiki, 'o pehē:

2 'E 'Eiki, kuó ke folofola kuo pau ke ngalo hifo 'a kinautolu 'i he ngaahi vai. Ko 'eni vakai, 'E 'Eiki, pea 'oua na'á ke houhau ki ho'o tamaio'eiki koe'uhi ko hono vaivai 'i ho 'aó; he 'oku mau 'ilo 'okú ke mā'oni'oni pea 'okú ke 'afio 'i he ngaahi langí, pea 'oku mau ta'efe'unga 'i ho 'aó; pea koe'uhí ko e ^ahingá kuo kovi ma'u ai pē 'a homau ngaahi ^bulungāngá; ka neongo iá, 'E 'Eiki, kuó ke fai kiate kinautolu 'a e fekau kuo pau ke mau ui kiate koe, koe'uhí ke mau ma'u meiate koe 'o fakatatau mo 'emau ngaahi faka'amú.

3 Vakai, 'E 'Eiki, kuó ke taa'í 'a kinautolu koe'uhi ko 'emau angahalá, pea kuó ke kapusi atu 'a kinautolu, pea kuó ke fekau'í

24a 'Eta 6:5.
b Same 148:8.

3 2a FFL Hinga 'a 'Ātama
mo 'Iví.

b Mōsaia 3:19.

atu ‘a kimautilu ‘i he ngaahi ta’u lahi ni kuo mau nofo ‘i he maomaonganoá; ka kuó ke “‘alo’ofa mai kiate kimautilu. ‘E ‘Eiki, ‘afio mai kiate au ‘i he ‘alo’ofa, ‘o ta’ofi ‘a ho houháu mei ho kakaí ni, pea ‘oua ‘e tuku ke nau folau atu ‘i he moana fakamanavaheé ni ‘i he fakapo’uli; ka ke ‘afio mai ki he ngaahi me’á ni, ‘a ia kuó u ngaohi ‘i hono tutu mei he maká.

4 Pea ‘oku ou ‘ilo’i, ‘E ‘Eiki, ‘okú ke ma’u ‘a e “māfimafi kotoa pē, pea ‘okú ke fa’a fai ‘a e me’a kotoa pē ‘okú ke finangalo ki aí koe’uhi ke ‘aonga ki he tangatá; ko ia ke ke ala ki he ngaahi fo’i maká ni, ‘E ‘Eiki, ‘aki ho louhi’i to’ukupú, ‘o teuteu ia ke ulu atu ‘i he fakapo’ulí; pea ‘e ulu atu ia kiate kimautilu ‘i he ngaahi vaka ‘a ia kuo mau teuteú, koe’uhí ke ‘i ai ha’amau maama lolotonga ‘a ‘emaui folau atu ‘i he tahí.

5 Vakai, ‘E ‘Eiki, ‘okú ke fa’a fai ‘eni. ‘Oku mau ‘ilo’i ‘okú ke fa’a fakahā atu ha fu’u māfimafi lahi, ‘a ia ‘oku “ngali si’isi’i ‘i he anga ‘o e fakakaukau ‘a e tangatá.

6 Pea na’e hoko ‘o pehē ‘i he ‘osi lea ‘aki ‘e he tokoua ‘o Sēletí ‘a e ngaahi lea ní, vakai, na’e mafao mai ‘e he “‘Eikí ‘a hono to’ukupú ‘o ala ki he ngaahi fo’i maká taki taha ‘aki hono louhi’i to’ukupú. Pea na’e mato’o ‘a e ^bveilí mei he ongo mata ‘o e tokoua ‘o Sēletí, ‘o ne mamata ki he louhi’i to’ukupu ‘o e ‘Eikí; pea na’e hangē ia

ko e louhi’i nima ‘o ha tangata, ‘o hangē ko e kakanó mo e totó; pea na’e fakatōmape’e hifo ‘a e tokoua ‘o Sēletí ‘i he ‘ao’o e ‘Eikí, he na’e tō kiate ia ‘a e manavahē.

7 Pea na’e ‘afio ‘a e ‘Eikí kuo tō ‘a e tokoua ‘o Sēletí ki he kelekelé; pea folofola ‘a e ‘Eikí kiate ia: Tu’u hake, ko e hā kuó ke tō hifo aí?

8 Pea na’á ne pehē ange ki he ‘Eikí: Na’á ku mamata ki he louhi’i to’ukupu ‘o e ‘Eikí, peá u manavahē telia na’á ne taa’i au; he na’e ‘ikai te u ‘ilo kuo ma’u ‘e he ‘Eikí ‘a e kakano mo e toto.

9 Pea na’e folofola ‘a e ‘Eikí kiate ia: Ko e me’a ‘i ho’o tuí, kuó ke vakai ai te u to’o kiate au ‘a e “kakano mo e toto; pea kuo te’eki ai hū ha tangata ki hoku ‘aó ‘i he fu’u tui lahi pehē ‘o hangē ko ia ‘okú ke ma’ú; he kapau na’e ‘ikai ke pehē he ‘ikai te ke fa’a mamata ki hoku louhi’i nimá. Na’á ke mamata koā ki ha toe me’a kehe?

10 Peá ne tali ange: ‘Ikai; ‘Eiki, fakahā mai koe kiate au:

11 Pea folofola ‘a e ‘Eikí kiate ia: ‘Okú ke tui ki he ngaahi lea ‘a ia te u lea’akí?

12 Peá ne tali ange: ‘Io, ‘Eiki, ‘oku ou ‘ilo ‘okú ke folofola ‘aki ‘a e mo’oní, he ko e ‘Otua koe ‘o e mo’oní, pea ‘oku “‘ikai te ke loi.

13 Pea ‘i he ‘osi ‘ene lea ‘aki ‘a e ngaahi lea ní, vakai, na’e “fakahā ‘e he ‘Eikí ia kiate ia, ‘o ne folofola: ^bKoe’uhí ko ho’o ‘ilo ‘a e ngaahi me’a ní, ko ia kuo huhu’i

3a ‘Eta 1:34–43.
4a FFL Mālohí.
5a ‘Isaia 55:8–9;
1 Nifai 16:29.

6a FFL Sisū Kalaisí.
b ‘Eta 12:19, 21.
9a FFL Kakanó;
Mo’ui Fakamatelié;

Sisū Kalaisí.
12a Hepelū 6:18.
13a T&F 67:10–11.
b ‘Īnosi 1:6–8.

ai koe mei he hingá; ko ia kuo fakafoki mai koe ki hoku 'aó; ko ia 'oku ou 'fakahā ai au kiate koé.

14 Vakai, ko au ia 'a ia na'e teuteu talu mei hono 'ai 'a e tu'unga 'o e māmaní ke "huhu'i 'a hoku kakaí. Vakai, ko au Sīsū Kalaisi. Ko au ko e ^bTamaí pea mo e 'Aló. 'E ma'u 'iate au 'e he fa'ahinga 'o e tangatá kotoa pē 'a e 'mo'uí, pea ma'u ia 'o ta'engata, 'io 'a kinautolu 'e tui ki hoku hingoá; pea te nau hoko ko hoku ngaahi "foha mo hoku ngaahi 'ofefine.

15 Pea kuo te'eki ai te u fakahā au ki ha tangata 'a ia kuó u fakatupu, he kuo te'eki ai "tui ha tangata kiate au 'o hangē ko koé. 'Ikai kuó ke vakai na'e fakatupu koe 'i hoku ^btatau 'o'okú? 'Io, na'a mo e tangata kotoa pē na'e fakatupu 'i he kamata'angá 'i hoku tatau 'o'okú.

16 Vakai, ko e sinó ni, 'a ia 'okú ke mamata 'eni ki aí, ko e sino ia 'o hoku "laumālié; pea kuó u fakatupu 'a e tangatá 'i he tatau 'o e sino 'o hoku laumālié; pea hangē ko hono anga 'o 'eku hā kiate koe 'i he laumālié te u hā pehē ki hoku kakaí 'i he kakanó.

17 Pea ko 'eni, ko au, Molonai, hangē ko 'eku pehē, 'e 'ikai te u fa'a fai ha fakamatata kakato ki he ngaahi me'á ni 'a ia kuo tohí, ko ia 'oku fe'unga kiate au ke u pehē na'e fakahā 'e Sīsū ia ki he tangatá ni 'i he laumālié, 'io 'o

fakatatau mo e anga pea 'i he tatau 'o e sino pē ko iá 'o hangē ko 'ene "fakahā ia ki he kau Nifái.

18 Pea na'á ne tauhi kiate ia 'o hangē ko 'ene tauhi ki he kau Nifái; pea na'á ne fai 'eni kotoa, koe'uhi ke 'ilo'i 'e he tangatá ni ko e 'Otua ia, koe'uhi ko e ngaahi fu'u ngāue mahu'inga lahi 'a ia kuo fakahā 'e he 'Eikí kiate iá.

19 Pea koe'uhi ko e 'ilo 'a e tangata ní kuo 'ikai ta'ofi ia 'e he "veilí; pea na'á ne mamata ki he louhi'i to'ukupu 'o Sīsúú, 'a ia, na'á ne mamata ki ai, pea na'á ne fakatōmape'e hifo 'i he manavahē; he na'á ne 'ilo ko e louhi'i to'ukupu ia 'o e 'Eikí; pea na'e 'ikai ke toe 'iate ia 'a e tuí, he na'á ne 'ilo'i, pea 'ikai ke toe 'i ai ha faka'alo'alougau.

20 Ko ia, 'i he'ene ma'u 'a e 'ilo haohaoá ni ki he 'Otuá, na'e "ikai fa'a ta'ofi ia 'e he veilí; ko ia na'á ne mamata kia Sīsū; pea na'á ne tauhi kiate ia.

21 Pea na'e hoko 'o pehē na'e folofola 'a e 'Eikí ki he tokoua 'o Sēletí: Vakai, 'oua na'á ke tuku 'a e ngaahi me'á ni 'a ia kuó ke mamata mo fanongo ki aí ke mafola atu ki he māmaní, kae 'oua kuo hokosia 'a e "taimi 'a ia te u fakaongoongolelei'i ai hoku hingoá 'i he kakanó; ko ia, ke ke mata'ikoloa'aki 'a e ngaahi me'á 'a ia kuó ke mamata mo fanongo ki aí, pea 'oua na'a fakahā ia ki ha taha.

13c FFL Sīsū Kalaisi—
Mo'ui 'a Kalaisi 'i he
maama fakalaumālié.
14a FFL Huhu'i ('Eikí).
b Mōsaia 15:1-4.
c Mōsaia 16:9.

d FFL Foha mo e
Ngaahi 'Ofefine 'o e
'Otuá, Ngaahi.
15a FFL Tuí.
b Sēnesi 1:26-27;
Mōsaia 7:27;

T&F 20:17-18.
16a FFL Laumālié.
17a 3 Nifai 11:8-10.
19a FFL Puipuí.
20a 'Eta 12:19-21.
21a 'Eta 4:1.

22 Pea vakai, 'o ka ke ka ha'u kiate au, ke ke tohi mo fakama'u 'a e ngaahi me'á ni, ke 'oua na'a lava 'e ha taha 'o liliu ia; he te ke tohi ia 'i ha lea 'e 'ikai te nau lava 'o lau.

23 Pea vakai, te u tuku 'a e 'ongo maká ni kiate koe, pea te ke fakama'u fakataha foki ia mo e ngaahi me'a te ke tohi.

24 He vakai, ko e lea 'a ia te ke tohi 'aki kuó u veuveuki ia; ko ia te u tuku 'i he taimi 'oku ou loto ki aí ke fakamahino 'e he ongo maká ni ki he mata 'o e tangatá 'a e ngaahi me'á ni 'a ia te ke tohi.

25 Pea 'i he hili 'a e folofola 'aki 'e he 'Eikí 'a e ngaahi folofola ní, na'á ne fakahā ki he tokoua 'o Sēletí 'a e kakai 'akotoa pē 'o e māmaní 'a ia kuo 'i ai, pea mo kinautolu kotoa pē 'e 'i aí; pea na'e 'ikai te ne ta'ofi 'a kinautolu mei hono fofongá, 'io 'o a'u ki he ngaahi ngata'anga 'o e māmaní.

26 He kuo ne folofola 'aki kiate ia 'i he ngaahi taimi 'i mu'á, 'kapau te ne ^btui kiate ia te ne lava 'o fakahā kiate ia 'a e me'a 'kotoa pē—'oku totonu ke fakahā ia kiate ia; ko ia na'e 'ikai fa'a ta'ofi 'e he 'Eikí ha me'a 'e taha meiate ia, he na'á ne 'ilo'i 'oku lava 'e he 'Eikí 'o fakahā kiate ia 'a e ngaahi me'a kotoa pē.

27 Pea na'e folofola 'a e 'Eikí kiate ia: Tohi 'a e ngaahi me'á ni pea 'fakama'u ia; pea te u fakahā ia 'i he taimi 'oku ou loto ki aí ki he fānau 'a e tangatá.

28 Pea na'e hoko 'o pehē na'e fekau 'e he 'Eikí kiate ia ke ne fakama'u 'a e ongo "maka 'a ia kuó ne ma'ú, pea 'oua 'e fakahā ia ki ha taha, kae 'oua ke fakahā ia 'e he 'Eikí ki he fānau 'a e tangatá.

 VAHE 4

'Oku fekau kia Molonai ke ne fakama'u 'a e ngaahi me'a na'e tohi 'e he tokoua 'o Sēletí—'E 'ikai fakahā mai ia kae 'oua kuo ma'u 'e he kakai kotoa pē ha tui mālohi tatau mo e tokoua 'o Sēletí—'Oku fekau 'e Kalaisi ki he kakai kotoa pē ke nau tui ki he'ene ngaahi leá mo 'ene kau ākongá—'Oku fekau ki he kakai ke nau fakatomala, tui ki he ongoongoleléi, pea mo'ui.

PEA na'e fekau 'e he 'Eikí ki he tokoua 'o Sēletí ke ne 'alu hifo mei he mo'ungá mei he 'ao 'o e 'Eikí, pea "tohi 'a e ngaahi me'a kuó ne mamata ki aí; pea na'e tapui hono 'omi ia ki he fānau 'a e tangatá ^bkae 'oua ke hili hono hiki hake ia ki he kolosí; pea ko hono 'uhinga ia na'e tauhi ai ia 'e he tu'i ko Mōsaiá, koe'uhi ke 'oua na'a 'omi ia ki he māmaní kae 'oua ke fakahā 'e Kalaisi ia ki hono kakai.

2 Pea hili 'a e fakahā mo'oni 'e Kalaisi ia ki hono kakai, na'á ne fekau 'oku totonu ke fakahā ia.

3 Pea ko 'eni, 'i he hili iá, kuo nau faka'au'au hifo kotoa pē 'i he ta'etuí; pea 'oku 'ikai toe ha

23a FFL 'Ūlimí mo e Tūmemí.
25a Mōsesē 1:8.
26a 'Eta 3:11–13.

b FFL Tuí.
c 'Eta 4:4.
27a 2 Nifai 27:6–8.
28a T&F 17:1.

4 1a 'Eta 12:24.
FFL Folofolá.
b 'Eta 3:21.

taha ka ko e kau Leimaná pē, pea kuo nau lí'aki 'a e ongo-ongolelei 'a Kalaisí; ko ia kuo fekau'í au ke u toe "fufuu'í ia 'í he kekelelé.

4 Vakai, kuó u tohi 'í he ngaahi peletí ni 'a e ngaahi me'a pē ko ia na'e mamata ki ai 'a e tokoua 'o Sēletí; pea 'oku te'eki ai fakahā ha ngaahi me'a 'oku ma'ongo-onga 'í he ngaahi me'a 'a ia na'e fakahā ki he tokoua 'o Sēletí.

5 Ko ia kuo fekau'í au 'e he 'Eikí ke u tohi ia; pea kuó u tohi ia. Pea na'á ne fekau kiate au ke u "fakama'u ia; pea kuó ne fekau foki ke u fakama'u hono ^bme'a liliú; ko ia kuó u fakama'u 'a e ongo maka liliu leá, 'o fakatatau ki he fekau 'a e 'Eikí.

6 He na'e folofola mai 'a e 'Eikí kiate au: 'E 'ikai 'alu atu ia ki he kau Senitailé kae 'oua kuo hokosia 'a e 'aho te nau fakatomala ai mei he'enau angahalá, pea hoko 'o ma'a 'í he 'ao 'o e 'Eikí.

7 Pea 'í he 'aho ko iá te nau ngāue 'aki 'a e tui kiate au, 'oku folofola 'e he 'Eikí, 'io 'o hangē ko ia na'e fai 'e he tokoua 'o Sēletí, koe'uhí ke lava 'o "fakamā'oni'oni'í 'a kinautolu 'iate au, pea te u toki fakahā leva kiate kinautolu 'a e ngaahi me'a na'e mamata ki ai 'a e tokoua 'o Sēletí, 'o a'u ki hono folofola mai kiate kinautolu 'a 'eku ngaahi fakahā kotoa pē, 'oku folofola 'e

Sīsū Kalaisi, ko e 'Alo 'o e 'Otuá, ko e ^bTamai 'o e ngaahi langí mo e māmaní, mo e ngaahi me'a kotoa pē 'oku 'í ai.

8 Pea ko ia ia te ne "fakafepaki ki he folofola 'a e 'Eikí, tuku ke mala'ia pē ia; pea ko ia ia te ne ^bfaka'ikai'í 'a e ngaahi me'a ní, tuku ke mala'ia pē ia; he 'e "ikai te u fakahā kiate kinautolu ha me'a 'oku ma'ongo'onga angé, 'oku folofola 'e Sīsū Kalaisi; he ko au ia 'oku leá.

9 Pea 'í he'eku fekaú 'oku fakaava ai mo "tāpuni 'a e ngaahi langí; pea 'í he'eku leá 'e ^bngalulululu 'a e māmaní; pea 'í he'eku fekaú 'e mole atu 'a hono kakaí, 'o hangē ko hano fai 'í he afí.

10 Pea ko ia ia 'oku 'ikai te ne tui ki he'eku ngaahi leá 'oku 'ikai te ne tui ki he'eku kau ākongá; pea kapau leva 'oku 'ikai te u lea, pea mou fakamaau; he te mou 'ilo ko au ia 'oku lea, 'í he 'aho "faka'osí.

11 Ka ko ia ia 'okú ne "tui ki he ngaahi me'á ni 'a ia kuó u lea'aki, te u 'a'ahi kiate ia 'aki 'a e ngaahi fakahā 'a hoku Laumālié, pea te ne 'ilo'í mo fakamo'oni'í ia. He koe'uhi ko hoku Laumālié te ne ^b'ilo 'oku 'mo'oni 'a e ngaahi me'á ni; he 'okú ne fakaloto'í 'a e tangatá ke failelei.

12 Pea 'ilonga ha me'a 'okú ne fakaloto'í 'a e tangatá ke failelei

3a Molom. 8:14.

5a 'Eta 5:1.

b T&F 17:1;

SS—H 1:52.

FFL 'Úlimí mo e

Tūmemá.

7a FFL Fakamā'oni'oni'í.

b Mōsaia 3:8.

8a 3 Nifai 29:5–6;

Molom. 8:17.

b 2 Nifai 27:14;

28:29–30.

c 'Alamā 12:10–11;

3 Nifai 26:9–10.

9a 1 Ng. Tu'í 8:35;

T&F 77:8.

b Hilam. 12:8–18;

Molom. 5:23.

10a 2 Nifai 33:10–15.

11a T&F 5:16.

b FFL Fakamo'oni.

c 'Eta 5:3–4;

Molonai 10:4–5.

‘oku tupu ia meiate au; he ‘oku ‘ikai tupu ‘a e “leleí mei ha taha ka ko au pē. Ko au ia ‘a ia ‘oku tākiekina ‘a e tangatá ki he me‘a lelei kotoa pē; ‘ilonga ia ‘e ^b‘ikai te ne tui ki he ‘eku ngaahi leá ‘e ‘ikai te ne tui kiate au — ‘oku ou mo‘ui; pea ko ia ia ‘oku ‘ikai tui kiate aú ‘e ‘ikai te ne tui ki he Tamaí ‘a ia na‘á ne fekau‘i aú. He vakai, ko au ko e Tamaí, ko au ko e ‘maama, pea mo e “mo‘ui, pea mo e mo‘oni ‘o e māmaní.

13 “Ha‘u kiate au, ‘A kimoutolu ‘e kau Senitaile, pea te u fakahā kiate kimoutolu ‘a e ngaahi me‘a ma‘ongo‘onga angé, ‘a e ‘ilo kuo fufuu‘i koe‘uhi ko e ta‘etuí.

14 Ha‘u kiate au, ‘A kimoutolu ‘e fale ‘o ‘Isileli, pea ‘e “fakahā kiate kimoutolu ‘a hono ma‘ongo‘onga ‘o e ngaahi me‘a kuo tokonaki ‘e he Tamaí ma‘amoutolu, talu mei hono ‘ai ‘a e tu‘unga ‘o e māmaní; pea kuo te‘eki ai ke hoko mai ia kiate kimoutolu, koe‘uhi ko e ta‘etuí.

15 Vakai, ‘o ka mou ka tatala ‘a e veili ko ia ‘o e ta‘etuí ‘a ia ‘oku tupunga ai ho‘omou nofo ‘i ho‘mou tu‘unga faka‘ulia ‘o e fai anghalá, mo e loto-fefeká, pea mo e fakapo‘uli ‘o e ‘atamaí, pea ko e ngaahi me‘a ma‘ongo‘onga mo fakaofu ‘a ia kuo “fufuu‘i talu mei hono ‘ai ‘a e tu‘unga ‘o e māmaní meiate kimoutolu — ‘io, ‘o

ka mou ka ui ki he Tamaí ‘i hoku hingoá, ‘i he loto-mafesifesi mo e laumālie fakatomala, te mou toki ‘ilo‘i ai kuo manatu‘i ‘e he Tamaí ‘a e fuakava kuó ne fai ki ho‘omou ngaahi tamaí, ‘E fale ‘o ‘Isileli.

16 Pea ko ‘eku ngaahi “fakahā kuó u fekau ke hiki ‘e he ‘eku tamaio‘eiki ko Sioné ‘e toki fakahā ia ke mamata ki ai ‘a e kakai fulipē. Manatu, ‘o ka mou ka mamata ki he ngaahi me‘a ni, te mou ‘ilo‘i ‘oku vave mai ‘a e taimi ‘e fakahoko mo‘oni ai iá.

17 Ko ia, ‘i he “taimi te mou ma‘u ai ‘a e lekōtí ni te mou lava ke ‘ilo ai kuo kamata ‘a e ngāue ‘a e Tamaí ‘i he funga hono kotoa ‘o e fonuá.

18 Ko ia, mou “fakatomala ‘a kimoutolu kotoa pē ‘a e ngaahi ngata‘anga ‘o e māmaní, pea ha‘u kiate au, ‘o tui ki he ‘eku ongo-ongoleleí, pea ^bpapitaiso ‘i hoku hingoá; he ko ia ia ‘oku tui mo papitaisó ‘e fakamo‘ui ia; ka ko ia ia ‘oku ‘ikai tuí ‘e mala‘ia ia; pea ‘e hoko ‘a e ngaahi “faka-‘ilonga kiate kinautolu ‘e tui ki hoku hingoá.

19 Pea ‘oku monū‘ia ia ‘a ia ‘e ‘ilo‘i ‘okú ne “faitotonu ki hoku hingoá ‘i he ‘aho faka‘osí, he ‘e hiki hake ia ke ne nofo ‘i he pule‘anga kuo teuteu mo‘ona talu ^bmei hono ‘ai ‘a e tu‘unga ‘o

12a ‘Alamá 5:40;
Molonai 7:16–17.
b 3 Nifai 28:34.
c FFL Maama ‘o Kalaisí.
d Sione 8:12;
‘Alamá 38:9.
13a 3 Nifai 12:2–3.
14a T&F 121:26–29.
15a 2 Nifai 27:10.

16a Fakahā 1:1;
1 Nifai 14:18–27.
17a 3 Nifai 21:1–9, 28.
18a 3 Nifai 27:20;
Molonai 7:34.
b Sione 3:3–5.
FFL Papitaisó—
Ko hono ‘aongá.
c FFL Me‘a-foaki ‘o e

Laumālie, Ngaahi.
19a Mōsaia 2:41;
T&F 6:13.
FFL Sisū Kalaisí—
To‘o ‘a e huafa ‘o
Sisū Kalaisí kiate
kitautolu.
b 2 Nifai 9:18.

e māmaní. Pea vakai ko au ia kuó u lea 'aki iá. 'Ēmeni.

VAHE 5

'E tu'u ha kau fakamo'oni 'e toko tolu mo e ngāué ni ko ha fakamo'oni ki hono mo'oni 'o e Tohi 'a Molomoná.

PEA ko 'eni ko au, Molonai, kuó u hiki 'a e ngaahi lea na'e fekau kiate aú, 'o fakatatau ki he'eku manatú; pea kuó u fakahā kiate koe 'a e ngaahi me'a 'a ia kuó u "fakama'ú; ko ia 'oua na'á ke ala ki ai, koe'uhi ke ke liliu ia; he kuo tapui 'a e me'a ko ia kiate koe, tuku kehe pē 'o kapau 'e toki 'afio'i 'e he finangalo poto 'o e 'Otuá 'oku lelei.

2 Pea vakai, mahalo na'á ke faingamālie ke fakahā 'a e ngaahi peleti kiate "kinautolu te nau tokoni ke fakahoko 'a e ngāué ni.

3 Pea 'e fakahā ia ki ha toko "tolu 'i he māfimafi 'o e 'Otuá; ko ia te nau ^b'ilo pau 'oku ^cmo'oni 'a e ngaahi me'a ni.

4 Pea 'i he ngutu 'o e kau "fakamo'oni 'e toko tolu 'e fakamo'oni'i 'a e ngaahi me'a ni kotoa pē; pea ko e fakamo'oni 'a e toko tolú, mo e tohi ní, 'a ia 'e fakahā ai 'a e māfimafi 'o e 'Otuá pea mo 'ene folofolá foki, 'a ia 'oku fakamo'oni ki ai 'a e Tamaí, mo e 'Aló, pea mo e Laumālie Mā'oni'oni—pea ko e ngaahi me'a ni kotoa pē 'e tu'u ia ko ha

fakamo'oni ke talatalaaki'i 'aki 'a e māmaní 'i he 'aho faka'osí.

5 Pea kapau leva te nau fakatomala pea "ha'u ki he Tamaí 'i he huafa 'o Sīsúú, 'e tali 'a kinautolu 'i he pule'anga 'o e 'Otuá.

6 Pea ko 'eni, kapau 'oku 'ikai te u ma'u ha mafai ki he ngaahi me'a ni, mou fakamaau; he te mou 'ilo'i 'oku ou ma'u 'a e mafai 'o ka mou ka mamata kiate au, pea te tau tu'u 'i he 'ao 'o e 'Otuá 'i he 'aho faka'osí. 'Ēmeni.

VAHE 6

'Oku 'ave 'a e ngaahi vaka lafalafa 'o e kau Sēletí 'e he matangi ki he fonua 'o e tala'ofá—'Oku fakafeta'i 'a e kakaí ki he 'Eikí koe'uhi ko 'ene angalelei—'Oku fili 'a 'Olaihā ko e tu'i kiate kinautolu—'Oku pekia 'a Sēletí mo hono tokouá.

PEA ko 'eni ko au, Molonai, 'oku ou hoko atu ke 'oatu 'a e lekooti 'o Sēletí mo hono tokouá.

2 He na'e hoko 'o pehē 'i he hili hono teuteu 'e he 'Eikí 'a e ngaahi fo'i "maka na'e 'alu hake mo e tokoua 'o Sēletí ki he mo'ungá, na'e 'alu hifo 'a e tokoua 'o Sēletí mei he mo'ungá, 'o ne tuku 'a e ngaahi fo'i maká 'i loto 'i he ngaahi vaka 'a ia kuo teuteú, ko e fo'i maka 'e taha 'i he mui'i vaka taki taha; pea vakai, na'a nau fakamaama 'a e ngaahi vaká.

5 1a 2 Nifai 27:7–8, 21;
'Eta 4:4–7.

2a 2 Nifai 27:12–14;
T&F 5:9–15.

3a 2 Nifai 11:3; 27:12.
b T&F 5:25.
c 'Eta 4:11.

4a Vakai ki he ki he 'ulu'i fakamatala ki he T&F vahe 17 mo e veesi 1–3; vakai foki ki he Ko e Fakamo'oni 'a e Kau Fakamo'oni 'e Toko

Tolú 'i he ngaahi 'uluaki peesi 'o e Tohi 'a Molomoná.
5a Molom. 9:27;
Molonai 10:30–32.
6 2a 'Eta 3:3–6.

3 Pea na’e pehē hono fakaulo ‘e he ‘Eikí ‘a e ngaahi maká ‘i he fakapo’ulí ke ulo ki he kakai tangata, mo e kakai fefine, pea mo e fānaú, koe’uhi ke ‘oua na’a nau folau atu ‘i he ngaahi vai ‘i he fakapo’uli.

4 Pea na’e hoko ‘o pehē ‘i he hili ‘enau teuteu ‘a e fa’ahinga ‘o e me’akai kotoa pē, koe’uhi ke nau mo’ui ai ‘i he funga vai, pea mo e me’akai foki ma’a ‘enau ngaahi takanga monumanu ikí, mo e ngaahi takanga monumanu lalahí, mo e fa’ahinga manu ve’e fā kotoa pē pe monumanu pe manupuna ‘a ia te nau ‘ave mo kinautolú—pea na’e hoko ‘o pehē ‘i he hili ‘enau fai ‘a e ngaahi me’á ni kotoa pē na’a nau heka leva ki honau ngaahi vaká pe lafalafá, ‘o tuku folau atu ki tahi, ‘o tuku atu ‘a ‘enau mo’uí ki he ‘Eiki ko honau ‘Otuá.

5 Pea na’e hoko ‘o pehē na’e tuku ‘e he ‘Eiki ko e ‘Otuá, ke angí mai ha fu’u matangi “fakamanavahē ‘i he funga ‘o e ngaahi vai, ki he feitu’u ‘o e fonua ‘o e tala’ofá; ko ia na’e feteké’aki ‘a kinautolu ‘i he ngaahi peau ‘o e tahí ‘e he matangi.

6 Pea na’e hoko ‘o pehē na’e tu’o lahi ‘enau ngalo hifo ‘i he ngaahi loloto ‘o e tahí, koe’uhi ko e ngaahi fu’u peau lalahi na’e lōmaki ‘i ‘a kinautolú, pea mo e ngaahi fu’u afā lalahi mo fakamanavahē ‘a ia na’e fakatupu ‘e hono fu’u mālohi ‘o e matangi.

7 Pea na’e hoko ‘o pehē ‘i he’e-nau ngalo hifo ‘i he moaná na’e

‘ikai ha vai ‘e fa’a maumau’i ‘a kinautolu, he na’e “malu ‘a honau ngaahi vaká ‘o hangē ko ha ipú, pea na’e malu foki ia ‘o hangē ko e ^b‘a’ake ‘o Noá; ko ia ‘i he lōmekina ‘a kinautolu ‘e he ngaahi vai lahi na’a nau tangi ki he ‘Eikí, peá ne toe ‘ohake ‘a kinautolu ki ‘olunga ‘i he ngaahi vai.

8 Pea na’e hoko ‘o pehē na’e ‘ikai tuku ‘a e angí ‘a e matangi ki he feitu’u ‘o e fonua ‘o e tala’ofá lolotonga ‘enau ‘i he funga ‘o e ngaahi vai; pea na’e pehē ‘a hono teke’i atu ‘a kinautolu ‘e he matangi.

9 Pea na’a nau ^ahiva ‘aki ‘a e ngaahi fakafeta ‘i ki he ‘Eikí; ‘io, na’e hiva ‘a e tokoua ‘o Sēletí ‘aki ‘a e ngaahi fakafeta ‘i ki he ‘Eikí, peá ne ^bfakamālō mo fakafeta ‘i ki he ‘Eikí ‘i hono kotoa ‘o e ‘ahó; pea ‘i he hokosia ‘a e po’ulí, na’e ‘ikai tuku ‘enau fakafeta ‘i ki he ‘Eikí.

10 Pea ko ia na’e pehē hono teke’i atu ‘a kinautolú; pea na’e ‘ikai ha fu’u manu ‘o e tahí te ne fa’a laiki ‘a kinautolu, pe ha tofua’a te ne fa’a maumau’i ‘a kinautolu; pea na’a nau ma’u ha maama ma’u ai pē, ‘o tatau ai pē pe na’e ‘i he fukahai vai pe ‘i he loto vai.

11 Pea ko ia na’e teke’i atu ‘a kinautolu, ‘i he ‘aho ‘e tolungeau fāngofulu mā fā ‘i he funga vai.

12 Pea na’a nau tū’uta ki he matātahi ‘o e fonua ‘o e tala’ofá. Pea ‘i he tu’u leva honau va’é ki he matātahi ‘o e fonua ‘o e

5a ‘Eta 2:24–25.

7a ‘Eta 2:17.

b Sēnesi 6:14;

Mōsese 7:43.

9a FFL Hivá.

b 1 Fkmtl. 16:7–9;

‘Alamā 37:37;

T&F 46:32.

tala'ofá na'a nau punou hifo ki he funga 'o e fonuá, 'o nau faka-vaivai 'i 'a kinautolu 'i he 'ao 'o e 'Eikí, pea nau tangi 'a lo'imata 'i he'enua fiefiá 'i he 'ao 'o e 'Eikí, koe'uhi ko hono lahi 'o 'ene ngaahi 'alo'ofa ongongofua kiate kinautolú.

13 Pea na'e hoko 'o pehē na'a nau 'alu atu ki he funga 'o e fonuá, 'o kamata ke ngoue'i 'a e kelekelé.

14 Pea na'e toko fā 'a e ngaahi foha 'o Sēletí; pea na'e ui 'a kinautolu ko Sēkomi, mo Kilikā, mo Meihā, pea mo 'Olaihā.

15 Pea na'e fanau'i 'e he tokoua 'o Sēletí foki ha ngaahi foha mo e ngaahi 'ofefine.

16 Pea ko e ngaahi "kaume'a 'o Sēletí mo hono tokouá na'e toko uofulu mā ua nai; pea na'a nau fanau'i foki 'a e ngaahi foha mo e ngaahi 'ofefine 'i he te'eki ai ke nau a'u ki he fonua 'o e tala'ofá; pea ko ia na'a nau faka'au 'o tokolahi.

17 Pea na'e akonekina 'a kinautolu ke "a'eva 'i he lotofakatōkilalo 'i he 'ao 'o e 'Eikí; pea na'e ^bakonekina foki 'a kinautolu mei he langí.

18 Pea na'e hoko 'o pehē na'a nau kamata ke mafola atu 'i he funga 'o e fonuá, pea fakatokolahi mo ngoue'i 'a e kelekelé; pea na'a nau faka'au 'o mālohi 'i he fonuá.

19 Pea na'e faka'au 'o motu'a 'a e tokoua 'o Sēletí, 'o ne 'ilo'i kuo pau ke vave 'ene 'alu hifo ki he fa'itoká; ko ia na'a ne lea

kia Sēletí: Tuku ke ta tānaki fakataha 'a hota kakaí ke ta lau honau tokolahí, koe'uhi ke ta 'ilo meiate kinautolu pe ko e hā 'a e me'a 'oku nau fie ma'u meiate kitauá 'i he te'eki ai ke ta 'alu hifo ki hota fa'itoká.

20 Pea ko ia na'e tānaki fakataha 'a e kakaí. Ko 'eni ko e tokolahi 'o e ngaahi foha mo e ngaahi 'ofefine 'o e tokoua 'o Sēletí ko e toko uofulu mā ua; pea ko e tokolahi 'o e ngaahi foha mo e ngaahi 'ofefine 'o Sēletí ko e toko hongofulu mā ua, peá ne ma'u 'a e ngaahi foha 'e toko fā.

21 Pea na'e hoko 'o pehē na'a na lau 'a e tokolahi 'o hona kakaí; pea hili 'ena lau 'a kinautolú, na'a na fehu'i kiate kinautolu pē ko e hā 'a e ngaahi me'a 'oku nau fie ma'u ke na fai 'i he te'eki ai ke na 'alu hifo ki hona fa'itoká.

22 Pea na'e hoko 'o pehē na'e loto 'a e kakaí ke na "pani ha taha 'i hona ngaahi fohá ke hoko ko ha tu'i kiate kinautolu.

23 Pea ko 'eni vakai, na'e fakamamahi 'a e me'á ni kiate kinaua. Pea na'e pehē 'e he tokoua 'o Sēletí kiate kinautolu: Ko e mo'oni 'e "fakatupu 'e he me'á ni 'a e pōpula.

24 Ka na'e pehē 'e Sēletí ki hono tokouá: Tuku ke nau ma'u ha tu'i. Pea ko ia na'a ne pehē kiate kinautolu: Mou fili mei homa ngaahi fohá ha tu'i, 'a e tokotaha te mou loto ki aí.

25 Pea na'e hoko 'o pehē na'a nau fili 'a e 'uluaki foha 'o e tokoua 'o Sēletí; pea ko hono hingoá

16a 'Eta 1:41.

17a FFL 'A'eva, 'A'eva mo e 'Otuá.

^b FFL Fakahā.

22a FFL Tākaí.
23a 1 Sam. 8:10–18;

Mōsaia 29:16–23.

ko Peikaki. Pea na'e hoko 'o pehē na'á ne fakafisi, 'o 'ikai te ne loto ke hoko ko honau tu'i. Pea na'e loto 'a e kakaí ke hanga 'e he'ene tamaí 'o fekau'i fakamālohi kiate ia, ka na'e 'ikai loto ki ai 'a 'ene tamaí; 'o ne fekau kiate kinautolu ke 'oua te nau fekau'i fakamālohi ha tangata 'e taha ke ne hoko ko honau tu'i.

26 Pea na'e hoko 'o pehē na'a nau fili 'a e ngaahi tokoua kotoa 'o Peikakí, kae na'e 'ikai te nau loto ki ai.

27 Pea na'e hoko 'o pehē na'e 'ikai foki loto ki ai mo e ngaahi foha 'o Sēletí, na'a mo kinautolu kotoa pē, tuku kehe pē 'a e toko taha; pea na'e pani 'a 'Olaihā ko e tu'i ki he kakaí.

28 Pea na'á ne kamata ke pule, pea na'e kamata ke tu'umālie 'a e kakaí; 'o nau faka'au 'o fu'u koloa'ia 'aupito.

29 Pea na'e hoko 'o pehē na'e pekia 'a Sēleti, pea mo hono tokouá foki.

30 Pea na'e hoko 'o pehē na'e 'a'eva 'i he loto-fakatōkilalo 'a 'Olaihā 'i he 'ao 'o e 'Eikí, 'o ne manatu'i 'a e ngaahi me'a ma'ongo'onga kuo fai 'e he 'Eikí ma'a 'ene tamaí, 'o ne ako'i foki ki hono kakaí 'a e ngaahi me'a ma'ongo'onga kuo fai 'e he 'Eikí ma'a 'enau ngaahi tamaí.

VAHE 7

'Oku pule 'a 'Olaihā 'i he mā'oni'oni — Kae lolotonga 'a e ngaahi feinga ta'e-fakalao mo e feke'ike'i, 'oku foko-

tu'u ai 'a e ongo pule'anga fakafepaki 'o Sule mo Kohoá — 'Oku valokí 'i e he kau palōfitá 'a e fai angahalá mo e tauhi tamapua 'a e kakaí, pea na'a nau fakatomala.

PEA na'e hoko 'o pehē na'e fai 'e 'Olaihā 'a e fakamāu 'i he mā'oni'oni 'i he fonuá 'i hono kotoa hono ngaahi 'ahó, pea ko hono ngaahi 'ahó na'e fuoloa 'aupito.

2 Pea na'á ne fanau'i 'a e ngaahi foha mo e ngaahi 'ofefine; 'io, na'á ne fanau'i 'a e toko tolungofulu mā taha, pea na'e kau 'iate kinautolu 'a e ngaahi foha 'e toko uofulu mā tolu.

3 Pea na'e hoko 'o pehē na'á ne fanau'i foki mo Kipi 'i he'ene toulekeké. Pea na'e hoko 'o pehē na'e pule 'a Kipi ko hono fetongi; pea na'e fanau'i 'e Kipi 'a Kolihoa.

4 Pea 'i he ta'u tolungofulu mā ua 'a e motu'a 'o Kolihoá na'á ne angatu'u ki he'ene tamaí, 'o ne 'alu atu 'o nofo 'i he fonua ko Nēhoá; pea na'á ne fanau'i 'a e ngaahi foha mo e ngaahi 'ofefine, 'o nau hoko 'o fu'u hoihoifua 'aupito; ko ia na'e hanga ai 'e Kolihoa 'o fusiaki'i atu 'a e kakai tokolahi 'aupito 'o nau muimui 'iate ia.

5 Pea 'i he hili 'ene tñnaki fakataha ha kau tau na'á ne 'alu hake leva ki he fonua ko Moloní 'a ia na'e 'afio ai 'a e tu'í, 'o ne puke pōpula ia, 'a ia na'e fakahoko ai 'a e "lea 'a e tokoua 'o Sēleti 'e 'omi ai 'a kinautolu ki he pōpula.

6 Ko 'eni na'e ofi 'a e fonua ko Moloni, 'a ia na'e 'afio ai 'a e tu'í,

ki he fonua ‘oku ui ko ‘Auha ‘e he kau Nifái.

7 Pea na’e hoko ‘o pehē na’e ‘afio ‘a Kipi ‘i he pōpula, mo hono kakai kia Kolihoa ko hono fohá, kae ‘oua kuó ne faka‘au ‘o fu‘u toulekeleka ‘aupito; ka ne-ongo iá na’e fanau‘i ‘e Kipi ‘a Sule ‘i he‘ene toulekeleká, pea lolotonga ‘ene nofo pōpulá.

8 Pea na’e hoko ‘o pehē na’e tuputāmaki ‘a Sule ki hono toko-uá; pea na’e faka‘au ‘a Sule ‘o mālohi, pea ivi lahi ‘i he mālohi fakaetangatá; pea na’a ne fu‘u fakakaukau lelei ‘aupito foki.

9 Ko ia, na’a ne ha‘u ki he mo-‘unga ko ‘Ifalemí, ‘o ne haka ha ngaahi maka mei he mo‘ungá, ‘o ne ngaohi ha ngaahi heletā mei he ukamea sitila ma‘anautolu ‘a ia kuó ne takiaki‘i ke muimui kiate iá; pea hili ‘ene fakamahafu ‘a kinautolu ‘aki ‘a e ngaahi heletā, na‘á ne foki atu ki he kolo ko Nēhoá, ‘o ne tau‘i ‘a hono tokoua ko Kolihoá, pea ‘i he founga ko iá na‘á ne ma‘u ai ‘a e pule‘angá ‘o ne toe foaki ia ki he‘ene tamai ko Kipí.

10 Pea ko ‘eni koe‘uhi ko e me‘a kuo fai ‘e Sulé, na’e tuku ‘e he‘ene tamaí kiate ia ‘a e pule-‘angá; ko ia na‘á ne kamata ke pule ko e fetongi ‘ene tamaí.

11 Pea na’e hoko ‘o pehē na’a ne fai ‘a e fakamāu ‘i he mā‘oní‘oní; pea na‘á ne fakamafola atu ‘a hono pule‘angá ki he funga kotoa ‘o e fonuá, he kuo faka‘au ‘o fu‘u tokolahi ‘aupito ‘a e kakai.

12 Pea na’e hoko ‘o pehē na’e fanau‘i foki ‘e Sule mo e ngaahi foha mo e ngaahi ‘ofefine tokolahi.

13 Pea na’e fakatomala ‘a Kolihoa mei he ngaahi me‘a kovi lahi kuó ne fai; ko ia na’e tuku kiate ia ‘e Sule ‘a e mafai ‘i hono pule‘angá.

14 Pea na’e hoko ‘o pehē na’e ma‘u ‘e Kolihoa ‘a e ngaahi foha mo e ngaahi ‘ofefine tokolahi. Pea na’e ‘i ai ‘a e toko taha ‘i he ngaahi foha ‘o Kolihoá pea ko hono hingoa ko Noa.

15 Pea na’e hoko ‘o pehē na’e angatu‘u ‘a Noa kia Sule, ko e tu‘í, pea mo ‘ene tamai foki ko Kolihoá, ‘o ne fusi atu mo Kohoa ko hono tokoua, pea mo hono ngaahi tokouá kotoa mo e tokolahi ‘o e kakai.

16 Pea na‘á ne tau‘i ‘a Sule, ko e tu‘í, ‘o ne ma‘u ai ‘a e fonua ‘o honau ‘uluaki tofi‘á; peá ne hoko ko ha tu‘i ki he potu ko ia ‘o e fonuá.

17 Pea na’e hoko ‘o pehē na‘á ne toe tau‘i ‘a Sule, ko e tu‘í; peá ne puke ‘a Sule, ko e tu‘í, ‘o ‘ave pōpula ia ki Moloni.

18 Pea na’e hoko ‘o pehē ‘i he ‘amanaki ke ne tāmate‘i iá, na’e totolo atu ‘a e ngaahi foha ‘o Sulé ki he fale ‘o Noá ‘i he po‘ulí ‘o nau tāmate‘i ia, pea hae‘i ‘a e matapā ‘o e fale fakapōpulá ‘o ‘omi ki tu‘a ‘a ‘enau tamai, ‘o fokotu‘u ia ki hono nofo‘anga fakatu‘í ‘i hono pule‘anga ‘o‘oná.

19 Ko ia, na’e langa hake ‘e he foha ‘o Noá ‘a hono pule‘angá ko hono fetongi; ka neongo iá na’e ‘ikai te nau toe ma‘u ha mālohi kia Sule ko e tu‘í, pea ko e kakai ‘a ia na’e pule ki ai ‘a Sule ko e tu‘í na’a nau tu‘umālie ‘aupito pea faka‘au ‘o fu‘u mālohi.

20 Pea na’e vaeua ‘a e fonuá;

pea na'e 'i ai 'a e pule'anga 'e ua, ko e pule'anga 'o Sulé pea mo e pule'anga 'o Kohoa, ko e foha 'o Noá.

21 Pea na'e fekau 'e Kohoa, ko e foha 'o Noá, ke tau'i 'e hono kakaí 'a Sule, pea na'e ikuna ai 'a kinautolu 'e Sule 'o ne tāmāte'i 'a Kohoa.

22 Pea ko 'eni na'e 'i ai 'a e foha 'o Kohoa 'a ia na'e ui ko Nimi-lote; pea na'e tuku 'e Nimilote 'a e pule'anga 'o Kohoa kia Sule, pea na'e 'ofeina ia 'i he 'ao 'o Sulé; ko ia na'e tuku 'e Sule kiate ia 'a e ngaahi fu'u faingamālie lalahi, 'o ne fa'itelihā 'i he pule'anga 'o Sulé 'o fakatatau ki hono lotó.

23 Pea 'i he lolotonga 'a e pule foki 'a Sulé na'e ha'u 'a e kau palōfita 'i he kakaí, 'a ia na'e fekau mai mei he 'Eikí, 'o nau kiki-te'i 'oku hanga 'e he fai angahalá mo e tauhi "tamapua 'a e kakaí 'o 'omi ha mala'ia ki he fonuá, pea 'e faka'auha 'a kinautolu kapau 'e 'ikai te nau fakatomala.

24 Pea na'e hoko 'o pehē na'e lea kovi 'a e kakaí ki he kau palōfita, 'o nau manuki'i 'a kinautolu. Pea na'e hoko 'o pehē na'e tautea'i 'e he tu'i ko Sulé 'a kinautolu kotoa pē na'e lea kovi ki he kau palōfita.

25 Pea na'á ne fokotu'u ha lao 'i he fonuá hono kotoa, 'a ia na'e tuku ai 'a e mafai ki he kau palōfita ke nau 'alu ki ha feitu'u pē 'oku nau loto ki aí; pea na'e tupunga 'i he me'á ni hono fakatafoki 'o e kakaí ki he fakatomalá.

26 Pea koe'uhi ko e fakatomala

'a e kakaí mei he'enau ngaahi angahalá mo e ngaahi tauhi tamapua ko ia na'e fakahaofi ai 'a kinautolu 'e he 'Eikí, pea na'a nau kamata ke toe tu'umālie 'i he fonuá. Pea na'e hoko 'o pehē na'e fanau'i 'e Sule ha ngaahi foha mo e ngaahi 'ofefine 'i he'ene toulekeleká.

27 Pea na'e 'ikai ke toe hoko ha ngaahi tau 'i he ngaahi 'aho 'o Sulé; pea na'á ne manatu'i 'a e ngaahi me'a ma'ongo'onga kuo fai 'e he 'Eikí ma'a 'ene ngaahi tamaí 'i hono 'omi 'a kinautolu ke "folau mai 'i he fu'u moana lahí ki he fonua 'o e tala'ofá; ko ia na'á ne fakamaau 'i he mā'oni- 'oni 'i he kotoa hono ngaahi 'ahó.

VAHE 8

'Oku 'i ai ha feke'ike'i mo e fakakikihī 'i he pule'angá—'Oku fokotu'u 'e 'Eikisi ha kautaha fufū 'a ia 'oku nau ha'isia 'i he fuakava ke nau faka-poongi 'a e tu'i—'Oku mei he tēvoló 'a e ngaahi kautaha fufuú pea 'oku tupu ai hono faka'auha 'o e ngaahi pule'angá—'Oku fakatokanga ki he kau Senitaile 'o e onopōnī 'o kau ki he kautaha fufū 'e feinga ke ikuna'i 'a e tau'atāina 'a e ngaahi fonua, ngaahi kakai, mo e ngaahi fonua kotoa pē.

PEA na'e hoko 'o pehē na'á ne fanau'i 'a 'Omea, pea na'e pule 'a 'Omea ko hono fetongi. Pea na'e fanau'i 'e 'Omea 'a Sēleti; pea na'e fanau'i 'e Sēleti ha ngaahi foha mo e ngaahi 'ofefine.

2 Pea na'e angatu'u 'a Sēleti ki

he'ene tamaí, peá ne 'alu 'o nofo 'i he fonua ko Hetí. Pea na'e hoko 'o pehē na'á ne fakahekeheke'i 'a e kakai tokolahi, koe'uhi ko 'ene ngaahi lea fakaoolóló, kae 'oua kuó ne ma'u 'a hono vaeua 'o e pule'angá.

3 Pea 'i he hili 'ene ma'u 'a hono vaeua 'o e pule'angá na'á ne tau'i 'a 'ene tamaí, 'o ne 'ave 'a 'ene tamaí ki he pōpula, pea na'á ne tu'utu'uni ke ne tauhi kiate ia 'i he pōpula;

4 Pea ko 'eni, 'i he ngaahi 'aho 'o e pule 'a 'Omeá, na'á ne nofo pōpula 'i hono vaeua 'o hono ngaahi 'ahó. Pea na'e hoko 'o pehē na'á ne fanau'i ha ngaahi foha mo e ngaahi 'ofefine, 'a ia na'e kau ai 'a 'Esilome mo Koli-antimuli.

5 Pea na'á na fu'u tuputāmaki 'aupito koe'uhi ko e ngaahi ngāue 'a Sēleti ko honau toko-uá, ko ia na'á na tånaki ha kau tau, 'o tau'i 'a Sēleti. Pea na'e hoko 'o pehē na'á na tau'i ia 'i he po'ulí.

6 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he hili 'enau faka'auha 'a e kau tau 'a Sēletí pea na'e 'amanaki ke nau tāmata'e'i mo ia foki; pea na'á ne kole kiate kinautolu ke 'oua te nau tāmata'e'i iá, ka te ne tuku 'a e pule'angá ki he'ene tamaí. Pea na'e hoko 'o pehē na'a nau fakamo'ui ia.

7 Pea ko 'eni na'e kamata ke fu'u loto-mamahi lahi 'a Sēleti, koe'uhi ko e mole 'a e pule'angá, he kuó ne holi ke ma'u 'a e pule'angá pea mo e ngaahi faka'apa-apa 'a e māmaní.

8 Ko 'eni ko e 'ofefine 'o Sēletí na'e fu'u olopoto lahi, pea 'i he'ene mamata ki he loto-mamahi 'a 'ene tamaí, na'á ne fakakaukau ke filio'i ha founa ke ne toe ma'u ai 'a e pule'angá ma'a 'ene tamaí.

9 Ko 'eni na'e fu'u hoihoifua 'aupito 'a e 'ofefine 'o Sēletí. Pea na'e hoko 'o pehē na'á ne talanoa mo 'ene tamaí, 'o ne pehē ange kiate ia: Ko e hā 'a e me'a 'oku loto-mamahi lahi ai 'a 'eku tamaí? 'Ikai koā kuó ne lau 'a e lekooti na'e 'omi 'e he'etau ngaahi tamaí mei he kauvai 'e taha 'o e fu'u moaná? Vakai, 'ikai 'oku 'i ai ha fakamatala 'o kau ki he kakai 'i mu'á, na'a nau ma'u 'i he'enau ngaahi fakakaukau "fufuú 'a e ngaahi pule'anga mo e fu'u faka-apa'apa lahi?

10 Pea ko 'eni, ko ia tuku ke fekau 'e he'eku tamaí ke ha'u 'a 'Eikisi, ko e foha 'o Kiminoá; pea vakai, 'oku ou hoihoifua, pea te u me'e 'i hono 'aó, pea te u "fakafiefia'i ia, pea te ne fie ma'u ke ma'u au ko hono uaifi; ko ia kapau te ne kole kiate koe ke ke foaki au kiate ia ke hoko ko hono uaifi, ke ke pehē ange leva: Te u foaki ia kiate koe, 'o kapau te ke 'omi kiate au 'a e 'ulu 'o 'eku tamaí, ko e tu'i.

11 Pea ko 'eni, ko 'Omeá ko e kaume'a 'o 'Eikisi, ko ia 'i he fekau atu 'e Sēleti ke ha'u 'a 'Eikisi, na'e me'e 'i hono 'aó 'a e 'ofefine 'o Sēletí 'o ne fakafiefia'i ia, ko ia na'á ne fie ma'u ia ke hoko ko hono uaifi. Pea na'e hoko 'o pehē na'á ne pehē ange kia Sēleti:

Foaki ia kiate au ke u ma'u ko hoku uaifi.

12 Pea na'e pehē ange kiate ia 'e Sēleti: Te u foaki ia kiate koe, 'o kapau te ke 'omi kiate au 'a e 'ulu 'o 'eku tamai, ko e tu'í.

13 Pea na'e hoko 'o pehē na'e tānaki 'e 'Eikisi ki he fale 'o Sēleti 'a hono kāingá kotoa pē, 'o ne pehē kiate kinautolu: Te mou fuakava kiate au ke mou faivelenga kiate au 'i he me'a te u kole kiate kimoutolú?

14 Pea na'e hoko 'o pehē na'a nau "fuakava kotoa pē kiate ia ki he 'Otuá 'o e langí, pea 'i he ngaahi langí foki pea 'i he māmaní foki, pea ki honau 'ulú, 'ilonga ha taha 'e fai kehe mei he tokoni 'a ia na'e fie ma'u 'e 'Eikisi 'e tu'usi hono 'ulú; pea 'ilonga ha taha te ne fakahā 'a e me'a 'a ia na'e fakahā kiate kinautolu 'e 'Eikisi, 'e mole 'a e mo'ui 'a e tokotaha ko iá.

15 Pea na'e hoko 'o pehē na'a nau loto taha mo 'Eikisi. Pea na'e fakafuakava 'i 'a kinautolu 'e 'Eikisi 'aki 'a e ngaahi "fuakava na'e fai 'e kinautolu 'i mu'a 'a ia na'a nau feinga foki ke ma'u 'a e mafai, 'a ia kuo tukufakaholo mai meia ^bKeini, 'a ia ko e fakapō talu 'a e kamata'angá.

16 Pea na'e langaki 'a e ngaahi me'a ni 'e he mālohi 'o e tēvoló ke fakafuakava 'i 'aki 'a e ngaahi fuakavá ni 'a e kakaí, ke ta'ofi 'a kinautolu 'i he fakapo'ulí, ke tokoni 'i 'a e fa'ahinga 'oku kumi ki he mafai ke ma'u 'a e mafai, pea ke fakapō, pea ke vete koloa,

pea ke loi, pea ke fai 'a e ngaahi fa'ahinga kotoa pē 'o e fai angahala mo e ngaahi fe'auaki.

17 Pea ko e 'ofefine 'o Sēleti 'a ia na'á ne fakahū ki hono lotó ke kumi ki he ngaahi me'a ni mei mu'a; pea na'e fakahū ia 'e Sēleti ki he loto 'o 'Eikisi; ko ia, na'e fai ia 'e 'Eikisi ki hono kāingá mo e ngaahi kaume'a, 'o ne kākaa 'i 'a kinautolu 'aki 'a e ngaahi tala'ofa ongo lelei ke nau fai 'a e me'a kotoa pē 'okú ne loto ki aí.

18 Pea na'e hoko 'o pehē na'a nau fokotu'u ha "kautaha fufū, 'io 'o tatau mo ia 'i mu'a; 'a ia ko e kautaha 'oku fakalielia mo kovi taha 'i he ngaahi kautaha kotoa pē, 'i he 'ao 'o e 'Otuá.

19 He 'oku 'ikai ke ngāue 'a e 'Eiki 'i he ngaahi kautaha fufū, pea 'oku 'ikai foki te ne finangalo ke lilingi 'e he tangatá ha toto, kā kuó ne tapui ia 'i he me'a kotoa pē, talu mei he kamata'anga 'o e tangatá.

20 Pea ko 'eni ko au, Molonai, 'oku 'ikai te u tohi 'a e anga 'o 'enau ngaahi fuakavá mo e ngaahi kautahá, he kuo fakahā kiate au kuo ma'u ia 'e he kakai kotoa pē, pea 'oku ma'u ia 'e he kau Leimaná.

21 Pea kuo nau fakatupu hono "faka'auha 'o e kakaí ni 'a ia 'oku ou lolotonga talanoa ki aí, pea mo e faka'auha 'o e kau Nifai.

22 Pea 'ilonga ha pule'anga 'e poupou ki he ngaahi kautaha fufū pehe'e, ke ma'u ha mālohi mo e koloa, kae 'oua kuo nau mafola 'i he pule'angá, vakai, 'e

14a FFL Lea Taukae
(ki he 'Otuá).

15a FFL Fakapapaú.

^b Sēnesi 4:7–8;

Mōsese 5:28–30.

18a FFL Kautaha Fufū,

Ngaahi.

21a Hilam. 6:28.

faka’auha ‘a kinautolu; koe’uhi ‘e ‘ikai tuku ‘e he ‘Eiki ‘a e “toto ‘o ‘ene kau mā’oni’oni, ‘a ia ‘e lilingi ‘e kinautolú, ke tangi ma’u ai pē kiate ia mei he kelekelé ke ^bsāuni kiate kinautolu ka ‘oku ‘ikai te ne sāuni kiate kinautolu.

23 Ko ia, ‘A kimoutolu ‘e kau Senitaile, ko e finangalo poto ‘o e ‘Otuá ke fakahā ‘a e ngaahi me’á ni kiate kimoutolu, koe’uhi ke mou fakatomala ai mei ho’omou ngaahi angahalá, pea ‘ikai tuku ke mālohi ‘a e ngaahi kautaha fakapoó ni kiate kimoutolu, ‘a ia kuo fokotu’u hake koe’uhi ke ma’u ha “mālohi mo e koloa — pea ko e ngāué, ‘io, ‘a e ngāue ‘o e faka’auhá ‘e hoko mai kiate kimoutolú, ‘io, ‘e tō ‘a e heletā ‘o e fakamaau ‘a e ‘Otuá Ta’engatá kiate kimoutolu, ke ikuna’i mo faka’auha ‘a kimoutolu ‘o kapau te mou tuku ke hoko ‘a e ngaahi me’á ni.

24 Ko ia, ‘oku fekau kiate kimoutolu ‘e he ‘Eiki, ‘o ka mou ka mamata ki he ha’u ‘a e ngaahi me’á ni ‘iate kimoutolu ke mou ‘ā hake ‘o ‘ilo ki ho’omou tu’utāmaki fakamanavahē ‘oku tupu mei he kautaha fufū ko ‘eni ‘a ia ‘e ‘iate kimoutolú; pe ‘e hoko ki ai ‘a e mala’ia, koe’uhi ko e toto ‘o kinautolu ‘a ia kuo tāmate’í; he ‘oku nau tangi mei he efú ke sāuni ki ai, pea kiate kinautolu foki ‘a ia na’e langa hake iá.

25 He ‘e hoko ‘o pehē ko ia ia

‘okú ne fokotu’u iá ‘okú ne feinga ke faka’auha ‘a e “tau’atāina ‘a e ngaahi fonua kotoa pē mo e ngaahi kakai, pea mo e ngaahi pule’anga pea ‘okú fakatupu ‘a e faka’auha ‘o e kakai fulipē, he kuo fokotu’u ia ‘e he tēvoló, ‘a ia ko e tamai ‘a e ngaahi loi kotoa pē; ‘a e tangata loi ko ia na’e ^bkākaa’i ‘etau ‘uluaki ongo mātu’á, ‘io, ‘a e tangata loi pē ko ia ‘a ia kuó ne ue’i ‘a e tangatá ke fai ‘a e fakapō talu mei he kamata’angá; ‘a ia kuó ne fakafefeka ‘a e loto ‘o e tangatá ko ia na’a nau fakapoongi ai ‘a e kau palōfitá, mo tolomaka’i ‘a kinautolu, mo kapusi ‘a kinautolu ki tu’a talu mei he kamata’angá.

26 Ko ia, ko au, Molonai, na’e fekau’i au ke hiki ‘a e ngaahi me’á ni koe’uhi ke fakangata ‘a e angahalá, koe’uhi ke hoko mai ‘a e taimi ‘a ia ‘e “‘ikai ke ma’u ai ‘e Sētane ha mālohi ki he loto ‘o e fānau ‘a e tangata, kae kehe ke lava ‘o ^bfakaloto’i ‘a kinautolu ke failelei ma’u ai pē, ke nau ha’u ki he matavai ‘o e mā’oni’oni kotoa pē pea mo’ui.

VAHE 9

‘Oku tuku ‘a e pule ki he pule’angá mei he tokotaha ki he tokotaha ‘i he hako, filio’i kākā, mo e fakapō — ‘Oku mamata ‘a ‘Omea ki he ‘Alo ‘o e Mā’oni’oni — ‘Oku kalanga ‘aki ‘e ha kau palōfita tokolahī ‘a e fakatomalá — ‘Oku hanga ‘e ha hongē

22a Molom. 8:27, 40–41.
b FFL Sāuni.

23a 1 Nifai 22:22–23;
Mōsese 6:15.

25a FFL Tau’atāiná.
b Sēnesi 3:1–13;
2 Nifai 9:9;
Mōsaia 16:3;

Mōsese 4:5–19.
26a 1 Nifai 22:26.
b 2 Nifai 33:4;
Molonai 7:12–17.

mo e fanga ngata kona ‘o fakamama-hi’i ‘a e kakai.

PEA ko ‘eni ko au, Molonai, ‘oku ou hoko atu ‘eku lekōtí. Ko ia, vakai, na’e hoko ‘o pehē koe’uhi ko e ngaahi kautaha “fufū ‘a ‘Eikisi mo hono ngaahi kaume’á, vakai, na’a nau ikuna ai ‘a e pule’anga ‘o ‘Omeá.

2 Ka neongo iá, na’e ‘alo’ofa ‘a e ‘Eikí kia ‘Omea, pea ki hono ngaahi fohá foki mo hono ngaahi ‘ofefine ‘a ia na’e ‘ikai te nau feinga ke faka’auha iá.

3 Pea na’e fakatokanga ‘e he ‘Eikí kia ‘Omea ‘i ha misi ke ne ‘alu mei he fonuá; ko ia na’e ‘alu atu ‘a ‘Omea mei he fonuá mo hono fāmilí, ‘o fononga ‘i he ngaahi ‘aho lahi, ‘o ha’u ‘o ofi ki he mo’unga ko “Simí, pea ‘alu atu ‘o ofi ki he ^bpotu ‘a ia na’e faka’auha ai ‘a e kau Nīfaí, pea mei ai ki he feitu’u fakahahaké, ‘o ha’u ki ha potu na’e ui ko ‘Apelomi, ‘oku ofi ki matātahi; pea na’á ne fokotu’u ai ‘a hono fale fehikitakí, kae ‘uma’ā foki hono ngaahi fohá mo hono ngaahi ‘ofefiné, mo hono falé kotoa, tuku kehe pē ‘a Sēleti mo hono fāmilí.

4 Pea na’e hoko ‘o pehē na’e pani ‘a Sēleti ko e tu’i ki he kakai ‘e he nima ‘o e fai angahalá; pea na’á ne foaki kia ‘Eikisi ‘a hono ‘ofefiné ke hoko ko hono uaifi.

5 Pea na’e hoko ‘o pehē na’e kumi ‘e ‘Eikisi ki he mo’ui ‘a ‘ene tamaí ‘i he fonó; pea na’á ne kole kiate kinautolu kuó ne fakafua-kava ‘i he fuakava ‘o e kakai ‘i

mu’á, pea nau ‘omi ‘a e ‘ulu ‘o ‘ene tamaí ‘i he fonó lolotonga ‘ene nofo ‘i hono nofo’anga fakatu’í ‘o alea mo hono kakai.

6 He kuo lahi pehē fau ‘a e mafola atu ‘a e kautaha kovi mo fufū ní kuó ne liliu ‘o kovi ‘a e loto ‘o e kakai kotoa pē; ko ia na’e fakapoongi ‘a Sēleti ‘i hono nofo’anga fakatu’í, pea na’e pule ‘a ‘Eikisi, ko hono fetongi.

7 Pea na’e hoko ‘o pehē na’e kamata ke meheka ‘a ‘Eikisi ‘i hono fohá, ko ia na’á ne fakahū ia ki he fale fakapōpulá, ‘o ne tauhi ia ‘aki ‘a e ki’i me’akai si’i pe ‘ikai ha me’akai, kae ‘oua kuó ne mate.

8 Pea ko ‘eni, ko e tokoua ‘o e tokotaha na’e maté (pea ko hono hingoá ko Nimila) na’e ‘ita ki he’ene tamaí, koe’uhi ko e me’a ‘a ‘ene tamaí kuo fai ki hono tokouá.

9 Pea na’e hoko ‘o pehē na’e tānaki fakataha ‘e Nimila ha kau tangata tokosi’i, ‘o nau hola mei he fonuá, ‘o ‘alu atu ‘o nofo fakataha mo ‘Omea.

10 Pea na’e hoko ‘o pehē na’e fanau’i ‘e ‘Eikisi ha ngaahi foha kehe, pea na’a nau ma’u ‘a e loto ‘o e kakai, neongo kuo nau fua-kava kiate ia ke nau fai ‘a e fa’ahinga hia kotoa pē ‘o fakatatau mo e me’a ‘okú ne loto ki aí.

11 Ko ‘eni na’e holi ‘a e kakai ‘o ‘Eikisi ke ma’u ha koloa, ‘o hangē foki ko e holi ‘a ‘Eikisi ke ma’u ‘a e mālohí; ko ia, na’e foaki ‘e he ngaahi foha ‘o ‘Eikisi kiate kinautolu ‘a e pa’anga, ‘a ia ko e founa na’a nau fusi atu ai ‘a e

konga lahi ange 'o e kakaí ke muimui 'iate kinautolu.

12 Pea na'e kamata ke tupu ha tau 'i he vaha'a 'o e ngaahi foha 'o 'Eikisi mo 'Eikisi, 'a ia na'e fai ia 'i he ngaahi ta'u lahi, 'io, 'o faka'auha ai 'a e meimei kotoa 'a e kakai 'o e pule'angá, 'io, 'a e kakai kotoa pē, tuku kehe pē 'a e kakai 'e toko tolungofulu, pea mo kinautolu na'a nau hola fakataha mo e fale 'o 'Omeá.

13 Ko ia, na'e toe fakafoki 'a 'Omea ki he fonua 'o hono tofi'á.

14 Pea na'e hoko 'o pehē na'e faka'au 'o motu'a 'a 'Omea; ka neongo iá, na'á ne fanau'i 'a 'Imeila 'i he'ene toulekeleká, pea na'á ne pani 'a 'Imeila ko e tu'i ke pule ko hono fetongi.

15 Pea hili 'ene pani 'a 'Imeila ke ne tu'í na'á ne mamata ki he melino 'i he fonuá 'i he ta'u 'e ua, peá ne pekia, kuó ne mamata ki he ngaahi 'aho lahi, 'a ia na'e fonu 'i he loto-mamahi. Pea na'e hoko 'o pehē na'e pule 'a 'Imeila ko hono fetongi, pea na'á ne molomolo-muiva'e 'i he'ene tamaí.

16 Pea na'e toe kamata ke to'o 'e he 'Eikí 'a e mala'iaí mei he fonuá, pea na'e tu'umálie 'aupito 'a e fale 'o 'Imeila 'i he lolotonga 'a e pule 'a 'Imeila; pea 'i he vaha'ataimi 'o e ta'u 'e onongofulu mā ua na'a nau faka'au 'o fu'u mālohi 'aupito 'o a'u ki he'enu hoko 'o fu'u koloa'ia 'aupito—

17 'O nau ma'u 'a e fa'ahinga kotoa pē 'o e fua'i 'akau, mo e kēleni, mo e ngaahi silika, mo e

līneni tu'ovalevale, mo e koula, mo e siliva, pea mo e ngaahi me'a mahu'inga;

18 Kae 'uma'ā foki mo e fa'ahinga kotoa pē 'o e fanga pulu, 'a e fanga pulu fefine, mo e fanga sipi, mo e fanga puaka, mo e fanga kosi, pea mo e ngaahi fa'ahinga kehekehe foki 'o e fanga monumanu 'a ia 'oku 'aonga ki he kai 'a e tangatá.

19 Pea nau ma'u foki mo e fanga "hoosi, mo e fanga 'asi, pea na'e 'i ai mo e fanga 'elifānite mo e fanga kulelomi mo e fanga kūmomi; 'a ia na'e 'aonga kotoa pē ki he tangatá, kae tau-tautesito ki he fanga 'elifānité mo e fanga kulelomí mo e fanga kūmomí.

20 Pea ko ia na'e hua'i hifo 'e he 'Eikí 'a 'ene ngaahi tāpuakí ki he fonuá ni, 'a ia na'e "mahu'inga lahi hake 'i he ngaahi fonua kehe kotoa pē; peá ne fekau ke 'ilonga 'a kinautolu 'e ma'u 'a e fonuá, 'oku totonu ke nau ma'u ia ma'á e 'Eikí, pe 'e ^bfaka'auha 'a kinautolu 'o ka kakato 'enu angahalá; he te u hua'i hifo ki he kakai peheé 'a hono kotoa 'o 'eku 'itá, 'oku folofola 'e he 'Eikí.

21 Pea na'e fai 'e 'Imeila 'a e fakamāu 'i he mā'oni'oni 'i hono ngaahi 'ahó kotoa, peá ne fanau'i ha ngaahi foha mo e ngaahi 'ofefine tokolah; peá ne fanau'i 'a Kolianitumu, 'o ne pani 'a Kolianitumu ke pule ko hono fetongi.

22 Pea hili 'ene pani 'a Kolianitumu ke pule ko hono fetongi, na'á ne mo'ui 'i he ta'u 'e fā, 'o ne mamata ki he melino 'i he fonuá;

'io, pea na'á ne mamata foki ki he "Alo 'o e Mā'oni'oni, 'o ne fiefia mo vīkiviki 'i hono 'ahó; pea na'á ne pekia 'i he melino.

23 Pea na'e hoko 'o pehē na'e molomolo-muiva'e 'a Kolianitumu 'i he'ene tamaí, 'o ne langa 'a e ngaahi fu'u kolo mālohi, peá ne akonaki 'aki 'a e me'a 'oku lelei ki hono kakaí 'i hono ngaahi 'ahó kotoa. Pea na'e hoko 'o pehē na'e 'ikai te ne ma'u ha fānau kae 'oua kuó ne fu'u toulekeleka 'aupitó.

24 Pea na'e hoko 'o pehē na'e pekia 'a hono uai'í, kuó ne ta'u 'e teau mā ua. Pea na'e hoko 'o pehē na'e mali 'a Kolianitumu, kuó ne motu'á, mo ha finemui, 'o ne fanau'i 'a e ngaahi foha mo e ngaahi 'ofefine; ko ia na'á ne mo'ui 'o a'u ki hono ta'u teau fāngofulu mā uá.

25 Pea na'e hoko 'o pehē na'á ne fanau'i 'a Komu, pea na'e pule 'a Komu ko hono fetongi; pea na'á ne pule 'i he ta'u 'e fāngofulu mā hiva, peá ne fanau'i 'a Heti; peá ne fanau'i foki mo e ngaahi foha mo e ngaahi 'ofefine kehe.

26 Pea kuo toe mafola atu 'a e kakaí ki he funga 'o e fonuá hono kotoa, pea na'e toe kamata ke 'i ai 'a e fu'u fai anghala lahi 'aupito 'i he funga 'o e fonuá, pea na'e kamata ke tali 'e Heti 'a e ngaahi fakaka'aukaufu'ū 'o e kuonga mu'á, ke faka'auha 'a 'ene tamaí.

27 Pea na'e hoko 'o pehē na'á ne fakahifo 'a 'ene tamaí mei he nofo'anga fakatu'í, he na'á ne

tāmate'i ia 'aki 'a 'ene heletā 'a'aná; peá ne pule 'o fetongi ia.

28 Pea na'e toe ha'u 'a e kau palōfita 'i he fonuá, 'o kalanga 'aki 'a e fakatomalá kiate kinautolu — kuo pau ke nau teuteu 'a e hā'ele'anga 'o e 'Eikí pe 'e hoko ha mala'ia ki he funga 'o e fonuá; 'io, 'e 'i ai ha fu'u hongeha lahi, 'a ia 'e faka'auha ai 'a kinautolu 'o kapau 'e 'ikai te nau fakatomala.

29 Ka na'e 'ikai tui 'a e kakaí ki he ngaahi lea 'a e kau palōfitá, ka na'a nau kapusi 'a kinautolu ki tu'a; pea na'e 'i ai honau ni'ihi na'a nau li ki ha ngaahi luo 'o tuku ai 'a kinautolu ke mate. Pea na'e hoko 'o pehē na'a nau fai 'a e ngaahi me'á ni kotoa pē 'o fakatatau ki he fekau 'a e tu'i, ko Heti.

30 Pea na'e hoko 'o pehē na'e kamata ke 'i ai ha fu'u hongeha lahi 'i he fonuá, pea na'e kamata ke 'auha vave 'aupito 'a e kakaí ko e tupu 'i he hongeha, he na'e 'ikai ha 'uha 'i he funga 'o e fonuá.

31 Pea na'e ō mai 'a e fanga ngata kona foki ki he funga 'o e fonuá, 'o nau fakakonahi 'a e kakai tokolahi. Pea na'e hoko 'o pehē na'e kamata ke hola 'a 'enau fanga monumanu ikí mei he fanga ngata koná ki he fonua 'i he fakatongá, 'a ia na'e ui 'e he kau Nifái ko "Seilahemala.

32 Pea na'e hoko 'o pehē na'e 'i ai hanau tokolahi 'a ia na'e mate 'i he halá; ka neongo iá, na'e 'i ai 'a e ni'ihi 'a ia na'e hola ki he fonua 'i he fakatongá.

33 Pea na'e hoko 'o pehē na'e

pule 'e he 'Eikí ke 'oua 'e toe tuli 'a kinautolu 'e he fanga "ngatá, ka ke nau tāpuni'i 'a e halá ke 'oua 'e lava 'o laka atu 'a e kakaí, koe'uhi ko ia ia te ne feinga ke 'alu atu aí 'e tāmāte'i ia 'e he fanga ngata koná.

34 Pea na'e hoko 'o pehē na'e muimui 'a e kakaí 'i he hala 'o e fanga manú, pea na'a nau keina 'a e 'anga'anga 'o kinautolu 'a ia na'e mate 'i he halá, kae 'oua kuo nau kai ia kotoa pē. Ko 'eni 'i he vakai 'e he kakaí kuo pau ke nau maté, na'a nau kamata ke "fakatomala mei he'enua ngaahi angahalá, 'o nau tangi ki he 'Eikí.

35 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he hili 'enua "fakavaivai'i 'a kinautolu 'o fe'unga 'i he 'ao 'o e 'Eikí na'á ne fekau mai 'a e 'uha ki he funga 'o e fonuá; pea na'e kamata ke toe ake hake 'a e kakai, pea na'e kamata ke 'i ai 'a e fua'i 'akau 'i he ngaahi fonua 'i he tokelaú, pea 'i he ngaahi fonua takatakai kotoa pē. Pea na'e fakahā atu 'e he 'Eikí 'a hono māfimaí kiate kinautolu 'i he fakamo'ui 'a kinautolu mei he hongé.

VAHE 10

'Oku fetongi 'a e tu'i 'e ha tu'i—'Oku mā'oni'oni ha ngaahi tu'i 'e ni'ihí; kae fai angahala 'a e ni'ihí—Ko e taimi 'oku ikuna ai 'a e mā'oni'oni, 'oku tāpuekina pea ngaahi ke tu'u-mālie 'a e kakaí 'e he 'Eikí.

PEA na'e hoko 'o pehē, ko Sesi, 'a

ia ko ha hako 'o Heti — he kuo mate 'a Heti 'i he hongé, pea mo e kotoa hono falé tuku kehe pē 'a Sesi — ko ia, na'e kamata 'a Sesi ke toe langa hake ha kakai kuo fakavaivai'i.

2 Pea na'e hoko 'o pehē na'e manatu'i 'e Sesi 'a e faka'auha 'o 'ene ngaahi tamaí, pea na'á ne langa hake ha pule'anga mā'oni'oni; he na'á ne manatu'i 'a e me'a kuo fai 'e he 'Eikí 'i hono 'omi 'a Sēleti mo hono tokouá 'o "folau mai 'i he fu'u moaná; pea na'á ne 'a'eva 'i he ngaahi hā'ele'anga 'o e 'Eikí; pea na'á ne fanau'i 'a e ngaahi foha mo e ngaahi 'ofefine.

3 Pea ko hono foha lahi tahá, 'a ia ko hono hingoá ko Sesi, na'e angatu'u kiate ia; ka neongo iá, na'e taa'i 'a Sesi 'i he nima 'o ha tangata kaiha'a, koe'uhi ko e lahi fau 'ene ngaahi koloá, 'a ia na'e toe 'omi ai 'a e melinó ki he'ene tamaí.

4 Pea na'e hoko 'o pehē na'e hanga 'e he'ene tamaí 'o langa hake 'a e ngaahi kolo lahi 'i he funga 'o e fonuá, pea na'e kamata ke toe mafola atu 'a e kakaí ki hono kotoa 'o e funga fonuá. Pea na'e mo'ui 'a Sesi 'o a'u ki he'ene fu'u ta'u motu'a 'aupito; pea na'á ne fanau'i 'a Lipileikisi. Pea na'á ne pekia, pea na'e pule 'a Lipileikisi ko hono fetongi.

5 Pea na'e hoko 'o pehē na'e 'ikai ke fai 'e Lipileikisi 'a e me'a 'a ia na'e totonu 'i he 'ao 'o e 'Eikí, he na'á ne ma'u 'a e ngaahi uaifi pea mo e ngaahi "sinifu

33a Nōmipa 21:6–9.
34a 'Alamā 34:34;
T&F 101:8.

35a T&F 5:24.
10 2a 'Eta 6:1–12.
5a Sēkope 3:5;

Mōsaia 11:2.

tokolahi, pea na'á ne hilifaki ki he uma 'o e kakaí 'a ia na'e faingata'a hono fuesiá; 'io, na'á ne tukuhau'i 'a kinautolu 'aki 'a e ngaahi tukuhau mamafa; pea na'á ne langa 'aki 'a e ngaahi tukuhau'á 'a e ngaahi fu'u fale lalahi.

6 Pea na'á ne langa ma'ana ha nofo'anga fakatu'i faka'ofó'ofa 'aupito; pea na'á ne langa mo e ngaahi fale fakapōpula lahi, pea 'ilonga 'a kinautolu na'e 'ikai te nau fie totongi 'a e tukuhau'; na'á ne li ki he fale fakapōpulá, pea ko kinautolu 'a ia na'e 'ikai lava ke totongi 'a e tukuhau'á na'á ne li ki he fale fakapōpulá, pea na'á ne fekau ke nau ngāue ta'etuku ke tauhi 'a kinautolu; pea 'ilonga 'a kinautolu na'e fakafisi ke ngāue na'á ne fekau ke tāmata'i.

7 Ko ia, na'á ne fai 'a 'ene ngāue fakatufunga faka'ofó'ofá, 'io, na'a mo 'ene koula lelei na'á ne fekau ke ngaohi 'i he fale fakapōpulá; pea ko e fa'ahinga ngāue fakatufunga lelei kotoa pē na'á ne fekau ke fai 'i he fale fakapōpulá. Pea na'e hoko 'o pehē na'á ne fakamamahi'i 'a e kakaí 'aki 'a 'ene ngaahi fe'auaki mo e ngaahi fakalieliá.

8 Pea 'i he hili 'ene pule 'i he ta'u 'e fāngofulu mā ua na'e tu'u hake 'a e kakaí 'i he angatu'u kiate ia; pea na'e toe kamata ha tau 'i he fonuá, pea na'e tāmata'i ai 'a Lipileikisi, pea na'e kapusi 'a hono hakó mei he fonuá.

9 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he hili 'a e ngaahi ta'u lahi, na'e tånaki fakataha 'e Molianitoni ('a ia ko ha hako 'o Lipileikisi) ha kau tau 'o e kakaí kuo ka-

pusí, pea nau 'alu atu 'o tau'i 'a e kakaí; pea na'á ne ma'u 'a e mālohi ki he ngaahi kolo lahi; pea na'e faka'au 'o fu'u lahi 'aupito 'a e taú, pea na'e hokohoko atu ia 'i he ngaahi ta'u lahi; pea na'á ne ikuna 'a e fonuá hono kotoa, pea na'á ne fokotu'u ia ko e tu'i ki he fonuá hono kotoa.

10 Pea hili 'ene fokotu'u ia ko e tu'í na'á ne fakama'ama'a 'a e kavenga 'a e kakaí, 'a ia na'á ne ma'u ai 'a e loto 'o e kakaí, pea na'a nau pani ia ke ne hoko ko honau tu'í.

11 Pea na'á ne faitotonu ki he kakaí, kae 'ikai kiate ia, koe'uhi ko 'ene ngaahi fe'auaki lahí; ko ia na'e motuhi ai ia mei he 'ao 'o e 'Eikí.

12 Pea na'e hoko 'o pehē na'e langa hake 'e Molianitoni 'a e ngaahi kolo lahi, pea na'e faka'au 'a e kakaí 'o fu'u koloa'ia 'aupito lolotonga 'ene pulé, fakatou'osi 'i he ngaahi fale pea 'i he koula mo e siliva, pea 'i hono ngoue'i 'a e kēlení mo e ngaahi takanga monumanu ikí, mo e ngaahi takanga monumanu lalahí, mo e ngaahi me'a kotoa pē 'a ia kuo fakafoki kiate kinautolú.

13 Pea na'e mo'ui 'a Molianitoni 'o a'u ki he'ene fu'u motu'a 'aupito, pea na'á ne toki fanau'i 'a Kimi; pea na'e pule 'a Kimi ko e fetongi 'o 'ene tamaí; pea na'á ne pule 'i he ta'u 'e valu, pea na'e pekia 'a 'ene tamaí. Pea na'e hoko 'o pehē na'e 'ikai ke pule 'a Kimi 'i he mā'oni'oni, ko ia na'e 'ikai ke 'ofeina ia 'e he 'Eikí.

14 Pea na'e tu'u hake 'a hono tokouá 'i he angatu'u kiate ia, 'o

ne hanga ‘o puke fakapōpula ai ia; pea na‘á ne nofo pōpula ‘i he kotoa hono ngaahi ‘ahó; pea na‘á ne fanau ‘i ‘a e ngaahi foha mo e ngaahi ‘ofefine ‘i he pōpula, pea ‘i hono ta‘u motu‘á na‘á ne fanau ‘i ‘a Līvai, peá ne pekia.

15 Pea na‘e hoko ‘o pehē na‘e ngāue ‘a Līvai ‘i he pōpula hili ‘a e pekia ‘a ‘ene tamaí, ‘i he ta‘u ‘e fāngofulu mā ua. Pea na‘á ne tau ‘i ‘a e tu ‘i ‘o e fonuá, ‘a ia na‘á ne ma‘u ai ma‘ana ‘a e pule‘angá.

16 Pea hili ‘ene ma‘u ma‘ana ‘a e pule‘angá, na‘á ne fai ‘a e me‘a na‘e totonu ‘i he ‘ao ‘o e ‘Eikí; pea na‘e tu‘umālie ‘a e kakaí ‘i he fonuá; pea na‘á ne mo‘ui ‘o a‘u ki he‘ene ta‘u motu‘a ‘aupito, pea na‘á ne fanau ‘i ‘a e ngaahi foha mo e ngaahi ‘ofefine; pea na‘á ne fanau ‘i foki mo Kolome, ‘a ia na‘á ne pani ko e tu ‘i ‘o fetongi ia.

17 Pea na‘e hoko ‘o pehē na‘e fai ‘e Kolome ‘a ia na‘e lelei ‘i he ‘ao ‘o e ‘Eikí ‘i he kotoa hono ngaahi ‘ahó; pea na‘á ne fanau ‘i ‘a e ngaahi foha mo e ngaahi ‘ofefine tokolahi; pea hili ‘ene mamata ki he ngaahi ‘aho lahi na‘á ne pekia ‘o hangē ko hono toe ‘o e māmaní; pea na‘e pule ‘a Kisi ‘o fetongi ia.

18 Pea na‘e hoko ‘o pehē na‘e pekia foki mo Kisi, pea na‘e pule ‘a Lipi ‘o fetongi ia.

19 Pea na‘e hoko ‘o pehē na‘e fai foki ‘e Lipi mo e me‘a na‘e lelei ‘i he ‘ao ‘o e ‘Eikí. Pea ‘i he ngaahi ‘aho ‘o Lipí na‘e faka‘auha ‘a e fanga ngata “koná. Ko ia na‘a nau ‘alu atu ki he fonua ‘i he

fakatongá, ke kumi ha me‘akai ma‘á e kakai ‘o e fonuá, he na‘e ‘ufi‘ufi ‘a e fonuá ‘e he fanga manu ‘o e vaotaá. Pea na‘e hoko foki ‘a Lipi ko e tangata tuli manu ongoongoa.

20 Pea na‘a nau langa ha fu‘u kolo ‘o ofi ki he kavelemotú, ‘o ofi ki he potu ‘oku vahe‘i ai ‘e he tahí ‘a e fonuá.

21 Pea na‘a nau fakatolonga ‘a e fonua ‘i he fakatongá ke hoko ko e vao, ke ma‘u ai ‘a e fanga manu kaivaó. Pea na‘e ‘ufi‘ufi ‘a e funga kotoa ‘o e fonua ‘i he fakatokelau ‘e he kakaí.

22 Pea na‘a nau fa‘a ngāue ‘aupito, pea nau fakatau mai mo fakatau atu mo fefakatau‘aki ‘iate kinautolu koe‘uhi ke nau ma‘u ai ha koloa.

23 Pea na‘a nau ngāue ‘i he fa‘ahinga kotoa pē ‘o e “ukamea, ‘o nau ngaohi ‘a e koula, mo e siliva, mo e ukamea, mo e palasa, pea mo e fa‘ahinga ‘o e ngaahi ukamea kotoa pē; pea na‘a nau keli ia mei he kelekelé; ko ia, na‘a nau fokotu‘u ai ‘a e ngaahi fu‘u fokotu‘unga kelekele lalahi ke ma‘u ‘a e maka ‘oku fiofio, mo e koula, mo e siliva, mo e ukamea, pea mo e kopa. Pea na‘a nau fai ‘a e fa‘ahinga ngāue fakatufunga lelei kotoa pē.

24 Pea na‘a nau ma‘u ‘a e ngaahi silika, mo e līneni tu‘o-valevale; pea na‘a nau ngāue ‘i he fa‘ahinga tupenu kotoa pē, ke nau lava ‘o fakakofu ‘i ‘a honau telefuá.

25 Pea na‘a nau ngaohi ‘a e

fa'ahinga me'angāue kotoa pē ke ngoue'i 'a e kelekelé, ke keli mo tūtuu'i 'aki, mo utu mo huo, pea mo haha'aki.

26 Pea na'a nau ngaohi 'a e fa'ahinga me'angāue kotoa pē, 'a ia na'a nau ngāue'i ai 'enau fanga monumanú.

27 Pea na'a nau ngaohi 'a e fa'ahinga mahafu 'o e tau kotoa pē. Pea na'a nau ngāue 'i he ngaahi fa'ahinga ngāue fakatufunga na'e fu'ú faikehe 'aupito.

28 Pea koloto ke 'i ai ha kakai 'e tāpuekina 'o lahi ange 'iate kinautolu, pea fakatu'umālie 'o lahi hake 'i he to'ukupu 'o e 'Eiki. Pea na'a nau 'i ha fonua 'a ia 'oku mahu'inga lahi hake 'i he ngaahi fonua kotoa pē, he kuo folofola 'aki ia 'e he 'Eiki.

29 Pea na'e hoko 'o pehē na'e mo'ui 'a Lipi 'i he ngaahi ta'u lahi, 'o ne fanau'i 'a e ngaahi foha mo e ngaahi 'ofefine; pea na'á ne fanau'i foki mo Heiatomi.

30 Pea na'e hoko 'o pehē na'e pule 'a Heiatomi ko e fetongi 'o 'ene tamaí. Pea hili 'a e pule 'a Heiatomi 'i he ta'u 'e uofulu mā fā, vakai na'e to'o meiate ia 'a e pule'angá. Pea na'á ne ngāue 'i he ngaahi ta'u lahi 'i he pōpula, 'io, 'i hono toe 'o hono ngaahi 'ahó.

31 Pea na'á ne fanau'i 'a Heti, pea na'e nofo 'a Heti 'i he pōpula 'i hono ngaahi 'ahó. Pea na'e fanau'i 'e Heti 'a 'Ēlone, pea na'e nofo 'a 'Ēlone 'i he pōpula 'i he kotoa hono ngaahi 'ahó; pea na'á ne fanau'i 'a 'Aminikata, pea na'e nofo foki mo 'Aminikata 'i

he pōpula 'i he kotoa hono ngaahi 'ahó; pea na'á ne fanau'i 'a Kolianitumu, pea na'e nofo 'a Kolianitumu 'i he pōpula 'i he kotoa hono ngaahi 'ahó; pea na'á ne fanau'i 'a Komu.

32 Pea na'e hoko 'o pehē na'e tohoaki'i atu 'e Komu hono vaeua 'o e pule'angá. Pea na'á ne pule ki hono vaeua 'o e pule'angá 'i he ta'u 'e fāngofulu mā ua; peá ne 'alu atu ke tau'i 'a e tu'i ko 'Emikiti, pea na'á na tau 'i he ngaahi ta'u lahi, pea 'i he taimi ko iá na'e ikuna ai 'e Komu 'a 'Emikiti, 'o ne ma'u 'a e mālohi ki hono toe 'o e pule'angá.

33 Pea 'i he ngaahi 'aho 'o Komú na'e kamata ke 'i ai 'a e kau kaiha'a 'i he fonuá; pea na'a nau ngāue 'aki 'a e ngaahi faka-kaukau motu'á, 'o fai 'a e ngaahi "fuakava 'o hangē ko e sīpinga 'o e kakai 'i mu'á, 'o toe feinga ke faka'auha 'a e pule'angá.

34 Pea na'e lahi hono tau'i 'a kinautolu 'e Komú; ka na'e 'ikai ke ne ikuna'i 'a kinautolu.

VAHE 11

'Oku pule'i 'e he ngaahi taú, ngaahi angatu'ú, mo e fai angahalá 'a e mo'ui 'a e kau Sēletí—'Oku kikite'i 'e he kau palōfitá hono faka'auha ke 'osi-osingamālie 'a e kau Sēletí 'o kapau 'e 'ikai te nau fakatomala—'Oku 'ikai tali 'e he kakai 'a e ngaahi lea 'a e kau palōfitá.

PEA na'e ha'u foki 'i he ngaahi 'aho 'o Komú 'a e kau palōfita tokolahi, 'o nau kikite'i 'a e

faka‘auha ‘o e fu‘u kakai lahi ko iá ‘o ka ‘ikai te nau fakatomala, pea tafoki ki he ‘Eikí, ‘o lí‘aki ‘a ‘enau ngaahi fakapoó mo e fai angahalá.

2 Pea na‘e hoko ‘o pehē na‘e ‘ikai tali ‘a e kau palōfitá ‘e he kakaí, pea na‘a nau hola kia Komu ke ma‘u ha malu‘i, he na‘e feinga ‘a e kakaí ke tāmāte‘i ‘a kinautolu.

3 Pea na‘a nau kikite‘i kia Komu ha ngaahi me‘a lahi; pea na‘e tāpuaki‘i ia ‘i he kotoa hono toe ‘o hono ngaahi ‘ahó.

4 Pea na‘á ne mo‘ui ‘o a‘u ki he‘ene fu‘u ta‘u motu‘a ‘aupito, pea na‘á ne fanau‘i ‘a Sipilomi; pea na‘e pule ‘a Sipilomi ko hono fetongi. Pea na‘e angatu‘u ‘a e tokoua ‘o Sipilomí kiate ia, pea na‘e kamata ke ‘i ai ha fu‘u tau lahi ‘i hono kotoa ‘o e fonuá

5 Pea na‘e hoko ‘o pehē na‘e fekau ‘e he tokoua ‘o Sipilomí ko e kau palōfita kotoa pē ‘a ia na‘a nau kikite ‘o kau ki hono faka‘auha ‘o e kakaí ‘oku totonu ke tāmāte‘i;

6 Pea na‘e ‘i ai ‘a e fu‘u tu‘utā-maki lahi ‘i hono kotoa ‘o e fonuá, he na‘a nau fakamo‘oni ‘e hoko ‘a e fu‘u mala‘ia lahi ki he fonuá, pea ki he kakaí foki, pea ‘e ‘i ai ha fu‘u faka‘auha lahi ‘iate kinautolu, ‘o hangē ko ia kuo te‘eki ai ke hoko hano tatau ‘i he funga ‘o e māmaní, pea ‘e tatau hono ngaahi huí mo e ngaahi “fokotu‘unga kekelele ‘i he funga ‘o e fonuá, ‘o ka ‘ikai te nau fakatomala mei he‘enau fai angahalá.

7 Pea na‘e ‘ikai te nau tokanga ki he le‘o ‘o e ‘Eikí, koe‘uhi ko ‘enau ngaahi kautaha kovi; ko ia, na‘e kamata ke ‘i ai ‘a e ngaahi tau mo e ngaahi feke‘i-ke‘i ‘i he fonuá kotoa, kae ‘uma‘ā foki mo e ngaahi hongē lahi, mo e ngaahi mahaki faka‘auha, ‘o a‘u ki he ‘i ai ‘a e fu‘u faka‘auha lahi, ‘o hangē ko ia kuo te‘eki ai ke hā ‘i he funga ‘o e māmaní; pea na‘e hoko ‘eni hono kotoa ‘i he ngaahi ‘aho ‘o Sipilomí.

8 Pea na‘e kamata ke fakatomala ‘a e kakaí mei he‘enau ngaahi angahalá; pea ‘i he‘enau fai peheé na‘e “alo‘ofa ‘a e ‘Eikí kiate kinautolu.

9 Pea na‘e hoko ‘o pehē na‘e tāmāte‘i ‘a Sipilomi, pea na‘e puke ‘a Seti ‘i he pōpula, ‘o ne nofo pōpula ‘i he kotoa hono ngaahi ‘ahó.

10 Pea na‘e hoko ‘o pehē, ko ‘Eiha, ko hono fohá, na‘á ne ma‘u ‘a e pule‘angá; pea na‘á ne pule ki he kakaí ‘i he kotoa hono ngaahi ‘ahó. Pea na‘á ne fai ‘a e ngaahi fa‘ahinga angahala kotoa pē ‘i hono ngaahi ‘ahó, ‘a ia na‘á ne fakatupu ai ‘a e fu‘u lilingi toto lahi; pea na‘e fuonounou ‘a hono ngaahi ‘ahó.

11 Pea ko ‘Eitemi, koe‘uhi ko ha hako ‘o ‘Eiha, na‘á ne ma‘u ‘a e pule‘angá; pea na‘á ne fai foki ‘a e me‘a ‘oku kovi ‘i hono ngaahi ‘ahó.

12 Pea na‘e hoko ‘o pehē ‘i he ngaahi ‘aho ‘o ‘Eitemi, na‘e ha‘u ha kau palōfita tokolahi, ‘o nau toe kikite ‘i he kakaí; ‘io, na‘a nau kikite‘i ‘e hanga ‘e he ‘Eikí

'o faka'auha 'aupito 'a kinautolu mei he funga 'o e māmaní 'o ka 'ikai te nau fakatomala mei he'enua ngaahi angahalá.

13 Pea na'e hoko 'o pehē na'e fakafefeka 'e he kakaí 'a honau lotó, pea na'e 'ikai te nau "tokanga ki he'enua ngaahi leá; pea na'e mamahi 'a e kau palōfitá pea nau 'alu mei he kakaí.

14 Pea na'e hoko 'o pehē na'e fai 'e 'Eitemi 'a e fakamaau ta'e-totonu 'i he kotoa hono ngaahi 'ahó; pea ne fanau'i 'a Moloni. Pea na'e hoko 'o pehē na'e pule 'a Moloni 'o fetongi ia; pea na'e fai 'e Moloni 'a e me'a 'oku kovi 'i he 'ao 'o e 'Eiki.

15 Pea na'e hoko 'o pehē na'e tupu hake ha "angatu'ú 'i he kakaí, koe'uhi ko e kautaha fufū ko ia kuo fokotu'ú ke ma'u 'a e mālohi mo e koloá; pea na'e tupu hake ha tangata mālohi 'i he fai hiá 'iate kinautolu, 'o ne tau'i 'a Moloni, pea na'á ne ikuna ai 'a hono vaeua 'o e pule'angá; pea na'á ne tauhi 'a hono vaeua 'o e pule'angá 'i he ngaahi ta'u lahi.

16 Pea na'e hoko 'o pehē na'e ikuna'i ia 'e Moloni, 'o ne toe ma'u 'a e pule'angá.

17 Pea na'e hoko 'o pehē na'e tupu hake ha tangata mālohi 'e taha; pea ko e hako ia 'o e tokoua 'o Sēletí.

18 Pea na'e hoko 'o pehē na'á ne ikuna'i 'a Moloni, 'o ne ma'u 'a e pule'angá; ko ia, na'e nofo 'a Moloni 'i he pōpula 'i he kotoa 'o hono toe 'o hono ngaahi 'ahó; pea na'á ne fanau'i 'a Kolianitoa.

19 Pea na'e hoko 'o pehē na'e

nofo 'a Kolianitoa 'i he pōpula 'i he kotoa 'o hono ngaahi 'ahó.

20 Pea 'i he ngaahi 'aho 'o Kolianitoá na'e ha'u foki ai 'a e kau palōfita tokolahi, 'o nau kikite'i 'a e ngaahi fu'u me'a ma'ongo'onga mo fakaofa, pea nau kalanga 'aki 'a e fakatomalá ki he kakaí, pea 'o ka 'ikai te nau fakatomala 'e fai 'e he 'Eiki ko e 'Otuá 'a e "tautea kiate kinautolu 'o a'u ki honau faka'auha ke 'osi'osingamālie.

21 Pea 'e hanga 'e he 'Eiki ko e 'Otuá 'o fekau pe 'omi ha kakai "kehe ke nau ma'u 'a e fonuá, 'i hono māfimaí 'o hangē ko e founa na'á ne 'omi ai 'a 'enua ngaahi tamaí.

22 Pea na'a nau li'aki 'a e ngaahi lea kotoa pē 'a e kau palōfitá, koe'uhi ko 'enua kautaha fufuú mo e ngaahi me'a fakalieliá.

23 Pea na'e hoko 'o pehē na'e fanau'i 'e Kolianitoa 'a "Eta, pea na'á ne pekia, hili 'ene nofo pōpula 'i he kotoa hono ngaahi 'ahó.

VAHE 12

'Oku na'ina'i 'a e palōfita ko 'Etá ki he kakaí ke nau tui ki he 'Otuá—'Oku fakamatala 'a Molonai ki he ngaahi me'a faka'ofa'ofa mo e ngaahi me'a fakaofa kuo fai 'i he tui—Na'e hanga 'e he tui 'o ngaohi 'a e tokoua 'o Sēletí ke mamata kia Kalaisi—'Oku foaki 'e he 'Eiki ki he tangatá 'a e vaivaí koe'uhí ke nau loto-fakatōkilalo ai—Na'e hiki 'e he tokoua 'o Sēletí 'a

e Mo'unga Seilini 'i he tui—'Oku mahu'inga 'a e tui, 'amanaki lelei, mo e manava'ofá ki he fakamo'uí—Na'e mamata 'a Molonai ki he fofonga 'o Sísuú ko e mata ki he mata.

PEA na'e hoko 'o pehē na'e hoko 'a e ngaahi 'aho 'o 'Etá 'i he ngaahi 'aho 'o Kolianitomulí; pea na'e tu'i 'a ^aKolianitomuli ki hono kotoa 'o e fonuá.

2 Pea ko ^a'Etá ko ha palōfita ia 'a e 'Eikí; ko ia na'e ha'u 'a 'Eta 'i he ngaahi 'aho 'o Kolianitomulí, 'o ne kamata ke kikite ki he kakaí, he na'e 'ikai fa'a ^bta'ofi ia koe'uhi ko e Laumālie 'o e 'Eikí 'a ia na'e 'iate iá.

3 He na'á ne ^akalanga mei he pongipongi, 'o a'u ki he tō hifo 'a e la'aá, 'o na'ina'í ki he kakaí ke nau tui ki he 'Otuá pea fakatomala telia na'a ^bfaká'auha 'a kinautolu, 'o ne pehē kiate kinautolu 'oku fakahoko 'a e me'a kotoa pē 'i he 'túi—

4 Ko ia, 'ilonga ia 'oku tui ki he 'Otuá kuo pau ke ne fa'a ^aamanaki fakapapau ki ha maama 'oku lelei ange, 'io, ki ha nofo'anga 'i he to'ukupu to'omata'u 'o e 'Otuá, pea ko e 'amanaki lelei ia 'oku tupu mei he tui, 'o hoko ko ha ^btaula ki he laumālie 'o e tangatá, 'a ia 'e ngaohi ai 'a kinautolu ke nau fai mālohi pea tu'u ma'u, pea fonu ma'u ai pē 'i he ngaahi 'ngāue lelei, 'o langaki 'enau ^dfakalāngilangi' 'a e 'Otuá.

5 Pea na'e hoko 'o pehē na'e

kikite 'aki 'e 'Eta 'a e ngaahi me'a ma'ongo'onga mo fakafo ki he kakaí, 'a ia na'e 'ikai te nau tui ki ai, koe'uhi na'e 'ikai te nau mamata ki ai.

6 Pea ko 'eni, ko au, Molonai, 'oku ou fie lea si'i ki he ngaahi me'á ni; 'oku ou fie fakahā ki he māmaní ko e ^atuí ko e ngaahi me'a ia 'oku ^b'amanaki ki ai kae 'ikai mamata ki ai; ko ia, 'oua te mou fakakikihi'i ha me'a koe'uhi ko e 'ikai te mou mamata ki ai, he 'oku 'ikai te mou ma'u ha fakamo'oni kae 'oua kuo hili hono ^dahi'ahi'i 'o ho'omou tui.

7 He ko e me'a 'i he tui na'e fakahā ai 'e Kalaisi ia ki he'etau ngaahi tamaí, 'i he hili 'a 'ene toe tu'u mei he maté; pea na'e 'ikai te ne fakahā ia kiate kinautolu kae 'oua kuo nau ma'u 'a e tui kiate iá; ko ia, kuo pau ke 'i ai 'a e ni'ihī na'e tui kiate ia, he na'e 'ikai te ne fakahā ia ki he māmaní.

8 Ka ko e me'a 'i he tui 'a e tangatá ko ia kuó ne fakahā ai ia ki he māmaní, 'o fakaongo-ongolelei'i 'a e huafa 'o e Tamaí, mo teuteu 'a e hala 'a ia 'e lava ai ha ni'ihī kehe 'o ma'u 'a e me'a-foaki fakalangí, koe'uhi ke nau 'amanaki ki he ngaahi me'a 'oku te'eki ai te nau mamata ki ai.

9 Ko ia, te mou lava foki 'o ma'u 'a e 'amanakí, pea ma'u 'a e me'a-foakí, 'o kapau te mou ma'u pē 'a e tui.

10 Vakai, ko e me'a 'i he tui na'e

12 1a 'Eta 13:13-31.

2a FFL 'Eta.

b Selem. 20:9;

'Inosi 1:26;

'Alamā 43:1.

3a T&F 112:5.

b 'Eta 11:12, 20-22.

c FFL Tui.

4a FFL 'Amanakí,
'Amanaki Lelei.

b Hepelū 6:19.

c 1 Kol. 15:58.

d 3 Nifai 12:16.

6a Hepelū 11:1.

b Loma 8:24-25.

c 'Alamā 32:21.

d 3 Nifai 26:11;

T&F 105:19; 121:7-8.

"ui ai 'a kinautolu 'i he kuonga mu'á 'i he lakanga toputapu 'o e 'Otuá.

11 Ko ia, na'e tupu 'i he tui hono foaki mai 'a e fono 'a Mōsesé. Ka 'i he foaki mai 'o hono 'Aló kuo hanga ai 'e he 'Otuá 'o teuteu 'a e founa "lelei ange; pea ko e me'a 'i he tuí kuo fakahoko ai ia.

12 He kapau 'oku 'ikai ha "tui 'i he fānau 'a e tangatá, 'oku 'ikai lava 'e he 'Otuá 'o fai ha ^bmana 'iate kinautolu; ko ia, na'e 'ikai te ne fakahā ia ka 'i he hili pē 'enau tuí.

13 Vakai, ko e tui 'a 'Alamā mo 'Amulekí na'e ngaohi ai 'a e "fale fakapōpulá ke holo hifo ki he kelekele.

14 Vakai, ko e tui 'a Nifai mo Lihaí na'e fakahoko ai 'a e "liliu 'i he kau Leimaná, pea na'e papitaiso 'a kinautolu 'aki 'a e afi mo e ^bLaumālie Mā'oni'óní.

15 Vakai, ko e tui 'a "Āmoni mo hono kāingá na'e ^bfakahoko ai ha fu'u mana lahi pēhē 'i he kau Leimaná.

16 'Io, pea ko kinautolu kotoa pē kuo nau fai ha ngaahi "maná, na'a nau fai ia 'i he ^btuí, na'a mo kinautolu na'e 'i mu'a 'ia Kalaisí pea mo kinautolu foki ne mo'ui ki muí.

17 Pea ko e me'a 'i he tuí na'e

ma'u ai 'e he kau ākongá 'e toko tolú 'a e tala'ofa 'e "ikai te nau 'ilo 'a e maté; pea na'e 'ikai te nau ma'u 'a e tala'ofá kae 'i he hili pē 'enau tuí.

18 Pea kuo te'eki ai foki ke 'i ai ha taimi kuo fai ai 'e he taha ha mana ka 'i he hili pē 'enau tuí; ko ia, na'a nau tomu'a tui ki he 'Alo 'o e 'Otuá.

19 Pea na'e 'i ai 'a e tokolahi 'a ia na'e fu'u mālohi lahi 'enau tuí, "ki mu'a 'oku te'eki hā'ele mai 'a Kalaisí, na'e 'ikai fa'a ta'ofi 'a kinautolu 'i he loto ^bveilí, ka na'a nau mamata mo'oni 'aki honau matá ki he ngaahi me'a 'a ia kuo nau sio ki ai 'aki 'a e mata 'o e tuí, pea na'a nau fiefia.

20 Pea vakai, kuo tau vakai 'i he lekōtí ni, ko e taha 'i he fa'ahinga ko iá ko e tokoua 'o Sēletí; he na'e pēhē fau hono lahi 'o 'ene tui ki he 'Otuá, ko ia 'i he mafao atu 'e he 'Otuá 'a hono "louhi'i to'ukupú na'e 'ikai te ne fa'a fufuu'i ia mei he mata 'o e tokoua 'o Sēletí, koe'uhi ko 'ene folofola kuó ne folofola 'aki kiate iá, 'a ia ko e folofola kuó ne ma'u 'i he tuí.

21 Pea 'i he hili 'a e mamata 'a e tokoua 'o Sēletí ki he louhi'i to'ukupú 'o e 'Eikí, koe'uhi ko e "tala'ofa na'e ma'u 'e he tokoua 'o Sēletí 'i he tuí, na'e 'ikai fa'a

10a 'Alamā 13:3-4.
FFL Uí.

11a 1 Kol. 12:31.

12a 2 Nifai 27:23;
Mōsaia 8:18;
Molonai 7:37;
T&F 35:8-11.
^b Mātiu 13:58;
Molom. 9:20.

13a 'Alamā 14:26-29.

14a Hilam. 5:50-52.

^b Hilam. 5:45;
3 Nifai 9:20.

15a 'Alamā 17:29-39.
^b FK hangē ko hono fakamatala'i 'i he 'Alamā vahe 17-26.

16a FFL Maná.
^b Hepelū 11:7-40.

17a 3 Nifai 28:7;

Molom. 8:10-12.

19a 2 Nifai 11:1-4;
Sēkope 4:4-5;
Seilomi 1:11;
'Alamā 25:15-16.
^b 'Eta 3:6.

FFL Puipuí.
20a 'Eta 3:4.
21a 'Eta 3:25-26.

ta’ofi ‘e he ‘Eikí ha me’a mei hono matá, ko ia na’e fakahā kiate ia ‘a e me’a kotoa pē, he na’e ‘ikai fa’a ta’ofi ia ‘i tu’a ‘i he ^bveilí.

22 Pea ko e me’a ‘i he tuí kuo ma’u ai ‘e he’eku ngaahi tamaí ‘a e “tala’ofa ‘e ‘omi ‘a e ngaahi me’á ni ki honau kāingá ‘o fou mai ‘i he kau Senitailé; ko ia kuo fekau’i au ‘e he ‘Eiki, ‘io, ko Sīsū Kalaisí.

23 Pea na’á ku pepē kiate ia: ‘E ‘Eiki, ‘e manuki ‘a e kau Senitailé ki he ngaahi me’á ni, ko’e uhi ko homau “vaivai ‘i he faitohí: ko ia ‘e ‘Eiki he kuó ke ngaohi ‘a kimautilu ke mau mālohi ‘i he lea pea ‘i he tui, ka kuo ‘ikai te ke ngaohi ‘a kimautilu ke mau ^bmālohi ‘i he faitohí; he kuó ke ngaohi ‘a e kakaí ni kotoa pē ke nau lava ‘o lea lahi, ko’e uhi ko e Laumālie Mā’oni’oni ‘a ia kuó ke foaki kiate kinautiló;

24 Pea kuó ke ngaohi ‘a kimautilu ke mau lava ‘o faitohi ‘o si’isi’i pē, ko’e uhi ko e vale ‘a homau ngaahi nimá. Vakai, kuo ‘ikai te ke fakaivi’i ‘a kimautilu ‘i he ^afaitohí ‘o hangē ko e tokoua ‘o Sēletí, he na’á ke fakaivi’i ia ko’e uhi ko e ngaahi me’a na’á tohí ‘o hangē ko koé, ‘o a’u ki hono fakavaivai’i ‘o e tangatá ‘i he’ene lau iá.

25 Kuó ke ngaohi foki ke mālohi mo ma’ongo’onga ‘a ‘emau ngaahi leá, ‘o a’u ki he ‘ikai ai te

mau fa’a lava ‘o tohi ia; ko ia, ‘o ka mau ka tohi ‘oku mau ongo’i homau vaivai, pea mau puputu’u ko e me’a ‘i he fakahokohoko ‘o ‘emau ngaahi leá; pea ‘oku ou manvasi’i telia na’a “manuki ‘a e kau Senitailé ki he’emau ngaahi leá.

26 Pea hili ‘eku lea ‘aki ‘ení, na’e folofola mai ‘a e ‘Eikí kiate au, ‘o pepē: ‘Oku “manuki ‘a e kau valé, ka te nau tangi; pea ‘oku fe’unga ‘eku ‘alo’ofa ki he angamaluú, pea ‘e ‘ikai te nau fakaanga’i homou vaivai;

27 Pea kapau ‘e ha’u kiate au ‘a e tangatá te u fakahā kiate kinautilu ‘a honau “vaivai. ‘Oku ou ^bfoaki ki he tangatá ‘a e vaivai ko’e uhi ke nau loto-fakatōkilalo; pea ‘oku fe’unga ‘a ‘eku ‘ofá ki he tangata kotoa pē ‘oku nau ^afakavaivai’i ‘a kinautilu ‘i hoku ‘aó, he kapau te nau fakavaivai’i ‘a kinautilu ‘i hoku ‘ao, pea tui kiate au, te u liliu ‘a e ngaahi me’a “vaivai ko e mālohi kiate kinautilu.

28 Vakai, te u fakahā ki he kau Senitailé ‘a honau vaivai, pea te u fakahā kiate kinautilu ‘oku hanga ‘e he ^atuí, ‘amanaki leleí mo e manava’ofá ‘o takiaki’i mai kiate au — ko e matavai ‘o e mā’oni’oni kotoa pē.

29 Pea ko au, Molonai, hili ‘eku fanongo ki he ngaahi folofola ní, na’e fakafiemālie’i au, pea u pepē: ‘E ‘Eiki, ke fai pē ho

21b ‘Eta 3:20;
T&F 67:10–13.

22a ‘Īnosi 1:13.

23a Molom. 8:17; 9:33.
b 2 Nifai 33:1.

24a FFL Leá.

25a 1 Kol. 2:14.

26a Kalētia 6:7.

27a Sēkope 4:7.

b ‘Eke. 4:11;

1 Kol. 1:27.

c FFL ‘Alo’ofá.

d Luke 18:10–14;

T&F 1:28.

FFL Loto-fakatōkilaló.

e Luke 9:46–48;

2 Kol. 12:9.

28a 1 Kol. 13:1–13;

Molonai 7:39–47.

finangalo mā'oni'óni, he 'oku ou 'ilo'i 'okú ke fai ki he fānau 'a e tangatá 'o fakatatau mo 'enau tuí;

30 He na'e pehē 'e he tokoua 'o Sēletí ki he mo'unga ko Seilíní, Ke "hiki — pea na'e hiki ia. Pea kapau na'e 'ikai ha'ane tui pehē na'e 'ikai ke hiki ia; ko ia 'okú ke ngāue 'i he hili 'a e ma'u 'e he tangatá 'a e tuí.

31 He na'e pehē 'a ho'o fakahā koe ki ho'o kau ākongá; he na'e hili 'enau ma'u 'a e "tuí, mo lea 'i ho huafá, na'á ke toki fakahā koe kiate kinautolu 'i he fu'u māfimafi lahi.

32 Pea 'oku ou manatu'i foki na'á ke folofola kuó ke teuteu ha fale mo'ó e tangatá, 'io, 'i he lotolotonga 'o e ngaahi "nofo'anga 'o ho'o Tamai, 'a ia 'e lava ai 'e he tangatá 'o ma'u ai ha ^b'amanaki 'oku lelei angé; ko ia kuo pau ke 'amanaki lelei 'a e tangatá, pe 'e 'ikai te ne ma'u ha tofi'a 'i he potu kuó ke teuteú.

33 Pea ko e tahá, 'oku ou manatu'i na'á ke folofola kuó ke "ofa ki māmani, 'o a'u ki ho'o tuku hifo ho'o mo'uí ma'á e māmani, koe'uhi ke ke lava 'o toe ma'u ia ke teuteu ha potu mo'ó e fānau 'a e tangatá.

34 Pea ko 'eni 'oku ou 'ilo'i ko e "ofa 'a ia kuó ke ma'u ki he fānau 'a e tangatá ko e manava'ofá ia; ko ia, kapau 'oku 'ikai ma'u 'e he tangatá 'a e manava'ofá, 'e

'ikai te nau fa'a ma'u 'a e potu 'a ia kuó ke teuteu 'i he ngaahi nofo'anga 'o ho'o Tamai.

35 Ko ia, 'oku ou 'ilo 'i he me'á ni 'a ia kuó ke folofola'akí, kapau 'oku 'ikai ma'u 'e he kau Senitailé 'a e manava'ofá, koe'uhi ko homau vaivaí, te ke 'ahi'ahi'i 'a kinautolu, pea to'o meiate kinautolu 'a honau "talēnití, 'io, na'a mo ia kuo nau ma'ú, pea foaki kiate kinautolu 'a ia te nau ma'u 'o lahi angé.

36 Pea na'e hoko 'o pehē na'á ku lotu ki he 'Eikí ke ne foaki ki he kau Senitailé 'a e "ofá, koe'uhi ke nau ma'u 'a e manava'ofá.

37 Pea na'e hoko 'o pehē na'e folofola mai 'a e 'Eikí kiate au: Kapau 'oku 'ikai te nau ma'u 'a e manava'ofá 'oku tatau ai pē kiate koe, kuó ke tui faivelenga; ko ia, 'e "fakama'a ho ngaahi kofú. Pea ko e me'a 'i ho'o 'ilo'i ho ^bvaivaí, ko ia 'e ngaahi koe ke ke mālohi, 'o a'u ki ho'o nofo hifo 'i he potu kuó u teuteu 'i he ngaahi nofo'anga 'o 'eku Tamai.

38 Pea ko 'eni ko au, Molonai, 'oku ou lea māvae ki he kau Senitailé, 'io, kae 'uma'ā foki mo hoku kāinga 'a ia 'oku ou 'ofa aí, kae 'oua ke tau fe'iloaki 'i he 'ao 'o e "fakamaau'anga 'o Kalaisí, 'a ia 'e 'ilo ai 'e he kakai fulipē 'oku 'ikai 'uli'i hoku ngaahi ^bkofú 'i homou totó.

30a Mātiu 17:20;
Sēkope 4:6;
Hilam. 10:6, 9.
FFL Mālohi.

31a FFL Tuí.

32a Sione 14:2;
'Īnosi 1:27;
T&F 72:4; 98:18.

^b FFL 'Amanaki,
'Amanaki Lelei.

33a Sione 3:16–17.

34a Molonai 7:47.

FFL Manava'ofá;
'Ofá.

35a Mātiu 25:14–30.
FFL Me'a-foakí;

Talēnití.

36a FFL 'Alo'ofá.

37a T&F 38:42; 88:74–75;
135:4–5.

^b 'Eta 12:27.

38a FFL Sisū Kalaisi—
Fakamaau.
^b Sēkope 1:19.

39 Pea te mou toki 'ilo'i kuó u "mamata kia Sisū, pea kuó ne fefolofolai mo au ko e ^bmata ki he mata, pea na'á ne folofola mai kiate au 'i he anga-fakatōkilalo mo'oni, 'o hangē 'oku lea ha tangata ki ha taha kehé, 'i he'eku lea 'a'akú, 'o kau ki he ngaahi me'á ni.

40 Pea ko ha ngaahi me'a si'i pē kuó u tohí koe'uhi ko 'eku vaivai 'i he faitohí.

41 Pea ko 'eni, 'oku ou fie na'i-na'i kiate kimoutolu ke mou "fekumi ki he Sisū ko ia 'a ia kuo tohi ki ai 'a e kau palōfitá mo e kau 'apōsetoló, koe'uhi ke 'iate kimoutolu 'a e 'ofa 'a e 'Otua ko e Tamaí, pea mo e 'Eiki ko Sisū Kalaisí, mo e Laumālie Mā'oni'oni, 'a ia 'oku ^bfakamo'oni kiate kinaua mo nofo'ia 'iate kimoutolu 'o ta'engatá. 'Ēmeni.

VAHE 13

'Oku lea 'a 'Eta 'o kau ki ha Selūsalema Fo'ou 'e langa hake 'i 'Amelika 'e he hako 'o Siosefá—'Okú ne kikitē, pea 'oku kapusi ia ki tu'a, 'okú ne tohi 'a e hisitōlia 'o e kau Sēletí, pea kikitē'i hono faka'auha 'o e kau Sēletí—'Oku mafola 'a e taú 'i hono kotoa 'o e fonuá.

PEA ko 'eni ko au, Molonai, 'oku ou hoko atu ke faka'osi 'eku lekooti 'o kau ki he faka'auha 'o

e kakai 'a ia 'oku tefito ki ai 'a 'eku tohí.

2 He vakai, na'a nau li'aki 'a e ngaahi lea kotoa pē 'a 'Eta; na'á ne tala mo'oni kiate kinautolu 'a e me'a kotoa pē, talu mei he kamata'anga 'o e tangatá; pea 'i he hili 'a e "matuku atu 'a e ngaahi vai mei he funga 'o e fonua ní na'e hoko ia ko ha fonua mahu'inga ange 'i he ngaahi fonua kehe kotoa pē, ko ha fonua kuo fili 'e he 'Eiki; ko ia 'oku finangalo 'a e 'Eiki ke ^btauhi kiate ia 'a e tangata kotoa pē 'oku nofo 'i hono funga 'o iá;

3 Pea ko e potu ia 'o e "Selūsalema Fo'ou, 'a ia 'e ^balu hifo mei langi, pea ko e potu toputapu mā'oni'oni 'o e 'Eiki.

4 Vakai, na'e mamata 'a 'Eta ki he ngaahi 'aho 'o Kalaisí, pea na'á ne lea 'o kau ki ha "Selūsalema Fo'ou 'i he fonuá ni.

5 Pea na'á ne lea foki 'o kau ki he fale 'o 'Isilelí, pea mo e "Selūsalema 'a ia 'e ha'u mei ai 'a ^bLihai—'o ka hili hono faka'auhá 'e toe langa hake ia, ko ha kolo mā'oni'oni ki he 'Eiki; ko ia, 'e 'ikai lava ke hoko ia ko ha Selūsalema Fo'ou, he kuo tu'u ia 'i he kuonga mu'á; ka 'e toe langa hake ia 'o hoko ko ha kolo mā'oni'oni 'o e 'Eiki; pea 'e langa ia mo'ó e fale 'o 'Isilelí.

6 Pea 'e langa foki ha "Selūsalema Fo'ou 'i he fonuá ni, mo'ó

39a FFL Sisū Kalaisi—
Ngaahi hā holo 'a
Kalaisi hili 'ene
mo'ui fakamatelié.
b Sēnesi 32:30;
'Eke. 33:11.
41a T&F 88:63; 101:38.
b 3 Nifai 11:32.

13 2a Sēnesi 7:11–24; 8:3.
b 'Eta 2:8.
3a 3 Nifai 20:22;
21:23–24.
FFL Selūsalema Fo'ou.
b Fakahā 3:12; 21:2.
4a FFL Saioné.
5a FFL Selūsalemá.

b 1 Nifai 1:18–20.
c Fakahā 21:10;
3 Nifai 20:29–36.
6a T&F 42:9; 45:66–67;
84:2–5;
TT 1:10.

e toenga ‘o e hako ‘o ^bSiosefá, ‘a ia ko ha ngaahi me‘a kuo ‘i ai hano ‘sīpingá.

7 He hangē ko hono ‘omi ‘e Siosefa ‘a ‘ene tamaí ki he fonua ko “Isipité, pea neongo na‘á ne pekia ‘i ai; ko ia, na‘e ‘omi ‘e he ‘Eikí ha toenga ‘o e hako ‘o Siosefá mei he fonua ko Selūsalemá, koe‘uhi ke ne ‘alo‘ofa ki he hako ‘o Siosefá ke ‘oua te nau ^b‘auha, ‘o hangē tofu pē ko ‘ene ‘alo‘ofa ki he tamaí ‘a Siosefá ke ‘oua te ne ‘auhá.

8 Ko ia, ko e toenga ‘o e fale ‘o Siosefá ‘e toe langa hake ‘i he “fonuá ni; pea ‘e hoko ia ko e fonua ‘o honau tofi‘á; pea te nau langa hake ha kolo mā‘oni‘oni ki he ‘Eikí, ‘o tatau mo e Selūsalema ‘i mu‘á; pea ‘e ^b‘ikai toe veuveuki ‘a kinautolu, kae ‘oua ke hokosia ‘a e ngata‘angá pea mole atu ‘a e māmaní.

9 Pea ‘e ‘i ai ha langi “fo‘ou mo ha māmani fo‘ou; pea te na tatau mo e ngaahi me‘a ‘i mu‘á kae kehe kuo mole atu ‘a e me‘a ‘i mu‘á, pea kuo hoko ‘o fo‘ou ‘a e me‘a kotoa pē.

10 Pea ‘e toki hoko mai ‘a e Selūsalema Fo‘ou; pea ‘oku monū‘ia ‘a kinautolu ‘oku nofo aí, he ko kinautolu ia ‘oku “hinehina honau ngaahi kofú ‘i he ta‘ata‘a ‘o e Lamí; pea ko kinautolu ia ‘oku lau fakataha

mo e toenga ‘o e hako ‘o Siosefá, ‘a ia na‘e ‘o e fale ‘o ‘Isilelí.

11 Pea ‘e toki hoko mai foki mo e Selūsalema motu‘á; pea ko hono kakaí, ‘oku monū‘ia ‘a kinautolu, he kuo fufulu ‘a kinautolu ‘i he ta‘ata‘a ‘o e Lamí; pea ko kinautolu ia ‘a ia na‘e fakamovetevete‘i pea “tānaki mai mei he ngaahi vahe ‘e fā ‘o e māmaní, pea mei he ngaahi fonua ‘i he ^btokelaú, pea kuo nau kau ‘i hono fakahoko ‘o e fuakava ‘a ia na‘e fai ‘e he ‘Otuá mo ‘enau tamaí, ko “Ēpalahamé.

12 Pea ‘o ka hoko mai ‘a e ngaahi me‘a ní, ‘e fakahoko ai ‘a e folofolá ‘a ia ‘oku pehē, ko kinautolu na‘e “mu‘omu‘á, te nau muimui; pea ko kinautolu na‘e muimuí, te nau mu‘omu‘a.

13 Pea na‘á ku mei hiki mo ha toe me‘a kehe, ka kuo ta‘ofi au; ka na‘e ma‘ongo‘onga mo fakafo ‘a e ngaahi kikite ‘a ‘Etá; ka na‘a nau lau ia ko e me‘a noa pē, ‘o kapusi ia ki tu‘a; pea na‘á ne toitoi ‘i he ‘ana ‘o ha maka ‘i he ‘ahó, pea na‘á ne ‘alu atu ‘i he po‘ulí ‘o mamata ki he ngaahi me‘a ‘a ia ‘e hoko ki he kakaí.

14 Pea lolotonga ‘ene nofo ‘i he ‘ana ‘o ha maká na‘á ne hiki hono toe ‘o e lekōtí ni, ‘o mamata ki he ngaahi faka‘auha ‘a ia na‘e hoko ki he kakaí, ‘i he po‘ulí.

6b FFL Siosefa, Foha ‘o Sēkopé.

c ‘Alamá 46:24.
FFL Fakataipé.

7a Sēnesi 46:2–7; 47:6.
b 2 Nifai 3:5.

8a FFL Fonua ‘o e Tala‘ofá.
b Molonai 10:31.

9a 2 Pita 3:10–13;
Fakahā 21:1;
3 Nifai 26:3;
T&F 101:23–25.

10a Fakahā 7:14;
1 Nifai 12:10–11;
‘Alamá 5:27.

11a FFL ‘Isilelí—Ko hono tānaki ‘o ‘Isilelí.

b T&F 133:26–35.

c FFL Fuakava
Faka-‘Ēpalahamé.
12a Ma‘ake 10:31;
1 Nifai 13:42;
Sēkope 5:63;
T&F 90:9.

15 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he ta'u pē ko ia 'a ia na'e kapusi ki tu'a ia mei he kakaí na'e kamata ke 'i ai ha fu'u tau lahi 'i he kakaí, he na'e 'i ai 'a e tokolahi 'a ia na'e angatu'u, 'a ia ko ha kau tangata mālohi, 'o nau feinga ke faka'auha 'a Kolianitomuli 'aki 'enau ngaahi fakakaukau fufū 'o e fai angahala, 'a ia kuo lau ki aí.

16 Pea ko 'eni ko Kolianitomuli, kuó ne ako'i, ia, 'i he ngaahi faiva 'o e taú pea mo e olopoto kotoa 'o e māmaní, ko ia na'á ne tau'i 'a kinautolu na'e feinga ke faka'auha iá.

17 Ka na'e 'ikai te ne fakatomala, pe ko hono ngaahi foha pe ngaahi 'ofefine hoihoifuá; pe ko e ngaahi foha mo e ngaahi 'ofefine hoihoifua 'o Kohoá; pe ko e ngaahi foha mo e ngaahi 'ofefine hoihoifua 'o Kolihoá; pea ko hono fakakātoá, na'e 'ikai ha taha 'o e ngaahi foha, mo e ngaahi 'ofefine hoihoifua kotoa pē 'i he funga 'o e māmaní kotoa na'a nau fakatomala mei he'e-nau ngaahi angahalá.

18 Ko ia, na'e hoko 'o pehē 'i he 'uluaki ta'u 'a ia na'e nofo ai 'a 'Eta 'i he 'ana 'o ha maká, na'e 'i ai 'a e kakai tokolahi 'a ia na'e tāmāte'i 'i he heletā 'a e ngaahi kautaha "fufū ko iá, 'a ia na'e tau'i 'a Kolianitomuli ke nau lava 'o ma'u 'a e pule'angá.

19 Pea na'e hoko 'o pehē ko e ngaahi foha 'o Kolianitomulí na'e lahi 'enau taú pea mo e mole honau totó.

20 Pea 'i hono ua 'o e ta'ú na'e hoko mai 'a e folofola 'a e 'Eikí

kia 'Eta, 'oku totonu ke ne 'alu pea kikite kia "Kolianitomuli, kapau te ne fakatomala, pea mo e kotoa 'o hono falé, 'e tuku kiate ia 'e he 'Eikí 'a hono pule'angá pea fakamo'ui 'a hono kakaí.

21 Kapau 'e 'ikai 'e faka'auha 'a kinautolu, pea mo hono falé kotoa tuku kehe pē ia. Pea te ne mo'ui pē ke mamata ki hono fakamo'oni'i 'o e ngaahi kikite kuo lea 'aki 'o kau ki he ma'u 'e ha kakai "kehe 'a e fonuá ko honau tofi'a; pea te nau tanu 'a Kolianitomuli; pea 'e faka'auha 'a e kakai kotoa pē tuku kehe pē 'a ^bKolianitomuli.

22 Pea na'e hoko 'o pehē na'e 'ikai fakatomala 'a Kolianitomuli, pe ko hono falé, pe ko e kakaí; pea na'e 'ikai ke tuku 'a e taú; pea na'a nau feinga ke tāmāte'i 'a 'Eta, ka na'á ne hola meiate kinautolu 'o ne toe toitoi 'i he 'ana'i maka.

23 Pea na'e hoko 'o pehē na'e hopo hake 'a Seileti, pea na'á ne tau'i foki 'a Kolianitomuli; pea na'á ne ikuna ia, ko ia 'i hono tolu 'o e ta'ú na'á ne puke pōpula ai ia.

24 Pea na'e hanga 'e he ngaahi foha 'o Kolianitomulí, 'i hono fā 'o e ta'ú, 'o ikuna 'a Seileti, 'o nau ma'u 'a e pule'angá 'o fakafoki ki he'enau tamái.

25 Ko 'eni na'e kamata 'a e tau 'i he funga kotoa 'o e fonuá, ko e tangata taki taha mo 'ene fa'ahi na'e tau ke ma'u 'a e me'a na'á ne holi ki aí.

26 Pea na'e 'i ai 'a e kau kaiha'a, pea ko hono fakakātoá, na'e 'i ai

'a e fa'ahinga fai angahala kotoa pē 'i he funga kotoa 'o e fonuá.

27 Pea na'e hoko 'o pehē na'e fu'u 'ita 'aupito 'a Kolianitomuli kia Seileti, pea na'á ne 'alu atu kiate ia mo 'ene kau tau' ke tau'i ia; pea na'a nau fepaki 'i he fu'u 'ita lahi, pea na'a nau fetaulaki 'i he tele'a 'o Kilikalí; pea na'e faka'au 'o fu'u fakamanavahē lahi 'a e tau'.

28 Pea na'e hoko 'o pehē na'e tau'i ia 'e Seileti 'i he 'aho 'e tolu. Pea na'e hoko 'o pehē na'e ikuna'i ia 'e Kolianitomuli, 'o ne tuli ia kae 'oua kuó ne a'u atu ki he ngaahi potu tokalelei 'o Hesiloní.

29 Pea na'e hoko 'o pehē na'e toe tau'i ia 'e Seileti 'i he ngaahi potu tokalelei; pea vakai, na'á ne ikuna'i 'a Kolianitomuli, 'o ne teke'i fakaholomui ia ki he tele'a 'o Kilikalí.

30 Pea na'e toe tau'i 'e Kolianitomuli 'a Seileti 'i he tele'a 'o Kilikalí, 'a ia na'á ne ikuna'i ai 'a Seileti 'o tāmata'i ia.

31 Pea na'e hoka'i 'e Seileti 'a Kolianitomuli 'i hono alangá, ko ia na'e 'ikai te ne toe 'alu ai ki he tau' 'i he ta'u 'e ua, pea 'i he taimi ko iá ko e kakai kotoa pē 'i he funga 'o e fonuá na'a nau fai 'a e lilingi toto, pea na'e 'ikai ha taha ke ta'ofi 'a kinautolu.

VAHE 14

Na'e hanga 'e he angahala 'a e kakai 'o 'omi ha fakamala'ia ki he fonuá—

Na'e tau 'a Kolianitomuli mo Kiliati, pea hoko kia Lipi, pea toki hoko kia Sise—Na'e 'ufi'ufi 'e he totó mo e tāmata' 'a e fonuá.

PEA ko 'eni na'e kamata ke 'i ai ha fu'u "mala'ia lahi 'i hono kotoa 'o e fonuá koe'uhi ko e fai hia 'a e kakai, 'a ia kapau, 'e tuku 'e ha tangata ha'ane me'angaué pe ko 'ene heletaá ki he'ene tuku'anga me'á, pe ki he potu 'okú ne fa'a tauhi ai iá, vakai, 'i he pongipongi, he 'ikai te ne 'ilo ia, he na'e hulu pehē 'a e mala'ia 'i he fonuá.

2 Ko ia, na'e pikitai 'a e tangata taki taha ki he me'a 'a ia na'e 'a'aná, 'aki hono nimá, pea na'e 'ikai te ne fie kole pe 'oatu ha me'a; pea na'e puke ma'u 'e he tangata kotoa pē 'a e kau 'o 'ene heletaá 'aki hono nima to'o-mata'ú, ke malu'i 'ene koloá mo 'ene mo'ui 'a'aná mo hono malí mo e fānaú.

3 Pea ko 'eni, hili 'a e ta'u 'e ua, pea hili 'a e pekia 'a Sēletí, vakai, na'e hopo hake 'a e tokoua 'o Seletí 'o ne tau'i 'a Kolianitomuli, pea na'e ikuna'i ai ia 'e Kolianitomuli, pea ne tuli ia ki he maomaonganoa 'o 'Eikisí.

4 Pea na'e hoko 'o pehē na'e toe tau'i 'e he tokoua 'o Seletí ia 'i he maomaonganoa 'o 'Eikisí; pea na'e faka'au 'o fu'u fakamanavahē lahi 'a e tau', pea na'e tō 'a e lau afe 'i he heletaá.

5 Pea na'e hoko 'o pehē na'e 'ākolo'i 'e Kolianitomuli 'a e maomaonganoa; pea na'e laka

atu ‘a e tokoua ‘o Seiletí mei he maomaonganoá ‘i he po‘ulí ‘o ne tāmate‘i ha kongá ‘o e kau tau ‘a Kolianitomulí, lolotonga ‘enau konaá.

6 Pea na‘á ne ‘alu atu ki he fonua ko Moloní, ‘o ne fokotu‘u ia ‘i he nofo‘anga fakatu‘i ‘o Kolianitomulí.

7 Pea na‘e hoko ‘o pehē na‘e nofo ‘a Kolianitomulí mo ‘ene kau taú ‘i he maomaonganoá ‘i he ta‘u ‘e ua, pea na‘á ne ma‘u ai ‘a e fu‘u ivi lahi ki he‘ene kau taú.

8 Pea ko ‘eni ko e tokoua ‘o Seiletí, ‘a ia ko hono hingoá ko Kiliate, na‘á ne ma‘u foki ‘a e fu‘u ivi lahi ki he‘ene kau taú, koe‘uhi ko e ngaahi kautaha fufuú.

9 Pea na‘e hoko ‘o pehē na‘e hanga ‘e he‘ene taula‘eiki lahi ‘o fakapoongi ia lolotonga ‘ene nofo ‘i hono nofo‘anga fakatu‘i.

10 Pea na‘e hoko ‘o pehē na‘e ‘i ai ha taha ‘o e ngaahi kautaha fufuú na‘á ne fakapoongi ia ‘i ha hala fufū, ‘o ne to‘o ma‘ana ‘a e pule‘angá; pea ko hono hingoá ko Lipi; pea ko Lipí ko ha tangata sino kaukaua lahi ia, ‘o lahi hake ‘i ha toe tangata kehe ‘i hono kotoa ‘o e kakaí.

11 Pea na‘e hoko ‘o pehē ‘i he ‘uluaki ta‘u ‘o Lipí, na‘e ‘alu hake ‘a Kolianitomulí ki he fonua ko Moloní, ‘o ne tau‘i ‘a Lipi.

12 Pea na‘e hoko ‘o pehē na‘á ne tau mo Lipi, pea na‘e taa‘i ‘e Lipi ‘a hono umá ‘o ne lavea ai; ka neongo iá, na‘e ‘oho atu ‘a e kau tau ‘a Kolianitomulí kia Lipi, ‘o ne hola ai ki he ngaahi ngata‘anga fonua ki he matātahí.

13 Pea na‘e hoko ‘o pehē na‘e

tuli ia ‘e Kolianitomulí; pea na‘e tau‘i ia ‘e Lipi ‘i he matātahí.

14 Pea na‘e hoko ‘o pehē na‘e tā hifo ‘e Lipi ‘a e kau tau ‘a Kolianitomulí, pea na‘a nau toe hola ai ki he maomaonganoa ‘o ‘Eikisí.

15 Pea na‘e hoko ‘o pehē na‘e tuli ia ‘e Lipi kae ‘oua kuó ne a‘u atu ki he ngaahi potu tokalelei ‘o ‘Ākisí. Pea kuo ‘ave ‘e Kolianitomulí ‘a e kakai kotoa pē mo ia ‘i he‘ene hola meia Lipí ki he potu ko ia ‘o e fonua ‘a ia na‘á ne hola ki aí.

16 Pea ‘i he‘ene a‘u atu ki he ngaahi potu tokalelei ‘o ‘Ākisí na‘a ne tau‘i ai ‘a Lipi, pea na‘á ne taa‘i ia kae ‘oua kuó ne mate; ka neongo iá, na‘e ‘oho mai ‘a e tokoua ‘o Lipí kia Kolianitomulí ‘o fetongi ia, pea na‘e faka‘au ‘o fu‘u fakamanavahē lahi ‘aupito ‘a e taú, pea na‘e toe hola ai ‘a Kolianitomulí mei he kau tau ‘a e tokoua ‘o Lipí.

17 Ko ‘eni ko e hingoa ‘o e tokoua ‘o Lipí ko Sise. Pea na‘e hoko ‘o pehē na‘e tuli ‘e Sise ‘a Kolianitomulí, pea na‘á ne ikuna‘i ‘a e ngaahi kolo lahi, pea na‘á ne tāmate‘i ‘a e kakai fefine pea mo e fānau fakatou‘osi, pea na‘á ne tutu ‘a e ngaahi koló.

18 Pea na‘e mafola ‘a e manavahē kia Sise ‘i he fonuá kotoa; ‘io, na‘e ongo atu ‘a e tangi ‘i hono kotoa ‘o e fonuá—Ko hai te ne fa‘a tu‘u hake ki he kau tau ‘a Sisé? Vakai, ‘okú ne tafi‘i ‘a e fonuá ‘i hono ‘aó!

19 Pea na‘e hoko ‘o pehē na‘e kamata ke fakatahataha ‘a e kakaí ki ha ngaahi kau tau, ‘i hono kotoa ‘o e funga ‘o e fonuá.

20 Pea na'a nau mavahevahe; pea na'e 'i ai hanau ni'ihi na'a nau hola ki he kau tau 'a Sisé, ka ko honau ni'ihi na'a nau hola ki he kau tau 'a Kolianitomulí.

21 Pea na'e pehē fau hono lahi mo hono fuoloa 'o e taú, pea pehē fau mo hono fuoloa 'o e lilingi totó mo e faka'auhá, kuo 'ufi'ufi ai 'a e funga kotoa 'o e fonuá 'e he ngaahi "anga'anga 'o e kakai maté.

22 Pea na'e pehē fau hono vave mo e fakato'oto'o 'o e taú na'e 'ikai ke toe 'i ai ha taha ke tanu 'a e maté, ka na'a nau laka atu mei he lilingi 'o e toto ki he lilingi 'o e toto, kae tuku pē 'a e ngaahi 'anga'anga fakatou'osi 'o e kakai tangatá, mo e kakai fefiné, pea mo e fānaú ke movetevete 'i he funga 'o e fonuá, ke keina 'e he "uanga 'o e kakanó.

23 Pea na'e mafola atu 'a hono nanamú 'i he funga 'o e fonuá, 'io 'a hono kotoa 'o e funga 'o e fonuá; ko ia na'e faingata'a'ia 'a e kakaí 'i he 'aho mo e pō, koe'uhi ko hono nanamú.

24 Ka neongo iá, na'e 'ikai tuku 'e Sise 'a 'ene tuli 'a Koli-anitomulí; he kuó ne fuakava ke ne sāuni kia Kolianitomuli 'a e toto 'o hono tokoua, 'a ia kuo maté, pea mo e folofola 'a e 'Eikí 'a ia kuo hoko mai kia 'Eta 'e 'ikai ke tō 'a Kolianito-muli 'i he heletā.

25 Pea ko ia 'oku tau vakai na'e 'a'ahi 'a e 'Eikí kiate kinautolu 'aki 'a e kakato 'a hono houhaú, pea kuo hanga 'e he'e-nau fai angahala mo e ngaahi

anga-fakalieliá 'o tofa ha hala ki honau faka'auha ta'engatá.

26 Pea na'e hoko 'o pehē na'e tuli 'e Sise 'a Kolianitomuli ki he feitu'u fakahahaké, 'o a'u ki he ngaahi ngata'anga 'o e matātahí, pea na'á ne tau ai mo Sise 'i he 'aho 'e tolu.

27 Pea na'e pehē fau hono fakamanavahē 'o e faka'auha 'i he kau tau 'a Sisé na'e kamata ke 'a e kakaí ke manavahē, 'o nau kamata ke hola mei he kau tau 'a Kolianitomulí; pea na'a nau hola ki he fonua ko Kolihoá, 'o nau tafi'i atu 'a e kakaí 'o e fonuá 'i honau 'aó, 'a kinautolu kotoa pē na'e 'ikai ke fie kau mo kinautolú.

28 Pea na'a nau fokotu'u honau ngaahi fale fehikitakí 'i he tele'a 'o Kolihoá; pea na'e fokotu'u 'e Kolianitomuli 'a hono ngaahi fale fehikitakí 'i he tele'a 'o Suá. Ko 'eni na'e ofi 'a e tele'a 'o Suá ki he mo'unga ko Kaminoá, ko ia, na'e tānaki fakataha 'e Koli-anitomuli 'a 'ene kau taú ki he mo'unga ko Kaminoá, 'o ne ifi ha talupite ki he kau tau 'a Sisé ke ui kiate kinautolu ke nau ō mai ke tau.

29 Pea na'e hoko 'o pehē na'a nau ō mai, ka na'e toe teke'i 'a kinautolu; pea na'a nau toe ō mai ko hono tu'o uá, ka na'e toe teke'i 'a kinautolu ko hono tu'o ua. Pea na'e hoko 'o pehē na'a nau toe ō mai ko hono tu'o tolu, pea na'e faka'au 'a e taú 'o fu'u fakamanavahē lahi.

30 Pea na'e hoko 'o pehē na'e taa'i 'e Sise 'a Kolianitomuli 'o

ne hoka’i ia ‘o tu’o lahi ‘aki ‘a e ngaahi fu’u lavea loloto; pea ko Kolianitomuli, ko’e’uhi ko e mole lahi ‘o hono totó, na’á ne pongia, pea na’e fata atu ia ‘o hangē kuó ne maté.

31 Ko ‘eni na’e lahi fau ‘a e tō ‘a e kakai tangatá mo e kakai fe-finé mo e fānau ‘i he ongo fa’ahí fakatou’osi, na’e fekau ai ‘e Sise ki hono kakaí ke ‘oua te nau tuli ‘a e kau tau ‘a Kolianitomulí; ko ia, na’a nau foki ai ki honau ‘apitanga.

VAHE 15

‘Oku mate ha lau miliona ‘o e kau Sēletí ‘i he tau—‘Oku hanga ‘e Sise mo Kolianitomuli ‘o tānaki mai hono kotoa ‘o e kakaí ki he tau ki he ‘auha—‘Oku ta’ofi ‘e he Laumālie ‘o e ‘Eikí ‘ene fāinga mo kinautolú—‘Oku faka’auha ‘o ‘osi’osingamālie ‘a e pule’anga ‘o e kau Sēletí—Ko Kolianitomuli pē na’e toé.

PEA na’e hoko ‘o pehē ‘i he toe mo’ui ‘a Kolianitomuli mei hono ngaahi laveá, na’e kamata ke ne manatu ki he ngaahi lea kuo “lea ‘aki ‘e ‘Eta kiate iá.

2 Na’á ne vakai kuo ‘osi tō ‘i he heletā ‘a e meimei toko ua miliona nai ‘o hono kakaí, pea na’e kamata ke mamahi ‘i hono lotó; ‘io, kuo mate ‘a e toko ua miliona ‘o e kau tangata mālohi pea mo honau ngaahi malí mo ‘enau fānaú.

3 Na’e kamata ke ne fakatomala mei he kovi kuó ne faí; na’e kamata ke ne manatu ki he ngaahi

lea kuo lea ‘aki ‘i he ngutu ‘o e kau palōfita kotoa pē, pea na’á ne vakai kuo fakamo’oni’i kotoa ia ‘o a’u mai ki ai, ‘i he me’a kotoa pē; pea na’e tangi ‘a hono laumālié ‘o ‘ikai loto ke fakafie-mālie’i.

4 Pea na’e hoko ‘o pehē na’á ne fai ha tohi kia Sise, ‘o kole kiate ia ke ne fakamo’ui ‘a e kakaí, pea te ne tukuange ‘a e pule’angá ko’e’uhi kae mo’ui ‘a e kakaí.

5 Pea na’e hoko ‘o pehē ‘i he ma’u ‘e Sise ‘a ‘ene tohi na’á ne fai ha tohi kia Kolianitomuli, ‘o pehē kapau te ne tukuange ia ke ne tāmata’e ‘i aki ‘ene heletā ‘a’aná, te ne fakamo’ui ‘a e kakaí.

6 Pea na’e hoko ‘o pehē na’e ‘ikai fakatomala ‘a e kakaí mei he’enau angahalá; pea ko e kakai ‘o Kolianitomulí na’e ue’i hake ke ‘ita ki he kakai ‘o Sisé; pea ko e kakai ‘o Sisé na’e ue’i hake ke ‘ita ki he kakai ‘o Kolianitomulí; ko ia, na’e tau’i ‘e he kakai ‘o Sisé ‘a e kakai ‘o Kolianitomulí.

7 Pea ‘i he vakai ‘e Kolianitomuli kuo ofi ke ikuna’i iá na’á ne toe hola mei he kakai ‘o Sisé.

8 Pea na’e hoko ‘o pehē na’á ne a’u atu ki he vai ‘o Lipilianikumé, ‘a ia, ko hono ‘uhingá, ko e lahi, pe lahi hake ‘i he me’a kotoa pē; ko ia, ‘i he’enau a’u ki he ngaahi vai ko ‘ení, na’a nau fokotu’u honau ngaahi fale fehikitakí; pea na’e fokotu’u foki ‘e Sise ‘a hono ngaahi fale fehikitakí ‘o ofi kiate kinautolu; pea ko ia ‘i he pongipongi hake na’a nau ō mai ke tau.

9 Pea na’e hoko ‘o pehē na’a nau fai ha fu’u tau fakamana-vahē lahi faka’ulia, ‘a ia na’e toe lavea ai ‘a Kolianitomuli, pea na’á ne pongia koe’uhi ko e mole ‘a e totó.

10 Pea na’e hoko ‘o pehē na’e fe’ohofi atu ‘a e kau tau ‘a Koli-anitomulí ki he kau tau ‘a Sisé, pea na’a nau ikuna ‘a kinautolu, ‘o nau ngaohi ‘a kinautolu ke hola meiate kinautolu; pea nau hola ki he feitu’u fakatongá, pea na’a nau fokotu’u honau ngaahi fale fehikitakí ‘i ha potu ‘a ia na’e ui ko ‘Okati.

11 Pea na’e hoko ‘o pehē na’e fokotu’u ‘e he kau tau ‘a Koli-anitomulí ‘a honau ngaahi fale fehikitakí ‘i he tafa’aki ‘o e kí’i mo’unga ko Leimá; pea ko e mo’unga ia ‘a ia na’e hanga ‘e he’eku tamai ko Molomoná ‘o “fufuu’i ai ‘a e ngaahi lekooti ‘a ia ‘oku toputapú ki he ‘Eikí.

12 Pea na’e hoko ‘o pehē na’a nau tånaki fakataha ‘a e kakai fulipē ‘i he funga kotoa ‘o e fonuá, ‘a ia kuo te’eki ai ke tāmate’í, tuku kehe pē ‘a ‘Eta.

13 Pea na’e hoko ‘o pehē na’e mamata ‘a ‘Eta ki he me’a kotoa pē na’e fai ‘e he kakai; pea na’á ne vakai ko e kakai na’e loto kia Kolianitomulí na’a nau fakataha-taha hake ki he kau tau ‘a Koli-anitomulí; pea ko e kakai na’e loto kia Sisé na’a nau fakataha-taha hake ki he kau tau ‘a Sisé.

14 Ko ia, na’e fe’unga mo e ta’u ‘e fā ‘a ‘enau tånaki fakataha mai ‘a e kakai, koe’uhi ke nau ma’u ‘a e kakai kotoa pē na’e ‘i

he funga ‘o e fonuá, pea koe’uhi ke nau ma’u ‘a e tokoni kotoa te nau ala ma’ú.

15 Pea na’e hoko ‘o pehē ‘i he hili ‘enau fakataha kotoa maí, ko e tangata taki taha ki he kau tau ‘a ia na’á ne loto ki aí, mo honau ngaahi uaifí mo ‘enau fānaú — fakatou’osi ‘a e kakai tangata, mo e kakai fefine pea mo e fānaú kuo fakamahafu ‘aki ‘a e ngaahi mahafu ‘o e tau, ‘o nau ma’u ‘a e ngaahi pā, pea mo e ngaahi “sifa-fatafata, mo e ngaahi tatā tau, pea kuo kofu ‘i he founga ‘o e taú — na’e laka atu ‘a e ongo fa’ahí taki taha ke tau, ‘o nau tau ‘i he ‘aho ko iá ‘o ‘osi, pea na’e ‘ikai ha ikuna.

16 Pea na’e hoko ‘o pehē ‘i he’ene hokosia ‘a e po’ulí na’a nau hela’ia, ‘o nau foki ki honau ngaahi ‘apitangá; pea hili ‘enau foki ki honau ngaahi ‘apitangá na’a nau kamata ke ngala mo tangilāulau koe’uhi ko e mole ‘o e kau tō tau ‘i honau kakai; pea na’e lahi pehē fau ‘a ‘enau tangí, mo ‘enau ngalá mo ‘enau ngaahi tangilāulaú, na’e fu’u longoa’a’ia ‘a e ‘ataá.

17 Pea na’e hoko ‘o pehē ‘i he pongipongi haké, na’a nau toe ‘alu atu ke tau, pea na’e lahi mo fakamanavahē ‘a e ‘aho ko iá; ka neongo iá, na’e ‘ikai ha ikuna, pea ‘i he toe hokosia ‘a e po’ulí na’a nau ngaohi ke longoa’a’ia ‘a e ‘ataá ‘i he’enau ngaahi tangí, mo ‘enau ngalá, mo ‘enau ngaahi tengihia, koe’uhi ko e mole ‘o e kau tō tau ‘i honau kakai.

18 Pea na’e hoko ‘o pehē na’e

toe fai 'e Kolianitomuli ha tohi kia Sise, 'o ne kole ke 'oua te ne toe ha'u ke tau, ka ke ne ma'u 'a e pule'angá, pea fakamo'ui 'a e kakaí.

19 Kae vakai, kuo tuku 'e he Laumálie 'o e 'Eikí 'a 'ene fāinga mo kinautolú, pea na'e ma'u 'e "Sētane 'a e mālohi kakato ki he loto 'o e kakaí; he kuo tuku 'a kinautolu ki he fefeka 'o honau lotó, mo e fakapo'ulí 'o honau 'atamaí koe'uhi ke faka'auha 'a kinautolu; ko ia na'a nau toe 'alu atu ke tau.

20 Pea na'e hoko 'o pehē na'a nau tau 'i he 'aho kotoa ko iá, pea 'i he hokosia ki he po'ulí, na'a nau mohe pē mo 'olunga ki he'enu ngaahi heletaá.

21 Pea 'i he pongipongi hake na'a nau toe tau 'o a'u ki he hoko 'a e po'ulí.

22 Pea 'i he hokosia 'a e po'ulí na'a nau "konā 'i he 'ita, 'o hangē ko ha tangata 'oku konā 'i he uaine; pea na'a nau toe mohe pē mo 'olunga ki he'enu ngaahi heletaá.

23 Pea 'i he pongipongi hake na'a nau toe tau; pea 'i he hoko 'a e po'ulí kuo nau tō kotoa pē 'i he heletā tuku kehe pē 'a e toko nimangofulu mā ua 'o e kakai 'o Kolianitomulí, mo e toko onongofulu mā hiva 'o e kakai 'o Sisé.

24 Pea na'e hoko 'o pehē na'a nau mohe pē mo 'olunga ki he'enu ngaahi heletaá 'i he pō ko iá, pea 'i he pongipongi hake na'a nau toe tau, 'o nau tau 'aki honau tūkuingatá 'aki 'enu

ngaahi heletaá mo 'enu ngaahi paá, 'i he 'aho kotoa ko iá.

25 Pea 'i he hokosia 'a e poó, na'e toko tolungofulu mā ua 'a e kakai 'o Sisé, pea toko uofulu mā fitu 'a e kakai 'o Kolianitomulí.

26 Pea na'e hoko 'o pehē na'a nau kai mo mohe, mo teuteu ke mate 'i he pongipongí. Pea ko e kau tangata lalahi mo mālohi 'a kinautolu 'i he mālohi fakae-tangatá.

27 Pea na'e hoko 'o pehē na'a nau tau 'i he houa 'e tolu, pea na'a nau pongia 'i he mole 'a e totó.

28 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he hili 'a e toe ma'u 'e he kau tangata 'a Kolianitomulí ha ivi fe'unga ke nau fa'a 'alú, na'a nau teu ke hola ke fakahaofi 'enu mo'uí; kae vakai, na'e tu'u hake 'a Sise, mo 'ene kau tangatá foki, pea ne fuakava 'i he'ene 'itá te ne tāmata'i 'a Kolianitomuli, pe mate 'i he heletā.

29 Ko ia, na'á ne tuli 'a kinautolu, pea 'i he pongipongi hake na'á ne ma'u 'a kinautolu; pea nau toe tau 'aki 'a e heletā. Pea na'e hoko 'o pehē 'i he'enu tō "kotoa 'i he heletā, tuku kehe pē 'a Kolianitomuli mo Sise, vakai, na'e pongia 'a Sise koe'uhi ko e mole 'a e totó.

30 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he hili 'a e falala 'a Kolianitomuli 'i he'ene heletaá, na'á ne mālolō sí'i, pea na'á ne tu'usi 'a e 'ulu 'o Sisé.

31 Pea na'e hoko 'o pehē 'i he hili 'ene tu'usi 'a e 'ulu 'o Sisé,

na’e mālanga hake ‘a Sise ‘i hono nimá peá ne tō; pea hili ‘ene feinga ke mānavá, na’á ne mate.

32 Pea na’e hoko ‘o pehē na’e tō ‘a “Kolianitomuli ki he kekelelé, ‘o ne hoko ‘o hangē kuo ‘ikai ha mo’ui ‘iate iá.

33 Pea na’e folofola ‘a e ‘Eikí kia ‘Eta, ‘o ne pehē kiate ia, ‘Alu atu. Pea na’á ne ‘alu atu, ‘o ne vakai ko e ngaahi folofola kotoa pē ‘a e ‘Eikí kuo fakahoko; pea na’á

ne faka’osi ‘ene “lekōtí; (ko e vahe teau ‘e taha kuo ‘ikai te u tohi) pea na’á ne fufuu ‘i ia ‘i he founga na’e ‘ilo ai ia ‘e he kakai ‘o Limihai.

34 Ko ‘eni ko e ngaahi lea faka’osi ‘eni kuo tohi ‘e “‘Etá: Kapau ko e finangalo ‘o e ‘Eikí ke u liliu, pe te u kātekinā ‘a e finangalo ‘o e ‘Eikí ‘i he kakanó, ‘oku tatau ai pē, kae kehe pē ke fakamo’ui au ‘i he pule’anga ‘o e ‘Otuá. ‘Ēmeni.

KO E TOHI ‘A MOLONAI

VAHE 1

‘Oku tohi ‘a Molonai ke ‘aonga ki he kau Leimaná — Ko e kau Nifai ‘e ‘ikai te nau faka’ikai’i ‘a Kalaisí ‘oku tāmāte’i ‘a kinautolu. Ta’u t.s. 401–421 nai.

KO ‘eni ko au, “Molonai, hili ‘eku faka’osi ‘a e hiki faknounou ‘o e fakamatala ‘o e kakai ‘o Sēletí, na’á ku mahalo ‘e ‘ikai te u tohi mo ha toe me’a kehe, ka ‘oku te’eki ai te u mate; pea ‘oku ‘ikai te u fakahā au ki he kau Leimaná telia na’a nau faka’auha au.

2 He vakai, ko ‘enua ngaahi “fetau’akí ‘oku fu’u fakamana-vahē ‘aupito ‘iate kinautolu; pea koe’uhi ko ‘enua tāufehí’á ‘oku nau ^btāmāte’i ai ‘a e Nifai kotoa pē ‘e ‘ikai te ne faka’ikai’i ‘a Kalaisí.

3 Pea ko au, Molonai, ‘e ‘ikai te u “faka’ikai’i ‘a e Kalaisí; ko ia, ‘oku ou hē hē holo ki ha potu pē ‘oku ou fa’a ‘alu ki ai ke malu’i ‘a ‘eku mo’ui ‘a’akú.

4 Ko ia, ‘oku ou tohi mo ha ngaahi me’a si’i ‘e ni’ihi, ‘o kehe mei he me’a ‘a ia na’e totonu ke u faí; he na’á ku ‘amanaki ‘e ‘ikai te u tohi mo ha toe me’a kehe; ka ‘oku ou tohi mo ha ngaahi me’a si’i ‘e ni’ihi, hei’ilo na’a ‘aonga ‘apē ia ki hoku kāinga, ko e kau Leimaná, ‘i ha ‘aho ‘amui, ‘o fakatatau mo e finangalo ‘o e ‘Eikí.

VAHE 2

‘Oku foaki ‘e Sīsū ki he kau ākongā Nifai ‘e toko hongofulu mā uá ‘a e mālohi ke foaki ‘a e me’a-foaki ‘o e Laumālie Mā’oni’oni. Ta’u t.s. 401–421 nai.

32a ‘Amenai 1:20–22.

33a Mōsaia 8:9;

‘Alamā 37:21–31;

‘Eta 1:1–5.

34a ‘Eta 12:2.

[MOLONAI]

1 1a FFL Molonai, Foha ‘o

Molomoná.

2a 1 Nifai 12:20–23.

b ‘Alamā 45:14.

3a Mātiu 10:32–33;

3 Nifai 29:5.

Ko e ngaahi folofola ‘a Kalaisi, ‘a ia na‘á ne folofola ‘aki ki he‘ene kau ākongá, ‘a e toko hongofulu mā ua ‘a ia na‘á ne filí, ‘i he‘ene hilifaki hono to‘ukupú kiate kinautolú—

2 Pea na‘á ne ui ‘a kinautolu ‘i honau hingoá, ‘o pehē: Ke mou ui ki he Tamaí ‘i hoku hingoá, ‘i he fu‘u lotu lahi; pea ka hili ho‘omou fai ‘ení te mou ma‘u ‘a e “mālohi koe‘uhi ko ia te mou hilifaki ki ai homou ^bnimá, te ‘mou foaki ki ai ‘a e Laumālie Mā‘oni‘oní; pea ‘i hoku hingoá te mou foaki ia, he ‘oku fai pehē ‘e he‘eku kau ‘aposekoló.

3 Ko ‘eni na‘e folofola ‘aki ‘e Kalaisi ‘a e ngaahi folofolá ni kiate kinautolu ‘i he‘ene ‘uluaki hā maí; pea na‘e ‘ikai fanongo ki ai ‘a e fu‘u kakaí, ka na‘e fanongo ki ai ‘a e kau ākongá; pea ko kinautolu kotoa pē ‘a ia na‘a nau “hilifaki ki ai honau ngaahi nimá, na‘e tō ki ai ‘a e Laumālie Mā‘oni‘oní.

VAHE 3

‘Oku fakanofu ‘e he kaumātu‘á ‘a e kau taula‘eiki mo e kau akonakí ‘i he hili-faki ‘o e nima. Ta‘u t.s. 401–421 nai.

Ko e founa na‘e ngāue ‘aki ‘e he kau ākongá, ‘a ia na‘e ui ko e “kaumātu‘a ‘o e Siasí, ke ^bfakanofu ‘a e kau taula‘eiki mo e kau akonakí—

2 Hili ‘enau lotu ki he Tamaí ‘i he huafa ‘o Kalaisí, na‘a nau hili-faki honau nimá kiate kinautolu, ‘o pehē:

3 ‘I he huafa ‘o Sīsū Kalaisí ‘oku ou fakanofu koe ke ke hoko ko ha taula‘eiki (pea kapau ko ha akonaki ia, ‘oku ou fakanofu koe ke ke hoko ko ha akonaki) ke malanga ‘aki ‘a e fakatomalá mo e “fakamolemole ‘o e ngaahi angahalá ‘ia Sīsū Kalaisí, ‘i he kātaki ‘i he tui ki hono huafá ‘o a‘u ki he ngata‘angá. ‘Ēmeni.

4 Pea ko e founa ‘eni na‘a nau “fakanofu ai ‘a e kau taula‘eiki mo e kau akonakí, ‘o fakatatau ki he ngaahi ^bme‘a-foaki mo e ngaahi ui ‘a e ‘Otuá ki he tangatá; pea na‘a nau fakanofu ‘a kinautolu ‘i he ‘mālohi ‘o e Laumālie Mā‘oni‘oní, ‘a ia na‘e ‘iate kinautolú.

VAHE 4

Ko hono fakamatala‘i ‘a e founa ‘o e tāpuaki‘i ‘e he kaumātu‘á mo e kau taula‘eiki ‘a e mā ‘o e sākalamēnití. Ta‘u t.s. 401–421 nai.

Ko e “founa ‘o e hanga ‘e he‘enau ^bkaumātu‘á mo e kau taula‘eiki ‘o tāpuaki‘i ‘a e sino mo e ta‘ata‘a ‘o Kalaisí ki he siasí; pea na‘a nau “tāpuaki‘i ia ‘o fakatatau ki he ngaahi fekau ‘a Kalaisí; ko ia ‘oku mau ‘ilo‘oku totonu ‘a e founa; pea na‘e

2 1a 3 Nifai 13:25.
2a FFL Mālohi.
b FFL Nimá,
Hilifaki ‘o e.
c 3 Nifai 18:37.
3a Ngāue 19:6.
3 1a ‘Alamā 6:1.

FFL Kaumātu‘á.
b FFL Fakanofó.
3a FFL Fakamolemole‘i
‘o e Ngaahi
Angahalá.
4a T&F 18:32; 20:60.
b FFL Me‘a-foaki.

c 1 Nifai 13:37;
Molonai 6:9.
4 1a 3 Nifai 18:1–7.
b FFL Kaumātu‘á.
c T&F 20:76–77.

tāpuaki'i ia 'e he kaumātu'á pe taula'eikí—

2 Pea na'a nau tū'ulutui hifo fakataha mo e siasí, 'o lotu ki he Tamai 'i he huafa 'o Kalaisí, 'o pehē:

3 'E 'Otua, ko e Tamai Ta'engatá, 'oku mau kole ki ho'ó 'afió 'i he huafa 'o ho 'Alo ko Sīsū Kalaisí, ke tāpuaki'i mo fakatapui 'a e "maá ni ki he ngaahi laumālie 'o kinautolu kotoa pē 'e 'ilo aí; ke nau 'ilo 'i he ^bfakamanatu ki he sino 'o ho 'Aló, 'o fakamo'oni'i ai ki ho'ó 'afió, 'e 'Otua, ko e Tamai Ta'engatá, 'oku nau loto-fiemālie ke to'o kiate kinautolu 'a e "huafa 'o ho 'Aló, pea manatu ma'u ai pē kiate ia, mo tauhi 'ene ngaahi fekau 'a ia kuó ne tuku kiate kinautolú, koe'uhí ke 'iate kinautolu ma'u ai pē 'a hono "Laumālié. 'Ēmeni.

VAHE 5

Ko hono fakamatala'i 'o e founga 'o e tāpuaki'i 'a e uaine 'o e sākalamēnití. Ta'u r.s. 401–421 nai.

Ko e "founga 'o hono tāpuaki'i 'o e uainé— Vakai, na'a nau to'o 'a e ipú, 'o pehē:

2 'E 'Otua, ko e Tamai Ta'engatá, 'oku mau kole ki ho'ó 'afió, 'i he huafa 'o ho 'Alo ko Sīsū Kalaisí, ke tāpuaki'i mo fakatapui 'a e

"uainé ni ki he ngaahi laumālie 'o kinautolu kotoa pē 'e inu aí, ke nau fai ia 'i he ^bfakamanatu ki he ta'ata'a 'o ho 'Aló, 'a ia na'e lilingi koe'uhi ko kinautolu; ke nau fakamo'oni'i ai ki ho'ó 'afió, 'e 'Otua, ko e Tamai Ta'engatá, 'oku nau manatu ma'u ai pē kiate ia, koe'uhi ke 'iate kinautolu 'a hono Laumālié. 'Ēmeni.

VAHE 6

'Oku papitaiso 'a e kakai 'oku fakatomalá pea fehi mo kinautolu— Ko e kāingalotu 'o e Siasí 'a ia 'oku fakatomalá 'oku fakamolemole'i— 'Oku tataki 'a e ngaahi fakatahá 'i he mālohi 'o e Laumālie Mā'oni'oni. Ta'u r.s. 401–421 nai.

PEA ko 'eni 'oku ou lea 'o kau ki he "papitaisó. Vakai, na'e papitaiso 'a e kaumātu'á, kau taula'eikí, mo e kau akonakí; pea na'e 'ikai papitaiso 'a kinautolu kā 'i he'enau fakahā 'a e fua 'oku fe'unga 'a ia 'oku nau ^btaau ai mo iá.

2 Pea na'e 'ikai te nau tali ha taha ke papitaiso kā 'i he'enau ha'u mo e "loto-mafesifesi mo e laumālie fakatomala, 'o fakamo'oni'i ki he siasí kuo nau fakatomala mo'oni mei he'enau ngaahi angahala kotoa pē.

3 Pea na'e 'ikai tali ha taha ke papitaiso kā 'i he'enau "to'o kiate

3a FFL Sākalamēnití.

b Luke 22:19;

1 Kol. 11:23–24;

3 Nifai 18:7.

c FFL Sīsū Kalaisi—

To'o 'a e huafa 'o

Sīsū Kalaisi kiate

kitautolu.

d FFL Laumālie

Mā'oni'oni.

5 1a 3 Nifai 18:8–11;

T&F 20:78–79.

2a T&F 27:2–4.

FFL Sākalamēnití.

b Luke 22:19–20;

1 Kol. 11:25.

6 1a FFL Papitaisó.

b FFL Fe'ungá.

2a FFL Loto-mafesifesi.

3a FFL Sīsū Kalaisi—

To'o 'a e huafa 'o

Sīsū Kalaisi kiate

kitautolu.

kinautolu 'a e huafa 'o Kalaisi, pea fakapapau ke tauhi kiate ia 'o a'u ki he ngata'anga.

4 Pea ka hili hono tali 'a kinautolu ki he papitaiso, pea kuo nau ma'u pea ngae mo "fakama'a 'a kinautolu 'e he malohi 'o e Laumalie Ma'oni'oni, na'e lau 'a kinautolu ki he kakai 'o e siasi 'o Kalaisi; pea na'e tohi honau ngaahi b'hingoa, koe'uhi ke manatu'i mo fafanga 'a kinautolu 'aki 'a e folofola lelei 'a e 'Otu'a, ke tauhi 'a kinautolu 'i he hala totonu, mo tokoni'i 'a kinautolu ke tokanga ma'u ai pe ki he lotu, 'o "falala taha pe ki he ngaahi lelei 'a Kalaisi, 'a ia ko e "tupu'anga mo e fakahaohaoa'anga 'o 'enau tu'i.

5 Pea na'e "fa'a fakataha 'a e b'siasi, ke "aukai mo lotu, pea ke fetalanoa'aki 'iate kinautolu 'o kau ki he lelei 'o honau laumalie.

6 Pea na'a nau fa'a fakataha ke ma'u 'a e ma'a mo e uaine, ko e fakamanatu ki he 'Eiki ko Sisuu.

7 Pea na'a nau fu'u tokanga lahi ke "oua na'a 'i ai ha angahala 'iate kinautolu; pea 'ilonga 'a kinautolu na'e 'ilo'i 'oku nau angahalaa, pea na'e 'i ai ha kau fakamo'oni 'e toko b'tolu mei he siasi na'a nau talatalaaki'i 'a kinautolu 'i he 'ao 'o e "kaumatu'a, pea kapau na'e 'ikai te nau faka-

tomala, mo "vete ia, na'e "tama-te'i honau ngaahi hingoa, pea na'e 'ikai lau 'a kinautolu 'i he kakai 'o Kalaisi.

8 Ka 'i he 'enau "fa'a fakatomala mo kole ha fakamolemole, 'i he loto-mo'oni, na'e b'fakamolemole'i 'a kinautolu.

9 Pea ko 'enau ngaahi fakataha na'e "tataki ia 'e he siasi 'o fakatahu ki he anga 'o e ngaahi fakahinohino 'a e Laumalie, pea 'i he malohi 'o e b'Laumalie Ma'oni'oni; pea 'i hono fakahinohino'i 'e he malohi 'o e Laumalie Ma'oni'oni 'a kinautolu ke malanga, pe enginaki, pe lotu, pe tautapa, pe hiva, pe ha me'a pe na'e fai ia.

VAHE 7

'Oku fai mai ha fakaafe ke hu ki he malolonga 'o e 'Eiki—Lotu 'i he loto-mo'oni—'Oku hanga 'e he Laumalie 'o Kalaisi 'o tokoni'i 'a e tangata ke ne 'ilo'i 'a e lelei mei he kovi—'Oku fakaloto'i e Setane 'a e tangata ke faka'ikai'i 'a Kalaisi mo faikovi—'Oku fakaha 'e he kau palofita 'a e ha'ele mai 'a Kalaisi—'Oku makatu'unga 'i he tu'i, hono fai 'o e ngaahi mana mo e ngae mai 'a e kau angelo—'Oku totonu ke amanaki 'a e tangata ki he mo'ui

4a FFL Haohaoa.
 b T&F 20:82.
 c 'Alama 34:39;
 3 Nifai 18:15-18.
 d 2 Nifai 31:19;
 T&F 3:20.
 e Hepelu 12:2.
 5a 3 Nifai 18:22;
 4 Nifai 1:12;
 T&F 88:76.

b FFL Siasi 'o Sisu
 Kalaisi.
 c FFL 'Aukai.
 7a T&F 20:54.
 b T&F 42:80-81.
 FFL Fakamo'oni.
 c 'Alama 6:1.
 FFL Kaumatu'a.
 d FFL Vete 'a e
 Angahala.

e 'Eke. 32:33;
 T&F 20:83.
 FFL Tu'usi mei he
 Siasi.
 8a Mosaia 26:30-31.
 b FFL Fakamolemole,
 Fakamolemole'i.
 9a T&F 20:45; 46:2.
 b FFL Laumalie
 Ma'oni'oni.

*ta'engata pea pikitai ki he manava-
'ofa. Ta'u r.s. 401–421 nai.*

PEA ko 'eni, ko au Molonai, 'oku ou tohi 'a e ni'ihī 'o e ngaahi lea 'a 'eku tamai ko Molomoná, 'a ia na'á ne lea 'aki 'o kau ki he "tuí, 'amanaki lelei, mo e manava'ofá; he ko e anga 'eni 'o 'ene lea ki he kakaí, 'i he'ene akonaki kiate kinautolu 'i he fale lotu lahi 'a ia kuo nau langa ko e potu ke lotu aí.

2 Pea ko 'eni ko au, Molomona, 'oku ou lea kiate kimoutolu, 'e hoku kāinga 'ofeina; pea ko e me'a 'i he 'alo'ofa 'a e 'Otuá ko e Tamaí, mo hotau 'Eiki ko Sīsū Kalaisí, mo hono finangalo toputapú, koe'uhi ko e me'a-foaki 'o 'ene "ui kiate aú, ko ia 'oku fakangofua ai au ke u lea kiate kimoutolu 'i he taimi ko 'ení.

3 Ko ia, 'oku ou fie lea kiate kimoutolu 'a ia 'oku 'i he siasí, 'a ia ko e kau muimui angafakamelino 'o Kalaisí, 'a ia kuo ma'u ha 'amanaki fe'unga 'a ia te mou lava ai 'o hū ki he "mālōlō'anga 'o e 'Eiki, 'o fai atu mei he taimí ni kae 'oua ke mou mālōlō fakataha mo ia 'i langi.

4 Pea ko 'eni 'e hoku kāinga, 'oku ou pehē 'oku hanga 'e he me'á ni 'o fakamahino 'i homou tu'ungá 'i ho'omou "a'eva 'i he melino mo e fānau 'a e tangatá.

5 He 'oku ou manatu 'i 'a e folo-

folá 'a e 'Otuá 'a ia 'oku pehē te mou "ilo 'a kinautolu 'i he'enu ngaahi ngāuē; he kapau 'oku lelei 'enu ngaahi ngāuē, 'oku nau lelei mo kinautolu foki.

6 He vakai, kuo folofola 'a e 'Otuá kapau 'oku "angakovi ha tangata 'e 'ikai te ne fa'a fai ha me'a 'oku lelei; he kapau 'okú ne foaki ha me'a'ofa, pe ^blotu ki he 'Otuá, ka 'o kapau 'oku 'ikai te ne fai ia 'i he loto-mo'oni 'oku ta'e'aonga ia kiate ia.

7 He vakai, 'oku 'ikai lau ia kiate ia ko e mā'oni'oni.

8 He vakai, kapau 'oku foaki 'e ha tangata 'oku "angakovi ha me'a'ofa, 'okú ne fai ia 'i he ^bfakahōhōloto pē; ko ia 'oku lau ia kiate ia 'o hangē ko ha'ane ta'ofi 'a e me'a'ofá; ko ia 'oku lau ia ko e anghala 'i he 'ao 'o e 'Otuá.

9 Pea 'oku pehē hono lau ia ko e anghala ki ha tangata, 'o kapau te ne lotu kae 'ikai 'i he "loto-mo'oni; 'io, pea 'oku ta'e'aonga ia kiate ia, he 'oku 'ikai tali 'e he 'Otuá ha taha pehē.

10 Ko ia, ko e tangata 'oku angakoví 'oku 'ikai te ne fa'a fai ha me'a 'a ia 'oku lelei; pea 'e 'ikai foki te ne foaki ha me'a'ofa 'oku lelei.

11 He vakai, 'oku 'ikai fa'a tupu 'i ha "matavai 'oku koná 'a e vai 'oku lelei; pea 'oku 'ikai foki fa'a tupu 'i ha matavai 'oku lelei 'a e vai 'oku kona; ko ia, ko e tangata ko ia 'oku hoko ko e tamaio'eiki

7 1a 1 Kol. 13:1–13;
'Eta 12:3–22, 27–37;
Molonai 8:14;
10:20–23.
2a FFL Uí.
3a FFL Mālōlō.

4a 1 Sione 2:6;
T&F 19:23.
5a 3 Nifai 14:15–20.
6a Mātiu 7:15–18.
b 'Alamā 34:28.
FFL Lotú.

8a LFkt. 15:8.
b T&F 64:34.
9a Sēmisi 1:6–7; 5:16;
Molonai 10:4.
11a Sēmisi 3:11–12.

‘a e tēvoló ‘oku ‘ikai lava ia ‘o ^bmuimui kia Kalaisi; pea kapau ‘okú ne muimui kia Kalaisi ‘oku ‘ikai te ne lava ‘o hoko ko ha tamaio‘eiki ‘a e tēvoló.

12 Ko ia, ko e ngaahi me‘a kotoa pē ‘oku “lelei ‘oku tupu ia mei he ‘Otuá; pea ko e me‘a ‘oku ^bkoví ‘oku tupu ia mei he tēvoló; he ko e tēvoló ko ha fili ia ki he ‘Otuá, pea ‘okú ne faka-fili kiate ia ma‘u ai pē, pea ‘okú ne fakaafe‘i mo fakatauele‘i ke ‘fai angahala, pea ke fai ‘a e me‘a ko ia ‘oku koví ma‘u pē.

13 Kae vakai, ko e me‘a ko ia ‘oku tupu mei he ‘Otuá ‘oku fakaafe‘i mo pou pou‘i ke failelei ma‘u ai pē; ko ia, ko e me‘a kotoa pē ‘oku fakaafe‘i mo “pou pou‘i ke failelei, mo ‘ofa ki he ‘Otuá, pea tauhi kiate iá, ‘oku ^bue‘i hake ia ‘e he ‘Otuá.

14 Ko ia, mou tokanga, ‘e hoku kāinga ‘ofeina, ke ‘oua na‘a mou fakamāu‘i ‘a e me‘a ‘oku “koví ko e tupu ia mei he ‘Otuá, pe ko e me‘a ‘oku lelei pea mei he ‘Otuá ‘oku mei he tēvoló ia.

15 He vakai, ‘e hoku kāinga, ‘oku tuku kiate kimoutolu ke mou “fakamāu‘i, koe‘uhi ke mou ‘ilo‘i ‘a e lelei mei he koví; pea ko e founa ke fakamāu‘i ‘oku mahinongofua, koe‘uhi ke mou ‘ilo ai ‘i ha ‘ilo haohaoa, ‘o

hangē ‘oku faikehekehe ‘a e ‘ahó mei he pō fakapo‘ulí.

16 He vakai, ‘oku foaki ‘a e “Laumālie ‘o Kalaisí ki he tangata kotoa pē, koe‘uhi ke ne ^b‘ilo‘i ‘a e lelei mei he koví; ko ia, ‘oku ou fakahā kiate kimoutolu ‘a e founa ke fakamāu; he ko e me‘a kotoa pē ‘oku fakaafe‘i ke failelei, pea ‘oku fakaloto‘i ke tui kia Kalaisí, ‘oku ‘omai ia ‘i he mālohi mo e foaki ‘a Kalaisí; ko ia te mou fa‘a ‘ilo‘i ai ‘i ha ‘ilo haohaoa ‘oku tupu ia mei he ‘Otuá.

17 Ka ko e me‘a kotoa pē ‘oku fakaloto‘i ‘a e tangatá ke “fai-koví, ‘o ‘ikai tui kia Kalaisí, pea faka‘ikai‘i iá, pea ‘ikai tauhi ki he ‘Otuá, ‘oku mou fa‘a ‘ilo‘i ai ‘i ha ‘ilo haohaoa ‘oku tupu ia mei he tēvoló; he ko hono anga ‘eni ‘o e ngāue ‘a e tēvoló, he ‘oku ‘ikai te ne fakaloto‘i ha tangata ‘e taha ke failelei, ‘ikai, ‘oku ‘ikai ha taha; pea ‘oku ‘ikai foki ke fai pehē mo ‘ene kau ‘āngeló; pea ‘oku ‘ikai ke fai pehē mo kinautolu ‘oku fakavaivai‘i ‘a kinautolu kiate iá.

18 Pea ko ‘eni, ‘e hoku kāinga, ko e me‘a ‘i ho‘omou ‘ilo‘i ‘a e maama ‘a ia te mou fa‘a fakamāu‘i ‘akí, pea ko e maama ko iá ‘a e “maama ‘a Kalaisí, tokanga ke ‘oua na‘a mou fakamaau

11b Mātiu 6:24;
2 Nifai 31:10–13;
T&F 56:2.

12a Sēmisi 1:17; 1
Sione 4:1–2;
‘Eta 4:12.

b ‘Alamā 5:39–42.

c Hilam. 6:30.

FFL Angahalá.

13a 2 Nifai 33:4;

‘Eta 8:26.

b FFL Ue‘i

Fakalaumālié.

14a ‘Īsaia 5:20;

2 Nifai 15:20.

15a FFL ‘Īlo‘iló,

Me‘a-foaki ‘o e.

16a FFL Konisēnisí;

Maama ‘o Kalaisí.

b Sēnesi 3:5;

2 Nifai 2:5, 18, 26;

Mōsaia 16:3;

‘Alamā 29:5;

Hilam. 14:31.

17a FFL Angahalá.

18a Mōsaia 16:9;

T&F 50:24; 88:7–13.

FFL Maama ‘o Kalaisí.

ta'etotonu; he ko e anga ko ia 'oku mou ^bfakamaau 'aki 'e faka-māu'i ai foki mo kimoutolu.

19 Ko ia, 'oku ou kole kiate kimoutolu, 'e kāinga, ke mou kumi faivelenga 'i he "maama 'a Kalaisí ke mou 'ilo'i 'a e leleí mei he koví; pea kapau te mou puke ma'u 'a e me'a kotoa pē 'oku leleí, pea 'ikai fakaanga'i ia, kuo pau ke mou hoko mo'oni ko ha ^bfānau 'a Kalaisi.

20 Pea ko 'eni, 'e hoku kāinga, 'oku mou lava fēfē ke puke ma'u 'a e me'a kotoa pē 'oku leleí?

21 Pea 'oku ou a'u mai 'eni ki he tui ko ia, 'a ia na'á ku pehē te u lea ki ai; pea te u fakahā kiate kimoutolu 'a e founga te mou lava ai 'o puke 'a e me'a kotoa pē 'oku leleí.

22 He vakai, 'i he "^aafio'í 'e he 'Otuá 'a e me'a kotoa pē, mo 'ene 'i he ta'engatá ki he ta'engatá, vakai, na'á ne fekau mai 'a e kau ^bāngelo ke tauhi ki he fānau 'a e tangatá, ke fakapapau'i 'oku nau 'ilo ki he hā'ele mai 'a Kalaisí; pea 'e 'ia Kalaisi 'a e hoko mai 'a e me'a kotoa pē 'oku leleí.

23 Pea na'e fakahā foki 'e he 'Otuá ki he kau palōfitá, mei hono fofongá tonu, 'e hā'ele mai 'a Kalaisi.

24 Pea vakai, na'e 'i ai 'a e ngaahi founga kehekehe na'á ne fakahā ai 'a e ngaahi me'a ki he fānau 'a e tangatá, 'a ia na'e lelei; pea ko e ngaahi me'a kotoa pē 'oku leleí 'oku tupu meia Kalaisi;

ka 'ikai 'e kei nofo 'a e tangatá 'i he tu'unga "tō ki laló, pea 'e 'ikai hoko mai ha me'a 'oku leleí kiate kinautolu.

25 Ko ia, ko e me'a 'i he tauhi mai 'a e kau "^aāngeló, pea mo e folofola kotoa pē na'e 'alu atu 'i he fofonga 'o e 'Otuá, na'e kamata 'e he tangatá ke ngāue 'aki 'a e tui kia Kalaisí; pea ko ia 'i he tuí, na'a nau puke ma'u 'a e me'a kotoa pē 'oku leleí; pea na'e pehē ia 'o a'u ki he hā'ele mai 'a Kalaisí.

26 Pea hili 'ene hā'ele mai na'e fakamo'ui foki 'a e tangatá 'i he tui ki hono huafá; pea 'i he tuí, 'oku nau hoko ko e ngaahi foha 'o e 'Otuá. Pea hangē kuo pau 'oku mo'ui 'a Kalaisí na'á ne folofola 'aki 'a e ngaahi folofola ko 'eni ki he'etau ngaahi tamaí, 'o pehē: "^allonga ha me'a te mou kole ki he Tamaí 'i hoku hingoá, 'a ia 'oku leleí, 'i he tui pea 'amanaki te mou ma'u iá, vakai, 'e fai ia kiate kimoutolu.

27 Ko ia, 'e hoku kāinga 'ofeina, kuo ngata koā 'a e ngaahi "^amaná koe'uhi ko e hā'ele hake 'a Kalaisi ki he langí, pea ne 'afio hifo 'i he nima to'omata'u 'o e 'Otuá, ke ^bekea mei he Tamaí 'a 'ene ngaahi totonu ki he 'alo'ofá 'a ia 'okú ne ma'u ki he fānau 'a e tangatá?

28 He kuó ne totongi 'a e ngaahi tu'utu'uni 'a e fonó, pea 'okú ne 'ekea 'a kinautolu kotoa pē 'oku ma'u 'a e tui kiate iá; pea

18b LSS, Mātiu 7:1–2;
Luke 6:37; Sione 7:24.

19a T&F 84:45–46.
b Mōsaia 15:10–12;
27:25.
FFL Foha mo e

Ngaahi 'Ofefine 'o e
'Otuá, Ngaahi.

22a FFL 'Otuá.
b Mōsese 5:58.
FFL 'Āngeló, Kau.
24a 2 Nifai 2:5.

25a 'Alamā 12:28–30.

26a 3 Nifai 18:20.
FFL Lotú.

27a FFL Maná.
b 'Īsaia 53:12;
Mōsaia 14:12.

ko kinautolu 'oku ma'u 'a e tui kiate ia te nau "piki ki he me'a lelei kotoa pē; ko ia 'okú ne ^btau- kapo'i ai 'a e fānau 'a e tangatá; pea 'okú ne 'afio 'o ta'engata 'i he ngaahi langí.

29 Pea koe'uhi kuó ne fai 'ení, 'e hoku kāinga 'ofeina, kuo ngata koā 'a e ngaahi maná? Vakai 'oku ou pehē kiate kimoutolu, 'Ikai; pea kuo 'ikai foki ngata 'a e tauhi mai 'a e kau 'āngeló ki he fānau 'a e tangatá.

30 He vakai, 'oku nau faka- ongoongo kiate ia, ke ngāue 'o fakatatau ki he folofola 'o 'ene fekaú, 'o fakahā 'a kinautolu ki he fa'ahinga 'oku ma'u 'a e tui mālohí pea fakapapau honau 'atamaí ki he anga faka-'Otua kotoa pē.

31 Pea ko e lakanga 'o 'enau ngāué ke ui 'a e kakaí ki he fakatomalá, pea fakahoko mo fai 'a e ngāue 'o e ngaahi fuakava 'a e Tamaí, 'a ia kuó ne fai ki he fānau 'a e tangatá, ke teuteu 'a e hala 'i he fānau 'a e tangatá, 'i hono malanga 'aki 'a e folofola 'a Kalaisí kiate kinautolu 'a ia kuo fili 'e he 'Eikí, koe'uhí ke nau fakamo'oni kiate ia.

32 Pea 'i he'ene fai peheé, 'oku teuteu'i ai 'e he 'Eiki ko e 'Otuá 'a e hala ke lava ai 'e hono toe 'o e fa'ahinga 'o e tangatá 'o ma'u 'a e "túi kia Kalaisi, koe'uhi ke ma'u 'e he Laumālie Mā'oni'oní ha nofo'anga 'i honau lotó, 'o fakatatau mo hono mālohí; pea

'i he foungá ni 'oku fakahoko ai 'e he Tamaí, 'a e ngaahi fuakava kuó ne fai mo e fānau 'a e tangatá.

33 Pea kuo folofola 'a Kalaisi: "Kapau te mou tui kiate au te mou ma'u 'a e mālohi ke fai 'a e me'a kotoa pē 'oku ^btotonu ke fai 'iate aú.

34 Pea kuó ne folofola: "Faka- tomala 'e ngaahi ngata'anga kotoa pē 'o e māmaní, pea ha'u kiate au, 'o papitaiso 'i hoku hingoá, pea ma'u 'a e tui kiate aú, koe'uhí ke fakamo'ui 'a ki- moutolu.

35 Pea ko 'eni, 'e hoku kāinga 'ofeina, kapau 'oku mo'oni 'a e ngaahi me'á ni 'a ia kuó u lea 'aki kiate kimoutolú, pea 'e fakahā ia 'e he 'Otuá kiate kimoutolu, 'i he "mālohi mo e fu'u nāunau lahi 'i he ^b'aho faka'osí, 'oku mo'oni 'a e ngaahi me'á ni, pea kapau 'oku mo'oni ia kuo ngata koā 'a e 'aho 'o e ngaahi maná?

36 Pea kuo tuku koā 'e he kau 'āngeló 'a 'enau hā mai ki he fānau 'a e tangatá? Pea kuó ne "ta'ofi koā 'a e mālohi 'o e Lau- mālie Mā'oni'oní meiate kinau- tolu? Pea te ne ta'ofi ia koā, 'i he kei laka 'a e taimí, pe kei tu'u 'a e māmaní, pe 'i he kei 'i ai ha tangata 'e toko taha 'i hono funga 'o'oná ke fakamo'ui?

37 Vakai 'oku ou pehē kiate kimoutolu, 'Ikai; he 'oku tupu 'i he túi hono fai 'o e ngaahi "maná; pea ko e me'a 'i he túi

28a Loma 12:9; T&F 98:11.
b 1 Sione 2:1;
2 Nifai 2:9.
FFL Fakalaloá.
32a FFL Tuí.

33a Mātiu 17:20.
b T&F 88:64–65.
34a 3 Nifai 27:20;
'Eta 4:18.
35a 2 Nifai 33:11.

b T&F 35:8.
36a Molonai 10:4–5, 7, 19.
37a Mātiu 13:58;
Molom. 9:20;
'Eta 12:12–18.

‘oku hā mai ai ‘a e kau ‘āngeló mo tauhi ki he tangatá; ko ia, kapau kuo ngata ‘a e ngaahi me‘á ni ‘e mala‘ia ‘a e fānau ‘a e tangatá, he ‘oku tupu ia ‘i he ^bta‘etuí, pea ‘oku ta‘é‘aonga ‘a e me‘a kotoa pē.

38 He ‘oku ‘ikai lava ‘o faka-mo‘ui ha tangata, ‘o fakatatau ki he ngaahi folofola ‘a Kalaisí, kapau ‘oku ‘ikai te nau tui ki hono huafá, ko ia, kapau kuo ngata ‘a e ngaahi me‘á ni, pea kuo ngata mo e tuí foki; pea ‘oku fakamanavahē ‘a e tu‘unga ‘oku ‘i ai ‘a e tangatá, he ‘oku nau hangē kuo ‘ikai ke fai ha huhu‘í.

39 Kae vakai, ‘e hoku kāinga ‘ofeina, ‘oku ou ‘ilo‘i ‘oku mou lelei ange ai, he ‘oku ou ‘ilo‘i ‘oku mou ma‘u ‘a e tui kia Kalaisi koe‘uhi ko ho‘omou angamaluú; he kapau ‘oku ‘ikai ke mou ma‘u ha tui kiate ia tā ‘oku ‘ikai te mou ^afe‘unga ke lau ‘a kimoutolu fakataha mo e kakai ‘o hono siasí.

40 Pea ko e tahá, ‘e hoku kāinga ‘ofeina, ‘oku ou fie lea kiate kimoutolu ‘o kau ki he ^a‘amanaki lelei. ‘E lava fēfē ke mou ma‘u ‘a e tuí, kapau ‘oku ‘ikai te mou ma‘u ‘a e ‘amanaki lelei?

41 Pea ko e hā ‘a e me‘a ke mou ^a‘amanaki lelei ki ai? Vakai ‘oku ou pehē kiate kimoutolu te mou ma‘u ‘a e ^b‘amanaki lelei ‘i he fakalelei ‘a Kalaisí pea mo e mā-

lohi ‘o ‘ene toetu‘ú, ke fokotu‘u hake ki he ‘mo‘ui ta‘engatá, pea ‘e fai ‘eni koe‘uhi ko ho‘omou tui kiate ia ‘o fakatatau mo e tala‘ofá.

42 Ko ia, kapau ‘oku ma‘u ‘e ha tangata ‘a e ^atuí ^bkuo pau ke ne ma‘u mo e ‘amanaki lelei; he kapau ‘oku ‘ikai ke ‘i ai ha ‘amanaki ‘e ‘ikai lava ke ‘i ai ha tui.

43 Pea ko e tahá, vakai ‘oku ou pehē kiate kimoutolu ‘e ‘ikai te ne ma‘u ‘a e tuí mo e ‘amanakí, kapau ‘oku ‘ikai te ne ^aangamalū mo loto-fakatōkilalo.

44 Ka pehē, ‘oku ta‘é‘aonga ‘ene ^atuí mo e ‘amanaki lelei, he ‘oku ‘ikai ha taha ‘oku hōifua ki ai ‘a e ‘Otuá, ka ko e angamaluú mo e loto-fakatōkilaló; pea kapau ‘oku angamalū mo loto-fakatōkilalo ha tangata, ‘o ne ^bfakamo‘oni‘i ‘i he mālohi ‘o e Laumālie Mā‘oni‘oní ko Sīsū ‘a e Kalaisí, kuo pau ke ne ma‘u ‘a e manava‘ofá; he kapau ‘oku ‘ikai te ne ma‘u ‘a e manava‘ofá ko e me‘a noa pē ia; ko ia kuo pau ke ne ma‘u ‘a e manava‘ofá.

45 Pea ‘oku kātaki fuoloa ‘a e ^amanava‘ofá, pea ‘oku ‘ofa ia, pea ‘oku ‘ikai ^bmeheka, pea ‘oku ‘ikai fakafuofuolahi, ‘oku ‘ikai kumi ‘ene me‘a ‘a‘ana, ‘oku ‘ikai ‘itangofua, ‘oku ‘ikai fakakaukau kovi, pea ‘oku ‘ikai fiefia ‘i he angahalá ka ‘oku fiefia ‘i he mo‘oní, ‘okú ne kātaki ‘i he me‘a kotoa pē, ‘oku tui ki he me‘a kotoa pē, ‘oku ‘amanaki ki

37b Molonai 10:19–24.

39a FFL Fe‘ungá.

40a ‘Eta 12:4.

FFL ‘Amanakí,
‘Amanaki Lelei.

41a T&F 138:14.

b Taitusi 1:2;

Sēkope 4:4;

‘Alamā 25:16;

Molonai 9:25.

c FFL Mo‘ui Ta‘engatá.

42a FFL Tuí.

b Molonai 10:20.

43a FFL Angamalū.

44a ‘Alamā 7:24;

‘Eta 12:28–34.

b Luke 12:8–9.

FFL Fakamo‘oní.

Vete ‘a e Angahalá.

45a 1 Kol. 13:1–13.

b FFL Meheká.

he me'a kotoa pē, 'oku kātekina 'a e me'a kotoa pē.

46 Ko ia, 'e hoku kāinga 'ofeina, kapau 'oku 'ikai te mou ma'u 'a e manava'ofá, ko e me'a noa pē 'a kimoutolu, he 'oku 'ikai faka'au 'o ngata 'a e manava'ofá. Ko ia, mou nofo ma'u 'i he manava'ofá, 'a ia 'oku mahu'inga taha 'i he me'a kotoa pē, he kuo pau ke ngata 'a e me'a kotoa pē—

47 Ka ko e "manava'ofá 'a e ^b'ofa haohaoa 'a Kalaisí, pea 'oku tolonga ia 'o ta'engata; pea ko ia ia 'e 'ilo'í 'okú ne ma'u ia 'i he 'aho faka'osí, 'e lelei ia kiate ia.

48 Ko ia, 'e hoku kāinga 'ofeina, "lotu ki he Tamaí 'aki 'a e ivi kotoa 'o e lotó, koe'uhi ke faka-fonu 'a kimoutolu 'aki 'a e 'ofá ni, 'a ia kuó ne foaki kiate kinautolu kotoa pē 'oku ^bmuihui mo'oni 'i hono 'Alo ko Sísū Kalaisí; koe'uhi ke mou hoko ko e ngaahi foha 'o e 'Otuá; koe'uhi ka hoko 'a e taimi te ne hā mai aí te tau 'tatau mo ia, he te tau mamata kiate ia 'i hono anga totonú; koe'uhi ke tau ma'u 'a e 'amanaki lelei ni; koe'uhi ke ^dfakahaohaoa 'i 'a kitautolu 'o hangē ko 'ene haohaoá. 'Ēmeni.

VAHE 8

Ko hono papitaiso 'o e fānau kei ikí ko ha anghala fakalielia ia— 'Oku mo'ui 'ia Kalaisí 'a e fānau ikí

koe'uhi ko e Fakalelei—'Oku tākí-ekina 'e he tui, fakatomalá, anga-maluú mo e loto-fakatōkilaló, mo e ma'u 'o e Laumālie Mā'oni'oni, mo e kātaki ki he ngata'angá ki he fakamo'ui. Ta'u r.s. 401–421 nai.

Ko ha tohi na'e fai 'e he'eku "tamai ko Molomoná, kiate au, Molonai; pea na'e fai mai ia kiate au 'i he hili sí'i hono ui au ki he ngāue fakafaipekaú. Pea ko e me'a 'eni na'á ne tohi mai kiate au, 'o pehē:

2 'E hoku foha 'ofeina, ko Molonai, 'oku ou fu'u fiefia 'aupito 'i he tokanga'i koe 'e ho 'Eiki ko Sísū Kalaisí, pea kuó ne ui koe ki he'ene ngāue fakafaipekaú, pea ki he'ene ngāue toputapu.

3 'Oku ou manatu'i koe ma'u ai pē 'i he'eku ngaahi lotú, peá u lotu ma'u ai pē ki he 'Otua ko e Tamaí, 'i he huafa 'o hono 'Alo Toputapu, ko Sísuú, ke ne tauhi koe, 'i he'ene "angalelei mo e ^b'alo'ofa ta'engata, 'i he tui taau ma'u ki hono huafá 'o a'u ki he ngata'angá.

4 Pea ko 'eni, 'e hoku foha, 'oku ou lea kiate koe 'o kau ki ha me'a 'okú ne fu'u fakamamahi'i 'aupito au; he 'oku mamahi hoku lotó koe'uhi ko e tupu hake 'a e ngaahi "fakakikihi 'iate kimoutolú.

5 He kapau, kuó u 'ilo'í 'a e mo'oni, kuo 'i ai 'a e ngaahi

47a 2 Nifai 26:30.
 FFL Manava'ofá.
 b Siosiaua 22:5.
 FFL 'Ofá.
 48a FFL Lotú.
 b FFL Sísū Kalaisi—

Fa'ifa'itaki'anga 'a
 Sísū Kalaisí;
 Talangofua.
 c 1 Sione 3:1–3;
 3 Nifai 27:27.
 d 3 Nifai 19:28–29.

FFL Haohaoá.
 8 1a Ng. Lea 'a M. 1:1.
 3a Mōsaia 4:11.
 b FFL 'Alo'ofá.
 4a 3 Nifai 11:22, 28;
 18:34.

fakakikihi 'iate kimoutolu 'o kau ki he papitaiso 'o ho'omou fānau ikí.

6 Pea ko 'eni, 'e hoku foha, 'oku ou faka'amu ke ke ngāue faivelenga, ke to'o atu 'a e fu'u hala lahí ni meiate kimoutolu; he ko hono 'uhinga ia 'o 'eku fai atu 'a e tohí ni.

7 He na'e hili pē 'eku 'ilo'i 'a e ngaahi me'á ni meiate koé na'á ku fehu'i ki he 'Eikí 'o kau ki he me'a ko iá. Pea na'e hoko mai 'a e "folofola 'a e 'Eikí kiate au 'i he mālohi 'o e Laumālie Mā'oni'oni, 'o pehē:

8 Fanongo ki he ngaahi folofola 'a Kalaisi, ko ho Huhu'í, ko ho 'Eikí mo ho 'Otuá. Vakai na'e 'ikai te u ha'u ki he māmaní ke ui 'a e kau mā'oni'oni ka ko e kau angahalá ke fakatomala; 'oku 'ikai fie ma'u 'e he kakai "mo'ui lelei 'a e tangata faito'ó, ka ko kinautolu 'oku mahakí; ko ia, 'oku 'ikai ha ^bangahala 'a e 'fānau ikí, he 'oku 'ikai te nau fa'a lava 'o ^dfai angahala; ko ia, kuo to'o 'a e mala'ia 'o "Ātamá meiate kinautolu 'iate au, pea 'oku 'ikai hano mālohi kiate kinautolu, pea ko e fono 'o e ^fkamú 'oku fakangata ia 'iate au.

9 Pea ko e founga 'eni na'e fakahā ai 'e he Laumālie Mā'oni'oni 'a e folofola 'a e 'Otuá kiate

aú; ko ia, 'e hoku foha 'ofeina, 'oku ou 'ilo'i ko e manuki mamafa 'i he 'ao 'o e 'Otuá, ke mou papitaiso 'a e fānau ikí.

10 Vakai 'oku ou pehē kiate koe ko e me'a 'eni ke ke ako'i — ko e fakatomalá mo e papitaisó kiate kinautolu 'oku ^aala 'eke'i meiate kinautolu 'a e ngaahi ngāue 'oku nau fai pea 'oku nau lava 'o fai ha angahalá; 'io, ako ki he mātu'á kuo pau ke nau fakatomala pea papitaiso, pea fakavaivai'i 'a kinautolu 'o hangē ko 'enua ^bfānau ikí, pea 'e fakamo'ui kotoa 'a kinautolu fakataha mo 'enua fānau ikí.

11 Pea 'oku 'ikai fie ma'u 'e he'enua "fānau ikí ke fakatomala, pe papitaiso. Vakai, ko e papitaisó ki he fakatomalá 'o fakahoko ai 'a e fekau ke ^bfakamolemole'i 'a e ngaahi angahalá.

12 Ka 'oku mo'ui 'a e ^afānau ikí 'ia Kalaisi, talu mei he fokotu'u 'o e māmaní; pea kapau 'oku 'ikai pehē, pea ko e 'Otuá ta'etotonu 'a e 'Otuá, pea ko e 'Otuá 'oku feliliu'aki, pea 'oku ^bfilifilimānako 'i he kakai; he ko e toko fiha nai 'o e fānau iiki kuo mate te'eki papitaiso!

13 Ko ia, kapau 'e 'ikai lava 'o fakamo'ui 'a e fānau ikí ta'ekau ai 'a e papitaisó, 'oku pau pē kuo 'alu 'a e fa'ahingá ni ki ha heli ta'engata.

7a FFL Folofola 'a e 'Otuá.

8a Ma'ake 2:17.
b Mōsaia 3:16;
T&F 74:7.

c Ma'ake 10:13–16.

d FFL Angahalá.

e 2 Nifai 2:25–27.

FFL Hinga 'a 'Ātama

mo 'Iví.

f Sēnesi 17:10–11.

FFL Kamú.

10a FFL Ala 'Eke'i mei ha Taha 'a 'Ene Ngaahi Ngāué.

b FFL Fānau;

Loto-fakatōkikaló.

11a FFL Fānau;

Papitaiso—Ngaahi me'a 'oku fie ma'u ki he papitaisó.

b FFL Fakamolemole'i 'o e Ngaahi Angahalá.

12a T&F 29:46–47; 93:38.

b 'Efesō 6:9;

2 Nifai 26:33;

T&F 38:16.

14 Vakai 'oku ou pehē kiate koe, ko ia ia 'okú ne mahalo 'oku 'aonga 'a e papitaisó ki he fānau ikí 'okú ne mo'ua 'i he 'ahu 'o e mamahí pea mo e ngaahi ha'í 'o e angahalá; he 'oku 'ikai ke ne ma'u 'a e ^atuí, 'amanaki leleí, pe ko e manava'ofá; ko ia, kapau 'e motuhi atu ia lolotonga 'ene fakakaukau peheé, kuo pau ke ne 'alu hifo ki heli.

15 He 'oku fakamanavahē 'a e fai angahala ke mahalo 'oku fakamo'ui 'e he 'Otuá ha tamasi'í si'í 'e taha koe'uhi ko e papitaisó, pea ko e taha kehé kuo pau ke mala'ia koe'uhi ko e 'ikai te ne papitaisó.

16 'E mala'ia 'a kinautolu 'e fakakovi'í 'a e ngaahi hā'ele-anga 'o e 'Eikí 'i he founga ko 'ení, he kuo pau ke nau mala'ia 'o kapau 'e 'ikai te nau fakatomala. Vakai, 'oku ou lea 'i he loto-to'a, peá u ma'u 'a e ^amafaí mei he 'Otuá; pea 'oku 'ikai te u manavahē ki ha me'a 'e fai 'e he tangatá; he 'oku hanga 'e he ^bofa haohaoá 'o 'teke'í ki tu'a 'a e ilifia kotoa pē.

17 Pea 'oku ou fonu 'i he ^amanava'ofá, 'a ia ko e 'ofa 'oku lauikuongá; ko ia, 'oku tatau 'a e fānau ikí kotoa pē kiate au; ko ia, 'oku ou 'ofa 'i he ^bfānau ikí 'aki ha 'ofa haohaoa; pea 'oku

nau tatau kotoa pē pea nau ma'u 'a e fakamo'ui.

18 He 'oku ou 'ilo'í 'oku 'ikai ko ha 'Otuá filifilimānako 'a e 'Otuá, pe ko ha tokotaha 'oku feliliu'aki; ka 'okú ne ^ata'e-fa'aliliu ia mei he ta'engatá ki he ta'engatá ^bkotoa pē.

19 'Okú 'ikai lava 'a e ^afānau ikí 'o fakatomala; ko ia, ko e fai angahala faka'ulia ke ta'ofi 'a e ngaahi 'alo'ofa haohaoa 'a e 'Otuá meiate kinautolu, he 'oku nau mo'ui kotoa pē 'iate ia koe'uhi ko 'ene ^b'alo'ofá.

20 Pea ko ia ia 'okú ne pehē 'oku fie ma'u 'e he fānau ikí 'a e papitaisó 'okú ne faka'ikai'í 'a e ngaahi 'alo'ofa 'a Kalaisí, peá ne fakata'e'aonga'í 'a 'ene ^afakaleleí mo e mālohi 'o 'ene huhu'í.

21 'E mala'ia 'a e fa'ahinga peheé, he 'oku nau tu'utāmaki ki he maté, mo ^aheli, mo e fakamamahi ^bta'engata. 'Okú ou lea 'aki ia 'i he loto-to'a; kuo fekau'í au 'e he 'Otuá. Fanongo ki ai pea tokanga, pe 'e tu'u ia ke talatalaaki'í 'a kimoutolu 'i he ^cnofo'anga fakamaau 'o Kalaisí.

22 He vakai 'oku ^amo'ui 'a e fānau iiki kotoa pē 'ia Kalaisi, kae 'uma'ā 'a kinautolu kotoa pē 'oku 'ikai ma'u 'a e ^bfonó. He 'oku hoko mai 'a e mālohi 'o e 'huhu'í kiate kinautolu kotoa pē

14a 1 Kol. 13:1–13;
 'Eta 12:6;
 Molonai 7:25–28;
 10:20–23.
 16a FFL Mafaí.
 b FFL 'Ofá.
 c 1 Sione 4:18.
 17a FFL Manava'ofá.
 b Mōsaia 3:16–19.
 18a 'Alamā 7:20;

Molom. 9:9.
 FFL 'Otuá.
 b Molonai 7:22.
 19a Luke 18:15–17.
 b FFL 'Alo'ofá.
 20a FFL Fakalelei,
 Fakalelei'í; Palani 'o
 e Huhu'í.
 21a FFL Helí.
 b Sēkope 6:10;

Mōsaia 28:3;
 T&F 19:10–12.
 c FFL Sisū Kalaisi—
 Fakamaau.
 22a FFL Fakamo'ui—
 Fakamo'ui 'o e fānaú.
 b Ngāue 17:30;
 T&F 76:71–72.
 c FFL Huhu'í ('Eikí).

'oku 'ikai ma'u ha fonó; ko ia, ko ia ia 'oku 'ikai fakahalaia'í, pea ko ia ia 'oku 'ikai mo'ua ki ha fakamāu, 'oku 'ikai te ne lava 'o fakatomala; pea ko e fa'ahinga peheé 'oku ta'é'aonga ki ai 'a e papitaisó—

23 Ka ko e manuki ia 'i he 'ao 'o e 'Otuá, pea 'okú ne ta'ofi 'a e ngaahi 'alo'ofa 'a Kalaisí, mo e mālohi 'o hono Laumālie Mā'oni'oni, pea falala ki he ngaahi ngāue "mate.

24 Vakai, 'e hoku foha, 'oku 'ikai totonu ke hoko 'a e me'á ni; he ko e "fakatomalá 'oku ma'anautolu pē 'oku mo'ua ki he fakamāu mo e fakamala'ia 'o e fono kuo maumau'í.

25 Pea ko e ngaahi 'uluaki fua 'o e "fakatomalá ko e ^bpapitaisó; pea 'oku tupu 'a e papitaisó 'i he tui ki hono fakahoko 'o e ngaahi fekaú; pea 'oku hanga 'e hono fakahoko 'o e ngaahi fekaú 'o fakatupu hono 'fakamolemole'í 'o e ngaahi angahalá.

26 Pea 'oku hanga 'e he fakamolemole 'o e ngaahi angahalá 'o fakatupu 'a e "angamaluú mo e loto-fakatōkilaló; pea ko e me'a 'i he angamaluú mo e loto-fakatōkilaló 'oku tupunga ai 'a e 'a'ahi mai 'a e ^bLaumālie Mā'oni'oni, 'a ia ko e 'Fakafiemālie 'okú ne fakafonu ha taha 'aki 'a

e "amanaki leleí mo e "ofa hao-haoá, 'a ia ko e 'ofa 'oku tolonga 'i he 'faivelenga 'i he 'lotu, kae 'oua ke hokosia 'a e ngata'angá, pea nofo 'a e kau ^bmā'oni'oni kotoa pē mo e 'Otuá.

27 Vakai, 'e hoku foha, te u toe tohi atu kiate koe 'o kapau 'e 'ikai ke vave ha'aku 'alu atu ke tau'í 'a e kau Leimaná. Vakai, ko e "loto-híkisia 'a e pule'angá ni, pe ko e kakai 'o e kau Nifai, 'oku tupunga ai honau faka'auhá 'o kapau 'e 'ikai te nau fakatomala.

28 Lotua 'a kinautolu, 'e hoku foha, koe'uhi ke hoko kiate kinautolu 'a e fakatomalá. Kae vakai, 'oku ou manavahē telia na'a kuo tuku 'e he Laumālie 'a 'ene "fāinga mo kinautolú; pea 'i he potu fonuá ni 'oku nau feinga foki ke ta'ofi 'a e mālohi mo e mafai kotoa pē 'oku tupu mei he 'Otuá; pea 'oku nau ^bfaka'ikai'í 'a e Laumālie Mā'oni'oni.

29 Pea 'i he hili 'enau faka'ikai'í ha fu'u 'ilo lahi pehē, 'e hoku foha, kuo pau ke nau 'auha vave, pea fakamo'oni'í ai 'a e ngaahi kikite na'e lea 'aki 'e he kau palōfitá, kae 'uma'ā mo e ngaahi folofola 'a hotau Fakamo'uí.

30 Nofo ā, 'e hoku foha, kae 'oua ke u toe tohi atu kiate koe, pe ko ha'aku toe fe'iloaki mo koe. 'Ēmeni.

23a T&F 22:2.

24a FFL Fakatomala, Fakatomala'í.

25a FFL Papitaisó—

Ngaahi me'a 'oku fie ma'u ki he papitaisó.

b Mōsesē 6:58–60.

c T&F 76:52.

FFL Fakamolemole'í 'o e Ngaahi

Angahalá.

26a FFL Angamalū.

b FFL Laumālie

Mā'oni'oni.

c FFL Fakafiemālie.

d FFL 'Amanakí, 'Amanaki Leleí.

e 1 Pita 1:22;

1 Nifai 11:22–25.

f FFL Faivelengá.

g FFL Lotú.

h FFL Mā'oni'oni, Kau.

27a T&F 38:39.

FFL Loto-híkisia.

28a Molom. 5:16.

b 'Alamā 39:6.

FFL Angahala 'oku 'Ikai Fakamolemoleá.

Ko e tohi hono ua 'a Molomona ki hono foha ko Molonai.

'Oku kau ki ai 'a e vahe 9.

VAHE 9

'Oku anga-fakalielia mo angakovi fakatou'osi 'a e kau Nīfai mo e kau Leimaná — 'Oku nau fefakamama-hi'i'aki mo fetāmate'aki 'iate kinautolu — 'Oku lotua 'e Molomona 'a e 'alo'ofa mo e angalelei 'a e 'Otuá ke nofo'ia 'a Molonai 'o ta'engata. Ta'u t.s. 401–421 nai.

'E HOKU foha 'ofeina, 'oku ou toe tohi atu kiate koe ke ke 'ilo'i 'oku ou kei mo'ui pē; ka 'oku ou tohi atu 'o kau ki ha ngaahi me'a 'oku fakamamahi.

2 He vakai, kuó u fai ha fu'u tau fakamanavahē mo e kau Leimaná, 'a ia na'e 'ikai te mau ikuna; pea kuo tō 'a 'Alekanetusi 'i he heletā, pea pehē foki mo Lulame mo 'Imeloni; 'io, pea kuo mole 'a e tokolahi 'o 'emau kau tangata lelei tahá.

3 Pea ko 'eni vakai, 'e hoku foha, 'oku ou manavahē telia na'a hanga 'e he kau Leimaná 'o faka'auha 'a e kakai ni; he 'oku 'ikai te nau fakatomala, pea 'oku hanga 'e Sētane 'o ue'i 'a kinautolu ma'u ai pē ke nau fe'ite'itani 'iate kinautolu.

4 Vakai, 'oku ou feinga ke ngāue mo kinautolu ma'u ai pē; pea 'o kau ka lea mālohi 'aki 'a e folofola 'a e 'Otuá 'oku nau teke-tekeli mo 'ita kiate au; pea 'o

ka 'ikai te u lea "māsila kiate kinautolu 'oku nau fakafefeka honau lotó ki ai; ko ia, 'oku ou manavahē ai telia na'a kuo tuku 'e he Laumālie 'o e 'Eiki 'a 'ene^bfāinga mo kinautolú.

5 He 'oku pehē fau hono lahi 'o 'ene 'itá 'oku ngalingali kiate au 'oku 'ikai ke 'iate kinautolu ha manavahē ki he maté; pea kuo mole meiate kinautolu 'a 'enau fe'ofa'aki, 'iate kinautolú; pea 'oku nau "holi ke lilingi toto mo fai ha sāuni ma'u ai pē.

6 Pea ko 'eni, 'e hoku foha 'ofeina, neongo 'enau loto-fefeká, 'ai ke ta ngāue "faivelenga; he kapau te ta tuku 'a e^bngāué; 'e 'omi 'a kitaua ki he fakahalaia; he 'oku 'i ai ha ngāue ke ta fai lolotonga 'okú ta 'i he sinó ni 'o e kelekelé, ke ta ikuna 'a e fili 'o e mā'oni'oni kotoa pē, pea fakafiemālie'i hota laumālie 'i he pule'anga 'o e 'Otuá.

7 Pea ko 'eni 'oku ou tohi ha me'a 'e ni'ihī 'o kau ki he ngaahi mamahi 'a e kakai ní. He hangē ko e tala kuó u ma'u meia 'Amoloní, vakai, kuo ma'u 'e he kau Leimaná 'a e kau pōpula tokolahi, 'a ia na'a nau 'ave mei he taua 'o Seilaisá; pea na'e 'i ai 'a e kakai tangata, kakai fefine, mo e fānau.

8 Pea ko e ngaahi husepāniti mo e ngaahi tamai 'o e kakai fefine mo e fānau ko iá kuo nau tāmata'e; pea kuo nau fafanga 'a e kakai fefiné 'aki 'a e kakano 'o honau ngaahi husepāniti, pea mo e fānau 'aki 'a e kakano 'o

9 4a 2 Nifai 1:26–27;
T&F 121:41–43.
b T&F 1:33.

5a Molom. 4:11–12.
6a FFL Faivelengá.
b Sēkope 1:19;

†Inosi 1:20.
FFL Fatongia.

'enu nau ngaahi tamaí; pea 'oku 'ikai te nau 'oange ha vai, ka koe ki'i vai si'i pē kiate kinautolu.

9 Pea neongo 'a e fu'u ngāue fakalieliá ni 'a e kau Leimaná, ka 'oku 'ikai ke lahi hake ia 'i he ngāue 'a hota kakai 'i Molianitumú. He vakai, ko e tokolahi 'o e ngaahi 'ofefine 'o e kau Leimaná kuo nau puke pōpula; pea kuo nau to'o meiate kinautolu 'a e me'a 'oku mahu'inga mo lelei taha 'i he me'a kotoa pē, 'a ia ko e "angama'á mo e ^banga-mā'oni'oni—

10 Pea hili 'enu fai 'a e me'a ní, na'a nau fakapoongi 'a kinautolu 'i ha founga fakamamahi 'aupito, 'o nau fakamamahi 'i honau sino 'o a'u ki he 'enu mate; pea hili 'enu fai 'ení, 'oku nau kai honau kakanó 'o hangē ko e fanga manu fekaí, koe'uhi ko e fefeka 'o honau lotó; pea nau fai ia ko ha faka'ilonga 'o 'enu to'á.

11 'Oiauē 'e hoku foha 'ofeina, 'oku lava fēfē nai 'e ha kakai hangē ko 'ení, 'o anga ta'e-fakasilivaise pehē—

12 (Pea ko e hili ange pē 'eni 'a e ngaahi ta'u si'i, ka na'a nau hoko ko ha kakai angalelei mo fiefia.)

13 Kae 'oiauē 'e hoku foha, 'oku lava fēfē ha kakai hangē ko 'ení, 'a ia 'oku nau fiefia ki he fu'u fakalielia pehē—

14 Te ta lava 'o 'amanaki fēfē 'e "ta'ofi 'e he 'Otuá 'a hono to'u-kupú mei hono tautea 'i kitautolú?

15 Vakai, 'oku tangi hoku lotó: Mala'ia ki he kakaí ni. Hā'ele mai 'i he fakamaau, 'E 'Otua,

pea fufuu 'i 'enu ngaahi angahalá, mo e ngaahi fai angahalá, mo e ngaahi anga-fakalieliá mei ho fofongá!

16 Pea ko e tahá, 'e hoku foha, 'oku tokolahi 'a e kau "uitou mo honau ngaahi 'ofefine 'oku kei nofo 'i Seilaisa; pea ko e kongá 'o e ngaahi me'akai 'a ia na'e 'ikai ke fetuku atu 'e he kau Leimaná, vakai, kuo 'ave ia 'e he kau tau 'a Senefái, 'o li'aki 'a kinautolu ke nau hē hē holo ki ha potu pē 'a ia te nau lava 'o ma'u ai ha me'akai; pea 'oku tokolahi 'a e kau finemātu'a 'oku pongia 'i he halá 'o mate.

17 Pea ko e kau tau 'oku 'iate aú 'oku vaivai; pea ko e ngaahi kau tau 'a e kau Leimaná 'oku nau 'i hoku vaha'a mo Seilaisá; pea ko kinautolu kotoa pē kuo hola ki he kau tau 'a "Eloné, kuo nau mo'ua ki he 'enu anga-fita'a faka'uliá.

18 'Oiauē 'a hono fakamasiva 'i 'a hoku kakaí! 'Oku nau nofo ta'e-mā'opo'opo pea 'ikai ma'u ha 'alo'ofa. Vakai, ko ha tangata pē au, pea 'oku ou ma'u 'a e ivi pē 'o ha tangata, pea 'oku 'ikai te u toe malava 'o fakamālohi 'i 'a 'eku ngaahi fekaú.

19 Pea kuo nau faka'au 'o mā-lohi 'i he 'enu ngaahi paongata'á; pea nau anga-fita'a tatau pē, 'o 'ikai fakamo'ui ha taha, pe ko e motu'a pe ko e talavou; pea 'oku nau fiefia 'i he me'a kotoa pē tuku kehe pē 'a e me'a 'oku lelei; pea ko e faingata'a 'ia 'a homau kakai fefiné mo 'emau fānau 'i he funga hono kotoa 'o e fonuá

ni 'oku lahi hake ia 'i he me'a kotoa pē; 'io, 'oku 'ikai fa'a fakamatala 'e ha 'elelo, pea 'oku 'ikai fa'a tohi ia.

20 Pea ko 'eni, 'e hoku foha, 'oku 'ikai te u toe lea ki he me'a fakamamahí ni. Vakai, 'okú ke 'ilo'í 'a e fai angahala 'a e kakai ní; 'okú ke 'ilo'í 'oku 'ikai ke 'iate kinautolu ha'anau ngaahi tefito'í mo'oni, pea 'oku 'ikai te nau toe ma'u ha 'ofa; pea 'oku 'alahi ange 'enau fai angahalá 'i he fai angahala 'a e kau Leimaná.

21 Vakai, 'e hoku foha, 'oku 'ikai te u lava ke fakaongoongolelei'í 'a kinautolu ki he 'Otuá telia na'á ne taa'í au.

22 Kae vakai, 'e hoku foha, 'oku ou fakaongoongolelei'í koe ki he 'Otuá, pea 'oku ou falala kia Kalaisi 'e fakamo'ui koe; pea 'oku ou kole ki he 'Otuá ke ne "fakahaofi ho'o mo'uí, ke ke mamata ki he foki 'a hono kakaí kiate iá, pe ko honau faka'auha 'o 'osi'osingamālié; he 'oku ou 'ilo kuo pau ke nau 'auha 'o ka 'ikai te nau ^bfakatomala pea tafoki kiate ia.

23 Pea kapau te nau 'auha 'e tatau ia mo e kau Sēletí, ko e tupu mei he paongata'a 'a honau lotó, 'i he "feinga ke lilingi toto mo e ^bsāuní.

24 Pea kapau te nau 'auha, 'okú ta 'ilo'í 'oku 'i ai hota kāinga tokolahi kuo nau "tafoki ki he kau Leimaná, pea 'e 'i ai mo e tokolahi kehe 'e tafoki kiate

kinautolu; ko ia, ke ke tohi ha ngaahi me'a 'e ni'íhi, 'o kapau te ke mo'ui, pea u mate au 'o 'ikai toe fe'iloaki mo koe; kae 'ofa ke vave 'eku fe'iloaki mo koé; he 'oku 'iate au 'a e ngaahi lekooti toputapu 'a ia 'oku ou fie ^btuku kiate koe.

25 'E hoku foha, tui faivelenga kia Kalaisi; pea 'ofa ke 'oua na'a hanga 'e he ngaahi me'a kuó u tohi 'o fakamamahí'í koe, ke fakamafasia'í koe 'o a'u ki he mate; kae 'ofa he hiki hake koe 'e Kalaisi, pea 'ofa ke nofo ma'u ai pē 'i ho'o fakakaukau 'o ta'engata 'a 'ene ngaahi "mamahí mo e pekiá, pea mo e fakahā 'o hono sinó ki he'etau ngaahi tamaí, mo 'ene 'alo'ofá mo e kātaki fuoloá, pea mo e 'amanaki lelei ki hono nāunaú mo e ^bmo'ui ta'engatá, 'i homou 'atamaí.

26 Pea 'ofa ke 'iate koe 'a e 'alo'ofa 'a e 'Otuá ko e Tamaí, 'a ia 'oku mā'olunga 'a hono 'afio'angá 'i he ngaahi langí, pea mo hotau 'Eiki ko Sīsū Kalaisi, 'a ia 'oku 'afio 'i he "to'ukupu to'omata'u 'o hono māfimafí, kae 'oua ke mo'ulaloa kiate ia 'a e ngaahi me'a kotoa pē, pea nofo 'iate koe 'o ta'engata. 'Ēmeni.

VAHE 10

'Oku ma'u ha fakamo'oni ki he Tohi 'a Molomoná 'i he mālohi 'o e Laumālié Mā'oni'oni—'Oku foaki

20a Hilam. 6:34–35.

22a Molom. 8:3.

b Malakai 3:7;

Hilam. 13:11;

3 Nifai 10:6; 24:7.

23a Molom. 4:11–12.

b 'Eta 15:15–31.

24a 'Alamā 45:14.

b Molom. 6:6.

25a FFL Fakalelei,

Fakalelei'í.

b FFL Mo'ui Ta'engatá.

c FFL 'Atamaí.

26a Luke 22:69;

Ngāue 7:55–56;

Mōsaia 5:9;

'Alamā 28:12.

'a e ngaahi me'a-foaki 'o e Laumālié ki he kau tui faivelengá—'Oku fononga fakataha ma'u pē 'a e ngaahi me'a-foaki fakalaumālié mo e tuí—'Oku lea mai 'a e ngaahi lea 'a Molonai mei he efú—Ha'u kia Kalaisi, pea hoko 'o haohaoa 'iate ia, pea fakamā'oni'oni'i homou laumālié. Ta'u T.S. 421 nai.

PEA ko 'eni ko au, Molonai, 'oku ou tohi 'a e me'a 'e ni'ihī 'a ia 'oku ou pehē 'oku lelei; peá u tohi ki hoku kāinga, ko e kau "Leimaná; pea 'oku ou faka'amu ke nau 'ilo'i kuo 'osi atu 'a e ta'u 'e fāngeau uofulu tupu talu mei he fakahā mai 'o e faka'ilonga 'o e hā'ele mai 'a Kalaisi.

2 Pea 'oku ou "fakama'u 'a e ngaahi lekōti ni, hili ha'aku lea 'aki ha ngaahi lea 'e ni'ihī 'i he na'ina'i kiate kimoutolu.

3 Vakai, 'oku ou fie na'ina'i kiate kimoutolu, 'o ka mou ka lau 'a e ngaahi me'á ni, kapau ko e finangalo poto 'o e 'Otuá 'oku totonu ke mou lau ia, ke mou manatu'i hono lahi 'o e 'alo'ofa 'a e 'Eiki ki he fānau 'a e tangatá, talu mei he fakatupu 'o 'Atamá 'o a'u mai ki he taimi te mou ma'u ai 'a e ngaahi me'a ní, pea mou "fakalaulauloto ki ai 'i homou ^blotó.

4 Pea 'i ho'omou ma'u 'a e ngaahi me'a ní, 'oku ou fie na'i-

na'i kiate kimoutolu ke mou "kole ki he 'Otua, ko e Tamai Ta'engatá, 'i he huafa 'o Kalaisi, pe 'oku ^b'ikai ke mo'oni 'a e ngaahi me'á ni; pea kapau te mou kole 'i he 'loto-fakamātoato, mo e ^dloto-mo'oni, 'o ma'u 'a ^etui kia Kalaisi, te ne ^ffakahā 'a hono ^gmo'oni kiate kimoutolu, 'i he mālohi 'o e Laumālie Mā'oni'oni.

5 Pea 'i he mālohi 'o e Laumālie Mā'oni'oni te mou lava ai ke ^a'ilo'i hono ^bmo'oni 'o e ngaahi me'a kotoa pē.

6 Pea 'ilonga ha me'a 'oku lelei 'oku totonu mo mo'oni ia; ko ia, 'oku 'ikai ha me'a 'oku lelei 'e faka'ikai'i 'a Kalaisi, ka 'oku fakahā 'okú ne 'i ai.

7 Pea te mou lava ke 'ilo'i 'okú ne 'i ai, 'i he mālohi 'o e Laumālie Mā'oni'oni; ko ia 'oku ou fie na'ina'i kiate kimoutolu ke 'oua na'a mou faka'ikai'i 'a e mālohi 'o e 'Otuá; he 'okú ne ngāue 'i he mālohi, 'o "fakatatau ki he tui 'a e fānau 'a e tangatá, 'o tatau 'i he 'ahó ni, mo e 'apongipongi, pea ta'engata.

8 Pea ko e tahá, 'oku ou na'ina'i kiate kimoutolu, 'e hoku kāinga, ke 'oua na'a mou faka'ikai'i 'a e ngaahi "me'a-foaki 'a e 'Otuá, he 'oku nau lahi; pea 'oku nau tupu mei he 'Otua tatau pē. Pea 'oku 'i ai 'a e ngaahi founga ^bkehekehe 'oku foaki mai ai 'a e ngaahi

10 1a T&F 10:48.

2a Molom. 8:4, 13–14.

FFL Folofolá—

Ngaahi folofola na'e kikite'i 'e 'omi.

3a Teut. 11:18–19.

FFL Fakalaulaulotó.

b Teut. 6:6–7.

4a FFL Lotú.

b 1 Nifai 13:39; 14:30;

Mōsaia 1:6;

'Eta 4:10–11; 5:3.

c FFL Faitotonú.

d Sēmisi 1:5–7;

Molonai 7:9.

e FFL Tuí.

f FFL Fakahā.

g FFL Mo'oni.

5a T&F 35:19.

FFL Fakamo'oni;

'Ilo'iló, Me'a-foaki

'o e.

b Sione 8:32.

7a 1 Nifai 10:17–19.

8a FFL Me'a-foaki 'o e Laumālié, Ngaahi.

b T&F 46:15.

me'a-foaki ni; ka ko e 'Otuā tatau pē 'okú ne foaki 'a e ngaahi me'a-foaki kotoa pē ki he kakai fulipē; pea 'oku foaki mai ia 'i he ngaahi fakahā 'a e Laumālie 'o e 'Otuā ki he kakaí, ke 'aonga kiate kinautolu.

9 He vakai, 'oku foaki ki he "taha 'i he Laumālie 'o e 'Otuā, ke ne ^bakonaki 'aki 'a e lea 'o e potó;

10 Pea ki he taha, ke ne akonaki 'aki 'a e lea 'o e 'iló 'i he Laumālie pē ko iá;

11 Pea ki he taha, 'a e fu'u "tui lahi; pea ki he taha, 'a e ngaahi me'a-foaki 'o e ^bfakamo'ui 'i he Laumālie pē ko iá;

12 Pea ko e tahá, ki he taha, ke ne fai 'a e ngaahi fu'u "mana lalahi;

13 Pea ko e tahá, ki he taha, ke ne kikite 'o kau ki he ngaahi me'a kotoa pē;

14 Pea ko e tahá, ki he taha, ke ne mamata ki he kau 'āngelo, mo e ngaahi laumālie talafekau;

15 Pea ko e taha, ki he taha, 'a e ngaahi fa'ahinga lea kehekehe kotoa pē;

16 Pea ko e tahá, ki he taha, hono fakamatala'i 'o e ngaahi leá mo e ngaahi fa'ahinga "lea kehekehé.

17 Pea 'oku 'omai 'a e ngaahi me'a-foaki ni kotoa 'i he Laumālie 'o Kalaisi; pea 'oku ma'u 'e he tangata taki taha ha me'a-foaki kehekehe, 'o fakatatau ki hono finangaló.

18 Pea 'oku ou fie na'ina'i kiate kimoutolu, 'e hoku kāinga 'ofeina, ke mou manatu'i 'oku tupu meia Kalaisi 'a e me'a-foaki lelei "kotoa pē;

19 Pea 'oku ou fie na'ina'i kiate kimoutolu, 'e hoku kāinga 'ofeina, ke mou manatu'i 'okú ne "tatau 'i he 'aneafi, 'ahó ni, pea ta'engatá, pea ko e ngaahi me'a-foaki kotoa pē kuó u lau ki aí, 'a ia 'oku fakalaumālié, 'e 'ikai ai pe toe 'ave ia, lolotonga 'a e kei tu'u 'a e māmaní, ka 'e fakatatau pē mo e ^bta'etui 'a e fānau 'a e tangatá.

20 Ko ia, kuo pau ke 'i ai 'a e "tuí; pea kapau 'oku pau ke 'i ai 'a e tuí 'oku pau ke 'i ai foki mo e 'amanakí; pea kapau 'oku pau ke 'i ai 'a e 'amanakí 'oku pau ke 'i ai foki mo e manava'ofá.

21 Pea kapau 'e 'ikai te mou ma'u 'a e "manava'ofá 'e 'ikai teitei fa'a fakamo'ui 'a kimoutolu 'i he pule'anga 'o e 'Otuá; pea 'e 'ikai foki fa'a fakamo'ui 'a kimoutolu 'i he pule'anga 'o e 'Otuá kapau 'oku 'ikai te mou ma'u 'a e tuí; pe 'oku 'ikai foki ke fa'a fakamo'ui 'a kimoutolu kapau 'oku 'ikai te mou ma'u 'a e 'amanakí.

22 Pea kapau 'oku 'ikai te mou ma'u 'a e 'amanakí kuo pau ke mou loto-fo'i; pea 'oku tupu 'a e loto-fo'í koe'uhi ko e angahalá.

23 Pea na'e folofola mo'oni 'a Kalaisi ki he'etau ngaahi tamaí: "Kapau 'oku mou ma'u 'a e tuí te

9a 1 Kol. 12:8-11;
T&F 46:8-29.
b T&F 88:77-79, 118.
11a FFL Tuí.
b FFL Fakamo'ui
Mahakí, Ngaahi.

12a FFL Maná.
16a FFL Lea Kehekehé,
Me'a-foaki 'o e
Ngaahi.
18a Sēmisi 1:17.
19a Hepelū 13:8.

b Molonai 7:37.
20a 'Eta 12:3-37.
21a 1 Kol. 13:1-13;
Molonai 7:1, 42-48.
FFL Manava'ofá.
23a Molonai 7:33.

mou lava 'o fai 'a e me'a kotoa pē 'oku totonu 'iate au.

24 Pea ko 'eni 'oku ou lea ki he ngaahi ngata'anga kotoa pē 'o e māmaní—kapau 'e hoko 'a e 'aho 'e to'o atu ai 'a e mālohi mo e ngaahi me'a-foaki 'a e 'Otuá meiate kimoutolu, 'e hoko ia "koe'uhi ko e ^bta'etuí.

25 Pea 'e mala'ia 'a e fānau 'a e tangatá 'o ka hoko 'eni; he 'e "ikái ke 'i ai hamou tokotaha 'oku failelei 'iate kimoutolu; 'e 'ikái ha taha. He kapau 'oku 'i ai ha taha 'iate kimoutolu 'oku failelei, te ne ngāue 'aki 'a e mālohi mo e ngaahi me'a-foaki 'a e 'Otuá.

26 Pea 'e mala'ia 'a kinautolu te nau lí'aki 'a e ngaahi me'á ni pea nau maté, he 'oku nau "mate 'i he'enua ngaahi ^bangahalá, pea 'e 'ikái fa'a fakamo'ui 'a kinautolu 'i he pule'anga 'o e 'Otuá; pea 'oku ou lea 'aki ia 'o fakatatau mo e ngaahi folofola 'a Kalaisí; pea 'oku 'ikái te u loi.

27 Pea 'oku ou na'ina'i kiate kimoutolu ke mou manatu'i 'a e ngaahi me'á ni; he 'oku vave mai 'a e taimi te mou 'ilo'i ai 'oku 'ikái te u loi, he te mou mamata kiate au 'i he nofo'anga fakamaau 'o e 'Otuá; pea 'e folofola atu 'a e 'Eiki ko e 'Otuá kiate kimoutolu: 'Ikai na'á ku fakahā

'a 'eku ngaahi ^aleá kiate kimoutolu, 'a ia na'e tohi 'e he tangata ko 'eni, 'o hangē ko ha taha 'oku ^bkalanga mei he maté, 'io, 'o hangē ko ha taha 'oku lea mei he 'efú?

28 'Oku ou fakahā 'a e ngaahi me'á ni koe'uhi ke fakamo'oni'i 'a e ngaahi kikité. Pea vakai, 'e 'alu atu ia mei he fofonga 'o e 'Otuá lauikuongá; pea 'e "alu atu 'i he mālohi 'a 'ene folofolá mei he to'u tangata ki he to'u tangata.

29 Pea 'e fakahā 'e he 'Otuá kiate kimoutolu, ko e me'a kuó u tohi 'oku mo'oni ia.

30 Pea 'oku ou toe fie na'ina'i kiate kimoutolu ke mou "ha'u kia Kalaisi, pea piki ma'u ki he me'a-foaki lelei kotoa pē, pea ^b'ikái ala ki he me'a-foaki 'oku koví, pe ko e me'a 'oku ta'ema'á.

31 Pea "ā hake, pea tu'u hake mei he efú, 'E Selūsalema; 'io, pea 'ai ho ngaahi kofu mata-matalelei, 'E 'ofefine 'o ^bSaione; pea 'fakamālohi'i ho ngaahi ^dtuki poupou pea fakalahi ho ngaahi ngata'angá 'o ta'engata, koe'uhi ke "oua na'a toe veuveuki koe, pea ko e ngaahi fuakava kuo fai 'e he Tamai Ta'engatá mo koé, 'E fale 'o 'Isileli, ke fakamo'oni'i ia.

32 'Io, "ha'u kia Kalaisi, pea hoko 'o ^bhaohaoa 'iate ia, pea

24a Molonai 7:37.

^b FFL Ta'e Tuí.

25a LSS, Same 14:1–7;
Loma 3:10–12.

26a 'Isikeli 18:26–27;
1 Nifai 15:32–33;
Mōsaia 15:26.

^b Sione 8:21.

27a 2 Nifai 33:10–11.
^b 2 Nifai 3:19–20;

27:13; 33:13;

Molom. 9:30.

^c 'Isaia 29:4.

28a 2 Nifai 29:2.

30a 1 Nifai 6:4;
Molom. 9:27;
'Eta 5:5.

^b 'Alamā 5:57.

31a 'Isaia 52:1–2.
^b FFL Saioné.

^c 'Isaia 54:2.

^d FFL Siteiki.

^e 'Eta 13:8.

32a Mātiu 11:28;
2 Nifai 26:33;
Sēkope 1:7;
'Amenai 1:26.

^b Mātiu 5:48;

3 Nifai 12:48.
FFL Haohaoá.

fakafisi 'a kimoutolu mei he anga ta'e-mā'oni'oni kotoa pē; pea kapau te mou fakafisi 'a kimoutolu mei he anga ta'e-mā'oni'oni kotoa pē, pea 'ofa ki he 'Otuá 'aki homou iví, 'atamaí, mo e mālohí kotoa pē, pea 'e toki fe'unga 'a 'ene 'alo'ofá kiante kimoutolu, koe'uhi ke tupu 'i he'ene 'alo'ofá 'a ho'omou haohaoa 'ia Kalaisí; pea kapau 'oku tupu 'i he ^d'alo'ofa 'a e 'Otuá 'a ho'omou haohaoa 'ia Kalaisí, 'oku 'ikai te mou teitei lava ke faka'ikai' 'a e māfimafi 'o e 'Otuá.

33 Pea ko e tahá, kapau 'oku tupu 'i he 'ofa 'a e 'Otuá 'a ho'omou haohaoa 'ia Kalaisí, 'o 'ikai faka'ikai' 'i hono mālohi, 'oku

toki ^afakamā'oni'oni' 'i 'a kimoutolu 'ia Kalaisí 'i he 'ofa 'a e 'Otuá, 'i he lilingi 'o e ^bta'ata'a 'o Kalaisí, 'a ia 'oku 'i he fuakava 'a e Tamaí ke 'fakamolemole' 'i ho'omou ngaahi angahalá, ke mou hoko 'o ^dmā'oni'oni, ta'e-ha-ila.

34 Pea ko 'eni, 'oku ou lea māvae ki he kakai fulipē. 'Oku vave ke u 'alu 'o ^amālōlō 'i he ^bpalataisi 'o e 'Otuá, kae 'oua ke toe 'fakataha 'a hoku ^dlaumālié mo e sinó, pea 'omi au kuó u ikuna 'i he ^eataá, ke fetaulaki mo kimoutolu 'i he 'ao 'o e fakamaau ^flelei 'o ^gSihova māfimafi, ko e ^hFakamaau Ta'engata 'o e mo'uí mo e maté fakatou'osi. 'Ēmeni.

32c T&F 4:2; 59:5–6.
d 2 Nífaí 25:23.

33a FFL Fakamā'oni'oni'í.
b FFL Fakalelei,
Fakalelei'í.
c FFL Fakamolemole'í

'o e Ngaahi
Angahalá.
d FFL Toputapú.
34a FFL Mālōlō.
b FFL Palataisi.
c FFL Toetu'ú.

d FFL Laumālié.
e 1 Tēsal. 4:17.
f Sēkope 6:13.
g FFL Sihova.
h FFL Sisū Kalaisi—
Fakamaau.

KO ENGATA'ANGÁ